Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

OPERA
IOSEPHI VIRI
INTER IVDAEOS DOCTISSIMI AC DISERTISSIMI, QVAE AD nostram ætatem peruenerunt, omnia, nimirum:

DE ANTIQVITATIBVS IVDAICIS LIBRI XX. *quibus in fine loco Appendicis vita Iosephi per ipsum conscripta, est adiecta: De bello Iudaico Libri* VII. *ex collatione Græcorum Codicum accuratè castigati: Contra Apionem Libri* II. *pro corruptissimis antea, iam ex Græco itidem non solùm emendati, sed etiam suppleti, ac integritati pristinæ restituti: De imperio rationis, siue de Machabæis Liber vnus, denuò recognitus, Antehac à Græcæ linguæ peritissimo, ac historiarum studiosissimo viro in Latinum sermonem translata, & ad exemplum Græci Codicis accuratè distincta.*

NVNC VERO SVMMA CVM DILIGENTIA CHRONOlogia ad caput vnius cuiusque folij, cùm ex veterum tum recentiorum Scriptorum Commentarijs, cumq; scholijs necessarijs, per doctum quendam virum in communem Rei literariæ vtilitatem recens concinnata.

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

OMNIA QVAM ABSOLVTISSIME HAC EDItione emendata, & à mendis, quibus scatebant plurimis, repurgata.

FRANCOFORTI AD MOENVM,
impensis Sigismundi Feyerabendij,
CIↃ. IↃ. LXXXVIII.

M. D. 31 2 6.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

AMPLISSI-
MAE DIGNITATIS VIRO,
DOCTRINA SAPIENTIAQVE ET MVL-
to rerum vsu præstantissimo Dn. Erasmo Neustettero, cognomento Sturmero, Præposito Combergensi, Ecclesiarum Bamberg. & Herbipol. Canonico, &c. Equiti Franco,

S. P. D.

VMFL. Iosephi illa à Sigismundo olim Gelenio, V. CL. latinè edita opera denuò typis hîc elegantioribus minoribusq; adornanda cur âssem; non modò ad nouæ huius editionis laudem interesse putabam, si tuæ, Antistes optime, inscriberem ea reuerendæ amplitudini, sed & fore persuasum mihi erat, vt in nomine tuo firmissimum esset situm ipsis aduersus iniquiores Criticorum calculos præsidium, tantoq; venirent amabiliora, etiam quo prodeunt ornatiora. Equidem reuerendam Amplitudinem tuam, honoribus ætateq; proiectam, non ignorabã negocijs assiduè grauioribus distineri, & curis occupari maioribus. Itaq; interpellare eam, atq; has illi opinione multorum inanes, quasi merces obtrudere primùm verebar. Verùm vbi reuer. Amplitudinis tuæ ingenium humanitatemq; animo intuerer, ad tuamq; multorum annorum in fouẽdis literarum studijs consuetudinẽ mentem referrem, nihil metui, à tuo vnus ipse vt patrocinio excluderer, summaq; vt liceret obseruantiæ erga te meæ libri recentis inscriptione satisfacere, nimium cùm summissæ id erga te affectionis sit argumentum, non animum meum hoc ex munusculo, sed munusculum ex animo meo æstimabis, respecturus scilicet nõ quid reuer. Amplitudinis tuæ dignitas postulet, sed qd mea possit tenuitas.

Gentis id tuæ proprium est; artium optimarum curam suscipere, passimq; iacentibus disciplinis opem ferre, & hoc genus mu-

nusculorum non aspernando ἐχ ἥκιστα φιλάνθρωπον, secundum Artaxerxem Persarum regem, τὸ μεγάλα διδόναι τὸ μηχ λαμβάνειν ἡμῶν εἶναι. Exempla maiorum tuorum vetustiora non adducam, vno iam propinquo tuo Daniele Stibaro contentus; quo in Germania olim tum amico hominesdoctissimum patrono vsi nomen eius & egregia in Rempub. merita per orbem terrarum scriptis celebrârunt immortalibus. Ille Herbipolensis Ecclesiæ columen, Reuerendi collegij splendor, totius orientalis Franciæ decus Musis errantibus, ceu illustrem de editiore specula facem prætendens iter ostendebat & hospitium, earumq; consuetudine in omni vita sua delectatus, subueniebat egentibus, afflictas excitabat. Tuam ille indolem, & maiores ætate ad virtutem impetus cùm animaduerteret, à prima te pueritia singulari amore complexus est, tuamq; te olim familiam illustraturum auguratus, in aula sua moribus & literis expolitum, ad sui imitationem, & quasi imaginem totum effinxit. Adolescens igitur cùm aliquam latinæ iam linguæ facultatem consecutus, cogitationes tuas omnes ad maiores in studijs progressus conuertisses; autoritate illius Louanium, atq; in eminentiores cum Galliæ tum Italiæ deinceps Academias profectus es; vbi tuum te ingenium, tui te mores ita liberalium disciplinarum, & iuris vtriusq; Professoribus, cæteriq; viris quibuscum vixisti præstantissimis, commendârunt, vt incredibili eos studio tui incenderes.

Præclaram verò eruditionem tuam, tot partam vigilijs & peregrinationibus, vbi bene viuendi consuetudine confirmâsses, & tui illius, quem dixi, propinqui de te opinionem comprobâsses; insignes patria tibi exinia, tum rerum cognitione, tum linguarum peregrinarum facultate predito, honores tribuit, & campum, in quo virtus tua excurreret, aperuit latissimum. Impendebat tremenda communi patriæ, cùm odijs capitalibus anceps, tum dissidentia inuidiaq; confirmata perturbatio; & temporaomnibus propè Reip. membris cruentis, & quasi

quasi luxatis multiplici iam tum calamitate grauida esse videbantur. Istum igitur quasi partum modis omnibus auertere cupientes, Ecclesiarum tum Bambergensis, tum Herbipolensis Proceres, acerrimo in æstimandis hominum moribus iudicio præditi, singulariter studio collegam asciuerunt, atq; ita affecti, vt quæ virtuti præmia debentur libentissimè persoluant, eximijs te sacerdotijs collocupletârunt, ad quos scilicet honorum gradus non illorum te fauor, sed excellens ingenium tuum euexit.

Tum verò Magistratus, quod aiunt, virum indicauit, & quæ cum voluntatis tum industriæ tuæ esset præstantia ostendit. Quot subijsti enim pro communi patriæ tempestates? quantis sæpe laboribus es perfunctus? dum cò consiliatuæ omnia, omnes cogitationes conuertis, quæ ratione simultatũ illæ ac dissidiorum procellæ, quæ infestare nos multis ab hinc annis cœperunt, vel auerti penitus, vel ita saltem sustineri possint, ne salutem populi in discrimen adducant. Itaq; obeundis sæpe legationibus, multisq; periculorum difficultatibus superatis, demonstrâsti tuam te salutem posteriorem salute communi ducere. Quæ res tibi cùm solidam peperit gloriam, tum reuerendam Amplit. tuam ad sublimiores quoq; honorum gradus extulit.

Insignis Comburgensium Ecclesiæ te Decano annis pluribus quàm triginta æquabili prosperaq; fortuna vsa nunc eodem te floret Præposito. Annuos ibi reditus maiorem in modum auxisti; ædificia magnifica picturis exornata artificiosissimis extruxisti; Bibliothecam optimorum, manuscriptorum etiam, librorum copia instructam aperuisti, suspiciendum ad omnem posteritatem meritorum tuorum monumentum. Cumq; nihil sit difficilius, quàm rebus secundis, atque ad voluntatem nostram fluentibus seruare constantiam, & sic vti fortuna, vt beneficentiæ non arrogantiæ facultatem dedisse videatur; in sublimi dignitate ista rerumq; omnium abundantia, nunquam reue-

renda ampl. tua efferri, nunquam commoueri, nunquam ad ipſam referre quicquam, ſed cuncta Deo, perenni bonorum fonti, aſſcribere viſa eſt, neq; ſuo vnquam ſerectius officio perfunctura exiſtimauit, quàm de communi hominum ſocietate bene merendo.

Imprimis verò cùm, vt ait ex Ennio M. Tullius, benefacta malelocata malefacta ſint, reuer. amplitudinis tuæ liberalitatem commendat eorum, quos beneficijs afficiendos cenſes delectus. Beneficia enim illa temeraria, in quibus neq; dignitas accipientium, neque iudicium conferentium agnoſcitur, nullam exiſtimas laudem mereri. Illis igitur potiſſimùm reuer. amplitudinis tuæ benignitas rem familiarem aperit, quos vitæ morumq; probitas à cætera clientum turba diſtinguit, quiq; ingenio præſtantes ſuos iam ſtudiorum edunt fructus.

Aſſentari neſcio, &, vt ſciam, non volo, neq; reuer. amplitudinis tuæ ſeruio auribus. Aſtipulatur in ſcriptis hominum vox eruditiſſimorum, qui æterni ingenij monumentis virtutum tuarum exempla ad poſteritatis memoriam tranſmittunt. Quid referam enim illuſtria illa Germaniæ lumina Lotichium, Poſthium, Rudigerum, Meliſſum, Modium? quorum ſplendida iampridem, & plena venuſtatis poëmata reuerendæ amplitudinis tuæ nomen in omnes vbi humanitas colitur partes Europæ diſſipârunt.

Non igitur grauatè reuer. amplit. tua, cùm eruditorum neminem à ſuo congreſſu atq; ſermone vnquam excluſerit, ſed ſui copiam adhuc fecerit omnibus, erga Ioſephum hũc noſtrum patroni partes ſuſcipiet, & qua alios eâdem & ipſum benignitate complectetur. Etenim nulla reuer. amplitudini tuæ res adhuc eſſe potuit tanti, vt vllam putaret voluptatem ea cum voluptate eſſe conferendam, qua legentes ſcribentéſve afficimur. Legere memini me ſæpiùs à reuer. amplit. tua verſiculos canoros & concinnos, illuſtria ingenij ſtudiorumq; tuorum argumenta. Herbipolenſis igitur Eccleſia ſeptem iam annis De-

cano

cano cùm ſublimiores ante oculos honores obuerſarentur, vltro ea te dignitate abdicâſti, dignuſq; ea, vt eras, videri maluiſti, quàm eadem gerenda occupatus a ſtudijs humanioribus diuelli. Oſtendiſti ſcilicet, virtutem magis ipſam te diligere quàm virtutis inſignia. Verè igitur, ſecundum Poſthium noſtrum,

Tu contemnendo quæ alij mirantur & optant,
Eſſe animo oſtendis cuncta minora tuo.

Iſtud igitur, Antiſtes ampliſſime hiſtoriæ ſacræ compendium, 4035. annorum geſta vno volumine complectens, ſuſcipe, &, quoniam conſuetudine virorum illuſtrium delectaris, cum Regibus hîc & Principibus, cumq; prudentiſſimis Rerump. gubernatoribus, imò cum Deo ipſo, loquere.

Prædicari verò à me hîc aut commendari autorem non eſt neceſſe, ipſa eum hæc opera commendant, &, quod dici ſolet, αὐτὸ τὸ ἔργον artificem demonſtrat, neq; etiam notiſſima illa multis in locis commemorata ab alijs Hiſtoriæ præconia, ne actum agerem, hîc retexenda putaui. Quod igitur reſtat, Deum Opt. ter max. qui reuer. amplitudini tuæ iſtam mentem dedit atq; autoritatem, oro toto pectore, vt tuum communibus ſtudijs patrocinium velit eſſe maximè diuturnum, annosq; tuos æquet cum ijs bonis, quæ in te contulit ſumma. Vale. Datæ ex ædibus meis Francofordiæ ad Mœnum, Calend. Febr. Anno M. D. LXXXVIII.

Reuerendæ amplitudinis tuæ

obſeruantiſsimus

Sigiſmundus Feyerabend,
ciuis & Bibliopola
Francofordenſis.

AVTORES QVORVM PO-
TISSIMVM TESTIMONIO PARTIM comprobato, partim confutato Iosephus historiæ suæ fidem facit.

Acusilaus Argivus
Agatharchides Guidius
Alexander Polyhistor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Aristæus
Aristoteles
Berosus Chaldæus
Cadmus Milesius
Castor Chronographus
Charemon
Chœrilus poëta
Conon hist.
Demetrius Phalereus
Dius hist.
Ephorus
Estius
Eubemerus
Eupolemus
Hecatæus Abderitæ
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Hesiodus
Hieronymus AEgyptius
Homerus
Isidorus
T. Livius
Lysimachus
Manethon
Menander Ephesius
Mnaseas Damascenus
Mochus
Nicolaus Damascenus
Pherecydes Syrius
Philon senior
Philostratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Posidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophrastus
Thucydides
Timæus
Zopyrion

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER primus,

SIGISMVNDO GELENIO INTERprete.

SVMMA CAPITVM LIBRI PRIMI Antiquitatum Iudaicarum.

I *Proœmium, continens cauſsã & ſummam ſequentis deſcriptionis.*

II. *De mundi creatione, & elementorum diſpoſitione.*

III. *De poſteritate Adami, & decem ætatibus vſque ad Diluuium.*

IIII. *De Diluuio, & quomodo Noe in Arca cum familia ſeruatus habitauerit in campo Senaar.*

V. *De turri Babylonica, deq; linguarum mutatione.*

VI. *Quomodo Noe poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint.*

VII. *Quòd gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint.*

VIII. *Quomodo Abraham genere noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauerit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.*

IX. *Fame Chananæam premente, Abrahamus in Aegyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper cõmoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus.*

X. *Sodomitarum clades ab Aſſyrijs accepta.*

XI. *Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus, tàm captiuos quàm reliquam prædam victor reduxerit.*

XII. *Quomodo Deus Sodomitarum gentem exciderit, flagitijs eorum offenſus.*

XIII. *De Iſmahele Abrahami filio, eiusq; poſteris Arabibus.*

XIIII. *De Isaaco legitimo Abrahami filio.*
XV. *Saræ Abrahami coniugis obitus.*
XVI. *Quomodo è Cheura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenerit.*
XVII *De obitu Abrahami.*
XVIII. *De Isaaci filijs Esao & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione.*
XIX. *De Iacobo meru fratris in Mesopotamiam profugo.*
XX. *Mors Isaaci & sepultura in Hebrone.*

PROOEMIVM CONTINENS CAVSAS ET SVMMAM *sequentis descriptionis.*

CAP. I.

Variæ Historiographorũ differentiæ.

AD scribendas historias qui se conferunt, non vnam neque eandem sui propositi causam habere mihi videntur, sed plures easque multum inter se differentes. quidam enim ostentandæ eloquentiæ causa gloriæque ex ea captandæ, ad hoc studiorum genus se applicant. alij quo gratiam illis referrent, quorum res gestas scribendas sibi sumpserunt, nulli labori, quantum in se fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipsa compulit, vt quibus gerendis interfuerant, ea scripto cõplexa in vulgum proderent. nec defuerunt, qui res insignes, cognituq; dignas in obscuro latére non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis causis postremæ duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque gestas, ac denum euentum, quæ omnia præsens ipse meo periculo didici, narrare coactus sum, propter quosdam qui scriptis suis veritatem deprauauerunt. Præsens verò opus aggressus sum, ratus Græcis omnibus cognitu non iniucundũ fore. Complecterur enim vniuersam nostræ gentis antiquitatem, formamq; reipublicæ, ex Hebraicis literis translatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cum historiam de bello scriberem, docere, vnde primum oriundi Iudæi, quam varia fortuna vsi, sub quali legislatore ad pietatem cæterasque virtutes instituti, quibus bellis per tot secula gestis, inuicti ad postremum contra Romanos bellũ sint periracti: sed quoniam prolixius erat hoc argumentum, seorsum illud propriè dicato opere exorsus vsque ad finem suum perduxi. Procedente dein tempore, sicut vsu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac segnities mihi incessit, tantam materiam in alienam ac peregrinã linguam traducturo: sed fuerunt qui cupiditate cognoscendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cum omnis generis disciplinarum, tum vero rerum gestarum peritiæ cum primis auidus, vt qui ipse in

Impulsiuæ causæ huius Historiæ conscribendæ.

Iosephꝰ hãc historiã non Hebraica sed peregrina lingua, Græca n. misit conscripsit.

Epaphroditus.

se in maximis negocijs & varijs fortunæ casibus versatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præ[illegible]alisset, inconcussumque virtutis studium perpetuo retinuisset. Huic igitur morem gerens, assiduo cunctorum vtile aliquid ac honestum molientium fautori, cum me mei iam suppuderet, si viderer ignauiam speciosissimo labori anteponere, vires animumque resumpsi: simul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quod & maiores olim nostri exteris sua benignè communicauerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res nostras cognoscendi studio flagrauerunt. Itaque inuenio literis proditum, quòd Ptolemæus secundus eius nominis Rex, totus disciplinis colligendisque libris deditus, magnopere contenderit legem nostram, eiusque instituta, & viuendi formam præscriptam, in Græcum eloquiũ transferri. Eleazarus autem pontificum nostrorum nemini secundus, Regi hanc vtilitatem non inuidit, reclamaturus omnino, nisi consuetudinem haberemus à maioribus accepta n, res bonas & honestas celare neminem. Proinde mihi quoque conuenire duxi, vt & pontificis nostri imitarer magnanimitatem: & hodie quoque Regis illius multos persimiles putarem, duntaxat quod ad discendi cupiditatem attinet. neque enim totam scripturam occupauit ille, sed legem solam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam missi fuerant. Sunt autem innumera sacris literis prodita, vt quæ quinque millium annorum historiam in se complectatur, in qua diuersi sunt inopinati casus, varia belli fortuna, multa imperatorum præclara facinora, multæ rerum publicarum mutationes. In vniuersum aũt ex huius potissimum historiæ lectione cognoscere licet, quòd his qui Dei voluntati obsequuntur, & leges bene latas transgredi verentur, omnia prospere succedũt supra quàm credi possit, & felicitas illis præmium à Deo proponitur. quòd si ab illarum diligenti obseruatione discedant, neq; consilia eorum exitum inueniunt, & boni ipsorũ opinione conatus in calamitates inmedicabiles delinunt. Quapropter iam nunc lecturos hæc volumina adhortor, vt Deo mentẽ adhibeant, & legislatorem nostrum probent, si naturam, vt dignum est, cõsideranit, & virtuti eius conuenientes semper operationes assignauit, puramque suam nationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conseruauit: tametsi quantum ad longitudinem temporis, rerumq; vetustatem attinet, impune poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cum ad tot ferro secula etiam Poetæ ne Deorum quidem suorũ natales, nedum mortalium leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accurate suo quæq; ordine docebit, ita vt nos facturos sumus polliciti, neq; subtrahendo quicquam, ne: addendo. Cæterum quoniã fermè omnia pendẽt à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quẽ forte cogitatio subeat, q factũ sit, vt quũ operis inscriptio res gestas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionẽ spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia necessariũ existimauit, vel viram suam rectè disposituro, vel alijs leges posituro, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita cõsideratis eius operibus, egregium illud exemplar imitari quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absque hac contemplatione neq; legislatorem ipsum vnquam bonam mentem sibi paraturum, neq; scripta eius valum momentum ad virtutem auditorum allatura, nisi ante omnia

discerent

Ptolemæus Philadelphus.

Eleazarus.

Septuaginta interpretes. *Anno 268. ante Christum nat.*

Quid potissimũ ex huius historiæ lectione peti debeat.

Ad Lectorẽ Iosephi adhortatio.

Norma Magistratus & Legislatorũ.

discerent, quòd Deus cum sit parens omnium ac Dominus, omniaque contueatur, eis quidem qui se sectantur, felicem vitam donat: qui autem à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus involuit. Hanc doctrinam ciues suos docere volens, non à pactis aut conuentis & mutuo circa hæc iure leges est auspicatus, quemadmodum alij solent: sed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & persuasos quòd in terris pulcherrimum Dei opus simus homines, cum iam ad pietatem haberet obsequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij Legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in Deos suos verbis transtulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnum incitamentum ad maliciam addiderunt. at noster Legislator posteaquam puram virtutẽ habere Deum docuisset, censuit pro se quenque adniti oportere, vt in partem eius aliquam peruenire posset: in eosq; qui neq; sapiunt, hæc neq; credũt, seuere admodum animaduertit. Ad hoc igitur præscriptum volo Lectorem hæc nostra examinare namque sic considerãtibus nihil vel absurdum, vel Dei magnificentia indignum esse videbitur, omnia enim summa cõcinnitate iuxta vniuersi naturam sunt dispositа, partim ita vt dignum erat à Legislatore subindicata, partim decentissimis allegorijs cõquisita: partim etiam diserte expressa, nimirum quæcunque absque ambagibus erant proferenda: quorum causas si quis singillatim considerare vellet, sublimis inde & valde Philosophica speculatio exoriretur, in aliud tẽpus differenda. Quod si Deus longiorem ætatem concesserit, absolutius quæ nunc tractamus, vt illa quoque perscribantur operã dabimus: nunc ad rerum serie vertemus stylum, præmissis quæ Moses narrat de mundo condito: ea è sacris codicibus ita vt inuenimus transsumpta, in hunc ferme modum se habent.

Discrimen Mosis & aliorum Legislatorum.

Epilogus Proœmij.

CAP. II.

De mundi creatione, & elementorum dispositione.

Ann. mundi 1. Ante Christum annum 3963.

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cum in conspectum non veniret, alta caligine tecta, spiritusque eam superne permearet, lucem Deus fieri iussit: quæ cum effulsisset, considerata tota materia, discreuit lucem à tenebris & his nomen imposuit noctem, illam verò diem appellauit, vesperæ & mane vocabulo exordijs lucis & quietis indito. Atq; hæc quidem prima dies extitit. Moses autem vnam eam dixit. Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine cõscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cœlum vniuersitati rerum superim posuit, discretum à cæteris, & in sublimi per se collocatum, glacieque circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irrorarione inuandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, mari vndiquaque circumfusam: eademque die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cœlo solem ac lunam, aliosq; sideribus exornauit, mandato eis dato, vt suo motu & meatu temporum anni reuolutionem manifeste indicarent. Quinta vero die animantia, tũ natatilia, tum per sublime volantia, per aërem perq; aquã dimisit, copulata prius & ad congressus genituræ causa com-

Creatio mũdi.
Prima dies.
Secũda dies.
Tertia dies.
Quarta dies.
Quinta dies.

Hedio & Rufinus cap. 1.

ſa comparata, quo genus eorũ creſceret ſimul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedũ genus cõdidit, maſculo & fœmineo ſexu diſtinctum: in hac verò hominem etiam finxit. atq; ita mundum ſex diebus vniuerſum, & omnia quæ mundo continentur, Moſes facta eſſe dicit. ſeptima autem requieuiſſe Deum, & ab operibus ceſſauiſſe. quamobrem etiam nos vacationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam Sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua ſignificat. Quin etiam naturam interpretari poſſ ſeptimam diem Moſes incepit, de hominis fabricatione in hunc modum differens. Finxit Deus hominẽ humo tellur s ſumpta, immiſitq; in eum ſpiritum & animam: homo autem hic vocatus eſt Adamus. ſignificat aũt hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit aũt Deus coram Adamo diuerſa animalium genera tam maſculina quàm fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoq; nominantur. Videns aũt Adamum carentem ſocietate & conuictu fœminæ (nondũ enim erat) mirantemq; quòd reliquæ animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta vna exempta, mulierẽ ex ea formauit: moxq; vt eſt adducta ex ſe productam Adamus agnouit. Iſſa autem Hebræorũ lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua, id ſignificat matrem omnium viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum a malo. in hunc hortum cum introduxiſſet Deus Adamum cum vxore, iuſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab vno amne, vniuerſam in circuitu terram luſtrante, qui in quatuor diuerſos alueos finditur. Horũ qui Phiſon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Indiam delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autem & Tigris in rubrum mare exeunt: quorum Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autem Diglath, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum mediam ſecat: id nobis ab oriente exortum ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Porrò Deus Adamum & vxorem de cæteris plantis guſtare iuſſit, vna arbore ſcientiæ ſolum illis interdixit, præmonitis ſi attigerint, confeſtim exitium eis aſſuturum. Cum autem per id tempus nullum eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatem venturam, ſi iuſſis Dei parere perſeuerarent: & ratus in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, malicioſe perſuadet mulieri vt de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeuerans ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali, de qua ſi guſtaſſent, beatam nihiloq; deteriorem quàm Deus vitam actutos. atq; hoc pacto mulierem ſubuertit, vt mandatum Dei contemneret: quæ guſtato arboris fructu, cibooq; hoc delectata, etiam Adamo vſum eius perſuaſit. iamq; ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegimento ſibi deſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliis igitur ficulnis ſeſe texerunt, atq; ita conuelatis pudendis, videbantur ſibi feliciores, qui inueniſſent quo prius carebant. Mox cum Deus in hortũ veniſſet, Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, conſcius ſibi iniuſticiæ ſecedebat. Deus ſuæ miratus cauſam ſciſcitabatur, quid ita prius delectatus ſua conſuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo verò tacente præ conſcientia nõ ſeruati

Sexta dies.

Sabbathum.

An. mundi 1. Ante Chriſtum nat. 3965.

Hedio & Ruffinus Cap. 2.

Gen. 2.

Omnium rerum nominis origo.

Eua mater omnium viuentium.

Paradiſus.

Quatuor paradiſi fluuij.

1. Phiſon ſiue Ganges, χάγγης.

Hed. Seth.

2. Euphrates

3. Tigris.

4. Geon, Nilus.

Hedio & Ruffinus. Cap. 3.

Gen. 3.

Aſtus ſerpentis.

Adami & Euæ lapſus.

An. mundi 1. Ante Chriſt. nat. 3965.

Adamum Deus alloquitur.

uati præcepti, Deus ita infit: Equidem prospexerã vobis, quomodo vita felicem omnisq; mali expertem viueretis. nulla noua cura in animo locati, omnibus quæcunq; ad vsum ac voluptatem conferunt. tua sponte vobis prouenientibus, mea vnius prouidentia citra omnem vestrum laborem aut solicitudinem: quibus fruentes vos neq; senectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quàm longissimè proferretur. tu verò hãc meam sententiam ludibrio habuisti, mandato meo contempto. non enim propter bonum aliquod taces, sed propter malam conscientiam, quare & senectus ocyor luperueniat, & vita vestra minus sit diuturna.

Adamus irã Dei deprecatur.

Adamus autem excusabat peccatum, & iram Dei deprecabatur culpam in vxorem referens, & dicens, ab illa deceptum se peccauisse: at illa serpentem accusabat. Tum Deus mulctauit eum, quòd muliebri consilio cessisset: terramq; nullos posthac fructus sponte proferre iussit: laborantibus autem & opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus castigauit, eo quòd ipsa à serpente decepta Adamũ eisdem dolis illectum in calamitates coniecisset. quin

Adami pœna.

Euæ pœna.

Semen mulieris (hoc est Christus) conteret caput serpẽtis. Gen. 3.

& serpenti vocem ademit, iratus ob maliciam, qua erga Adamum est vsus: venenumq; linguæ eius indidit, & hostem eorum declarauit: admonuitq;, caput eius plagis impetendum esse, tum quòd in hoc pernicies hominis sita sit, tum quòd ipsa bestia hoc pacto faciliùs opprimatur. ad hæc pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impositis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem transtulit.

Pœna serpentis.

CAP. III.

De posteritate Adami, & de rem ætatibus vsq; diluuium.

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Gen. 4. De Cain & Abel fratribus.

NAti sunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus est Cain, quod interpretatur acquisitio: Abel autem secundus, ea vox luctum significat. Natæ sunt eis etiam filiæ. Hi fratres suis quisq; studijs intenti erant. Abel iustitiam colebat, & omnibus actionibus suis Deum præsentem ratus, virturi operam dabat. pastoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam pessimus esset, lucrumq; solum spectaret, terram quoq; arare primus excogitauit: ac postremò fratrem etiam interemit tali de causa. Quum visum eis esset sacrificare Deo, Cain agri & arborum fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius sacrificium Deo fuit acceptius, quòd sponte naturæ genitis constaret, quàm ea quæ homo auarus & industrius per vim quandà à natura extorserat. ideo Cain ægrè ferens prælatum sibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clàm fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbi nam esset. multis enim diebus se non vidisse eum, quem reliquo omni tempore cum ipso versari animaduertisset. Tum Cain anxius, nec habens quod

An. mundi 50 Ante Christum nat. 3894.

Sacrificium Cain & Abel.

Abel à Cain interfectus.

Colloquiũ Dei & Cain.

responderet Deo, primùm se quoq; demitti ait, qui factum sit, quòd frater nusquam comparear. Instante verò Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit se pædagogum fratris aut rerum eius obseruatorẽ esse. Tum Deus corripuit Cain parricidij, mirari se dicens, quòd negaret se quicquam de fratre scire, quem ipse interemisset. & supplicium quidem quòd cæde commeruerat ei remittit, sacrificio placato

ne Graui-

ne grauius in tupplicem sæuiret: sed malè ominatus ei & posteris ipsius, vsq; septimam progeniem punitorum se esse comminatus: & ex illa regione extorrem vnà cum vxore fecit. Illo autem timente, ne oberrãs in feras incideret, atq; ita periret, securum esse iussit, quod ad hoc periculum attinet, & impauide terras peragrare: & signo ei indito quo nosci posset, abire procul iussit. Cain autẽ multas regiones vnà cum vxore emensus tandem Naida condidit: id loci nomen est: atq; illic sedem optauit, vbi etiam liberos procreauit. Cæterùm tantum abfuit vt hac castigatione in melius vitam mutauerit, vt peior etiam sit factus, suis voluptatibus vel cum aliorum iniuria indulgens: & facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunq; latrociniorum & nequitiæ locis, magister illis ad facinorosam vitam est effectus. Adhæc simplicé hactenus viuendi rationem, excogitatis mensuris & ponderibus immutauit, pristinamq; sinceritatem & generositatem ignarã talium artium in nouam quandam versutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemq; extructam & communitam coactis in vnum domesticis & clientibus inhabitandam tradidit, Enosæ nomine imposito ab Enoso liberorum natu maximo. Is Iaredum genuit, ex quo Maleliel, & ex eo deinceps Mathusala est progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit septuaginta & septem, ex duabus susceptos vxoribus, Setla & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis constructis pastorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal verò germanus eius Musicæ operam dedit, plalteriumq; & citharam inuenit. Thobel autem vnus ex altera vxore prognatorum vitibus excellens rem militarem egregie tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem sibi comparauit quin & æratiam primus est commentus, & filiæ factus est parer vnius, nomine Naamæ. Porrò Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas se exoluturum parricidij à Caino perpetrati, vxoribus suis hoc indicauit. Cæterum superstite etiam tum Adamo Caini soboles sceleratissima euasit, dum posterior quisq; fit deterior, nec locum imitatur priorum vitia, sed & superat, interim nec à bellis, nec à latrocinijs temperando: & qui à cædibus abstinebant, alioquin auare & superbè inter suos viuebant. Adamus autem qui primus è terra factus, vt ad illum oratio nostra recurrat, posteaquam Abel esset mactatus, & Cain propter cædem solum vertisset, procreandis liberis operam dedit, quod magno prolis desiderio teneretur, annos iam natus triginta supra ducentos: quibus cum accessissent septingenti, tandem vita defunctus est, ex hulus liberis, quos complures habuit, fuit etiam Sethus. sed quia de alijs longum esset narrare, de solo Setho mentionem faciam, hic à patre educatus, vbi eò ætatis venit, vt iam quod rectum est discernere valerer, virtutis studijs se totum dedidit: & cum ipse vir optimus euasisset, etiam nepotes sui similes post se reliquit. qui quoniam erant omnes bona indole præditi, & patriam absq; seditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt: & sideralem scientiam ac cœlestium rerum cognitionem excogitauerunt. ne aũt inuenta sua ex hominũ notitia dilaberentur, & prius perirẽt quàm pernoscerẽtur, scientes Adamo vniuersalẽ rerũ interitum præcecinisse, vnũ incendio, diluuio alterũ, excitatis duabus columnis, vtriq; sua inuenta inscripserũt, vt si lateritiã diluuio deleri cõtingeret, lapides superstites hominibus discendi copiã facerent, & quæ inscripta cõtinebat, spectanda exhiberẽt.

Cain regione extorris.

Cain Dei castigatione haud melior redditur.

Mensuras & ponderа Cain excogitat.

Enosa vrbs prima.

Iubal Musicæ inuẽtor.

Thobel inuentor ærariæ.

Cain Hypocritatum & sceleratorũ parens.

Adami ætas 930. anni.

Seth Adami filius vir optimus.

Columnæ duæ excitatæ.

hiberet. aiunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostr
temporibus extat in terra Syria.

CAP. IIII.

De diluuio, & quomodo Noe in arca cum familia seruatus habi
tarit in campo Senaar.

IN hunc modum per septem generationes perseuerarunt vnum De
um colentes omnium rerum dominum, semperque virtutis respe
ctum habentes. Procedente dein tempore à patrijs institutis degene
rarunt, neque humana iura seruantes, neque Deo consuetos honore
persoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerant, postea dupl
maiore studio maliciam consectabantur: atque ita Deum infensum si
bi reddiderunt. nam multi Angeli Dei cum mulieribus congressi pro
geniem procreauerunt insolentem, & fiduciæ roboris omne ius & fa
contemnentem: quorum facinora non absimilia his quæ de gigantu
bus Græci memorant, posteritati sunt tradita. Noe autem facta eorum
molestè & indignè ferens, suadebat vt in melius voluntates ac opera
sua transmutarent: verùm cum videret illos sibi non parere, totosque
vitiorum dulcedini succumbere, veritus ne & se & familiam suam in-
terimerent, secedens cum suis in aliam regionem migrauit, tum Deus
viri iusticia delectatus, non eius solum seculi homines extremæ malig
nitatis damnauit: sed cum decreuisset vniuersum humanum genus extin
guere, aliudq; nouum & à vicijs purum instaurare, primum vitam eo-
rum breuiore spacio circumscripsit, & abrogata longæuitate intra cen-
tum & viginti annos coercuit, dein continentem terram in pelagi fa-
ciem transmutauit, atq; ita genus aliud aboleuit vniuersum. Noe autē
solus est seruatus, diuino oraculo viam euadendi & rationem edoctus
talem. Arcam quatuor contignationum exstruxit, longitudine cubito-
rum CCC. latitudine L. patentem in altum cubitos XXX. in eam cum
marite liberorum suorum, eorumq; coniugibus conscendit: impositis
prius quæ ad vitam sustentandam forent vtui, & omne genus anima-
tibus ad seminarium conseruandum iugatim pro sexus ratione intro-
ductis, & quibusdam ex his septenarium vsq; numerum. erat autē arca
tàm tecto quā laterib. firmis contra omnem vim tempestatū, & vndarū
insultū. In hunc modū seruatus est Noe cum familia, gentis successione
ab Adamo decimus. nam Lamecho est genitus, cui pater fuit Mathusala,
hic autē Enochi fuit filij Iaredi, Malahelo geniti, qui cum pluribus fra-
tribus ex Cainane prognatus fuerat Enosi filio. Enosus verò Sethi filius
erat, Adami nepos. contigit autem hæc vastitas anno ætatis Noe sex-
centesimo, mense secundo, qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræ-
is Marsonane. sic enim Ægyptij distinxerunt annum. Moses autem Ni-
san qui est Xanthicus, mensem primū in suis fastis ordinauit, quod per
hunc Hebræos ex Ægypto eduxisset. eundem etiam omnium quæ ad rē
diuinam pertinerent, exordiū fecit. alioqui quod ad nundinationes re-
rum venalium reliquamq; dispensationē anni attinet, nihil de pristino
ritu innouauit. Vim autem imbrium cœpisse ait vigesima septima iam
dicti mensis, post annū ab Adamo primo homine bis millesimum sex-
centesimum quinquagesimum sextum. hoc spatium temporis relatū est
in sacro

Medio & Ruffinus Cap. 6.

Gen. 6. Quos Iosephus hic Angelos, Moses Dei filios nominat.

Gen. 6. Noe in aliā regionem migrat.

Arca Noe.

Genealogia Noe.

Diluuium. *Ante mundum 1656.*

Ante Christum natum 2308.

Nisan vel Xanthicus nobis est Aprilis.

in sacros codices, diligenter annotantibus priscis illustrium virorū tam natales quàm obitus. Adæ siquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum esset triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus est. Sethus autem ducentesimo & quinto anno genuit Enosum. qui dum quinq; & nongentis vixisset annis, Cainani filio suo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centesimo nonagesimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixisset decem & nongentis annis, Malalehelem filiū dereliquit, quem genuit anno ætatis centesimo septuagesimo. Iste Maialehel cum vixisset quinq; ac nonaginta & octingentis annis, defunctus est, Iaredum filium derelinquens, quem genuit quum sexaginta duorum & centum esset annorum. cui nouem & sexaginta & nongentis annis viuenti, Enochus filius successit, natus cum sexaginta & centum annorum pater eius existeret. qui exactis trecentis sexaginta quinq; annis, discessit ad Deum: vnde finis eius non inuenitur esse conscriptus. Matusala autem Enochi filius, quinto ei & cētesimo natus anno, Lamechum filium habuit quum esset annorum octoginta septem & centum: cui tradidit principatum, quem ipse tenuerat annis nongentis sexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuisset principatum annis septingentis & septem, Noe filium suum rebus præfecit: qui de Lamecho natus est agete annum ætatis secundum & octogesimum supra centesimum. quique quinquaginta & nongentis annis rerum administrationi præfuit. Hi anni in vnam summam contracti supra scriptū tempus conficiunt. Non sunt autem disquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim suis agebant vitam, eamque vsque ad ipsorum nepotes extendebant: sed natales tantum eorum in hac ratione sunt spectādi. Cæterùm Deus signo dato imbres emisit: qui cum nonaginta cōtinuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua super terram exitit: quæ causa omnem salutem ademit, non habentibus quò se in tutum reciperent. centesima autem & quinquagesima die postquam pluere desiit, tandem cœperunt aquæ sidere, mense septimo, vicesimoseptimo die mensis. destituta deinde arca in vertice montis cuiusdam in Armenia, sentiens hoc Noe, aperuit eam: & videns circa ipsam aliquantulum terræ, meliore spe concepta paulisper quieuit: mox post paucos dies magis recedente aqua, emisit coruum, cupiens cognoscere si qua alia parte terrarum aquæ decessissent, vt tutò exscendere posset. at ille comperto totum adhuc stagnare, ad Noe est reuersus. is post septem dies columbam ad explorandum terræ statum emisit. quæ cum lutata & frondem oliuæ ferens rediisset, intellecto terram à diluuio iam esse liberatā, postquam alios septem dies expectasset, animantes ex arca emisit. & ipse quoque cum liberis egressus, mactatis Deo victimis, epulabatur vnà cum familia. Apobaterion, id est egressorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ historiæ scriptores, & in his Berosus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, sic fermè scribit: Fertur autem & nauigij huius pars in Armenia apud montem Cordæorum supereſſe, & quosdam bitumen inde abrasum secum reportare: quo vice amuleti loci eius homines vti solent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum scripsit, & Mnaseas, & alij plures. quin & Nicolaus Damascenus libro XCVI. de his rebus narrat in hæc verba: Est super regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore

An. mundi 1656. Ante Christ. nat. 2308.

Hæc computatio cū Hebræis & septuaginta interpretib. exacte non congruit.

Enochi finis in sacris literis nō inuenitur conscriptus.

Gen. 7 8.

In Græco Codice & Mose sunt dies 40.

Ex arca Noe coruū emittit.

Noe egreditur ex arca, mactatis Deo victimis.

Nic. Damascenus de arca Noe.

An. mundi 1657. *Ante Christum nat.* 2307.

pore seruatos ferunt, & quendam arca vectum in huius vertice hæsisse ac reliquias lignorum eius longo tempore durauisse, qui fortasse is fuit de quo etiam Moses scribit Iudæorum legislator. Noe autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus, per singulos annos terram inundaret, victimis incensis precabatur vt in posterum pristinus rerū ordo maneret, & nulla tanta inciderent calamitas, per quam vniuersum animalium genus in salutis periculum adduceretur: vtq; affectis merito supplicio sceleſtis, parceret innocentibus, quos ipse superstites esse voluerit, & sua sententia absoluerit. alioqui miseriore cōditione ipsos fore & grauius damnatos, si non in vniuersum incolumes alteri diluuio seruarentur, & prioris pauorem ac spectaculum perpessi, & posterioris exitio destinati, orabat igitur, acciperet sacrificium propitius, neve vllā posthac tantam iram contra terrā conciperet: vt operibus suis eam excolerent, & vrbibus exstructis feliciter vitam degerent, nullis cōmodis carentes quibus ante cataclysmum fruebātur, & ad extremam senectutem longæuitatemq;, qualis maiorum suorum fuerat, peruenientes.

Hedio & Rufinus Cap. 6.

Noe precatur ne Deus terram iterū inundaret.

Precibus & sacrificiis Noe Deum propitium reddit.

His precibus finitis, Deus iusticia viri delectatus, votis eius annuit, negans se deletis interitus autorem fuisse: sed ipsos sibi suapte malicia debitas pœnas accersisse. Si enim deletos superet, nunquam in hanc vitam eos introducturum fuisse. Satius enim esse nec dare quidem vitam, quàm eos, quibus dederis, perdere. Sed continuis, inquit, contumeliis quibus pietatem mihi debitam violabant, coegerunt me vindictam de se sumere. nō sum autem posthac tam iracunde pœnas peccatorum exactus, præsertim te deprecatore. quòd si quando maiores tempestates cōcitauero, cauete expauescatis ob vim imbrium. nunquam enim in posterum aquæ terram sunt inundaturæ. iubeo tamen vt ab humana cæde puras manus abstineatis, & qui contrà fecerit, seuerè puniatis. aliorum animalium vsum ad voluntatem ac libitum vestrū permitto. Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium quàm natatilium, & eorū quæ per sublime feruntur, ablq; sanguine: nam in hoc inest anima. Arcus cœlestis signum vobis erit cessaturæ meæ iaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abiit. Noe aūt cum post diluuium superuixisset CCCL. annos, totumq; hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est expletis annis in vniuersum DCCCCL. Nec est cur aliquis præsentem vitam, annorumq; eius paucitatem cum priscorum rebus conferendo fidem nobis abroget, aut quia nunc eam non peræquè prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longæuitate faciat. Illi enim Deo chari quum essent, ipsiusq; recens etiam tūm opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem vterentur, merito per tam multos annos viuebant. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter vtilitatem inuentarum artium, vt astronomiæ, ac geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus est vitam: quarum certitudinem assequi non poterant, si minus DC. annis vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Atteſtantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricasúe antiquitates literis prodiderunt. Namque & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, nobiscum consonāt. Hesiodusq uoq; cum Hecatæo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam produxisse. De his igitur quisque vt sibi visum fuerit, accipiat.

Hedio & Rufinus Cap. 7.

Homo tui interitus autor, nō Deus.

Fœdus Dei cum Noe.

An. mundi 2007. *Ante Christum nat.* 1959.

Iris signum fœderis inter Deum & Noe.

Hedio & Rufinus Cap. 8.

Noe ætas, 950. anni.

Priscorū vita quamobrem prorogata, nūc nō peræque.

Magnus annus.

De

CAP. V.

De turri Babylonica, deq; linguarum mutatione.

An. mundi 1790. *Ante Christum nat.* 2174.

TRes verò Noe filij, Semas, Iaphetus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi relictis montibus planiciem habitare cœperunt, & alijs recenti etiam tam cladis memoria pauidis, nec audentibus à cæliore loco descendere, idem faciendi autores & exemplum fuere. Campo, quem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicandique generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cum enim florerent iuuentutis multitudine, Deus rursum de colonia deducenda admonebat. Illi verò obliti se ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totamque illam felicitatem suis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod peius erat, consilium de coloniis non fauorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispersi possent opprimi. Hanc superbiam Deique contemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filij Noe, vir audax & manu promptus, subinde iactans, non Deo, sed propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim rem ad Tyrannidem trahebat, ratus fore vt homines ad se deficerent à Deo, si se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuium intentantem. Turrim enim se exædificaturum, excelsiorem quàm quò aqua ascendere posset; & insuper maiorum suorum interitum vlturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus Deo cedere: atque ita structuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad summam industriam reliquum facientes. Cumque ingens esset operarum numerus, surgebat opus supra quàm sperauerant. Crassitudo enim erat tanta, vt proceritatem obscuraret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum vaſaniam videns Deus, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt, sed diffidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuersitatem sermonis mutuò se non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confusam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, deque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cum vniuersi homines vno eloquio vterentur, turrim ædificauerunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dij verò procellis immissis turrim subuerterunt, & suam cuique linguam dederunt: quæ causa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit.

An. mundi 1790. *Ante Christum nat.* 2174.

Gen. 10. Tres Noe filij.

Noe posteris vt terrā colerent Deus mandat.

Nemroth primus Tyrannus turrim Babylonicam exædificat. Gen. 11.

Linguarum confusio.

Sibyllæ de Babylonis turris ædificio.

De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestiæus hoc modo: Aiunt sacerdotes cladis eius superstites, Enyelij Iouis sacra fegentes, in Senaar Babyloniæ peruenisse.

CAP. VI.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.

An. mundi 1790. *Ante Chri. nati* 2174.

Hedio & Rufino Cap. 10. Genes. Nomina regionum & gentium.

ILlo ex tempore dispersi sunt passim, propter diuersitatem linguarum coloniis nusquam non deductis: & quò quenq; sors & Deus tulit, eam terram cum tum occupauit, vt tàm maritima quàm mediterranea cultoribus repleretur. Nec defuerunt qui conscensis nauibus ad insulas habitandas traijcerent. Porrò gentium quarundam adhuc seruant derivatam a suis conditoribus appellationem, quarundam etiam immutauerunt, nonnulla in familiarem accolis & notiorem vocem sunt versa, Græcis potissimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posteris oribus seculis veterem locorum gloriam sibi vsurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dumq; tanquam ad suum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

CAP. VII.

Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint.

Hedio & Rufinus Cap. 11. Genes.

ERant autem Noachiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quisq; terram aliquam occupauerat siquidem Iapheto Noe filio fuerũt septem. Horum sedes a Tauro & Amano montibus incipientes, pertinebant in Asia ad amnem vsque Tanaim, in Europa vsque Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum est, vt ipsorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocant, Gomarienses olim dictos, Gomar condidit. Magoges verò Magogarum a se cognominatorum fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ ex aliis Iapheti filiis Iauan & Mado, ab hoc Madai deducti, Græcis Medi nominati: a Iauane verò Ionia, totumque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi: & Melchi... Melcho autem appellantur Cappadocum enim appellatio noua est, veteris autem vestigium adhuc superest. Vrbs enim est apud eos hodie quoque Mazaca, talis indicans intelligere volenti, hoc priscum fuisse gentis nomen. Thires autem Thiras de se vocauit, quorum fuit princeps: eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem, trium liberorum parentis, vnus filius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhiphates verò Ripharæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Alisas Alisæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie sunt Aeoles: pariq; modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tharsus vrbium eius celebertima cæterarumq; princeps prima nominis litera in tau mutata. Porrò Chetimus insulam occupauit, tunc Chetimam, nunc Cyprũ, quo factum est vt tum insulas omnes, tum pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chetim significent attestatur mihi vnà è Cypriis vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum Iouium vocabula detorquent, ne sic quidem abludẽs à Chetimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij nepotesq; Cæterum

Galatæ à Gomare orti. Iapheti nepotes progenitores.

Thogenies filiorum Iauanis.

Tharsus Pauli patria Actor. 9.

quod

quod Græci forsassis ignorant prius dicam, deinde cœpram narrationē prosequar. Nomina ista decoris causa in Græcam formam murari aduersum voluptatem. nostrates enim huiusmodi formā non vtuntur: sed eandem apud nos perpetuò speciem obtinent, nec terminationem variant. Adamus certè nobis Adam vocatur. & Noe qui Græcis Nochos diceretur, eaque forma nullam variationem admittit. Chamæ verò filij Syriam & regionem Amano Libanoque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Oceanum vsq; dilationis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanescunt, partim ita deprauata sunt in diuersum, vt haud facile agnoscātur. ex quatuor enim Chamæ liberis Chuso nihil detrimenti tempus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à ceteris, quam à Asianis omnibus Chusæi nominantur. Mestraim etiam tua manſit appellatio Ægyptum enim Mesren, & Mesræos Ægyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, deque suo nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine: & cōplures apud Græcos historici eius mentionem faciūt sicut adiacentis etiam regionis, quę Phute dicitur. mutauit aūt progressus nomen ab vno filiorum Mesraei, qui vocabatur Libys. cur autem Africa fuerit dicta, paulo post docebimus. Quirtus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentemq; suam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chusis filios sex. quorum e numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes vero Sabathenos, qui Græcis dicuntur Asabarri: Sabactas quoque Sabactenos instituit. Romus item Romæos cōdidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudęorum inter occidentales Æthiopes originem dedit & nomen. Sabæus alter Sabæis. Nabrodes aūtē manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, sicut iam ante diximus. Mesraei verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vsque patet possederunt, sed solius Philistini nomen apud suos regio seruauit. Palestinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorū, Lumæi, Enamię, Labimi, q solus colonis in Lybiā ductis regionem sibi denominauit, tū Nethemi, Pharrosimi, Chesłæmi, Chephthomi, tam res quàm nomina sunt in obscuro. Bello enim Æthiopico, de quo suo loco dicetur, vrbes eorum sunt euersæ. Chananæo quoq; filij fuerunt hi. Sidonius, qui & vrbem sibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus vero Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametsi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum successoribus denominauerunt. Aruadæus Aradum insulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano sitam. cæterorum septem, Euæi, Chetiæi, Iebusæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergesæi, præter nomina nihil in sacris codicibus supereſt. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades causam habuit hanc.

Post quam terra finito diluuio in pristinam naturam est restituta, Noe cœpit eam colere, quam cum vitibus consecuisset suo quoque tempore vindemiasset, inuento vini vsu, sacris prius operatus epulabatur: ebrius usque tactus ac sopore grauatus, parum decorè nudatus iacuit, id conspicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi reuersi parentem operuerunt. Sensit hoc Noe: & precatus aliis filijs felicitatem, ne Chamam quidem diris deuouit, respectu sui sanguinis sed

Ab initio mundi 1780

Ante natū Christum 2174.

Mensium nominum varietas.

Hedio & Rufino Cap. 12. Genes. 10

De Chami & ijs ipsorumq; progenie.

Libya siue Africa.

Progenies Chananæorum.

Nabrodes siue Nemoth.

Palestina à Philistino nominata.

Filij Chananæi.

Hedio & Rufino Cap. 13. Genes. 9.

Noe inebriatur, nudatur & pro ludibrio habetur vnde diras deuouet.

An. mundi 1790. Ante Chri. nat. 2174. tantum eius posteros : quas cum cæteri euasissent, Chananæi liberos vltio diuina est consecuta. sed de his rebus dicemus postea Semæ verò tertio Noe filio filij fuerunt quinq;, qui Asiam vsq; ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagandæ ditionis initio facto. nam Elymus posteros reliquit Elymos, à quibus Persæ originem traxerunt. Assuras vrbem Ninum condidit, & subditos de se Assyrios denominauit, quorum opes præ cæteris effloruerunt. Arphaxades eos qui nunc Chaldæi sunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potitus. Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam aurorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vses habitator Trachonitidis fuit, Damasciq; conditor. ea sita est Palestinã inter & Syriam cognomine Coelen. Armeniã Otrus tenuit, Getheris Bactrianos: Melas verò Mesanæos: nunc Pasini castrum vocatur Ex Arphaxade prognatus est Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus est dum habitationes distribuerétur nam hæc vox Phalec partitionẽ Hebræis sonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerũt, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Iraes, Edoramus, Vzalis, Dacles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophenæ flumine Indiæ ad Assyriam vsq; habitant. Hactenus de Semæ progenie sit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus est Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores est genitus, & ex hoc Tharrus. hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noe, & natus est post diluuium anno secundo supra ducentesimum & nonagesimum. siquidem Tharrus septuagesimo anno genuit Abrahamum. Nachores cùm esset viginti & octo annorũ genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores nascitur circa annum trigesimum secundum. Ragaus factus est Serugi pater cùm esset annorum triginta duorum totidem verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & tricesimo ætatis anno genuit Phalegum, ipse de Sale prognatus annum nato tricesimum : quem Arphaxades genuit quinto & tricesimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus est post annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Lotho, & filiabus Sara & Melcha, in regione Chaldæorum est mortuus, in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & sepulchrum eius nunc vsque ostenditur. neptes verò ex fratre duxerunt coniuges, Melcham Nachores, Saram Abrahamus. Cæterum cùm Tharrus exosam haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes simul migrauerunt Carras Mesopotamiæ, vbi etiam Tharum defunctum sepeliuerunt, anno exactæ vitæ ducentesimo quinto. Iam enim paulatim subtrahebatur de vitæ spatijs, vsque ad Mosis ætatem: post quem CXX. annorum terminus Deo finitore est statutus, quãtum temporis & Moses ipse vixit. Itaq; Nachores è Melcha octo filios suscepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuére. nam Tabæum, Gadamum, Tauamu & Macham e Ruma concubina genuit. Porrò Bathueli vni è legitimis Nachoris filijs nati sunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

Hebræorum origo.

Genealogia Abrahami.

Humanæ vitæ terminus Anni 120.

De filijs Sẽ, tertij Noe filij, & de progenie ipsorũ & Abrahami.

Cap. 14. Genes. 2. Hecdio & Rufinus

Quemod-

CAP. VIII.

An. mundi 2024. Ante Chri. nat. 1940.

Quomodo Abraham generis nostri autor è Chaldæorum terra profectus, habitauit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.

ABrahamus verò Lothum Aranis fratris sui filium, Saræ coniugis suæ fratrem, adoptauit, quod germano filio careret: & cum iam esset annorum LXXV monitus oraculo Chaldæam terram mutauit Chananæa: quam & ipse habitauit, & posteris reliquit: vir sapiens ex æquo & eloquens, & in conjectando sagax. Cunque ob virtutem eximiam sapiens esset præcunctis habitus, aulus est vulgo receptam de Deo persuasionem conuellere, & in melius vertere. Ego primus omnium clara voce prædicauit, vnum esse Deum rerum vniuersitatis conditorem: de cætero si quid ad felicitatem conferat, non nostris nobis viribus, sed illius voluntate contingere. Hoc verò ex terræ ac maris obseruatione colligebat, tum eorum quæ circa solem ac lunam & reliqua sidera videbat accidere esse nimirum potentiam quandam quæ horum curam gerat, & omnia decenter administret, qua cessante nihil nostris vtilitatibus seruiturum, cùm nihil suapte virtute polleat, sed vniuersa omnipotenti ipsius voluntati obsecundent. quapropter huic vni honorē deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cum Chaldæi Mesopotamitæq; cæteri contra se insurgerent, consilio migrandi cepit, & voluntate ac fauore Dei fretus terrā Chananæam tenuit: vbi sedibus positis Deo struxit aram, & hostias mactauit. Meminit aūt patris nostri Abrahami Berosus quoq;, non tamen eum nominans, his verbis. Post diluuiū autem decima ætatē apud Chaldæos erat quidam iusticiq; cultor, vir magnus & sideralis scientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, sed libro in hoc conscripto res eius posteritati tradidit. Nicolaus autem Damascenus in quarto Historiarū se scribit. Abrahamus regnauit apud Damascum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione supra Babylonē sita, quæ Chaldæorū dicitur. nec ita multo post hinc quoq; migrans cum suo populo, sedem transtulit in terram tunc Chananæam, nunc verò Iudæam nominatam: eiusq; posteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi fusè narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc est apud Damascenos celebre, & vicus ostenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

Hedio & Rufinus Cap. 15. Genes. 11.

Sapientia Abrahami.

Abraham primus verbi diuini concionator.

Berosus.

Hecatæus.

Nicolaus Damasce.

Domicilium Abrahami.

CAP. IX.

An mund. 2026. Ante Chri. nat. 1938.

Quòd fame Chananæam premente, Abrahamus in Aegyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retrò vnde venerat est reuersus.

FAME deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficisci illuc decreuit, tū vt copijs eorum frueretur tum vt sententiam sacerdotum de diuinitate cognosceret: aut secuturus illorum opiniones, si modo melior esset, aut ipse rectiora eis

Hedio & Rufinus Cap. 16. Genes. 12.

An. mundi 2026. Ante Christum natũ 1938.

commonstraturus. Cæterum cum & Saram secum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus est talem Fratrem eius se finxit, monita prius, vt ob præsentem necessitatem simulationi suæ subseruiat. Vt autem ventum est in Ægyptum, id, quod suspicatus fuerat, euenit: iam enim coniugis pulchritudinem fama diuulgauerat, quamobrem Pharaothes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obstitit, pestilentia & seditione res regis infestans: consulticq; de remedio Sacerdotes quoue modo placandum esset numen, hanc mali causam responderunt, quòd hospitis matrimonio iniuriam inferre parauisset. Rex territus primum scitatur, quænam sit, quisve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit: sororem se putasse non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre voluisse: donatoque magna pecunia, potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est vt virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cum ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque insectationem infensis inter se animis agerent, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos, vanissimos esse nihilq; prorsus veritatis habere declarauit. ob has dissertationes in pretio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendiq; facultatem præ se ferret, & numerorum scientiam & siderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum, Ægyptij rudes erant huiusmodi disciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuersus inde in Chananæam, agros cum Lotho diuisit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & opinionem Lotho permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri subimontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Lotho verò campi cesserunt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vrbe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina vltione acta, vt nullum vestigium quidem supersit, est delera: cuius rei causa mox suo loco dicetur.

Ægyptiorũ libido.

Abrahamus Ægyptios religionem docuit & artes.

Abraham egregius Astronomus.

Diuisio agri Abrahami & Lothi.

CAP. X.

Sodomitarum clades ab Assyrijs accepta.

Hedio & Ruffin. Cap. 17. Genes. 14.

EOdem tempore cùm Imperium Asiæ penes Assyrios esset, Sodomitarum res tam opibus quàm numerosa iuuentute florebãt, vt à quinque Regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, suo quisque regno præpositus. Hos Assyrij bello petierunt, diuisisque quadrifariam copijs sub quatuor Imperatoribus, regionem illorum oppugnabant commisso tandem prælio victores Assyrij Sodomitarum Regibus tributum imperauerunt. cumque per duodecim annos imperata fecissent, & tributa soluissent, decimotertio defecerunt: quo factum est vt noua in eos Assyriorum expeditio fieret, ductu & auspicijs Maphadis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam vniuersam rapinis vastauerunt, & gigantum posteros perdomuerunt.

Quinq; Reges Sodomitarum.

Anno mundi 2051. Ante Christum natũ 1953. Asphaltites lacus.

maerunt. cumque in agrum Sodomorum esset ventum, castra metati sunt in valle puteorum bituminis, tunc enim putei fuerant in eo loco: mox vero Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatenti bitumine Asphaltitem dixere, repentè extitit. eo de lacu paulò post dicemus. cæterum Sodomitæ cum Assyriis congressi, post egregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lothus captiuus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

CAP. XI.

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos, quàm reliquam prædam victor reduxit.

Hedio & Ruffinus Cap. 15. Genes. 14.

HIs auditis Abrahamus, tum Lothi cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properauit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium est nomen) oppressum ex improuiso facile superauit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se conuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoq; luce perurgens ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, vt qui cum domestica trecenaria cohorte. & insuper decem & octo vernaculis, triumque amicorum auxiliis tantũ exercitum profligauerit. quotquot aũt ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum se receperunt. Abraham verò captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad suos rediit. redeunti Rex Sodomitarũ vsq; in locũ quem Campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi a Solymæ vrbis Rege Melch sedeco est exceptus id nomen interpretatur, rex iustus, erat enim reuera talis, omniũ cõsensu sacerdotio summi Dei ob iusticiã dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocauit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simulq; ipsum adhibitũ mensæ meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria contigerat, debitos hymnos vt sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus cõtrà de manubiis decimas ei dono dedit. Rex vero Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captiuos suæ regionis reposcebat. hãc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde redituru, exceptis alimentis militum: amicis tantum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: non carebis, inquit, præmio quòd pro tot tebus egregie gestis tibi debetur. Quo respondente, & quam voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream? (nondum enim pater factus erat) tum Deus & filium illi est pollicitus, & posteritatem ex eo tantam, quæ stellas cœli posset æquare numero. His auditis lætus, sacrificium Deo iussu ipsius obtulit. Porrò sacrificij ritus erat hic. mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iussus fuerat diuisit, solis auibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara aduolitantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos CCCC. in Ægypto habituram:

In quibus victoria consistat.

Abrahã Lothum captũ cum Sodomitis reducit.

Campus regius.

Melchisedech Rex iustus.

Solyma postea Hierosolyma vocata.

Gen. 15.

Deus Abrahamo filium pollicetur.

Abrahamo Deus progenie eius malos vicinos in Ægypto habituram prænunciat.

quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportare ros, deuictisque Chananæis regionem eorum & vrbes occupare. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebrone. Cæterum ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petiit vt prolem sibi masculam largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene sperare illum iussit, vt qui non temerè Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularũ nomine Agaren Ægyptiam genere, quo liberos sibi ex ea quæreret. & cùm vterum sè gerere sentiret famula, cœpit contemnere Saram, ad principatum aspirans, quasi ad prolem suam dominatio peruentura esset. quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnam dedisset, decreuit fugere non ferens afflictionem: Deumque rogabat vt sui misereretur. Itaq; per desertum abeunti occurrit Angelus iubens vt ad dominos reuerteretur. fore enim eam meliore conditione, modò se modestè gerat. nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere, quòd si contemptis Dei iussis vlterius pergeret, præsens exitiũ eam manere aiebat. sin retro rediret, matrem futurum puerum, qui tandem regno eius regionis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum, eo quòd Deus preces matris exaudierit. Hunc Abrahamus sextum supra octogesimum annum natus genuit: cum autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quod è Sara susceptus esset filium. eum iussit vocari Isaacum, addens prodituras ex eo gentes magnas & Reges: easque iure belli occupaturas vniuersam Chananæam à Sidone vsque Ægyptum. Iussit etiam genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circumcidi, idque octaua die nativitatis. causam verò nostræ circumcisionis dicam alibi. Consulenre verò Abrahamo & de Ismahele, an esset victurus, responsum est, fore longæuum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus postea quam Deo gratias egisset, eucstigiò circumcisus est cum tota familia, similiter & Ismahel, annum tunc agens decimum tertium: ipse verò pater nonum iam agebat supra nonagesimum.

An. mundi 2014. *Ante Christum nat.* 1970.

Agar Saram contemnit.

Ismahel Deo exaudit.

Isaac Abrahamo promissus.

Genes. 17. Circumcisio instituta.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus.

Hedio & Ruffinus. Cap. 19. Sodomitarũ flagitia.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundantia pecuniarum elati, tam in homines contumelioſi erant, quàm erga Deum impij: quippe qui neq; beneficiorum eius meminerant, & hospites auersabantur, denique mutuis etiam libidinibus sese incestabant. His rebus offensus Deus decreuit superbiæ pœnas de illis sumere, & regionem eorũ adeò vastam reddere, vt posthac nec plantas nec fructum vllum produceret. His ita decretis de Sodomis, Abrahamus conspicatus tres Angelos (sedebat enim ad quercũ Mambræ pro foribus domicilij sui) ratus esse hospites, assurgens salutauit eos, rogauitq; vt ad se diuertentes frucrentur hospitio. illis verò annuentibus iubet panes è simila fieri, & mactatum vitulum ac assatum sub quercu discumbentibus appoſuit. at illi vili sunt ei como-

Angelos Abrahamus suscipit hospitio.

ei comedere, & de vxore quærebant, vbinam esset Sara. quo referente, intus eam esse: aiunt se aliquanto post reuersuros, eamq; inuenturos iã matrem. muliere autem arridente, & negante fieri posse vt liberos gigneret ipsa nonagenaria, è marito centesimum annum agente nõ sustinuerunt amplius simulare: sed fassi sunt se Dei esse Angelos: & quòd missi essent, vnus nunciatum de filio, duo verò ad delendos Sodomitas. Quo audito Abrahamus indagauit propter Sodomitas & surgens precatus est Deum, ne promiscuè iustos cum iniustis perderet. Deo verò negante quẽquam Sodomitarum esse bonum, alioqui si vel decem inter eos essent, omnibus remissurum fuisse pœnam, Abrahamus destitit. Angeli verò peruenerunt Sodoma. cives autem cùm vidissent adolescentes forma præstantes ad Lothum diuertisse, ad illudendum per vim ætati eorum sunt versi. Lotho verò suadẽte continerent se. néve in probrum hospitũ ruerent, sed hospitio suo nonnihil honoris haberẽt: aut si tẽperare sibi non quirent, filias se pro illis eorũ libidini exhibiturũ: ne sic quidem parère voluerunt. Deus aũt illorum audacia cõmotus ad irã, ipsos quidẽ excæcauit, ne in ædes introitum inuenire possent. cæterum Sodomitarum populũ vniuersum ad supplicium adiudicauit. Lothus aũt ab ipso præmonitus de futuro excidio, discessit inde, assumpta etiã vxore & duabus filiabus etiã tum innuptis. sponsi enim earum monentẽ de exeundo cõtempserant vt delirum qui talia diceret. Tum Deus iaculatur telum in vrbem, eamq; cum ipsis incolis exurit, & agrum quoq; pari deuastat incendio, quẽadmodum mihi iam dictum est in cõmentarijs quos de bello Iudaico prodidi. Cæterum Lothi vxor inter abeundum subinde ad vrbem respiciens, & curiosius cladem hanc contra mandatum Dei spectans, in statuam salis est versa. dictum est mihi iam & de illa nam extat hodie quoque: ipse verò cum filiabus in paruum quoddã rus euasit, cui soli ignis omnia circumquaque vastans pepercit. id Zoor nunc vsque vocatur, sic parvum Hebræorum lingua significante. In hac solitudine vitam inopem aliquãtisper toleranit. puellæ verò vniuersum genus humanum extinctum rati, patre circumuento parente, cum incesto sunt cõgressæ, curantes ne totum genus deficeret. ex hoc congressu natæ sunt filij: maiori Moabus, ac si dicas è patre: iuniori Ammõus, quod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam nostra ætate. alter verò Ammonitarum. vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lothus reliquit Sodoma. Abrahamus autem migrauit in Gerara Palestinæ, Saram ac si sororem secum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum insidiarum metu timebat enim Abimelechum eius loci regem: qui & ipse amore Sarræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitus immissus: atque ita medicorum ope destitutus, in somnis admonetur, abstineret se ab iniuria coniugis hospitis, mox cum meliuscule habere cœpisset, indicat amicis, quod Deus sibi hunc morbum immisisset vindicans ius hospitis, & vxori eius ab iniuria cauens. non enim sororem esse, sed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de cõsilio amicorum accersitum, securum esse de pudicitia cõiugis iubet. Deũ enim eius curã habere, cuius auxilio nihil turpe passam se illi restituere. idq; ita esse Deum testabatur, & mulieris conscientiã. se ne expetiturũ quidem eam fuisse, si nuptam esse sciuisset. ad hæc rogabat, vt æquo animo in se esset, Deumque propitium redderet. Et siue apud se maneret, nihil

An. mundi 2948. Ante Chri. nat. 1916.

Angeli Abrahamo filiũ nasciturum nunciant, & delendos Sodomitas.

Ad Lothum Angeli diuertunt.

Sodomitæ De excæcat.

Lothus cum suis seruatur.

In Zoor Lothus euadit.

Explicatio nominis Moabus & Ammon.

Hedio & Ruffinus Cap. 20. Gen. 20.

Abimelech amore Sarę captus.

An. mun. di 2041. Ante Chri. natũ 1916.

nihil ei defore: siue abire mallet, deductores est pollicit⁹, & omnia quorum causa ad ipsum venisset. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fidē consanguinitatem aiebat: esse enim fratris filiam: & sine hac simulatione parum tutam peregrinationē credidisse, ac ne morbi quidem causam ei se fuisse excusabat. Quin & salutem regis sibi curæ futurā, & mansurum quoq; cum illo libenter. tum rex tàm agri quàm pecuniarū partem ei cessit: & conditiones pacis bona fide vtrinq; seruandas dixit, fœdere cum eo super puteo quodam icto, qui Bersabe vocatur. ea vox iuramenti puteum significat: & id nomē & hodie locus seruat. Nec ita multò post Abrahamus filium è Sara suscepit, iuxta promissa Dei, quē Isaacum nominauit. Sic risus Hebræis significatur. siquidem risus Saræ, dū proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, in causa fuit huius appellationis ipsa enim erat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum, ipso anno quo Isaacus est natus. cum octaua mox die circumcidunt. qui mos adhuc Iudæis durat, vt post totidem dies circumcisionem celebrent.

Bersabe iuramenti puteus. Genes. 21.

Isaac risus.

CAP. XIII.

De Ismahele Abrahami filio, eiusq; posteris Arabibus.

Medio & Ruffinus Cap. 21. Gen. 25.

ARabes verò post decimumtertium annum id faciunt. Ismahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, post tantum temporis est circumcisus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Ismahelem ab initio, è famula Agare natum, non secus ac si ex se esset genitus. alebatur enim in spem successionis. verùm postquam ipsa Isacum peperit, non amplius æquum censebat Ismahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facilè inferre potuisset. Suasit igitur Abrahamo vt eum vnà cum matre aliquò ablegaret. ille verò primum non aduertebat mentem ad Saræ consilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenā ablegare tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerumq; matri cōmisit, nondum per se peregrinationi aptum: & dato eis vtre aquæ ac panibus iussit ire quò eos necessitas duceret, & cùm defecisset commeatus. in anxietate erat mater. cumque nihil aquæ superesset, deposito sub abiete puero animam agente, ne spectatrix esset expirantis vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iussit. sperandam enim illi eximiā felicitatem è salute Ismahelis. tum verò mulier meliori spe concepta, cùm incidisset in pastores, eorum benignitate miseriam euasit. postquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipsa erat oriunda: ex qua Ismahel duodecim suscepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Massamus, Memassus, Masmesus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Naphæsus, Calmasus. hi quicquid terrarum est, Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabathæx nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes gentem suam eiusq; tribus denominauerunt, tum propter ipsorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

Iudæi octauo die circūcisionē celebrant, Arabes post decimumtertiū annū.

Ismahelē cū matre Abrahā ablegat.

Angelus Dei occurit Agar

Duodecim Ismahelis liberi. Genes. 25.

Nabathæa regio.

De Isaco

CAP. XIIII.

De Isaco legitimo Abrahami filio.

An. mundi 2074. An. Christum nat. 1890.

Isacum autem Abrahamus supra modum amabat vt vnigenitum, & quem in senectute Dei dono susceperat, hunc affectum & beneuolentiam parentum puer ipse magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo successore omnium fortunarum relicto, Abrahamus haud grauatim vita excessurus videbatur; id quod ipsi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere, Deus apparuit ei: enumeratisq; omnibus beneficijs in eum collatis, vt victoriam illi de hostibus olim concesserit, vtq; præsenti felicitate suo fauore frueretur, filium Isacum poposcit vt sacrificium & victimam sibi offerret iubebat autem vt in montem Morium subductum holocaustum faceret. sic enim pietatem eius illustriorē fore, si vel filij salutem voluntati diuinæ posthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quam suam de pueri cæde sententiam. ac ne famulorum quidem vllum rem iudicans, ne forte aliquis sibi obstaculo esset, absumpto Isaco cum duobus seruis, impositisq; in asinum rebus ad sacrificium necessarijs, proficiscebatur ad montem. ac biduum quidem comitati sunt eum serui tertia verò die cum iam in prospectu esset mons, relictis alijs in campo cum solo puero ascendit in montem, in quo pòst Dauid templum constituit: ferebantq; secum quicquid ad sacrificium pertinet, absq; victima. Isaco verò qui tum vigesimum quintum annum agebat, aram apparante, percontanteq; quidnam mactaturus esset nullam habens hostiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui potens esset hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ habeant adimere, si in illis fiduciam collocent. daturum ergo sibi quoq; victimam, siquidem propitius esset his sacris interuenturus. postquam autem structa ara ligna imposuerat, omnibus apparatis sic infit. Fili, mille votis te expetitum, postquam in hanc vitam venisti, summa cura ac solicitudine educaui, nihil beatius existimans quam si te virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo visum est vt te susciperem, ac nūc rursum vt te amittam, fer generose hoc sacrificium. Cedo enim Deo, qui à nobis hunc honorem reposcit, pro perpetuo fauore quo nos belli ac pacis tempore est prosecutus. Nunc lege naturæ natus cum sis vt moriaris, nō vulgarem habebis vitæ exitum, sed à proprio patre patri omniū rerum Deo sacrifico ritu oblatus, ipso vt credere par est indignum te censente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiam humana calamitate de vita decedas: sed inter precamina & sacra animam tuam exceptam apud se collocabit: vbi memor cur te potissimum educauerim senectutem meam sustentabis, non quidem per teipsum, sed Deum mihi curatorē tuo loco relinquens. tum Isacus haud quaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit, negans se dignum qui vnquam natus esset, si tam Dei quàm patris decreto reluctans, non alacriter se præberet vtriusq; placitis: quandoquidem etiamsi pater solus ita vellet, nefas esset non obsequi. iamq; minimum aberat

Hedio & Ruffinus Cap. 22. Abrahami obedientia.

Gen. 22.

Isac mactandus annum agit vigesimum quintum.

Oratio Abrahami ad Isacum ante mactatum.

Isaci ad patris responsio.

aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obstitisset. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens. non enim cupidine sanguinis humani, pueri cædem imperasse, neq; vt quem patrem ipse fecerat, liberis per impietatem orbaret, sed vt probaret eius animum, an etiam talibus iussis parituus esset. nunc cognita eius promptitudine ac præcellenti pietate ratum se habere quicquid illi hactenus concesserat. non defuturam autem nec in posterum suam prouidentiam, tam ipsi quàm eius generi. hunc quoq; filium longissimo tempore victurum, vitaque felicitet exacta filijs germanis & probis magnum principatum relicturum prædixit etiam fore vt genus eorum in multas gentes excresceret, nec minus opibus quam numero augeretur: ipsorum etiam autorum eius generis memoriam fore sempiternam. regione quoq; Chananæa bello quæsita, vsque ad inuidiam omnium exterarum gentium fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improuiso præsto esse voluit. At illi ex inperato sibi redditi, auditaque tantæ felicitatis promissione, inuicem se complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Saram se receperunt: vixeruntq; beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

Arietem ad victimam loco Isaci Deus offert Abrahamo.

CAP. XV.

Saræ obitus Abrahami coniugis.

An. mundi 2087. Ante Christum nat. 1877.

SAra autem non multo pòst moritur, cum vixisset annos viginti septem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publice in sepulchri offerendis. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locũ quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebrouenti ciue: vbi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo è Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

Hellio & Ruffinus Cap. 23. Gen. 23. Ætas Saræ, 127. anni.

An. mundi 2087. Ante Christum nat. 1877.

POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Sunis: qui & ipsi filios habuerunt. Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Assurus, Laures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filijs ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupauerunt; Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationẽ Moſis legislatoris Iudæorũ historiam contexuit, narrat Abrahamũ è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Iaphram. a Suri appellatam Assyriam. ab Aphra verò & Iaphra vrbem Aphram & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in

Troglodytarum origo.

Libya denominatur Aphrica.

Alexander Polyhistor.

Libya

Libya militasse contra Anteum Herculem etiã ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habent nomen. Ilaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater contungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptem, mittit maximum natu famulorum ad sponsalia, prius accepta fide obligatum modus verò deuinciendi fuit talis. Subditis alter alteri manibus sub fœmora, Deum ita testem inuocabant eorum quæ destinauerant. Misit etiam dona ad illos, vel rara illic vel nunquam antè visa. Profectus autem famulus diuturnum iter faciens, eò quòd difficilis esset transitus per Mesopotamiam hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob aquarum inopiam: ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant, nisi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Catras. & cum venisset in suburbium, incidit in complures puellas euntes aquatum: moxque inter se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandam Abrahamus eum miserat: & hoc signo dignosceretur, quòd cæteris negantibus ipsa potũ roganti præberet. hæc secũ volutans accedit ad puteũ, poscens ab eis potũ. illis vero caulantibus aquam se non sine labore acquirere, quam domum deferant, non alijs præbeant: vna omnium obiurgatis reliquis negando eas vnquam inter homines versatas, quæ ne aquam quidem imparirent, benigne hospiti potũ offert. at ille certa iam spe de euentu concepta, volens tamen verum cognoscere, collaudata prius virginis indole & benignitate, quæ vel cum sua fatigatione rogãti subministrare non grauaretur, scisciatur ex quibus nam esset parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus vt eam ex animi sententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret. puella in hoc quoque ei gratificatura genus sunm indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen est, pater verò fuit Bathuel. quo defuncto Labanus frater meus & domum curat & matrem, meæ quoque virginitatis tutor. His cognitis homo gaudebat ob ea quæ sibi acciderent, quæque audiuisset: manifestò cernens Deum hoc iter prosperare. prolato deinde monili & alijs quibusdam ornamentis quibus ætas ea delectatur, obtulit puellæ, dicens hanc esse gratiam & honorem pro communicato potu, ipsamque dignam quæ accipiat, cum inter tot virgines bonitas eius emineat: rogabat etiã vt ad domesticos ipsius diuertere liceat, quandoquidẽ nocte iam appetente vlterius progredi nõ detur. ferre se mundũ muliebrem magni precij, qui nusquã tutior esse possit quàm apud eos quorũ probitatem iam esset experrus. coniecturam enim se facere ex ipsius moribus, matrẽ quoq; & fratre pari humanitate esse præditos, neq; grauatim hospitẽ admissuros, præsertim ipsis nec oneri nec sumptui futurũ, ad hæc illa, bene eum de parentum humanitate coniectare, sed non recte facere quòd tam illiberales suspicetur. omnia enim sine precio habiturũ, indicaturã tamen prius Labano fratri, cuius permissu ipsum adducturam. quo facto postquã adduxit hospitẽ, serui Labani camelos curandos acceperunt, ipse verò ad cœnã eum secum duxit qua peracta sic eum & matrẽ puellæ est allocutus. Abrahamus filius est Tharri, vester quoque cognatus. Nachores enim tuorum mi matrona liberorum auus, Abrahami erat frater, eodẽ patre eademq; matre prognatus. is nunc mittit me ad vos, postulans hanc virginem filio suo coniugem dari, quem legitimum habet & vnicum, ad omnium suarum facultatum hæreditatem

Hedio & Ruffinus Cap. 24.

Isaac Rebeccam vxorem ducit.

Mos veterib. iurandi.

Anno mundi 2089. Ante Christum nat. 1875.

Rebecca familiaritatẽ contrahit cũ Abrahami seruo.

Oratio serui Abrahami & Rebeccæ.

Anno mundi 2124. Ante Christum nat. 1840. Hedio & Ruffino, Cap. 28. Gen. 25.

tatem educatum. cui cum posset opulentissimam quamuis x. eius regionis fœminis deligere, non est ita visum: sed malens hunc honorem cognationi suæ habere, procurat has nuptias: cuius voluntatem nolite contemnere. diuino enim fauore præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere successerunt, & puellam hâc & vestras ædes inueni. propinquus enim iam oppido, conspicatus multas virgines puteum petentes, optaui vt in hanc inciderem: quod & factum est. has igitur nuptias auspice Deo conciliatas, vos quoque vestra autoritate ratas habetote & Abrahamum qui me tam accurate huc misit, vestro annutu honorate. illi verò tum quòd rem tam optabilem approbarent, tum quòd Dei sententiam accedere cognoscerent, mittunt eam quibus postulabatur conditionibus: duxitq; illam Isacus, facultatum paternarum iam dominus.

CAP. XVII.

De obitu Abrahami.

Abrahã mo-ritur ætatis anno 175.

DEfunctus est autem Abrahamus non ita multo post, vir in omni virtute eximius, & pro sua insigni pietate Deo egregie carus. Vixit annos 175, sepultus est in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum suorum, Isaci & Ismahelis.

CAP. XVIII.

De Isaci filijs Esao & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione.

Hedio & Ruffinus capit. 26. Gen. 25.

DEfuncto autem Abrahamo vxor Isaci gerebat vterum: cuius mole crescente indies, anxius consuluit oraculum. Responsum est, gemellos ei pariturum Rebeccam, & ab vtroque descensurum gentem, autori suo cognominem: & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo post, sicut prædictum erat, nascuntur ei gemini, quorum grandior à capite ad pedes erat hispidus. minor verò exeuntis ante se calcaneum retinebat. pater autem amabat seniorem Esaum ex re cognomen habentem. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iunior à matre amabatur. Fame autem in ea terra grassante, Isacus volens ire in Aegyptum propter vbertatem regionis peruenit Gerara, Deo sic iubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hospitij & amicitiæ ius inter eum & Abrahamum intercesserat. cumque hominem initio magna beneuolentia prosequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Isaco propitium, summaq; fauorem declarantem, expulit illum. at ille expertus motatum præ inuidia, secessit non longe à Gerari in locum qui vocatur Fauces. vbi dum foderet puteum, pastores irruentes aggressi sunt armis opus impedire: sed illo vltro cedente, visi sunt vicisse. mox cum alio loco fodere cœpisset, rursum vi prohibentibus alijs Abimelechi pastoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti consilio meliorem occasionem expectans. qua deinde oblata, rege ipsorte fodiendi potestatem faciente, puteo Rooboth nomen imposuit, quod significat amplum. è prioribus verò alterum vocauit Elcon hoc est pugnam: alterum Sienam, hoc est inimici-

Isacus peruenit Gerara. Genes. 26. Abimelech Isacum inuidia motus expellit.

An. mundi 2124. Ante Chri. stum nat. 1840.

inimicitiam. Itaq; Isaci potẽtia cum opibus in dies magis ac magis crescebat. Abimelech autẽ ratus contra se fortunas Isaci augeri, cum quo parum sincere consuetudinem habuerat, & qui ob simultatis suspicionem aliquantisper secesserat, veritus ne quando apud eum plus recens offensa quam pristinæ amicitiæ memoria valeret, neue iniuriam acceptam vlcisceretur, profectus ad illum amicitiam cum eo renouat, vno è suis amicis arbitro adhibito. cumq; Isacus pro naturæ bonitate iniurias suas paternę amicitiæ libenter donaret, voti compos domum est reuersus Alter autem filiorum Isaci, in quem pater erat propensior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Esebeonis, dynastarum inter Chananæos filias, idque autoritate propria, ne patre quidem consulto. neque enim ille permissurus erat, si filius ipsius sententiam ipsius expectasset, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum. nolens tamen molestus esse filio, iubendo eum, vt mulieres missas faceret, decreuit rem totam silentio transmittere Sed cum esset senex, & visu orbatus, accito filio, præfatusque ætatem, per quam etiamsi cæcitatis calamitas non accessisset, non liceret sibi amplius Deum solito cultu venerari, iussit eum venatum ire. Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnâ: qua sumpta precabor Deum, vt tibi dignetur esse auxiliator & adiutor per omnẽ vitam tuam. nam meæ finis quàm longè absit incertus sum: qui prius quàm me opprimat, æquum est vt meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Elàus venatum: interim Rebecca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Isaci mentem, iubet eum hædis iugulatis cœnam instruere. ille obsequitur matri, iussu ipsius omnia faciens. cœna verò parata, circumvolutis hædino exuuio brachijs, vt cõtactis pilis Esaus crederetur: nam cætera omnino similis vt gemellus, hoc solo differebat: solicitus ne mater in malo dolo deprehẽsus pro faustis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Isacus sentiens in voce nonnihil peculiare, aduocat filiũ. illo verò protendẽte brachium hædina pelle amictum voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob pilositatem Esaus mihi videris. nec quidquam doli suspicans, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum se vertit. Domine, inquit, omnium seculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præsentem felicitatem es largitus, meis quoque posteris propitium te fore, & maioribus beneficijs eos cumulaturum promisisti hic tuus fauor perpetuus sit precor, neue me propter hanc debilitatem despicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæsum custodi. da ei vitam felicem & possessionem bonorum quæ in tua sunt potestate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratiosum. Sic ille Deum inuocabat, putans se Esao bene precari. vix absoluerat preces, cùm Esaus à venatu reuertit, & Isacus intellecto errore nihil tamen est commotus. Elàus verò postulabat vt sibi quoque sicut fratri faceret. denegante id patre, eo quòd omnes preces in Iacobum absumpsisset, lugebat quòd voti compos non esset. quin & pater mœrore eius motus, studijs quidem venandi, & robore corporis armorumque præstantia celebrem fore prædicit, eamq; gloriam tum ipsi, tum eius posteris manuram sempiternam: seruituram tamen fratri. Cæterum cum Iacobus timeret fratrem, ne pœnas a se exigeret ob circumuentum in votis fa-

Anno mundi 2186. Ante Christum nat. 1778.

Abimelech amicitiã renouat cum Isaco.

Vxores Esau.

Genes. 27.

Isaac mittit venatũ Esau.

Esau sibi quoq; benedictionem postulat.

Hedio & Rusfinus Cap. 27.

An. mundi 2156. Ante Chri. nat. 1778.

ciendis patrem, mater eum huic periculo eximit persuadet enim marito, vt Iacobo Mesopotamenum vxorem daret, propinquam genere. iam enim etiam Esaus duxerat Baseminathen Ismaelis filiam. Malè enim Chananæis volebant Isacus cum suis, priori affinitate offensi, in quorum gratiam filius Baseminathen duxit, quam postea magis quàm cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.

Genes. 28.

IAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ducturus auunculi sui Labani filiam, consentiente etiam patre iter faciebat per Chananæam: cumque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam diuertere. sed sub dio quiescebat, lapide vice puluini capiti subiecto cui dormienti visio talis est oblata. Videre videbatur scalam a terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendentes, supra humanam naturam augustas: & in summa scala Deum manifestè apparentem, & nominatim se his verbis compellantem: Iacobe, cum sis patre bono, & auo ob suam virtutem celebri prognatus, non debes præsenti necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas, nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore, eueniet ex tua sententia coniugium ad quod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus maiorem prolem post se relinquent. his ego terræ huius imperium dabo, & eorum posteris, qui repleturi sunt terram omnē & mare quàm latè sol aspicit. tu ne cedi vili vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit: quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quòd post reuertens soluit, omnium bonorum suorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: quod græcis domicilium Dei significat. Pergens deinde cœpit iter in Mesopotamiam, tandem peruenit Carras & cum pastores offendisset in suburbio, & adolescentes ac puellas ad puteum quendam sedentes, popolcit potū hinc orto sermone percontatus est an nossent quendam Labanum suum popularem, si forte adhuc sit superstes. aiunt omnibus sibi notum. neq; enim talem esse vt ignotus esse possit. quin & filiam eius vnà pascere, demirariq; se quòd nondum adsit. ex ea facile quæ cuperet cognituros. vix hæc verba finierunt, cum puella accedit comitantibus suis pastoribus. ei Iacobum ostendūt, dicentes hospitem de ipsius patre leiscitari. quæ puellariter gauisa Iacobi aduentu, rogabat quisnam & vnde ad eos veniret, & cuius rei causa: addens optare se vt possent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quàm insigni puellæ forma captus, obstupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, siquidē Labani es filia antiquior intercedit necessitudo, quàm sit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abraha-

Scala Iacobi. Verbum Dei ad Iacobum.

Iacobus se sacrificaturū votum Deo facit, locumque nominat Berhel, id est, domicilium Dei. Genes. 29.

Iacobus in Mesopotamiam perue nit Carras ad cognationē matris.

Iacobi cum Rachel colloquium.

Rachel insigni forma prædita.

Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filij, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami vero & Saræ Aranis filiæ Isacus, meus pater. est & ppinquior ac recentior necessitudo, qua sumus mutuo deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui soror est eodem patre ac matre genita. itaque consobrini sumus ego & tu. & nunc venio salutaturus vos, cognationisque officia, ita vt par est, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, sciensque parentes desiderare aliquid de ea cognoscere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, complexoque iuuene: optatissimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliuiscitur, crebram illius mentionem faciens eumque nuncium cum quauis felicitate non permutaret. tum iubet vt e vestigio se ad patrem sequatur, neue diutius eum hac voluptate fraudet His dictis adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab auunculo, tum ipse fuit securus iam apud suos, tum illis inexpectato aductu magnam voluptatem attulit. Post aliquot autem dies Labanus gaudere se quidem eius præsentia magis quàm verbis exprimere posset aiebat, rogabat tamen quamobrem venisset relictis parentibus ætate confectis, & qui ipsius obsequijs ægrè carerent pollicebatur etiam benignitatem & operam suam in quacunque re opus haberet. Iacobus verò totam ei causam recensuit. Isaco esse filios geminos, se & Esaum. eum quia fraudatus sit patris fausta imprecatione per matris artem in se translata, cupere se interimere, quasi raptorem principatus à Deo destinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc esse causam sui aduentus, & mandata matris, præsertim cum omnes sint inter se consanguinei, sed propiore gradu mater. Sperare se in rebus angustis post Deum præsidium maximum in auunculo reperturum. Labanus contra omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes auos, tum etiam vt affectum sorori absenti debitum erga ipsum præsentem declararet. velle se eum gregum suorum magistris præficere & quando ad suos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturũ, quemadmodum tam propinquè cognatum deceat. ad hæc Iacobus, se vero libenter accipere conditionem quantumuis laboriosam, sed æquum esse mercedis loco sibi dari Rachelis coniugium, quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia eius opera in tale hospitium sit introductus. amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem inijcere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens. eius petitioni annuit, negans sibi optatiorem generum potuisse contingere. sed opus esse vt aliquandiu secũ maneat In Chananæam enim non mitiorum filiam, quin & sororis in tam longinquam regionem nuptam datæ propemodum pœnitere. His assentiente Iacobo, de septem annis est conuentum. tot enim voluit seruire mercede apud socerum, vt dato virtutis specimine, magis cognosceretur quinam vir esset, æterum elapso præfinito tempore Labanus epulũ nuptiale apparat. noctu verò nõ sentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, facieq; non admodum liberali. at ille vino & tenebris fauentibus, congressus est cum ea. luce deinde cognito errore expostulauit cum Labano ille veniam petebat necessitati, quã cõpulsus hoc fecerit. non malitiose, inquit, Liã suppositi, sed cõsuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium Pas-

Ann. mun. di 2186. Ante Christum natum 1778.

Iacobi cum Labano colloquium

An. mun. di 2193. Ante Christum natũ 1771.

Iacobus mercedis loco petit Rachelis coniugiũ.

Iacobo Rachelis loco Liã in thalamum inducitur.

An. mundi 2193. Ante Christum natũ 1771.

fus est hoc sibi persuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero septennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, subditæ tamen. sed Liam male habebat amor mariti, quo sororem prosequebatur, expectabatque post partum se fore in pretio: idque assiduis precibus à Deo contendebat. cumque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominauit, qui sibi miseratione diuina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto post nascuntur ei tres alij: Simeon, quod significat exorabilem ei fuisse Deum: Leui, quod est firmator societatis: Iudas, quod est gratiarum actio. Rachel autem ventta ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, iubet famulam suam Balam cum Iacobo cubare ex ea nascitur puer nomine Dan, quasi dicas, Dei iudicium: & aliquanto post alter nomine Nephthalim, ac si dicas artificiosum: quòd mater arte certauerit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam vsa, deducit suam famulam in sui mariti accubitum, ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortuitũ significante nomine & post eum Aser, quod sonat beatificum, quòd inopiam fœcunditate se Lia duceret. Porrò cum Rubelus filiorum Liæ maximus mandragoræ mala matri afferret, Rachel hoc viso concupiuit hunc cibum, partemq; à sorore precario petijt. Illa verò denegante, iubenteq; contentam esse, quòd honoris prærogatiuam apud communem maritũ haberet: Rachel mitigatura indignationem sororis, ait se illi virum cessuram in sequentem noctem, quam gratiam altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rursum igitur ei filij nascuntur: Iachares, quod nomen significat ex mercede natum: & Zabulon, quod significat pignus benevolentiæ: præterq; filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Iosephum filium: ea vox significat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, pascuis soceri & gregibus præfuit. quo exacto, æquum esse aiebat, vt cum vxoribus ad suos reuerteretur. Socero verò non permittente, clam hoc facere cogitabat: pertentabatq; animum vxorum, quomodo latura essent peregrinationem, quibus cum gratum hoc esset, Rachel sigillis etiam Deorum patriæ religionis sublatis, vnà cum sorore fugiebat: simulque vtriusque liberi & famulæ cum suis filijs, asportatis etiã tutis, quantæ erant, facultatibus. Adducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priusquam Laban scire posset. sigilla verò Deorum secum ferebat Rachel: non quòd Deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat: sed vt si forte pater fugientes assequeretur, haberet quo confugeret veniam impetraturo. Labanus autem post vnã diem cognito Iacobi & filiarum discessu, indignatus persequebatur eum cum valida manu, & septima demum die deprehendit eos in quodã colle quiescentes: quumq; esset dies festum, ab omni vi se continuit per noctẽ verò Deus in somnis illi visus vetuit ne quid in deprehensum in fuga generum cum filiabus durius præ ira cõsuleret: sed potius fœdus cum eo feriret: néue paucitatem fugientium cõtemneret, alioqui se illis propugnatorem futurum. Sequenti verò luce Labanus Iacobũ ad colloquium euocat, non dissimulans oracului: quumq; ille fidei eius se cõmisisset, cœpit hominem accusare, exprobrans quòd pauperem omniumq; egenum susceperit, & de suis facultatibus abunde ipsi suppeditasset. Præterea

Nomina filiorum Iacobi & explicatio. Genes. 30.

Rachel Iacobo Balam ad ducit.

Lia Zelphã adducit Iacobo.

Anno mundi 2206. Ante Christum nat. 1758.

Iacobus cum vxoribus filijs & gregibus inscio socero proficiscitur.

Rachel paretis Deos aufert.

Laban Iacobum persequitur. Deus verò à proposito eum deterret.

Labani contra Iacobum accusatio.

terea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto benuolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu verò neque matrem tuam & cõmunem sanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos quorum ego auus sum, reueritus, non aliter quàm hostem me tractasti. rapuisti mea bona, filiabus vt parentem fugerent autor fuisti: sacra patria domum tecum portasti, & apud maiores meos, & apud me in summa veneratione habita. & quæ vix hostis hosti faceret, tu cognatus, è sorore nepos, gener, hospes ac domesticus conuictor mihi fecisti. Iacobus contrà pro se afferebat. non sibi soli, sed omnibus esse innatum patriæ desiderium, æquum que vt post tanti temporis moras tandem ad eam reuertatur. Quod verò prædæ, inquit, abactæ crimen obijcis, ipse iniustitiæ sub alio iudice damnareris. Cum enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conseruatis & auctis debeas, an non iniquum est ægrè ferre quod partem earum modicam vsurpauimus? certè quod ad filias attinet, scito nõ hoc lædendi animo à me factum, sed caritatis coniugalis hoc esse officium. sequuntur igitur non tam me quàm suos liberos. Hæc pro se: retorquebat deinde accusationem in ipsum, quòd auunculus ac socer duris mandatis eum per annos XX. vexauerit. & illa quidem quæ nuptiarum spe tulerit, quãuis per se grauia, sibi tamen leuiora fuisse: quæ verò postea secuta sunt, multo grauiora, quæ nemo nisi benuolus perferret. etenim Labanus valdè iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum se futuros fœtus, modo quicquid album nasceretur, modo quicquid nigrum. cùm verò magno numero nascerentur, quæ Iacobo destinata essent, non seruabat fidem in præsens, sed in proximè sequentem annum promittebat, quòd esset ad rem attentior, promittens quidem eo quod non speraret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat fallens. Sacras tamen effigies permissum est inquirere. Rachel autem cognito patrem permissa potestate vti velle, deponit sigilla in sarcinam cameli qua ipsa vectabatur: sedebatque desuper dicens se menstruis laborare: & Laban destitit amplius inquirere, credens filiam sic affectam non fuisse sacris propius accessuram. Post hęc offensæ veniam pollicetur, vicissim alter amorem filiarum, idque iureiurando sanciunt. Hoc fœdus ictum est super monte quodam, vbi columnam erexerunt aræ speciem: vnde Galadei colli nomen factum, à quo Galadena terra est dicta. Post fœdus conuiuio celebrato, Laban ad sua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum prosequenti visiones obueniebant, bonam spem in posterum facientes: cui loco Dei castra nomen indidit. Volens autem scire animum fratris erga se, præmisit diligenter cuncta exploraturos, timens eũ propter veterem suspicionem: quos ita fratrem iussit alloqui. Vltro se patriam reliquisse, ne cum offenso fratre degeret. nunc credere tantum temporis spatium satis valere ad reconciliationem, ideoq; redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus industria quæsitis, vt se & quicquid earum haberet illi dedat, quandoquidem nihil felicius existimet, quàm ea quæ Deus largitus est, cum fratre habere communia. His nunciatis Esaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum CCCC. armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen seruatore fretus prouidebat pro tempore ne quid detrimenti acciperet, vtque suos ab iniuria defenderet. Distributo igitur agmine alios procedere iussit, alios propere subsequi: vt si qua primos aggre-

An. mundi 2206. Ante Christũ na. 1758.

Iacobi ad Labani accusationem responsio.

Iacobi cõtra Labanum acculatio.

Labani contra Iacobũ dolus.

Laban cum Iacobo fœdus sancit. Genes. 32.

Iacob ad Esau fratrem nuncios mittit.

Genes. 33.

An. mundi 2205. Ante Christ. nat. 1758.

aggrederetur, ad sequens agmen haberent refugium: & hoc modo instructis qui circa se erant, præmittit quosdam ad fratrem cum muneribus. ea constabant iumentis multisq; ac variis quadrupedibus, accepturi placituris propter raritatem. veniebãt autem alij post alios, vt crebrius occurrentes plures quàm pro numero viderentur: & credibile erat donis placatum remissurum iram, si qua adhuc esset reliqua. quin & illud mandatum est præmissis, vt blandè hominem alloquerentur. His ita per totã diem dispositis, noctu monit agmen. Cumq; Iobacchũ torrentem transissent, Iacobus aliquantũ ab agmine relictus incidit in luctã cum spectro, ipse prior lacessitus: eratq; superior: exclamat igitur mactũ virtute qui non quemuis aduersariũ, sed Angelum Dei vicerit: idq; illi esse magnæ felicitatis præsagiũ: genusq; eius nunquam defore, nec vllis vnquam humanis viribus posse opprimi, iussitq; illũ posthac vocari Israelem: quod Hebræis Angelo reluctante significat. Hæc sunt prædicta Iacobo id ipsum roganti. Cùm enim sensisset Angelũ esse Dei, precatus est vt ex eo fatum suũ cognoscere liceret. His dictis spectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, imposuit loco nomen Phanuel. id significat Dei facie, sed qua latum nemum inter luctandum læsit, & ipse post eo cibo abstinuit, & nobis illo propter eum vesci non licet. Cognito verò fratrem iam non longe abesse, iubet vxores procedere per se quanquo cum pedissequis, vt e longinquo spectarent pugnam vtorũ, si eam ferre mallet. ipse propior factus adorauit fratrẽ, non male de se cogitantem. at Esaus eo salutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorũ: & cum didicisset omnia, volebat eos deducere ad patrem. Iacobo verò excusante lassitudinem iumentorum, reuertus est in Sairam. illic enim habitabat, vernacula linguæ loco ab hirsutie sua denominato Iacobus aũt peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus est Sicima, quæ est vrbs Chananæorum & cùm esset celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad videndum cultum mulierum eius regionis. qua visa Sychemis Emmoris Regis filius, raptæ stuprum obtulit. & correptus amore patrem suum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobum, rogans vt filio tuo Dinam in matrimonium collocaret. Iacobus vero qui neque negare poterat propter maiestatem rogantis, neq; fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi spatiũ poposcit. Rex sperans Iacobum assensurum, abiit. ille verò indicata filijs iniuria sororis, & Emmoris petitione, iussit eos consultare quid facto opus esset. maior pars hærebat incerti quid esset agendum. Simeon verò & Leui vterini puellæ fratres tale consilium inter se capiunt. Obseruato festo die quo Sicimitæ voluptati & conuiuijs operam dabant, inuasis noctu custodibus sopitos contrucidant: atque ita facile vrbe potiti, mares vniuersos interimunt vnà cũ Rege ac filio, solis parcentes fœminis. quo facinore citra consensum patris perpetrato, sororem reducunt. Iacobum aũt obstupefactum audacia tanta filiorum, indigneque ferentem, Deus per visum bono animo esse iussit, & lustrare tentoria, sacrificiumq; quod olim post somnium illud in profectione Mesopotamena vouerat, persoluere imperat itaq; dum lustrat, incidit in Laba. ni Deos (neque enim Rachelem eos furatam) his apud Sicima defossis in terram sub quadam quercu, profectus inde sacrificauit apud Bethela, vbi olim illud diuinum viderat iter faciens in Mesopota-

Iacob fratrẽ muneribus reconciliat.

Iacob luctatur cũ spectro & vocatur Israel.

Iacob Esaũ fratrem accedit.

Iacobus peruenit ad Scenas.

Genes. 34. Dinæ Iacobi filiæ historia.

Simeon & Leui Sicimitas cõtrucidant.

Genes. 35.

Iacob defossis Labani Dijs Bethel sacrificat.

nlam. Progressus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam sepelit, solam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum miram in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin eo quòd doloris causa matri fuerit. Atq; hic est filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia sex, duo è Rachele: quatuor verò è pedissequis, è singulis duo: quorum nomina iam dixi.

Inde venit Hebronem in Chananæa sitam, vbi Isacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

An. mundi 2006. Ante Christ. nat. 1758.
Rachel ex partu moritur.
Hedio & Ruffinus. Cap. 24.

CAP. XX.

Mors Isaci & sepultura in Hebrone.

An. mundi 2210. Ante Christ. nat. 1734.
Isaac ætatis anno 185. moritur.
Genesis.

REbecca enim iam antè defuncta, Isacus quoque eam sequitur, non multò post filij reditum: & sepultus est à filijs iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum suorum. Fuit autem Isacus vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, post Abrahamum patrem valdè lõgo etiam tempore vixit. Mortuus est enim exactis cum virtute annis octuaginta quinque supra centum.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Secundus.

SVMMA CAPITVM LIBRI II. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Esau & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa cõtigit.*

II. *Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.*

III. *Quomodo Iosephus in Aegyptum venditus à fratribus, illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit.*

IIII. *Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.*

V. *De afflictionibus Hebræorum in Aegypto per annos 400.*

VI. *Quomodo Mose duce Aegyptum reliquerunt.*

VII. *Quomodo mare scissum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit.*

CAP. I.

Quomodo Esau & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit.

Anno mūdi 2230 Ante Christū nat. 1734.

Isaci filij habitationem partiuntur. Genes. 25.

DEfuncto autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebrone fratri concessa habitauit in Saira, & Idumææ dominatus est à seipso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem Olim ad'escens etiam tum reuersus à venatu famelicus effendit fratrem coquentem sibiipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit, vt expetitum sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame, ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia, cessit ei suum ius interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluforibus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regione ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque ex his Iaus, Iolamus, & Corcus eadē matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Aza, Ragüelem Mosametha ei peperit. Hos filios habuit Esaus. Aliphazæ item quinq; legitimi filij fuere, Themanus. Omerus Ophus, Iothamus, Oeapazus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amalecitis est appellata. Quondam enim late patentem terræ Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.

Esau primogeniti ius ob lenticulam cedit.

Esau Edom dictus.

Genes. 36.

Esau filij & posteri.

CAP. II.

Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

Ann. mundi 2300. Ante Christ. nat. 1658.

IAcobus autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam vix alius quisquam, nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conspicuus. nihil enim vis deerat, sed industrij fuere omnes, & generosa quadam fortitudine simul ac prudentia prædti. Tantam autem ipsius felicitatis curam gerebat cœleste numen, vt etiam ex rebus, sicut tum videbantur, aduersis maximorum bonorum occasionem præberet, & per ipsum eiusq; liberos patribus nostris viam ad exitum ex Ægypto præstrueret ac præmuniret. Iosephum è Rachele sibi natum pater tum ob corporis præstantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentissimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. accesserunt eò somnia, quæ sibi visa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam cōiunctissimos ad æmulationē facile concitat. Visiones aūt Iosephi fuere tales. Missus cum fratribus à patre ad colligendas fruges messis tempore, visionē vidit quæ non poterat existimari vna ex illis vulgaribus quales in somnis obuersari

Iacobus Isaci filius præ cæteris liberis amatus.

Iosephi somnium.

sari solent: eam experrectus fratribus interpretandum narrauit, dicens visum sibi præterita nocte suum tritici manipulum stare loco, illorũ verò manipulos accurrentes adorare eum, quod videbatur & amplã fortunam ipsi prænunciare, & fratres quoq; in eius potestate futuros. At illi nihil tale Iosepho sunt interpretati, dissimulãtes se intelligere: sed taciti precabantur irritum fieri præsagium, ipsumq; maiore etiam odio prosequebantur. Deus autem aduersus eorum inuidiam contendẽs, alteram visionem Iosepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim Solem cum Luna & vndecim Stellis descendere in terram, & adorare ipsum. Hoc somnium in præsentia fratrum, nihil mali de illis suspicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur: quod ei nõ mediocri fuit voluptati. Præsagiũ enim somnij colligens, & sapienter euentũ cõijciens, gaudebat eo quod ingens filio felicitas portendi videretur: venturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per Solem ac Lunam patrẽ & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò stellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non discreparet, tum quia vim à sole & luna habeant. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autẽ Iosephi valdè contristauit id præsagium, haud aliter quàm si alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui possent, tam felicitatis quàm generis socij: decreuerunt q; adolescentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumẽtis iam collectis, contulerunt se cum pecoribus in Sicima agrum pascuis percõmodum, non præmonito patre: atq; ibi pastoricias curas obibant. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filijs solicitus ac mœrens, mittit Iosephum ad greges cognituru m res fratrũ, & quid agant renunciaturum.

An. mundi 2206. Ante natũ Christum 1758.

De Sole, Luna & Stellis Iosephi somnium.

Iosephi somnij interpretatio.

Iosephi fratres eum tollere decernunt.

Sicima pascuis percommoda.

CAP. III.

Quomodo Iosephus in Aegyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit.

ILli autem viso fratre aduentante gauisi sunt, non ob aduentum germani à patre missi, sed tanquam inimico in manus suas à Deo tradito: volebantq; confestim eum interimere, neq; præsentem occasionem elabi sinere. Rubelus autem inter hos natu maximus videns eos conspirasse, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem haberi tã Dei quàm hominum iudicio cædem hominis vel non cognati, sed longe sceleratius esse necis fraternæ reos deprehendi, quo sublato etiam in patrem eam iniuriam redundaturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem coniecturos. hos respicerent, reputanteq; quantam eis calamitatem allatura sit mors filij tum probi tum natu minimi, abstinerent à tam nefario scelere. Deum quinetiã vererẽtur spectatorem ac testem consilij contra fratrẽ initi. hunc si à cœpto desistant, acceptutum eorum pœnitentiam atq; resipiscẽtiam: sin pergant, fieri nõ posse

Iosephus venit ad fratres, qui cũ è medio tollere conantur.

Ruben fratris necem remoratur.

An. mundi 2217. Ante Christ. nat. 1747.

quin exigat ab eis parricidij pœnas, cùm nihil ipsius prouidẽtiam latere possit, siue in solitudine admittatur siue in ciuitate. Vbicunq; enim sint homines, existimandum ibi Deum quoque adesse. Sed & propriam conscientiam post tantum scelus illis aduersariam fore, quam nunquã abire, siue bona sit, siue talis qualis ipsorum foret si fratrem interfecerint. Addebat, ne læso quidem fas esse germanum occidere. Satius esse dare veniam amicis siquibi non fecisse officium videantur. Iosephũ verò ne peccasse quidẽ in illos, cuius ætas miserationem potius mereatur, & illos ipsos tutores ac protectores. Causam etiam cædis facinus eorum grauaturam, si videantur ob inuidiam futurę felicitatis ei vitam ademisse, qua felicitate propter cognationem ipsis quoq; frui licebat. Debere enim ita existimare, ipsorum esse qui quid Deus Iosepho largitus proinde cogitandum eo graviorem fore indignationem Dei, si eum quem ipse omni bona fortuna dignum iudicasset interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ subtraxerint. Hæc Rubelius & his plura commemorans conabatur eos absterrere à parricidio Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat vt saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac minus malum, si ad eadem conferatur. Satius esse temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum illic extingui sinere, vt saltem manus puras seruarent. In hanc lententiam itum est, abductumq; adolescentẽ Rubelus fune religatum demisit sensim in puteũ: erat enim satis siccus. Quo facto abijt pascua quæsiturus. Iudas autem vnus e Iacobi filijs conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo consilium dedit fratribus vt extractum Iosephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros morituru, & se impolluros permansuros quo approbato, eximunt eum, & negociatoribus venduni viginti minis annos septendecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens insciis fratribus seruare Iosephum voluit. quo frustra inclamato suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres inculabat: cognitoque quid accidisset, lugere desijt. his perpetratis fratres cõsultare cœperũt, quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Iosephus ad eos venerat, quamq; demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, vt à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filij aiebant autem Iosephum quidem neq; vidisse se, neq; scire quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inuenisse laceram & cruentatam. quamobrem suspicari beluarum incursu perijsse, si tamen eam indutus domo exiuerit. Iacobus autem qui hactenus leuius malum sperauerat, captiuum aliquò abductum puerum, opinionẽ hanc abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim esse qua indutum miserat: iamque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam vnicum, aliorum consolationem non admittens, quod nihil dubitaret in itinere à feris deuoratum. Sedebat ergo sacco amictus, & neque filij consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Iosephum autem de negociato-

Ruben Iosephum in puteum proijciendũ ibiq; necandum suadet.

Medio & Ruffin. Cap. 3.

Gene. 37. 39.

Iosephus Iudę consilio Arabĩb' negociatorib. venditur.

Rubẽ noctu venit ad puteum.

Iosephi fratres eum à feris deuoratum patri persuadent.

Iacob Iosephũ tanquã iam extinctum luget.

negociationibus emptam Petephres vir Ægyptius, qui Pharaothis coqs præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendũ curauit, & victu commodiore quàm pro seruili conditione vti præcepit: denique totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit: docuitque prudentiam aduersanti fortunæ non succumbere, si quis ea legitime, & non secundis tantum in rebus vtatur. Herilis enim vxor tũ dexteritate eius tum forma in amorem illecta, rataque si rem aperiret se facilios eo potituram, & in parte felicitatis habituram si contingeret ab hera se rogari, æstimans eum magis ex præsenti conditione quàm ex immutabili morum generositate, concupiscentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiam referre, quæ cum tam benigni domini contumelia & iniuria coniuncta esset. quin & ipsam hortabatur vt morbo suo repugnaret, neque vnquam se in hac re illi obsequuturam. Desineret sperare, quo potiri non liceat: sic enim fore vt mala cupiditas facilè sedetur se quidquis potius perpessuram, quàm vt huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduersari heræ seruum non deceat, ipsam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale admittatur. Illam verò repulsa magis etiam accendebat, quod non putaret Iosephum pernegaturum: & non cessante morbo, secundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico festo instante, cuius celebritatem fœminas quoq; frequentare mos erat, ingressa morbum apud maritum, captans solitudinem, & ad Iosephum solicitandum opportunitatem, quam nacta supplex blandicijs talibus cum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnãtem cedere, idq; vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta verba descendisti: sapies tamen si vel nunc cedes, & prius erratum corriges. siue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratius etiam quàm ante. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & festi lætitiam tuæ consuetudini posthabui. siue prius diffidebas, non tentari te malitiosè certo argumento colligere potes, quia in eadẽ voluntate persto. quare aut præsentem voluptatem elige, & amãti obsequere, maiora etiam commoda expectans: aut odium meum & vindictam, si meæ gratiæ castitatis opinionem præfers. Nihil ea re iuuabit, mihi crede, si ad maritum te deferam, & de stupro me appellatã dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habiturus est Petephres, quàm tuis. ad hæc verba lachrymasq; verborũ testes, nec miseratione induci, nec terrore cogi potuit, quò minus perstaret in suo pudicitiæ proposito: constanterq; restitit intentanti iniustam afflictionem, malens acerbissima quæq; sufferre, quàm oblatis perfrui: non ignarus iusto se dignum supplicio, si quidquam tale in mulieris gratiã admitteret. Ipsam quoq; officij sui monuit, iurisq; coniugalis ac cõsuetudinis, iubens huius maiorem habere rationem, quàm momentaneæ libidinis. huic enim præsto esse pœnitentiam, quæ factum quidem doleat, infectum tamẽ reddere nõ possit: adesse & timorem continuũ, qui pro magno habeat nõ prodi suũ dedecus, ar cõiugalem consuetudinem & voluptatem habere securam, & conscientiæ fidaciã tam apud Deum quam apud homines quin & conducibilius esse, si impolluta manẽs habeat se herili iure subditum, potius quàm flagitij communis conscium. satius enim esse conscientia rectè factorum, quàm peccati latebris fidere.

An. mundi 2217. *Ante Chri. nat.* 1747. Iosephus in Ægypto Potiphari venditur. Gene. 39.

Potiphatis vxor de concubitu Iosephum solicitat.

Iosepho Potipharis vxor secundas machinas admouet.

Iosephus adulterium iterum deuitat.

An. mun-di 2217. Ante Chri. natũ 1747.

fidere. his & alijs similibus verbis mulieris impetum retundere conaba tur, eamq; à praua affectione ad rationis arbitrium reuocare. at illa vehementius instabat, & cum verbis nihil proficeret, iectis manibus hominem ad obsequium cogere nitebatur. Ibi verò Iosephus intemperias mulieris vlterius non ferens, relicta etiam interula ex qua retinebatur, prosilit è cubiculo. Illa partim repulsæ dolore, partim metu ne suam petulantiam maritus cognosceret, decreuit prior Iosephum falso deferre, & hoc pacto vindictam de eo sumere, dignum muliebri astutia rata, si accusationem præoccuparet. itaq; sedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob frustratam libidinem, esse indignationem tentatæ pudicitiæ simulans. Marito autem reuerso, & ad hunc aspectum turbato, causamq; scitante, Ne vitas, inquit, marite, ni scelestum seruum, cubile tuum violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitum & qualis in ædes nostras venerit, & quanta beneuolentia sit à te complexus: qui ingratissimus habendus ni omnibus modis frugi se approbaret, ne a cõiugio quidem tuo iniuriam abstinuit: idque die festo obseruata absentia tua, vt facilè appareat, modestiam quam prius præ se ferebat, ab herili metu, non ab indole recta profectam. Quod vt auderet, à te præter spem ac meritum indulgente corruptus est. videns enim omnia tua bona fidei ac dispensationi suæ credita, grandioribusq; conseruis se præpositum, æquum putauit vxorem quoq, tuam attrectare. & vt verbis fidē astrueret, protulit tunicam, quasi in colluctatione relictā. Petephres autem victus oratione & lacrymis mulieris, & coniugis amori plus æquo tribuens, omissa ampliore veritatis inquisitione, collaudata prius vxoris fide, audacis facinoris Iosephum damnatum in malefactorũ carcerem coniecit: ob vxorisq; pudicitiam magis sibi placebat, testis iam compertæ ipsius honestatis.

Ioseph⁹ vestibus mulieri relictis aufugit.

Adulteræ accusatio contra Iosephum.

Iosephus in carcerem cõijcitur.

Iosephus autem innocentiam suam Deo committens, neq; se defendere curauit, neq; rem ita vt gesta erat indicare: sed vinculorum necessitatem tacitus ferens, vna spe consolabatur, nimirum patētiorem esse Deum his qui se vinxerant, cuius prouidentiam confestim est expertus. Custos enim carceris tum fidem eius ac diligentiam in absoluendis operum pensis consideraus, tum formæ dignitatem, soluit eum à vinculis, eamq; miseriam aliquanto leuiorem reddidit: victu etiam commodiore quam reliquos vinctos vti permisit. Cæterùm his qui in eodem erant ergastulo, quoties labor intermitteretur, cõfabulantibus ita vt solent miseriarum socij, & inter se causam damnationis percontantibus, pincerna quidē regi charus, per irā ab illo ad cõpedes damnat⁹, familiaritatem cum Iosepho contraxit: & quia prudentem existimauit, visum somnium exposuit, orans vt indicaret si quod subesset præsagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somnijs diuinitus turbaretur. Aiebat enim se in somnis vidisse trium palmitum vitis vuas è singulis enatas pẽdere grandes iam & vindemiæ tempestiuas: eaq; se exprimere, subdente rege phialam. Collatum deinde mustũ se obtulisse regi, illumq; libenter bibisse. Narrato hoc somnio rogabat vt si quid scientiæ datũ à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille vero bono animo hominem esse iubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum vsum afferre, quandoquidē eo con-

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Gen. 40.

Iosephi patiẽtia in vinculis.

Custos carceris amicè agit cum Iosepho.

Pincernæ somnij explicatio.

eo conciliante fides ac amicitia inter ipsos sanciatur, & inimicitiæ dis- Ante initi
soluantur, adhæc molestiæ mœroresq; vsu eius discutiantur, pro quibus di 2228.
lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse re- Ante Chri-
gem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ stum nu-
huius remissionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vinde- merum 1736.
miasti in somnis. Tu verò memento mei postquam euentus hanc fau-
stam prædictionem non falsam approbauerit: & iam liber ne despexe-
ris nostram hac miseria, in qua relinquimur te ad prænunciatam hanc fe-
licitatem discedente. neq; enim sontes in hæc vincula sumus compulsi,
sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quòd potiorem
habuerimus honorem domus in qua versabamur, & eius qui nos huc
contrusit, quàm propriam voluptatem. Atq; ita pincerna, vt par erat,
lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius verò quidam Pistoris som
seruus pistoribus regis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pin- nium.
cerna, ex tam fausta Iosephi interpretatione spe concepta, quia & ipse
somnium viderat, rogat eum quidnam sibi quoq; præteritæ noctis visio
portenderet: erat autem huiusmodi. Tria canistra, inquit, supra caput
baiulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carni-
bus & varijs edulijs, qualia regibus apparari solent. Deuolantes autem
alites absumpsisse omnia, ab ipso licet arcente nihil deterritas. His di- Pistoris som
ctis simile priori præsagium expectabat. Tum Iosephus coniectura som- nij enoda-
nij facta, præfatusq; quòd mallet ei lætiora prænunciare, quam quæ tio.
somnium portenderet, dicit duos omninò dies vitæ ipsi superesse. Hoc
enim significare canistra. tertia verò cruci suffixum ab alitibus deorã-
dum, quas à se arcere non posset. Nec aliter euenit vtriusq;, quàm vt Io-
sephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somnis diem rex natalici- Gen. 41.
um epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam
vinculis exemptum ministerio pristino restituit. Iosephum autem post
biennij tempus in miseria carceris exactum, nihil interim ab ingrato
pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præstructa. Pha- Pharaonis
raothes rex cum eadem nocte in somnis duas visiones vidisset, pariter- Ægyptiorũ
que interpretationem earum, hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil regis soinni-
lætum vt conijcere poterat significantia: conuocatisq; prima luce do- um.
ctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis verò nihil
explicantibus tanto magis rex turbabatur Quo viso pincernã subit re-
cordatio Iosephi, eiusq; in hoc genus coniecturis prudentiæ & adito re-
ge, indicauit ei de Iosepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata e-
iusq; euentu iuxta illius interpretationem: quodq; eadem die pistorũ
præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus eius astru-
xerit. vinctum autem à Perephre coquorum præfecto, cuius esset seruus.
ipsum autem dicere, apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis
claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néve contemperis hominẽ Iosephus li-
propter præsentem miseriam: clarè enim significata somniorum ex eo beratur vin-
discere poteris Confestim igitur accersitum rex, manuq; apprehensum culis.
comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis, quandoquidẽ ea prudentẽ
indicio famuli mei cognoui, enarra somniorũ meorum præsagia, quem- Pharaonis
admodũ & illi enarrasti, rem gratissimã mihi facturus caue autem vel somnium
metu quicquam supprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed de septem
vera omnia, etiamsi forte non admodum læta. Visus sum mihi secun- bobus.
dum flumen inambulare, videreq; boues bene pastas & bene magnas
numero

An. mundi 2231. Ante Christum nat. 1773.

numero ſeptem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer exteuuatas macie ac viſu fœdas, quæ cum deuoraſſent ſeptem illas ſaginatas & magnas, nihil tamẽ profecerunt, miſere à fame vexatæ. Poſt hanc viſionem experrectus è ſomno turbatusque dum mecum agito quidnam ſibi velint ſpecies per ſomnium obuerſatæ, obrepente ſenſim ſopore grauatus iterum obdormiui: iterumq; ſomnium vidi priore prodigioſius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas ſeptem videbam ab vna radice enatas, frumento grauatas & vertice pronas, meſſiq; iam maturas: iuxta quas totidem alias ſpicas languidas & præ roris inopia deficientibus ſimiles: quæ cum illas alteras ingentes ac pulchras abſumpſiſſent, attonitum mihi oculo me reddiderunt. Ad hæc Joſephus, Somnium hoc Rex, duplici licet ſpecie viſum, vnum tamen & eundem euentum ſignificat. Namque & boues animal aratro & labori natum, vilę ab exilioribus deuorari, & ſpicas è deterioribus abſumptas, famem Ægypto & ſterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quot prius vbertatis felicitatem: horumq; fertilitatem à totidem ſequentium ſterilitate abluendam huic inopiæ nõ facilè videtur proſpicere & occurrere: id quod inde conijcio, quia macilentæ boues deuoratis pinguibus ſatiari non potuerunt. Sed ita Deus, nõ vt terreat & contriſtet, præmonet hominibus: ſed vt præmoniti ſibi prouideant, quò leuius imminenti malo premantur. tu ergo ſi vberioris temporis prouentus repoſueris ac diſpenſaueris, inſequentem penuriam Ægyptus non ſentiet. Cumque rex admiratus Joſephi prudentiam & ſapientiam percontaretur quonam modo eſſet in futurum proſpiciendum vbertatis tempore, quò tolerabilior fieret ventura ſterilitas: monuit & conſuluit Ægyptijs vtendum parſimonia, & quod præſenti vſui ſuperaſſet ad futuram neceſſitatem reſeruandum. Iuſſit etiam vt indicta profeſſione frumenti, aratores iuberet id in horrea condere, & quantum ſat eſſet, & non amplius, populo diſtribueret. ibi rex tam conſilio quàm interpretatione Joſephi collaudatis, ipſum huic diſpenſationi præficit, iubetq; prouidere quæcunq; putaret in rem eſſe vel ipſius regis vel populi: præſtatus neminem ſibi videri magis idoneum ad hoc conſilium exequendum, quàm ipſum eius authorẽ. qua poteſtate à rege auctus, accepto etiam annulo regis ſignatorio, & ueſte purpuræ gestandæ, in ſella curuli ſublimis per Ægyptũ circumuectabatur, frumentumq; comportabat, tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & ſementẽ ſufficeret, nemine ſciente cauſam, cur hoc faceret. Trigeſimum iam ætatis annum exegerat, in ſummo apud Regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Pſontomphanechus ab eo cognominatus, quòd occultorum inuentorem ſignificat: ſed & coniugium nactus eſt honoratiſſimum. Duxit enim Rege connubium hoc procurante virginem Petephræ Heliopolitani ſacerdotis filiam, cui nomen erat Aſanethe: ex qua & liberos genuit ante agrorũ ſterilitatem. ex his maior dictus eſt Manaſſes, quo nomine ſignificatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior verò Ephræmes, quod redditum ſignificat, eo quòd maiorum ſuorum libertati reſtitutus eſſet. Ægyptum autem iuxta Joſephi interpretamentum ſeptennio per diuitem affluentiam exacto, octauus annus fame infeſtabat, & quia malum improuiſum erat, promiſcua multitudo grauiter laborans ad fores Regias confluebat. Rex Joſephum accerſit, qui mox frumenta

Somnij Pharaonis enodatio.

Joſephi cõſilio tolerabilior euadit ventura ſterilitas.

Joſephus à Pharaone ingentibus honoribus auctus.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.

Joſephus vxorem ducit in Ægypto, ex qua genuit Manaſſem & Ephraim.

In Ægypto annonæ caritas.

frumenta diuidendo seruator populi citra controuersiam extitit. nec solum eius regionis hominibus forum aperuit, sed etiam exteris, existimans vniuersum genus hominum inter se cognatum, & in rebus angustis fortunatiorum ope sublcuari dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Iacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cum cognouisset quòd & exteris eo foro vti liceret, solo Beniami retento, quem è Rachele susceperat, vterinum Iosephi fratrem. Qui postquam in Ægyptum peruenere, Iosephum accedunt, mercatum sibi permitti rogantes, nihil enim nisi ex ipsius sententia gerebatur. nam tum demum regem coluisse proderat, si ne Iosephi quidem gratia negligeretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus quam de se cogitantibus, quòd adolescens ab eis distractus, iam per ætatem faciei liniamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant, tentare eos decreuit quali mente essent præditi, nam & frumenti emendi potestatem eis negauit, & pro speculatoribus comprehendi voluit, dicens conuenisse è diuersis regionibus, & cognationem simulare qui enim fieri posse, vt vir priuatus tot tam insignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus rarò contingeret. id faciebat vt de patre cognosceret, quóve in statu per suam absentiam res eius interim fuerint, quidue de Beniamine sit factum. solicitus enim erat ne & eum quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cumque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus sic communem causam agere cœpit. Nos neque speculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi: sed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit, fretos vestra humanitate, quos non ciuibus solis, sed exteris quoq; salutem vobis debituris frumentum venale proposuisse audiuimus. Quòd autem fratres simus & ex eodem sanguine, vel facies nostræ argumento sunt. non admodum inter se variantes. Pater nobis est Iacobus vir Hebræus qui nos duodecim è quatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes essent incolumes, res nostræ satis prosperæ fuerunt. Cæterum vno, cui Iosepho fuit nomen, absumpto, domesticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu est, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim suauissimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commissa. Hæc ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere. Hæc Rubelus pro se ac fratribus, quo falsam Iosepho suspitionem eximeret. qui cognito patrem ac fratrem esse incolumes, iubet eos includi in carcerem, quasi per otium quæstioni admonitus. Post triduum deinde productis, quoniam, inquit, asseueratis vos in detrimentum regis ac regni nō venisse, fratresque esse ex patre quem nominastis, facietis mihi fidem hæc ita se habere, si relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumento ad patrem proficiscimini, rursum ad me reuertamini, adducentes vobiscum fratrem quem aiebatis ibi relictum esse. hoc enim erit argumentum vos nihil fingere his verbis per ludi, ratiq; iam extremam calamitatem instare, lamentabantur fortunam suam, crebro iactantes, adesse diras vltrices, fratris per tuminam immanitatem opprel-

6. Rubelus insuper increpabat feram & inuidem eorum pœnitentiam fortiter

An. mundi 2238. Ante Christum natum 1726.

Iacobus in Ægyptum filios frumentatū mittit. Gen. 42.

Iosephus fratres tentat, vt parentis statum & Beniamin explicari queat.

Ruben ad Iosephum pro se & fratribus depulsio.

Iosephus in carcerem fratres includit.

Iosephi fratres peccata in eum commissa deplorant.

An. mundi 2238. Ante Christum nat. 1726.

fortiter ferenda mala dictitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus se inuicem alloquebantur, credẽtes linguæ Hebreæ gnarum interesse neminẽ mœrebantq; omnes tacti verbis Rubeli, & scelus perpetratũ damnabant, ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tum iustissimã pœnam à Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Iosephus, dissimulare fratrẽ vlterius non valẽs, quòd lachrymæ iam prorumpetent, quas etiã tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo post reuersus retento Simeone qui interim obses esset dum fratres ad se redirent, frumentũ emere permissos abire iussit, quũ prius vni è suis mandasset, vt pecunia quã pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret. peregit mandata famulus. Iacobi verò filij reuersi in Chananæam, renunciarunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quumq; dicerent fratres se esse, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabantq; vt pater nihil sollicitus iuuenem cum eis mitteret. Iacobo verò filiorum factum displicuit, & cum ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte durius putabat etiam Beniamine priuari ac ne Rubelo quidem rogante, filiosq; suos dedere, vt si quid Beniamini accidisset in itinere, in illos auus fæuiret, Iacobo vt assentiret persuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia reperta in saccis frumentarijs. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulsus Iacobus deliberauit Beniaminem vnà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, nisi seruato pacto. Cumq; indies maior necessitas incumberet, & filij rogare non desinerent, adhuc tamẽ hæsitabat. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberius arguere patrem, quod nimis de fratre solicitus esset, cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere siue foris siue domi. si verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptijs occidatur. crederet Deo salutem filij: si certè aut eum salutem reducturum, aut illic vnà perituros. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti precium: addit & dona ferenda Iosepho ex prouentu Chananæx, balanitum vnguentum, thalen, terebinthum & mel: atq; ita multis vtrinq; fusis lachrymis a patre digeduntur, ille miserè timente salui filiorum, illis contra solicitis ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi substitit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant quo postquam est peruentum, apud Iosephum diuertunt, nõ parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum abstulerint: quod mox apud Iosephi dispensatorem diligenter excusauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum saccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarẽt. illo vero negante se vnquã eam pecuniam desiderasse, liberati hoc metu securiores esse cœperunt. moxq; Simeon iam liber inter fratres versari est permissus. Interea Iosepho ab officio reuerso, dona ei offertur, & scitanti de patre, bene valere aiunt,

Iacobus propter absentem Simeonem & Beniamin ablegandum solicitus.

Gen. 43.

Iacobi filij præsertim Iuda vt Beniamin peregrinationi committat, vrgent.

Iacob filios cum muneribus mittit in Ægyptũ.

Iacobi filij veniunt in Ægyptum & Simeon liberatur.

aiunt.tum ille cognito Beniaminem supereſſe quem inter eos videbat, percontatur an is eſſet frater natu minimus:& audito quòd is eſſet,hoc tantum effatus,Deum vniuersis rebus prouidere,ſeceſsit nolens ab eis aduerti lachrymas,quas vlterius continere nō poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſsit ordine,quo apud patrem ſolebant diſcumbere: eumque omnes comiter haberet,duplicibus partibus Beniaminem honorabat.Poſt cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod aſportaturi erant, & precium rurſus in ſaccis abſcondere:in Beniaminis verò ſarcinam cyphum argenteum, quo ipſe præcipuè delectabatur,immittere.id faciebat volēs experiri fratrum animum,eſſentne adfuturi Beniamini reo furti,an illo relicto ac ſimaleficium hoc nihil ad ſe attineret,ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta ſunt vt imperatum erat,prima luce omnium ignari filij Iacobi proficiſcuntur aſſumpto Simeone,læti tam huius reſtitutione,quàm Beniaminis reditu,quem patri ſe reducturos fidē dederant: & ecce agmen equitū repentè illos circumuenit,inter quos erat famulus qui cyphum in ſarcinam indiderat.illis verò turbatis inopinato incurſu, & roganti-bus cur irruerent in viros quos paulo ante honore hoſpitij dignati fuerint:Ægyptij contrà ſceleratos inclamabant,qui huius ipſius beneficij, Ioſephiq; comitatis immemores,auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere: daturosque furti pœnas minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum,licet ad tempus miniſtrum menſæ fefellerint. & nunc rogitare ſatis nō ſani eſſent, quaſi verò neſciant ſtatim ſe ad pœnam rapiendos. his & ſimilibus verbis famulus præ cæteris inſultabat. at illi vt qui nihil de dolo compoſito ſciebant,conuiciabantur ei,demirari ſe hominis intemperias temerè obijcientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem precium in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum reportauerint, cum nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret: tantum abeſſe vt data opera damnum inferre vellent: certiorem tamen rati inquiſitionem quàm negationem,iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant vniuerſi pœnas dare, ſi vnus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur.tanta erat ſecuritas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquiſitionis, ſupplicium tamen ſolius fore penes quem furtum inuentum fuerit.Inquiſitionem deinde aggreſsi, omniumque ordine ſarcinas ſcrutati,poſtremò ad Beniaminem veniunt, non quòd neſcirent in eius ſacco latere cyphum, ſed vt accuratè officium facere viderentur. Itaque cæteri iam ſecuti de ſe, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant ſoliciti.ſperabant tamen ne ipſum quidem in maleficio deprehendendum,adeò vt iam liberius indignarentur perſecutoribus, per quorum importunitatem ſtetiſſet ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt verò Beniaminis ſarcinam ſcrutati cyphum protulerunt,ad lamenta & ploratus continuò verſi, tum fratrem deſlebant mox furti ſupplicium daturum,tum ſuam ipſorum vicem, qui fidem de Beniaminis ſalute parenti datam præſenti caſu fallere cogerentur augebat etiam dolorem eorum, quòd cum maximè euaſiſſe omnia pericula videbantur,fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quàm parentis infortunij ſe autores fatebantur,qui inuitum ac reluctantem ad puerum ſimul mittendum precibus importunis tantum non compuliſſent. Et equites quidem comprehenſum Beniaminem ducebant ſecum ad Ioſephum, ſequentibus

An. mundi 2238. Ante Chriſtum nat. 1726.

Ioſephus fratribus incognitus eos ſalutat & Beniamin.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. Geneſ. 44.

Ioſephus fratres num in aduerſis Beniamin eſſent ſubſidio,tentat.

Ioſephi fratres in via Ægyptij prehendunt.

Iacobi filij accuſantur furti.

Beniamin vt reus capitur.

 re-

An. mun. di 2238. Ante Christum nat. 1726.

& reliquis fratribus. Tum ille videns fratte in carcerem contruſo exte-
ros lugubri habitu adſtare, Itane, inquit, ſceleſtiſſimi omniũ vel meam
humanitatem vel Dei prouidentiam contemptiſtis, vt tam nefariũ fa-
cinus contra hoſpitem ac benefactorem veſtrum auderetis? at illi vica-
rios ſe pro Beniamine ad ſupplicium offerebant: rurſumq; Ioſephi cre-
bra mentio, felicem eum qui morte à vita calamitatibus ſit exemptus,
ſi tamen eſſet mortuus: quòd ſi viuat, qui dignus ſit habitus ob cuius
iniuriam Deus tam ſeuere in ipſos vindicaret. patris quoque ſe peſtem
eſſe & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc
afferrent. nec deſinebat Rubelus denuo illis ſcelus eorum exprobrare.
Ioſephus verò negabat ſe alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri ſupplicio. nam neque hunc dimittit in gratiam iniquum eſſe, neque illos alieni peccati pœnas perſolucre. abirent quò vellent, ſe curaturum vt tutum iter facerent. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit: Iudas verò qui patri adoleſcentem mittere perſuaſerat, vir alioquin etiam ſtrenuus, decreuit ſe pro fratris ſalute periculo obijcere. Fatemur, in-

Iudæ ad Ioſephum pro Beniamin oratio.

quit, Præſes, grauiter à nobis peccatum, ſuppliciumque commeritos, quod parati ſumus omnes luere, licet non omnium ſit culpa, ſed vnius natu minimi. ſed quamuis ſalutem eius penè pro deplorata habeamus, vnica tamen effugij ſpes in clementia tua bonitateque ſupereſt. quam obrem oramus vt non tam noſtri commiſſi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac cauſa non indignationem iuſtam, ſed natiuam tuam bonitatem in conſilium adhibeas: iramque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus ſuccumbere ſolent. diſpice quæſo num ex tua dignitate ſit eos occidere, qui ipſi ſe dedunt ad pœnam, & ſalutem nonniſi precario tibi debere cupiũt, quam non nunc primum tuæ benignitati ſunt acceptam laturi. ne committas, vt illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi poteſtatẽ feciſti. Eiuſdem enim bonitatis eſt, ſeruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidiſſe viſa eſt. eadem planè gratia eſt, diuerſo modo collata. Seruabis enim quos pauiſti, & vitã quam præ fame deficere non es paſſus denuò donabis, quò commendabilior ſit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipſum exiſtimo tibi hanc virtutis exercendæ materiam ſuppeditare: vt appareat te proprias quoque offenſas benefaciendi voluntati poſthabere, & nõ in ſolos innoxios egenos liberalẽ eſſe. Quantumuis enim magna laus eſt opem ferre in rebus anguſtis, non minus tamen principem ornat clementia, præſertim in eam quæ ad ipſius iniuriã priuatim attineat. Si enim parua peccata remittentes merita laus ſequitur, quid in capitali crimine iram cohibuiſſe, an non diuinæ clementiæ proximũ videri debet? Quod niſi Ioſephi interitu compertum haberem quàm moleſtè ferat pater orbari filijs, nõ adeò pro ſalute noſtra laborarem, niſi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: & ſi non haberemus quibus mors noſtra luctum ac mœrorem ſit allatura, æquo animo ſupplicium perferremus. Nunc verò quãdo non tam noſtri nos miſeret, tametſi iuuenes adhuc non multum fructũ ætatis voluptatiſq; vitæ percepimus: quàm parentis miſeri, ætate curiſq; confecti, hu-

cti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, supplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certè vir bonus est, nosque vt similes essemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob nostram absentiã curis ac mœrore diseruciatur. quòd si talem nostri interitus nuncium acceperit, tumulq; eius causam, non sustinebit amplius viuere, nostræ mortis infamia illius mortẽ approperabit, hoc ipso infeliciorẽ, quia ne nostri dedecoris rumorem sentiret, è viuis excessisse videbitur. His igitur perpensis tametsi ad iustam indignationem hoc scelere permotus, patri tamen vindictæ gratiã facito: & plus illius miseratio apud te valeat, quã nostra iniquitas. Defer hoc honoris senectuti eius, quæ si nobis orbetur superstes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipsi patris vocabulo quod tibi iam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuũ. quem & ipsum honorabis hac pietate propter cõmune nomen, si te calamitatis senis patris misereat, quã orbatum manere est credibile. Nunc tuum est quæ nobis Deus dedit cum iure possis, non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte similẽ ei fieri. Cum enim tantundẽ ad vtrumliber valeas, præstat bene facere quàm malè, & potestate contentum sui iuris non meminisse, sed tantũ ad seruandos homines potentiam tibi datam existimare, & quo pluribus salutem dederis, hoc reipsum illustriorem fore. potes aũt fratri erroris venia data nos omnes seruare. neq; incolumes esse possumus nisi hoc incolumi, neq; domũ absq; hoc ad patrem redire licet, sed hic ferendũ est quicquid frater tulerit. neq; enim aliam gratiam à te Præses petimus, si hanc non impetramus, quam vt nos eodem afficias supplicio, non secus ac sceleris socios. hoc enim satius fuerit, quam si præ mœrore nobis ipsi manus inferamus. Non addam iuuenem esse & per ætatem nondum satis sapere, & talibus non grauatim veniam dari solere, sed hic finem dicendi faciã, vt siue damnemur, mihi imputetur nõ satis diligenter huic causæ patrocinato: siue absoluamur, insolidum hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati debeamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quod non solum nos seruaueris, sed plura etiam quam nos ipsi in causa nostra, quæ pro nobis faciant videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vicario ad supplicium accepto, patri eum remittito Siue ad seruitium adiicere mauis, ego tuis ministerijs magis iam idoneus, & ad vtrumuis vt vides magis paratus. Iis dictis Iudas promptus ad quiduis pro fratris salute libenter subeundum, accidens Iosepho ad pedes, quantum in se erat mollire ac placare iram conatur: parique modo & cæteri prosternuntur, pro Beniamine sese offerentes. Iosephus autem pietate victus & iam ægrè personam itati sustinens, abiggit alios qui tum aderant, vt sine arbitris à fratribus agnosceretur. eumque soli essent, aperit seipsum & infit. Pietatem vestram & amorem quo fratrem prosequimini non laudare non possum, quem maiorem comperio, quam expectaram, coniecturam faciens ex his quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc omnia feci vt fraternæ beneuolentiæ caperem experimentum cuius quoniam egregium specimen edidistis, ne illud quidem in me commissum vestræ naturæ imputare libet, sed Dei potius voluntati eorũ ascribo, qui vobis & præsentia cõmoda procurauit, & maiora est largiturus, si nobis propitius fauorem suum non subtraxerit. Quando igitur & patris incolumitatem optatam ma-

An. mundi 2238. Ante Christum nat. 1726.

Potentia ad salutẽ data.

Genes. 45. Iosephus à fratribus agnoscitur.

An. mundi 2238. *Ante Christum nat.* 1726.

gis quàm ſperatam cognoui,& vos tales quales cupiebam erga fratrem comperi,libenter iniuriæ olim mihi factæ obliuiſcor, malens vobis vt miniſtris diuinæ prouidentiæ in hoc tempus communi noſtræ vtilitati proſpicientis gratiam habere, quam veſtræ, vt tum videri poterat, malitiæ meminiſſe.Vos quoque temporis illius immemores iubeo bono animo eſſe, & mali conſilij bonum euentum libenter ferre, neque pudore præteriti errati quicquam cõtriſtari.quid enim eſt cur vos male habeat iniquæ quondam veſtræ ſententiæ pœnitentia,quam frustratam eſſe iam videtis.Læti igitur hac diuina diſpenſatione ite felices patri hæc renunciaturi, ne fortè illo conſumpto immodica de vobis ſolicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priuſquam ille in conſpectum meum veniat,& horum bonorum fiat particeps, quamobrem & ipſum & vxores ac liberos veſtros toramq; cognationem aſſumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi chariſſimos ab hac mea felicitate abeſſe,præſertim fame quinque adhuc annis duratura,Hæc locutus complectitur fratres. illi vero in lachrymis erãt ac mœrore,tanto maiore pœnitentia quòd in tam bonum fratrem peccaſſent. mox conuiuium eſt ſecutum. Rex autem cognito fratrum Ioſephi aduentu,quaſi ſibiipſi aliquid boni accidiſſet lætatus eſt, donauitq; eis currus onuſtos frumento & auro & argentũ, munera ad patrem deferenda. qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim ſingulos donatis, ſed præcipuis Beniamini, reuerſi ſunt ad ſuos. Iacobus autem poſtquam ex filijs ſtatum Ioſephi cognouit,quòd non ſolum mortem effugit,quam tam diu luxerat,ſed etiã in ſplendida fortuna viuit cum Rege adminiſtrans Ægyptum, & penè totã illius regionis gubernationem commiſſam habens,facilè iſta credidit,cogitans tum magnificentiam Dei,tum erga ſe fauorem, tametſi aliquantiſper vt videbatur interm iſſum:nec diu moratus iter aggreſſus eſt ad Ioſephum properans.

Rex cognito fratrum Ioſephi aduentu lætatur.

Hecdio & Ruffinus capit.7.al.4. Iacobus dũ Ioſephi ſtatum ex filijs cognoſcit, maximo perfunditur gaudio.

CAP. IIII.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.

An. mundi 2239. *Ante Christum nat.* 1725.

VT vero ventũ eſt ad puteum iuramenti, oblato Deo ſacrificio,cum timeret ne filijs propter vbertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis poſteritas ſua non rediret in Chananæam occupatura eam iuxta promiſſa Dei:néve inconſulto Deo migratione præſenti facta genus ipſius clade aliqua feriretur: ad hæc ne fortè ipſe antequã Ioſephum aſpicere contingat, ex hac vita eximatur:talia volũtati in animo & ſomno grauato Deus per viſionẽ aſtitit,eumq; bis nominatim in clamauit. Quo rogante quiſnam eſſet,an non agnoſcis,inquit, Iacobe Deũ perpetuum tam tuum quàm tuorum maiorum protectorẽ ſimul& auxiliatorem? qui contra patris tui propoſitum principem familiæ te conſtitui,& cùm ſolus in Meſopotamiam profectus eſſes, effeci vt coniugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus,incolumem etiam progeniẽ tuam ſeruaui, & quem amiſiſſe videbaris Ioſephũ,ad tam ſublime dignitatis faſtigium euexi,vt nõ multum à Rege Ægypti differat. Nunc quoq; in hoc veni vt me ducẽ huius itineris habeas,vtq; tibi prænũciem inter manus Ioſephi te è vita exiturum.

Iacobo Deus apud iuramenti puteũ apparet.

rum, & posteritatem tuam per multa seecula potentem fore simul & illustrem, occupaturamq; terram cuius ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentius in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in vniuersum LXX. Eorũ nomina cùm sint duriora non eram adscripturus, nisi propter quosdam qui nos Ægyptios contendũt esse non Mesopotamenos. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Iosephus iam antea venerat. recensendi sunt nũc reliqui, cum sua quisque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Essaron, Charmilus. Simeonis sex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Goar, Saar. Leuis quoq; tres fuerunt, Gelsemis, Caathus, Marais. Iudæ item tres, Sala Phares, Zara, & duo filij Pharæ Esron & Amyrus. Issacharę quatuor, Thulas, Phruras, Iobus Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel: & hoc quidem genus è Lia, quæ secum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Iosephus filios habuit Manassem & Ephræmen. alteri verò Beniamini fuerũt decem, Bolossus, Baccharis, Asabel, Gela, Næmanes. Ises, Aros, Nomphthis, Optais, Sarodus. isti quatuordecim superioribus additi, fiunt numero quadraginta septem. & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor sequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus. Dano verò vnicus erat filius nomine Vsis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Asserus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula, ex his Gadem sequebantur filij septem, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ærines. Erodes, Ariel. Asserum verò vna filia, & mares numero sex, quorum nomina Iomnes, Essus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor, supra dictus numerus completur, annumerato etiam Iacobo. Iosephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id significauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimũ abfuit quin expiraret. sed Iosephus eum refouit, quamuis & ipse præ gaudio periclitaretur, nõ tamen æquè ac pater. deinde iussò eo paulatim progredi, ipse assumptis quinq; fratribus properauit ad Regem, nunciaturus adesse cũ familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus est Iosephũ quibusnam studiis potissimum delectarentur. ait, pastoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idq; eo consilio respondit, ne fortè distraherentur, sed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret si circa eadem cum illis studia versarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut pascua curare. Iacobo autem salutatum ad Regẽ perducto, post faustas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixisset. & cùm audisset triginta supra centum annos natum, admiratus est hominem tam longæuum. cumq; ille adiecisset maiores suos longioris ætatis fuisse, iussit eum cum filiis degere in Heliopoli, vbi etiam Regij pastores habebant pascua. Fames aũt crescebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agris rigante. non enim ascendebat, neq; vllis de cœlo pluuiis: ad hæc grauius erat malum quia vulgo improuisum, qui nihil parati habebat, neq; Iosephus frumentum dabat nisi numerata pecunia. quæ postquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorũ Regi decidebant. cumq;

An. mun. 2239. Ante Chr. nat. 1725.

Iacobus cũ filiis ac nepotib. proficiscitur in Ægyptum.

Iacobi progenies.

Iacob⁹ quin expiraret præ nimia lætitia parũ abfuit.

Iosephus cũ quinq; fratribus Pharaonem Regẽ accedit. Genes. 47.

Iacobus cũ Pharaone Rege loquitur, & inhabitandam accipit Heliopolin.

Annonæ caritas in Ægypto.

An. mundi 2245. Ante Christ. nat. 1719.

ad hunc modũ omnes eorũ possessiones in ius Regis deuenissent, alius aliò migrabant, quo certius esset Regium dominiũ. Soli Sacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. postremò hæc necessitas adeò nõ corpora tolum, sed & animos gentis in seruitutem redegit, vt nihil turpe putarent quo victus vtcunq; parari posset. postquam aũt cessauit fames, & rigante flumine terra ad pristinam fertilitatẽ rediit, Iosephus regionis vrbes obeũdo conuocata per singulas multitudine, agrorũ quos Regi cesserant vsufructum illis restituit, & adhortatus vt non secus quàm proprios colerent, iussit quintã partem fructuum Regi pendere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti insperata restitutione agrorũ culturã strenue aggrediebãtur. atq; hoc pacto tum Iosephi autoritas, tum gentis erga Regem beneuolentia nõ mediocriter creuit: & ius quintæ partis fructuũ etiã penes Regum posteros ac successiores permãsit. Iacobus aũt cùm decimũ septimum annũ in Ægypto exegisset, inter manus filiorũ vitã finiuit. precatus eis prius prosperitatem & abundantiã, & vaticinatus quòd singulorũ posteri in partẽ possessionis Chananææ terræ essent peruenturi, id quod factum est aliquãto post tempore. præterea collaudato Iosepho quòd oblitus iniuriarum plura fratribus bona contulerit, quàm vel benefactoribus deberentur, mandauit suis filiis vt Iosephi filios Ephræmen & Manassen in suum numerum admitterẽt diuisuri sortẽ Chananæam, quemadmodum postea dicetur. postremo rogauit vt in Hebrone sepelirentur. Mortuus est aũt cùm vixisset annos cẽtum quinquaginta minus vnus, ex maioribus suis nulli pietate secundus, cuius digna præmia Dei benignitate est consecutus. Iosephus verò permittente Rege deportatũ patris corpus in Hebronem magnificè sepeliuit. cæteri uũ fratribus recusantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto patre in se vindicaret, cùm non amplius esset in cuius gratiam daturum veniam sperarent, iussit eos posito metu nihil mali suspicari: & reductis secum magnas possessiones largitus est, nec vnquam eos summa beneuolentia prosequi desitit. Moritur aũt & ipse centesimo & decimo vitæ anno exacto. vir admirabili virtute præditus, in omnibus negociis prudẽs, & potestate bene vsus, quibus artibus factum est vt neq; externum genus, neq; calamitas de qua diximus, quicquam officerit quò minus ad summã dignitatem eueheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto sunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata sepeliuerunt. Iosephi autem ossa postea translata sunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipse adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi gesta narraturi, dicemus prius causam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

Ingens moles ex penuria & caritate proueniens.

Iosephus quintã fructuum partẽ Regi pendere iubet. Hedio & Ruffinus Cap. 8.

Iacobus ætatis anno 147. moritur.

Iacobus in Hebrone sepultus.

An. mundi 2311. Ante Christ. nat. 1653.

Iosephus ætatis anno 110. moritur.

Iosephi ossa in Chananæam translata.

Historia Libri Exodi. Hedio & Ruffinus Cap 9.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Aegypto per annos CCCC.

Exod. 1.

Ægyptiorũ erga Hebræos inuidia.

AEgyptij gens delicata & ad laborem segnis, voluptatibus solum & captandis vndecunq; lucris dedita, malè volebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat, videntes enim genus Israelitarum florere, & opibus labore atq; industria quæsi-

tis

tis abundare, non satis tuta sibi eorum incrementa existimauerunt: & cùm iam Iosephi beneficiorum memoriã tempus obliterasset, regnumque Ægypti in aliam familiã demigrasset, inhumanè tractabant Israelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas fossas diducere sunt iussi & mœnia exædificare, & aggeres exstruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiã insanis substructionibus vexabãt gentem nostrã, cogendo varias artes edisce re, & laboribus ferendis adsuescere. atque in hunc modum per CCCC. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus vt Israelitas nimio labore perderent, nostris contrà omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum est deinde aliud quiddam, cur genus nostrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quo gens illa vocat sacrorum scribas, quorumque prædictionibus multum tribuit, prænunciat Regi nasciturum per id tempus apud Israelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Israelitas contrà euecturum, si modo ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentissimum, & gloria per omne æuũ celebrem. Quo terrore percitus Rex, edicit ex ipsius monitoris sententia, quicquid masculini sexus inter Israelitas nasceretur, in flumen proiectum necari: obstetrices etiam Ægyptias diligenter obseruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obstetrices ob cognationem edictum Regium contemnerent. proposuit etiam pœnam si quis clàm seruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo solum quia liberis orbabantur, & quia parentes ipsi ministri eorum interitus esse cogebantur: sed futurum quoque tempus prospicientes inconsolabiliter tristabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur, & ipsis parentibus non multò post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere etiamsi infinitas artes in hoc comminiscatur. nam & puer de quo sacrorum scriba prædixerat, eiusis Regiis obseruatoribus clàm fuit educatus, & vatem non fuisse vanum euentus rei comprobauit, Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo ne gens defectu iuuẽtutis ad nihilũ redigeretur, tum priuatim quod domi prægnantẽ vxorem haberet, inopia consilij laborabat: & ad implorandũ diuinum præsidium cõuersus, orabat vt tandẽ miseraretur homines à quibus vnis perpetuo cultus fuerit: daretq; finem præsentis afflictionis quæ toti generi perniciẽ minaretur. Deus aũt precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, iussitq; in futurum benè sperare. Memorem se esse pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipsis defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinẽ auxisse: suo fauore Abrahamum solum è Mesopotamia in Chananæã profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Ismaeli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nunquã sine impietatis & ingratitudinis nota nõ meminisse potestis. Iacobi verò nomen etiã apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatẽ in qua ipse vixit, tum ob eãquæ posteris eius quasi hæreditario iure obtigit: qui a septuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis otiundi iam ad sexcentorum

An. mundi 2353. Ante Christ. nat. 1611.

Hebræorum seruitus intolerabilis.

Præsagium de Mose.

Pharao Hebræorũ masculos necari edicit.

Exod. 2.

An. mundi 2373. Ante Christ. nat. 1591.

Amarames futurus Mosis parens Deum orat p Hebræis.

An. mundi 2373. Ante Christ. nat. 1591.

millium numerum creuerũt. nunc quoq; scito mihi cordi esse & publicam vestrã incolumitatem, & priuatim tuam gloriã. puer enim ille cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus vestros ad necem damnauerũt, tibi nascetur. hic neq; deprehendetur ab obseruatoribus, & postquam euaserit præter opinionem educatores nactus, suo tẽpore Hebræos ex Ægyptia seruitute liberabit, memoriamq; sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantũ, sed & apud exteros, me istud beneficiũ in te tuosq; posteros conferente. fratrem quoq; talẽ habebit, qui dignus sit meo Sacerdotio ipse & posteri eius in omne æuũ. His per visionẽ cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtriusq; solicitudinem auxit. iam enim non puero tantũ timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa vt obseruatores fefellerit, nihil sentientes eorũ quæ in vulgatibus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clam nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehensa iram Regis incurreret, ac mox & ipse vnà cum puero subiatus è medio promissionem Dei faceret irritã, maluit salutem filij totam ipsius prouidentiæ cõmittere: ratus etiamsi puer latéret, quod tamen perdifficile erat, molestũ tamen in cõtinuo periculo viuere, non eius tantum, sed & suo. De Deo verò certam spem habebat, prouisurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc consiliũ postquam satis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commodè capere poterat, bitumineq; illito, ne aqua penetrare posset, indiderũt puerum: atq; ita in flumen proiecti salutem diuinæ prouidentiæ commiserunt. in hunc modum cùm à flumine deferretur, Mariame infãtuli soror iussu matris ex aduerso per ripam descendebat, obseruatura quò tandem papiraceum illud vas deportaretur à flumine. hic verò manifestissimè Deus declarauit, nihil humana sapientia, sed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eosque qui propter vtilitatem suam aut securitatẽ aliis perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, sæpè tamen voti cõpotes non fieri: rursum qui suam salutem Deo cõmittunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia Regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conspicata vas fluitans, missis natatoribus iubet lectulum ad se in ripam extrahi. quo, vt iussum erat, allato, mirè placuit puer, quòd esset magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Mosen prosecutus est, vt cum fecerit ab illis ipsis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quę puero mammã præbeat. quo non admittente mammam, sed auersante, idque cum alia post aliam adduceretur: Mariame quasi non data opera, sed fortuito ad spectandum interuenisset, Nihil agis, inquit, Regina dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd si Hebræam aliquam accersseres, tum fortè popularis mammam admitteret. cumque rectè monere videretur puella, iussa est ipsa hoc negocium exequi, & lactantem quampiam adducere: ac mox vbi permissa potestate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhæsere mammillæ vbi est: & rogante Regina mulier cõmissi infantis curã suscepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc casu nomen est sortitus,

Mosis natꝰ.

Mosis in flumen proijcitur.

Thermuthis Pharaonis filia extrahit ex flumine Mosen.

aquam

quam enim Ægyptij vocant Mo, yses verò seruatos. quare composita voce ex vtriſq; nomen infanti fuit inditum: qui deinde citra cõtrouerſiam prudentiſſimus Hebræorũ euaſit, ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer autẽ non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur, & quicquid ageret, noua quadam indole res magnas olim gerendas præ ſe ferebat. poſt tertium verò annũ ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò tetricus, vt viſa Moſis pulchritudine non obſtupeſceret: & perſæpè accidebat vt dum geſtatur ac circũfertur, obuios quoſq; in ſe cõuerteret, ita vt relictis ſerijs negocijs mallent præcellenti eius forma oculos paſcere. Tanta erat puerilis gratia, vt inuiti homines ab hoc ſpectaculo diſcederent. quo factum eſt vt Thermuthis hunc ſibi filium adoptauerit, cum alioquin germanis liberis careret. allatumq; patri oſtentabat, dicens de ſucceſſore ſe cogitare, etiam ſi Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minus indole quàm pulchritudine diuina excellentẽ, quem Nilus ipſe in ſinum meum tradidiſſe videri poteſt, quem decreui adoptare mihi filium, tibi verò in principatu ac imperio ſucceſſorem. & cum dicto patri infantem in manus impoſuit. at ille poſtquam acceptum ad pectus appreſſiſſet, filiæ gratificaturus comiter diadema ſuum eius capiti impoſuit. Moſes verò capiti pueriliter detractum prolabi in humum paſſus, pedibus etiam calcauit. id quod mox ominoſum eſt viſum, & regno nihil boni portendere. moxq; ille ſacrorum ſcriba qui natiuitatem eius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerum volebat, vociferans: Rex, puer iſte per cuius necem nobis ſecuritatem Deus pollicetur, vaticinium iam confirmauit, inſultando tuo regno & diadema calcando. Hoc interempto tam Ægyptijs metũ quàm Hebræis ſpem & fiduciam adime. Thermuthis verò confeſtim eum eripit, rege quoq; non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moſes ſaluti prouidens. itaq; educabatur quàm accurariſſimè. Quamobrẽ Hebræi quidem felicitatem ſuo generi ſperabant, Ægyptijs verò ſuſpecta erat hæc educatio. ſed cum nemo extaret vel è cognatis regijs vel ex alijs optimatibus, qui etiamſi Moſes ſublatus eſſet, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda abſtinuerunt ab eius cæde. Itaq; ſic natus, & ſic educatus, poſtquam adoleuit, breui ſuæ virtutis ſpecimen edidit, & quantum momenti vel ſuis vel Ægyptijs eſſet allaturus, occaſionem nactus talem. Æthiopes qui ſupra Ægyptũ incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commiſſo, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulſi retrò ad ſuos ſe receperunt. quo ſucceſſu elati Æthiopes fugientibus inſtabant, & ignauum rati ſi fortuna non vterentur, concepta ſpe ſubiugandæ Ægypti, latè eam populabantur: deguſtataq; prædę dulcedine, non temperantes ſibi ad maiora audenda accendebantur. cumq; vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vſque & mare, nulla ciuitate reſiſtere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij preſſi, mittunt qui remedium ab oraculis petant. cumq; reſponſum eſſet, Hebræũ in auxiliũ aduocandũ,

An. mundi 2376. Ante Chriſt. ſumm. 1988.

Moſes vnde nominatus.

Moſes ab Abrahamo ſeptimus.

Moſes Thermuthis Pharaonis filiæ adoptiuus filius.

Moſes diuina prouidẽtia morti ereripitur.

Hędio & Ruffinus Cap. 10. al. 7. Ægyptiorũ Rex in Æthiopes.

An. mundi 2376. Ante Christum nat. 1588.

Rex à filia postulat Mosen qui vniuersis copijs cum imperio præsit: paruit illa, sed prius Rege iureiurando obstricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans, quod non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hostem occidendum esse monuerint ac tulerint. Moses verò Thermuthidis simul ac Regis rogatu libenter hoc negocium suscipit. quod factum gentis vtriusq; vatibus lætitiam attulit. Ægyptij post partam eius virtute de Æthiopibus victoriam, occasionem sibi per dolũ tollendi non defore sperabant: contra Hebræi, Mose copijs præposito, adfore sibi facultatem euadendi ex Ægyptia seruitute. Ille verò volens hostem opprimere priusquam de aduentu suo cognosceret, nõ per fluminis ripam, sed per interiora terræ expeditionem fecit, qua in re satis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cum enim hoc iter difficile esset præ multitudine serpentum (nam hi tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipso aspectu horrendos, & in his quoldam volucres, vt non solum humi latentes insidientur, sed & sublimes ex improuiso noceant) commentus est ad securum iter exercitus stratagema dignum admiratione. vasa enim plexilia non pauca è papyro in arcæ formam fieri curauit, quæ completa ibibus secum deferebat. est autem hoc animal infestissimum serpentum generi. quapropter fugitant eam infectationem, & inter fugiendum sicut à ceruis retracti deuorantur. sunt autem mansuetæ alites, & contra solos serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. postquam igitur ventum est in terram venenosis bestiolis scatentem, ibes illis immisit. quarum bona opera vsus, itinere impunè peracto, nec opinos Æthiopes inuasit: commissoq; prælio fusos ac fugatos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retrò in suam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorũ euertebat, & vbiq; magna cædes hostium patrabatur. quo factum est vt post hæc auspicijs Motis feliciter gesta tantam alacritatem exercitus præ se ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iamq; aut excidium aut captiuitas Æthiopibus imminueret. ad vltimum compulsi in Saba regiam eius gentis, quam postea Cambyses Persarum rex de sororis suæ nomine Meroen appellauit, obsidione sunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaque cincta, accedentibus ad eius munitionem & alijs fluuijs Astapo & Astoborra, qui obiecto suo difficiliorem traiectum facerent. itaque sita in insula, & muro valido inclusa, nõ fluminibus tantum arcebat hostem, sed & aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas exstructi, ad hoc quoq; tum proderant quòd hosti etiã post superata flumina aditum ad vrbem oppugnandam negabant. Hic cum Moses desiderare exercitum ociosum ægre ferret, hoste nõ audente manus conserere, interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis. hæc Mosen mœnibus exercitum admouentem & egregiè dimicantem conspicata, virtutemq; viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum restituisset, & Æthiopas modo victores in extremum periculum adduxisset, vehementi eius amore est correpta; quo indies crescente, mittit ad eum e seruis fidissimos cõiugium suum offerens. assensit ille hac conditione iureiurando firmata, post vrbem sibi traditã ducturum se eam vxorem: ac mox dicta facta sequitur.

Moses in Æthiopes mouet.

Mosis & Hebræorum contra Æthiopes victoria.

Saba regia obsidione cincta.

Tharbis Æthiopum Regis filia Mosis coniugiũ petit.

Sæuitum

Sæuitum est nihilominus in hostem, & actis Deo gratijs nuptijsq; celebratis, Ægyptiorum exercitus victor domum est reductus. illi verò accepta salute odium pro gratia Mosi reposuerũt, & maioribus studijs insidias contra eum machinabantur: suspicatiq; ne rebus feliciter gestis elatus res nouas in Ægypto moliretur, apud regem eum cædis accusauerunt. iam enim & ipse suspectum hominem habere cœperat, partim inuidia meritus ob bellum fortiter ac prudenter administratum, partim etiam metu alicuius cladis, sollicitantibus huc & irritantibus indesinenter scribis ac sacrificis: vt iam Moses minimo minus abesset à pernicie, opprimendus dubio procul, nisi rem olfaciens in ipso temporis articulo se clàm subduxisset. & cum vias obseruari intelligeret, per solitudines fugam arripuit, quà euasurum inimici minime suspicabantur: & quamuis alimenta nusquam inueniret, inediam patientia superabat. cumq; ad vrbem Madienam peruenisset, in rubri maris littore sitã, denominatam ab vno ex Abrahami & Chæturæ filijs, sedens ad queudam puteum lassitudinem ex laborioso itinere contractam recreabat. erat enim tempus meridianũ, & vrbem iam in prospectu habebat. Ho c loco ei negocium incidit natum ex incolarum viuendi ratione, per quod & virtutem suam declarauit, & melioris fortunæ occasionem inuenit. cũ enim ea regio laboret aquarum inopia, pastores operam dabant vt primi puteos occuparent, ne forte exhausta aqua ab alijs, ipsorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum septem virgines sorores, Raguelis sacerdotis filiæ, qui in magno honore ab eius loci habitatoribus habebatur: quæ patris gregum etiam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hausta aqua quantum satis videbatur, gregibus eam potandam in lacunas ad hunc vsum factas diffundunt. cumq; pastores superuenissent, & repellendo puellas aquam sibi vsurparent, Moses iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & se inspectante vim virorum plus pollere quàm ius puellarum, abactis vsurpatoribus auxilium eis ita vt decebat præbuit. at illæ accepto beneficio postquam ad patrem venerunt, & pastorum iniuriam & quomodo ab hospite adiutæ fuerint, ei retulerunt: rogabantq; ne illi hoc beneficium periret tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iussit vt Mosen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouisset de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficiũ collocatum aiebat. relaturum enim se gratiam, non modò parem, sed etiam aliquãto maiorem. deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuersa barbarorũ possessio constabat, curatorem eum ac dominum constituit. Hanc fortunam Moses nactus apud Iethegl æum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud locum pascens pecora. aliquanto verò pòst, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quòd vulgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cum tamẽ inde maxima & splendentissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit postquam vocem ex igne

An. mundi 2400. Ante Christum nat. 1564. Mosi insidiantur Ægyptij. Exod. 2.

An. mundi 2413. Ante Christum nat. 1551. Hedio & Ruffinus Cap. 11. al. 8. Moses ad Madienam vrbem profugit.

Moses Raguelis sacerdotis filiabus fert opẽ contra pastores.

Raguel Mosi vnam ex filiabus nuptum tradit. Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 9. Exodi 3. Mosi Deus in rubo ardente apparet.

An. mundi 2454. Ante Christum nat. 1510.

igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audiuit: qui-bus & audaciam eius taxauit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & contuluit insuper vt quàm longissimè à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorum suorum virtutem habitus, exterùm vlterius nihil curiosè inquirat. prædixit etiam quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fauore assistente: iussitque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habitaturi sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodijt. Moses verò tàm visis quàm auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ domine quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non sum tam insanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero, vt relicta terra quam nunc habitant, me ducem sequantur: vel etiamsi persuasero, quomodo Pharaothes sit cogendus vt illos exire permittat, quorum opera & labore constat Ægyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum securum esse de toto hoc negocio, se illi nunquam non adfuturum pollicitus, & siue verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, siue operibus, virium satis additurum. mox iussit vt virga in terram proiecta fidem promissorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in spiras se conuoluens caput erigebat quasi repugnaturus si quis insequeretur: ac mox denuò in virgam est mutatus. post hoc manum in sinum mittere iussus cum paruisset, albam & colore calci similem exemit, quæ mox in pristinum colorem redijt. iussus deinde aquam è propinquo haustam humi effundere, vidit in colorem sanguineum versam. Ad hæc stupentem vt confidat hortatur, cum sciat maximum sibi adiutorem adfore, vtq; apud omnes his prodigijs vtendo fidem illis faciat à Deo se missum, eiusq; iussu omnia facere. iret sine cunctatione, & festinus in Ægyptum properaret, neq; die neq; nocte iter intermittendo, neve diu tempus terendo longiorem Hebræis seruitutem & afflictionem redderet. Moses autem nihil amplius dubitans de promissionibus, quarum certitudinem tot argumentis auditis & visis satis colligebat, precatus vt eandem potentiã in Ægypto, cum exerta opus fuerit, experiretur: supplex illud etiam rogabat vt quem conspectu ac colloquio suo dignatus fuerat, ei nomen quoq; suum volens ac libens indicaret, vt rem diuinam illi aliquando facturus nominatim eum ad sacrificium inuocare posset. tum Deus aperit ei suum nomen, nunquam antea hominum vlli auditum aut cognitum, quod mihi eloqui nec ius nec fas esse arbitror. Mosi verò non tunc tantum, sed quotiescunq; opus esset talium prodigiorum facultas aderat, atq; ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, deq; Dei adiutoris fauore, magnam spem concepit fore vt tandem & sui liberarentur, & Ægyptij insigni aliqua clade afficerentur.

Moses & Israelitas miraculis Deus confirmat, vt ipsius promissionibus fidem habeant. Exod. 4.

Mosis virga in Draconẽ mutata.

Mosis manus alba.

Moses aquã effundit humi, quæ vertitur in sanguinem.

Moses in Ægyptum ad liberandos Israelitas mittitur.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. al. 10.

Cumq; cognouisset Pharaothem Ægyptiorum regem sub quo ipse fugerat, esse defunctũ, à Raguele commeatũ rogat, vt salua eius pace ac

gratia

gratia liceat sibi in Ægyptum ob publicam cognatorum ac tribuliũ suorum vtilitatem proficisci. quo impetrato & assumpta quam ibi duxerat Raguelis filia, liberisq; cõmunibus, Gerso & Eleazaro, iter in Ægyptũ arripuit: quorum nominum prius peregrinum significat, posterius, Dei auxilium, quòd diuina ope insidias Ægyptiorum euasisset, cumq; iam non longè à limitibus abessent, Aaron frater venit obuiam Deo sic iubente: cui mox indicauit quicquid in monte viderat, & omnia mandata quæ diuinit⁹ illic acceperat. mox vlterius progressus obuios inuenit præstantissimos quosque Hebræorum, qui aduentum eius præsenserant: & mox ne quid amplius de fide Mosis dubitarent, prodigia diuinæ voluntati attestantia sunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem visis attoniti, sperare iam cœperunt prouidentiam Dei securitati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obsequentiores nactus Hebræos, & in potestate ipsius se futuros pollicentes, accensos nimirum libertatis amore, ad nouum regem se confert. Ibi posteaquam commemorasset operam suam pro Ægyptijs contra Æthiopas contemptim agros eorum vastantes nauatam, laboresq; exhaustos dum non aliter quàm pro suis popularibus bellum administraret, adijcit malam gratiam pro tot beneficijs sibi redditam. oraculum deinde in Sina mon re acceptum regi aperit. nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse vellit. exterùm cùm à rege contemptim audiri se animaduerteret, exhibet illi specimen prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus sceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præstigiis instructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere se quoque sacerdotes qui eadem ostenta representare nossent, non minus peritos huiusmodi artium: nec esse cur se Moses iactare debeat, quasi solus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem quasi supra mortalem conditionem positus se venditet: confestimque cùm & ipsi suas virgas proiecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanta præstantiora esse aio, quàm illorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas post se relinquunt, iamque manifestè declarabo non esse hoc præstigias veritatis specie parum cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum specie reptabant, vnà post aliam aggressa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in pristinam speciem reuersam Moses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cùm nihil acturũ respondisset, neq; quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebræis erat præpositus, vt de labore nihil eis remittat, sed grauioribus etiam quàm ante operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desijt: sed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus conduplicaturus. Moses autem neq; minis regis à proposito deterrebatur, neq; assiduis suorũ querelis vt à cœpto desisteret vel minimũ flectebatur: sed obfirmato cõtra vtrumque

An. mundi 2454. Ante Chri. nat. 1510.

Moses ex Madian in Ægyptum proficiscitur.

Mosis duo filij Gerso & Eleazarus.

Moses ab Hebræis in Ægypto exceptus miracula eis exhibet. Exod 5.7.

Moses Ægypti regẽ vt Israelitas dimittat hortatur.

Pharaoni prodigia exhibet Moses.

Mosis virga deuorat Ægyptiorum virgas.

Pharao Hebræos grauioribus operũ difficultatib. premit.

Exod. 6.

An. mundi 2454. *Ante Chri. nat.* 1510.

Moses Regẽ iterum Hebræos vt dimittat hortatur.

vtrunq; animo, in hoc totus erat, vt suos in optatissimam libertatem restitueret. itaq; denuò Regem accedit, suadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum iussisse, nec posse quenquam eius voluntati resistere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtq; populo potestatem exeundi faciat, ne fortè contra moliendo post hac culpam in se transferat, si quid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntati resistentibus euenire solent. Nã necessariò calamitates eos comprehendere, qui diuinam iram in se prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse euitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem eorum exire contingant, nisi hanc abeundi facultatem bona pace ipsorum impetrauerint. Rege verò nihili facientes verba Mosis. neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauissima mala in Ægyptios incubuerunt: quę singulatim recensebo tum propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremo quia hominum interest talia cognoscere, quò magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri solet: Primum amnis sanguineis fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cum præterea nullum fontem habeant. nec coloris tantum id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: eratq; talis Ægyptijs solis, Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omninò pristinam naturam retinens. quo miraculo Rex inops consilij, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cumque malum cessasset, rursum ad pristinam mentem redijt, sententiam suam reuocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec a periculo liberatus vellet sapere, aliam plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non nisi sanie harum viciata hauriri posset, immoriẽtibus earum plerisque & imputrescentibus. plena erat & terra turpi limo ex quo enascebantur, rutsusque in eundem resoluebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis ac poculentis nusquam nõ repertæ, & in cubilibus quoque passim oberrantes: ita vt omnia fœterent putore e ranis mortuis exhalante infecta. His malis cùm exagitarentur Ægyptij, Rex iubet Mosen cum Hebræis abire quo velit: & quã primum hoc dixit euanuerunt ranæ, terraque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessauerat, cum Pharaothes denuo mutatus, priorum oblitus retinere populũ cœpit: & quasi aliarum etiam afflictionum naturas experiri veller, negabat exitum quem prius concesserat timore magis compulsus quàm ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pediculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum scatebat, à quibus mali male perdebantur, neque lauacris, neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes. Qua nouna pestè turbatus Rex, & non magis ipso periculo quàm eius fœditate ac turpitudine territus, nequam cum esset, ægre dimidiata ex parte resipuit. Hebræis enim exire permisis, ac mox malo cessante, liberos & vxores reditus oblides ab eis exigebat. quo facto magis etiã Deũ [illegible] aspexerat. putans se prouidentiam eius circumuenire posse, quasi Moses & nõ potius Deus pœnas de Ægyptijs Hebræorum oppressionibus sumeret.

Prima Ægyptiorũ plaga: Aqua in sanguinem mutata. Exod. 7.

Exod. 8. 9. Altera plaga, Ranæ.

Tertia plaga, Pediculi.

Varias

Varias ergo & multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eam diem vnquam viderat, tanta copia, vt tota regio malo hoc repleretur: præquarum frequentia & homines plurimi extinguebantur, & tetra nullo pacto coli poterat: & qui præsentaneum exitium euadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebantur. Rege verò ne tum quidem resipiscente vt voluntati diuinæ cederet, sed mulieres quidem cum viris dimittente, pueros verò retinere volēte, non defuerunt Deo variæ prioribus etiam grauiores pœnæ, quibus ob Regis maliciam in vniuersam gentē seuere animaduerteret: sed exulceratis intus & in cute corporibus miserabilem in modū nō mediocris numerus absumebatur. Et cum ne sic quidē Rex resipisceret, grando nunquam ante in Ægyptio cœlo visa, tunc verò maior quā apud alios hyberno tempore, aut in septentrionali regione, verè iam adulto supernè ruens omnes eorum fructus contriuit: & si quid intactum grando reliquit, nubes locustarum superuenientes ita ablumpserunt, vt fructuum colligendorū spes Ægyptijs omnibus omninò sit adempta. Quod si Rex stultus tantum, & non etiam malus fuisset, poterat vel iam dictis cladibus admonitus resipiscere, vt tandē de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at Pharaothes tametsi non ita insanichat vt causam nō intelligeret, tamen tanta malicia pectus eius obsederat, vt adduci nullo modò posset, quin Deo quasi per contentionem repugnare, & in publica commoda leiens voleusque peccare pergeret. itaq; tandem Hebræis pueros etiam vna cum mulieribus concedit, sed iussis vt bona sua Ægyptijs tanquam prædam relinquerent, eo quod ex ipsorum bonis nihil post tot calamitates superesse conquerebantur. Mose verò negante æquum postulari, alioqui non habituros vnde sacrificarent, atque hac controuersia diutius durante, tam densæ tenebræ omnisq; luminis expres Ægyptijs sunt circumfusæ, vt prospectu in vniuersum priuati alij alio casu absumerentur, illo quoque metu imminente, ne fortè peruetus ab ea caligine absorberentur. deinde his discussis post tres dies ac totidem noctes, cùm nondum flecteretur Pharaothes vt liberum exitum permitteret, his verbis eum Moses aggreditur, Quousque repugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac iubet Hebræos dimitti, nec est aliud præter hoc remedium aduersus mala, quibus affligimini. Rex verò irate ferens hanc dicendi libertatem, minatus est eum capite plectendum, si posthac de hac re molestus esse pergeret. Respondit Moses, se non amplius hac de causa verba facturum, sed ipsum cum optimatibus Ægyptijs vltrò Hebræos rogaturum vt quàm primum inde proficiscantur. atq; his dictis abijt. Deus autem cum decreuisset adhuc vna plaga ictos Ægyptios cogere ad dimittendos Hebræos, iussit Mosen edicere populo, vt paratum habeant sacrificium, præparatum tertiadecima Xantici mensis in quartamdecimam, qui apud Ægyptios Pharmuthi vocatur, item Hebræis Nisan & Macedonibus Xanticus: vtque ipse Hebræos educat omnia sua secum portantes. ille verò instructos prius ad profectionem, & per tribus distributos in vno loco continebat. illucescēte verò quartadecima omnes ad exitum animati sacrificabant, & sanguine domos lustrabant, aspersis hyssopo: & peracta coena reliquias carnium exusserunt, tanquam exituri. vnde nunc quoque solenne manet nobis idem sacrificium, quam festiuitatem vocamus Pascha. id tranſitum significat, eo quòd Deus illa die præteritis

An. mundi 2454. Ante Chri. nat. 1516.

Quarta plaga, Bestiolæ

Quinta plaga, Pestis. Exod. 9.

Sexta plaga, Vlcera.

Septima plaga, Grādo.

Octaua plaga, Locustæ. Exod. 10.

Nona plaga, Tenebræ. Moſen Pharao appellit. Exo. 10. 11. 12.

Xantic⁹ Macedonibus idē esse Suidas scit Aprilis.

Iudæorum Pascha trāſitum significat.

ritis illæsis Hebræis, Ægyptios morbo percussit. nam pestis illa nocte absumpsit primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad regiam concurreretur à proximis vociferantibus non amplius detinendos Hebræos. tum Rex accito Mose mandat vt abeant, ratus post eorum exitum regionem cessantibus calamitatibus subleuandam. donis etiam Hebræos honorabant, alij quo celerius discederent, alij propter vicinitatis consuetudinem. atque hoc pacto exitum est, flentibus Aegyptijs & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Latopolim tunc desertam: Babylon enim post eo loco est condita, Cambyse Ægyptum vastante. cumque abeuntes iter strenuè continuarent, tertia die peruenerunt Beelsephontem ad rubrum mare sitam. cumque nihil per viam inuenirent propter solitudinem, macerata farina & modico calore in panis speciem solidata se sustentabant: quo victu per triginta dies sunt vsi. neq; enim plus commeatus Ægypto extulerant, atque eum ipsum parcè dispensabant ad necessitatem magis quàm ad satietatem quapropter in memoriam eius inopiæ festa per octo dies celebramus, quos vocamus azymorũ. cæterùm multitudo migrantium vnà cum liberis & vxoribus, vix erat numerabilis, qui verò militarem ætatem habebant, sexcentorum millium numerum explebant.

Decima plaga, Ægypti primogenitorum hominum & animalium interitus.

Israelitæ ex Ægypto discedunt.

Azymorum festum.

Filiorum Israel numerus.

CAP. VI.

Quomodo Mose duce Aegyptum reliquerunt.

Tempus exitus ex Ægypto. Exod. 12.

RElinquerunt autem Ægyptum mense Xanthico, luna quintadecima anno quadringentesimo trigesimo postquam Abraham pater noster in Chananæam venit: & post Iacobi migrationem in Ægyptum anno ducentesimo decimoquinto. Moses verò annum tunc agebat octuagesimum, & frater eius Aaron triennio erat maior. deferebant etiam secum ossa Iosephi, ita vt filijs suis mandauerat. Ægyptios autem pœnituit quòd Hebræos dimisissent: cumq; rex præ cæteris hanc rem ægrè ferret, totum præstigijs Mosis impurans, decretum est, vt in eos irruerent: & correptis armis reliquoque apparatu, persequebantur, retracturi si possent assequi non enim timendum ne Deus offendatur, cùm iam semel exitus illis sit concessus. sperabant etiam facilè se in potestatem redacturos inermes & de via lassos. itaque obuium quemque rogantes quà tenderent, raptim insequebantur, tametsi per viam difficilem non solum exercitibus, sed expeditis quoque viatoribus. Moses autem hac Hebræos ideo duxit, vt si Ægyptij mutata sententia persequi eos vellent, pœnas maliciæ violatique pacti persoluerent, neue Palæstini, quos ob veterem simultatem infensos habebat, de hac profectione certiores fieri possent. est enim illorum regio Ægypto contermina. quapropter omissa via quæ in Palæstinam ducit, per desertum via dispendiosa ac difficili volunt Chananæã inuadere: obiterq; iuxta Dei mandata in montem Sina populum sacrificaturum adducere. sed vbi ad rubrum mare peruentum est, ecce Ægyptiorum multitudo circumfusa in arctum eos compellit. aderant enim septingenti currus cum equitum quinquaginta millibus, & ducenta millia scuratorum peditum. hi vias omnes obsederant, quibus effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare

Israelitæ ab Ægytiorum multitudine ad mare rubrum cingũtur. Exodi 14.

conclusis,

conclusis, quo loco mons præ aspretis inuius ad littus vsque procurrit. atq; ita ne fugæ quidem spe relicta Hebræos mare inter & montē obsidione premebant, oppositis armatis quà exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate concluſi, cum nec obsidionem præ inopia tolerare, nec exitum ad fugam inuenire possent, nec arma adessent etiamsi maximè pugnare cuperent, nihil superesse videbāt nisi vt turpi deditione saluti consulerent: quo factum est vt Mosen incusarent, ob initi prodigiorum quibus libertatem eis Deus significauerat: minimum quę aberat quin Propheta lapidato, contemptisq; per incredulitatem pollicitationibus, deditione in pristinam seruitutem rediret. nam & lamentis mulierum ac puerorum exasperabantur, nihil nisi perniciem expectātium, cum essent rupibus & mari & armatis circumcirca cincti, nec vlla spes effugij relinqueretur. Moses autem efferata licet contra se turba nulli succumbens difficultati nō cessàbat eis prospicere, Deo fretus, quem post tot libertatis præsagia probabile non erat permissurum vt aut delerentur, aut in potestatem inimicorum relaberentur. cumq; medius in concione constetisset, sic ad eos verba fecit. Si homo aliquis res vestras benè ac prudenter hactenus administrasset, oportebat & in posterum similē eius curam & diligentiam expectare: nunc postquam Deus ipse gubernandos vos suscepit, quantæ insaniæ fuerit eius opem non sperare, qui per me vltrò vobis præstitit quicquid ad vestram salutem ac libertatem conferre videbatur. imò hæc ipsa difficultas & angustia magis vos ad sperandum accendere debuerat. ipse enim vos in arctum hunc locū concludi voluit, vt ex tanta necessitate præter vestram æquè ac hostium opinionem seruaret, atq; hunc in modum declararet, non solum potentiam suam, sed fauorem etiam quo vos perpetuò prosequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre solet, sed tum potissimum quando spei superest minimū. ergo huius opem tedditi, qui potest & ex paruis magna facere, & horum potentiam debite reddere, ne terreamini Ægyptiorū apparatu, neq; propter fugam mari & montibus impeditam animum despondete. potest enim Deus & hos in planiciem & mare in terram vertere.

Anno mundi 2454. Ante Christum nat. 1510.

Israelitici populi ab Ægyptijs concluſi anxietas.

Moses populum vt Deo totū se dedat hortatur.

Quando potissimū Deus auxilium afferre soleat.

CAP. VII.

Quomodo mare scissum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit.

HÆc effatus ad mare eos Ægyptijs spectantibus ducebat. Habentes enim eos sub oculis, quòd essent persequendo defatigati, pugnam in sequentem diem differre consultius putabant vt verò ad extremum littus ventum est, tum Moses sumpta virga Deum in auxilium supplex inuocat, dicens: Tu Domine scis ipse quòd nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis pater effugium: superest vt ipse salutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc est delatus, tuam voluntatem tuamque fidem secutus. ad te solum omni alia spe, omni consilio destituti confugimus: ad tuam tantum prouidentiam respicimus, quæ sola nos iratis Ægyptijs eripere potest. succurre igitur propere, & potētiam tuam exere, & populum iam conclamatæ salutis ad fiduciam & spem

Mosis ad Deum precatio.

An. mundi 2454. *Ante Christum nat.* 1510.

excita. in difficultatibus constituti sumus, sed nostris non tuis. tum est Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic potest te iubente aperiri. & illud in terram verti possumus & per aerem sublimes effugere, si ita nos seruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit quo ictu repente scissum, & retrorsum se recipiens, nudum solum Hebræis ad fugam capessendam relinquit. Moses autem videns adesse Deum, & mare de suo solo cessisse primus progreditur, hortatus Hebræos vt alacriter sequantur per viam diuinitus datam, & læti præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem salutis rationem tam subito exortam illis verò impigre subsequentibus, nimirum diuina operatis, Ægyptij primum insanire eos putabant in manifestam perniciē ruentes. postquam verò viderunt eos longe processisse, & impune absq; omni impedimento iter facere impetu facto persequi eos cœperunt, quasi & ipsi tuto per mare iter habituri: & præmissis equitibus à littore descendebant iamq; in aduersum litus euadebant Hebræi. hostib. à tergo relictis, quos armis graues ipsa etiam miraculi nouitas nonnihil est remorata: sed cum incolumes illos terram tenere viderent, sibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verum fefellit eos hæc opinio, nescientes non quorumuis talem viam esse, sed Hebræorum tantum, & fugientibus tantum ad salutem patere, non hostibus qui eos perdendi animo insectarentur. ergo cum iam vniuersus exercitus introgressus esset, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: accesserunt & imbres de cœlo, & aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus: fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam & nox eos caliginosa nimis ac tenebrosa comprehendit. atque ita totus ille exercitus est deletus, vt ne nuncius quidem cladis domū reuerteretur. Hebræi verò vix sui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata salute concepto, accedente huc etiam hostium interitu, quò maior esset libertatis securitas, nemine superstite qui eos in seruitutem vindicare cuperet, & Deo ex professo illis auxilium submittente. quapropter tum sua salute, tum inimicorum supplicio læti magis quam vili ante hac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moses carmen laudes Dei & ob præsentem fauorem gratiarum actiones continens hexametro versu composuit. Hæc ego vt in sacris codicibus inueni, ita singillatim conscripsi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, si priscis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de salute periclitantibus via per mare patuit, siue dei voluntate, siue naturæ sponte: quandoquidem heri & nudiustertius Alexandri ductu Macedonibus Pamphylium mare celsit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cum Deus eius opera ad destruendum Persarum imperium vti decreuisset: id quod omnes testantur qui res gestas illius Regis scripto prodiderunt. Sed de his vt cuiq; liberum sentiat. Postera verò die cum æstus & ventus arma Ægyptiorum in litus expulisset in quo tum Hebræi castra posuerant, Moses id quoque diuina prouidentia factum interpretatus, ne post hac inermes essent, collecta viritim distribuit: atque ita iam probe munitos ad Sina montem duxit, sacrificaturus ibi Deo & munera pro salute populi oblaturus, quemadmodum iussum esse iam ante dictum est.

Israelitæ incolumes per mare rubrū euadunt & Ægyptios inuoluit.

Exod. 15. Carmen & gratiarum actio Mosis & Israelitarum pro præsenti liberatione.

Pamphyliū mare, quomodo Alexandro cesserit dum moneret in Persas.

Ægyptiorū arma ventus in Hebræorū castra expellit.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Tertius.

SVMMA CAPITVM LIBRI III. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Moses populum ex Aegypto in Sina montem eduxit.*

II. *De Amalecitarum & sociorum clade, & præda quæ Israelitis inde obtigit.*

III. *Raguelis consilium quod genero suo Mosi dedit.*

IIII. *Moses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.*

V. *De tabernaculo per Mosem in tera deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.*

VI. *De arca in qua tabulas legis Moses collocauit.*

VII. *De mensa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.*

VIII. *De Pontificali ac Sacerdotali ornatu.*

IX. *De Aaronis Sacerdotio, & legibus quæ ad festa ac sacrificia spectant.*

X. *Leges de sacrificijs & purificationibus.*

XI. *Leges belli & consuetudines.*

XII. *Seditio contra Mosen propter ægestatē & seditiosorum pœna.*

XIII. *De speculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium incussērunt.*

FLAVII IOSEPHI

CAP. I.

Quomodo Moses populum ex Aegypto in Sina montem eduxit.

An. mundi 2454. Ante Christum nat. 1510.

RECENTEM hanc lætitiam ex insperato acceptæ salutis offuscauit nonnihil itineris molestia, quo per deserta in Sina montem ducebantur: quòd emetienda esset regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus, idonea. erat enim tota squalida, & nihil omninò humoris habens, vnde fructus prouenire solent. talem autem viam necessariò sunt ingressi, cum aliam non possent, deferebantq; secum aquam priusquam deserтum intrarent haustam duce ita præmonente. qua ablumpta puteos magno labore propter duriciem terræ fodientes aquabantur: ac ne sic quidem vel satis bonam, vel quantum sufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima vespera in locum quendam, cui propter aquas vitiosas nomen fecerunt Mar, amaroremi vocabulo significante: ibiq; lassis de via & commeatu quoq; iam absumpto inopiam sentire incipientibus, diuertere placuit. inuitabat ad manendum puteus fortè repertus, qui tametsi tantis copijs non posset sufficere, nonnihil tamen solatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progressu se inuenturos. hæc ipsa quoq; amara fuit & nulli potabilis, non homini solum, sed ne iumento quidem. Moses aũt videns eis animũ cecidisse, nec habens quod diceret, nõ enim erat res cum hoste quem virtute repellere posset, sed & viri & imbellis mulierum ac puerorũ multitudo ex æquo periclitabãtur, ægrè expediebat consilium populi miseriam ad proprium infortunium referẽs. ad hunc vnum enim concurrebant, mulierculæ infantibus opem implorantes, viri vero mulieribus, ne se despiceret, viq; salutis remedium aliquod quæreret. ad preces igitur versus orat vt Deus mutata aqua ex vitiosa potabilem reddat: quo annuente hanc gratiam, arripit frustũ ligni forte iacens, & medium per longitudinem scissum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum daturũ se aquam desiderantibus, si gnauiter insita peragerent. quibus rogantibus quid facto opus sit vt aqua mutetur, iubet robustissimum quemq; certatim puteũ exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquũ potabile fore. quo facto aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aspernandum multitudini exhibuit. Hinc castris motis perueneruntin Ilym, agrum. vt primo aspectu e longinquo videbatur, non malum. ferebat enim palmas. vt verò propius est ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ enim non plures erant quàm septuaginta, exq; non admodum proceræ propter loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem rigibantur, qui duodecim eo loco erant, sed non ita largi vt emissis riuulis humiditatẽ terræ subministrarent. quare ad egerendam arenam verti in nullas venas incidere poterant, & si quid modicum distillaret, sollicitudine turbatũ inutile ad potũ reddebatur. arbores quoq; non multum fructũ ferebant propter eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum est murmur multitudinis contra ductorem, omnem miseriæ suæ

Israelitæ in deserto aquæ penuria laborant.

Mar amaroremsignificat. Exod. 15.

Moses Deũ orat vt aquã vitiosam potabile reddat.

Israelitæ in Elym perueniunt, vbi contra Mosen ob commeatus penuriam murmur exoritur Exod. 16.

fuæ cauſam in vnũ illum conferentis. triginta enim dierum itinere cõfecto, commeatum omnem quem ſecum extulerant iam abſumptũ deſiderabant, & cùm nihil alimentorum in terra deſerta inuenirent, minimum à deſperatione aberãt: atq; ita præſente egeſtate præteritorum tam Dei quàm Moſis beneficiorum memoriam excutiente, in iram cõcitati videbãtur iamiam correptis ſaxis in imperatorem ſuum inuaſuri, autorem interitus ſibi clamitantes. at ille irritatã multitudinem & tam acriter in ſe concitatã animaduertens, fretus Deo & conſcientia rei bona fide adminiſtratæ, prodit in medios vociferantes & ſaxa intentãtes: eumq; ſingularem quandã gratiam in vultu præferret, populariq; facundia cum primis polleret, exorſus eſt iram eorũ mitigare, obſecrans ne in præſentem neceſſitatẽ intenti omnium præteritorũ beneficiorum memoriã abijcerent: vtq; à difficultate tunc premẽte animum ad Dei gratiam ac dona verterẽt, quibus toties præter opinionem cumulati fuiſſent. nunc quoq; expectarent eum bonũ exitum procuraturum, quem veriſimile ſit ad probandã eorum fortitudinẽ, patientiam & gratitudinem, vtq; appareat præteritáne an præſentia plus apud eos poſſint, hãc rerum anguſtiam immiſiſſe. cauendũ igitur ne ob intolerantiã atq; ingratitudinem diuino fauore indigni deprehendantur, qui & voluntatẽ ipſius quam ſecuti Ægyptum reliquiſſent, cõtemnant, & ſe miniſtrum eius iniquis odiis perſequantur, præſertim cùm hactenus in nullo eorũ quæ Dei inſſugerenda ſuſceperat, decepros ſe queri poſſint. Enumerat deinde ſingiliatim, quomodo afflicti fuerint Ægyptij dũ eos cõtra Dei voluntatẽ detinere conarentur: quomodo idẽ flumen illis quidem cruentum & ad potũ inutile, ipſis verò dulce fuerit ac potabile. quomodo item refluo mari locũ eis & viã ad effugium cedente, ipſi quidẽ per eam euadentes ſalutem ſint conſecuti, inimicos verò iuternecione deletos inſpectauerint: & quomodo in eum vſq; diẽ inermes, Deo præbente armorum quoq; copiam ſibi cõparauerint: tum quoties ex ipſis interitus faucibus eos præter omnium opinionẽ incolumes Deus eripuerit, qui cùm ſemper ſit omnipotens, ne tum quidem de ipſius prouidentia deſperandum. quamobrem æquo animo ferenda omnia, cogitandumque non eſſe ſerum auxilium quantumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur: & ſic exiſtimandum, non contemni à Deo ſua pericula, ſed fortitudinem probari ac libertatis amorem, vt videat, vtrum eius cupidine & ciborum & aquarũ inopiã ſuſtinere valeant, an potius more pecudum dominis in ſuum vſum paſcentibus ſeruire malint. Se quidẽ nõ tam ſibi priuatim timere, cui cæſo iniuſtè nihil mali accidere poſſit: quàm iplorũ incolumitati, ſi per iſtã lapidationem facta & cõſilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad ſaniorẽ mentem reduxit, & iam ad facinus armaris ſaxa de manibus excuſſit. ſed quoniã intelligebat non de nihilo cõcitatos, ad preces & ſupplicationes confugit: & cõſcenſa quadã ſpecula, opem Dei rebus per inopiam afflictis deposcebat, in cuius ſolius manibus ſalus populi repoſita eſſet: vtq; propitius veniã daret populo duris rebus exaſperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus verò curæ ſibi populum fore pollicetur, & opem quam peterẽt iamiam affuturã. His impetratis Moſes deſcendit ad multitudinẽ: illi verò animaduertentes promiſſionibus diuinis lætũ, & ipſi poſito mœrore vultus hilares aſſumpterunt. tum ille ſtans in medio cõcionis, ait ſe præſenti neceſſitati à Deo remedium afferre: nec ita multò

Anno mũdi 2454 Ante Chriſtũ nat. 1510.

Moſes populum vt animũ ad Dei dona ac gratiã vertant hortatur.

Moſes Dei beneficia populo Iſraelitico exhibita enumerat.

Moſes opem Dei implorat.

Anno mūdi 2454. Ante Christū nat. 1510.

In Hebræorum castra coturnices Deus immittit.

Manna Israelitas Deus cibat.

Edictū quantum Mannæ quotidie quilibet colligeret.

Manna quid significet.

Exod. 17.

Israelitæ 40. annos Manna sustētati.

Israelitæ in Raphidim perueniūt, vbi laborāt siti.

Moses virga petram percussit & larga profilit vnda.

post magna vis coturnicum, quod genus auium præ cæteris Arabicus fe-
nus alit, superato interiacente mari lōgo volatu fessarum, qui alioquin
etiam nō est sublimis, in Hebræos defertur. illi verò cibos diuinitus ob-
latos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quærebant: & Mo-
ses rursum ad supplicationes vertitur ob auxilium à Deo promissum si-
mul atq; exhibitum: qui ad hunc modum pastis, alia mox alimenta de-
misit. nam interim dum Moses precabundus palmas attollit, ros de cæ-
lo delabitur: qui cū manibus eius hærens cōcreuisset, suspicatus ille hāc
quoq; alimoniam à Deo dimitti, deguſtat: lætusq; re cōperta, turbam i-
gnaram & putantē hiberna tempestate ningere, monet opinione falli:
nec vulgarē rorē de cælo descēdere, sed alimoniā, quæ ope alia destitu-
tos periculo famis eximeret: ac mox præguſtatum offert, vt experti cre-
derent. illi verò ad eius exemplum nouo cibo læti fruebantur, qui suā-
uitate ad mellis dulcedinem accedebat, aspectu verò ad aromatis simi-
litudinem quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri semini simi-
lis: eumq; pro se quisq; certatim colligebāt. sed mox edicto admonen-
tur, vt ex æquo assaroēis mensuram quotidie colligerent: nō enim de-
fore hoc cibi genus, quod eò factum est ne infirmioribus deesset, dum
robustiores per auaritiam plus satis colligunt. quod si quis contempto
edicto vltra præscriptum modū collegisset, plus defatigatus nihilo plus
habebat quàm cæteri. quicquid enim vltra assaronem sequēti die super-
erat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptum: adeò di-
uinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura est, vt qui hunc ha-
beat alium non desideret. Quin & nostris temporibus tota ea regio ge-
nere hoc compluitur, quemadmodum olim in Mosis gratiam Deus id a-
limentum demisit. hoc Hebræi Manna vocāt. nam hæc vox Man, in no-
stra vernacula est percontatiua, quid hoc est interrogans. atq; ita perpe-
tuum gaudiū ac securitatem per hunc cibum sunt adepti, quo per annos
XL. deinceps sunt sustentati: tantum enim temporis in deserto hæserū
sed ex loco in quo hæc primum contigerunt castris motis, postquam in
Raphidim peruenerunt extrema iam siti laborabatur: eo quòd & pra-
cedentibus diebus raros fontes inuenire datum est, & tūc in regionem
omnino aquis carentem inciderunt. Rursum igitur Mosi irascebantur:
ille verò declinato aliquantisper turbæ furore, ad deprecandū vertitur,
rogans vt qui cibum in egestate dederat, nunc potum quoq; in extrema
necessitate largiretur tantum non siti deficientibus, quandoquidē soli
cibus in hoc rerum statu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus pro-
mittit Mosi daturum se fontem & aquarū abundantiam vnde minime
sperarent: iubetq; vt virga feriens petram in conspectu sitam, inde pe-
teret ea quæ desiderabant. velle se vt per ocium & absq; labore potum
adipiscantur. His acceptis à Deo Moses reuertitur ad populum præsto-
lantem & intentis oculis se spectantem. iam enim videbant à specula
descendentem. qui postquam reuersus est, ait Deum eos ex hac etiā ne-
cessitate liberaturum, & insperato modo salutem largiturum, fluuio de
petra illa prorumpente. quo audito territis, si lassitudine ac siti enecti
petra esset excidenda, Moses ferit eam virga, quæ cuestigio dehiscens
aquam euomuit copiosissimam simul ac limpidissimam. illi verò inopi-
nato spectaculo attoniti, vel aspectu ipso recreabantur: moxq; magno
cum voluptate bibebant, quòd esset dulcis & qualem diuinitus datam
esse conueniebat. quapropter & Mosen plurimi faciebant, quem De-

tan

tam caruin viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per sacrificia gratias referebant. Testantur autem sacrę literæ in templo dedicatæ, quòd Deus Moli prædixerit petram ex se aquam profluentem esse edituram. *An. mundi 2454. Ante Christ. nat. 1510.*

CAP. II.

De Amalecitarum & sociorum clade, & præda quæ Israelitæ inde obtigit.

HEbræorum aũt fama longè lateq; diuulgata, rumoribusq; de his per omnes gentes circumquaq; sparsis; non mediocris metus accolas eius regionis occupauit: & missis vltro citroq; legationibus adhortabantur se inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam, si modo possent, aduentantem multitudinem. præcipui vero huius expeditionis instigatores erant qui Goboliridem regionem & vrbem Petram incolunt, vocanturq; Amalecitæ, inter eas gentes pugnacissimi. Horum Reges & se inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum concitabant, externũ exercitum Ægyptiorũ fugitiuos perniciem sibi struere dictitantes: quos non oportere contemni, sed priusquam vires eorum augeantur vberem aliquam regionem adeptæ, & inducia ex ipsorum cessatione cõcepta priores bellum aggrediantur, tutò posse opprimi. consultiusq; esse in desertо eorum conatus vicisci, quàm expectare dum vrbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim esse prudentium, initiis aduersariorum potentiæ quàm primum obstare, nec expectare dum quotidianis successibus in maius augeatur, & potius curare ne in discrimen veniant, quam vt periculo eximantur. Post huiusmodi legationes decretum est cõmuni consilio, vt Hebræos aduersi prælio repellere conẽtur. Nihil tum minus expectabat Moses quàm motum aliquem indigenarum: ergo cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiso & imparato cum instructissimo hoste cõfligendum erat: hortatur vt Dei sententia freti, cuius auspiciis libertatem seruituti prætulissent, nihil aliud quàm victoriam cogitarẽt: neue reputarent quòd armis, pecuniis, commeatu & aliis huiusmodi præsidiis sint inferiores, sed cùm Deum pro se contra hostes stantem habeant, tales animos conciperent ac si humanis etiam opibus essent longe superiores. nec ignorare illos quàm sit aduersum, & Hebræis propitium: eumq; tanquam satis declaratum dum famẽ ac sicim prodigiosè ab eis depellit, dum mari & monte inclusis insperatum effugium expedit. ad hæc tanto magis ad victoriam aspirandum, quòd post hanc nihil sint desideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatisq; tribunis & optimatibus, vniuersos & singulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos vero vt omnes imperatoris sui nutus obseruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, sperabant hanc pugnam miseriæ finem allaturam, & vltrò Mosen rogabant vt se confestim in hostem duceret, nẽue intempestiua cunctatione alacritatem militum hebetaret. tum ille selectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Iesum præficit Naueci filium e tribu Ephraimitide, virum manu ac consilio iuxtà promptum, & pietate insignem, & à Mose præceptore hac parte nõ degenerantem. aliquot etiam cohortes ita

Hedio & Ruffinus Cap. 2. Exod. 17.

Amalecitæ mouent in Israelitas.

Moses populum, vt nihil aliud quàm victoriã cogitarẽt, hortatur.

Amalecitas fundunt fugantque Israelitæ.

An mundi. 2454. Ante Chr. na. 1510.

disponit ne ab aquatione intercludi possit, plures etiã ad præsidium castrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctẽ deinde ad prælium se expediunt, & armis simul ac corporibus curatis, intenti signũ classico per Mosen dari expectant: qui & ipse per nox cum Iesu consultabat, eumq; de instruendis ordinibus admonebat. appetente verò iam die, hortatur ducem vt spei de se conceptæ respondere studeat, & re feliciter gesta existimationẽ sibi apud milites cõparare. similiter Hebræorũ optimum quenq; priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit: atq; ita instructos & animatos Iesu & Deo cõmittit, ipse montem ascẽdit. iamq; ad manus ventum erat, pugnabaturq; strenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moses erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore cõditione præliabantur. Moses verò extensione manuum lassatus, cùm obseruasset quotiescunq; manus demitteret, toties suos non ferentes hostis impressionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & sororis Mariames maritũ Vronem, vtrinq; astantes manus sibi indesinenter sustinere, neq; permittere vt per lassitudinem deferrentur. quo facto egregie viceiunt Hebræi, fusisq; interneciõe deleti Amalecitæ, nisi interueniente nocte fuga & latebris quidam eorum salutem sibi quæsissent qua victoria non alia vel magnificentior vel magis oppotuna maioribus nostris contigit. nam & occurrentẽ exercitum fuderunt ac fugauerunt; & omnibus circumquaq; degentibus magnum terrorẽ incusserunt, & laboris præmium prædã opimam reportauerunt. namq; castris etiam hostilibus expugnatis publicè & priuatim sunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum sibi parare poterãt. nec in præsens tantũ ea victoria profuit, sed in futurum etiam. nõ solum enim corpora aduersariorum, sed animi quoq; eo prælio sunt fracti: & omnibus circumquaq; gentib⁹ ex illo tẽpore facti sunt formidolosi. ipsis verò opulentiæ non mediocris accessio est facta. multum enim auri & argenti in castris fuit repertum, multa æramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ signatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliaq; suppellex castrensis, & varia præda iumentorum & impedimentorum quæ exercitum sequi solent. quin & audaciores multò successus hic Hebræos reddidit, & fortitudinis ac industriæ magis studiosos, nihil non sibi pollicentes si virtutẽ ita tenuiẽ colerent. Et hoc quidẽ prælium talem exitum est sortitum. Sequenti verò die Moses cæsorum cadauera spoliauit, arma quæ fugientes abiecerant collegit, & illis, quorum opera insigniorfuerat, præmia distribuit, Iesumq; ducem pro concione collaudauit, militẽ per acclamationes laudem viri cõprobante. adeoq; incruenta fuit hæc victoria vt ne vnus quidem ex Hebræis desideraretur, cum hostilium cadauerum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit: prædixitq; interneciõe delendos Amalecitas, vt ne vnus quidẽ eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltro armis aggressi essent, idq; in deserto & inopia laborantes. postremò ducẽ exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festis epinicijs celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant, iam enim creuerat armatorum numerus. & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense post quàm ex Ægypto mouerant, ad mon-

Iosua Israelitarũ Dux designatur.

Israelitæ prædã opimam ab Amalecitis reportant.

Spoliorũ & præmiorum distributio.

Amalecitas interneciõe delendos prædictio.

Israelitæ ad montẽ Sina perueniunt.

ad montem Sina peruenerunt, in quo Moses visionem ardentis rubi viderat, vt iam ante commemorauimus.

An. mundi 2454. Ante Chri. nat. 1510.

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Mosi dedit.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. Exod. 18. Raguel ad Mosen, in desertũ Sinai guenit.

CVm autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Mosen & Sepphoram & eorum liberos salutatum. Is lætus soceri aduentu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope tubum, qui flagrationem illæus emiserat. dum verò multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem salutis ac liberatis celebrantes: ducem quoq; suum faustis carminibus prosequebantur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Mosis eius seruatoris cecinit, cuius auspicijs tot viri boni ac fortes regerentur. Sequenti autem die Raguel videns Mosen multitudine negociorum obrui (siniebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus, & alio arbitro ius suum tenere se posse non existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebant æquo animo sententiam ferentibus) tuncquidem siluit, neminem volens impedire quò minus iustitia viri frueretur. vbi verò tandem à negociorum tumultu absolutum vidit, seductum seorsum quid facto opus esset docuit: consuluitq; vt minores causas alijs cognoscendas cederet, ipse verò tantum Reipublicæ negocia tractaret. non deesse enim Hebræis & alios dijudicandis litibus idoneos: curam verò tot millium salutis sustinere posse neminem, nisi Mosi similem. itaq; cùm non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipse parcens, permitte alijs vt ipsi inter se lites ex iure dirimant: tu verò diuino tantum cultui deditus esto, quò facilius populum e præsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili consuluerim, vt lustratis ac recensitis copijs eas in dena millia distribuas singulis huiusmodi legionibus suos duces præficiendo: easque rursum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiatis: itēq; in manipulos triginta & viginti & decē commilitonum: tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militū indita. Iudices aũt viros virtute ac iustitia præstantes populi suffragijs creabis, qui de controuersijs eorum decernant, & si fortè quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atq; hoc pacto neq; Hebræorum quisquam suo iure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens fauorem eius propẽsiorem exercitui conciliabis.

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Raguel siue Iethro Mosis socer ex Israelitis iudices deligẽdos cõsulit.

Hedio & Ruffinus Cap. 5. Moses soceri consilium admittit.

Hoc Raguelis consilium Moses libenter admisit, fecitq; quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum vsurpans, neq; autorem eius celans, sed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris suis Raguelis adscribit inuentionẽ ordinum militariũ ac iudiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quàm sibi alienũ decus vsurpare, vt hinc quoq; virtutem ipsius conijcere liceat: de qua suis locis sæpe nobis dicendũ erit. Interea dum his locis populus hæret,

An. mundi 2454. Ante Chri. nat. 1510.

Moses pro concione ait se ire in montem Sina colloquturum cum Deo & aliquid vtile eis inde reportaturum: iubetq; vt ipsi interim in propinquo castra metentur, vicinores Deo futuri.

CAP. IIII.

Moses consenso Sina monte acceptis à Deo decem præceptorum tabulis ad populum reportat.

Hedio & Rufinus Cap. 6. Moses Sina montem ascendit.

HIs dictis ascendit Sina montem omnium regionis eius celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautesque præruptas non ascensus tantum hominum, sed aspectus quoq; ipsos defatigantem, vt non immeritò propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi vero iuxta mandatum prophetæ motis castris radices montis occupant, suspensi animis quidnam boni ita vt promiserat, esset a Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem seruantes tum in cæteris, tum abstinendo a congressu mulierum per triduum, sicut milli fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, vt propitius Molem excipiens, donum tibi per eum aliquod mitteret quod ad vitam bene ac feliciter degendum conducibile foret. Interim & victu sumptuosiore victabantur, & ornatu splendidiore vna cum vxoribus ac liberis excolebantur. atq; in hunc modum duobus diebus inter epulas exactis, appetente iam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria quàm late patebant cõtegens, reliquum cælum circumquaq; clara serenitate obtinente: procella deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebro micantia terrebãt, fulminaq; elisa ignificabant Molen ex sententia eũ Deo propitio conuenisse. Hæc lectori vt cuiq; placuerit accipiant, mihi certè fas nõ fuit discedere ab illis quę in sacra historia conscripta habẽtur. Cæterũ Hebræi vitã insolita tẽpestate, cinisq; horrendo strepitu aures feriente supra modũ turbabantur nam & rei nouitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, quod crebro Deus eum inuiseret. quamobrem continebant se intra tabernacula mœsti, putantes actum de salute Mosi. & illo per iram Dei subiato, de quoq; simile exitium manere. In tali rerum statu ecce tibi Moles exultans lætitia, vultuq; ipso animum gaudio gestientem præferens. quo conspecto repente metus omnis abijt, inq; locũ eius ipse magni alicuius boni successit: nam & aër ad eius aduentũ pristinam serenitatẽ recepit. Mox igitur concionem aduocat auditurã quæ mandata a Deo referat. quã vbi conuenisse animaduertit, e superiore loco, vt ab vniuersis exaudiretur, in hunc modum est affatus:

Terrenda fulmina in mõte Sina.

Mosis ad Israelitas oratio.

Viri Hebræi. Deus optimus maximus, quemadmodum nunquã antea vota nostra est asper natus, ita hoc quoq; tempore legatũ vestrum benignissimè excepit, & iam in castra vestra præsens ac propitius adest, præscripturus vobis viuendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem potest. quare per ipsum perque eius magnifica opera vos obtestor, ne contemnatis quæ vobis dicturus sum, meam mediocritatem intuentes, quodque humanam linguam audituri estis: sed expendentes mandatorum bonitatem ac vtilitatem, agnoscite eius auctorem, qui vt vestra

stra commoda prouehat, me internuncio ad vos vti non est dedignatus. Non enim Moses Amaramæ & Iochabelis filius, sed is qui pro vestra salute Nilum sanguinei fluentis labi fecit, & Ægyptiorum contumaciã tam varijs calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis muniuit, qui omnium egenis cibos cœlitus excogitauit, qui potum desiderantibus è petra fcatere iussit, à quo Adamus terræ ac maris vsum fructum accepit, per quem Noe diluuium effugit, per quem Abrahamus nostri generis autor ex errone possessor Chananææ terræ est factus, per quem Isacus confectis senio parentibus est natus, per quem Iacobus XII. honestissimis filijs est ornatus, per quem Iosephus in Ægyptiorum præsidem euectus, inquam vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud sum quàm tanti numinis interpres. ea vobis sacrosancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruentes terra fœcunda, mari tranquillo, progenie iuxta naturæ leges felici, erituſq; hostibus vestris semper formidolosi. ego enim cum Deo corãm colloquutus, immortalem eius vocem audiui: adeo illi cordi estis vos & generis vestri incolumitas. His dictis adducit populum cum liberis & coniugibus vt Deum loquentẽ eis audiant, & quid agendum doceret, ne dicta minus authoritatis haberent, si per humanã linguam in animos eorum illaberentur. itaq; omnes audiebant vocem è sublimi descendentem, vt nemo non intelligeret. Præcepta autem quæ Moses duabus tabulis inscripta reliquit, non est fas totidem verbis euulgare, sententias tantũ eorum indicabimus. Docet enim nos

An. mundi 2454. Ante Chri. nat. 1510.

Populus Israeliticus Deum de monte Sinaĩ loquentem audit.

Primum præceptum, Deum esse vnum, & hunc solum colendum. — Decem præcepta.

Secundum, Nullius animalis simulacrum adorandum. — Exod. 20.

Tertium, Non temerè iurandum. — Deuter. 5.

Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profanandas.

Quintum, Parentes honorandos.

Sextum, A cæde abstinendum.

Septimum, Non adulterandum.

Octauum, Non committendum furtum.

Nonum, Non deponendum falsum testimonium.

Decimum, Nihil alienum concupiscendum.

Hæc vbi multitudo læta ex ipso Deo sicut Moses prædixerat audiuit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentorium venientes postulabant vt etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quoue modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur. sed maiorẽ legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his commentaturus. Eodẽ ferè tempore Moses rursum in Sina montem ascendit, præmonito ante populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cumq; diutius moraretur, per XL. enim dies abfuit, cœperunt solicti esse, ne quid grauius illi accidisset. neq; in tot æruumnis aliud quicquam eos tic contristauit, vt interitus Mosis opinio. variabant enim rumores, dũ alij deuoratum à bestijs iactant, maxime qui minus eum amabant: alij raptum à Deo videri malunt. qui vero prudentiores erant, inter vtranq; sententiam ancipites, quod alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti cõuenientius videbãt, ipsius fortem satis æquo animo ferebant: suam aũt vicẽ dolebãt, quod tali præsidẽ ac patrono clientes orbati, quasi

Exod. 21.

Exod. 24.

Per 40. dies & 40. noctes in monte Sinai Moses moratur.

An. mun. 2454. *Ante Chri.* nat. 1510.

qualem alium inueniri credebant impossibile : & neq; solicitudo spe-
rare eos sinebat, neque spe adempta non dolere poterant. ac ne castra
mouere quidem audebant, reditum expectare iussi. tandem XL. diebus
totidemque noctibus elapsis reuertitur, nullo interim humano alimen
to degustato: aduentuque suo tota castra ingenti gaudio repleuit, diui-
nam prouidentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beatè
viuendi se per eos dies didicisse. postulareq; Deum vt tabernaculum ei
faciant, quo descenderet quoties placeret, quod etiam migrantes secũ
circumferre possent, vt non sit opus amplius in Sina ascendere, sed in-
teruisitans crebro & tantum non cohabitans præsto sit votis eorum ac
deprecationibus. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi pmon
stratam, nihilq; superesse, nisi vt ad eius fabricam quam primum se ac-
cingerent. His dictis, profert duas tabulas continentes decem præcepta
inscripta, in singulis quina. erat autem Dei manus ea scriptura. Illi verò
præsentia sermoneq; Mosis læti pro se quisque certatim ad structuram
tabernaculi conferebant, aurum, argentum, cuprum, materiem ligneã
elegantem & contra cariem firmam, pilos caprarum, & ouiũ pelles par-
tim hyacinthina, partim punicea tinctura, quasdam etiam candidas co-
lore, & alias purpuræ flore infectas, ad hæc lanas eisdem coloribus tin-
ctas, & linum byssinum. lapillos quoq; pretiosos, qui ad ornatum auto
includi solent, atq; insuper vim magnam odoramentorum. nam huius-
modi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio templo &
portatili differebat. ergo posteaquam istæ species ambitiosæ sunt col-
latæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro dome-
sticis facultatibus, architectos operi Propheta præficit ex mandato Dei,
sed tales vt non alij deligendi fuerint, etiamsi populi suffragijs res com-
missa fuisset. Eorum nomina etiam nunc in sacris codicibus extant:
Beseleel ex tribu Iudæ, Vronis filius & Mariammes, quæ erat ducis so-
ror : & Eliabus Isamachi, tribus Danidis. Plebs autem tanta alacritate
operam & impensam offerebat, vt edicto coercendi fuerint, & præconis
voce admonendi non esse opus pluribus ita enim fabricatoribus est vi-
sum. atq; ita structurã tabernaculi aggrediuntur. Mose & mensuram &
magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat,
tum quantũ instrumentum capere deberet ad vsum sacrificiorũ & sacro
rum ministerium, ritè ac ordinatè præscribente. nec minor fuit largitio
mulierum circa vestes sacerdotales, & cætera quę vel ad tabernaculi or-
namentum, vel ad diuinum cultum attinere videbantur.

Dux tabulæ Mosis. Exod. 25.

Israelitæ læti certatim ad structurã tabernaculi conferunt.

Exod. 36. **Beseleel & Eliab Architecti tabernaculi.**

Edicto plebs coercenda, ne quicquã amplius ad tabernaculi structurã offerant.

CAP. V.

De tabernaculo per Mosen in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36. Hedio & Rufinus Cap. 7.

Moses in deserto tabernaculum erigit.

OMnibus autem paratis, & vasis aureis & æramẽtis ac textilibus, Mo-
ses indicto festo & sacrificio pro cuiusque opibus, tabernaculum e-
rigit hoc modo. Atrium primo dimensus latitudine L. cubitorum, lon-
gitudine C vallos æreos statuit altos quinque cubita per longiora late-
ra vicenos, & in postico latere X. In vnoquoque inerant annuli, &
capitella argentea, bases verò auratæ mucronatæ, imæ hastæ simi-
les, ex ære factæ & in terram defixæ. annulis innectebantur funes, qui

Atrium tabernaculi primum.

ab

ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum munichant. Linteum deinde byssinum mollissimum circumtendebatur à capitellis ad bases dependens, totumq; eum locum sepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atq; hoc modo se habebant septi tria latera. quartum verò latus L. item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinq; habens geminatos vallos instar postium. ex argento hi quoq; constabant præter bases, quæ erant æneæ. ab vtroq; autem latere stabant tres valli bene firmati. erant autem & illi linteo è byssо contexto circumducti. ad ianuam verò pendebat velum viginti cubita longum, & quinq; altum, ex purpura byssoq; & hyacintho contextum, varie picturatum excepris animantium formis. intra ianuas autem erat aspersorium æneum, basi ex eadem materia superpositum, vnde sacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum septũ atrij se habuit. Tabernaculum autem statuit in eius medio versum ad orientem, vt sol surgens radios in illud mitteret: eratq; longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat australis, alter ad septẽtriones obuersus. tergum ad occidentem spectabat, attollebaturq; tantum, quantum in latitudinem patebat. Erantq; tabulæ ligneæ viceneæ ex vtroq; latere quadrangulæ, crassitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis connectæ: & singulis tabulis inerant cardines bini immissi per duas bases quæ erant argenteæ, & in suis foraminibus tabularum cardines suscipiebant. Parietis verò occidentalis tabulæ sex erant, intus & extra deauratæ, inter se omnes ita compaginatæ, vt vnus paries esse videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant viceneæ, quarum latitudo habebat mensuram vnius & dimidij cubiti, crassitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. posterioris verò parietis nouem cubitos sex tabulæ faciebant quibus coniunctæ sunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito sectæ, quas angulares posuerunt ad instar maiorum tabularum. Singulæ verò tabulæ annulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, veluti quibusdam radicibus confixos per ordinem, ad inuicem per circuitum respicientes: & per eos deaurati vectes immissi, singuli cubitorum quinq;, tabulas coniungebant: intrabatq; caput vectis vnicuiusq; in alio capite, in modum pyxidis: & post tergum parietum in longitudine positorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos vtriusq; parietis latera continebantur, incastrationibus factis & immissis ad inuicem. atq; ita cautum est tabernaculo contra ventorum vim aliosve impetus, vt securum & immobile consisteret. Intus autem diuisa in tres partes longitudine, post decem cubita intima, staturæ sunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, similibus basibus impositæ, paribus interuallis per transuersum distitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi sacerdotibus patebat. atq; hæc tabernaculi trifariam diuisio, vniuersitatis naturam referebat nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, sacerdotibus inaccessa cælum Dei quodammodo repræsentabat: viginti verò cubitorũ spatium, tanquam mare & terra hominibus inaccessibilis, solis sacerdotibus concedebatur. à fronte verò quà aditus patebat, columnas statuerunt quinq; æreis basibus innixas. post hæc vela sunt per tabernaculum expansa, e byssо contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo, coloribus

An. mundi 2455. Ante Christum nat. 1509.

Tabernaculum.

Sanctuarij.

Tabernaculi diuisionis significatio.

An. mundi 2455. Ante Christum nat. 1509.

Exodi 26. Templum sanctum Sanctũ sanctorum.

ribus distincta. horum primum cubita decem quaquauersum patebat: quod per columnas erit distentum, quæ adytum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totumq; hoc sanum vocabatur sanctum, adytum verò vltra VIII. columnas sitũ dicebatur sanctumsanctorum. fuitq; hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert alijsq; ornamentis picturatũ, exceptis tantum animantiũ figuris. alterũ autẽ velum magnitudine, colore, textura priori par, circa ingressum sitas quinq; columnas tegebat: quod à summo ad dimidiũ columnarum pendens sibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par sed & e lino contexcum, anulis a funiculo per transuersum pendens: quod aliquando adiacebatur, aliquando festis præcipuè diebus reducbon populi prospectũ admittebat. reliquis diebus, & maximè parum serenis obiectu sua picturatum illud velum à tempestatibus protegebat. vnde mos mansit etiam post templum exædificatum, vt velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulea quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenumoctonũm cum vncinis aureis qui contiguorum anulis ita inserebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extentà fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetalmata vndecim æque lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate qua illa è lana contexta: quæ tegmine tuo vtq; terram fusa instar chalumi exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc vsum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab alijs è pellibus consutis contra æstus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quàm si cælum quis contueretur. cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates obiecta.

CAP. VI.

De arca in qua tabulæ legũ Moses collocauit.

Exodi 37. Hedio & Ruffinus Cap. 8. De arca sacra Deo.

TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam aream Deo sacram inferunt, è materiæ natura valida & ab omni carie inuiolabili. hæc vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali. longitudo eius erat quinq; palmorum: latitudo verò & latitudo trinũm palmorũ: eratq; intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte promineus, ex vtroq; autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinq; traiecti, vt quoties opus esset quocunq; transportari posset. neq; enim à iumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubeis appellant, ea sunt animantia volucria, noua specie nec vnquam cuiquam hominum visa: quæ Moses in Dei solio viderat figurata. in hanc aream reposuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraq; quina, & in singulis paginis duo cum dimidio: ipsamq; aream intra adytum recondidit.

Cherubin.

Legis tabulæ in arca.

De mensa

CAP. VII.

De mensa & candelabro aureis, deq; altaribus tabernaculi.

An. mundi 2455. Ante Christum nat. 1509.

IN fano autem mensam collocauit Delphicis non absimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum trium. eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Dorienses addere solent: sed supernè quadrangulares erant habebatq; circumquaq; labrum quatuor digitis tàm infernè quàm supernè prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferè circa summum pedem: adhibebanturq; vtrinq; duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, quæ non per circulum vtrunq; vt vectes traijciebantur, sed sibulato morsu mensæ labrum supernè, infernè pedis anulũ comprehendendo, facultatem transferendi quocunq; opus esset præbebant hæc solebat deponi in fano versus septentrionalem parietem non longè ab adyto. & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorũ septem cotylas Atticas continet. super panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. post septem verò dies alij panes inferebãtur, festo quod nos vocamus sabbatum: cuius ritus cauta aliàs est à nobis indicanda. Ex aduerso mensæ propius meridianum parietem situm erat candelabrũ ex auro fusili sed non solido, pondo minarũ centũ. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talentum sua lingua nominant: eratq; distinctum globulis, lilijs, malis punicis, craterculis ab vna basi in altum assurgentibus, in septem ramos diffisis iuxta numerum solis & reliquorum planetarum. exibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucernæ secundum totidem planetarum numerum: respiciuntq; ad orientem & meridiem, candelabro obliquè posito. inter hoc & mensam vt dixi sita erat arula suffumigatoria, & ipsa è ligno imputribili, sed solida lamina circumquaq; contecta, cubitali in quadrum latitudine, altitudine verò dupla, super qua stabat foculus corona aurea circumquaq; cinctus: cui anuli inerãt cum suis vectibus, quo per viam à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinq; cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata, cratem pro foculo superpositam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum supernè decidebat, quòd basis nulla subesset. ad aram verò præsto erant infundibula & phialæ, thuribulaq; & crateres cum instrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro purissimo.

Hedio & Russinus Cap. 9. Mensa.

Hedio & Russinus Cap. 10. Candelabrũ aureum.

Ara suffumigatoria.

Exodi 35.

CAP. VIII.

De Pontificali ac Sacerdotali ornatu.

Hedio & Russinus Cap. 11. Exodi 30.

ET tabernaculum quidem cum paratu suo sic se habebat. nunc reliquum est dicendum de vestitu tam reliquorum sacerdotum quos illi chanoas vocant, Vestitus sacerdotum.

An. mundi 2455. Ante Christum nat. 1509.

vocant, quàm pontificis, quem nnatabachem nominant, sic summum sacerdotem significantes: ac primùm de vulgo sacerdotum. Sacerdos sacris operaturus prius iuxta legem & cultus accedens ante omnia ma-

Manachafes.

nachasen quem vocant induitur: quasi dicas constrictorium est autem subligar circa verenda, consutum e byssо retorta: in quod pedibus in-

Chetomene.

sertis subducunt velut dimidiatas bracas, atq; ita circum ilia constringunt. super hoc induit linteam interulam byssinam è duplicato tela cõfectam, chetomene nostris vocatur, significatq; ea vox linteam lanum enim vocamus chethon. id indumentum est tunica talaris cor, ore astricta, habens manicas circa brachia & ipsas strictas, quæ accingunt circa pectus paulo axillis inferius zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta vt serpentis exuuium videri possit. floribus etiam picturatur puniceis, purpureis, hyacinthinis & byssinis: tamen verò è sola byssо constat: quæ semel atq; iterum circa pectus reuoluta ad talos vsque defluit, tantisper dum sacerdotes à sacris feriantur: idq; ad ornatum conferre videtur. cùm verò sacris est ministrandum, ne ventilata sit impedimento super humerum læuum reijcitur. hanc zonam Moses nominauit abaneth, nos vocabulo à Babylonijs mutuato eandem dicimus. sic enim illi nominant. sed tunica nusquam sinuatur, haberq; circa collum amplam aperturam, cuius oræ vtrinq; à pectore & à tergo committuntur: massabazanem vocant. super caput autem gestat pileum non fastigiatum, neque totum caput comprehendentem, sed paulò plus quàm medium. hic vocatur masnaemphthes est autem tali paratu, vt videatur vitta linea sæpè in orbem replicata & conluta, quam supernè alia tela integit vsq; ad frontem descendens & per superficiem verticis futurarum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter sacrificandum delabatur. Et sacerdotum quidem ornatus in genere est talis. Pontifex verò vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, sed superinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam nostrates methir nominant: astringitq; eam zona coloribus supradictæ simili, nisi quòd auro intertexta. extremùm ima vestis ornabatur limbo effigie malorum punicorum distincto, à quo tintinabula aurea sic dependebant, vt medium esset quodque malum punicum inter duo tintinabula situm, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non constat è duobus segmentis, vt futuras habeat in humeris ac lateribus: sed vnica tela in longum contexta aperturam in summo habet non transuersam, sed in longum descendentem à tergo & ante vsqi ad medium pectus: cui decoris causa assuta est fimbria ne scissura appareat. eodem modo quà manus exeuntur est scissa. Super hanc terram etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi similem, ea fit hoc modo: ex varijs coloribus auro intermixto ita contexitur vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoq; ita extantibus vt plane tunica appareat. lacunæ verò inseritur frustum amplitudine palmi auro eisdemq; coloribus, quibus ephodes, variegatũ. id vocatur essen ac si diras rationale: quod ita quadrat, vt ad amussim spacium illud circa pectus à texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per singulos angulos ex oris tunicæ ac essenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos hiet filo hyacinthino futuram explente. in vtroq; autem humero singuli sardonyches auro inclusi fibularum vice epomiden adnectunt: his insculpta

Massabazanes.

Masnaemphthes.

Pontificis ornatus.

Methir.

Ephod.

Essen siue Logion.

Inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis,in vtroq; lapide ſena,ita vt ſeniores dextrum humerum obtinerent. quin & eſſencm ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine,ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis cui ternæ ſer ordines quatuor inerant, conſertæ coronulis aureis ita vt excidere nõ poſſent:in primo ordine, ſardonyx, topazus,ſmaragdus:in ſecundo carbunculus,iaſpis,ſapphiris:in tertio lyncurius,amethyſtus,achates:in quarto chryſolithus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus,ordine quo olim ſinguli nati fuerant. Cum autẽ per ſe illi quos diximus anuli ſint infirmi,nec poſsint põdus gemmarũ ſuſtinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ reſpicit ad collũ, eminentes è textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quaſdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum,& circulo qui eſt à tergo in epomidis fimbria connectitur:id quod præcipuè ſuſtinet ephoden ne quo pacto defluere poſsit. eſſeni autem aſſuta erat zona iam dictis coloribus & auro diſtincta, quæ totum complexa rurſumque ſupra futuram nodata,deorſum propendere ſinebatur.omnes autem fimbriæ quibuſdam oris fiſtuloſis vtrinque includebantur. Porrò pileo, quali cæ eri ſacerdotes,vtebatur:ſuper quem extabat alius conſutulis ex hyacintho variatus hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua ſpectabantur calyculi aurei,quales videmus in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorũ herbarios hyoſciamus. quòd ſi quis aut vilam aliquando non ſatis animaduertit, aut nomine tenus auditam de facie non nouit,huic etiam deſcribere eam non grauabor. herba eſt tres palmos ſæpe in altitudinem excedens, napo ſimilem radicem habens: vix enim hac parte eſt alia ſimilior:folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculũ ipſis inhærentem:veſtiturq; tunica quadam,quam exuit fructu ad maturitatem tendente.calyculus autem eſt quantus articulus minimi digiti, circumferentiam habens crateri ſimilem. quod ipſum clarius faciam propter ignorantes.ima ſui parte circa fundum dimidiato globo eſt rotunditate ſimilis, mox in proceſſu paulatim coarctatur, donec in extremitate rurſum dilatatus in labrũ exeat mali punici vmbilico inciſuris ſimile,cui operculum orbiculare inhæret,quaſi de inducto aculeatas & in acutos mucrones deſinentes. continet autẽ ſub operculo fructum per totum calyculum, herbæ ſideritidis ſemini ſimilem. florem verò fert qui papaueris videri poſſit.eiuſmodi corona ab occipitio circum tempora vtraq; procedebat: nam frontem iſti calyculi non ambiebant:ſed ceu lorum quoddam latum aureum, quod ſacris characteribus Dei nomen inciſum habebat.atq; hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari ſuccurrit, quomodo homines odio nos proſequantur propter perpetuã opinionem de nobis conceptã, quaſi per impietatem numen contemnamus quod ipſi aſſiduo cultu venerentur. Nam ſi quis tabernaculi fabricam cõtempletur,& Sacerdotis ornatum, & vaſa quibus inter ſacrificandum vtimur,comperiet legiſlatorem noſtrum diuinum quendam virum fuiſſe, & falsò nobis impietatis calumniã impingi.in his enim omnibus repræſentatã quodãmodo vniuerſitatis rerum naturam inuenire licet,ſi quis non ociosè ſed prudenter ſingula conſi-

Pontificis aurea corona triplex.

Sideritis.

Significatio tabernaculi fabricæ & Sacerdotis ornatus.

Anno mundi 2455. Ante Christum nat. 2509.

deret. Nam & tabernaculū longitudine 30. cubitorum trifariā partitus, & duabus partib. Sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hęc enim ab omnibus promiscuè calcantur. tertiam verò partem soli Deo designant, eo quòd cœlum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significauit in duodecim mēses diuisum. & cum candelabrū è septuaginta partibus compositum, duodecim signa per quæ planetæ feruntur subindicauit: & per septem lucernas impositas totidem planetarum cursum vela quoq; e quatuor coloribus contecta elementorum naturam designant. nam byssus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit purpura verò mare, eo quòd conchylij cruore sit fucata. aerem verò hyacinthus repræsentare videtur: sicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cum sit linea, terram similiter significat: hyacinthus verò polum, per mala punica fulgetra referens. sicut tintinnabulorum strepitum. epomis etiam vniuersi huius naturā indicat: è quatuor coloribus cōtexta, quibus aurum accessit, sicut ego interpretor propter adiunctam rebus omnibus lucem. essen quoque in eius medio est insertus, non aliter quàm terra medium mundi locum obtinet. Zona item qua cingitur, oceani similitudine habet, qui vniuersa circumplectitur. duo præterea sardonyches in vestitu pontificis pro fibulis adaiti, solis & lunæ significationem habent. geminarum etiam duodenarium: siue ad menses retuleris, siue ad parem partium numerū eius circuli quem Græci zodiacum vocant, nequaquam à vera coniectura abetraueris. pileus item. cæli significatio videtur esse, cùm sit ex hyacintho confectus: alioqui non sustineret Dei nomen: & corona illustratur aurea propter splendorem quo maximè Deus delectatur. atque hæc in hunc modum interpretati lumus per occasionem, ne latentem in his legislatoris sapientiam vltrò dissimulare videremur.

CAP. IX.

De Aaronis Sacerdotio, & legibus quæ ad festa ac sacrificia spectant.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. Exod. 28. 29. 30. 40.

Aaroni Mosis fratri Sacerdotium confertur à Deo.

HIs ita peractis, priusquam dedicarentur apparuit Deus Mosi, iussitq; vt Sacerdotium Aaroni fratri suo conferret, ea virtute prædito vt merito præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione recensuit virtutes illius, & quàm studiosus esset publicorum cōmodorum, pro quibus toties in salutis etiā discrimē venire non dubitasset. Cumq; omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipsis præ se ferret, Viri inquit, Israelitæ, opera iam sunt absoluta, qualia vel Deus poposcit, vel nostræ facultates præstare valuerunt: & quoniam scitis eum in hoc tabernaculo excipiendū, ante omnia prospiciendum est quis sit idoneus sacerdotio, qui sacra curet & pro vobis vota faciat. quod si res arbitrij mei fuisset, mihi ipsi honorē hunc adiudicassem, tum quòd ita natura comparatum sit vt quisq; sibi optimè velit, tum quod mihi conscius sim laborū pro repub. susceptorū, quibus tale præmium iure meo reposcere possem. Nunc Deus ipse cuius est sacerdotiū, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eiq; sui calculi prærogatiuam contulit, vt qui iustitia in toto populo præmineat: cui iam ante vestem sacratam & curam sacrorū altarisq; sui destinauit, is pro vobis vota faciet

tiet apud Deum, eo libentius exauditurum, quòd & iam antè in vos est propensus, & propitiatorē habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoq; suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiā & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij 4. Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua suffitus fieret, aliorumq; vasorum impendere, vt hæc dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria læsi possent. Post hæc conuocato populo imperauit vt rursum contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebantque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & Sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrræ electæ siclos quingentos, iteos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis consilia ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensuræ nomen est quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda precio à valde, quorum naturam, ne sim prolixitate Lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere, ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porrò omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beseleel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beseleel. insumpturaque est huic fabricæ tempus mensium septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Ægypto est explerus. Initio verò sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statimque Deus indicauit sibi gratum esse & non supruacaneum laborem Hebræorum, præsentem se fano suo hunc in modum declarans. cum cælum esset alias serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tantæ quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aspectum humanum transmitteret: iucundusq; ros distillabat ab ea, præsentiæ Dei fidem populo astruens. Moses autem distributis prius in fabricatores tanti operis pro cuiusque merito præmijs, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præscriptum, taurum & arietem, hædumq; pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri soleant, dicā dū de sacrificijs tractabo. & quæ victimæ solidæ tradātur conflagrationi, & quæ iuxta legē in epulas cedant. Deinde sanguine victimarū ornatum Aaronis & filiorum eius aspersit, purificans eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent Sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorā curabat: tabernaculum item & eius vasa vnguento sicut iam dixi confecto, & sanguine taurorum & arietū alternis diebus iuxta genus suum mactatorum.

An. mundi 2455. *Ante Christum nat.* 1509.

Aaronis filij. Exod. 37.

Siclus.

Israelitarum ætatis annorum viginti & supra vsq; ad annum quinquagesimum quinquaginta millia sexcenta quinquaginta.

Vnguentum sanctum.

Sacrificia.

Beseleel.

Exod. 45.

Tabernaculum in deserto dedicatū primo die Aprilis, anno secundo exitus ex Ægypto, mundi conditi 2455 ante natum Christū 1509

Tabernaculi & Sacerdotū dedicatio. Leuit. 8.

Anno mundi 2455. *Ante Christum nat.* 1509.

torum.octaua autem die festum indixit,& sacrificare vnumquenq; pro facultatibus imperauit.at illi dicto parentes certatim & ambitiose victimas offerebant,quibus super arā impositis subito sponte sua ex illis ignis fulguris in morē emicuit:& inspectante populo omnia flāma absumpsit.Per idem tempus accidit Aaroni quędā calamitas,paterno animo grauis,quam tamen generose pertulit.erat enim vir fortis,& intelligebat hoc non sine Dei voluntate factum. Ex quatuor filijs quos dixi, seniores duo Nabadus & Abius, cum in aram intulissent victimas non iuxta præscriptū Mosis,sed quales antea solebant, combusti sunt flamma in eos conuersa,& vultus ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit quin ita occumberent. Moses aūt iussit patrem eorum ac fratres sublata cadauera extra castra deferre, atq; ibi honorificè sepelire; totusq; populus inopinatam hanc eorum mortem luxit:solos fratres ac patrem Moses voluit à mœrore abstinere, & potiorem Dei honorem quam suam tristitiam habere.iam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterum Moses recusatis omnib.honoribus à populo sibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat,sed in tabernaculū ventitans oracula quoties opus erat à Deo referebat,cultu & habitu priuati hominis vti perseuerās, neq; quicquam præter reip.curam præ alijs sibi vendicans. Leges præterea scribebat & viuendi rationem,quam seruantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter & pacatè viuere:atq; hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam aūt & de illis legibus suo loco,nūc illud succurrit, quod in mentione Sacerdotalis ornatus omissum non oportuit.nam ea vestis omnē subpropheticæ prætextu impostarū occasionē ademit his qui illa vtebantur:liberumq; Deo vel adesse Sacerdotibus,vel non, omnib. & populoribus demonstrauit,& exteris,si qui fortè huic spectaculo interuenirēt. Ex lapillis enim quos Pontifex in humeris gestabat (sardonyches erāt, quorum naturam nulli non notam narrare superuacuum puto)micabat alter quoties litatum esset, is qui dextrum humerum occupabat: tantumq; fulgorem emittebat vt procul etiam intuentibus conspiceretur,idq; præter naturam suam & consuetudinem:quod certè admirationem meretur apud omnes,nisi si qui ex contemptu religionis sapientiæ opinionē aucupantur.Sed mirabilius est quod nunc dicturus sum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex insuras elleni gestat, in bello victoriam præmunciare Deus solebat.nam priusquàm exercitus se moueret, tantus fulgor ex eis emicabat,vt toti populo facile innotesceret, adesse Deum, opemq; & auxilium suum inuocantibus effallaturum.quapropter Græci qui a nostra religione non abhorret cum hoc miraculū pro compertissimo habeant,ita vt negari non possit,essena vocāt Iogion hoc est oraculū. Defit tam esse quam sardonyx fulgorem emittere annis ducentis antè quàm hæc cōmentaremur, irato Deo propter legū suarū preuaricationē:de quo alias oportunius dicetur,nūc cœptam narrationē deinceps prosequar. Tabernaculo dedicato,& omnibus quæcunq; ad Sacerdotalē ordinē pertinebant ritè peractis, populus Deo in castrorū contuberniū recepto lætus ad hymnos & sacrificia se conuertit, non aliter quàm omnib.iam malis auerruncatis,& omnia prospera in posterū sperantes: donaq; Deo tam priuatim quàm publicè per singulas tribus offerebant. Principes enim tribuū bini de suo conferentes plaustrū cum duobus bobus contribuebant, vt sex plaustra tabernaculo

Gemmarum in Pontificali ornatu miraculum.

Exod. 28.

Principum tribuum sacrificia & dona.

Num. 7.

bernaculo per viam deuehendo inſeruirent: & præter hoc vnuſquiſq; eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem Daricos valebat, eratq; odoramentis referta. trulleum verò & phiala, vtraq; ſimul ducentos ſiclos pendebant, ſed phiala ſeorſim tantùm ſeptuaginta. hæc farina erant plena, oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis vrebantur. præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocauſtum, & hircum pro peccatis. ad hæc obtulit vnuſquiſq; Principum alias victimas quæ ſalutares vocabantur, per ſingulos dies boues duos & quinq; arietes cum agnis agniculis & hædis. atque ita per duodecim cõtinuos dies ſacrificauerunt, qualibet die vnus. Moſes autem non amplius in Sina monte, ſed tabernaculum introgreſſus, conſulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quàm vt ad hominem autorem referri debeant, poſteritas multis ſeculis ſeruauit, diuinitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob neceſſitatem violare fas putarent. ſed de his nunc deſino, proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

An. mun. 2455. *Ante Chr. nat.* 1509.

Moſes in tabernaculo Deum conſulit.

CAP. X.

Leges de ſacrificiis & purificationibus.

NVnc paucas tantum cõmemorabo, quæ ad purificationes & ſacrificia pertinent: quandoquidem in ſacrificiorum mentionem incidimus. Duo ſunt ſacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrumq; duobus fit modis. Aut enim tota victima igni abſumitur, quod ideo vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione perſoluitur, & in epulum ſacrum facientium vertitur. De priore prius ſum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hœdũ: & hos quidem anniculos, bouẽ verò licet mactare etiã grandiorem. Sed opus eſt vt ſint omnia maſcula quę ſolida concremantur. his iugulatis Sacerdotes aram circumquaque ſanguine horum tingunt: deinde mundata membratim diſſecant, & ſale conſperſa in aram imponunt, ſtrue lignorum iam ardente, deinde pedes & inteſtina omnia diligenter primum repurgata ad reliquum aceruum adijciunt: tergora verò Sacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione ſacrificant, eorundem generum animália mactant, ſed quæ vitio careant, & anniculis ſint maiora, & maſcula fœminis copulata. his iugulatis primum ſanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & inſuper caudam agni aræ inferunt. pectore verò ac dextro crure Sacerdotibus cõceſſo, reliquis carnibus per biduum epulum inſtruunt, & quæ ſuperfuerunt igni cõburunt. idem ritus ſeruatur & in ſacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera Sacerdotibus in cibum datur. Accuratius autem de his in libro de ſacrificiis diſſeremus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hœdum fœminam eiuſdem ætatis offert: Sacerdosq; ſanguine non vt antè aram, ſed cornua eius ſola imbuit: renesque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram infert. Sacerdotes verò tollunt ſibi & pelles & carnes eadem die abliturendas in fano. nam lex vetat quicquam in poſteram diem reliquum facere.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. al. 12.

Duo ſacrificiorum genera.

Holocautoma. Leuit. 1.

Sacrificium pro gratiarũ actione.

Leuit. 4. 5.

Sacrificia pro peccatis per ignorantiã commiſſis.

An. mundi 2455. Ante Chri. na. 1509.

facere. Qui autem sciens peccauit, nemine conscio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano similiter Sacerdotes eadem die consumunt. Principes quoq; cum pro peccato sacrificant, eadem, quæ plebeij, offerunt, hac tantum differentia, quòd victimas adducunt taurũ & hædum masculum. Iubet etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis sacrificiis farina afferatur purissima, cum agno assaronis mensura, cum ariete duorũ, cum tauro trium. hanc consecrant in altari oleo subactam, nam & oleum sacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam. ea est mensura prisca Hebræorum, duos choas Articos continens, qua oleum ac vinũ metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis aũt non sacrificans ex voto similam offert, eius primitias pugillum vnum in aram conijcit. reliquum eius Sacerdotes in cibum sumunt, aut coctum: nam oleo subigitur: aut panibus inde confectis. quantumcunq; aũt Sacerdos offert, totum combusti oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & alias quoq; non nisi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causa, in quibus libamina cum victimis intumuntur, ex quibus nihil in posterũ diem relinqui fas est, Sacerdotibus quoq; partem suã inde sumentibus. Publicis verò impensis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac vespere. Septima aũt quaq; die duos iugulant, eodem modo sacrificantes: & noctilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis septem, & arietem. Vitulum verò pro peccato, si quid forte per oblivionem omissum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetæum vocant, præterea dicta taurũ & arietem & septem agnos mactant, & hædum pro peccatis, decima deinde luna eiusdem mensis ieiunant vsq; vesperam: sacrificantq; eadem die taurum & arietes duos & agnos septem: & pro peccato hædum. adducunt autem duos præterea hũc hædos: quorum alter viuus extra lines in desertum emittitur, in quem, si quid mali propter peccata populo immineat, auertatur. alterum verò in subuehanem in totum purissimum eductum cum ipsa pelle exurunt nihil omnino purgamentis. & cum eo simul exuritur taurus, non à populo adductus, sed sumptu pontificis. quo mactato, & sanguine eius simul & hædi in fanum illato, aspergit digito tectum septies, totiesq; pauimentum, rursusq; toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius quod est sub dio in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifexq; adijcit arietem de suo, solidum Deo cõflagraturum. Eiusdem mensis decimaquinta, tempore iam in hibernum vergente, tabernacula compingere iubentur per singulas familias contra ventura frigora quæ annus senescens afferre solet. quin & in patria tandem constituti, accedere in eam vrbẽ quam propter templum caput regionis sint habituri, & octo dies festos ducere, victimasq; Deo solidas incendere, & simul pro gratiarum actione sacrificare, manibus interim gestantes ramos myrti, salicis & palmæ ex quibus mala persica dependeant prima die sacrificium debet esse holocaustoma ex tredecim bubus. & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietũ vna cum hædo mactatur, sed per singulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ad septenariũ perueniatur. Octauo die feriantur ab omni opere, mactantq; sicut diximus vitulũ & arietem & agnos

Num. 28. 29.

Sacrificium si quis scièr peccauit.
Leuit. 4.

Consuetudo in sacrificiis obseruata.
Leuit. 2.

Sacrificium mensis Octobris.

Tabernaculorũ festũ.
Exod. 23.
Leuit. 23.
Deut. 31.

& agnos septem, & pro peccatis hædum. Atq; hæ sunt Hebræis ceremoniæ tabernaculorum, a maioribus acceptæ. Mense aũt Xantico, qui nostris nisan vocatur, & annum exordiunt, luna quartadecima, sole ariete obtinẽte, quandoquidem hoc mense ab Ægyptiaca seruitute liberati sumus, sacrificium, quod tunc exeuntes fecisse diximus, Pascha nominatum, quotannis instaurare lege iubemur: celebramusq; id per solicia, nihil e victimis in sequentem diem relinquentes, quæ est quinta decima & azymorum festiuitatis prima. nam hoc festum priori continenter succedit, duratq; dies septem, per quos panibus non fermentatis vescuntur: & per singulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni septem. hæc holocaustoma fiunt, additurq; hædus pro peccatis in quotidianum epulum sacerdotibus. Secunda azymorum die, quæ est mensis huius decima sexta, frugibus demessis & hactenus intactis incipiunt frui: æquumq; tati Deũ huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinsunt, atq; ita in alicæ modũ fracti assaronem ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum Sacerdotum vsui cedit: & ex eo licitum sit publices ac primitas messes metere, primitiarum tempore agnus in holocaustum Deo mactatur. Post Paschale sacrum elapsis septem septimanis, hoc est quadraginta nouem diebus, quinquagesimam quam à numero asartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farina triticea duobus assaronibus cum fermento cõfectum, mactantq; agnos duos: hæc oblata mox in cœnam Sacerdotibus apponuntur. & eadem die sic vt nihil supersit absumuntur. cæterum holocaustoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, anguis quatuordecim, hædisq; pro peccato duobus. Nullum aũt festum ducitur absq; holocaustomate & laborum vacatione, sed in omnibus omnino hæc duo lex obseruari iubet: & post sacrificium in epulis degũt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ assaronibus viginti quatuor. coquuntur aũt bini pridie Sabbati: & Sabbato mane proponuntur in sacra mensa duobus ordinibus seni ex aduerso sese respicientes: atq; ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vsq; in proxime sequens Sabbatum. tunc demum alij pro illis recentes suppoguntur, & hi priores Sacerdotibus in cibum dantur: thus item sacro ignę aboletur, quo ad holocaustomata vti solẽt, & pro eo quoq; aliud cũ panibus proponitur. Sacerdos autem de suo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratã, & modica coctura duratam: ellq; demensum eius farinę assaron vnus, huius dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem aliàs diligentiùs explicabimus. Cæterũm Moses tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, vt Deo sacrandã fontanis aquis perennibus & solenni sacrificio purgauit: eiq; tabernaculum cum sacris vasis sortiri rectum curandum commisit, iubens vt ad præscripta Sacerdotum sacrũ ministerium capesserentq; eo tempore facti & Deo dicati sunt habiti. Post hæc animalia discreuit, quæ ad cibum essent para, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionẽ differemus, quam ob causam aliorũ esum permiserit, aliorum interdixerit. Sanguinis certe ideò vetuit, quòd hũc animam & spiritum putaret: neq; animalis nõ occisi carnẽ ad cibũ concessit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abstinentiã indixit. Eiecit etiã è cœtu & cõsuetudine hominũ leprosos, & seminis profluuio

An. mundi 2455. Ante Christ. nat. 1509.

Exod. 12. 13. 23. Leuit. 23. Nume. 9. Deut. 16.

Pascha decima quarta Aprilis die.

Festum azymorum.

Leuit. 2.

Primitiæ frugum.

Sacrificium Pẽtecostes.

In singulis festis & sacrificiis quid obseruetur.

Panes propositionis.

Leuit. 8. Num. 3.

Leui tribus cultui sacrata.

Res immũdæ.

Leui. 12. 13. 14. 15.

Qui homines immundi.

De Leprosis.

An. mundi. 2455. *Ante Chri. na.* 1509.

fluuio laborantes: mulieres etiã quæ naturaliter purgantur versati inter homines veruit, nec nisi post septimã diem puras haberi voluit. eum quoque qui cadauer curasset, per totidem dies à cœtu arcuit. si quis autem vltrà hanc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare iubetur agnas duas: quarum alteram sanctificare oportet, alteram Sacerdotes accipiũt. eodem modo & pro gonoroico sacrificari mos est. qui verò per somnium genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, vt solet fieri post legitimæ vxoris cõgressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuum relegauit, tanquam nihil à cadauere differentes. quòd si quis pristinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem sanitatis color redierit, hic variis sacrificiis Deo gratitudinem suam attestatur, de quibus aliàs dicemus. Quo magis ridenda est illorum fabula, qui dicũt Mosen propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moses in suam ignominiã talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim quum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeo nec relegentur, nec contemptim habeantur, vt & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quò minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Qua re manifestum fit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisque ita vt libitum fuerit accipiat.

Contra illos qui Mosen & Israelitas propter lepram profugisse ex Ægypto contendunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 14.

Cæterùm puerperas fanum introgredi vetuit, aut sacris interesse vsque in quadragesimum diem si fœtus sit masculus: quòd si fœmina sit, duplum eius tẽporis præscribitur. Ac ne post præstitutum quidem terminum intrant absque victimis, quæ partim Deo, partim Sacerdotibus cedunt. Quod si quis adulterij suspicione de vxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ affaronẽ, & immisso ex ea pugillo super altare, quod reliquum est Sacerdotibus vescendũ datur. Deinde aliquis Sacerdotũ statuit mulierem ad portã, quæ est obuersa ad fanum: & inscripto primum Dei nomine in mẽbrana, defert ei iusiurandum cum imprecatione, vt si pudicitiã læsisset, luxato crure dextro & ventre diffupto miserè moriatur: sin aũt præ amore nimio & præ zelotypia maritus ad iniquã suspicionem sit cõmotus, decimo mẽse infantem masculũ pariat. peracto iuramento de membrana deletũ nomen in plualam exprimit, & sumpto è fano puluere humi collecto, atque in poculũ aspersio, ebibendum porrigit. mulier verò si iniustè est delata, prægnans facta mature & feliciter enititur. quòd si coniugalẽ fidem & Deũ iurisiurandi testem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrẽ aqua intercute inuadẽte. Hæc sunt quæ Moses genti suæ de sacrificiis ac purificationibus præscripsit. Leges autem tulit tales. Adulterium in vniuersum prohibuit, ratus coniugum summam felicitatem, si fides ac pudicitia seruetur, & reipublicæ quoq; interesse vt liberi legitimi prouenĩãt. Item incestum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum sorore nuncupe, omnesq; tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & cũ muliere menstruum fluxum patiente copgredi, & cum brutis: damnauit etiam eos qui

Puerperę leges. Numer. 5.

Adulterij leges & zelotypiæ.

De adulterio & incestu. Exod. 22. Deut. 17. Leui. 18. 20. 21. 29.

qui ex formosis maribus turpem voluptatem captarent: & qui contrà fecisset, capitalem pœnam infixit. Sacerdotes autem duplo castiores esse voluit. hos enim non solum prædictis legibus sicut reliquos teneri iussit, sed etiam non quamuis fœminam in coniugalem thorum admittere, non quæ corpore quæstum fecisset, non seruam aut captiuam, neque cauponariam aut stabulariam, neq; à priore marito quacunque de causa repudiatam. Pontifici verò ne viduam quidem permisit, quod tamen cæteris Sacerdotibus liberum reliquit: sed solum virginem ducere concessit, eamq; seruare. Idem nec ad mortuum sinitur accedere, quod tamen cæteris est licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Idem iubentur simplices esse, omniq; fuco carere. Quicunque è Sacerdotibus integer corpore non esset, partem quidem suam cum cæteris accipere sinitur, sed ad altare ascendere, & fanum intrare prohibetur. Nec solum in sacris obeundis puros esse oportet, sed vitam etiã irreprehensibilẽ præstare. quapropter qui sacrum amictũ gestant, tãtisper dum eo vtuntur, præter aliam castitatem, puritatem & sobrietatẽ à vino quoq; interim arcẽtur. Victimæ etiã integri corporis mactãtur, omniq; vicio carentes. Hæc sunt quæ Moses iam tunc vitæ suæ tẽpore obseruanda tradidit: quædam etiã in futurum, ipse licet in deserto degens, Chananæam terram tandẽ adeptis prospexit. Septimo quoq; anno remissionem agris dedit, intactosque aratro & plantatione esse iussit, quemadmodum iam ante populo septima quaq; die remissionem à laborib⁹ dederat. quæ verò per hunc annum sponte sua terra protulerit, publica esse & promiscui vsus iussit, & neq; indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idemq; obseruari post septimam annorum septimanam, qui numerus quinquaginta conficit, vocaturque Hebræis quinquagesimus quisq; annus iobelus: in quo & debitoribus fœnus remittitur, & serui manumittuntur, qui contribules cùm essent, legem aliquam violauerint, & supplicij vice in seruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad pristinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Instante Iobelo, quæ vox libertatem significat, conueniunt venditor & agri emptor, compurgatisq; fructibus ac expensis in agrum factis, si fructus maiores fuisse comperiantur, recipit agrum venditor. quòd si expensæ maiores fuerint, hoc quod deest recipiens emptor possessionem alteri cedit. sin vtraque paria fuerint, possessio ad veteres dominos reuertitur. idem ius est & in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuersum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annũ elapsum reddita pecunia domum recipere: quòd si integer annus interim abierit, emptori possessionis ius confirmatur. Has leges Moses in castris in Sina populo tradendas accepit à Deo, moxque literis mandatas ad posteros etiam obseruandas transmisit.

An. mundi 2455. Ante Chri. nat. 1509.

Leuit. 21. Qualis vxor Sacerdoti ducenda.

Leuit. 25. Lex septimi cuiusque anni.

Annus Iobelus.

CAP. XI.

Leges belli & consuetudines.

Hedio & Rufinus Cap. 15. al. 12. Num. 1. Moses populũ numerat.

LEgibus ad hunc modum digestis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur censum tribuum, exceptis Leuitica: eiusq; cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate essent, ad se referri iubet. Leuitæ enim sacri

An. mundi 2455. Ante Chri. nat 1509.

erant & immunes à militia. Censa sunt capita sexcenta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigesimo vsque quinquagesimum, & super hunc numerum M M M D C L. Pro Leui autem allegit inter autores tribuum Manassem Iosephi filium, & Ephraimen pro Iosepho. Hos enim Iacobus in adoptionem à Iosepho impetrauerat, sicut suprà diximus. Compacto igitur tabernaculo in medium castrorum illud receperunt, tribus tribubus p latera singula tendentibus, inter quas vix intercedebat. Forum quoq; rerũ venalium est propositum, & merces suo quæq; loco dispositæ: aderantque opifices omniũ artium in suis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atq; illuc cõmeans. Loca aũt tabernaculo proxima sacerdotes occupabant, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi seorsim sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octuaginta, maribus tantum, & qui trigesimum à natiuitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quamdiu nubes super tabernaculum perseuerabat, tantisper velut præsente Deo castra eodem loco manebant, quoties verò se aliò mouebat, tum etiam ipsi migrabãt. Inuenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulò crassior, longitudine paulo minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinebatq; in extremitatẽ campanulæ similem, quemadmodum tuba. Salpinx vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de Republica excitabantur: vtrisq; verò clangentibus vniuersus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus seruabatur. Primo signo canente qui in orientali parte castrorum tendebãt, exibant: secundo verò, quia à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum in medium portabatur inter sex tribus præcedentes, & alias sex pone sequentes. Leuitæ verò tabernaculum circumdabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum septentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in sacrificijs, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbatis quam cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant.

Dispositio castrorum.

Nubes sup tabernaculum.

Num. 9.

Num. 10.

Buccinę duę ex argento factæ.

Ordo castrorum cum tabernaculo.

Num. 2. 3. 4.

CAP. XII.

Seditio contra Mosen propter egestatem & seditiosorum pœna.

Medio & Ruffinus Cap. 16. al. 13 Num. 11.

NOn multo pòst à Sina monte castra mouentur: & post aliquot mansiones, de quibus dicemus, ventum est ad locum qui dicitur Hieremoth vbi dennò populus seditionibus agitari cœpit, & laboriosæ peregrinationis culpam in Mosen conferre. Illius suasu se reliquisse regionẽ fertilissimam, & nunc non tolum eius vbertate carere, verumetiam prosperata felicitate in extremis miserijs huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoq; aliquo casu deficiat, procul dubio fame interitu ros. His addebant multa conuicia, quæ in virum optimè meritum passim iactabantur. exortus est interim vnus è populo, qui admonitos præteritorum Mosi beneficiorum, bonam spem habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinam frustra requisituros. Vulgus autem

Seditio cõtra Mosen.

tem hi verbis vehementius concitarum, magis ac magis contra pro- An. mun-
pheta tumultuabatur Qui videns ita desperatos, iubet æquo animo 2455.
esse, polliceudo se quamuis grauibus contumelijs immerito petitum, Ante Chri-
copias tamen carnium eis exhibiturum, non in vnum tantum diem, nat. 1509.
sed in plures etiam. Illis vero credere nolentibus, quodam etiam rogã Israelitæ in
te, vnde tot hominum millibus prouidere posset: Deus, inquit, & ego, deserto co-
quantumuis male apud vos audientes, nunquam tamen desinemus ve- turnicũ car-
stri curam gerere: cibum brevi estis viturí Vix hæc dixerat, cum tota ca- nes impe-
stra coturnicibus complentur quas acervatim venabantur. Deus tamen trant.
non multo post in Hebræorum insolentiam ac maledicta animaduer- Cõcupiscẽ-
tit, non paucis e populo delitiscentibus. Nam & hodie locus ille nomen ex tiæ sepul-
eo casu inditum retinet, vocaturque Cabrothaba, quasi dicas concupis- chra.
centiæ monumenta.

CAP. XIII.

De speculatoribus, qui exploratæ Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium incusserunt.

MOses autem posteaquam abductos inde adduxisset in locum huma- Hedio &
næ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum Ruffinus
situm, qui dicitur Fauces, in concionem populum aduocat. Cumque in Cap. 17. al. 14
medijs constitisset, Duo bona, inquit, Deus vobis dare decreuit, liberta- Num. 13. 14.
tem, & felicis terræ possessionem, quorum alterum ex ipsius munificen- Exploratores terræ
tia iam habetis, alterum quoq; mox habituri. Sumus enim in Chana- Chanaan
næorum finibus, à quibus adeo nulla ciuitas, nullusue Rex nos arcebit, mittit Mo-
vt ne vniuersa quidem gẽs collatis in vnum viribus efficere hoc valeat. ses.
Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neq; enim sine prælio re-
gione sua nobis sunt cessuri, sed poit magna certamina victoriæ præmiũ
erit. Sed ante omnia mittẽdi sunt speculatores, qui & terræ vbertatem,
& habitatorum potentiam explorent. Nos vero in primis concordiæ
studere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem nostrum debito
cultu prosequi. Hæc vbi locutus esset, populus collaudato Mosis consilio,
exploratores delegit duodecim nobilissimos, ex vnaquaq; tribu vnum:
qui exorsi per tribus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum
regionem perlustrauerant, donec ad Amathen vrbem & Libanum mõ-
tem peruenirent, exploratáq; terræ simul & incolarum natura, reuersi
sunt ad suos, quadraginta diebus in hoc negocium insumptis. Et fru-
ctuum quidem pulchritudo quorum specimen erat allatum, vbertasque
regionis quam audiebant, animos multitudinis ad bellum suscipien-
dum erigebat. contrà deterrebantur narrantibus difficilem fore eius ac-
quisitionem, quòd flumina superanda essent magna & profunda, &
montes ardui transcendendi, & vrbes mœnibus firmissimis cingantur.
Apud Hebronem vero etiam gigantum progeniem se reperisse aiebãt, Exploratores Israelitis terrorem incutiunt.
atq; ita exploratores cum omnia maiora apud Chananæos inuenissent,
quam quæ hactenus post exitum ex Ægypto viderant, suo timore reli-
quam etiam multitudinẽ data opera impleuerunt. Qui ex eorum nar-
ratione impossibile rati talẽ terram acquirere, soluta concione domum
reuersi

An. mun. 2455. Ante Chri. nat. 1509.

reuersi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri, re autem omninò nihil auxilij præstare. rursumq; Mosen incusantes, in eum simul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur: atq; ita totam noctem inquieti exegerunt, in vtrunque conuicia iactando. manè verò ad concionem concurrunt hoc animo, vt lapidatis Mose ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur. Quem euentum metuentes duo è speculatoribus, Iesus Nauecì filius ex tribu Ephræmitide, & Chalebus ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum cõpescunt, orantes vt bona spe sint, neue Deũ insimulent mendacij, temerè fidem habentes quibusdam, qui vanis sermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potius eos sequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces se præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obstaturam viris fortiter rem gerere paratis, præsertim auspice Deo, & pro illis in acie prælaturo. Ite, inquiunt, posito omni timore alacres, Deoque freti, quà vos ducemus sequimini. Talibus verbis conabantur sedare tumultuantem populum. Moses interim & Aaron procidentes in faciem supplicabant Deo, non pro sua salute, sed vt insanientem multitudinem ad sanam mentem reduceret, tot præsentibus & instantibus necessitatibus turbatam: cùm subito nubes super tabernaculum exorta, adesse præsentem Deum significat. Quo viso Moses animatus infert se in turbam, & vltrò pœnam eis à Deo tanta insolentia prouocato minatur, non tamen quãtam peccati enormitas merebatur, sed qualis esse solet paterna castigatio. Sibi enim tabernaculum ingresso, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemorasse Deum, quot & quantis beneficijs affecti ingrati esse pergerent: & quod nunc speculatorum ignauia seducti, eorum verbis plus veritatis inesse putarent, quàm suis promissionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus prætulisset: attamen terram Chananæam eiusque vbertatem illis non concessurũ, sed sine lare & sine vrbe in deserto quadraginta annis erraturos, quo peccati pœnas exsoluant. Liberis tamen eorum terram illam daturum, eosque commodorum quibus patres se per intemperantiam indignos reddderent, dominos esse constituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum se mœstitia dedidit: Mosenque obsecrabat, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatisque condonatis, vrbes hostiles eis traderet. Ille verò negabat Deum latrum talibus se tentari precibus. non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem esse commotum, sed iustam hanc sententiam protulisse. Non est autem incredibile, Mosen vnicum virum innumera penè hominum millia concitata sedauisse, quandoquidem Deus illi præsens placabiliorem faciebat multitudinem, sæpè iam suo malo expertam, conducibilius esse non repugnare diuinæ voluntati: & aliquin etiam vir ille dignissimus est admiratione, tum ob singularem virtutem, tum ob fidem non tantum à sui seculi hominibus, sed à posteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoq; nemo est Hebræorum, quin etiamsi latere possit, quasi præsentem reuereatur, & quasi pœnas exacturum, si quid præter decorum ab ipso præscriptum gesserit. Authoritatis eius plusquam humanæ argumenta sunt plurima, & in his illud non minimum, quod quidam ex regionibus vltra Euphratem

Murmur populi contra Mosen.

Iosua & Chaleb populũ cõpescunt.

Moses & Aaron Deo supplicant.

Hedio & Russinus Cap. 18. al. 14

Israelitę in deserto quadraginta annis erraturi.

Pœnitentia populi.

Moses vir maximæ autoritatis.

sitis

Ktis ad honorem nostri templi quatuor mensium iter magno sumptu, nec sine periculo emensi, sacrificioq; peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima consequi, existente aliqua causa, cur per leges nostras id minus liceret. Et quidam ne sacro quidem facto, alij semiperfecto sacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permissi, re infecta redierunt, malentes Mosis legibus quàm suo proposito obsequi: idq; nemine redarguente, nisi propria conscientia. Tantum valet semel concepta de hoc viro opinio, vt maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidisse creditur. Nuper etiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Ismaele obtinente, quum tam valida fames regionem nostram premeret, vt assaron quatuor drachmis veniret, & in festiuitate azymorum allati essent cori septuaginta, hoc est medimni Siculi triginta & vnus, Attici verò quadraginta & vnus, nemo tamen sacerdotum ausus est micam vnam inde comedere, tanta egestate premente, legem tantum & iram diuinam veritus, quæ in occulta etiam peccata grauiter animaduertere solet. Quare non est cur aliquis miretur quæ illo tempore sunt gesta, quandoquidem etiam scripta posteris ab illo relicta tantam vim & autoritatem obtinent, vt vel inimici nostri fateantur quòd talem viuendi rationem Deus per Moden instituerit. Sed de his qui sq; vt videbitur sentiat.

An. mundi 2455. Ante Christum natum 1509.

Annonæ caritas principatu Claudij.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Quartus.

An. mundi 2455. Ante Christum nat. 1509.

SVMMA CAPITVM LIBRI IIII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Hebræorum insciο Mose, cũ Chananæis pugna & clades.*
II. *Seditio per Chorem aduersus Mosem ac fratrem propter Sacerdotium excitata.*
III. *Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis, sacerdotium Aaroni & filijs sit confirmatum.*
IIII. *Quæ Hebræis in deserto per annos 38 obuenerint.*
V. *Quomodo Moses deuicerit Sehonem & Ogem Amorræorum Reges, deleueritq; eorum copias.*
VI. *De Balamo vate.*
VII. *Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritæ regio quomodo à Mose duabus cum dimidiata tribubus concessa.*
VIII. *Mosis leges, & quomodo ex hominibus fuerit sublatus.*

CAP. I.

Hebræorum, insciο Mose, cum Chananæis pugna & clades.

Num. 14. Israelitæ absque Dei mandato & Mosis, cum hostibus cõgredi cogitant.

HEBRÆOS autem duram vitam in deserto agentes, & multis miserijs afflictos, nihil pejus habuit, quàm quòd Deus non sinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iam amplius Molem audire volebant, quiescere iubentem, rati etiam sine illius auspicijs victoriam de hoste se posse obtinere: accusabantq; eum, quasi hoc tantum agentem, vt in magna inopia constituti, semper ab illius consilijs penderent: & omnino pugnare decreuerunt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Mosis respectu, quàm quod in eius tutela iam inde à maioribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc quoq; si rem strenue gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium aduersus eas gentes, etiamsi Moses Deum ab ipsis alienare conetur: omninoq; expedire

pedire sibi vt arbitratu suo potius rem gerant, quàm pro excussa Ægyptiorum seruitute Mosis tyrannidem suscipiant, eiusq; libidini seducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quasi vero non omnes ex æquo Abrahæ essent posteri, vt vnus singulari gratia præscientiam futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium esse vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potius promissori credentes, ad acquirendam eam regionem se expedirent, neq; diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia, quam loca deserta grauiorem in dies reddant, & ductore Deo manus cum Chananæis quamprimùm conserendas, nec amplius assensum legislatoris expectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neque feroci eorum impetu, neque immensa multitudine perterriti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantisque ab irato numine immissam esse, eo quòd non expectato oraculo ad pugnam prorupissent. Moses autem videns tum suos accepta clade consternatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus ne præsenti successu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retrò in desertum reducere. Quumque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus nihil absque ipsius consilio prosperè cessurum, motis castris itum est in desertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capesserent, quàm signo diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vsu venit, maximè rebus aduersis, vt difficiles se moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiam idem accidit. Quum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egestate ac infortunio tam in se inuicem quàm in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud barbaros vnquam fuisse accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidisset, ni Moses oblitus acceptæ iniuriæ, quod minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abiecit, sed tametsi contumelioſos non solum erga legislatorem, verùm etiam in mandata diuina per Mosem accepta, liberauit tamen è pernicioſissima seditione, cuius absq; sua prouidentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea sedata Moses rem administrauerit, nunc dicemus, causa eius primum exposita.

An. mundi 2455. Ante Christum natum 1509.

Hebræos Chananæi cædunt.

Moses retrò populum ducit in desertum.

Seditio aduersus Mosen.

CAP. II.

Seditio per Chorem aduersus Mosem ac fratrem propter Sacerdotium excitata.

Num. 16.

CHores vir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus, videns Mosem in celso dignitatis constitutum, moleste ac inuidenter id ferebat. Cum enim esset ex eadem tribu & coguatione,

Chores populum excitare aduersus Mosen conatur.

An. mundi 2455. Ante Christum nat. 1509.

gnatione, iniquum censebat se illi posthaberi, & diuitijs pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multaq; in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dicitans, nec diutius ferendam, Mosem ambitiosis artibus sub prætextu cuiusdam diuinitatis cum aliorum iniuria suæ tantum gloriæ studere: & nuper præter ius & fas sacerdotium absq; populi suffragio fratri Aaroni dedisse, & alias dignitates quasi tyrannide arrepta pro libidine distribuere. Grauem hanc esse iniuriam, quòd ita latenter se in dominationem insinuet, vt priusquam sentiri possit, populi libertas opprimatur. Qui enim principatu se dignum sibi sit conscius, cum volente ac persuaso populo sine vi ad tale fastigium aspirare. Qui verò bonis artibus eò peruenire desperent, à vi quidem abstinere ne bonitatis ac honestatis opinionem amittant, sed technis malicioſis ad id consequendũ niti. Talium conatus in medium protractos puniri è Repub. esse, priusquam è clancularijs insidiatoribus aperti hostes euadant. Quam enim rationem Mosem afferre posse, cur Aaroni potissimum & filijs sacerdotium dederit. Si enim ex Leuitica tribu alicui honor is ex diuina voluntate deberetur, se merito fuisse præferendum, genere Moſi parem, ætate atq; opibus potiorem quòd si antiquissimæ tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitijs iuxtà ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens rei publicæ curam habere, reuera hoc tantum agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu se intra vnam tribum hæ criminationes continuerunt, verùm sparsus paulatim rumor, dum quisq; auditis de suo aliquid addit, totis iam castris peruagabatur: breuiq; eo res deuenit, vt ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ sequerentur, qui omnes operam dabant vt sacerdotium fratri Mosis ademptum, in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat, vt ad lapides conclamaretur: concurrebatq; incondita multitudo in concionem, vbi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è seruitute eximendum, cui sub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim si ipse ellet sacerdotis electot, aliquem dignum fuisse ad hunc honotem proiecturum, non eum qui multis esset merito posthabendus: vel si Aaroni eũ dare decreuisset, populi suffragio potius quàm fratris beneficio fuisse daturum. Moses autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit: sed fretus conscientia rei benè administratæ, & sciens fratrem electione Dei peruenisse ad sacerdotium, non sua gratia, prodijt in concionem; & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum est, ad Corem versus elata voce, Mihi, inquit, Cores, vel tu vel vnus quisq; ex illis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis diuitijs & cæteris dotibus non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vter noſtrum, facultates possides. neq; quia nobilior. Commune enim vniuersis nobis genus Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neq; fraterno affectu motus quod alijs debebatur, fratri contuli. Nisi enim ius & fas præ oculis habuissem, nequaquam oblitus mei, dedissem alteri: cum nemo sit mihi meipso propinquior, & mihi non minus quam

Aliàs Balas.

Coræ factionem ducenti quinquaginta viri sequuntur.

Mosen lapidibus obruendum clamant.

Mosis, ad Corem seditiosum oratio.

quàm illi benè velim. & alioqui qualis erat prudentiæ, me violati iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate absit tale scelus, neque Deus sustinuisset aut se contemni, aut vos ignorare quid illi gratissimum facturi essetis. Ipse sacerdotem sibi elegit, ipse ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, sed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depositum vestris suffragijs committere, nullam prærogatiuam postulans ex eo quòd hactenus eo sit legitimè functus, vt qui omni ambitione posita, malit vos sine seditione videre, tametsi vestris etiam calculis iam antè comprobatus. neque enim Dei voluntatem in hoc læsimus, quòd vestrũ etiam assensum accedere voluimus, sed quod ille vltrò detulit, salua pietate recusare non licuit: quemadmodum & illud æquum est, vt qui semel dedit, suum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis sacra facere, & pietatis vestræ antistitem esse. Iniquissimum enim fuerit, Coremper ambitionem obstare, quò minus liberam Deus electionem sui sacerdotis habeat. Nihil est igitur quod seditionibus turbemini, quantum ad hanc causam attinet. Cras manè cum sua quisq; acerra & igne ac odoramẽtis adesto. Tu verò Cores cede Deo, & calculum eius expecta, neq; maiorem, quàm Deus habeat, authoritatẽ tibi arroga: sed tu quoque inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adesto. nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehensibile sui specimen dedit. vbi verò conueneritis, coram toto populo suffitum facitote, & cuius sacrificium acceptius Deo fuerit, eum mea quoq; autoritate confirmabo, meq; ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fratrem summæ dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari simul, & malè suspicari de Mose destitit, & insuper consilium eius collaudauit tanquam è Republica futurum: atq; ita concio dimittitur. *An. mundi 2455. Ante Chri. nat. 1509.*

CAP. III.

Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis, sacerdotium Aaroni & filijs sit confirmatum.

POstera verò die reditur in concionem vt sacro facto interessent diuino iudicio per quod competitorum certamẽ erat dirimendũ: eratq; nonnihil tumultus, multitudine suspensa ad euentus expectationem, quibusdam Mosem in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant seditionum finem exoptantibus. timebant enim ne actum esset de Repub si vlterius seditio procederet. multitudo quoq; natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magistratibus prona, omnijbus rumoribus circumferebatur. Moses autem missis ad Dathanum & Abironem viatoribus, iussit vt ad conflictum venirent sacris interfuturi. postquam autem negauerunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Mosi potentiam artibus malis quæsitam in populo augeri: his renunciatis assumptisq; aliquot præstantioribus, non est dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathanus cum suis audito Mosem cum primatibus

Rufin. Cap. 2. Num. 10.

Dathan & Abiram contumaces.

An mundi 2455. Ante Chri. nat. 1509. Mosis ad Deum precatio.

ad se aduentare, progressi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, exspectabant quidnam acturus esset. aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet. ille verò iam propior sublatis in cœlũ manibus, & elata voce vt à tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit cœli & terræ ac maris, tu qui mihi testis es fide dignissimus, quod quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter non dedignaberis rei veritatem atq; illorum ingratitudinem in medium proferre. Nosti sanè exactè & illa quæ natiuitatẽ meam præcesserũt, vita nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cũ non ignorent, male suspicari tamen non verentur. Ego cum vitam agerem quietã, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisq; soceri beneficio consecutus eram, tamẽ relictis eius voluptatib. & cõmodis meipsum totum dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primum pro libertate eorum, nunc vero pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniam in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montẽ Sina mihi apparuisti, & voce tua spectaculoq; illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluisti. qui Ægyptiorũ opibus afflictis seruitutem eorũ effugere concessisti, & Pharaonis potentiã succumbere mihi fecisti, qui ignaris viæ per mare mediũ iter aperuisti, cuius postea fluctibus Ægyptios inuoluisti, qui inermes armis munisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibumq; in terra non inuenientibus à mari attulisti, è cœlo deniq; nunquam antè auditum es largitus, qui legibus ac institutis rem nostrã ornasti, adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissimus, quòd neq; munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iustitiam captante ed misi, neq; pauperem bonam causam habentem propter aduersariũ diuitem perdere litẽ tum passus, & nunc Republica sincerissimè administrata in suspicionem culpæ, à qua tum alienissimus, venio, quasi fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate sacerdotiũ tuum contulerim. ostende quòd omnia tua prouidẽtia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua volũtate ad effectum peruenit: & quòd res Hebræorum cordi tibi sint, iusta in Dathamum & Abironem animaduersione declara, qui te stupidum faciunt me's impostoris circumueniri iactantes. facies autem manifestam aduersus insanos gloriæ tuæ detractatores vindictam, si non communi more intereant, ne quis nihil nisi humanum passos existimet, sed terra quam indigni calcant dehiscẽs cum familijs & facultatibus eos absorbeat. hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum posteris statuetur, ne quis secus quàm pium est de tua maiestate sentire audeat: & meum ministerium ex tua sententia esse comprobabitur. Quòd si vera sunt crimina quæ in me congerũt, tum in meum caput diræ vertant, illis quos execratus sum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, concordia, & mandatorum tuorum custodia serua intactam & expertem supplicij sceleratis hominibus debiti: quandoquidem alienum est à tua iustitia, illorum pœnas immeritam Israelitarum turbam dependere. Hæc cum lachrymis effato, terra horrẽdum repente contremuit, &

mit,& vndãte ſuperficie,non ſecus quam pelagus vento fluctuans, vniuerſum populum terruit:immani mox ſonitu eliſo,qua ſeditioſi tendebant,ſolum ſubſidit,& eodem momento omnes ad vnũ abſorbet: ſubſarisq; in hunc modum profanis,hiatus ille ita rurſum clauditur, vt ne veſtigium quidem eius ſupereſſet. Hic finis ſeditioſæ factionis, illuſtre argumentum diuinæ prouidentiæ ſimul & potentiæ:fuitq; hic caſus eo miſerabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos eſt miſeratus, vt totus quatus erat populus, ante actorum oblitus,lætis acclamationibus Dei ſententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, vt peſtem ac perniciem popularium exiſtimaret. Poſt Dathamum cum ſuis extinctum Moſes pontificatus æmulos conuocat,Deo denuo cum miſſurus electionem,vt ei ſit ratũ Sacerdotium, cuius ſacrificium Deo gratiſſimũ apparuerit. Itaq; conueniunt ducenti quinquaginta viri ſummo in pretio ſemper apud populares habiti,tum quòd à maioribus omni virtute præclaris oriundi eſſent,tum quòd ipſi nequaquã degenerarent:cumq; his proceduntꝝ Aaron & Cores:deinde ſtantes ante Dei tabernaculum adolebant aereis odoramenta quæ ſecum attulerant:cum ſubito tantus ignis effulſit, quantum nec homines ipſi vnquam excitauerunt, nec in terris ſponte ardentibus, nec in ſyluis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis excitatũ viderũt, ſed qualis diuinitus accendi poterat fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Core ita ſunt abſumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent:ſolus Aaron ſuperfuit illæſus,vt manifeſtum eſſet,diuinitus coortũ hoc incendium. His ita abſumptis,Moſes volens perpetuũ eius ſupplicij memoriam ad poſteros tradi,vt & illis non ignoraretur,iuſſit Eleazarum Aaronis filium acerras eorum affixas altari æreo conſecrare, vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleſte numen humanis dolis circumueniri poſſe putant.

An. mun. di 2455. Ante Chriſtum nat. 1509.

Datam & Abiram abſorbet terra.

Corem cum ducẽtis quinquaginta viris ignis abſumit.

CAP. IIII.

Quæ Hebræis in deſerto per annos 38. obuenerint.

POſt tam euidens argumentum cum iam ſatis conſtaret,non ambitu aut fratris gratia,ſed diuino iudicio Sacerdotiũ ad Aaronẽ peruenifſe, ſine vlla controuerſia poſthac illud tenuit,nec tamen ob hoc diu ceſſatum eſt à ſeditione,imò penè grauior priore eſt inſequuta. nã ex talibus cauſis ortum habuit,vt facile appareret longo tempore duraturam. Cum enim ſemel animos hominum occupaſſet hæc perſuaſio,nihil ſine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moſis iſta facere. huic igitur imputabant omnia,tanquam non peccatorũ odio Deus ſæuiret,ſed à Moſe ſolicitatus:ægreq; ferebant, quod non ſolum impunè tot optimatum morte populum mulctaſſet,ſed præmiũ etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo poſthac eum affectaturus erat,cum alijs id male ceſſiſſe videret.ad hæc cognati extinctorũ agebant apud populũ, rogantes vt ſuperbæ & nimiæ Moſis poteſtati modũ aliquẽ ſtatuerent.facile enim hoc illi eſſe.Tum ille maturè ſentiens excitari turbas, veritus ne q rurſum res nouas moliretur, vnde magnũ aliquod malum accidere poſſet, concionem aduocari iubet. & auditis poſtulatis nihil reſpondens ne magis irritarentur, hoc

Numer. 17.

Alia ſeditio contra Moſen.

An. mundi 2455. Ante Christum nat. 1509.

tantum principibus tribuum mandauit, vt virgas afferrent tribuū nō minibus inscriptas. eius enim fore Sacerdotium, in cuius virga Deus ſuum ostenderit. quod vbi placuit, inscriptas attulerunt, cum alij, tum Aaron, inscriptam habens in sua Leuiticam. eas Moses acceptas in Dei tabernaculum deposuit. sequenti verò die omnes protulit, quæ facile agnoscebantur, quòd essent & à principibus qui attulerant, & à cæteris populo notatæ: videbantq; alias eadem specie manere, qua erāt ptidie. cum eas Moses acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina esse exorta, &, quod magis mirum, amygdala matura, quod virga ex hoc genus ligno constaret. hac nouitate spectaculi vulgus attonitum, omissis odijs quibus tam Mosem quàm Aaronem prosequebatur, totum in admirationem diuini iudicij versum, amplius Deo repugnare desijt, ratumque Aaroni sacerdotium esse voluit: atq; ita tertio Dei calculo confirmatus, nemine posthac contradicente, fuit Pontifex, & Hebræorum populus longis seditionibus agitatus hoc modo ad quietem tandem peruenit.

Aaronis virga germinat.

Hedio & Rufino Cap. 3. 4.

Moses autem posteaquam Leuiticam tribū diuino cultui dicatam, immunem à militia fecisset, ne forte in parandis ad vitam necessarijs occupati, negligentius sacra tractarent, mandauit vt post armis ac Dei fauore quæsitam Chananæam ex oppidis eius quadraginta octo bona & pulchra Leuitis distribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duum millium cubitorū, & insuper à toto populo decimas annui fructus exegit Leuitis simul ac Sacerdotibus conferendas: atq; hi post hac eius tribus solennes reditus fuêre. Nunc dicendū quæ sint Sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iussit vt Leuitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas est, primogenitum, si masculum fuerit, sacrificandum Sacerdotibus adducat, vt eo cum familia vescantur in vrbe sacra. pro eis verò quibus patria lex vesci vetat, dominus fœtus siclum cum dimidio dependat, pro homine verò primogenito quinque siclos. deberi eis etiam primitias tonsurę ouium: & qui panes coquant liba aliquot eis præbere. Qui verò ex voto se consecrarant, Nazaræi dicti. capillū alentes, & vinum non gustantes, cum capillum cōsecrarant, victimas eorū Sacerdotibus cedere. Item qui Corban seipsos nominant, hoc est, Dei donum, si velint à ministerio, ad quod se vltrò obligauerunt, dimitti, Sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta siclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecuniæ non habuerint, Ios Sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & si quis domi mactet ad priuatum epulum, nō ob cultum diuinum, offerendū tamen Sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrū. Tantum est quod Sacerdotibus Moses attribuit, præterque quicquid pro peccatis populus offert, vt in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo Sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos etiam participes esse voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano soli Sacerdotio fungentes mares eodē die absumunt. His ita post seditionem dispositis castra mouit, & cum omnib. copijs ad Idumææ fines peruenit, legatis primum ad Regem præmissis, petebat ab eo tantum liberum transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare sine cuiusquam iniuria iter se facturum: præterea forum rerum venalium suis exhiberi poscebat, persoluturus etiam aquæ pretium,

Num. 18. 35. Leuit. 14. 18. & 26.

Sacerdotum reditus.

Num. 6.

De Nazaræis.

An. mundi 2493. Ante Christum natum 1473.

Num. 20.

Mosis ad Idumæos legatio.

tlum, si Rex ita iuberet. ille verò legatis, re infecta, dimissis, negatoque transitu, armatus cum exercitu est obuiam profectus, prohibiturus Mosen si vi viâ aperire conaretur. at Propheta consulto prius oraculo, & Deo non permittente, vt ipse pugnæ principiũ faceret, retrorsum abduxit exercitũ, per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori eius Mariamnæ vltimus vitæ dies aduenit, quadragesimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xanthici luna prima: sepultaq; est publico sumptu magnificè, super quodã mõte, qui appellatur Seir: & pọst mensstruum luctum lustrauit Moses populum hunc in modum Iuuencã laboris & aratri expertem, colore toto corpore rufam, paulum ante castra productam Pontifex in loco purissimo mactauit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. Deinde solida iuuenca ita vt procubuit cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinũ in medium ignem inijciunt, simulq; hyssopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuersum vir purus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot posthac funesti purificatione opus habebãt, paulum huius cineris in fontanã immittentes, & hyssopi ramulum intingentes, aspergebant se die tertia & septima, quo facto pro puris posthac habebantur. & hunc lustrandi morem etiã in terra belli sorte quæsita seruari præcepit. Cæterum funesto exercitu ita vt dixi lustrato, per desertum cum exercitu pergẽs Arabiã petiit. Quumq; venisset in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager clauditur, Aaron cõscendit, præmonitus à Mose quòd esset moriturus: & in cõspectu totius exercitus, stãs in loco accliui, exutam pontificiã stolam Eleazaro filio tradidit, ad quẽ iure ætatis successio pertinebat, atq; ita spectãte populo moritur, eodẽ ipso anno quo sororẽ amisit, anno ætatis cẽtesimo vigesimo tertio, dies mortis eius incidit in primam lunã mensis qui Athenienssibus hecatombæon dicitur, Macedonibus Ious, Hebræis Sabba. Luxit eum populus diebus triginta, & luctu finito, Mosis ductu peruenit ad fluuiũ qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, desertum mediũ pererrans, in Asphaltitem lacũ influit, Moabitas ab Amoræis disterminãs, estq; hæc regio frugifera, & fructus quantũ satis est incolis suppeditat. ad eius Regem Sehonem misit legatos Moses, qui transitũ per regnum peterent, fidem daturus, quòd sine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: sed persoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiam si potum aquæ sine precio dare grauarentur. Sehon verò negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus si Hebræi fluuium transire conarentur.

An. mundi 2493. Ante Chr. nat. 1473.

Mariamne soror Mosis defuncta. Nume. 19.

Mos lustrãdi populum.

Nume. 20.

Aaron mortuus.

Ruffinus Cap. 4. Hed. Cap. 5. Nume. 21.

Mosis ad Sehonẽ Amorræorum Regẽ legatio.

CAP. V.

Quomodo Moses deuicerit Sehonem & Ogem Amorræorum Reges, deleueritq; eorum copias.

Moses aũt postquam intellexit Amoræos hostilem in se animũ gerere, haud ferendũ contemptum ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio simul & egestate facilè adduci posse vt pristinos tumultus ac seditiones renouarent, occasionẽ eis adimere volẽs, consuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo verò annuente, & victoriam insuper pollicente, magnopere hac spe animatus, militem

Nume. 21. Hebræi pugnam parãt aduersus Amoræos.

An. mundi 2493. Ante Chri. 1473.

tem quoq; fiducia cõplet, clamitans adesse tempus quo pugnandi cupiditatẽ exiatiarent, auspice Deo & quò sponte iam propenderẽt auctoritate sua cõpellente. at illi permissa potestate læti, arma corripiunt, & è vestigio instructa acie ad hostẽ properãt. Amoræus contrà vt vidit aduenientes, oblitus pristinæ ferociæ, cum ipse est territus, tum milites animos, quos ante visum hostem præ se ferebãt, præ timore demiserunt. Itaq; vix primo cõflictu excepto, terga vertunt, in sola fuga spem salutis reponentes. confidebant enim munitis vrbibus, quæ tamen nihil eis profuerunt. Nã Hebræi vt primum animaduerterũt hostes cedere, acriter institerunt, turbatisq; eorũ ordinibus, in extremã formidinẽ illos coniecerunt. Iamq; totis campis sparsi effuso cursu alij alias vrbes petebant. nec alteri persequendo fatigantur, imperfectã victoriam relinquere nolentes, sed cùm essent funditores optimi, & eius pugnæ generis, quod omni telorũ genere eminus geritur in primis periti, & expeditiores quàm vt armis grauarẽtur, aut pedibus fugatos assequebantur, aut glãdibus & iaculis, si quos celeriores timor fecerat. Itaq; magna strages editur, & si qui effugerant, cum vulneribus & siti conflictabantur. erat enim æstas. Cumq; desiderio potus ad fluuium agmine magno ferrentur, ab insequentibus circumuenti eminus sagittis ac iaculis sunt cõfixi: & inter cæteros Sehon Rex cecidit. Hebræi verò cæsos spoliabãt, prædas agebãt, magna rerũ copia fruebantur, quòd fructus nondum ex agris collecti essent. & milites totum regionẽ percurrebant impunè diripiendo, captiuosq; abducendo. nemo enim resistebat, robore eius regionis in pugna ablumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec cõsilio prudenter, nec armis fortiter sunt vsi. Hebræi verò terrã eam occupauerunt, inter tres amnes insulæ modo sitam. Nã Arnonis ripæ meridionale eius latus terminãt, Iobacchus verò septentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum statu exoritur Israelitis nouus hostis Oges Galadinæ & Gaulanitidis regionũ Rex, in auxilium Sehonis amici & socij veniens: cuius res quum iam perditas videret, nihilominus victoriam sperans, virtutis suorum ac hostiũ periculum facere decreuit. Qua spe frustratus & ipse in prælio periit, & exercitus ad vnum est deletus. Moles verò Iobaccho fluuio superato, regnum Ogis ingressus vrbem vnã post aliam subuertebat, habitatores internecione vastãs, qui omnes eius terræ homines diuitiis & agrorũ fertilitate superabant. Oges etiã vir heroica specie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cuius roboris & staturæ argumentũ exstabat in expugnata Regia vrbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorũ latitudine, nouem longitudine. Huius viri casum non solum præsens Hebræorum felicitas est insecuta, sed in futurum etiã maiorum successibus illis causa est facta. Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt, & ex præda tam priuatim quàm publicè sunt locupletati. Post hæc Moses castra Iordanẽ versus mouet, & campum magnum è regione Hierichuntis. ea est vrbs copiosa, palmis abundans & balsamum ferens. Iamq; in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperent: & Moses vtendum hac promptitudine suorũ ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epuloq; exercitui dato, partem eius armatam ad Madianitarum regionẽ vastandam misit, vrbesq; gentis eius expugnandas. cuius belli origo talem causam habuit.

Amoræos Hebræi fudunt fugãtque.

Sehon Amorrorũ Rex interfectus.

Hebræi terram Amorrorum occupant.

Amorrorũ terræ situs.

Oges Rex cũ exercitu trucidatur.

Ruffin. 6. 5. Fledio c. 6. Hiericho.

CAP. VI.

De Balamo vate.

An. mundi 2493. Ante Chr. nat. 1473.

BAlacus Moabitarum Rex, habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cum res Israelitarum in tãtum crescere videret, cœpit etiã de suo regno esse solicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam vlterius præter Chananæã vsurpare appetant: atq; ita non satis cõsultè de rebus nouis cogitauit. & bello quidẽ aggredi elatos tot victoriarum successu nõ est ausus, obstare tamen volens ne vlterius procederẽt, legatos de cõmunibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendã vltra Euphratem, nobilẽ in eis locis vatem, & sibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiã de suis honoratissimũ quenq; rogantes vt veniret ad se, & ditis imprecationibus Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hospitali mensæ adhibitis, cõsulit Deum, quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cum vetaret illis obsequi, reuersus ad eos, ait sibi nõ deesse voluntarẽ illis gratificandi, sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriã ex veris hactenus prædictionibus cõparatam. nam exercitum illum, quẽ ipsi execratum velint, esse Deo longè charissimum. dediq; consiliũ, vt ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacẽ cum illis quibuscunq; cõditionibus facerent. his dictis legationẽ dimisit. at Madianitę Balaco maximis precibus vrgente, eadẽ de re denuò legatos mittunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deũ consulit. Deus verò offensus iubet vt legatis assentiatur. is ratus Deũ hęc seriò iubere, cum legatis proficiscitur. inter eundum aũt cum ventum esset in viam quandã angustam inter duas macerias sitã, occurrit ei Angelus: quo animaduerso asina qua vehebatur declinans apressit eum ad alterũ septum, nihilq; mouebatur verberibus sessoris pressurã molestè ferentis: cumq; nec Angelus de via cederet, nec vates verberandi finẽ faceret, tandẽ procumbens Deo sic volente humana voce Balamũ incusat, quòd nunquã antehac læsus fuiret in se, non intelligens Deũ prohibere quò minùs quibus cuperet obsequatur. Hoc prodigioso asinæ sermone dum ille turbatur, apparuit ei Angelus, obiurgans verberatorẽ, quòd iumentum non esset in culpa, sed ipsè obstaret iter contra Dei voluntatẽ facienti. Tum vates territus volebat retrò abire sed Deus iussit eum pergere quò instituerat, modo ne quid aliter agat quàm diuinitùs admoneretur. His mandatis perceptis ad Balacũ peruenit: exceptusq; à Rege honorificẽtissimè, voluit ad quendã montem deduci, vnde Hebræorũ castra contemplari posset. Balacus verò ipse cũ regio comitatu deducit vatem in montẽ proximè imminentẽ, qui à castris stadia sexaginta aberat. quibus consideratis iubet Regem septẽ aras exstruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id vbi celeriter iussit Regis est factũ, mactat victimas, vt victoriã præsagire posset. deinde sic fatur Felices vos quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & prouidentiam suam perpetuam ducem & auxillarricem annuit. quoniam nullum est hominum genus, cui non innocentia morum, virtutisq; ac probitatis studio sitis anteferendi, liberos præstantiores etiam successores habituri, quandoquidem Deus vos hominum solos cõplectitur, & vt omnium sub sole felicissimi sitis prospicit. quamobrem obtinebitis terram ad quam vos misit, & posteris vestris in perpetuum possidendam relinquetis: & gloria vestri nominis implebitur

Balaci Moabitarum Regis ad Madianitas legatio.

Balaci & Madianitarum ad Balamũ legatio.

An. mundi 2493. Ante Christ. nat. 1471.

Secunda ad Balamum legatio.

Balami Angelus resistit.

Balami asina loquitur.

Balamus obiurgatur ab Angelo.

Balamus ad Balacũ peruenit.

Balami de Israelitico populo vaticinium.

An. mundi 2493. Ante Chri. ña, 1471.

vniuersa terra simul & mare, adeoq; multiplicabitur gens vestra, vt nulla non orbis regio vestri sanguinis homines admixtos sit habitura. Beatus vos exercitus & admiratione dignissimus, ex vno patẽte in tantum auctus. nunc vobis parum amplum pro numero ac dignitate domicilũ Chananæa continger, sed totum olim terrarũ orbem habitationi vestræ destinatũ scitote, vt tam in insulis quàm in continente sit vobis degendum præ multitudine ipsis cæli stellis numero æquiparãda. Cumq; tam innumeri futuri sitis, nihilominus nihil vobis ad summã rerum copiam deesse patietur in pace, & in bello virtutem viris addet. inimicis nostris in mentem veniat, vt hostes vestri esse, & in vos arma sumere velint. nõ enim reuerretur è tali prælio victor, qui lætitiam coniugibus ac liberis afferat. Tãta vobis fortitudo diuino fauore contigit, qui solus posset & quod superest detrahere, & quod deest addere. Talia vates fatidica voce canebat, extra se raptus, & numine totus correptus, rege indignè ferente, & pacta non seruare clamitante, licet magnis muneribus ab amicis cõductũ: venisse eum ad execrandum hostes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem vates, Putas, inquit, quoties fata sunt aperienda, in nobis sitũ esse quid dicamus aut taceamus afflati diuino spiritu. ipse voces quales vult profert & oracula, nobis nec scientibus nec cogitantibus. Equidẽ satis memini ad quid precibus Madianitarum sim adductus, eaq; causa veni vt voluntati tuæ morẽ gererem. Sed potẽtior est Deus quàm mea voluntas, qui cõtra Dei voluntatẽ ad gratiã hominum loqui proposuerã. quàm primum enim nostrum pectus subintrat, nihil amplius nostrũ ibi remanet. ego certè nihil in horũ laudem dicere, in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, cõmemoranda putaui: sed numen illis propiciũ, quod gentis felicitati studet ac gloriæ, pro destinatis hæc verba mihi subdidit. Nunc age, quando animus est tibi atq; Madianitis rem gratã facere, quorum preces me non decet nõ admittere, alias aras erigamus & sacra instauremus, si fortè Deũ flectere possim, vt execrationibus hoc genus hominũ deuouere liceat. Cumq; Balacus id fieri permisisset, ac ne iterato quidẽ sacro potestatem deuouendi impetrasset, collapsus in faciẽ pronus prædicebat quicquid euenturũ esset regibus & ciuitatibus clarissimis, quarum quædam nondum cõditæ videntur, quæ verò extant earum res terra mariq; gestæ ita prædictionibus respõderunt vsq; ad nostrã memoriam, vt facilis sit cõiectura, reliquum etiã eius oraculi non vanum fuisse euentum aliquando comprobaturum. Balacus autem ægrè ferens expectationem frustratam, sine honore vatem ablegat. ille domum repetens cum iam Euphratem attigisset, accito Balaco & principibus Madianitarum, Balace, inquit, vosque Madianitæ, quandoquidem necesse est vt vel præter Dei voluntatem vobis obsequar, Hebræorum quidem genus nunquam est interiturum, nec bello, aut pestilentia faméve, aut alio casu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis seruandæ, ne quando talis clades incidat qua vniuersi de medio tollantur, interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tẽpus afflicti, mox magis quàm antè florebunt, castigatione tali ad sanitatẽ reuocati. quapropter si brenem victoriam de illis consequi queritis, hoc consilio voti compotes efficiam. Filiarum formosissimas, quæ pulchritudine sua mentes eorũ expugnare possint, quantum fieri potest cultas ac ornatas mittite, vt circum castra obuersentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles se præ-

Balacus iratus reprehẽdit Balamũ.

Balami responsio.

Nume. 25.

Balami de rebus futuris vaticinium.

Balami aduersus Hebræos consilium.

se præbeant: vbi verò cupidine captos viderint, subito se proripiant. cũ- *An. mundi*
que rogatæ fuerint vt maneant, non annuant nisi persuasis, vt relictis *2493.*
patrijs legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt, Madianitarũ & Moa- *Ante Chri.*
bitarum Deos venerentur. sic enim Deum iratum sibi reddent. Post hęc *nat. 1472.*
monita abijt. Madianitis autẽ ita vt moniti fuerant filias mittentibus, *Madianita-*
Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur: & in collo- *rum filiæ ad*
quium venientes rogant ne sibi voluptatem ex earum pulchritudine *Hebræorũ*
capere inuideant, néve consuetudinẽ eorum auersentur. Illę libenter & *castra per-*
verba iuuenum & complexus admittunt: tamq; blandicijs illectos, & cu- *ueniunt.*
pidine feruentes relinquere parant. tum illi tristes mulierum discessu,
precibus instant ne se relinquant, sed futuræ coniuges & omnium fa-
cultatum dominæ apud illos maneant. hæc promissa iureiurando cõfir-
mabant Deum testẽ inuocando, & lachrymas fundendo, quò magis eas
ad miserationẽ flecterent. tum illæ postquã omninò captos & cõsuetudi
ne sua deuinctos animaduerterũt, sic respondẽt: Optimi iuuenes, nõ de-
sunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentũ ac domesticorũ affe-
ctus: neq; inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formã corporis
nundinaturæ preces vestras admisimus: sed pluralæ viros esse bonos has
hospitali gratia non dedignatæ qua vos opus habere videbamus, faciles
nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidẽ amare vos, & abitionem no-
stram molestè ferre asseueratis, ne has quidem preces auersabimur. quã-
re si benuolentiæ coniugalis fidẽ dederitis, quæ sola nobis satisfacere
potest, libenter vobiscũ vt legitimæ nuptæ conuictura sumus. veremur
enim ne libidine exsatiata, cum iniuria & contumelia nos retrò ad pa- *Madianita-*
rentes nostros ablegetis: cui nostræ solicitudini veniã vos dare æquum *rum filię He*
postulamus. Illis verò quolibet modo fidẽ datutos se pollicẽtibus, & ni- *bręos ad ido-*
hil præ amore nimio recusantibus: quandoquidẽ, inquiunt, ita vobis vi- *lolatriam ę-*
detur, & mores habetis ab alijs diuersissimos, vt cibis etiam proprijs ve- *ducunt.*
stro more vtamini, nec potum cum alijs communem sustineatis, necesse
est si vultis nobiscũ vitam degere, Deos nostros colatis: neq; enim alio
argumento persuadebitis amorem istum vos non fingere, nisi eosdẽ no-
biscum Deos adoretis. Nec absurdum fuerit aut vitio vertendum, si ter-
ræ in quam venistis peculiares Deos colere malitis: præsertim cùm no-
stri per omnes regiones honorentur, vestrum nemo præter vos cultu
dignetur aut ceremonijs. aut igitur cæterorũ more vobis est viuendum,
aut alius orbis quærẽdus, vbi soli iuxta vestra instituta vitã agatis. At illi *Hebræi mu-*
cupidine cæci dicta earum cõprobant, & quò trahebãtur sequentes à re- *lierum cupi-*
ligione patrum desciscunt: & plures Deos credere inducti, sacra illis ei' *dine ducti à*
gentis ritu faciunt: cibis quoq; indifferenter vtebantur, & in mulierum *patrum reli-*
gratiam nihil non contra legẽ faciebant: vt iam tota castra iuuenũ im- *gione desci-*
pietas inuaderet, & seditio priore peior glisceret, & aucta religio in ex- *scunt.*
tremum periculũ deduceretur, iuuẽtus enim gustatis semel peregrinis
moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & si qui nobilitate à maiori- *Zambrias.*
bus accepta præcellebant, vnà cum reliqua turba corrumpebantur. *Chosbi.*
Zambrias etiã Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide,
Vri filia gẽtis eius dynastæ, iussus ab vxore, & contẽptis in eius gratiam *Moses Israe-*
Mosis placitis, alieno ritu sacrificabat, & alienigena coniuge nõ dissimu- *litarum ido-*
lanter se oblectabat. In hoc rerũ statu Moses veritus ne grauius aliquid *lolatriam &*
sequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accusa- *voluptatem*
uit, nolens in desperationem adducere eos, qui tantisper dum latere se *accusat.*

An. mundi 2493. Ante Chri. nat. 1472.

putant, ad sanitatem reduci poterant: sed dicebat rem indignam, nec ipsis nec maioribus eorum decorã, quòd voluptatem pluris quàm Deũ & religionem facerent. Expedire illis vt dum tempus est resipiscant, & non legum contemptu, sed compescendis prauis cupiditatibus fortes se viros declarent. absurdum præterea dicebat, q cùm in deserto modestè vixissent, nunc in bona regione ita baccharentur, & quæ per inopiã quæsiuerant, nunc per affluentiam perditum irent. Talibus dictis conabatur iuuentutem corrigere, & ad saniorem mentem redu ere. Tum Zambrias insurgens, Tu, inquit, Moses tuis legibus vtere, quibus iam longo vsu robur addidisti: quod ni fecisses, sæpè iam pœnas dedisses, & tuo malo non esse Hebræis imponendum didicisses. me certè nisi quem ad tua tyrannica iussa obstrictum habebis. neq; enim aliud hactenus, quàm sub legis ac religionis prætextu nobis seruitutem, tibi principatum maliciosis artibus adstruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum sunt, & sub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca seruitute fuerit grauius, in quem nis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere: cùm ipse multò dignior sis qui puniaris, quãdoquidem abrogatis quæ omnium consensus approbat, plus tua quàm exterorum mortalium placita valere postulas. ego quę nunc facio, quia benè facta iudico, ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor, mulierculã alienigenã me duxisse. audis à meipso mea facta, vt ab ingenuo. neq; enim latere cupio. Sacra etiã Dijs facio præter cõsuetum, quia id æquum cẽseo, ex multis mihi veritatẽ quærere, & non sicut sub tyrannide viuere, de vnius tantũ fiducia pendentẽ. nemo mihi rem grauem fecerit, qui in rebus meis meipso plus arbitrij habere voluerit. Hæc Zambria pro se & quibusdam sui similibus afferente, populus quietus expectabat quonã audacia hæc esset euasura, maximè q videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominẽ insolentem iritatiorem redderet. verebatur enim ne plures tales in loquendo impudentiq imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atq; ita tum concio dissoluitur. ac fortasse vlterius malum hoc serpsisset, ni Zambrias maturè sublatus esset talem ob causam. Phinees tum aliis rebus, tum patris dignitate, iuuentutis facilè princeps, Eleazari pontificis filius, & Molen magnum patruum habens, ægerrimè tulit Zambriæ contumaciam: cuius impunitate ne legum cõtemptus cresceret, vindicare in flagitiosos decreuit. non ignarus q exẽpla primatum in vtramuis partem plurimum valeant. Cumq; tãto esset animi & corporis robore, vt non temere aliquid arduum aggrederetur, quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tẽtorium vadit, & eodem ictu ipsum vnà cum Chosby transfigit. quo exemplo iuuentus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accensa, certatim in eiusdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficit, reliquos insecuta pestis sustulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem pepercit, qui cum iure cognationis talẽ suorum petulantiam cohibere deberent, aut dissimulare aut accendere etiam maluerunt: nec prius destitit, quã quatuordecim millia virorum desiderarentur. Hanc ob rem Moses in Madianitas concitus, ad gẽtem internecione delendam exercitum misit, de qua expeditione mox narrabimus, postquam quod omissum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc faceret à Deo est prohibitus, nihilo tamen tale hostibus consilium dedit, quo effectum est vt

Zambriæ aduersus Moſen oratio.

Phinees Zãbriã & Chosbi vno ictu transfigit.

Al. 24000. Moses in Madianitas mouet.

quibusdam infectis prana opinione, penè totius populi religio sit corrupta: hunc inquam Balaamum tanto honore dignatus est propheta, vt oracula eius suis literis inseruerit: cumq; nihil vetaret quin ea pro suis ederet, nec vllo teste id factum eius coargui posset, maluit cum debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hæc quisq; vt libuerit ita cõsideret. Moses autem vt dicere cœperam, in Madianitas misit exercitũ duodecim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: eisque copijs Phineem præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria vi-ctarore earum pœnas exactas paulo ante memorauimus.

An. mundi 2493. *Ante Chri. nat.* 1472. Num. 31.

CAP. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regis quomodo à Mose duabus cum dimidiata tribubus concessa.

MAdianitæ verò intellecto hostium aduentu, & quòd iam non longè abessent, & ipsi copias in vnum contrahunt, & qua in regionẽ suam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præstò erant, impetus eorum pro viribus propulsaturi. Sed mox primo congressu tanta multitudo Madianitarum est cęsa, vt numerus cadauerum iniri non posset, ne regibus quidem seruatis. Hi fuêre Ochus, Sures, Robeas, Vbes, & quint' Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram vocare malunt. Fusis hostibus Hebræi regionem sunt populati, prædas abigendo, & incolas vnà cum mulieribus interimendo, solis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Mose mandatum acceperat, qui reducto incolumi ac illæso exercitu, prædam quoq; memorabilem retulit, boum quinquaginta duo millia & insuper sexaginta septem: asinorum sexaginta millia, vasorum aurei & argentei corum magnum numerum, quibus in domestica suppellectile vtebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductę sunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moses autem partitus prædam, quinquagesimam eius partem Eleazaro dedit & sacerdotibus, & Leuitis alterius quinquagesimam: reliquum verò populo distribuit. quo factum est vt deinde suauiter viuerent, opibus virtute quæsitis, ocium quoque ad fruendum nacti. Moles autem iam admodum senex Iesum designauit, qui sibi in prophetæ & ducis (si opus foret) munijs succederet, Deo ita iubente vt hunc principatus successorem faceret. Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Mose præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gade & Rubeli, & dimidia Manassitis, numero pecudum & alijs rebus abundantes, de communi consilio rogant Mosen, vt sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quæ non multo ante bello capta fuerat. esse enim pascuis vberem. Ille verò suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuicio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans. Velle eos in ocio luxu q; ue terram marte quæsitam communi possidere, & nolle arma cum cætero exercitu ferentes, terram vltra Iordanẽ à Deo promissam capere, deuictis gẽtibus quas ille & hostib' haberi iusserat. Qui videtes eũ iratũ, ne meri-

Hedio Cap. 7. Ruffi. Cap. 5.

Quinq; Reges Madianitarum cęsi.

Aliàs Arecceme vel Arcæ.

Ingens præda de Madianitis parta.

Num. 27. Deut. 3. Iosuam Moses sibi succedere designat.

Num. 32. Tribus Ruben, Gad, & dimidia Manassis, Amoritidẽ terrã expetunt.

An. mun-di 2493. Ante Chri. nat. 1472.

ne merito irasci videretur, respondent se neq; per ignauiam periculaneq; per desidiam labores fugere, sed hoc tantum agere vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratosq; se adiebant, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipso duce acciperent, reliquũ exercitum armatos quocunq; ducerentur sequi, & communibus militare auspicijs. Tum Moses comprobata eorum voluntate, aduocatoq; Eleazaro pontifice & Iesu, cæterisq; magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia cõfecta fuerint. atq; hoc pacto accepto quod petierunt, & exstructis munitis oppidis, liberos & vxores atq; impedimenta in illis deponunt. Moses quoq; in eadem regione decẽ vrbes cõdidit, in illum quadraginta octo numerũ computandas, in quarum tribus asyla sanciuit, illis tantũ profutura, qui cæde non sponte cõmissa eò confugissent, statuitq; talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex viueret sub quo cædes accidit, post cuius obitum redire in patriam permisit. Exilij verò tẽpore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbẽ refugij deprehensum: idq; ius solis cognatis esse voluit, alijs non itẽ. Cæterũ oppida refugij fuerunt hæc. ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Bataneade Gauladeaman, & post captã Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Mosis destinata sunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationẽ præberent. Eodem tempore cum defunctus esset quidam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantum sexus relictis, tribules eius viri insignes Mosen consulunt, an filiarum eius in diuisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalẽ fore: sin mallent in aliam tribũ elocari, sortẽ in sua tribu relinquerent. atq; hac occasione instituit, vt cuiq; tribui suæ sortes perpetuò manerent. Quumq; iam de quadragesimo migrationis anno triginta tantum dies supererent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila visitur, agrum habens palmetis consitum, vbi populum omnem præsto vidit, in hunc modum verba fecit.

Num. 35. Deut. 4. 19. Ios. 20.

Oppida refugij.

Num. 27. 36. Salpadis filiæ parentis loco hereditatẽ capiũt.

Historia Deuteronomij. Ruffinus Cap. 5. Hedio Capit 8. Deut. 4.

CAP. VIII.

Mosis leges, & quomodo ex hominibus fuerit sublatus.

Mosis ad populum ante obitũ oratio

VIri commilitones, & longi laboris socij, quoniã Deus ita vult, & ætas CXX. annorum exacta postulat, vt ex hac vita discedam, & rebus vltra Iordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æquum duxi, vt quantum [illegible] vestram felicitatem attinet, ne nũc quidem officio desim; sed pro gra[illegible] a mihi data prouideam, vt pro commonstrata ad eam via, sempitern[illegible] apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tàm vestra quàm posterorum beatitudo consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita discedamus. Fidẽ enim, sat scio, mereor, vel quòd antehac vestris commodis indesinenter seruiens nunquã vos fefelli, vel quòd anima prope exitũ constituta in omni virtute ac veritate

scipsa

seipsa meliot redditur. Filij Israëlis, vna omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis quales ipse postulat, qualésve ego ex ipsius sententia instituo, nunquam non macti virtute, æmulandiq; omnibus eritis: sed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deest breui consequemini. Tantum voluntati diuinæ obsequimini, & mandatis eius parete: & neq; legibus per me latis alias præponite, neq; in religione per contemptum quicquam nouate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis. nam auxiliante Deo, minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterùm virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimum præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: qua inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hæc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei me perferente scriptas, nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vsum nunquam non meditemini. Ego verò commodis vestris lætus discedo, vosq; pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autem sub cuius ductu hactenus egistis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quamdiu ipsum & pietatem coluerit is, tam diu sub eius præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant, quibus parentes beati eritis. nimirum pontifex Eleazarus & Ietus, & senatus ac primates tribuum, quibus cauete vos difficiles præbeatis, scientes quòd qui benè parere nouit, etiam benè imperaturus est vbi ad potestatem peruenerit: néve in hoc libertatem sitam existimetis, si mandatis principum obmurmuaueritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis: à quo vicio si vos in posterum seruaueritis, res vestras in meliore statu videbitis. Absit autem vt ita in hos exasperemini, quemadmodum aliquoties in me incanduistis. meministis enim quòd sæpius à vobis de salute periclitatus sum quàm ab hostibus. quod non exprobrandi causa dico: nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ contristatos relinquere, qui etiám tunc æquo animos vos tuli: sed vt admoniti in posterum sapiatis, id quod in vestram etiam rem futurum est, & ne in præpositos contumelioli sitis elati opum affluentia, quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa potiemini. alioqui si per has insolentio- Deuter. 7. 11.
res facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini, Deum fautorem nequaquam estis habituri. quem si vestro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam oppressi ab hostibus per summam ignominiam amittetis, & per totum quàm late patet orbem dispersi seruitute vestra terras ac maria replebitis. quò si [illegible]ntum fuerit, iam frustra pœnitebit patrias leges non seruasse. quare quò minus periculi sit, ne illas violetis, post victoriam neminem hostium superesse patimini: id rebus vestris conducibilius existimate, ne cum illis viuentes ad similia studia prolapsi patriam institutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa quotquot habent ad vnum tolli iubeo, ferroq; & flammis ita deleri, vt etiam memoria eorum omnis abolea-
tur. Sic enim bona vestra tutius cõseruabitis. Verùm ne per ignorantiã

Ann. mundi 2493. Ante Chri stum nat. 1471. Mosis ad Israelitas vt Deo ipsiusq; mandatis sint obedientes adhortatio.

Diuini auxilij promissio.

Obedientia erga magistratum.

Israelitæ hostes, eorumque idola tollere iubentur.

meliorum

An. mundi 2493. Ante Christum nat. 1471.

meliorum natura vestra in deterius depraueture, Deo iubente & leges conscripsi, & formam administrationis rerum tàm publicarum quàm priuatarum, à quibus si nusquam discedatis, mortalium omnium felicissimi eritis. Hæc loquutus tradit eis Codicem, leges scriptas & instituta bene viuendi continentē. Illi verò soluebantur in lachrymas, & iam tum desiderio ducis mœrebant: memoresq; quāta pericula pertulisset, quamq; alacriter salutem ipsorum procurauisset: & de futuro solliciti quòd non essent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æquè propitium Mose non amplius deprecatore: tum pœnitentes eorū quæ in deserto per furorem contra illum commiserant, grauissimè dolebāt; ita vt totus populus lachrymans nullam consolationem admitteret. Moses verò solabatur eos, & iubens à lachrymis desistere, ad leges accipiendas hortabatur, atq; ita tum concio est dissoluta. Nunc priusquam ad reliqua transitum faciam, operæ pretium duxi, leges talis latoris maiestate ac virtute dignas hic inserere, quo lector cognoscat, qualia sint nostra iam inde à priscis seculis instituta. Extant autem omnia quæ ille vt scripsit, vt nihil ornatus causa liceat affingere: seriem tantum nouauimus, & leges quas ille sparsim vt quamq; à Deo retulerat, scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus: qua de re lector admonendus erat, ne si quis fortè ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincerè scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges quæ ad publicam institutionem, ritusq; gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam consuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & factorum causis Deo fauente scribere est animus.

Leges à Mose latæ. Ruffin. Cap. 7.

Excusatio Historiographi, cur Legū seriem innouarit.

Israelitæ quomodo in terra Chananæa viuerent.

Postquam acquisita Chananæa terra, vrbibusq; conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata obseruando rem Deo gratā facietis, & partam felicitatem constabilietis. Vrbs sacra sit vna in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, sed collectitijs constructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam speciem præ se ferant: ascensusq; sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per accliue aggesta: in alia verò vrbe nec altare sit vllum neq; templum. Deus enim vnus est, & Hebræorum genus vnum.

Vrbs sacra & templum in Chananæa.

Conuicium Deo faciens. Leuit. 4.

Qui conuicium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominiosè & obscure sepeliatur.

Deut. 16. Ter in anno Hebræi conuenire debent.

In sacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficijs gratias agāt, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac cōuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim vt inter se noscantur, quibus idem est genus, quiq; eisdem studijs delectantur. Id verò ex huiusmodi congressibus facilè contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicem esse oportet.

Decimæ. Deut. 18.

Sint præterea decimæ fructuum seorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe insumatur in sacrificia & conuiuia. Æquum enim est ex prouentu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere.

Merces meretricis.

Ex mercede meretricis non est sacrificandum, neq; enim quicquam Deum delectat.

cum

cum iniuria coniunctum: neque maior est turpitudo quàm quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Dijs alienis nemo malè loquatur. Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta vtatur. est enim solotum sacerdotum. Septimo quoq; anno, quando per Scenopegiæ festa apud Sanctam vrbem sacrorum causa conuenitur, pontifex e sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neq; mulieres neq; pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipia quidem. Nam bonum est vt inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant. sic enim minus peccabunt, non ignari quid sit in lege decretum. Leges etiam vim maiorē obtinebunt in delinquentium conscientijs, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas infigunt: ita vt nunquam nō legis voluntas intus obuersetur, & quantas pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidiè, incunte die, & cum itur cubitum, commemoranda summi Dei beneficia quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachijs ostentanda. & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circunferenda sunt inscripta in capite & brachio, vt vndiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & iustitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi sors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, vt præsentibus illis nec conuiciari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, vt assueti homines reuereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pecunijs esse corruptos, aut manifestè coargui possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus alijs rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi vero is infirmior sit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu præterius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quàm Deum facit. Quòd si iudices nesciant de negocio ad se delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam vrbem integram causam relegēt: tum verò pontifex & propheta vnà cum senatu quod visum fuerit decernāt. Vni testi fides non habeatur, sed tribus, aut vt minimum duobus, quorum testimonium vita ante acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque seruum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres. probabile enim est aut lucri causa aut præ metu non verum testimonium deposituros. Quòd si cui falso testi creditū fuerit, isq; postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauante hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neque sulpicio sit à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura proposita iudici præmijs. quod si nullus existat index, magistratus oppidorū vicinorum

An. mundi 2493. Ante Chri. ſum nat. 1471.

Dij alieni. Deut. 22.

Linum & lana.

Deut. 11.

Legis libet in tabernaculorum foro prælegendus.

Pueri Leges ediſcant. Deut. 6.

Signa Legis.

Septem Præſides.

Honor magiſtratus.

Officium Iudicum.

Iuſtitia eſt Dei potētia.

Falſi teſtis pœna. Deut. 21.

De homicidio commiſſo.

An. mundi 2493. Ante Christum nat. 1471.

vicinorum agro in quo cædes est facta, & senatus conuenientes, metiantur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & adductam in tesqua nec sementi nec plantationi idonea, neruis ceruicis abscisis, cædant, & ablutis manibus supra caput iuuencæ sacerdotes & Leuitæ ac senatus illius oppidi, puras se manus ab ea cæde habere proclament, eamq; nec fecisse se, nec dum fieret interfuisse. inuocentq; Deum vt propitius factus nunquam posthac in ea regione tale malum accidere permittat.

Aristocratia optimum regimen.

Deut. 17. De Regis electione.

Optimum quidem est optimatum regimen, & sic in administrata Republica viuere, nec est cur aliam eius speciem concupiscatis: sed præstat vt hac contenti in legum & vestra ipsorum potestate sitis. Satis enim est Deum habere præsidem. Attamen si regis vos cupido teperit, nemo sit nisi vestri generis & sanguinis, & cui iustitia sit cordi cum cæteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legibus & Deo quàm suæ sapientiæ tribuat, nihilq; præter pontificis ac senatus sententiam faciat; nec multas alat vxores, aut pecunijs equisve plurimis gaudeat: quarum rerum copia facilè contemptor legum posset euadere. & si talibus quibus plus æquo fuerit deditus, obstandum est ne potentior fiat quàm rebus vestris expedit. Terminos terræ mouere non est fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pacatæ: sed religiosè cauendum vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quòd hæc præcipua causa sit bellorum & seditionum, si auaritia certis terminis non circumscribatur. Facilè enim legum præscripta transilit, qui terminis cupiditatem suam cohiberi non patitur.

Deut. 19. Termini terræ non mouendi.

Leuit. 25. Plantarum ante quartũ annum fructus prohibiti.

Qui terram plantauerit, si plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium vsum conuertere. intempestiuus enim est talis fructus quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, eius vsus nec Deo conuenit, nec domino. quarto verò anno colligat quicquid iam tempestiuum, & in sanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in cõuiuijs cum amicis consumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu suo fructus colligat. Agrum vitibus consitum ne semines. sufficit enim quòd hanc plantam nutriat, nec opus est vt & aratro vexetur. Bobus aranda est terra, nec aliud animal cum eis subiugandum, sed eiusdẽ semper generis sub idem iugum agenda. Semina quoq; debent esse pura & impermixta, nec duũm simul aut trium generum sunt seminanda, abhorret enim natura communionem dissimilium. Neq; diuersi generis iumentorum coitus sunt admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis sui perueniat, vt solent à minimis principijs res in peius proficere. Cauendum est autem magnoperè, ne quid eiusmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici deprauari possint. quapropter ne leuia quidem leges dissimulant, dum officio suo nusquam deesse cupiunt. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vsum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoq; racemuli relinquantur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantum ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisq; suis tantum commodis

Vites plantandæ.

Terra arãda.

Deut. 24. Egenis aliquid in agro relinquendum.

commodis prouideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bobus in area triturantibus os obligandum est. non enim æquum est vetare laboris socios quò minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam proprijs se satient: & quæ indigenæ siue sint exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt, auferre vero secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios degustare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis a Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim cum id anni tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationē non diu duraturū. & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumant hortentur, Israelitas quidem vt socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere: aduenas verò hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumēdum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro etiam alios honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis supersit benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem pœnā hanc sustineat, eò quòd cum esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cum ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis. & Dei benignitate amplas facultates consequuti, ex his nonnihil per compassionē egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoq; anno est conferenda, quæ in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferāt, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratijs actis, & sacrificijs iuxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtrasque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat, quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram veberem & amplam fruendam dederit: testatusq; decimas se iuxta Mosis legem soluisse precetur Deum, vt tum sibi priuatim, tum Hebræis publice propitius & quæ bona hactenus dedit conseruet, & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur.

An. mundi 2493. Ante Christum nat. 1471.

Deut. 25. Boues triturantes.

Viatores à pomis maturis nō arcendi.

Plagæ quadraginta.

Decimæ egenorum.

Primitiæ frugum.

Deut. 26.

Vbi ætas maturuerit vxores ducant virgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi coniungat alteri maritatam, neue priorem eius virum contristet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem. decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neq; meretrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factā, nuptiale sacrum Deus non admittit. atq; hæc ita obseruari valdè interest, ad hoc vt proles nascatur ingenua, & ad studium virtutis erecta, si non è turpi aut liberali matrimonio sint prognati.

De vxoribus ducendis.

Ancillas ingenui non ducant.

Meretricis nuptiæ.

Si quis aliquam pro virgine desponsam postea talem non inuenerit, in ius vocatā accuset, afferatq; argumenta quæ habet: puellæ verò causam agat pater aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et siquidē puella fuerit absoluta, degat in accusatoris coniugio, isq; nullum post hac dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præbue

Pœna mulieris pro virgine desponsatæ talis postea non inuenta.

Deut. 22.

An. mun. di 2493. Ante Christum natũ 1471.

rit, quæ contradictionem nõ recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua insontem detulit, pœnas luat quadraginta vna minus plagis acceptis, & quinquaginta siclos puellæ patri mulctæ nomine numerare cogatur. Quòd si viciata fuisse coarguatur, si quidem plebeia fuerit, eò quòd parum solicitè pudicitiã vsq; ad nuptiarum tempus seruauerit, lapidibus obruatur. quòd si ex sacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si quis duarum vxorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamuis causam, alteri plus beneuolentiæ honorisq; detulerit, alteri verò minus: si filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd sua mater in maiore gratia patris fuisset, postulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatem paternarum patrem iuxta meas leges auferat, nõ permittatur. iniquũ enim est eum qui sit natu grandior propter matrem negligentius à patre habitam suo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum obtulerit, si quidem persuasæ vt se præberet, simul cum ea capitalis esto. fontes enim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit vt liberali coniugio tem turpissimã anteponeret: hæc verò quia lucro aut voluptati succubuit. quòd si solitar â alicubi nactus, vi oppresserit, solus det supplicium. Qui virginem nondũ desponsatam constuprauerit, ipse ducat. quòd si pater puellæ nolit hanc ei nuptũ tradere, quinquaginta siclos iniuriæ pretium numeret Qui à coniuge quacunq; de causa, vt sæpè hominibus vsu venit, disiungi postulat, scripta ei securitatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis quærendi, alioqui diuortium non permittitur. Quod si & alterum offenderit, aut post eius mortẽ priorem maritus reducere eam voluerit, non licet vt ad eum redeat.

Si cuius maritus nondum susceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, sortis hæredem nutrito. nam hoc è Republica erit. dum nec familiæ deficiunt, & possessiones apud cognatos remanent. mulieri quoque leuior fit calamitas, cum priotis mariti coniunctissimo victuræ. quòd si frater nolit eam ducere, mulier senatũ accedens testetur, quòd volentem eam in familia manere, & ex ipso liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò senatu causam, siue magnam siue parũam afferat, hoc tantum res euadet: vxor fratris soluto viri illius calceo, & consputa eius facie, meritò hæc illũ pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriam fecerit. atq; ita ille quidem è curia discedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si quis vel virginem vel maritatam captiuam abduxerit, eique legitimè coniungi voluerit, non ante ius esto cubile eius tangere, quàm raso capite lumptoq; lugubri habitu cognatos & amicos in bello amissos deplorauerit, vt ita mœrore satiata tum demùm ad nuptiale conuiuiũ veniat. Benũ enim & iustum est, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus & non suæ tantum voluptati indulgens illius desiderio negligat Elapsis aũt luctus triginta diebus, tot enim sapienti ad deplorandos caros sufficiunt, tunc nuptis dare operam liceat. Quòd si satiata concupiscentia pro coniuge eam habere dedignatus fuerit, ne pro serua quidẽ eam tractare ius habeat: sed quocunq; mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi potestatem habeat. Quicunque è iunioribus parentes suos contempserint, & debitum honorem præ pudore aut cõtumacia reddere eis neglexerint, & insuper cõtumaces ac proterui in eos fuerint,

Leuit. 25.
Defuncti fratris vxor ducenda.

Cum capta coniugium. Deut. 21.

Luctus triginta dies.

Deut. 21.
De liberorũ ἐξουσίᾳ.

fuerint, hos primum verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos iudices. dicámq; non voluptatis causa in matrimoniũ se conuenisse, neq; vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: sed vt liberos acquirerent, qui se in senectute nutriant, & necessaria sibi suppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio, summa cura educauisse, nulli rei parcentes quæ ad eorum salutem & institutionem pertinere visa sit. nunc quoque quando iuuenturis erraris gnoscendum est, satis sit quòd officij hactenus oblitus es. proinde resipisce & cogita. quòd etiam Deus læsis parentibus offenditur, qui & ipse humani parens est generis, & ad se pertinere iniuriam existimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis est appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius absit vt tu facias periculum. His verbis si arrogantia iuuenum emendata fuerit, per insciam commissis debetur venia. hoc enim & ad legislatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filium legibus dare pœnas videant. quod si hi sermones & præcepta nihil proficerint, sed contumacibus in parentes ausis pergat leges sibi infestas reddere, ab ipsis extra vrbem sequente turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant supplicium. Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quisquam expers terræ iaceat, vltra quàm iustum est pœnas exsoluens. Mutuum dare ad vsuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum. non enim iustum est reditus captare ex fortunis tribulium, sed præstat opem ferre illorum necessitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionem, quæ huiusmodi beneficentiam solet consequi. Qui verò acceperint mutuo siue pecuniam, siue fructum aliquem aridum aut liquidum, vbi Deo fauente ex sententia fruges ipsorum prouenerint, alacres restituant eis qui mutuauerunt, quasi sua reponentes, & vsuri denuo si opus fuerit. Quod si non pudeat eos non reddere, non sunt è domibus auferenda pignora, nisi iudicium: & pignus foris est expectandum. is verò qui afferre debet, nihil contradicat ei qui cum legum auxilio ad se venit. & si quidem non inops fuerit qui oppignorauerit, retineatur pignus donec reddatur mutuum sin autem pauper, restituat id creditor priusquàm Sol occidat, maximè si vestimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum, quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors. Molam & instrumentum quod ad hanc pertinet non esto ius pignus capere: ne carentibus his si desit cibum parandi facultas, ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui cõmiserit, mulctator capite: qui verò aurum aut argentum subtraxerit, duplum restituito. Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit, impune esto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quintuplum numerandum est. Qui vero mulctam soluere non valet, in seruitutem vindicetur. Qui tribuli in seruitutem est venditus, sexennio seruiat, septimo anno manumittatur. Quod si in herili domo prolem è conserua susceperit, & propter suos affectus seruire maluerit, anno iobileo, is est quinquagesimus, liber esto vnà cum filiis & vxore. Si quis autem aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconẽ indicato loco in quo inuenit: reddatq; sciens non esse

An. mundi 2493
Ante Christum 1471.

Hostes sepeliendi.
Deut. 23.

Mutuum dare ad vsuram Hebræorum nemini licet.

Mutuũ reddendum.
Deut. 24.

Pignus.

Furtum.

Hebræus seruus anno septimo manumittendus.

Inuenta bona.

An. mundi 2493. Ante Christum natũ 1471.

bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus in quas errantes in deserto inciderit, si ignoretur dominus, statim apud se reseruet, Deum testatus quòd aliena vsurpare non cupiat. Iumentum per tempestatem in luto hatens præterire non licet, sed subleuandum est non secus quàm proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, noa per ludibrium rimam captando alienas vtilitates impedire. Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in rixa absq; ferro, cõfestim vindicetur: idem patiente eo qui percussit, quod fecit. quòd si dominus relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percussit a cæde insons esto. sin autem reualuerit, & multa in ægritudine insumpserit, percussor quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat. præterq; mercedem medici. Qui mulierem vterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur a iudicibus, quòd corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quod si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quandoquidem vitam pro vita reponi iustum est. Venenum neque lethale, neq; alias noxium quisquam Israelitarũ penes se habeat: quòd si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduersus quos venenũ parauerat. Qui excæcauerit quenquam, similia patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi seuerior. Bouem cornupetam dominus iugulet. quòd si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus qui vel in cibum veniat. quòd si & dominus coarguatur nouisse ingenium eius, neq; tamen cauisse, & ipse morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis causa fuerit. Quòd si fœtum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidem lapidetur, dominus autem eius triginta siclos necati hero perloluat. Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit vendãtur tam mortuus quàm qui percussit, & pretium vtriusq; inter se domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non sit libera, sed vt absit periculum ne quid incidat. quòd si in talem foſſam non clausam pecus alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet. tecta quoq; circumsepienda sunt obicibus, qui non facile prolabi sinant ac decidere. Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neq; vir, neq; mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucri facturus sit. in vniuersum enim danda est opera vt sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus vnquam potest fallere. quòd si absq; dolo malo cui cõmissum est id perdiderit, accedens ad septem illos iudices, iureiurando Deum teste faciat, quod nihil sua voluntate aut malicia sit perditũ, nec vllum se parte depositi, atq; ita absolutus abeat. quòd si vel minima commissorum parte vltis post perdiderit, ad rehibendũ quod accepit, insolidũ cõdemnetur. Idem ius esto de mercedibus quæ parantur labore corporis. Cauendum ne quis virum pauperem mercede sua defraudet, memor & is vicem agri & facultatum hoc a Deo sortitus sit. proinde non procrastinanda solutio, sed eadem die reddenda, cùm constet Deum nolle vt operarius laboris sui fructu careat. Liberi ob parentum iniquitatem puniendi non sunt,

Venenum.

Pœna talionis.

De boue cornupeta.

Deut. 21. Homicida lex.

Deut. 21. Puteus.

Deut. 24.

Ibidem.

Ibidem.

Merces.

Liberi ob parentum iniquitatẽ non puniendi.

sunt, nimirum propter suam virtutem digniores miseratione, quòd è talibus nati sint, quàm odio propter illorum vicia. Neq; patribus peccata filiorum sunt imputanda, qui contempta parentum disciplina multa sibi permittunt facere. Spadones abominare & auersare, qui virilitate & genitura se ipsi priuauerunt, quam nobis Deus ad incrementum & multiplicationem addidit. Procul arcendum est hoc genus, quod non modo posteritatem quantum in se est, sed multò ante propriam innocentiam ac puritatem perdidit. Satis enim constat quòd effœminato primum animo etiam corpora habent muliebria similiter abhorrere oportet quicquid inter portenta ducitur. *An. mundi 2493. Ante Christ. nat. 1471.* *Spadones.*

Castrare nec hominem licet, nec vllum aliud animal.

Hæ pacis leges & instituta sunto, & Deus propicius inconcussam eam & impertur batam conseruabit. absit aũt vt vllum tempus veniat quod hæc innouet & in contrariam formam transferat. Quoniam autem necesse est homines vel sponte vel inuitos in turbelas ac pericula incidere, age etiam de his pauca præcipiamus, vt scientes quid opus facto sit, cum vsus erit in promptu habeatis salutaria consilia, nec sitis hac parte imparati in ipso temporis articulo. Faxitq; Deus vt terram quam vobis pro labore vestro ac virtute dedit, in pace ac trãquillitate colentes possideatis, nec hostibus incursantibus, nec domestica seditione turbante, quæ abrogatis patrum legibus & institutis, in contrariam disciplinam vos inducat: vtquein perpetua legum à Deo comprobatarum obseruatione permaneatis. Bella verò vel vobis vel vestris posteris gerenda, extra fines Deus auertat. Cæterum cum bellum instabit, caduceatores primum ad destinatos hostes sunt mittendi. decet enim antè arma verbis ad eos vti, docendo quòd quamuis & copiæ vobis adsint numerosæ, & equi, & arma, & super omnia Deus auxiliator propicius, mauultis tamen non cogi ad bellum, neque ex rebus illorum direptis ingrata lucra quærere. Et si quidem quod æquum est persuaderi sibi patiantur, præstat pacem inuiolatam seruare: quòd si plus suis viribus tribuentes ius in armis reponant, exercitum contra eos educite, imperium Deo committentes, creato vno aliquo forti viro qui vicarius illi sit, & quasi proimperator. multorum enim imperium non modo moram affert rebus strenuè gerendis, sed non rarò plus nocet quàm prodest. Delectus autem habendus est virorum tantum robore tam animi quàm corporis præstantium: ignaui verò minimè admiscendi, ne dum res armis geritur, in fugam auersi hostium conditionem potiorem faciant. Immunes autem sint à militia, qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa sunt vsi: tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt: & præter hos qui desponsata vxore nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & seruantes se relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant. *Belli leges Deut. 20.* *Caduceatores ablegandi.* *In belli quib. mittendis.*

Castris autem positis cauete ne quid asperè ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi vrbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: sed parcite, non ignorantes in vsum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, quòd, cum ipsa belli causa non fuerint, iniustè affligantur, mutatura domicilium si liceat, & aliò migratura. Victores in prælio facti, eos qui in aduersa acie steterunt cædite, cæteros tributarios futuros seruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis *Arbores frugiferæ non excindendæ. Deut. 20.* *Chananæorum gentẽ extirpandã.*

Mundi 2493. *Ante Christ nat.* 1471.

sunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir ſtola muliebri. Hæc ſunt inſtituta quæ Moſes reliquit. Leges vero ante quadrageſimo anno cõſcriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus.

Deut. 30. 31. 32. 33. 34. Moſis carmẽ & benedictio.

Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, ſaluis eos precationibus Deo commendauit, ſicut contra diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduerſus earum præſcriptum agerent, deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod ſcriptum reliquit in ſacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta ſunt, atq; fiunt, euentis nuſquà non congruentibus. Hæc volumina & Arcam Sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis ſcripta repoſuerat, & præterea tabernaculũ. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis ſedibus, non obliuiſceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: ſed expeditione in eos ſuſcepta pœnas repoſceret pro damnis in deſerto ſibi illatis. Capta aũt Chananæa, & plebe eius, vt par eſt deleta, aram erigere iuſſit ad ſolem orientem obuerſam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, ſiniſtrũ Gibalem: diuiſaſq; copias in ſenas tribus ſuper duobus montibus conſiſtere, & vnà cum illis Leuitas ac Sacerdotes, & primum illos in Garizeo precari omnia fauſta leges Dei & religionem ſeruantibus, & Moſis cõſtitutiones non violantibus, alteros vero acclamationibus hoc approbare: & rurſum his precantibus illos acclamare, deinde pari modo tranſgreſſoribus execrationes inferre, ſuccinctes ſibi inuicem, ab alteris dicta cõprobantes. & tam fauſtas ominationes quam deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum earum eas literæ haberent quæ tandẽ huic aræ inſcriptæ ſunt, ex vtroq; latere, quà populus ſuſtinere eſt ſtare, & holocautomata offerre & poſt eam diem nunquã alias victimas imponere: neq; enim fas erat. Hæc ſunt quæ Moſes præcepit, & quæ Hebræorum gens indeſinenter obſeruat. Poſtridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem excluſis iureiurãdo eas ad legum cuſtodiã aſtrinxit: vtq; Dei voluntatem diligenter expendentes, neq; cognationis gratiam, neq; periculorum metum, neq; vllam aliam cauſam tanti facerent, vt eam potiorẽ legibus ducentes, ab earum præſcriptis diſcederent. ſed ſiue conſanguineorum vrbs aliquis, ſiue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut ſtatum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam ſi vicinæ, à fundamentis vt deſertricem reuellerent, & ne ſolum quidem ipſius, ſi fieri poſſit, ſupereſſe paterentur. ſin vero id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, ſaltem teſterentur ſe impietati alienæ non conſentire. hæc populus ita forte iureiurando firmauit. Poſt hæc docebat eos quomodo ſacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones ſuſcipiendæ, captato ſigno ex lapillis de quibus iam diximus. Sed & Ieſus ſuperſtite etiam tum & præſente Moſe vaticinatus eſt quicquid pro ſalute populi geſturus erat, vel foris bello adminiſtrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens inſtituendam eos præparans, diuino monitu ſe præſagire aiebat, quòd ſi patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipſorum armis exterorum opplendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipſos ſub haſta victoris venundandos, ſeruituros que gentibus quæ afflictorum nulla miſeratione tangerentur: ac tum de-

Amalecitas plectendos. Deut. 27. 28.

Deut 29. Moſes Hebræos iureiurando ad legum cuſtodiam aſtringit.

mum feram atq; inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipsorum cõditorem, & vrbes suis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non semel tantum amittant, sed sæpius. Deinde & Moses exhortatus Iesum vt in Chananæos exercitum duceret, affuturumque cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fausta ominatus. Quoniam, inquit, ad patres nostros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præsentibus ago pro cura ac prouidentia quam de rebus vestris hactenus habuit, non solum depellendis aduersis, sed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac solicitudinem dum vestrum statum in meliorem fortunam reducere conor, propicius semper adiuuit: imò vero ipse & exorsus est rem & absoluit, me ministro vsus & vicario in obeundis quæ ad vestram felicitatem pertinere visa sunt. Quapropter æquum est, vt priusquàm decedam, eius potentiæ, qui & in posterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, meque hoc debito exsoluam, vestræque memoriæ commendem, quòd hunc solum colere & venerari conuenit: & leges eius habere in pretio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in posterum à propitio conferendis, longè sint anteponenda. Grauis enim aduersarius est vel homo legislator, si constitutionibus suis autoritatem adimi sentiat. Dei verò indignationem absit vt experiamini. quæ legibus ipsius contemptis excitari posset. Hæc postrema verba Mose loquente, & singulis tribubus sua fata aperiente, vniuersa multitudo in lachrymas erupit, vt mulieres plangentes dolorem ob futuram ipsius mortem conceptum declararent. quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes præ se ferebant, quòd tanta esset viri virtus ac magnificentia, vt ne illam quidem ætatem latere posset. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœstitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antistite, futuram suam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipsum lugebant, quòd priusquàm eius virtutem satis degustassent, iam carendum eo, seq; destituendos videbant. Quantus aũt fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quod tum Prophetiæ accidit. Quamuis enim persuasissimum semper habuit, non esse instante morte dolendum, vt quæ præter Dei voluntatem ac naturæ leges non veniat, viso tamen affectu populi, à lachrymis temperare non valuit: dum verò eò proficiscitur, vbi dispariturus erat, omnes cum fletu sequebantur. Tum Moses his qui longiùs aberant manu mota significauit vt consisterent: proplores autem rogabat, ne excessum suum lachrymabilẽ facere pergerent, cum fletu prosequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendam existimantes, vt quemadmodum cupiebat seorsum secederet, continuerunt se inter se lachrymantes. Solus autem senatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Iesus. Vt verò in monte Abari vocato constitit, qui celsus è regione Hierichuntis attollitur, & conscendentibus latè Chananææ terræ prospectum exhibet, senatum dimisit. Cumque post mutuos complexus Eleazaro ac Iesu vltimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circumdatus in vallem quandam est ablatus. In sacris autem voluminibus scripsit se mortuum, veritus ne propter excellentem eius virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ eius tempus vniuersum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exe-

Anno mundi 2493. Ante Christi nat. 1471.

Iosuam Moses hortatur. Deut. 31.

Deut. 31.

Hebræorum ob Mosis obitum planctus.

Moses 120. ætatis anno ablatus.

Anno mũdi 2493. Ante Christũ nat. 1471.

git, vno mẽse minus. Mortuusq; est vltimo anni mense, die prima mensis qui à Macedonibus Dystrus dicitur, à nostris verò Adar: vir omnium quotquot vnquam fuêre prudentissimus, & qui consilia bona optime nosset exsequi: adhæc eloquentia & in tractando populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoq; ita semper in potestate habuit, vt omninò illis carere videretur, & nomina tantum eorum ex his quæ in aliis hominibus conspiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus cum luxit populus, cui nunquam quicquam tristius accidit, quàm tunc prophetæ mors, nec in præsens tantummodo sui desiderium reliquit, sed maximam apud omnes existimationem quotquot scripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æstimant. Atque hæc sunt quæ de Mosis exitu dicenda habuimus.

Adar Hebræis mensis duodecimus, nobis, Martius dictus.

Moses imperator bonus & vates.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Quintus.

SVMMA CAPITVM LIBRI V. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Iesus Hebræorum Imperator debellatis ac cæsis Chananæis terrã eorum sorte diuiserit tribubus.*

II. *Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderint, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis 300. tantum fuerint superstites.*

III. *Quomodo propter impietatem in Assyriorum seruitutem à Deo populus Israelitarum sit traditus.*

IIII. *Liberatus per Cenizum tradita.*

V. *Quomodo populus rursum à Moabitis sit subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.*

VI. *Quomodo sub Chananæorum imperium redactus, & per Baracum in libertatem sint repositi.*

VII. Quo-

VII. *Quomodo Amalecitæ deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerint.*

VIII. *Quomodo Gedeon populum liberauerit.*

IX. *Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaq; finitimis bella gesserint.*

X. *De Samsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit.*

XI. *Quomodo filij Sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio cæsi fuerint.*

XII. *Quomodo Elis audita filiorum cæde, & Arcæ amissione protolutus de throno expirauerit.*

Anno mundi 2494. Ante Christi nat. 1470.

CAP. I.

Quomodo Iesus Hebræorum Imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuiserit tribubus.

POST Mosen quemadmodum dixi ex hominibus sublatum, officiumque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Iesus iubet copias ad expeditionem instrui: mittitque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognosceret: castra deinde mouet maturè Iordanem traiecturus. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nam & huic tribui dimidiatæ Amoræam habitare permissum erat, quæ fuit Chananæ pars septima: reuocauit eis in mentem quid Mosi fuissent polliciti: rogauitque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem vtilitatem, alacriter præstarent quæ promiserant. illis verò imperata haud grauatim facientibus, armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem sexaginta stadia castra promouit: quæ postquam metatus est, commodum speculatores aderãt, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per otium considerauerunt, & mœnia qua parte magis aut minus erant munita, & portarum quænam assultum minus ferre possint, & capi essent faciliores. nec quisquam obuiorum spectantibus singula fuit molestus, dum curiositatem hospitum cõsuetam interpretantur, nec hostile adhuc quicquam suspicantur. vt verò sub vesperam secesserunt in quoddã diuersorium non longè à mœnibus, in quod primum fuerant deducti, iamque cœna peracta de reditu consultabant, indicatum est Regi cœnanti, venisse speculatorum quosdam è castris Hebræorum, & nunc diuertentes apud Rachaben hoc tantum curare

Iesus explo-ratores mittit in Hierichuntem.

Tribui Ruben, Gad, & Manassis qd Mosi fuisset polliciti Iesus in mentẽ reuocat. Num. 32.

Hierichuntem speculatores explorant.

An mundi 2494. Ante Chri. nat. 1470.

quomodo latenter se subducant. Ille verò confestim mittit qui eos deprehendant, quæstioni admouendos vt causam aduentus sui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, forte enim lini manipulos siccabat in mœnibus, speculatores his contexit. missis autem a Rege dixit hospites quotidiè ignotos paulo ante solis occasum apud se cœnatos discessisse, qui si suspecti essent Regi, quasi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, paruo negocio posse ab insequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam serio loqui putabãt, ne perscrutati quidem diuersorium abierunt. & excurrentes per vias quibus verisimile erat eos discedere, & quæ ad flumen ducebant, vestigio nullo inuento, frustra laborare destiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto suo periculo salutem eorum consuluisset, vt quæ in dolo deprehensa pœnam capitis cum tota familia Regi erat daturæ, rogatosq; vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiam sibi rependerent pro accepta salute, iussit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipsorum decretum internecioni traditis, mulieri salus manebit incolumis. hunc enim euentum sibi Deum iam ante significasse. illi & in præsens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc consilium dant, vt cùm præsenserit vrbem expugnandam, contectis fenestratibus & propinquis intra diuersorium, vestem coccineam pro fenestris expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ sibi salutis gratiam recipiat. q̃ si aliquis ex eius propinquis in pugna caderet, ipsius culpam fore non suam: neque se ad eius incolumitatem præstandam iureiurãdo teneri velle. His conditionibus discessum est, cum se fune de mœnibus demisissent; reuersique ad suos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Iesus Pontifici Eleazaro cum senatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorumque autoritate iusiurandum ratum est habitum. Imperatore autem solicito de traiectu (amnis enim auctus aquis fluebat, & cùm pontem non haberet, ne fabricari quidem hostis passurus videbatur, nec naues vllæ præsto aderant) Deus se illis transitum procuraturum promisit, fluentis eius imminutis. Itaq; Iesus postquam duos dies expectasset, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum Arca agmen præcedebant, post eos ibant Leuitæ portantes tabernaculum & vasa sacrificijs destinata. Sequebatur deinde totum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quò tutiores essent ab impetu fluminis. Vt verò Sacerdotibus primis ingressis vadabile est visum, q̃ & aqua decreuisset, & glarea non amplius vndarum volueretur, sed stabile solũ exciperet vestigia, oës iam intrepidè vadũ transibant, tale redditum cernentes quale Deus promiserat. steteruntq; in aluei medio Sacerdotes, donec transiret multitudo, & in tuto consisteret. quod vbi factum est, & ipsi egressi fluuiũ, liberum ei solitum cursum reliquerunt: qui confestim auctus, ad pristinam aquarum molẽ redijt. Exercitus aũt quinquaginta stadia progressus, ad decimum à Hierichunte stadium castra metatus est. Porrò Iesus ara exstructa è lapidibus quos singuli tribuum principes ex aluco, proheta iubente, sustulerãt, vt monumẽtum esset prodigiosè refrenati fluminis, sacrum in ea Deo fecit: & Paschæ solennitas eo loci celebrata est, omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laborarunt. nam & legum

Iosuæ 3. Iesus Iordanem traijcit cũ copijs.

Iosuæ 4.5. Iesus monumẽtum extruit ad Iordanem. Israelitæ Paschа celebrant, terræ frugibus fruuntur & desijt Manna.

segetes Chananæorum maturas tum demetebant,& alias prædas abigebant.eodem enim tempore & Manna eis defecerat,post annum,ex quo ea primum vti cœperant,quadragesimum. Cumque hæc omnia secure & impunè Israelitæ facerent, nusquam occurrentibus Chananæis, sed intra mœnia præ metu se continentibus, expugnare vrbes eorum Iesus decreuit. Itaq; prima die festiuitatis.Sacerdotes Arcã gestantes, stipati armatorũ custodia, accesserunt ad vrbe septem cornubus clangendo.& ad virtutem suos adhortando circumambulabant mœnia senatu comitãte,nec aliud quicquã faciendo,quã vt inflarent cornua, retrò in castra reuertebantur. Cumq; per sex continuos dies idem fecissent, septima Iesus cõtractis in vnũ copijs, reliquo populo conuocato,lætũ illis affert nunciũ, vrbẽ ea die sine labore capiendã, Deo hanc in potestatẽ ipsorũ tradente, & ruentibus sua spõte mœnibus facilẽ aditum aperiente. iussitq; oẽs occidi quotquot in manus militum deuenirent,& neq; lassitudine,neq; miseratione,neq; prędæ cupidine à cædibus auocari, aut effugium vllũ hostibus permittere: sed qcquid spiritum vitalẽ habet extinguere,nihil in prædã aut propriũ emolumentum cessurum reseruando. quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rẽ feliciter gestã spolia de primũ capta vrbe Deo dedicarentur.solum aũt Rachaben cum sua cognatione seruari,propter iusiurandum ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus instructũ exercitum ad muros admouet.vrbem deinde rursum circumambulant, præcedentibus cum Arca Sacerdotibus,& cornuum classico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cumque septies iustrata paulisper constitissent,collapsa sunt mœnia,nec machinis admotis,nec vlla alia vi ab exercitu illata. Hebræi verò nullo negotio per ruinam irrumpentes in Hierichuntem,omnes promiscuè cædunt, inopinato mœnium casu cõsternatos,& subitaneo stupore ad pugnam inutiles: passimq; cadaueribus viæ sternebantur,nullum nec præsidium nec effugium incolis inuenientibus,ita vt ne fœminis quidem parceretur ac pueris. repletaq; tum cæsatis vrbs,& postremò incẽsa rogum defunctis præbuit,in agros quoque pari sæuiente incendio. Rachaben verò cum domesticis qui in diuersorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Iesum adductę gratiæ sunt ob seruatos speculatores actę,dicente se meritis illam præmijs remuneraturum. moxque agris donatam,in honore postea semper habuit. Reliquias autem vrbis quæ incendio supererant, ferro diruit,diris execratus quisquis semel vastatam instaurare aggrederetur: nimirum vt prima fundamenta iaciens orbaretur filio primogenito, & absoluto opere natu minimum è liberis amitteret. Nec irritam esse voluit Deus imprecationem, sicut suo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri, atque etiam æris in vnum aceruum est redacta, nemine edictum non obseruante, aut sibi prædam ac lucrũ inde quærente. Eas manubias Iesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum se habuit.Achar autem quidam Zebediæ filius ex tribu Iudæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & massam auri trecentorum siclorum pondo,& iniquum ratus si nullum periculi pretium ad se rediret, sed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cauum profundum defodit, putans sese commilitones ita & Deum se posse fallere. Erant tum castra in loco

An mundi 2494. Ante Chri. nat. 1470. Iosuæ 6.

Iesus cũ copijs vrbẽ circumãbulat.

Iesus nemini præter Rachab parcere iubet.

Hierichuntis mœnia sponte sua collapsa.

Hiericho capta,homines trucidati, vrbs prostrata & incensa.

Ios.7.1. Achar quidam ex præda cõtra Dei mandatum abscondit.

An. mun. di 2494. Ante Chri. nat. 1470.

Galgal, libertas.

Iosuæ 5.

Israelitæ ab Ainatis fusi fugatique.

in loco qui vocatur Galgala, voce libertatem significante transgressi amnim fluuium, tandè se & ab Ægyptijs & ab arumnis in deserto exantlatis liberatos existimabant. Paucis autem post diebus quàm Hiericho est excisa, mittit Iesus tria millia militum ad vrbem Ainam supra Hierichuntem sitam: qui cum Ainatis prælio congressi, & in fugam versi, triginta sex è suis desiderauerunt. Huius incommodi accepti nuncius postquam in castra peruenit, maiorem quàm pro eorum numero mœstitiam attulit: non tam propter amissos, tametsi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quàm propter desperationem. Credentes enim se iam ea regione potitos, & illæsum exercitum habituros vt Deus promiserat, nunc mirum in modū elatos hoc successu animos hostium videbant. Itaq; saccos induti g totam diē hoc habitu in luctu ac lachrymis perseuerabant: nullaq; interim corporum curandorum ratione habita, totos se dolori dediderant. Iesus aūt vidēs exercitū sic affectum, & nihil lxti amplius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non

Iosuæ ad Deū pcatio.

nostra temeritate adducti sumus, vt terram hanc armis subigere conaremur, sed Moses seruus tuus ad hoc nos exiuit, cui multis atrestantibus prodigijs pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram possidendam, & exercitum nostrum ope tua fretum semper in conflictu aduersarijs fore superiorem. atque harum promissionum euentum non semel iam lumus experti. Nunc autem præter opinionem clade accepta, & militibus aliquot desideratis, hoc casu territi, & de promissis tuis ac Mosis hæsitantes, & à prælijs abstinemus, & post talia belli exordia nihilo feliciores progressus sperare possumus. Tu ergo domine, potes enim, fer opem, & præsentem mœrorem victoriam largitus adime, desperationemque in futurum attonitus exime. Talibus exorabat Deum Iesus, in faciem humi prolapsus. Responsum deinde accipit, surgeret & lustraret exercitum pollutum sacrilegio & violata religione. hanc enim causam esse præsentis calamitatis. inquisitione autem facta & pœna à sacrilego exacta, Israelitarum fore victoriam. hoc oraculum Iesus populo indicat, & vocato Eleazaro pontifice, ac magistratibus sortem per singulas tribus mittebat. eumque sors in Iudæ tribum cecidisset, rursum per cognationes mittebatur. & cùm in Sachariæ cognatione malefícium esset inuentum, eam rursum viritim examinantes, Achorem deprehenderunt. qui videns non locum esse tergiuersandi contra diuinū

Responsum diuinum ad Iosuæ pces.

Achor sorte deprehenditur & punitur.

indiciū, furtum fassus res furtiuas in medium protulit: moxque affectus supplicio, noctu ignominiosæ sepulturæ traditur, quemadmodum solent damnati iudicio publico. Iesus autem lustratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu dispositis circa vrbem insidijs, diluculo hostem ad certamen prolicit. illis verò audacter ob proximam victoriam irruentibus, simulata fuga procul eos ab oppido abstrahit, fusum hostem existimantes, & quasi victoria iam parta insolescentes. postquam autem subitò conuersis copijs in faciem illis obstitit, & alijs qui in insidijs latebant ex composito signum datum est, coorti celeri cursu ad Ainam feruntur, & auersam eius portam occupant, plerisque ciuium è muris suorum vt tum parabant victoriam spectantibus: vrbemque ingressi sine discrimine eandem ingentem edunt. Interim alia parte Iesus obuios in fugam vertit: qui vrbem petentes integram adhuc tati, vbi hāc quoque ab hoste captā & cū vxoribus ac liberis incensam animaduerterūt, per agros dispalati, cùm sibi inuicem præsidio non possent esse, alij alijs

Ain expugnata atque combusta.

in lo-

In locis sunt oppressi. Post hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atq; mancipiorum capta est, & supellex sine numero: pecudum item greges non modici, & insuper signata pecunia multa: erat enim ea regio prædiues. atq; hæc omnia Iesus inter milites partitus est in eis castris quæ habuit ad Galgala. Cæterùm Gabaonitæ qui non longè à Hierosolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum casu, iamq; in se iturum hostem suspicati, Iesum quidē precibus flectere non tentauerunt, frustra eas fore putantes apud eum qui interneciuum bellum cum Chananæis gereret: sed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in societatem adsciscere, dicentes nec ipsos posse euadere periculum nisi maturè prouiderent: quòd si suum cōsilium sequantur, non deesse remedium. Quod vbi persuaserunt, mittunt legatos ad Iesum de fœdere, quos maximè credebant ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati si se Chananæos fatērentur, & multo tucius si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed lōgè diuersas sedes habere: aiunt se fama viri excitos multorum dierum iter feciſſe, & hoc esse verū ex habitu comprobabant. vestes enim quas viam ingressuri nouas induissent, longo itinere detritas. sumpserant enim tritas data opera, vt verisimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi, dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis vrbibus. vt salutis patrijs initijs, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiam admitterentur. Iesus autem credens eorum verbis quòd Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis ac socijs, & nihil contra eos iniustū molituros, approbante id fœdus vniuerso populo. hoc actu voti compotes domum ad suos sunt reuersi. Iesus autem exercitu ducto in submontanum Chananææ tractum, cum audisset Gabaonitas non longè a Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, euocatus eorum honoratioribus, fraudem eorum incusabat. illis verò excusantibus nō alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideò ad dolum versos necessitate cogente, Eleazarum pontificem & senatum conuocat. cumq; decretum esset non violandam fidem iureiurando sancitam, sed publicis ministerijs deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atq; hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterùm cum Rex Hierosolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Iesum defeciſſe, & quatuor proximarum gentium Reges ad bellum contra eos gerendum acciuisset, Gabaonitæ videntes se peti, & hostes castris circa quendam fontem non longè ab vrbe positis, ad oppugnationem expediti, Iesum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam vnicam spem salutis reponerent. Tum Iesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cumq; terga vertissent, per declue fugientes est persecutus Bethora is locus dicitur. Interfuisse huic prælio diuinum auxilium euidentibus prodigijs apparuit, cœlo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quòd dies factus est longior, ne interuentu

An. mundi 2494. Ante Christum nat. 1470.

Præda populo distributa.

I I.

Ios. 9.

Gabaonitæ legatos mittunt ad Iesum.

Gabaonitarum ad Hebræos oratio.

Iesus cum Gabaonitis fœdus facit.

Gabaonitæ ministerijs publicis deputati.

Ios. 10.

Rex Hierosolymitarū in Gabaonitas mouet.

Hierosolymanos fundit fugatq; Iesus

Ab mundi exordio 2454. Ante Christum 1470. Quinquennium.

Sol immotus constitit.

Ventu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est vt Iesus Regem illos caperet in spelunca quadam latebras quærentes iuxta Macchidam de omnibusq; supplicium sumeret. creuisse autem eam diem vltra consuetum, extat relatum in sacra volumina quæ in templo sunt asseruata. Debellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaserant, Iesus in Chananææ montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædaq; abacta, exercitum reducit in Galgala. cumq; latè per circumquaq; sitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter gestis spargeretur, deq; stupenda multitudine cæsorum, excitati sunt in eos Reges Libani accolæ, & ipsi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campestria coiit adscitis Palæstinis castra posuerunt ad vrbem Galilææ Beroham, non longè à superiore Cadela, quæ etiam in Gazorum agro sita est. erantq; omnes hæ copiæ, peditum trecenta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hostium multitudo adeo tam ipsum Iesum quàm cæteros Israëlitas terruit, vt præ metu minimum a desperatione abessent. Sed cum Deus exprobraret eis formidinem, & quod eius præsidio se non satis tutos putarent, pollicitusq; victoriam, equos capitos eneruari & currus incendi iubet: cepta ex his promissis fiducia, ducit in hostem: què die quinto adeptus pugnandi copia facit, fitq; conflictus validus, & strages maior, quam vt hæc ie credi possit, est edita, in fuga quoq; plurimi cecidêrunt, vt præter paucos totus hostilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes sunt cæsi adeoq; æquitum est in victos, vt hominibus iussis in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem peruagatus est, neminemq; audentem congredi, expugnabat oppida & quotquot ad manus suas peruenirent interficiebat. Iamq; quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo supererat, nisi si qui in loca munitissima confugerant. Iesus autem castris è Galgalis in montana translatis, sacrum tabernaculum in vrbe Silumæ fixit: quòd is locus propter pulchritudinem visus sit idoneus in quo tantisper maneret, dũ maior commoditas ædificandi templi se præberet. Inde cum omni populo profectus versus Sicima, altare, ita vt Moses præceperat, statuit: & diuiso exercitu, in Garizeo monte dimidium eius collocauit, & in Gebale alterum dimidium, in quo altare erat cum Leuitis ac sacerdotibus vbi mactatis victimis, execrationibusq; peractis & in altari insculptis, in Siluntem sunt reuersi. Iesus autem iam senex, cum videret Chananæorum vrbes pene inexpugnabiles, tum propter situm naturæ tutam, tum propter munitiones ad frustrandos hostium conatus arte additas: nam cognito Israëlitarum ex Ægypto exitu, & quòd ad suum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat, eumq; frequens concursus factus esset, res hactenus fortiter ac feliciter gestas recensuit, quales par erat Dei auspicijs à populo religiosissimo geri: Reges triginta & vnum aulos manus conferere deuictos, exercitusque potentissimos prælio superatos, & internecione cæsos, vt ne reliquiæ quidem generis superessent. cæterùm quoniam ex vrbibus aliæ captæ essent, aliæ munitiores & ob hoc obstinatiores longa oppugnatione opus haberent, censuit eos qui ex regione vltra Iordanẽ sita in cõmunem expeditionẽ profecti fuerant, & propter cognationem socios periculorũ se adiunxerant, gratijs prius actis ad proprias sedes remittendos. deinde ex singulis tribubus singulos testatæ probitatis viros e-

Chananæorum Reges omnes ad vnum cæsi.

Chananæorum regionem totam Iosua deuastat.

Iosua in duas partes copias diuidit.

Hedro & Iustinus Cap. 3 fol. 13. 14. 18.

Iosua diuidendam regionem, & cuas tribus cum dimidia remittẽdas hortatus.

Agendos, qui regionē totam permensi bona fide & absq; dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam sententiā itum est ab vniuerso populo: moxq; eos viros misit ad metiendam terram adiunctis ad eos quibusdam geometrię peritis, qui propter hanc scientiam errare ac falli nō poterant: hisq; mandata dedit, vt æstimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananæ natura talis est, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feraciſſimos, qui collati ad aliā terram admodum vberes videri possent: quòd si ijdē ad Hierichuntinū aut Hierosolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij videbuntur: cum tamen hi agri parui sint & bona ex parte montani, sed quantum ad fertilitatem attinet, nullis alijs secundi. hanc ob rem voluit iuxta æstimationem potius quàm iuxta mensuram sortitionem fieri, quòd nonnunquam vnum iugerum pro mille alijs valeat. Decemuiri autem huic negocio destinati perlustrata regione & æstimatione terræ peracta, septimo mense reuersi sunt ad eum in Siluntem, vbi tum tabernaculi sedes erat. Tum Iesus assumpto Eleazaro cum senatu ac tribum principibus diuisit regionem nouē tribubus & Manassitarum dimidiæ parti, cuiq; tribui pro eius magnitudine agrum admetiens. cumq; ad sortes ventum esset, tribui Iudæ obuenit tota superior Iudęa pertinens vsq; Hierosolyma. latitudo verò eius Sodomiticum lacum attingebat in hac sorte vrbes erant Ascalon & Gaza. Secundo loco Simeonis sortita est Idumææ partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Beniamitæ deinde regionem sortiti sunt, quæ à Iordane amne vsq; mare porrēditur. latitudo verò eius patet Hierosolyma inter & Bethela. angustissima autem hæc sors fuit, propter agri bonitatem. Hierosolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi autem tribus terram à Iordane vsq; Gadara in longum protensam sortita est, in latum patentem à Bethelis vsque magnum campum. Manassetidis item dimidia pars agrum à Iordane vsque Dora vrbem, latitudine vsque Bethsana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Post hos Isachatis in longum patentem à flumine vsque Carmelum montem, latitudinis verò mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ vsq; Genesaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam sunt sortiti. Quæ autem regio post Carmelum sita est conuallis ex ro nomen habens tota Aseritis cessit quà ad Sidonem est obuersa. In hac portione fuit vrbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ verò ad orientem spectant vsq; Damascum vrbem, & superior Galilæa Nephthalitis obtigit, vsq; Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc monte oriuntur, quà fines sunt Arces vrbis versus septentriones sitæ. Porro Danitæ adepti sunt quicquid conuallis ad occidentem solem vergit, Azoto & Dois terminati. horum est Iamnia & Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertingit vsq; montem à quo Iudæ tribus initium fecit. Ad hunc modum sex gentium à filijs Chananæi denominatarum regionem Iesus diuisit, & nouem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amoræam enim & ipsam ab vno ex filijs eius dictam Moles iam ante duabus cum dimidia tribubus diuiserat, vt suprà diximus. Sidoniorum autem, Aruæorum, Amatheorum & Aritheorum agri nihil ad hanc diuisionem pertinuerunt. Cæterùm Iesus ætate iam defecta cum non valeret consilia sua per se exequi, & qui vicē eius gerebant, negligentius Rempubl. administrarent, præcepit vnicuiq; tribui vt ex sua sorte Chananæorum reliquias tolleret. In hoc enim consistere & ipsorum securitatem, & disciplinæ ac religionis incolumitatem: idq; eos non ex Moli tantum

An. mundi 2499. Ante Christum nat. 1465.

Iosua ad metiendam & diuidendam terrā quosdā mittit.

Iosua Chananæorum regionem nouem tribubus & dimidiæ Manassis diuidit.

Ios. 16. 17.

Suprà lib. 4 Cap. 7.

Num. 32. Ios. 13.

Iosua vnicuiq; tribui vt ex sua sorte Chananæorum reliquias tolleret, præcepit.

An mun. di 2499. Ante Christum nat. 1465.

monitis, sed suomet experimento didicisse: deinde vt Leuitis triginta octo destinatas vrbes redderent, iam enim decem in Amoræa trans flumen acceperant, ex his in tribus profugis receptacula sunt instituta. nihil enim magis erat curæ, quàm vt nusquam à Mosis præscriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu Iudæ Hebron, in Ephraimi Sicima, in Nephthalidite Cedesis, quæ est in superiore Galilæa. post hæc quod de præda reliquum erat diuisit: supererat enim permultum. vnde non mediocris diuitiarum accessio & publicè & priuatim facta est. tantum erat auri & vestimentorum ac reliquæ suppellectilis: tantum etiam iumentorum ac pecudum, vt numero comprehendi non possent. Post hæc aduocato in concionem exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem sita vnà militabant numero quinquaginta millia, in hanc sententiam locutus est. Quoniam Deus & pater qui est dominus Hebræorum generis, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum manuram nobis promisit: vosq; opem vestram indigentibus ex mandato Dei alacriter & impigre præstitistis, æquum est, cum iam nihil arduum supersit, missionem vobis dari, & promptitudine vestra non abuti: quandoquidem certi sumus, si in posterum sit opus, nihilo segnius operam vestram nobis paratam fore. Itaq; gratias vobis agimus, quòd socij periculorum esse voluistis, rogamusq;, vt in hac mutua beneuolentia perseueretis, memores amicorum, & quòd vos quoq; vestras possessiones nostris auxilijs parastis, sicut nos ad hanc felicitatem, Deo fauente & vobis adnitentibus, peruenimus, nec id sine vestræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati estis, multumq; prædæ, auri & argenti, referetis, & super omnia nostram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Mosis mandatis satisfecistis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad nostram gratiam promerendam reliquum fecistis. Lætos igitur vos ad vestras possessiones dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum existimetis cognationem nostram dirimere, neve propter fluuium medium alios nos putetis quàm Hebræos. omnes enim Abrahæ stirps sumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus, vnus Deus tam nostros quàm vestros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Mosen institura, diligenter obseruanda sunt. hoc enim pacto futurus est adiutor & propitius: sicut contrà, si in alienos ritus degenerauerimus, & ipse nos auersabitur. Hæc locutus & singillatim primatibus populoq; in commune dicto vale, ipse quidem eodem loco restitit, reliqua autem multitudo vniuersa cum lachrymis eos deducebat, & ægrè à se inuicem diuellebantur. Itaq; traiecto fluuio Rubelis tribus & Gaddis & quotquot Manassitarum eos sunt secuti altare super ripam Iordanis erigunt, monumentum posteris & signum communionis cum reliquis qui vltra Iordanem incolunt. Quo audito apud exteros Israëlitas, cum altare exstructum scirent, non etiam quo animo, putabant eos notata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temere hac suspicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. existimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erant crimine, quàm diuinæ voluntatis rationem habendam. atq; ita irati ad expeditionem se accinxerunt. Iesus verò & pontifex Eleazarus cum senatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quàm armis rem aggrediendam & scitandum qua mente id fece-

Oppida refugij. Num. 35. Deut. 4. Ios. 20.

Præda diuisio.

Iosue ad eos, qui ex regione vltra Iordanem sita militabant, oratio.

Medio & Rubenus Cap. 9. Ios. 22.

Israelitæ traiecto fluuio, extare super ripam Iordanis erigunt. Decem tribuum ad reliquos Israelitas legatio.

tiat:& si fortè malo animo factum deprehensum sit,tum demum armis impetendos. mittunt igitur eò legatos, Phineesem filium Eleazari & eum eo decem honoratos in populo,qui cognoscant quid sibi volentes altare in ripa constituissent. Vt verò traiecto flumine & conuentu adhocato Phineeses in concione constitit:Maius inquit vestrum delictum est quàm vt verbis tantum castigari debeat.attamen non culpæ magnitudine moti repentè ad arma conclamauimus vt pœnas sumeremus, sed respectu cognationis, & ea spe quòd fortasse admonitione ad sanitatem reduci possitis, legationem ad vos suscepimus, vt cognita causa extructi altaris,non temere armasse nos in vos videamur, si pijs rationibus adducti id feciſtis:sin autem in culpa sitis, iustam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perspectam Dei sententiam habetis,& legum eius auditores estis,disiunctos à nobis & in vestram possessionem reuersos, quam Deo ferre acceptam debetis,cuius prouidentia vobis contigit, beneficiorum ipsius oblitos, & relictis tabernaculo, Arca,& altari patrio,externos Deos complecti, ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur,si resipiscatis, & non ad maiorem insaniam prolabamini,ad domesticarum legum reuerentiã reducti. Quòd si in malè cœptis obstinatè persistatis,non grauabimur vllum laborem pro legum defensione suscipere, sed ad has simul & Dei honorem tuendum flumine traiecto, pro Chananæis habitos,non secus atq; illos exterminabimus.Cauete enim putetis quia extra limitem nostrum estis,extra potestatem etiam Dei vos euasisse. vbi vbi estis,omnia sunt illius,nec licet ius eius ac iudicium effugere Quòd si putatis locum vobis ad recte sapiendum esse obstaculo, præstat nouam agrorum diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus compascuam relinquere.Satius est igitur vt resipiscatis,& à nouitatibus mutato proposito desistatis:rogamusq; vos per salutem liberorum ac coniugum, & quicquid habetis charissimum, ne nobis belli suscipiendi necessitatem imponatis,contra quos minimè volumus. In hac enim concione & consultatione situm est, vtrum pace nostra & vestris affectibus perpetuò frui malitis,à nobis persuasi,an vos & vestra omnia belli periculis exponere. *Ann. mun. di 2499. Ante Christum natum 1465. Phineæ ad Rubenitas oratio.*

Postquam hæc Phineeses dicere desiit, qui concioni præerant, pro communis causæ defensione hæc attulerũt.Viri fratres, nos neq; à cognatione desicere volumus, neque in religione cuius nequaquã pœnitet,quicquam innouare.Vnum Deum nouimusHebræis omnibus communem,& altare eius æreum quod est ante tabernaculũ, nec aliud vnquam nostras excipiet victimas nam hoc quod nunc ereximus, quodq; vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad Deum sacrificijs placandum exstructum est,sed vt perpetuum argumentum exstet nostræ necessitudinis,nosque patriæ religionis admoneat,non vt vos suspicamini,violandæ religionis sit initium. & hanc fuisse nobis exstruendi causam, Deus ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis opinionẽ habebitote,absitq; vt nos affines existimetis ei crimini,cui quisquis ex Abrahæ posteris se obnoxium fecerit, & à patrijs moribus ac ritibus degenerauerit,absq; capitali pœna expiari nõ valeat. His auditis Phineeses,collaudatisq; eorum cõstantia, reuersus ad Iesum rem totam apud populum exposuit, qui lætus quòd nec delectu opus esset nec cruore fratrum, gratias egit Deo per sacrificia: moxque soluto conuentu, *Rubenitarũ responsio.*

Ann. mundi 2499. Ante Christum nat. 1465.

reuersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium. Anno extrem post vigesimo iam decr pitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, tum ex plebe quotquot erat commodum, vbi vidit omnes adesse: primum Dei beneficia in memoriam illis revocat plurima, per quæ ex rebus afflictis in tantas opes tantamq; gloriam peruenerant. hortatur deinde vt dent operam, vt Deum in posterum æque habeant propitium, cum sciant eius benevolentiam non aliis retineri posse quam pietatis artibus. Suum enim fuisse, vt, priusquam decederet, illos officij commonefaceret. postremo rogant vt hanc admonitionem boni consulerent, essentq; eius perpetuo memores post hanc concionem naturæ debitum exoluit, anno vitæ centesimo decimo: quorum quadraginta sub Mose magistro minister ipsius exegit, & post eius obitum viginti quinque Reipub præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, ad hæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minus in pace bonus & vtilis, denique in quauis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus Pontifex, Phinees hæreditarium relinquens Sacerdotium sepulturæ eius monumentum impositum extat in vibe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineeses à populo de voluntate Dei, cuinam foret imperium in bello Chananæo, respondit, iubere Deum vt Iudææ tribus ductu belli gererent, quæ mox allumpta Simeonide, his conditionibus rē aggressa est, vt sublatis è sua ditione hostium reliquijs, tum tributarijs, in alterius tribus exstirpandis huius generis reliquijs vicem rependeret.

Iosue. 23. 24.

Iosuæ domicilium ad Sicima.

Iosuæ postrema ad seniores & Magistratus Hebræorum adhortatio.

Iesua moritur.

Eleazarus moritur.

Iudic. 1.

CAP. II.

Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectu patrijs religionibus in extremas calamitates inciderint, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis 300. tantum fuerint superstites.

Hedio & Ruffinus cap. 5. al. 2.

AT Chananæi quorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos expectabant, ductu loci Regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorū dominū significat. adoni enim Hebræorum lingua dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebāt in hoc, quòd Iesus dux Israelitarum esset defunctus, aduersus hos quas dixi duæ tribus egregiè pugnauerūt: & cæsis decem millibus dum reliquos fugientes insequuntur Adonibezecum ceperunt qui manibus ac pedib. truncatus, agnouit diuinam iustitiam, septuaginta & duos Reges antea hūc in modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longè à Hierosolymis, vbi fato functū terræ mandauerunt deinde circa oppida bellum circumferebant: quorū bona parte capta, Hierosolyma tunc adorti, & capta inferiore eius parte, omnes habitatores contrucidauerunt. at superior natura loci & munitionibus est defensa. quare oppugnatione in Hebronem translata, vrbeq; vi capta, in oppidanos omnes sæuitum est. apud hos in eam diem superstites erant quidā è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalib. dispares, visu simul & auditu horribiles:

Chananæorum decem millia trucidantur & Adonibezeck capitur.

Hierosolymę pars capta eiusq; habitatores interfecti.

horribiles: quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipsi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mãdatum Mosis. fuerat hic vnus è speculatoribus, quos Moses in Chananæam præmiserat. Habita est ratio Iethuræ quoq; Madianitæ olim Mosis soceri, cuius posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adiunxerant, & in deserto ærumnarum socij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestria & maritima descendentes prædictæ duæ tribus Ascalonem & Azotum de Chananæis ceperunt. Euasit autem eos Gazi & Accaron, quòd in planicie sitæ & abundantes turribus, nuadentes se malè mulctatos facilè reijciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Beniamitæ verò, in quorum sorte erant Hierosolyma, tributo imposito habitatoribus eius pacem dederunt: & in posterũ alteri à cædibus alteri à periculis feriati, ad culturam agrorũ vtriq; se contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipsæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephræmi verò tribus cum assidendo Bethelis multo tempore ac labore impenso nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter durauit. tandem comprehenso vno ciuium qui in vrbem importabat necessaria, fide data & accepta, & iureiurando firmata, intromissos clàm ipsum cum familia seruaturos, proditione eius facta sunt voti cõpotes: cæsisq; reliquis omnibus præter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac vrbis dominiũ habuerunt. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantum operam dabãt: atq; ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è sua sentẽtia hostli Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occasionem pro intempestiua clementia crudelitatem eis reponeret. at illis, tametsi territis oraculo, bellũ tamen non libebat suscipere, tum quod multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborẽ nõ essent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatũ inualida, dum nec senatus vt ante legitur, nec magistratus solennes creantur: dumque relicta cura status publici, omnes priuatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, ex qua mox bellum ciuile exortum est, quod hanc causam habuit. Vir è plebe Leuitica in Ephræmitarum ditione habitans, duxit vxorẽ natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, parum respondere in amore ægre ferebat. hinc orto dissidio, mulier ãnuas expostulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes reuertitur. is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missi, querelis cũ vxore in gratiã reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parentib. habitus. quinta cùm decreuisset domum repetere, post meridiẽ iter ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimisertũt. nec nisi meliore diei parte transacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur asina. camq; emensi triginta stadia non longè abessent à Hierosolymis, famulus dabat consiliũ vt aliquò diuerterent: ne, si nox iter facientes opprimeret, in aliquod incõmodum incideret, præsertim propinquis hostibus, cum serotina hora etiam amicorum loca suspecta facere soleat. marito non placuit alienigenarum lica.

An. mundi 2525. Ante Christum nat. 1439. Ios. 21.

Iethræ Mosis soceri posteris ager attributus.

Israelitę Chananæos non vno actu deiicerunt.

Ephraimitæ proditione occupant Bethel.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. al. 3.

Israelitæ bellum omittunt.

Iudic. 19.

Historia de vxore Leuitæ.

Triginta stadia quatuor milliaria ita.

Ante mundi 2526. *Ante Christum nat.* 1438. Duo millia Italica cũ medio. Tantus deinde cadũ Gabaonorum.

vtl hospitio, nam Chananæi tum vrbem tenebant, malebatq; progressus viginti stadia ad sui generis homines diuertere. in hoc consentientibus omnibus, peruenit in Gabã tribus Beniamitidis sero admodum, cumq; in foro inueniret neminem qui se inuitaret ad hospitium, senex quidam è rure domum repetẽs, Ephræmita genere, sed Gabæ habitãs, casu repertum interrogat, quis nam sit, & cur crepusculo demum cõnam è foro peteret, ille se Leuitam ait, & vxorem à parentibus domum reducere. & in Ephræmitarũ ditione se habere domicilium: tum senex respectu cognationis ac tribus, & quod fortè oblatus hospes visus est, ad se deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierem iam in foro viderant, mirati eius formam, postquam ad senem illum diuertisse cognouerunt, contempta imbecillitate & solitudine, venerunt ad ianuam rogantes; senem vt abirent, & vim abstinerent ac iniuriam, postulabant, vt exhibita hospitia quieti tuæ consuleret. cumq; ille contradiceret cognatam esse & Leuitidem, peccaturos eos grauiter si propter voluptatem leges violarent, iuuenesque iura contemnerent ac deridерent, cædem minantes si obstare libidini eorum pergeret, senex ait se filiam eis permittere, vt saluo hospitali iure cupiditatem explerent, volens, quantum in se erat, tures ab iniuria præstare quos exceperat. illis vero pertinaciter hospitã expetentibus, & hanc omnino accipere volẽtibus, populos orabat ne quid contra leges cõmitterent. at illi furentes vi tapã mulierem domum abducunt, cumq; ei per totã noctem ad satietatem libidinem explessent, diluculo dimiserunt. quæ ita misere affecta ad hospitium erubescit; & præ animo dolore ac verecundia, non audens in mariti conspectum venire: quod hunc indignissime rem laturum putaret, humi collapta expirauit. Leuita ratus sopore oppressam, & nihil grauius suspicans, excitare conabatur, consolaturus eo quod non sponte se ad stuprum præbuisset, sed vi in alienas ædes abrepta, vt verò defunctam sensit, satis prudenter pro calamitatis magnitudine se gerens, cadauer iumento impositum demũ reportat: & membratim diuisum in partes duodecim, ad singulas tribus misit, mandans perferentibus, vt indicarent per tribus qui mulieri causa mortis fuerint, & de eorum violentia. Tum verò illi, nunquam tali ante viso vel audito spectaculo, ad indignationem grauiter commoti, & iusto furore percitì apud Silunem conuentum faciunt, & congregati ante tabernaculum, Gabaenos hostiliter armis imperere decernunt. Hunc impetum senatus cohibuit, suadens nouitia temere cognatis bellum inferendum, priusquàm verbis agerent de criminibus: quando ne in exteros quidem ob iniuriam acceptã armari leges permittunt, nisi legatis prius de satisfactione missis. rectum igitur esse ad Gabaenos mittere qui fontes ad supplicium deposcant, qui se dedantur, horum pœna contentos esse debere, sin contumaces fuerint bello in eos vindicandum. Itaq; mittuntur ad Gabaenos accusaturi eos iuuenes qui vim pudicitiæ mulieris intulerãt, & postulaturi, vt pro violatis legibus morte iustas pœnas penderent. Gabaeni verò non dediderunt iuuenes, arbitrati sibi pudendum si alienis imperatis metu, belli parerent, cũ multitudine ac virtute nulli se cedere vidèri vellent: eratq; magnus apparatus totius tribus, cũ cæteri non defuturos se promitterẽt, si quis eos vi & armis aggredi veilet. Quæ postquã Israelitis a Gabaenis renũciata sunt, iureiurando sanciũt neminem ex suis viro Beniamitæ filiam traditurum in coniugem, & acriore bello persecuturos

Leuita exoremin ducdecim partes diuerpiam ad singulas tribus mittit:

Iudic. 20.

Israelitæ mittunt ad Gabaenos qui fontes ad supplicium deposcant.

Israelitis Gabaeni fontes non tradũt.

Israelitæ iureiurando sanciunt, neminẽ ex suis viro Beniamitæ filiam traditurũ in coniugẽ. & quadringentorum millium exercitum contra eos educũt.

perſecuturos ſe eam tribũ, quàm maiores eorum Chananæos perſecuti ſint. Et confeſtim eduxerunt cõtra eos exercitum quadringentorum milliũ armatorum. Beniamitæ verò habuerunt viginti quinq; armatorum millia, & inſuper ſexcentos. ex eo numero fuêre quingenti funditores peritiſſimi, qui læua manu feriebant. Itaq; commiſſo apud Gabam prælio, egregiè vicêre Bẽiamitæ, cæſis ex aduerſa acie viginti duobus millibus. & fortaſſe plures cecidiſſent, niſi nox prælio diremiſſet. atque ita Beniamitæ læti ſe intra mœnia receperunt, Iſraelitæ verò in caſtra inſperata clade attoniti. Sequenti die prælio inſtauratu, & Beniamitis rurſum vincentibus, decem octo millia cadunt ex parte Israelitarum, quo factum eſt vt caſtra motu deſererent. profectiq; Bethela, quæ vrbs non longè aberat, poſtridiè ieiunio peracto ſupplicauerunt Deo per Phineeſem pontificem vt abire deſiſteret, & contentus duabus cladibus victoriam & robur contra hoſtem concederet. Deus verò precibus eorum annuit, & per eundem vatem fauorem eſt pollicitus. Ergo diuiſis bifariam copijs, dimidiam partem noctu circa vrbem in inſidiis collocant, reliqua in aciem producta cum Beniamitis manus conſerunt, moxq; vt impares paulatim pedem referunt. eò magis Beniamitæ inſtant ſponte cedentibus quò longiùs hoſtem ab vrbe abſtraherent, ita vt etiam illi qui in vrbe propter ætatem imbellem relicti fuerant, procurrerent quaſi prædæ futuri ſocij. poſtquã autem ſatis longè à mœnibus diſceſſum eſt, Hebræi reuerſi in pugnam ſignum dant inſidiatoribus: qui mox coorti cum clamore hoſtem à tergo inuadunt. Senſerunt illi ſe deceptos, & cum conſilium in ancipiti metu non ſuppeteret, in conuallem quandam compulſi, circumdatis expeditionibus qui eminus pugnare aſſueuerant, telis ferarum in morem ſunt confixi. Sexcenti tantum euaſerunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hoſtes eruperunt: & in montem quendam fuga delati natura loci ſe tutati ſunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Iſraelitæ vero Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contruncidauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes ſæuitum eſt: adeoque indignatio iuſta eos efferauerat, vt ad expugnandam etiam Iabiſum Galaditidis vrbem, quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, duodecim ſelecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, ſeruatis tantum quadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem ſcelus, recentibus etiam cladibus exaſperatus. qui poſtquàm reſedit, ſubſecuta eſt pœnitentia, dum vna ſe tribu diminutos reputant. & quamuis iuſtis armis oppreſſos cenſerent, vt qui contra leges diuinas peccauerant, ieiunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, miſſis legatis, reuocant. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deſerto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipſorum quàm ſuam cladem conqueſti, quod infectum eſſe non poterat, ſuaſerunt æquo ferrent animo, & ad ſui generis reliquos aggregarentur, néue quantum in ſe eſſet, vniuerſam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace ſua tribus totius agros recipere. & prædam inſuper quantam poſſent abigere. At illi agnoſcentes ſuam iniuſtitiam iuſto Dei iudicio damnatam, reuerſi ſunt in ſuæ tribus ditionem, parentes ſuorum hortatibus. Iſraelitæ verò dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. deſe liquis

An mundi 2526. Ante Chriſt. nat. 1478.

Iſraelitarũ in acie viginti duo millia cadunt.

Iſraelitarũ ſecunda decẽ & octo millia cadunt.

Iſraelitæ copiarum partem in inſidiis collocant, & vt impares paulatim pedẽ referunt.

Beniamitarum viginti quinq; millia trucidantur, tantum ſexcenti incolumes euadunt.

Gibea & aliæ Beniamitarum vrbes incenſæ.

Iabes in Galaad quæ auxilium contra Beniamitas negauerat deſtruitur.

Iudic. 21.

Iſraelitæ ſexcentos Beniamitas reuocant.

An. mundi 2526. Ante Chri. na. 1438.

liquis verò deliberabant vnde illis vxores ad sufficiendam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli iureiurando cautum esset, ne quis filiam in Beniamitică tribum eloca ret, non deerant qui negligendum id Sacramentum consulerent, quod ab ira profectum esset, non à iudicio. Non ingratam rem Deo fore si quomodo prouideatur, ne integra tribus pereat & periuria non, quando necessario fiunt, periculosa esse ac grauia, sed cum auso malicioso cõmittuntur. Cùm verò senatus fœclamatione periurij mentionem abominaretur, extitit quidam qui diceret habere se consilium, quomodo saluo iureiurando Beniamitis vxores possent contingere. Proferte deinde id à senatu iussus, Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Silunten ad celebritatem conuenire, in quo comitatu sequuntur & coniuges & filiæ. harũ quotquot potuerint rapere, Beniamitis impunè sit, vobis nec inbentibus nec prohibentibus. quòd si patres earum ægrè tulerint, & vindictă postulauerint, dicemus ipsos in culpa esse qui filias negligenter custodierint: & quod non oporteat iræ in Beniamitas nimis indulgere, qua iam ante plus satis cóntra consanguineos sint vsi. In hanc sententiă concessum est decretumq; vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Instante aũt festo ducenti illi bini trinive ante vrbem insidiabantur adeuntibus virginibus inter vineta & per alias latebras. alix verò nihil suspicantes, lusitando securè iter faciebant. iuuenes aũt ecorti dispersas corripiebant atq; hoc pacto quæsitis nuptiis, agriculturæ insudantes, dederunt operă vt ad pristinam felicitatem aliquãdo redire possent. Quo factum est vt Beniamitarum tribus quæ minimum ab internecione abfuit, prudenti hoc Israelitarum consilio seruaretur: moxq; magnis incrementis tam numero quàm opibus est aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici.

Nec felicior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali fortuna vsa. Israelitis iam desuetis armorum exercitio, & in colendis agris tantum occupatis, Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias, non quòd sibi timerent, sed vt, illata Hebræis aliqua memorabili clade, securius in posterum suas vrbes habitarent: & coniuratione facta, magnoq; numero peditum armato, adiunctis etiam curribus, Ascalonem & Accaronẽ in sorte Iudæ sitas in partes suas traxerunt, & alias pleraſq; campestres ciuitates: ita vt Danitæ in montana compellerentur, ne pedem quidem vbi ponerẽt in campestribus habentes. qui cùm nec bello essent pares, nec pro numero satis agrorum haberent, miserunt ex suis quinque viros in mediterranea, dispecturos num quem locum inuenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius diei progressi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus inuento agro bono ac fertili, rem totam suis renunciant. qui mox cum exercitu illò profecti condiderunt vrbem Dana, cognomine vni è Iacobi filiis, & à sua tribu denominatam. Israelitarum autem res in deterius prolabebantur, quòd neque ad laborem se exercerent, neque pietatem colerent. luxato enim reipublicæ statu, magna licentia pro suo quisque libito viuebat, vt domestica Chananæorum vicia iam totam gentem impunè inundarent.

Hedio & Ruffinus cap. 7. al. 4. Iudic. 18.

Daniana tribus à Chananæis pressa.

Danitæ locũ inhabitandum quærunt.

Dana extructa.

Quoma-

Quando & quomodo iuramentũ seruandum.

Beniamitis, vt virgines rapiant, cõceditur.

CAP. III.

An. mundi 2526. Ante Chri. na. 1478.

Quomodo propter impietatem in Assyriorum seruitutem à Deo populus Israelitarum sit traditus.

HAnc ob rem irato Deo, felicitas populi multis laboribus acquisita, per luxum ac voluptatem breui disperiit. Bello enim à Chusarte Rege Assyriorum petiti, & in acie multos amiserunt, & oppidatim in. festati, aut vi aut deditione in potestatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre sunt coacti annos octo, quibus exactis in hunc modum sunt libertati restituti.

Iudic. 3. Israelitæ à Chusarthe oppressi.

CAP. IIII.

Libertas per Cenizum reddita.

ERat in tribu Iudæ Cenizus vir industrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Israelitas diutius tales miserias perferre, sed vt ad audendum pro libertate accenderetur, adscitis paucis quibusdam periculorum sociis, quos præsentis status tædebat & mutatum cupiebant, primò præsidium suis à Chusarthe impositum interfecit: tantumq; primus successus valuit, vt indies crescente suorum numero, iam aperto marte hosti pares viderentur. itaque congressi cum hoste vno prælio se in libertatem asserunt, reliquiæ fusi & fugati exercitus vltra Euphratem se recipiunt. Cenizus vero egregie nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo postquam annos quadraginta exegit, vita functus est.

Ibidem. Cenizus, siue, vt sancta scriptura loquitur, ipsi⁹ filius Athniel octo annos regnat.

CAP. V.

Quomodo populus rursum à Moabitis sit subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.

POst cuius mortem, vacante principatu, res Israelitarum rursum in peius ruere cœperunt, idq; tanto magis, quòd nec Deo debitum honorem, nec legibus obedientiam exhiberent: quæ res in causa fuit, vt Eglon Moabitarum Rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot præliis, sed omnibus victi, ferocia posita, iugum acceperunt, tributarij facti. Rex victor, translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in summa miseria per annos XVIII. degerent. Deus autem calamitatibus eorum & supplicationibus flexus, à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Geræ, tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraque manu ex æquo promptus habitabat ipse quoq; apud Hierichuntē. is in familiaritatē Eglonis se insinuauit, crebris muneribus hominem sibi cōcilians, & eo nomine amicis etiam Regiis gratus. accidit vt semel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad Regem introgrederetur. erat autem æstas & dici medium, quo remissius agebatur

Hedio & Ruffi. cap. 8. Iudic. 3. Eglon Rex Moabitarū Israelitas subiugat. *Anno mūdi 2534. Ante Christū nat. 1430.* Iodes siue Ehud in Eglonis familiaritatem sese insinuat.

An mundi 2534. Ante Chri. na. 2450.

custodia, partim propter æstū, partim satellitibus occupatis circa præsidium. iuuenis igitur oblatis Egloni muneribus, qui tum in æstiuo quodam cubiculo morabatur, consabulari cum eo cœpit, erant autem soli, quia Rex familiariter cum Iode sollocuturus famulicium ablegauerat. sedebatq; in sella, & Iodes verebatur, ne, fallente ictu, plagam non satis lethalem inferret. iubet igitur eum surgere dicens habere se somnium, quod ex Dei mandato Regi sit indicandum. cumq; ille audiendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes infixo in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clausis prius foribus. Regij famuli interim quiescebāt, dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntiis re clām indicata, autorem se illis libertatis vindicandæ præbuit. illi verò libenter hæc accipientes, & ipsi confestim arma corripiebant, & cornicines per totam eam regionem dimittebant. Sic enim illic multitudinē conuocari mos erat. Eglonis aūt domesticos diu latuit quod acciderat. sed cùm iam aduesperasceret, veriti ne quid noui homini accidisset, ingressi sunt in cubiculum; cumque mortuum inuenissent, hærebant inopes consilij: & priusquàm satellitium conglobaretur, Israelitarum turba superuenit. ex his pars in vestigio cōfodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. eos Israelitæ, præoccupato Iordanis transitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipsa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atq; ita Hebræi Moabitarum imperium excusserunt; Iodæ autem huius felicitatis autor is honor consensu multitudinis est habitus, vt confestim princeps declaratus sit. eum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude dignissimus: post quem Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

Iodes Eglonem trucidat.

Moabitæ ab Israelitis fusi & fugatique.

An. mundi 2614 Ante Christ. nat. 1550.

CAP. VI.

Quomodo Israelitæ sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi.

Hecto & Russinus Cap. 9. Iudic. 4.

Iabin Rex Chananæorum Israelitas subiugat.

ISraelitæ verò, quos præteritæ calamitates nihilo castigatiores reddiderant, in pristinam impietatem atque inobedientiam relapsi priusquam satis à Moabitica seruitute respirassent, imperio Iabini Chananæorum Regis subiugati sunt. Is regiam habens apud Asorum, quæ vrbs sita est super Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, equitum decem, præterq; currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Sysares primus inter amicos regios, cōgressus cum Israelitis in tantam desperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria seruitute paciscerentur, quam per viginti annos ferre sunt coacti, præ nimia seruitute, caput non audentes attollere, etiam Deo sic volente, quò nimiam gentis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem resipiscentes, & agnita calamitatum causa, nimirum quòd à legum contemptu proficiscerentur, Deborā quandam Prophetidem adeunt (nomen hoc apem Hebræis significat) rogantes vt precibus Deum ad misserationem flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus salutem illis annuit, imperatore designato Baraco, viro tribus Nephthalitidis: eius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accersito Baraco, iubet eum delecta habito,

Sysares siue Sisara præfectus exercitus.

Debora Prophetissa.

Baracus contra hostes Imperator designatur.

habito,& conscripto decem millium virorum exercitu,in hostem duce re.Satis enim esse tot ad victoriam,quam Deus oraculo promiserit. Baraco verò negante se accipere imperium,nisi & illa vnà secum administratura id esset,illa commotior,Tu,inquit,mulieri cedis honorem,quē Deus te habere voluit? ego verò non recuso.& conscriptis decem millibus,castra posuerunt ad montem Itabyrium.occurrit mox eodem Sysares, Rege suo sic iubente, & non longe ab hoste cum exercitu consedit. Baracum autem & Israelitas multitudine hostium territos,& in tutiora se recipere volentes,retinuit Debora,iussitque eadem die prælio decernere..Victoriam enim penes ipsos fore,& Deum subsidium & opem allaturum.Itaque commissa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quem ventus in aduersos Chananæorum vultus ingerens, & prospectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddit: atque etiam scutati manibus rigentibus præfrigore gladios vix retinebant.Israelitas verò tempestas à tergo imminens non solum minus offendebat,sed alacriores etiam faciebat,manifestario Dei præsentis ac fauentis signo accensos.itaque rupta aduersa acie,turbatisq; ordinibus, ingentem hostium stragem ediderunt: atq; ita pars telis Israeliticis cadebant,pars à suomet ipsorum equitatu ac curribus proterebantur. Sysares verò vt vidit suos terga vertere, desiliens à curru fuga delatus est ad quandam mulierem Cenetidem,nomine Iaelen. quæ latebras petentem excepit,& potum poscenti lac acidum exhibuit quod ille cùm auidius ingurgitasset, in somnum est solutus. quem Iale aggressa, ferreum clauum sopito per tempora adegit malleo,moxque Baracianis superuenientibus solo affixum ostendit. atque ita mulier iuxta Deboræ præsagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Asorum, Iabinum obuiam factum interfecit:& cæso Rege,ac solo vrbe æquata,quadraginta annis imperium Israelitarum tenuit.

An. mund. 2614. Ante Chri. nat. 1350.

Debora & Baracus in hostes mouent.

Sissera cum suo exercitu trucidatur.

Iael Sisseram ferreo clauo interficit.

Baracus quadraginta annis Israelitarũ imperiũ tenuit.

CAP. VII.

Quomodo Amalecitæ deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerint.

DEfunctis autem Baraco & Debora eodem ferè tempore, paulo post Madianitæ,socijs Amalecitis & Arabibus, expeditionem contra Israelitas fecerunt: & congredi ausos magno prælio vicerunt: vastatisque frugibus prædam abegerunt. cumque idem per continuos septem annos facerent, Israelitas in montana compulsos campestri solo cedere coëgerunt. qui, speluncis & subterraneis ædificijs excauatis, quicquid hostium violentiam euadere poterat, intrò receptum asseruabant. Nam Madianitæ per æstatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Israelitas permittebant, vt possent denuò labores eorum vastare. Itaque in perpetua fame ac egestate viuebant, nec iam vllum supererat præsidium nisi in precibus ad Deum & supplicationibus.

Hedio & Ruffinus Cap.10. Iudic 6. Madianitæ Amalecitis socijs Israelitas magno prælio vincunt.

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauerit.

An. mundi 2654. Ante Chri. nat 1310.

Gedeoni, vt Madianitas à Madianitis liberet, Dei mandat.

PER idem tempus Gedeon Iasi filius, vnus ex primatibus tribus Manasſetidis, manipulos frugum clam in torcular comportatos flagellabat. non enim aulus est propter hostem propalam hoc in area facere. cumq; spectrum ei adolescentis specie se obtulisset, & felicem ac Deo carum appellauisset: respondens, Hoc, inquit, meæ felicitatis argumentum est maximum, quod torcular nunc vtor pro area. illo contrà tubente vt bono esset animo, & de libertate vindicanda cogitaret, negabat fieri posse. nam & tribum suam cuiuis alteri cedere numero, & se iuuenem esse & tam arduis negocijs imparem. Deus autem quicquid deesset se suppleturum pollicebatur, & victoriam Israelitis daturum, modo ipse imperium assumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibusdam iuuenibus communicauit, qui libenter credentes oraculo sine mora effecerunt, vt præsto essent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratissima. Gedeoni autem Deus in somnis apparens, dixit homines tali esse ingenio, vt sibi placeres neminiue eorum facture cedere, & victoriam sui potius, quàm Deo tribuant, nimirum magnis copijs freti. vt igitur sciant rem totam pendere ab ipsius auxilio, iussit vt circa meridiem, cum æstus feruet maxime, exercitum ducat ad fluuium, & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuariè potum sumerent, sic existimaret, eos metu hostium hoc facere. quod posteaquam ita, vt iussus est, fecit, trecenti inuenti sunt cum perturbatione aquã sumere, canis mantibus ori admouendo imperauitq; Deus, vt his assumptis hostes inuaderet. Gedeone verò solicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri. volens ei metum omnem eximere. iussit vt assumpto vno multe clam accederet ad Madianitarum tentoria ab illis enim accepturum occasionem fiduciæ. vadit ille quò iussus est, vno tantum comitante famulo. cumq; ad quoddam tabernaculũ adrepsisset, offendit inſomnes in eo milites, & quendam cõmilitoni narrantem somnium, ita vt à Gedeone quoq; exaudiri posset, erat aũt tale. Visus erat sibi videre massam hordeaceam. præ vilitate hominũ fastidiendam, per castra prouolui, & primò regis tentoriũ, mox cæterorum omnium prosternere. q; respondit interitum exercitus significari addẽs vnde hoc ita colligeret. inter oẽs, inquit, fruges hordeum est sine controuersia vilissimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie sunt Israelitæ, vt meritò cõferri possint hordeo. hi nunc autore Gedeone contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidisse illam massam tentoria nostra subuertentem, vereor ne Deus Gedeoni triumphũ de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis vt omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum est, accensi hoc ligno ad quiduis laboris aut periculi subeundum. tum Gedeõ circa quartam ferme vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes diuisos. erant autem centenariæ. gerebantq; singuli amphoras vacuas & in eis faces ardentes, vt eam possent hostem inuadere nihil tale expectantem: & in dextris cornu arietinum vice tubæ. hostium castra latè pate-

Iud. 7. Gedeonẽ exiguas copias Deus eligere iubet. Victoria Deo tribuenda.

Gedeon ad Madianitarum tẽtoria accedit, & ab inimici somnio confirmatur.

Gedeon cũ trecẽtis viris pugnam adornat.

patebant, eò quòd camelorum magnum numerum haberent: & cum iuxta gentilitates distribui tenderent, omnes tamen intrà eundũ ambitũ continebantur. Hebræi verò à duce ante præmoniti, cùm iam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo, cornibus sonantes, & cõfractis amphoris, sublatoq; miliuari clamore, certi Deum adesse Gedeoni, cum facibus in castra impetum faciunt. Qua arte, accedẽtibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes cõsternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus quàm hostili ferro caderent. quòd diuersæ linguæ homines eadem castra haberent. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugientem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venére, occidunt, interq; cæteros Reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui verò superfuere duces, cum reliquijs exercitus ferme decem & octo millia hominum, quantum potuerunt, procul ab hoste castris locum ceperũt. Nec Gedeon defessus cum copijs eò properat, & iterum congressus postremò hoc conflictu ad omnes vnum trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his prælijs cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum & iumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephraim, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterum Ephraimi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam, bello eum petere decreuit, eò quòd, inscijs ipsis, hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed iussu diuino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quam suam ipsorum qui militassent: atq; his verbis sedata eorum ira non minus profuit Hebræis quàm rebus prosperè gestis. obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus. porrò Gedeon cùm vellet imperium deponere, compulsus est id retinere per annos XL. dicendo ius & litibus finiendis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in caulis controuersis pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephraim in patria sepelitur.

An. mundi 2654. Ante Chri. nat. 1310.

Madianitæ & confœderati mutuis vulneribus cadunt.

Israelitæ hostes insequũtur, & Reges duos Oribũ & Zibum occidunt.

Iud 8.

Gedeõ duos duces Zebim & Hezarbunim capit

Madianitarum & confœderatorũ centum viginti millia trucidati.

Gedeon per annos 40. regnat.

CAP. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserint.

Hedio & Ruffinus Cap. 11. Iud. 8. 9.

HAbuit autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex vno matrimonio susceptos, nothum vero vnum ex concubina Druma. cui nomen Abimelechus. is defuncto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, adiutusque à maternis cognatis pecunia, cùm videret malis artibus insignes & ad quoduis facinus promptos, vnà cum eis ad paternas ædes reuersus, omnes fratres interemit, excepto vno Iothane. hic enim fuga incolumitatem quæsiuit. Abimelechus autem, occupata semel tyrãnide, omnia pro suo libitu, nihil iuxta legũ præscripta gerere, omnibus

Abimelech septuaginta nouem fratres interficit.

An. mun di 2694. Ante Chri. nat. 1270.

omnibus iustitiæ defensoribus inuisus æquè ac infestus. Itaq; dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebratur, ad quam plebs vniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatũ diximus, conscenso monte Garizeo qui Sicimis imminet, & sublata voce vt ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbẽte, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cumq; illi magis etiam silerẽt intenti, dixit, quòd arbores olim humana voce vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, vt imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, quod cõtenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium: arbores non destiterunt principem quærere: visumq; est viti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis, quot ficus, recusauit & simili modo etiam olea. itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum, cuius lignum ad ignaria valet. Is respõdit, Si serio me Regem poscitis, subumbra mea requiescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat vos. Hæc, inquit Iothanes, non risus mouendi causa vobis fabulor, sed quia maximis beneficijs à Gedeone affecti, fustinetis Abimelechum, necatis fratribus, principatum vsurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo pòst, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat quomodo ciuitatem aliqua clade afficeret. cumq; instaret vindemia non audebant colligere fructus, metuentes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat se eò cum armatorum manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitæ, vt tantisper sui custodiam susciperet, dum vindemia peragitur: cæperuntq; securè fructus conuehere, & per sodalitia cœnãtes audebant apertè in Abimelechum conuicia iactare. & principis cognati dispositis circa vrbẽ insidijs, multos ex Abimelechitanis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam è Sicimitarum primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significauit, quomodo Gales populũ contra ipsum irritaret: hortatus etiam vt insidias ei ante vrbem tenderet. se enim Galem illò adducturũ: atq; ita fore facilè vt inimico gratiã, qualẽ meretur, referat. quo facto curaturũ se, vt cum populo reconciliet. cumq; Abimelechus locum insidijs aptum cepisset, & Gales cum Zebello in suburbanis negligentius ageret, conspectis repentè armatis exclamat, Zebelle hostem video. illo respõdente, vmbras esse cautium, iam propiores cernens, imò non vmbræ sunt, inquit, sed virorum cohors. ad hæc Zebellus. Nónne tu Abimelecho ignauiam obijcis? quin igitur ostendis qui vir sis, & armis hominem aggrederis? Gales verò turbatus excipit primum impetum: cumque suos inferiores animaduerteret, amissis aliquot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta occasione, calũniatus eum quasi volẽs malè pugnasset, effecit vt vrbe pelleretur. cæterũ Abimelechus cognito q̃ Sicimitæ ad vindemiæ reliquum exituri essent, insidias circa vrbẽ disponit. cumq; prodissent tertiã suorũ partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbẽ pateret. cæteri verò dispersos circumueniunt. Itaq; vbiq; plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac solo æquata, taleq; in ruinis eis seminato, tum demum militem inde abduxit. atq; ita Sicimitæ sunt deleti. Quotquot autem per regionẽ dispalati periculum euaserant, collecti denuò,

Abimelechũ Sicimitæ expellunt.

Iothan apologo Sicimitis in Gedeonem ingratitudinẽ obijcit.

Arborũ de Rege deligẽdo consiliũ.

Abimelechus in Sicimitas mouet.

Gales ab Abimelecho fugatus à Sicimitis vrbe pellitur.

Sicima capta ac solo æquata.

Petra

pètra quadam occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium præuenit Abimelechus, qui quamprimùm id cognouit, exercitum eò adduxit. & arrepto fasce arido, iuncisq; cæteris idem facere, breui petram structe lignorum circumdedit, subiectoq; igne, & fomentis ingestis flammam ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, sed vnà cum vxoribus & liberis absumerentur. numerus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum sanè, nisi quòd meritas pœnas dederunt ingratitudinis erga virum optimè de se meritũ. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarum internecione perterritis, videbatur non fore præsenti fortuna contentus, neq; prius conquieturus quàm vniuersos perderet. mox enim exercitum ad Thebas duxit: & capto ex incuria oppido, circa turrim quandam restitit, quæ quòd esset non mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cum propius ianuam accessisset mulier, fragmine molæ demisso, caput subeuntis ferit ad quem ictum humi collapsus rogauit armigerum, vt cum occideret, ne mulieris manu periisse diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsoluit, simul & crudelitatis, qua in Sicimitas vsus est: quæ quidem clades iuxta Iothan.s prælagium illis accidit. cæterum exercitus duce mortuo, miles in tuas quisq; domos reuersus est. Israelitarum deinde gubernacula Iairus Galadenus de tribu Manasse suscepit, vir tum rebus cæteris tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cum viginti & duos annos in principatu vixisset, iam senex defunctus, in Camone vrbe Galadenæ est sepultus. Res autem Hebræorum rursus in peiore statu erant, legibus autoritatem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Ammanitæ & Palæstinorum vasto exercitu regionem eorum ingressi omnia rapinis vastabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traijcere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatibus castigati supplices opẽ diu nam implorant: & victimis numen placare conati, rogabant vt irã finiret, aut certe moderatius exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingressis, incolæ eius regionis obuiam illis cum armis veniunt: sed imperatore carebant. Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat. ad hunc missis nuntijs rogabant vt in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperium ei tradituros. ille non admisit preces, causatus quòd nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniuriam paceretur. Cum enim non esset eadem matre natus, sed externa, quam pater amore captus in ædes induxerat, contempta eius solitudine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus, quotquot ad se venirent, stipendia soluens. Tandem exotatus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis coniunxit. Et cum maturè quicquid facto opus erat prouidisset, exercitu in vrbe Masphaca collocato, mittit legatos ad Regem Ammanitarum, expostulatum quòd res alienas inuaderet. Qui missis alijs oratoribus respondit, ipsos potius iniquè agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: postulabatq; vt de regione Amoræa decederent, quæ ad maiorum suorum ditionem pertinerat. Contra Iaphthes negabat eum merito queri de adepta quõdam

An. mundi 2694. Ante Christum natum 1270.

Sicimitæ profugi in petra comburuntur.

Abimelechus Thebas capit.

Abimelechũ mulier ferit, & armiger eum occidit.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 13 Iud. 10.

An. mun. 2697. Ante Christum nat 1267.

Thola 23. an. regnauit.

Post eum Iair annos 22.

An. mun. 2719. Ante Christum nat. 1245.

Israelitæ ab Ammanitis & Palæstinis oppressi.

An. mun. 2742. Ante Christum nat. 1222.

Iaphthes Dux Israelitarũ creatur.

An. mundi 2760. Ante Christum nat. 1204.

Iaphthes votum facit.

Iaphthes Ammanitas fundit fugatq;.

dam Amoræa, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta (posuisse enim Moïen & illam occupare.) Severò agris nequaquam cessurum, quos amissam recentis Deo volente tenuissent, & potius litem hanc armis dirempturum. His dictis legatos dimisit. ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se quicquid domum reuerso primum occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientesque persecutus est vsq; vrbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas vrbes delevit, præda militi concessa: finemq; seruituti imposuit, quam ista gens per annos decem & octo pertulerat, fortunatior militiæ quam domi. redeunti enim obuiam facta est filia virgo, præter quam nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimiodem conquestus de importuno officio, indicauit victimam esse Deo destinatam at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & ciuium liberatione hostiam. vnum rogauit, vt sibi liceret tum matrem tum cum æqualibus per bimestre tempus deplorare atq; ita voto patrem soluere. quo impetrato, ad præfinitum terminũ pater mactandam holocaustoma obtulit. neq; legitimum neq; Deo gratũ factum faciens, nec quicquam pensi habens quid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria fruerentur. primo exculauit, nec ignorasse eos quòd consanguinei bello premerentur, nec auxilium attulisse. quod vel non vocatos ferre decebat. vltrò deinde accusauit, quòd iniquè facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent. postremò minatus est, pœnas sibi Deo volente daturos, si insanire pergerent. vt verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimisq; in conflictu cæsis, & postquam in fugam versi sunt, præmissis qui vada Iordanis occuparent, intercluso effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei, quæ sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Aplanes, natus è tribu Iudæ, ex Bethlemis oppido.

Iphthes filiam mactat.

Ephræmi tribus mouet in Iaphthem.

Iud. 12.

Ex tribu Ephraim circiter quadraginta duo millia cæsi.

Iaphthes moritur.

Aplanes per septennium Iudex.

Helon per decennium iudex.

An. mun. 2775. Ante Christum nat. 1191.

Abdõ Iudex.

huic liberi fuere sexaginta, mares triginta, totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliquit, has nuptas, illos vxoribus cura & opera sua coniunctos. cumq; nihil memorabile in principatu septennii gessisset, admodum senex diem obijt, in patria sua sepultus. Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonita: quo per decennium functus, nec ipse quicquam gessit memoratu dignum. Quo deinde successit Abdon Elelis filius tribu Ephræmita, ex vrbe Pharathone, nihil præter numerosam prolem habet memorabile, alioqui per summam securitatem & pacem quæ sub eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter & gloriosè gerendarum occasio. filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atq; egregijs equitibus septuaginta comitatus circumuectabatur. quos omnes superstites reliquit. Mortuus est iam senex, & in Pharathone magnificè sepultus.

CAP. X.

De Samsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit.

Israelitæ à Palæstinis superati. Iud. 13.

POst huius mortem Palæstini superauerunt Israëlitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. ab ea miseria liberati sunt in hũc modum.

modum. Manoches quidam vir inter Danitas optimus, & patriæ suæ sine controuersia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes eius ætatis fœminas: ex qua cum nihil liberorum susciperet, ægrè ferens orbitatem, in suburbanum suum, quod erat in campo magno, cum vxore ventitans, crebris precibus solicitabat Deum, vt daret sibi liberos. insaniebat autem in vxorem præamore, eratque vehementer zelotypus, cumque aliquando sola ageret mulier, spectrum se illius oculis obtulit Angelus Dei specie iuuenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens, fore vt fauore Dei nascatur eis filius, pulcher & insigni robore: qui vbi ad virilem ætatem peruenerit, compescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam. iussitque ne capillitium ei detonderetur, vtque, Deo sic volente, ab omni alio potu abstineret, sola aqua contentus. postremò addens à Deo se missum abijt. illa marito reuerso Angeli verba indicat, mirè prædicans iuuenis staturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam, non nihil de vxoris pudicitia malè suspicari inciperet. quæ volens hunc mariti stultum mœrorem adimi, suppliex Deum rogauit, vt iterum Angelum mittere dignaretur, quò ille à coniuge etiam posset conspici: & impetrata hac gratia, rursum in suburbano versantibus apparuit Angelus soli mulieri. illa rogat vt paulisper maneat, dum virum adducat: quo permittente, cum Manoche mox ad eum reuertitur. quo viso, ne tum quidem suspicari desijt: rogauitque vt sibi quoque eadem indicaret. illo respondente, satis esse quòd mulier sciat, iubet, quisnam esset, dicere: vt, nato filio, referre ei gratiam & munus aliquod donare possint. negauit ille sibi opus muneribus, nec enim horum causa de filio lætum se attulisse nuncium. cúmque iterum rogaretur vt saltem hospitalem tractationem admitteret, non annuit. tandem exoratus vt paulisper maneret dum aliquid affertur, cum mactasset hædum Manoches, coquendumq; vxori dedisset, paratis omnibus iussit deponi in petra & panes & carnes absque vasculis. quo facto virga, quam gestabat, carnes attigit: confestimq; flamma emicante cum panibus absumptæ sunt, & Angelus fumo tanquam vehiculo in cælum ascendere ab eis visus est. Manoche autem solicito ne quid periculi immineret ex aspectu numinis, vxor bono eum iubet esse animo, affirmans magno suo bono Deum se vidisse: cumque concepisset, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti, Samson est nomen inditum, quod robustum significat: qui mox egregia animi ac corporis indole præditus, promisso capillitio victusq; sobrietate diuinum nescio quid præ se ferebat. Cumq; adoleuisset, comitatus parentes in Thamnam vrbem Palæstinorum conuentus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogauit suos parentes, vt id connubium procurarent. quibus excusantibus quòd diuersi esset generis, quodq; religio vetaret eiusmodi nuptias vicit iuuenis pertinacia, effecitq; vt virgo sibi despōderetur, crebro deinde sponsam interuisens, in itinere in leonem incidit, nec tamen eius occursum declinauit licet inermis. sed nudis manibus adortus beluæ fauces elisit, eiusq; cadauer in dumetum viæ vicinū obiecit. aliquot post diebus eandem viam ad puellam remeiens, offendit examen apū mellificare in leonis pectore, &, sumptis inde tribus favis, eos cū cæteris muneribus adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas conuocat, qui quod vires eius haberent suspectas, bonoris

An. mun. 2783. Ante Christum nat 1181. Hedio & Ruffino Cap. 13. al. 10. Samsonis natiuitatem Angelus nunciat.

Manochi Angelus iterum apparet.

Samson natus. Iud. 14.

Samson Palæstinā virgine ducit.

Samson Leonem nudis manibus discerpit.

An. mun-
di 2791.
Ante Chri.
sum nat.
1173.

honoris specie triginta affectatores ex æqualium numero iuueni adhi-
bent, iussos obseruare ne quid auderet. Conuiuis deinde, vt fit, hilare-
scentibus, ait se quæstionem propositurum suis sodalibus quam si intra
sex dies soluerent, culq; sindonem se daturum & tunicam. qui tũ quòd
sagaces videri cuperent, tum quòd lucrum non fastidirent, iubent eum
proponere. Ille, ex voraci, inquit, cibus prodiit, & ex immiti suauitas. in
his explicandis cum hæsissent triduo, nec proficerent, puellam aggredi-
untur minis simul & precibus, vt expiscata secretum e marito indicium
sibi faceret, ille repulsis aliquandiu blandicijs, cum rogandi finem non
faceret, & lachrymans gratam se illi negaret, tandem nihil suspicans rẽ
totam de leonae aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuueni-
bus prodit omnia. ergo cum præfinita soluendæ quæstioni dies adesset,
ante solis occasum conuenientes, Neq; leone, inquiunt, quicquam oc-
currenti immanius, neq; melle gustanti suauius. Ibi Samson subiecit,
neq; muliere dolosius, quæ vobis quæstionem nostram aperuit. Nihilo-
minus illis persoluit quæ promiserat, spoliatis quibusdam Ascalonitis,
quos forte per viam inuenit obuios: sed iratus mulieri remisso nuncio
res suas sibi habere iussit ac gerere at puella contempta vt vicissim illi
moueret stomachum, nupsit eius todali qui priores nuptias conciliaue-
rat. Hac contumelia commotus Samson, decreuit de tota gente pœnas
sumere: & confestim modum maturis segetibus tempus iam messis aderat. er-
go comprehensis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum adne-
xis, per arua Philistinorum omnes dimisit, quibus passim discurrentibus
totus frugum prouentus momento fere temporis cõcrematus est. Quo
cognito gentis principes, & quid Samsonem ad perpetrandum facinus
mouerit, missis in hoc Thamnam satellitibus, vxorem quondam eius
cum cognatis, damni dati reos prius factos, viuos exusserunt publicè.
Samson autem in Palæstinos late grassatus cædibus, ad habitandam pe-
tram se contulit. ea est petra bene firma in tribu Iudæ sita. At Palæstini
totam tribum, bello impetunt. quibus bellum deprecantibus, quod nec
Samsonis culpæ essent affines, nec de solenni tributo quicquam dimi-
nuerent, responsum est non absoluendos ab hoc crimine ni Samsonis
deditionem facerent. Illi volentes hanc inspicionem à se amotam ar-
matis tribus millibus ad petram veniunt: & expostulantes, quod suis
facinoribus Palæstinos Hebræis infensos redderet, qui irritari facile
possent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentesque in
hoc se venisse, vt comprehensum illis dederent, postulabant vt consen-
su ipsius facere hoc sibi liceat qui, iureiurando accepto nihil præterea
motituros, sed hosti tantum deditionem faciendam descendens de pe-
tra in cognatæ gentis potestatem se permisit: & illi vinctum prius duo-
bus funibus, Palæstinis tradendum ducebant. cumq; ventum esset ad lo-
cum, qui obscurus ante, nunc ex Samsonis facinore inclaruit, Maxilla
nominatus, nec procul abessent à castris hostium, procurrentibus obui-
am Palæstinis, & lætitiam, re ex sententia gesta, clamore testantibus:
Samson abruptis repente vinculis, arreptaq; maxilla asini qua forte ia-
cebat præpedibus, in medios hostes irruit: qua feriens quotquot atti-
gerat, circiter mille interfectis, cæteros metu terga dare compu-
lit. qua victoria plus satis elatus, & opis diuinæ immemor, cum totum
sibi tribueret, quod maxilla tantum armatus fudisset ac fugasset hosti-
les copias, ingenti siti oborta, confessus nihili esse quantaslibet vires
humanas,

Samson Thamnitis ænigma proponit.

Samsonis vxor Thamnitis aperit ænigma.

Samson Ascalonitas aliquot trucidat, eiusq; coniunx alteri nubet.

Iud. 15.

Samson Palæstinorum fruges comburit.

Samson traditus Palæstinis.

Samson asini maxilla mille viros, interficit.

humanas, Deo victoriam acceptam retulit: supplexq; rogauit, vt arrogantiæ data venia, succurreret & periculo se eximeret. nec irritæ fuêre preces, sed copiosus fons subitò è quadam petra prorupit. Loco maxillæ nomen Samsõn imposuit, quod in hodiernum vsq; durat. Post hoc prælium iam Palæstinos contemnens venit Gazam, & in publico diuersorio egit. Quo audito Gazeorum magistratus, ne clàm abire posset, stationes pro portis collocant. Samson verò qui insidias mature senserat, circa mediam noctem surgens, portas cum ipsis claustris ac vectibus exteroq; paratu reuulsas, & humeris impositas, in montem qui est supra Hebronem perlatas deposuit. paulo verò pòst à patrijs institutis desciscere & in peregrinos mores degenerare incepit, quod ei omniũ malorum fuit principium. Cùm enim meretricem quandã Palæstinam admasset, nomine Dalaien, consuetudine eius delectabatur. Quamobrem qui apud Palæstinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt, vt eliciat è Samsone causam tanti roboris, propter quod inuictus haberetur ab hostibus. Assensit illa, & cum prima occasio data est, inter compotationem & muliebres blanditias extollens eius res gestas, omni astu vtebatur vt cognosceret, cur tantopere virtute excelleret. Samson verò adhuc mentis compos eisdem artibus contra mulierem vtens: si septenis, inquit, vitibus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo alijs fortior. Tacuit illa, rem ita se habere purãs, communicatoq; super hoc cum magistratibus consilio, inclusaq; in penitiore domus parte manu militum, benè potum ac sopitum accuratè, vt ab ipso didicerat, vinxit. deinde excitato indicat, adesse quosdam qui illum vellent aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad resistendum se expedit. Mulier tunc frustrata paulo pòst aliam opportunitatẽ nacta, grauibus querelis aggressa est virum, quòd amanti non satis fidens, celaret eam id, quod maximè scire cuperet, ac si nesciat tacere, quicquid alios scire amasio suo non expedit: rursumq; simili figmento eiusa est, cum septem funibus alligatum perditurum se vires diceret. experta enim hoc quoque nihil effecit: cumq; vrgere non desisteret, tertiò mulierem ludificatus est, dicens capillos suos oportere implecti licio, atq; ita parari vincula. Ac ne hoc quidem verum experta, postremo adhibitis omnibus artibus non prius rogandi finem fecit, quàm fatali iam necessitate instante, victus importunitate Samson in gratiam mulierculæ suum ipse secretum prodidit. Deus, inquit, mei curã habet, & eius prouidentia natus hanc comam alo, cuius sonsuram ipse mihi interminatus est. nam in eo capillitio totas sibi vires cõsistere. Hoc cognito, nesciẽti comam derasit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cum iam capillus repullularet, cumq; solenne Palæstinis adesset epulum, confidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis sustinebatur, accitus est & Samson, vt miser inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum exigebatur, vt ad illas columnas se acclinet, iam, vt tum simulabat, defatigatum: quibus admotus sic eas concussit, vt subuersæ totius ædificij ruinam traherent, qua tria millia hominum sunt oppressa, & inter cæteros ipse Samson. Hic finis viri fuit, exacto principatus anno vigesimo, admirandi ob incomparabilẽ animi simul ac corporis fortitudinem, qua in ho-

An. mundi 2791. Ante Christ. nat. 1173.

Samson fontẽ impetrat precibus.

Iudic. 16.

Samson Gazæ portas reuulsas aufert.

Dalale meretrix è Samsone causam tãti roboris expiscari conatur, & rer deluditur.

Samson suî roboris causam Dalale aperit, Palæstini oculis orbatũ vinctumq; abducunt.

An. mundi 2811. Ante Christum nat. 1153.

Samson cũ tribus militibus Palæstinorum moritur.

An. mundi 2811. *Ante Christum nat.* 1153.

in hostium perniciem vsque ad extremum halitum vsus est. Nam quòd à muliere deceptus est, humanæ infirmitati imputari conuenit, pronæ ad eiusmodi vicia. cætera dignus sempiterna memoria virtutis nomine, cognati verò eius cadauer in patriam reportatum, apud Saraſam oppidum monumento maiorum intulerunt.

Samſon viginti annos regnat.

CAP. XI.

Quomodo filij Sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio cæsi fuerint.

Ruth. 1. Hedio & Ruffinus cap. 14.

POst Samſonis autem obitum præfuit Iſraelitis Elis Pontifex, in cuius principatu fames valida eam regionem inuaſit, quam non ſerens Abimelechus Bethlemorum ciuis, quod oppidũ eſt tribus Iudæ aſſumpta vxore Naami, & filijs communib. Chellione & Mallone, in Moabiticam terram migrauit. cumq; ibi proſpera fortuna vteretur, filijs ſuis vxores dedit eius gentis fœminas, Chellioni Orpham, Ruthẽ Mallon: exacto autem decennio, Abimelechus cũ filijs breui tempore alius poſt alium obijt, quo caſu Naamis in maximum mœrorem coniecta deſolata à charissimis quorum conſuetudinem amori patriæ prætulerat, mutato proposito conſilio, reuerti ad ſua decreuit. iam enim res patriæ in meliori ſtatu eſſe perceperat. Nurus autem eius non ſuſtinebant ab ea diuelli, & velle nolit comitari eam volebant at illa precata eis felicius coniugium, quàm in quo cum filijs ſuis vixiſſent, & in reliquis rebus proſperitatẽ, & docens quod in ſe nihil eſſet opis, rogabat. vt manerent néue, relicta patria, in euentum incertum ſequi mileram ſocrum cuperent. His monitis Orpha paruit: Ruthem verò nolentem manere, cuiuluis fortunæ futuram ſociam ſecum ſocrus abduxit. Quæ poſtquàm vnà peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hoſpitio, cumque Naamis à ciuibus ſuo nomine appellaretur, iuſtius, inquit, vocaretis me Maram. Significat autem Hebræorum ſermone Naamis felicitatem, Mara dolorem Et cùm eſſet meſsis tempus, Ruthe permiſit ſocrum ex bat ad ſpicilegium, vt cibos ſibi pararent, caſuq; in Bozi rus deuenit. qui cùm paulò poſt ſuperueniſſet, conſpicatus puellam, de ea villicum percontatur. is denarrauit omnia domino, quæ paulo ante ex ipſa cognouerat qui exoſculatus in ea benevolentiam erga ſocrum, & affectum erga defunctum maritum, noluit ſpicilegio contentam eſſe, ſed permiſit vt ſibijpſi meteret quantum poſſet, ac ſumeret: mandauitque villico ne eam prohiberet. & vt vnà cum meſſoribus prandium ac potum ei præberet. Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſeruauit ſocrui, & veſpere cum frugibus collectis ſimul attulit: ſed & Naamis ſeruauerat ipſi quaſdam partes ciborũ, quos ei vicini contulerant. narrat deinde ſocrui, quid ei Bozus dixerit: auditoq; ex ea, quòd cognatus eſſet, & propter pietatem forſan curam earum habiturus. exiuit etiam ſequentibus diebus ad ſpicilegium cum Bozi ancillis. poſt aliquot dies, cùm hordei tritura peracta, venit Bozus in ſuum rus, & cubabat in area. hoc cognito cogitauit Naamis in rem ambarum fore ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitq; eò Ruthem dormituram ad pedes eius. quæ nefas tata non parêre ſocrui, fecit quod iuſſa eſt. ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiens;

Naamis poſt mariti & filiorum obitum cu Ruth in patriam redit.

Ruth in Bethlehem proficiſcitur.

Ruth 2. Bozus Naami & Ruth amicus.

Ruth 3. Ruth ſocrus ſuaſu ad pedes Bozi cubat.

dormiens: sed circa mediam noctem experrectus, sentiensq; eam vnà cubare, quæsiit quænam esset. edidit illa nomen, & famulam se in eius potestate dixit. Tacuit ille tum, sed mane summo priusquam famuli ad opus surgerent, excitatam iussit hordei quantum ferre posset capere, & priusquam aliquis eam ibi dormisse videat, ad socrum redire. cauendos enim tales rumores, maxime si non de nihilo oriãtur Cæterum meum, inquit, consiliũ est hoc. rogabis eũ qui tibi propinquior est quam ego, an te vxore opus habeat. quod si aiat, sequeris eum: sin minus, mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi renunciauit socrui, bonam spem habuerunt, Bozo res earum curę futuras. circa meridiem vero reuersus ille in oppidum, senatum coire fecit: ac mox Ruthem & cognatum illum accíuit. Qui postquam venit: Abimelechi inquit Bozus, & filiorum sortem possides. fallus est alter possidere se, idque iure propinquitatis. Tum Bozus, ergo non ex parte tantum legum meminisse oportet, sed omnia iuxta præscriptum earum facere. ecce adest mulier, quam si vis possessionem agrorũ retinere, lex te ducere iubet. at ille Bozo & sortem & mulierem cessit, quandoquidem & ipse defunctorum esset cognatus. Sibi enim iam & vxorem esse & liberos. Id Bozus apud senatum contestatus, iussit mulierem accedere illum, & iuxta legem calceum ei detractum in faciem incutere, quo facto, Bozus duxit Ruthem, &, anno elapso, natus est illis infans masculus. hunc Naamis nutricans Obedem de consilio mulierum nominauit, sibi in senectute constitutæ inseruiturum. nam ea vox Hebræis inseruientem significat. ex Obede prognatus est Iessæus, ex hoc Dauid Rex, qui posteris suis regnum reliquit per viginti & vnam ætates duraturum. Hæc necesse habui de Ruthe narrare, volens Dei potentiam ostendere, cui facile est etiam vulgares homines ad amplissimam dignitatem perducere, sicut perduxit Dauidem ex mediocribus maioribus oriundum. Porrò Hebræi per hoc tempus rebus suis iam labantibus, bellum Palæstinis inferunt ob causàm talem. Eli Pontifici duo filij fuerunt, Ophnes & Phinees. hi contra omne ius & fas, omnia sibi licere volebant: nec contenti honoratis muneribus, etiam à rapinis non abstinebant: mulierum insuper, religionis ergo confluentium ad sacrum locum, pudicitiam, vel vi vel donis expugnabant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc insolentiam nuenum & pater ipse magnopere detestabatur, diuinam vltionem nunquam non expectans, & populus iniquissime ferebat. postquam autem illorum exitium Deus & patri & Samueli Prophetæ etiam tum puero prædixit, tum verò non aliter quam defunctos filios lugebat. Sed priusquam de clade, in qua sunt absumpti, dicam, quædam de hoc Prophetа narranda sunt. Helcanes Leuita vir ingenuus Ramatham vrbem in sorte Ephræmitarum habitans duas vxores habuit, Annam & Phenannam: ex quarum posteriore liberos suscepit, nihilominus alteram quanquam sterilem diligens is cum sacrificaturum venisset in Siluntem, vbi tunc Dei tabernaculum fuisse diximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis distribueret, Anna videns alterius liberos cum matre cõsidentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & solitudinis. cumq; consolationem mariti non admitteret, abijt in tabernaculum supplicatura, votumq; factura, ablata sterilitate matrẽ factam primum filium se consecraturam, ad ministeria Dei non vulgari more educaturam. In huiusmodi precibus longas moras protrahentem animaduer-

Ann. mundi 2811. Ante Christum natum 1153.

Ruth 4. Bozus. Ruth cognatum, eam vt ducat hortatur.

Bozus ex Ruth Obedem Dauidis auũ genuit.

1. Reg. 2. Eli Pontificis filij Ophnes & Phinees nefarij. Helio & Ruffinus cap. 15. aliter.

Anna Helcanæ vxor liberos a Deo petit.

An. mundi 2818. Ante Christum. 1146.

Anno mundi 2818. *Ante Christum nat.* 1146.

tens Elis Pontifex, qui ante tabernaculum sedebat, tanquam parum sobriam iussit abire. quæ cum respondisset, aquam se potare, sed mœstam quòd liberis careat, precibus à Deo sterilitatis remedium petere, bono animo eam esse iussit pollicitus habituram ex Dei munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reuersa, cibis antè præ mœrore fastidiis vsa est. in patriā deinde reuersa, breui vterum gerere cœpit. mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filium, Samueli nomen indidit, quasi dicas exoptatum à Deo. cumq; parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & sacrificaturi rediissent, simulq; decimas ex more afferentes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, Deo consecratum, Prophetamq; futurum. itaq; & comam alebat, & aqua tantum in potu vtebatur, degebatque circa fanum, cuius ministerijs educabatur. Helcanæ autem alij præterea filij ex Anna nati sunt, & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo Prophetā agere cœpit. Quadam enim nocte dormienti eum Deus nomine vocauit. tum ille ratus à Pontifice se vocari, accurrit ad eum. Quo negante à se vocatum, Deus idem tertio fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego mi Samuel nunc quoq;, vt ante, filui, sed Deus te vocat. quapropter præsto esse te respondе. Itaq; rursum Deo vocanti, rogauit quid iuberet, paratum se ad ministeriū offerens. Tum Deus: quando, inquit, præsto es, audi imminere Israelitis cladem maiorem quàm credibile est, & filios Elis ambos vna die perituros, & Sacerdotium meum migraturum in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit suos filios quàm meum cultum, idq; ne cum ipsorum quidem commodo. hoc oraculum cum ab adiurato extorsisset Pontifex, alioqui se non contristaturo, certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autē gloria magis ac magis crescebat, omnes eius prædictiones veras euentu approbante. Per idem tempus Palæstini suscepta expeditione contra Israelitas, castra metati sunt apud vrbem Amphecā: & nemine ibi occurente vlterius processerunt. tandem congressi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in castra compulsis. Quamobrem Hebræi periculum extremum instare putantes, mittunt ad pontificem atq; senatum, qui postulent Arcam in aciem proferri, vt eius præsentia freti hostem superent, ignari eum, qui sententiam semel aduersum eos tulerat fore vt vincerētur, maiorem esse, quàm Arcam, quæ propter ipsum erat veneranda. Venit igitur Arca in exercitum, & cum ea Pontificis filij, accepto à patre mandato, si amissa Arca viuere sustineant, ne vnquam in conspectum sibi veniant. quorum Phinees iam sacerdotio fungebatur, patre propter senium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis Arca animos addidit, victoriam in hac sitam existimantibus: contra hostes metuebant ne Arca Israelitis esset præsidio. attamen vtrorumq; expectationem euentus fefellit. Nam post conflictum sperata Hebræis victoria Palæstinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi passi, cognouerunt frustra se in Arca fiduciam collocauisse. namque primo impetu in fugam sunt auersi, in qua triginta hominum millia sunt amissa, inter quos Pontificis filij ceciderunt: & Arca quoque in hostium potestatem deuenit.

Samueli Deus Elis & filiorum pœnam ostendit. Hedio & Ruffinus Cap. 16. 1. Reg. 4

Israelitarum Palæstini quatuor millia trucidāt.

An. mundi 2850. *Ante Christum nat.* 1114.

Hebræi in aciem proferunt Arcam fœderis. Ophin & Phinees cū triginta millibus cadūt, & Arca in hostium potestatem deuenit.

CAP.

CAP. XII.

An. mundi 2850. Ante Christ. nat. 1114.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & Arcæ amissione prouolutus de throno expirauerit.

Ibidem. Eli in Silo filiorum cædes & Arcæ amissio significatur.

HAnc cladem & Arcæ captiuitatem postquam in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægre seruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis Pontifex, qui ad alteram portam sublimis in sella sedebat, audito eiulatu, suspicatus id quod res erat, noui aliquid mali suis accidisse, iuuenem accersit, cumq; audisset euentum prælij, tam militum quàm filiorum cladem satis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præsciuerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam Arcam in hostium potestatem factam cognouit, insperato malo ictus, & doloris impatiẽs, prolapsus è throno exhalauit animam, vitæ anno nonagesimo octauo, principatus quadragesimo Eadem die Phinees quoque alterius è filiis vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, Pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc Sacerdotium, quod à patre per manus accipiebat. Ille enim Phineesi id tradidit, quod mox filius & successor eius Abiezeres filio suo Boceiæ reliquit: ab hoc Ozis filius eius accepit: post quem Elis sacerdotio positus est, de quo nunc loquimur: quod manſit eius generi vsque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursum rediit.

Eli audita Arcæ amissione exspirat. Phineis vxor Ioachaben parit & moritur. Eli Pontificis Genealogia & progenies.

FLAVII IOSEPHI

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Sextus.

SVMMA CAPITVM LIBRI VI. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint.*

II. *Victoria Hebræorum ductu Samuelis.*

III. *Quomodo Samuel defcientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commiserit.*

IIII. *Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, Regem sibi dari postulauerit.*

V. *Saulus iubente Deo Rex declaratur.*

VI. *Sauli victoria contra Ammanitas.*

VII. *Palæstini Hebræis bello aggressi vincuntur.*

VIII. *Victoria Sauli contra Amalecitas.*

IX. *Samuel ad Dauidem Regiam potestatem transfert.*

X. *Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.*

XI. *Singulare certamen Dauidis & Goliath, secutaq; Palæstinorum clades.*

XII. *Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat.*

XIII. *Quòd Rex Dauidi necem sit molitus.*

XIIII. *Quomodo Dauid aliquoties insidias Regis ægrè elapsus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuerit.*

XV. *Hebræi à Palæstinis magno prælio vincũtur, in quo Saulus Rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit.*

Quomodo

CAP. I.

Quomodo Palestini peste & fame coacti Arcam fœderis Hebræis remiserint.

An. mundi 2850. Ante Chr. nat. 1114.

ARTA de Hebræis victoria, sacraq; Arca, quemadmodum diximus, capta, Palæstini cum cæteris spoljis Azotum eam referunt, & in fano Dei sui Dagonis inter donaria collocant. Sequenti verò die mane venientes, vt adorarent Deum suum, inuenerunt eum e basi excidisse, & pronum prostratum ante Arcam: quod ægrè ferentes, in pristinum locum eum reponunt. cumque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirent, stupor maximus ac perturbatio totum populum inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorum vrbem atq; agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitiata morboq; corrosa euomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastãtes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec valentes amplius tolerare, intellexerunt Arcam in causa esse, & victoriam cum eiusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes, vt Arcam in ipsorum vrbem transferrent: qui non grauatim Azotiorum legationi annuentes, cupidè Arcam ad se receperunt, moxque eisdem, quibus illi, malis laborauerunt. Cum Arca enim simul etiam calamitates sunt translatæ: itaque hinc quoque ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidem permansura. agitati enim eisdem pestibus, ad vicinas vrbes eam transmittebant. atq; in hunc modum quinque Palæstinorum vrbes peruagata est Arca, veluti tributum per singulas pœnam violatæ religionis exigens. Quæ defessæ tot malis, & aliis exemplum factæ ne Arcam reciperent talia hospitij præmia referentem, nihil superesse videbãt, quàm vt bono aliquo modo à se eam ablegarent: & cum conuenissent quinque ciuitatum Principes, Gittæ, Accaronis, Ascalonis, Gazæ & Azoti, dispiciebant quid facto opus esset. Ac primum visum est remittendam esse Arcam ad suos, cuius captiuitatem Deus vlcisceretur, quum tot mala simul cum ea regionem ingressa homines & agros vastare non desinant. Nec defuerunt qui huic sententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ isti Arcæ: cuius si tanta vis esset, aut si omninò Deo cara fuisset: nunquam illam in diuersæ religionis hominum manus deuenire permississet: suadentesq; vt hos casus æquo animo ferrent, & sic cogitarent, hæc omnia nõ aliunde quam à natura prouenire quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potẽtiæ suæ subditis per certas temporum vices huiusmodi mutationes ingenerare solet. Sed vicit sententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propositũ negotium censere videbantur. His neq; remitti Arcam placuit, neq; retineri sed pro quinque ciuitatibus quinq; statuas aureas dedicari Deo in testimonium gratitudinis, quòd eius fauore seruati essent ex ea peste quam humanis remediis euadere fuerit impossibile: & totidem mures aureos addi illis similes qui agris vastitatem intulerunt. His omnibus in loculum inclusis & super Arcam impositis plaustrum ei nouum fabricari: vaccas deinde nuper enixas

1. Reg. 5. Hedio & Ruffi cap 1. Arca sacra à Palæstinis in fanũ Dei sui Dagonis defertur.

Azoti propter Arcam ereptã horribiliter cruciantur.

Mures Azotiorum agrũ vastant.

1. Reg. 6.

De Arca sacra consultatio.

Deliberationis de Arca sacra conclusio.

An. mundi 2851. Ante Christ. nat. 1113.

plaustro subiungi, inclusis domi earum vitulis, ne sint impedimẽto matribus, & vt fœtuum desiderio magis properẽt. ipsas verò deduci in vicinium Arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et siquidem ad Hebræorum regionem se verterint, ad eamque perrexerint, credere Arcam fuisse calamitatum causam. sin alio deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac ineſſe virium. hoc consilium omnibus calculis est approbatum, quod mox opere sunt exsecuti: & paratis quæ diximus, productoq; in triuiũ plaustro, ac ibi relicto, ipsi retrorsum discesserunt.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibidem. Arca sacra Bethsama peruenit.

VAccis autem veram viam ingressis, & recta non aliter, quàm si deducerentur, tendentibus, princeps Palæstinorum sequebantur, cupientes cognoscere quò peruenirent, & vbi plaustrum sisterent. Vicus est quidam in tribu Iudæ, nomine Bethsama. huc postquam venerunt vaccæ, tametsi pulchram planitiem ante se haberent, vlterius tamen non sunt progressæ, sed ibi plaustrum statuerunt: ad quod spectaculum à vicanis mox cum gratulatione est concursum. Cum enim esset æstas, & fruges ex aruis comportarentur: vt viderunt Arcam præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plaustrum illud properabant. demptam deinde Arcam, & vas quod statuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exstabat, deposuerunt: & accitis victimis peractoq; sacrificio splendidè epulati, plaustrũ simul ac vaccas holocautoma Deo fecerunt. quo viso principes Palæstinorum retrò ad suos sunt reuersi. Cæterùm indignatio Dei Bethsamitas inuasit, ex quibus septuaginta occidit, quòd, cùm non essent sacerdotes, profanis manibus contrectare Arcam sint ausi. quæ res lætitiam vicanorũ nouo luctu non nihil obscurauit, eò magis quòd suos non fatali morte, sed diuina vltione extinctos desiderabant. quamobrem indignos se ducentes qui hospitium Arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuersos Hebræos, qui certiores faciant de Arca à Palæstinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethsamitis, arq; ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iustitiæ celebrem, in ædibus eius collocãt, idoneum sacrario locum existimantes vbi vir iustus haberet domicilium. cura Arcæ commissa est eius filiis, quam per viginti annos cum summa laude gesserunt. tot enim annos in Cariathiarim mansit, quatuor solis mensibus apud Palæstinos detenta. Cumq; populus toto hoc vicẽnio votis & sacrificiis operam daret, magnamq; religionem & cultus diuini curam præ se ferret, propheta Samuel animaduersa eorum promptitudine, putans se nactum occasionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam sequuntur, orationem & tempori accõmodans & negocio, verba in hanc fermè sententiam ad eos fecit: Viri Israelitæ, quandoquidem nec hostis infestus esse definit, & Deus vestris precibus flexus propicius esse incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, sed eo totis viribus incumbere, vt vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne vestrismet moribus hac indigni reddamini, sed pro se quisque colat iustitiam: expulsisq; omnibus vitiis ex animo, purgatas

Arca sacra Bethsamitarum superstitione Deũ percussisse de populo septuaginta viros, & quinquaginta millia plebis, vt est 1. Reg. 6.

1. Reg. 7. Arca in Cariathiarim transfertur.

Hedio & Rufi. cap. 2. Israelitarũ pœnitẽtia.

Samuelis ad Israelitas oratio.

purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione constanter perseuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hostibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine consequi licet. non enim his rebus Deus præmia proposuit, sed probitati ac iustitiæ: qui vestram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus faustis acclamationibus excepit, promptum se offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit, vt conuenirent in oppidum Masphatim, quæ vox conspicuum significat. ibi hausta aqua libauerunt Deo, &, indicto vnius diei ieiunio, publicè supplicatum est. Nec latuit Palæstinos, Hebræos circa Masphatim congregari, sed confestim cum magno exercitu affuêre, sperantes se illos nec opinos posse opprimere. quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, consilium dubijs rebus petentes, nihil dissimulantes, non esse sibi satis vel virium, vel animi ad confligendum cum tam potente hoste, à quo toties victi discessissent: & libenter quieturos, si liceat, ne vltrò sibi perniciem accersere videantur. conuenisse se ad supplicationes & sacrificia, vtque sacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hostem, vt nulla spes salutis superfit, ni Deus à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos securo animo esse, neque enim auxilium Dei deforc. & mactato agno lactante, rogat Deum, vt in se sperantes protegat, & à vi Palæstinorum tutos faciat: néve patiatur iam iterum ab eodem hoste cladem accipere. hac victima egregiè litatum est, & Deus præsens ac propitius insignem victoriam annuit. Sed priusquam totam flamma absumeret nondum facto peracto, hostis in conspectu aciem explicat, rem factam se habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantum non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti sunt quàm crederent, etiam si quis prædixisset. Primùm enim terra, iubente Deo, sub pedibus eorum intremuit, & vacillante vestigio nutabant, nonnulli etiam in improuisos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus semiustulati, vt ne arma quidem retinere possent, in fuga spem totam ponebant. cum subitò Samuel in perturbatos irruit, cæsisque plurimis, reliquos vsque Corræos (id loco nomen est) persequi non destitit. & fixo ibi suæ victoriæ fugæque hostium termino, qui trophæi vice esset, appellauit eum Fortem, in signum donatæ à Deo contra hostem fortitudinis: qui post hanc cladem nunquam bellum instaurare est ausus, sed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines suos se continuerunt: & inuersis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris transijt. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vastauit, donec omninò superbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abstulerant, quam latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananæi pacem eo tempore cum Israelitis habebant.

An. mundi 2871. Ante Chri. nat. 1093.

Samuelis ad salutarē pœnitentiā adhortatio.

Ieiunium, p̄ces, & supplicatio Israelitarum in Masphatim.

Quæ hosti potissimū in militia opponenda.

Samuel populum consolatur.

Sacrificiū & precatio Samuelis.

Victima cœlesti flamma absumpta, auxilij diuini indiciū.

Horrēdus in hostiū acie terræmotus.

Samuelis de hostibus victoria.

Iudæorum agrū armis Samuel recuperat.

CAP. III.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filijs suis commiserit.

An mundi 2871. Ante Chri. nat. 1093.

Samuel leges,& iuridicos conuentus p vrbes instituit. Hedio& Ruffin. Cap 3. 1. Reg. 8.

REbus autem populi compositis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes institutis, Samuel singulis annis bis eas obibat, & iura reddebat: mutroque tempore hanc præcipuam curam habuit, vt patrijs legibus Respublica administraretur. Deinde senio grauante, vt consuetis munijs sufficere non posset, filijs suis principatum & curam Reipub. tradidit: quorum seniori Iohel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitque vt alter in Bethelis, alter in Bersabe ius diceret, partito populo, & sua cuique iudicij parte attributa. In his manifestum exemplum exhibitum est, non semper patribus similes nasci filios sed interdum ex malis bonos, sicut tunc contrà ex bono mali prognati sunt. Relictis enim paternis institutis diuersissimam viam ingressi, muneribus corrupti iustitiam opprimebant. solutique in luxum ac delicias, tum Dei voluntatem tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in populo iustitia vigeret quàm maximè.

Exẽplũ non semp patribus similes nasci filios.

CAP. IIII.

Quomodo populus offensus Samuelis filiorum moribus, Regem sibi dari postulauerit.

Israelitæ Samueli filiorũ iniqtates commemorant, eũq; vt Regẽ aliquẽ declaret, obnixè precantur. Hedio & Ruffinus Cap. 4.

POpulus autem videns Rempub. cura & diligentia prophetæ optimè constitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offensus ad patrem concursum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodq; ipse iam senio debilis, more solito præesse administrationi rerum nõ posset, obnixè precabatur, vt Regem aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præsit, & à Palæstinis illatæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hæc populi voluntas vehementer Samuelem contristauit, qui propter innatam iustitiam non amabat regiam potestatem vt nimiam. Valdè enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem existimans. adeoq; res hæc hominem solicitũ habuit, vt nec cibum nec somnum præ cura caperet, sed per totam noctem se in lecto versaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus se videndum præbuit, consolatus eum, ne postulata populi ægrè ferat: dicens non tam ad ipsum pertinere hanc contumeliam, quàm ad se, quem nolint sibi solum esse Regem: idque moliri cœpisse iam inde, ex quo primùm ope sua ex Ægypto sunt educti. verùm non multò pòst futurum est, inquit, vt eos consilij huius serò pœniteat, quando nec factum infectum esse poterit, & ipsi suam erga me æquè ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare Regem, quem ego designauero: idque prius quàm facias, præmonebis quantum malorum sibi vtrò adsciscant, protestaberisque eos, te inuito, ad mutationem status in deterius properare. His auditis Samuel, manè conuocatis Iudæis,

Samuelẽ populi volũtas contristat. Samuelem consolatur Deus. Samuelem Deus Regẽ creare iubet.

declara-

declaraturum se illis Regem promisit, addens velle se prius indicare, quæ erunt sub Regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scirote ergo primum, quòd à vobis abstrahent vestros liberos, & alios auriga sibi facient, alios equites & satellites, & cursores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum suorum ac curruum, aliorumque instrumentorum fabros: præterea villicos agrorum suorum & aratores, & vinearum fossores: & nihil est quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque vestras facient sibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia ministeria compellent, quæ ancillæ necessario verberum formidine obeunt. possessiones etiã vestras vobis ablatas eunuchis suis & satellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è suis largientur, &, vt compendio dicam, seruietis vnà cum omnibus vestris Regi, non secus atque domestici eorum famuli. cumque hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti supplices Dei miserationem implorabitis, vt vos à Regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, sed repulsos sinet dare pœnas inconsultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat surda, nec à proposito dimoueri poterat, contemptis omnibus quæ Samuel in rem eorum afferebat: sed vrgebat obstinatè, vt missa futuri cura Regem crearet: quandoquidem nisi Regis ductu vindicare se de inimicis gentibus non valerent: nec esse absurdum, si, cum finitimi omnes regantur, & ipsi eandem Reipub. formam accipiant. Samuel verò videns se prædictionibus suis parum proficere, sed pertinaciter eos in sententia manere: Nunc, inquit, abite domum quisque suam, & cùm tempus erit accersam vos, quàm primum cognouero, quem vobis Regem Deus dare velit.

An. mundi 2871. Ante Chri. nat. 1093. Samuel Israelitis incommoda sub Regibus ferenda indicat.

Populus in proposito creandi Regẽ, pertinaciter perseuerat.

CAP. V.

Saulus iubente Deo Rex declaratur.

An. mundi 2880. Ante Christũ nat. 1084.

ERat quidã ex tribu Beniamitide, vir benè natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saul, egregia tũ statura, tũ specie, quibus respondebat & animus. Hic Cis cùm eximias asinas, quibus præ cæteris iumẽtis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amisisset, filium cum vno famulo ad eas quærendas misit. qui cùm perlustrata sua tribu eas non inuenisset, ad alias venit: & cùm nusquam comparerent, decreuit redire, ne patri solicitudinis causa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, eumque omnino consulendum esse: sic enim scituros quid actum esset de asinis: respondit, nihil se habere quod mercedem diuinationis daret. iam enim viaticum esse consumptum. & dicente famulo, supersesse quadrantem sicli, eumque dari posse, nesciebant enim propheram mercedes non accipere, itum est ad illum: inuentisque circa portam virginibus aquatum euntibus, interrogant vbinam sit propheræ domicilium. quæ indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil esse in mora, nisi vt ille primus accũbat. Samuel aũt hac ipsa de causa conuiuas vocauerat. nam pridie cùm per totam diẽ precatus esset Deum vt certiorẽ se reddceret, quẽ creaturus esset Regẽ, in crastinũ se illud facturũ pollicitus est;

1. Reg. 9. Saulus asinas amissas quærit. Saul Samuelis domicilium vbi nã sit interrogat. Samuelem Deus quem creaturus est Regem, certiorem reddit.

An. mundi 2880. Ante Chri. nat. 1084.

Samuelem Saulus accedit.

Saulo Samuel Regiam dignitatē annunciat.

Samuel Saulum ad conuiuium deducit.

est: circa eandem enim horam missurum se Beniamitam quendam iuuenem. quamobrem sedebat in solario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam se conferebat. cumq; Saulum offendisset, Deus inspirauit ei, hunc esse futurum principem. Saulus verò accedens eum, salutatum prius rogat vbi propheta habitet. hospitem enim se hoc ignorare. cumq; ille respondisset, se eum esse, & ad cœnam duceret, dicēs non asinas tantum quas quæreret saluas, sed omnium omnia bona in potestatem eius fore: supra spem, inquit, meam sunt ista domine. neque enim ea est mea tribus quę Reges proferat, & familia mea humilior est alijs familijs, tu verò ludis me, & maiora quā pro mea cōditione loqueris. Propheta autē deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum supra alios vocatos. erant hi septuaginta numero. iussitq; ministris vt Saulo portionē regiam apponerent. cumq; iam hora dormiendi adesset, alii quidem surgentes domum quisq; suam reuertebantur. Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cùm primum dies illuxit, Samuel excitatum eum in viam deduxit. Postquam autē egressi sunt vrbem, monuit, vt, famulo præcedere iusso, ipse paulisper subsisteret. esse enim quod sine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famulum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, simulq; Regem salutat, Deum ei honorem hunc ratum facere dicēs pro tutela Hebræorū, quorū iniurias, bello Palæstinis illato, vlciscī debeat. hæc ita fore hoc argumento cognoscere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergo tendētes ad Bethela: quorū primum videbis ferre tres panes, secundū hœdum. hos tertius sequetur vtrē vini baiulans. hi tibi comiter salutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumētū, vbi occurret tibi q nunciet inuētas esse asinas. Inde progressus ad oppidū Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino spiritu, vnà cum illis propherabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Cisi filio? his signis visis certo scito Deum esse tecū: & saluta patrē tuum & cognatos. Venies aūt Galgala, me accersente, vt pro his Deo pacificas hostias immolemus. His prædictis dimisit iuuenē: & q̄quid prædictū est occurrit ei in hoc itinere. Postquā aūt domū redijt, q̄contante cognato suo Abenaro, quē præ cęteris diligebat, quomodo successisset peregrinatio, nihil illū celauit, ne hoc quidē q̄ apud propheta fuisset, & ex eo cognouisset inuentas esse asinas. de regno tantum tacuit, ne ea res vel credita inuidiā, vel non credita vanitatis opinionē ei contraheret. quāuis enim & amicus esset & cognatus, tutius tamen ac consultius arbitratus est silentium, reputans credo humanæ naturæ infirmitatem, q̄ nemo constans in amore, sed etiam si manifesto diuino suffragio felicitas contingat tamen alios sibi præferri iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel populum in oppidum Maspha tum conuocat, & cum frequentes adesse videret, in hanc sententiam alloquitur. Hæc iussit me dominus suo nomine ad vos pferre. Ego vos in libertatem vindicaui, primum Ægyptiorum seruos, deinde à vicinis Regibus toties victos ac subiugatos. pro quibus beneficijs hanc mihi gratiam reponitis, quòd abrogato mihi quantum in vobis est imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse homini à Deo regi, vnum è vestro numero digniorem existimatis, qui vobis præsit: qui subditis tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, quidlibet in quemuis licere sibi volet. non enim fieri pōt, vt homo erga hominem sic affectus sit,

1. Reg. 10. Saulum Samuel in Regē vngit.

Samuelis Saulī in itinere euentura, vt ipsius verbis hoc habeat, prædicit.

Saul reticet Regiam dignitatem.

Inconstantia amoris in hominib.

Samuelis, prophetæ de Rege Saul ad populum oratio.

fit, quemadmodum ego erga à meipso conditum. Eia quando plus apud vos potest temerarius animi impetus quàm vel religio vel beneficiorũ memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo facto Beniamiticæ tribus sors exijt. dein familiarum nominibus in vrnam coniectis, Metri familię sors obuenit, postremo cum viritim sortitio fieret, Saulo Cisi filio regnum sortito obtigit. Iuuenis verò qui hoc præsciebat, abdiderat se, videri volens inuitus ad regnũ accedere. Tanta fuit præditus modestia simul & temperantia, vt cum pleriq; vel modica felicitate potiti vix sui præ lætitia sint compotes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic tot populorum Rex declaratus ac dominus, non modò non ostentaret se, verùm etiam è subditorum conspectu subduceret, vt non absq; negocio posset inueniri. cumq; nusquam comparẽte Saulo omnes essent soliciti, hæsitantes quidnam fieri oporteat, prophetã precibus Deum appellat, vt latebras indicet, desideratumq; iuuenem exhibere dignetur. quod vbi impetratum est, mittit qui eum adducant: & postquam venit, in medio populi iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt qui humeris tenus supra omnes excelleret, & ipsa statura maiestatem regiam præ se ferret. Tum propheta: Hunc vobis Deus dat Regem. contemplamini quantum omnibus præminet, & quàm sit hoc honore dignus. Cumq; populus acclamasset, Viuat Rex: propheta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub regia dominatione erant euentura, recitauit ea populo Rege præsente, & librum in tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud posteros prædictionis suæ monumentum. His ita perfectis, dimissoq; populo, ipse reuersus est Ramatha in patriam. Saulum verò in natale oppidum Gabatha redeuntem multi boni viri comitabantur, vt nouo Regi debitum officium præstantes. Sed plures mali & factum hoc eorum vitio vertebant, & ipsi contempto Rege nullis vel muneribus vel obsequijs gratiam eius demereri conabantur. Mense autem post acceptum regnum elapso, exortum contra Naasen Ammanitarum Regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanem habitantibus infestus, postremò cum magno & forti exercitu regionem ingressus, vrbes eorum subiugare cœpit: nec contentus libertatem in præsens abstulisse, vt omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vltrò deditis, quàm vi subactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam scutum sinistro prospectum negat, omninò inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & castrametatus ad primariam regionis vrbem, cui nomen est Iabes, oratores eò misit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alij: aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi vtrum mallent, paruam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum simul & vitæ discrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hostile responsum dare ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierum petierunt, vt missis ad consanguineos nuncijs postularent auxilium. & si impetratum fuerit, bellum gerant. siu minus, promittebant se deditionem facturos quacunq; conditione hosti liberet. Naases autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permissis vndecunq; suppetias implorare. qui cursitigio per omnes Israëlitarum vrbes nuncios dimiserunt, significantes se minis Naasis in extremam desperationem adductos. sed quocunq;

An. mundi 2880. Ante Christum nat. 1084.

Per tribus & familias sortitio.

Sauli modestiã & temperantia in regno suscipiendo.

Saulus è subditorum cõspectu sese subducit.

Saul procera statura.

Saul Rex à populo declaratur.

Saulum quidam comitantur, quidam verò cõtemnunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.

1. Reg. 11.

Sauli contra Ammanitas bellum.

Naas Ammanitarum Rex Galadenis iniustas conditiones pacis offert.

Galadenorum ad Israelitas legatio.

An. mun. 2880. An te Christum nat. 1084.

quocunq; illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebat, vt nemo se mouere auderet cæterùm cum ad regiam quoq; venissent, & ibi etiam populus sicut in alijs oppidis afficeretur, nil aliud quam mœrens. Saulus rure domum reuertens, & animaduertis mœstitia populi, scitatus satin saluæ res essent, & quæ nouæ caula tristitiæ: ex nuncijs omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & labesitis auxilium promittit.

Saul labesitis auxilium promittit.

CAP. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

Sauli ad bellum mandatum & feria adhortatio.

1. Reg. 12.

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, quò celerius conueniret, boum, qui fortè ab opere veniebant, neruos succidit, idem pasturos minatus qui postridie cum armis ad Iordanem nō afforent, secuturi quocunq; ipse ac propheta ducerēt. Eo metu factum est, vt, cum omnes ad præfinitum tempus præsto essent, recensitis apud Balam oppidū copijs inuenirentur septingenta millia cōfluxisse, absq; tribu Iudæa: quæ sola armauit LXX millia. Transgressus dein Iordanem & decem schœnorum spatium nocte vna emensus, ante solis ortum, quo destinarat, peruenit: & diuiso trifariam exercitu, vndiquaq; hostem nihil tale expectantem aggreditur: & acriter pugnando, ingēti strage edita, inter cæteros Naasen Regem occidit. Hæc victoria Sauli nomen apud omnes Hebræos inclytū reddidit, fama longe lateq; fortitudinem viri celebrante. Si qui enim erant qui priùs eum cōtemnerent, tunc mutata in diuersum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus Iabelenos seruasse, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vastauit, & ditato ex præda exercitu, gloriosè domum reuersus est. Populus verò nimio gaudio gestiens, placebat sibi quòd talem Regem esset nactus, & illis, qui inutilē fore dixerant, insultabat, rogitans vbi nunc essent isti contemptores, & ad supplicium eos depoſcens. & alia multa iactabat, vt solet multitudo, quoties in aliqua felicitate constituta contra autorum aduersarios iactatur. Saulus interea studium quidem ac benevolentiam eorum collaudabat, sed iureiurando affirmauit non passurum, vt quisquam è consanguinea multitudine tam festo die rapiatur ad supplicium. Perniquum enim esse victoriam à Deo datā ciuili sanguine polluere: sed magis decere vt positis odijs diem epulis ac hilaritate transigāt. Post hæc, Samuele monente opus esse alteris comitijs, per quæ Saulo rata fiat regni possessio, conuentus fit apud oppidum Galgala ibi rursum inspectante tota multitudine propheta vnxit Saulum sacro oleo, atq; iterum Regem consalutari fecit. Ita factum est, vt mutato Reip. statu, regia dominatio introduceretur. Sub Mose enim & discipulo eius Iesu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem administrabant. post cuius mortē octodecim an. populus sine summo magistratu vixit: deinde rursum ad pristinam regiminis formā redierunt, qui belli gerendi scientia & fortitudine præcelleret, supremum iudicem constituendo. quam ob rē totum hoc tempus, quo talis status durauit, appellauerunt Iudicū. Samuel

Decē Schœni 37. miliaria Italica constituunt.

Saul Ammanitas & Naasen Regem occidit.

Saul nomen suum apud omnes Hebræos inclytum reddit.

Saul laudatur à populo.

Sauli contra aduersarios lenitas.

Saulum Samuel iterū vngit in Galgala.

Distinctio gubernationis in populo Israelitico.

autem propheta, priusquam comitia dissoluerentur, sic est allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Mosen & Aaronem misit, & patres vestros ex Ægypto eduxit, vt absq; pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicatis, num quid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in alterius cuiusquam gratiã. Coarguite me, si cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale acceperim: cum tamen huiusmodi munuscula, quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltrò dantibus sumere, vitio verti non soleat: aut si cuius iumento ad meas necessitates vsus sum. in his & similibus, si quem offendi, nunc Rege præsente dicite. Acclamatum est vno ore, nihil tale eum fecisse, sed sanctè & iustè principatum gessisse. Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod cõquerar, si vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendistis, quòd alium Regem popposcistis. oportebat enim vos meminisse, quòd auus vester Iacobus, LXX. solis hominibus vestri generis comitatus, fame coactus in Ægyptũ deuenit. Cumq; sibi in multa millia propagata esset eius progenies, eaq; graui & contumelioſa seruitute ab Ægyptijs premeretur, inuocantibus vestris patribus, absq; vllo Rege Deus tantam multitudinem eripuit, missis in hoc Mose & Aarone fratribus: qui vos in hanc terram induxerunt, quã nunc possideris, & tamen post talia beneficia non semel prodidistis verã pietatem ac religionem. Nihilominus subiugatos ab hostibus liberauit, dũ eius ope vicistis primum Assyriorum potentiam, deinde Amanitarũ ac Moabitarum, & postremò Palæstinos. atq; hæc omnia confecistis nõ Regum auspicijs, sed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, sub Rege esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipse elegit. Vt autem manifestè sciatis, Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum versam vestram Rempublicam, dabo euidens signũ diuinitus. Qualem enim nũquam quisquam, æstatis medio, vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo a Deo, quę vestris meis fidem astruat. Vix ea fatus erat, cum tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti, extremaq; timentes fatentur se peccasse & per insciti am in hunc errorem prolapsos, rogarentq; Prophetam, vt paterno affectu eos cõplexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoq; peccati veniam impetraret. pollicitus est ille rogaturũ se pro eis Deum, & exoraturum: simulq; consilium dedit, vt probi ac iusti esse perpetuò studerent, nec vnquam obmutescerentur, in quamras clades & calamitates, ob neglectum virtutis, incidissent: meminissent præterea prodigiorum Dei legumq; per Mosen latarum si eam in haberent, vel suam ipsorum vel Regis incolumitatem quod si hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipsis, quàm Regi non defuturam. quæ ita denuò confirmato in regno Saulo, conuentum finem iecit.

An. mun. 2880. Ante Christum nat. 1084.

Samuel innocentiam suam populo testatam facit.

Samuel populo peccata & ingratitudinem exprobrat.

Sęua tempestas diuinitus Israelitis immissa.

Adhortatio ad confitendum auxilij & clementiæ Dei Israelitæ exhibita.

CAP. VII.

Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur.

REx autem delectu habito, conscriptisq; tribus militibus, duo millia sibi voluit esse satellitum, cum quibus ad habitandum Bethelate cõ-

Hedio & consentaneus Cap. 7.

lit:

An. mun. 2880. Ante Christum nat. 1084.

lit: reliquos Ionathæ filij satellites esse iussit, quē misit in Gabā, ille verò expugnauit castrum quoddam Palæstinorum nō longè inde distans. Qui enim Gabam tenebant, perdomitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præsidijs ea communiuerunt, & omni prorsus ferri vsu eis interdixerunt. quamobrem si quando agricolis opus esset aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendū agrum necessario, à Palæstinis instrumentum erat petendum. Vt verò audiuerunt expugnatum castrum, indignati & non ferendā contumeliā dictantes, armant contra Iudæos trecenta millia peditum, currium triginta millia, equitum sex millia: & castra metati sunt ad oppidum Machmam. His cognitis Rex Saulus profectus est Galgala: & dimissis præconibus per totam ditionem, edicit, vt, qui saluam vult libertatem populi, contra Palæstinos arma capiat: dissimulans interim eorum potentiam, & negans tales esse, vt timeri debeant. sed vbi certò compertum est, maximum esse hostium numerum, metus omnes Sauli subditos occupat: & pars in speluncas, ac loca subterranea se abdunt, plures verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus autem accersit Prophetam, vt de communi consilio res geratur. Ille renunciat, debere cum eodem loco manentem comparare victimas: se enim post septem dies venturum, vt, immolatis Sabbato victimis, cum hoste prælio decernatur. at ille expectauit quidem quantum Propheta iusserat, sed non per omnia fuit obediens. Cum enim cunctans Prophetam cerneret, & se paulatim à militibus deseri, victimas ad altare obtulit. Cumq; nunciatum esset, Prophetam aduentare, honoris causa obuiam ei prodijt. Ille malè factum dixit, quod, neglectis suis mandatis, se absente preces & sacrificia, quæ Dei voluntate facienda erant pro populo, temerè occupasset. Saulo verò excusante, expectasse se ad statutum dierum numerum: sed cum milites, audito hostem relicta Machma petere Galgala, metu se desererent, necessitate cogente, properasse ad sacrificium: Consultius, inquit Propheta, feciſſes, si mihi paruisses, & præ nimia festinatione Deum, cuius ego mentis interpres sum, non contempsisses. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & posteris successionem parare poteras. Ita Samuel offensus Regis facto domum est reuersus. Saulus autem cum sexcentis tantum militibus & Ionatha filio venit in vrbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis instructa, quòd ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæstinorum cautum fuisse diximus. hi diuiso trifariam exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingressi omnia populabantur, spectante Saulo Rege cum filio, nec valente prohibere hostem, propter suorum paucitatem. Occupauerant enim collem quendam cum Pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis Pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, grauiter angebantur, quod in se nihil esset præsidij. Filius verò Saulis cum armigero suo cōspirat, vt clàm ingressi castra hostium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in quemuis euentum pollicente, etiam si mori oporteat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaq; cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentius custodiebātur, quia propter naturam loci non solum ascendere, sed ne accedere quidem tutum

Saul Palæstinorum castrum expugnat.

Palæstini in Israelitas signa mouēt.

Israelitæ hostium copijs terrentur.

Saul contra Dei mandatum & Samuelis voluntatem victimas ad altare offert.

Samuel Regem Saul accusat.

Medio & Russinus Galgala.

Palæstini Hebræorum regionem populantur.

1. Reg. 14. Ionathas cū armigero clā hostium castra ingreditur.

tutum videbatur. Ergo postquam eò accesserunt, Ionathas confortabat armigerum ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, viderint, iusserintq; ascendere, omen victoriæ accipiendum est: quod si tacuerint, neq; nos vocauerint, reuertamur. Cumq; propius ad hostilia castra accederent apperente iam die, Palæstini vbi hoc viderunt inter se dicebant: ex antris & cuniculis protepunt Hebræi. deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Sauli filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco in quo conspectꝰ fuerant. sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata euaserunt ad hostem. aggressiq; sopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum stupore ac consternatione repleuerũt: vt abiectis armis in fugam se darent. plerique verò non noscitantes inter se, quòd ex multis gentibus constati essent, pro hostibus se inuicem inuadebant: & cum non putarent duos tantum Hebræos in castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerũ in præcipitia aut ipsi ruebant, aut, vt fit in turba tumultuante, alij ab alijs protrudebantur. Cumq; renunciatum esset Regi per speculatores tumultum esse in castris Palęstinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, iubet Pontificem sumpto Sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo respondente victoriam Deum & hostium cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipsos inter se depugnantes. quo audito, qui antè in speluncas & subterranea se abdiderant, & ipsi prorumpentes militibus Saulis se agglomerant. iamq; ad decem millia creuerant, hostemq; tota ea regione palantem insectabantur. ibi Rex siue nimio gaudio parum sui compos, quòd difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, siue per inscitiam, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere, diris deuouit eum, quicunq; intermissa cæde, ante noctem cibum caperet, noiens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere. Paulo post cum delati essent ad quandam syluam Ephræmiticæ tribus refertã apibus, filius Sauli, qui non exaudiuerat patris imprecationes, easq; consensu populi ratas habitas, fauũ fortè nactus expressum inde mel edebat & monitus, quòd pater additis execrationibus, interdixisset, ne quisquam cibũ ante solis occasum sumeret, edere quidem destitit: negauit tamen rectè id à patre factũ. maiore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse, si corpora cibo recurauissent, & longè plures assecuturos fuisse ac trucidaturos. Itaq; cæsis Palęstinorũ multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt: & inter cæterã prædam, magna pecudum copia reperta mactant, carnibusq; nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio Regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in Deum peccare, & carnes etiam tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium prouolui: edicitque, vt super illud pecudes iugulent, néue carnes cum sanguine comedant: quia factum hoc Deo displicet. cui edicto cum omnes parerent, statuit ibi altare, & impositis victimis holocaustoma Deo incendit: idq; altare omnium primum à Saulo exstructum est. cumque eadem nocte, priusquam vires & animos resumerent, hostium reliquias vellet consequi, & mũes haud grauatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem,

An. mundi 2880. Ante Christum nat. 1084.

Ionathas in Palæstinorũ exercitu quosdam trucidat, reliqui se inuicem inuadũt & dant se in fugam.

Hedio & Ruffinus cap. 7. Saul tumultũ esse in castris Palæstinorum certior factus, eos adoritur.

Sauli edictũ quod Ionathas insciꝰ violat.

Carnibus cruentis Hebræi vescuntur.

Ann. mundi 2880. Ante Christum nat. 1064.

lacritatem, accito Pontifice, iubet cum diuinam super hoc voluntatem quærere an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante Deum responsum velle reddere: non temere est, inquit Rex hoc Dei silentium, qui ante hac vltrò solebat, quid facto esset opus, consulere: sed oportet aliquod latens in nobis peccatum esse, quo offensus tacet. Sed iuro per eum ipsum, quòd etiam si filius meus Ionathas peccatum id commisisset, vt Deum placem, capitis pœnam ab eo exigam, non secus, quàm si de quouis, nihil ad cognationem meam pertinente, supplicium sumendum fuisset. clamante multitudine, vt hac faciat, vniuersos confestim in vnum locum statuit: & ipse cum filio seorsum stans, sorte deprehensurus quis in culpa sit. cumque sors Ionathan indicaret, interroga: quid feciſiet, & cuius peccati sibi esset conscius. tum ille, Equidem pater, nihil aliud scio, nisi quòd heri dum hostem persequor, edicti tui nescius de fauo degustaui. Saulus verò iurare se cum occisurum, plutis, quàm genus aut naturam aut affectus, iusurandum faciès. Ille ne præsenti quidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione soluat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam. Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miserationem flexa est, iurantésq; non iuturos se, vt occidatur Ionathas autor tam luculentæ victoriæ, atq; ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt, vt ipsum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cæsis circiter sexaginta millibus hostium. Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæstinosq; & Idumæos ac Amalecitas, & Regem Obæ multas res gessit prosperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionathan, Iesum, Melchisum. Filiæ fuerunt ei Mereb & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Saulii pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunq; hoste congressus semper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem statũ perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, vt omnibus finitimis essent formidabiles. ex iuuentutis verò numero robore ac specie præstantissimũ quenq; suum deligebat satellitium.

Saulus proprium filiũ mori paratũ interficere conatur.

Israelitæ Ionathan irato patri eripiunt.

Obæ fuit Soba.

Sauli semper victor.

CAP. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

Hedio & Rufinus cap. 8. 1. Reg. 15. Samuel Saulum ex Dei mandato cũ Amalecitis bellum vt gerat commonefacit.

SAmuel autem ad Saulum veniens, ait se ad illum missum à Deo, vt eum cõmonefaceret, electione Dei cæteris eum in regno prælatum, atq; ideò par esse, vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipse præsit populis, Deus autem & Regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, sunt mandata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deserto multis affecerunt iniurijs, dum egressi exÆgypto in eam, quam nunc tenent regionem, proficiscũtur, oportet iusto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere: sæuireq; in omnem sexum ac ætatem, & has illis pro iniurijs patribus olim illatis pœnas repẽdere. ac ne iumentis quidem alijsq; pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine

nomine vsurpare, sed omnia Deo sacrà esse, vt iuxta Mosis præceptum Amalecitarum nomẽ e rerum natura deleatur. Pollicitus est Saulus fa-cturum se omnia: & ratus obedientiam in hoc consistere, si non pareret tantum, sed etiam quàm celerrimè mandata exsequeretur, confestim omnes vndiq; copias contrahit, & recensito apud Galgala milite, absq; tribu Iuda circiter quadraginta millia comperit: quæ tribus ex suo tantum delectu præbuit triginta millia. Saulus aũt Amalecitarum terram cum exercitu irrumpens, pluribus locis insidias circa torrentem disposuit, vt non solum marte aperto eos infestaret, sed ex improuiso etiã per vias circumuentos opprimeret. Postremò magno prælio in fugã versos non prius persequi desitit, quàm ad vnum omnes ferro tolleret. Quod opus posteaquam ita, vt diuinitus prædictũ fuerat, successit, oppidatum bellum circumferre cœpit: quorum aliquot machinis, alia cuniculis & operibus, nonnulla fame, sitt, aliisq; modis cum expugnasset, vsque ad mulieres & pueros cædibus grassatus est, nec crudele nec inhumanum hoc ratus: primum quod in hostem sęuiret, deinde quod iussu Dei, cui non parere periculosum est. Cepit etiam Regem hostium Agagum, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, seruare eum decreuit, idq; non ex Dei sentẽtia, sed victus affectu proprio, inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi vsurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat, vt ne infantibus quidem parceret, quos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem Regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem seruauit, pluris eius formam, quàm Dei mandata faciens. Hoc eius peccatum imitatus est mox populus & ipsi enim iumentis ac pecoribus pepercerunt, in prædam contra Dei mandatum abactis, pecunias etiam, exterasq; opes diripuerunt, nihil perdentes nisi contemptibile. Itaq; deuictis omnibus, à Pelusio, quæ vrbs est in Ægypti finibus, vsq; ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastauit, sola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, vt secederent, néue res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid perueniret. Studere enim se eorum incolumitati, propter cognationem quæ illis cum Raguele Mosis socero intercedebat. Atque ita Saulus, ac si nihil esset prætermissum ex ijs quæ Propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat, sed omnia fuissent ad vnguem obseruata, lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offensus est, quod regi erat parcitum, & quod populus pecudes in prædam verterat, cum ipse ne harum pertimuisset. Iniquum enim erat, cuius ope victoria contigisset, eius mandata contemni, etiam si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonens igitur ea de re Prophetam, ait se pœnitere Saulum elegisse, qui non cuiret iussa sua exequi, sed malit, quicquid ipsi visum fuerit, facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fusis precibus Deum Saulo cõciliare conabatur. At ille quantumlibet à Prophe-ta rogatus veniam Regi non annuit, quòd non placeret peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis nascuntur, quàm ex nimia eorum, in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudentes maiorem delinquendi iam offerunt. Postquam igitur Deus preces Prophetæ non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad Regem, Galgalis tu n egen

An. mundi 2883. *Ante Christum nat.* 1031.

Saul recensito milite in tribu Iudæ triginta millia inuenit.

Saul Amalecitarum vrbes expugnat.

Agagum Amalecitarum Regem Saul capit & contra Dei mandata seruat.

Hebræi iumentis & pecoribus hostium in prædam contra Dei mandatum abactis parcunt.

Hedio & Ruffinus cap. 9.

Deus propter inobediẽtiam Saulis offenditur.

Samuel Deũ Saulo conciliare conatur.

Indulgentia nimia & clementia malis in prouocationem conciuatur.

An. mundi 2883. Ante Christum natũ 1081.

tem, proficiscitur. hunc quam primum Rex vidit, accurrens salutauit, dicens se gratias agere Deo pro victoria: omniaque iuxta voluntatem eius esse peracta. Tum Samuel: qui fit igitur quod voces iumentorum & pecudum in castris audio? Respondit Rex, populum hæc ad sacrificia reseruasse, sed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captiuum adducere eorum Regem, de quo ex Prophetæ consilio se decreturum. Ad hæc Propheta respondit, Nõ sacrificijs delectari Deũ, sed viris bonis ~~coluntatis~~. hos autem esse, qui voluntari & mandatis eius obsequuntur, nihilq; à se rectè fieri putant, nisi quod iuxta eius præcepta fiat. Cõtemptum enim eius consistere, non in non sacrificando, sed in non obediendo. & qui non obediunt, vnicum & verum sacrificium non offerunt, ab his Deum nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentoue fabricata vel postulare vel admittere: sed auersari hæc vt malitiæ magis quam pietatis argumenta. Contrà qui id solum meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori mallent quam inde discedere, his delectari, ac nec victimas quidem ab his requirere. quòd si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratius ab his accipere, quàm à quocunq; alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo. Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, qua elatus contra autorẽ tuæ felicitatis, mandata eius neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis Prophetæ non paruisset. metu tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterum, ne in simile peccatum incidam. Rogabatque, vt maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

Ante Christum natũ 1081.

Saulum Samuel obiurgat.

Dei cõtemptus in quib. consistat.

Vetũ ac Deo placens sacrificium.

Samuel Saulo iram Dei & regni amissionem denunciat.

Saul se peccasse fatetur, ac veniã precatur, quæ tamen ei denegatur.

CAP. IX.

Samuel ad Dauidem regiam potestatem transfert.

Saulus Samuelem retinere volẽs, vestimentũ eius scindit.

TVm Saulus retinere eum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantius discedebat, scissura facta est in vestimento. cumq; Propheta dixisset, sic scindendum eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum (Deum enim in proposito manere, neque similem esse homini natura mutabili) Saulus fatebatur Deum sibi meritò infensum, sed factum infectum fieri nõ posse. Rogabatq; saltem honoris sibi haberet, vt Deum simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel; & vnà cum illo adoratum iuit. Post hæc adductus est ad eum Agagus Rex Amalecitarum, qui cum ô mortem amaram exclamasset, audiuit à Propheta: quemadmodũ tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filijs lamenta & luctum attulisti, ita æquum est, vt ipse matri tuæ mœstitiam afferas. iussitque eum ibidem in Galgalis interfici: ipse verò reuersus est Ramatham. Rex verò tum demum sentiens in quæ mala, offenso Deo, peruenisset, ad Gabaa regiam proficiscitur, quod nomen collem significat: nec post illam diem vnquam

Hedio & Ruffinus Cap. 10.

Amalecitarũ Rex Samuelis iussu interficitur. 1. Regum. 16.

An. mundi 2883. Ante Christ. nat. 1081.

Samuelem Deus Bethlehem Dauidē in Regē vt vngat, mittit.

vnquam in Prophetæ conſpectum venit. Samueli verò vicem eius moleſte ferenti, Deus hanc curam mittere iuſſit, &, aſſumpto ſacro oleo, Bethlema proficiſci ad Ieſſæum Obedæ filium, & ex eius filiis eum vngere, quem ipſe indicaſſet ſibi regno dignum videri. Cumque Propheta diceret vereri ſe, ne, ſi Saulus hoc ſenſerit, vel per inſidias vel etiam aperta vi perniciem ſibi moliretur, iuſſus hac de re ſecurus eſſe, ad dictū oppidum peruenit. Eo loci magno hominū concurſu ſalutatus eſt, quę rentibusque aduentus cauſam, ſacrificatum ſe veniſſe dixit. Peracto ſacro Ieſſæum ad epulas vnà cum filiis conuocat: viſoque natu maximo eximia ſtatura ac forma iuuene, cōijciebat inde hunc eſſe regnaturum. Sed hac parte non eſt aſſequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet, quem ipſe admiratus dignum regno ducebat, reſponſum eſt, non eadem ſpectare Deum quæ homines. Tu, inquit, viſa iuuenis pulchritudine, iam ſatis dignum principatu exiſtimas: apud me verò non eximiæ corporis formæ præmium eſt regnum, ſed animi virtuti: & eum requiro qui hac ſit perfectè excultus, pietate ac iuſtitia, obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis Propheta iubet Ieſſæum filios omnes oſtendere: moxque & alij quinque adfuerant, horum nomina iuxta ætatis ordinem ſunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanael, Rael, Aſamus. His quoque viſis, qui nihilo deteriores forma erant, Propheta rogat Deum, quinam ex his eligendus eſſet. & audito quòd nullus, ſciſcitaretur ex Ieſſæo, num quos præterea liberos habeat. Quo reſpondente, eſſe etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, Propheta iubet vt confeſtim vocetur: non enim licitum eſſe abſque illo ſacrum epulum celebrari. qui poſtquam accitus à patre venit, adoleſcens colore flauus, & martium quidem ſanè, alioqui liberali ſpecie: tum Prophera ad patrem verſus ſubmiſſa voce, hic eſt, inquit, quem regnare Deo viſum eſt. & cum dicto accumbit, & proximum ſibi adoleſcentem collocat, ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde ſacrum oleum, quo delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obtineat: præcipitque vt iuſtitiam colat, & operam det, ne vnquam à mādatis Dei diſcedat. Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum, & familiam vniuerſam illuſtre nomen conſequuturam. Palæſtinos quoque ab illo ſubigendos, & cum quibuſcunque gentibus congreſſus fuerit, ſemper victorem rediturum, inſignemque inde gloriam tam ſibi paraturū quàm poſteris relicturum. Poſt hæc mandata Samuel domum proficiſcitur, ſimulq; numen, deſerto Saulo, ad Dauidem commigrat. quo factum eſt vt hic concepto diuino ſpiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dæmoniacum incideret, ita vt præfocari ac ſtrangulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm ſi quis peritus excantator adhiberetur, monueruntque vbique inquirendum, qui quoties Rex à dæmone agitaretur, ſtans ad caput eius voce ac fidibus ſacros hymnos caneret. Cumque Rex ſine mora quæri talem mandaſſet, quidam ex aſtantibus ait ſe apud Bethlema vidiſſe filium Ieſſæi, adoleſcentem liberali forma, & præter aliam honeſtam inſtitutionem hymnos ad cytharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Ieſſæum abducturi Dauidem à gregibus: nunciantque patri, Regem audita adoleſcentis tam forma quàm virtute, cupere ipſum videre. Paruit Ieſſæus, ſimulque munera

Deus nō corporis formā, ſed animi virtutes ſpectat.

Ieſſæi filij præſtāti corpore regno haud præficiendi.

Dauidem in Regem Samuel vngit.

Numen deſerto Saulo ad Dauidem commigrat qui prophetare incipit.

An. mundi 2883. Ante Christ. nat. 1081.

per filium Regi misit. Cumq; veniſſet, confeſtim à Rege admodum lae-
to in ſatellitium aſſumitur, in magno apud eum pretio habitus. Quo-
t es enim à dæmone agitaretur, vnicum erat in exantatione remedium
& ſolus Dauid hymnos ad Cithatā ſcemens. Regem ad ſanam mentem
reducebat. Impetratū eſt igitur à ſeſſæo, vt filium apud Regem de-
pateretur, quandoquidem tantopere eius præſentia delectabatur.

Dau de Saulus in Satellitium aſſumit.

CAP. X.

Expeditio noua Palæſtinorum contra Hebræos.

Hedio & Kuſſi cap. 11.

1. Reg 17.

Alia Palæſtinorum contra Hebræos expeditio.

Goliath vir prodigioſa ſtatura inter Palæſtinos.

Goliath ſingulare certamen Hebræis denūciat.

ALiquanto autem poſt Palæſtini conſcripto numeroſo exercitu bel-
lum Iſraelitis inferunt, & caſtra inter Suchum & Azecum oppida
metantur. nec Saulus cunctatus, ducto in hoſtem exercitu, efficit, vt
ſuperioribus caſtris relictis in munitionem quendam collem e regione if-
raelitarum Palæſtini ſe conferrent, valle quadam inter vtroſque inter-
cedente. In hanc e caſtris hoſtium deſcendit Gittæus Goliathus, vir pro-
digioſa ſtatura: quatuor enim cubitos vno palmo ſuperabat, vaſtos ar-
tus cōuenienti armatura protectus. Thorax quinq; millia ſiclorum pen-
debat, huic moli reſpondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam ha-
ſtam no dextra geſtabat, ſed humero ſuſtinebat, ſexcentorum ſiclorum
ferro cuſpidatam. ponè ſequebatur armatorum phalanx. Hic cum inter
vtranq; aciem conſtitiſſet, immani voce ſublata: Quid opus eſt, inquit,
Hebræi ancipitem martis aleam vos ſubire? Date mihi aduerſarium &
duorum periculo decernatur, penes vtros futura ſit victoria: vt quorum
miles ſuccubuerit, alterius partis iugum ex pacto ſuſcipiant. Præſtat e-
nim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere.
Hæc locutus retrò ad ſuos reuertitur. Sequenti die rurſum procedens
eiſdem verbis eſt vſus: atq; ita per quadraginta dies prouocare hoſtem
prædictis conditionibus non deſtitit, ſtupente Saulo cum vniuerſo ex-
ercitu qui prodibant quidem in aciem, ſed à neutris initium pugnæ fie-
bat. Ad hanc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiſerat pa-
tri, contentus tribus aliis eius filiis, qui tum ſigna regia ſequebantur,
iſque ad gregum curam intermiſſam ſe receperat. Sed dum bellum du-
citur magis quàm geritur, miſſus à patre venit in caſtra, viſurus quo in
ſtatu res eſſent, & fratribus neceſſaria portaturus. Interim Goliathus ex
more progreditur, & iam inſolentior exprobrat, ne vnum quidem eſſe
inter Hebræos qui in ſingulare certamen deſcendere audeat. Forte tum
Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domeſticis, audi-
tiſq; barbari conuiciis grauiter commotus, ſe paratum dixit vt hoſtem
excipiat. At Eliabus maximus fratrum obiurgat hominem, per imperi-
tiam rerum ſupra quam ætatem eius deceat ferocientem, addens ſatius
eſſe vt ad patrem ac greges quàm primum reuertatur. Reuerſus eſt Da-
uid fratrem, nihilominus apud alios milites profeſſus eſt ſibi non deeſ-
ſe animum ad ſingularem pugnam, ita vt celeriter ad Regem de hoc ſit
perlatum. quare accitus & iuſſus quid vellet dicere, Non eſt, inquit, Rex
cur abijciamus animos aut formidemus. Ego congreſſus cum hoſte in-
ſolentiam eius compeſcam, & elatum, ac ferocientem proſternam, &
ex terribili deridendum reddam: tantoque erit tua ſimul & tuorum il-
luſtrior gloria, quod ab adoleſcente magis quam viro hoſtis deuictus

Dauid cum Goliath cōgrediendi cupiu.

videbi-

videbitur. Saulo verò laudante generosum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Non est, inquit, quod dubites: nam hæc Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non semel expertus sum. Quum enim paternos greges pascerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipsamque feram in me impetum vertentem cauda correptam, soloque allisam occidi: neque mitius tractaui vrsum greges inuadentem: & hanc quoque beluam nihilo pluris facio, qui cum in Deum atque homines conuicia euomat, non patietur cœleste numen impunè hoc illum auferre, sed meis cum manibus perdomabit. Effecit tam prompte audacia iuuenis, vt Rex omnia fausta precatus ad pugnam eum mitteret, instructum prius thorace regio simulque ense ac galea. Tum Dauid, qui armis gestandis non assueuerat, grauari se his magis quàm muniri sentiens: Tuus sit, inquit, hic ornatus, qui gestare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capessere. & cum dicto arma deponit, baculumque tantum assumit: & coniectis in peram quinque lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hostem properat. Hunc apparatum postquam vidit barbarus adeò contempsit, vt per ludibrium percontaretur, num se canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret. Imò cane viliorem, respondit Dauid, quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustatim ferarum alitibusque pabulo sparsurum. Tum Dauid, Tu me inuadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est. auferam enim tuum caput, & reliquum truncum canibus tui similibus laniandum relinquam: & discent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, eiusque prouidentia vires nobis simul atque arma suggerit: sicut contrà vbi eius fauor defuit, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis grauior quàm vt procurrere posset, magnis passibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

An. mundi 2883. Ante Christ. nat. 1081.

Dauid agnũ raptum ex ore Leonis recipit, ipsamq; ferã occidit.

Dauid vrsũ trucidat.

Dauid armis, quibus ad pugnã à Saulo instructus erat, depositis, funda armatus in hostem properat.

Dauid hostis accedens, contemnitur.

Dauidis cũ Goliatho ante congressum colloquium.

CAP. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliath, secutaq; Palæstinorum clades.

HVic Dauid impigrè occurrit, occultum adiutorem Deum secum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum è torrente vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduersam hostis frontem infligit, vt ad cerebrum vsque penetrauerit: quo ictu sopitus Góliathus in faciem est prostratus. Accurrit victor alacris, & quòd ipse inermis esset, suo sibi gladio barbarum obtruncat: tantumque in eo momenti fuit, vt è vestigio Palæstini terga verterent. Videntes enim præstantissimum ex suis iacere, nullam amplius spem superesse rati, turpi ac ignominiosa fuga periculo se eximere conabantur. Tum Saulus & vniuersus Hebræorum exercitus, sublato militari clamore, in trepidos irruunt, & quotquot assequi poterant cædentes, vsque ad Gittæ fines ac portas Ascalonis persequuntur. Ceciderunt que Palæstinorum triginta millia, & duplo plures sunt vulnerati. Saulus verò à perseque-

Dauidis victoria de Goliathó.

Palæstini terga vertunt.

Palæstinorũ triginta millia cæsa.

An. mundi 2883. Ante Christ. nat. 1081.

sequendo reuersus castra hostium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in suum tentorium reportauit, & gladium eius Deo consecrauit. Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odisse, hac potissimùm occasione. Cum enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris causa obuiam venerunt ei mulierum ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hostes profligasse: virginum item, Dauidem decies millenos sustuliisse. Itaque audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam glorioſum testimonium nihil ei superesse sperandum nisi regnum, suspectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa se versari, ex satellite tribunum fecit, non tam illius honori quàm suæ securitati consultum volens, vt sæpè hostibus obiectum aliquis casus è medio tolleret. Dauid autem nusquam diuina ope destitutus, quocunque mitteretur rem feliciter gerebat: vt ob eximiam fortitudinem non solum apud populum gratiosus fieret, sed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id posset. Nactum enim se ampliorem insidiarum tendendarum occasionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter se illam ei traditurum respondit, futuram periculorum & exitij causam. Promitto, inquit, filiæ coniugium, si sexcenta hostium capita afferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recusaturum, sed fortiter Palæstinos inuasurum: id quod mihi bonum erit & commodum. sic enim sine mea infamia sublatus securitatem nobis afferet. Mittit deinde domesticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium sit affectus. Qui cum indicassent ei, quod ob gratiam qua cum apud Regem tum apud populum polleret, Saulus generum sibi eum destinasset: Vobis, inquit, fortasſis mediocris fortunæ regium fieri, mihi certè non item, qui conscius mihi sum quàm plebeiis ortus sim natalibus. Quo renunciato, Saulus ad domesticos, dicite, inquit, nihil memorari pecunias aut dona quæ sponsæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quam elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliisque virtutibus præcellentem, quales in ipso iam comperi. poscere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, sed cladem Palæstinorum, & sexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius; & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona ista accipere, sed in matrimonium viri spectatæ ac testatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans sincerè à Rege affinitatem suam expeti, nihil cunctatus neque expendens negocij difficultatem, cum suo sodalitio ad imperata exsequenda properat: & hic quoque, vt in cæteris propitium numen expertus, rem ex sententia conficit. Cæsis enim plurimis hostium, sexcenta capita abscisſa signum victoriæ ad Regem retulit, promissi eum admonens.

Saulus Dauidem ex satellite tribunum facit, vt sæpè hostibus obiectum aliquis casus è medio tolleret.

Sauli filia Dauidis amore capitur.

Saulus Dauidem Palæstinis interficiendũ obtrudere dolo conatur.

Saul Dauidi filiæ coniugium promittit, si sexcenta Palæstinorum capita afferat.

Dauid vt plurimum propitium numen experitur.

1. Reg. 19. Saulus Dauidi filiã Melchã siue Michol collocat.

CAP. XII.

Saulum Dauidis fortitudinem admiratum, filiam ei in matrimonium collocat.

SAulus autem non valens tergiuersari, quòd turpe diceret, vel mentiri, vel prætextu affinitatis insidias & perniciem per mandata tam pericu-

periculosa viro forti struxisse viden, collocat ei filiam nomine Melchã. Nec tamen hæc necessitudo animum regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parum tutũ hoc existimauit vel regno suo vel vitæ: & cùm durum esset vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: eiusq; necis, Ionatham filium cũ domesticorum fidissimis, ministros esse voluit. Qui demiratus patris inconstantiam, quòd non solum amare talem iuuenem desiuerit, sed mortem etiam eius expeteret, tum propria beneuolentia, tum virtute hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciat: simulq; consulit, vt saluti suæ maturè fuga prospiciat, neu in sequentẽ diem vsquã in propinquo appareat. Interim, inquit, ego patrem salutabo, & nactus occasionem de te mentionem injiciam, & cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Nullam enim existere posse idoneam rationẽ, cur optimè & de Republica & de Rege meritus opprimi debeat. Nam etiã si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis eius meritis donari. post colloquium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic consilio Dauid, seq; quam primum è conspectu Regis subtraxit.

An. mun. 2883. Ante Chri. nat. 1081.

Hedio & Ruffi. cap. 12. Saulus Dauidem tollere cogitat. Ionathas Dauidẽ amat, patris volũtatẽ ei nunciat, simulq; consulit, vt saluti suæ fuga prospiciat.

CAP. XIII.

Quòd Rex Dauidi necem sit molitus.

IOnathas autem die sequenti patrem accedens, cùm bilarem ac lubentem eum offendisset, cœpit de Dauide verba facere. Pater, inquit, quam in re vel magna vel parua læsus iubes interfici virum, qui tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quique à quadraginta dierum ignominia populum Hebræum vindicauit, solus prouocato hosti opponere se ausus. idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit: quo magis lugubris fiat nobis eius mors, non solum ob virtutem, sed etiam ob necessitudinem. Iniuria enim hæc ad filiam quoque tuam pertinet, quæ prius viduitatem quàm coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora, neue sæuias in virum primum optimè de familia nostra meritum, quando te dæmoniaco morbo miserè vexatum, pristinæ sanitati restitutum seruauit: deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregiè vindicauit. Indecorũ enim fuerit horum omnium obliuisci. His persuasus Saulus, iurat filio, posthac omnem iniuriam à Dauide abstinere se velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem. Ionathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm salutem ipsius cupere: reductumque in aulam patri reconciliat, vt solita officia circa eum, quemadmodum antè, obiret.

Ionathas patrenti præclaras Dauidis res gestas cõmemorat, orans ne tantopere in eiusmodi virum sæuiat.

Ionathas Dauidi mollitum patrem indicat.

CAP. XIIII.

Quomodo Dauid aliquoties insidias Regis ægrè elapsus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuerit.

PER idem tempus Palæstinis bellum redintegrantibus, Dauid cum exercitu contra illos mittitur. breuiq; victor, magna eorum strage edita,

Dauid Palæstinos magna eorum edita strage vincit.

An. mun. 2883. Ante Chri. nat. 1081.

dita, ad Regem reuertitur. At nō ita exceptus est ab eo, vt sperabat, vtq; post rē feliciter administratā excipi oportebat: sed successu maestus, eius felicitatē periculosam sibi fore existimabat. Cumq; rursum intēperiis, vt antè agitarentur, accitū in cubiculū, in quo decumbebat, spiculum manu tenens, iussit psalmos ac hymnos incantare: & illo iussa exequente, spiculū in eum iaculatus est quod cùm Dauid flexu corporis declinasset, domū refugit, ibiq; per totam eam diē mansit. Noctu verò missi Rex q̄ vsque mane ædes eius seruarent, ne clam elaberetur, vt in iudicium euocatum capitali sententia damnaret. Michol autem eius vxor & Regis filia, vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo esset, ipsāque vnà cum eo renuncians, quo sine viuere nec vellet nec posset. Caue, inquit, ne te sol hic deprehendat, aut nunquā posthac te videbis. sed fuge dum per nocturnas tenebras licet, quo Deus ad tuam salutem longiores faciat. aliuqui scito, quòd si te pater inuenerit, sine mora est interfectus. His dictis funē per fenestram demissum periculo exemit. deinde, parato lecto, tanquam ægrotanti, stragulis ac caprę recens exemptum subiecit: diluculoque venientibus, quos pater ad Dauidem miserat, ostendit lectum operitum, & quod palpitationes iecoris stragula mouere viderent, maritum ægrum anhelare persuasit, addens totam noctem inquietam eum exegisse. Quod vbi renunciatum est Regi, ea nocte in aduersam valetudinē incidisse, iubet sic vt erat cū afferri. omninò enim illi moriendū esse. qui cum reuersi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendissent, rem totam ad regem deferunt. & cùm pater expostularet quòd inimicum sibi erupuisset, excusationem verisimilem commenta est. Ait illum mortem sibi, ni pateret ea adiutaret, comminatum: itaq; venia se dignam quæ hoc non sponte fecerit, sed necessitate cōpulsa debere enim illi cariorem esse vitam filiæ, quàm inimici interitum. atq; ita veniam consequitur. Dauid aūt fuga elapsus peruenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eiq; rem oēm, quo erga se animo Rex esset, indicat, & quàm minimum abfuerit, quin spiculo ab eo traiectus fuerit: idq; cùm neq; Regem vlla in re lædisset, neq; in bello segniter aut improuide se gessisset, sed fauēte Deo cuncta ex sententia confecisset. atq; hoc ipsum esse quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta verò, cognita Regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidem ad quēdam locum deducit, cui nomen Galbathibiq; aliquandiu cum eo habitauit. Vt vero nunciatum est Regi Dauidem apud prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehensum ad se pertrahant. Qui postquam ad Samuelem venerunt, ostendūt eum in cœtu prophetarū: moxq; eodem spiritu afflati, & ipsi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eo mittit, Dauidē comprehensuros. quibus cùm idem quod prioribus accidisset, rursum alios mittit. cumq; tertij quoq; prophetico spiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipse eò properat. iamq; non longè ab eo loco remotus, priusquam in conspectum Samuelis veniret, eius opera & ipse prophetam agere incepit. Cumq; ad destinatum locum peruenisset, alienatus à mente, abiectoq; vestitu nudus per diem ac noctem in conspectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulò post ad Ionatham Dauid peruenit, multa de patris eius insidijs conquerens, q̄ se nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Ille verò rogabat, ne vel ipse hoc temerè suspicaretur, vel alijs fortè suggerentibus talia facilè crederet: sed sibi soli videret, cui cōpertum ex nihil

Ann. mun. 2883. Saulus in Dauidem spiculum eiaculatur.

Michol Regis filius, Dauidem ægrotare, persuadet.

Michol sese q̄ Dauidem eripuerit, excusat.

Dauid Samuelis Regis erga sese animū indicat.

Saul armatos q̄ Dauidem ad se pertrahant, mittit, qui prophetare incipiunt, tandē ipse quoque eò properās, agere pphetam incipit.

1. Reg 20. Dauid Ionathē de patris insidijs conqueritur, Ionathas autē parentē excusat.

nihil mali patrem contra ipsum moliri alioqui indicaturum eum sibi fuisse, cùm absq; ipsius consilio nihil agere soleat. Contrà Dauid iureiurando asseuerabat se vera dicere: obtestabatur q;, vt mallet credere ac saluti amici prospicere, quàm contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem habere, posteaquam extinctum vel viderit vel audiuerit. Nam patrem talia consilia ideo cum ipso non communicare, quòd non ignoret mutuam benevolentiam quæ inter ipsos intercedat. Quare tristis quòd iam persuasus esset, percontatus est, quanam in re posset illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quòd bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & solenne Regis conuiuium, cui me quoq; adhibere solet. quare si ita videtur extra vrbem in agro clam te præsto labor. tu verò cùm requisiuerit me, die profectum in patriam Bethlema, vt interim festo quod mea tribus celebrat: idque permissu tuo factum. Quòd si, vt mos est, de amicis, dixerit, feliciter profectus sit, scito illum nihil mali aduersum me in pectore coquere. Sin autem aliter responderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabisq; mihi rem, ita vt præsenti mea calamitate mutuaq; nostra amicitia dignum est, quam fide in hoc data & accepta dominus cum seruo tuo vsus sti iniit. quasi me indignum aut erga parentem tuum iniurium cernes nihil expectaris eius iussis iã nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Ionathas, facturũ se postulata promisit, & si quid patrem malè de ipso cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto sub diuum iureiurando cõfirmat, nihil se non tentaturum quod ad salutem ipsius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuersitatem quàm latè vides, implet ac moderatur, quique priusquã eloquar mentẽ meam nouit, testis esto initi inter nos fœderis, quodq; non prius patris voluntatem scrutari desistam, quam compertũ habuero, ecquid latentis odij aduersum te conceperit: & quicquid deprehendero, siue amicum, siue infensum, confestim tibi significabo. Nouit Deus q; ipsum tibi perpetuò propitium precor, vtq; semper tuas res prosperet, quemadmodum & nunc facit, & posthac facturus est. & siue pater meus, siue ego tibi aduerser, tu tamen ope illius nunquam nõ victor euades. Tu verò memor esto huius nostri affectus, & si me perire contingat, liberos meos serua, & mihi debitam gratiam in illos collocato. Post hoc iusiurandum Dauidem dimittit, iussum in certum agri locum secedere, in quo se exercere solebat. cognito enim patris animo, venturum se illuc vnà cum puero. & si, inquit, emissis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero: iacere enim ante ipsum: scito nihil tristẽ a patre timendum quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoq; contrario modo affectum existima vtcunq; tamen ceciderit, ego dabo operam, ne quid tibi secus, quàm velimus, accidat. Tu cùm lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Ionathæ promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, Rex de more caste ac purè ad cœnam venit. cumque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterumque latus Abenares exercitus imperator claudaret, videns Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus eum ideo abesse, quòd à congressu vxoris non esset purus. sed cùm ne postridie quidẽ adesset, sciscitatus est ex filio, qua de causa neq; tunc neq; hesterna die adfuisset, solennibus epulis festi filius. Respõdit ille profectũ in patriam

Anno mundi 2583. Ante Christum 1081.

Dauid orat Ionathã, vt patris erga se animum explicari & significare velit.

Ionathas amicitiam cũ Dauide iureiurando confirmat.

Ionathas Dauidi signa Regis animum declarantia constituit.

Saul Dauidis absentiã sciscitatur, respondet Ionathas, Regis animum cognoscere cupit.

An. mundi 2883. *Ante Christ.* *nat.* 1084.

patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit: &, si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & euidenter patuit quàm infesto esset in Dauidem animo. Iurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quod nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non posse induci vt credat nunquam securè regnaturos incolumi Dauide. simulque iubet, vt hominem accersat, daturum debitum supplicium. cumq; filius quærere vellet, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrasset que impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cùm minimum abfuerit, quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam necì destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi se, sed reuera, vt amico indicaret omnia, processit. peractisque in iaculatione his quæ promiserat, ablegatoque in vrbem comite puero, solitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat, qui vt primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur-atque ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam sortem suam deplorabant, quæ illis suauissimam cõsuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur. ac vix tandem multis lamentis exsatiati, obtestatique se inuicem, vt mutuæ fidei perpetuo meminissent, digreditur. Inde Dauid fugiens infestissimum Regem, in oppidum Nabam ad Achimelechum sacerdotem peruenit: qui solum neque famulitio stipatum, neque amicis comitatum aduenisse videns, motus admiratione tantæ solitudinis causam percontatus est. tum ille secreta mandata à Rege se habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus esset. nam famulos in cõstituto loco sibi occurrere iussos. popposcit autem ab eo viaticum, sic enim & amici officium facturum, & ad præsens negocium opem collaturum, quo impetrato, armorum etiam aliquid petijt, aut hastam aut gladium. Forte autem aderat Sauli quidam seruus natione Syrus, nomine Doëcus, regiarum mularum curator. Pontifex verò negauit sibi esse quicquam armorum. esse tamen ibi Goliathi gladium, quẽ occiso Palæstino Deo cõsecrauerat. Hoc accepto Dauid extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæstinorum, apud quam regnabat Anchus vbi agnitus à Regis ministris, & indicio ad Regem perlato, hunc esse Dauidem qui tam multa Palæstinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & periculum quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret. furorem ac rabiem simulat, ita vt ore spumã emitteret, & alia signa insaniæ præ se ferret, quibus morbo fidem apud Gittenses Regem astrueret. qui iratus famulis quòd mente captum hominem ad se adduxissent, iussit vt quàm primùm ejiceretur. Hoc pacto è Gitta cùm euasisset, in tribum Iudæ peruenit, & agens in spelunca quæ est in agro Adullamæ, misit ad fratres qui eos doceret, vbinam

Saul malignum in Dauidẽ animũ prodit.

Dauidem Ionathas excusans, à parẽte spiculo petitur.

Ionathas è conuiuio profugit.

Ionathas & Dauid in agro conueniunt.

Hedio & Rufi. cap. 13. 1. Reg. 21.

Dauid Nabã ad Achimelechũ sacerdotem peruenit.

Dauid Goliathi gladio accepto, in Gittam Palæstinorũ ad Anchum se confert.

Dauid Regẽ Anchum timens, furorem ac rabiẽ simulat. 1. Reg. 22.

vbinam ipse moraretur. at illi cum tota cognatione se ad eum contulerunt, necnon & alij multi aut rerum nouarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vltrò confluxerunt, operam suam ad omnem eius nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos creuit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco, ad Moabitarum Regem profiscitur, rogatq; hominem, vt parentes ipsius intra regni sui fines tantisper reciperet, dum res eorum in meliore statu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud Regem quamdiu illic manserunt habitis, ipse iussu prophetæ relicto deserto in tribum Iudæ se cum suis transtulit, apud Sarim oppidum se continens. Quod postquam ad Saulum delatum est, Dauidem cum armatorum manu esse cõspectum, in non mediocrem metum ac perturbationem Regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum molituram suspicabatur, quod rebus Regis aut periculum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret. conuocatisq; amicis & ducibus & vniuersis suis tribulibus ad regiam vrbem Gabam, sedens in loco cui nomen Aruum, adstante honoratissimo quoq; & toto satellitio, sic eos est affatus. Viri contribules, scio vos meminisse quantis à me affecti sitis beneficijs, & agris locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num pluta & maiora munera à Iessæi filio exspectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Dauidem icta fœdera: neq; quòd consilio & opibus aduersariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quieti, quò res euatura sit, exspectatis. Post hæc Regis verba exteris silentibus, solus Doëcus Syrus mularum regiarum curator respondit se vidisse Dauidem in Noba oppido, quò cum ad Pontificem Achimelechum venisset, ab eo de euentu rerum oraculum accepisse, adiutumq; commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductũ esse. Accitus est mox cum tota cognatione Pontifex: cui Rex, Qua nostra iniuria prouocatus excepisti Iessæi filium, & Regis insidiatorem armis atq; commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quòd propter odium, quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè fassus est hæc se non tam Dauidi præstitisse quàm ipsi Regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, sed vt fidissimum ministrum & tribunum, &, quod maius est, generum, ac propinqua necessitudine cõiunctum. quis enim putaret eum, qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potius cum primis benevolum? Consultus etiam de diuina voluntate, non nunc primùm ei respondi, sed alias quoq; sæpenumerò. Cumq; se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non est quod de me malè suspiceris, aut si quid noui nunc Dauidem moliri audiuisti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduersum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quò plus apud eum metus periculi valeret quàm excusatio quantumuis iusta. itaq; circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cumq; illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doëcum Syrum eam eadem perpetrare

An. mun. 2883. Ante Christum nat. 1081.

Dauid ad Moabitarũ Regem profiscens, parentes ei cõmendat.

Dauid ad Sarim oppidũ peruenit.

Saul Dauidẽ timet.

Sauli ad amicos, Duces & tribules oratio, in qua Dauidem accusat.

Doëcus Saulo, se Dauidẽ in Noba apud Achimelechum vidisse, significat.

Saulus Achimelecho & Dauidem armis atq; cõmeatu instruxerit, exprobrat.

Achimelechi proditionis à Saulo insimulati apologia.

Iniusta Achimelechi cũ tota familia cædes.

An. mun. 2857. Ante Christum nat. 1071.

Noba sacerdotum oppidum, habitatoribus ad vnum occisis, incenditur. Sup. lib. 5. cap. 11. 1. Reg. 2. & 3.

Exemplum eius quod dicitur, humana mutari mores.

trare mandauit. qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinoris Pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinq;. moxq; missi sunt à Rege Nobam sacerdotum oppidum qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu postremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantum Achimelechi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idq; totũ iuxta oraculum Dei Eli Pontificis olim redditum contigit, quo prædictũ erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritatem aliquando interitura. Rex autem Saulus tam sæuo facinore perpetrato, stirpe Pontificia internecione delera, neq; teneram ætatem miseratus, neq; grandæuos reueritus, insuperq; ciuitate quam patriam ac alumnam Sacerdotum & Prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarauit quàm prauum sit hominum ingenium. Tamisper enim dum humiles sunt atq; plebeij, quia non audent, neq; libertum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumq; quoddam iustitiæ studium præ se ferunt, quin & pietatem interea colunt. Deumque omnibus actionibus nostris interesse, omnes denique cogitationes inspicere persuasum habent. sed simul atq; ad potentiam & imperium peruenerunt, exuis priscis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouaq; persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinarumq; æquè ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cum ad superandam inuidiam maximè illis opus est pietate & iustitia, tumq; omnes eorum non actiones solum, verum etiam voluntates in conspectu sint omnibus propositæ, tum maximè tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debachantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irrationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoq; ipsi probatum esse existimant: futurorum verò prorsus nullum nec respect in precatione habent. Quotquot enim in eorũ gratiã plurimos labores exhauriunt, eos primum euehũt, deinde iam honoratos per inuidiam non solum dignitatibus priuant sed per calumniã etiã sæpe opprimunt, nõ considerantes quàm meritò, tantumq; temeratis delationibus absq; vlla probatione fidem adhibentes: & fæuiunt non in quos oportet, sed a quo ipsis fœuire est facile. Hæc ita esse manifestũ exemplum in Saule Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac iudicum supremum magistratũ Rex Hebræorum creatus, propter suspectum Abimelechum trecentos Sacerdotes & Prophetas interfecit: cæsosq; excidio vrbis obruit, & quantum in se fuit summi Dei sanctum Sacerdotibus sacrisq; ministerijs orbauit, post tam numerosam eædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes eædem Sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cum illic Doecum videret: facileq; suspicatum, calumniam Pontifici apud Regem struendam: ægerrimeq; ferebat quòd ipse tanti mali occasionem præbuisset. simulq; iussit, vt apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras inuenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset Dauidi Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eumq; quantus est populari, decreuit illos adoriri, consulto prius Propheta, an Deus victoriam annueret: confirmatusq; oraculo, &

Abiathar manib. Saulis raptus, Dauidi patris & Sacerdotũ nonciat cædem.

Dauid Cillanos contra Palæstinorũ incursiones defendit.

1. Regum 23.

cum

tum sua cohorte hostem aggressus magna cæde repulit, prædasq; ex hostico egit, & Cillanis præsidio fuit dum fruges ex areis conuecherent. Resciuit hoc maturè Saulus. nam rei feliciter gestæ fama contineri nō potuit quin latè propagata ad regias quoq; aures permanaret, non sine ipsius Dauidis laude. Quo nuncio lætus Rex putauit se iam rem factā habere, audiens inimicū se intra vnius oppidi mœnia conclusisse, & diuinitus hanc occasionē opprimendi eius datā dictitans, edicit populo vt Cillam properè circumuentam tam diu premant obsidione, donec Dauidem in potestatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, nisi maturè suis rebus cōsuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira Regis se redimant, relicta vrbe in desertū cum quadringentis armatis cōtulit, ibiq; collem quendam munitū insedit, nomine Engelain. Saulus autē cognito quòd Dauid nō amplius apud Cillam esset, expeditionem eam omisit. Dauid verò ex deserto in Cænam locū agri Zipheni se cum suis transtulit: quò etiam Ionathas Regis filius præsto fuit salutaturus amicū, & de futuris collocuturus. Hortabaturq; eū vt benè sperauit, néve præsentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & vniuerso Hebræorum populo præfuturū: Tales autem felicitates non solere ociosis contingere. Renouatisq; fœderibus, & sancita sub Deo teste in omnem vitā amicitia, additisq; diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac solicitudine leuatū: ipse verò domum suam repetijt. Zipheni verò gratiam Regis captantes, certiorē eum faciunt, Dauidem in agro suo morari: pollicebanturq; suam operam, vt in manus Regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliquū illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratijsq; actis quòd inimicum sibi indicassent, cumulatè se illis beneficium repositurum pollicitus, misit qui diligēter quærerent Dauidem, omnesq; deserti latebras perscrutarentur: dicens se breui cum exercitu secuturū. Atq; ita Zipheni duces se Regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, studium suum erga ipsum non indicio tantū declaraturi, sed omnibus viribus conando, vt in potestatem redactum Regi traderent. Sed non habuit successum iniqua eorum cupiditas, quibus cum nullum periculum ex silentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæsitum, Regi se tradituros erant pollicti. Dauid enim, cognitā eorū malicia, simulq; Regis aduentu, relictis locorum angustijs in quibus tum versabatur, euasit ad magnam petram quæ sita est in deserto Simonis. Nec Saulus destitit illum insequi. cognito enim inter eundum quod superatis faucibus euasisset, ad alterum petræ latus peruenit: futurumq; erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, nisi Rex trepidis nuncijs reuocatus esset, qui Palæstinos in dictionem eius hostiliter irrupisse adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hostes vlcisci, agrisq; suis, quò minus vastarentur, opem afferre, quam studio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere. atq; ita Dauid præter omnium opinionem seruatus, ad fauces agri Engadeni se contulit. Saulo autem post reiectos Palæstinos nunciatum est, Dauidem intra fines Engadenorum morari: moxq; assumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu selectis, propere eos ad locum indicatum duxit. cumq; nō longè abesset, offendit speluncam longo recessu opacam, & in penitiore sinu latè patentē, in qua

An. mun. 2883. Ante Christum nat. 1081.

Saulus Danidem in Cilla hærentem obsidere conatur.

Dauid oraculo monitus fugit.

Dauid in Cænam cum suis se confert, quò & Ionathas perueniens, eum consolatur, & fœdus cū eo renouat.

Ziphei Saulum, Dauidē in agro suo morari certiorem faciunt.

Dauid cognito Regis aduentu fuga sibi consulit.

Saulus Dauidem insequitur, eumque circumuentum cōprehendisset, nisi nuncijs reuocatus fuisset.

An. mundi 2883. Ante Christum nat. 1081.

Dauid laciniam Regij pallij præcidit.

Dauid Regi Saulo, quod sibi insonti insidias struat exprobrat.

tum forte Dauid cum sua cohorte delitescebat: in eamq; solus ad requisita naturæ se insinuauit. Animaduersum est id continuò ab vno è Dauidis comitibus, qui eum eum moneret tempus vltionis offerre Deum, nec esse negligendam occasionem tot erumnas finiendi, abscisso infestissimi Regis capite, laciniam tantum Regij pallij præcidit: indignũ ratus in proprium dominum fœuire, quem Deus ipse ad imperij fastigium electione sua prouexerat. nec enim par esse iniurijs certare cum eo, qui immeritum extinguere cuperet. Egresso deinde è spelunca Saulo, Dauid quoq; in apertum progressus Regem inclamat, & cum ad agnitam vocem se conuertisset, ex more prius adoratum sic alloquitur. Quàm iniquum est Rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vanissimis hominibus fidem adhibentem, de amicis spectatis suspicari, quos ex ipsorum factis potius iudicare oportebat. verba enim vel falsa possunt esse vel vera: sed nullum apertius de animo quàm ex factis argumentum potest colligi, quemadmodum nunc quoq; iudicare potes. num temerè illis credideris, qui eius criminis me apud te reum faciunt, quod ne in mentem quidem vnquam venit: & in tantum te exasperauerunt, vt nocte atq; die nihil magis quàm de mea pernicie cogites. An non vides vanissimam esse tuam opinionem, qua persuasus es me familiæ vestræ inimicum, tuæq; imprimis necis esse cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aspicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occasione tibi parcentem, quam ipse nactus nunquam elabi è manibus siuisses? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc vestis laciniam. Simulq; panni protulit, qui verbis fidem astrueret. Ego certè ne iustæ quidem vltioni indulsi, & tu iniustas simultates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabitq; vter nostrum æquioribus moribus sit præditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo esset seruatus, modestiaq; iuuenis attonitus, ingemuit: similemq; gemitum referente Dauide, Rex se iustius gemere fassus est. Tu enim, inquit, multorum bonorum causa mihi fuisti, ego contrà tibi multarum calamitatũ autor. Et nunc quoq; declarasti te à priscorum æquitate non degenerẽ, qui inimicos in solitudine ad iniuriam expositos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaq; hodie manifestè cerno regnum tibi à Deo repositum, & sub tuum imperium vniuersam Hebræorum gentem concessuram. quamobrem postulo vt iureiurando fidem mihi facias, te rerum potitum obliuioni iniurias meas traditurum, & familiam meam salua esse passurum. pollicitus est id Dauid interposito iureiurando, atq; ita Regem in regnum remisit. In idem tempus mors Samuelis Prophetæ incidit, viri qui suo merito in maximo semper apud Hebræos precio fuerat: illustreq; virtutis ipsius ac suæ obseruantiæ populus testimonium edidit, dum defuncti exequias & sepulturam magnifico sumptu concelebrat: & postquam iusta exsoluit in Ramatha patria sepulto luctum in longum tempus prorogat, non quasi in publico mœrore, sed quasi ad vnum quemuis propriè hæc orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem iustitiam ac bonitatem à natura compositus, & ob has virtutes Deo longè acceptissimus. Præfuit populo post Elis Pontificis obitũ primum solus annis duodecim, deinde Saulo regnante annis decem & octo. cuius extremi dies in hæc vt dixi tempora inciderunt. In locis autem, in quibus tum Dauid versabatur, erat Ziphenus quidam in oppido Emma,

Saulus suam malitiam & Dauidis innocentiam agnoscit, eumq; rogat, vt ad regnũ euectus ipsius familiam saluam esse pateretur.

Samuelis mors & sepultura.
1. Reg. 25.

Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. habebat enim in pascuis ouium tria millia,& capras mille:ab his Dauid omnē iniuriam abstinuit,grauiter interminatus suis ne vel cupiditate, vel egestate, vel latendi spe impulsi quidquam violarent, sed pluris iustitiam facerent, & Dei voluntatem,cui nunquam placuerunt qui in alienas res manus auidas inijcerent in hac disciplina suos continebat, putans se in hominem probum & sua benevolentia dignū hoc officium collocare. Nabalus verò(hoc erat viro nomē) homo erat agrestis & malis moribus prædictus,sed honestæ ac prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem è suis misit salutatum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarentur:simulq; rogarent vt è facultatibus suis aliquid communicaret, cum è pastoribus intelligere posset, quòd longo iā tempore in solitudine versati adeò nihil detrimenti attulerint gregibus,vt custodes eorum fuisse potius videri possint. Quicquid autem in Dauidem contulerit,in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc postulata homo suo more nimis durè dedit responsum. Percontatus enim quis esset Dauid, vt audiuit esse Iessæi filium, Nunc,inquit,fugitiui relictis dominis insolenter ac superbè se gerunt. Quibus renunciatis Dauid in iram accensus, quadringentis armatis assumptis, & ducentis ad custodiam impedimentorum relictis,(iam enim trecentorum manum coēgerat)contra Nabalum proficiscebatur, iratus quòd ea nocte & familiam eius & opes omnes esset euersurus. Neq; enim se tam ægrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret,quàm quòd vltrò conuicijs se impeteret, nulla vnquam affectus iniuria. Interea quidam è seruis pastoribus ad heram suā, illius vxorem, venit nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam postulans non solum nihil impetrauerit, sed conuicijs etiam non ferendis sit appetitus,cum tamen in eam diem semper greges eius intactos præstitisset:eamq; insolentiam domini posse illi magnam aliquam calamitatem adferre Hoc audito Abigæa(id nomē mulieri fuit) oneratis multis asinis,& varijs xenijs in sarcinas cōgestis,inscio marito & per temulentiam sopito, ad Dauidem properat:eiq; in vallis cuiusdam descensu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem postquam appropinquare vidit,de iumento desilijt,& prona in faciem adorabunda deprecata est ne verbis Nabali moueretur, qui reuera esset id quod vocabatur.Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur insipiens. Excusabat q; se neminem eorum vidisse, qui ad maritum missi fuerant. Quare obsecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obstitit, quo minus humano sanguine manus polluas. Si enim incontaminatus a cæde permanseris,ipse pro te pœnas ab his, qui te læserunt exacturus est. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu verò propitius hæc mea munuscula admitte, & itam qua merito in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum, cui fata regnum destinauerūt. Ille verò muneribus acceptis, Profecto,inquit,Dei voluntate ad nos hodie venisti: alioqui crastinam diem non videres.iurauit enim me hac nocte domum vestram subuersurum, & neminem superstitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meosque contumelios.nunc verò Deus tibi in mentē immisit,vt mature occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametsi propter te ve-

An. mundi 2883. Ante Christum nat. 1081.

Nabali gregibus à Dauide parcitur.

Dauidis legatis præsentibus aliquid communicatus, dure respondetur a Nabalo.

Dauid cōtra Nabalum cū quadringentis armatis proficiscitur.

Abigæa Nabali vxor muneribus Dauidem placat.

Nabalus, fatuus.

Dauid à proposito Nabalum euertendi desistit.

An. mundi 2883. Ante Chri. nat. 1081.

niam nunc consequitur, pœnam tamen non euadet, sed sui mores pe
aliam occasionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimisit
Ea domum reuersa offendit maritum cum æqualibus comportantem,
iamque vino grauem, ideoq; tum nihil eorum quæ gesserat indicauit,
sequenti vero die postquam sobriorem totam expoluisset, in tantum
mœrorem eum cõiecit, vt toto corpore sideratus decima pòst die mor-
tem obiret. Quod vbi Dauidi relatum est, meritas pœnas Deo perfol-
uisse eum dixit. Iuapte enim malicia perditum, & vltioni subiectum,
idque incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat. Atque hoc
quoque exemplo didicit, neminem facilem vindictam Dei posse eua-
dere, nec humanas res a Deo neglectas ferri temere: sed bona bonis, &
malis quadrilibus dignum esse, rependi. Mox q;, missis ad vxorẽ eius nun-
cijs, accitam eam in legitimum thorum coniugem sibi inducturus, quæ
profata prius se indignam vt vel pedes eius contingeret, cum omni fa-
mea suo parata venit: & vxoris loco posthac habita est. Hunc honorem
ab eo consecuta tum propter modestiam bonosque mores, tum propter
eximiam formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & antea coniugem,
ex Abelaro oppido oriundam. Nam & Melcham Sauli filiam prius Da-
uidi nuptam pater Laïs Phelticæ filio elocauit, in oppido Gethla habi-
tanti. Nec ita multo post Ziphenorum quidam renunciant Saulo, Da-
uidem rursum in eorum regione esse, & si velit adiutare, posse eum cõ-
prehendi. at ille cum tribus millibus militum eò proficiscitur: & super-
ueniente nocte castra metatus est in quodam loco, cui nomen Sycella.
Dauid autem cognito quòd Rex contra se cum armis veniret, specula-
toribus missis iussit vt se certiorem facerent, quonam vsque processis-
set: cumque audisset eum esse apud Sycellam, nocte ignaris suis omni-
bus, duobus tantum comitatus, Abisæo sororis suæ Saruiæ filio, & Abi-
melecho Chetæo, in castra hostium penetrat. Dormientesque Saulo &
circum eum satellitio, simulq; imperatore copiarum Abenero, in ten-
torium Regium insinuatus, neque Regem agnito eius cubili ex spiculo
interficere sustinuit, neque Abisæum accensum ad facinus permisit: sed
cohibuit admonitum nefas esse Regem diuino suffragio creatum in-
terimere, quãtumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui reg-
num dedisset vtq; aliquod signum esset, quòd nactus potestatem Regia
opprimendi non esset ea vsus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iux-
ta cubile sita erant, nemine sentiente castra exiuit, intrepide & quasi
per otium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris partim au-
dacia propria fretus. transgressusque torrentem, & conscenso monti
vertice, vnde facile poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & Im-
peratore eorum Abenero è somno eos excitat & cum Imperator nomi-
natim appellatus sciscitaretur quisnam esset qui se vocaret, sic respondit,
Dauid ego sum Iessæi filius, à vobis profugus. Sed qui factum est, vt tu
vir tantus & inter amicos Regios maxime honoratus, tam negligenter
domini corpus custodias, vt dormire malis quàm curam salutis eius ge-
rere. Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo ante quosdam è no-
stris etiam in castra Regia subrepentes nõ sensistis. Vide igitur quonam
deuenerit spiculum Regium, & aquæ lecythus: & dijce quantum flagi-
tium sit commissum. Saulus autẽ agnita Dauidis voce, & cognito quòd
adeptus eum a somno & custodum negligentia proditum, non tamen
interfecit, cum id iure suo facere potuisset gratias ei illi habere pro sa-
lute

Nabal in tantum se conijcit mœrorẽ vt toto corpore sideratus mortem obiret.

Exemplum prouidentiæ diuinæ, nullum scelestũ Dei vindictã euadere.

Dauid Abigeam Nabali viduã ducit.

Saul Melchã prius Dauidi nuptam alij elocat.

2. Reg. 26. Ziphæi rursum Dauidẽ in eorũ esse regione Saulo renunciant.

Dauid cum duob. in hostium castra penetrãs Sauli spiculũ & lecythũ aqualem aufert.

Dauid Sauli Imperatori Abenero & Regiũ spiculum & aquæ lecythum auferri passus sit exprobrat.

luit concessa profectus est.hortabaturque vt bono esset animo, nihilque mali in posterum timens,ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere,non sibi ipsi salutem suam cariorem esse quàm Dauidi. Se enim seruatorem suum, hominem spectatæ per multa officia benevolentiæ,in exilium actum,& sæpe in capitis discrimen adductum; amicorumq; consuetudine orbatum persequi non desistere. illum vero pro hostili infectatione salutem sibi reponere. Tum Dauid iussit vt mitteret qui spiculum & lecythum reportarent, hoc attestatus, quod Deus futurus esset vtriusque naturæ & morum ac gestorum iudex cui notum esset quòd ea quoque die pepercisset inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus iam iterum clementia Dauidis incolumis è manibus emissus,retro in Regiam se recepit. Cæterum Dauid veritus ne si diutius in eis locis hæreret tandem comprehenderetur, consultius putauit in Palæstinam transire, & illic degere: quod cum cæteris quoque visum esset, vnà cum sexcentorum manu ad Anchum se contulit Regem Gittæ vnius è quinque eius gentis ciuitatibus:vbi domicilio accepto à Rege cum duabus vxoribus Achinoa & Abigea habitauit. Saulus autem cautior factus posthac destitit contra eum aut proficisci aut militem mittere,videns id sibi iam bis male cessisse, minimam que abstulisse quin captando caperetur. Dauidi autem non placuit in vrbe Gitta manere, sed petijt à Rege vt ad pristinam ergasse hospitalitatem hoc quoque adijceret, & agri partem ad incolendum ei cum suis attribueret. Vereri enim se ne intra mœnia morando onerosus Gittensibus videatur.annuit eius precibus Rex,& vicũ quendam nomine Secellam ei donauit, quam Dauid postea regnum adeptus adeo dilexit,vt suam & posterorum priuatam possessionem in perpetuum esse voluerit:qua de re aliàs fusius dicturi sumus. totum autem tempus quo Dauid apud Secellam vixit,fuerunt menses quatuor,additis viginti diebus.ex eo loco clandestinis excursionibus Palæstinæ gentis vicinos sibi Saritas & Amalecitas infestabat, magnas iumentorum & camelorũ prædas abigens mancipia enim non abstrahebat, veritus ne horum indicio res ad Anchum Regem perferretur. De manubijs autem munera mittere ad Regem solebat.quo percontante vnde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campestrem incursare se respondens, Regi facile persuasit vt crederet quod verum esse vehementer cupiebat. sperabat enim Dauidẽ si hostiliter gentem propriam tractasset,precluso reditu semper posthac obnoxium se habiturum. Et parabatur tum bellum in Hebræos communi Palæstinorum decreto, indicto omnibus eius nominis socijs die ad cõueniendum in Rengam, vbi collectum exercitum Anchus in hostem ducturus erat: & inter cætera auxilia Dauidẽ cum sexcentorum cohorte euocauerat.quo prompte operam pollicente, & dicente adesse tempus referendæ hospitalis gratiæ,Rex contrà quò magis eum sibi deuinciret,promisit se eum re bene gesta in summo apud se honore habiturum,& satellitio suo præpositurum.

An. mundi 2889. Ante Christ. nat. 1705.

Saulus Dauidem collaudat, vtq; bono esse animo, & ad propias ædes reuertere,ut hortatur.

Dauid Saulo innocentiã suã declarat. 1. Reg. 27.

Dauid cum sexcentorũ manu & duabus vxoribus in Palæstinã ad Anchum Gittæ Regẽ se confert.

Saul contra Dauide proficisci desistit.

Dauid à Rege petit, vt agri partẽ ad incolendum ei cũ suis attribueret, Rex Secellã ei donat.

Dauid Saritas & Amalecitas excursionibus infestat, de manubijs munera Regi mittit, eiq; meridionalem

CAP. Iudæorũ Regionẽ se incursare persuadet.

CAP. XV.

Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus Rex vnà cum filijs fortiter pugnans occubuit.

An. mundi 2890. Ante Christum natũ 1074.

Saulus è regno ventriloquos ac ariolos eijcit.

SAulus autem è regno suo diuinos omnes & ventriloquos ac ariolos exteros q; similis vanitatis homines eiecerat, solis Prophetis retentis: cumq; audisset Palæstinos Sonnam vsq; vrbem progressos castra ibi metatos, & ipse cum suis copijs illuc occurrit: & iuxta montẽ quendam Gelboe dictum castra è regione hostium posuit vbi non mediocris trepidatio illum incessit, reputantem hostilem exercitum viribus longè præcellere: qua de re solicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælij scisciteans. Deo autem silente, magis etiam territus, prorsus animum despondit, præsagiens cladem imminere, posteaquam Deus præter solitum auxiliatricem manum subtraheret: quæri nihilominus imperat mierculam quampiam ventriloquam, & manes elicere callentem, quò vel secretum euentum præsciret. nam ventriloquorum genus euocatis defunctorum animabus per eas futura scisciteantibus prædicunt. cumque indicio cuiusdam familiaris sui comperisset esse talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus, mutato regio habitu, assumptisque duobus fidissimis famulis, ad Endorum & mulierem fatidicam proficiscitur: rogatque eam vt diuinet, educatque ad superos animam viri, cuius ipse voluerit. illa autem repugnante & negante se coactum Regis contemptum, qui hoc diuinationum genus à suo regno arceat: & obtestante ne nulla iniuria lacessitus in fidias sibi struceret, quò deprehensa vetitas artes attractare ad supplicium raperetur: iurauit neminem hoc resciturum, neque se responsum cum alijs communicaturum, sed fore eam extra omne periculum. Vt verò iurando persuasa est non timere, iussit eam Samuelis animam excitare. quæ cum nesciret quisnam fuisset Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in conspectum veniente, mulier specie viri diuina & veneranda perterrita ac stupefacta, versa ad Regem, nón ne, inquit, tu es Saulus Rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante crepidationis causam, ait se videre ascendentem virum diuina quadam specie præditum. percontante deinde qua effigie, quoue habitu esset aetate, ait senem esse venerandum, habitu Sacerdotali amictum. Agnouit Rex Samuelem esse, & procidens adoratione saluauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob causam se elici ac suis moueri sedibus iussisset, necessitate se huc adactum conquestus est. imminere enim grauem hostium exercitum, & se inopem esse consilij destitutũ à Deo, neq; per vates, neq; per somniorũ visiones futura præsignare dignante, quapropter ad eum se cõfugisse, cui res suas semper curæ fuisse sit expertus. Samuel verò adesse iam Regi extremũ vitę diem præuidens, superuacaneum respondit ex ipso futura scitari, cum à Deo destitutũ se agnoscat. Audi tamen, inquit, in fatis esse vt Dauid assumpta regia dignitate bellum ex sententia conficiat. te verò & principatũ & vitam simul amittere, eò quod in bello, quod contra Amalecitas gessisti, obediens Deo non fueris, &, quæ tibi per me etiam tum viuum mandauit, neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te vnà cum filijs in pra-

Saulus Endorum ad mulierem fatidicam profi ciscitur.

Saulus Pythonissam Samuelis animam excitare iubet.

Saulus Samueli de necessitate sua cõqueritur, cumq; consulit.

Samuelis anima Saulo visa belli cũ Palæstinis euentũ prædicit.

In prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœstitia, & in humum collapsus est, siue ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, siue ob inediam, quòd ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset. tandem cum ægrè ad seipsum redisset, mulier vrgebat eum vt cibum sumeret, hanc gratiam ab ipso reposcens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantum reposcebat, vt mensa appotita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret. resistentem verò & cibum omnem præ desperatione auersari pergentem, tantum nõ adegit improbis precibus vt assentiretur, cumq; vnicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirari succurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à Rege artem exercere vetita qua victum parare assueuerat, hominem nunquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptam, non auersata est vt hospitem & ignotum, sed cõmiserata & consolata ad fastiditum cibum sumendũ adhortata est: & quod solum mulieri pauperi superfuit, promptè ac libenti animo apposuit, nec gratiam pro beneficio rependẽs, nec officio fauorem Regis captans, quem iamiam moriturum præsciebat: cum tamen homines natura ita cõparati simus, vt cum demum officiosos esse libeat, quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiã cupimus quem æmulare aliquando beneficiũ reposturum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, ostendens nihil esse potius quam in necessitate cõstitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æquè cõciliet, & ad benefaciendum nobis prouocet, atque hæc de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cum populis ac gentibus profuturã, tum præcipuè viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoquidẽ hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnũ cãlcar ad honesta studia tam Regibus gentium, quàm ciuitatum magistratibus debet subdere, vt non contempris periculis atq; certa morte, nihil dubium pro patria subire, aut sustinere, subterfugiant. Quod vt faciam opportune Sauli Hebræorum Regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à Propheta, noluit tamẽ eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere, atque hoc modõ Regiam maiestatem dehonestare: sed cum liberis torasq; familia periculo se obijeiẽs, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatẽ assumere potius quam superstites relinquere, incertũ quales nam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram. Quamobrem hic mihi vere iustus & fortis ac prudens fuisse videtur. & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatisq; spe bellũ aggrediuntur, postea quam magnificum aliquid gesserint, non censeo merito fortitudinis titulis insigniri ab historicis aliisq; scriptoribus. Sed quamuis & illis laus debeatur, soli tamen generosi ac fortes periculorum; cõtemptores iure

An. mundi 3890. An. ante Christ. 1074.

Saulus ob subitaneã tristitiam, viribus deficientibus in humum collabitur.

Pythonissa Saulum vt menia apposita vires refoueret adigit.

Exemplum comitatis ac liberalitatis in Pythonissa.

Iosephus Regem Saulũ tanquã insignem & intractum Heroem sese cũ tota familia periculo obijcientẽ, futuri præsertim gnarũ, laudat.

An. mundi 2890. *Ante Chri.na.* 1074.

res iure dici possunt, qui Saulum æmulãtur. Quid enim magni est commu-
nem martis aleam subire, & inter spem & metum fluctuando, si for-
tuna affulserit fauore eius vtiq; contrà nihil lætum sperantem, & præ-
lium quod necesse sit in pugna cadere, intrepide tamen & impercussо
animo tanquam minanti occurrere, id vero generosi & verè fortis viri ac-
nus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus veræ
gloriæ amatoribus, vt si honesti apud posteros nominis rationem ha-
bent, idem sibi, si quando vlus venerit proponant: in primis autem Re-
gibus, quibus propter fortunæ sublimitatem adeò non licet esse igna-
uis, vt turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis nõ excedere. Possem
quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dicere, ve-
rum ne videar immodicus, eo vnde digressi sumus reuertar. Palæstinæ
copias vndiq; contrahentibus, delectuq; per singulas gentes ac regna
& satrapias habito, nouissimus venit cum suo milite Rex Achonis, qui
secutus est Dauid cum sexcentorum cohorte. quem vbi viderunt Pale-
stinorum duces, percõrabantur Regem vndenam venirent Hebræi, aut
à quo vocati. Is respondit Dauidem iram domini sui Sauli fugientem, a
se exceptum, nunc vt gratiam hospitij referat, vtq; de Saulo vindictam
sumat, in auxilium venisse. at illis non probabatur, quòd veteré hostem
in auxilium accepisset: suadebantque vt eum retro remitteret, ne fortè
cladem aliquam ipsis afferat. facilè enim habiturum occasionem re-
conciliandi se domino, si hostibus eius detrimentum aliquod attulerit.
Quare prospiciendum esse in futurum, Dauidemq; cum sua cohorte ad
agros à Rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauid
dem virginibus cantatum quòd plurima Palæstinorum millia deleuis-
set. Visum est Regi quoque Gittæ recte illos monere: moxque accito
Dauide, equidem, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens
socium huius expeditionis te assumpsi, sed cæteris ducibus hoc nõ pro-
batur. quare confestim agrum, quem tibi donaui, repete, nihil de volun
tate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni, ne interim dum
cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem inuadant. hoc
enim pacto non minus amici ac socij præstiteris officium. Paruit Dauid,
& ad Siceilam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra seque-
retur, Amalecitarum gens expugnata & incẽsa Siceila, prædaq; tam in-
de quàm ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionẽ reuerte-
batur. Dauid autem vicum suum vastatum inueniens, omnibusq; dire-
ptis vtranq; etiam vxorem abductam, & pari modo cõmilitonum vxo-
res ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vesti-
menta sua: & adeò huic calamitati succubuit, vt non prius fleret ac la-
mentari suam & suorũ vicem desineret, quàm lachrymæ eum deficerẽt,
nec multum aberat quin ab iratis ob iacturã coniugum & liberorũ mi-
litibus saxis peteretur, quòd in ipsum causam tanti mali reijcerent.
Postquam autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit,
rogauit Pontificem Abiathatum, vt sumpto sacerdotali amictu Deum
consuleret, & oraculum referret, num Deus concessurus sit assecuto A-
malecitas vxores ac liberos recipere, pœnasq; de hoste sumere. Pontifi-
ce verò iubente persequi assumptis sexcentis armatis quantum potuit
per vestigia hostium properauit. cumq; ad torrentem quendã nomine
Basselum peruenisset. incidit in quendam Ægyptium errantem, iamq;
inopia & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus ob-

1. Reg. 29.

Anchus seçũ Dauidẽ con tra Hebræos educit, qui à Palæstinorũ ducibus reprobatur.

Anchus Dauidẽ remittit.

Amalecitarũ gens expugnata & incẽsa Siceila, prædã abegerunt.

Dauid Deũ cõsulit, num ob Amalecitis vxores ac liberos recipere sit concessurus.

An. mundi 2890. Ante Chri. na. 1074.

errauerat. hunc cibo & potu prius refocillatum rogat cuius esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictũ in itinere, quod propter languorem non posset agmen cõsequi eorum, qui vastata Sicella finitimisq; locis domum se recipiebãt. Itaq; hoc ductore Dauid vlus ad persequendos Amalecitas, assecutusq; eos in terram proiectos, & partim prandium sumentes, partim iam temulentos, & rebus ex prędа quæsitis se oblectantes, ex improuiso irruens magnã eorum stragem edidit. Inermes enim & nihil tale expectantes, & epulis tantum ac compotationibus intenti, facilè ab armatis conficiebantur. alij enim instructis mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprimebantur, nonnulli verò somno iam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multo maiore negocio quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vsq; ad vesperam, vt ex omnibus Amalecitarum copijs ægrè quadringenti celeritate camelorum ab internecione fint exempti. exterùm prædа omnis est recepta, vxoresq; tam ipsius Dauidis quàm cõmilitonum. Remetientes autem iter postquam ad eum locum peruenerunt, vbi ducentos minus expeditos ad custodiam impedimentorum reliquerãt, quadrigenti illi nolebant eos in prædæ partem admittere, quòd per ignauiam in persequendo hoste delassati fuissent, aiebantq; contentos esse oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim esse, vt victoria diuinitus cõcessa, receptisq; ex hoste spoliis, vniuersi milites ex æquo fruerentur, maxime cum reliqui impedimẽta interim asseruauerint. & ex eo præindicio mos in posterum obtinuit, vt tantundem ex prædа cederet iis qui pugnæ interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum custodiam sunt versati. Reuersus deinde Sycellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex prædа ad amicos & familiares misit. atq; in hunc modũ circa Sycellã & in persequendis Amalecitis res gesta est. Interea Palæstini acri prælio cum hoste congressi & superiores facti, plurimos ex aduersa acie stercunt: ibi Saulus & filij contra hostem egregie certantes, & hoc tantum agentes ne inulti caderent, vtque honestis vulneribus confecti luctuosam hosti victoriam relinquerent, totam vim hostium in se conuertebant: & circumuenti multitudine, magna circa se strage Palæstinorum edita postremo & ipsi hostium telis sunt obruti. fuerunt autem Sauli filij, Ionathas, Aminadabus & Melchisus. post quorum casum vniuersus Hebræorum exercitus profligatur: dumque nullo ordine trepidi fugiunt, instantibus à tergo barbaris ingens cædes est perpetrata. Saulus quoque stipatus suorum caterua fugiebat: in quem Palæstini immissis sagittariis & iaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipse verò post multa fortia facinora edita, grauatus vulneribus, vt iam nec subsistere, nec sibi ipse manus inferre valeret, obsecrauit armigerum vt se ferro transfigeret, priusquam viuus in hostium potestatem fieret. quod cum armiger ob maiestatis reuerẽtiam detrectaret, ipse admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & cum deficientibus viribus traijcere se non posset, circumspiciens iuuenem proximum rogat, quisnam esset: auditoque esse Amalecitam, orat vt se iuuaret efficere, quod ipse suis manibus non quiret. qui postquam eius optata exsecutus est, ademptis aureis armillis & corona insigni regio, quantum potuit festinus inde se proripuit. armiger autem regius conspecta Sauli nece,

Dauid Ægyptio seruo ductore, Amalecitas assequitur.

Dauid in Amalecitas irruit, magnã eorum stragem edit, omnemq; prædam recuperat.

Dauid custodes impedimentorum, obstrepẽtibus pugnæ sociis, in prædæ partem admittit.

1. Reg. 31.

Saulus cum filiis in Palæstinorum pugna, reliquo exercitu faso fugatoq; cadit.

Saulus seipsum interficere molitur, eumque iuuenis Amalecita iuuat.

An mundi 2890. *Ante Christ.* 1074.

Hebræi vallē vltra Iordanem sitā habitantes, relictis suis oppidis in munitissimas vrbes confugiunt.

Palæstini Sauli filiorumq; corpora crucibus affigūt.

Ciues in labissa, Sauli & filiorum cadauera deimpta sepeliunt.

necc, ipse quoque se iugulauit. pari modo & vniuersum eius satellitium vnà cum domino suo cecidit, circa montē qui nominatur Gelboe. Quā clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Iordanem sitam habitāt, quæque campestres vrbes tenent, quòd Saulus Rex cum filiis & exercitu in prælio cecidisset, relictis suis oppidis in munitissimas quasque vrbes confugerunt: quæ Palæstini deserta nacti, facilè occupata ipsi posthac incoluerunt. Die verò quæ prælium proximè consecuta est, dum cæsorum cadauera spoliant, inciderunt in Sauli filiorumque eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt: & dimissis in hoc per totam suam regionem certis hominibus, hostes cecidisse nunciauerunt: quorum arma in templo Astartes dedicauerunt, porrò corpora eorum circa mœnia vrbis Bethsanæ, quæ nunc est Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod posteaquā auditum est in tabissa vrbe regionis Galaditidis, truncata esse Sauli ac filiorum cadauera rem indignam rati eos extremo exsequiarum honore fraudari, aliquammulti fortissimi & audacissimi egrediuntur, (alit enim hæc vrbs homines robustos ac feroces) factoque per totam noctem itinere, ad Bethsanæ mœnia peruenientes, demptis Sauli & filiorum corporibus tabissam ea deportauerunt, nemine hostium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipsorum audente. tabissem autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri sui loco sepeliuerunt. & indicto ob Regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum septem, in lamentis & planctu eos eos exegerunt. Hic finis fuit Saulis iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non est exsecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho Pontifice, vrbem quoque Pontificalem iubuerit. Regnauitque viuente Samuele annis decem & octo, & post mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vitæ finem est sortitus.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Septimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI VII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Dauid apud Hebronem vnius tribus Rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.*

II. *Iebosthe amicorum insidijs interfecto, vniuersum regnũ ad Dauidem deuenit.*

III. *Dauid in captã Hierosolymũ Chananæos inde populariter ejcit, vrbemq; Iudæis victoribus inhabitandam tradit.*

IIII. *Dauid Palæstinorum bello impetitus: apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.*

V. *Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.*

VI. *Damasceni à Dauide vincuntur.*

VII. *Quomodo Dauid Mesopotamios deuicerit.*

VIII. *Quomodo per intestinum familiæ dissidium, Dauid à filio regno pulsus fuerit.*

IX. *Absolon contra patrem profectus, cum exercitu interitus.*

X. *Dauidis iam in regnum restituti status felix.*

XI. *Dauid se viuente Solomonem filium suum regnum auspicari voluit.*

XII. *Mors Dauidis, & quantum filio ad structuram templi reliquerit.*

CAP. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus Rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

An. mundi 2891. Ante Chri. nat. 1073.

HOC prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sycellam est reuersus. tertio autē post eius reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector. scissa veste, caputque sparsus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratoque eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Israelitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper Rege cum filijs post eam pugnam desiderato. atque se nunciare suis oculis vita, cùm forte in fugientē eum suis Regem incidisset, quem à se, rogatu ipsius, cęsum fatebatur, ne viuus in manus hostium deueniret: cum enim in gladium incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indicijs credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius, fidissimus eius amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum benevolentia, vt quamuis sæpius capitalibus eius insidijs appetitus, nō solum ægerrimè tulerit eius interitum, verùm etiam interfectorem illius affici supplicio iusserit. Præfatus enim quod ipse sui accusator extiterit, Regis eadem professus, & per hoc Amalecitæ filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia in laudem Sauli & Ionathæ composuit, quæ in hodiernum vsque diem leguntur. His extremis officijs honorato Rege, luctuq; finito, consulunt Deum per prophetam, quamnam ex vrbibus Iudæ tribus habitandam sibi concederet, cumq; responsum esset, Hebronem concedi, relicta Sicella eo cōmigrauit, ambabus vxoribus illò adductis, & cohorte domestica: moxq; tota tribus ad eum locum confluens, Regē eum communi suffragio declarauit. Audito deinde quòd Saulum cum filijs Iabiseni in Galaditide regione sepelissent, misit illuc q collaudato eorū facinore, gratiā illis referendā suo nomine pollicerentur, simulq; nunciarent, quòd Iudæ tribus Regem se cōsalutasset. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri vir strenuus & ad magnas res obeundas natus, quàm primum cognouit cecidisse Regem & Ionatham, aliosq; duos eius filios, propere in castra delatus, reliquum ex omnibus filijs nomine Iebosthum periculo eripit, & superato vnà cum illo Iordane, totius populi Regem eum constituit, excepta tribu Iudę regiamq; ei elegit apud Iordanem qui Hebraicè Manalis dictus, interpretatur castrum. inde profectus est cum delectissimo milite vt prælio cum Iudę tribu decerneret, iratus quòd Dauidem Regem creauissent. Huic occurrit Ioabus Saruię Dauidis sororis filius, natus ex patre Suri, duos secum fratres, Abisæum & Asahelem, vniuersumque Dauidis exercitum ducens: & cùm circa quendam fonticulum apud vrbem Gabaō in eum incidisset, aciem ad prælium explicat, Cumque Abenerus dixisset cupere se experiri vtrius partis præstan-

2. Reg. 1. Amalecita Dauidi regē Saulum cæsum nūciat, & eius cædis arguméta ac millas aureas & insigne regiū affert. Dauid Sauli & Ionathæ necē deplorat.

Dauid Amalecitam Sauli interfectorē affici supplicio iubet.

Dauid ex Dei iussu Hebronē cōmigrans, à Iudę tribu Rex declaratur.

Dauid Iabisenos quòd Saulum cū filijs sepelissent, collaudat.

Abnerus Neri filius Sauli filium Iebosthum populi Regem constituit.

Abner contra Iudæ tribū copias eduxit, cuiIoab. cū vniuerso Dauidis exercitu occurrit.

præstantiores milites essent, ex pacto vtrinq; duodeni ad certamē sunt destinati. qui progressi inter vtranq; aciem, emissis prius pilis, gladios stringunt: comprehensisq; aduersariorum capitibus, latera & ilia feriebant, donec mutuis vulneribus ad vnum se conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & post acre certamen, partes Abneri succubuerunt. Versos deinde in fugam Ioabus non destitit persequi, sed tergis eorum inhærens hortabatur suos vt ne defatigarentur: idemq; etiā fratres eius faciebant, præcipuè iunior Asael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non solum cum hominibus, sed cum equis etiam cursu contendere solitus. is tum Abnerum recta insequebatur, nec in sinistram nec in dextram deflectens. Conuersus autem Abnerus, & impetum eius frustrari volens, primum vnius militis armatura cum eo depacisci voluit, vt persequi desineret. deinde rogabat, ne se in hanc necessitatem adduceret, vt illo interfecto in fratris eius conspectum posthac venire non auderet. cumq; ille his verbis nihil moueretur, sed persequi pergeret, ita vt versa hasta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, vt in vestigio concideret. qui verò cum eo Abnerum insectabantur, postquam ad locum, in quo Asael iacebat, peruenerunt, obliti amplioris persecutionis circum cadauer constiterunt. Ioabus autem & frater eius Abisæus, præter examine corpus cursu prouecti, mentaque ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vsque ad solis occasum persecuti sunt Abnerum, & vsque locum qui ab aquæ ductu nomen accepit, hic in loco eminentiore consistit, Abnerum cum Beniamitis fugitem prospiciens. qui cum exclamasset, satis iam indignationi indultum nec esse viros consanguineos improba insectatione cogendos omissa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrem eius Asaelem esse, quod monitus ab insequendo desistere noluisset, & ideo ictus cecidisset. vtilius est non male admonere: moxque Ioabus, dato receptui signo, suos cohibuit: & in eo loco castris positis pernoctauit. Abnerus verò continuato per totam noctem itinere trans Iordanem in Iebosthi regiam se contulit. sequenti die Ioabus recensitis cæsorum cadaueribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abneri exercitu trecenti sexaginta: ex Dauidis nouendecim, præter Asael: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cùm patrijs monumentis intulissent, ad Regem suum in Hebronem sunt reuersi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod aliquandiu durauit, sed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contra eorum qui sub Sauli filij degebant imperio, indies deteriores fierent. Interea Dauid sex filios e totidem vxoribus suscepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Ammon dictus est. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus Regis Gessirorum, nomine Abesalō Quartus Adonias ex vxore Angite susceptus. quintū verò & sextum Gerthesam & Galam nominauit. Porrò post conflatum ciuile bellum, & crebros partium conflictus, præcipuum momentum fuit in Abnero, qui quòd esset vir prudens & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Iebosthi permanerent. Deinde verò insimulatus apud eum quòd consuetudinem haberet cum concubina eius Rælpha filia Sibathi, & ea de causa obiurgatus, dolore & indignatione motus quasi non bona gratia sibi pro fideli studio redderetur: minatus est se regnum ad Dauidem transferturum, & de-

An. mundi 2891. Ante Chri. nat. 1073.

Duodeni milites congrediuntur, qui ad vnum se cōficiunt, & Abneri partes succumbunt.

Asael Ioabi frater Abnerum insequitur.

Abnerus in fugā conuersus, Asael trucidat.

Ioabus & Abisæus vsq; ad solis occasum Abnerū sequuntur.

Ioabus dato receptui signo suos cohibet.

In vtroque exercitu quot ceciderint.

2. Reg. 3.

Ciuilis belli inter Hebræos initium.

Sex filij Dauid in Hebrone nati.

Abnerus multitudinē in officio cōtinet, vt longo tēpore in fide Iebosthi permanerent.

An. mundi 2891. Ante Chri. nat. 1073.

Abenerus ad Dauidem in Hebronē mittit legatos, q̄ suo nomine fœdus cum eo ferirent.

Dauid vxorem Melcholen ab Abenero postulat.

Abenerus apud seniores populi, prefectosq; militiæ, vt ad Dauidem desciscerēt, loquitur.

Seniores & Præfecti ab Abnero ꝑsuasi, Dauidi ꝑtè studēt.

Beniamitæ in Abneri sententiam cōcedunt, ipse ad Dauidē ꝓficiscitur, & hac de re certiorē facit.

Abnerus à Dauide comiter exceptus amicè dimittitur.

& declaraturum quòd Iebosthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Iordanem potiretur, quàm ipsius bellicis artibus & eximia in eam diem fide. moxque misit in Hebronem ad Dauidem qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione, vt inter præcipuos Regis amicos reciperetur, si populo ad defectionē à filio Sauli cōcitato efficeret vt Dauid ab vniuersis Hebræis Rex agnosceretur. Qui cū vehementer hoc nuncio lætus conditionē accepisset, & quò magis ratū esset fœdus, postulasset vt Melcholen vxorē ad eum remitteret, quā magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorū capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractā à Phaltiæ coniugio, adiuuante etiam Iebosthо nam & huic Dauid scripserat, æquum esse vxorem sibi restitui. deinde conuocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos, remoratum se quidem illos, quò minus, relicto Iebosthо, ad Dauidem desciscerent : nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoquidem certo comperisset hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis Regem diuino iudicio designatum esse. eundemq; vatem præcecinisse, quòd huius ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio Rege sub iugum Israëlitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certi iam in eorum sententiam Abenerum transisse, Dauidi in posterum aperte studuerunt. Supererat vt & Beniamitæ in hanc sententiam concederent, quòd ex hac tribu esset Iebosthi satellitium. ad quos quum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animaduertisset, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiscitur, vt præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisque in rebus suis sibi magis quàm alijs fidit, tum quia volebat certiorē facere, qd in causa eius cum senioribus & ducibus egisset, & quòd ipsam quoq; Beniamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandē petijt vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitū, & q̄ promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exsequenda missus à Dauide Hebronem exierat, cùm Ioabus copiarum imperator peregrè rediens illuc aduenit: cognitoq; quòd Abnerus icto cum Dauide fœdere paulo ante abisset regnū ei tradi curaturus : veritus ne is primum inter amicos locum obtineret, author illi factus regij fastigij, & alioqui vir prudens in consilijs capiendis, & rerum momentis obseruandis: ipse verò deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum cōsilium concipit. ac primum calumnijs eum aggressus, persuadere conatur Regi, vt caueat sibi, neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc structis dolis aduenisse, & optatis potitum, cum certa spe insidijs circumuenien di Dauidis abire. Postquam autem frustra se verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem Regem his moueri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim p eius vestigia viam carperent, & assecuti eum Dauidis nomine reuocarent, quasi per oblitionem quidda maximè ad rem pertinens illi significare omisisset. Abnerus autē postquam hæc audiuit ex nunciis in loco cui nomen Besira viginti stadijs ab Hebrone dissito, nihil eorum quæ euentura erant suspicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humanissimè exceptum summam beneuolentiam

tiam præ se ferens (vt sæpè fit cum ad obtexendas insidias malum aliquod facinus molientes summam bonitatem simulant) seorsum à cæteris comitatu seducit, quasi secretius aliquid cum eo colloqui vellet: atq; ita abductum in locum portæ solitarium, vno tantum fratre Abisæo præsente stricto ferro per ilia traijcit. Hunc exitum habuit vir egregius, insidijs à Ioabo interceptus, vt ipse videri volebat in vltionem fratris Asaëlis, quem in prælio ad Hebronem commisso Abenerus pertinacier se insequentem interemerat: re autem vera quòd miserè timeret, ne honore quem obtinebat priuaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc sanè videre licet quàm nihil non audeant homines ambitioni & auaritiæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne, quod semel nacti sunt, amittant, maiora etiam non reformidant: sic existimantes, leuius incommodum esse ad summum fastigium non peruenire, quàm ab assuetis iam bonis excidere. ideoq; plus illis semper audaciæ superest, dum riment ne priuilina foliciiate priuentur. Sed de his satis est paucis admonuisse. Porrò Dauid, audita Abeneri nece, vehementer indoluit, sublataq; ad cœlum dextera, magna voce protestatus est, quòd nec iubente se, nec conscio, cædes ea fuerit commissa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis huius execratus, & familiam eius & facinoris socios præiudicio suo damnauit. Valde enim solicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuisse admissum edixitq; vt totus populus defleret ac lugeret virum, & solennibus funeralibus ei parentaret. scissis vestibus & saccos indutus: atq; hoc modo exequias frequentari voluit, quas & ipse vnà cum honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lachrymis satis indicans vel benevolentiam erga viuum, vel mœrorem ob defunctum quodq; præter ipsius voluntatem interemptus fuerit. quin & magnificè apud Hebronē sepultum, ac epitaphio à se composito honoratum, stans super monumentum primus deplorauit, suoq; exemplo cæteros ad idem faciendum prouocauit adeoq; grauiter Abeneri morte affectus est, vt nullis amicorum precibus ad gustandum ea die cibum adduci potuerit, sed iuratus ieiunium vsq; ad solis occasum seruauerit. quod sanè non mediocrem ipsi gratiam apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Abeneri studiosi vehementer hunc defuncti extremum honorem & seruatam ad vltimum fidem probauerunt, quòd omnia in eum contulisset quæ in amicos conferri solent, & non vt inimicum aliquando neglectæ & ignominiosæ sepulturæ tradidisset: tum considerantes pro se quisque egregiam Regis benignitatem, eadem sibi quoq; ab illo pollicebantur. atque hoc modo optimè Dauid famæ suæ consuluit, nemine amplius suspicante ipsius voluntate cæsum fuisse Abenerum. quin & priusquam multitudo, quæ ad funus celebrandum conuenerat, digrederetur, docuit eos, quantum ipse in animo vulnus accepisset, quantumq; totus populus detrimentum, amisso viro in rebus bellicis tàm cõsilio quàm manu præstantissimo. Sed Deus, inquit, qui vniuersa gubernat, necem huius inultam non sinet. Is mihi testis esto quòd in Ioabum & Abisæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus possunt quàm ego ipse. pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

An. mundi 2899. Ante Christum nat. 1065.

Homines ambitioni & auaritiæ dediti, nihil non audent.

Dauid cum toto populo Abenerum defl et ac luget, & solennibus funeralibus ei parentat.

Dauid famæ suæ consulit, nemine suspicante ipsius voluntate cæsum fuisse Abenerum.

Ieboſtho

CAP. II.

An. mun. 2899. Ante Christum nat. 1065.

Iebosthe amicorum insidijs interfecto, vniuersum regnum ad Dauidem deuenit.

Hedio & Rufinus Cap. 2.

IEbosthus autem Sauli filius, morte eius audita, grauiter hoc tulit, quod priuatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor et fuerat, vt in paternum regnum succederet, mirumq; in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filijs Hieremonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cũ essent Benjamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes, si Iebosthũ interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificũ apud eum per hoc factum se cõsecuturos, nacti solum Iebosthum in cubiculo meridiantẽ, videntesq; nec satellitum quenquam adesse, nec ianitricem vigilare, sed & ipsam partim latitudine partim æstu in somnum solutam, sui introgressi ad eum, dormientem interemerunt: præciso q; capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam a lætis properantes ad eum, quẽ magno beneficio demeruissent, Hebronem peruenerunt: ostensoq; Dauidi Iebosthi capite, commendabant ei suam operam ac beneuolentiam, quod regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neq; enim pro eorum opinione illos excepit Rex. Scelera-tissimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an nesciebatis quod a me operę præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronã eius auream apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut forte alium me iam factum credebatis, vt mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanquam beneficium oblatum complecterer: idq; occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui neminem vnquã læsit, vos vero maxima etiam beneuolentia summisq; honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putastis de tali Iebosthi cæde libenter auditurum. Neq; enim alio modo grauius existimationem meam lædere potuistis. Hæc locutus iussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: caputq; Iebosthi cum omni honore funeratũ in Abeneri monumentũ intulit. His ita finitis vniuersi Hebræorum proceres Hebronẽ ad Dauidem cõuenerunt, cum tribunis ac præfectis, seq; & sua omnia illi dedidérunt, commemoratis prius veteribus officijs quæ in eum viuente etiam tum Saulo contulissent, & quod tribunũ tunc Regium in summo honore habuissent. & quòd diuino suffragio per Samuelem Prophetam Rex vnà cum suis filijs declaratus esset: eiq; soli destinatum esset, vt, perdomitis Palæstinis, Hebræorum rebus perpetuã salutẽ ac securitatẽ afferret. At ille collaudato eorum studio, hortatusq; vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquã eos pœniteat, comiuio & omni comitate exceptos remisit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaq;, ex tribu Iudæ armatorum sex millia octingenti, scuta & lanceas gestantes, qui hactenus Sauli filium secuti fuerant, & sine quibus hęc tribus Dauidi regnũ decreuerat. ex tribu Simeonis septem millia & centum eo amplius. ex tribu Leuitica quatuor millia septingenti cum Principe suo Iodamo, cum his erat Pontifex Sadacus cum viginti duobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide

Iebosthi caput ad Dauidem defertur.

Oratio Dauidis in Iebosthi interfectores acerrima: pœnaq; illis irrogata.

2. Regum 5. Hebræorum proceres Hebronem ad Dauidem conueniunt eumq; Regẽ declarãt.

Dauid Proceres & Præfectos comiter atq; benigne excipit.

Armati ad Dauidem venientes.

mitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc sustinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præstantes. Ex dimidia tribu Manassitide millia decem & octo. Ex tribu Isaschar ducenti futurorum prescij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectissimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus sola vniuersa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide insigniores & ductores mille, scuto & hasta armati: quos sequebantur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide selectorum viginti septem millia, ex tribu Aseri quadraginta millia. ex duabus autem tribubus trans Iordanem habitantibus & reliquo tribus Manassitidis armatorum scuto & hasta galeaq; ac gladio viginti duo millia. Reliquæ quoq; tribus gladijs vtebantur Hæ fuerunt copiæ quæ in Hebronem ad Dauidem sunt collectæ cum magno cõmeatu frumenti & vini cæterorumq; ad victum cõmodorum, omnesq; eõmuni sententia regnum ei ratum ac firmum esse voluerunt. cumq; triduo illic festa celebrassent epulisq; operati essent, Dauid cum omnibus his copijs Hierosolyma est profectus. Iebusæi verò qui tum vrbem incolebant, Chananæorũ & ipsi generis, clausis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqu. mutili in contemptum Regis collocatis, dictitabant hos ad arcẽdum hostem sufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad irã concitatus, oppugnationem aggreditur: & cum strenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris, si qui similiter pertinaces essent, metus incuteretur, vti inferiorem vrbis partem occupat. Resistente autem sola arce, decreuit propositis honoribus ac præmijs militem ad rem alacriter gerendam excitare: promisitque ei, qui per subiectam vallem in arcem euasisset, totius exercitus imperium se commissurum. & cum eò certatim omnes niterentur, cupiditate summæ præfecturæ accensi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, & concensa arce, clamore sublato à Rege promissum copiarum imperium repoposcit.

An. mun. 2899. Ante Christum nat. 1065.

Hedio & Rufino Cap. 3.

Oppugnatio Ierusalem à Dauide suscipitur.

Dauid Hierosolymæ partem inferiorem occupat.

Virtus militum Dauidis, Ioabi præsertim.

CAP. III.

Dauid vi captis Hierosolymis Chananæos inde populariter egcit, vrbemq; Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Electis deinde ex arce Iebusæis, & instauratis Hierosolymis. Rex ciuitatem Dauidis appellauit, ac per omne regni sui tempus domicilium ibi habuit. cæterum tempus, quo apud Hebronem Iudæ tribus Rex fuit, septem anni fuêre, & menses sex. postquam autem Hierosolymis regiam sibi optauit, in dies magis ac magis res ei ex voto succedebant, Deo prouidente vt ea vrbs egregijs accessionibus quam celeberrima redderetur. Per idem tempus Iramus, legatione in hoc missa, in amicitiam ac societatem Dauidis est receptus: missoq; ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qui Regiam ei Hierosolymis exædificarent. Dauid autem superiorem vrbis partem & arcem in ea conditam in vsum

Dauid Iebusæos ex arce & Hierosolymis ei cedit, & ciuitatem Dauidis appellat.

Societas Dauidis & Irami.

An. mundi 2899. Ante Christum ann. 1069.

in vnum corpus redegit, cingendumq; eisdem munitionibus Ioabo demandauit. Igitur primus Dauid, Iebusæis inde eiectis, à se ciuitatem denominauit. Nam tempore Abrahami generis nostri auctoris Solyma vocabatur, nec desunt qui affirment etiam apud Homerum Solymorũ nomine hanc vrbem intelligendam. templum enim iuxta Hebræorũ linguam nominatum est hac voce, securitatem significante. Horum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebræorum adiutus Chananæos Imperator, deuictæ regionis agros suis diuisit, post quem Israelitæ nunquam barbaros ex Hierosolymis eijcere valuerunt, vsq; ad hanc Dauidis expugnationem, anni fuere quingenti & quindecim. Nec prætermittendus est per silentium Orphonas vir inter Iebusæos opulentus, cui in expugnatione Hierosolymorum parcitum est à Rege, tum propter perpetuam eius erga Hebræos beneuolentiam, tum quia priuato quodam officio demeritus est eum, vt paulo post magis opportuno loco indicabimus. Dauid deinde alias quoq; vxores duxit, & concubinas sibi adiunxit, filios etiam vndecim suscepit, quorum nomina, Amnas Ellis, Sebas, Nathan, Solomon, Iebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Ienes Eliphal & præterea filiam Thamaram. Horum nouem ex legitimis coniugibus nati sunt, duo verò postremi è concubinis. Thamara autem Abesaloni germana fuit.

Dauidis Hierosolymam quondã Solyma vocata, cuius nominis & Homerus meminit.

Anni à Iosue tempore vsque ad hanc expugnationẽ fuere 515.

Orphonas Iebusæus ciuis Hierosol. amicus Dauidis.

2. Reg. 24.

Dauidis liberi Hierosolymis suscepti.

Hedio & Ruffinus

CAP. IIII.

Dauid Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

Cap 4.

Palæstini in Dauidem signa mouentes partim occiduntur, partim in fugam vertuntur.

PAlæstini autem cognito quòd Hebræi Dauidem Regem creassent, collecto contra eos exercitu, & occupato conualle quæ dicitur Gigãtum non procul Hierosolymis sita, castra ibi posuerunt. Iudæorum verò Rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iubet Pontificem, quid tunc quoq; de euentu belli polliceretur, prædicere. a quo postquam læta omnia didicit, inuocatanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & cõmisso prælio, ipse à tergo eos ex improuiso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur modicum aut ignauũ fuisse Palæstinorum exercitum qui tum Hebræos inuaserat, coniecturã inde faciens, quòd non magno negocio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœnicen, consociatis armis, auxilium illis tulisse: quæ causa fuit vt toties victi, tam multis millibus desideratis, denuo bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoq; cladem triplicato exercitu, Dauidis ditionem inuaserunt, & eodem quo prius loco castra metari sunt ausi. Rege verò iterum de euentu oraculum consulente, respondit Pontifex, in sylua quæ fletus cognominata non longe ab hoste aberat, exercitum continendum, nec prius ad pugnam educendum quàm sylua, nullo perflante vento, suapte sponte agitaretur. quod vbi primum obseruatum est, & Deus maturè præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus. nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox, vt ad manus ventum est, terga vertit. nec segnius Hebræus insistit, sed iam dos-

Palæstini ingenti exercitu multis consociatis Hebræos inuaserant.

terga

terga fugientium,& multos prosternendo, vsq; Gezara quod oppidum in vtrorumq; confinio situm erat,victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda potiti, Deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est Regi de communi seniorum & optimatum ac tribunorum consilio omne suæ tribus robur ex tota eorum ditione conuocare,& itidem sacerdotes ac leuitas,atque ita profectos vnà ad oppidum Cariathiarim,'Arcam Dei, ex eo loco, Hierololyma transportare, omnemque diuinum cultum cum sacrificijs & ceremonijs à maioribus acceptis, in posterum in hac vrbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem eiedem populum acceprurum fuisse. Conuentu igitur, sicut decretum fuerat, habito, Rex ad transferendam Arcam accedit: quam Sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam,in plaustrumque nouum impositam, subiunctis bobus,fratribus eius & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat Rex & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes,accedentibus & tubis & cymbalis, atq; ita Arcam Hierosolyma deducentes. postquam autem ventum est ad locum cui nomen Chidonis area, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est.bobus enim exorbitantibus plaustrum & Arca inclinata, Oza cum non esset sacerdos ausus manum sustentãdi causa admoliri, in vestigio exspirauit,& loco nomen reliquit, qui inde vsq; hodiernum Ozæ pertusio vocatur. Tum Dauid territus & cogitans se fortè idem passurum quod Oza,si ad se in vrbem Arcam reciperet,quandoquidem ille manu tantum in eam extensa morte mulctatus sit,supersedit illam Hierosolyma inducere, diuertensque paulum in villam hominis cuiusdam iusti nomine Obadami,genere Leuitæ,apud hunc eam deposuit. quæ per tres integros menses hoc hospitio vsa,rem Obadami familiarem auxit, eiusque domum multis felicitatibus cumulauit. Rex autem cognito quòd Leuita is ex paupere & humili repente,vsque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderent,felix exstitisset, nihil amplius mali veritus Arcam in vrbem suam transtulit hac pompa, vt à sacerdotibus deportaretur,deduceretur{que} à septem choris à se in hoc institutis & ordinatis, Rege ipso interim citharam pulsante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris Regis filia, factum hoc improbaret.quæ vbi intra vrbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum à Dauide in hunc vsum erectum.In ea festiuitate sumptuosè ac splendidè sacrificatum est,& totus populus exceptus conuiuio,vt tam mulieribus quàm viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericij, & laganum frixum, & frustum de victima, atque his epulis populo pasto, ipse domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli,omnia precata est illi,quæcunque Deus propitius largiri solet: reprehendit tamen quòd præter decorum tantus Rex saltasset, ita vt in conspectu seruorum suorum & ancillarum partes quasdam inter saltandum denudarit.at ille non pudere se huius facti respondit,quod sciret gratum esse Deo, qui eum & patri ipsius mulieri s & alijs omnibus prætulisset: cantaturumque se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem quàm indecorum hoc aut ipsi, aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit,sed ex alio marito, cui pater à priore

Ann. mun. di 2809. Ante Christum nat. 1065.

Palæstinorũ fuga. 2.Reg.6.

Mandatum Dauidis de transportanda Arca.

Oza Dei Arcæ manu admouens in vestigio expirat.

Dauid Arcã in ædes Obadami Leuitæ deponit, cuius domus multis felicitatibus cumulatur.

Arca in vrbẽ reducta, in tabernaculũ reponitur.

Irridetur Dauid à Michol.

Ann. mundi 2900. *Ante Christum natum* 1064. 2. Regum 7. Dauid Deo templum exædificare decernit. Dauidi Deus p Nathanē, à Salomone templū exstruendum nunciat. Dauid Deo, pro promissa per Nathanē felicitate, gratias agit.

abstractam tradidit, quinq; liberos genuit, vt suo loco dicetur. Cæterum Rex videns res suas quotidianis successibus per Dei fauorem proficere peccare se putauit, quòd cum ipse habitaret in altis regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, Arcā pateretur in tabernaculo iacere: itaq; decreuit exædificare Deo templum, quemadmodū Moses prædixerat. communicatoq; super ea re consilio cum Nathane Propheta cum is autor esset proposita exsequēdi, polliceretur q; Deum opem ad hoc laturū, audior etiam struendi templi factus est. Sequenti verò nocte Deus Nathani per visionē apparuit, iubens vt Dauidi nunciaret, gratatq; quidem sibi esse eius voluntatem, quòd primus omnium de xdificando templo cogitauerit: non tamen se permittere, vt is, qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissimū fanum construeret. Veruntamen postquam longam vitam Rex ad ultimam senectutem prouectus felici fine clauserit, exstruendū esse templum à filio eius & successore, qui vocandus esset Solomon. cuius non aliter quàm filij curam se habiturum pollicebatur, regnumq; per posteros eius continuaturem: quòd si quid peccauerit, portam non vltra morbos & tetram sterilitatē processuram. His ex Propheta cognitis Dauid lætus, quòd iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad Arcam se contulit: procidensq; in faciem adorauit Deum, gratias agens pro omnibus beneficijs acceptis, quòd se ex humili pastore ad tantum rerū fastigium tantamq; gloriam euexisset: proq; promissa posteris etiam suis felicitate, perpetuaq; prouidentia quæ res Hebræorum augere atq; ornare non desineret: atque ita gratijs actis hymnoque decantato, e tabernaculo digressus est.

CAP. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

Medio & Russinus cap. 5. Dauid in Palæstinos mouet, eisq; bonam agrorū partem adimit. 2. Reg. 8. Maxima Moabitarū strages. Dauid Sophenorum Regē vincit

NOn multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæstinos decreuit, ablegato omni ocio & segnicie, & quemadmodum Deus prædixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussisque omnibus, vt quam instructissimi ad bellum essent, vbi satis omnia parata existimauit, profectus Hierosolymis in Palæstinam peruenit: hostibusq; magno prælio victis, & bona agrorum parte multatis, hisq; agris Iudæorum terræ contributis, in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantum pars superesset, quam in deditionem accepit. His quoq; annuo tributo impositio contra Adrazarum Arachi filium mouit, Sophenorum Regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus, incensis reliquis, centum solos sibi reseruauit.

CAP.

CAP. VI.

Damasceni à Dauide vincuntur.

Ant. Mundi 2900. Ante Christ. nat. 1064.

INterim Adadus Damasci & Syrorum Rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intulisset, cum esset eius amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium eius properat, spetans se bellum ab eo depulsurum. eumq; & ipse non procul Euphrate cum Dauide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partem amisit. Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga saluti suæ consuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hæc verba meminit. Longo deinde post tempore indigenarũ quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum Regem exorto, crebris prælijs cum eo confligatus, in postremo quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus Regem se & virium & animi robore præstantissimum declarauit. Idem de posteris quoque eius narrat, quòd quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, posteri eius decimam vsque generationem regnum obtinuerunt, quilque à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere volens ignominiam sui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta, Samariam vastauit. Nec à vero aberrauit hac parte. hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israelitas regnante, Samariam inuasit, de quo suo loco dicturi sumus. Porrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositisq; opportunis in locis præsidijs, & tributo imposito, domum est reuersus: & ceu tropæum aureas satellitum Adadi pharetras reliquamque eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit. has postea Susacus Ægyptiorum Rex, victo Roboam huius nepote, spoliata vrbe cum multis alijs diuitijs exportauit. Sed hæc, postquam ad ea tempora ventum fuerit, dicentur. Hebræorum autem Rex fauore numinis vtens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari vrbes aggressus est, Betraam & Machonem, easque vi expugnatas diripuit. in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, quod auro preciosius est habitum: ex quo postea Salomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cum templum adornaret. Amathenorum autem Rex audita Adrazari clade, quodque exercitum amisisset, timens sibi decreuit in eadem & amicitiam Dauidis vltrò venire: misitque ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cum Theno (sic Amathenus vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate tractatum dimisit. munera verò illa, cum alio auro ex manubijs captarum vrbium redacto, autori victoriæ Deo dedicauit. qui non solum, quoties ipse Rex bellum administraret, rem prosperabat: verum etiam, misso in Idumæam Abeo Ioab summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdolari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in

De alio Syriæ Rege, qui Samariam vastauit. 3. Reg. 20.

Dauid Syriæ subiugata tributum imponit. 2. Reg. 8. Hierosolyma à Susaco Ægyptiorũ Rege spoliata. 3. Reg. 14. Præda ex bello capta. 2. Reg. 8. Amathenorum Rex Dauidis societatem petit.

Dauid Idumæos, vt vtritim tributa persoluerent, cogit.

An. mun-di 2900. Ante Chri. nat. 1064.

acie ceciderunt: & occupata præsidijs recens capta regione, Rex non ex agris tantum, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure verum tantum & æquum respiciebat. exactui verò vniuerso Ioabum præfecerat, à commentarijs habuit Iosaphatum Achilli filium. Designauit etiam ex Phineesi familia Sadocum Pontificem cum Abiathare, amicus enim ei erat. Scribam verò Sisam constituit. Banaiam Ioiadæ filium satellitio suo præposuit: omnes Regis seniores filij inter patris satellites versabantur. His ita ordinatis succurrit illi recordatio amici quondam Ionathæ fœderisque mutui, quòd inter eos intercesserat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc quoque habuit, quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ vnquam accepisset. Igitur scitatus est, num quis superesset ex amici genere, cui gratiam referre posset pro iucundissima olim cum Ionatha acta consuetudine. cumque adductus esset ad eum quidã è libertis Saul, qui poterat superstites noscere, percontatus est, num posset aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum, cui pro beneficijs à veteri amico perceptis gratiam reponere quiret, quo respondente: superesse filium eius Memphibosthum, pedibus claudum: eo quòd nutrix, audita clade in qua pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero trepidè fugit, prolapsum ex humeris læserit: diligenter peruestigauit, vbinam & apud quos educaretur. quo comperto misit in Labatham oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui eum adduceret. Memphibosthus verò postquàm ad Regem peruenit, procidens in faciem, adorauit illum: moxque iussus est bono animo esse, & omnia, quæ cuperet, de benignissimo Rege, sibi polliceri: & suitam domum cum prædijs ad illam pertinentibus accepit: iussusque est ad eandem cum Rege mensam accumbere, & nulla die conuiuio non interesse. cumque adolescens lætus promissionibus & muneribus Regis, gratias agens, adorauisset, Rex accito Siba, ait se adolescenti paternam domum cum omnibus suitis possessionibus donasse: iussitque eum, villicatione agrorum susceptâ, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis diebus eum mensæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filijs & viginti seruis Memphibostho largitus est his ita ordinatis, Siba adorato Rege, omnia se facturum pollicitus, discessit. Ionathæ verò filius posthac Hierosolymis habitauit, conuictor Regis, nec aliter quàm si ipsius filius esset tractatus, filium etiam ex se genitum, Michanum nominauit. atque hoc honore Ionathæ posteri à Rege fuêre affecti. Cæterum cum per idem tempus Ammanitarum Rex Naasses, socius & amicus, defunctus esset, filiusque in regnum paternum successisset, Dauid per legatos officiosè eum consolatus est, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandemque, quam pater expertus fuerat, amicitiam à se expectaret. Primores verò Ammanitarum, secus quàm de Dauide fuerat suspicari par erat, malitiosè hanc legationem missam interpretati sunt: concitaueruntque Regem, dicentes Dauidem speculatores regionis & opum eius sub officij prætextu misisse. proinde cauendum ab illius & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquam immedicabilem cladem sese conijciat. At Rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem persuasus, cum iniuria legatos Dauidis reiecit. Rasis enim media ex parte eorũ barbis, præcisoq; dimidio vestimentorum, factis non verbis animum suum declarauit. Quam rem

Dauid num quis ex Ionathæ genere superesset scitatur.

Memphibosthus donatus paternis & auitis bonis mensæ Dauidis adhibetur.

Dauid Sibæ Ionathæ facultates cõmodat, eumque omnes reditus Hierosolyma referre iubet.

Hedio & Ruffinus cap. 6. 2. Reg. 10. Dauidis legati ad Ammanitarum Regem ob patris obitum cõsolãdi causa missi contumeliosè tractantur.

Dauid

Dauid indignissimè tulit, nihil dissimulans non neglecturum se iniuriam cum contumelia coniunctam, sed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra ius gentium legationis à Rege eorũ exacturum. Quod posteaquam perlatum est ad Regis barbari necessarios, & copiarum eius præfectos, conscij sibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuẽtes, & ipsi ad bellum se parabant. & missis legatis ad Syrum Mesopotamenorũ Regem cum mille talentis societatem eius hac mercede impetrauerunt, adducto in suas partes & Suba. Hi Reges habebant peditum viginti millia. conduxerunt etiam Regem Michæ regionis, & quartum nomine Istobum, qui & ipsi viginti duo millia militum in armis habebant.

An. mundi 2900. Ante Chr. nat. 1064.

Dauid Ammanitarum iniuriã fert indignissimè, eamque vindicare cogitat.

Ammanitæ exterorũ societate mercede impetrata, in Dauidẽ copias parant.

Dauid Ioabũ cum lectissimo milite contra Ammanitas mittit.

Ioabi & Abisæi acies.

CAP. VII.

Quomodo Dauid Mesopotamios deuicerit.

NOn terruit tamen Dauidem Ammanitarum apparatus & inita cum Regibus societas, Deo fretum, & scientem quòd bonam causam haberet, iustisq; armis iniuriam sibi illatam vlciscceretur. Itaq; Ioabo commissa belli administratione, cum lectissimo milite eum contra hostem misit: qui mox primariam ad eius gentis vrbem castra admouit. Hostibus verò vrbem egressis, & duas seorsum acies explicantibus: alteram quæ ex auxiliis constabat, in patenti campo: alteram verò quæ Ammanitarum gentis erat, pro portis quæ Hebræos spectabant: Ioabus hoc animaduerso & ipse ad militares artes confugit. & assumptis fortissimis militũ, ipse Syro alisq; Regibus se opposuit. reliquis Abisæo fratri traditis, iussit, vt contra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius, vt si videret Syros sibi præualere, adducto properè suo milite succurreret. idem se facturum si ipsum Ammanitas ægre sustinere contingeret. cum his mandatis dimisso fratre, hortatusq; vt generosè & alacriter rem gereret, darentq; operam ne quam ignominiam acciperet, ipse Syros aggreditur. qui cum aliquantisper magna vi restitissent, multis suorũ cadentibus terga vertere sunt coacti. quo viso Ammonitæ territi, Abisæũ cum suo milite aduentantem non expectauerunt, sed moti sociorum exemplo intra mœnia refugerunt. atq; ita Ioabus, malè mulctatis hostibus, victorem exercitum Hierosolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, vt experti se impares in posterum quiescerẽt. sed missis nunciis ad Chalamam Syrorum transeuphratẽsium Regem, eius auxilia mercede conduxerunt. Huius vicem in exercitu gerebat Sabecus, qui constabat ex octuaginta peditum, equitum verò decem millibus. Tum Hebræorum Rex intellecto quòd denuo tam magnas copias Ammanitæ contra se parauissent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipse cum vniuerso exercitu Iordanem transgressus illis occurrit: & cõmisso prælio victor euasit, cæsis peditum quadraginta, equitum verò septem millibus. Sabecus quoq; hostiũ Imperator in eo prælio vulnus accepit à Rege, ex quo postea curam non admittente mori eum contigit. Mesopotamitæ deinde cognito tam tristi pugnæ euentu, sine mora legatione ad Dauidẽ cum muneribus missa, deditionem fecerunt. atq; ita, appetente iam hyeme, Hierosolyma est reuersus. Vere rursũ ineunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum misit. Is longè lateq; vastatis hostium agris, cõpulsos eos in Rabatham gentis Metropolim ob-

Ioabi & Abisæi acies.

An. mundi 2910. Ante Chri. nat. 1054.

Victoria Ioabi.

Syricũ Ammanitis in Dauidẽ mouent.

Mesopotamitæ vltrò ad Dauidem deditionem faciunt.

Rabatha obsidione cingitur.

Hed. & Rusfin. cap. 7. 2. Reg. 11.

An. mundi 2910. Ante Chri. ña. 1054.

Dauidis adulterium.

Bethsabe Regi se grauidã esse nunciat.

Dauid Vriã accersit, cũque vt profectus ad vxorẽ, ibi pernoctaret, iubet, quod tamen non facit.

Dauid Ioabo, vt in Vriã animaduertat, scribit.

Ioabus iussu Regis Vriam in hostes mittit.

Vrias cũ quibusdã assultum ad mœnia faciens, à suis, vt mãdatum illis erat, cũ Ammanitæ cruperet, deseritur.

Vrias cũ aliquot aliis, quos ignaros consilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit.

Bethsabe Regi se grauidã esse nunciat.

Dauid Vriã accersit, cũque vt profectus ad vxorẽ, ibi pernoctaret, iubet, quod tamen non facit.

Dauid Ioabo, vt in Vriã animaduertat, scribit.

Ioabus iussu Regis Vriam in hostes mittit.

Vrias cũ quibusdã assultum ad mœnia faciens, à suis, vt mãdatum illis erat, cũ Ammanitæ cruperet, deseritur.

Vrias cũ aliquot aliis, quos ignaros consilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit.

fidione cinxit: quo tempore Dauid tametsi vir iustus ac pius & patrium legum obseruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cum enim, vergente iam die, in solario Regio more solito deambularet, prospexit in vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, insigni forma præcellentem, cui nomen Bethsabe: victusque eius pulchritudine & a concupita sibi reperire non valens, accitam ad se complexus est. Paulo pòst mulier grauidam se sentiens, nunciat Regi, vt dispiceret, quomodo factum hoc facere posset, alioqui publicis legibus adulterij damnatam supplicium daturam. Rex itaque accersitum ad se ex castris Ioabi armigerum maritum mulieris Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex sententia, partes ei de sua cœna obtulit, iussitq; vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, sed intùs in regia & inter satellites Regis noctem eam exegit. quo cognito, Rex se latus est ex eo, quamobrem tanto post tempore domum reuersus, ad vxorem non iuisset, idque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregre ad suos redeunt. respõdit ille non esse æquum, vt interim, dum imperator suus & commilitones in hostili solo in castris humi cubitãt, ipse in vxoris amplexibus se oblectet. hæc locutũ manere intùs ea quoque die iussit, sequenti ad vicarium suum ducem dimissurus. Vocatus deinde ad cœnam, & Rege de industria crebrioribus propinationibus inuitante ad ebrietatem vsque progressus, nihilo minus tum quoque pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris desiderio tactus. hanc ob rem indignatus Rex scripsit Ioabo, vt in Vriam pœnam meritum animaduerteret: modumque puniendi indicauit, ne manifestum fieret suo iussu hoc factum. iussit enim vt, quà plurimum periculi esset, hosti opponeretur, moxq; à sociis, quò facilius opprimi posset, destitueretur. his ita scriptis, & proprio sigillo obsignatis, epistolam Vriæ commisit ad Ioabum perferendam: qui receptis literis, & cognita Regis voluntate, quem locum maximè ab hostibus infestari sciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectissimis aliquot militibus, pollicitus est se cum toto exercitu affore, si qua parte muri fossa aditum intra vrbem patefecissent: hortatus eum vt existimationi quam tum apud Regem, tum apud cõmilitones sibi parauerat, respondens, libenter potius quàm grauatim iussa capesseret. cumq; Vrias magna alacritate demandatum munus suscepisset, manipulo illi adiungẽdo etiam imperauit, vt cum primùm occurrentibus hostibus vrgeri hominem viderent deserto illo in tutum se reciperent. Itaq; cum Hebræi fecissent assultũ ad mœnia, veriti Ammanitæ, ne ab illa parte hostis murum occuparet, fortissimus quisq; recluſa repentè porta magno impetu erumpunt. quod vbi viderunt qui circa Vriam versabantur, memores Ioabi mandatorũ, vno agmine sese retrorsum receperunt. Solus Vrias quòd puderet contra quàm promiserat assignatum locum non tueri, in se ruentes sustinuit, ferroq; exceptos interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot aliis, quos ignaros consilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita gestis Ioabus Regi per nuncium significat, quod non fereas obsidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amissis aliquam multis, infecta re, in castra redire sit cõpulsus. mandarat autem nuncio, si Regem hoc factũ ægre ferre sentiret, vt de Vriæ quoq; sorte renunciaret: id quod etiã euenit. Rex cum his cognitis male factum

audiret,

aiebat, quòd aperta vi mœnia tentassent. oportuisse enim machinis ac cuniculis aditū molici, maximè cum Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab anicula misso ictus turpiter vitam amisit vir; alioqui fortissimus, quod inconsultè difficillimum oppugnationis genus esset aggressus. Vtilissimum autem in re militari quid alius hinc aut secus cesserit considerando, cum simile periculum incidit, hæc sequi, illa fugere. postquam aūt indignabundo de Vriæ quoq; morte relatum est, irasci desiit iussitq; Ioabo renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautius rem administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam vrbem solo æquare, & habitatores eius ad vnum necidere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum properè se recepit cæterū Bethsabe, audita mariti morte, per aliquot dies eum luxit: vbi verò à mœrore ac lachrymis destitit, sine mora eam Rex cōiugem sibi asciuit: ex qua mox puer masculus ei natus est. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis inspexit, sed iratus Dauidi, cum prophetæ Nathani per visum nocturnum se obtulisset, Regē grauiter inculauit. propheta verò qui esset vir festiuus ac prudens, reputans Reges, quoties suis affectibus rapiuntur, non magni iuris respectum habere solere, cōminatione numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandē vrbem incolebant: alterq; prædives multorumq; armentorum & gregum dominus: alter vnius tantū ouiculæ possessor. eam vnà cum pueris suis domi quotidianis cibis alebat, non alio affectu quàm si esset filia: cumverò hospes diuiti superuenisset, ille parcens suis pecoribus nullam in amici gratiam mactare voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis, iugulatam & apparatam hospiti apposuit. His verbis Rex grauiter commotus, scelestum hominem illum facinus hoc ausum pronunciauit, iustumq; esse vt quadruplum pro adempta ouicula restituatur, & ipse insuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter subiecit, ipsum esse qui hac pœna dignus sit, suopte iudicio nefarij sceleris damnatus. ac tum demū illi expoluit in quantam indignationem numinis incurrisset, cuius fauore vniuersæ gentis Hebræorum Rex constitutus, circumquaque vicinarum etiam gentium earumque multarum & magnarum dominium consecutus esset: non semel antea liberatus è Sauli manibus. nunc cum eiusdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat, contempto omni humano simul atque diuino iure, alienam eum duxisse vxorem, marito ipsius interfecto & hosti prodito. Igitur affore diuinam vltionem, & ipsius quoq; mulieres ab vno è filiis per vim constuprandas, & ipsum insidiis ab eodem appetendum, vt pro clam admisso peccato, in propatulo pœnas persoluat. quin & puerum ex ea natum sine mora esse interiturum. territo autem per hanc denunciationem Rege, vehementerq; perturbato, & cū lachrymis fatēte se peccasse in Deum: erat enim septem dies, vir pius, &, qui hoc vno excepto, in tota vita nihil admiserat: placatus infantis ex Deus recepto in gratiam promisit, & regnum & vitam ei seruaturum se esse. post pœnitentiam enim nō amplius se irasci. Atq; ita Nathan postquam futura Regi aperuisset, domum reuertitur. Porrò infans ex vxore Vriæ natus Dauidi, immittente Deo, graui morbo corripitur, cuius vicem mœstissimus pater dolēter ferens per septem dies à familiaribus

An. mundi 2990. *Ante Christum* 1054.

Dauidis ob cladem acceptā indignatio.

Dauid Vriæ nece audita, irasci desinit.

Dauid Bethsabæ coniugem sibi asciscit, ex qua puer ei nascitur.

2. Reg 12.

Dauid de propria sententia damnatum, grauiter accusat, pœnasq; ei denunciat Nathan.

Dauid fassus peccatum, à Deo veniā consequitur.

Dauid per septem dies, vicē dolenter ferens, icirnat,

An. mundi 2910. Ante Chri. ns. 1054.

Dauid puerũ extinctũ sentiens, surgit, ac lotus cibũ capit.

Dauid causã, cur mortuo puero cibum capiat, quorũ nihil puero adhuc ægrotãte fecerat, indicat.

Salomõ Dauidi ex Bethsabe natus.

Ioabus per literas Dauidẽ ad Rabathæ excidiũ vocat.

Dauid Rabathã vi captã, militi diripiendam permittit. Hed. & Ruffin. cap. 8. 2. Reg. 12.

ribus induci non potuit vt vllum cibum degustaret: sed atratus & sacco amictus, humi prostratus iacebat, & à Deo salutem pueri precabatur. Nimis enim eius matrem diligebat. Septima verò die mortuo puero, familiares non audebant hoc Regi indicare, veriti ne ex cognita pertinacius etiam à cibo reliquaq; cura corporis abstineret desiderio defuncti infantis, cuius morbum tam impotenter tulisset. qui cum turbatam familiam sentiret, & aliquid mali celari, facilè intellexit extinctũ puerum: accitoq; vno è famulis, postquam veritatem comperit, confestim surrexit: lotus deinde sumptaq; veste candida, ad Dei tabernaculũ properauit. posthæc iussis famulis vt cœnã sibi apponerent præter omnem opinionem, admirationi fuit omnibus cognatis & domesticis, stupentibus quòd cum nihil horum, ægrotante puero, fecisset, nunc post eius obitum omnia simul faceret: impetrataq; prius licentia, causam sciscitabantur. Tum ille. Non intelligitis, inquit, quod dum puer viueret, de salute eius sperans, nihil non faciebam quo Deum flecterem? nunc postquam is obiit, superuacaneum sit inaniter mœrore confici. His auditis omnes sapientiam eius laudauerunt. nec ita multo post Bethsabe grauida, exactis legitimis naturæ mensibus, filium ei peperit, quem Nathanis monitu Solomonem nominauit. Interea Ioabus Ammanitas acri obsidione premebat, præcisis aquæ ductibus, & commeatibus interceptis, ita vt fame simul & siti laborarent. ab vnico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem vtebantur, parcè aquam dispensantes, ne fortè in totum deficeret. Hæc Ioabus per literas Regi significauit, hortans vt ad excidium vrbis ipse veniret, & hunc quoque titulum victoriis suis apponeret. qui collaudato ducis officio fideq; assumpto secum exercitu ad deuastandam Rabatham proficiscitur: eamque mox vi captam, militi diripiendam permisit. ipse verò ex præda nactus est Ammanitarum Regis auream coronam talentum pendentem, & pretioso sardonyche insignem: quam postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precij præda in ea vrbe potitus est. viros verò eius excruciatos prius ad vnum interemit: neq; mitius aliarum Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas. Post hãc victoriam domum reuerso graue quiddam accidit ex tali causa. Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas quasque mulieres pulchritudine vincentem: Thamaram nomine, ex eadem, qua Absalemus, genitrice natam. huius amore correptus Amnon filiorum Dauidis natu maximus, cum propter virginitatem ipsius & asseruationem potiri ea non posset, adeò passione hac conflictabatur, vt non aliter quam ex morbo lentam tabem ac pallorem sibi contraheret. id malum deprehendit Ionathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni consilij. videns enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere, accessit illum rogans vt causam sibi indicaret. Suspicati enim se, amatoriam quandam esse hanc passionem. quo fatente lororem germanam sibi adamatam, consilium dat quomodo optatis potiri valeat. suasit enim vt simulata ægritudine, simul atq; pater visendi causa illum accessisset, roget vt sororem ad se mittat, cuius ministerijs relevatus eo citius cõualescere possit. Paruit Amnon, & cum nihil cunctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cum pater officiosè inuisens percontaretur de valetudine, petiit sororẽ ad se mitti. ea postquam iussu patris accita venit, postulauit vt suis manibus colyphia frixa adferret.

An. mundi 2912. Ante Chri. ns. 1052.

Ionathas Amnoni dat consilium, quomodo optatis potiri valeat.

adferret. Sic enim libentius se commesturum. quæ in conspectu fratris farina subacta, formatisq; colyphijs ac frixis, iuueni obtulit. at ille nõ ea gustauit, sed famulis mãdauit, vt quotquot pro foribus cubiculi obuersa rentur, submouerẽt: dicens se absq; strepitu quiescere cupere. quo facto iussit sororẽ in intimum conclaue paratã cœnam inferre. quod cùm puella fecisset, apprehensæ suadere cœpit, vt sui copiam faceret. At puella exclamat, Abstine vim frater abstine, nefas est te rem tam turpẽ perpetrare. Desine à tam flagitiosa concupiscẽtia, quæ nihil præter dedecus & infamiam toti familiæ nostræ adferre põt. aut si resistere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandũ est, non per vim extorquendum. at ille amore feruens non paruit, sed libidinis æstro percitus reluctantem per vim opprimit: atq; post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam ac fastiditam conuitijs aggressus iubet vt cuestigio se inde facessat. quę cùm hanc iniuriã priore grauiorem duceret, q; constupratam vel vsq; noctem illic manere non patiatur, sed confestim extrudat clara adhuc luce, vt turpitudinis suæ testibus occurrat: mandauit famulo vt eam ejiceret. illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam vrbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cum Abesalomus frater incidisset, sciscitatus est quid mali haberet quòd ita sese affligeret. cumque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam suam pertinere putaret, cum à fratre sit vitiata. quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desijt: & deinde aliquammulto tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseuerauit. His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porrò Abesalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. iamque alter annus abierat, ex quo pudicitiæ sororis eius illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, quod est oppidum tribus Ephraimiticæ, ad tõdendos suos greges, inuitauit patrem ac fratres ad solenne conuiuium quo excusante quòd nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filijs proficisci. quo impetrato suis iniunxit, vt quamprimùm animaduertissent Amnonem temeto grauatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

An. mundi 2912. Ante Christ. nat. 1052.

Amnon sororẽ vt sui copiã faceret, suadet.

Amnon sororẽ reluctãtem p vim opprimit, mox exosã & fastidiã extrudit.

Abesalomus fororẽ Thamaram solatur.

Abesalomꝰ vindictę opportunitatẽ expectat.

Abesalomꝰ patrẽ ac fratres ad solẽne conuiuiũ inuitat, & Amnonem vino sepultum, trucidari curat.

CAP. VIII.

Quomodo per intestinum familiæ dissidium, Dauid à filio regno pulsus sit.

VT verò perpetratum est quod mandauerat, stupor & trepidatio fratres occupat: & sibi quisq; timens, correptis equis cursu ad patrem ferebantur. Interim quidam præueniens, oẽs ab Abesalomo cæsos nunciat. qui non aliter quàm par erat amissis simul tot filijs, idq; fratris scelere, graui dolore ictus, ne causam quidem rogauit, neq; expectato nũcio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum se luctui tradens, consciscia veste humi prostratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quàm ipsum interfectorem. Ionathas verò Sammæ fratris eius filius hortabatur, vt moderatius doleret, negans se de morte exterorum credere: nec enim causam facti inuenire posse

Dauidi oẽs filios ab Abesalomo cæsos nunciatur.

Ionathas Dauidem cõsolatur, mortẽ cæterorum negãs, de solo Amnone diligentius perquirendum censet.

...bliothek ...chen

An. mundi 2912. Ante Chri. na. 1052.

de solo Amnone dicens diligentius perquirendum. nam de hoc probabile esse, q̃ memor iniuriæ sororis frater in eum tale aliquid ausus sit. interea sonitus aduentantiũ equorum,& quorundam eos præcurrẽtiũ, omnes in se conuertit.hi fuêre filij Regis,qui,relicto conuiuio,profugerant. ibi pater occurrit fleus flentibus, ex insperato videns quos paulo ante extinctos acceperat.denuoq; gemitus ac lachrymæ instaurãtur:hic fratrem,Regis filium. fœdè trucidatum deplorantibus. At Abesalomus in Gesura ad maternum auum fugit,eius regionis dynastam, ibiq; toto triennio permansit. Cùm autem Dauidi animus esset Abesalomum ad se reuocare,non ad supplicium,sed vt eum apud se haberet: (iam enim ira resederat)vltrò huc propensum Ioabus imperator suis artibus impulit.mulierculam enim quandam grandi natu subornat,quæ lugubri cultu ad Regem accedens, aiebat inter duos suos filios rure agentes rixam exortam adeò increduisse, vt, cùm soli essent ac nemo adesset qui dirimeret, alter ab altero ictus exspirauerit: rogabatque hanc gratiam,vt quoniam cognati eius qui interfectus est alterum ad cædem expeterẽt, saluti eius consuleret, ne reliqua ipsi suæ senectutis orbaretur. neque enim aliud remedium superesse,si nullum apud Regem inueniret.nam nihil esse quod illos compescere queat,præter mansuetudinis regiæ reuerentiam.Cumq; Rex postulatis eius annuisset,hæc verba subiecit: Tuæ quidem benignitati Rex gratias ago, q̃ senectutem meam & tantum non orbitatem miseraris: sed quò certior sim de tua clementia,tuum ipsius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone. alioqui quomodo possem de concessa hac mihi gratia nõ dubitare,cum ipse adhuc obsim iem iniuriam filio infensus esse pergas. At cuius est prudẽtiæ, vno contra voluntatem amisso, vltrò necem alterius aduerti? Tetigit mox Regis animum suspitio,personam à Ioabo esse subornatã: & cognito ex ancula rem ita se habere,accersit Ioabum,dicens eum assecutum quod cupiebat,licereq; vt Abesalomũ reducat. Non enim amplius se in eum stomachari,sed totam indignationem præterisse. At ille adorato Rege, & verbis eius libenter acceptis, cursitigiò Gesura peruenit, & assumptum secum Abesalomum Hierosolyma reduxit. Rex verò audiens filium aduẽtare, misit qui ei denunciaret, ne ad ipsum accederet. nondum enim ita se affectum, vt reuersum videre statim sustineat. Ille ita vt iussus est deuitato patris conspectu,intra domesticos parietes cũ suo famulitio se continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini decedit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur,qua vti regium iuuenem par erat:sed tam forma quàm statura quoslibet in maximis delicijs degentes superabat. Tanta autem fuit eius cæsaries, vt intra octauum quemque mensem ad ducentos siclos, hoc est, ad quinq; pondo accresceret. Ad hunc modum priuato cultu per biẽnium Hierosolymis habitauit: natique sunt ei filij tres & vna filia formosissima, quæ Solomonis filio Roboamo postea nupsit, & filium ei nomine Abiam peperit. Deinde misit ad Ioabum rogans vt se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret vt sibi liceat patrem inuisere & alloqui. quod quum Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quosdam è suis incendio vastari iussit. Is quum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti, quo suo merito damnum ab eo accepisset, respondit se hoc stratagemate illũ ad se elicere voluisse,quandoquidem mandata de conciliando sibi patre negligeret. quam ob rem, inquit, nunc

Abesalom reductus patris Dauidis conspectum deuitare iubetur.

2. Reg. 14. Absalon callidè p mulierem à Ioabo subornatam reuocatur Hierosolyma.

Abesalomi Hierosolymis nati liberi.

2 Reg. 13.

Ioabus incẽdio agri reuocatus, reconciliat Abesalomum patri.

nunc te præsentem obsecro, vt placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem molestior est mihi reditus in patriam quàm exilium fuerat, si ille in indignatione sit pertinax. Tum Ioabus his verbis inductus, & vicem eius miseratus, deprecatu. est Regem pro illo, & tam accuratè & feliciter eius causam egit, vt flexus ad pietatem confestim eum acciri iuberet. Qui cum supplex illi ad genua veniam peccati petens procidisset, sua manu erecto obliuionem omnium ante actorum est pollicitus. Porrò Abesalomus in integram gratiam patris receptus breui magnum equitatum & multos currus sibi comparauit, & satellitium armatorum L. & per singulos dies mane regiam frequentans, eos qui ius illuc petentes causa cadebant, comiter appellabar: dictitansq; malos ad esse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, populi eam auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studijs, certus iam de eius fauore, quarto post reconciliationem anno orauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebronem ad vota, quæ in exilio concepserat, persoluenda abire sibi liceat: permissuq; eius profectus, mox vndique plurimos ad se accivit, ita vt cateruatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Dauidis cõsiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ, non quidem conscij conspirationis, sed quasi ad sacrificium euocati: nec mora stratagemate succedente, Rex ab vniuersis consalutatur. Cæterum Dauid audita ex insperato filij tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multo scelleratiora consilia cepisset, primum vsurpandi regni quod patri diuinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris toilendi, decreuit vltrà Iordanem in loca tutiora se recipere: conuocatisque amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filij, totum negocium iudici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cum alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipue sexcentorum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abiatharum verò & Sadocum Pontifices & quicquid Leuitici generis aderat simul abire cupientes, Arcamque asportare, bonis rationibus manere persuasit, dicens etiam sine Arcæ præsidio diuina ope è periculis se seruandum: simulque mandauit vt de omnibus quæ inciderent per elancularios nuncios se certiorem facerent. fidelem enim operam in talibus negotijs præstiterunt filij Pontificum, Sadochi Achimas & Abiathari Ionathas. Ethæo quoque Gittæus nullis Regis monitis adduci potuit, vt maneret, quo magis illustris fuit eius erga Regem fides ac beneuolentia. Ascendenti autem per cliuum Oliueti montis, omnibus circa eum lachrymantibus renunciatum est etiam Achitophelem, mutatis studijs, in partes Abesaloni concessisse: quo vix aliud tristius ei in hac calamitate accidit. quamobrem precatus est Deum, vt Abesalomi animum ab Achitophele alienaret, verebatur enim ne eius consilijs contra se vteretur, virl prudentissimi & oculatissimi in dispiciendo quid facto opus esset. Quumque in verticem montis peruenisset, respiciebat ciuitatem, & cum multis lachrymis non aliter quàm regno eiectus Deum precabatur. ibi offendit virum in amicitia constantem, nomine Chusim: hunc conspicatus scisso amictu & caput cineribus oppletum, & mutabilitatem rerum deplorantem, solatus est pro tempore iussum æquo animo præsentem statum ferre: ac postremò obnixè precatus est,

An. mundi 2916. Ante Chri. nat. 1045. Hedio & Rufinus Cap. 9.

Abesalomus patris sui affectat regnũ astute satis & callidè.

An. mundi 2920. Ante Chri. nat. 1044.

Abesalomus Rex ab vniuersis salutatur.

Dauid Hierosolymis excedit.

Dauid fugiens, sacerdotes in vrbe manere vult vt p eos, q̃ in ea agatur cognoscat.

Ethæo fit Dauidi exilij comes.

Achitophel ad Abesalomũ deficit, cuius consilia ne succedant Dauid precatus.

An. mundi 2920. *Ante Chri. nat.* 1044.

est, vt simulato Abesalomi partium studio, diligenter secreta eius perscrutaretur, & Achitophelis consilijs semper se opponeret: sic enim eum magis partibus profuturum, quàm si vna maneret. atque ita persuasus à Dauide, eo relicto Hierosolyma se contulit: quò paulo post etiam Abesalomus peruenit. Interim Dauid paulum progressus obuiam habuit Sibam Memphibosthi seruum, quem ipse ad curam prædiorum amici filio donatorum miserat, agentem præ se duos asinos necessarijs ad victū onustos. Is obtulit ei vt quicquid vellet sibi ac suis acciperet, simulq; rogatus vbinam Memphibosthum reliquisset, Hierosolymis relictum respondit. Sperare enim eum, rebus turbatis, fore vt ob Sauli meritorum memoriam ipse suffragijs populi Rex crearetur. quamobrem indignatus, omnia, quæ prius domino eius concesserat, Sibæ est largitus: dicens hunc digniorem quàm illum vt talibus possessionibus fruatur. Hac liberalitate Siba gauisus est. Dauidi verò iuxta locum Bachoram superuenit cognatus Sauli nomine Semeis, filius Geræ, saxis eum simul & conuicijs impetens: cumq; amici eum protegerent, magis etiam exasperatus ad conuicia, sanguinarium & multorum malorum causam appellabat, iubens vt impurus ac execrabilis regione excederet: gratiasq; agebat Deo, quòd per proprium filium pœnam peccatorum ab illo exigeret, & eorum quæ olim in dominum suum commiserat. Hæc tam sæua petulantia concitatis omnibus ad indignationem, Abisæo verò etiam interficere Semeim volente, Dauid eos cohibuit. negans addendam ad præsentia mala noui alicuius motus occasionem. Nihil, inquit, motor hunc rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in nos immisit. Mirum verò si hæc ab isto patimur, quando etiam filius pietatis est oblitus. Sed hæc misericordi Deo curæ erunt, cuius fauore tandem inimici nobis succūbent. His dictis continuabat iter, contempto Semei parte alia montis cursim cum conuicijs assectante. Delatus deinde ad Iordanem, suos extinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consiliario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutatis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo Rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cum hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè respondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque merito sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti. quod si me in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum inique ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantius in partibus perseueraturum, sublata reconciliationis spe: & prompte contra patre militaturum. Nam hactenus non libēter eos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iussitq; famulis vt in regia tentorium sibi erigerent inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis propheta vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filijs oppugnaretur, prædixerat.

Chusim Dauid vt Achitophelis cōsilijs se opponeret, ob nixè p̄catur.

2. Reg. 16.

Siba heri falsò accusatí opibus potitur.

Semeis in Dauidem iniuria.

Dauid Semeim occidi vetat.

Chusim simulatè offert Abesalomo studiū ac fidē suā.

Achitophel Abesalomo vt cum paternis pellicibus congrederetur suadet.

Absaloni

CAP. IX.

Absalomi contra patrem profecti cum exercitu interitus.

An. mundi 2920. Ante Christum nat. 1044.

HOc Achitophelis cõsilium exsequutus, iterum postulat quid de belli ratione censeat. Respondit ille, oportere sibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his se profectum interfecturum patrem, atque ita partibus suis incolumitatem, & ipsi secutum imperium eadem opera, Dauide sublato, pariturum. Hac sententia delectatus, accersit Chusim Dauidis amicorum principem (sic enim eum ille vocabat) & exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in potestatem redactus facilè occidi posset contrariam sententiam attulit. Scis, inquit, Rex virtutem patris & eorum qui illum sequuntur, quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos vtetur. & intellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, at post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem dum Regi propiores facti totis vitibus in pugnam redeant. interim ille ex improuiso superueniens, suis animũ addet, nostris verò metum ac consternationem afferet. Expende igitur meum quoq; consilium, sanè melius, & Achitophelis opinionem missam fac. ac potius edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem colligo: quę vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipse assume, néve alteri us fidei committas. Facilè enim illum deuinces, si in aperto campo assequaris, quòd ille paucos circa se habeat, tu verò tàm multa millia virorum, qui dari sibi occasionem cupiunt declarandi quàm sint tui nominis studiosi. quòd si patet intra mœnia cuiuspiam oppidi se concluserit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius sententiam itum est, Abesalomo autore consilio Achitophelis prælatam: sed hoc ipsum Deus effecit, vt Chusis consultor magis placeret. qui properè ad Pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, suum & Achitophelis consilium eis exposuit, quodq; ipsius comprobatum sit: petijt deinde vt hæc Dauidi per nuncios significarent, adhortarenturq; eum vt sine mora Iordanẽ transiret: ne fortè filius, mutata sententia, persequatur eum, & priusquam in tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam ante Sadocus & curauerant, vt extra vrbem latérent filij, renunciaturi Dauidi quid in Abiatharus vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miserunt, afferentem quid filios ad Dauidem mitAbesalomo decretum sit: mandaruntq;, vt, quantum possent, properarent Dauidi hæc indicaturi. qui eueſtigio cum patrum mandatis, vt pios ac fidos ministros decebat, nihil sibi ad summam celeritatem reliquũ facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo stadia promouerant, quũ à quibusdam equitibus conspecti, apud Abesalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos misit. Senserunt hoc maturè Pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hierosolymitani nõmine Bocchuram se dederunt, ibiq; mulierem quandam rogauerũt vt se absconderet. ea mox demissis per funem in puteum, os eius vestibus contexit: rogataq; à superuenientibus persecutoribus num eos vidisset, conspectos sibi nõ negauit. accepto enim à se potu statim abiuisse dicebat: & si modo alacriter persequantur, fore, vt eos comprehendant.

Chusi consilium, quod etiam, Achitophelis reiecto, recipitur.

Pontificum filij ad Dauidem missi.

in puteum sese abscondunt.

An. mundi 2910. Ante Christum ann. 1044.

Dauid de Absalomi cognatibus certior factus, cum suis Iordane transit.

Achitophel, suo consilio explodo, laqueo, sibi vitam finit.

Dauid Mahanaim pertenit, vbi cũ summa reuerentia ab optimatibus excipitur.

Hedio & Rufinus cap. 10. 2. Regum 18.

Absalomus Iordanem traijcit.

Diuisio exercitus Dauidici.

Dauidẽ adesse volentem in exercitu amici prohibent.

Mandatum Dauidis de parcendo filio.

Prælium inter Absalomum & Ioabum.

dant. Illi diu frustra persequuti, retrò sunt reuersi. Mulier verò, vbi hos animaduertit, & non esse amplius periculum iuuenibus ne capiantur, per funem sursum extractos cœptum iter continuare iussit. Illi quanta potuerunt festinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Absalomi conatus illi renunciauerunt: qui suos confestim Iordanem transire edixit, quamuis nox esset, nihil cunctari passus. Potrò Achitophel vbi suum alterius consilio posthabitum vidit, conscenso iumento Gelmonem patriã petijt. Ibi conuocatis omnibus domesticis, expositis eis quæ Absalomo consuluerat, addens quoniã non pertransisset, certo se breui perituru, Dauidem enim omnino superiorem hoc bello fore, & amissum regnum receptuum esse. Præstat igitur, inquit, magno animo, vt virum ingenuum decet, e vita exire, quàm Dauidi ob filio nauatam cõtra eum operam, excarnificandum se præbere. His dictis in penitissimas ædes digressus, se ipse suspendit, atque ita Achitophelem, suopte iudicio toli morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæterùm Dauid, superato, vt diximus, Iordane, peruenit Castrũ, pulcherrimam ac munitissimam eius tractus. Ibi cum summa benetolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus est, partim præsenti hominis necessitate moris, partim reuerentia pristinæ felicitatis. Fuerunt autem hi Barzelæus Galadita, & Siphat Ammanitidis dynastes, & Mabhirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter Regi cum suis præbebant, vt nec lecti strati eis deessent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia semper adesset. Interim Abelalomus coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, constitit non longè à Castro oppido Galaditidis, loco Ioabi præposito exercitui cognato eius Amasa: prognatus enim erat patre Iothorsa, & matre Abigæa. hæc vero & Saruia Ioabi mater, sorores erant Dauidis. Rex autem recensitis, qui circa se erant, comparatoq; numero circiter quatuor millium, decreuit non exspectare dum Absalomus prior ipsum aggrediatur, sed cœtatis tribunis, diuisoq; in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abisæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, sed è Gitta oriundo. Ipsum autem volentem adesse in exercitu amici prohibuerunt, idq; prudentissima ratione. Si enim, eo præsente, vincerẽtur, nihil spei reliquum fore, quòd si vna parte exercitus victi, cum cætera ad ipsum refugissent, reparandarum virium facultatem non defore: alioquin etiam hostem suspicaturum, alium exercitum circa Regem esse. Placuit hoc consilium: itaq; persuasus apud Castrum mansit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obtestabatur vt memores omnium acceptorum beneficiorum strenuam ac fidelem operam sibi nauarent: & vt posset victoriam filio parcerent, ne occiso illo, aliquid mali in seipsum statuerent. atq; ita precatus illis victoriam, exercitum emisit. Cæterum cum Ioabus ex aduerso hostium aciem suam explicuisset in planicie syluam à tergo habente. Absalomus quoq; suos contrà eduxit: & congressi acriterq; pugnantes multa vtrinque præclara facinora edebant: hic dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo cõtemnentibus: illis contrà ne Absalomus & hoc priuetur, & patri insuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cum numero longè præstarent, ignominiosum ducebant tanto pauciorib⁹

ribus Ioabi militibus succumbere. Contrà Regij vt tot millia profligarent omni ope connixi, tandem, vt erat dignum veteranis & rei militaris peritissimis, hostē terga vertere coegerunt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequentes, alios captiuabant, alios trucidabant, ita, vt multo plures in fuga caderent, quàm in prælio. Interfecta sunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autē in Abesalomū ferebantur, insignem tam pulchritudine quàm statura corporis. Is veritus ne vinus capteretur, consensa mula Regia effuso cursu fugiebat. Cumq; per agitationem ventilaretur capillitium, aspera arboris prominenti ramo inopinatè implicitum iuuenem suspendit. Iumentū enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm sessore gerens. at ille sublimis in ramo pendebat, ne hostem effugeret. Quod animaduersum quidā è militibus Dauidis indicauit Ioabo: eoq; quinquaginta siclos promittente, si illum cōfoderet, respondit: Nec si duo millia daturus esses, facerem hoc domini mei filio, maximè cum omnibus nobis audientibus parei iuueni sit precatus. At ille iussit vt indicaret vbinam pendentem viderit, moxq; defixo in cor telo eum interemit. Armigeri verò Ioabi circumsistentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obscurū congestis saxis obruerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde cum receptui cecinisset Ioabus suos à persequendo cohibuit, parcendum ciuili sanguini ratus. Porrò Abesalomus erexerat sibi in valle Regis columnam marmoreā cum inscriptione, duobus stadijs à Hierosolymis distitam, quam voluit vocari Manum Abesalomi dicens, quòd, etiam si liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodum iam antè diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius successorem peperit: sicut pòst loco suo copiosius dicetur.

An. mundi 2920. Ante Christum nat. 1044.

Fuga & strages exercitus Abesalomi.

Ioabus Absalomum interimit.

Absalomi columna marmorea.

CAP. X.

Dauidis iam in regnum restituti status felix.

DEfuncto Abesalomo populus eius domum quisque suam dilapsus est. Achimas verò Sadoci Pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt sibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quodq; diuina ope ac prouidentia victoriam sit consequutus. Negauit hoc Imperator, dicens non conuenire, vt antehac afferre læta solitus, nunc de morte filij Regem certiorem faceret: iussitq; eum ibi manere. sed vocato Chusi illi mandauit, vt omnia quæ sciret ad Regē perferret. Achima verò denuo rogante, vt ipse mitteretur, victoriam tantum nunciaturus, non etiam Abelasomi mortem, passus est eum hoc facere. Is viam compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusim anteuertit. Sedente autem Rege in porta, & expectante aliquē de prælio nuncium, speculatorum vnus conspecto Achima currente, necdum valens eum agnoscere, ait ad Regē, videre se quempiā accurrentem. Cumq; Rex bonum esse nuncium ominaretur: paulo pòst sequi illum alterum quendam indicauit. Respondente Rege, hunc quoq; bonum fore nuncium, speculator iam propiorem Achimam noscitans, Sadoci Pontificis filiū ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profecto hunc bonum & optatū nunciū afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas Regem adoratum salutat:

Chusis victoriæ nuncius ad Dauidem missus ab Achima ante vertitur.

An. mundi 2920. Ante Christum nat. 1044.

latat: & scitante de pugna, lætam victoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum sit, ait se versis in fugam hostibus confestim iter arripuisse, audisse tamen clamorem militum Abesalomum persequentium, nec præterea quicquam comperti habere, quòd iubente Ioabo properè discedendum fuerit, vt victoriam renunciaret. iamq; & Chusis aderat Regem adorans & victoriam annuncians qui similiter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Abesalomo. Hæc verba in causa fuerunt, vt nullum ex ea victoria voluptatem nec Rex perciperet, nec milites. Ipse enim conscensa editissima vrbis parte deflebat filiũ, planDauid cogni ta filij cæde à Chusi acriter eum defiet.

gens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus sese afflictans, ac vociferans, Fili mi, vtinam mihi tecum mortem oppetere contingeret. Cum enim esset natura suorum amantissimus, præ cæteris hunc maiore affectione prosequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quod Rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: sed demisso capite lachrymantes, non aliter quàm clade accepta veniebãt. Cæterum quum Rex operto capite gemere desiderio filij perseueraret, Ioabus consolandi causa ad eum ingressus: Quid facis, inquit, ô Rex? an nescis quod pacto tibi ipse calumniam struis, quasi amicos pro tua salute periculis te exponentes, atq; adeò teipsum & familiam tuam oderis: ames vero tibi infestissimos, & iustissima pœna ablumptos desiderare non desinas? Nam si Abesalomus vicisset, & regnum suum constabilisset, nihil ex nobis omnibus reliquum feciſſet. sed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miserabilem in modum perdidisset, non defientibus nos inimicis, sed gaudentibus, & grauiter punientibus eos qui nostram vicem miserarentur. Te verò non pudet hæc facere propter hominem inimicissimum, qui quum esset tuus filius, tantopere in te fuit impius? Desine igitur ab iniusto luctu, & da te in conspectum tuorum militum, & gratias illis age, quòd sua virtute hanc victoriam nobis peperetsunt: alioqui si quà cœpisti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradã, efficiamq; vt iam grauius ac verius quàm antè lugeas. Talibus verbis Ioabus Regi mœstitiam excussit, eumq; ad curam Reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quò gratior esset militi eius conspectus, prodit foribus portæ consedit, ita vt hoc audito vniuersus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reuersi nuncios oppidatim dimisere, admonentes quantum beneficiorum à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quàm iniquè hoc cæsto alteri regnum commisissent. Itaq; debere cos extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam Reipublicæ susciPiat. De hac re crebri nuncij veniebant ad Regem: isq; mox Sadoco & Abiatharo Pontificibus per literas mandauit, vt Principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cum is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam Imperatorem eos alloqui iussit, qui fieret quod cum esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solum veniam, quæ iam contigisset, verumetiam vniuersarum copiarum præfecturam, quam Absalomus ei concesserat. Pontifices verò tum Principes dictæ tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostentata Regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt.

Taxatus Dauid ob filij luctum excussa mœstitia, prodit in publicum.

Hedio & Rufinus Cap. 11. Israeliticum regnum Dauidi iterum offertur.

Dauid Amasæ veniam & vniuersarum copiarũ Præfecturã concedit.

traduxerunt. Ac primum contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasiæ autoritate moti cæteri Israelitæ & ipsi idem faciunt. atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ vsque Iordanem amnem illi occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Gerę, sequentibus mille viris è tribu Beniamitica: nec non Siba libertus Sauli comitatus quindecim filijs & seruis viginti. Hi vna cum tribu Iudæ ponte ripas fluminis iunxerunt, vt Rex cum suis absque negocio transire posset. Vt verò ad Iordanem peruenit, salutatus est à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progressus, accidensq; ad Regis pedes, rogabat veniam commissorum, vtque infensus sibi esse desineret, neue recepta potestate in se primũ animaduerteret: réputaretq; id quoque, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuertenti occurrisset. In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti. Abitæus Ioabi frater, satin hoc, inquit, putas ad effugiẽdum supplicium, quod maledico in Regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum Rex ad eum versus: Desinite Saruiæ filij, néue nouas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi aditialem regni diem. quam ob rem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunq; modo in maiestatem meam peccauerunt, neq; in quenquam ea de causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio solicitus. At ille adorato Rege, cœpit eum præcedere. Post hæc Memphibosthus Sauli nepos ei venit obuiam, sordidatus & promisso ac neglecto capillitio. ex quo enim Rex profugerat, neque comam totondit, neq; vestem purgauit, calamitatẽ eius nõ secus quàm propriam ferens: ad hæc à suo procuratore apud Regẽ falso delatus fuerat. Is post saluratum & adoratum Regẽ interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: respondit Sibam esse in culpa: Hunc iussum parare ad profectionem necessaria, verba sua non aliter quàm alicuius mancipij contempsisse. alioquin, inquit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his vti potuissem, nunquã abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus meã erga te domine pietatem impedisse, insuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed benè noui quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quum sis iustus, & Deum ac veritatem, cui tantopere studes, diligas. Cum enim in grauissimis periculis aui mei temporib. versatus sis, liceretq; tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua bonitas est ac modestia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidisti, recenti etiam tum earũ memoria summam potestatẽ assecutus præterea in amicorum ordinẽ allectum, & mensæ tuæ quotidianum cõuiuam adhibitum, nihilo deteriore conditione quàm vnum quemuis è maximè necessarijs apud te esse voluisti. his auditis neq; Memphibosthum punire libuit, neq; an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfatus cuncta se eius bona Sibæ largitũ, veniam tamen illi & dimidiæ partis restitutionẽ promisit. Tum Memphibosthus: Habeat sibi totam Siba, mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzelæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore adiutus fuerat, deducentẽ se Iordanem vsq;, Rex rogauit vt simul Hierosolyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilq; illi defore quo extremæ eius ætati refouendæ sit opus. at ille excusauit, rem domesticã conuictui regio

Ant. mundi 2920. Ante Christ. nat. 1046.

Iudæ tribus ad Iordanẽ vsq; Dauidi occurrit, & ponte fluminis ripas iungit.

Semeis veniam consequitur.

Memphibosthus à calũniis Sibæ se purgat.

Dauid Memphibostho veniam & dimidiæ partis bonorũ Sibæ donatorum restitutionẽ promittit.

Berzelæus Hierosolyma, patre eò proficisci nolente, cum Dauide contendit.

An. mundi 2920. Ante Chri. nat. 1044.

regio præferens:dicens se iam octuagenarium non posse Regiæ voluptatibus perfrui,iam de absoluendo extremo vitæ actu & sepultura solicitum:rogansq; vt sibi cum bona Regis gratia liceat suo more domi vlucre:quandoquidem iam per ætatem non amplius vllam è potu aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad sonos tibiarum cæterorumq; instrumentorũ quibus aulici Regij se oblectare solent. Quo ita instanter rogante, Te, inquit, dimitto:hunc verò Achimanum filium mecum abire finito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato Rege, omniaq; fausta illi precatus, domum est reuersus. Dauid autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa se habens, & Iudæ tribum integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis, sequente magna hominum multitudine:incusabantq; Iudæ tribum, quòd inscijs cæteris ad Regem se cõtulisset, cui omnes simul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ rogabant, vt æquo animo ferrent, quòd præuenti essent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, quæ deinceps sibi feruentioribus studijs prosequerentur. neque enim se hac de causa vlla munera accepisse, vt merito ægre ferre debeant, serius se ad illum peruenisse. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum Principes, Demiramur, inquiunt, fratres, quod Regem vobis proprie cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrũm cognatus sit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit:ergo cum totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantoque potiores simus, præter æquum fecistis quòd nobis nescientibus ad Regem venistis. In hac Principum altercatione exortus est vir quidam malus ac seditiosus, Sebæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui sublata voce in medio multitudinis exclamauit, Non est nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Iessæi filium, simulq; cornicine iusso canere bellicum, omnes, relicto Dauide, illum sunt secuti, sola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Vbi cõcubinis, cum quibus filius Abesalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis, omnia benignè vt ante administrari iussit, ipse verò post hac non amplius eis est visus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iussitq; vt collectis quantis posset e tribu Iudæ copijs post triduum ad se veniret, vt eum, tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maturè non rediret, tertia die Rex Ioabo dixit, non esse in rem publicam, dilationem Sabæo concedi:ne forte instructior factus plus damni det, plusque exhibeat negocij, quàm modo Abesalomus exhibuisset. Non est, inquit, vlterius expectandum, sed cum his quæ nunc ad manum sunt, copijs, & sexcentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam, vt prælio decernatur: & caue, ne occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquisque qui tum Hierosolymis aderant, militibus, contra Sabæum raptim exercitum ducit. Cumque Gabaonem, qui vicus quadraginta stadijs à Hierosolymis abest, peruenisset, obuiam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accinctusq; gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria

Tribus Iudæ, quòd inscijs Israelitis Regem reduxerit, accusatio & excusatio.

2. Regum 20. Sabæus homo seditiosus auertit Israelitas à Dauide.

Dauidis concubinæ à filio stupratæ aliò traducuntur.

Ioabus contra Sabæum paucis copijs Amasa in colligendo exercitu cunctante, mittitur.

Ria gladium sibi è vagina elabi passus est: eoque mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ ceu deosculandi prehensa, improuiso ictu ventrem ei persodit, hominemque confecit, facinus sanè impium, quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem summæ præfecturæ & regiæ gratiæ sustulit. Hæc enim de causa iam ante Abneri quoque cædem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honestum prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amasæ verò cæde nihil tale habuit quod prætenderet. Cæso autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadauer, hunc iussit proclamare ad exercitum, Amasam iure cæsum meritas pœnas dedisse: qui verò partes Regis fouerent, Ioabum & fratrē Ab. sæum eius duces sequi debere, iacente verò in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam quandam longè à via remotam deposuit, & veste contexit: quo facto omnes Ioabum sunt secuti. Is quum per totam Israeliticam regionem Sabæum esset persequutus, indicio cuiusdam cognouit eum esse in munita quadam vrbe, nomine Abelmachea qua obsessa & circumuallata, iubet militem muros eius suffodere & euertere: valde enim sperabat, quod portas ei clausissent. mulier autem quædam honesta & prudens, videns patriam in extremo periculo, conscensis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui postquam processit, Deus, inquit, Reges & Imperatores creat, vt delectis Hebræorum hostibus in pace Israelitas contineant: tu verò nulla in re læsus, primariam Israelitarum vrbem expugnatum venisti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem sibi mentem precatus, negauit se vel vnum è plebe occisum cupere, tantum abesse vt vrbem tam egregiam excisam velit: & si ad supplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, Regi rebellis, omissa oppugnatione confestim se inde exercitum abducturum. His auditis mulier, Ioabum rogat, vt paulisper sustineat, pollicita illi caput hostis statim è mœnibus deijciendum: moxque ad ciues reuersa, Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, eumque pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vrbem tam valido exercitui resistere? Quibus verbis persuasi, præciso capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deijciunt: confestimque signo receptui dato dux obsidionem soluit: & Hierosolyma reuersus denuo vniuersis copijs Imperator præficitur. Banaias quoque satellitibus & sexcentorum cohorti à Rege præponitur. Adoramus quæstor tributis recipiendis constituitur. Sabarbes & Achilaus Commentariensium fiunt Principes Susa scribis præpositus, Pontificatus quoq; Sadoco & Abiatharo manet.

Post hæc fame regionem premente, Rex supplex à Deo petijt, vt populum miseratus causam atq; remedium tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per Prophetas, postulare Deū, vt Gabaonitæ vindicentur, quos Saulus Rex deceptos præter ius & fas interfecerat, & iusiurandum quod illis olim Iesus imperator & senatus iurauit, violauerat. Quamobrem si Gabaonitis pro exsis ciuibus pœnas quas ipsi voluerint exigere permittat Rex, fore vt placatus Deus populū è præsenti calamitate eximat. quod postea quā ex Prophetarū relatione compertū est, accitis Gabaonitis percontatus est quid à se peterent: qui cum septem è

An. mundi 2920. Ante Chri. nat. 1044.

Ioabus Amasam iugulat.

Ioabus Sabæum in vrbe Abelmachea circumuallat.

Mulier Ioabo vrbē quæ iustius conseruaret euersuro, opprobrat.

Cōditio obsidionis soluendæ à Ioabo proposita.

Supplicium de Sabæo sumptum.

Officia à Dauide distributa.

Hedio & Ruffinus cap. 12. 2. Regum 21. Fames ob iuramentum violatū, Israelitis inscitis missa.

An. mundi 2924. *Ante Chri. nat.* 1040.

Septem viri è Sauli progenie ad supplicium Gabaonitis traduntur.

Dauid in vitæ discrimẽ vocatus ab Abisæo liberatur.

Dauidi, vt prælijs abstineat, suadetur.

Heroes. Dauidis.

Sabachis.

Nephanus.

Ionathas.

2. Regum 22. Dauid Poeta.

Instrumenta Musica Dauidis.

2. Regum 23. Triginta octo Dauidis Heroes.

Elsæmus.

Eleasar.

Sauli progenie deposcerent ad suppliciũ, Rex perquisitos eis tradidit, Memphibostho tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum est, in eos animaduerterunt: confestimq; pluente Deo terra posito squalore ad pristinam fertilitatẽ redijt, populusq; copia rerum vrante fruebatur. Aliquanto post Rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos auidius persequitur, vltra cæteros solus est longius prouectus. hunc iam lassulum conspicit Acmon filius Asaphi, vnus è Gigantum sobole, indutus loricam circulis consertam, & lanceam gerens trecentos siclos pendentem, accinctusq; gladio: & conuersus è fuga haud dubiè confecisset Regẽ, ni Abisæus Ioabi frater repentè superueniens eum protexisset iam prostratum, & hostẽ trucidasset. quo Regis periculo grauiter cõmotus est exercitus, & duces iurando eum deuinxerunt, ne in posterum cum alijs interesset prælio, ne, si propter fortitudinẽ & audaciam humanam aliquid ei cõtingeret, populus ea felicitate, quam ex ipsius administratione percipiebat, orbaretur. Cumq; post hanc pugnam Palæstini ad Gazaram vrbẽ conuenissent, Rex quamprimum hoc cognouit, exercitum contra eos confestim ire iussit. in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chetræus, vnus è fortissimis Dauidis militibus, complures enim qui se de gigantũ genere iactabant, & viribus eximijs insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quã tum Hebræus de hoste reportauit. Redintegrantibusq; bellum Palæstinis, & nouo exercitu in eos misso à Rege, optimè se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palæstinorum congressus, occiso illo effecit, vt reliqui terga verterent: multiq; hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo post rursum castra metati sunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorũ finibus: fuitq; in eo exercitu vir statura cubitorũ sex: cui seni digiti erant in manib. ac pedibus. Huic ex Regis exercitu Ionathas Samę filius solus se opposuit, stratoq; aduersario maximũ momentum ad victoriã attulit, & ipse fortissimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundũ se à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non ausa postea se contra Israelitas mouere. Cæterum Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altissima pace degẽs, vario genere carminum odas & hymnos in honorẽ Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentisq; musicis comparatis docuit Leuitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam Sabbatis diebus, quàm in cæteris festiuitatibus. species autem instrumentorum hæ fuere: cinnyra decẽ chordis intenditur, & plectro pulsatur: nabla duodecim sonos continet, sed digitis carpitur: cumq; his aderant & cymbala ærea, bene magna atque lata: quòd sanè de prædictorum instrumentorum natura, ne prorsus ignorentur, dixisse, sufficit. Porrò Rex fortissimos viros circa se habuit, sed maximè insignes præclaris facinoribus 38, quorum quinq; tantum virtutem commemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. tales enim erant hi qui possent vel regiones subigere, vel magnas gentes debellare. Primus Isæmus filius Achemæi, qui non semel in aciem hostium irruens nõ prius à cæde abstitit, quam nongentos occideret. Post hũc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cu Rege in Aralamo. Hic in quodã prelio Israelitis multitudine hostium territis & in fugã versis, solus locũ suũ non deseruit: & cõgressus cum hostib. multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dextrã adglutina-

glutinatetur: quo viso reuersi in prælium Israelitæ cedentē iam hostem vrgendo admirandam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro sternente, vulgo verò militum prostratos spoliante. Tertius erat Ili filius Sebas. hic quoq; cum bello Palæstino in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerso constitissent, Hebræiq; rursum territi loco cederent, solus in aciei vicem hosti se opposuit: & non paucis letho datis, reliquos impressionem eius non sustinentes, in fugam effusos insectatus est. Hęc fuerunt facinora quæ hi tres in prælijs ediderunt. Eo verò tempore, quo Rege Hierosolymis agente Palæstinorum exercitus vsq; ad vrbem accessit, & dum ille consulturus Deum de bello, arcem ascendit, in ea valle castra metatus est, quæ XX. stadiorum spatio vsq; Bethlema pertinet: dicente ad amicos: o quàm bonam aquam habemus in patria mea, maximè in cisterna portæ vicina: ò si quis eam mihi afferret, id certè mallem quàm multum argēti accipere: tres isti his auditis, cursim excurrerūt, & cùm per media hostium castra Bethlema peruenissent, hausta aqua per eandē viam ad Regem sunt reuersi, attonitis audacia tanta barbaris, nec ausis paucitatem eorum contemnere. eam aquam Rex bibere noluit, dicens, periculo sanguinis emptam & ob hoc sibi non conuenire: sed Deo inde libauit, gratias agens, pro virorum incolumitate. Post hos erat Ioabi frater, Abisæus, qui vna die DC. hostes interemit. Quintus Banaias, genere Sacerdos. hic prouocatus à duobus fratribus, virtute inter Moabitas illustribus, vtrumq; confecit. Rursum ex prouocatione, cum miræ staturæ Ægyptio certans, inermis cum armato, hasta ex ipsius manibus extorta hominem cōfodit: quo insignior fuit victoria, quòd adhuc viuenti ademptis armis, prius eum spoliauit, mox proprijs armis occidit. Est & aliud eius facinus, quod iam dictis, quantum ad animositatem vel præferri potest, vel certè conferri. Quum enim niugeret, leo in quendam puteum illapsus est: cuius os quòd angustum esset, videbat breui fore, vt id niuibus opplereturr: atque ita desperato exitu, & salute, rugire occepit. Banaias autem fortè fortuna iter faciēs, accurrit ad rugitum bestiæ: & quum descendisset in puteum, repugnantem ictu baculi quem gerebat exanimauit. neq; deteriores virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterum Dauid volens cognoscere quantus millium numerus recenseri posset in populo, oblitus præceptorum Mosis, qui prædixerat, quoties censeretur populus in singula eius capita pendendum Deo semiselum, iussit Ioabum imperatorem, vt iret ad censum peragendum. quo excusante nihil opus esse, nihil motus coēgit sine mora ad imperata exequenda proficisci. Ioabus autem assumptis ad hoc negocium principibus tribuum & scribis, obita tota Israelitarum regione, & cognito quanta esset populi multitudo, post nouem menses & viginti dies Hierosolyma reuersus ad Regem numerum ei populi reddidit, absque tribu Beniamitica; quam nondum ad censum vocauerat, sicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoscens in Deum se peccasse. Erat autem reliquorum Israelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam essent idonei. In Iudæ verò tribu quadringenta millia censebantur. Propheris deinde referentibus ad Dauidem, quòd Deum offendisset. suppliex orare cœpit, vt propitius redditus facti huius daret veniam. Qui exoratus Gadum Prophetam ad eum misit, tres optiones offerentē, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem per septennium duraturam, aut bellum per

An. mundi 2924. Ante Chri. nat. 1040.

Sebas.

Heroes tres per hostium castra excurrūt, in Bethlehem aquā hauriunt, & Dauidi afferunt.

Abisæus.

Banaias.

Banaias Ægyptiū hasta ex ipsius manibus extorta confodit.

Banaias Leonem exanimat.

Hedio & Ruffi cap. 13. 2. Reg. 24.

Dauid Ioabū ad peragendū censum ire iubet.

Numerati populi summa.

Dauid tribus malis propositis pestem eligit.

An. mundi 2930. Ante Chri. ann. 1074.

tres menses iniquo marte cum hoste gerendum, aut pestilentiam per triduum in Hebræos sæuituram. Illo verò hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & Propheta vrgente ad celerem responsionem, vt Deo renunciare posset: Rex cogitans, quòd si famem peteret, sui magis quàm aliorum rationem habuisse videri posset, quandoquidem ipsi nihil periculi esset multum frumenti in horreis habenti, illis nō item: quòd si per tres menses ab hoste vinci elegisset, sic quoque sibi consuluisse, qui arces & fortissimam circa se cohortem haberet: optauit malum reguantibus æquè ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: præfatus melius esse incidere in manus Dei, quàm in manus hostium. Hæc ita, vt audiuit Propheta Deo renunciante, pestilentia in Hebræos ingruit, ita vt variis modis abiumerentur, nec facile esset morbum cognoscere, mors enim vna erat, sed plurimis & incompertis causis homines rapiebat. alius enim post alium efferebatur, & clanculum obrepens malum celeriter exitium afferebat. quidam enim repentè cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabāt. alij paulo lentiore vexati malo nec curationem quidem terre poterant, sed inter officia medicorum exspirabant. alij subito tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur. nonnulli interim dum aliquem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta commoriebantur. quo factum est vt à matutina hora vsq; ad prandium hac peste septuaginta millia hominum sint ablumpta. iamque genius à Deo missus Hierosolyma petebat. eam quoque vrbem simili malo afflicturus. Tum Rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deū, vt pestem sedaret, & iam mortuis contentus de cætero quiesceret. inter has preces sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna digoum, cæterùm greges nihil commeruisse. Effunderet iam in se ac suam familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admissa supplicatione pestem repulit: missoque ad eum Gado propheta, mandauit vt confestim ascenderet in aream Oronnæ Iebusæi, & exstructo altari, inibi sacrificaret: qui mandatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatum locum se contulit. Oronna verò circa trituram frugum occupatus, vt Regem vnà cum omnibus filiis accedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Iebusæus, sed inter præcipuos amicos Dauidis: quæ causa fuit vt capta vrbe nihil illi molestum acciderit, quemadmodum superius diximus. Hoc percontante, quamobrem herus ad seruum accederet, ait se velle aream eius emere, vt in ea Domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream & aratra & boues in holocaustoma gratis largiri se dixit, precarique vt Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex verò gratam sibi eius simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit vt precium acciperet. Iniquum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Oronna verò dicente, facturum se quicquid Rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta siclis emit: exstructoque ibi altari, sacrificia & holocaustomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. quo festo Deus placatus, propitius vt antè est redditus. Erat autem is locus in quem olim Abrahamus filium, vt holocaustoma faceret, adduxerat, & cum iamiam iugulandus esset puer, aries repentè adstans altari apparuerat: qui pueri vice fuit mactatus, vt iam ante scripsimus. Dauid autem cum animaduertisset se exauditum, & gra-

Ingens Hebræorum strages ob pestē: Deo misericordiam.

Dauid pro innocente orat populo.

Mandatū de altari exstruendo.

Oronna Iebusæus Sup. lib. 7. cap. 3. Orphona dictus.

Oronna aream Dauidi donat.

Preciū pro area datur.

Locus altaris extructi.

Gen. 22. sup. lib. 1. cap. 13.

& gratum fuisse sacrificium, decreuit totum illum locum altare vniuersi populi appellare, & Deo templum ibi exædificare: quam eius voluntatem Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eum missio, illic templum exstruendum prædixit à filio, quem regni successorem esset relicturus. Post hanc prophetiam iussit Rex numerari insquilinos, & inuenta sunt eorum centum & octuaginta millia. ex his constituit lapicidarum octuaginta millia: reliquos ad conuchendos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operariis præfecit. magnam quoque vim ferri ac æris ad horum operum vsum congessit: materiemque cedrinam multam & prægrandem, Tyriis & Sidoniis hanc suppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat. dicebatq; suis amicis, hæc ideò se apparare, vt filio successuro materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare necesse haberet, adhuc per ætatem rudis talium negociorũ, sed omnibus in promptu sitis facile opus absoluat.

An. mundi 2930. Ante Chri. na. 1034.

Hedio & Ruffi ca. 14. Architecti templi extruendi. 1. Par. 22. Dauid magnã vim ferri, æris & lignorũ comportat.

CAP. XI.

Dauid se viuente Solomonem filium suum regnum auspicari voluit.

Extructio tẽpli Solomoni mandatur,

ACcito deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnum adeptus esset, templum Deo construeret, dicens se idvoluisse quidẽ, sed oraculo prohibitum, quòd propter crebra bella cruentus haberetur, prædictumq; sibi id ædificium a fatis destinatum filiorũ natu minimo, qui Solomon esset appellandus: quem non aliter quàm filium patri ipsi Deo curæ futurum: atq; etiam totam Hebræorum regionem hoc Principe felicem fore, & inter cætera bona id quod omniũ est potissimum, pacem habituram, vtpote alienam non tantum ab externis bellis, verumetiam ab intestinis seditionibus. Ergo, inquit, quandoquidem à Deo designatus es Rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus sis eius prouidentia, pietatem colens & iustitiam atque fortitudinem, & præcepta eius legesque per Mosem traditas obseruans, & ab aliis eas violari non permittens: & insuper templum quod te regnante strui sibi voluit, cura vt sicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquam. Scito sane auri quidem collecta decem millia, argenti verò talentorum centum millia æris item ac ferri tantum congessi, quantum vix numero comprehendi possit: & ad hæc lapidum & lignorum materiem copiosissimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cæmentariorum: & si quid his defuerit, tu supplebis. Quapropter hoc opere absoluto carus eris Deo, eumq; perpetuum protectorem habebis. Post-hæc adhortatus est principes populi, vt in ea structura filium adiuuarẽt, & securi de omnibus aduersitatibus, cultui tantum diuino vacarẽt. percepturos enim pro hoc pacem & bonum ac legitimum Reipublicæ statum, quæ præmia piis ac iustis Deus solet reddere. Postquam aũt absolutum fuerit templũ, iussit Arcam in eo reponi, cæteramq; sactam suppellectilẽ, cuius receptaculo iam pridẽ templũ debuerat exstrui, nisi patres mandatũ Dei neglexissent, qui præceperat, vt quamprimũ hostilem terram occupassent, templum illi exædificarent. Hæ fuerunt Dauidis adhor-

Dauid Solomonem vt Deũ colat, hortatur.

Thesaurus ad tẽpli structuram congestus.

Adiutores Salomonis in tẽplo exædificando.

Mandatũ de Arca, cæteraque sacra suppellectile in templũ reponenda.

Anno mundi 2930. Ante Chri. na. 1034.

Hedio & Ruffi. ca. 15. 3. Reg. 1.

Dauid alsiosus fact', Abisace eum recalefecit.

Adonias affectat regnum.

An. mundi 2931. Ante Chri. na. 1033.

adhortationes, tam ad filium quàm ad Principes. Prægrauante autem iam seni, & corpore per ætatem frigescente, alsiosus factus est, vt ne iectis quidem multis stragulis calesieret: quumque ex communi meditorum consilio decretum esset, vt lectissima è formosis totius regionis virginibus cum Rege cubaret: hoc enim fore contra frigus remedium, fouente eum puella: inuenta est in vrbe vna fœmina omnium eius ætatis pulcherrima, Abisace nomine, quæ cum Rege cubitans, nihil aliud quàm recalefaciebat eum: iam enim præ senio ad venereas res elanguerat. sed de hac virgine paulo post incidet mentio. Cæterùm quartus filius Dauidis, iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, Absalomo quod ambitionem attinet similis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit, vt sibi Principatum deferrent: paraùitq; sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros stipatores: id quod pater videns, nec obiurgauit eum, nec compescuit, ac ne scitatus quidem est, quid sibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & Pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius resistebant, Pontifex Sadocus & propheta Nathan, & Banaias præfectus satellitum, & Semeis Dauidis amicus & manus fortissimorum. Porrò Adonias paratis in suburbano epulis, ad fontem qui est in hortis regiis, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Ioabum & Abiatharum & principes tribus Iudæ. Eos verò qui Pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare insciente Dauide: suasitque vt tam propriæ saluti, quàm filij regno consuleret: ingressaque ad Dauidem sola diceret ei, quòd ipse quidem iurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loquenti cum Rege se quoque superuenturum propheta pollicitus est, & verbis eius testem futurum. Paruit Bethsabe, & Regem adiit. Quo adorato impetrataque dicendi copia, omnia sicut propheta submonuerat indicauit, exposuitque ordine quemadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum Pontificem Ioabumque principem exercitus vocauerit, & filios regios absq; Solomone ac eius necessariis amicis. addebat etiam totum populum suspensum expectare, quisnam esset successorem declaraturus: vt cogitet rogans, quòd se defuncto mori necesse esset tàm ipsam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem venisse vt Regem viseret: statimque admissus percontabatur, num hodie Regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes suauiter epulantes cum plausu & alacritate, faustis acclamationibus perpetuum imperium nouo Regi ominari. Sed neq; me, inquit, vocauit, neque Sadocum Pontificem aut Banaiam satellitio tuo præpositum, quare æquum est, vt ab omnibus sciatur, num hæc gerãtur ex tua sententia. His auditis Rex iubet accíri Bethsaben, excesserat enim cubiculo propheta veniente. qua introgressa: Iuro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium vt iam antè iurauí, eumque in solio meo sessurum, idq; hac ipsa die. Ad quæ verba cum mulier adorato Rege longam ei vitam esset precata, Sadocum accersit Pontificem, & Banaiam

Bethsabe studium Adoniæ, sic suadente Nathane, Dauidi indicat.

Salomoni iuramento regnũ promittitur.

Banaiam præfectum satellitum : quibus mox venientibus iubet vt assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositoq; filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra vrbem illum deducerent ad fontē Gion: vnctumq; sacro oleo Regem declararent. hoc autem munus Sadoci Pōtifici, & Nathanæ prophetæ iniunxit: mandauitque vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine prosequentium multitudo acclamaret, in æternum Solomon Rex in solio regio sedeat: vt notum fiat vniuerso populo, Regem eum à patre declaratum. Solomoni verò præcepta imperādi dedit, vt iuste & pie præsit tum Iudææ tribui, tum vniuerso Hebræorū populo. Post hęc Banaias Deum Solomoni propitiū fieri precatus, cum cæteris sine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra vrbem ad fontē, oleoque vnctum: rursum in eam cū saustis acclamationibus introducunt, vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: moxque adductum in regiam, in solio paterno collocant. quo facto populus totus ad conuiuia festiuitatemque animum aduertit, choris & tibijs sese oblectans, vt præconcentu instrumentorum terra simul ac aër resonaret. Vt verò has voces Adonias & eius conuiuæ audiuēre, vehementer sunt perturbati: & Ioabus imperator negauit sibi placere vel sonitum illum vel tubam. Cumq; nemo frueretur appositis, sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos Pontificis Abiathari filius Ionathas: & cùm Adonias libenter visum iuuenem bonum nuncium ominatus esset, ordine illis rem totam de Solomone & Regis voluntatem exposuit. quo audito propripiunt se omnes è conuiuio, & suam quisque domum diffugiunt. Adonias autem veritus ne Rex factum eius iniquo animo ferret, supplex ad altare confugit, & hoc apprehenso se turabatur. quod vbi ad Solomonem est perlatum, quodque rogaret fidem sibi dari de obliuione huius iniuriæ, & securitate impunitatis: clementer simul ac prudenter præteriti quidem erati veniam ei concessit, sed præmonito vt caueret in posterum: alioqui, si amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipsum sibi causam exitij futuram. misit deinde qui illum ex asylo educerent. qui cùm venisset, nouumque Regem adorasset: iussit eum domum suam abire nihil solicitum, ac in reliquum curare vt vir bonus sit, quādoquidem hoc ipsi maximè expediat. Dauid autem volens cum totius populi Regem declarare, cōuocat principes Hierosolyma, vnà cum Sacerdotibus ac Leuitis quibus recensitis inuenit eorum, qui trigesimum annum excederent, XXXVIII. millia: ex quibus designauit curatores ædificij templi ter mille supra viginti millia: iudices verò populi & scribas eorum sex millia: ianitorum verò domus Dei quatuor millia: tantundemq; eorum qui hymnos Deo canerent, & instrumentis Musicis à Dauide vt diximus in hoc præparatis vterentur. Hos diuisit in cognationes, & separatis à reliqua tribu sacerdotibus, viginti quatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia sexdecim, ex Ithamari octo. Instituitque vt vna cognatio ministraret Deo per dies octo, à sabbatho vsque sabbathum: atque ita sortitio facta est omnium cognationum in præsentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari Pontificum & omnium Principum. & cuius prima sors exijt, descripta est cognatio prima. & post hanc secunda, deincepsque vsque vigesimam quartam: quæ quidem diuisio durat vsq; in hodiernum diē. Leuiticam quoque tribum in partes viginti quatuor diuisit: & sortitione facta & illis quemadmodum sacerdotibus octoni ministerij dies

An. mun. 2931. Ante Chri. nat. 1033.

Salomon in Regē vnct⁹, in solio paterno collocatur.

Adonias ex conuiuio se propripies, ad altaris cornua confugit.

Dauid Leuitas numerat eorumq; officia distribuit. 1. Paral. 23.

Diuisio Sacerdotū in 24. cognationes. 2. Paral. 24.

Leuitica tribus in partes 24. diuiditur.

Thesauri diuini custodes, Mosis posteri.

Anno mun di 2931. Ante Chri. nat. 1033.

obuenerunt. Præcipuus autem honos Mosis posteris est habitus. Constituit enim eos custodes thesaurorum Dei, & donariorum quæ Reges solent dedicare. instituitq; vt vniuersa Leuitarum tribus & sacerdotes per sua quisq; vices interdiu noctuq; circa cultum diuini numinis versarẽtur sicut olim à Mose præscriptum fuerat. Post hæc totas copias in duodecim partes digessit, eisq; tribunos, centuriones & præfectos assignauit. cõtinebat quęq; pars millia viginti quatuor: voluitq; vt singulis singulis mensibus stationẽ ageret circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis suis ac centurionibus: & cuiq; suum ducẽ præfecit, virum iustum & spectatæ bonitatis. quin & thesauris & vicis & agris, eorumq; cultoribus, & armẽtis cum suis pastoribus præfectos attribuit, quos nominatim recensere necesse non habeo. Postquam autem omnia sicut diximus ordinauit, aduocatis in concionẽ magistratibus Hebræorum & tribuũ principibus, & ducibus quos singulis exercitus sui partibus præposuerat, adhæc omnibus qui negocijs & facultatibus regijs præerant è luggestu celsiore in hunc modum multitudinem est alloquutus. Fratres & populares, notum vobis esse volo, quòd cùm decreuissem templũ extruere, multum auri eum in vsum & argenti centum millia talẽtorum comparaui. sed Deus ipse per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate vestra gessi, dextram hosti sæpe cruore contaminauerim: & filium meum regniq; successorem templum sibi iussit extruere. Nunc igitur quandoquidem scitis quod etiam maiores nostri Iacobi filij quum duodecim essent, Iudas tamen consensu omnium principatũ obtinuit, & mihi cùm sex fratres essent, posthabitis illis Deum ad me regnum detulisse, neque eorum quenquam id factum inique tulisse: ita ego quoq; postulo, vt Solomone imperium consecuto, cæteri mei filij nec contra illum nec inter se inuicem seditiones agitent, sed scientes hunc diuinitus electum, libenter eius dominio sint subiecti. Cùm enim æquum sit, si Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non secus quàm eiusdem honoris participes. Ego sanè nihil magis in votis habeo quam vt promissiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem sub Solomonis regno manet, quamprimum totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum est, & omnia rectè cuenient, si tu fili mi pietatis & iusticiæ, patriarumq; legum custodẽ geras: alioquin si hæ non seruentur, nihil nisi triste est expectandum. Hoc sermone finito inspectantibus omnibus Solomoni templi descriptionẽ ac formam dedit, in qua fundamenta & cellæ tàm inferiores quàm superiores, earumque numerus & quantitas ac capacitas designabatur: tum quo pondere quæq; vasa tam aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit, hortatusque est eum vt summam diligentiam ad hoc opus adhiberet: simulq; principes & tribum Leuiticam, vt eum adiutarent, tum propter ætatem nondum sat maturam, tum quia diuinitus & ad regnũ esset electus, & ad templum ædificandum. quam quidem fabricam nequaquã fore difficilẽ, præparata per se iam antè materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorumq; ac cæmẽtariorum multitudine, & smaragdis aliisq; omnis generis gemmis. Postremo nũc se in hunc vsum ex proprio fisco erogare alia tria millia talentorum auri purissimi, ad exornandum adytum & curium Dei cherubinos, quos oporteret supra Arcam stare eamque protegere. Postquam autem Da-

Copiæ in partes duodecim congestę.

1. Para. 27.

Dauid principibus tribuum cõuocatis Solomonem cõmendat.

1. Para. 28.

Forma tẽpli extruendi Solomoni datur.

uid

nid finem loquendi fecit, secuta est magna alacritas principum & sacerdotum, & tribus Leuiticæ, de suo quoq; conferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium, obtulerunt enim se contributuros talentorum auri quinq; millia, & stateres decies mille, argenti verò C. milia, ferri quoq; talentorum multa millia & si cui lapillus aliquis erat pretiosus, asserebat & tradebat in thesauros reponendum, quorum curæ præpositus erat vnus è Mosis posteris nomine Ialus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maximè Dauid visa principum & sacerdotum reliquorumq; omniũ promptitudine, elata voce Deũ laudauit, patrem ac conditorem huius vniuersitatis appellitans, fabricatoremq; rerum tam humanarũ quàm diuinarum, & præsidem ac gubernatorem generis Hebræorum eorumq; felicitatis & regni ab ipso sibi commissi. Post hæc precatus omni populo bona omnia, priuatimq; filio mentem bonam & iustam, omniq; virtute præditam: iussit vt populus quoq; Deo laudes persolueret. Illi verò prostrati humi Deum adorauerunt: versi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipso regnante perceperant, gratias egerunt. Sequenti verò die sacrificia sunt instaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica quoque sacrificia multis millibus victimarum mactatis: & tota ea die Rex vnà cum omni populo festiuitati operam dedit: Solomonq; denuò est inunctus & legitimus Rex declaratus: simulq; Sadocus Pontifex totius multitudinis designatus. Deducto deinde in regiã Solomone, & in solio paterno collocato, ex ea die in posterum obedientes ei fuerunt.

An. mundi 2931. Ante Chri. 1033.

Principes Israelitarũ ingentẽ vim auri, argẽti, æris & gemmarum ad tẽpli structã conferũt. 1. Par. 29.

Sacrificia & festiuitas in regni Solomonis confirmatione instituta.

CAP. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad structuram templi reliquerit.

PAulo autem post Dauid accedente ad senium morbo videns iam instare sibi mortem, accito Solomone sic illum est affatus. Ego fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam omnibus qui nunc sunt, quiue post erunt communem ingredior: quam remeari non licebit, nec quid in hac vita geratur reuisere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atq; iterum te moneo quæ & antè consului, vt iustus sis erga subditos, & pius erga Deum qui te hoc regno coluonestauit: vtque custodias præcepta eius & leges, quas nobis per Mosem demisit: & caue ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliaue affectione ad neglectum carum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, nisi seruatis eius legibus, alioqui suam prouidentiam à te auertet. Quòd si talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia nostra maneat, & nulla vnquam alia domus præter nostram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniquitatis Ioabi, qui propter æmulationem duos duces iustos ac bonos interemit, Abnerum Neri filium, & Amasam filium Iethranis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euasit, quòd meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea causa omni honore ac studio prosequeris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officijs quæ pater illorũ in me exulẽ liberaliter contulit, & p quę nos sibi debitores effecit.

Hedio & Ruffino Cap. 16. 3. Reg. 2.

Dauidis ad Solomonẽ postremum alloquium.

Dauid Solomoni Ioabũ puniendum mandat.

Berzellæi filios Solomoni Dauid cõmendat.

Ab. mundi 2931. Ante Chri. nat. 1033.

effecit. preterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulsum multis affecit conuicijs quando castrum petebam, moxq; ad Iordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occasionē rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Republica & amicis, & eis quos punitos volebat, expirauit, exactis septuaginta vitę annis, postquam regnasset apud Hebronem tribui Iudæ imperitans annos septem & menses sex, Hierosolymis verò vniuersæ regionis Rex annos triginta tres. vir optimus & omnibus virtutibus præditus, quas Regē tot gentiū incolumitati prospicientē habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro subiectorum tutela susceptis primus se periculis obijciebat, exēplo suo militem ad præclara facinora excitans, & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. idem in consilijs prudentissimus, & egregiè callens quid in præsens, quidue in futurū conduceret. ad hæc sobrius, mitis, benignus erga calamitosos, iustus, humanus, quæ quidem præcipuæ sunt Regum virtutes. nec in tanta potestate vnquam ab æquitate deflexit, nisi quod ad Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quantas nullus alius Rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnificè, præter solennia illa in Regum funeribus, illatis etiam in monumentum eius maximis diuitijs, quarum magnitudinem facilè sit cōiectare ex hoc quod dicemus. Nam post annos MCCC. Hyrcanus Pontifex oppugnatus ab Antiocho cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare vt abducto exercitu obsidionem solueret, nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorumq; parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicauimus. Ac rursum post multos annos elapsos Herodes Rex alia cella aperta magnā pecuniam sustulit. ad loculos tamen qui Regum cineres continent neuter eorum peruenit. singulari enim arte ita erant sub terram conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

Anni ætatis & regiminis, itē virtutes & diuitiæ Dauidis.

Sepultura Dauidis splendida.

Hircan⁹ ingentē pecunię summā ex Dauidis sepulchro aufert.

Herodes Dauidis sepulchrum spoliat.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Octauus.

SVMMA CAPITVM LIBRI VIII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit.*

II. *De sapientia Solomonis & prudentia & diuitijs, quodq; primùs Hierosolymis templum edificauerit.*

III. *Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum Regem fecit.*

IIII. *Susacus Aegyptiorum Rex captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.*

V. *Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quod Basanes Hieroboami genera exstirpator ipse regnum occupauerit.*

VI. *Aethiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus.*

VII. *Basanis stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent.*

VIII. *Adadus Damasci & Syriæ Rex, bis contra Achabum duobus exercitibus, profligatur.*

IX. *De Iosaphato Rege Hierosolymorum.*

X. *Achabus à Syris bello lacessitus in prælio vulnus occiditur.*

CAP. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit.

DE Dauide igitur & eius virtute, quantorumq; bonorum suæ genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter gestis senio confectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterùm posteaquam Solomon eius filius, ætate etiam tum iuuenis, regnũ adeptus ex sententia patris & decreto diuini numinis in solio consedit, populus quidem totus, vt nouis

3. Reg. 2. Solomon post obitum Dauidis, Rex Israelis.

An. mun. 2931. Ante Christum nat. 1073.

Adonias cũ Abisace coniugium expetit.

nouis Regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum benè administratum diuturnam senectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus est regnum, accessit ad Regis matrem, eamq; blande salutauit. Qua quærente, nunquid venisset quod opera sua opus haberet, omniaq; benignè pollicente, ortus est dicere, ipsam quoq; nosse, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi consensu regnum sibi deberetur sed quoniam Deo visum sit id transferre in filium eius Solomonẽ, se quoq; libenter ferre illius dominationem, & contentũ esse præsenti conditione rogauit deinde, vt apud fratrem pro se intercederet eiq; persuaderet, vt bona eius pace liceat sibi ducere Abisacen cum patre cubare solitam. Essu enim adhuc virginem, quòd pater præsente congredi cum ea non valuisset. Bethsabe vero promisit operã suam in hoc negocio, & de hoc coniugio benè cum sperare voluit, tum quòd Rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eo preces matris essent accessurę: itaq; ita plenum spe hominẽ dimisit: moxq; ipsa ad filium properauit, colloquutura de eo quod Adoniæ petenti promiserat. cui cum Rex occurrisset, complexuq; eam excepisset, deducta in cubiculũ in quo tum erat regia sella, sedit, iussitq; alteram matri à dextris poni. Quæ postquã consedit, Vnam, inquit, gratiam fili perenti mihi annue, ne q; tuo renutu tristiorem facias. Respondit ille, iuberet quicquid vellet. pium enim esse matri quidlibet concedere: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negaturum suspicaretur, sed certam impetrandi spem habere. tum illa rogat, vt virginem Abisacen Adoniæ fratri nuptum tradat. At Rex iratus dimisit matrem, dicens Adoniam maiora moliri, mirariq; se quòd non eadem opera postularet, vt regnum ei tanquam natu grandiori cederet, quando Abisacæ coniugium expetat, habens amicos potentes, Ioabum Imperatorem copiarum & Abiatharum Sacerdotem. Moxq; accito Banaia præfecto satellitum, mandauit ei vt Adoniam fratrem interficeret. Vocato deinde Abiatharo Sacerdote, Te, inquit, supplicio eximunt tum alij labores acti cum meo patre, tum illud præcipuè quòd vnà cum eo Arcam transtulisti. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes sequuto, vt neque hic maneas, neque in conspectum meum venias: sed abi in patriam tuam, & illic rure viue, atque ibi vsque ad mortem dege, quandoquidem talia comminisisti propter quæ indignus es, vt honoribus fruaris. Ob hanc itaq; causam ablatus est Sacerdotalis honor à domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat auo Abiathari, & translatus est in genus Phinees ad Sadocum. Cæterum eo tempore quo Pontificatus in Ithamari domo fuit, post Elim primum ex ea familia Pontificem, ex Phineesis gente priuatam vitam egerunt hi: filius Ioseph Pontificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami verò Marœothus, & Marœothi Arophæus, Arophæi Achitobus, cuius fuit Sadocus qui primus Dauide regnante Pontifex est creatus. Porrò Ioabus imperator audita nece Adoniæ, valde extimuit. eius enim amicitiã magis quàm Regis coluerat, & ideo non immeritò male suspicans ad altare confugit, impunitatem se inde quæsiturum existimans, propter notam Regis erga Deum pietatem. Qui posteaquàm de Ioabo renunciatum est, misit Banaiam, qui citaret eum ad suum tribunal causam dicturum. Ioabus autem negabat se fanum relicturum, sed ibi potius quàm aliàs morituram. Hoc eius responso per Banaiam accepto, Rex iussit, vt inibi caput eius ita vt vellet abscinderetur,

Adonias interficitur.

Abiatharus Sacerdotali honore priuatur.

Genealogia Pontificis Sadoci.

Ioabus interficitur, in cuius locum Banaias surrogatur.

abscinderetur, & hanc pœnam lueret pro duobus Imperatoribus, quos contra omne fas peremerat. Corpus verò sepeliri, vt peccata eius apud posteros manerent, ipse verò ac pater innocentes essent quod ad Iosbi mortem attinet. Banaias verò exsequutus mandatum, ipse in imperium copiarum ei successit. Post hæc abrogato Abiatharo Pontificatu, Rex solum Sadocum id Sacerdotium obtinere voluit. Semei deinde imperauit, domo Hierosolymis exstructa inibi apud se manere, interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si secus fecerit esse capite mulctandum. nec contentus interminatione, iureiurando hominem ad id mãdatum seruandum adegit. Semeis verò professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum se imperata, patria relicta Hierosolymis domicilium habuit. Triennio dein exacto, quum audisset duos fugitiuos suos apud Gitram agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaquam intellexit eum vnà cum illis reuersum, ægrè tulit non præscriptum modo suum contemptim habitũ, sed Sacramentum etiam Dei violatum. Accitoq; mox, Nonne tu, inquit, iurasti te nũquam me derelicturum, neq; ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euades pœnam periurij, vir pessime, sed lues etiam illa quæ olim per petulantiam in patrem meum electum es debacchatus: vt scias quòd nihil lucrentur nocentes etiam si non statim post peccatum puniantur, sed per omne tempus quo propter impunitatem securi sibi vidẽtur, crescit illorum pœna quam iamdudum sunt promeriti. atq; ita Semeim iussu Regis Banaias interfecit. Solomon autem sublatis iam inimicis, regnoque constabilito, Pharaonis Ægyptiorum Regis filiam duxit vxorem: instauratisq; Hierosolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquillissima pace rempublicam deinde administrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iustitiam coleret & leges custoditet, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exsequeretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturæq; iam prudentiæ, omnibus rebus diligentissimè prospiciebat.

An. mun. 2931. Ante Christum nat. 1033.

Sadocus loco Abiathari Sacerdotium obtinet.

Semeis pœna & mors.

Hedio & Russinus cap. 2. 3. Regum 3.

Solomon Ægyptiorũ Regis filiam ducit vxorẽ, regnumq; constabilit.

CAP. II.

De sapientia Solomonis & prudentia & diuitijs, quodq; primus Hierosolymis templum ædificauerit.

VIsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Mose fabricatum sacrificare, mille victimarũ holocaustomati cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsa enim nocte, cũ in somnis ei cõspiciendum se præbuisset, iussit eum postulare quicquid donorum pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon verò pulcherrimum quiddam ac maximum petijt, quod & Deus libentissimè largitur, & homini est vtilissimum. Non enim aurum aut argentum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petijt. nam hæc sola vulgò hominum videntur expetenda, hæc sola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, domine mentem sanam, & intellectum bonum, vt his acceptis populum hunc verè ac iustè iudicare valeam. Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam alia quæ non petierat, additurũ, diuitias & gloriam, sed ante omnia talem intellectum ac sapientiam, qualem

Deus Solomoni in somnis obiatus, quid maximè cuperet, eum postulare iubet.

Solomõ sapientiam à Deo petens tantum, & diuitias cõsequitur.

An. mundi 2931. *Ante Christum nat.* 1033.

qualem antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. adhæc conseruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modo iustus esse pergat Deoq; per omnia parere, & paternis vestigijs incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è strato suo proripit, & adorato Deo Hierosolyma est reuersus: & mactatis ante tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit. Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua lis erat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent difficultatem decernendi intelligant: & si quando tale quippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disquirendi sibi comparent. Duæ mulieres quæstus meretricij vesa. Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eademq; hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxta cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuum illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam præbere volens infanti, meum non inueni, sed illius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indicijs deprehendi, & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium Domine confugi. nam quia propter solitudinem nemo est qui coarguat, pertinaciter, quod meum est, abnegat. Tum Rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc fecisse, & asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius verò mortuum: neminegi; inueniente quid decerni posset, sed omnibus vt in re obscurissima cæcutientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatq; vt stricto gladio, puerum vtrumq; secet in duas partes, quo vtraq; dimidium accipiat tam viui quam mortui. Hanc sententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem, sed interim cùm vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potius alteri addicendum infantem: sibi enim sat esse, si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera verò parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere: animaduertens Rex has postremas voces non ingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quod hæc reuera mater esset: alterius verò maliciam damnauit, quòd & suũ perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum Regiæ, prudentiæ simul & patientiæ & ex illa die non secus quàm diuina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, quæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus campus erat sub Banaia filio Achilli, cuius præfecturæ contributa erat. & ea regio quæ vsq; ad Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulanitidem vsq; montem Libanum, vrbesq; in eis sexaginta magnas ac bene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vsq; præerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiam nomine Bathsamam. Maritimam verò quæ est circa Arcen Banacates obtinebat: Saphates Itabyrium montem & Carmelum totamq; inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem trans Iordanem sitam sub se habuit, & rursum his omnibus vnus præerat

Dux mulieres sese inuicem de infante permutato accusant.

Solomon vtrumque puerum secari mãdat.

Ex sermone & gestu mulierum matrem infantis viui Solomon agnoscit.

Præfecti & Duces Solomonis.

3. Regum 4.

stat Princeps. Mirandum autem in modum per id tempus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorum colendorum studium conuerso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, adhæc optatissima libertate auidè perfruentes, in hoc potissimum erant intenti, vt suas quisque facultates augeret & maioris pretij faceret. Erant præterea Regi alij præfecti, qui Syrorum cæterorumque barbarorum Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabāt regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in quotidianos regiæ mensæ sumptus similę coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boues decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venationum quæ cōstabant ceruis ac bubalis, præterq; aues & pisces. Tantam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta millia præsepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & absque his equitatus ei fuit duodecim milliū, quorum media pars Hierosolymis circa Regem versabatur, reliqui verò sparsim per villas regias degebant. & qui Regijs impensis præerat, idem etiam equis necessaria suppeditabat, eò conuehendo vbicunque Rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priscos superaret, atque etiam Ægyptios, qui omnium sapientissimi habentur, longè post se relinqueret, præcellebat etiam eos, qui per idem tempus, in maxima opinione sapientiæ fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Composuit etiam libros odarum & carminum quinque supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros, ter mille. cuilibet enim speciei plantarum suam adhibuit parabolam, ab hysopo vsq; cedrum: idem fecit de pecoribus & cęteris terrestribus animantibus, natatilibusq; & quæ per aerem feruntur. nullius enim horum naturam ignorauit, aut inscrutatam reliquit: sed circa omnes Philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. quin & eam artem diuinitus cōsecutus est ad vtilitatem & medelam hominū, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pelluntur: & coniurationum modos scriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nunquam reuerti audeant; atq; hoc sanationis genus nunc vsq; plurimum apud nostrates pollet. Vidi enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, in præsentia Vespasiani & filiorum & tribunorū reliquorumq; militum, multos arrepticios percutantem. Modus verò curationis erat hic. Admoto naribus dæmoniaci anulo, sub cuius sigillo inclusa erat radicis species à Solomone indicata, ad eius olfactū per nasum extrahebatur dæmoniū: & collapso mox homine, adiurabat id ne amplius rediret, Solomonis interim mentionē faciens, & incātationes ab illo inuētas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant ostendere suæ artis efficaciam, nō longè inde ponebat poculū aut polubrum aqua plenum, imperabatq; dæmonio hominem exeunti vt his subuersis signum daret spectantibus quod reliquisset hominem. quo facto nemini dubiū erat quanta fuisset Solomonis scientia & sapientia: quamobrem libuit hoc quoq; narrare, vt omnibus nota sit eximia Regis huius natura, quamq; carus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentissimus. Porrò Tyriorū Rex Iromus audito, quòd Solomon patri in regnū successisset, vehementer est gauisus: nam Dauidis amicus fuerat: & per legatos salu-

An. mundi 2931. Ante Chri. nat. 1033.

Alma pax Israelitarum Solomonis tempore viget.

Sumptus quotidiani Solomonis.

Currus & equites Solomonis.

Sapientia & prudentia Solomonis.

Solomon de iurationum modos, quibus Dæmones fugārit, conscripsit.

Iudæus Dæmones ejecit.

Iromi legati ad Solomonem.

An. mundi 2931. *Ante Chri. nat.* 1033

3. Regum 5. Solomon ab Iromo fabros & operarios petit.

tato gratulatus est præsentem felicitatē. per quos Solomon scripsit ad eum in hunc fermè modum. Solomon Iromo Regi. Scito patrē meum cum voluisset ædificare templum Deo, bellis assiduis impeditum, neque enim prius à subiugandis hostibus destitit, quàm omnes sibi tributarios redderet. Ego vero gratias habeo Deo, pro pace, qua nūc fruimur, & præsenti ocio decreui vti ad exstruēdum cælesti numini domiciliū. id enim à me fabricandū, iam antè patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo, vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum ad materiam cædendam. quandoquidem hanc artem Sidonii melius callent quàm nostrates. mercedis autem quanta huiusmodi operarijs persoluenda sit, te arbitrum facio. Eam Epistolam Iromus libenter legit, Solomoniq; in hunc modum rescripsit. Rex Iromus Regi Solomoni. Gratia Deo, quòd tibi paternum principatum tradidit, viro sapienti & omni virtutū genere prædito. Quare cum nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obsequar. Excisis enim multis & magnis trabibus cedrinis atq; cypariſſinis, per meos ad mare deducendas curabo: eosdemq; iubebo, vt compactis ratibus ad quemcunq; volueris, tuæ regionis locū eas appellant, vnde pòst per tuos Hierosolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam repones, vt exportādi ad nos frumenti potestatē facias, quo vt pote insulares maximè indigemus. Hæc autem literarū exemplaria hodie quoq; durant, tam in nostris quàm Tyriorum annalib. & si cui libuerit hæc certius cognoscere, impetrata à publicorū commentariorū conseruatoribus visendi copia, comperiet eorū scripta, consonare cum his, quæ à nobis proferuntur. quod ideo admonui, vt qui hæc legunt, sciant, nos nihil veris affingere, neq; verisimilia quædam & ad delectationem accōmoda narrationi nostræ interserere, atq; deinde postulare, vt lector nihil amplius disquirendo fidē nobis habeat: quandoquidem in hac commentatione à decoro discedere ablq; nefario scelere non licet. quapropter non reculamus quin scripta nostra reijciantur, nisi talia sunt, vt eorum veritas validissimis argumentis approbari possit. Cæterum Solomon Rex acceptis Regis Tyriorum literis, & facilitatē eius & benevolentiam collaudauit, & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmijs eum est remuneratus. frumēti an nuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit sextarios 72 parem quoq; vini modum illi exhibuit. Et ab his initijs amicitia Regum horum exorta, maioribusq; incrementis aucta in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma duraverit. Solomon autem à populo suo millia 30. operarium exegit, prudenter inter eos operas partitus, quò minus labor sentiretur. Decem enim millia iussit in Libano syluā per mensem integrum cædere, ac deinde per duos alios domi interquiescere, dum reliqua viginti millia suum opus absoluunt, ita vt quarto demum mense labor ad primos illos decies mille rediret. His omnib. Adoramus est præpositus. Præter hos erant in opere inquilini illi quos Dauid eò destinauerat, conuectores saxorū cæteraq; materiæ 70000. & cæmentarij 80000. magistriq; horum ter mille & 200. ijs mandatum fuerat, vt saxa, prægrandia exciderent in vsum fundamentorum templi, eaq; in monte primùm in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conuecherent: idq; non modò indigenis, sed & missis ab Iromo opificibus erat iniunctū. Exorsusq; est Solomon fabricā hanc, anno regni sui quarto, secundo mense, (hunc Macedones artemisium vocant, Iar verò Hebræi) annis 610. duob. post-

Veritas Iosephi Historiæ.

Solomon Iromo ingentem frumenti, olei & vini numerū mittit.

Ordo fabrorū lignariorum in Libano.

Ordo cæmētariorum & aliorum operariorum.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. 3. Regum 6.

quam

quam Israelitæ ex Ægypto excesserãt: mille & 20. annis post Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananæam migrationẽ post diluuium verò annis 1440. quòd si ab Adamo creato, vsque templi ædificationem temporum ratio subducatur, comperientur anni 3102. Initium verò fabricandi templi in annum vndecimum regni Hiromi incidit, apud Tyrum regnantis, quæ condita est 240. annis antequam templum extrueretur. Iecit igitur Rex in altissimam terræ profunditatem fundamenta templi è saxis validissimis, quæ contra omnem temporum iniuriam resistere possent, ita vt cum contigua terra coalita solum ac firmamentum imponendis substructionibus præberent, & propter inconcussam soliditatem facile molem ædificij cum paratu ornamentorum sumptuosissimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ supernè ad amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices elaborata sunt, exstruxeruntque illud vsque lacunar ex albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo, latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud ædificium pari mensura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis constaret. versum autem erat ad orientem. Et porticus in aditu eius erat viginti cubitorum longitudinis, iuxta mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi constituxit triginta cellas, quæ inter se constipatæ externè parietes templi fulciebant. erantq; inter te peruiæ & patebant singulæ in longum viginti quinque cubitos, ac totidem in latum, & viginti cubitis attollebantur. Super has alia series cellarum erat exstructa, super quam rursum aliæ, omnes inter se numero & amplitudine pares, ita vt coniunctæ inferius ædificium æquarent altitudine. Nam superius non erat circumædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem suum quæque tectum habebant, non proximo contiguum. reliquum ex longissimis trabibus erat contextum, ad vtrunque latus pertingentibus, ita vt ipsi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. His trabibus subnexa erant laquearia politissima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incrustati, ita vt omnia renderent auro, & intrantium oculos fulgor vndique occurrens perstringeret. Tota verò structura ex lapidibus politissimis constabat, ita ad vnguem inter se quadrantibus, & commissuris oculos fallentibus, vt intuentibus nullum viquam mallei aut cuiuslibet fabrilis instrumenti vestigium appareret, sed connata potius omnia quam arte congesta viderentur. Porrò ascensum in superiorem templi partem sic commentus est Rex, vt cochleam in hunc vsum crassitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab oriente magnam anuam vt inferior, sed à lateribus intrant parua hostiola. nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ se inuicem complectentes, & crassis catenis inter se constrictæ. Diuiso deinde in duas partes fano, penetrale eius viginti cubitorum nulli fecit accessibile, reliquum quadraginta cubitorum spatium in vsum Sacerdotum consecrauit: & in pariete adytum a reliquo corpore separante fores appositit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas, eas prætexuit velis picturatissimis, hyacintho, purpura, cocco, byssoq; splendidissima ac mollissima distinctis. Post hæc in adyto viginti cubitos quaqua versum patẽte dedicauit duos cherubinos ex auro

An. mundi 2933. Ante Christ. nat. 1041.

Quando ædificario templi fit inceptæ.

Profundicas fundamentorum templi.

Altitudo, longitudo & latitudo templi.

Porticus ante templum.

Cellæ in circuitu templi constructæ.

Trabes & parietes auro incrustati.

Cochlea.

Templũ in partes duas diuisum.

Cherubini duo.

ante num. ad 2933. ante Chri. nat. 1051.

solido, vtrunq; quinq; cubitorum altitudine. vterq; duas alas habebat a quinque cubitos protensas: quapropter non longo seiunctos interuallo statuit, vt vna ala australem parietem attingerent, altera septentrionalem: reliquæ duæ sese contingentes in medio sitam Arcam protegerent. Has cherubicæ effigies quanam specie fuerint, nemo vel conijcere potest vel eloqui. Pauimentum etiam templi constrauit laminis aureis. Ianuæ denique fores altitudini parietis pro portione conuenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atque, vt compendio dicam, nihil tam intus quàm foris omisit quod non inauraret. Oppansum est præterea aulæum & huic ianuæ, simile illi quod interior ianua habuit. Cæterum porticus nihil tale habebat. Post hæc Solomon accersiuit Tyro ab Homo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Israelitis oriundo, operarium insignem in quauis materia, sed præcipue in auro & argento ac ære. Huius operæ vsus est in omnibus quæ artificiose in templo fieri voluit. Is fecit duas columnas æreas crassitudine quatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos complectebatur. His imposita erant capitella fusilia liliata proceritate quinque cubitorum: quibus circundata erant retiacula ærea quæ operiebant lilia, dependebantque inde duæ series malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris nominatam iachin, alteram à sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semiorbis specie, quod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. eius meditullium sustinebatur spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circumstabant duodecim iuuenci ad tractus quatuor ventorũ obuersi terni, quorum postica subsidebant vt eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria millia. Fecit præterea labrorum decem bases æreas quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorum quinque, latitudine quatuor, altitudine trium. huius operis partes seorsim fabricatæ sic compingebantur. Quatuor erant columellæ per totidem angulos dispositæ quadrangulæ, quibus latera basiũ vtrinq; inferebantur. erant aũt hæc tripertita, & interiuncturas cælaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoq; eisdem cælaturis erant ornatæ. Totũ verò opus quatuor rotis sulpendebatur, quæ fusiles erant, habebantq; modiolos & radios, sesquicubitali inter vtramq; extremitatem interuallo. erat q; mirum videre rotarum circumferentias, quomodo lateribus basiũ coaptatæ cantis suis insistebant. Angulos autem supernè continebant fusiles humeruli manuum extensarum, his imposita erat spira, cui labrum inferebatur, ita vt manibus sustineri videretur: qua parte effigies leonũ & aquilarum sic erant adaptatæ, vt connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atque hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda concbæ specie, quorũ quodq; capiebat congios quadraginta. erat enim altitudo quatuor cubitorum & tantundem spatij patebat inter margines. Ea labra decẽ illis basibus impoluit, quas mechonoth sua lingua appellabant horũ quinque ad sinistrum latus templi septentrionale collocauit, totidem ad dextrum australe, ita vt orientem spectarent: quo loco etiam mare illud dedicauit

Pauimentũ templi, omniaq; alia templi aurea illita.

Solomon Tyro Chiramũ artificem accersit.

3. Regum 7.

Columnæ duæ ingentes.

Vas aheneũ mare appellatum.

Decem bases æreæ labrorum.

Decem labra rotunda.

dedicauit. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum vsum assignauit, vt inde Sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare ascensuri: labra autem vt eorum aqua purgarentur intestina ac pedes animantium ad holocautoma destinatorum. Fabricauit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine: totidem latitudine, altitudine verò decem, in quo holocautomata incenderentur. Fecit item vasa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Mensas quoq; multas dedicauit Rex, & in his vnam magnam auream, in qua proponebantur sacri panes, reliquæ non multo deteriores diuerso modo factæ sustinebant phialas & pateras, aureas vigesies mille, argenteaum quadraginta millia. Candelabrorum item fecit decem millia, iuxta præceptum Mosis: ex quibus vnum in templo dedicauit, vt interdiu lucceret iuxta legem: & mensam vnam impositos panes habentem, sitam ad septentionale templi latus ex aduerso candelabri. id enim ad australe latus collocauerat. medium autem inter vtrunque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa templi pars quadraginta cubitos longa, & velo disparata ab adyto. illò enim Arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octuaginta millia Rex comparauit, & phialarum aurearum millia decem, argenteorum verò alterum tantum. Lancium item aurearum, ad offerēdam in eis similam macerata: am ad altare, octuaginta millia, duplum vero argenteorum. Craterarum quoque in quibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aureorū, & alterum tantum argentearum Mensurarum vero quales Mosi hin vocantur & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argenteorum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templum situm quinquaginta millia. Paratæ erant & Sacerdotales vestes in vsum Pontificum, annumeratis talentis & epomidibus atque logio cum suis gemmis in vniuersum mille. Corona verò in qua Moses Dei nomen inscripsit, vnica fuit, & vsque in hodiernum permansit. Stolas autem Sacerdotales è byssо fieri curauit, cum decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moses præscripsit CCM. Item alias stolas byssinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, quæ naula & cinnyræ vocantur, in vsum hymnodiarum ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnifice parauit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate vsus hęc in thesauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo septum quoddam trium cubitorum altitudine, quod nostra lingua gison vocamus, excluſurum profanam multitudinem, & solos Sacerdotes admissurum. extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabāt, & foribus auratis claudebantur. in hoc fanum cuiliber è populo, puro modo ac casto & præscriptorum legis obseruanti, accessus parebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud exterius fanum: vallibus enim expletis, tam profundis, vt ad prospectum oculi caligarent, & aggesta ad quadringētos cubitos terra, eam vertici montis in quo templum exstructum est æquarit: atque hoc modo factum est vt area fani cum solo templi æquaretur. hanc cinxit duplicibus

Ant. mundi 2933. Ante Chri. na. 1031.

Maris & decem labrorum vsus

Altare & vasa ad illud pertinentia.

Mensa sacris panis.

Candelabra.

Cantharī & phialæ.

Lances.

Crateres.

Mensuræ.

Acerræ.

Vestes Sacerdotales.

Corona.

Stolæ Leuitarum.

Naula & cinnyræ.

Septū circa templum.

Fanum.

Valles ingentes in quib. templū fuit extructum explentur.

An. mundi 2941. *Ante Chri.ma.* 1043. Hedio & Ruffi. cap. 4. 3 Reg. 8.

plicibus porticibus, quas columnæ è nativo saxo sustentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Fores verò habebant omnes ex argento fabricatus. His tam magnis ac pulchris operibus & donariis septennio perfectis, non ad opulentiæ modo, sed & celeritatis ostentationem: quæ enim ætatem integram hominis poscere videbantur, tam breui, si ad magnitudinem conferatur, tempore erant absoluta: Salomon Rex per literas iussit magistratus ac seniores Hebræorum totum populum Hierosolyma congregare, ad spectandum templum, & ad transferendam illuc arcam Deo sacratam: denunciataque omnibus profectione Hierosolymitana, septimo demum mense conuenerunt, qui nostratibus est tisri, Macedonibus hyperberetæus: incidítque in eundem tempus scenopegia, festum apud Hebræos sanctissimum & maximum. Tollentes igitur Arcam, & tabernaculum quod Moses construxerat, omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei parata, transportauerunt in templum: accesserunt quoque illo cum victimis tam Rex quàm uniuersus populus ac Leuitæ, libamentibus & multo hostiarum sanguine viam pertundentes, & immanitam vim odoramentorum adolentes, vt circumquaque totus aer suauitate repletus etiam longè remotis sentiretur, constanti omnium opinione, aduentare Deum ad inhabitandum recens exstructum ac dedicatum sibi locum. nam neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus, latitudo est obortа, dum ad templum perueniunt, atque in hunc modum Arca est translata. Quum vero iam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli verò baiulantes Sacerdotes inter duos Cherubinos eam deposuerunt: quæ effigies coniunctis alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fecerat) Arcam velut sub vmbella aut tholo protexerunt. continebat hæc nihil aliud quàm duos tabulas lapideas, quæ decem præcepta, Dei olim in monte Sina prodita, insculpta eis conseruabant. Candelabrum autem & mensam & Altare æreum statuerunt in templo ante adytum, eisdem locis in quibus in tabernaculo prius sita fuerant: vbi quotidianas hostias offerebant. Cæterum Altare æreum pro fortitudine templi est positum, vt apertis illis in conspectu esset sacrificiorum magnificentia. reliquorum verò vasorum instrumentum omne in vnum congestum, intra templum est repositum. Postquam autem omnibus quæ ad Arcam attinebant ritè peractis, Sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repentè globus nebulæ, non asper, nec qualis hiberno tempore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus ac temperatus in templum influxit: & primo Sacerdotum visum, vt vix inuicem cernerent, obscurauit, deinde in omnibus eam cogitationem excitauit, quòd Deus in templum descendens, præsens ac libens loc domicilium sibi optaret. His talia volutantibus animo, Rex qui tum forte sedebat, assurrexit: verbisque & se & Deo dignis cæleste numen est allocutus. Tu quidem, inquit, sempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibi ipsi hanc vniuersi molem condidisse, quæ cælo, aere, terra & mari constat; quam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc verò templum ideò tuo nomini adornauimus, vt in hoc sacrificiis ac precibus in cælum missis tibi propitio vtaremur, certo persuasi, quòd & hic ades, & nostram interim abes. Quum enim omnia videas, audias omnia, nihil obstabit hæc ædes quo minus vbicunque te dignum est habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipue his, qui te desiderant,

Salomonis templum Deo consecratur.

Sacerdotes Arcam Dei in qua decem præcepta tabulæ lapideæ insculpta asseruabantur, in suũ locũ deponunt. Candelabrũ, mensa & altare aureũ. Altare æreũ. Nebula in templo.

Precatio Salomonis ad Deum. Deus immẽsus, & nullà extructi templi.

noctu

nocte dieq; præsens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit oratione ad populum, docens eos de potentia Dei simul & prouidentia. Hunc Dauidi suo patri futura, quæq; iam euenerint, quæq; euentura sint prædixisse: hunc ipsi nondum nato nomen impositisse, quo vocandus esset: quodque paterni regni successor templum ei ædificaturus esset prænunciasse. ergo cum vaticinium magna ex parte euentu sit cõprobatum, debere eos Deo laudes offerre cum gratiarum actione, & de promissionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus iam nũc fidem adstrui conspicerent. His affatus multitudinem Rex, tursum ad templum vertit oculos, & extensis ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impossibile est hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales retributiones conueniant. sed hoc vno quo nos cæteris animantibus præstantiores voluisti, laudare nos maiestatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atq; Hebræorum populum dignatus es, necesse est gratias agere. Qua enim re magis vel parum propitius placandus, vel in fauore es retinẽdus, quàm voce quam ex ære haurimus, & per hunc tursum ascendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obscuro loco ad tantam gloriam euexisti: deinde quòd mihi ipsi in præsentem diem omnia quæcunque promiseras præstitisti: precorque vt in posterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri potest, & familiam nostram in sempiternum augeas, quemadmodum patri meo & viuo & morituro es pollicitus, quòd apud nos regnum sit permansuum, & per innumeras successiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, simulque meis omnibus virtutem qua potissimùm delectaris. Ad hæc supplex oro, vt aliquid de tuo spiritu ad hoc templum incolendum deducas, vt nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum est domicilium vniuersum hoc cœli conuexum, nedum hoc qualecunque templum Tu tamen hoc vt proprium integrum seruato à vi hostium, oro, & tanquam possessionis tuæ curam gerito. Et si quando populus in peccatum prolapsus, ob hoc te affligente aut sterilitate terræ, aut pestilentia, similive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis præuaricatores soles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum supplex confugerit, salutem votis expetens exaudi tanquam præsens, & miseratus eos e calamitatibus eripe. Nec solis Hebræis errantibus hanc opem a te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit euidẽs, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi exstrui voluisti, & nos nec inhumani sumus nec alienigenis iniqui, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, tum bonarum rerum omniũ largitorem. Hæc loquutus & pronus humi stratus, cum aliquamdiu adorauisset, surrexit, hostiasq; ad altare adhibuit: quumq; id solidis victimis repleuisset, litatum Deo manifesto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibusq; inspectãtibus in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, vnanimiter adorauit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem signa vidissent eius beneuolentiæ:

An. mundi 2941. Ante Chr. ns. 1023.

Deus verax in promissis.

Oratio Solomonis, qua primũ Deo pro acceptis beneficiis gratias agit, & vt in posterum eum conseruet, precatur.

Solomon Deum vt tẽplũ hoc tanquã suã domicilũ protegat, supplex orat.

Exteri quoque vt exaudiantur in hoc loco precatur.

Solomonis victimas ignis ex aere in altare delapsus, absumit. 3. Reg. 8.

Anno mūdi 2941. Ante Chri. na. 1023.

Solomon populū ad laudes Dei, gratiarū actionem & preces hortatur.

3. Reg. 8. Solomonis in tẽpli dedicationem sacrificia.

Scenopegiæ festum.

Populū Rex dimittit, 3. Reg. 9.

Solomoni Deus iterū apparet, eique bona quæque si à paternis preceptis nusquā discederet, pollicetur.

Cōminatio gravis Israelitis à veræ pietatis tramite exorbitātibus proposita.

Hedio & Rusti. cap. 5. Solomonis regia tredecim annis absolvitur.

precandum admonens, vt perpetuò talem se exhibeat, & mentem eam puram ab omni peccati labe custodiat in iustitia & religione, quò possint præcepta per Mosem diuinitus tradita constanter obseruare. Sic enim fore genus Hebræorum felicissimum omniū, & cæteris mortalibus longè beatius. Simulque iubebat eos meminisse, quòd, quibus artibus parauissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia maiora atque cumulatiora quæsituri. Neq; enim aliter existimandum, quàm iustitiæ ac pietatis meritò hæc illis contigisse. esse autem facilius parare quæ desint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem Rex concionem dimisit, sacrificiis primùm factis tam pro se quàm pro populo: mactauitque vitulorum duodecim millia, agnorum centum & viginti millia, nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegiæ festum ante templum splendidè ac magnificè Rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerso populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam quisque domum, actis prius Regi gratiis, pro bene curata Republica, & pro tantis operibus absolutis, precatique vt eis omnipotens Deus in longum tempus Salomone Rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac festientes hymnosque sacros canentes, ita vt præ gaudio nullum vitæ laborem in reuertendo sentirent. Cæterùm illata in templum Arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, festisque diebus inter sacra & epulas exactis, cum iam singuli ad suas vrbes essent reuersi, Rex in somnis est admonitus, gratum Deo fuisse eius sacrificium, & vota exaudita esse. quodque seruaturus esset suum templum, & iemper habitaturus, donec ipsius posteri cum subiecto populo iustitiam colerent: inprimisque ipsum si à paternis præceptis nusquam discederet, ad summum felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iudææ tribu Regem defore. Quòd si prodito & oblitioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus eum excidendum: & neque generis ipsius reliquias mansuras, neque Israelitas calamitatem euasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus affligendos, & è patrio solo extorres, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum verò quod tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atque incensum iri, vrbe insuper hostili manu diruta: ita vt vbique sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, quum antea eius ope ad maximas diuitias maximamq; gloriam essent euecti. Quibus reliquias gentis responsuras, quòd propter peccata sua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denunciata sacræ literæ continent. Absoluta aūt templi fabrica, quæ septennio vt dictum est durauit, regiæ structuram est aggressus, quam vix tertio decimo anno consummauit, neque enim tantam curam huic operi, quantā ædificando tẽplo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi possit celebre, cooperāti Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia verò tametsi multū magnificentię templi cederet, quòd neque materia eius tanto ante præpa-

rata

nata fuiſſet, & Regi non Deo ſtrueretur domicilium, eo tardius ad finē eſt perducta. Et hæc tamen pro dignitate fortunarum Regis ac gentis eſt exædificata. Operæpreciũ autem fuerit totum eius ordinem ac diſpoſitionem indicaſſe, vt ex eius deſcriptione totam amplitudinem lector colligere ac conſiderare poſſit. Baſilica erat magna & pulchra, multis columnis ſuffulta, quam ad cauſas forenſes agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis, quæ eo ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc ſexdecim columnæ quadrangulæ ſuſtinebant, tectam opere Corinthiaco, additis paribus poſtibus cum valuis cæſatis ad ornamentum loci ſimul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata. lata triginta cubitos, columnis validis ſuffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura ſolebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vſum Reginæ facta, & aliæ aulæ quò ſe negocijs pactis animi cauſa cõferebant, omnes cedrinis tabulis cõſtratę partim laxo quadrato decẽcubitali conſtructę, partim ita vt ſolent regiæ vel tẽpla, incruſtatæ pretioſo marmore quod ę locis eo nomine celebribus apportatur. Et tribus quidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: quartus verò ſculpturum admirabile artificium oſtentabat, in quo effictæ erant variæ arborum ac plantarum ſpecies, frõdibus & foliis tanta ſubtilitate expreſſis vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum verò quod ſupererat vſq; ad lacunar, opere albario rectum, & diſcoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longiſſimæ. in quibus ſpiendidiſſima triclinia referta auro, vt quę aurea ſuppellectili ad omne regij cõuiuij miniſterium erant inſtructiſſima. Difficile eſt enumerare amplitudinem ac varietatem aularũ, tàm maiorum quàm mediocrium, tum quæ ſub terra latebant, quæue in aẽrem elegantiſſimè attollebantur. In ſumma totum ædificium e marmore candido & cedro, & auro atq; argento conſtabat: diſpoſitis per parietes & laquearia varijs lapillis auro incluſis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum erat prægrande ſoliũ ęlatum, ſpecie tribunalis, quod ſex gradibus aſcendebatur, in quorum ſingulis in extremitatibus leonum effigies erãt impoſitæ, totidem alijs ſupernè imminentibus. qua verò parte Rex inſidebat, manuum effigies eum excipiebant: & quà reclinabatur, dimidiatus erat iuuencus tergum ſuum reſpiciens: torumq; tribunal auro coagmentatum erat. Hęc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorẽ argenti Iromo Tyriorum Rege, & præter hæc cedri atq; pinus materiẽ. Sed & ipſe maximis donis Iromum eſt remuneratus, ſingulis annis frumentum ei mittens & vinum atq; oleum, quibus maximè opus habebat, vt diximus, eo quòd inſulam incoleret. Præterea Galileæ oppida numero viginti non procul à Tyro diſſita ei donauit: quæ cum ille perluſtrata ſatis conſideraſſet, & non valdè probaſſet, renunciari iuſſit Solomoni, ſibi non eſſe opus eis oppidis. & ex eo terra Chabalon eſt appellata, voce Phœnicum lingua, id quod diſplicet ſignificante. Quæſtiones etiam ænigmaticas Tyrius Rex ad Solomonem tranſmiſit, rogans vt eas explicaret, & dubitationem ſibi omnem eximeret. At ille callens huiuſmodi rerum ac naturæ prudentiſſimus, nihil inexplicatum relinquebat: ſed omnia ratione peruincens, & perſcrutatus eorum intellectum, apertiſſimè declarabat. Meminit horum duorum Regum & Menander,

An. mundi 2941. *Ante Chriſt. nat.* 1023.

Baſilica.

Tribunal.

Reginæ domus aliæque aulæ.

Ornamenta Solomonis regiæ.

Cubicula ad voluptatem facta aurea ſuppellectili referta.

3 Reg. 10.

Solomonis ſolium ex ebore factũ.

3. Reg. 5.

Gratitudo Solomonis erga Iromũ pro acceptis beneficijs.

3. Reg. 9.

3. Reg. 5.

Solomõ Tyrio Regi ænigmata q̃dã explicat.

Menander Hiſtoriographus Solomonis & Iromi meminit

An. mun. 2941. Ante Chri. na. 1023.

nander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens. Defuncto Abibalo successit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos triginta quatuor. Hic aggessit ad insulam agrum qui dicitur amplus, & auream columnam in Iouis delubro dedicauit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa, & demolitus antiqua templa, Herculi & Astartæ nona instauauit: primusq; Herculi statuam erexit mense pericio. Deinde expeditione contra Eyeos suscepta, quòd debita tributa non persoluerent, subactis illis victor est domum reuersus. Huius temporibus erat Abdemonus adolescens, qui problemata à Solomone Hierosolymorum Rege iniuncta dissoluebat.

Dius Iromi meminit.

Meminit & Dius sic scribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoq; Iouis Olympij: quod ante separatũ erat medio spacio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donarijs ornauit. consecenso deinde Libano materiem ad structuram templorum excidit. Addit q; Solomonem Hierosolymorum Regem ad hũc Iromum ænigmata misisse, solutionem eorum postulantem: quod cum ille non valuisset, magna pecunia mulctatum esse. Deinde per Abdemonum quendam virum Tyrium proposita explicuisse, & ipsum alia proposuisse: in quibus soluendis quum Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remisisse. Et Dius quidem ita scribit. Cæterum Rex quum videret mœnia Hierosolymorum turribus & propugnaculis ad securitatem egere, nec ea dignitati vrbis satis respondere, & muros instaurauit, & turres magnas in eis erexit.

Dius de Solomone.

Solomon Hierosolymis muros instaurat, & turres erigit.

Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Asorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palæstinæ vrbem, quam Pharao Rex Ægypti bello aggressus expugnauerat, excisisq; ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuò Rex eam exædificauit, quòd esset nauta munita, & ad bella rerumq; nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad secessus, voluptarios aptas ob aëris temperiẽ fructuumq; vbertatem, & perennibus aquis irriguas. Ingressus deinde in desertum quod est super Syriam, eiusq; regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à superiore Syria distantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde tex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, causa est hæc, quod mediterranea per desertum perennibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validissimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, qui factum sit vt omnes Ægyptiorum Reges à Menæo illo qui Memphin condidit, quique multis annis autum nostrum Abrahamum præcessit, vsque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti sint à quodam Rege nomine delumpto: operæprecium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis causam reddere. Pharao Regem Ægyptij sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus alijs differetes, quam primum Reges creati fuerint, potestatis

Solomon vrbes aliquot condit.

Asorus, Magedo, Gazara.

Betachora, Baleth.

Thadamora, siue Palmira.

Ægyptiorũ Reges cur Pharaones dicti.

potestatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini Reges alijs prius nominibus vocati post assumptum regnũ vocati sunt Ptolemæi a primo eius vrbis Rege: & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore quod à parentibus hereditarium in eos demanauit. Et hinc est, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnasseus cum CCCXXX. Reges post Minæum Memphis cõditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, quia Pharaones vocati sint omnes. Quum enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen eius ponit Nicaulen, nimirum ea de causa, quòd cùm soli mares huius appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego verò in nostræ gentis commẽtarijs reperi, quòd post Solomonis socerum Pharaonem nemo Ægyptiorum Regum amplius hoc nomine sit vocatus: & quod post illum venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo post dicemus: nunc verò ideo hæc memorauí, vt ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem Rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vsque ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum seruorum & colonorum, qui per agros distribuerentur, exegit, Hebræorum enim nemo ad seruiles operas adigebatur: nec erat æquum, vt cùm tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius quàm deuictis eiusmodi conditionis homines cõferentur: sed oës arma & currus atq; equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis verò quos ad seruitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qui procuratores essent regij, & sua cuique opera atq; negotia præscriberent. Quin & classem Rex in Ægyptio sinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, non procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac quoq; classe munificentia Hiromi Regis amici fuit vsui. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regijs procuratoribus in regionẽ Indiæ, olim Sophyram, nunc Auream terram nominatã, aurum illi adferrent. hi collectis circiter quadringẽtis talentis rectò ad Regem sunt reuersi. Interim ad Ægypti Æthiopiesq; Reginam, mulierẽ sapientiæ studiosam, & cætera quoq; egregiam, Solomonis virtutum ac sapientiæ fama delata, cupiditas eam incessit coràm visendi: sic enim fore vt experimento, non rumoribus crederet, q sæpenumero falsi eo quòd toti a fide renunciantium pendeant, paulo post euanescunt: decreuitq; suscepta longinqua peregrinatione illius sapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo differere. Venit igitur Hierosolyma splendido & opulento apparatu. Adducebat enim secum camelos onustos auro & varijs aromatibus lapillisque preciosis. Rex verò honorificentissimè exceptam, & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propositiones illius pro sua prudentia facile explicans, opinione citius dissoluebat. At illa stupebat ad Regis sapientiam, tanto maiorem experta quàm audierat: magisq; etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam belle dispositum ædificiorum ordinem, quòd hic quoque ingenium Regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata est quàm

Anno mundi 2953. Ante Christum 1011.

Ptolemæi. Cæsares.

Herodotus Ægyptiorum Regum nomina nõ recensẽt.

Nicaule Ægypti & Æthiopiæ Regina ad Solomonem venit.

3 Reg. 10. Solomo Chananæorũ reliquis tributa pendere cogit.

3. Reg. 10. Hebræorum libertas, & Chananæorũ seruitus.

Solomonis classis.

3. Reg 10.

Ægypti & Æthiopiæ Regina ad Solomonẽ venit.

Solomon Reginæ ænigmata cum prudentia explicat.

Æthiopiæ Regina Solomonis sapiẽtiam stupet.

An. mun. 2953. Ante Chri. nat. 1011.

Æthiopiæ Reginа Solomonis prudentiam & ſapientiam laudat.

Solomoni Regina ſplẽdida munera donat.

Solomõ Reginæ liberalitatem remunerat.

Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Ligna pꝛtioſa Solomoni allata.

Solomonis naues in itinere triennium abſumebant.

aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum ſumptus tam dapſiles, apparatumq; miniſterij. nam & cultu erant decentiſſimo, & perquàm ſcitè omnia adminiſtrabant. Nec minor fuit admiratio dum quotidiana ſacrificia videret, quantaq; cura & religione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea verſarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer admirabatur, id quod nec diſſimulare potuit, ſed apud Regẽ ingenuè faſſa eſt, quantopere huiuſmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, inquit, Rex, quæ auditu percipiuntur çunctatius credere ſolemus: ſed de tuis bonis, quæ vel intra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed quum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam tuæ felicitati nunc præſens video. Quamuis enim auribus perſuadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræſentare, ſicut nunc oculis noſtris ſubijciuntur. de me quidem fatendum eſt, quòd cùm de fide eius hæſitaſſem, ne fortè aliquid affingeret, nunc longè maiora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, quibus perpetuò ſapientia tua frui datum eſt. Laudandus Deus qui regionem hanc & habitatores eius adeò dilexit, vt te Regem eis præficeret. Nec contenta verbis indicaſſe quanti Regẽ faceret, etiam muneribus ſuam erga illum obſeruantiã teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorumq; precioſiſſimorum. Aiunt etiam ꝙ balſami plantam, cuius hodie quoque ferax eſt noſtra regio, illius Reginæ munificentiæ ferri acceptam oportuit. Nec minora fuêre quæ ipſa à Rege recepit, optione etiã illi gmiſſa. nihil enim roganti negatũ eſt: ſed libentius quã illa peteret largiẽs, ingnẽ præ ſe tulit liberalitatẽ. Atq; ita Ægyptiorum Regina datis ſimul & acceptis ampliſſimis muneribus in patrium ſolum reuertitur. Per idẽ tempus allatis ex Aurea, ſicut vocant, terra gẽmis & lignis pineis, ex hac materie Rex fulcra templi ac regiæ fecit, eiuſq; parte vſus eſt ad inſtrumenta muſica, cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos ſolent accinere. nunquam enim antehac tam elegãs apportata fuerat. Sed nemo ſic cogitet, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæue ad illiciẽdos emptores hac appellatione mangonizant negociatores, illis eſſe ſimilia. illa enim aſpectu ſiculnã materiem referunt, niſi quòd candidiora ſunt & fulgentiora: id quod admonere officij noſtri duximus, ne quis per ignorantiam in his diſcernendis fallatur, quandoquidem res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadem claſſis attulit Regi auri talenta DCLXVI. non annumerato quod priuatim negociatores mercati ſunt, nec eo quod toparchæ & Reges Arabiæ dono illi miſerũt. Ex eo fecit ducenta ſcuta fuſilia ſingula ſexcẽtos ſiclos pendentia, & trecentos clypeos, quorum ſinguli trecentas minas pẽderent: atq; hæc oĩa in aula Saltus Libani vocata repoſuit. Sed & pocula ex auro ſolido paraiuit, & è lapide pretioſo, in vſum conuiuij ſingulari arte fabrefacta, reliquamq; oẽm ſuppellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum argento in commerciis erat precium. Multa enim nauigia Rex in mari, quod vocatur Tharſicum, habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre iuſſit, pro quibus exportatis aurum & argentum Regi referebant, multumq; eboris, & mancipia Æthiopica & ſimias. Ea nauigatio in itu ac reditu triennium integrum abſumebat. Fama etiã celeberrima per omnes circumquaque regiones de Solomonis virtutibus ac

ſapientia

sapientia diuagabatur: qua exciti pleriq; Reges, quo certiores de iam dictis fierent, visendi eius cupidine flagrabant, & exquisita munificentia studiosus eius se declarabant. Mittebantur vasa tàm aurea quàm argentea, & vestes purpureæ, & omne genus aromata: equi præterea currusq;, & muli subuehendis farcinis, qui vel robore vel pulchritudine Regi placituri videbantur: vt ad eum equorum ac curruum numerum, quem iam ante habuerat, ex donaticijs quadringenti currus accederet. Habuit enim prius currus mille, equorum viginti millia. hi quum pulcherrimi fuere, tum ad cursum exercitatissimi, vt collati ad exteros omnes post se relinquerent. His decus addebant equites, flos iuuentutis, procera statura, promissoq; capillitio cõspicui, & tunicas è lana purpura indui, adhæc tamen auri capillum quotidie spargebant, vt à solarium radiorum contactum fulgore a capitibus eorum reflecteretur. Hi armati & pharetris succincti regium currum stipabant, quo sublimis inuectus, & amictus veste candida, manè solebat vrbem egredi. Aberat ab Hierosolymis duorum schœnorum spacio prædium nomine Hettam, hortis & inductis fontibus amœnum simul ac opulentum. In eum locũ vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia & prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & quum esset elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermisit, sed & harum quotquot Hierosolyma regiæ sedem ducebant, silice constrauit, tum vt vtro citroq; commeantibus essent faciles, tum ad ostentandam hac quoq; parte principatus sui magnificentiam. Distributisq; oppidatim curribus, & in singula certo numero ad alendum præfinito, circa se quidem paucos reseruauit: loca verò vbi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hierosolymis esse fecit, quanta fuit saxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa visas, in campis eius adeò multiplicauit, vt moros numero æquarent. Mandauit etiam negotiatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad se adducerent, in singulas bigas sexcentarum argenti drachmarum prẽcio constituto: quos deinde ad Syriæ Regis & transeuphratenses mittere solebat. Quumq; esset omnium Regum gloriosissimus & pissimus, & opibus ac prudentia omnes superasset, qui ante illum rem Hebræorum administrauerant, deterior factus est ante obitum: & à patrijs moribus desciscendo, indignum antegentis rebus vitæ exitum habuit. Nam insaniens in mulieres, & in rebus veneris immodicus, non contentus suæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atq; ita contemptis semel Mosis institutis, quæ non nisi gentis eiusdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipsam rem legislator præcauere voluerat, ne per hanc occasionem peregrinis implicarentur ritibus, neue relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones se transferrent. Sed hæc Salomon contempsit, voluptate irrationali victus: ductisq; vxoribus è principibus virisq; illustribus prognatis septingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum Regis filia, adeò consuetudine earum est captus, vt ritus earum imitaretur, quò magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim senescente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei sui neglexit, & mulierum exterarum ritibus assuevit: quamuis iam ante quoq; à præscripto legum discesserat, quando

An. mundi 2953. Ante Christum nat. 1011.

Solomoni pleriq; Reges exquisita munera mittunt.

Munera Solomoni allata, eiusq; equitatus.

Hettam.

Viæ circa Hierosolyma silice stratæ.

Oppida curruum Argenti, Solomonis tempore, copia.

Equi Ægyptiaci.

3. Regum 11. Solomon exteras matrimonio sibi iungens, ab ijs seducitur.

An. mundi 2964. Ante Christum nat. 1000.

eius

An. mundi 2961. Ante Christum nat. 1000.

æreas boum effigies basi maris illius addiderat, sicut solio suo leonum post apposuit. Nam neq; illa fas erat facere. Cumq; domestică haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatẽ ad posteros reliquerat, discedens ab eius imitatione, idq; bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaq; ad illũ propheta missus à Deo, dicens neq; clam esse eius impietatem, neq; diutius impunitã fore: viuo tamen regnũ non auferendũ, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, alium pœnas daturum: ita tamen vt non vniuersum regnum deficeret, sed decem solæ tribus seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idq; ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus fuerat, in contrariũ vergente. Nec multũ temporis post hanc prophetæ denunciationẽ est elapsum, dũ hoc ita deo sic volente, exortus est, cui nomen Adetus, Regi infensus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio semine. Cumq; Ioabus copiarũ Dauidis imperator Idumæã subigeret, omnibus eius gentis, qui per ætatem arma ferre possent, internecione intra sex menses deletis, hic etiam tum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorũ Regem euasit, ab eo cognitus exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentia illius est consecutus: & postquam adoleuit tam carus ei factus est, vt Rex coniugis suæ sororem, nomine Taphinen, nuptum ei tradiderit: ex qua filius natus, cum Regis liberis est educatus. Porrò accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio, adiit, rogans vt sibi in patriam reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quamue ob iniuriã prouocatus relinquere amicum bene meritum cuperet, etsi non semel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cum iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non amplius ferente, cuius nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Adetus impetrato à suo Rege commeatu, in Idumæam reuertitur. & cum non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præsidijs impositis in officio contineretur, nec liceret impunè res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cum incidisset in quendam Razarum, qui defecerat à Sophenæ Rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus popularetur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, Rex declaratus, Israëlitarum ditionem crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cædibus. Et quasi parum esset Hebræus vnus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret, Hieroboamus Nabatæi filius, veteri quodam odio ad res nouandas excitatus. Cum enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat. Eius operis curam tanta solertia gessit vt Rex, comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, eum Iosephi tribui præficeret. Ad quam dum Hierosolymis egressus iter faceret, obuiam ei fit Propheta nomine Achia, Silunite oppido oriundus. Is salutatum eum de via paulum seduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: scissoq; in duodecim frusta pallio quo ipse amiciebatur, iussit Hieroboamum decem

Pœna Solomoni intenta, ob Deos alienos receptos.

Aderus Solomoni infensus.

Aderus in Ægyptum profugit.

Aderus Pharaonem vt sibi in patriã reuerti permittat, orat.

Aderus in Idumæã reuertitur, inde in Syriam se confert.

Razarus cũ Adero hostis Solomonis.

Hieroboamus Solomonem infestat.

Achia Propheta Hieroboamum decem tribuum Regem futurum ostendit.

inde

inde sumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, scisso imperio Solomonis, eius filio propter promissionem Dauidi factam tribū vnam eū altera ei contigua daturus est: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & dijs earum totū se deuouit. Quare sciens ceu-sam propter quam Deus ab illo est alienatus, iustitiam colito, & legum perpetuus custos ac conseruator esto, cum pietatis ac religionis præmiū maximum tibi sit propositum, nimirum vt tantus euadas, quantum scis Dauidem prius fuisse. His Prophetæ verbis erectus ad spes magnas Hieroboamus, cum esset alioqui ambitioso & inquieto ingenio, quam primum in suam prouinciam peruenit, non immemor præsagij Prophetici solicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipsiq; principatum deferret. Cuius conatibus & insidijs cognitis Solomon volebat eum cōprehensum occidere. At ille ad Susacum Ægypti Regem profugus & præsens periculum euasit, & manendo illic vsq; Solomonis obitum regno se Israelitico incolumem seruauit.

An. mundi 2971. Ante Christum nat. 993.

Hieroboamus in Ægyptum profugit, vbi vsque ad Solomonis obitū manet.

CAP. III.

Solomone defuncto, populum à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum Regem fecit.

SOlomon autem iam admodum senex moritur, exactis regni annis octuaginta, vixit verò nonaginta quatuor, sepeliturq; Hierosolymis, omnium Regum felicissimus & opulentissimus atq; prudentissimus, excepto peccato, ad quod iam senescens à mulieribus est pertractus, de quo & consecutis mox Hebræorum calamitatibus satis dictum est. Cæterum defuncto Solomone, & succedente in principatū eius filio Roboamo, quem è Noma Ammanitici generis muliere susceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miserunt, qui Hieroboamū reuocarent. qui cum ad eos in vrbem Sicima venisset, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Israelitarum illic habito, regnum de populi consensu accipere. Accedunt itaq; illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de seruitio remitteret, & patre suo veller esse mitior. Graui enim illius iugo se pressos fuisse. Sic enim firmius ei fore imperiū, si amari mallet quàm metui. Ille post triduum ad postulata responsurum se pollicitus, statim in suspicionem venit, quòd sine mora votis eorum non annuisset. Decere enim eius ætatē putabant, procliuē esse ad benè merendum. nonnihil tamen spei suberat, quòd non statim essent repulsam passi. Interim ille cōuocatis paternis amicis cōsultabat, quale responsum populo dari oporteat. qui, quū benè ipsi cuperent, & populi naturā probè callerēt, suaserunt, vt comiter populum alloqueretur, &, posito aliquantisper fastu regio, ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facilè illum amaturos, quòd natura ita comparatum sit, vt subiecti delectentur Regibus mansuetis, & de suo fastigio nōnihil se demittētibus. Ibi Deus sine dubio mentē ademit homini, cui tam vtilis in omne tēpus sententia, certè ad præsens ambienti regnū necessaria, nō probabatur: sed accitis æqualibus suis iuuenibus, & exposito seniorū cōsilio, qd ipsis videretur, proferre iussit. Illi, quia nec ætatē poterāt, nec Deus sinebat, vlteriora cernere,

Mors Solomonis.

Hedio & Ruffinus cap. 8. al 4. 3. Regum 12. Populus à Roboamo onerum mitigationem petit.

Seniorum consilium salutare.

An. mvm. 2971. Ante Christum nat. 993.

Iuniorum consilium, quod Roboam, seniorũ spreto, sequitur.

Israelitæ petitionis suæ repulsam passi à Roboamo deficiunt.

Roboã apostatas vi retractaturus à proposito abstinere iubetur.

Regia Ieroboami.

Vitulæ Ieroboami curfactæ.

Ieroboam idololatriæ fusor.

cernere, autores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitum ipsius crassiorem esse quàm patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, durius etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum vt ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus Rex, & ratus decere matestatem principatus ita è responsum, postquam tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione suspensis, & existimantibus benignum aliquid sibi proponendum, omisso amicorum consilio, ex iuuenum sententia respondit. non sine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium suus euentus sequeretur. Ieti enim velut ferro tam duris verbis non secus ac si a minimis ad rem tam esset peruentum per indignationem vno ore exclamãt, nihil sibi futurum amplius cum Dauidis progenie, haberet ipse templũ quod pater exstruxisset, manifestè defectionem præ se ferentes. Adeoq; permanax ira fuit, vt Adoramum quęstorem regium, missum ad excusandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandosq; cõcitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus id quod erat, se in tumulto saxis impetitum, veritusq; ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepidè consenso curru quantum potuit, Hierololyma properauit. Et Iudæ quidem ac Beniamis tribus communibus suffragijs Regem eum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægrè ferens, conuentu duarum tribuum sibi subditarum indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliquas decem vi ad officium retinere, nisi Deus per Prophetam intercessisset, admonens nefas esse ciuile bellum mouere, præsertim cum Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum Regis gesta, ac tum demum res Roboami duarum tribuum Regis dicemus, seriem narrationis ita postulante. Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanuelam vrbẽ aliud ædificauit. Nec multo post instante Scenopegia, cogitans secum, quod si permitteret populo Hierosolymitanam professionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremonijs, facile mutata voluntate, seq; relicto ad priorem regem accedere posset, idq; non dominationi suæ tantum, verum etiam vitæ periculosum foret, statuit hoc modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis tonitem, effigies illas vtrobiq; consecrauit: & conuentu indicto decem tribuum, quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus. Viri populares, notum vobis existimo, quod nullus locus Deo est vacuus, & quod is nullo certo loco includitur: sed vbiq; nota exaudit, vbiq; cultores suos respicit. Quare non placet mihi, hoc tempore vos Hierosolyma vrbem infensam longo itinere proficisci religionis ergo. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas confecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum rite adoretis. Nec deerunt Sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo quicunque ex vobis Sacerdotium ambit, vitulum & arietem Deo macter, quo inaugurentur etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis

bis populum decepit.autor ei factus patriæ religionis deserendæ: quæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti,postremò in captiuitatem abducerentur, sicut suo loco dicetur. Porro appetente iam septimi mensis festiuitate, voles & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur,ante vitulam altare posuit:moxq; assumpta Pontificis persona,cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cumq; iam holocaustomata in conspectu totius populi pararet incendere,Deo mittente superuenit à Hierosolymis propheta,nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progressus,audiente Rege ad altare sermonem vertit. Altare, altare hæc dicit dominus. Exoritur quidam de genere Dauidis,Iosias nomine,is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et vt nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc,& adipes victimarum in eo congesti in humum effundentur. His prophetæ verbis iritatus Rex, intendit in eum manum,iubens hominem comprehendi:moxque sideratum brachium diriguit,vt reducere manum non posset,torpente membro, haud secus quàm si esset exanime Altare quoque diruptum impositas victimas effudit,ita vt vates Dei prædixerat. Ibi Rex videns hominem vecidicum esse ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affectæ dexteræ vigorem pristinum redderet, quod cum ita factum esset, lætus recepta sanitate, rogabat propheram vt cum eo prandere dignaretur. excusauit Iadon,negans se in ea vrbe panem aut vinum sumpturum.id enim sibi contra interdictum Dei non licere. vetitum etiam ne per eãdem viam reuertatur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam,eo magis de se cœpit esse solicitus,ex his quæ viderat & audierat, patum felicem rerum suarum exitum augurans.Erat in ea vrbe malus quidã Pseudopropheta, quem Hieroboamus in honore habebat, seductus ab illo omnia ad gratiam loquente.hic tum decumbebat,quòd esset senio languidus. cumque audisset à filijs de aduentu propheræ à Hierololymis, & prodigijs per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuã dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus ne Rex de hospite melius quàm de se opinaretur, mandauit filijs vt eucstigio asinum stratum adiret sibi expedirent.quibus imperata exsecutis,conscenso iumento per vestigia propheræ properabat quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & vmbrosa,primò salutauit: deinde expostulauit eũ eo quòd non ad se diuertisset,hospitalitate fruiturus. quo referente vetitum sea Deo,ne apud quenquam in ea vrbe cibum sumeret certè apud me,inquit,licuit sumere nam ego quoque propheta sum eiusdem cuius tu cultor numinis. & nunc ipsius iussu venio, te ad nos adducturus,& prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni,pœnam inobedientiæ pœnæque mortis denuncians. Fore enim vt in itinere à leone discerpatur,nec in paternum monumentum inferatur. Hæc autem Deo volente,contigisse opinor,quò minus apud Hieroboamũ Iadonis verba fidem inuenirent, de mendacio suspecti.Nam redeunti Hierosolymã, leo factus obuiam, detractum de iumento necauit,nihil ipso asino.imo & illum & propheræ cadauer seruabat accubans,donec viatores quidam rem visam nec-

 dopropha-

An mundi 2971. Ante Christ. nat. 991.

Neglectus cultus diuini omnium malorũ causa.

3. Reg. 13.

Vaticinium contra altare in Bethel.

Miraculo vaticiniũ confirmatur.

Emortuæ dextræ sanitas restituitur.

Hedio & Ruffinus Cap.9.

Propheta ad Ieroboamũ missus per mendacium reducitur.

Inobedientis prophetæ pœna & sepultura.

An. mun-di 2971. Ante Chri. nat 993 Iadonis Prophetiam ex 20. cap. Pseudopropheta obfuscat.

doprophetæ renunciauerunt. Tum ille filijs in hoc missis corpus eius in vrbem reportauit, inibiq; magnifice sepelijt, monitis filijs vt se quoque post mortem in idem monumentum inferrent. Vera enim esse quæcunque ille præcecinisset, de vrbe illa & altari, & Sacerdotibus Ieroboami prophetis. ad se autem nullam post mortem iniuriam pertenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso odium discrimine. Post lata funebria Prophetæ reddita, & iniuncta filijs mandata, cum esset vir malus & impius, Hieroboamum adit, & quid ita, inquit, istius fanum turbarus es sermonibus? Illo vero de altari & sua ipsius manu referente ac vere hominem Dei vaticinio coercente, cœpit hanc eius opinionem malitiose labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare. Aiebat enim præ latitudine manum eius obtorpuisse, dum altari infert victimas, ac deinde post quietem pristinum vigorem recepisse. Altare etiam recentis tum structuræ, quod tot ac tantarum victimarum molem non ferret, diruptum concidisse. Postremò vaticinium indicat à leone esse necatum: adeo nihil diuinum, nec in vita nec in verbis eius, fuisse. His dictis Reg. persuasit, & mentem eius à Deo & iustis ac pijs operibus in totum, ac etiam in extremam impietatem præcipitauit. Ita tantum enim potitus contra quam iustum fas debacchatus est, vt nihil aliud quæreret, quam quomodo malis magis ac magis semetipse nouis sceleribus superaret. Sed hoc omitto, de Salomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, vrbes munitas & magnas condidit, quarum nomina hæc: Bethlecem, Etame, Thecoe, Bethsur, Socho, Odolam, Ipa, Marela, Ziph, Adoraim, Lachis, Azeca, Sarem, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ sitæ. Alias deinde æque magnas in Benjamitica sorte muniuit, singulisq; sua præfida & præfectos imposuit, frumento, vino, oleo, æreisque commeatibus abunde instructis. Scutorum etiam & lanceatum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus sufficeret. Ad hunc Hierosolymis degentem è tota Israelitarum ditione confluxerunt Sacerdotes & Leuitæ, & quotquot è reliqua plebe erant boni ac iusti, patrias suas relinquebant, vt Hierosolymis Deum colere liceret, offensi Hieroboami tyrannide, qui eos ad suarum vitiatarum adorationem vi adigere volebat. quo factum est, vt Hieroboami regnum integro triennio talibus accessionibus creseeret. Qui cum ex priore matrimonio cognatam cuiusdam mulieris tres liberos susceperat, superduxit postea cognatam aliam, Machamen Thamare Abesaloni filia progenitam, ex qua Abiam patrem factus est. Et quamuis etiam ex alijs vxoribus liberos haberet, præ omnibus tamen amauit Machamen. Erant enim ei legitimæ vxores octodecim, concubinæ verò viginti: & ex his viginti octo filij, filiæ verò sexaginta. Abiam verò Maechæ filium successorem sibi designauit, eiusque fidei thesauros suos commendauit. Sed, vt plerunque solent mortales fortuna abundantes corrumpi, Roboamo quoque idem accidit. Videns enim sui regni tanta incrementa, ad iniustas & impias actiones se flexit, factus contemptor veræ religionis ita vt etiam populum in imitationem sui perraheret: quandoquidem ea est eorum hominum natura, vt cum principum ac magistratuum moribus etiam sua instituta mutentur, quorum modestia cum norma corrigi debeat. Quo pro virtutibus virtutes sequuntur, eloquium nisi eadem quæ Reges faciant, improbare facta illorum videntur: sicut sub Roboamo contigit.

Hedio & Rufino Cap. 10. Roboami vrbes munitæ. 2. Paralip. 11.

Pij Israelitæ redeunt ad Roboamu.

Roboami vxores & liberi.

Regis ad exemplum loquitur orbis.

sentisgit, populo leges ac pietatem egregiè cõtemnente, ne iustitiæ studijs Regem suum offenderet. *Ann. mundi 2975. Ante Christum natum 989.*

CAP. IIII.

Susacus Aegyptiorum Rex captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.

HAnc contumeliam Deus per Susacum Aegyptiorum Regem vltus est, cuius res gestas Herodotus per errore Seosthi adscribit. hic enim Susacus quinto anno Roboam regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus 1200. equitum 60000. peditum 400000. eius miles maximè ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionem, munitissimas Roboami vrbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis, postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus verò vnà cum suis à Susaci exercitu obsessus, vetus ad supplicationes exorare Deum non potuit, vt victoriam annueret. Samæas quoq; Prophera eos terruit, dicens Deum minari deserturũ se illos, qui saltem tpus priores deseruerant, quamobrem consternati, & videntes nullam salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperunt, inter se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destitutos. Deus autem videns eos sic affectos, & peccata sua confitentes, per Prophetam denunciauit, nolle se eos perdere: subditurum tamen Ægyptijs, vt experiantur, vtrum commodius sit, Deo seruire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedente Vrbem, cõditiones non seruauit: sed deprædatus tẽplũ, thesauros tum Deo factos tum regios expilauit, exportata inter alia ingenti auri atq; argenti multitudine, ac ne scrupulo quidem relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Salomon Rex fecerat: ac ne phaletras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophene Rege acceptas: atq; ita cum opima præda domum est reuersus. Meminit aũt huius expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantum errans, & quòd, persuasis multis aliis gentibus, etiã Palæstinam Syriam subiugarit, hominibus, non expectata vi, deditionẽ facientibus. Apparet aũt satis, quòd nostram gentem dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos, qui prius, quàm martem experirẽtur, deditionem fecissent, in quibus pudenda muliebria inculpsisse inerint. Roboamus aũt is fuit Rex noster, qui vrbem, antequam oppugnaretur, dedidit. Idem ait Æthiopas quoq; ab Ægyptijs circumcisionem virilium didicisse. Phœnicas enim & Syros Palæstinos fateri se hanc ab Ægyptijs accepisse. Constat autem, quod nulli alij circuncidantur in Palæstina Syriæ præterquam nos. Sed de his quisq; suo arbitratu sentiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parẽ æreorũ numerũ refecit, eaq; scutatijs & excubitoribus suis assignauit: & sine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tẽpora elabi passus est, metu cohibente, eò quòd perpetuum illi esset cum Hieroboamo dissidiũ. Vixit annos 57. ex quib. decem & septẽ in principatu exegit, vir arrogans ac insipiẽs, vt qui propter

Aliàs cap. 5. Susacus magnis copijs Iudæam inuadit.

Hierosolyma obsessa.

Samæas Prophera Iudæorum impietatẽ arguit. 2. Paral. 2.

Samæas populum consolatur.

Hierosolyma & templum deprædatur. 3 Regum 14. Herodotus de hac expeditione quid scripserit.

Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerũ facit.

Roboamus moritur cuius Abias in regno succedit.

Ann. mundi spretum paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in Regijs conditorijs In regnum paternum Abias successit, octauum iam supra decimum annum Hieroboamo apud decem tribus regnum obtinente.

Finit mundum 975. Et quoniam huius Regis exitum diximus, superest, vt quis Hieroboami finis fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neque modum, neq; finem impietatis faciens, singulis diebus aras in excelsis locis extruebat, & sacrificos his e vulgo affigebat. Hanc suam contumeliam, dignamq; tanta impietate pœnam, nō multò post Deus in caput ipsius atq; familiæ vertit. Cumq; filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iussit vxorem suam, mutato cultu, sumptoq; priuato habitu, ad Achiam Prophetam proficisci. esse enim hunc virum in prædicendis futuris mirificum, à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset: mandauitq; vt quasi peregrina de filio percontaretur, esset ne præsentem morbum euasurus. Illa, habitu mutato, ita vt à marito iussa fuerat, in Silūtem, vbi tum Achias degebat, peruenit. Iamq; aduentante ad illius ædes mulier, cæcutienti præsenio Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret & quid ad interrogata respondendum sit. Et cum iam pro foribus esset priuatam hospitem simulans, exclamat, Ingredere Hieroboami coniux, quid te ipsam celas? Deum certè latere non potes, qui me de aduētu tuo præmonuit, mandauitq; quid tecum loquiderbeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei verbis ei renuncia. Quoniam te magnum è paruo & humili reddidi, & abscisso à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum me fusiles Deos, quam me colere maluisti: deò delebo te, & tuum genus, & cadauera vestra à canibus atq; alitibus deuorabuntur. constituam enim Regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers vltionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia Regis impietatem est imitatus, & Deos ab illo factos adorat, relictis meis cerimonijs. Tu vero mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te vrbem ingrediente, ille à vita exiturus est, sepelieturq; defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus exstitit. Hoc oraculo mulier territa se proripit & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans plangensq; misera properat propter maritum, eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum visura erat: reuersaque domum, illum quidem, ita vt Propheta prædixerat, exanimem reperit, Regi verò cuncta ordine renunciauit.

Ieroboami filio ægrotante, mater ad Achiam Prophetam mittit.

Pœna Ieroboamo & populo prædicta.

CAP. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd Basanes Hieroboami genera exstirpator, ipse regnum occupauerit.

Alias Cap. 6. Ieroboami contra Abiā Iudæ Regem expeditio.

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis, contra Abiam filium Roboami, duarū tribuum Regē qui tum patri successerat,

ferat, duxit exercitum, propter ætatem eius nõ satis administrandis rebus maturam sperans se facilem victoriam reportaturum. Ille verò, audito aduentu Hieroboami, haudquaquam est perterritus, sed supra ætatem, & supra quàm hostis sperauerat, impigre collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodã loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum castra metatus ad prælium se & suos parabat. Habebat aũt in castris quadringenta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numerosiores fuêre. Vt verò pugnandi studio acies instructæ ex aduerso constitêre, Abias, occupato editiore quodã loco manu mota silentium ab hoste petiit. Quo impetrato, sic orsus est dicere. Quod Dauidi atq; eius posteris regnũ in multas ætates duraturum diuinitus sit concessum, ne ipsi quidem ignoratis: quò magis miror cur, deserto meo patre, Hieroboamo eius seruo adhæserit malueritis, & nunc ab illo contra nos stetis iusto Dei suffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte depulturi. maiorem enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniusta vi occupat. Sed non diu fruetur sua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum scelerum, qui finem imponet eius nefariis facinoribus, quandoquidem ipse non vult imponere, atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non desinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis consiliis seductus, parum comiter vos allocutus est, irati deseruistis non tam illum quàm Deum optimum maximum, legesq; eius omnium, quæ vnquam fuêre, sanctissimas. Atqui æquum erat veniam dedisse non solum verbi durioris homini iuueni & concionandi non admodũ perito, sed etiam si re aliquid per ætatem peccasset, vel propter Solomonem patrẽ, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim est parentum meritis peccatorum errata condonari. Vos verò nullam eorum rationem habuistis, ac ne nunc quidem habetis, sed tam numeroso exercitu contra nos venistis, qua quæso re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celsioribus, quæ non religionis, sed impietatis vestræ argumẽta sunt? An fortè multitudo, qua potiores estis spẽ vobis facit victoriæ? At nihil potest quantumlibet innumeros exercitus, pro iniustitia contra ius arma ferẽtis. In sola enim pietate ac iustitia spes victoriæ sita est, quæ profecto penes nos est, qui constanter in seruandis legibus & veri numinis cultu perseueramus: quem non manus artificis e materia fragili sculpturum, neq; scelestus Rex commentus est ad imponendum vulgo ignobili, sed qui conditor est omnium, & principium huius vniuersitatis simul & finis. Quamobrem nunc quoq; suadeo, vt resipiscatis, & secuti meliora consilia desinatis contra instituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem peruenistis. Dum in hanc sententiam Abias verba facit ad Israeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè missa à tergo Abianorum conspicitur: qui circumuentos se videntes nõ mediocriter sunt territi. Ibi Abias bono animo suos esse iubet, omnemque fiduciam in Deo ponere: illum certe nullis hominum insidiis circumuenirí. Ad hanc Regis vocem redditus est militi animus: & inuocata ope numinis, ad Sacerdotum classica ingenti clamore sublato alacritatis indice in hostem irruunt. Nec defuit cæleste auxilium, quod hostium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus. Tantã enim stragem ediderunt, quanta in nullis vel Græcorum vel barbarorum inuenitur cõmentariis. Cæsis enim quingẽtis millibus memorabilem apud

An. mundi 2988. Ante Christ. 976.

Abias contra Ieroboamum exercitum colligit.

Abias ad Hebræos oratio, qua defectionem & impietatem eis exprobrat.

Abias victoria potitur.

omnes posteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum maximas vi captas diripuerunt, Bethelen cum sua ditione, itemque Ianaam & huic cōtiguam dationem. Post eam cladem Hieroboami vires omnino fracta fuere, quamdiu Abia fuit superstes. Defunctus enim est non multo post victoriam, exacto tertio principatus sui anno: sepultus q; est Hierosolymis in maiorum suorum conditoriis, relictis ex vxore duobus & quatuordecim, ex liberorū numero e viginti & duobus. Successit ei filius Asanus, matre Machea genitus, quo regnante Hebraeorum regio decennii pace potita est. Atque hæc quidem de rebus Abiæ sunt prodita. Mortuus est deinde eius filius Asanus Rex decimo octauo, cum regnasset annis viginti duobus, secundo item anno regni Ahabi exacto. Huius loco imperauit filius Nadabus, pater eius malicia & impietate longe impar, qui, in principatu biennio exacto, tempore dato ex castris ad Gabaeno Palæstinorum vrbem, vt putabat se eam obsidione posse capere. Interim quidam e domesticis eius amicis Basanes Machelii filius insidiis interceptum occidit, & arrepto regno totam eius stirpem excidit, euentumque iuxta Prophetæ vaticinium vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur à canibus laniari absumerentur, qui verò in agris ab auibus. Atq; in hūc modum Hieroboami familia debitas impietatis & scelerum pœnas exsoluit.

An. mundi 2983. Ante Chri. na. 976.

Mors Abiæ.

Asanus Rex Iudæ.

An. mundi 2991. Ante Chri. na. 973.

Anno mundi 2992. Ante Chri. na. 972.

An. mundi 2999. Ante Chri. na. 971.

Hedio & Ruff. ca. 12. al. 8.

Asani pietas.

2. Reg. 15.

CAP. VI.

Aethiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus.

ASanus autem Hierosolymorum Rex vir erat moribus honestissimis præditus & cœlestis numinis obseruantissimus, quicquid nihil vel cogitaret vel faceret nisi pietati ac naturæ legibus conforme. is confecit quicquid erat in suo regno vitiosum, sublatis omnibus exoticis numinibus: habuitq; in exercitu lectissimorum virorum scutatorum ac hastatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu item Beniamitica scutatorum & sagittariorum ducenta quinquaginta millia. Huius regni anno decimo Zaraes Aethiopum Rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum ne pe centa millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Hic progresso vsque Mareiam, quæ est vrbs ditionis Iudæ, occurrit Asanus: & instructa contra eum acie, non procul ab vrbe in quodam valle, cui nomen Saphatha, vt vidit ingentē Æthiopum multitudinem, exclamauit Deum inuocans, orauitq; vt victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur annuere. Venisse se ad dimicandum cum Zaraele illius ope fretum, qui paucos plurium, & imbelles fortium victores posset reddere. Hæc precanti Deus victoriæ signum obtulit: quo visō Rex alacris cum hoste conflixit, cæsisque primis, reliquos terga vertentes vsque in agrum Gerarenum persequutus est. Versi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. Idem & in castris hostium factum est: vnde multum auri egestum est, præda q; abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta dibari omnes reuertuntur Hierosolymam: quæ non longe aberant quum illis propheta Azarias fit obuiā. is postea quam signum consistere iussit, quis est dicere, hāc victoriam diuino fa-

Æthiopes cum Asanum capiunt.

2. Par. 14.

An. mundi 3000. Ante Chri. na. 964.

Asani victoria.

uore

more eis cõtigisse propter seruatam iustitiam ac pietatem, & quia semper Dei voluntati obtemperauissent. Quòd si ita, vt cœperant, pergerent, ipsi posterum quoq; victorias de hoste & vitam fortunatã eiusdem suo ex alis expectaturum: si uero a religione desciuerint, omnia contraria illos maneresque tunc temporis, in quo neq; propheta verax in populo reperiretur, neq; sacerdos iustitiæ cultor: tuncq; & vrbes eorum subuertendas esse, & gentem per omnes terras dispergendam; erronumq; more vitam acturam nullis certis sedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus esset probitati studerent, & diuinum fuorem sibi ipsis non mouerent. His auditis Rex vnà cum populo gaudẽs sunt, dederuntque operam & publice & priuatim, vt religio satta recta maneret, dimissis a rege per totam regionem, à quibus hoc negocium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc statu Asani duorum tribuum Regis rebus, reuertor ad Baasem Israelitarum Regem, qui, Nadabo Hieroboami filio cæso, regnum eius occupauerat. Hic in Tharle vbe electo domicilio viginti quatuor annis regnauit, sceleratior, magisque impius quàm vel Roboamus vel illius filius, afflictor populi, & aduersus Deum contumax. Quapropter missio ad eum Gimonę propheta prædixit se totum ipsius genus excisurum, & eisdem quibus prius Hieroboamum, cladibus profligaturum: eò quod Rex à se constitutus ingratus fuisset, nulla in administrando regno pietatis aut iustitiæ ratione habita, quibus virtutibus nulla vel vtilior populo, vel Deo gratior: sed sceleratissimi Hieroboami factus imitator, omnibus eius vitijs se contaminasset. Cui quum similis esse voluerit, merito etiam similem exitũ habiturum. At Basanes posteaquam cognouit imminentes pro scelere sibi ac suo generi calamitates, non hoc curauit, vt correctior in posterum & ante actorum pœnitẽs, placato numine, vitaret exitium: sed velut proposito præmio, si strenue pergeret, ac si per prophetam amplas spes propositas, non calamitas denunciata esset, seipso factus nequior, inuies data opera scelus scelere cumulabat. Postremo cum exercitu aggressus est vrbem non ignobilem Ramathonem, distantem quadraginta stadijs a Hierosolymis: quam captam munichat, vt eam sedem belli faceret, vnde sui milites excursionibus regnum Asani vastarent. Veritus autem eius conatum Asanus, & cogitans quàm multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad Regem Damascenorum legatos cum pecuniis, ambiens eius societatem, & admonẽs quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatẽ cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: moxque suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & vrbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderũt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmaen. His auditis Israelitarum Rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reuersus est. Asanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, quorũ alteri nomen Gaba, alteri Maspha. Nec postea Basanes bellũ instaurare valuit, fatali morte præuentus: sepultusq; est in Arsane oppido. In regnum successit filius Elanus. Hic post alterũ regni annum periit, per inuidiam cæsus à Zamare sui equitatus dimidiæ partis magistro. Epulantem enim apud Osam suũ procuratorẽ immissa equitum turma facilè oppressit, per absentiam tam præfectorũ quàm militũ, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorũ vrbis occupati fuêre.

Anno mundi 3000. Ante Christum 964.

Azariæ prophetæ ad populũ adhortatio. 2. Paral. 15.

Religio in Israelitico populo renouata.

Basuis impietas.

3. Reg. 16. Prophetia contra Basanem Regem.

Basanes Ramathonem captam munit.

Anno mundi 3006. Ante Christum 958.

Asanus Damascenosin Basanẽ concitat.

Anno mundi 3016. Ante Christum 948.

Aliàs cap. 9. Mors Basanis.

CAP. VII.

Basanis stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent.

An. mundi 3017. Ante Chri. na. 947.

Extirpatio stirpis Basanis.

Zamares seipsum concremat.

Diuersa populi studia.

Amarinus Rex Israelis.

DEinde ex magistro equitum factus Rex, ut tam Basanis stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem e.... modo eius familia radicitus interiit propter impietatem, quo Hieroboami progeniem interfectione ablumpsam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito Regis casu, & quod Zamares occisi à se regnum invasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Thirsen regiam properat, eaque expugnata vrbe capit, subiectoque igne simul cum ea se quoque concremauit, regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa studia scissus est, aliis Thamanum, alijs Amarinū regnare volentibus. Cuius factio quum tandem vicisset, occiso Thamano solus totius populi regnum obtinet. Trigesimo anno regni Asani regnauit Amarinus annis duodecim, sex Thirsæ, reliquos ex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocauit a Samaro, de quo montem emerat, in quo vrbs sita est. Hic nihil a prioribus Regibus differebat, nisi quòd illis fuit sceleratior. Omnes enim hoc tantum agebant, vt populum quotidianis impietatibus a Deo abalienarent. Quo propter iratus Deus effecit, vt alius alium tolleret, & cum toto suo genere exstirparetur. Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hunc certe videre licet quam sua sint Dei erga hominum, & quemadmodum bonos diligat, malos contra iudicio erudiat.

An. mundi 3021. Ante Chri. na. 943.

Amarinus moritur, cui & Achabus filius in regno succedit.

An mundi 3028. Ante Chri. na. 936.

Alias cap. 10. Asanus Rex moritur. cui Iosaphates filius succedit.

An. mundi 3031. Ante Chri. na. 933.

Iezabela. 3. Reg. 17.

Annonæ caritas Israelitis prædicta.

Israelitarum enim Reges propter impietatē breui tempore alius ab alio cum totis familiis sublati sunt. Asanus vero Hierosolymorum duarumque tribuum Rex ob pietatem ac iustitiam feliciter Dei fauore viuens, ad extremam peruenit senectam, & post vnum & quadraginta regni annos, bona morte decessit, cui mox Iosaphates successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proauitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem sanctissimum Regem retulit, quemadmodum paulo post dicetur.

Cæterùm Achabus Israelitarum Rex habitauit Samariæ, vbi viginti duobus annis regnum tenuit, nihil de priorum Regum institutis mutans, nisi si quid forte deterius commentus est. Omnium enim impietates repræsentauit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo consecratas adorauit, & alias super hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum Regis, cui nomen Iezabela: moxq; ab ea domesticos illius Deos colere didicit. Erat hæc mulierecula audax & temeraria, adeoque impotentis insaniæ, vt non verita sit templum Beli Deo Tyriorum exædificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse Rex hoc genus hominum frequens circa se habere delectabatur, dementia & malitia omnes ante se Reges superans. Hunc propheta quidā Dei maximi e Thesbone Galaditica vrbe oriūdus adiit, dicens eum prænunciare, quòd nec pluuiā illis annis daturus sit, nec rorem, donec ipse vates non compareret. Additoq; iureiurando quò magis rem

gis rē confirmaret, secessit ad tractum australem, vbi ad torrentem quē- dam degebat, vnde potum haberet. Nam cibus ei quotidie per coruos afferebatur. qui postquam ob inopiam imbriū exaruit, iubente Deo, profectus est Sareptam, quod oppidum Tyrum inter & Sidonem situm est. Illic enim se mulierem viduam inuenturum prænoratus fuerat, quæ alimenta suppediaret. Iamq; non longe a porta abeat, cum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo hanc fore eius altricem, salutatam prius rogauit, vt aquam potabilem afferret: abeuntemque iam reuocans & panem portare iussit. Iurauit illa, nihil sibi domi esse præter vnicum farinæ pugillum & olei paululum: verūm sēque seo, vt, collectis lignis, sibi & filio panem coqueret, quem vbi comedissent, fame absumerentur, quandoquidem nihil superesset aliud. Tum prophera. Vade, inquit, bono animo, lætiora sperans: & primum mihi paululum paratum affer polliceor enim tibi nunquam in vase illo farinam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus det pluuiam. Paruit mulier, &, quæcunq; propheta petierat, fecit: deinceps; & sibi & filio & hospiti tat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quandiu durauit siccitas. Meminit autem huius inopiæ pluuiarum etiam Menander in gestis Ithobali Tyriorum Regis sic scribens. Hoc regnante etiam pluuiarum defectus fuit, ab Hyperberetæo mense vsque ad insequentis anni Hyperberetæum continuus, qui cum supplicationes indixisset, secuta est magna vis tonitruum. Hic Butym in Phœnice condidit, & Auzaten in Africa. His verbis dubio procul siccitatem factam sub Achabo, cuius tempore Ithobalus apud Tyrum regnauit, Menander in suos commentarios retulit. Mulier autem illa prophetæ hospes, cum filius eius morbo prævalente expirasset, eiulans & voces quas dolor exprimebat emittens, querebatur de aduentu hominis qui peccata eius detexisset, ideo mulctatam se filij morte dicitans. Ille contolerabundus iubet eam sibi tradere filium, breui recepturā viuum: acceptumq; mox in proprium cubiculum detulit: quo deposito super suum lectulum, exclamauit ad Deum, non bonam hospitij gratiam altrici relatam extincto ipsius puero: rogabatq; vt remisso spiritu vitam ei restitueret. Itaq; Deo genitricem miserante, & prophetæ gratificante, ne videretur infortunium secum in hospitium intulisse, præter omnem expectationem recepit puer spiritum. At illa gratias egit vati, dicens nunc demum se agnoscere diuinæ mentis interpretem. Paulo deinde post Dei iussu ad Achabum proficiscitur, indicaturus ei venturam pluuiam. Erat tum fames per totam regionē, & magna rerum ad victum necessariarum penuria, vt non solum hominibus panis deesset, verum etiam equis cæterisq; iumentis terra negaret pabulum: tanta erat vbiq; siccitas. Rex igitur vocato dispensatore Obedia, cui iumentorum curam mandauerat, iussit vbiq. fontes & torrentes perquirere, si cubi inueniretur herba ad secandum iumentis pabulum. Cumq; multum quæsitus propheta Elias nusquam cōpareret, iussit Obediam quoq; se sequi. Partitis deinde itineribus, aliam Rex, aliam dispensator viam ingreditur. Erat autem vir pius, & quo tempore Iezabel Regina in prophetas sæuiebat cædibus, cētum ex eis in cauernis subterraneis abdiderat, pane & aqua sustentandos. Huic à Rege digresso Elias occurrit, & ex percontatione agnitus à veneranbundo salutatur. Mox propheta mandante vt aduentum suum Regi nunciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad eum, qui te vtique

An. mundi 3037. Ante Christ. nat. 927.

Eliā coruus cibat.

Sareptanæ viduæ, Eliā suscipiēti, oleū & farina nō deficit.

Menāder de fame tempore Eliæ.

An. mundi 3037 Ante Christi nat. 927.

Elias viduę filio vitā restituit.

3. Reg 18.

Elias ad Achabū vēturā pluuiā ei indicaturus, mittitur.

An. mundi 3040. Ante Christū natū 924.

Achabus Eliam quærit.

Obedias centum Prophetas absconditos sustentat.

An. mun. 3073. Ante Chri. nat. 917.

gentium ad necem perquirit? Quis enim locus est, ad quem attractum te non miserit? Nunc fieri potest, vt dum ego Regem adeo, te Dei spiritus quo agitaris abripiat: & Rex, te non reperto, frustratus in caput meum fœuiat. Noli esse in meo periculo tam securus, quum scire possis quàm sim studiosus tui similium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nunc eis in latebris alimenta suggero. Propheta contrà iubet vt nihil metuens Regem adeat, sacramento interposito se quoque eadem die in eius conspectum venturum. Quo indicio postquam Achabus Etiam adesse didicit, in occursum eius properat: & cum indignatione, Tune es, inquit Hebræorum ille turbator? tune sterilitatis huius auctor? At ille nihilo blandior, pium & eius gentem cum suis externis sacris causam malorum omnium asseuerat, inuectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu suppositis. Mox iubet vt omnis populus in Carmelum montem ad se conuocet simul cum suos & vxoris vates, quorum numerum etiam non tacuit, præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt verò omnes accitu à Rege ad constitutum locum confluxerunt, Elias in medio consistit, & quousque, inquit, inter vtrunque vacillabitis? si enim Deum nostrum verum & solum creditis, hunc & mandata eius sequimini quod si non huic, sed externis diuinos honores deberi existimatis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad hæc respondente, Elias postulat, vt quo certiore argumento vel proprij vel alienorum probetur potentia, suius ipse Dei ui vates contra illorum trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum struem imposito, sed nullo igne subdito: idem oportere & illos facere, atq; ita inuocare suos Deos, vt ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei naturam dignosci posse. Quæ sententia postquam placuit, iubet Elias prophetas illos, electo boue, priores sacram rem facere, & sua nominatim inclamare numina. Cumque suis precibus & inuocationibus nihil proficerent, ludens Elias altius eos iubet vocem attollere, si forte aut peregrè absint aut dormiant. Illis verò à mane vsq; meridiem frustra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis sua corpora incidentibus, cùm iam sua vices sacrificandi venissent, amotis sacrificis illis fanaticis iussit vallum propius obseruare, ne forte clam ignem admoueret: qui postquam accessit, acceptis duodecim lapidibus iuxta numerum tribuum Israeliticarum altare exegit instituauit, foditq; circum illud fossam benè profundã. & coaptata super altare strue lignorum victimaq; desuper imposita, quatuor hydrias fontana aqua plenas super altare iussit effundi, ita vt fossa quoq; repleretur aquis superfluentibus. Quibus peractis cœpit inuocare Deum, precariq; vt erranti iam diu populo ostendat suam potentiam: & ecce adhuc illo orante, ignis repentè de cœlo in altare lapsus inspectante populo, tum victimam tum aquam omnem circumfusam absumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viso Israelitæ prostrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximum & solum verum confitendo: cæteros nihil aliud esse quàm numina vanis stultorum hominum opinionibus cõficta: moxq; comprehensos eorũ prophetas interficiunt, Elia sic iubente: qui & Regem abire ad prandium iussit, nec esse amplius solicitum: breui enim vilurum pluuiam. quo abeunte Elias verticem Carmeli conscendit, & cùm humi desedisset, caput genibus applicuit, iussitq; famulum ascenso quodam scopulo ad mare aspicere, & indicare si nubem aliquam videret. Paruit ille non semel ascenso scopulo, sed

Elias impietatis accusat.

Elias populi superstitionem arguit.

Eliæ doctrina & officiũ miraculo cõfirmatur victima igni cœlitus absumpta.

Beli sacerdotes interfecti.

Elias pluuiã venturam prædicit.

sed nihil se videre retulit. Tandem septimò reuersus ait se vidisse in aëre nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabũ, iubens vt Rex properè in vrbẽ redeat, prius quàm profluus imber occupet. Qui postquã ad lesraeliã vrbem cœpit tendere, sine mora offuscato aëre & inuoluto nubibus procella mixtus imber superuenit: & propheta correptus numine regium currum vsque Iesraelam Azari vrbem currens prosequutus est. Iezabela verò Achabi vxor, audito prodigio per Eliam patrato, quodq; prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. At Elias territus fugit in vrbem Berſabe, quæ est in extremis tribus Iudæ finibus, Idumææ contermina: relictoque ibi famulo ipse in desertum abijt. Cumq; precatus esset mortem, quòd non esset cæteris melior, vt suis abiumptis ipse vitæ cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormijt: & excitatus à quodam, surgens inuenit aquam & cibum appositum. & cùm comedisset collectis ex hoc cibo viribus ad Sinæum viq; montem peruenit, in quo Moses à Deo legem accepisse proditur: vbi nactus amplum quendam specum, ingressus habitare illic decreuit. Aliapsa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem, relicta vrbe, desertum coleret, ait se, occisis externorum Deorum vatibus persuasisse populo, quòd vnicus sit Deus qui ab omnibus coli debeat: & ob id sactum ad supplicium se à Regina expeti. Mox eadem voce iussus in crastinum sub diuum prodire auditurus quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodijt. Ibi & terræ motus eius aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. sequutoq; mox silentio, diuina voce nihil terreri præsentibus iussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem mandatumque mox vt domum reuersus declaret populi Regem Ieum Nemessæi filium: apud Damascum verò Syrorum Azaëlem: & pro se prophetam Elisæum constituat, ex Abela vrbe oriundum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu Regi, alios Azaëli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendisset Saphati filium Elisæum arantem cum quibusdam alijs impellentibus iuga duodecim, accessit & ei pallium suum iniecit qui vestigio prophetare cœpit, relictisque bobus, sectator Eliæ factus est. Rogauit tamen vt prius sibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato, illum sequutus est, individuus posthac minister ac comes. Et propheræ quidem huius res ita se habuerunt. Cæterùm Nabuthus quidam ciuis vrbis Azari, quum prædium haberet regijs fundis contiguum, sæpè rogatus ab Achabo, vt ei quantolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut si mallet vnum aliquod è regijs pro eo sibi eligeret: negauit se id facturum. gratius enim sibi esse, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm si suam possessionem amisisset, quia non licebat alienam occupare, contristatus, nec lauare voluit, nec cibum sumere. Iezabela verò scitante, quid accidérit, vt nec balneum admittat, & cœnam æquè ac prandium fastidiat, quàm rusticus sit Nabuthus ei denarrat. Visum se apud eum comi sermone, & infra regiam maiestatem demisso, pro qua humanitate nihil nisi repulsam retulisse. Mulier contrà hortatur, vt magno sit animo, & mœrore misso ad consuetam corporis curam redeat: se daturam operam, ac Nabuthus hanc contumeliam impunè auferat. Moxque literas Achabi

An. mun. 3040. Ante Chri. na. 924.

3. Reg. 19.

Iezabelã Elias fugit.

Cura Dei pro suis.

Eliam Deus in deserto alloquitur.

Ieus Rex Israelis.

Elisæi vocatio.

Hedio & Ruffinus Cap. 14. al. 15 3. Reg. 21. Historia Nabuthi ob prædium Achabo negatum lapidati.

An. mundi 3040. *Ante Chri.* nat. 924.

Achabi nomine scriptas, mittit ad Israelitarũ præcipuos, hoc argumento: lubebantur, indicto ieiunio, concionem aduocare, & in ea primum locum Nabutho propter illustre genus attribuere. Deinde subornatis tribus viris nihil non ausuris, horum testimonio conuictum eum blasphemiæ populo lapidandum obijcere atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt Regina scripserat factum est: & Nabuthus tali testimonio conuictus Deo ac Regi fecisse cõuicium, à populo est saxis obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum est, Regem accedit, suadetque vt sine suo sumptu vinetorum Naburhi hæreditatem capessat: & ille exiliens præ gaudio, ad visendum id prædium eucstigio se confert. Deus autem tarro domino, eius prædij hæreditatem iniuste sibi vsurpet. Quem vbi ad se venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior fassus erratum, ad satisfaciendum ipsius arbitratu se obtulit. Tum vates prædicit, eo loco vbi Naburhi cadauer à canibus absumptum est, fundendum & Reginæ sanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele scelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppressérat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia subijt, & indutus saccum, nudisque pedibus à cibo abstinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denunciat, se quidem vsque post eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem sceleris pœnitentiam: minas tamen vanas non fore, sed Achabi filium pro commissis pœnas daturum.

Elias Achabo & Iezabelæ vindictã diuinam prædicit.

Achabi pœnitentia.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syriæ Rex, bis contra Achabum duplo exercitu, profligatur.

3 Reg. 20. Bellum Adadi contra Achabum.

DVM hæc circa Achabum geruntur, eodem tempore Adadi filius Syrorum & Damasci Rex, contractis è toto regno suo copijs, alcitisq; vltra Euphratem triginta duobus socijs Regibus contra Achabum duxit. qui intelligens se imparem eius copijs à cõgressu quidem abstinuit, sed coactis ex agris in vrbes munitissimas omnibus, ipse mansit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obsessam vrbem oppugnare cœpit. missoque caduceatore ad Achabum, petijt vt sibi liceat legatos ad eum mittere, proposituros quidnam peteret: quo impetrato quum venissent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores esse Adadi quod si ipse quoque fatetur, & permittat ei quicquid libuerit ex his sumere, abducto exercitu Regem obsidionem soluturum. Achabus verò iubet legatos Regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes facultatesq; vniuersas in potestate illius fore. Post hanc legationem rursum aliam Syrus misit, postulans vt quandoquidem ipsius confessione omnia sua essent, admitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisq; liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domus scrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimũ. Reliqua quæ illis non placuerint, sibi haberet. Achabus lætus secũda legatione Syri, aduocata cõcione dicit se libenter & pace & ciuitũ incolumitate vxores ac liberos suos omnesq; facultates proprias fuisse traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petisse,

Legatio Syri ad Achabũ.

Alium

Nunc verò misisse eum famulos qui omnium ædes scrutentur, & nihil in eis quod sit pulcherrimum relinquant, nimirum belli ansam quærentem: vt quandoquidem sciat propter amorem ciuium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat. facturum se tamen, quicquid ipsis vilium fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum esse cum tui mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc responsum referendum dedit, quod primis postulatis nunc quoq; consentiat securitatis ciuium gratia posteriora non admittat atq; ita eos dimisit. Hoc responso commotus ad iram Adadus, terriò legatos mittit cum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium, se verò parem illis aggerem excitaturum, si vel pugillum terræ singuli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò respondente, ~~inter armatos non verbis sed factis decernendum~~, legati reuersi cœnanti tum fortè cum triginta socijs Regibus responsa referunt. Ille excitigio mandat circumuallari vrbem & aggerem erigi, & nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimum à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei prophera quidam superueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria continget per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filijs, qui triginta duo erant supra ducentos, cognito quòd Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quosdam eis obuiam cum his mandatis, vt siue pacati veniant siue pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congressi cum excubijs, multis occisis reliquos vsq; ad castra persequuti sunt. Quod vbi succedere Israelitarum Rex animaduertit, vniuersum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum est vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt, relicta in castris armatura, fugerent, & Rex ipse præceleri equo vix euaserit. Achabus verò longo spatio Syros persequutus est, cædedo quotquot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento referris, captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuersus est. Cæterùm propheta monente vt in sequentem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reuersurum enim Syrum iterum, Rex omni ope bellum apparat. Porrò Adadus seruatus è clade cum reliquijs exercitus, aduocatis amicis consultabat, quomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi suasèrunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorũ in talibus locis pollere, & ideò se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facilè se superiores fore. Præterea consuluerunt, vt, dimissis Regibus quos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplementumq; in sua ditione, tam equitum quam peditum, conscriberet. Placuit Regi consilium, deditq; operam, vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum ver signum se protulit, exercitu in Hebræos duxit, & quum peruenisset prope oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus verò cum suis copijs obuiam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero

An. mundi 3040. Ante Christum nat. 924.

Responsum Syris legatis datum.

Fiducia Adadi in milite.

Israelitis Deus contra Syros victoriam pollicetur.

Victoria Achabi à Syris reportata.

Secunda Adadi in Israelitas expeditio & stragem.

An. mundi 3041. Ante Christum ann. 923.

numero multum longè inferior. Superueniente deinde Propheta, & victoriam pollicente, vt hostis contra, quam opinabatur, sentiret, Deum Israelitarum non minus potentem in campis, quàm in montibus, per sexdecies centena curruum millia quàm notum est. Septima vero, quam hostis pro cæteris aciem explicuerat, Achabus quoq; suos exaduerso instruxit. Nec mora collatis signis acriter vtrinq; pugnatum est, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterunt quibus impigre vltorum pedituum, curruum, à tergis proculcatum obtrectabant, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus, qui & ibi muro ruina oppressi sunt circiter viginti septem millia eorum prælium vero centum millia hostium ceciderunt. Adadus aliquot fidissimis famulis comitatus in quandam subterraneam cellam se abdidit. Quibus cladem suam Israelitici Regis prædicentibus, & ipsum venire facientibus, si consueto supplicum habitu ad eum mitterentur, permissum est hoc facere. Illi indutis laccos, & restibus capita redimiti, qui tum primùm apud Syros supplicandi mos fuit. Achabum adeunt, & salutis tantum gratiam petere Adadum significant, deditionem eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari se dixit, quod è pugna euasisset, fratrisq; loco eum se habiturum pollicitus est. Famuli accepta Sacramenti fide nihil mali passurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum sublimis curru vehebatur. Et quum adorasset, Achabus porrecta dextra in currum eum sustulit, exceptumq; osculo iussit esse bono animo, de nihil se in dignum timere. Adadus, actis gratijs, quam longa sibi vita daretur, memorem se fore huius beneficij professus est, restituturumq; Israelitarum vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & factum ei liberam potestatem commeandi Damascum, dicut, pater ipsius idem in Samaria habuerat. Fœdere deinde icto, & iuramento firmato, Adadus egregiè donatus in suum regnum remissus est. Postridem Syrorum contra Israelitas expeditionis exitum Propheta quidam, nomine Micheas, accessit ad quendam Israelitam, iussitq; eum vt vulnus sibi in caput infligeret, addens Deum ita velle. Quo quum parere nollet, dat arum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis manu periturum. Quod quum ita euenisset, alterum Propheta adijt eadem imperans. A quo incunctanter ictus, & vertice sauciatus, obligato capite venit ad Regem, dicens se commilitonem eius esse, & à transeunte captuum quendam allatum sibi mandasse: quo fuga elapso, periclitari se nunc ne ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc in eum statutum sit, si captum effugeret. Respondente verò Achabo merito id passurum, soluto capite agnoscendum se Micheam præbuit. Hæc autem, ne vitio sit, quòd tam prorem vim verbi, suis addederit. Ab eorum Deum in Regem animaduersum, quod Adadum hominem impium & contra diuinum numen contumeliosis dictis furentem clementer dimisisset. Futurum enim vt ipse eo, cui pepercit, interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex liberatore Prophetæ offensus, iubet eum in carcerem conijci, & vehementer ea prædictione contristatus domum se recipit.

Achabus ingratum recepto Adado fœdus cum eo fecit.

Achabus ob dimissum ab ipso Adadum mulctatur.

Præmium piorum doctorum.

De

CAP. IX.

De Iosaphato Rege Hierosolymorum.

An. mundi 3040. Ante Christum nat. 924.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Iosaphatum Hierosolymorum Regem reuertor: qui iucto suo regno, & præsidijs per vrbes ditionis suæ dispositis, ne illas quidem sine præsidio reliquit, quas Abias auus in sorte Ephraim tuta de Hieroboami decem tribuum Rege ceperat. Hic Rex perpetuo propitium & auxiliatorem Deum habuit, quod esset vir iustus ac pius, & per ingulos dies dabat operam, vt aliquid gratum Deo faceret. Quo fit, vt cum esset, vt & ipsa circumquaq; vicinis Regibus multus honos haberetur, id quo: missitandis ad eum muneribus declarauerunt, vt hinc quoq; tam diuitiæ Regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni sui tertio conuocatis Principibus & Sacerdotibus ciuis regionis, iussit eos obire vniuersam ditionem, & populum oppidatim leges Mosis earumq; obseruantiam atque religionis cultum docere, quod adeò libenter ciues complexi sunt, vt certamen huius studij inter eos susceptum videri posset. Finitimæ quoque gentes constanter huic Regem amebant, pacem inuiolatam cum eo seruantes. Palæstini etiam ordinaria tributa persoluebant, & Arabes annuos sexcentos triginta agnos, paremq; hædorum numerum. Munuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis benè instructos contra hostem alium: ex tribu Iudæ scutatorum trecenta millia, quibus præerat Ediaus, Ioannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica sagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octuaginta scutatorum millia, absq; militibus, qui per oppidorum præsidia fuere dispositi. Duxit deinde filio suo Ioramo Achabi decem tribuum Regis filiam Gotholiam. Cumque libuisset ei Samariam inuisere, benignissimè ab Achabo exceptus est, atq; etiam militia quæ suum Regem comitabatur, publicè exhibito conuiuio, vino & carnibus. rogatusq; est ab Achabo, vt contra Syrorum Regem arma cum eo iungeret, ad recipiendam vrbem Ramatham in Regione Galaditica, quam de ipsius Syri patre ceperat. Iosaphato vero auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hierosolymis copijs, progressi extra mœnia duo Reges, & sedentes in suo quisque solio, stipendia militibus numerabant. Iosaphatus verò censebat, si qui Prophetæ essent, accersendos, & consulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore suscipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiserat vlq; in illam diem.

Pax tempore Iosaphati.

Iosaphati exercitus.

Iosaphat cum Achabo in Syros expeditio. 3. Regum 22. *An. mundi 3047. Ante Christum nat. 917.*

CAP. X.

Achabus à Syro bello lacessitus in prælio vitam accidit.

ACHabus verò accitis suis Prophetis numero quadringentis iussit eos ex Deo sortiri, an datarus sit Regi bellū contra Adadum mouenti victoriam & vrbis dominiū, propter quam bellum instaurare placuit.

Pseudoprophetæ placentia prædicunt.

Prophetis

Prophetis verò bellum suadentibus: vincendum enim Syrum, & in potestatem venturum, quemadmodum antea: Iosaphato iuboluit fucum ex eorum verbis, & quod falsi vates essent: percontatusq; est Achabum, num quem alium præterea Prophetam habeat, vt certius ex illo futura præscire valeant. Respondit ille, esse quidem & alium, sed sibi inuisum, quòd malum euentum prædicat. foreq; vt ipse a Syrorum Rege occisus pereat: & ob eam causam in carcerem eum nunc esse inclusum, cum vocari Micheam Iemblæi filium Iosaphato vero postulante eum produci, missus cubicularius Prophetam adduxit: qui inter eundum ei significaverat, cæteros omnes Prophetas victoriam Regi prædicere. Respondit vates, quicquid ex eo de Rege cognouerit. Vbi verò ad Regem perrenit adiuratus, vt vera loqueretur: ait sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, & insequentibus Syris dispersos, non aliter quam gregem sublatis pastoribus. Hoc quoq; significare Deum dicebat, quod cæteris incolumibus redeuntibus, solus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michæa, versus ad Iosapharum Achabus, Nonne, inquit, modo tibi dixi quam malè mihi velit ille. Michæa verò constanter asseuerante se nihil nisi iussu Dei prædicere; illum verò spe victoriæ solicitari a pseudoprophetis ad bellum, in quo ipsi cadendum sit. Rex attentius cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pseudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Michæas garriat: nihil enim veri eum prædicere argumento esse prædictionem Eliæ, qui sine dubio melius quàm iste futura cerneret. illum enim prædixisse, apud Iezraelem in Nabuthi suburbano lambendum à canibus Regis sanguinem, quemadmodum lambuissent cruorem Nabuthi opera ipsius lapidati à populo. Perspicuum igitur esse falsum mentiri qui longe præstantiori Prophetæ non vereatur contrarium dicere. quod periturus sit Rex ab hinc die tertia sed mox fore euidentius etiam quàm verax sit aut afflatus diu no spiritu. Percussus, inquit, à me in faciem arefaciat mihi dexteram, sicut Iadon fecit Hieroboamo, cum comprehendi eum Prophetam iussisset. Puto enim te audiuisse quod hoc ita factum sit. & cum dicto affixit ei alapam. cumq; ex nihil mali propter hoc accideret, fecurus iam Achabus non amplius dubitauit copias contra Syrum ducere. vaticinabat enim, opinor, fati vis, plus fidei falsis quàm veris Prophetis astruens, & causas ad futurum euentum præstruens. Sedecias verò aptatis sibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum significare ventilandum cornibus vniuersam Syriam. Michæa contrà asseuerante breui fore vt Sedecias è cella in cellam fugiat latebras quæritans ne luat pœnas vaticinij ita tus Rex, iubet eum apud Achamonem magistratum vrbis haberi in custodia, nec aliud quicquam, præter panem & aquam ei præberi. Atq; ita duo Reges versus Ramatham cum copijs profecti sunt. quo audito Rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha castra posuit. Conuentum autem erat inter Reges socios, vt Achabus priuato habitu verſaretur in prælio. Hierosolymitanus verò sumpto Achabi cultu staret in acie, quo facilius Michææ vaticinium eluderent. sed inuenit eum fatum etiam sine insignibus. Adadus enim mandauit per tribunos militi, vt neminem alium occiderent, sed solum Regem Israelitarum. Syri verò primo congressu videntes Iosaphatum stantem ante aciem, tanquam esset Achabum impetu facto eum circumuenerunt: sed postquam è propinquo

Micheas verus Prophetes.

Medio & Ruffinus cap. 15. 3 Regum 22. alias 12 Achabus & Iosaphatus in Syros mouent.

pinqno cognouerunt ésse alium, omnes se retro receperunt. à mane autem vsq; ad vesperam pugnantes & vincentes occidebant neminem, sicut eis mandatum fuerat, solum Achabum ad necem quærẽdo, nec tamen inueniendo. tandẽ vnus ex Adadi famulis Athanus nomine, missa in incertum sagitta, Regem per thoracem in pulmonem sauciat. Achabus autem noluit hoc scire suum militem, ne terga verteret: sed auriga iussit currum extra prælium euchere, quòd graue ac lethale vulnus acceperit. Cumq; vehementer cruciaretur, perstitit tamen in curru vsque ad solis occubitum, & tandem profluuio sanguinis viribus deficiens interijt. iamq; apparente nocte Syri se in castra recipiũt: & quamprimum per caduceatorem de Achabi morte cognitum est, solutis castris domum quisque reuertitur. Cadauer Regis Samariam relatum, illic sepulturæ trãditur. & cum curtus regius cruore fœdatus ad Iezaræ fontem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebãt eius sanguinem: & meretrices posthac ex eo fonte aquabantur. Mortuus autem est apud Ramatham iuxta Michææ vaticinium. Ergo quoniam vtriusq; Prophetæ prædictionẽ euentus consecutus est, veneranda sunt illorum oracula, eisque semper plus oportet tribuere, quàm eorum qui ad gratiam loquuntur sermonibus: nec aliter existimare quàm quòd nihil sit illis vtilius, quandoquidem per ea diuinitus monemur quid caueri debeat. Quin & ea reputatio hoc loco subit animum, quod insuperabilis sit fati necessitas, quæ etiam si præsciatur, præcaueri tamen non potest: sed tam diu homines sibi vana spe blandiuntur, donec in illius casses incidant. Nam hoc quoq; Achabo fatale fuerat, vt præuunciantibus cladem non crederet, & à Prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum Ochozias filius succedit.

An. Mundi 3040. *Ante Chri. nat.* 924.

Achabus in prælio vulneratus mortitur.

Achabi cruorẽ canes iuxta Eliæ prædictionem lambunt.

Prophetarũ oracula veneranda.

Fati necessitas insuperabilis.

R FLAVII

FLAVII IOSEPHI

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Nonus.

SVMMA CAPITVM LIBRI IX. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.*

II. *Ioramus Hierosolymorum Rex principatum adeptus, fratres & paternos amicos interficit.*

III. *Exercitus Ioramideletur ab hostibus, & filij perimuntur, unico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.*

IIII. *Damascenorum Rex Israelitarum Regem bello impetit.*

V. *Ioramus à Ieu magistro equitum, cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus Rex Ochozias.*

VI. *Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usque quartam generationem eius progenies.*

VII. *Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qua post sextum annum cæsa Pontifex Ochoziæ filium Regem constituit.*

VIII. *Asaelis Damascenorum Regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.*

IX. *Amasias Rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumeos & Amalecitas duSto victor exuadit.*

X. *Amasiæ victoria de Israelitis & Ioa Rege eorum reportata.*

XI. *Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.*

XII. *Rabe Damascenorũ Rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum Rex coactus est Assyriorum Regem in Damascenos immittere.*

Assyrio-

XIII. *Assyriorum Rex vi expugnata Damasco, & occiso Rege, populum traducit in Mediam, alijs gentibus Damascum in coloniam deductis.* *Anno mundi 3048. Ante Christum natum 916.*

XIIII. *Salmanasar capto Israelitarum Rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cutheos, in eorum regionem migrare iubet.*

CAP. I.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.

IOSAPHATO autem Regi post suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma reuerrenti Propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, quòd cum homine impio & scelerato arma coniunxisset. Deum enim indigne tulisse hanc societatem: seruasse tamen eum propter suam bonitatem, licet male, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem Rex supplicationibus & sacrificijs Deo conciliato, vniuersam suam ditionem perlustrauit, populum leges diuinitus per Mosem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutisque oppidatim magistratibus, hortatus est eos, vt solius iustitiæ respectu habito suis populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibusque quod æquum est redderent, scientes quòd etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cum per singulas duarum tribuum vrbes docuisset, Hierosolyma reuersus hic quoque iudices a Sacerdotum ac Leuitarum ordine & è primatibus optauit, & hos prius monitos, vt iuste & accurate iura populo redderent. Quod si grauiores controuersiæ deferrentur ad eos ex alijs cognatis vrbibus, de horum negocijs maiore etiam diligentia decerni voluit: quòd eam vrbem maxime æquitatis seruantem esse deceat, in qua & templum simul haberetur & regia. eis summos magistratus ex amicorum numero præposuit, Amasiam Sacerdotem, & ex Iudæ tribu Zabadiam. Per idem tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxilijs bellum inferunt, & an Engaddam vrbem Asphaltitæ lacui vicinam castra metantur, trecentis stadijs a Hierosolymis dissitam, cuius ager egregia palmeta fert & balsamum. Iosaphatus autem cum audisset hostes superato lacu in Regnum suum iam irrupisse, territus concionem aduocat: & ad templum versus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei suggerat, quantum satis sit ad sumendam de hoste pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à maioribus, vt quoties ab externo hoste immineat periculum, ibi populus coram numen præsens inuocet, diuinaque ope adiutus inuasores suos malè multatos arceat, volentes quæ semel diuina munificentia contigere, per vim ad se retrahere. Sic precatus est lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis supplicatione. Ibi Iaziel qui-

4. Reg. 3. 2. Para. 19. 20. Iosaphatum Ieus Propheta, quod Achabo auxilium tulerat, reprehedit.

Iosaphatus cultum veri renouat.

Iosaphatus magistratus & iudices constituit.

Moabitæ & Ammanitæ Iosaphato bellum inferunt.

Precatio Iosaphati in templo Hierosolymitano pro victoria obtinenda.

Anno mundi 3048. Ante Chri. nat 916.

Iaziel Propheta populo victoriam pollicetur

dam Propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuisse, & ipsum pugnaturum se polliceri pro suę religionis hominibus. Mox edicit vt in crastinum se parent, iturique obuiam hostibus, & occurrent eis Engaddam inter & Hierosolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebræis significante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoste confligant, sed pugnantem tantum pro se Deum quieti ipsi spectatores conspicerent. Post hoc oraculum Rex & totus populus prostrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis suis hymnos accinebant. Dilaculo verò progressus Rex in solitudinem subiectam oppido Thecux, admonuit multitudinem, credendum esse prædictioni Prophetiæ & non sternendam quidem aciem, sed in primo agmine constituendos Sacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendasque Deo gratias non aliter quam liberata iam ab hoste patria. Placuit omnibus Regis consilium, idque mox etiam exsequuti sunt. Deus verò terrorem & consternationem immisit Ammanitis & eorum socijs, ita vt alij in alios tuentes hostiliter in se inuicem debaccharentur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Iosaphatus verò prospiciens in vallem in qua castra hostium fuerant, quum totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quod sibi citra sudorem & sanguinem victoria contigisset, permisit suo militi castra diripere, & spoliare cadauera: tantaque fuit multitudo, vt ægrè per integrum triduum omnia spolia legerent. Quarto verò die congregatus totus populus in quandam conuallem potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto postea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus sit. Inde reuersus cum exercitu Rex Hierosolyma, per aliquot dies in sacrificijs occupatus fuit ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificæ victoriæ fama perlata, eam Regi sanctitatis ac pietatis opinionem conciliauit, vt res eius sub diuini numinis tutela esse pro comperto crederent: manseritq; vsq; extremum eius diem hæc persuasio. Erat autem amicus & Achabi filio, qui tum Israelitis præerat: cum quo inita societate parandarū nauium, qui merces in Pontū peterent ac empotia Thracix, iacturam fecit haud mediocrem. Nauigia enim absumpta sunt naufragijs, quod non bene regerentur præ magnitudine. Quo factum est, vt hæc cura vacauerit in posterum. Atq; hactenus de Iosaphato. Achabi verò filius Ochozias regnauit apud Israelitas & Regiam Samariam, vir pessimus, & vtrique parenti omnino similis, & Hieroboami primi Israelitarum seductoris æmulus. Eius regni anno secundo Moabitarum Rex defecit, & tributa, quæ patri eius solitus erat, pendere amplius detrectauit. Accidit autem vt Ochozias de solario domus suæ descendens per gradus prolaberetur, morboq; ex hoc casu contracto, Accaronem ad Myiodem (id Deo nomen erat) oraculum scitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum verò Deus Eliæ Prophetæ mandauit, vt nunciis ab eo missis occurrens percontaretur, an Israelitæ proprium Deum non haberet, quandoquidem Rex ad alienum mitteret de salute interrogaturos: iuberetq; eos reuerti, & Regi dicere, eam non reualituram. Quod quam Elias fecisset, nuncij his auditis cōfestim ad Regem reuersi sunt. Quo demirante celeritatem reditus, & causam quærente, aiunt sibi occurrisse virum quendam, & vetuisse vlterius progredi: iussisseq; renunciarent suo Regi Israelitarum Dei nomine, quòd morbus in pei[ui] Proficiet,

Ammanitæ & consorcij in se ipsos inuicem inuehuntur.

Ammanitarum spolia.

Laus & nomen Iosaphati apud quoscunq;.

Hedio & Rufino cap. 2.

Ochozias Achabi filius Rex Israelitarum.

4. Regum 1.

Ochozias grauiter prolapsus decumbit oraculū consulit, & ab Elia reprehenditur.

proficiet. Rege verò iubente, vt sibi figuram hominis illius designarēt, dicebant hominem esse hispidum & cingulo coriaceo præcinctum. Qui cum intellexisset Eliam per hæc descriptum à nuntiis, mittit ad eum attrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis vertice descendere iussit, & ad Regem venire. In hoc enim se missum, vt ni sponte sua faciat, vi coactum eò pertrahat. Ille præfatus se prodigium editurum, quo verus Propheta nosceretur, & igne ad suas preces cælitus misso, ipsum vnà cum militibus conflagraturum, malum hoc eis imprecatus est: moxque candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit, quorum clade ad Regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qui & ipse cum Prophetæ minatus vim esset, ni volens sequeretur, & hunc ad preces eius ignis absumpsit quemadmodum alterum. Quo cognito Rex misit tertium. Is quòd esset cordatus & mansuetis moribus, postquam peruenit ad locum vbi tum erat Elias, & amicè cum salutauit: Non ignoras, inquit, quòd vt Regis mandata paream, inuitus ad te venio, sicut & illi qui ante me venerunt. Miseretus igitur mei & horum militum volens ac libens descende, nosque ad Regem sequere. Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad Regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum, qui Accaronitis colitur, de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita, vt Elias prædixit, decedens, quòd liberis careret, Ioramo fratri succedenti locum fecit, homini patriem cum aliis vitiis, tum maximè impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionibus dedidit, vir alioqui non ignauus, & ad res gerendas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominibus exemptus est, nec in hodiernum vsq; mortalium quisquam scire potuit quisnam fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam ante diximus. De hoc Elia & Enocho, qui fuit ante vniuersale diluuium, in sactis libris legimus quidem exemptos esse è consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini vnquam fuit cognitum. Cæterum Ioramus accepto post fratrem regno, Moabitarum Regi Missæ bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ergo postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios solicitauit, vt quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solum venturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam Regem, sibi obnoxiū, in eam expeditionem pertracturū. Ioramus vbi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosolyma, & splendidè ab eius loci Rege exceptus, cum de communi sententia visum esset per Idumææ deserta, quà minimè hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus Regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum Rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tantam iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deum, quanam sua culpa tres Reges sine prælio in Moabitarum Regis manus traderet? Iosaphatus contrà, vt virum pium decebat, consolabatur

An. mundi 3019. Ante Chr. ann. 916.

Forma & habitus Eliæ Prophetæ. Ochozias impiis, filia attrahendi causa missi ab igne consumuntur.

An. mundi 3049. Ante Chr. ann. 915.

Ochozias absq; liberis decedens, Ioramo fratri succedenti locum facit. Elias sicut Enoch ex hominibus exemptus. Hedio & Ruth. cap. 4. Reg. 3. Elisæus.

Ioramus à Moabitarū Rege auxilium petit.

Aquarum in Hebræorum exercitu penuria.

An. mundi 3049. Ante Chri. ua. 915.

labatur eum: iussitque perquiri numquis in exercitu Propheta adesset, per quem, quid faciendum, Deus posset consuli: & indicante quodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, sualu Iosaphati tres Reges ad illum vadunt: quumque ad illius tabernaculum venissent, quòd fortè extra castra fixerat, rogabant quid futurum esset de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iussit vt abstineret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris Prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: Rex precibus vrgebat, vt responsum daret, & periclitantes seruaret. At ille iurauit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiam Iosaphati viri probi & pij. Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu, iussit Reges in alueo torrentis multas fossas fieri. nam absque vento & pluuia visuros alueum repletum aquis, ita vt militi & iumentis abunde potu supperente, nullum amplius à siti periculum timeatur. Nec hoc solum, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias hostium eius operis profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto Propheta, sequenti die prius quam sol oriretur torrès magno impetu fluere cœpit, auctus imbribus qui in Idumæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: vt & iumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres Reges contra se aduentare, à deserto inuasuros, excita omni sua militia, iussit eos in finibus occurrere, ne clàm in ditionem suam impetum facerent, qui videntes exoriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, quòd eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falso opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione Regem suum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hostilia castra permitteret quo impetrato, ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra perueniunt. Sed valdè eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos vndique hostibus partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægre in terram suam euaserunt. Reges verò agros Moabitarum ingressi, diuitias oppidis totam regionem prædis abactis exhausserunt, & rura eorum glarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontesque aquarum obturauerunt, mœnibus vbique solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam vrbem & obsessus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentauit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt. quod vbi præter spem non successit, in vrbem reuersus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. seniorem enim filium, qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspectante, holocaustoma Deo sacrificat. Reges verò hoc viso tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione, domum quisque suam reuersi sunt. Iosaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis superuixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo quinto: sepultusq; est in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitatorem sepelisi decuit.

Elisæũ Reges consulunt. Elisæus pluuiam, ventum & victoriã prædicit.

Mira hostiũ exacerbatio, per fluentis vmbram facta.

Hebræorum contra Moabitas victoria.

Moabitarũ Rex filium proprium sacrificat.

Iosaphati mors.

Ioramus

CAP. II.

An. mundi 3050. Ante Chri. na. 914.

Ioramus Hierosolymorum Rex principatum adeptus, fratres & paternos amicos interficit.

Ioramus Iosaphati filius, Rex Hierosolymorum. 4. Reg. 4.

E Filiis, quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum Rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi operæpretium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adiit, dicens nec ipsum ignorare quòd ea persecutione, qua Iezabela in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos vt alere clàm posset, multum ærisalieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius misertus opem aliquam præsentem afferret. Quo sciscitante ecquid domi haberet, nihil se habere ait, præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribusque cubiculi clausis, in omnia oleum id undere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus ad prophetam reuersa rem totam illi retulit. Ille consuluit, vt, diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei precio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est. Idem Ioramum per nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere cũ volentibus insidiæ positæ fuerant. Quo factum est, vt ille præmonitus venatũ nõ iret. Adadus aũt frustratis insidijs indignatus est, ratus à suis detectas: & vocatis domesticis per conuicium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem suis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendũ missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodatque vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quanã vrbe Elisæus habitet: renunciatumq; est ei apud Dothaim homine degere. Ac mox illuc aliquot equitũ turmas misit cũ curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui nocte vrbẽ circumuentam circumquaq; custodiebant. Diluculo aũt minister prophetæ re cognita, quòd hostes vellẽt eũ capere, trepidè accurrẽs hoc illi indicat. At ille famulũ ponere metũ, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidẽs diuino auxilio: rogauitq; Deum, vt ad confirmandũ famulum præsentem se & auxiliatorem ostenderet. Tum Deus exoratus speciẽ magni equitatus & curruũ circa Elisæum famulo videndã exhibuit, ita vt animatus his suppetijs nec ipse quicquã timeret amplius. Post hæc vates iterũ Deum orauit, vt obscuraret oculos hostiũ, caligine immissa præ qua agnoscere ipsum nequeant. & impetrato hoc quoq; dedit se in mediũ illorũ, interrogãs quem quærerẽt. quibus respondentibus, Elisæum prophetã se quærere, pollicitus est hũc se traditurũ eis, si ad vrbem, in qua ille esset, ipsum sequerẽtur. atq; ita,

Elisæus viduam vt ex olei fidelia plurima vasa adimpleat, iubet.

Ioramũ Elisæus vt Syrorum insidias caueat, admonet. 4. Reg. 6.

Elisæus Dothaim hostib⁹ cingitur. Angelus circa Elisæum prophetam. Syros obcæcatos Elisæus in Samariã ducit, eosq; suadẽte, Ioramus liberaliter ac splendidè eos tractatos, remittit.

An. mundi 3050. Ante Chr. ann. 914.

vt qui & oculis & mente à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter secuti sunt. quos vbi Samariam perduxit, Ioramum Regem iussit portas claudere. & Syris suum militem circumdare: precibus deinde rursum ad Deum missis impetrat, vt purgatis hostium oculis, caliginem illam tolleret. at illi recepta oculorum acie cōclusos se animaduerterunt in mediis hostibus. cunique attoniti & inopes consilij hærerent in tam prodigioso negocio, Rege quærente ex propheta, an iaculis eos deberet cōfigere, id quidem facere vetuit. solos enim bello superatos hostes occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius ditione, Dei voluntate & potentia ignaros omnium eo loci esse productos. consuluit igitur vt hospitali mensa refectos incolumes abire permitteret. Itaq; Ioramus prophetæ monitis obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos Syros ad Regem eorum Adadum remisit. Illi reuersi omnia, quæ eis contigere, suo Regi renunciant: qui in tanto prodigio manifestam Dei potentiam admiratus, simulq; vanis diuinitatem, nihil posthac contra Israelitarum Regem clam molitus est: sed decreuit aperto marte rem gerere potentiorem se ratus & numerosioris exercitus dominum: comparatisq; ingentibus copiis, vniuersas contra eum educit. qui putans se impatem ignis ferro gerenda sit, intra Samariam se continuit, fretus vrbis munitionibus. Adadus verò cogitans, si non machinis, famem eam se in potestatem redacturū, oppugnationem aggreditur. Tanta aūt Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter nimiam indigentiam intra Samariam veniret octuagiuta denarijs argēteis caput asini, & quinque denarijs Hebraicolumbini stercoris sextarium vice condimenti emerent: nihilq; magis verebatur Rex, quam ne quis fame adactus & non ferens inopiam, vrbem hostibus proderet. quamobrem per singulos dies ipse obibat mœnia & excubias, dispiciens ne quis in vrbem clam admitteretur, & singulari diligentia huiusmodi occasiones adimens. Cumq; mulier quædam exclamaret, Miserere domine: putās eam aliquid cibi petere, commotus ira male precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, vnde ipsi impartire possit aliquid. illa verò dicente, nihil se eiusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed vt liberet se & aliam mulierem finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait, se cum amica quadam vicina pactam, vt quādoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium iugulatis infantibus (nam vtrique erat filiolus) vnum atque alterum diem cibo se alerent. Se prius suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsus vehementi dolore Ioramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ita cōtra prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullū dignaretur à cœlesti numine impetrare subsidium: cōfestimq; mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Elisæū verò Regis ira non latuit: sed domi sedens cū discipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius misit qui caput mihi adimat. nūc aduentū eius obseruate, vt dum erit proforibus opponatis vos, & obiectis foribus illū remoremini. mox enim Rex ipse aderit, mādari iam pœnitens. Illi ita vt iussi sunt, homine venente excludūt: mox q; Ioramus ad se reuersus & veritus ne cædes acceleretur, quantū potuit ad Elisæū properat, interuēturus suo cohibiturus à se hominē, & varē periclitantē seruaturus. quo

Hedio & Ruffi. cap. 4. Samaria à Syris obsessa.

Fames in Samaria rāta, vt mulier mulieri filiū comederet.

Ioramus Elisæo mortē minatur. 4. Reg. 7.

vt ventum est, incusare cum cœpit, quòd in tantis calamitatibus se cum ciuibus delpiceret, nec vllam a Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora qua tum Rex ad se venerat, futurā magnam rerum ad victum necessariarum abundantiam, ita vt publicè in foro vno sicio veniret satū similæ, & vno æquè sicio duo sata hordei. His dictis Rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter exptam toties prædictionum fidem tum quoq; nihil ddubitās, & præsentem difficultatem spe futuri subleuans. amicus autem quidam regis, tertiæ copiarum eius parti præpositus, cui tum Rex forte familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris mi vates, & sicut absurdū sit sperare similæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis mihi fit verisimile. Tum propheta, Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modò, non fueris etiam. Hæc prædicto effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cùm propter sæuientem famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & siue in vrbem reditus daretur, siue domi se continerent, fame sibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt se hostibus committere: vt siue eis parceretur, viuerent: siue sæuire hostis mallet, certè leuius mortis genus incurrerent. Hæc sententia postquam cōprobata est, noctu eunt in castra hostium. Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum aduentantium, adeò vt, crescente magis ac magis suspicione, consternati è totis castris ad regem suum cōcurrerent, dicentes adesse Reges à Ioramo conductos, Regem Ægypti & Regem insularum. iam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciātibus Adadus credidit, quod & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt cæteris: & per summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictisq; intra castra & equis & iumentis & diuitijs maximis totā spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnā rerum copiam deprehendunt, progressiq; vlterius & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum quidem adesse viderunt, refecti primum cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra valium elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tētorium aggressi faciunt similiter vt prius: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facile coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd hæc non Ioramo & ciuibus indicassent mox à principio. quapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi porrò excubitoribus regijs idem renunciant. Rex cognito negocio amicorum & ducum consilium aduocat, ait rem sibi suspectam, ne astu, simulato abitu, Syri sibi insidias struant, desperantes vrbem fame expugnari posse: vt si ad diripienda castra, quasi fuga deserta procurrant, repente coorti cæsis direptoribus vrbem etiam facilè occupent. quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neq; temerè credita fuga hostium, percurrendo periculo se obijciant. Hoc consilium quidam laudauit vt prudens: addiditque sibi videri mittendi duos equites qui omnia Iordanem vsq; explorent: qui si fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitū fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id Regi placuit.

An mundi 3050. Ante Christum 914.

4. Reg. 7.

Fuga hostiū ob terrorem à Deo immissum.

Leprosi Samaritanis hostiū castra deserta esse significant.

Exploratores.

An. mun. di 3055. Ante Chri. nat. 909

placuit, & eueſtigio miſit qui omnia diſpicerent. illi renunciant nihil ſe per viam reperiſſe hoſtium, ſed paſſim iacere arma iactata, & frumentum reliquaſq; ſarcinas, quo expeditiores fugerẽt. his auditis Rex inultitudinem ad caſtrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, ſed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tãtum inuenerunt frumenti atque hordei numerum, quantum nec in ſomnis ſperare poterant, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo ſata hordei ſiclo emerentur, & eodem precio ſatum ſimilæ, iuxta Eliſæi vaticinium. ſatum autem continet modium Italicum & dimidium. ſolus autem hac copia non eſt adiutus præfectus illi tertiæ partis militiæ. conſtitutus enim ad portam à Rege, vt cohiberet proruentis multitudinis impetum, ne ſe inuicem conculcando obtererent, ipſe hoc paſſus eſt: atque ita interiit, quemadmodum Eliſæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damaſcum reuerſus incolumis, vbi cognouit diuinitus immiſſo terrore ſe vnà cum exercitu in fugam coniectum, & vanum fuiſſe quod de aduentu hoſtium crediderant, iratus omninò aduerſum ſe habere numen pro animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumque per idem tempus Eliæus Damaſcum inuiſeret, hoc cognito fidiſſimum e familiaribus ſuis Azaelem honoris cauſa ei miſit obuiam, non ſine muneribus, ſciſcitaturum quis nam futurus eſſet morbi exitus, & num euaſurus eſſet hoc periculum. Azaël aſſumptis XL. camelis quicquid optimum ager Damaſcenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos impoſuit: & obuiam factus Eliæo, reuerenter eum ſalutat, dicens ſe ab Adado Rege miſſum, vt offerret ei munera, & de morbo conſuleret. num quod leuamen ſperare debeat. propheta nuncio nihil mali renunciare illo, tantum moriturum Regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Eliſæus vero flebat, & multis manabat lachrymis, proſpiciens quanta mala paſſurus eſſet ſuus populus poſt Adadi obitum. Azaële deinde rogante cauſam triſtitiæ, fleo, inquit, quòd me Iſraëlitarum miſereat, tam multis à te afficientur cladibus. nam optimos ex eis interficies, & munitiſſimas corũ vrbes incendes, & infantes ad ſaxa allides. & diſſecabis prægnantes mulieres. Azaele verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, aut ſibi diuinitus ſignificatum, quòd ipſe regnaturus ſit in Syria. Itaque Azael reuerſus ad ſuum dominum, melius eum habiturum nunciat: & ſequenti die reti vnido in eum iniecto, præfocati à ſe regiã occupãt, vir alioquin ſtrenuus & gratioſus apud Syrorum ac Damaſcenorum multitudinem: quo factum eſt, vt vſque in præſens tempus, tam Adadus quam Azael eius ſucceſſor diuinis apud Syros colantur honoribus, tum propter aliã beneficentiam, tum quia magnificè templis exſtructis Damaſcenorum vrbem ornatiorem reddiderint, eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, neſcientes quod non admodum ſint veteres, & nondum centum ſupra mille anni ab eorum ætate interceſſerint. Cæterum Ioramus Iſraelitarum Rex audita morte Adadi, à continuis prioribus reſpirauit, lætus tandem aliquando licere ſibi in pace viuere. Alter verò Ioramus qui Hieroſolymis imperitans eodem vt dixi nomine cenſebatur, mox vt principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum poteſtatem auſpicatus, videbatur cum Iſraëliticis Regibus certamen ſuſcepiſſe, ne inferior haberi poſſet, quãtum ad

Caſtra hoſtiũ à Samaritanis diripiuntur.

Veritas oraculorũ Dei. Incredulitatis pœna.

4. Reg. 8. Eliæus ab Adado ægrotante conſulitur.

Vaticiniũ de Adadi morte, & regno Azaeli tradendo.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.

4. Reg. 8.

Iorami impietas.

tum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultum didicit. Et quamuis Deo certum esset seruare quæ Dauidi promiserat, Ioramus tamen indies nouis superstitionibus iritare eum, & populi religionem deprauare non desitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio deficerent, cæso Rege suo qui Iosaphato hactenus paruerat, & nouo in eius solium impositò: quam iniuriam vlturus Ioramus cum equitatu, qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: &, exustis vicis finitimis, non est ausus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit. nisi quod plures defectiones secutæ sunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus sitos conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti & prorsus oblito instituti patrij, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum suorum exemplo, ad sectandam Israeliticorum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hierosolymorum ciues impulerit, relicta patria religione, ad externos ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat. ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iustos interfecisset. pœna etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus quæ in populum Regis & domesticam familiam desæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluuio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, sero per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

An. mun. 3057. Ante Chri. nat. 907.

Idumæorum apostasia.

Iorami scelera ab Elia per literas acculantur.

CAP. III.

Exercitus Ioramidelet ur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.

NEC multo post exercitus Arabum qui versus Æthiopiam incolunt, cum aliis barbaris Ioramireg num inuadit, qui & regionem omnẽ, & ipsam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum fuit superstes, ægrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine. post hanc publicam calamitatem & ipse in morbum incidit, sicut ei iam antè prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifesto diuinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quin & populus insultauit eius cadaueri, facilè inde coniectans quàm inuisus Deo fuisset homo nefarius, nec eum Regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

Arabũ contra Ioramũ expeditio. 2. Paral. 21. *An. mundi 3060. Ante Chri. nat. 904.*

Mors Ioramí.

Damasce-

CAP. IIII.

Damascenorum Rex Israelitarum Regem bello impetit.

An. mundi 3060. *Ante Chri.* nat. 904. Hedio & Ruffinus Cap. 6.

Iorami expeditio in Ramatham, 4. Reg. 9.

Ieus in Regē vngitur, Deo sic mandante.

ISraelitarum autem Rex Ioramus sperans post Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem se posse recipere, magno prius facto apparatu, exercitum ei admouet. In ea oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram vrbem se recepit curandi vulneris gratia, relicto in obsidione Ramathæ toto exercitu, cui Ieum Amasis filiū præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propositum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato vno e discipulis suis sacro oleo, misit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum Regem appellaret, diceretque se authoritate diuina Regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam alijs, iussit eum fugientis more iter facere, neminę habitus eius conscio. Ille vbi ad destinatam vrbem peruenit, offendit Ieum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita vt Elisæus fore prædixerat: accedensque ad illum, ait se cum eo velle colloqui, & cùm surgens secutus ipsum esset in conclaue, iuuenis depromptum oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te Regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occisi sunt: vt quemadmodum prius Hieroboami & filij ipsius Nabadi, ac mox Basani familiæ propter impietatem interiere funditus, ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi genere. Atq; hæc locutus è conclaui se proripuit, nolens à quoquam conspici. Ieus autem statim in consessum ducum redijt. Percontantibus autem illis, qua de causa venisset is iuuenis, & insanum videri dicentibus: rectè, inquit, coniecturam facitis: nam insani verba locutus est. illis verò magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse. Hæc vbi prolocutus est, vnusquisque ducum detraxit sibi pallium, quibus congestis in speciem solij, & ipsa superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum nouum Regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat vulnus quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Veneratque eò per officium cognationis etiam Hierosolymorum Rex Ochozias, quod esset sororis eius filius, vt quomodò se habeat vulnus inuiseret. Quos vt Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum quòd bona fide regnum sibi detulerint.

CAP. V.

Ioramum à Ieu magistro equitum, cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanum Rex Ochozias.

Iorami cædes.

MIlites verò læti imperata faciunt, & omnes vias obsidēt, ne quis ad Ioramū, illis insciis, puenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim stipatus equitū lectissimis, ad Iezraelā sublimis curru propere vehitur,

vehitur.quo iam appropinquante,specularòr à Rege constitutus,vt venientes in vrbem obseruet, vbi vidit Ieum cum turmis àduchi, renunciauit Ioramo aduentare agmen equitum. ille cuestigio mittit quendà equitem qui òccurrat & cognoscat quisnam veniat. ad quos vbi accessit eques,rogat quid agatur in exercitu. Regem enim scire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re esse solicitum, & vt sequatur se cum alijs. hoc specalator cum vidisset, renunciat Ioramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis, mox & alterum à Rege missum Ieus idem iubet facere. vt verò & hoc per speculatorem Ioramus didicit, postremò ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum Regè, quem vt cognatum inuisendi gratia illo venisse diximus,exiuit illi obuiam.nam lente & composito agmine Ieus incedebat Hunc Ioramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat satin salua sint res in exercitu.à quo amarulento conuicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facilè cogitans nihil sani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugère, dicens Ochoz æ. circumuentos se dolo ac insidijs. Ieus verò sagitta per cor transfixum de curru cum præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Iorami in Nabuthi agrum proijciat, prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat,fore vt aliquando ipse & eius familia in eo loco pereat.id enim se tum ex ore prophetæ audisse,cum post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita, vt prædictum fuerat.euenit. Cæso autem Ioramo, Ochozias fuæ quoq; saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latère se Ieum existimans. At ille assecutus eum ad quendam cliuum, sagitta ictum fauciat. qui, relicto curru, equum propere conscendit,& continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum,vbi paulò post ex eo vulnere moriuus, relatusq; Hierosolyma, illic sepultus est, cum regnasset anno vno, patre suo longè sceleratior.

An. mun. 2060. Ante Christum nat. 904.

Veritas oraculorum diuinorum.

Ochoziæ Regis Hierosolymitani mors & sepultura.

CAP. VI.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies.

IEu verò veniente Iezraelam, Iezabela ornatu regio stans in turri ô seruum egregium,inquit qui dominum suum occidit. Ille suspiciens rogauit eam quænam esset, iubens ad se descendère. tandem eunuchis ipsius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum eruentatis mœnibus, vbi solum attigit, ab equitibus conculcata & obtrita perijt. posthæc Ieus ingressus regiam cum amicis refecit se ab itinere, mandauitq; Iezabelæ famulis vt eam sepelirent in honorem generis, quòd nata esset è Regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere,præter manus & faciem,consumptis cæteris à canibus his auditis Ieus admiratus est Eliæ mentem diuinam, qui eam Reginam in hac ipsa vrbe malè perituram prædixerat. Et quia septuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorum pædagogos,alteras ad vrbis magistratus, misit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, & currus illis non deessent, creato ex eo numero Rege, qui per ætatem maximè videri posset idoneus, in domini interfectores

Exemplum vltionis diuinæ in Iezabele valdè insigne.

4. Regum 10.

An. mun. 3050. *An. Christum* 894.

interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga se animati essent. Magistratus autem & pædagogi, lectis literis, extimuerunt, & cogitantes se huic, qui duos maximos Reges oppressérat, esse impares, rescripserunt, ipsum esse dominum, se verò in: petata eius paratos facere. Ille rursum rescripsit, ergo Achabi filiorum capita præcisa ad se mitterent. Tum magistratus accersitis adolescentum altoribus imperant, vt occisis illis, præfecta capita ad Iesum transmittant. illi nihil inferri iussa pereg: runt, & congesta in vasis quibusdam plexilibus capita Iezraelam miserunt. Quæ cum eo perlata essent, renuncianturq; cenanti cum amicis Regi, adesse Achabi filiorum capita. ille ante portam ex vtroq; viæ latere aceruos ex eis iussit construi: quo facto diluculo ad ea vitenda progressus, vertit se ad populum, eisq; ego, inquit, iam coniuratis Dominum meum interfeci, istos omnes quis interfecit? persuasum, quicquid Achabi generi accidisset, non volente solum sed pronunciante etiã Deo factum, qui hoc fore iam ante per Heliam vatem ostenderat. Deinde occisis quotquot etiam apud Israelitas ex ea cognatione inuenirentur, vertit se ad Samariam iter ingressus est. Et cum incidisset in cognatos Ochoziæ Regis Hierosolymorum, rogauit quorum essent: dicunt se venire salutatum Ioramum, & cum eo Reginam matrem Ochoziam. nesciebant enim vtrumq; ab eo necatum. ille hos quoq; comprehensos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo post occurrit ei vir bonus & iustus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipsius: qui post mutuam salutationem multis verbis prædicauit eius fauorem, quod ex sententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam exstirpat radicitus. Ieus vero suasit ei, vt consenso curru, quo ipse vehebatur, simul intraret Samariam. Visurum enim quod nemini malo parceret, sed falsos vates ac Sacerdotes, qui, populo seducto, autores fuerint, relicta patria religione, externa sacra suscipiendi, ad vnum omnes supplicio dederet. iucundissimum spectaculum fore viro bono, inspicere malos dantes meritas pœnas ante actorum scelerum. Paruit Regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus est. At Ieus quantum cognatorum Achabi, diligenti inquisitione facta, inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falsis Prophetis & Sacerdotibus profanis euadere, dolo vniuersos circumuenit. Conuocato enim populo, ait se omnes Achabi religiones duplicare velle, idque vt ex sententia Sacerdotum ipsius & Prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad se conuenire. Celebrandum enim solemnibus vitimis diem festum Bali: quo nomine Achabi Deus vocabatur. ab ea festiuitate si quis Sacerdotum abfuerit, capitalem fore. dimissis deinde per omnem Israelitarum ditionem qui Sacerdotes ad statum diem Samariam deducerent, iussit omnibus vestes donari. eas cum accepissent, venit in ædẽ vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui seruarentur, ne quis alienus admixtus sit: nolle se dicens vt sacris eorum alienus ac profanus vllus sese ingerat. illis verò negantibus quenquam talem adesse, & iam sacra parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidissimis armat: quibus mãdat, vt pseudoprophetas omnes interimãt, & patrios ritus tam diu neglectos vleiscantur, interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiserit, vicarium pro illo moriturum. Illi vero omnes ad vnum necauerunt, & regia ipsa incensa vrbem externis sacris profanatam purificauerunt. Ille Bal Tyriorum Deus erat, quem Achabus

Stirpis Achabi exitio.

Cædes cognatorum Ochoziæ.

Ionadabus.

Baalitarum mactatio.

Bal Tyriorũ Deus.

chabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sydoniorum Regis soceri sui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & Prophetis cum reliquo cultu assignatis. huius sacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Israelitis adorare permisit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduersio, qui per Prophetam suum significauit, per quatuor generationes posteros eius apud Israelitas regnaturos.

An. mundi 3060. Ante Christum nat. 904.

Ieu posteris Regnum promittitur.

CAP. VII.

Gotholia per summum nefas Hierosolymũ regnum occupat, qua post sextum annum cæsa Pontifex Ochoziæ filium Regem constituit.

DVM Ieus homines nefarios in hunc modum persequitur, Gotholia Regis Achabi filia cõperta filij morte & generis sui pernicie, decreuit etiã e Dauidis familia neminem superstitem relinquere, ne quis huius sanguinis posthac Hierosolymis regnum obtineat: id quod quantũ in ipsa fuit, perfecit. Seruatus tamẽ est vnus Ochoziæ filius ad hunc ferme modum Erat Ochoziæ germana soror, Iosabetha nomine, pontifici Ioado nupta. hæc regiam ingressa, cùm inter cæsorum cadauera latentẽ nutricis opera anniculum puerum Ioasum deprehendisset, ablatum furtim domi in suo cubiculo abdidit, & solo marito conscio sex annis in templo clã aluit, quam diu Gotholia Hierosolymorũ & duarum tribuũ regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinq; centurionibus cõiurat, vt, communicatis operis, ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: datáq; & acceptæ silentij fide spei pleni negocium hoc modo aggrediuntur. centuriones Ioado ad hoc facinus adsciti per grata tota regione Sacerdotes ac Leuitas, & aliquot in suis tribubus potentiores Hierosolyma nomine Pontificis euocatos secum adducunt. ille habere se vtile Reipublicæ consilium ait, aperturumq; eis, si id apud se continere velint. opus enim esse nõ silentio tantum. sed etiã auxilio. Cumq; Sacramentum ab eis accepisset, tuto se posse quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat, Hic est, inquit, ñ ex vester, ex illa natus familia, quam scitis Deum prædixisse regnaturam in perpetuum. Itaq; censeo tertiam vestrum partem custodiam eius in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eã verò quæ supersit, patentem portã, qua itur in regiam, seruare. reliqua verò multitudo in tẽplo inermis sit, neq; quenquam cum armis intrare sinite qui non sit Sacerdos. præterea certos è Sacerdotibus ac Leuitis selectos mandauit satellitij more strictis gladijs Regem stipare, & si quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere, & posito omni metu seruandi tantum Regis curam gerere. illi approbato Pontificis consilio, rem statim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo instruxerat, distribuit centurionibus & Sacerdotibus ac Leuitis quantum ibi hastarum inuenit & pharetrarum, & si quod aliud armorum genus aderat. atque ita armatos templo circumdedit conjectis inuicem manibus, vt ab ingressu, quos interesse nõ oportebat, excluderent. adductoq; in mediũ puero, corona regia caput redimitum,

Hedio & Ruffinus Cap. 7. 4. Reg. 11. Gotholia omne semẽ Regium tollit, vno solũmodo Ioaso, Ozochiæ filio seruato.

Ioasus, Ioado Pontifice auxiliante, in Regem creatur.

redimitum, & inunctum sacro oleo Regem pronunciat. populus quoq; gaudens simul & plaudens faustis acclamationibus vitam & victoriam nouo Regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter spem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer perturbato animo cum suo satellitio prosilirer à regia. Venientem deinde in templū ipsam quidem sacerdotes admiserunt, sed armatos eam sequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipsum templo a Pontifice circumdati fuerant. Cæterum Gotholia postquam puerum vidit in suggestu stantem, reditumq; coronā regia, discissa veste sua, magno clamore iubet interfici insidiatorem, & occupatorem tyrannidis. Ioadus contrà accitis centurionibus iubet mulierem arripi, ducíq; in torrentem cedronis, atq; illic pœnas luere. neq; enim fas esse templum venefica supplicio polui. mandauit etiam, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum patrem interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum est, eductam extra portam mulorum Regis illic interficiunt. Vt verò conspiratio cōntra Gotholiam successit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templum omnes Sacramento ad fidem Regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnoq; augendo daturos operam. eodem iureiurando mox Rege astrinxit ad diuini numinis reuerentiam, & ad obseruationem legum quas Moses cœlitùs acceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baal sacram concurritur, quam Gotholia cum marito Ioramo constituxerat, in veri Dei contumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum sacerdotium eius tenuit, true dauit. Templi verò curam & custodiam Sacerdotibus ac Leuitis iuxta Dauidis Regis institutum, Ioadus comm sit, iussitq;, vt bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, & suffitum iuxtà præscripta legi, facerent. Deinde quosdam è Leuitarum numero ianitores ad custodiam templi constituit, ne quis pollutus posset intrò subrepere. Hæc vbi ad hunc modum disposuit, cum centurionibus & ducibus totoq; populo, ex templo Ioasum in Regiam deduxit: cumq; collocato in solio denuo alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conuersus festum ātem pernoctauit, quòd dies egit, omnibus scelestæ mulieris cædem libenter ferentibus.

Ann. mun. 3067. Ante Christum nat. 897.

Gotholiæ pœna.

Rex & populus iuramento ad Dei cultum adstringitur.

Restauratio cultus diuini.

Ioasi, viuente Ioado, pietas. 4. Regum 12.

Erat Ioasus cum in Regnum adsciretur, annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabé oriunda. fuit autem legum & diuini cultus obseruantissimus, toto tempore, quo Ioadus fuit superstes duxitq; vxores duas postquam ætate maturuit, conciliante coniugium eodem Pontifice: ex quibus vtriusq; sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Ioasi quomodo elapsus ex insidijs Gotholiæ, tandem regnum assecutus est.

CAP. VIII.

Asaelis Damascenorum Regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

Medio & Rufinus cap 8. 4. Reg. 12. 13. Bellū inter Asaelem & Ieum.

ASael autem Syrorum Rex bellum cum Israelitis & Ieo Rege eorum gerens regionis trans Iordanem sitæ orientales tractus vastauit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebantur: nec non Galaditicā & Batanæam, omnia rapinis miscens & incendijs, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque

Anim

enim Ieus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumq; & legum à maioribus per manus acceptarum toto regni sui tempore, quod fuit annorum 27. quo exacto mortuus apud Samariam est sepultus, Ioaza filio successore principatus relicto. Ioasum autem Hierosolymorum Regem instaurandi templi cupido subijt: vocatoque Pontifice Ioado iussit eum per totam suam ditionem Leuitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semiselum argenti exigerent in vsum eius instaurationis, eò quòd sub Ioramo & Gotholia & eorum liberis tuendi & sartiendi templi cura penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc non fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum. sed anno regni vigesimo tertio Rege incusante, quòd voluntati sux non obtemperasset, & iubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligendam pecuniam commentus est, quod non grauatim tulit populus. Arcam parauit ligneam, in qua benè clausa vnum tantum foramen supernè reliquit. eam cum in templo iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecuniæ quantum liberet per foramen immittere, in templi instaurationem conferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. Arcam verò singulis diebus præsente Rege exinaniebant scriba gazophylacij & Sacerdos eius custos, numeratáque pecunia & reconditá, rursum vnde sustulerant reponebant. & cum primum videretur collatum quantum sat esset, Pontifex & Rex conduxerunt fabros & cæmentarios. & trabes magnas pulcherrimæ materiei comparauerunt. instauxato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit, superfuit autem non parum, id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperque quotidianis sacrificijs altare adolebatur. atque hæc tantisper dum Ioadas vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac iustitiam insignem, tum quod Dauidicæ genexis seruator fuisset, in Regum monumenta illato, Rex Ioas à pristina religionis cura facilè desciuit: moxque & primates populi ad eundem modum deprauati sunt, vt nihil apud eos potius haberetur quàm contemptus iuris ac iustitiæ. Deus verò indignatus propter hanc Regis & cæterorum mutationem, misit Prophetas qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi verò tam insano affectu eam complectabantur, vt neque exemplis maiorum, qui propter contemptum legum cum totis familijs perierant, neque Prophetarum comminationibus mori resipiscerent, & ad relicta honesta studia reuerterentur. Quin & Zachariam Pontificis Ioadi filium Rex in ipso templo saxis iussit obrui, oblitus patris eius beneficiorum, tantum quia Propheta diuinitus constitutus, pro concione populum & Regem adhortatus ad iustitiam, graues pœnas illis minatus est si moniti parere contemnerent. Moriens tamen Zacharias testem & iudicem Deum inuocauit, quòd pro bono consilio & patris sui beneficijs, à Ioa mortis amarum præmium sibi penderetur. Nec diu debita Regi pœna dilata est. Azael enim Syrorum Rex impressione in regnum eius facta, & Gitta primum direpta atque euersa, mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Ioas conterritus omnes thesauros Dei priorumque Regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatem, ne oppugnatus in extremum rerum

An. mundi 3089. Ante Chri. nat. 875.

Instauratio templi.

Ioasi, Ioadæ mortuo, impietas, cuique per Prophetam tamen natio. 2. Paral. 24.

Zacharias lapidatur.

Templi [illegible] liatio.

An. mundi 3105. *Ante Chri.* nat. 859. Ioasi sublatio.

suarum discrimẽ adducerentur, ille tam ingenti pecunia corruptus, vim exercitus à regia vrbe abstinuit Ioas tamen graui morbo implicitus, a. micis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius Pontificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultusq; est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui Regijs monumentis inferretur, cum vixisset annos quadraginta & septem.

CAP. IX.

Amasias Rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumeos & Amalecitas ducto victor e- uadit.

4. Regum 14. Amasias Rex Hierosolymitanus.

IN Regnum successit ei filius Amasias. Anno autẽ Ioasi vigesimo primo, apud Israelitas & Samariã Ieo successit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos 17 patri nequaquam similis, sed magis primis eius regni Regib. impijs, qui palam omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Huius copias Rex Syriæ tantopere attriuit, vt ex numeroso exercitu non plus quàm decem millia peditum, equites quingenti superessent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hostium non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato Domino Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & supplicationes confugit, orans Deum, vt se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autem, qui non solum perpetuam innocentiam, verumetiam resipiscentiam fauore complectitur, & cum perdere possit, si velit, castigare mauult, exoratus eripuit eum è belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum breui redijt, Post obitum Ioazæ Ioas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimo septimo anno regni Ioæ, regnantis in tribu Iudæ: nam & iste eodem quo Hierosolymitanus nomine vocabatur: tenuitq; regnum annis 16. Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenij referens: & cum Elisæus iam admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adijt: quem animaduertens extremum spiritum ducere, flere cœpit & lamẽtari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo viuo armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionis beneficio semper inuicti euaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatos Syris & alijs hostibus obijci, quamobrem adempto tali præsidio, sibi quoq; optabilius vnà cum illo hanc vitam reliquere. His querimonijs motus Elisæus, Regem consolatus afferri arcum postulat, eumq; Regem iubet intendere: deinde iniecta in eum manu iubet iaculari. & cum emissis tribus telis desitisset, sciquit, plura misisses, poteras totum Syrorum regnum exscindere, nunc quia tribus solis contentus fuisti, totidem prælijs vinces Syros, & regiones quam tuo patri ademerunt, recipies. His auditis Rex abijt, & Prophæta paulo pòst defunctus est, vir inciytæ iustitiæ, & citra controuersiam Deo longè carissimus. multa enim & miranda diuinæ mentis argumenta exhibuit, quorum memoria apud Hebræos durat clarissima, sepulchro etiam honoratus est magnifico, quale decuit hominem numi-

Vires regni Israelitici fractæ, & à Deo restauratæ.

An. mundi 3089. *Ante Chri.* nat. 875. Ioas Israelitarum & Samariæ Rex.

An. mundi 3103. *Ante Chri.* nat. 861.

Ioæ Elisæus à se Syros ter vincendos prædicit.

Elisæi mors, & cadaueris in ipsius monumentum coniecti resuscitatio.

Anno mundi 3106. Ante Christum natum 858.

sibi diuino acceptissimum. Contigit autem aliquando, vt latrones occisi a se viatoris cadauer in monumentum eius abderent, quod mox reuixit à contactu Prophetæ corporis. Atq; hæc fuerunt & viui & defuncti vatis opera. Azaele autem Rege extincto, ad Adadom filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Israelitarum Rex tribus prælijs victa omnem eam regionem abstulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: quod & ipsum Elisæus iam ante prædixerat postquam verò etiam Ioas fato functus est, Hieroboam eius filius excepit imperium.

Triplex Ioæ victoria.

CAP. X.

Amasiæ victoria de Israelitis & Ioæ Rege eorum reportata.

Secundo autem anno Ioæ Regis Israelitarum, regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Iudæ, matre natus vrbis Regiæ ciue, appellata Iudan, minum autem in modum iustitiam colebat, tametsi ætate adhuc iuuenis. Regni administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorũ insidijs sublatus fuerat. eosq; omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, iuxta leges à Mose præscriptas: qui iniquum censuit pro parentũ culpis à liberis eorum pœnas repetere. Post hæc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, conscripto flore iuuentutis, vt pote ætatis annorum plus minus viginti, centuriones his copijs idoneos attribuit. deinde milit ad Israelitarum Regem, qui viginti scutatorum millia conducerent stipendio talentorum argenti centum annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarum & Idumæorum, atque Gabilitarum gentes exercitum ducere. iamq; propediem moturus erat in eos, cum interueniens Prophetæ dimittere Israelitas consuluit. esse enim hoc hominum genus impium, & cladem certam imminere oraculo se monitum, si tantis Rex vtatur auxilijs. alioqui, Deo fauente, vel modica manu deuinci posse hostiles exercitus. Rege autem ægre ferente, quia iam publicè stipendium Israelitis numerauerat, hortatus est Propheta, vt Dei solutarem sequeretur, qua propitio nauo datoro pecuniam. illos itaque dimisit, præstitus se donare illis quicquid mercedis nomine accepisset, & cum domesticis tantum copijs contra prælictas gentes profectus est. Quibus vno prælio victis, interfecit decem millia, & totidem millia captiuorum abducta in magnam petram quæ imminet Arabiæ, eo loco per tupes præcipitata necauit: atq; ita victor cum opima præda domum redijt. Interea viginti illa Israelitarum mercenariorum milia, ignominiosum, ac si suam missionem, ac si pro inutili damnata esset eorum opera, impetũ in eius regnũ faciunt. & progressi vsq; Bethsemera, regionem popularti sunt, abacto magno iumentorum numero, cæsisq; tribus colonorum millibus. Amasias verò post victoriã factus insolentior autorem eius Deum cœpit habere cõtemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis numina. Quamobrẽ à Prophera cõuentus est iratis dicente, si hos Deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebræorum vi tutos præstiterint, sed tanquam ad se nõ pertinentes cædi & captiuos trahi passi sint. quin & ipsos belli iure

Hedio & Rufino cap. 9.

Amasias Hierosolymorũ Rex.

4. Reg. 14. Deut. 24.

Dimissio Israelitarum. 2. Paral. 25.

Amasiæ de Idumæis victoria.

Amasias à Prophetæ propter idololatriam reprehenditur.

An. mun. di 3106. Ante Chri. nat. 858.

Amasiæ Hierosolymorum Regis in Ioam Israelitarum Regem expeditio.

abductos inter reliquam captiuorum turbam Hierosolyma peruenisse. Rex his verbis ad iram percitus iussit illum hac de re esse quietum, minatus supplicium si negocijs alienis miscere se pergeret. tum ille, se quidem quieturum dixit, Deum tamen vltorem huiusmodi nouitatibus non defore. Nec multo post Amasias felicitatem suam, cuius tamen autorem Deum non agnoscebat, non capiens, sed fastu inflatus, scripsit Ioae Regi Israelitarũ, vt ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut ante hac idem populus maioribus eius Dauidi & Solomoni paruit: quòd si nolit vltrò facere officium, bello esse decernendum de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba rescripsit. Rex Ioas Regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus. hicà cupresso filiã petijt filio suo dari coniugem. Interim bestia quædam superueniens conculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quàm par est appetas, neue propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis Amasias magis etiam ad bellum cõcitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, vt tandem meritas impietatis pœnas exsolueret. Vbi verò in conspectum hostium venit, instructa vtrinq; acie, tantus repente pauor ac consternatio diuinitus milites eius inuasit, vt priusquam manus conserentur iam tergà verterent: & aliis alio diffugientibus, desertus à suis Amasias in hostis potestate veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, vt Hierosolymitæ aperris portis se cum victore exercitu admitterent. ea necessitate & vitæ amore adactus, persuasit ciuibus vt hostem reciperent. At ille diruto ad trecentorum cubitorum spacium mœnibus, curru per id interstitium triumphabundus inuectus est, captiuũ præ se agens Amasiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti in Regia repertũ est, totum asportauit, ac tum demum dimisso Rege reuersus est Samariã. Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasiæ decimoquarto. Appetitus tandem amicorum insidijs fugit in vrbem Lacheis: nec tamen euasit, illuc quoq; insecutis insidiatoribus, à quib. interfectus est. Corpus Hierosolyma relatũ, & regia munificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter nouatas religiones & pietatis cõtemptum, post exactũ annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

Amasias ab Israelitarum Rege captus: Hierosolyma diruta & templũ spoliatum.

Amasiæ exedes.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

Hedio & Rufinus cap. 11. 4. & 5. 14.

DEcimoquinto autem anno regni Amasiæ, Hieroboamus Ioæ filius apud Israelitas regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem, qua maiores eius, Samariæ regia. Hic Rex cum esset vehementer impius, totusq; idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei Prophetæ Ionas prædixit, quod deuictis Syris ditionem suam esset ampliaturus, Prolatis eius terminis ad septentriones vsq; Amathem vrbem, ad meridiem verò vsque asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Iesu imperatoris definitionem. quo oraculo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suũ regnum addidit, nihil fallente Ionæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me

Ampliatio regni Israelitici.

bona

bona fide res Hebræorum proditurum, non dissimulabo quid de hoc Propheta in sacris codicibus inuenerim. Iussus enim à Deo proficisci in regnum Nini, & illic prædicare, quòd imperium illud perituru esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Iopen nauigio petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita, vt periculum esset, ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Ionas verò solus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cumque turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem evectoribus esse in causa, decreuerũt sortito quærere quisnam ille sit, quo facto, sors Prophetæ obtigit. percontantibus quis nam esset, vel quid haberet negotij, ait se Hebræum esse, & Prophetam Dei maximi, consuluitq; vt ipsum in mare iacerent, si vellent præsens periculum euadere: se enim esse propter quem tempestas sæuiat. At illi primum quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam sua fide commendasset, in tam manifestũ exitium mittere. tandem, vrgente periculo & nauim tantum non mergente, partim Prophetæ auctoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum proiiciũt. Et tempestas quidem sedata est, Ionam autem fertur à Ceto deuoratum post triduum in Euxinum pontum reuomitum, vinum & toto corpore illæsum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem profectus est. & cum in loco vnde exaudiri poterat constitisset, prædicauit quòd paulo pòst amissuri essent imperium Assyriæ: & cum hoc dicto abiit. Hæc de eo sic retulimus, vt inuenimus in commentariis. Hieroboamus autem, exactis feliciter in suo principatu XL annis, mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore. Ozias item successit Amasiæ anno regni Hieroboami decimo quarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus matre Achia, ciue & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac iustus, & magnanimus, prouidendisque rebus solers & industrius. is, susceptа expeditione in Palæstinos, prælio victor vrbem eorum vi cepit, Githam & Iamniam, & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita vrbe ad mare rubrum præsidium in ea posuit. post hæc Ammanitis subactis, tributoque genti præfinito, & omnibus locis vsq; ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad easdem vrbis se contulit. quicquid enim mœnium vel vetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instaurauit: atq; etiam partem, quam Israelitarum Rex, Amasia patre huius capto, diruerat, quando vrbem victor ingressus est his addidit non paucas turres centum quinquaginta cubitorum altitudinis: & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelam disposuit: aquæductus quoque non paucos extruxit. habuit etiam iumentorum aliarumq; pecudum infinitam pene multitudinem, quòd regio esset apta pascuis. cumq; admodum esset agriculturæ studiosus, terram variis arborum cæterarumque plantarum generibus excoluit. habuit præterea selectorum militũ trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni viri generosi & inuicto robore prædiri ad duo millia numero: eorumq; exercitum phalangis ordinem struere in acie, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel saxa vel tela emitteret,

An. mundi 3120. Ante Chr. na. 844.

Ionæ 1.
Ionas à Deo in Nini regnum proficiscens iussus nauigiũ conscendit, & in mare præcipitatur.
Ionas à Ceto deuoratus ac reuomitus Niniuitis prædicat.
Ionæ 2 & 3.
4. Reg. 14. 15.
Ieroboami mors.
Ozias Rex Iudæ.

An. mundi 3136. Ante Christ. na. 828.

Oziæ expeditio, & vrbis per eundem restauratio.
2. Paral. 26.

An. mũdi 3150. Ante Christ. na. 814.

Oziæ diuitiæ & exercitus.

An. mundi 3150. Ante Christ. 814.

mitteret, harpagones quoque & alia instrumenta his similia. Dum ista in his studiis & paratibus versatur, corruptus est arrogãtia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac sempiternam cœpit non magni facere, nec religionis nec pietatis admodum obseruãs, ita vt ad paternam impietatẽ videretur procliuior, ad quam & ille proiapsus fuerat, quod sortem & fauorem, & perpetuos successus in rebus maximis moderatè ferre nesciret. Et cum venisset solennis festi celebritas, sumpto sacerdotali habitu, ingressus templum ad aureum altare Deo suffitum factus astitit. A cuius ideo mox Azarias Pontifex octuaginta sacerdotum globo stipatus, & Regem compescuit, vociferans ac negans hoc illi fas esse, sed solis sacerdotibus datum suffire, qui sint ex Aaronis genere. iubebatq; vt exiret, & Deum talibus factis prouocare ad iram desineret. Tum Rex commotus mortem illis, ni quiescerent, minatus est: & ecce ibi terra vehementer concutitur, fissoq; superne templo radius solis os Regis improbum ferit, quod cuelligio lepra contactum est. accessit huic & aliud prodigium, quod eodem terræ motu ante vrbem in loco, qui dicitur Erogge, montium mons ad occidentem vergentis reuulsum, & per quatuor stadia volutum, obiectu demum orientalis montis cõstitit, obstructa via publica & oppressis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò postquã in facie Regis lepram animaduerterunt, diuinitus inflictam ei plagam indicauerunt, &, vt tanquam pollutus & inpurgatus vrbe cederet, admonuerunt at ille pudore calamitatis iam modestior, paruit. superbiæ cum impietate cõiuncta tam miserabili pœna mulctatus. & cum aliquandiu purgatus extra vrbem vixisset, filio tothemo Reipubl. administrante, mœrore tandem confectus obiit anno ætatis sexagesimo octauo, regni quinquagesimo secundo, sepultusq; est in suis hortis in monumẽto regio. Israelitarum autem Rex Zacharias Hieroboami filius vix sexto regni mense ex fato ab vno è suis perpetratis per dolum occiditur. Sellumus is fuit Iabesi filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia, triginta post die malè partum regnum male perdidit. Manaemus enim dux exercitus qui per id tempus apud Thadam vrbem erat, audito Zachariæ casu cum omnibus copiis properè venit ad Samariam, & prælio victum Sellumum interfecit: dein autoritate propria sumptis regalibus insignibus, Thapsam cum exercitu victore profectus est. oppidani verò obseratis portis noluerunt Regem admittere, at ille vt in defectores sæuiens totum circumquaq; agrum vastauit, & postremo vrbem quoq; cepit: & quod esset Thapsensibus intentus omnes ferro confecit, be neræ quidem ætati parcens, & nihil sibi ad extremam crudelitatem reliquum faciens. quæ enim ne in barbaros quidem deuictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit posthac toto decennio quo Israelitis præfuit. petitus deinde bello ab Assyriorum Rege Phulio, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus M. talentis argenti, mature se ab ea vexatione redemit. hãc summam Manaemo populus contulit, exactis L. drachmis in singula capita. Nec multo post mortuus, Samariæ sepultus est, Phaceia regni hærede relicto. is parem crudelitate perfimilis, duobus tantũ annis regnauit. quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus est insidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit autem hic Phaceias principatũ annis XX. dubium impius magis an iniustus. Huius tempore Teglaphalassar Assyriorum Rex Israelitas aggressus, Iubæia Galaditica regione, & quæ

An. mundi 3170. Ante Christ. ann. 794.

Cædes Zachariæ Reg. 4. Reg. 15.

An. mundi 3174. ante Christ. ann. 790.

Manaemus Israelis Rex.

Sapientium trucidatio.

An. mundi 3185. Ante Chr. ann. 779.

Pax nõmis redimitur.

Phaceias. Tiglatho Hadalaam.

& quicquid trans Iordanem colitur, vicinaq; Galilæa, & Cydida & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porrò Iothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hierosolymorũ regia, natus matre vrbani generis nomine Ierasa. Huic Regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iusto erga homines, & Reipublicæ studioso. quicquid enim instauratione opus habebat, diligenter sartiendum curauit in templo vestibulũ refecit & porticus: mœnium partem labantem restituit, & additis magnis ac firmis turribus, cõmuniuit. Ammanitas etiam prælio deuictos tributa pendere coëgit, annua talenta centum & tritici coros decies mille, & totidem hordei. In tantumq; regnum auxit, vt tàm domi felix esset, quàm foris formidabilis. Hoc regnante propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Assyriorum & Nini subuersione hæc verba vaticinatus est. Ecce Niniue piscina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentq́ue, state, state, eripite aurum, eripite argentum, & nemo volet. malent enim vitam seruare quàm facultates. occupabit enim eos graue dissidium, & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies eorum præ pauore fient luridæ. Vbi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc sententiam prophetauit, quæ nunc non est necesse repetere, alioquin molestus videri possem lectorem plus æquo onerans. Euenerunt autem omnia quæ de Niniue prædicta sunt, post annum CXV. Et de his quidem hactenus.

An. mundi 3187. Ante Chri. na. 777.

Pietas Iothami.

Hedio & Ruffi. ca. 12. Vaticinium de excidio Niniuæ. Nahum. 2.

CAP. XII.

Rase Damascenorum Rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum Rex coactus est Assyriorum Regem in Damascenos immittere.

Hedio & Ruffi. cap. 13.

IOthamus autem è viuis abiit ætatis anno XLI. cum regnasset annos sexdecim: quo in regiis cõditoriis deposito, regnum ad Achazen eius filium hæreditario iure peruenit: qui erga Deum impiissimus omnium, & patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum Regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificans, quibus etiam proprium filium holocautoma obtulit ritu Chananæorum, & his similia multa perpetrauit. Hunc ita insanientem duo simul Reges, Rasses Damascenorum & Phaceias Israelitarum, bello aggrediuntur (erant enim amici & socij) & compulsum Hierosolyma multum diuq; frustrà oppugnauerunt, quòd vrbs esset munita egregiè. Interea Syriæ Rex ad mare rubrũ Elam vrbem occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorũ coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domum reuersus est. Hierosolymitanus autem Rex postquam cognouit Syros abiisse domum, putans se Israelitarum Rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias: & cum irato Deo commisisset prælium, propter tot impia facinora victus est. centum enim & viginti millia tunc

An. mundi 3204. Ante Chr. na. 760.

Achazæ impietas.

Filij oblatio.

Impietatis pœna.

Elaiæ 7. 4. Reg. 16.

Strages exercitus Iudaici.

An. mundi 3204. *Ante Chri.na.* 760.

4 Reg.16. Israelitæ Obela suadente ex tribu Iudæ ac Beniamitica captiuos demum remittunt.

ceciderunt de Israelitarum exercitu. In eodem prælio Zacharias supremus dux Israelitarum cum Amia filio Achazæ cõgressus, superatum occidit, & pari modo Ericam prætorianorum præfectũ adeptus interemit, & Esrana tribus Iudæ copiarum ducem vicum in potestatẽ suam redegit. magnum præterea captiuorum vtriusq; sexus numerum e Beniamitica tribu abegerunt, & õpima pręda ditati reuersi sunt Samariam. Obelas autem quidam, qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hãc victoriam non ipsorum virtute partam asseuerabat, sed quòd Deus Regi Achazæ irasceretur. inculsabatq; eos quòd non contenti præsenti felicitate, ausi sint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica consanguineos suos captiuos abducere: & suadebat vt hos illæsos domum remitterent. quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. post hanc admonitionẽ Israelitæ in concionem conuenientes, deliberabant quid facto opus esset. Exsurgens aũt quidam magnæ inter suos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabant se passuros, vt ciues sui captiuos in vrbem introducerent, ne forte omnes ex æquo diuina vltio perderet satis esse præteritorũ peccatorum, in quæ prophetæ clamitẽt, etiamsi nulla noua accedat impietas. His auditis milites permiserunt illos, quicquid vellent, arbitratu suo agere Tum prædicti viri assumptos exemerũt vinculis, & curatis eorum corporibus, adiutos viatico remiserunt domum incolumes. nihilo minus quatuor hi deduxerunt eos vsque Hierichuntem & vlterius, cumq; non longè abessent a Hierosolymis, repetierunt Samariam.

CAP. XIII.

Assyriorum Rex vi expugnata Damasco, & accisa Rege, populum traducit in Mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis.

An mundi 3207. *Ante Chri.na.* 757. 4.Reg.16.17. Israelitarũ translatio. Achazes aurũ & argentum templi, Damascum Assyriorum Regi defert. Achazes Syrorũ deos, tẽplo Hierosolymorum, claudo, colit.

ACha zes autem Rex hac clade ab Israelitis affectus, missa ad Assyriorum Regem Teglaphalatsarem legatione, auxiliũ ab eo petiit cõtra Israelitas & Damascenos atq; Syros, magnam pecuniam illi pollicens, in præsens etiam magnifica munera mittẽdo. Quam legationem postquam audiuit, ipse in auxilium Achazæ profectus est, & vastata Syria, expugnataque Damasco, Razem quoque Regem occidit. Damascenos vero in superiorem Mediam popularitèr traduxit: & pro illis quosdam Assyriorum gentes in agrum Damascenum reposuit. Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Post Syros in hunc modum tractatos, Rex Achazes sublato quantum erat auri & argenti in regijs thesauris, atque etiam in ipso templo, & donariis quotquot erant pulcherrima, hęc secum deferens venit Damascum, & sicut antè pactus fuerat, omnia Regi Assyriorum tradidit, actisque pro beneficio gratijs, reuersus est Hierosolyma. Erat autem hic Rex tam stultus ac incogitans, vt quamuis hostiliter cum Syris dissideret, illorum tamen deos colere non desineret, sed in eorum cæremonijs, tanquam victoriã inde sibi pollicens, pietatẽ collocare pergeret. Postea vero acceptã Assyriorũ venerati cœpit numina, quibus potius adorfaturus

raturus quàm verum & à maioribus acceptum Deum, cuius indignatione vitium vinceretur factum est. In tantum aũt religionis contemptum prolapsus est, vt spoliatum prius donarijs tẽplum clauderet, ac illud solemnibus sacrificijs honorare liceret. post has insanas impietates tandẽ moritur, cum vixisset annos triginta sex, & ex his regnasset sedecim, relicto hærede Ezecia filio. Quo tempore ẽt Phaceias Israelitarũ regnũ cum vita amisit, casus per insidias cuiusdam ex carioribus sibi aulicis, cui nomen Oseas, qui cum regnũ scelere quæsitum p annos IX. obtineret, vir fuit pessimus, nihil pietatis Deo deferens. In hunc duxit exercitũ Assyriorum Rex Salmanasarus, & quia Deum non habebat propitium, deserturum eius auxilio facile subiugauit, & præfinita tributa coegit pendere. Quarto autem anno regni huius Osex Ezecias Hierosolymis regnum adeptus est, Achazæ ex Abia Hierosolymitana muliere filius ingenio bono & iusto ac pio præditus. nam tarim ab inito principatu nullum magis necessariam vel vtilem tam sibi quàm subditis curã existimauit, quam religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & sacerdotum Leuitarumq; concione, sic fertur ad eos verba fecisse. Ne ipsi quidẽ ignoratis q propter peccata patris mei, & nõ redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidistis, quia p extremam demẽtiam passi estis vobis persuaderi, vt eos. quos ille Deos putabat, colueretis. Ergo quandoquidem vestro malo didicistis, quàm pernicios a res sit impietas, hortor, vt illa obliuioni tradita, purificetis vos à præteritis pollutionibus vnà cum Sacerdotibus & Leuitis, actum demum conuocantes aperiatis templum, & lustratum prius expiatumque sacrificijs legitimis in pristinum honorem & reuerentiam restituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His Regis monitis adsenti sacerdotes templum aperiũt, & eiectis inde inquinamentis, adornatisq; sacris vasis, victimas patrio ritu in altare inferũt. Rex vero diuisis per totã ditionem suam nuncijs, populũ Hierosolyma ad Azymorum celebritatẽ conuocat multo iam tẽpore intermissam propter impiam superiorum Regum incuriam. Quin & Israelitas p nuncios hortatus est, vt, relictis consuetis superstitionibus, ad priscam illam pietatem & veri Dei cultum redirẽt. Se enim illis permissurum, vt Hierosolyma venientes Azymorum festum vnà cum suis ciuibus celebrent. Hæc aũt se suadere non vt suum negotium ageret, sed ipsorum vtilitatis gratia quos beatos fore sũ huic consilio patuerint. Israelitæ vero audito quid legati à suo Rege afferent, adeo mentẽ non adhibuerũt, vt eos ludibrio habuerint, & prophetas quoq; eodem cohortantes, & præmonẽtes quantæ calamitates instarent ni maturè ad pietatem redirẽt, respuerint: quos postremò comprehensos necauerunt. nec his facinoribus cõtenti ad peiora etiã sunt prolapsi, ita vt non prius desisterent, quã ob extremam impietatem Deus vltor in potestatem hostium eos tradidit, sicut suo loco dicetur. Multi tamen è Manassitica tribu & Zabulonis atque Isascharis prophetarum monitis parentes ad pietatẽ sunt conuersi: atq; hi oẽs Hierosolyma ad Ezeciam confluxerunt, vt Deum adorarent. Postquam aũt ea multitudo conuenit, Rex, assenso tẽplo, vnà cum principibus & populo, immolauit pro se tauros septẽ, & totidem arietes, patrẽq; hircorum numerum. & cum primum manus in capita victimarum impoluissent, tam Rex quam principes, sacerdotibus macfandas reliquerunt. illi vero iugulabant, & lotidas concremabant, Leuitarum corona

Anno mun di 3215. Ante Christ. nat. 749.

Achazę mors. Olęę impietas & pœna. Hedio & Ruffinus Cap. 14 4. Reg. 17.

Ezecix Regis ludę pietas.

Ezecię legati ad Israelitas Azymorum festi celebrãdi causa missi occiduntur. 2. Par. 29. 30.

Verbũ Dei numquã sine fructu.

Victimæ Ezeciæ.

An. mundi 3218. *Ante Christ. nat.* 746.

circumstante cum instrumentis Musicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos psallere docuerat. reliqui verò sacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post hæc sacrificauit boues LXX arietes C. agnos CC. populo verò ad epulum largitus est boues DC. & reliqui coris tria millia. Cumq; omnia rite sacerdotes perfecissent, Rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Instante verò Azymorum festo, paschale sacrum facientes, alias deinceps victimas mactabant per continuos dies septem. populo etiam præter eum numerum quem ipsi mactauerunt, taurorum duo millia, pecorum septem millia Rex de suo largitus est. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec vllum festum tam magnifice est celebratum à Solomonis temporibus in eum vsq; diem. peracto festo vrbem egressi totam regionem lustrauerunt, ipsæ quoq; Hierosolyma ab omni idolorum spurcicie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra iuxta legem Rex de suo fieri mandauit, & Sacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cum primitijs fructuum, vt possent esse citra diuinum cultum assidui. Quo factum est vt populus omne genus fructuum cõferret Leuitis & Sacerdotibus: Rex verò horum apotheças & promptuaria condidit, vnde singulis partes distribuerentur cum vxoribus & liberis. atq; in hunc modũ pristinus cultus restitutus est. His ita constitutis Rex Palæstinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorum vrbes à Gitta vsq; Gazam lux ditioni adiecit. Interea Rex Assyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem se subingaturum, nisi tributa, quæ prius pater ipsius, penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo suaq; pietate, ac prophetæ Elaia, per quem futura cognoscebat. & hactenus de hoc Rege.

Reformatio cultus Dei.

Palæstinos Ezecias vincit.

Ezecias ab Assyriorum Rege desicit.

CAP. XIIII.

Salmanassar capto Israelitarum Rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cuthæos in eorum regionem migrare iubet.

An. mundi 3224 *Ante Christ. nat.* 740.

Assyriorum autem Rex Salmanassar comperto quòd Israelitarũ Rex misisset clàm legationem ad Soam Ægyptiorum Regem, inuitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitum cõtra Samariam, anno Oseæ regni septimo, & nõ receptus ab eo, post tertium obsidionis annum vrbem vi cepit, anno eiusdem Regis nono, Ezeciæ verò Hierosolymorum Regis anno septimo: extinctoq; funditus Israelitarum imperio, populum traduxit in Mediam & Persidem, cum quo etiam Oseas Rex vinctus captus est. Deinde migrare iussa quadã Persica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur, sedes ei designauit in agro Samariæ, ceteraq; Israelitarũ regione. Migrauerunt igitur decẽ tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos DCCCCXLVII. ex quo maiores eorum Ægyptum egressi armis ea loca suæ ditionis fecerunt: post principatum Iesu annis octingentis. post defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de qua supra diximus annis CCXL. mensibus septem, diebus septem. atq; hic fuit finis Israelitarum, qui neq; legi subditi esse voluerunt, neq; prophetas audire, præ-

Hedio & Ruffinus Cap. 15. 4. Reg. 17. Israelitæ possessionibus suis eiecti, eliò traducũtur, regno Chuthæis dato.

nunciantes

nunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desi- An. mund. 3224. Ante Chri. nat. 740.
sterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per quam à Roboamo defecerunt, seruo ipsius in locum eius Rege constituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per suum exẽplum ad eandem iniquitatem pertracto indignationem cœlestis numinis eis concitauit, & ipse quoq; meritas pœnas non effugit. Porrò Assyriorum Rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus scriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Eulæo, attestante etiam Menandro, qui in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in Græcam linguam translatis sic scribit Is deinde qui Eulæus nominabatur, regnauit annos triginta sex hic deficientes Cittæos cum classe eò profectus sub imperiũ suum retraxit. contra quos misso exercitu Assyriorum Rex Phœnicen totam inuaũt: facta deinde pace, cum copijs domum reuersus est. paulo post Sydon, Arce, Palætyrus cum multis alijs oppidis à Tyrijs ad Assyriorũ Regem defecerunt: & cum soli Tyrij facere eius imperata detrectarent, reuersus est cõtra eos cum LX. nauibus, quas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octingentis remigibus. Quibus occurrentes Tyrij cum duodecim nauibus, dilecta hostium classe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore non mediocrem rei naualis gloriam sibi comparauerunt. Reuertens autem Rex Assyrius, custodes ad fluuium & aquæ ductus disposuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cum per continuos quinq; annos fieret coacti sunt effossis puteis inde se sustentare. Hæc sunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanassare Assyrio scripta inueniuntur. Cæterum noui Samariæ coloni Chuthæi, sic enim tum appellabantur, quod à Persidis regione Chutha & flumine Chutho essent traducti, cùm quinq; gentium essent, totidẽ deos patrios secum attulerũt, quos ritu suo colentes Deũ maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta est enim ĩxua pestilentia, à qua cùm popularentur, nullam inuenientes opem oraculo admoniti sunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis præsentem salutem allaturum esse. missis igitur ad Regem Assyrium legatis petierũt, vt sacerdotes aliquot è captiuis Israelitis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti, diligenter eum cœperunt colere: moxq; cessauit pestilentia: permanentq; nunc quoq; in ea religione, Chuthæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritæ. qui pro præsenti semper conditione temporum mutabiles, quoties fœliciter degere Iudæos viderint, cognatos se eorum appellãt, vtpote à Iosepho oriundos, & hac ratione sanguine illis coniunctos, quando verò in rebus aduersis eos aspiciunt, nihil ad se pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi benevolentiæ, cùm ipsi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint, de quo aliàs dicetur opportunius.

Tyriorum annales & Menander de bello Salmanasaris contra Tyrios.

Indignatio Dei in Idololatras Chuthæos.

Chuthæi cultum Dei amplexi, Iudæorũ amicos, rebus tantũ secundis se profitentur.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Decimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI X. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Senacheribi Assyriorum Regis expeditio Hierosolymitana & Ezechiæ Regis oppugnatio.*

II. *Assyriorum exercitus una nocte per pestem absumptio, & Regis eorum domum reuersi, à filijs insidiosè perpetratæ cædes.*

III. *Ezechiæ post liberationem ab infestatione Assyriorũ status felix atq; quietus, eiusq; relictio Manasse filio successore, ex hac vita decessio.*

IIII. *Manasses à Chaldæorũ ac Babyloniorũ Rege vinctus captiuitus, eiusdemq; post aliquantum tẽporis in regnum reductio.*

V. *De Iosia Rege historia.*

VI. *Iosiæ in prælio occasus, dum Nechaum Regẽ Aegypti, contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volẽtem, arcere regione conaretur.*

VII. *Ioachimi in Nabuchodonosori Syriam inuadentis, amicitiam & societatem pertractio.*

VIII. *Ioachimi Aegyptiorum rebus studentis cædes, eiusq; filij in regno successio.*

IX. *Ioachimi, Babyloniæ sententiã mutante, obsessio, & spõtè se dedentis in captiuitatem abductio.*

X. *Sedecias Hierosolymorum Rex à Babylonio constitutus.*

XI. *Iudæorum, Hierosolymis à Nabuchodonosoro captis, in Babyloniam traductio.*

XII. Sue-

XII. *Successores Nabuchodonosori: Babylonici imperij ad Persas per Cyrum translatio: status Iudæorum in Babylonia.*

An. mund. 3231. Ante Christum nat. 733.

CAP. I.

Senacheribi Assyriorum Regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ Regis oppugnatio.

EZECIÆ duarum tribuum Regis anno quarto decimo Senacheribus Assyriorum Rex cum instructissimo exercitu eum aggressus est, omnesq; vrbes vi cepit quotquot sunt in Iudæ tribu & Beniamitica. Iamq; ducturus erat Hierosolyma, cum ad illum venit legatio, imperata facturum & tributa soluturum promittens. Senacheribus verò, auditis legatis, decreuit, omisso bello, postulata Regis admittere, & pollicitus est si argenti talenta trecenta, auri triginta accepisset, pactum se abiturum, iureiurando interposito quòd ab omni iniuria temperaturus esset. His persuasus Ezecias exhaustis thesauris mittit eam pecuniam, ratus, hoste remoto, posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cum copijs contra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacem ducem cum duobus alijs ad continuandum Hierosolymitanum bellum reliquit. collegarum nomina erant Tharata & Anacharis. vt verò, admoto mœnibus exercitu, castra metati sunt, per nuncium postulauerunt, vt Ezecias ad se prodiret in colloquium. ille, quòd sibi meruerat, prodire nolens, tres intimos amicos misit: Eliacimum procuratorem, & Somnæum & Joahum à commentarijs. hi cum prodijssent, ante duces constiterunt. quos intuitus Rapsaces iussit Regi suo referre hæc: quòd magnus Rex Senacheribus scire vult, quo fretus dominum tuum refugiat, & obedire nolens exercitum in vrbem non recipiat. an forte Ægyptijs, sperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si speret, dubio procul eũ delipere, & similem eũ homini qui fragili arundini innititur, quæ non solum non sustinetur, sed lapsus etiam manum transfigitur. Scire autẽ eum oportere, quòd non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut ante de Israëlitis victoriam dedit, ita nunc quoq; Ezeciam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rapsace Hebraice dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore consternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriace. Ille satis intelligens quid alter meruerat, maiore etiam voce Hebraicè respondit: debere eos audire mandata Regis, &, quod in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio quòd vos & vester Rex populum vana spe seducentes, vt resistat suaderis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitum nostrum à mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos datis totidem sessoribus vires vestras ostendite. sed non potestis dare equos non habetis. Quid igitur cunctamini, dedere vos validioribus, qui vos possunt vel inuitos vi capere

4. Regum 18. Iudeæ clades.

Senacheribi iuramentũ & eius violatio.

Rapsaces conuocato Ezecia in colloquium, deditionem suadet.

An. mun. 3231. Ante Christum nat. 733.

4. Regum 19. Ezeciæ in aduersis ad Deum refugium, & per Esaiam in spem melioris fortunæ erectio.

pere: maximè cum spontanea deditio tuta sit: contrà cum sitâ coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cum audissent ex duce iam legati quàm populus, ad Regem etiam perlata sunt. Ille percussus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, vt mos est patrius, in facie procidens Deo supplicat, vt cum nulla alia spes adsit, opem & salutem afferat. Mittit etiam ad Esaiam prophetam amicis aliquot & sacerdotibus, rogauit vt pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificijs, vt fractæ tumidas spes hostium, miserator sui populi. Paruit Prophetæ, & monitus oraculo iussit Regem atq; amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victum discessurum cum ignominia, & positurum feroces animos. Deum enim ei moliri perniciē. Ipsum quoq; Senacheribum non succedente expeditione Ægyptiaca domum reuersum, ferro esse interiturum. Forte autem acciderat, vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam in quibus stultum eum dicebat, quòd putaret se posse seruitutem effugere eius qui tam multas gentes peruicit: minabaturq; internecionē omnibus, nisi sponte, patefactis portis, exercitū intra Hierosolyma reciperent. Has literas contempsit propter fiduciam quam in Deo collocauerat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus quib. vibus salus Deo commendata est, Esaias exoratū esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim felicia tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere, & possessionum fructum curam habere, timentes neminem. Procedēte autem tempore Assyriorum Rex frustrari suos conatus videns, infectis rebus, rediit ex cauſa tali. Multū temporis contriuit in apparanda oppugnatione: clusijsq; aggerem pene mœnibus æquauerat, & videbatur assultum propediem facturus, cum audiuit aduentare Tharsicem Regem Æthiopum, Ægyptios laturum suppetias, & per desertum copias ducere, vt improuisus adoriatur Assyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus properè inde cum suis abijt. Herodotus autem hunc contra Vulcani sacerdotem, bellum gessisse dicit, nimirum quòd idem & Rex esset & sacerdos. Oppugnans, inquit, Pelusium, hac de causa obsidionem soluit. Rex Ægyptius implorauit opem sui numinis: quod exoratum magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc erat, quòd pro Assyrio scribit Arabem. vna, inquit, nocte murium vis tanta extitit, vt hostium arcus & reliqua arma corroderent: quo factum est, vt exarmatus Rex à Pelusio suum exercitum abduceret. Berosus autem Chaldaicarum rerum scriptor Senacheribi Regis meminit: & quòd apud Assyrios regnauerit, totamque Asiam atq; Ægyptum bello infestauerit, his verbis narrat.

Herodotus de Senacheribo. Hedio & Ruffinus cap. 11.

CAP. II.

Quòd Assyriorum exercitus una nocte peste absumptus est, & quòd Rex eorum domum reuersus filiorum insidijs periit.

Senacheribi in Deū blasphemiæ pœna.

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum, quem sub Raphacis imperio reliquerat, peste diuinitus immissa dele-

ſa deletum, prima nocte poſteaquam vrbem oppugnare cœperat, ab- *An. mun.* 3231. *Ante Chriſtum nat.* 733. Patricidæ.
ſumptis cum ducibus & tribunis CLXXXV. millibus militum, qua clade territus, & de reliquis copijs ſolicitus, maximis itineribus in regnum ſuum contendit ad regiam quæ Ninus dicitur. Vbi paulò poſt per inſidias ſeniorum è filiis ſuis, Adramelechi & Selennari, vitam amiſit, occiſus in ipſo templo Araſci, quem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à populoribus pulſis, & in Armeniam fugientibus, Aſſaracheddas minor filius in regnum ſucceſſit. Atq; hic fuit huius expeditionis exitus.

CAP. III.

Ezecias ab infeſtatione Aſſyriorum liberatus cum aliquandiu vixiſſet in pace, decedens Manaſſe filio regnum reliquit.

EZecias autem præter omnem opinionem liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo perſoluit, quandoquidem manifeſtum erat huius ſolius ope hoſtem partim peſte deletum, partim metu ſimilis exitij ab oppugnatione vrbis abſterritum. Dumq; totus circa Dei cultum occupatur, paulo poſt in grauem morbum incidit, ita vt à medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quidquã melius ſperantibus nec tam vitæ periculum angebat Regẽ, quàm quòd ſine liberis decedente generis ſucceſſio in eo deficere videbatur, & regnũ ſine legitimo hærede futurũ. hoc igitur mœrore potiſſimũ cõfectus, ſupplex cum lachrymis Deũ rogauit, vt tantiſper differretur vitæ terminus, donec procrearet ſobolẽ, néve nondum factus pater eximeretur numero viuentiũ. Miſertus autem Deus, idq; eo libentius quòd nõ ſibi doleret regni voluptates adimi, ſed ſucceſſorem tantum germanũ principatus quæreret, miſſo ad eum Prophetа Eſaia, iuſſit nunciari quòd poſt triduũ morbum euaderet: & ſuperuiuens annos quindecim, non niſi relicto hærede filio decederet. Hæc cum Propheta ita, vt iuſſus erat, ad Regem perferret, ob magnitudinem morbi & inopinatum nuncium dubitans, prodigioſum aliquod ſignum ab Eſaia poſtulat, vt certo poſſet credere, miſſum illum ad ſe à Deo nuncium. quæ enim ſupra ſpem & rationem eſſe videntur, eorum ſolet hoc pacto confirmari veritas. Et rogante Prophetа quodnã ſignum exhiberi ſibi poſtulet, voluit vt quando vmbra in ſuo ſolario iam ad decimam lineam proceſſerat, per totidem lineas reuerti eam faceret. Et cum Deus hoc dediſſet Prophetæ precibus, viſo, ita vt voluit, tam inſigni prodigio, confeſtim recepta ſanitate ad templum aſcendit, & adorato Deo, vota perſoluit. Circa eadem fermè tempora imperium Aſſyriorum per Medos diſſolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autem Rex Baladas, miſſis ad Ezeciam legatis cum muneribus, inuitauit eum ad ſocietatem & amicitiam. Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio regali adhibitis theſauros etiam oſtendit & apparatum armorum, & quicquid precioſum auro conſtabat ac gemmis: atq; ita cum donis remiſit ad Baladam. Aditus deinde ab Eſaia, rogatusq; quinam eſſent qui venerant: ait, è Babylone miſſos à Rege veniſſe: oſtendiſſeq; ſe illis omnia, vt, viſis diuitijs, colligẽtes ex his ipſius potentiã, Regi ſuorenũciare poſſent certius. tũ Propheta reſpõdens, Scito, inqt, quòd hç diuitiæ paulo

Hedio & Ruſtinus cap. 3. 4. Reg. 20.

Morbus Ezeciæ, & vitæ prorogãdæ, per miraculum cõfirmatio.

Aſſyriorum imperium diſſolutum.

Babyloniorũ Regis ad Ezeciam legatio.

An. mun. 3232. *Ante Christum* 732. Captiuitas Babylonica ab Esaia prædicta. Hedio & Ruffinus cap. 4. Ezechiæ mors.

paulo pòst transferentur in Babyloniam, & posteri tui virilitate amissa eunuchi seruient Regi Babylonio. Hæc enim prædicit Dominus. Ezechias contristatus hac prædictione, ait se quidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, se quando aliter visum sit Deo. precari vt saltem ipse possit in pace quod reliquum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Babyloniorum Regis Berosus meminit. Cæterum Propheta licet cum esset diuinus & viq; ad miraculum verídicus, certus se nihil a vero alienum dixisse, omnia sua vaticinia scripto tradita reliquit posteris, vt ex euentu certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit, sed alij præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum respondet oraculis. sed hos alias singillatim percensebimus. Ezechias porro cum quantum iam diximus superuixisset in pace, obijt post annum vitæ quartum & quinquagesimum, regni vero nonum & vigesimum.

CAP. IIII.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum Rege captus post aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

4. Regum 21. Manassę impietas & crudelitas.

An. mun. 3247. *Ante Christum* 717. Hedio & Ruffinus cap. 5. Alias cap. 4. Manasses in Babyloniam captus abductus, postquã resipuit, regno restituitur.

An. mun. 3288. *Ante Chri.* 676. Manasses vrbẽ lustrat, & templũ denuo cõsecrat

HVius successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana ciue natus, omnibus paternis studijs contrarium vitæ instituit tenuit, nullam impietatem prætermittens, sed per omnia iniquitates Israelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit, ausus est etiã sceleratus templum Dei profanare, atq; adeo totam vrbem & reliquam ditionem quam late patuit. Exorsus en mã Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iustos grassabatur cædibus, ne a prophetis quidem cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulos dies aliquem afficiebat supplicio, vt Hierosolyma inundarentur sanguinibus. His tam nefarijs facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum post alium Prophetam ad Regem simul atq; populum, per quos eadem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipsorum Israelitæ aliquanto ante pessimi fuerant. At illi nolentes fidem habere illorum sermonibus, per quos moniti si parouissent imminentia mala vitare poterant, et tandem veritatem eorum experti sunt. Cum enim in eisdem perseuerarent moribus, hostem illis Deus immisit Regem Chaldæorum & Babyloniæ, in missõ in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassem quoq; dolo interceptum & abductum, perpetuo pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnouit, & vt hostem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petijt. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudijt supplicem: quem post aliquantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterum clementia victoris postliminio reuersus Hierosolyma, dedit operam, si posset abolere priorum peccatorum etiam memoriam, mutatis moribus totus conuersus ad religionis studia. Nam & vrbem lustrauit, & templum consecrauit denuo: & in reliquum totus fuit in eo, vt gratitudinem Deo ostenderet ap-

probare,& quoad viueret eius retinere beneuolentiã. Idem facere populum quoque docuit,memor in quale incidisset infortunium ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari ex præscripto Mosis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religionis ritibus,ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circumdaret, & turres excitaret altissimas, suburbanasque arces cum alijs necessarijs tum imprimis commeatibus muniret. Adeoq; in melius mutatus est,vt ex quo Deum colere cœpit,toto vitæ tempore prædicatus sit beatissimus. Cumq; vixisset annos 67. in viuis esse desijt, exactis in regno annis 55. Sepultus est in hortis proprijs:regnum excepit Amos filius,natus matre Emalsema,oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia sui patris opera,& à similibus non abstinens facinoribus,maturè dedit pœnas,domi à suis oppressus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigesimo, regni verò secundo. In eius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit,& regnum eius filioloſiq; nominato tradidit,octo tum annorum puero.

An. mundi 3301. Ante Chri. nat. 662. Manassæ mors. Amos Rex Iudæ impi⁹. Iosias Rex Iudæ. *Anno mundi 3304. Ante Chri. nat. 660.*

CAP. V.

De Iosia Rege historia.

HVius mater fuit ex oppido Boscetha, Ieda nomine,ipse indole optima,& ad virtutem natus, Dauide Rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito, quàm primum enim duodecimũ annum ætatis attigit,egregium edidit pietatis ac iustitiæ specimen. Autor enim fuit populo, vt abiectis erroribus, & relicta de falso creditis Dijs persuasione, conferrent se ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorũ suorum, institutis,quicquid peccatum esset corrigebat,tam prudenter adhibitis remedijs,quam si esset ætate maturissima. quæ verò decenter se habere inuenit,immota seruauit,& imitatus est. Hæc aũt faciebat tum per innatam sapientiam tum etiam seniorum monitis & consilijs. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot Reges seipsos perdiderant. Itaq; obeundo tam vrbem quàm regionem totam,lucos externis dijs dedicatos excidebat,& aras eorũ diruebat,& donaria,quæ eis à maioribus consecrata fuerant,per ludibrium detrahebat,atque ita populum à vana opinatione ad verum Dei cultum conuertit & consueta holocautomata cæteraq; sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam certos magistratus & morũ censores qui priuata quoq; negotia sic disponerent,vt in omnibus non minorem iustitiæ quàm vitæ ipsius rationem haberent. dimissis deinde per totam suam ditionem nuncijs, iussit vt,quicunq; vellent,conferrent aurum & argentum in reparationem templi,idq; suo quisq; arbitratu,vt nemo grauaretur:& allatis pecunijs curam sumptuum in templum factum tectum præstandum commisit Amasi præfecto vrbis,& Saphani scribæ,Ioatæ commentariensi,& Pontifici Eliaciæ. qui,omissis moris & dilationibus,adhibitis architectis, & suppeditatis omnibus rebus ad reparationem necessarijs, incumbebant operi:atq; ita instauratũ est templum, & ipsum Regiæ pietatis argumentũ futurũ. Anno deinde regni sui decimo octauo iussit Eliaciam

4. Reg. 22. Iosias verum Dei cultum restaurat. *An. mundi 3307. Ante Chri. nat. 657. An. mundi 3321. Ante Chri. nat. 643.* Idololatriæ à Iosia extirpatio. Censores. Studium populi in reparando templo.

An. mun. di 5320. Ante Chri. nat. 643.

Pontificem pecunia, quę instaurationi superfuit, in massas conflata ex teras inde & libatoria phialasq; ad ministeria templi conficere: præterea quicquid auri argentiue in thesauris esset, id quoq; prolatum in eosdem vsus conuertere: Pontifex autem dum promit aurum, forte incidit in sacros libros Mosis in templo repositos: eos prolatos dedit scribæ Saphani qui cum eos perlegisset, Regem adijt, & quæ imperasset omnia facta indicauit. præterea libros recens inuentos ei legit. Qua lectione audita Rex scidit sibi vestem, & conuocatis intimis aliquot amicis, ipsoq; scriba, & Eliacia Pontifice, misit eos ad Prophetissam Oldam, vxorem Sallumi, viri clari ac nobilis: vt persuaderent ei Deum placare, & propitium genti suæ reddere. Timendum enim esse, ne propter neglectas à maioribus leges Mosis graues casus imminerent, neue eiecti patrio solo in externis regionibus destituti omnibus commodis miserè vitam finiant. Auditis Regijs mandatis Prophetissa iubet ei renunciari, quod Deus semel contra eos sententiam tulerit, quę nullis supplicationibus irrita fieri possit: vt populus ejiciatur proprijs sedibus, & omnibus præsentibus commodis propter nõ seruatas leges muldetur: quandoquidem, concesso ad resipiscendũ tanto temporis spacio, ne Prophetarum quidem hortatibus ad sanioremmentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideo decretum id mutari non posse, vt ipso euentu discant esse Deum, & in Prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacij, quibus certam suam voluntatem hominibus indicare solet attamen propter bonitatem Regis dilaturum Deum aliquantisper imminentem calamitatem: sed ab eius obitu præfinita iam ante mala in populum immissurũ. Hoc mulieris vaticinium Regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille circum omnia oppida missis nuncijs, iussit Hierosolyma conuenire Sacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines & cum cõgregati essent omnes, primum eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, iuramento adegit vniuersos ad cultum diuini numinis, & seruandas leges Mosaicas: quod illi magno consensu facturos se receperunt. moxq; sacra facientes & mactantes victimas Deum precabantur vt propitius adesse dignaretur. Postremo iussit Pontificem, si quod vas in templo superesset à maioribus dicatum idolorum externorum vsui, vt inde ejiceretur: & cum non pauca essent collecta, omnibus incensis cinerẽ eorum dispersit. deniq; Sacerdotes idolorũ à genere Aaronis alienos interfecit. His apud Hierosolyma peractis exiuit peregrè, & quicquid per totam regionem in honorem externorum numinũ à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus exstruxerat, cõbussit: sicut superius diximus, iam tum cum super eo Hieroboamus sacra faceret, interuenisse Prophetam, & in præsentia totius populi prænunciasse, quòd vnus ex Dauidis progenie, nomine Iosias, hoc esset facturus: cuius prædictionis euentus post annos trecentos sexaginta vnum secutus est. Post hæc inuasit & alios Israelitas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant, eisq; persuasit, vt omissis impijs actionibus & religionibus externis, Deum maximum ritu patrio colerent. eiq; soli adhærerent. nec hoc contentus oppidatim ac vicatim per domos seruatus est, ne quid suspectum intus delitesceret. quadrigas etiam solis, quas superiores Reges in vestibulo templi consecrauerant, & si quid aliud diuinis honoribus vulgus impe-

rituq

Ante mundi 5320. Ante Christi nat. 643.

Mosis liber sacer in templo repertus. Oldæ Prophetissæ à Iosia consulitur.

Vaticinium de Iudæorum pœna.

4. Reg. 23.

Viua pij principis imago.

Veritas oraculorum diuinorum. 4. Reg. 23.

ritus dignabatur, de medio sustulit. Cæterum, lustrata ad hunc modum regione vniuersa, populum Hierosolyma conuocauit ad celebrandum festum azymorum quod dicitur Pascha: deditq; populo ad epulum de suo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia. principes quoq; Sacerdotum contulerunt Sacerdotibus ad idem festum agnorum duo millia & sexcentos: & similiter Leuitis eorum primarij dederunt agnorum quinq; millia, boues quingentos. cumq; tanta esset victimarum copia, immolabantur omnes iuxta leges Motis, Sacerdotibus ei curæ præpositis, & exemplo suo reliquo populo præeuntibus. Et quòd à Samuelis Prophetæ temporibus in eam vsq; diem nulla talis festiuitas celebrata fuerit, causa est, quia tum omnia iuxta præscripta legum & antiquas consuetudines peragebant. Post hæc Iosias, cum pace, diuitijs & gloria floruisset, vitæ finem habuit huiusmodi.

Anno mundi 3321. Ante Christ. nat. 643.

Paschatis celebratio.

Hedio & Rufinus cap. 6. Alias cap. 5.

CAP. VI.

Iosiæ in prælio occasus, dum Nechaum Regem Aegypti, contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volentem, arcere regione conaretur.

An. mundi 3334. Ante Christ. nat. 630.

REx Ægypti Nechaos magnis delectibus habitis copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Assyriorum imperium euerterant, volens sibi Asiæ regnum quærere. cumq; processisset vsq; Menden oppidũ ditionis Iosiæ, oppositum se ei, veteris per sui iuris regionem iter contra Medos facere. tum Nechaos caduceatore misso, ait se non illum petere bello, sed ad Euphratem properare. non esse sibi imponendam necessitatem præter propositũ cum obstante dimicandi. Iosias autem verbis Ægyptij nihil mouebatur, sed perseuerabat in ea sententia, vt per suam ditionem volenti ducere transitũ pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt occasionem aduersus eum inueniret. Dum enim aciem instruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius quidam sagitta icto bellandi studiũ exemit. læsus enim & cruciatum non ferens, iusso exercitu deflectere, Hierosolyma reuertitur: vbi ex eo vulnere est mortuus. Sepultus est magnifico tunc re in monumentis paternis, cum vixisset annos triginta nouẽ, regnasset triginta vnum. Luxit eum populus multis diebus lamentis & tristitia mortem eius prosequens. Hieremias etiam epicedium ei scripsit lugubri carmine, quod nunc quoq; exstare videmus hic Propheta & instantem vrbi captiuitatem Babyloniam, & nostri etiam seculi clades prædictas mandauit literis. Nec Iosias ille hæc vaticinatus est multitudini sed & Prophetæ Hiezechiel, qui primus duos libros hoc argumento scriptos reliquit. erant autem hi duo Sacerdotalis generis. quorum Hieremias vixit Hierosolymis, ab anno decimo tertio regni Iosiæ vsq; dũ templum vnà cum vrbe est dirutum: cuius suo loco mentionem faciemus. Porrò mortuo, quemadmodum diximus, Iosia, regnum suscepit filius eius Ioazus, anno ætatis vigesimo tertio regiã habens Hierosolymis. Hic matre natus Amatala, impijs & impuris fuit moribus. Hunc Ægyptiorum Rex à bello reuertens accersitum ad se in vrbem Syriæ Samatham vinxit,

Via per Iudæam exercitui Ægyptio clausa vt aperitur. 4. Reg. 23. Motis Iosiæ. Epicedium à Ieremia Iosiæ scriptũ. 2. Paral. 35. Hieremias captiuitatẽ Babylonicã prædicit. Hieremias quando vixerit. Ioazus Rex Iudæ. 4 Reg. 23. 2 Paral. 36. Hedio & Rufinus cap. 7. Alias cap. 6.

An. mundi 3335. *Ante Christ. nat.* 629. Eliacimus Ioacimus nominatus, ludæ rex.

vinxit,& fratri eius seniori,eodé patre nato.Eliacimo nomine regnum tradidit.Ioacimi nomine prius illi indito. regioni verò eius centum atgenti talentorum tributum imposuit,& vnius talenti auri. atq; ita Ioacimo tributario facto,Ioazum secum in Ægyptum abduxit,vbi mortuus est,cum regnasset menses tres, dies decem.Mater autem Ioacimi vocata est Zabuda, nata ex oppido Abuma.hic quoque malicioso fuit ingenio,nec erga Deum pius,nec mitis erga homines.

CAP. VII.

Ioachimi in Nabuchodonosori Syriam inuadentis, amicitiam & societatem pertractio.

Nabuchodonosorus Babyloniæ Rex contra Ægyptum.

An. mundi 3336. *Ante Christ. nat.* 625. Nabuchodonosor Ioacimus tributa persoluit. 4.Reg.24.

ANno autem quarto,ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabelam ad Euphratem sitam petijt, bellum inferens Ægyptio Nechao,qui tum toti Syriæ dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contemptit hostem, sed cum validis & numerosis copijs ad Euphratem ei se opposuit, & collatis signis cum eo congressus, multis millibus,coactus est cedere,Babylonius aũt superato Euphrate, totam Syriam Pelusium vsq; subegit,Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellum inferunt magnis viribus,diu minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores Arabie,timore suadente, pacem mercatus pecuniis,integro triennio imperata tributa persoluit.Inductus deinde ad vanas spes tumoribus expeditionis Ægyptiorũ contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est, nam Ægyptij bellum instaurare non ausi sunt:id quod Propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non desitit,frustra eos in Ægyptiorem præsidio spem ponere.Imminere enim vrbi certam subuersionem à Babylonijs,& Ioacimo Regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur, nemini proderant.Et enim tam vulgus quam proceres contemptim hæc audiebant, & irati male ominanti, Prophetam apud Regem accusabant,deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad Regium senatum,maxima pars,vt improuida calculis suis eum damnauit.pauci verò quidam sapientiores è Regia Prophetam dimiserunt, autoresq; fuerunt etiã alijs ne in eum sæuire pergerent. Adducebantq; rationem,non hunc solum mala vrbi prædicere, sed & Michæam ante talia prædixisse. & multos alios,quorum nemo à sui temporis Regibus aliquid esset passus, sed omnes vt Dei vates habiti sint in precio. atque hoc pacto lenitis animis diuersa sentientium effecerunt vt reuocatis suffragijs Propheta eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis Prophetijs, ieiunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum,continentem quid templo & vrbi eiusq; populo deberet accidere.His auditis principes ei librum adimunt, simulq; iubent tam ipsum quàm eius scribam Baruchum è medio secedere,vt omnes lateat vbi sint:librum verò ad Regem pertulerunt qui præsentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere, quo lecto iratus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussitq; Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi iam se iræ eius subduxerant.

Nabuchodonosorus Babyloniæ Rex contra Ægyptum.

An. mundi 3336. *Ante Christ. nat.* 625. Nabuchodonosor Ioacimus tributa persoluit. 4.Reg.24.

An. mundi 3343. *Ante Christ. nat.* 621. Hedio & Russinus Cap 8. Ioacimus à Babyloniæ Rege desciscit.

An. mundi 3345. *Ante Christ. nat.* 619. Hieremias Hierosolymorum subuersionem prædicit. Ierem.22.

CAP. VIII.

An. mundi 3345. Ante Chri. na. 619.

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Aegyptiorum rebus studentem interficit, & Ioacimum eius filium pro eo Regem constituit.

NOn multò post venientem cum exercitu Babylonium Regem excipit in vrbe, territus Prophetæ prædictionibus. quòd enim ab eo sibi non timeret, neque excluſit, nec ad bellum se parauit. At ille receptus non seruauit fidem, sed florem iuuentutis Hierosolymitanæ vnà cum ipso Rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia iussit proijci: & pro eo Ioacimum filium Regem vrbis & regionis constituit eorum verò qui in aliqua dignitate fuerunt, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia. in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Ioacimi Regis, qui vixit annos XXXVI. regnauit XI. Successor autem eius Ioacimus, natus matre Hierosolymitana nomine Nosta, regnauit menses tres, dies decem.

Nabuchodonosori recepti in vrbem sæuitia. 4. Reg. 24. 2. Paral. 36. Ioachimus siue Iechania Rex iudæ.

Anno mūdi 3346. Ante Chri. na. 618.

CAP. IX.

Ioachimi, Babylonio sententiam mutante, obsessio, & sponte se dedentis in captiuitatem abductio.

BAbylonium autem Regem statim dedisse regnum Ioacimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Misso igitur exercitu Hierosolymis eum obsedit. qui cum esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se vrbem despicere: sed matrem & cognatos missis à Rege ducibus tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent nec ciuibus Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides seruata est, Babylonio Rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent, & quicquid inesset artificum, & vinctos ad se adducerent. fueruntque hi omnes decem millia numero, & amplius octingenti triginta duo, & in his Ioacimus cum amicis ac matre, qui à Rege in custodia sunt habiti.

Hedio & Ruffi. cap. 9. 4. Reg. 25. Nabuchodonosorus fœdifragus.

CAP. X.

Sedecim Hierosolymorum Rex à Babylonio constitutus.

PRo Ioacimo autem Sedeciam eius patruum Regem constituit, iureiurando astrictum quòd nihil in ea regione esset nouaturus, nec ciuitatem Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius quin principatum acciperet, natus eadem matre qua frater Ioacimus, sed iusti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa se haberet impios. quin & totus populus in eandem solutus est licentiam. Quamobrem sæpenumero Hieremias Propheta illum adiit, obtestans vt, omissis impietatibus, iustitiæ curam gereret: néue aut ducibus mentem adhiberet, quòd essent

Sedecias Rex Iudę ꝟ aulicis & falsis prophetis seductus Hieremia non audit.

An. mundi 3754. *Ante Chri.* 610.

Iez. ciel tẽpli vastationem prædicit.

Sedecias ad Ægyptios refugit.

Iedio & Rufi. ca. 10.

Ægyptii Rex auxiliaturus Iudæis prælio vincitur.

Sedecias à Pseudoprophetis seductus.

Vaticinium de captiuitate Babylonica. & inde liberatione. Ierem. 25. 29. 37.

mali plerique, aut falsis Prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnatum amplius vrbẽ Babylonium, vincendumque bello petitum ab Ægyptiis, hæc enim non vere dici, nec euentura esse vnquam. Sedecias vero tantisper, dum audiebat Prophetam, agnoscebat eum vera dicere, & in rem suam esse, si illi fidẽ adhibeat: sed per amicos rursum deprauabatur, & abducebatur à Propheræ cõsiliis in diuersum quo vnque vellent. Sed & apud Babylonem Hiezeciel eodem tempore vastationem templi prædicebat, eamq; prædictionem etiam Hierosolyma transmisit. quibus vaticiniis Sedecias hac potissimum de causa noluit credere. In cæteris enim omnib. inter se conc nebant, quod & vibs vi capietur, & Sedecias ipse captiuus abduceetur in hoc vero discrepare videbatur Hiezeciel, quòd negaret Sedeciam visurum Babylonem, cum Hieremias asseueraret omninò futurum, vt captiuus cum Babylonius Rex secum abduceret. quare cum hic diuersa dicere eius videretur, ne illa quidem vera putabat in quibus conse ntirent: etiamsi euentus omnia vera fuisse comprobauit, sicut aliàs opportunius dicetur. Igitur cum per octo annos socius Babyloniorum fuisset violato fœdere ad Ægyptios defecit, sperans, si cum il is vires coniungeret Babylonium necessario succũbere. Quo cognito Babylonius exercitũ cõtra eum duxit: vastataq; regione, & occupatis arcibus, ad ipsa Hierosolyma oppugnanda accessit. Ægyptius autem audito, in quibus angustiis esset Sedecias socius, assumpto valido exercitu Iudæam petiit, vt ès obsidionem soluere. At Babylonius, intermissa obsidione, obuiam illi profectus, vno prælio victũ tota Syria expulit. Mox vero vt obsidio soluta est, Pseudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quod à Babyloniis Regi eiusq; subditis instaret belli periculum, quodue transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. immò etiam captiuos redituros esse cum omnibus vasis, quibus Rex templũ spoliauerat. At Hieremias adito Rege, omnia vera & his contraria prænunciat. dicens eos Regem decipere, nihilq; commodi sperandum ab Ægyptiis: sed, victis illis, Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, &, quotquot oppugnationis fami superfuerint, captiuos abducturum: direptisq; omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitiis, in vrbem simul & templum ferro ac flammis sæuiturum, nullo sacri aut profani discrimine. Et seruiemus, inquit, ei posteriusq; eius per annos LXX. à qua seruitute Persæ & Medi nos eripient extincto Babyloniorum imperio, quorum ope dimissi & huc reuersi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hæc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impij velut furiosum cõtemnebant. Cumq; aliquando libuisset ei natale solum Anathoth reuisere quod à Hierosolymis XX. stadiis est distitũ, quidam è magistratibus in itinere forte obuius comprehensum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. Propheta contra negauit eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistratus in iudicium, à quibus diu tortus & excruciatus seruabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est viuere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & continuata per XVIII. mensis obsidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus est. præter externam autem oppugnationem duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame simul & pesti-

Hierosolyma obsessa. 4. Reg. 25. Ierem. 39. & 52.

Fames & pestilentia.

& pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylontum: nam hoc facto seruandos esse vnà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe aut hostili ferro aut fame percundum. qui verò ad hostem perfugerint, mortem euasuros. At Principes ne malis quidem presti audire volebant, sed ira: i. ad Regem omnia deferebant, incusabantq; prophetam vt furentem, & frangentem sibi animos & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem eneruantem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari tristia, & dicere expugnatam vrbem omninò subuertendam esse. Rex verò suopte quidem ingenio non exacerbabatur: sed ne in principum inuidiam tali tempore incurreret voluntati eorum resistens, permisit eis, vt de propheta, quicquid liberet, facerent: quo impetrato confestim carcerem petentes, exemptum inde in quendam cœnosum puteum per funem demiserũt, vt ibi præfocatus moreretur ille verò vsque collum mersus ibi manebat interim quidam è seruis Regis cariotibus, genere Æthiops, renũciat domino quid prophetæ acciderit, dicens non rectè Principes statuisse & animos, quòd vatem in cœnum demerserint, & grauiorè quam quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis Rex pœnitentia prioris cõsilij, quòd Principibus prophetam in potestatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta socios è suo famulitio sibi assumere, funesque capere & quicquid ad viri incolumitatem opus sit, & quantum potest propere è puteo Hieremiã extrahere. tum Æthiops, assumptis, quemadmodum iussus erat, sociis, extractum e cœno permisit abire liberum. Accitus deinde clam ad Regẽ, interrogatus est ecquod posset diuinitus afferre ad rem præsentem remedium. ille habere se ait, sed neminem crediturum sibi, aut præceptis suis obtemperaturum. Sed omnes, inquit amici tui quasi maleficum cupiunt me perdere. & vbi nũc sunt impostores illi qui negabãt Babyloniũ amplius rediturum? Quamobrem vereor apud te veritatem promerẽ, ne forte in vitam meam sæuias. Sed cùm Rex iureiurando confirmasset, nec se illum interfecturum, nec amicos id facere passurum, fretus accepta fide, consuluit vt vrbem Babyloniis dederet. ita enim, se interuncio iubere Deum, si modò velit incolumis esse, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs solo æquetur, templumq; tradatur incendio: ni faciat, ipsum fore omnium malorum causam tàm sibi ac suæ familiæ, quàm vniuerso populo. Tum Rex, se quidem cupere facere, quæ vates in rem communem consuleret: sed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accusatus apud Regem traderetur supplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem esse dictitans. nihil enim mali passurũ, si ciuitatem dederet, ac ne vxores quidem eius & liberos: mansurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam Rex dimisit: iussum neminì ciuium communicatum inter ipsos consilium prodere, ac ne Principibus quidem indicare, si cognito collocutos se esse percontarentur cur nam esset à Rege accersitus: sed prætexendum quòd venerit rogatum, ne posthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum est à propheta. volebant enim scire, quanam de causa accessisset ad Sedeciam.

Anno mundi 3354. Ante Christ. nat. 610.

Ieremias suadet deditionem.

Piorũ docto rum in hac vita fortuna.

Sedecias' à Hieremia petitum cõsilium, Principum metu negligit.

CAP. XI.

Iudæorum, Hierosolymũ à Nabuchodonosore captũ, in Babyloniam traductio.

An. mũdi 3354. Ante Chri. na. 610.

Hierosolyma per decẽ & octo menses obsessa, tandẽ capiuntur.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hierosolymis, extructis aggeribus & erectis turribus, è quibus arcebat propugnatores stantes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaque exitaverat, vrbis muro altitudine pares. Nec segniter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec pesti succumbentibus, sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, aliàs contrà machinas excogitabant, vt inter se vtrique non viribus solùm certarent, verùm etiam artibus, dum illi his potissimùm sperant se vrbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non essent nouis commentis illorum conatus ludificari. atq; id certamen duravit per menses decem & octo, donec tandem succubuere, partim inedia victi, partim supernè è turribus telorũ multitudine oppressi. Capta

An. mundi 3356. Ante Chri. na. 608.

est autem vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona: ceperuntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationem cõmiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. quod si quis requirat eorum ducum etiam nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremãtus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templũ ingressis, Sedecias Rex vbi hoc sensit, assumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdam angustas in desertum. quod cum Babylonij cognouissent transfugarum indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia dispalati sunt, quà quemq; tulit spes effugij. Ipse penè desertus, cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem deuenit, & mox ad Regem perductus est. Quem postquam in cõspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, quòd Regi seruare illam regionem esset pollicitus, exprobrabat etiam ingratitudinem, quòd, cum à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum, accepta potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit, Deus qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, cuestigio iussit ipso & aliis captiuis inspectantibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excęcauit, Babylonem secum abducendũ. Atq; ita vtriusque prophetæ prædictiones, tàm Hieremiæ quàm Hiezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu, nõ vanæ fuisse cõprobatæ sunt. quòd captus adducetur ad Babyloniam, & coram cum eo loquetur, & oculis suis faciem eius videbit, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cũ Babylonẽ perductus esset, videre tamen non potuit, Hiezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidẽ ignorãtibus satis declarare possunt Dei naturam, quàm varia sit & multimoda, omnia tempestiuè disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ insciticæ & incredulitatis insigne exemplum hic eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atque hic fuit Dauidici

Excæcatio Sedeciæ, filiorumq; cædes.

Sedecias noctu fuga sibi consulens, à Babyloniis capitur.

genoris

generis Regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deinceps: idq; tẽporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & mẽſes inſuper ſex cum diebus decẽ: annumeratis viginti annis primi Regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterùm Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, vt tẽplum ſpoliatum incenderet, regia quoq; ſimiliter cremata vrbẽ à fundamentis diueret, populum in Babyloniam traduceret. Qui cum eò peruenisſet vndecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quàm argentea ſuſtulit, & labrum quoq; illud grãde quod Solomon dedicauerat præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atq; candelabra. His ſublatis tẽplum incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ vndecimo, regni verò Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiã incendit, & vrbẽ diruit. Incenſum eſt aũt templum annis ex quo exſtructũ fuerat elapſis CCCCLXX. mẽſibus ſex & diebus decẽ additis, exactis à tranſmigratione ex Ægypto annis MLXII. menſibus ſex, diebus decẽ. A diluuio vſq; ad tẽpli deuaſtationẽ interceſſerũt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item cõdito, vſq; ad hunc templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, quo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæq; ordine explicauimus. Dirutis Hieroſolymis & populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fecit hos: Pontificẽ Saream, & qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephenam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium Regis cubicularium, cum ſeptem alijs regijs amicis, præterea ſcribam regium, & alios Principes viros ſexaginta, quos omnes vnà cum ſpolijs templi g- duxit ad Regem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt Syriæ ciuitas. Rex verò Pontificem & Principes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquã captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam Pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ Pontificis filium, quem modo Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nũc quoniam Regium genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conueniens duxi etiã Pontificum enumerare nomina, q Regum tẽpore per continuatas ſucceſſiones ſummũ adminiſtrauerunt ſacerdotium. Ergo primus omniũ in templo recens à Solomone exſtructo Põtifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Ioramus. poſt Ioramũ Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iſus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas Salduumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui captiuus Babylonẽ pertractus eſt. hi oẽs quaſi per manus traditũ ſacerdotium filij parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterùm Rex Babylonem reuerſus, Sedeciam in carcerem vſque ad mortẽ eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum ſepelijt, vaſa quibus Hieroſolymitanum templum ſpoliauerat, ſuis conſecrauit numinibus. populo in Babylonia ſedes attribuit. Pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes aũt dux qui populum captiuũ abduxerat, trãſfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præpoſito nomine Godolia; Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum Regi penderent. Prophetæ quoq; Hieremiæ è carcere exempto ſuaſit vt iret ſecum Babylonem: iuſſum enim ſe à Rege, vt ei neceſſaria omnia præbeat. Quod ſi ſequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc Regem per lite-

An. mundi 3356. Ante Chri. nat. 608.

Dauidici generis Reges quot & quãdiu regnauerint.

Templum, regia, & vrbs ſpoliata, incenſa & diruta.

Captiuitas Babylonica.

Pontifices Hieroſolymitani.

Sedecim mors.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.

Godolia trãſfugarũ dux.

Hieremias à Babylonio duce exẽptus è carcere magni precij muneribus afficitur.

Anno mundi 3356. Ante Christ. nat. 608.

ras certiorem possit reddere. Prophera verò neq; ducem sequi voluit, neq; alió ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miseras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commendauit hominem, mãdans ne quid ei deesse pateretur, donatoq; vate magni precij muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatam, impetrata prius a Nabuzardane gratia, vt secum e carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, nligni familia natus, & in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes itaq; his peractis Babylonem reuertitur. Ili autem qui obsidionis Hierololymitanæ tempore diffugerant, posteaquã Babylonios recessisse audiuerũt, vndiq; collecti venerunt ad Godoliam Masphatam. Eorum principes erant, Ioannes Careæ filius, & Iezanias & Sareas & nõnulli alij: præterq; hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioqui malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Baalem Regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus Godolias suasit vt ibi manerent, nihil timentes a Babylonijs. posse enim eos impune regionem colere. interpositoq; iureiurãdo paratum se fore suum auxiliũ si quis molestaretur, constituit vt vnusquisq; habitaret in quo vellet oppido, dicẽs missurũ se vnà aliquot è suis, & daturũ operã vt diruta instaurentur & habitẽtur denuo. illos vero debere, donec rẽpestiuũ est, curare ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem quo sustẽtentur. hæc locutus permisit quemque arbitratu suo quem liberet locũ incolere. Quæ fama postquam ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quòd profugos ad se venientes Godolias magna humanitate excideretur Babylonio, vndiq; cõcursum est ad eum, & cęperunt regionem colere. Ioannes autem cum alijs principibus videntes regionem coli multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatẽ: admonueruntque eum quòd Baales Ammanitarum Rex ideo misisset Ismaelem, vt ipsum clam dolo interficeret, & principatum inter Israelitas occuparet, cum sit e genere regio: securum autem fore ab insidijs, si eis permittat Ismaelem clam occidere. Vereri enim se, ne, si ipse insidijs præoccupatus fuerit, reliquiæ Israelitarum in totum pereant. ille verò respondit se non dissimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se beneficio. non enim esse verisimile, eum, qui in tanta inopia necessitate nobis mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefacto rem tam ingratum esse, vt cui circumuento insidijs non possit succurrere, eum sua manu interimere conetur. Attamen etiãsi vera essent quæ deferrent, emori esse satius, quàm hominem qui salutem suæ fidei commisisset, opprimere. Itaque Ioannes cum cæteris frustra hoc conatus persuadere abijt. post dies inde triginta venit ad Godoliam in Masphata Ismael comitatus amicis decem: vbi inter hospitales epulas dum se comiter poculis inuitant, hospitem mero grauem & somnolentum aduertens, cum decem illis socijs adortus interfecit, nec difficilè fuit cæteros conuiuas similiter affectos confodere. quibus necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum grassati sunt promiscuis cædibus tàm in Iudæos quàm in Babylonios milites securos & passim dormientes. sequenti verò die venerunt cũ muneribus ex agris ad Godoliã circiter octuaginta: omniũ inscij quæ acciderant. quos videns

Baruchus è carcere dimissus.

Iudæi vndique collecti ad Godoliã Masphatam veniunt.

Godoliæ cædes, & plebis Masphatẽsis abductio.

Ismael

Ismael intro vocauit ad Godoliam, & introgressos clauso palatio trucidauit, cadaueraq; eorum in puteum quendam, ne essent conspicua, demersit. Soli ante ex eo numero seruati sunt, qui rogauerunt ne se prius occideret, quàm ei quædam occultata in agris traderent, suppellectilem & vestes atq; frumentum, quib. promissis motus, aliquot ex eis pepercit ipse uero Masphatenisem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his et Sedeciæ filias quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His perfectis ad Ammanitarum Regē profectus est. Ioannes aūt cum cæteris ducibus audita Masphatenitum clade, & morte Godoliæ, indignissime tulerunt, & assumptis suis quisq; militibus, Ismaelē hostiliter persecuti sunt, eumq; apud fontē Hebronensem deprehēderunt, quibus visis captiui Ismaelis læti, ea, id quod erat, auxiliū sibi venire, ocs ad Ioannē trāsfugerunt. Ismael aūt cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum Regem pertugit. Cæterum Ioannes assumptis quos Ismaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atq; pueris peruenit in locum qui Mandra dicitur ibiq; ea die mansērunt. Voluerunt inde proficisci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti in ea regione à se constituti, in eos sæuirent. prius tamen consulendum Hieremiam rati, accedentes cum rogauerunt, vt habitantibus oraculum expediret, quidnam faciendū sit. iurati facturos se quicquid ille iussisset. cumq; propheta operam suā esset pollicitus, decima demum die Deus apparens iussit vt Ioanni & cæteris ducib. dicerent, si mansissent in ea regione, auxilio futurū & protectorem ne quid incōmodi a Babyloniis, quos timebant, acciperent. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curā eorū relicturū, infensumq; tali calamitate affecturū eos, quali paulo ante fratres eorum castigatos esse viderint. Hæc dum ipsis monenti prophetæ noluerunt credere, q̄ ex Dei sententia iuberet eos manere: sed putauerunt eū falso verbis suis Deū prætexere, ea aūt vera loqui in gratiā Baruchi discipuli, ne possint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei consilio q̄ per prophetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptū abijt, abducto simul & Barucho & Hieremia. Quo postquam peruentū est, Deus significauit prophetæ fore vt Babylonius exercitum ducat in Ægyptū: iussitq; prædicere populo, q̄ capietur Ægyptus & ibi partim interficiētur, partim captiui Babylonē abducentur, id quod etiā factum est. quinto enim post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius, cum magnis copijs inuasit Cœlen Syriam qua subacta bellū gessit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoq; perdomitis Ægyptum hostiliter est ingressus: occisoq; qui tunc regnabat, & alio Rege constituto, repertos ibi Iudæos rursum captiuos Babylonē abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorū, vt accepimus, bis vltra Euphratē traductorū. nam q̄ Assyrios decē tribus è Samaria sunt abductæ, regnāte Osea, deinde reliquæ duæ q̄ Nabuchodonosorū Chaldæorū & Babyloniorum Regē captis Hierosolymis. Sed Salmanassar in vacuas Israelitarum sedes deduxit gentem Chuthæorum, qui prius in intima Persidē & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à Regione in quā demigrauerunt. Rex vero Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionē reposuit: quo factum est vt Iudæa cum Hierosolymis ac templo per septuaginta annos deserta maneret. tēpus autem totum quod inter decem tribuum captiuitatem & duarum reliquarum tranſmigrationem intercessit, anni fuēre centū triginta, & menses

Ann. mundi 3356. Ante Christ. nat. 608.

Clades Ismaelis à Ioanne accepta.

Oraculum à Ioanne petitur, quod tñ negligitur. Iere. 42. 43.

Vaticinium de exercitu à Babylonico ducendo, & reliquis Iudæorum in captiuitatem abducendis.

Anno mundi 3361. *Ante Chri. nat.* 603. Hedio & Ruffinus Cap. 12.

sex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonosorus selectis nobilissimis Iudæorum pueris, & Sedeciæ Regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuêre conspicui, pædagogos eorum curæ assignauit, exsectis quibusdam ex eo numero, quemadmodum solitus est facere & aliarũ gentium deuictarũ formosis adolescẽtibus: præbebatq; eis de sua mensa victũ, & Chaldæorũ disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sadum pulchri & egregio præditi ingenio, quorũ nomina, Daniel, Ananias, Misael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Balthasarẽ, & Anania Sedrachẽ, pro Misaele Misachem, pro Azaria Abdenago appellari iussit: eosq; ob egregiam indolẽ & non mediocrẽ eruditionem vehementer caros habuit. Cumq; visum fuisset Danieli cum cognatis victitare durius, & à regiæ mensæ abstinere edulijs, atq; adeò ab animatis omnib. accesserunt Aschanem eunuchũ qui curæ eorum erat præpositus, rogantes vt quæ mittebantur à Rege in suos vsus conuerteret, ipsis legumina tantum & palmulas in alimenta præberet, & si quid aliud præterea vellet inanime. se enim, alijs fastidijs, tale victum appetere. Ille verò ait se gratificari eis cupere, sed vereri ne hoc ex dephenditudo & color ratione victus respondeat: idq; magis fore cõspicuum ex collatione aliorum q alantur delicatius: atq; ita propter eos adduci se posse in capitis periculũ. Itaq; nacti Aschanem non admodum difficilẽ, persuadent vt saltem per decẽ dies hoc eis permittat experiendi gratia: q si corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perseuerare, qui compertus sit innoxius: sin aũt detrimentum aliquod inde acceperint, minus speciosi facti quàm alij, ad pristinam diætam eos reuocaret. vt verò apparuit non solum non lædi eos talibus, sed habitiores præ alijs & maiores inde fieri, vt cũ eis non essent conferendi q cibis vescebantur regijs, sed Daniel cũ sociis potius delicatã vitã agere videretur, ex eo tẽpore secutè Aschanes partes quę de regia mensa mittebantur pueris, sibi retinebat, & illis apponebat quæ iã diximus. Illi verò vtpote puros iam habentes animos & ad percipiendas disciplinas idoneos, atq; ẽt firmiora ad laborẽ corpora, q neq; illi læderentur aut grauarẽtur varietate deliciarum, neq; hæc simili de causa emollirentur, facilè oẽm perdidicerunt doctrinã tam Hebraicam quàm Chaldaicã: sed præcipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis quoq; somniorum significationibus studuit, visiones etiã diuinas videre solitus. Exacto aũt biennio post Ægypti populationem Nabuchodonosorus cùm vidisset mirandam visionem, cuius etiam euentum Deus ei in somnis indicauerat, mox vt è stratis surrexit eius oblitus est. accersitis igitur Chaldæis, & Magis ac vatibus, ait se somnium vidisse, & quoniam oblitus sit quale fuerit, velle vt & somnium sibi indicent & eius significationẽ. Illis autem respondentibus hoc supra humanas vires esse, atq; si exponeret eis visionem somnij, pollicentibus interpretationẽ, minatus est mortem nisi somnium etiam indicarent: & cùm negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes sapientes iussisset occidi, & inter hos se quoq; cum suis cognatis esse in periculo, adijt Ariochum regij præfectũ satellitij: rogauitq; causam cur ita Rex statuisset in oẽs sapientes & Magos atq; Chaldæos animaduertere: & cognito q eũ oblit⁹ esset somnij, iussisseteq; eos id sibi indicare, nec illi potuisset, ad iã

Dan. 2. Nabuchodonosorus visionis oblatæ, oblitus, Magos ac vates accersit, eisq; mortẽ, ni indicarẽt minatur.

Danielis & sociorũ eius in Chaldaica disciplina institutio & profectus.

commo-

commotus sit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à Rege peteret spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ Danielis postulata cum per Ariochum Regi essent renunciata, iussit eadem Magorum differri, tantisper dum huius promissi fidem experretur. puer vero cum socijs digressus in suum cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus solicitauit, vt rem sibi aperiret, & Magos cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira Regis eriperet, manifestata sibi visione quam Rex præterita nocte visam elabi è memoria passus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium quàm eius interpretationem ei notam reddidit, vt hanc per eum Rex cognosceret. Ille hac reuelatione lætus, surgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantum de morte cogitantibus: hortatusq; vt tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratijs quòd ætatem eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei rogans vt se ad Regem ducat, indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quem ingressus primum deprecatus est eã opinionem, quasi ipse Chaldæis & Magis esset sapientior, quòd nemine illorum valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus non enim sua peritia, vel quod intellecto alios præcellat, id fecisse, sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogantiq; mihi pro mea populariumq; vita, & somnium & eius significationem aperuit. neq; enim tã me solicitum habuit ea tristitia, quod a te indigni vita essemus iudicati, quàm metus de existimatione tuæ gloriæ, cum tot viros bonos & honestos necari iubares, idq; iniuria, quod non esset humana sapientia comprehensibile quod mandabas. solo Deo valente præstare quod cuperes. Ergo cum hæc te cura teneret, quisnam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre statuam grandem stantem, cuius caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei. deinde saxum vidisti abruptum à monte in statuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, sed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: eumq; ingruente venti vi diffiatum in terras diuersissimas. Saxum vero illud tam magnum accepisse incrementum, vt quantum est terratum sua mole opprimeret. Et hoc quidem est quod vidisti somnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te significat, & alios Reges ante te Babylonios. duæ verò manus & humeri duo portendunt, quod à duobus Regibus vestrum imperium delebitur. illorum quoq; imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis Huius quoq; vires debellabuntur ab alio ferro simili, cui propter naturam ferri nihil poterit resistere, quòd ea sit auro, argento ac ære validior. adiecit & de laxo interpretationem Daniel, sed mihi hoc narrare non libuit, cuius propositum est præterita, non etiam futura, referre. quòd si quis veritatis auidus non desistit inquirere, futurorum quoq; obscuros euentus cupiens discere, det operam vt Danielis librum perlegat, qui habetur inter sacras literas. Porrò Nabuchodonosorus his auditis, agnoscens suum somnium, attonitus est Danielis indole. & procidens in faciem, eũ non aliter quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus

Ann mun. 3363. Ante Christum nat. 601.

Danieli somnium eiusq; interpretatio reuelatur.

Daniel Regi somnium & interpretationem exponit.

Somnium Nabuchodonosori, de quatuor Monarchijs mundi.

Daniel cum sociis ad honores euectus.

An mun. 3364. Ante Christum nat 600.

tus impositio ei Dei sui nomine, vniuersæ ditioni suæ præpositum esse voluit, cum eoq; simul eius cõsanguineos: qui ob hoc inuidiosi facti, in periculum inciderunt offenso Rege propter eiusmodi talẽ. Rex fabrefacta aurea statua, alta sexaginta, lata iex cubitos, in campo magno Babylonis eã statuit: quam dedicaturus cõuocauit ex omni sua ditione Principes: eisq; mandauit, vt quamprimùm tuba data signũ audierint, procidentes in faciem adorent statuã, quodqui nõ fecerit, pœnã proposuit, vt conijciatur in ardentis fornacis incendium. Cum igitur omnes audito tubæ signo adorarent eam statuam, Danielis cognati negauerunt se hoc facturos, quod nollent patrias leges transgredi. moxq; delati, & in ignem conijecti diuina seruati sunt prouidentia, & præter omniũ opinionem euaserunt mortis periculũ. Ignis enim eos non attigit, sed quasi lentiens insultè in fornacẽ conijectos, pepercit, & non exeruit vim furores magis etiam eos Regi commendauit, quod probos & Deo caros esse animaduerteret: quo factum est, vt semper in maximo apud eum honore haberentur. Nam mutò deinde post, rursum aliud dormiens Rex vidit in so anium, quòd priuatus regno vitã acturus esset inter bestias, & post exactum eo modo septennium denuo restituendus esset in pristinũ imperium. quo viso rursum conuocatis Magis percontatus est quid significet. Eius intellectum nemo alius inuenire & Regi [illegible] potuit, solus Daniel quid portenderet coniectura assecutus est [illegible] prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in solitudine tertius hic dictum exegisset, nemine septennio toto audente inuadere dominatum exorato Deo rursum in regnum suum restitutus est. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quod hæc, ita vt in antiquis libris inuenio, scriptis meis infero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initijs huius historiæ, palàm profitens me tantum fidelium Græcarum linguam interpretem: & quæ illic continentur bona inde relaturum me promisi, nec addentem quicquã de meo, nec auferentẽ eiũ.

Daniel. 3. Danielis cognati statuã adorare nolentes, in ignem conijecti, diuina prouidentia seruantur.

Daniel. 4. Somnium & eius explicatio.

Mors Nabuchodonosori.

An. mundi 3381. Ante Christum nat. 583.

Berosus de Nabuchodonosoro. Hecdio & Ruffinus cap. 11.

Caterum Nabuchodonosorus cum regnasset annos XLIII. vitam finijt, vir industrius & priscorum Regibus longe fortunatior. Meminit eius & Berosus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis. Pater autem Nabuchodonosorus, audito quod Satrapa quem Ægypto & cauæ Syriæ Phœniciæq; præfecerat, a se defeciisset, cum non posset amplius ferre iniuriam militiæ, tradita iunioti Nabuchodonosoro copiarum parte, iussit hunc contra illum proficisci. qui collatis signis cum defectore congressus, & ipsum deiecit & regiones eius ad suum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonosorus apud Babylonem morbo ablumptus est, cum regnasset annos XXI. Nabuchodonosorus vero non multo post patris morte cognita, & constitutis Ægypti ac reliquarum regionum negocijs, demandatisq; amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis ipse cum paucis per desertum Babylonem properauit. Et cum assumpsisset regni administrationem, quæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo seruata erat in eius reditum, factus est totius patrij imperij dominus. ac primum omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias distribuit: deinde post bellum partis Beli templum & alia quædam magnifice exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, muris & fluminis

Aluco-

alueo, ita ne hostes eò possent vti ad ciuitatis incõmodum. Tres quoq; murorum ambitus intra vrbem exstruxit, & totidem foris circumdedit, omnes e coctilibus lateribus, cumq; memorabilibus operibus ciuitatem munisset, & portas in templorũ modum ornasset, paternæ Regiæ contiguam exstruxit aliam Regiam, cuius substructiones & reliquã magnificentiam forte superuacaneum esset dicere: vnum silere nõ possum, quòd tam amplum & superbum ædificium intra quindecim dies absolutum est. In hac Regia moles saxeas fornicibus suspendit, montiũ speciem referentes, supernè consitas variis arborum generibus, atq; ita celebratos illos pensiles hortos absoluit, eo quòd vxor educata in Media concupisset quandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorũ etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi ostendere conatur quòd hic Rex virtute & rerum gestarũ magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. subiugasse enim eum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius Regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quam in Indorum historijs, quòd hic Rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc sunt quæ de hoc Rege apud historicos inuenio.

An. mun. 3381. *Ante Christum nat.* 583.

Megasthenes de Nabuchodonosoro.

Diocles.

Philostratus.

CAP. XII.

Successores Nabuchodonosori: Babylonici imperij ad Persas per Cyrum translatio: status Iudæorum in Babylonia.

Cæterum post Nabuchodonosori obitum Abilamarodochus eius filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum Regem Iechoniam è vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem Regiæ suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniæ, qui se ei cum vxoribus & liberis totaq; cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abilamarodacho post decimum octauum regni sui annũ defuncto Nigliſar filius successit, cumq; regnasset annos quadraginta vitam cum morte mutauit. cõtinuata deinde successione ad Labotardachũ filium regnum peruenit: apud quem cum nouẽ tantum mensibus hæsisset, post mortẽ eius transijt ad Balthasarem, qui Babylonijs Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum Rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum quæ Regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cum ita collibuisset, iubet è suo templo afferri vasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in vsum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse verò iam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumelioſa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete promicantem, & in eo syllabas quasdam scribentẽ. qua visione territus cõuocauit

Abimalarodachus Iechoniam è vinculis dimittit.

4. Reg. 25. Ierem. 52.

An. mun. 3382. *Ante Christum nat.* 582.

Nigliſar. Laboſordochus.

Balthaſar siue Naboandel Babyloniæ Rex.

An. mundi 3421. *Ante Christum nat.* 544.

Dan. 5.

An. mun. 3425. Ante Christum nat. 539.

cauit Magos & Chaldæos,& totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum. Magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, Rex ob rei nouitatem mœstus ac solicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicauit:quicunq; mentem earum literarum interpretari posset, daturum se ei torquem aureum, & purpureæ vestis vsum,quali Chaldæorum Reges vtuntur,atq; insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium maior etiam fit Magorum curtus, certatim sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hoc de causa Regem eius auia, solari cum cœpit,dicens esse quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonosorã vastatis Hierosolymis adductum,virum sapientem,qui pollit obscura & soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonosoro,quod quærebat,interpretatum,cum id eo tempore posset alius nemo,rogabatq; vt accito illo percontaretur quid sibi velint hæ literæ,vt cognita cæterorum inscitia,etiam si triste sit, prodigium ad intelligatur. His auditis Balthasar accersit Danielem:& præfatus se rescisse de eius sapientia, deq; spiritu diuino quem habeat, & quòd solus sit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt sibi enarret quid scriptura illa significet, pollicens operæ præmium vsum vestis purpureæ torquẽque aureum, & ditionis suæ partem tertiam, vt sapientia eius insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes qui honoris causam scisciscitando cognouerint. Daniel autem recusatis muneribus,quòd his diuinitus concessa sapientia corrumpi nequeat, sed indigentes gratis iuuare parata sit, ait scripturam hanc vitæ finem ei prædicere: eo quòd neproaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus sit pietatem colere, & nihil moliri quod sit supra naturam hominis. Nabuchodonosorum enim ob impietatem damnatum ad vitam ferinum, post multas preces miserante Deo restitutum ad hominum conuersationem & pristinum imperium, ac deinde per totam vitam agnouisse & laudasse Dei virtutem & prouidentiam:hunc vero obliti domestici exempli,voces impias iactasse in Deum,& potasse e sacris vasis vnà cum suis pellicibus Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est numerus,significat dinumeratum esse iam dierũ tuæ vitæ ac regni numerum,& perbreue tempus superesse. Thecel,quod est pondus, appensum à Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares,quod est fragmen,fracturum Deum tuum regnum,& partes eius in Medos ac Persas distribuendas. Hac interpretatione accepta Rex non poterat non vehementer tristari attamen Danielem suam munificentiam non subtraxit tanquam malorum præmuncio, sed dona quæ pollicitus est exhibuit, sic cogitans, quod non bona audierit, sui fati culpam esse, non Danielis: imò illum boni viri officio functum esse, qui sic interpretatus sit vt erat euenturum, tametsi parum lætus euentus sequeretur. Non multum autem abiit temporis,dum & ipse & vrbs in Cyri Persarum Regis potestatem deuenit. Sub Balthasare enim capta est Babylon,anno regni eius decimo septimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem cum extingueret Babylonium, adiutus à Cyro tuo cognato annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam

Balthasar manum è pariete prominentem & syllabas quasdã scribentẽ videt. Daniel Regi scripturã interpretatur.

Danieli Rex dona promissa exhibet.

Babylon à Cyro Persarum Rege capta.

etiam Danielem Prophetam assumptum secum duxit in Mediam, eumque in maximo honore apud se habuit. erat enim vnus è tribus summis satrapis, qui sub se habebãt alios 360. satrapas. tot enim à Dario primum instituti sunt. Itaque cum tam carus & honoratus apud Regem esset, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum inuidiam, quemadmodum fieri solet inter eos, qui aliquem sibi à Rege præferri non patiantur æquo animo. cumque æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquam eis præbuit. cum enim esset contemptor pecuniarum & omnium mundanarum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullã accusandi ansam inuenire poterant. nec tamen destiterunt quærere quomodo honore deiectum è medio tollerent. & cum animaduertissent Danielem quotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem qua eum possent perdere: aditoq; Dario renunciant ei, visum esse satrapis eius & principibus, per triginta dies populo dari intermissionem: quibus, nec ab ipso, nec à quoquam hominum aut Deorum quicquam precari liceat: & si quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum conijci. Rex verò non perspiciens eorum maliciam, quòd Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitusque se id confirmaturũ, edictum proposuit in publicum quo satraparum decretum promulgabatur. Id cum omnes præ metu seruare conarentur, magnum fuit vbique silentium. Daniel verò nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum, & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem quam dudum captauerant, Regem adeunt propere, Danielemque accusant, quòd contempto edicto solus ex omnibus Deos precari ausus sit, id non ob pietatem, sed ob hoc ipsum, quòd obseruari se sciret ab æmulis. Et cum Regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori facile veniam daturum crederent, hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam postulauerunt, vt iuxta latam legem conijceretur in leonum foueam. Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestijs, hortatus est eum, vt præsentem casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cum obsignasset lapidem, qui ori foueæ incumbebat vice hostij, domum reuersus est: totamque eam noctem cibo & somno exegit de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foueam se contulit: & inuento illæso signaculo quo lapidem obsignauerat, per apertam fenestram supernè Danielem inclamauit, quærens, an adhuc saluus sit. Ad quam vocẽ, cum ille responderet illæsum se & incolumem, iussit eum è fouea bestiarum extrahi. Inimici verò eius, videntes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud Regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multum carnium obijci leonibus, & illis iam saturitatis inimicos Danielis in foueam conijci, vt appareat, si propter saturitatem eos non attingant, ac tum demum euidentissimum fuit vatem ope diuina esse seruatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniauerunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat sed obiectorum malicia, Deo sic volente, vt ne bruta quidẽ eam impunitam sinerent. Cum igitur ad hunc modum vatis insidiatores

An. mundi 3425. Ante Chri. nat. 539.

Inuidiæ vis & natura.

Honor Danielis.

Hedio & Ruffinus cap. 14. Daniel. 6.

Daniel in leonum foueam conijcitur.

Danielis inimici à leonibus dilaniati.

An mun. di 3425. Ante Chri. nat. 539.

periissent, Darius Rex per totum suum imperium nuncios dimisit qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum affeuerando. ipsum deinde virum in maiore etiam quàm ante honore habuit, primum inter amicos locū ei tribuens. qui cum ab omnibus Deo carus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum vsque durat, & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si eo ipsa die qua spectatur esset absolutum. tantam nouitatis speciem & tam integram pulchritudinem habet nihil omninò tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consuetudinem, quæ æque atque homines vetustatis iniuriam sentiunt. nec firmitatem solum, sed etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat vique in præsens tempus, vt in ea turri sepeliantur Medorum Reges & Persarum atq; Parthorum eiusque custodia Sacerdoti Iudaici generis hodie quoq; concreditur. Quod aũ in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non præteribimus, Omnis enim eximia felicitas, vt Prophetiæ excellentissimo ei contigit, & viuenti tam apud Reges quam apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim eius quos conscriptos reliquit, etiam nunc apud nos legũtur, qui nobis certã fidem faciunt, quod Deus cum eo colloquutus fuerit. non solum enim futura prædixit quemadmodum alij Prophetæ, verum etiam tempus quo euentura essent præfinijt & cũ alij Prophetæ calamitates prædicerent, ideoq; malam gratiam apud Reges & multitudinem vulgarem initent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter faustam ominationem quidem beneuolentiam omnium sibi conciliaret, propter euentuum verò certitudinem fidem sibi apud vniuersum mortalium genus compararet. Exstat enim in eius scriptis vnde maxime illius Prophetiæ certitudo potest colligi. ait enim se apud Susa primariam Persidis vrbem cum sodalibus prodisse in campũ, & ibi terræmotu repentino exorto diffugientibus metu amicis solum esse derelictum, scipsum quoq; consternatum in faciem & manus procidisse. ibi accessisse quendam excitantem se & iubentem, vt surgeret ac videret, quæ post multa secula euentura essent suis ciuibus. surgenti deinde ostensum esse arietem magnum, enatum habentem multa cornua, & in his vltimũ cæteris celsius. versis deinde ad occidentem oculis, vidisse se hircũ delatum per aërem concurrisse cum ariete, & bis cornibus ictum prostrauisse humi & conculcasse pedibus deinde vidisse enatum e fronte hirci cornu maximũ, quo detracto erupisse pro eo quatuor alia, obuersa in ventos singulos. & ex his etiam aliud minus exortum scripsit, quod postquam esset adultum, Deus qui hæc ostendebat, dixit gesturum bellum contra gentem ipsius, & vrbem vi expugnaturum, & cæremonias templi conturbaturum, sacrificiaque veturum per dies 1206. hæc est visio quam in campo apud Susa se vidisse scripsit: eamq; Deum sic interpretatum esse. Arietem significare Persarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his Reges, & horum vltimum designari per cornu vltimum, hunc enim fore diuitijs & gloria præstantissimum. Per hircum verò indicari, fore aliquem è Græcorum Regibus, qui cum Persa bis congressus eum prælio superet, totumq; eius imperium occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte exstans primum Regem significari, & per aliorum quatuor pro illo

Danielis vaticinia.

Danielis visio de ariete & hirco, per quos Medorum & Persarum Regnum præfiguratũ fuit. Daniel. 8.

illo pullulationem,& ad quatuor terræ tractus singulorum versionem, successiuos ostendi,post primi Regis mortem,& regni inter eos partitionem.hos neque filios eius,neque alioqui ad cognationem ipsius pertinentes,multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hisq; exoriturum quendam Regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam institutæ iuxta has reipublicæ auferat: spoliatoquo templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti nostræ sub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurũ Daniel ante multos annos scripserat. Eodem autem modo scripsit & de Romanorum imperio,& quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia diuinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliquit, vt videntes euentum non discrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum:simulque Epicureorum error coarguatur,qui prouidentiam è vita eijciunt,& Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuersitatem à beata illa & immortali essentia vel conseruari vel guberuari,sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri asseuerant. qui si ita vt illi autumant careret præside, quemadmodum naues sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currusque auriga destituros euerti ac confringi,ita & ipse perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia considero, non possum non damnare istorum insciciam, qui Deo negant curæ esse res mortalium.qui enim fieri potuit, vt Prophetijs eius responderet euentus,si temere in mundo gererentur omnia? Verum ego hæc, ita vt inueni in literas retuli, quod si quis mauult diuersam opinionem sequi,id per me quidem erit illi integrum.

An. mundi 3425. Ante Christ. nat. 539.

Danielis de Romanorũ imperio prædictiones. Daniel.9.

Epicureorũ error coarguitur.

FLAVII IOSEPHI

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Vndecimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XI. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Cyrus Persarum Rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes permittit repetere collata ei in ædificationem templi pecunia.*

II. *Regij Duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.*

III. *Cambyses Iudæos ab ædificando templo omnino abstinere iubet.*

IIII. *Darius Hystaspis filius templum Iudæis ædificat.*

V. *Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.*

VI. *Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuerit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.*

VII. *Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniurijs Iudæos afficit.*

VIII. *Quanta Alexander Macedonum Rex in Iudæos beneficia contulerit.*

CAP. I.

An. mundi 3426. Ante Chri. na. 538.

Cyrus Persarum Rex Iudæos Babylone dimissos pristinus sedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

PRIMO autem anno regni Cyri, qui fuit trãsmigrationis nostræ Babylonicæ septuagesimus, miseratus est Deus captiuitatẽ & calamitatem ærumnosi illius populi: & sicut illis per Hieremiã Prophetã ante diruta vrbẽ prædixerat, quòd postquam seruierint Nabuchodonosoro eiusq; posteris per annos septuaginta, rursum eos restituturus esset in patriã, & ædificato templo redituri essent ad felicitatẽ pristinã, ita eis omnia præstitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modũ per vniuersam Asiam scriberet: Hæc dicit Cyrus Rex: Quoniã me Deus maximus orbis Regem cõstituit, hunc illũ esse credo, quem Israelitarũ adorat populus. Is enim meum nomen per suos Prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus sim Hierosolymis in terra Iudæa. Hoc aũt Cyrus cognouit ex lectione libri, qui Esaiæ Prophetias cõtinet, ducentis & decẽ annis ante ipsius ætatem conscriptas. Hic enim secretum hoc Deũ sibi indicasse dixit, quòd vellet Cyrũ, quem multarũ ac magnarum gentiũ Regem declamaturus esset, remittere populũ suũ in terrã Iudæam, & templum suũ ædificare denuo. Hæc Esaias prædixit centum quadraginta annis antequã templum deuastatũ est. Quibus lectis Rex admiratus vatis diuinitatem correptus est cupidine exsequẽdi quæ scripta legerat: conuocatisq; clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait se illis permittere, vt proficiscantur in patriã, vrbemq; Hierosolyma & Dei templũ ædificent denuo. Nam & ipsum Deũ futurum illis auxilio, & se scripturũ vicinis Iudææ ducibus ac satrapis, vt cõferant eis aurum & argentũ ad templi fabricã, & victimas ad sacrificia. Hoc mãdato à Cyro accepto, duarum tribuũ principes, Iudæ & Beniamiticæ, simulq; Leuitæ & Sacerdotes, properè Hierosolyma se conferunt: multi enim maluerũt manere apud Babylonẽ, non sustinentes possessiones suas relinquere. Quò cum peruenissent, omnes amici Regij fuerunt eis auxilio, conferebantq; ad tẽpli structurã alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: soluentesq; vota quibus damnati fuerant, offerebant solennes victimas, quasi vrbem denuo cõderent, & pristinũ patrij ritus vsum reciperent. Nã & vasa quibus olim templum spoliauerat Nabuchodonosorus, per Cyrũ tunc è Babylone remissa fuerant. ea Mithridati ærarij Regij præfecto tradita sunt perferenda ad Abassarem, asseruanda apud eum dum templũ ædificaretur: cui mandatũ est, vt quàm primũ id absolutum esset, mox ea Sacerdotibus & magistratibus populi redderet in templum restituẽda. quin & epistolam ad Syriæ satrapas in hæc verba scripsit. Rex Cyrus Syrinæ & Sarabalanæ S. Iudæis qui regionem meã habitant permisi, vt quicunq; vellent in propriam patriam reuersi vrbem denuo conderent, & templũ Dei Hierosolymis ædificarent eodem quo prius loco. misi aũt eò etiam ærarij mei præfectum Mithridatem & Zorobabelem principem Iudæorũ, vt fundamentis iactis templum superstruant altitudine cubitorum LX. & totidem

Babylonicæ captiuitatis post septuaginta annos finis. 1. Esd. 1. 3. Esd. 2.

Cyri Persarum Regis edictum. Esaiæ ca. 44. 45. de Cyro vaticinium.

Cyrus Iudæis reditum in patriã, vrbis & templi ædificationẽ permittit.

Templi vasa è Babylone Hierosolyma remissa.

Cyri ad Syriæ Satrapas mandatum.

totidem

An. mundi 3426. Ante Chri. 578.

tidem latitudine, faciantq; tres ordines è lapide polito, & vnum ligneũ è materie quã fert ea regio: similiter & altare super quo sacrificẽt Deo: quos summotus omnes de meo volo fieri. Vasa quoq; quæ Nabuchodonosorus Rex de templo prędatus est, mitto per Mithridatem ærarij prę-fectum & Zorobabelem Iudæorum Principem, vt ea perferant Hierosolyma, & in templum Dei restituant: quorũ numerus est hic: pyxides aureæ quinquaginta, argentei CCCC. thericlea pocula aurea quinquaginta, argentea CCCC. situlæ aureæ quinquaginta, argenteæ D. libamina aurea XXX. argentea CCC. phialæ aureæ XXX. argenteæ MMCCCC. præterea vasa alia magna mille. Concedo etiam eis eosdem reditus, quos maiores eorũ solito sunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei arabicas ducenta quinq; millia quingentas, & in similam artabas duo millia quingentas, arq; hæc a Samaria tributis præberi volo. Immolabuntq; Sacerdotes has victimas iuxta Mosis legem Hierosolymis, & interim precabuntur Deum pro salute Regis eiusq; generis, vt regnum Persarũ incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hæc mandata nostra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipsorum in ędificio nostro attribui. Atque hoc fuit Epistolæ argumentum. Numerus autem eorum, qui è captivitate conuenerant Hierosolyma XLII. millia fuêre, & insuper CCCCLXII.

Iudæorum è captiuitate Hierosolyma profectorum numerus.

CAP. II.

Regij duces & satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

Hedio & Iosephi cap. 2. l. 11. Antiq. Samaritæ ab ædificatione templi Iudæos prohibent.

Alios cap. 4. Samaritanos & aliorũ ad Cambysem scripta de templi ædificatione accusanda.

An. mundi 3445. Ante Chri. 559.

HIdum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti sunt, circum finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim e Persidæ Media translatis Salmanasar Assyriorum Rex in Samaria Israelitis inde sublatis nouas sedes dederat, rogabant satrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quò minus vrbem templumq; instaurare valeant. Illi verò pecuniis etiam corrupti vendiderunt Cuthæis suam circa demandatum officium cessationem & negligentiã, Cyro nesciente, vtpote distracto in alia negotia, qui demum Massageticò bello periit. Cambyse deinde in paternum principatum succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarum, & Moabitarum, ac Samaritarum regionibus redditur ei talis Epistola. Rhesimi, Semitui, Rachymus comentariensis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnices ac Syriæ. Cognoscere te oportet Rex, quod Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem nostram venerunt, & ciuitatem obsessã ædificant, templumq; reparant. Omnia & templum exstruunt, quod si ita pergere sinamur, fero vos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos, opponentes enim ipsis Regibus imperare potius quam seruire conabuntur. Quando igitur hæc fit templi ædificatio, visum est nostri officij nõ dissimulare hoc negocium, & admonere vt inspicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos Regum delectores & hostes, vrbemque ipsorum ob hoc crimen desolatam ac diruptam. quin hoc quoque addendus es, quod si hæc vrbs incolatur denuo, nec tributa ambitum absoluat, intercludetur tibi via in Phœnicen & Cœlen Syriam.

Cambyses

CAP. III.

An. mundi 3435. Ante Chr. na. 529.

Cambyses Iudæos ab ædificando templo omninò prohibet.

CAmbyses autem lecta epistola, cum esset alioquin etiam natus ad malitiam, grauiter commotus rescripsit hoc modo. Rex Cambyses Rathymo commentariensi, & Beelsemo, & Semelio scribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas misistis literis, iussi inspici maiorum meorum commentarios vbi inuentum est vrbem istam semper inimicam fuisse Regibus, habitatoresque eius seditiosos perpetuò studuisse concitandis bellis & rerum nouitatibus. quodque Reges habuerint potentes ac violentos, qui continuis tributorum exactionibus Phœnicen & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo nō permitti Iudæos vrbem denuò condere, ne per hanc occasionem crescat eorum malicia, qua cōcitati hactenus rebelles fuerunt Regibus. His literis perlectis Rathymus & scriba Semelius cum collegis cuestigiò conscensis equis properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibueruntq; Iudæos ne vrbem & templū ædificare pergerent. Itaq; dilatum est id opus per annos IX. vsq; in secundum annum regni Darii Persarum Regis. Cambyses enim cum per sexennium regnasset, subacta interim Ægypto, reuertens ab ea expedition e apud Damascum est mortuus. Sublatis deinde Magis qui post eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis Regem declarauerunt.

Cābysis rescriptum in quo Iudæos ab ædificando tēplo deterret.

Hedio & Ruffi. cap. 3. Alias cap. 4. Darius Hystaspis filius Rex Persarum.

CAP. IIII.

An. mundi 3443. Ante Chri. na. 521.

Darius Hystaspis filius templum Iudæis ædificat.

IS adhuc priuatus venerat Deo si regnū adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & forte fortuna per illud tempus venerat ad eum a Hierosolymis Zorobabel, qui captiuorū Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus Regis amicus. quamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, speratum honorem consecutus est. Primo aūt sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tàm domesticos suos, quàm Medorum ac Persarum satrapas, prouinciarumq; præsides ab Indis vsq; ad Æthiopas, & præfectos copiis per CXXVII. satrapias. Cumq; ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisq; diuersoriū, Darius post breuem in lecto quietem à somno relictus, nec valēs redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: & qui proponēdam à se quæstionem verius ac prudentius soluerit, ei præmium fore promisit vsum purpuræ & aurei poculi, in cubatu quoq; ac vectatione vsurū instrumento aureo, & tiara byssina ac torque aureo: & in consessū habiturum locum Regi proximū, annumeratum inter gētiles regios. post hæc prelocum Regi proximū annumeratum inter gētiles regios. post hæc premissa quærit ex primo num vinum maximè polleat, ex secūdo num Reges, ex tertio num mulieres, an forte veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendum propositis siluit. Mane verò accersiuit negotiatores & satrapas ac toparchias, residensq; vbi solebat iura reddere. iubet satellitū illorū quenq; coram toto cœtu respondere ad quæstionē sibi propositam,

Zorobabel.

Darius tribus satellitibus tres quæstiones proponit. 3. Esd. 3.

An. mūdi 3443. Ante Chri. na. 521.

quid ipsi videatur verius. Tum primus eorum sic exorsus est vini prædicare potentiā. Viri illustrissimi, equidem vino potentiæ palmam tribuere haud dubito, dum eius virium hinc coniecturam capio. Animadvertoenim quòd quorumuis potentium mente subuertat, & vel Regis animum sic afficit, vt non secus quàm puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: seruum quoq; suæ conditionis oblitum ad dicendi libertatem concitat, & pauperi addit animos diuitis. mutat enim & regit mentes & ære aliquo aut; vsuris oppressos facit aliquantisper vinere fortunatorum omniū diuitissimos, vt obliti sui nihil sonent humile, sed cogitata crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea iam ducum quàm Regum illis sensum ac metum eximit, & omnem amicorum ac familiarium memoriam. arripiat enim homines vel aduersus carissimos, easq; facit videri alienissimos, cumq; edormito temeto per noctem sobrij fuerint redditi, surgunt omnino inscij quę eis per ebrietatē patrata sunt. quo fit, vt his argumentis persuasus vinum ducā rem omnium longè potissimam simul & violentissimam. Postquam primus prolata sua de vino sententia dicendi finem fecit, tum secundus cœpit extollere potestatem regiam, huius vires asseuerans esse maximas omnium quæ intellectu ac potentia præditæ sunt. id conatus est probare his rationibus. Omnium terrenos homines esse imperium qui & terras & maria ad quoscunq; vsus cruite sibi adigunt. at ipsis hominibus Reges imperitare, eisq; quidlibet pro suo mandare arbitrio. proinde qui in fortissimum animalium habent dominium, eorum vim ac virtutem merito existimandā insuperabilem. Quid? quòd dum ad bella & pericula subditos mittunt, omnes eorū imperata obsequēter faciunt, siue dum per eos obijciuntur hostibus, siue dum coguntur cū mœnibus ac turribus. atq; adeò cum inimicis, ipsaq; rerū natura bellum gerere, iplorū iussu parati vel occidi vel occidere, dum ne videātur à regijs mandatis vlquā digredi. parata deinde victoria, belli cōmoda vniuersa ad Regem redeunt. Iam vero qui a militia, dant agris colendis operā, pol̄ lōgos labores & sudores cōportatis fructibus Regi tributa persolnūt: & quicquid ille iusserit, hoc necessario sine mora perficitur. Interim ille exvictis omnibus delicijs & voluptatibus dormit in cubiculo, excubantibus ante fores satellitibus, & ceu vinctis metu nusquā discedentibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curāda propria negocia, sed vnā hāc curam putans necessariā, in hac vna est assiduus. Et qui fieri potest, vt non is sit omnium potentissimus, cui tanta hominū multitudo paret per omnia?

His peroratis successit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarū vis quanta sit quamq; præpolleat cæteris rebus omnibus, sic dicere aggressus est. Confitendum est & vinū pollere plurimum. & Regem cui omnes obtemperant, maiorem esse potestatem. nam & Rex per mulierem in lucem hāc productus est, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: & nihil est omnino quod non illis acceptum ferendum sit. nam & vestimēta nobis texuntur harum opera, & rei domesticæ cura his est concredita. nec vllo pacto possumus sine mulieribus esse, sed licet argento multo abundemus & auro, preciosisq; rebus aliis, timuiatq; mulierem formosam conspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in vitæ pulchritudinem, & libēter ei bonis cedimus, modo adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam

Secūdus potestatem regiam extollit. 3. Esd. 4.

Zorobabel tertius satellet mulierū vim prępollentem primum ostendens; mox veritati vt infractę palmam attribuit.

etiam parentes ac patriam, & vel amicissimorum sæpenumero propter mulieres obliuiscimur: ac ne commori quidem cum illis refugimus. addam & aliud argumentum earum potentiæ non minimũ. quicquid terra mariue longo labore quæsitum est, nonne totum hoc mulieribus cõmittimus? Ipsum etiam Regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapiacis Themasini filia, concubina sua cædi alapis, nec hoc tantum ferre, sed vt sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret, ridentẽ cum ridente, & irata illa mœrẽtem, & adulatoriè se ad affectus illius attẽperando humiliter satisfacientẽ, si quid eã offensam animaduerteret. Interim dum satrapæ mirabundi alij in aliorum vultus inter se mutuò conijciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum. Dixi, inquit, & declaraui quantum mulieres polleant, verum tamen nec hæ nec Rex veritati vllo modo conferendus est. Nã cum terra sit maxima, cælum itẽ immensæ altitudinis, & sol celeritatis ineffabilis, cumq; hæc Dei voluntas gubernet ac moueat, q Deus iustus est & verax, consequitur vt veritas sit rerum omnium longè potentissima, contra quã iniustitia nihil omninò valeat. præterea reliqua omnia quãtumuis pollere videantur, mortalia sunt & celeres habent exitus, veritas verò immortalis est atq; sempiterna. Quin & ea quæ ab illa percipimus nec mortalia sunt, nec iniuriæ tẽporum aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia, sed iusta & legitima, secretaq; ab õi labe iniustitiæ. his dictis Zorobabel sermoni finem imposuit. Acclamante verò auditorio q dixisset optimè, & quòd sola veritas vim omnis senij vel mutationis expertem habeat, iussit eum Rex postulare aliquid ex his quæ illi paulo ante vltrò fuerat pollicitus. Libenter enim se cõcessurum, vt viro sapienti, & qui prudentia vincat cæteros. quare posthac, inquit, assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis admonuit eum voti, quo se obligauerat, si adipisceretur potestatẽ regiam: id aũt erat, denuò condere Hierosolymã, & ibi Dei templum instaurare, ac deinde sacra vasa olim per Nabuchodonosorum inde sublata, & Babylonem perlata, restituere. Hæc est, inquit, mea postulatio, quam nunc mihi permittis, sapientem me virum iudicans. Tum Rex lætus assurgẽs excepit eum osculo, moxq; scripsit toparchis & satrapis, iubens eos deducere Zorobabelem, colq; qui vnà profecturi erant ad instituendam & absoluendam templi fabricam. Mandauit etiam per literas Phœnices ac Syriæ magistratibus vt materiam cedrinam in Libano excisam deportarent Hierosolyma, & instaurantem eam vrbem adiutarent: in quibus literis hoc quoq; adscriptum erat, iubere & velle Regem liberos esse omnes Iudæos quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierint & procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios vsus à Iudæis exigere: & quantumcunq; agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritanis atq; Syriæ cauæ habitatoribus imperauit, vt agros qui aliquando Iudæorum iuris fuissent antiquis possessoribus redderent, atque insuper quinquaginta talenta in fabricam templi conferrent. ipsis aũt iuxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc vsum essent necessaria, sacrasque vestes in quibus Pontifex & cæteri Sacerdotes rem diuinam faciunt, de suo præberi voluit, nec non etiam organa quibus Leuitæ sacros hymnos accinunt. & custodibus vrbis atq; templi certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. deniq; de

An. mun. 3443. Ante Chri. na. 521.

Zorobabel ex oratione sua laudẽ & munera præclara consequitur.

Darius admonitus voti, templi restaurationẽ mandat.

Ruffinus Cap. 4. Darij Regis scriptum & mandatum de libertate, possessionibus, templo & sacrificijs Iudæorum. 1. Esd. 6.

An. mun. 3443 Ante Chr. 521.

remittendis sacris vasis, deq; Iudæorũ restitutione, confirmauit omnia quæ prius Cyrus decreuerat Zorobabel aũt hanc gratiam à Rege consecutus, quam primum egressus est regiã, suspiciens in cœlum, gratias egit Deo, & coram Rege inter concertatores vitus sui sapientior, confitens tantum hoc diuini esse beneficij: peractaq; gratiarum actione, precatus vt & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum populoribus suis nuncium afferens. Quo audito primum gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per huiusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt, ob receptam patriam ceu natalicium festiuitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex tua quoque tribu electi gerunt, comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos veherent: deducentibusq; quos Darius ad hoc ceptum miserat, geniculiter viam emetiebantur hilares, personantibus cantibus & cymbalis cæteris crepitantibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Iudæorum multitudine, nam certus numerus singulis cognationibus electus præcedebat: quas nominatim percensere non libet, ne nimium pro narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantum dicam coactos fuisse puberum quatuor millia & sexcentos viginti duos: mulierũ numerus erat quadraginta millia DCCXLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVIII. ianitores CXXXIX. Nethinæi CCCXXII. ad hæc qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum, sexcenti quinquaginta duo. recepti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant vxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalis genealogijs inueniebatur. erant aũt numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CCXLV. cameli CCCCXXXV. iumenta DXXV. Dux aũt multitudinis quam modò recensui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & stirpe Dauidis natus, & cum eo Iesus Iosedeci filius, & Mardochæus ac Serebaxus duo tribulium suffragijs ad ducatũ electi, qui etiam contulerunt in sumptus huius profectionis minas auri centum, argenti vero quinquies mille, atq; in hunc modum sacerdotes ac Leuitæ & pars quædam populi ludæorum qui tum apud Babylonem erat, ad habitanda Hierosolyma sunt deducti. reliqua verò multitudo paulisper discedentes prosecuta, domos quisq; suas rediit. Septimo aũt mense postquam Babylonem exiuerant, Iesus Pontifex & Zorobabel Princeps dimissis circum oppida nuncijs è tota regione populum Hierosolyma conuocauerunt, cupide ad mandatum eorum conuenientem: & ædificauerunt altare in quo prius fuerat loco, ad offerenda Deo sacrificia iuxta leges per Mosem traditas. Quæ dũ faciunt, non æquis oculis aspiciebantur a finitimis gentibus, quibus exosi erant omnibus. Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per idem tẽpus, iuxta legislatoris præscripta & post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, victimasq; sabbatorum atq; omnium festarum tẽporum, tum qui vota vouerant, reddebant ea sacrificantes a nouilunio mẽsis septimi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi, expendentes multas pecunias in cæmentarios & fabros, & multum alimentorum ad cibos eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim Sidonij facile ac libenter

An. mun. 3443 Ante Chr. 521.

Euangeliũ Iudæis allatum.

Iudæi è Babylone Hierosolyma profectuntur.

1. Esd. 5.

Numerus Iudæorum ex Babylone profectorum.

1. Esd. 2.

Zorobabel Dux & Iosua Pontifex.

Iesus Pontifex & Zorobabel Princeps altare ædificant.

1. Esd. 3

Scenopegia.

Templum ædificari cœptum.

benter faciebant, trabes cedrinas de Libano deferentes, quibus mox in rates compactis, in Ioppensem portum eas perducebant, ita vt primùm à Cyro, & tum iterum a Dario iussi fuerant. Hæc fiebant anno à reditu Iudæorum secundo, mense secundo, quando iactis templi fundamentis prima die Decemb cœperunt superstruere: præposuerunt̃q; operi curãdo Leuitarum quotquot vigesimum annum attigerant, & Iesum cum filijs ac fratribus, & Zolimielem Iudæ fratrem, Aminadabi filium, eiusq; filios: quibus summa cura & diligentia commissum negocium tractantibus, celerius opinione crescebat ædificium. Id vbi factum est, accedentes sacerdotes ornatu suo cum tubis, & Leuitæ Asaphiq; progenies, canebant sacros hymnos, in Dei laudem à Dauide quõdam institutos. Sacerdotes autem & Leuitæ cognationum̃q; Principes ætate prouectiores, qui & illud prius templum viderẽ meminerant magnum & opulentum, & hoc recens pro præsentium fortunarum tenuitate deterius fieri animaduertebant, reputantes quantum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde mœstitia temperare à lacrymis non poterant: vulgus autẽ contentum erat præsenti tempio, vt quod nulla priorum temporum cõparatione sciplum cruciabat, nec vllum detrimentum factum quibat animaduertere. contra seniorum ac sacerdotum multo deteriore conditione res suas existimantium gemitus, vix concentu tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem inimicè auditis tubis, & lætantium atque dolentium promiscuis vociferationibus, accurrerunt volentes causam discere: & cognito quòd Iudæi è captiuitate babylonica postlim̃io reuersi templum instaurarent, adeunt Zorobabelem ac Iesum Principes̃que cognationum, postulantes vt eos admitterent ad templum communi sumptu ædificandum. Nam & ipsos colere, & eius gloriari nomine, religionis̃q; esse studiosos fuisse, tum inde ab illo tempore quo Salmanassar Assyriorum Rex è Chuthia & Media gentem eam in loca illa transtulerat. Ad quæ postulata illi de commoni sententia respondérunt, ad simul ædificandum eos admitti non posse, cùm & prius Cyrus & nunc Darius ipsos ædificare iusserint: licere tamen eis ibi adorare. idq; facere vetati nouum nemini, ac ne cæteratum quidem gentium quenquam, cum omnibus hominibus eo venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis Chuthæi, hoc etiam nos Samaritas appellamus, indignè tulerunt: & instigauerunt Syriæ gentes, vt Satrapas rogarent quãdmodum sub Cyro primùm, ac mox sub Cambyse, vt templi ædificationem impediẽt, Iudæorum̃q; conatus & diligentem circa hoc opus operam quoad liceret de industria remorarentur. Per idem tempus ascendit Hierosolyma Sisines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibusdam aliis, regaueruntq; Iudæorũ Principes, cuius permissu templum sic ædificarent, vt arx potius quàm fanum existimari possit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus vrbem cinxissent. Responderunt Zorobabel & Iesus, seruos se esse Dei maximi cui tẽplum hoc exstructum à quodam eius gentis Rege fortunatissimo & in omni virtute excellentissimo per multas ætates incolume steterit. Deinde ob maiorum suorum impietatem per Nabuchodonosorũ Babyloniorum & Chaldæorum Regem expugnata & deleta vrbe, temploq; spoliato ac incenso, & populo in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum qui Persidis & Babyloniæ regno potitus sit, regio diplomate mãdasse templi instaurationem, & omnia vasaq; per Nabuchodonosorem

An. mundi 3443. Ante Chri. nat. 521.

Samaritæ tẽpli ædificationem promouere volentes, reijciuntur.

Samaritæ templi ædificationem impedire cogitant.

Legati Syriæ templi & vrbis municipalis causam quærentes, ad Iudæos missi

1. Esd. 5.

An. mundi 3444. Ante Chri. nat. 520.

donoſorum ſublata tradidiſſe Zorobabeli & Mithridati ærarij ſui præfecto, vt ea deportarent Hieroſolyma, rurſumq; in templum inſtauratũ reponerent. eiuſdem enim Regis mandato Abaſſarum miſſum ad eam vrbem, vt daret operam, vt id templum primo quoq; tempore abſolueretur. eum acceptis regijs literis confeſtim veniſſe & fundamenta iecisſe. atq; ex eo tempore nunquam inimicas gentes interturbare ædificationem atq; impedire deſtitiſſe. Quare ſi illis ita videretur, ſcriberent Dario, vt inſpectis regijs cõmentarijs manifeſtum fiat vera ipſos omnia dicere. His auditis Siſines & alij cum eo, noluerunt ædificationem inhibere inconſulto Dario, ſed confeſtim ei de hac re ſcripſerunt. Iudæis enim ſolicitis & metuentibus ne Regem pœniteat iuſſiſſe reparari Hieroſolyma, duo prophetæ qui tum erãt in populo, Aggæus & Zacharias, bono animo eos eſſe iubebant, nec à Perſis quicquam timere: quandoquidem ipſi compertam haberent ſuper hac re Dei voluntatem: quibus credẽs populus aſſiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cumq; Samaritæ Dario ſcripſiſſent, accuſantes Iudæos quòd vrbem muniant, templumq; arci quam ſano ſimilius exſtruunt: aſſeuerantes nõ eſſe hoc in rem Regis, & offendentes Cambyſis epiſtolam, per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non eſſe rebus ſuis tutam aut vtilem: poſtquam etiam Siſinis & collegarum de eodem negocio literas accepit, iuſſit regios commentarios ſuper hac re conſuli: & inuentus eſt apud Ecbatana caſtrum Mediæ liber, in quo hęc ſcripta continebantur:

Aggæus & Zacharias prophetæ.

Samaritę tẽpli & vrbis reſtauratiõnẽ impedire conantes, magis promouent.

Cyri de Iudæis eorũq; templo decretum.

Anno primo regni ſui Cyrus Rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hieroſolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine quod haberet ordines e lapidibus politis tres, & ligneum vnum è materie quam fert ea regio: & ſumptus in hoc ex ærario Regis præberentur. Sed & vaſa templi quæ Nabuchodonoſorus ſuſtulerat, reddantur & reportentur Hieroſolyma. Vtij; cura eius negotij ſit penes Abaſſarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiuſq; collegas, qui abſtinerent quidem ipſi ab eis locis, ſeruos verò Dei Iudæos & eorum Principes ſinerẽt templum ſtruere: ipſi verò adiutarent eos in hoc opere de tributis ſuæ prouinciæ, & ad ſacrificia quoque ſuppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, ſimilam, oleum, vinum, & cætera quæ ſacerdotes poſtulauerint, qui deprecaturi ſint Deum pro ſalute Regis atque Perſarum. Quicunq; autem contra mandatum hoc facere auſus fuerit, is vt comprehenſus in crucem agatur, & facultates eius fiſco addicantur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunque eius templi ædificationem vetare voluerit, Deus eum feriat, atq; hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cùm Darius in Cyri commentarijs inuenijſſet, reſcripſit Siſini & collegis eius hoc modo. Rex Darius Siſini magiſtro equitum & Sarabazani cæteriſq; magiſtratibus ſuis. Mitto ad vos exemplar epiſtolæ Cyri, quam in ipſius commentarijs inuenit: voloq; vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate Regis, Siſines & reliqui decreuerunt eam per omnia ſedulò. itaq; ſuſcepta cura ſacræ fabricæ, adiumabant Iudæos magiſtratuſque illorum & Principes & magnis omnium ſtudijs proficiebat templi ædificatio iuxta mandata Cyri & Darij prophetantibus interim Aggæo & Zacharia: abſolutumq; eſt templum

Cyri de Iudæis eorũq; templo decretum.

An. mundi 3450. Ante Chri. nat. 514.

Templum 21. Martij ſeu vt eſt 1. Eſd. 6. Martij 3. dedicatum.

3. Eſd. 6.

Darij ad Syriæ præfectos epiſtola

Tẽpli ædificatio abſoluta.

Templum

Anno autem regni Darij nono, vigeſima tertia die menſis vndecimi, qui nobis dicitur Adar, Macedonibus Diſtrus, ſacerdotes ac Leuitæ cum reliqua Iſraelitarum multitudine obtulerunt ſacrificia

sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate proq; recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos CCCC. hircos XII. pro peccatis totidem tribuum: constituerunteq; Leuitæ iuxta Mosis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoq; quibus templum circumquaq; includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis verò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: celebrauerunteq; id festum casti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta luna epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus restituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam Regis Persici animo. atq; ita summa liberalitate in re diuina vsi incoluerunt Hierosolyma, instituta ea Reipub. forma quæ per optimates administratur. penes Pontifices enim fuit summa autoritas, donec Asamonæorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis temporibus egerunt sub regibus per annos DXXXII. menses sex, dies decem. & ante hos æquè monarchæ res administrauerunt appellati Iudices, qui Reipub. status plus quam quingentis annis durauit post Mosis & Iesu imperium. Hoc igitur modo se habebant Iudæi in patriam restituti sub Cyro & Dario Regibus. Samaritæ autem, infensa gens & inuida, multis molestijs eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri, quod inde essent oriundi. nam quæ iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre grauabantur, magistris equitum interim conniuentibus: & quacunq; in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lædere, nullam occasionem prætermittebant. Visum est itaq; senatui populoq; Hierosolymitano legationem ad Regem Darium mittere, & Samaritas accusare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, assumptis alijs quatuor collegis. Cæterùm Rex cognitis criminibus quæ per legatos Samaritis obijciebantur, dedit eis literis perferendas ad magistros equitum eius prouinciæ, & ad Senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magistris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquisq; eorum cõseruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudæorum legati accusauerunt vos, quòd molesti fueritis templum ædificantibus; quodq; non præbeatis impensas in sacrificia, quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epistola præbeatis eis ex regio ærario in quo tributa Samariæ seruantur, quicquid sacrificiorum vsus postulat, vt non desinentes quotidie sacrificare tàm pro me, quàm pro Persarum gente Deum deprecentur.

An. mundi 3450. Ante Christum nat. 514. Pascha celebratur.

Reipub. forma Hierosolymis instituta.

Samaritæ Iudæis infensi.

Iudæorum ad Darium legatio.

An. mundi 3464. Ante Chri. nat. 500. Mandarum de sumptibus ad structuram templi præbendis.

CAP. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

Hedio & Ruffi. cap. 5. 1. Esd 7.

DEfuncto autem Dario successit Xerxes filius, sicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris institutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudæos summa beneuolentia prosecutus est. Hoc regnante Pontifex erat Ioacimus Iesu filius: apud Babylonem verò degẽtium

Xerxes Rex Persiæ.

An. mun. 2506. *Ante Christum* ann. 458. Esdras legis peritus. Artaxes Iudæis fauet.

tium Iudæorum primarius sacerdos erat Esdras, vir iustus, & de quo optimus rumor fuit apud populum. is cum esset legum Mosaicarum peritissimus, in Regis amicitiam peruenit. & cum decreuisset proficisci Hierosolyma, secumq; aliquos è Babylonijs Iudæis ducere, petijt à Rege commendatitias ad Syriæ satrapas literas, quas & impetrauit hoc modo scriptas. Rex Regum Xerxes Esdræ sacerdoti, & lectori legis Dei S. Decretum est à me, & septem meis Consiliarijs, vt quicunq; in regno meo de Israëlitis & sacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecum Hierosolyma petere, per meam benignitatem hoc ei liceat facere, & inuitis, quæ ego & amici vouimus. præterea facio tibi potestatem auferendi omne aurum & argentum quantumcunq; populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ superaltare Dei vestri immolandæ: & fabricandi ex auro ac argento vasa quæcunq; tu & fratres tui volueritis. Sacra quoq; vasa quæ tibi dantur, Deo tuo dedicabis: & si quid aliud in hunc vsum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de nostro fisco eos sumptus facies. quin & præfectis xrarij apud Syriam & Phœnicen te commendaui, scribens eis vt quicquid Esdras sacerdos & lector legis Dei petierit, sine mora det. Et vt Deus propitius sit mihi & meis liberis, volo vsque centum coros tici Deo secundum legem dari. Vobis quoque magistratibus præcipio, vt à nemine sacerdotum, Leuitarum, sacrorum cantorum, ianitorum, sacrorum seruorum, quicquam exigatis, neve vlla onera eis imponatis. Tu vero Esdra iuxta concessam tibi diuinitus sapientiam constitue iudices, qui per Syriam ac Phœnicen iura reddant populo tuam legem scienti: quin & nescientes doce liberè, vt quisquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecunijs, aut etiam damnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam, sed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Esdras gaudens adorauit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maxime dignum cui gratiæ agantur existimans. Aduocata deinde Iudæorum concione qui apud Babylonem degebant, & perlecta epistola, ipsam quidem retinuit: exemplar verò eius in Mediam ad omnes suæ gentis homines transmisit, qui cognita Regis erga Deum pietate, & erga Esdram beneuolentia, omnes vehementer sunt lætati: multi verò ex eis assumptis suis facultatibus Babylonem venerunt, cupientes reuerti Hierosolyma. reliqua Israëlitarum multitudo affluentium tam domicilium noluit relinquere. quapropter duæ tantum tribus per Asiam & Europam sub Romano degunt imperio. decem autem tribus nunc quoque vltra Euphratem sunt, infinita hominum millia, quæ vix est numero comprehendere. Cæterùm ad Esdram magna multitudo conuenit tã Sacerdotum & Leuitarum, quàm ianitorum sacrorumq; vel cantorum vel ministrorum. Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriam reuertebant ad Euphratem congregauit: vbi peracto triduano ieiunio, votisq; pro incolumitate & felici itinere conceptis, (recusauerat enim deductores equites, dicens Deo salutē suorum curæ futurū) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenerunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & continuò Sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta. vasa argentea talentorū centum, vasa aurea talentorum

Esdras Iudæos qui apud Babylonem degunt, conuocat.

Esdras Hierosolyma profectus, vasa aliaq; pretiosa gazophylacij custodibus tradit.

lentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum XII. Hæc enim erant dona Regis e usq; amicorum, & Israelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo secundum legem holocaustomata, tauros XII pro cõmuni salute populi, arietes & agnos LXXII. hircos pro peccatis XII. procuratoribus etiam Regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à Rege retulit epistolas: qui cum eis non parere non possent, omni honore genrem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerunt auxilio. Et consiliũ quidem huius migrationis ab Esdra profectum est successum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde post cõperit quorundam indicio, quod quidam e vulgo Sacerdotum & Leuitarum parum seruauerint instituta & leges patrias, & ductis alienigenis vxoribus, ordinem Sacerdotalem confuderint: rogatusq. ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuo cõmuni clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quòd primores populi deprehensi essent in tali crimine. & cogitans non esse audituros, si iuberet eos vxores cum liberis ejicere, nolebat se à terra attollere. itaq; concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vna flebant addentes se socios eius tristitiæ. Esdras autem sublatis ad cælum manibus. Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorum quidem suorũ cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamẽ clementissime Deus nostri miserere, seminarium aliquod & reliquias superstites conserua, quas Hierosolyma in antiquã patriã reducere dignatus es: & da veniam præsentis erroris, mortem quidem commeritis, veruntamẽ in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius Sacerdos lachrymatur cũ eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit eò quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, confitens se peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasitq, ei vt omnes adiuraret, vt vxores cum natis ex illis prole abijcerent: & si quis lege parere nollet in eũ animaduerteret. qui secutus vti consiliũ, exegit super hac re iusiurandũ à principibus Leuitarũ & sacerdotũ & tribuum Israeliticarũ. quo facto exiit templo & contulit se in domicilium Ioannis & Eliasibi ibiq; totã eam diem ieiunus præ mœrore exegit. Propolito deinde edicto vt omnes e captiuitate reuersi intra biduũ aut triduũ Hierosolyma conuenirent, & quisquis per contemptũ nõ aduenerit intra præscriptum tempus, vt excommunicetur, bonaq; eius sacro ærario addicantur, intra triduum conuenerunt vtriusq; tribus homines, vigesima die noni mensis, quem Hebræi thebethum, Macedones Apellæum nominant, cunctiq; consedissent in superiore parte templi, præsentibus etiã senioribus & frigus propter anni tempus esset molestũ, surgens Esdras accusauit eos, qui contra leges duxissent vxores alienigenas. nunc si velint rem Deo gratam & sibimetipsis vtilem facere, ablegandas esse vxores eiusmodi. acclamatum est facturos id omnes æquo animo, sed esse earum non paruum numerum, & tempus esse hibernum, nec posse rem eam intra vnã aut alteram diem perfici. itaq; opus esse vt negocium hoc differatur aliquantisper, & ut demũ principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa, cum selectis vndecunq, senioribus inquisitionẽ faciant eorũ qui contra legis præscriptã vxores duxerint. consenserunt omnes in eã sententiã, & prima die mensis decimi cœpta inquisitione, quæ durauit

vsq;

An. mundi 3506. Ante Christum nat. 458.

Precatio Esdræ pro Leuitis qui duxerant exteras. 1. Esd. 9.

Mandatum de dimittendis exteris 1. Esd. 10.

1. Esd. 10.

An. mun. 3506. Ante Christum nat. 458.

vsq; primam diem mensis sequentis, inuenerunt multos tam ex Pontificis cognatione quàm ex cæteris Sacerdotibus ac Leuitis & alijs Israelitis, qui & vxores & natos ex eis liberos sine mora abiecerunt, pluris facientes legum obseruantiam, quàm naturales affectus quantumuis violentos: mox q; ad placandum Deum arietes immolauerũt, quorum nomina recensere est necesse. atq; ita Esdras hoc erratum circa connubia correxit, & malam in hoc consuetudinem emendauit, vt in posterum hæc reformatio stabilis ac firma permaneat. Septimo autem mense dum scenopegiæ festum celebratur, & fermè totus populus conuenit, accedentes ad patentem templi partem quæ orientalem portam spectat, rogauerunt Esdram, vt eis legem Mosis legeret: quod & fecit, stans in medio multitudinis, à mane vsq; meridiem, ex qua lectione non solum in præsens & futurum discebant quid esset iustum, sed etiã præteritorum memoriam retractantes lachrymabantur, sic cogitantes, quòd nullas calamitates fuissent perpessi, si præscripta legum diligenter obseruassent. Esdras autem videns eos ad hunc modum affectos, iussit vt domum abirent: esse enim festum, nec licere ea die flere. quin potius hortabatur, vt ad epulas versi, ita vt festo die decet, hilariter agerent: & hac ante actorum pœnitentia in futurum se munirent, ne in similes casus incurrerent. at illi sequentes eius monita cœperunt re vera festum agere, quod cum per octo dies fecissent, digressi sunt in proprias patrias, magnam gratiam Esdræ habentes ob reformatam rempublicam: quo factum est, vt post compatatam sibi apud populum egregiam gloriam senex vita defunctus apud Hierosolyma sit magnificè sepultus. Quo tempore cum etiam Ioacimus Pontifex esset mortuus, filius eius Eliasimus in Sacerdotium ei successit. Cæterum quidam ex captiuis Iudæis, pincerna Regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante priuatam Persarum vrbem Susa, cum hospites quosdam post longum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter se confabulari animaduertisset, accedens ad eos, rogabat, vndenam venirent. & audito quòd è Iudæa, rursum scitatus est quomodo se haberet ille populus, & caput eorum Hierosolyma. Quibus male se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta essent, & circumuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die nocteq; agros excursionibus ac rapinis populantes, & multos ex eâ regione atq; adeò ex vrbe ipsa captiuos abducentes, ita vt passim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus populariorum suorum miserijs: & sublatis oculis ad cælum, Quousq;, inquit, patieris Domine gentem nostram tantis malis opprimi, vt simus præda omnium? cunctante verò illo apud portam, & ob hæc lamentante, accedens quidam nunciauit ei, Regem iam accubitum ire. ille confestim ita vt erat non ablutæ facie ad ministerij sui functionem properat, Rex verò post cœnam iam hilarior, videns Neemiam subtristem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum prius precatus, vt suadæ gratiam verbis suis adderet, Qui possum, inquit, Rex alium vultum sumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorum, in qua exstant sepulchra maiorum meorum ac monumenta, & portas incensas esse & disiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi concede, permitte mihi, vt profectus illò muros eius extruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At Rex petitioni eius annuit, simulq; literas ad satrapas commendatitias, vt & honorem ei haberent, & præberent quicquid cuperet, quate

Prælectio legis Mosaicæ. 2. Esd. 8.

2. Esd. 1.

Neemias, cõcessa potestate, populum ad restituenda mœnia & templum hortatur.

2. Esd. 2.

quare desine, inquit, tristari, & post hac libens nobis ministra. Ibi Nee- Ann. mun-
mias adorato Deo, actisq; Regi pro tam ampla pollicitatione gratijs, di 3519.
absterso à vultu omni mœrore, frontẽ exporrexit prælætitia. Sequen- Ante Chri-
ti verò die accitus, accepit literas Regias, quas Sadæo Syriæ, Phœnices, stum ma-
ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Nee- zum 445.
miæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandum opus sit. cum igitur Babylonem venisset, & multos à popularibus vltro se adiungentes comites assumpsisset, tandẽ peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimo quinto: & ostensas prius suis literas Sadæo magistro equitum collegisq; eius reddidit. conuocato deinde Hierosolyma vniuerso populo, stans in medio tẽpli sic eos est allocutus. Viri Iudæi scitis quòd Deus Opt. Max memor maiorum nostrorum Abrahami Isaaci & Iacobi eorumq; pietatis, qua illos quondam, eadẽ nos quoq; prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nunc apud Regem obtinui, vt mihi permitteret mœnia vestra restituere, & quod superest ad absoluendum templum perficere. Quamobrem nunc ita faciendum censeo, vt quoniam non ignoratis quàm infensas habeamus gẽtes vicinas, & quòd cognita vestra in ædificando diligentia nihil nõ molientur quo vestros conatus quantum in se erit impediant, primum forti animo sitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè resistet illorum importunis inimicitijs: deinde nec die nec noctu operis structuram intermittatis, sed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maximè tempestiuum est hoc facere. Hæc locutus continuò iussit magistratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in singulos vicos & oppida: pollicitusq; se quoq; cũ domesticis velle adiutare impigrè, concionem dimisit. Iudæi verò eius autoritate permoti ad opus se expediebant: quæ appellatio tum primum illis & regioni est indita, quando è Babylonia sunt reuersi, quia Iudæ tribus iam olim ea loca occupauerat. Eius rei fama vbi ad Ammanitas ac Moabitas Samaritasq; & Syriæ Cauæ incolas perlata est, iniquissimè tulerunt, nec vnquam cessauerunt insidiari & conatus ipsorum impedire: interceptisq; multis Iudæis, tentauerunt ipsum Neemiã per conducticios sicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores spargentes, quasi magni diuersarum gentium exercitus eos essent inuasuri, ita vt parũ abfuerit quin hoc metu ab incepto opere desisterent. Neemiam vero nihil horum ab instituto deterrere potuit, sed stipatus aliquot satellitib. intrepidus pergebat, præ nimio studio nullum laborem sentiens. cam autem salutis propriæ curam non ideo habuit, quòd mortem timeret, sed quia certo sciebat se extincto ciues suos non reparaturos mœnia. iussitq; in posterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmentarius quidẽ non sine gladio erat, similiterq; qui materiam ei suggerebat: scuta verò non longe inde in promptu esse voluit, & tubicines interuallo quingentorum passuum, vt sicubi se hostes aperuissent, signa canerent, vt populus arreptis armis resisteret, néue inermis ab hoste posset opprimi. ipse verò noctu circumquaq; vrbem obibat, nunquam defessus autopere aut duritia victus & excubijs, nec cibo nec somno vtens, nisi quantũ postularet necessitas: atq; ad hunc modum perdurauit duobus annis & tribus mensibus. tantũ enim temporis elapsum est donec absoluerentur mœnia, vigesimo octauo regni Xerxis anno, mense nono. Permunita deinde vrbe Neemias & populus Deo sacrificauerunt, & octo dies in epulis

2. Esdræ. 6.

Ardens studium in reparãdis mœnibus.

Hierosolymorum mœnia absoluta.

An. mundi 3527. *Ante Christ.* 437.

transegerunt. quæ res vbi Syriæ gentibus est audita, graues indignationes in eis commouit. Neemias autem videns non satis magnam in vrbe populi frequentiam, persuasit circumquaq; vicinis Sacerdotibus & Leuitis, vt migrarēt in vrbem inibi habitaturi, exstructis eis de suo domicilijs: & agricolarum plebem decimas in vrbem conferre iussit, vt esset vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerent, nec auocarentur à diuino cultu ac cæremonijs: quod quidem illi perlibenter fecerunt & hoc pacto factum est, vt vrbs magis frequentaretur in posterum. Post hæc & alia multa honesta & laude digna opera Neemias iam senex defunctus est, vir ad virtutem & iustitiam natus, & in populares suos beneficentissimus, relicto sempiterno sui momento in Hierosolymitanis mœnibus, atq; hæc sunt quæ Xerxe regnante gesta sunt.

Cura pro Sacerdotibus. 2. Esd. 10. Mors Neemiæ.

CAP. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amanii dolo extingueretur.

Medio & Rutilius cap. 6. Esth. 1. Artaxerxes Rex Persar. Conuiuium vetusten ad conuiuium venire nolentē repudiat.

An. mundi 3443. *Ante Christ.* nat. 521.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxem nominant, peruenit, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo post referemus. prius enim quædam de ipso Rege dicenda sunt, qui factum sit vt vxorem duceret Iudæā fœminam ex Regio genere natam, quam etiam nostræ gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India vsq; Æthiopiam 127. satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium suis accepit epulo sumptuosissimo, vt decebat Regē opulentum magnificos cētum octuaginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos sexdecim dies interfuerunt, id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, præextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo quenq; appositis frui sinerēt, dimissis etiam per totam ditionem nunciis edixit, vt feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoq; Vaste pari modo mulierum in Regia celebrauit conuiuium: quam Rex ostendere conuiuis cupiens ad se accersiuit, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa vero volens Persarum leges seruare, quę vxores vetant ab aliis præter domesticos conspici, non fuit ad Regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset nihilominus in negando fuit peruicax. qua obstinatione muliebris offensus Rex, dimisso cōuiuio septemuiros illos, penes quos apud Persas lege est interpretatio, cōuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quod toties vocata ab ipso in conuiuiū, ne semel quidem paruisset, iuberq;, quid sit iuris. proferre sententiam. Quorum vnus Mucheæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verum etiam Persis omnibus, quibus periculū instet ne despecti ab vxoribus honestā vitam degant in posterum: quando nulla post hac maritorū futura

tura & reuerentia, dum, cæteræ exemplum à Reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem Regem contumaciter agere: suaderetq; tam cõtumacem erga ipsum multari grauissime, idq; decretũ per omnes gentes promulgari: visum est repudiari: Vasten & honorẽ transferri in aliam mulierẽ. Rex verò qui vehementer eam amabat, nec disiungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legẽ poterat, mœrens quòd voluntati suæ non liceret satisfacere. Quæ in anxietate videntes eum amici, consuluunt, vt inutilẽ mulieris amorem ex animo ejiciat, & facta per totum orbem formosarum virginum perquisitione, quam aliis prætulerit optet sibi cõiugem. noua enim inducta prioris aboleri posse desiderium, & eius recenti consuetudine amorem paulatim distractum in totum posse euanescere. Probauit Rex consilium, moxq; mandauit certis hominibus, vt forma celebres virgines ex toto Regno selectas ad eum adducerent. id mandatum illis diligenter exsequentibus, inuenta est Babylone Esther puella vtroq; parente orbata, quæ apud patruum Mardochæũ educabatur. is erat tribus Beniamiticæ, vnus ex Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris omnibus excellebat pulchritudine, & gratijs vultus in se oculos conuertebat. itaq; vni eunuchorum commendata, tractata est apud eũ delicatissimè, odoramentis atq; vnguentis pretiosissimis, quibus principes fœminæ corpus curare soleut, quotidie delibuta. atq; hac tractatione per sex mẽses vsæ sunt quadringentæ numero virgines. quando verò satis iam curatas existimabat, & Regis lecto tempestiuas, vnam singulis diebus mittebat ad eum, qui post complexus eam ad eundẽ eunuchum remittebat. Perducta vero Esthere delectatus eius consuetudine, & amore correptus, legitimam coniugem eam sibi adiunxit, nuptiasq; celebrauit anno regni sui septimo, mense duodecimo, qui Ader dicitur: dimisitq; quos angaros vocant, per omnes gentes nuptiale festum eis indicens. Ipse verò Persas & Medos & primates aliarum gentium accepit conuiuio nuptiali per mẽsem integrum: & ingressæ Regiam vxori diadema imposuit: atq; ita cum ea conuixit, nunquam interrogata quonam esset nata genere. patruus verò eius & ipse Babylone Suia migrauit, ibiq; degens obuersabatur quotidie circa Regiam, scisciteans de puella quomodo se habeat. diligebat enim eam haud secus quam propriam filiam. Rex autem legem tulit, vt nemo è domesticis, inuocatus eum accederet, tantisper dũ sederet in Regio solio: adhibitis in hoc etiam lictoribus cum securibus, vt si quis sũ vt nemo è domesticis inuocatus eum accederet. contra faceret, plecteretur capite. Rex interim virgã tenebat auream, quam quoties aliquem ex inuocatis venientibus seruare vellet, porrigebat ad eum: isq; virgæ contactu eximebatur periculo, & de his quidem hactenus dixisse sufficit. Aliquanto deinde post cum Bagathous & Theodetes eunuchi conspirassent contra Regem, Barnabazus alterius seruus genere Iudæus, deprehensas insidias patruo Reginæ indicat. at Mardochæus per ipsam Regi insidiatores prodidit. Rex verò territus, veritatem per quæstiones inuenit: & illis in crucem suffixis, Mardochæo tunc quidem pro salute sua quam ei debebat præmij nihil persoluit, tantum nomen eius in commentarios suos referri iussit & annotari, ipsum verò versari in Regia, recepti inter amicos Regis necessarios. In eam Regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad Regẽ veniebat, adorabant eum omnes tam Persæ quàm exteri, idque ipsius Artaxerxis iussu. Mardochæo verò propter patriam institutio-

An. mundi 3445. Ante Chri. nat. 519.

Esthet puella fit Reginæ Esth. 2.

An. mundi 3449. Ante Chri. nat. 515.

Mardocheus patruus Esther Babylone Suia migrat.

Regis Persarum mandatum ne quis inuocatus eum accederet.

Mardocheus insidiatores Regi prodit. Esth. 2.

Amã ab omnibus, exceptis Iudæis, adoratur. Esth. 3.

An. mundi 3449 *Ante Chri. ann.* 515.

nem non adorante hominem, ille cum hoc obseruasset, percontatus est cuias esset, & audito esse Iudæum, iratus exclamauit, rem indignã, cum ingenui Persæ adorarent eum, seruum istum dedignari idem facere: volensq; pœnas de Mardochæo sumere, parum putauit ipsum ad supplicium deposcere, nisi gentẽ eius vniuersam perderet, quòd esset natura Iudæis infestus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex qua ipse erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito Rege orsus est accusationem, esse gentem quandam malam, sparsam per vniuersum ipsius regnum, insociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuersis cæremonijs & legib. vtentem, infensam & moribus & studijs reliquorũ populorũ & totius mortalium generis. Hanc gentem inquit, si vis subditis tuis gratum facere, exstirpabis funditus, neminẽ vel captiuo, vel seruo superstite relicto. & nequid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi quadraginta talenta argenti millia, libenter tanta pecunia cariturus, modo regnum tuum repurgetur ab ista hominum colluuie. Hæc Amane poscente, Rex & argentũ illud ei se remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipse arbitratu suo statueret Aman autem voto potitus, confestim edictum nomine Regis, per omnes nationes euulgat, in hanc sententiam. Rex magnus Artaxerxes 127. satrapis qui Indiam inter & Æthiopiã prouincijs præsunt, hæc scribit. Constitutus, cum nihil superbum aut sæuũ in subditos admitterem, sed manuetoac miti moderarer eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona possent eis' manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iustitiam mihi semper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem secundum post me locum obtinente Amane, esse permixtam hominũ generi gentem inimicam, & suis quibusdam legibus vtentem à cæteris diuersis inobedientem Regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam, nec negocia nostra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi patentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemine eorũ parcentes, neq; miserationi plus quàm nostro edicto tribuentes: idq; fieri iubeo decima tertia die duodecimi mensis præsentis anni, vt vna die deletis in totum nostris hostibus, in posterum pace ac securitate frui nobis liceat. Hoc edicto oppidatim per totã regionem sparso, omnes ad Iudæorum internecionem in diẽ præscriptũ sese expediebãt, idemq; studiũ erat & Susis in vrbe Regia. Rex interim & Aman conuiuijs vacabãt & compotationibus, perturbata ciuitate & futuri expectatione suspensa. At Mardochæus re cognita, scissis vestibus, opertus sacco & sparsus cinere ferebatur per vrbem iniquũ facinus clamitans, innocentem gentem internecioni esse addictam: & vociferando talia vsq; regium palatium delatus, ibi demum constitit. non enim fas erat illũ tali habitu in eã ingredi. Nec alius erat Iudæorũ habitus aut affectio in cæteris vrbibus quacunq; Regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denunciatã sibi cladẽ lugentibus & lamentantibus. Vt verò Reginæ nunciatum est, Mardochæũ in tam miserabili habitu stare pro foribus palatij, perturbata hoc rumore misit qui ei vestimenta mutarent. Qui cũ id recusaret facere, quòd nondum cessasset propter quam eum habitum sumpserat, vocauit ad se eunuchum Achratheum, qui tum forte adesset, misit ad eum, scitatũ quid mali accidisset homini, vt talem cultũ sumeret,

Extirpatio Iudæorum Aman concessa.

Iudæorũ ob decretũ Regium luctus. Esth. 4.

ueret, ac ne ipsa quidem rogante vellet deponere. ibi Mardochæus omnem causam eunucho exponit ordine, & quòd edictũ Regium per vniuersam ditionem esset diuulgatum, & quantam vim pecuniæ pollicitus sit Aman, vt internicionem eius gẽtis à Rege redimeret, ad hæc exemplar edicti Susis propositi ad Reginam perferendum ei tradidit, adiectis mandatis, vt supplex Regem adiret super hoc negocio, nec grauaretur pro incolumitate suæ gentis ad tẽpus infra dignitatem sese demittere, & deprecari eius periculum. Amanem enim, cuius secunda sit post Regem dignitas, incitare eum crebris contra Iudæos accusationibus. Hoc cognito Regina rursum Mardochæo nunciat, nec vocatam se à Rege, & capitale esse inuocatum ad eum irrumpere, nisi ipse incolumitatem donare volens virgam auream protenderet. his enim solis impune esse, quibus hoc forte cõtingeret. Quibus ille auditis rursum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam respectũ habere salutis propriæ, sed potius vniuersi generis. si enim hoc nunc facere negligat, Deum quidem omninò laturum suis auxilium, ipsam verò cum sua familia daturam pœnas eis quos tunc contemneret. Tum Esther nõ mutato nuncio iubet patruum Susis cõcionem Iudæorum aduocare, & pro Reginæ salute triduanum ieiunium indicere: se quoq; idem facturam pollicita cum ancillis domesticis, ac tum demum vel contra legem adituram Regem, & mortem etiam libenter perlaturam si ita visus veniat. Paruit ille Reginæ & indicto suis publico ieiunio, ipse quoq; supplex Deum precatus est, ne populum suũ deleri permitteret, sed quemadmodum antea sæpè saluti eorum prospexisset, & indulsisset peccatorum veniã, tum quoq; eos à denunciato liberaret periculo. non enim sua culpa se venisse in discrimen infamis supplicij, sed ideo sęuire Amanem ira percitum, quòd soli Deo debitum adorationis honorẽ à se non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integrè seruatam, vniuerso generi moliri perniciem. Similes erãt preces totius populi, rogantis Deum, vt eorum saluti prospiciat, & totum genus Israeliticũ imminenti cladi eximat, quam videbantur sibi habere præ oculis. Regina quoq; supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & amicta vestitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus delitiis: rogabatq;, vt misertus daret ei apud Regem, quali maximè opus esset, facundiã, & maiorem quàm vnquam anteà formę gratiam, vt modo vtroque permotus Rex ad clementiã, & in ipsam fieret indulgentior, & populares suis in extremo periculo constitutis patrocinantem æquis oculis aspiciat: vtq; in Rege odium inimicorum ingeneret, omniumque imminentium in eorum perniciem, ni ipse auertat infortunium. His precibus solicitata per triduum diuina miseratione, denuò mutat habitum: & sumpto cultu qui Reginã deceat, cum duabus pedissequis, quarum altera sustinebat innixã leniter, altera à tergo sinuosam & fluentẽ in terram vestem summis attollebat digitis, ad Regẽ venit, rubore genas suffusa, & maiestate mixtã venustatem præferens, nec omnino à metu libera. Quem vbi conspexit sublimem in solio, insigniq; cultu distincto auro & gemmis ac vnionibus, horror quidã eam repente subiit: & forte torutius eam ac subirato vultu inspexerat: moxq; attonita fluentibus membris in sustinentẽ ad latus totam se reiecit. Rex aũt non dubium quin volũtate Dei mutatus extimuit, & solicitus ne quid grauius coniugi accideret, è solio se protipuit: blandeq; in vlnas exceptam refo-

An. mundi 3454. Ante Chri. na. 510.

Ieiunium & supplicationes ad Deũ pro salute sui populi.

Esther Regina pro Iudæis intercessura accedit.

An. mūdi 3454. Ante Chr. na. 510.

nebat suaui alloquio, iubens bono animo esse, securā quòd inuocata venerit, legem enim illam latam esse in subditos ipsi verò, vt regni sociæ, licere omnia. Hæc locutus sceptrum in manū eius inseruit, & ceruicem eius virga permulcēs aurea, à legis metu omnino fecit liberam. illa hoc pacto refocillata, Domine, inquit, eloqui nō possum, quid mihi repente acciderit. vt enim te conspexi tanta maiestate verendū, continuo refugiēs interius defecit me animus. & cum hæc verba ægrè languida & exili voce proculdissēt, magis etiā solicitus solari eam cœpit prolixius, paratum se quibuis gratificari pollicens, vel si dimidium regni sibi deposceret. Esther aūt hoc tantum rogauit, vt ad cœnam sibi pararam conuiuæ cum Amane amico veniret. Quod cum annuisset, amboq; venissent, inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim nō impetratum, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modo liberet ei redire cum Amane ad conuiuium, id vero libenter annuente Rege, Aman admodum lætus abiit, quòd solus tali honore dignatus sit, vt cum Rege vocaretur à Regina ad cōuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cum obiret in Palatio videret Mardochęum exsurgentem, quòd nullus ab eo sibi honor exhiberetur, reuertitus domum, aduocata vxore Zarasa & amicorum cohorte, apud eos denarauit honorem, in quo esset tam apud Regem quàm apud Reginā nam cùm ea die solus cum Rege apud eam cœnasset, in crastinum quoq; se vocatum esse. vnum sibi esse permolestum, quòd Mardochęum ludæum videret in palatio. cumque Zarasa diceret, oporrere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, &, mane petita à Rege potestate, Mardochæum in eam crucem tolliere: comprobata ea sententia iussit familiares curare, vt eiusmodi trabs erigeretur in suo Palatio, parata ad Mardochæi supplicium: id quod etiam mox factū est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat euenturum longe aliud. Nam ea ipsa nocte somnium Regi adeunit: qui nolēs vigiliæ tempus perdere: sed malens in aliquod regni negocium id impendere, iussit scribam allatis cōmentariis res tam à se quam à maioribus gestas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè gestam donatum amplis possessionibus in Regione cuius nomen erat adscriptum: alium ob fidem munera accepisse precij maximi. tandem ventum est ad eum locum, qui cōtinebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cum scriba ad alia deinceps transiret, inhibuit eum Rex, percontatus an nō iā adscriptum redderetur ei aliquod præmium. illo vero negante quicquam tale scriptum, iussit eum desinere, & quota noctis hora esset sciscitatus est ab eo cuius hoc erat officium: & audito quod esset iam diluculum, mandauit, vt viderent quis nam animorum adesset pro Palatij foribus, sibique renunciarent. fortè autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochęi supplicium. famulis verò renunciantibus Amanem esse pro foribus, iussit eum introuocari. cui ingresso, cum sciam, inquit, amicum te mihi præcunctis benenolum, rogo da mihi consilium, quomodo possim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. Tum Aman cogitans quæcunq; sententiā protulisset, in rem suam fore, quod ipse præ cæteris Regi carus esset: iudicauit ei quod putabat optimū his verbis. Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac vt equo vehatur vestitus sicut tu, & aureo torque ornatus, & vnus

Amanis in Mardochæū odium. Esth. 5.

Mos in Regę laudandi. Esth. 6.

aliquis

aliquis ex intimis tuis amicis præconis specie præcedat, clamans per totam vrbem, quòd sic honorabitur quem Rex honorare voluerit. Id consuluit Aman, putans hunc honorem non alij debere quam sibi. Rex verò lætus, Ergo, inquit, vade, & sumpto equo, veste ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & sic ornatum equo insidentem ipse præcede, agens præconem interim nam tu amicus es intimus, & consilium quod dedisti exsequeris optime. debetur enim honor hic meæ vitæ conseruatori. His præter omnem spem auditis vix fuit compos animi, & cum nō haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque aureo: inuentumque ante aulam Mardochæum lacco amictum, iussit eo deposito, induere purpuram. Qui veritatem rei nescius, sed illudi sibi putans, Scelestissime, inquit, adeone calamitati nostræ insultas? Persuasus tandem quod Rex hoc ei præmium pro accepta salute redderet, proque derectis eunuchorum insidijs, induit purpuram, qua rex ipse vti est solitus: & ornatus torque conscensoque equo vrbem obequitabat, præcedente Amane & clamante: sic honorabitur, quem Rex honorare voluerit. Perlustrata deinde vrbe, Mardochæus ad Regem ingreditur. Aman verò præ pudore domum se contulit, & cum fletu vxori ac amicis quæ contigerant narrauit. Responderunt illi, ademptam ei iam omnem occasionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifestè Deus sit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, venerunt Esthe-
ris eunuchi, Amanem sine mora ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas, visa cruce defixa in ipsius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, scitatusque è quodam famulo in quem vsum parata sit: vt cognouit quòd Reginæ patruo, quem Aman volebat à Rege ad supplicium deposcere, tunc quidem siluit. Cæterùm postquam Rex cum Amane suauiter epulis acceptus, iussit Reginam indicare quidnam eum sibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cœpit deplorare periculum sui populi, dicens se ad interitum cum tota sua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim se negocia eius interpellaturam fuisse, si in amaram seruitutem vendi eos iussisset, quòd mediocrem hāc calamitatem duceret: nunc verò orare, vt se ab imminenti clade eripiat. Quærente autem Rege, quisnam hoc moliretur, iam apertè accusando in Amanem inuecta est, dicens hunc, quòd pessimè erga eos affectus esset, autorem talis consilij. Tum Rex turbatus recepit se in hortos è conuiuio: & Amam paratum sibi iam intelligens infortunium, cœpit apud Reginam erratum suum agnoscere, & precari veniam: simulque in lectum eius procubuit. Interim superueniens Rex, & hoc viso magis etiam commotus, Scelestissime, inquit, etiam vim vxori meæ inferre vis? Amane aūt ad hanc vocem exterrito, & ne hiscere quidem valente, ibi verò Sabuchades eunuchus accedens accusabat Amanem, quòd in ædibus eius inuenisset crucem Mardochæo paratam. ip enim sibi compertum ex ipsius famulo, cum ad inuitandum eum venisset. essēq; eam crucem altā quinquaginta cubitos. Quo audito Rex, decreuit non alio ipsum afficere supplicio, quàm quod in Mardochæum excogitauerat: iussitque vt cōfestim in eam crucem sublatus necaretur. Subit hic mihi admirari diuinam potentiam, iustitiamq; ac sapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non solū Amanem merito supplicio tradidit, verùm etiam pœnam in alterum excogitatam, in caput inuentoris illo inscio conuertit. Atq; ita Aman immodicè amicitia Regis vsus periit,

An. mundi 3454. *Ante Christ.* 510.

Honos Mardochæo oblatus.

Esth. 7.

Aman, odio & consiliis eius in Iudæos in conuiuio patefactis, suspenditur.

Esth. 8.

Amanis facultates Mardochæo dantur.

An. mundi 3454. *Ante Chr. na.* 510.

periit, & eius facultates eius Reginæ donatæ sunt. Mardochæus autem à Rege accitus, qui iam cognatum esse coniugis ex ipsa didicerat, annulum accepit ab eo, qui prius Amani fuerat cõcreditus. Regina verò possessiones Amanis ei largita est. rogauit deinde Regẽ, vt Iudæis præsentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij literis, sparsis quàm latè pareret imperium. neq; enim se posse viuere, nisi & patria salua & suis popularibus. Rex autem pollicitus est nihil ipsa inuita se mandaturum, neq; voluntati eius vlla in re contradicturum. Permisit etiam vt ipsius nomine quicquid vellet de Iudæis scriberet, & Regio sigillo obsignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim Regio signaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur scribis Regiis, iussit eos pro Iudæis scribere ad magistratus omnium gentium, quæ sitæ sunt Indiam inter & Æthiopiam sub centum XXVII. satrapis: quarum literarum exemplum hoc fuit Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus Salutem. Multi clari magnitudinis hominis & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiũt, non solum erga inferiores exercent superbiam, verùm etiã cõtra ipsos autores beneficii non verentur insolescere, quantum in se est, tollentes omnem omnino gratitudinem quę vlquam est inter homines, & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos per quos eam adepti sunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant se posse fallere. Ex his quidam propter amicitiam prepositi cum potestate administrandis publicis negocijs, priuatis indulgent odijs: & decipientes eos quos penes summum est imperium, falsis criminibus ac calumniis efficiunt, vt indignẽtur innoxijs, atq; ita miseros adducunt in salutis periculum: id quod nõ è priscis exemplis aut fama auditis vobis potest esse perspicuum, sed ex facinore quod sub nostris admissum est oculis: vt posthac non oporteat mentem adhibere qualibuscunq; criminibus vel potius calumniis, sed de cognitis causis iudicare: & si quidem peccatum sit, leuerè animaduertere: sin contrà, absoluere: & rebus non verbis credere. Namq; Aman filius Amadathis genere Amalecita externi, non persici sanguinis hospitij iure primùm receptus, deinde per nostram bonitatẽ in tanto honore habitus, vt patris appellatione cum dignaremur, & adorari iuberemus, atq; secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neq; sobria mente magnitudinem honorum cepit: sed regno meo struxit insidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac seruatore Mardochæo priuare me voluit, simulque vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orabato mihi hominibus amicissimis, imperium postremò voluit adimere. Ego verò quoniam à scelesto homine destinatos neci Iudæos nõ malos esse compertum habeo, sed optimis institutis viuere, ac Deum colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus est & seruat hoc imperium, non solum absoluo eos à pœna quæ prioribus contingitur literis, per Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere non debetis; verumetiam volo vt eos omni honore prosequamini. nam eum qui his perniciem molitus est, cum tota familia pro portis Susorũ in cruces fixi, omnipotente Deo iustissimas pœnas à scelesto exigente. Iubeoq; vt transcriptis in plurima exempla & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Iudæos finatis suis legibus in pace viuere: eisq; ferre auxilium vt possint

Regiæ literæ pro Iudæorũ incolumitate.

vt possint pœnas sumere de illis, qui eorum aduersis tẽporibus iniurias eis facere ausi sunt: idq; decimatertia die mẽsis duodecimi qui est Adar: quandoquidem Deus eam diem pro internecina salutarem eis esse voluit: quæ quidem felix sit ijs qui nobis benè cupiunt, & monumentum vltionis de insidiarum machinatoribus. Notum sanè volo esse omnibus & vrbibus & gentibus, quod quæcunq; aliquid ex his, quæ nunc mãdamus, per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vastabitur. atq; hæ literæ proponantur per vniuersam nostram ditionem, & accingant se vtiq; in præscriptam diem, vt se de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuo veredarij per omnes vias dimissi sunt. Mardochæum verò cultu regio coronaq; aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem vt viderẽt Iudæi, felicitatem eam sibi quoq; communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, quasi noua salutis luce oborta, dum per singulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes, quotquot vel oppida vel agros habitarent, occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum circumsidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto quærerent. nam ad decimamtertiam diem mensis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus dicitur. platæ regiq; literæ animabant Iudæos, Esth. 8.
vt qua die ipsis imminebat exitium, ea in inimicos impunè sæuirent. quo factum est, vt procuratores, magistratus, satrapæ, tyranni, Reges in precio Iudæos haberent, omnibus modestiam indente metu ex Mardochæo. post diuulgatas enim vbiq; regias literas, etiam apud Susa interfecerunt Iudæi ex inimicis suis circiter D. homines: & cùm Rex coniugi indicaret cæsorum intra mœnia numerum, nam incõpertum esse, quantus sit in alijs ciuitatibus: rogatetq; ecquid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogauit illa vt permitteret Iudæis sequenti quoq; die in reliquias inimicorum ad eundem modum desæuire, & decem Amanis filios in crucem agere: & id quoq; Iudæis concessum est, Rege nolente Esthera in vlla re contradicere. At illi rursum catetuatim decimaquarta Dystri discurrentes, occiderunt ferè trecentos ex aduersarijs, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia verò oppida eodem Iudæorum incursu perierũt LXXV. millia eorum qui pro inimicis sunt habiti: quæ cædes decimatertia die patrata est, sequentem verò festis attribuerunt epulis. apud Susa quoque quartamdecimam sequentis mensis per festos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per cõtum orbem Iudæis hi dies festi sunt, & partes de conuiuijs sibi mittũt inuicem. Scripsitque Mardochæus omnibus sub Artaxerxis dominio degentibus Iudæis, vt vniuersi hos dies festos agerent, & posteritati quoque traderent, vt sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æquum namque esse, vt cùm per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tàm suæ liberationis, quàm de inimicis vindictæ memoriã celebrent, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrem ea festa per eos dies obseruant, Phruræa vocantes, quasi conseruatoria. Cæterùm Mardochæus illustri loco apud Regem fuit, vir præpotens, Regi administrationis, Reginæ verò etiam vitæ socius: quorum opera Iudæorum res floruerunt supra quàm vel sperare poterant. Atque hæc ferè sunt quæ sub eo Rege genti nostræ euenêre memorabilia.

An. mundi 3454. Ante Christ. nat. 510.

Iudæi vltiscuntur inimicos suos.

Phruræa festa.

Mardochæi autorit.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniurijs Iudæos afficit.

An. mundi 560. Ante Christum nat. 404. Hedio & Ruffinus Cap. 7.

POst Eliasibi autem Pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure suscepit hæreditario: & huic quoq; defuncto successit Ioannes filius qui in causa fuit, vt Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, vt priusquam quotidianas hostias offerrent, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idque ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus, huic quòd amicus esset Bagoses, Pontificatum se daturum est pollicitus. hac fiducia Iesus cum libertas cum fratre in templo altercaretur, se vique ira progressa, tantam bilem monit fratri vt ab so lertiu in homine sacerdote: & quod grauius est, nullum tale impietatis exemplum extat vel apud Græcos vel apud Barbaros. Deus certe hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est a Persis. Nam Bagoses dux cognito quod Pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Adhuc fas est in vestro templo eadem perpetrare? & cum conatus templum ingrediar arcetur: Quid, inquit, an me putatis impuriorem quam cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, Pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario Rege vltimo satrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo est, sciens insignem esse vrbem Hierosolyma, Regesque eius multa negocia tam Assyrijs quàm Syris exhibuisse, libenter nuptum dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

An. mundi 560. Ante Christum nat. 404. Iaddus Pontifex: cuius frater Manasses, Sanaballetis filiã vxore ducit.

CAP. VIII.

Quanta Alexander Macedonum Rex in Iudæos beneficia contulerit.

An. mundi 3608. Ante Christum nat. 556. Alexander post obitum Philippi Macedonum Rex.

PER idem tempus Philippus Macedonum Rex apud Ægeas oppidum a Pausania Cerastæ filio ex Orestarum gente insidijs interceptus perijt. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus, traiecto Hellesponto, congressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egressus in Pamphyliam, sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægre ferentes Iaddi Pontificis fratrem, & quodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubijs, atque ita fore, vt paulatim misceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum quæ secuta sunt causam fuisse, quòd quidam contra legẽ peccantes duxissent vxores non sui generis. postulabant igitur vt Manasses aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cum Pontifex

An. mundi 3619. Ante Christũ nat. 335.

Pontifex quoq; ab altari eum arceret. profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eà priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cùm Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantum seruaturum, sed & Pontificatum paraturum, & totius suæ prouinciæ Principem eum facturum, modò filiam suam vxorem retineat: ædificaturumq; tẽplum Hierosolymitano simile in monte Gatizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celsior: idq; polliceretur ex consensu Regis Darij se facturum: elatus tali spe Manasses mansit apud socerum, putans se Pontificatum dante Rege consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat senior. Cumq; multi sacerdotes & Israelitæ intricati essent eiusmodi coniugijs, non leuiter turbabatur Hierosolymorum Respublica. omnes enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adiurante ambitionem generi. Quo tempore Darius audito, quòd Alexander traiecisset Hellespontum, & prælio victis ad Granicum suis satrapis, vlterius procederet, contractis tàm pedestribus quàm equestribus copijs, decreuit Macedonibus occurrere, priusquam totam Asiam sibi subijceret. Itaq; vltra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea prouincia hostem excipere prælio. Sanaballetes autem ixtus descensu Darij, aiebat se mox præstiturum Manassi pollicita, quamprimum Rex reuerteretur post victoriam. persuasum enim erat nõ ipsi tantum, sed & omnibus Asiaticis, ne primum quidem congressum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: sed longè alius fuit euentus quàm ipsorum opinio. Rex enim, collectis cum Macedonibus Ignis, victus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiam & vxore cum liberis in hostium potestatem redactis, fugit in Persidem. Alexãder verò in Syriam veniens cœpit Damascum, &, occupata Sidone, Tyrum quoq; oppugnabat: scriptisq; ad Iudæorum Pontificem literis petebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt, quæ prius Dario cõferre ut solitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia. fore enim vt illum non pœniteret. cumq; Pontifex nuncijs respondisset, sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum ferret, idq; ratum fore quandiu ille vixerit: iratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omisit, qua breui potiturus videbatur: minatus est tamen hac capta mox se ducturum contra Pontificem, vt omnes discat, cui iusiurandum seruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & constitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemesem Persici pſidij præfectũ obsedit. Interea Sanaballetes ratus iã adesse tẽpus, à Dario defecit: & assumptis octo millib. de sua prouincia, in Alexandri castra se cõtulit. cumq; offendisset eum Tyri oppugnationem aggredientem, & suam prouinciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit. à quo obuijs manibus exceptus, liberè iam quid vellet eloquutus, ait se generum habere Manassem, laudi Iudæorum Pontificis fratrem: eum sequi multos illius gentis homines, & velle in sua prouincia templum extruere. idque fore in rem ipsius Regis, si diuidatur Iudæorum potentia: ne fortè de communi sententia rebellantes multum negocij Regibus facessant, quemadmodum soliti sunt Assyrijs imperantibus. quòd vbi impetratum est, omni

An. mundi 3630. Ante Christ. nat. 334.

Manasses sacerdotiũ, ob exterã, si retineat, fœminã ab eo remouẽdus spe maioris boni negligit Apostasia sacerdotum.

Hedio & Ruffinus Cap. 8.

Victoria Alexandri à Dario repotata.

Manasses voti sui cõpos:

An. mundi 3630. *Ante Christ. nat.* 334.

omni ope adnitens templum ædificauit, & Manassem eius sacerdotem constituit, amplissimum hunc honorem suæ suæ posteris relicturum se existimans. Septem autem mensibus in Tyri oppugnatione, & in Gazæ duobus absumptis, Sanaballetes fato functus est: Alexander verò oppugnata Gaza Hierosolyma propere petijt. Iaddus verò Pontifex postquã hoc audiuit, solicitus hærebat inops consilij, nec inueniens quomodo Regem deberet excipere, iratum eo quod antea neglexisset imperata eius facere. Ergo indictis populo supplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam salutem commendans. Proxima deinde post sacrificium nocte, in somnis ei Deus apparuit, iubens vt bono esset animo & coronata vrbe portas aperiret, vtque populus in albis vestibus prodiret obuiam, ipse verò cum reliquis sacerdotibus solenni cultu sui ordinis, fecuri de Dei prouidentia. Experrectus autem è somnis lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in somnis præmonitus fuerat, Regis aduentum præstolabatur: & cùm renunciatum esset eum iam non procul ab vrbe adesse, progressus est cum sacerdotibus & vibana multitudine pompa quadam noua & venerabili vsque ad locum qui dicitur Sapha, quæ vox speculam significat; quod ibi & vrbs & templum in prospectu sit. Et cùm Phœnices & Chaldæi sperarent sibi licere quicquid iratus Rex posset permittere, direptionem vrbis, & Pontificis exquisitum supplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidarum populum, & sacerdotes ad eam in amictu byssino, Pontificem in linea hyacinthina auro distincta, tiaram in capite gestantem cum pectoralis illud aureã lamina insculpta Dei nomine: solus ad eum accedens nomen illud adorauit, & Iahuem Pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum consalutantibus, & in orbem cingentibus, Syriæ Reges & reliqui obstupuerunt, vix credentes Regem mentis compotem; solus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cùm ipse adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum Pontificem. At ille non hunc se adorasse respondit, sed Deo cuius Pontifex esset, honorem exhibuisse. hunc enim, inquit, vidi & aurea hoc ipso habitu, cùm adhuc essem in Dio Macedoniæ, qui me deliberantem quomodo Asiam possem subigere, hortatus est fortiter esse animo, & sine mora exercitum traijcere: nam suo ductu potiturum me Persarum imperio. Quapropter quia nunc primum talem habitum vidi, agnoscens hunc & visionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non sine numine in Dium exercitum ducere, & huic fore victoriæ compotem: & sublato Persarum imperio, cessura mihi omnia ex sententia. Hæc locutus ad Parmenionem, & comiter complexus Pontificem, deducentibus sacerdotibus in vrbem peruenit. & ascendens in templum immolauit Deo ex sacerdotis præscripto, ac Pontifici quoque suum honorem exhibuit. Ostensoque sibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Persas debellaturum significat, hunc ipsum se esse interpretatus, lætus dimisit multitudinem. Sequenti verò die vocatis eis iussit vt quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente vt patrijs legibus viuere sibi liceat, vtq; septimo quoq; anno concederetur eis tributorum immunitas, concessit omnia. Rogantibus deinde vt eos quoq; Iudæos, qui Babyloniam ac Mediam colerent, sineret vti institutis proprijs, hic etiam postulatis eorum satisfacturum se est pollicitus.

334. Alexander Hierosolyma obsidere volens, Pontificẽ obuiã eunte honorificè excipit, ob visionem eodem habitu antè oblatã.

Alexander in templo Hierosol. sacrificans, vaticinio de ipso Danielis ostenso, maximam Iudeis libertatem concedit.

pollicitus. Et cum feciſſet eis poteſtatem, ſi qui vellent ſaluis ſuis ritibus ſequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atq; his apud Hieroſolyma actis, mouit inde in alias propinquas vrbes exercitum. cumq; ab omnibus amicè exciperetur, Samaritæ (horum tunc caput erat Sicima ſita ad montem Garizin, & habitata à deſertoribus gentis Iudaicæ) videntes quòd Alexander Iudæos tractaret tàm magnificè, decreuerunt ſe quoq; Iudæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio vt & antè diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant ſe cognatos, veritatem tunc dicendo: cum verò affulgere eis fortunam viderint, confeſtim in ſocietatem ruunt, attinere ad ſe affirmando, & à Ioſepho eiuſq; filijs Manaſſe & Ephræmo ſeriem generis ſui deducendo. Igitur ſplendido paratu & magnam alacritatem præ ſe ferentes Regi occurrunt penè in Hieroſolymitano agro: collaudatisq; ab Alexandro omnibus, Sicimitæ eum adeunt, aſſumptis ſecum militibus quos Sanaballetes miſerat; rogantes vt inuiſat ipſorum vrbem, & illud quoq; templum præſentia ſua honoret. ille pollicitus eſt hoc in reditu ſe facturum. cumq; poſtularent vt ſeptimi anni tributum ſibi remitteretur, nam ne ſe quidem in eo ſeminare: quæſiuit quinam eſſent qui hoc rogarent. illis verò dicentibus, Hebræos quidem ſe eſſe, ſed Sicimitas vocari à Sidonijs: iterum quæſiuit an Iudæi eſſent. Negantibus illis, equidem, inquit, Iudæis id conceſſi. Reuerſus tamen & re diligentius cognita, faciam quod æquum videbitur. atq; hoc pacto Sicimitas dimiſit. Sanaballetis autem milites iuſſit vt ſe in Ægyptum ſequantur: ibi enim ſe agros eis diuiſurum: id quod paulo poſt fecit in Thebaide, iuſſis ei regioni eſſe præſidio. Poſt obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter ſucceſſores eſt diuiſum: templum verò in Garizin monte ſitum, manſit incolume: & ſiquis apud Hieroſolymitas aut iſſiciti cibi ſumpti, aut violati Iabbati, aut ſimilis criminis reus agebatur, ad Sicimas confugiebat, calumniam ſe paſſum dictitans, eodem verò tempore etiam Iaddus Pontifex obierat, Onia filio ſucceſſore: atq; in eo ſtatures Hieroſolymitanæ iunctæ fuere.

An. mundi 3630. Ante Chriſtum nat. 334. Samaritæ rebus ſecundis Iudæorum amici.

An. mundi 3632. Ante Chriſtum nat. 332. Templum in monte Garizin.

An. mundi 3635. Ante Chriſtum nat. 329. Onias Iaddi filius Pontifex Hieroſolymis.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Duodecimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudea, multos inde in Aegyptum traduxit.*

II. *Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguã vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.*

III. *Quomodo honor à Regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis, ius ciuium ei concessum fuerit.*

IIII. *Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo Regi factus.*

V. *Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum.*

VI. *Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant.*

VII. *Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupato eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit.*

VIII. *Antiocho vetante Iudæos vti patrijs legibus, solus Asamonæi filius Matthias Regem contempsit, profligato etiam eius ducibus.*

IX. *Matthiæ defuncto Iudas filius succedit.*

X. *Apollonius Antiochi Dux in Iudæa prælio victus occiditur.*

XI. *Ysiæ & Gorgiæ cõtra Iudæos expeditiones & clades.*

XII. *Quomodo diuisis copijs, Simon Tyrios & Ptolemaidenses, Iudas Ammanitas superarit.*

XIII. *Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.*

XIIII. *Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet.*

XV. An-

XV. *Antiochus omissa oppugnatione, cum Iuda fœdus facit & amicitiam.*

XVI. *Bachides Demetrij Dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negocio ad suum Regem reuertitur.*

XVII. *Nicanor post Bachidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu internecione perijt.*

XVIII. *Bachidæ denuò missi contra Iudæam victoria.*

XIX. *Quomodo Iudas prælio victus occubuerit.*

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatus Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum traduxit.

ALexander Macedonum Rex in suam potestatem redacto Persarum imperio, & cõstituris, vt iam dictum est, Iudæorum rebus, viram finijt. Imperio verò in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Hellespontum, Macedoniam Cassander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui dum seditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante longo bello & vrbes multæ afflictæ sunt, & habitatores earum plurimi per diuersa præliorum certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupauit, dolo tamen circumuenta. Ingressus enim vrbem sabbato velut sacrorum gratia, Iudæis nec arcentibus quòd nihil hostile suspicarentur, & alioquin eum diem in ocio & quiete agentibus, sine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractauit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qui successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitionem nobis exprobrans, quòd propter eam libertatem amiserimus. Sic enim scribit. Est gens quæ Iudæorum dicitur, vrbem incolens magnam & bene munitã, nomine Hierosolyma. hanc passi sunt in Ptolemæi potestatem peruenire: & dum propter superstitionem grauantur arma sumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de nostris hominibus hæc prodidit. Cæterum Ptolemæus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hierosolymorum vicinia, Samariaq; & Garizin monte in Ægyptũ traductos iussit sedes ibi figere: & cum Hierosolymitas pertinacissimè iurisurandi fidem seruare compertum haberet ex responso quod Alexandri legatis post Darij cladem dederant, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cum eis apud Alexandriam ius ciuitatis pacti cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tam multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemæi erga suam gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorũ posteros & Samaritas

Mors Alexandri, & bella inter successores orta.

Hierosolymis dolo captis, Iudæi in Ægyptũ abducuntur.

An. mundi 3643. Ante Christum nat. 321.

Seditio inter Iudæos & Samaritas de templo,

An. mundi 3643. Ante Christum nat. 321.

Samaritas instituta patria pertinaciter retinentes: pugnabantq; inter se iugiter, dum Hierosolymitani suum templum sacrosanctum esse affirmant, & victimas à Iudæis non alio mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

CAP. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

An mundi 3680. Ante Christum nat. 284. Hecio & Rufinus cap. 2. Bibliotheca Ptolemæi Philadelphi.

ASSumpto post hunc Philadelphus Ægypti regno, quod per annos xxxix. quadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero centum viginti millia: idq; ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus Regiarum bibliothecarum præfectus dabat operâ, vt si fieri posset omnes totius orbis libros colligeret, coëmens quotquot vbicunq; audisset cognitu dignos, aut cupiditati Regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à Rege quàm multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducenta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertum sibi certis indicijs multos esse apud Iudæos, qui leges eorum scriptas cõtineant, dignos cognitu & bibliotheca Regia: esseq; scriptos ipsorum lingua & literis, & exhibituros negocium his qui velint eos in Græcum sermonem vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & characterc similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur verare, quin & illa ex Hebræo traducta, cum non desint sumptus, in bliothecam suam referat. Tum Rex collaudato Demetrij circa conquirendos libros studio, scribit Iudæorum Pontifici, vt curet hoc negocium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristæus ex intimis Regis amieis, & ob modestiam admodum carus cum iamdudum animum haberet rogare eum, vt Iudæos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse iam optunam occasionem supplicandi, primum cum præfectis satellitum Sosibio Tarentino & Andrea consilium hoc communicat, multum obtestatus, vt preces suas apud Regem quantum possunt adiutent: & postquàm Intellexit ipsis quoq; rem cordi esse, adito Rege sic eum alloeutus est. Quia non decet nos Rex verum dissimulare, sed ingenuè

An. mundi 3684. Ante Christum nat. 280.

proloqui: cum hoc agamus vt Iudæorum leges non transcribantur tãtum, verumetiam vertantur, quonam honesto prætextu id facere possumus, dum tam multi huius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certe non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia, liberare à præsenti miseria: quandoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor nosci tur, quantum mihi sane de ea re inquirenti perueſtigari potuit. Conditorem enim huius vniuersitatis eundem quẽ illi nos quoq; colimus, Iouem nominantes, nimirum quod iuuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio præcteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspiceris Rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has preces offerre in illorum gratiam atq; com-

modum:sed quum omnium hominũ idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam,ideo tibi nunc supplico. Ibi Rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens,& quot tãdem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc Rex, Paruane igitur tibi Aristæe videtur hæc quam poscis liberalitas?Sosibio verò & cæteris præsentibus,dignum esse ipsius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam:lætus hoc eorum consensu iussit, vt quando militi stipendium numerauerint,pro singulis captiuis, qui apud eos sint drachmas centum viginti annumerent.atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quò tam Aristæi petitio quàm Dei voluntas fiat confirmatior.In eo comprehendebantur non hi solum quos pater aut eius exercitus abduxerat,sed illi quoque qui vel antè vel pòst in seruitutem abstracti fuerant. & cum eam vindictam libertatis dicerent plusquam quadraginta talenta poscere,ne hæc quidem impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quò illustrior fiat Regis magnanimitas,libet hoc loco adscribere. Quicunq; ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicen incursauerunt, & subacta Iudæa mancipia inde in Regionem nostram eiusq; vrbes abducta diuendiderunt, atque eriam quicunque vel antè vel post diuenditi sunt,hos omnes liberos volo fieri:proq; singulis mancipijs centum viginti drachmas recipere, milites quidem vnà cum cætero stipendio, reliquos verò à Mensarijs Regijs. Censeo enim hos præter patris mei voluntatem & præter omnẽ æquitatem in captiuitatem abductos militum licentia,qui vastata Iudæa sui commodi causa in Ægyptum abstraxerunt hanc multitudinem. Quapropter iustitiæ respectu & commiseratione eorum qui à potentiorib. per vim opprimuntur,iubeo Iudæos omnes qui seruitutem seruiunt dimitti liberos,iam dicta summa heris eorũ pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri.Volo autem hoc edictum proponi per triduum ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mancipiorum numerum : id enim & mihiipsi profuturum existimo Eum verò qui parere noluerit,cuiuis deferre liceat, mulctandum facultatibus quæ fisco nostro debẽt cedere. Hoc edictum cum primum obiatum esset Regi, nec tamen disertè cautum esset illis quoque qui vel antè vel pòst capti fuerant, liberaliter & illis indultum est eadem Regis beneficentia: iussitq; vt ex collectis iam tributis distribueretur pecunia in militem,& in mensarios Regios. Quo facto,intra septem dies peractum est quicquid Rex iusserat, impensis in redemptionem quadringentis sexaginta talentis: quia domini exigebant & pro infantibus illas centum viginti drachmas, quasi Regis edictum etiam hos complecteretur,vbi adscriptum erat pro singulis mancipiorum capitibus eam summam numerandam. Hæc vbi ex sententia Regis magnificè sunt peracta, iussit Demetrium euulgare decretum de transcribendis Iudæorum codicibus, nihil enim temerè fiebat à Regibus, sed omnia diligenter præmeditata: quapropter & suggestionis exemplar & epistolarum in commentarios relatum est, & multitudo missorum donariorum, & quod à quoq; factum est, vt primo aspectu pateat ex ipsis operibus tam autorum quàm artificum præstantia. Suggestionis sanè exemplar fuit tale. Regi magno Demetrius. Quia mãdasti Rex,vt quod deest tuæ bibliothecæ supplcamus, & libros qui hactenus nostram in-

An. mundi 5684. Ante Chri. nat. 280.

Ægypti Regis de Iudæorum libertate ab Aristæo impetrata edictum.

Demetrij ad Ptolemæum de Bibliotheca adhortatio.

An. mundi 3684. *Ante Chri. nat.* 280.

quisitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad summam ciuca hæc negotium diligentiam reliquum faciens, scire te velim inter eos, quos adhuc desideramus esse Iudæorum legis codices. Hebraicis enim charac-teribus & vernacula ipsorum lingua scripti cum sint, intelligi à nobis non possunt. Sunt etiam negligentius quàm par est habiti, eo quòd non-dum eis Regia prouidentia contigit. necesse est autem, vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & sinceriorem legislationem continent, vt pote diuinitus proditã. Et hæc est causa, vt Hecataeus Abderita refert, cur nullus vel Poeta vel historicus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præscriptũ res suas administrauerunt: quòd sacrosancta sit, & profano ore tractari non debeat. Itaq; si idem tibi videbitur Rex, scribes Iudæorum Pontifici, vt mittat seposos ex singulis tribubus seniores, legum earum peritissimos. ex quorũ interpretatione apertum ac coulonum sensum eorum librorum accipientes, di-gnum aliquid tuo desiderio colligamus. Ad hanc igitur suggestionem, iussit Rex suos, vt ad Eleazarum Iudæorum Pontificem, de hac referi-berent, simulq; per eosdem literas certiore facerent de Iudæis per Ægyptũ pristinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ad libatoria, misit auri talenta quinquaginta, & gemmarum copiosam multitudinem: iussitq; custodes Arcanum, in quibus gemmæ seruabantur, liberam artificibus electionem permittere. mãdauit etiam pecuniæ pro sacrificijs & reliquis templi vsibus, centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum, vbi primum exposuero exemplar epistolæ scripiæ ad Eleazarum Pontificem, qui hoc Sacerdotij fastigium hoc modo consecutus est. Onia Pontifice defuncto, filius ei Simon successit, iustus cognominatus, quod & Deum pie coleret, & ciues summa prosequeretur beneuolentia. Quo mortuo, superstite vnico filio paruulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc est mentio, Pontificatum assumpsit: cui Ptolemæus hoc modo scripsit. Rex Ptolemæus Eleazaro Pontifici salutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Persæ, dum rerum potirentur, captiuos eo pertraxerant pater meus eos in precio habuit, aliorũ opera in militia vsus amplis stipendijs conduxit, alijs etiam castellorum custodia per Ægyptum assignata, vt essent terrori indigenis. Ego verò postquam principatum adeptus sum, cum in cæteros benignitate sum vsus, tum maximè in tuos ciues: quorum supra centum millia in libertatem vindicaui, restitutis de meo precijs eorum possessoribus. ex his per ætatem idoneos allegi in militiam nonnullos quorum fides id meteri videbatur, inter aulicos meos accensui, ratus nullum gratius me Deo posse offerre donarium, pro ea prouidentia qua me dignatus est rebus præficere. Ergo vt & his & reliquis per totum orbem Iudæis gratum faciam, visum est mihi legem vestram in Græcam linguã vertere, & ita veram in bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, si idoneorum delectu per tribus babilo, ex vnaquaq; sex viros bonos iam seniores ad nos miseris, qui per ætatem legum periti possint præstare bonos interpretes. Spero enim, si hoc ex sententia successerit, maximam gloriam nos inde acquisituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andræam præfectum satellitum, & Aristæum, mihi carissimos: per quos etiam primitias donariorũ templi & victimarum misimus, talenta argenti cẽtum. Rescribes aũt quicquid volueris, facturus nobis rem gratissimam. Hac Epistola accepta, Eleaza-

Regis erga Iudæos liberalitas.

Epistola Ptolemæi, in qua à Pontifice Eleazaro Bibliorũ petit interpretes.

tus rescripsit quàm potuit honorificentissimè. Pontifex Eleazarus Regi Ptolemæo salutem. Si vales cum Regina Arsinoe communibusq; liberis, nostræ quoque res se habent optimè: Acceptis tuis literis, gauisi sumus, plurimum ob egregiam tuam voluntatem: aduocataq; concione eas legimus, religes pietatis, qua colis Deum maximum, ostendimus etiam phialas quas misisti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & mensam dedicandam, centumq; illa talenta, quæ in victimas & alios templi vsus attulerunt Andreas & Aristæus, amici tui carissimi, viri boni ac docti, tuaq; amicitia dignissimi quare scito nos tibi gratificaturos, etiam si quid præter ingenium nostrum facere oporteat. prouocari enim beneficijs in ciues nostros collaris non debemus segnes esse ad referendam gratiam. Quamobrè continuo pro te, sororeq; tua, & liberis & amicis, hostias obtulimus, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum successu, & pro pacato regni tui statu: vtq; hæc legis versio, tam felix tibi sit, quam cupis maxime. Delegimus etiam senos per tribus presbyteros, quos ad te cum lege misimus: tuæ autem pietatis erit ac iustitiæ, vt transcripta lege ad nos eam tuto remittas vna cũ eius deportatoribus. bene vale. Hæc sunt quæ rescripsit Pontifex. superuacaneum autem visum est apponere 70. seniorum nomina, qui cum lege ab Eleazaro missi sunt, licet adscripta fuerint in epistola. donariorum tamen, quæ Rex Deo misit, ornatum & magnificentiam, silentio præterire non possum, vt omnibus nota fiat eius Regis erga Deum pietas ac liberalitas. abunde enim sumptus suppeditans, & præsentia sua eximulans artifices, opera eorum assidue visendo, nullã eis segnitiæ aut negligentiæ relinquebat occasionem: quæ nunc recensebo singula, non quo historiæ contextus hoc admodũ postulet, sed quod digna sit quæ prædicetur Regis liberalitas: primumq; mensam conabor describere. Cupiens enim longè maiorem facere, mãdauit explorari eius, quæ tum Hierosolymis erat, magnitudinem, quanta esset, & an maior posset fieri: & comperta eius mensura, quodq; maior etiam esse posset: ait se eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana ministeria minus posthac esset vtilis. Cupere enim se ea donaria non solũ ad ostentationem, sed ad vsum etiã esse accommoda: itaq; volens declarare se non auri penuria vel parsimonia parẽ priori facere: quod nõ erat integrũ addere magnitudini, id cõpensauit varietate ornatus & operis pulchritudine. Cum enim esset ingeniosus in cõtemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inusitatis operibus, pro sua sapiẽtia præscribebat artificibus, exigẽs ne quid à præscriptis formulis discederent ac primum constituto mensæ modo in longitudinẽ cubitorum duorũ & semis, in latitudinem vnius, altitudine sesquicubitali, toti opus ex auro facierẽt, loricam ei palmũ latam circumdederunt: cuius cymæ versatiles sculpturã habebant resticulatam indissincta imitatione per tria latera. cũ enim essent triangulæ, per singulos angulos exdẽ erant figurationes, vt conuersæ, non aliæ, sed eadẽ specie oculis occurrerent. loricę verò pars interior ad mẽsam vergens egregias sculpturas habebat: sed exterior eius facies lõgè pulchriores, videlicet, quòd hæ totæ essent cõspicuæ quin & cymæ illæ facile & circò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari mensura oculis subijciebant. resticulis aũt illis sculptilibus insertæ erant gemmæ pretiosæ partib. intermallis distantes, fibulis aureis per foramina comprehensæ. exterior nũc

An. mundi 3684 Ante Chri. nat. 280.

Responsio Eleazari ad Ptolem. literas.

Descriptio donorum à Ptolemæo Rege templo Hierosolymitano missorum. Mensa aurea.

Anno mundi 3684. Ante Chri. nat. 280.

loricæ facies gemmis pulchris ouali specie distinguebatur, intercurrente densa sculptura virgarum quæ per circuitum mensæ volvebantur. huic subiecta erat corona per circuitum, omne genus fructuum repræsentans, dependentibus racemis, & spicis emergentibus, & malis punicis insertis: quæ omnia constabant è lapillis etiam colorem naturalium fructuum referentibus, & auro circumtectam mensam reuinctis. Sub hac corona rursum alia series ouorum priori similis cum virgaris eraque sculpturis visebatur: vt ex vtraq; parte spectaretur eadem operum varietas ac elegantia, etiã in lorica & cymatium ordine, ac ne inuersis quidem mensæ latetibus vllis intiretur diuersitas, sed idem artificium vsq; imos pedes pertenderet. Subdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per tranſitum etiam mensæ latitudinem, in eam pedes eius inserti tum, quos fibulis ac claulturis astrinxerunt mensæ iuxta loricã, vt hæ insistens quaqua verteretur, eandem speciem ostenderet. In mensa aut sculptus erat Mæander, magni precij gemmis per medium tanquam stellis variegatus, carbunculo & smaragdo iucundissime radiantibus, aliisq; generibus quæ vbiq; grata sunt propter precium. Præter Mæandrum verò erat & ari quidam nexus circumquaq; discurrebãt, Rhombo circumscriptus similes: in quo crystallus & lucinum per interstitia paria consertim cum magna gratia spectabantur. pedum aũt capitella liliorum similitudinem referebant, solis sub mensa le reflectentibus, cum germen alioquin rectus videretur. bases aũt facta erat è carbunculo palmata crepidinis specie qua verò pedes innitebantur oculo vigilorum lucidissimo, hederis & palmitibus vna cum racemis per eos discurrentibus, indiscreta verorum similitudine tam enim erat artis subtilitas, vt perflante vẽto agitata, nunc non aliis opus videretur. constabatq; totum opus trimembri compositione tectorii artificio, vt commissura nec oculis nec cogitatione deprehendi possent. Latitudo autem mensæ erat semicubitalis. Tanta fuit in hoc dono Regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas: ad naturæ imitationẽ expressa: quandoquidem hoc erat eius studium, vt si non magnitudine hæc priorem illam mensam superaret, certe nouitate cõmenti & operis totius splendore magis esset conspicienda. Craterа autem aureæ fuerũt duæ, squamatæ, à basi vsq; præcinctura, spiras habentes varijs gemmis distinctas: deinde Mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compositum: & super eum virgatam sculpturam, & deinceps vsq; labrum plexilẽ quiddam rei simile, crebra Rhomborum specie intercurrente. addebant gratiam, inserta gemmea fistula. quatuor digitorum totum amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atque impiexis inter se palmitibus vuas ferentibus. & ornatus quidem virtusque erat hic. amplitudo verò quæ amphoram caperet, argenteæ verò quatuor speculã splendore vincebant. certius etiã reddentes inspectantium effigies. H s addidit Rex triginta phialas, in quibus quicquid spatij gemmis erat vacuum, frondibus hederæ & pampinis sculptilibus addebatur. fabricatq; hæc omnia non solum artificum ingenijs ornabãtur vsq; ad miraculum, sed quadam etiam Regis circa hæc ambitione diligentius accurabantur: qui nõ satis putans, quòd sine parsimonia sumptus præberet, recẽs etiã ferijs in negocijs sæpe adibat officinas & inuisebat artificũ opera, in quod magis etiam accendebat eorũ diligentiam.

Crateræ aureæ duæ.

Crateræ argenteæ.

Triginta phialæ.

videntes

videntes enim quòd cordi sit ei hoc negocium, maiore attentione versabantur in opere. atq; hæc sunt donaria ab hoc Rege ad Hierotolymitanum templum transmissa. Quibus consecratis Pontifex Eleazarus, & honorifice tractatis qui attulerant, non sine muneribus ad Regem eos remisit. Hi postquam Alexandriam sunt reuersi, Rex cognito eorum aduentu, confestim legatos Andream & Aristæum acciuit: ab eisq; & epistolam Pontificis recepit, & multa præterea scisciando didicit. Et cum vehementer cuperet congredi cum septuaginta senioribus qui Hierosolymis ad interpretandam legem venerant, quicunque priuatorum negociorum causa expetebant eius colloquium, præter morem suum dimitti iussit. hos enim quamuis quoque dimittere solebat admittere, sicut legatos semel in mense. tunc vero illis dimissis ab Eleazaro missos expectabat. vt vero isti illi venerunt cum muneribus à Pontifice missis, & cum membranis quæ legem antea scriptam continebant, primum de libris eos rogauit. vt vero ex inquisitis depromptos obtulerunt, multum diuq; mirabundus membranas subtilitatem, & commissuras quæ ita latebant vt visu discerni non possent, gratias se illis habere dixit qui venerunt, & maiores etiam ei qui miserat, sed longe maximas Deo cum legatos attulerint. cumq; senatores eorumq; comites vno ore omnia fausta Regi acclamassent, pro munere lætitia lachrymas non continuit, quæ quidem mœroris insignia erga maximum gaudium cõsequi natura solet. iussisq; libros accipere, quorum hoc erat officium, tum demum viros salutauit. præfatus æquum fuisse, vt prius de ea re, propter quam accersiti fuerant percontatus, deinde illos quoq; compellaret. diem quidem aduentus eorum tam gratum sibi cõfessus est, vt quoad viueret per singulos annos redeuntem eius memoriam colere se velle promitteret. forte enim eadẽ erat qua Antigonum nauali prælio vicerat voluitq; vt conuiuæ sibi essent, & diuersoria munificentissima eis assignari sub ipsa arce pulcherrima. Nicanor autem qui excipiendis hospitibus præerat, Dorotheum eos curare solitum iussit paratæ cuique ad victum pertinentia. Sic enim Rex disposuerat, vt ex singulis ciuitatibus quæ in ratione victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipsorum omnia pararentur: vt tractati more consueto suauius viuerent, & nulla in hac nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitum est, Dorotheo hac cura commissa, quod is callebat morem quo soleret viuere. quamobrem omnia per se administrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primum duos accubitus strauit Rege ita iubente, quiuolebat dimidiam corũ partem ad dextrã suam discumbere, reliquam verò post ipsum ordine, nihil omittens ad honorem cuiusque pertinens. postquam aũt discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis aliisq; id genus quorũ est à suis precatiunculis auspicari conuiuium locus hic non fuit: sed vnum ex conuinarum numero Sacerdotem Eliæum nomine precatione mensam consecrare Rex iussit: qui stans in medio precatus est omnia fausta Regi simulatq; laudatis: applausumq; & acclamatũ est ab omnibus libenti ac hilari animo, quo facto fruebantur appositis. cumq; Rex situs esset quantũ satis visum est, cœpit philosophari, proponens singulis quæstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignam. illis verò diuersa ad quidlibet respondentibus, delectatus corũ consuetudine per duodecim dies instaurauit conui-

Anno mũdi 3684 Ante Christ. nat. 280.

Ptolemæi summa & diligentia in reperiendis nationum coloribus

In conuiuio Iudæorũ apud Ptolemæum, & eorundem ante cibũ præces.

An. mundi 3684. Ante Chr. an. 280.

conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo conuiuio, legat Aristæ librum quem hoc argumento conscripsit. Quos sermones cum non solum Rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare prouidentiâ, eoq; facilius tuerit hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex vero iam tum se vberem ex eorum aduentu fructum percepisse fassus est, per quos didicisset quomodo regnum administrare oporteat: iussitq; datis prius singulos ternis talentis deduci eos in diuersorium. Quarto deinde die Demetrius assumptis eis transiit aggerem illum septem stadiorum, & pontem qui insulam continenti adiungit: & progressus ad septentrionale latus, assignauit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam: rogauitq;, vt quandoquidem ad opus iam tam insolicite. illi vero non parcentes labori quam poterant accuratissimè interpretabantur. vsq; horam nonam assidentes operi: reliquum deinde temporis curando corpori dabant, præter aliam copiam etiam de Regis epulis ab partes afferente Dorotheo, ita vt mandatum ei fuerat. mane autem Regiam ingressi, salutato Rege in eundem locum ad institutum negocium se referebãt: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebãtur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locum vbi versa fuerat, præsentibus etiam interpretibus, perlegit codicem. concio verò & seniorum interpretationem approbauit, & Demetrium ipsum collaudauit, cuius suggestionis occasione maxima bona percepissent: rogauitque, vt etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & Sacerdos & seniores interpretum & magistratus populi postulauerũt, quandoquidem feliciter absoluta esset hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilq; ex ea mutari liceat. quæ sententia, cum omnibus placuisset, iussêrunt vt prius. si quis aliquid deprehenderet, vel supervacuum esse legi vel deesse, diligentius inspectum & indicatum corrigeret, quando consultum esset, vt res semel approbata rata esset in perpetuum. Quamobrem Rex multum gauisus est, videns hanc quoq; suam voluntatem in publicum cessisse commodum: sed maiorem etiam percepit voluptatem dum sibi lex legeretur, non sine admiratione legislatoris sapientiæ: cœpitq; de ea re conferre cum Demetrio, rogans qui factum sit vt tam admirandarum legum, nec historicus vllus, nec Poeta mentionem fecerit. Tum Demetrius respondit, neminem autem eam attingere quam constaret diuinam esse, & omni veneratione dignissimam & quosdam esse quosdam à cœlesti numine, qui illam ex aduersario ne auferrent vetuit: Theopompum enim volentem inde quædam suis scriptis inserere, mente motum fuisse diebus XXX. & per intervalla insaniæ precibus Deum placasse, facile conijcientem quæ morbi causa fuerit, atq; etiam in omnis admonitum hæc ideo pati, quod vellet circa res diuinas curiosior, easq; voluisset proferre profanis hominibus. quare cum à cœpto desisteret, sedatam mentem ei fuisse redditam. Theodectæ etiam Poetæ, cum in quadam tragœdia vellet aliquid è sacris libris admiscere, oculos glaucomate suffusos caligasse: & cum errorem agnouisset, exorato Deo redditam scientiam. acceptos deinde à Demetrio libros Rex cum adorasset, asseruari iussit diligenter, vt incorrupti manerent: rogauitq; interpretes vt ex Iudæa venientes ipsum iuuisent. In chartis non minus cõmo-

Translatio Bibliorũ in Græcam Linguam.

Vitio diuina in Ethnicos sacra Biblia tractantes.

dum fore quàm honorificum. Nunc enim æquum esse vt remittantur: sed si vltrò ad eum venerint, cõfecturos quicquid vel ipsorum sapientia dignum sit, vel regia munificentia. Tunc quoq; remissi sunt donati terni vestibus optimis, & bini sanè talentis, singulisque vnius talenti calicibus, & totidem discubitoris. præterea Pontifici per eosdem missi decem talenta ad hæc decem vestes purpureas, & coronã ingentem, & teles byssinas centum. præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogauitq; eum per literas, vt, si quis ex his viris vellet ad ipsum venire, permitteret. quandoquidem plurimi faceret cum doctis cõsuetudinem, & diuinis libenter in ciuitatibus insumeret. XL. Atque hæc sunt in Iudæorum honorem a Philadelpho exhibita.

An. mundi 3684. Ante Chri. na. 280.

Dona interpretibus dimissis data, & Eleazaro missa.

CAP. III.

Quomodo honor à Regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis, ius ciuium ei concessum fuerit.

SEd & ab Asiæ Regibus honorati sunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Namq; Seleucus cognomẽto Nicanor in conditis à se per Asiam & inferiorem Syriam vrbibus, in ipsa denique Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluitque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis conditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento est, quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quem morem cum Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenses rogantes additis Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipue ipsorum principum: qui cum eo bello multos labores pertulissent, & intensi essent pertinaciter rebellantibus, nihil tamen de iure ipsorum diminuerunt: idq; nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt, maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum quàm præsentis offensionis, aut gratiæ quam hoc facto apud hos populos inire poterant. dicentes eos qui cõtra rem Romanam arma tulerant iam satis supplitiorum exsoluisse: eos verò qui nihil peccassent nõ esse æquum spoliari suis priuilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudæos fuisse proditur Ionibus enim contra hos seditiosè commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quem Græci Deum cognominant, soli essent participes: & postulantibus vt siquidem eiusdem generis haberi vellent Iudæi, eosdem quoque Deos colerent: cum res ad iudicum cognitionem deuenisset vicerunt causam Iudæi: obtinuerunt quoque vt sibi liceret suis moribus viuere, patrocinio Nicolai Damasceni adiuti. Agrippa enim pronunciauit, nihil sibi licere innouare circa hoc negotii. quæ si quis volet exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai libros tertium & quartum supra centesimum vigesimum.

Hedio & Ruffi. cap. 8. Immunitates Iudæis à Seleuco Nicanore Syriæ Rege concessæ.

Ius ciuitatis Antiochiæ, Iudæis conseruatum.

Marcus Agrippa.

An. mundi 3684. Ante Chri. na. 280.

Antiochus Magnus rex Asiæ & Syriæ Iudæos vexat.

An. mundi 3742. Ante Chr. na. 222.

Ptolemæus Epiphanes Rex Ægypti, in Syriæ Reges mouet.

An. mundi 3760. Ante Chr. na. 204.

Polybij Megalopolitæ de Scopa copiarũ Ptolemæi duce.

Antiochi ad Ptolemæum de Iudæorũ libertate epistola.

Sed Agrippę sententiam mirari non debemus: neq; enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat: Vespasiani vero & Titi magnanimitatem meritò miretur, qui post tanta belli certamina nihil immoderatè in nos statuerunt. Nunc vnde digressus sum reuertar. Antiocho Magno in Asia regnante in continua vexatione tam Iudæa fuit quàm Cœlesyria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiusque filio qui Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue vinceretur, malè multarentur, non aliter quàm nauis fluctibus vtrinq; oppugnata, inter prosperam & aduersam Antiochi fortunam iactatæ. Tandem victor Antiochus Iudæam suæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore filius eius magnũm exercitum duce Scopa misit in Cœlesyriam: qui & multas eius vrbes & nostram gentem vi in potestatem eius retraxit. Aliquanto autem post Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prœlio congressus fit superior: cumque recepisset occupatas à Scopa vrbes Cœlesyriæ simul & Samariæ, Iudæi quoque vltrò deditionem fecerunt: receptumque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt: & oppugnantibus præsidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus æquum ducens aliquam Iudæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ in ipsum contulerant, in quibus etiam significabat quomodo remunerari eos decreuerit. earum exemplar subijciam, citato prius Polybij Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum eius sexto decimo. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verso impetu per hyemem Iudæorũ gentem subegit. ac paulo post in eodem libro narrat, quomodo victo Scopa Antiochus Batanæam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: moxque Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius loci templum accolunt, ad eum defecerunt: de quo cum multa essent dicenda, ait se id in aliud tẽpus differre. & hæc quidem Polybius. nos aũt narrationem continuabimus, inserta hic prius Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo salutem. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum fumus ingressi, studium erga nos suum declarauerunt, & in vrbem suam venientes splendide excepe-runt: senatu obuiam progresso, exercituiq; nostro & elephantis copiose victum præbuerũt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: visum est nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere variis calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eam, qui nunc dilapsi sunt, habitatoribus. ac primum decreuimus pietatis ergò præbere eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similem secundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuaginta quinq; voloq; vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deest templo abloueatur, siue porticus siue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tàm ex ipsa Iudæa, quàm ex aliis gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atque ornatum templi pertinentibus. Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si quod est tributum aliud. Et vt eò citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus

omnibus qui nunc eam habitant, quinte ante hyperberetæum mensem eò se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vsq; in triennium, remittimusq; eis in posterum tertiam partem tributorũ, in præteritorum damnorum compensationẽ. Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoq; eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictũ etiam in honorẽ templi per totum suum regnũ proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra septa tẽpli ingredi contra voluntatem Iudæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum legis patriæ purificati prius fuerint. Nemo etiã in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec pantheræ, aut vulpis, aut leporis, aut cuiusuis omnino ex his animalibus, quæ Iudæis vetitum est attingere. ac neq; pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: sed tantum solitas more maiorum macture victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti mulctam luat sacerdotibus. Idem Rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapijs ducentem exercitum, iussit quosdam e nostratibus apud Babylonem degentibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales, bene est, ego quoq; valeo. Quia quosdam in Phrygia ac Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere. Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarum cum tota suppellectili eò traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Perluatum enim habeo illos fore nostrarum rerum custodes beneuolos: tum quia cœleste numen piè colunt, tum quia fides eorum & promptum obsequium etiam maiorum nostrorum cõprobatur testimonijs. Volo igitur vt eos, licet difficilè videatur, traducas, pollicitus libertatẽ viuendi proprijs legibus. perductis deinde ad tã dicta loca, tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colendum aruis & vineis idoneos: immunitatemq; dabis in decennium, ne quid pendere coganiur ex annuis terræ prouentibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis quoq; tribuatur quantum satis est, vt benignè à nobis habiti alacriores sint in nostris negotijs. Cura autẽ ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atq; hactenus de Antiochi magni erga Iudæos beneuolentia dixisse sufficiat. Post hæc amicitia Ptolemæo coniunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Cœlesyria, vnà cum Phœnice, Iudæaq; & Samaria: diuisisq; inter vtrũq; Regem vectigalibus, optimates suæ quisq; patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati sæpè Iudæos infestabant agros vastando, & abducendo in captiuitatem homines, maximè sub Onia Pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus Pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium, Simonis iusti filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus. is Onias pusillanimis erat & auarus: quæ causa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebãt Regi pendere, talẽta

Anno mun. di 3760. Ante Chri. nat. 204.

Antiochi Magni in honorẽ templi edictum.

Antiochi ad Zeuxidẽ epistola, in qua honorificã Iudæorum mentionem facit.

An. mun. 3764. Ante Chri. nat. 200.

Antiochus & Ptolemæi amicitiã & fœd. faciũt. Samaritæ Iudæos infestant.

An. mundi 3770. Ante Christ. nat. 194.

Hedio & Rufinus Cap. 4.

Ann. mundi 3770. Ante Christ. ann. 194. Onias Pontifex Ægypti, Regem non soluendo tributũ ad iram commouet.

argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatris. Qui missio Hierosolyma legato mensabat Oniam, quòd tributum non redderet: minabatur si non faceret regionem eius militibus suis diuisurum, & nouos colonos eo deducturum. quòd audientes Iudæi perterriti sunt, licet Onias perfidia fronte nata contemneret, nihil curans præter pecuniam.

CAP. IIII.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo Regi factus.

Taxatio Pontificis ob offensum ab eo Regem.

IOsephus autem quidam ætate iuuenis, sed honestate, prudentia, iustitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus e sorore Onię Pontificis cum iudicio matris cognouisset de aduentu legati, forte enim in Phichola natali vico aberat, veniens in vrbem, inuectus est in Oniam, qui non curaret secunditatem publicam, sed modo pecunijs parcat, conijceret in periculum populum, a quo & Reipublicæ administrationem & Pontificalem honorem acceperat. Quod si tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam sustineat, & patriam & ciues in discrimen adduci, iret saltem ad Regem, & precibus obtineret ab eo vel totam vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia verò dicente neq; principatum se morari, & Pontificatum etiam, modo liceat, libenter se depositurum: neq; iturum ad Regem, quum nihil curet hoc negocium: rogauit Iosephus num ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuente ascendit in templum, & aduocata concione, hortatus est eos ne terrentur Oniæ sui auunculi negligentia, sed missa mœstitia, meliorem securitatis spem conciperent. Seipsum enim iturum legatum ad Regẽ, & causam eorum bona fide acturum, persuasurumque ei quod vtilitatur immeritò. Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse verò egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, & donatum preciosis muneribus, lauteq; per aliquot dies acceptum, præmisit ad Regem, dicens se quoq; mox secuturum. Iam enim magis etiam quàm ante accensus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat, vt in Ægyptum veniret, operamq; suam obtulerat: effecturum enim se, vt quicquid opus haberet, à Rege impetraret facile. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi iuuenis moribus. Cæterum reuersus in Ægyptum, denarrauit Regi Onię ingratitudinem, multum interim prędicata Iosephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter Pontificis segnitiem susceperit. Tantis denique iuuenem assiduè ornabat laudibus, vt & Rex & Regina Cleopatra erga absentem adhuc affecti essent optimè. At Iosephus missis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo sumerent, satis iam instructus ad profectionem iuuentis, vestibus & poculis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipso tempore ad Regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium Principes ad emenda vectigalia, quæ singulis annis Rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Iosephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & inopiam. qui cùm apud Alexãdriam audisset. Menaphi Ptolemæum esse, profectus est illi obuiam. Sedente autem Rege in curru

Legatus regius honorificè excepit, Iosephi liberalitatẽ apud suos prædicat.

Iosephus Ptolemæo obuiã profectus, honorificè excipitur.

carru vla cum Regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hierosolymis honoris Iosephi vius fuerat) conspicatus eum Athenio mox Regi eum reddidit, dicens hunc illum esse iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reuersus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum laudauit, & curum iussit cõscendere. quo facto Onia accusare cœpit. At Iosephus, Dãda est, inquit, leuiculi venia. Scis etiam quod leues & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes ofsicio nostro non decemus, vt nihil de nostris meritis possis conqueri. Ex hoc primo colloquio Rex de gustata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare, vt iuberet eum diuersari in regia, & quotidie tuæ mentis adhiberet. quem cum primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indigne ferebant. Cumque dies auctionis veniisset qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles suæ quisque patriæ: & cùm octo millia talentorum colligerentur e vectigalibus Cœlesyriæ Phœniceſq; & Iudææ ac Samariæ accedens Iosephus culpabat illos licitatores, tanquã de compolito tam paruum Regi precium promittrent. Se enim paratum dapsum numerare, relictis Regi damnatorum confiscationibus, quæ prius publicanis solebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente, & vt amplificatori redituum suorum additurum se promittente, rogauit tamen ecquos idoneos haberet, estiuè respondit, daturum se homines probos & honestos, quibus non grauaretur credere. Quos vt profectus postulatus: Te, inquit, Rex dabo, tuamq; coniugem, vt alter aliteti pro me fideiubeat. Tum Rex arridens permisit eum absque fideiussione habere vectigalia: id quod valde molestum fuit his qui posthabiti fuerant, non sine pudore in patriam reuertentibus Iosephus autem acceptis a Rege duobus militum millibus, quos ideo petierat, vt posset contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regijs quingenta talenta, profectus est in Syriam. Et cum veniisset Ascalonem, tributumq; à ciuibus exigeret, & non solum nihil acciperet, sed conuitijs etiam appeteretur: comprehensos circiter viginti eorum primates affecit supplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, Regi eam pecuniam transmisit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permisit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri exemplo recentis castigatæ in Ascalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Iosephum excipientes tributa soluebant. Cumque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more solito tributa dependere, horum quoque necatis primatibus, facultates damnatorum ad Regem misit, cõparatisq; multis pecunijs, & multa lucratus ex redẽptione vectigalium, his opibus ad constabiliendã præsentẽ potentiam vsus est, prudenter existimans optimũ esse iam paruã felicitatẽ tueri ex ipsius reditibus. multa namq; munera Regi atq; Reginæ in manũ mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam quam hoc pacto sibi concilians. Vsus est autẽ ea prosperitate per annos XXII. ex vna vxore procreatis septem filijs, susceptо etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occasione duxit coniugem. Cùm aliquando veniisset Alexandriam cum fratre, ducente secum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum Rege, ingressam in conuiuium formosam saltatriculam adamauit, cuius fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur, habere,

An. mundi 3770. Ante Christũ nat. 194.

Vectigalia Cœlesyriæ Iosepho addicuntur.

Ascalonitæ & Scytopolitæ ob tributum non solutum pœnas.

Iosephi dignitas & liberi.

Hyrcani ortus & indoles.

An. mundi 3770 Ante Christ. nat. 194.

bere rem cum fœmina alienigena, subseruiret ei, vt clam ea potiri posset. Frater verò libenter operam suam pollicitus, ornatam filiam suam nocturno ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita patruus frater, per errorem cum fratris filia congressus est: & cùm hoc sæpius fecisset, magis etiam in amorem accensus, cōquestus apud fratrem, quod periculum esset ne non posset excutere amorem saltatriculæ, quàm forte Rex nollet ei cedere. Tum Solymius ait non esse opus vt hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atq; etiam vxorem eam ducere: fassus quòd maluerit filiæ fieri iniuriam, quàm fratrem tale dedecus in se admittere. Iosephus collaudata tàm fraterna benevolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eaque genuit quem diximus Hyrcanum filium. Is cùm annos natus tredecim adolescens adhuc generosam & prudentem præ se ferret indolem, fratrum in se concitauit odia, quòd eos in omnibus videretur antecellere. Iosephus enim volens cognoscere quisnam ex his ad virtutem esset idoneus maximè, vnumquemq; misit ad eos qui tum professione disciplinarum erant celebres: illi verò propter segnitiem & laborum impatientiam indocti domum reuersi sunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum misit itinere septem dierum in solitudinem, vt illic sementem faceret: sed prius subtractis clàm loris quibus arator boues ad iugū solet astringere. Quòd postquam peruentum est, cùm non haberet lora, contempto bubulcorum consilio suadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nonsq; interim expectando eorum reditum tempus perdere, comminutus est quiddam veterano duce magis dignum quàm id ætatis homine. Macbatis enim decem iugis carnes quidem in operarios distribuit: fecit autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bobus aptauit: & hoc modo arata terra quam pater proscindi iusserat, semēteq; facta, domum redijt. Pater autem reuersum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quod excogitata auderet aggredi, vt solum germanum filium, magis etiam posthac amauit, indigne ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians quòd Regi Ptolemæo natus sit filius: versiq; omnes Syriæ magnates cum subditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatū sunt profecti magno apparatu, Iosepho ob ætatem iam grauātem domi manere coacto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem suscipere: & recusantibus cæteris, quòd se negarent scire mores aulicos, quomodo versandum sit cum Regibus, suadentibusq; vt Hyrcanum fratrem mitteret libenter hoc audito, statim eum aduocat: rogatque ecquid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad Regem salutatum accederet. qui cùm prompte eam profectionem susciperet, & modica pecunia sibi opus fore, diceret: velle enim se frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia sufficiant: admodum lætatus est filij prudentia. Deinde puer cùm aliquandiu tiluisset, suasit patri ne domo quicquam muneris Regi mitteret: sed vt ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, vt pecuniam ipsi præberet ad emendum Regi id quod inueniret pulcherrimum & preciosissimum. Ille verò ratus decem fortasse talenta impendiorum in munera, & comprobato filij consilio, scripsit procuratori Arioni, qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas, solebat eò mittere, & quoties præstitutum tempus veniret tributa

Iosephus Hyrcanum filium ad Ptolemæum Regem mittit.

Regi

Regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis a patre literis, Alexandriam proficiscitur: moxq; fratres ad omnes regios amicos ferpserunt, vt eum aliquo modo perderent. Vt verò exacto itinere, Arioni epistolam reddidit, rogatus quot nam talenta velit accipere, putabat enim decem petiturum aut non multò amplius: vt respondit in ijs sibi opus esse, iratus procurator, obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebatq; vt sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium vsum quàm vt mercaretur Regi munera. Ibi puer iratus Arionem coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore Regina hoc renunciente, & rogante vt puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex Regina hoc Rex didicit, ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mitari le nuncians, cur ad se à patre missus, non modò in conspectũ non venerit, sed procuratorem etiam patris sui vinxerit, iubebatq; vt veniret, ac causam eius facti diceret. Ille contrà Regi nunciari iubet, legem esse Iudæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquam adito templo mactasset victimas: eaq; ratione nec ipsum hactenus Regem salutasse, expectantem dona quæ offerret Regi de parenti suo bene merito. Serum autem iure le punisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi enim talis dent pœnas meritas, exspectandum mox ipsi Regi vt contemnatur à subditis. His auditis Rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognouit, nihil sperans à Rege præsidij, datis adolescenti mille talentis, liberauit se à vinculis. Exactis deinde tribus diebus, salutaturus Reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mẽsæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam moxq; clàm aditis negotiatoribus emit ab eis centum pueros formosissimos & literatum petitissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem precio tum vocatus ad conuiuium regium cum Principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus aliis quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis ossa partium abiumpta carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuijs Rex delectabatur propter iocunditatem & facetias hominis, rogatus à conuiuis ad Regem se vertit: & Viden, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur colli ge, quod & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus. Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa ossium congeries. Nihil enim hi mirum, inquit, domine, carnem enim est ossa vnà cum carnibus abscindere, sicuti isti faciunt: vultu commentitiam reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem cum nudis carnibus solent abijcere ossa, quod & ego homo cum sim, nunc feci. Ibi Rex miratus vrbanitatem, iussit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis Regis amicis & aulicis potentioribus, ipse quidem salutauit: ex famulis autem eorum explorauit, quidnam oblaturi essent Regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium tum sibi aliud pro suis quenq; opibus: simulauit se dolere, quòd non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinq; numerodq; mox famuli renunciauêre dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset Regem Iosephus propter exilitatem muneris, vbi dies

An. mundi 3780. Ante Christum nat. 164.

Insidiæ Hyrcano clam structæ.

Apologia Hyrcani apud Regem accusati.

Hyrcani facetiæ.

statutus

An mun. 378. Ante Christū nat. 184.

Hyrcanus ex p ſcatus qd alij fint donaturi, p⁹ reliquis omnibus donat. ob quod alio honorifico afficitur munere

Hyrcanus à fratribus in itinere circumuentus, strenuè ſeſe defendit, quoſdā etiā è medio tollit.

Mors Ioſephi.

Onias & poſt eum Simon filius Pontifex. Hedio & Ruſſinus cap. 4.

ſtatus aduenit, alij quidem & hi munificentiſſimè obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à ſe centum pueros totidemq; puellas adduxit, uſſos ſingulos talentum offerre, hos quidem Regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò admirantibus tam profuſam & inſperatam munificentiam, atq; ipſis etiam Regibus, amicos quoq; Regis & miniſtros multorum talentorum donis honorare, ne quid hi abillis aſſeretur periculi: ne hos enim hoſtes ſeruarent, vt quoſcunq; modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus munificentia, inſtit eum donum quodcunq; veller petere. Ac ille nihil aliud petijt, quàm vt ea ex patrocinio [illegible] honorificentiſſimè tractatum, & donatum regijs, ſcriptis quoq; ad patrem & fratres & omnes ſuos duces atq; procuratores commendatis literis, d miſſe liberaliter. Fratres autem eum cognouiſſent tantùm honoris ei habitum a Regibus, & honorariorē multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obviam proficiſci & de medio illum tollere, ne pecuniā, non erat de ſalute eius ſolicitus: eam tamen iram intra Regis diſſimulare coactus eſt. Sed fratribus adortis eum in itinere, ſatellites congreſſas & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaſerunt ad patrem Hieroſolyma. Venienus autem ad vrbem cum exciperetur à nemine, territus ſeceſſit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Aſia regnum obtinebat Seleucus cognomine Sotter, magni Antiochi filius. Obijt deinde Hyrcani pater Ioſephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus ſplendidioris vitæ occaſionem præbuit, per duos & viginti annos præpoſitus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem fere tempore patruus quoq; eius Onias, relicto ſucceſſore honoris Simone filio. Cui deinde vita perfuncto Onias filius ſucceſſit, ad quem Lacedæmoniorum Rex Arius legationem miſit cum literis, quarum hoc exemplar exſtat.

CAP. V.

Amicitia & ſocietas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum.

Lacedæmoniorum Regis ad Iudæorum Pontificē epiſtola. 2. Macca. 12.

REx Lacedæmoniorum Arius Oniæ ſalutem. Incidimus in quandam ſcripturam, antiquam, in qua inuenimus cognationem intercedere inter noſtras origines, & noſtrum quoq; genus non eſſe alienum a poſteris Abrahæ. Æquum igitur eſt vt cum fratres noſtri ſitis, petatis à nobis quæcunq; libuerit. Idem nos quoq; facienmus & res veſtras tanquam noſtras exiſtimabimus, noſtras item vobiſcū cōmunes habituri. Demoteles eſt qui has vobis reddit literas, in pagina quadrangula ſcripta, & obſignatas aquilæ ſigillo, draconem tenentis unguibus. Et epiſtola quidem hæc continebat. Ioſepho autem mortuo, populus ſeditionibus agitatus eſt propter eius filios, dū maiores fratres Hyrcano bellū

Seditio in populo mortuo Ioſepho.

infe-

inferunt natu minimo. pleriq; enim fauebant seniotibus, & in his Simon Pontifex propter cognationē. Hyrcanus autem Hierosolyma quidem noluit repetere, sed vltra Iordanem habitans, assiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abstrahens. Ædificauit etiam castrum munitissimum, è marmore candido exstructis vsq; tectum eius parietibus, habentibus insculptas diuersorum animalium effigies enormi magnitudine: idq; ædificium fossa profunda & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petram perforans, spelencas in ea fecit multorum stadiorum longitudine. aulas etiam in eo castro fecit aptas conuiuijs, diætasq; alias & cubicula: fontium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem simul & ornamentum adderent. Speluncarum vero ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idq; de industria factum est securitatis ac tutelæ gratia, si quando fortè oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, eaq; hortis spaciosis ornauit, & locum hoc pacto instructum & absolutum vocauit Tyrum, qui est in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem sitæ, non procul regione Esebonitide: præfuitque illi tractui per septennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: post cuius obitum Antiochus eius frater in regnum successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipse eodem cognomento Epiphanes dictus, superstitibus duobus filijs impuberibus: quorum grandiori Philometor cognomen inditum minori verò Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in potestatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabes ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem verò eius vniuersam occupauit Antiochus.

An. mundi 3780. Ante Christum nat. 184.

Hyrcanus assiduum cum Arabibus bellum gerit.

Hyrcanus munitum castrum ædificat.

Antiochus Epiphanes Rex Syriæ.

An. mundi 3790. Ante Christum nat. 174.

Ptolemæi Epiphanis filij, Philometor & Physcon.

Hyrcanus sibiipsi manus infert. Hedio & Ruffinus cap. 6. 1. Mac. 1.

CAP. VI.

Iudæi seditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

IS defuncto per idem tempus Onia Pontifice, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quòd filius superstes etiam tum esset paruulus, de quo suo loco dicetur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per Regis indignationem: moxq; in Oniam fratrum minimum Pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes Pontificatus pertinuit, vt indicauimus. Cæterùm Iesus Iasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Cōcitata autem per fratrem contra nouum Pontificē Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filij steterunt a Menelai partibus: maior autem populi pars Factionem Iasonis sequebatur, quorū vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filij secesserunt ad Antiochū, dicentes se velle relictis patrijs institutis ac legib. religionē Regis & Græcanicos ritus assumere: rogauerunt; q;

Iesus ab Antiocho Epiphane in Pontificem electus.

Iesus sacerdotio priuatur, in cuius locum Onias Menelaus dictus, sua rogatur.

Iason & Menelaus seditionem concitant.

An. mundi 3790. Ante Christum nat. 174.

rumq; enim vt sibi permitteret gymnasium Hierosolymis exstruere, quo impetrato adduxerunt sibi præputia, vt nudi quoq; nõ essent Græcis dissimiles: & contemptis omnibus patrijs ritibus, imitabantur mores exteras gentium. Antiochus autem domi vsus fortuna prospera, expeditionem in Ægyptiam tentare statuit captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis non-dum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta prius in potestatem Memphi locisq; circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & Regem subiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repressi sunt, ita vt iam occupata relinqueret, sicut & aliàs diximus. Nunc prolixius narrabimus de hoc Rege, quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentarijs breuiter tantum perstrinximus, vt necesse sit idem altius repetere.

Antiochus Ægypto cedere cogitur. Historia de Antiocho Epiphane.

CAP. VII.

Quemadmodum Antiochus, ducto Hierosolyma exercitu, occupatoq; eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit.

An. mundi 3796. Ante Christum nat. 168.

REuersus ab Ægypto, quam metu Romanorum reliquerat Rex Antiochus ad Hierosolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo primum ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, sine vllo negotio dominus eius factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis, qui diuersatum erant partium: direptisq; pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post vrbem captam, regni eius familiæ centesimo quadragesimo quinto, vigesima quinta eius mensis, qui chasleus nostris dicitur, Macedonibus apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando nec his quidem est parcitum, qui quasi pacate venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cum essent maximi precij, vitæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo & ablatis vasis sacri ministerij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensaq; propositionis quam vocant ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac bysso constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis ita vt nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum nam & quotidiana sacra juxta legis præscriptum venit eos facere: direptaq; tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnà cum liberis & vxoribus abduxit, vsq; ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcerrimum, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens, quapropter bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicũ præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impijs Iudæis scelestissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoq; ara posita porcos mactauit, sacrificium à Iudæorum religione alienissimum: & coge-

Antiochus vrbe Hierosol. occupata, templum spoliat.

An. mundi 3798. Ante Christum nat. 166.

Antiochus abrogato Dei cultu summa cum tyrannide talium illis obtrudit, arcem in hoc, præsidio imposito.

bat omnes, abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppida-

tim

tim exſtructis templis atq; altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus eſt etiam graue pœnam, ſi quis liberos circumcideret, conſtituris qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea ſeruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel ſponte vel metu ſupplicij parebat edictis Regijs. qui verò probatiores erant & generoſæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ ſibi per aduerſarios. quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudeliſſimis. Flagris enim cæſi & lacerati corpora, viui adhuc & ſpirantes ſuffigebantur crucibus. Vxores autem eorum, & circumciſos liberos ſtrangulabant, iuxta mandatum Regium, & ſuſpendebant à crucifixorum parentum cetuicibus. abolebatur etiam vbicunque repertum eſſet ſacrum volumen aliquod, & ipſi apud quos inuentum eſſet mali malè peribant. Samaritæ autem videntes in tali calamitate conſtitutos Iudæos, non amplius profitebantur ſe cognatos eorum, neque Gariziranum templum eſſe Dei maximi, nihil abſonum facientes à ſuo ingenio, de quo ante diximus: ſed dicentes ſe Medorum & Perſarum colonos, vt re vera ſunt, miſerunt legationem ad Antiochum, cum epiſtola ſcripta in hunc modum: Regi Antiocho Deo illuſtri ſuggeſtio à Sidonijs in Sicimis habitantibus. Maiores noſtri compulſi crebris ſuæ regionis peſtilentijs, & inducti veteri quadam ſuperſtitione, morem fecerunt obſeruandi eam feſtiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbathũ: & exſtructo in Gatizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo ſolennes victimas. Nunc autem ex quo tibi viſum eſt in Iudæos, vt eorum malicia dignum eſt, animaduertere, qui exſequuntur mandata Regia, exiſtimantes nos hæc propter eorum cognationem facere, volunt nos in communem cum illis cauſam inuoluere, cum ſimus ab origine Sidonij, quemadmodum extat relatum in noſtris annalibus. Rogamus igitur te ſeruatorem ac beneficum, vt mandes Apollonio noſtro præſidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid poſt hac nobis moleſti ſint quaſi hærentibus in eodem cum Iudæis crimine à quibus tam diuerſi ſumus moribus, quàm origine: vtque templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, poſthac vocetur Iouis Græcanici. hoc enim pacto erimus à moleſtijs liberi: & ſecurius intendentes priuatis negotijs, maiora tibi poterimus tributa ſoluere. Poſt hanc Samaritarum ſupplicationem Rex & ipſam & talem epiſtolam remiſit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui ſunt apud Sicima miſerunt ad nos ſuggeſtionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum conſilio ſatis approbauerunt, qui in hoc miſſi ſunt, quòd alieni ſint à Iudæorum criminibus, & placet illis iuxta Græcorum inſtituta viuere, abſoluimus eos quantum ad hanc cauſam & eorum templum attinet, quod poſthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Apollonio magiſtratui ſcripſimus, anno quadrageſimo ſexto, menſis Hecatombæonis vndecima.

An. mundi 3798. Ante Chri. nat. 166. Hedio & Ruffinus cap. 7.

Biblia Satan abolere conatur

Ingeniũ Samaritarum ob quod meritò Iudæis exoſi.

An. mundi 3798. Ante Chri. nat. 165.

FLAVII IOSEPHI

CAP. VIII.

Anno mundi 3799. Ante Chri. nat. 165.

Antiocho vetante Iudæos vti patrijs legibus solus Assamoniæ filius Matthias Regem contempsit, profligatu etiam eius ducibus.

Matthiæ & eius filiorũ pietas, & zelus.

EOdem tempore habitabat in Modim vico Iudææ quidam Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Assamonæo geniti, Sacerdos ex vice Ioaribi, Hierosolymita genere: erant ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Eleazarus qui & Auran, Ionathas qui & Apphus vocabatur Is Matthias sæpenumero questus est apud filios de tam afflicto rerum statu, direptione vrbis, deprædatione templi, cæterisq; calamitatibus: aiebatq; præstare mori eos pro patrijs legibus quàm sic inglorie vivere. Cumq; veniissent in eum vicum in hoc à Rege constituti vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & postularent, vt Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana sacra faceret, ostentantes a Rege præmia: negauit se hoc facturũ, etiam si omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipsius persuaderi, vt patriam religionem deserant. Vt verò silente eo Iudæus quidam in medium progressus cœpit immolare iuxta mandatum Regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum suis filijs armatus gladijs: nec solum eum trucidauit, sed etiam Apellem Regium ducem cum suis militibus, qui volebant plebem eam cogere: diruta q̃ ara exclamauit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cum dicto comitantibus filijs in desertum se contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipsi cum familijs in idem desertum profugerunt, ibiq; victitabãt in speecubus. Quo audito duces Regij, præsidio Hierosolymitanæ arcis assumpto, Iudæos in desertum persecuti sunt. quos assecuti, primum verbis persuadere conati sunt, vt ab incepto desisterent, & admittentes rectius consilium, non imponerent sibi necessitatem sæuiendi hostiliter: & cum nihil proficerẽt apud obstinatos, aggressi sunt eos die Sabbati, & ita vt erant in speluncis exusserunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem speluncarũ obturantes Et enim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduersitatibus quidem violare honorem Sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaq; perierunt cum vxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille: multi etiam elapsi adiunxerunt se Matthiæ, eumq; principem sibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam Sabbatis, aut si ita pergant ipsos sibi futuros exitio, hostibus eam occasionem obseruantibus, & non nisi Sabbato illos aggredientibus, atque ita fore, vt vel sine certamine omnes facile opprimantur. Hæc locutus persuasit eis: & in hodiernum vsq; mos hic permanet, vt si ita necessitas postulet, pugnent etiam Sabbatis. Collecta igitur circa se non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietatem quotquot adipisci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos ante metus per circumuicinas gentes sparserat. pueros etiam iussit circuncidere, qui hactenus vetiti fuerant, expulsis qui ad hoc, vt vetarent, constituti erant ab Antiocho.

Apostata à Matthia trãsfigitur.

Matthias cũ filijs alijsq; nonnullis in desertum se confert.

Iudæi sabbato opprimũtur, qua clade Matthias fit cautior.

Matthias Idolorum cultũ extirpat.

Nocho. Exacto autem anno post principatum morbo correptus conuocatis ad se liberis: Equidem, inquit, filij, iam fatalem viam ingredior, interim commendo vobis meum propositum, & rogo, ne per ignauiam deserueris id exsequi: sed potius memores paternæ voluntatis seruate ritus patrios, & rempublicam tantum non collapsam restituite: neq; illis accedite, qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptaque omni vi ac necessitate, parati sitis pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes quod Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinam patrijs moribus viuendi libertatem restituet. corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia, sed præclare gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit, cuius amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeò vt non grauemini vel immori egregijs facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisq; præcellit artibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonem q; fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete obtemperantes eius consilijs: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciscetur suæ gentis iniurias repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibete, quotquot vsquam sunt iusti ac pij, & hoc pacto vires vestras augebitis.

An. mundi 3799. Ante Chri. nat. 156.

Hedio & Ruffinus cap. 8. Matthias filios ad pietatem, fortitudinem, & concordiam adhortatur.

CAP. IX.

Matthiæ defuncto Iudas filius succedit.

HÆc locutus filijs, precatusq; Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum viuendi morem restituere, nō multo post moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno 146. qui adiutus impigrè a fratribus, ejecto hoste, & impijs tribulibus necatis, totam eam terram lustrauit à præteritis piaculis.

1. Mac. 3. Matthiæ mors. Iudas Maccabæus administrationi rerum præficitur.

CAP. X.

Apollonius Antiochi Dux in Iudæa prælio victus occiditur.

HIs auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cōtra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, sed obuiam ei factus prælio victum cum alijs multis interficit, gladio etiam eius potitus velut opimo spolio. plurimis etiam hostium vulneratis & castris eorum direptis, ditatus præda redijt. Seron autem Cœlesyriæ præfectus cognito quòd Iudas multis vndiq; ad eum confluentibus magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit contra eum ducere, sui putans officij animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus, adiunctis etiā Iudæorum perfugis, & impijs, progressus vsque Bethora vicum Iudææ, castra eo loco metatus est. Iudas autem occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit mi-

Hedio & Ruffinus cap. 9. Iudas Maccabæus Apollonium prælio vincit. Seron Cœlesyriæ Præfectus in Iudā mouens ab eo fugatur.

Anno mundi 3799. ante Christum 165.

dit milites suos parum alacres partim propter hostium multitudinem, partim quia ipsi ieiunauerãt: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis stam victoriam, sed in pietate erga Deum & iustitia: cumprimis plurimis maiorum suorum exemplis, qui iusta arma pro legibus suis & liberis ferentes multa sæpe hostiũ millia profligauerint. Inuictam enim robur esse innocentiæ. His dictis persuasit, vt non detrectarent prælium & collatis cum Serone signis, fudit ac fugauit Syrorum exercitum. Prostrato enim duce omnes in fugam spem salutis posuere: utrequos persequutus vsq; ad campum occidit ex eis octingentos. reliqui euaserunt in regionem maritimam.

CAP. XI.

Lysiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.

Antiochus in Iudæã irrumpere parat.

AVditis his Rex Antiochus vehementer iratus omnes vndiq; copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Iudæa irrumpere. Cumq; numerato stipendio videret thesauros suos exhaustos deficere: nam neq; tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gentium, & ipse vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea quæ tum aderat pecunia: decreuit adita prius Persidis regionis eius tributa exigere. Communita igitur rerum administratione Lysiæ, amico probatę fidei, & prouincijs Asiæ quæ Ægyptum inter & Euphratem sitæ sunt curæ eius creditis, selecta ei copiarum quoq; & elephantorum parte, iussit vt Antiochum filium diligenter educaret vsque in suum reditum: eidemq; mandauit, vt subacta Iudæa, & habitatoribus eius sub hasta diuenditis, deleret Hierosolyma, ac totam gentem extingueret. His mandatis profectus est in Persidem 147 anno, & traiecto Euphrate ascendit ad superiores Satrapias. Lysias aut delectis ad hoc negotiũ eximijs ducibus ex amicis Regijs, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributisq; eis peditum quadraginta millibus, equitum septem millibus, in Iudæam misit eum exercitum. qui vbi primum Emmaunte vrbe progressi, in campestribus eius castra metati sunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex alijs vicinis regionibus, nec non magnus perfugarũ Iudæorum numerus. aderant et am in eis castris negociatores non pauci empturi manc pia, & instructi compedibus paratis in hoc vt vincirẽt captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas aut animaduerta hostiũ multitudine, hortatus est suos milites, vt forti essent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis supplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induti saccos solent orare veniam, vt Deus ad miserationem flexus vires contra hostem eis adderet. Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centurionum ordinibus, & ablegatis nouis maritis, quiue agros recens sibi comparauerant, ne distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenuè. Nullam loci, temporis nobis dabitur ad virtutẽ & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium. quam suapte natura desiderabilẽ hoc magis nos optare decet, q ablq; hac ne religionẽ quidem tueri poterimus. Sic igitur existi-

Antiochus Lysiæ curam administrationemq; regni & filium committens in Persidem proficiscitur.

Anno mundi 3800. ante Christum 164.

Iudæi Nicanorem & Gorgiam inuadere parantes orationem

mate,

mate, in hac pugna situm esse, vtrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam iuxta patrias leges recte institutam: an per summã ignominiam etiam reliquiæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis: & cum hac cogitatione in te prælium. Cum igitur tam ignauos quam fortes mors certa maneat, gloria verò sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis, patriæ: eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse vsui, vel ad victoriã, vel certe ad gloriam. His Iudas suos hortatus dum cogitat de futuro prælio, certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum nostra se inopinum inuaderet: decreuitque & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maxime quod abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaque confestim sumptis cœnis, relictisque in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit vbinam essent quærere. Iudas autem sub diluculum peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia nõ satis instructa armis propter inopiam: videnscq; hostem armatum egregiè, & castra extra ritè disposita, hortatus primum suos, vt non dubitarent, vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere: quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eamq; suo præsidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improuiso deinde adortus, nihil minus expectãtes ita terruit, vt cæsis quotquot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur vsque Gadara, & vsque campos Idumææ & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per ocium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiæ quodam loco edito: vnde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animaduertentesq; Iudam se exspectantem instructa acie, non ausi manus conferre, trepidè se retro in turum receperunt. Iudas verò sine certamine victor, tum demum permisit suos ad prædam discurrere: ditatusq; cum suis reperto plurimo auro & argento, hyacinthoque & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius victoriæ, quæ haud exiguum momentum ad futuram libertatẽ eis attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolendam ignominiam nouũ exercitum parauit: contractisq; lectissimorum militum sexaginta millibus, & adiunctis quinq; millibus equitum, Iudæam ingressus montana eius ascendit, & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Iudas occurrit cũ decem millibus: & cum videret hostem longè præstare numero, votis pro victoria factis Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, vt ex eis quinq; millia sterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incussit, vt Lysias animaduertens eis certò statutum, aut moti, aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum quam vires copias Antiochiam reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat se, vt ad primam opportunitatem bello Iudæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis vt quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderent Hierosolyma, & lustrato templo mactarent solennes victimas: ibi cum inuenisset templum desertum, & portas eius incensas, & in atriis virgulta cæsa propter solitudinem, lamentari cum suis cœpit ob tantam de-

An. mundi 3800. Ante Chri. 164.

1 Mac. 4.

Iudas Lysiã exercitum vincit.

Iudas Ingẽti præda potitur.

Lysias iterũ in Iudã mouet, & quinque millia militũ amittit.

Hierosolymitanã templum lustratum.

An. mundi 3801. Ante Chri. na. 163.

formitatem. destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquam accurate factum est, intulit in illud vasa noua, candelabrum, mensam & altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremo fores quoque apposuit. Diruto etiam holocaustorum altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticiis saxis impolitis constituxit. Vigesima autem & quinta mensis chaslei, quem appellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in altari, & panes supra mensam propositerunt: & in nouo altari holocautomata immolauerunt: idque accidit eadem die qua ante triennium sacra eorum profanata fuerant, integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum CXLV, & diem Apellæi, mensis XXV, in Olympiadem CLIII: renouatum est autem eadem die CXLVIII anno, Olympiade CLIIII. prædixerat autem eam desolationem Prophe-

Templũ integro triennio desertũ.

Dan. 12.

ta Daniel ante annos CCCCVIII, disertè dicens à Macedonibus pro-

Festiuitas templi recepti instituta.

fanandum. Celebrauit autem Iudas recepti templi festiuitatem per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei verò laudem hymnis & canticis personabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priscam religionem occupauit gentis eius animos, maximè quòd ea felicitas ex insperato obtigerat, vt lex lata sit ad posteros, quæ iuberet quotannis hoc festum reparati cum ceremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud nostros obtinuit: vocamusque hanc festiuitatem lumi-

Hed. & Ruffinus cap. 11.

num, opinor ideo quod ex insperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circumdatis deinde vrbi mœnibus, & exstructis in eis firmis turribus custodias ad arcẽdum hostem imposuit: muniuitq; Bethsuram oppidum, vt eo tanquam arce vti posset contra conatus hostium. Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes molestè ferentes Iudæorum vires resuscitari, per insidias adoriendo multos oppressérunt: cum quibus Iudas assidue bellum gerens conabatur eorum incursationes compescere: quo

1. Mac. 5.

Iudas assidue cũ finitimis gentibus bellum gerit.

tempore etiam Acrabatinam inuadens multos Idumæos Esaui posteros interfecit & depræda tus est: & principis eorum Baanis filiorum castella, vnde Iudæos infestabant, vi capta ex his propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma transtulit, quorum numerosam manum Timotheus ducebat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductisque in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incendit, atque ita domum victor reuersus est. Sed quam primum vicinæ gentes sensere eius abitum, contractis copiis in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti sunt. at illi re-

Hed. & Ruffinus cap. 12.

fugientes in castrum Dathema, significabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi essent à Timotheo, rogantes vt se huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas superuenerunt Galilæorum nuncij, quærentes se infestari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

Quomodo

CAP. XII.

Anno mundi 3801. Ante Chri. nat. 163.

Quomodo diuisis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenses, Iudas Ammanitas superarit.

IVdas igitur prospiciens vtrorumque necessitatibus, Simonem fratrem cum tribus selectorū millibus mittit auxilio Iudæis habitantibus Galilæam: ipse assumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus in Galaditicam proficiscitur: quod supererat virium Iudææ præsidio reliquit sub Iosepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit, vt abstinerent à pugna, tantisper dum ipse ad eos reuerteret. Simon igitur postquā in Galilæam venit cōgressus cum hoste coëgit eum terga vertere: & fugientem persecutus vsq; portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus spoliatis, receptos captiuos cum tota suppellectile in Iudæam transtulit. Interea Iudas cū fratre Ionatha trium dierum iter emēsi, accepti sunt à Nabathæis pacificè: quorum indicio comperetunt, quòd multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitiq; vt properè illis succurrerent, per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Baraſam oppidum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisq; ad vnū puberibus tecta, igni subiecto, cōcremauerunt. Cumq; interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vsq; castellū in quo Iudæos obsideri acceperat. quò cum mane peruenisset, offendit hostem iam scalas & machinas admouere mœnibus: iussoq; tubicine canere, & cohortatus suos, vt bonam ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, diuisis trifariam copiis oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei verò milites cognito Maccabæum adesse, cuius virtutem & felicitatem ante suo periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidere, Iudæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum vrbem flexo itinere, eaque expugnata mares neci tradidit, ædificia incendio sunt consumpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis euersa sunt. Aliquāto post Timotheus contractis numerosis copiis, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Raſam ibi hortatus est suos milites, vt strenuè pugnarent arcerentq; Iudæos à torrentis transitu. in hoc enim suam victoriam, Iudæis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem audito, quòd Timotheus paratus esset ad prælium, properè contra eum duxit exercitum: traiectoque torrente adortus hostes, partim resistentes prostrauit, partim in fugam cōpulit, armis etiam passim abiectis. horum nōnulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam verò in fanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos se ibi fore speruerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cum veniſſet ad Ephronem oppidum, per quod necessario transeundum erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit ad oppidanos rogans, vt patefacerent sibi transitum. nam obstructis portis viam interruperant. quod cum ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos,

Simon hostibus in Galilæa victis Iudæos captiuos liberat. Iudas & Ionathas Iudęis in oppidis Galaditicis suppetias ferunt.

Baraſa oppugnata & cōcremata.

Iudas obsessis Iudęis in auxilium venit.

Timothei milites victi.

Malle expugnata.

Chaspoma & Bosora.

Timotheus iterum copias contrahit, & à Iuda vincitur.

Iudæi è regione Galaditica in Iudęam traducti.

Ephron oppidum expugnatum.

An. mũdi 3801. Ante Chri. na. 163.

tus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisque omnibus maribus per incensi cineres traduxit exercitum. tãtus autem erat occisorum numerus, vt in transeundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnũ campum veniunt, quà sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudæam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuasq; hostias mactarunt pro incolumitate exercitus: quandoquidem post tot conflictus, ne vnus quidem e Iudæis desideratus est. Interea Iosephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui, profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenses, Iuda verò & Ionatha fratre in Galaditicam, præsidio Iudææ relicti fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamniam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præside, amiserunt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quàm in Iudææ finibus. hæc autem clades merito illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat, ne se absente manus cum hoste conferrent: nã hoc quoq; Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore, si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndique: expugnataq; Chebrone munitiones eius diruerunt & turres cremauerunt suppositis ignibus: perustisq; agris hostium, euerterunt etiam Marissam oppidum. inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

Mira Maccabæi victoria, vbi post multos cõflictus, nemo nus quidẽ e Iudæis desideratus est.

Iosephus & Azarias à Gorgia victi, ad duo millia militũ amittũt.

Chebron & Marissa expugnata.

Hedio & Ruffi. cap. 13.

1. Mac. 6.

CAP. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

Anno mũdi 3802. Ante Chri. na. 162.

EOdem tempore Antiochus Rex superiores sui regni prouincias obeundo, audiuit esse in Perside vrbem præditam Elymaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asseruari, quondã relictos ab Alexandro Philippi filio, Rege Macedonum. Motus igitur hac fama admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedentem etiam persecuti sunt, ita vt plurimis desideratis fugiẽtis more Babylonem se reciperet. Quam clade cum ægrè ferret, nouus insuper accessit nuncius de profligatis, quos ad Iudaicum bellum reliquerat, ducibus, deq; Iudæorũ indies crescente potentia. Accedente igitur alia super aliam cura, impar solicitudini morbum sibi contraxit: quo magis ac magis inualescente, intelligens adesse fatale tempus, amicos conuocat: eisque & vim morbi & causam indicat: nimirum quòd pœnas ob afflictam Iudæorum gentem lueret, atque ob spoliatum sacrilegio templum, & contemtum cœlestis numinis. atque his dictis exhalauit animam. Quamobrem demiror Polybium Megalopolitanum, qui, vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periisse, quod conatus sit Dianæ templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantum, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio quòd si hæc causa Polybio digna videtur cur Antiochus deberet capite pœnas persoluere, multo verisimilius est ob exhaustum

Antiochus Dianæ templũ spoliare volens, Elymaida mouet, & turpiter inde se Babylonem recipit.

Antiochus Epiphanes curis implicitus, morbum cõtrahit.

Polyb. Megalop. de causa mortis Antiochi.

hauſtum ſacrilegijs Hieroſolymitanum templum acceleratum eſſe eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij ſententiam, cum eo nūc non libet contendere.

CAP. XIIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obſidet.

An. mun. 3802. Ante Chri. na. 162.

CÆterùm Antiochus priuſquam extremum ſuum diem obiret, accitum ad ſe vnum ex purpuratis ſuis amicis Philippum gubernatorē regni conſtituit: traditoque ei diademate regiaque ſtola & annulo, iuſſit hæc Antiocho filio ſuo perlata reddere, multum obteſtans vt educationis curam haberet, & regnum ei ſeruaret vſque dum per ætatem ipſe adminiſtrationi fieret idoneus. Defunctus eſt autem Antiochus anno centeſimo quadrageſimo nono. Lyſias autem poſteaquam populo indicauit Regis obitum, filium eius Antiochum ſub ſua tutela tum poſitum Regem conſtituit, impoſito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hieroſolymitanæ arcis præſidium tenebāt Macedones cum Iudæorum perfugis multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in ea ſacrorum cauſa templum adibant, conficiebant eos non magno negocio, quòd arx ipſi templo eſſet ſupra verticem. Quamobrem Iudas decreſſe habuit, oppugnare id præſidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centeſimus quinquageſimus, ex quo primum ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. Multi tamen perfugarum noctu elapſi, aliunde ſibi ſimilibus impijs inuenerunt ad Antiochum, poſtulantes ne ſe in extremum periculum à ſuis tribulibus redactos deſpiceret: maximè cum patris ipſius auctoritatem ſecuti in eam neceſſitatem adducti ſint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum eſſe ne Iudas arcem cum præſidio vi capiat, niſi ipſe maturè ſuis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus eſt, acerſitiſq; amicis & ducibus, iuſſit eos mercenarium parare militem, & per totam ſuam ditionem delectus habere: ita vt breui confectus ſit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque inſuper duo & triginta elephanti. Cum his copijs egreſſus eſt Antiochia, commiſſa Lyſię adminiſtratione vniuerſi exercitus: & progreſſus vſq; Idumæam, inde aſcendit ad oppidum Bethſura, benè munitum & expugnatu non facilè. Bethſuranis autem fortiter reſiſtentibus, & admotas machinas per excurſiones igne concremantibus, multum temporis contritum eſt in hoc obſidio. Iudas autem cognito Regis aduentu, omiſſa oppugnatione Regi cum copijs obuiam profectus caſtra poſuit circa fauces quaſdam dictas Bethzacharia, diſſitas ab hoſte ſeptuaginta ſtadijs. At Rex relictis Bethſuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas caſtra metauerat: & quāprimum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iuſſit ire compoſitam. Cumque non poſſet elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum anguſtias, iuſſit vt vnus poſt alium incederet, attributis, qui ſtiparent ſingulos, mille peditibus & equitibus quingentis. Belois autem imposita erāt celſa propugnacula inſtructa ſagittarijs. reliquum autem exercitum ab vtroq; latere iuſſit montes aſcendere, præpoſitis ex amicorum

Antiochum Philippum regni gubernatorē conſtituit, ejq; Antiochū filium tradit. Hedio & Ruffinus Cap. 14. Lyſias Antiochi filiū Regem conſtituit, ciq; Eupatoris cognomen imponit. Macedones in arce Hieroſoly. multa Iudæis incommoda inferunt. Iudas Machabæus arcem oppugnat. Perfugę Iudæi in arce ab Antiocho auxilium petunt. Antiochus Eupator cū copijs in Iudæam proficiſcitur. Bethſura obſeſſa. Iudas cum copijs ad Bethzacharia Regi obuiam proficiſcitur.

An. mundi 3803. Ante Christū natum 161.

Eleazarus Iudæ frater, elephantem occidit.

corum cohorte ducibus. atque ita sublato militari clamore hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu montiū, nec tamen Iudas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter DC. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cæterùm Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conspicatus excellentē elephantum ornatum phaleris regijs, & ratus in eo Regem inuehi, vasto animo in eum fecit impetum. & occisis multis priusquam ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, succedens sub eius ventrē confodit beluam, & ipse simul pondere eius illabentis oppressus est; atq; ita non tamen inultus interijt generosè inter aceruos hostiliū cadauerum. Iudas aūt animaduertens hostem tanto superiorem numero,

Iudas Hierosolyma se recipit, eumq; sequitur Antiochus.

Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus missa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuritæ territi apparatu regio, maximè cū commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hostis à se iniuriam oēm abstineat quod quidē à Rege non nisi salute tenus seruatum est: alioqui nudis electis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multum tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter à Iudæis defensum est. nullam enim eis Rex tentauit machinam, quam non illi contrarijs machinationibus eluderent. tantū laborabatur victus penuria, quòd fructus veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum cessare ab agricultura lex nostra iubeat, nec permittat tū vel arare terram vel serere. quo factum est vt multi se clam subducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remanserit. Cæterùm Rex & Lysias imperator cognito, quòd Philippus vsurpato sibi regno aduentaret è Perside, decreuerunt soluta obsidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id consilium, tàm militem quàm duces reliquos. Quapropter dissimulato aduentu Philippi, iussit Rex Lysiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici temporis, quòd locus esset munitissimus, & commeatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negocia quæ opus esset Regem componere. Itaque præstare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos vti patrijs legibus, quibus priuari se non sustinentes tebellauerant, atque ita redituros esse in suam quemque patriam. Quæ sententia per Lysiam apud exercitum exposita, communi omnium suffragio comprobata est.

Templum Hierosoly. obsessum.

Antiochus cognito, q̄ Philippus vsurpato sibi regno aduētaret è Perside, obsidione soluta illi occurrit.

CAP. XV.

Antiochus omissa oppugnatione, cum Iuda fœdus facit & amicitiam.

Antiochus eū Iuda fœdus facit.

TVM Rex misso caduceatore pacem Iudæ ac cæteris obsessis denūciat, libertatemq; viuendi legibus. Illi verò libenter hæc audientes, accepta in hoc fide & iureiurando interposito, exiuerūt è templo. At Antiochus cùm ingressus vidisset locum egregiè munitum, violato sacramento iussit suum exercitum, vt solo æquaret murum quo tēplum septū fuerat: & hoc facto reuersus est Antiochiam, ducens secum Oniam pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lysias enim Regi contu-

Antiochus murum quo tēplū septū erat, solo æquat.

luit

luit vt eum interficeret: si vellet Iudæos quiescere, & ipse liber esse ab eorum molestationibus. hunc enim esse malorum omnium autorem & principium, qui persuasisset eius patri, vt Iudæos ab institutis patrijs deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Beræam Syriæ necauit, post exactum in Pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui vt sibi Principatum adstrueret, totam gentē à religione deficere cōpulit. ei successit in Pontificatum Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Cæterùm Antiochus cùm offendisset Philippum iam occupasse tyrannidem, bello victum & in potestatem suam redactum affecit supplicio. Filius autem Pontificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns quòd Rex interfecto ipsius patruo sacerdotium Alcimo dedisset nihil pertinenti ad cognationem Pontificum, Lysia suadente vt transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Ægypti Regem Ptolemæum: apud quem & vxorem eius Cleopatram in precio habitus, impetrauit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hierosolymitano simile exstrueret, de quo aliàs dicemus temestiuius.

An. mundi 3803. Ante Christū nat. 161.

Onias Pōtifex, q & Menelaus, à Rege abducitur.

Alcim⁹ siue Iacimus Pōtifex.

An. mundi 3804. Ante Christ. nat. 160.

Philippus ab Antiocho supplicio affectus.

Onias Pōtificis filius in Ægypto tēplū Hierosolymitano simile extruit.

Hedio & Ruffinus Cap. 15.

1. Mac. 7.

CAP. XVI.

Bacchides Demetrij Dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negocio ad suum Regem reuertitur.

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptoq; diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenarijs regnum inuadit: cumq; certatim ad eum populi deficerent excipientes eum obuijs manibus, etiam Antiochum Regem & Lysiam comprehensos viuos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrij necati sunt, post exactum regni Antiochi annum alterum, sicut & in alijs commentarijs diximus. Ad nouum Regem confluxerunt multi Iudæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus Pontifex: qui accusabantque totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd post interfectos omnes amicos & fautores Regis, se quoque eiecissent e patria, metu coactos solum vertere: postulabantq; vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognosceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum Regis Antiochi Epiphanis, virum strenuum cui tum Mesopotamiæ præfectura credita fuerat: & commendato illi Alcimo, traditoq; exercitu, iubet vt Iudam & eum sequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copijs, postquam peruenit in Iudæam, misit ad Iudam & fratres inuitās eos ad pacē & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei se credere, q̄ videret adesse exercitum, quē putabat adductū belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil sibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos se contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando, nihil mali se passuros nec se nec eiusdem factionis homines, eorum fidei se commiserunt. Bacchides autem non seruata fide sexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iā factos deterruit, quò minus ad eum accederent. itaq; amoto exercitu à Hierosolymis postquā peruenit ad vicū Bethzetho, cōprehendit multos pfugas & quos-

Demetrius Tripolim aliasq; Syriæ vrbes occupat, & Antiochū & Lysiā necat.

Alcimus Pōtifex cū pfugis Iudam apud Demetriū accusat.

Bacchides multos sibi credentes interficit.

Anno mundi 3804. Ante Christ. 160.

& quosdam è populo, & occisis omnibus iussit eius religionis homines parere Alcimo, ad cuius præsidium relicta sub eo parte exercitus, Antiochiam ad Regem Demetrium reuersus est. Alcimus autem volens Principatum sibi constabilire, & intelligens ad hanc rem opus esse populariū beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo singulis ad gratiam, breui numerosam manum adiunxit ad priorem quam antehabuerat, horum plerique erant impij & profugi, quorum opera & ministerijs vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in suam potestatem redigere poterat, at Iudas animaduertens tantoperè creuisse ipsius potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipse quoq; obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent e studiosis Alcimi. Qui videns se viribus imparem, quò posset diutius resistere, decreuit confugere ad auxilium & opes Regis Demetrij Profectus igitur Antiochiam solicitabat contra Iudam illius animum, accusans quòd plurimas ab eo passus esset iniurias, plures etiam passurus, nisi mature missio illuc exercitu, vir audax & facinorosus pœnas debitas lueret.

Bacchides magnam tyrannidē in Bethzecho exercet.

Alcimus populare aurā sibi cōciliās, eos qui sunt Iudæ partiū occidit.

Iudas Alcimi potentiæ resistit.

Alcim⁹ Iudā apud Demetriū accusat.

CAP. XVII.

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu internecione perijt.

Hedio & Rufinus Cap. 16.

1. Mach. 7.

DEmetrius verò ne suis quidem rebus tutum existimans si ita Iudæ vires augeri sineret, Nicanorem mittit, amicorum carissimum simul & fidissimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributoq; quantum satis contra Iudam putabat exercitu, iussit nemini parendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hierosolyma, & primum dissimulans hostem, decreuit specie pacificatoris dolo Iudam intercipere. aiebat enim nihil esse causæ cur belli subire deberent aleam. paratum se illi cauere iureiurando sanctissimo, si quid fortè periculi metuat. In hoc enim tantum se venisse cum amicorum comitatu, vt mentem sui Regis ei notam faceret, quàm propensus sit in fauorem Iudaici generis. hac legatione persuasi fratres, nihil amplius hostile suspicati, data vicissim & accepta fide exceperunt eum hospitaliter cum toto exercitu. Cumque post primam salutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, signum quoddam suis dedit vt eum comprehenderent. Ille maturè intellectis insidijs properè ad suos refugit: & detecto tam dolo ad apertam vim vterq; se vertit. Commisso deinde prælio propè vicum Capharsalamam, inferior inde discedens Iudas in Hierosolymitanā arcem compulsus est. Reuertenti inde præter templum Nicanori sacerdores facti sunt obuiam, ostentantes victimas, quas se dicebant oblaturos Deo pro salute Regis Demetrij. at Nicanor ne à conuicijs quidem in Deum temperans, minatus est nisi populus Iudam sibi traderet, breui se reuersurum, & in templum ipsum sæuiturum, ita vt ad solum vsq; id diruat. atque cum his minis reliquit Hierosolyma. at sacerdotes tali denunciatione mœsti, cum lacrymis Deo supplicauerunt, vt sacratam sibi ædem vna cum suis tutoribus tutaretur ab hostium iniuria. Nicanor verò egressus Hierosolyma castris locum optauit apud vicum Bethoron, vbi ei cum eo coniunxit alia manus recens tum è Syria veniens.

Demetrius Nicanorem contra Iudā mittit.

Nicanor hostē dissimulans, dolo Iudam intercipere conatur.

Nicanor populo nisi Iudam sibi traderent, se templum euersurū minatur.

Iudas

Iudas quoq; castra posuit ad alium vicum nomine Adaso, triginta mo dò stadijs distantem ab hostibus, habens circa se non plus mille militū. hos cohortatus ne terreantur hostium multitudine, néve cogitent cum quam multis decernerent, sed quales ipsi & pro qualibus præmijs contenderent, iussit forti animo hostem aggredi & pugnam capessere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderunt ex hostibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis strenui perfunctus officio, quo iacente, ne cætera quidem acies substitit amplius, sed amisso duce verterunt terga, arma iactantes, quò expeditius fugerent. Iudas verò impigrè cum suis persequens cædebat ex dibus: & tuba significabat vicinis oppidis & vicis victoriam: moxq; vndiq; armati prosilientes profligatis inconditè fuentibus occurrebant infestis gladijs, ita vt ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot enim in vniuersum fuerant. Ea victoria contigit decima tertia die mensis Adar, vt nostri nominant, qui Macedonibus Dystrus dicitur: eaq; die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prosperè gestæ memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quieuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem Pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum artificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repentè voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis diebus miserè periit, post exactum in Sacerdotio quadriennium: quo defuncto Pontificatum populus communibus suffragijs Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Græciam quoq; subegerint, & Reges Persicum, Philippum, magnumq; Antiochum perdomuerint, decreuit cõciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit, vt in societatem reciperetur & amicitiam, & vt Demetrio scriberent, ne posthac Iudæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitiam annuit moxq; Senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem Senatusconsultum de societate & amicitia Iudæorum huiusmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neq; præbere hostibus eorum triticum, aut naues, aut pecuniam. vtq; si quis Iudæos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum sint auxilio. Quod si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idq; ita demum ratum fore. Scriptum est hoc Senatusconsultũ per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub Pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

An. mundi 3804. Ante Christum nat. 160.

Nicanorem & copias Iudas in fugam vertit.

Adar, Martius.

Alcimus Pontifex mortuus.

Hedio & Ruffinus cap. 17. 1. Mac. 8.

Iudas fœdus facit cũ Romanis.

Senatusconsultum Romanorum, de societate & amicitia Iudæorum.

CAP. XVIII.

Bacchides denuò missi contra Iudæam victoria.

DEmetrius autem accepto nuncio cladis Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum alijs copijs: qui ex Antiochia profectus

Hedio & Ruffi. cap. 18. 1. Mac. 9.

An. mundi 3804. Ante Christum nat. 160.

profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico suum contineret militem, raptim contra eum duxit peditum virum, equitum verò duo millia, cum Iudas non plus haberet quàm mille milites. ex his quidam territi multitudine Bacchidis militum desertis castris diffugerunt, ita vt octingenti tantum reliqui fuerint. Iudas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamē quia non erat vnde delectum in supplementum faceret maxime in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus, vt tunc se in tutum reciperet, cum sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copijs hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiamsi modo virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus persuasit, vt intrepidè exspectarent conflictum hostium.

Bacchidem Demetrius cum copijs in Iudæam mittit.

Bacchides cum viginti duobus millibus militū Iudæ occurrit.

Iudas paucis militib. numerosum exercitum aggredi conatur.

CAP. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit.

INterea Bacchides productis extra castra copijs instruebat aciem, equitum alas hinc & inde in vtroq; cornu collocans, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi optauit. Sic instructa acie postquam venit in conspectum hostium, iussit signa canere, & militem cum clamore eos inuadere idem & Iudas fecit collatisq; signis certatum est vtrinq; acriter: donec vergente iam sole Iudas animaduertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima manu iuuenum in eum irruit. Perruptaq; phalange penetrauit in mediam aciem: & impulsis in fugam aduersarijs persecutus est eos vsq; montem qui Aza dicitur. id conspicati qui sinistrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam circumuentiunt. qui videns nullum superesse effugium vrgentibus circumquaq; hostibus, in vestigio cum suis constitit: & cæsis hostium plurimis lassitudine magis quam vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore addito. quo prostrato nō habentes amplius quem sequerentur milites orbati tanto imperatore, tum demū in fugā effusi sunt. Simon autem & Ionathas fratres inducijs factis recepto Iudę cadauere, delatū in Modinum vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliquam multos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generosissimi & bellicosissimi, qui memor mandatorum Matthiæ patris, nullum vnquam pro libertate populariū detugit aut laborem aut periculum. quapropter merito virtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata è Macedonum seruitute patria, & per triennium ante obitum administrato Pontificali sacerdotio.

Iudas hostiū Phalangem perrumpit, quosdā trucidat, ipse circumuentus vulneratur & interficitur.

Iudas in Modim sepultus.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XIII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIII.
Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit.*

II. *Ionathas fessum bello Bacchidem compellit inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.*

III. *Alexander filius Antiochi Epiphanis Regem Demetrium bello aggreditur.*

IIII. *Demetrius missa legatione ad Ionathan multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.*

V. *Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato Pontificatu Ionathan in partes suas traducit.*

VI. *De templo Dei ab Onia ædificato.*

VII. *Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionathan in summo honore habuit.*

VIII. *Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionathan recepit.*

IX. *Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, receptoin amicitia Ionatha.*

X. *Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atq; interfecto Simoni eius fratri bellum infert.*

XI. *Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit.*

XII. Si-

XII. *Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inita cum Antiocho cui Pius cognomen erat fœdere.*

XIII. *Bello inter Antiochum & Simonem orto Cendebæus dux regius è terra profligatur.*

XIIII. *Quod Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.*

XV. *Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus Hyrcanus principatum obtinuerit.*

XVI. *Quod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus 300. talentis fœdus cum eo iungit.*

XVII. *Hyrcani expeditio in Syriam.*

XVIII. *Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens vltus aufugit.*

XIX. *Aristobulus primus sibi Diadema imponit.*

XX. *Alexandri Iudæorum Regis res gestæ.*

XXI. *Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.*

XXII. *Demetrius Eucærus Alexandrum prælio victum superat.*

XXIII. *Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.*

XXIIII. *Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.*

CAP. I.

Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit.

Iudæi à profugis & penuria coacti Macedonicæ factioni sese adiungunt.

VEmadmodum libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudæorum denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declarauimus. Post eius obitũ quotquot Iudæorum à pietate defecerãt, relumptis animis infestabant reliquos populares; ita vt accedente etiam fame, quæ tum forte regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersarijs ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad se Iudæorum defectoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidi eos tradiderunt,

derubt.& is tortos primùm cruciatosq; ad libitum,postremò omnes ad vnum enecabat.In hac tanta calamitate constituti Iudęi,quantam post captiuitatem Babylonicam nunquam experti fuerant, quotquot erant reliqui ex Iudæ socijs,veriti gentis interitum adiuerunt Ionathan eius fratrem:togabantq; vt germani æmulus fieret, qui ad extremum hali-tum libertatem propugnans præclaris conatibus sit immortuus: nec si-neret totam gentem sine præside venire in extremũ salutis periculum. Tum Ionathas paratum se vel ad mortem obtulit pro tutela populi, & vilis dignus qui Iudæ fratri suo succederet,cõmunibus Iudæorum suf-fragijs administrandæ militiæ præfectus est. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoq; multum negotiorum exhibeat Regi & Ma-cedonibus,quemadmodum antèIudas fecerat,decreuit eum dolo tolle-re: sed hoc eius propositum nec ipsum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem maturè moniti assumpta sociorum manu in desertum vr-bi vicinum celeriter refugerunt: & cum venissent ad aquam quæ dici-tur lacus Asphar,ibi morabantur. Porrò Bacchides sentiens eos timere & in desertis illis latitare duxit contra eos omnes suas copias, & positis vltra Iordanem castris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, misit fratrem suum Ioannem Gaddim ad Nabathæos Arabas,vt apud eos impedimenta deponeret, donec ar-mis cum Bacchide decerneret. erant enim amici. sed in itinere insidia-runt eum Medabenses Amaræi filij. direptisq; impedimentis & quic-quid secum deferebat,comprehensum interfecerunt cum omnibus so-cijs:cuius facinoris paulo post pœnas dederunt eius fratribus, sicut suo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas castra haberet in Iordanis paludibus,sabbato illum aggressus est ratus non repugnatu-rum propter religionem diei.at ille cohortatus socios, & ostenso peri-culo quod, nisi viri essent, non possent euadere, clausi à tergo amne,à fronte hostibus:votisq; Deo factis pro victoria, impigrè hostem aggre-ditur,& prostratis non paucis, videns ipsum Bacchidem in se tuere, fe-rire eum conatus est.sed cum ille cautè ictum declinasset,Ionathas cum sociis desilientes commiserunt se flumini, & in oppositam ripam na-tarunt,hostibus non ausis traijcere,sed ad Hierosolymitanam arcem re-uertentibus,desideratis ex eorum numero fermè duobus millibus.post eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emauntem, Betheron, Bethellam, Thamnatam,Pharathonem, To-choam,Gazara,additis mœnibus & turribus, vt impositis in eas præsi-dijs, res Iudæorũ inde infestaret excursionibus: sed nihil æquè,vt Hie-rosolymitanam arcem munijt,in qua acceptos à Iudæorum primatibus filios obsides inclusit,vt ibi custodirentur. Eodem tempore nunciatum est Ionathæ & Simoni fratribus, quòd Amaræi filij celebraturi essent nuptias,& adducturi sponsam ab oppido Gabatha, filiam illustris cu-iusdam inter Arabas:eamq; puellam traducendam cum pompa sump-tuosa & splendida.Fratres autem existimantes opportunissimũ ad vin-dictam tempus sibi oblatum, & facilè vlturos se iniuriã fratri illatam, versus Medabam properauerunt, & insidijs in monte collocatis expe-ctabant eorum transitum. Vt verò in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu,vt fieri solet in nuptijs,coorti ex insidijs omnes ad vnum interfecerunt, & cum ornamentis cæteraq; præda re-uersi sunt voti compotes,& egregiè vlti germani interitum de Amaræi

An. mundi 3805. Ante Christ. nat. 159.

Bacchides Iudæ fautores interficit.

Ionathas Iudæ fratri cõmunibus Iudæorum suffragijs succedit.

Bacchides Ionathan tollere conatur.

Bacchides copias contra Ionathan ducit.

Ioannes Iudæ frater ab Amaræi filijs interfectus.

Bacchides Ionathan Sabbatho aggreditur,& duo millia militum amittit.

Hierosolymitana arx munita.

Ionathas & Simon in Amaræi filijs Ioannis fratris mortem vlciscuntur.

An mundi 3808. *Ante Chri. nat.* 156.

Demetrius solicitantib. transfugis Bacchidem cum copijs contra Ionatham mittit.

Bacchides ratus transfugis dū Ionathæ potestas ipsi non datur, quinquaginta ex eis interficit.

Ionathas cū fratre in Bethalaga obsessus.

Iudas oppidum egressus, noctu in Bacchidis castra irruit.

Bacchides indignationē in transfugas effundit, & quomodo exercitū sine ignominia posset reducere cogitat. 1. Mac. 9.

Bacchides cū Ionatha fœdus facit.

Ionathas apud Machmā egit, patriæque desertores punit.

filijs ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis vsque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in palustria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæam præsidijs dispositis, ad Regem suum reuersus est: quo tempore per integrum biennium status rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum, videntes Ionatham & eius factionem secure versari in Iudæa, propter tranquillitatem temporum, per nuncios solicitarunt Demetrium, vt Bacchidem missum Ionatham in potestatem suam redigeret. Fore enim hac pertacile, & vnica nocte posse omnes eius milites insperato insultu opprimi. Qui vbi iussu Regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, dãtes operam, vt eū prehenderentur Ionathas. Cumq; omnium insidijs opperetur, nec tamen quicquam proficerent: cautus enim erat, vt qui dolum præsentiret: iratus Macedo transfugis, putansq; & se & Regem ab eis habēri ludibrio, interfecit ex eis 50. præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu profugit in vicum Bethalagam, qui in deserto situs est: eumque munijt mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis suis copijs, adiunctis q; Iudæorum suæ factionis auxilijs contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in ea conamen perstitit: at ille nihil territus restitit acriter: relictoq; ad oppidi tutelam Simone fratre clam egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & multis trucidatis effecit, vt frater aduentum suum cognosceret. quamprimum enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides vero videns se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopinata consternatus ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas, vt impostores, quorum opera missus à Rege fuerat, vnum cogitans quomodo ex dignitate sua & Regis obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

CAP. II.

Ionathan fessum bello Bacchidem compellit inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.

QVa eius voluntate cognita Ionathas, misit ad eum nuncios, petens societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captiuis vtrinq; reditis. id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem qua posset non inglorius obsidionem soluere, amicitiam cum Ionatha iniit, iureiurando interposito, neutrum arma moturum in alterum: reditisque & receptis captiuis, Antiochiam ad suum Regem reuersus est: nec vnquam posthac Iudæam cum exercitu repetijt. Ionathas verò hanc securitatem nactus, & degens apud Machmam oppidum, administrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & seuerè animaduertens in religionis patriæ desertores, expurgabat suam gentē ab huiusmodi contagionibus.

CAP.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis Regem Demetrium bello aggreditur.

An mundi 3813. Ante Christ. nat. 151.

ANno autem sexagesimo supra centesimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum, qui eam tenebant præsidio, moresq; Demetrij oderant, vt pote rum comis & superbi admodum. Inclusus enim in Regium quoddam castellum munitum quatuor turribus, non procul situm ab Antiochia, neminem admittebat: & omissa reipublicæ cura degebat in ocio per segniciem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut alibi à nobis dictum est. Audito igitur quod Alexander occupasset Ptolemaidem, cum omnibus copijs contra eum profectus est.

Hedio & Rufinus cap. 11. Alexander Antiochi Epiphanis filius in Syriã veniens, Ptolemaidẽ occupat. Demetrius in Alexandrũ mouet.

CAP. IIII.

Demetrius, missa legatione ad Ionathan, multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.

Misit etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad societatem & amicitiam, præuenire Alexandrum cupiens, ne forte ille prior impetraret illius auxilium, idq; eo facilius, quòd odia inter se & Ionatham intercesserant: cui mandabat, vt haberet delectum militum, & arma pararet, reciperetq; Iudæorum obsides, quos Bacchides in Hierosolymitanam arcem incluserat. Talis conditio cum offerretur a Demetrio, Ionathas venit Hierosolyma, & legit Regias literas, audiente tam populo quam arcis præsidio quibus lectis impij & transfugæ, qui in arce erant, vehementer sunt territi, quòd Rex Ionathæ & exercitum colligere permitteret, & obsides reciperet: quos suis quemq; parentibus restituit. Atque ita Ionathas Hierosolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea vrbe reparans nam & mœnia eius iussit saxo quadrato exstrui, quo firmiora essent contra assultus hostium. Quod vbi senserũt, qui dispersi erant per præsidia, omnes relictis illis, receperunt se Antiochiam, exceptis solis qui Bethsura tenebant & arcem Hierosolymis. nam horum maxima pars constabat ex Iudæis veræ religionis desertoribus, & ideo præmetu non sustinuerunt præsidia reliquere.

1. Mac. 10.

Macedonici milites relictis præsidijs Antiochiam se recipiũt.

CAP. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Ionatham in partes suas traducit.

ALexander autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiserit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo se gesserit contra Macedonas, tum qualiter vexatus sicà Demetrio eiusque Duce Bacchide,

Hedio & Rufinus cap. 8.

An. mundi 3813. *Ante Chri. nat.* 151.

Alexander Ionatham in suas partes traducere conatur Pontificatũ deferendo.

Ionathas Pontifex exercitũ colligit.

Demetrius se promptũ in amicitiã Ionathæ insinuare conatur.

apud amicos dictitabat, nõ posse se eo tempore commodiorem socium inuenire quam Ionatham, qui & virtute sit eximia, & peculiares odij causas contra Demetrium habeat, quod datis vicissim & acceptis cladibus, exacerbatum fuerat. Itaq; si idem ipsis videatur, adesse occasionem inuitandi hominem ad amicitiam. cumq; id purpuratis quoq; suis probari animaduerteret, scripsit talem epistolam: Rex Alexander, Ionathæ fratri salutem. Quia iam dudum audiu mus de fide tua, simul & fortitudine, mittimus ad te, qui de societate agant, & amicitia & nostro suffragio hodie te Pontificem Iudæorum constituimus, & in amicorũ nostrorum numerum asciribimus. mitto etiam tibi munera, stolam purpuream & coronam auream, & rogo, vt sic honoratus à nobis, non cessas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas Pontificiam stolam induit, in ipso scenopegiæ festo, post quadriennij exactum à Iudæ fratris obitu, cum vacasset interim Sacerdotijũ: maxq; contraxit exercitũ, & fabricauit magnũ armorum numerũ. Demetrius verò hoc cognito multum doluit, damnans suam cunctationem, quòd non præuenisset animum eblandiens Ionathæ fœdera, sed elabi sibi hanc occasionem, & ab Alexandro eripi passus sit. Scripsit tamen etiam ipse Pontifici & populo in hanc sententiam Rex Demetrius, Ionathæ & Iudæorum genti salutem. Quoniam seruastis nostra fœdera, & solicitantibus vos inimicis nostris non accessistis, equidẽ laudo vestram fidem, hortorq; vt constantes sitis in ea, dignã percepturi à nobis gratiam. Remitto enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis, tam mihi quàm his qui me præcesserunt Regibus; insuperq; salis pretium & aurum coronarium. & tertias seminis dimidiamq; partẽ fructus arborei solitã mihi cedere, ab hodierno in posterum vobis remitto: simulq; quod in singula capita pẽdebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariã, Galilæam & Peræam, vobis concedo in perpetuũ. Et Hierolosymitanã vrbem sacram esse volo, & ius asyli habere, immunemq; esse cum suis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiã eius permitto Pontifici vestro Ionathæ, vt quos ipse fidos & amicos probauerit, in præsidio eius constituat. Eos quoque Iudæos, qui iure belli capti, seruitutẽ in nostra ditione seruiunt, in priorem libertatẽ restituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos, qui in mea ditione habitãt, liberos & sine molestia degere volo: & quicunq; ex eis mecum militare voluerint permitto, dũtaxat vsq; triginta millium numerum; idq; ea cõditione stipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidijs & in meo satellitio. & principes eorũ in aulicorum meorũ numero. Permitto etiam, vt patrijs vtantur legibus, & ipsã & tres attributæ eis præfecturæ: vtque Pontifici curæ sit, nequis Iudæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergo adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorũ argẽti, & quod pecuniæ superfuerit vestrũ esse iubeo, & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebãt Reges, sacerdotibus atque ministris templi remitto, ad quos ea pertinere comperum mihi est. Quicunq; etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanumq; contiguum, siue ob debitam Regi pecuniam, siue alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi quàm eorum facultates.

facultates. Permitto etiam, vt reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Iudæam apta ad struendas arces, imponendaq; præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atq; hæ fuerũt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem Rex magnis copiis contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio. omnes in hostem duxit, collatisque signis sinistrum cornu Demetrii oppositam sibi aciem terga coegit vertere: hærentesq; diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu, in quo Rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: & reliquis effusè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: vbi prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circumdatum enim corona cõfixerunt iaculis. at ille etiam pedes generosè repugnabat. donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrij post exactum regni annum vndecimum, sicut in aliis commentariis iam ante demonstrauimus.

An. mũdi 3813. Ante Chr. na. 151. Alexandri cum Demetrio pugna & victoria.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia ædificato.

ONias autem Pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexandriæ degebat apud Ptolemæum Philometorem, vt iam antè diximus, videns Iudæam vastatam à Macedonibus, eorumq́ Regibus, & sibi æternam memoriam parare volẽs, decreuit à Rege Ptolemæo & Regina Cleopatra per literas petere, vt sibi liceat in Ægypto instar illius Hierosolymitani templi ædificare, & in eo Leuitas & Sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maximè Prophetæ Esaiæ vaticinio, qui ante DC. amplius annos prænunciarat fore omninò, vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idq́ hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam: Dum in bello strenuam vobis operam nauans cum Deo varias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, aliisq; in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo malè inter eos conuenire: quod & Ægyptiis vsu venit, propter multitudinem templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneum inueni apud castrum quod agrestis Bubastis dicitur, plenum varia materia factisq; animalibus, rogo, vt mihi permittatis templum, quod illic est nulli sacratum numini iamq; collapsum, repurgare, & aliud loco eius D. S. maximo exstruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & Reginæ, atq; liberorũ vestrorum. vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alant mutuam cõcordiam, eo accommodatiores fiant tuis vtilibus. Nam & Esaias vates prædixit, quòd erit Domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis Rex & soror eius, ac cõiux Cleopatra, declarauerunt suã pietatem per epistolã, quam ei scripserunt. Nam peccatum hoc, & præuaricationem legis a se in

Hedio & Ruffi. cap. 4. Onias, Pontificis Oniæ filius, in Ægypto templum ædificare molitur.

An. mundi 3814. Ante Chr. na. 150.

An. mundi 3804. Ante Chr. na. 164.

An. mundi 3804. Ante Chr. na. 164. Temp. ũ, cõcedente Ptolemæo, in Ægypto arcibeatur.

Oniæ caput reiecerunt, Sic enim reſcriptum habet. Rex Ptolemæus & Regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas, in quibus poſtulas vt tibi permittamus, illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapſum templum repurgare, quod vocatur agreſtis Ruba-itis: quod fane miramur, ſi poterit acceptum eſſe Deo, templum ſtatutum in impuro loco, & pleno animalibus. Sed quoniam ais, Prophetam Eſaiam iam olim hoc prædixiſſe, permittimus tibi hoc, quatenus poteſt ſalua legis obſeruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco exſtruxit ibi templum & altare Deo ad Hieroſolymitani ſimilitudinem, ſed minus & non peræque opulentum. Menſuram verò eius & vaſa nunc non libet repetere, commemorata iam ante in ſeptimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ ſimiles ipſius Leuitæ ac Sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & inſtaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Samaritas, qui ſub Alexandro magno Garizitani templi religionem induxerũt, ſeditio eſt exorta de ſacris ipſorum, ita vt res ad Regis cognitionem perueniret: dum Iudæi cõtendunt, iuxta Moſis præcepta Hieroſolymitanum templum eſſe legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: prouocatumque eſt ad Regem & amicorum eius conſeſſum, vt ab his cauſa audiretur, & vtrius partis cauſidici ſuccumberent, more muctarentur, Patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodoſio, Hieroſolymitanis Iudæis Andronicus Meſſalami filius, iuraueruntque per Deum & Regem, quod ex lege probationes allatum eſſent, & rogauerunt Regem, vt necaret eum, qui iuſiurandum non ſeruaſſe deprehenderetur. Itaque Rex multis amicis in conſilium adhibitis, conſedit cauſam auditurus. Iudæi verò, qui Alexandriam habitabant, valde erant ſolliciti, Prouinciæ iura Hieroſolymitani templi, ægre ferentes autoritatem antiquiſſimi & nobiliſſimi in orbe tẽpli vocari in diſcrimen. Sed cum Sabbæus & Theodoſius conceſſiſſent Andronico, vt prior diceret, oſtenderetque ex lege approbare eius ſanctitatem & religionem, oſtendensq; per continuas

An. mundi 3814. Ante Chr. na. 150. Pontificum ſucceſſiones Sacerdotij vſque in ſua tempora propagationem, & ab omnibus Aſiæ Regibus maieſtatem eius loci honoratam dotis: Garizitani vero, ac ſi omnino nullam eſſet vnquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus perſuaſit Regi, vt decerneret Hieroſolymitanum eſſe ex ſententia Moſis conditum, Sabbæum vero & Theodoſium addiceret ſupplicio. Atque hæc ſunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

De bello Iudaico lib. 7. cap. 37. Seditio inter Iudæos & Samaritas factorũ cauſa exorta.

CAP. VII.

Quòd Alexander poſt mortem Demetrij Ionatham in ſummo honore habuit.

Redio & Maſſi. cap. 5. 1. Mac. 11. Alexander Rex Syriæ Cleopatram Ptolemæi Philometoris filiam ducit.

CÆſo autem in pugna Demetrio ſicut ſuperius dictum eſt, Alexander aſſumpto Syriæ principatu ſcribit Ptolemæo Philometori, filiã eius nuptum ſibi dari depoſcens. æquum eſſe dicens, vt ſe affinitate digneturpoſt receptum faciente Deo paternum imperium, & Demetrio bello deuictum. Ptolemæus vero libenter eius poſtulatis admiſſis, te-

Ann. mundi 3814. Ante Chri. 150.

rum in matrimonium: iussitq; vt sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. Subsecutus deinde iter, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem Regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexandro & Ionathas Pontifex, & cum venisset ad Reges, amplis muneribus vtrumq; donasset, ab vtroq; in magno honore habitus est, nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali, mandauitq; suis ducibus, vt in medium vrbis eductum præconis voce edicerent neminem licere accusationem contra hominem instituere, aut vlla in re exhibere ei negociũ. quo facto cum manifestum esset quanti Rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandũ conuenerant, subducerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia Rex hic Ionatham prosecutus est, vt ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

CAP. VIII.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionathan recepit.

Hed. & Rufinus cap. 6.

ANno autem centesimo sexagesimo quinto, Demetrius, Demetrij Regis filius acceptis multis mercenariis militibus à Lasthene Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: mox q; è Phœnice properauit Antiochiam, vt res eius ante Demetrij aduentum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Dauo duce præposito. Is profectus cum exercitu Iamniam, misit ad Ionathan Pontificem nuncium, rem indignam, dicens cum solũ pro suo arbitrio vincere, non subiectũ Regis imperio: & sibi ioci esse oppidum, quod cum sub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus desidens, putes te posse aliquid: sed ti confidis tuis viribus, in campum descende, vt ferro decernamus, vter nostrum sit virtute præstantior. Ne sis tamen imscius, quos è singulis vrbibus fortissimi mecũ militant, assueti semper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non saxis pugnandum est & in quo nullũ præsidio est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decẽ millibus militũ, vna cum Simone fratre profectus est Hierosolymis; & cum peruenisset Ioppen, extra vrbẽ castra metatus est, exclusus à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij præsidium. Ionatha aũt oppugnationem inchoante, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperuerunt. Apollonius verò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitum, octo peditũ millibus Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cumq; veniisset Ioppen, paulũ retrocedens traxit Ionatham in planiciem fretus equitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Ionathas verò progressus insequebatur, Azotum versus, Apollonium: qui vbi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est, vt prælium cõmitteret. cumque mille equites in latibulis positi fuissent in quodã torrente, vt se Iudæis à tergo obijcerent, Ionathas

Demetrius Demetrij filius ex Creta in Ciliciã traijcit. Syriamq; occupare conatur.

Ann. mũdi 3818. Ante Chri. 146.

Vir armis fidens.

Apollonius cũ Ionatha prælium cõmittit, & ab eo fugatur.

An. mundi 3818. Ante Chr. na 146.

qui hoc maturè sensit nõ est territus: sed instructa in lateruli formam acie, hortatus est suos, vt vtrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo. cumque prælium protraheretur vsque vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostiũ phalange confligere. ipse verò suis mandauit, vt obiectis scutis excipierent tela immissa ab equitibus. qui cum hoc fecissent, exhausti sunt telis equites, nec tamen quenquam læserunt. non enim penetrabant ad corpora, sed obiectu scutorum ceu testudine, densitate eorum facilè repellebantur, & cadebant irrita. Vbi verò iaculando à manè vsq; post meridiem lassatum hostem animaduertit Simon, phalangem aggreditur, & vsus egregia suorũ opera hostem coëgit fugere. quo viso equites, ne ipsi quidem locum suum tenuerunt: sed fessi diutina iaculatione, & videntes nihil amplius spei situm in peditibus, nullo ordine confusi fugiebant, dissipati per totam planiciem. Ionathas autem victos Azotum vsque persequẽs, multis cæsis reliquos desperata salute in templum Dagonis, quod est in ea vrbe, compulit. qua capta eodem impetu, & ipsam & circumuicinos vicos incẽdit, ac ne Dagonis quidem religione deterritus, & fanum ipsius & quotquot eò confugerant concremauit. fuitque numerus tam eorum qui exusti sunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo millia hominũ. Deuicto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Ascalonem admouit copias. & cum extra vrbem castra posuisset, prodierunt ad eum Ascalonitæ cum hospitalibus muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reuersus est illinc Hierosolyma, multam secum ducens prædam, quam abegit deuictis hostibus. Cæterum Alexander audito quòd victus esset dux eius Apollonius, simulabat se lætum, quandoquidem ille præter animi sui sententiã aggressus esset Ionathan amicum & socium: & misit ei virtutis ergò fibulam auream, quod gestamen solis cognatis Regis concedebatur, & Accaronis toparchiam ei possidendam in perpetuũ addixit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor cũ naualibus & terrestribus copijs venit in Syriam, Alexandro genero laturus auxiliũ, alacriter excipientibus ipsius iussu ciuitatibus vsq; Azotum, vbi obtundebatur querimoniis deplorantium Dagonis templi incendium: acculabantq; populariter Ionatham autorẽ eius iurgij, qui & agros eorum vastasset ferro ac flammis, & plurimos ciuium dedisset exitio, Ptolemæo penè dissimulanter audiente eorũ querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cum vsq; Eleutherũ fluuiũ Regem deduxisset, reuersus est Hierosolyma postquam aũt Ptolemaidem peruenit, minimum abfuit quin oppressus sit Ptolemæus, Alexandri infidijs per Ammoniũ eius amicum appetitus, quibus detectis scripsit Alexandro, deposcens Ammonium ad supplicium, quod meritum arebat, propter structas sibi insidias. qui cum non dederetur, intellexit ipsum Alexandri eorum fuisse autorem, & cœpit eum magno odio prosequi. Antiochenos autem iam antea propter eundem Ammonium infensos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incõmodis. Nõ tamen effugit pœnam Ammonius, turpiter, vt mulier, cæsus, dum amictu fœminco quærit latebras, quemadmodum in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & lati aduersus Demetrium auxilij, abstracta à marito filia confestim ad Demetrium misit legatos de societate & amicitia, his condimentis, vt data ipsi in matrimo-

Ionathas victos Azotũ vsq; persequens Dagonis fanum concremat, octo millia hominũ in eo exuteps.

Alexander dona Ionathæ mittit. Hedio & Russi. cap. 7.

Ptolemæus Philometor, Alexãdro genero laturus auxilium in Syriã venit.

Ionathas Ptolemæo occurrit, & ab eo honorifice excipitur.

Ptolemæo à genero insidiæ structæ, qui eriã de causa filia ab eo abstracta Demetrio nuptum

nium

nium filia, in paternum regnum eum restitueret. At ille & amicitiã eius & oblatam coniugem perlibenter amplexus est. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochensibus persuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoq; nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrũ, facile impulsi sunt, vt eum ex vrbe eijcerent. Atq; ita elapsus ex Antioch-a venit in Ciliciam : Ptolemæus verò vrbem ingressus & à ciuibus Rex consalutatus est, & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti verò alterum. Sed cùm esset natura iustus & nimiæ potentiæ minime cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidiosus fieri, aduocata Antiochensium concione, persuasit eis, vt Demetrium reciperent. pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum quæ illis cum patre eius intercesserant. Se quoq; affirmauit monstratorem ei fore vitæ rectè instituendæ & administrandæ Reipub. nec passurum quicquam tentare quod non deceat. nam quod ad dominationem attineat, contentum se esse Ægypti imperio. atq; ita perducti sunt in eam sententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterum cùm Alexander ducens validum exercitum e Cilicia inuasisset Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atq; incendijs, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero suo Demetrio. iam enim confectæ erant nuptiæ : & victus Alexander compulsus est fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi consternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratumque aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent, ni ereptus esset interuentu satellitum. attamen per integrum quatriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum Dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qui die quinta demũ respirans à vulneribus, & ad se reuersus iucundissimo sibi rumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animũ & oculos. nec ita multo post exsatiatus gaudio perepto ex inimici interitu, & ipse vitã finijt. Alexander aũt cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, sicus alias indicauimus. Demetrius aũt cognomine Nicanor, regno potitus cum esset prauo ingenio male multabat Ptolemæi milites, oblitus & auxilij & affinitatis, quæ p Cleopatræ nuptias recens intercesserat. Illi verò perosi hominis ingratitudinẽ receperunt se Alexandriam elephantis tamen in eius potestate relictis. Interim Ionathas Pontifex coactis è tota Iudæa copijs, aggressus est oppugnare arcẽ Hierosolymis & Macedonicum præsidium, cum desertoribus religionis qui eò confugerant. Hi primum contẽnebant conatus Ionathæ, quòd satis fiderent loci munitionibus : tandem nocte aliquot scelesti elapsi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham : cumq; peruenisset vsq; Ptolemaidem, acciuit eum ad se per literas. Ille nõ intermissa oppugnatione, cũ senioribus populi & sacerdotibus aurum, argentum, vestem, aliaq; xenia deferẽs venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit Regis animum : tractatusq; honorificè, confirmatus est in Pontificatu, quemadmodum & à superioribus Regibus. Accusatoribus autem eius transfugis fidem nõ habuit : verùm etiam rogatus vt pro Iudæa vniuersa tribusq; attributis ei toparchijs, Samaria, Ioppe, & Galilæa, CCC. tantum talenta penderentur, cõcessit

An. mundi 3818. Ante Chri. nat. 146.

Ptolemæus Asiæ regnũ sibi oblatũ Demetrio tradendum suadet.

Alexandri victi in Arabiam fuga & cædes.

Mors Ptolemæi.

Ionathas Demetrium muneribus placat.

ann. mundi 3820. Ante Christ. nat. 144.

per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum genti gaudium. Exemplum epistolæ quam scripsimus Lasthæni patri nostro, misimus ad vos vt sciretis: Rex Demetrius Lasthæni gaudium. Genti Iudæorum amicis nostris & iura amicitiæ seruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Ramathaim cum suis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid olebant ante me Reges accipere à sacrificantibus Hierosolymis, aliaq; tributa pro fructu terræ atq; arborum: præterea salinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in posterum. Cura igitur vt huius scripti exemplar mittatur ad Ionatham, & ded ceuue in illustri aliquo loco templi sanctissimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns ditionem suam pacatam, & nihil timendum periculi, dimisit exercitum, & stipendia militum minuit, solitis exercitis mercedem soluens, quos secum è Creta aliisque insulis collectos adduxerat. quamobrem odium sibi concitauit apud proprium militem, cui ipse nihil numerabat, solito ab aliis ante eum Regibus etiam pacis tempore stipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent ad subeunda, quoties opus esset, pericula.

144. Demetrij ad Lasthenem diploma, in quo Iudæis immunitates pmittit. Demetrius militū odiū concitat, stipendium pacis tempore minuendo.

CAP. IX.

Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha.

Medio & Ruffinus Cap. 8.

1. Mach. 11. Diodotus cognomine Tryphon Apamenus à Malcho Arabe Antiochum Alexãdri filium petit.

EAM alienationem militum à Demetrio animaduertens quidã ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexãdri filium Antiochum: & cùm indicasset ei quàm infensi essent Demetrio milites, suasit vt sibi Antiochum traderet, effecturum enim se, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primum difficilem se præbebat, q̃ non satis ei fideret: tandem Tryphon euicit assiduis precibus. Interea Ionathas Pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium, & impios transfugas, reliquosq; qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum vt præsidia de Iudæa castellis ejiceret. Qui non hæc tantum in re, sed maiora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quàm primùm locatus esset præsenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. postulabat enim vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem deficerent: moxq; tria millia delectorum militum Ionathas ad Regem misit. Cæterùm Antiochenses exosum habentes Demetrium, tàm propter ipsius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntesq; auxilium ei venisse à Ionatha, & considerantes breui augendas eius vires nisi maturè præuenirent, correptis armis circumstiterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Iudæis auxiliaribus constituit cum Antiochensibus, & superatus numero compulsus est cedere. Tũ

Rebellio Antiochensiũ: & vltio eam subsecuta.

Iudæi

Iudæi receperunt se in tectum regiæ & è superiore loco missilibus faciebant populum: quod cùm tuto facerent propter loci eminentiam, facile repulerunt eos à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbem peruagatum est, propter densitatẽ ædificiorum, quæ tota fere constabant è materia lignea. Antiochenses verò non valentes ædibus flagitiosis succurrere, in fugã se verterũt. Tũ Iudæi de vno tecto in aliud transilientes, minus modis eos infectabãtur. Rex aũt animaduertẽs Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideo intermisisse prælium, g diuersos angiportus eos aggressus multis occisis reliquos coegit abiectis armis deditionẽ facere: & cõcessa audaciæ venia, seditionem cõpescuit, donatosq; Iudæus præda quã ex direptionibus parauerant, & collaudatos quasi autores eius victoriæ, remisit ad Ionathã nõ sine præclaro virtutis eorũ testimonio. postea tñ ingratus apparuit, & nõ seruauit pollicita, bellum ẽt minatus, nisi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens soluta est prioribus Regibus pendere. Fecisseq; ẽt ad se omnibus mutuis q stipendijs fuerant, aperto bello Demetrium adortus est. & vno prælio factus superior, tum elephantos, tum Antiochenam vrbẽ illi ademit cõpulso in Ciliciã cedere. Tum Antiochus adolescẽs missis literis & legatis ad Ionathan socium & amicũ eum nominat, & Pontificatum ei confirmat, concessis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorum regioni attributæ fuerãt. ad hæc aurea vasa & pocula vesq; purpuream & ius vtendi missi ei, nec non fibulam auream cooptenuq; inter amicos primarios. Simonem ẽt eius fratrem militibus, quantum eorum esset Tyrum inter & Ægyptum, præposuit. Ionathas vero lętas tot collatis in se p Antiochũ beneficijs atq; honoribus, & ipse suos legatos ad eum simul & Tryphonẽ misit, amicum se & socium professus, gesturumq; vnà bellũ contra communem hostẽ Demetrium, multa de eius ingratitudine questus, quod pro beneficio iniuriã sibi repoluisset. cum igitur permultum esset ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confestim profectus est ad vicinas vrbes & oppida: à quibus honorifice exceptus, nullis tamen adiutus est militibus. & cùm Aska ouem venisset: hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occursum est: quos & ipsos hortatus est, quemadmodum alias vrbes Cœlesyriæ vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniurijs pœnas ab eo repeterent. esse enim multas causas, cur ad hoc consentire debeant. quibus persuasis vt polliceretur auxilia. ad Gazæos peruenit, vt hos quoque cõciliaret Antiocho. hos præter spẽ inuenit portas sibi clausisse, noletes deserto Demetrio parti aduersæ se cõiungere quare Ionathas irritatus est vt & agros vastaret, & vrbẽ cuniculo vi capere: reliquaque manu in vicos sæuiebat eius obsidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos sæuiebat incendijs. Tum Gazæi videntes præsentem calamitatem ab hoste, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & spem quoq; incertam propter locorum distantiã satius existimauerunt illo omisso necessitati sese committere: & missis ad Ionathan nuncijs recepti sunt in societatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non nisi suo malo docti intelligunt quid sit vtile, cùm sibi consentire debeant. Ipse autem acceptum incommodum, & vltrò

An. mundi 3820. Ante Christum 144.

Demetrius Antiochi admittit.

Ionathas ob accepta beneficia opem suã Tryphoni contra Demetrium offert, & præbet.

Anno mundi 3820. Ante Chri. nat. 144.

& vltrò potius quàm coacti imperata facere. Ionathas verò acceptis obsidibus, & missis Hierosolymā, digressus inde, totam regionem vsque Damascum obibat. cumq; Demetrij validus exercitus accessisset ad vbē Cedasam, quæ propinqua est Tyriorum agro & regioni Galilææ vel. lentq; Ionatham abstrahere à Syria laturum opē Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit eò propere, Simone fratre ad Iudææ præsidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Iudææ munitissimū, & infestum à Demetrianæ factionis hominibus, vt iam antè diximus. qui cum aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti ne occupato per vim loco ad vnum necarentur, per nuncios rogabant Simonē, vt sibi liceret relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad Demetriū. ille verò data eis in hoc vt postulabant fide, pro Macedonico suū ibi collocavit præsidiū. Interim Ionathas in Galilæa motis à stagno Gennesaræ castris quæ primùm posuerat, in cāpum Asor progressus est, nescius hostē esse in eo. Demetriani verò qui ante vnum die aduentum eius præsenserant, collocatis prius in monte insidijs, ipsi in campo ei se opposuerunt. Quos conspicatus Ionathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tēpore ad certamen instruit. Sed cùm à tergo se insidiatores Iudæis ostendissent, veriti ne intercepti in medio cōtruciderentur, in fugā se dederunt, vt penè oēs Ionatham desererent in periculo. Soli duces Matthias Apsalomi & Iudas Chaplæi cum quinquaginta virorum fortium manu permānserunt: qui à desperatione sumpta audacia tanto impetu aduersam hostium frontē impulerunt, vt territi ceu furentibus cederent. Tū verò illi q Ionatham destituerant, videntes fluctuantē & inclinatam hostiū aciē, reuersi in prælium iam in apertā fugam versos persequebātur. Ita nec ad Cedasā ventum est, vbi intra castra compulsi sunt. Ionathas autē egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cùm omnia sibi ex sententia Dei fauore videret cedere, misit Romam legatos de renouanda amicitia, quibus dedit mandata, vt in reuertendo obiter inuiserent Lacedæmonios, eosq; cognationis admonerent atq; fœderis. qui postquam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Ionathæ Pontificis, quod cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptisque literis commendaticijs ad Reges Europæ & Asiæ, quò tutius possent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha Pontifice, quarum exemplum erat hoc. Ionathas Pontifex gentis Iudæorum & senatus ac populus Iudæorum, ephoris Lacedæmoniorum senatuique & populo fratribus suis Salutem. Si valetis, & res vestræ tàm publicè quam priuatim prosperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam Pontificem nostrum, ab Ario Rege vestro missa per Demoteleм epistola, de cognatione nostra, cuius exemplar subiunximus, & literas eas cupidè accepimus, & Demoteli atque Ario omnem exhibuimus benevolentiam, quamuis iam ante hoc non ignoratemus, nimirum doctr è sacris nostris scripturis. Quod verò non prius vos cognatos agnouerimus, ideo factum est, ne videremur vobis capiendæ amicitiæ occasionem præripere. Interim toto eo tempore ex quo renouata est nostra necessitudo, in festis solemnitatibus rem diuinam facientes, etiam pro vestra salute ac victoria vota nuncupauimus. Et cùm multis circumquaque bellis vexare-

Ionathas renouat amicitiam cū Romanis & Lacedæmonijs.

Ionathas fugat Demetrij milites.

An. mundi 3821. Ante Christum nat. 143.

vexaremur propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos solicitandos duximus. Nunc verò peracto bello, misimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Iasonis, viros senatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, vt renouent mutuam nostram amicitiam. Bene igitur facietis si vos quoq; nobis scripseritis, & significaueritis si qua in re vobis opera nostra possit esse vsui, ad omnia obsequia promptos nos habituri. Itaq; Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atq; societate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudæorum sectæ erant, quæ de rebus humanis inter se dissentiebant: vna Pharisæorum dictabatur, altera Sadducæorum, tertia Essenorum. Horum Pharisæi, quædam, at non omnia fato tribuunt, quædam vero in sua potestate esse aiunt, vt vel fiant vel non fiant. Essenæi vero omnia in fati potestate esse affirmant, nec quicquam hominibus præter fati decretum accidere. At Sadducæi fatum omninò negant & e rebus tollunt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in nostra ipsorum potestate esse, vt tam felicitatis nobis ipsi autores simus quàm infortunij si deteriora consilia secuti fuerimus. Sed de his diligentius tractauimus in secundo de Iudaico bello volumine. Porrò Demetrij duces volentes acceptæ cladis abolere ignominiam, maioribus copijs reparatis duxerunt contra Ionathan, qui comperto eorum aduentu propere in Amathensem agrum occurrit. nolebat enim eos sine impedimento Iudæam inuadere. cumq; ad quinquaginta stadia propè hostem castra posuisset, misit qui res hostium & munitiones perspecularentur. qui cum explorassent omnia, & quosdam captiuos noctu adduxissent, indicantes quòd ex improuiso hostis vellet eos aggredi, maturè omnia communijt, dispositis etiam extra castra excubijs, & in armis retinens per totam noctem exercitũ iussum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, nequid eos hostium conatus falleret. Demetrij verò duces vt sensere Ionatham præmonitum hærebant inopes consilij, hoc ipso turbati, quòd viderent nihil sibi successurum absq; insidijs, nec aperto marte pares se Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire. & relictis multis per tota castra ignibus, quò magis hostem fallerent, noctu discesserunt. At Ionathas manè castra adortus, postquam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Iam enim transgressi fluuium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabatæis vastatis, abactaq; præda & captiuis abductis, Damascum veniens illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam vsq; Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidijs, atq; ita communita regione armis & ædificijs, Ioppen contendit: eiq; occupatæ validum imposuit præsidium, quòd intellexerat Ioppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis Ionathas & Simon reuersi sunt Hierololyma. Ibi Pontifex aduocata in templum concione populi, suasit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum septum fuerat rursum reficerent, turribusq; altis additis munitiorem redderent. vtq; alium murum excitarent inter arcem & vrbem, atq; hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent, præterea vt arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suf-

Anno mundi 3821. Ante Christum nat. 143.

Tres Iudæorum sectæ.

Pharisæi.

Essenæi.

Sadducæi.

De bello Iudaico lib. 2. cap. 12.

Demetrij duces iterũ in Ionatham mouent: nihil sibi successurum videntes noctu discedũt.

Ionathas in Arabiã proficiscitur, & Nabatæos vastat.

Simon Ionathæ frater Ioppen occupat.

Ionathas & Iudas Hierololyma & arcem reficiunt.

fragijs

An. mundi 3821. Ante Christum ann. 143. Demetrius in Arsacem Parthorum Regem mouet, prælioq; superatus, capitur.

fragijs populi, ipse assumpta sibi muniendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudææ locis curaret, dedit negocium. Cæterum Demetrius traiecto flumine peruenit in Meſopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, vt potitus superioribus satrapijs, sedem belli sibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum incolarum Græcis atq; Macedonibus, pollicentibus deditionem si veniret, atque etiam contra Parthorum Regem Arsacem auxilia. Quæ ipse accepturus properauit ad illos, cogitans bres aduersus Parthos celeriter prosperè, facile se deinde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ vt verò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu, bellum Arsaci intulit. & superatus prælio amisso q; exercitu, ipse viuus in potestatem hostium venit, sicut aliàs narrauimus.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat & Ionatha dolo capto atq; interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

Hedio & Ruffinus cap. 9. 1. Mac. 12. 13. Tryphon regnum Antiochi ad se transferre cupiens, Ionathæ conatibus eius se oppositurū, insidiatur, & per dolum potitur.

TRyphon autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quonam pacto eo tublato, regnum posset ipse inuadere & occupare: nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati quam Ionathas amicus Antiocho. Itaq; decreuit illum prius è medio tollere, atq; ita demum adolescentem aggredi. quamobrem ad Bethsan profectus, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem nō imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, missis suis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quò magis fidem benevolentiæ fictæ astrueret & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret facilius. postremò fecit vt dimitteret exercitum, cessante bello. & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt, retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acceptum in tutelam suam ciuitatem eam arcesq; finitimas, dicens se in hoc venisse, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credensque verè & benevolo animo Tryphonem hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confestim, ita, vt præmoniti fuerant, claudentibus, viuus captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. mox q; missa est in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia nec opina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis maturè inde euaserunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re vnde venerant retrò reuersi sunt.

Quòd

CAP. XI.

An. mund. 3822. *Ante Chri. nat.* 142.

Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

Hierosolymis autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quod non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo oriturí, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. quamprimùm enim auditum est necatum esse Ionathan, vndiq; excitatum est in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rē gnauiter gerere. quin & ipse Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem videns Hierololymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, hic exortus est ad eos verba facere. Non ignoratis viri tribules, quam gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos expoluerimus: quibus domesticis exemplis excitatus, cum nō nouum sit in nostra familia legibus patrijs & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cum non desit vobis eius paratus animus vobis quibuslibet quantumuis magnū vel pati vel facere, sequimini alacriter quocunq; duxero. neq; enim ego melior sum meis fratribus vt vitæ parcere debeam: neq; ita degener, vt quod illis semper visum est longè pulcherrimum, scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignauiam subterfugiam: quin potius certum est germanum me illorum fratrem egregijs approbare facinoribus. Confido enim in Deo quòd pœnas ab hostibus exigere dabitur, vosq; vnà cum vxoribus & liberis ab eorum iniurijs eripere, & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim proximas gentes non ob aliud in vos coorirí, nisi quod existimant destitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accensa multitudo, recepit animos & bonam, & posita formidine ausa est meliores spes concipere: ita vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonem imperium accipere, & in locum fortissimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ succedere. nunquam enim se detrectaturos iussa illius. Itaq; collectis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, aggressus est vrbem moenibus cingere, communiteq; celsis & validis turribus. quo opere perfecto, misit Ioppen vnum ex amicis Ionatham Absalomi filium, iussum habitatores eius populariter inde ejicere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipse interim mansit Hierololymis ad vrbis custodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam, ducens secum vinctum Ionathan. ei Simon occurrit cum suis copijs iuxta oppidum Addida, situm in monte cui Iudæorum campi subiecti sunt: Tryphon vero cognito quod Simon Iudæorum Princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabato; vt sit

1. Mach. 13. Ionathæ defideriū omnes Hierosolymis capit. Iudæam finitimæ gentes, sicut & Tryphon inuadunt. Simon Ionathæ frater cōuocato in templū populo, se patris ac fratrū vestigia sequuturum pollicetur.

An. mundi 3823. *Ante Christum nat.* 141. Simon Iudæ ac Ionathæ fratribus succedit. Simon Ionathem Ablaiomi filium Ioppen, vt habitatores inde ejiceret, mittit. Tryphon fraudulēter spem fratrem redimendi, propositis conditionibus, facit Simoni.

An. mundi 3823. Ante Christum ann. 141.

vt si vellet dimitti fratrem Ionathan, centum argenti talenta persolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quòd ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à Regis imperio. nunc enim eum tantisper seruari in vinculis, dum debitam Regi pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: sed intelligens quòd & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne negatis pecunijs & filijs videretur fuisse fratri causa interitus, aduocato in concionem exercitu postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quod subesset insidiæ. præstabilius tamen esse & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus suspicionem incurrere, quasi fratrem seruare noluerit: atq; ita placuit & Ionathæ pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non seruauit fidem, nec dimisit Ionatham, sed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumæam ascendere Hierosolyma, peruenitq; vsq; Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuò consectabatur, castra castris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem vt propere sibi commeatus mitteret, iussit paratum esse equitatum, quasi eadem nocte venturus Hierosolyma. sed quia per eam noctem multa nix delapsa viam operiam difficilem maximè equis reddiderat, irritum factum est eius propositum, & motis inde castris in Cœlesyriam rediit propere: obiitq; in Galaditica regione interfecto & sepulto Ionatha, ipse Antiochiam se contulit. Simon autem à Basca oppido fratris ossa in Modim & paternum sepulchrum transtulit, publico luctu honorati: vbi amplissimum monumentum exstruxit patri simul & fratribus suis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conspicuam celsitudinem, porticus circumdedit & columnas singulas è singulis lapidibus, opus admiratione dignissimum. ad hæc pyramides septem parentibus & fratribus cuiq; vnam erexit, mira tàm magnitudine quam pulchritudine, quæ durant vsq; ad nostra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteriq; domestici quam magnificentissimo sepulchro essent conditi: qui defunctus est exacto Pontificatus simul & imperij anno quarto. Cuius successor Simon constitutus suffragio populi, primo sui principatus anno suis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant soliti pendere: idq; accidit post annum centesimum septuagesimum ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus est. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tàm in priuatis instrumentis quàm in scripturis publicis adijcerent, actum esse anno primo Simonis Iudæorum ethnarchiæ optimè de gente sua meriti. nam huius principatu res eorum magnis accessionibus auctæ sunt, & multas de finitimis hostibus retulère victorias. Deuastauit enim Gazaram & Ioppen & Iamniam, expugnataq; Hierosolymorum arce solo eã æquauit, ne posthac esse posset hostibus receptaculum, néve inde vbi aliquod inferretur incommodum. quo facto visum est ei operæpreciũ, & montis quoq;, in quo sita fuerat, complanaretur, vt solum templum emineret: effecitq; id commemoratis pro concione malis quæ à præsidiarijs in eam diem Iudæi passi fuerant, quæque etiam in posterum ferre cogerentur, si externus aliquis princeps ei loco imponeret præsidium. adeoq; permotus est eius exhortatione populus, vt non intermisso per triennium neque die neque nocte opere, tandem ad planiciem eum

Ionathas à Tryphone interficitur. Monumentũ Ionathæ.

Immunitas à tributis Iudæis parata.

Autoritas Simonis

Simon Hierololymorũ arcem expugnat.

An. mun. 3824. Ante Chri. na. 140.

eum locum in defesso labore per vices sibi succedentes redegerint, atq; ita nihil reliquerint quod obstaret, quò minùs templum omnibus in vrbe locis esset longè celsius.

CAP. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

NOn multò autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto postquam eius tutelam susceperat: sparsoque rumore, quòd inter exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitauit milites magnis pollicitationibus vt sibi regnum deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum verò fratrem, si potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint. illi adducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperium ei continuò deferunt. Tum verò adeptus iam concupitam potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus est, quò magis animos hominum sibi conciliaret, quamprimùm enim Rex declaratus est absque persona Tryphonem agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæsi eius mores defecerunt ad Cleopatram vxorem Demetrij, quæ tum in Seleucia cum liberis se incluserat. Et cum Demetrij frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, mittit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret ne quidam Seleucenses vrbem Tryphoni traderent. quò postquam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è superiore Syria, & vsque Phœnicen persequens, compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum Pontificem, qui de amicitia & societate agerent. qui & postulata eius libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecunijs ad oppugnantes Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora, cum perfugisset Apaniam, vrbe vi capta, interfectus est, triennio post quàm regno potitus fuerat.

An. mundi 3824 Ante Christ. nat. 140.

Hedio & Rufinus cap. 10. 1. Macc. 15.

Tryphon Alexandro necato, imperio potitur.

Tryphon ad regni cupidinem concupitam potestatem. quæ priuatus tegere conatus fuerat, ostendit.

Tryphonis milites ei infesti, ad Cleopatram Demetrij vxorem deficiunt, quæ Antiocho Soteri coniugium & regnum offert.

Hedio & Rufinus cap 11.

Antiochus Tryphonem eiectum Syria, in Dora obsidione cinxit.

CAP. XIII.

Bellum inter Antiochum & Simonem ortum Cendebæus dux regius è terra profligatur.

CEterum Antiochus ob innatam auaritiam beneficiorum immemor, traditis amico Cendebæo copijs, misit eum, vt, vastata Iudæa, Simonem in potestatem redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu

An. mundi 3827. Ante Christ. nat. 137.

Tryphonis cædes.

Hedio & Rufinus cap. 12.

An. mundi 3830. *Ante Chri.* 134.

ereitu fit obuiam: præmissisq; cum fortissimo quoque filijs, ipse cum reliquis copijs subsequebatur diuerso itinere: positisq; compluribus locis inter angustias insidijs, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquũ vitæ in pace exegit, cum & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

CAP. XIIII.

Simon cum filijs Cendebæum regione expellit.

Quod Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

Hedio & Ruffinus cap 13. 1. Mach. 16.

IS per octo annos Iudæis præfuit, postremo in conuiuio cæsus, insidijs generi sui Ptolemæi: qui vxore etiam eius & duobus filijs comprehensis ac coniectis in vincula, misit quosdam, vt tertium quoq; Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescẽs autem hoc præsentiens mature in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simulq; odio quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum receperat.

CAP. XV.

An. mundi 3831. *Ante Chri.* nat. 133.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus Hyrcanus principatu potitus est.

Hedio & Ruffinus cap. 14. 1. Mach. 16.

ILle igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò, accepto paterno Pontificatu, & sacrificio operatus, cum litatum esset, eduxit contra Ptolemæum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturum eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis carissimis, statim in primo conatu clanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat, ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus daret operam, vt redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & vlciscereturhomines sibi natura coniunctissimos, gratum enim sibi fore inter tormenta mori, modo nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus vertebis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quamprimum verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis fervor, & vincebatur filius maternis affectibus. cumque hoc pacto traheretur diutius obsidio, supervenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

Ptolemæus oppugnatus ab Hyrcano, scies plurimũ ut orgin naturale valere, matrẽ & germanos ques captos tenebat, in muris, ut ab oppugnatione desistat, præcipitandos locat.

Historiarum Biblicarum finis.

CAP.

CAP. XVI.

An. mundi 3831. Ante Chri. nat. 133.

Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus 300. talentis fœdus cum eo ingt.

ANtiochus autem memor incommodorum, quæ à Simone acceperat, Iudæam aggressus est, ex quo regnare cœperat anno quarto, principatus verò Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimã olympiade: vallatusq; agris Hyrcanum in vrbem ipsam compulit. eam septenis castris cum cinxisset, primum nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiam aquarum penuria, cui tãdem sub occasum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. Postremò ad septentrionalẽ muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ surgebant vsq; tertiam contignationem, impositisq; in eas cohortibus, quotidiè tentabat mœnia: duplicique fossa longa simul & lata cinctis Iudæis præclusit omnem exitum. illi contrà eruptionẽ excursantes, si forte negligentius custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqua: quod si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebant se in turiora facile. Hyrcanus aũt postquam cognouit sibi obesse suorum multitudinem, quòd inutiliter ablumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorẽ turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus aũt exclusos vetabat progredi, ita, vt miserabiliter oberrantes mœnibus conficerentur inedia. sed cum superuenisset festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in vrbem recepti sunt. Rex etiam rogatus, vt gratiæ festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrandi cas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnificè, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea referta omne genus aromatibus: & exercitui præbuit epulum longè diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos super altari mactauerat, & iure carnium illarum templum asperserat, violatis Iudæorum legibus simul & cerimonijs: vnde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. ab hac Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes, vt liceat sibi patrijs vti legibus tum Rex repulsis qui suadebant internecione delendam gentem insociabilem & discretam institutis à reliquis omnibus, & approbata Iudæorũ pietate, imperauit, vt obsessi arma sibi traderent, & vectigalia loppes cæterarumq; extra Iudæam vrbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturũ his conditionibus. Assenserunt illi ad omnia excepto præsidio, quòd vitarent exterorum consuetudinẽ quod ne reciperent, maluerunt Regi dare obsides, & 500. talenta insuper: quorum trecenta mox repræsentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: deiectaq; mox lorica quæ imposita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterum Hyrcanus aperto monumẽto Dauidis, qui olim Regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecunijs fretus primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum Rege fœdere, exceptum in vrbem cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus

Hedio & Russinus cap 15.

Antiochus Hyrcanum in vrbẽ compellit.

Pleiades, septem stellæ.

Infirmior turba ciuitate electa recipitur,

Antiochus Scenopegiæ gratia septẽ dierum inducias Iudæis concedit.

Hyrcanus cũ Antiocho soluta obsidione fœdus facit.

Hyrcanus Iudæam pecuniæ vim ex Dauidis monumento profert.

An. mundi 3838. Ante Chri. nat. 126.

Nicolaus Damascenus. Antiochus in conflictu cum Parthis interempt⁹.

eutus est vnà cum auxilijs. Testis est nobis Nicolaus Damascenus, scribens: Antiochus erecto tropæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hæsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quod in id tempus fortè quædam Iudæorum festiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum est, quod ille scribit: nam pentecoste instabat post Sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit, quo prælio victus & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnũ frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam ante in alijs commentarijs diximus.

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

Hedio & Russinus Cap. 16. Hyrcanus multas Syriæ vrbes capit, & templum in mõte Garizim deiola tur.

An. mundi 3840. Ante Chri. nat. 124.

Idumæi ab Hyrcano sub iugati circũcisionem & ritus Iudaicos admittunt.

Hyrcanus amicitiam cũ Romanis renouat.

An. mundi 3844. Ante Chri. nat. 120.

Cæterum Hyrcanus, audita morte Antiochi confestim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atq; Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani exstructũ permissu Alexandri à Sanaballete duce in gratiam generi ipsius Manassæ, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt & ante dictum est. incidit autem huius templi desolatio post annum 200. Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cœpit, Adora & Marissam, subiugatisque omnibus Idumæis edixit, vt circumciderentur, nisi mallent è proprijs pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserunt & circumcisionem, & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primum tempore inter Iudæos censeri cœpti sunt. Cæterum Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad Senatum: vbi recitatis eius literis amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius M. F. Pr. indixit Senatum in campum 8. Id Februarias, præsente L. Manlio L. F. Mentina, & C. Sempronio C. F. Falerna, propter eas res, quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum populo Romano, de negotijs publicis, vt Ioppe & portus, Gazaraque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter Senatus decretum, restituantur hæc omnia, neve militibus Regijs liceat per regionẽ ipsorum, aut subditorum iter facere. & vt eo bello per Antiochum attentata præter decretum Senatus fiant irrita: vtq; legati à Senatu missi, curent reddi, quicquid Antiochus abstulerat, & precium agrorum æstiment, qui eo bello deuastati sunt, &, vt literæ commendaticiæ legatis dentur ad Reges & liberos populos, quò tutius possint reuerti in patriam. Quibus de rebus visum est Senatui reuocare societatem & amicitiam cum viris bonis, & missis à bono atq; amico populo. De literis aũt scribendis tempus tum est, curæ futurũ senatui quàm primum ab alijs negotijs vacuerit, & daturum operam ne vlla posthac eis inferatur iniuria, mandatumq; est prætori Fanio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quò cõmodius se referre possent in patriã, atq; ita publico sumptu Lega-

tu Legatos Prætor domum remisit, cum cõmendaticiis ad eos, per quorum loca erant transituri. Et Hyrcani quidem põtificis rerum status hic fuit. Demetrius aũt Rex, cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuisus ex æquo tam Syris quàm suis militibus, propter mores improbos, ita vt miserint ad Ptolemæum Physconẽ, rogantes, vt aliquẽ ex Seleuci genere eis daret, quem possent Regem sibi constituere. cumq; is misisset Alexandrum Zebinam, eõmisso prælio Demetrius vincitur, & refugiens è pugna ad Cleopatram vxorẽ in Ptolemaidem excluſus est ab ea: delatusq; inde Tyrum ab inimicis capitur, & diu miserè vexatus tandem interficitur. Alexander aũt Regnum adeptus fœdus feriit cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypho, Demetrij filio, in prælio cæsus, occubuit. At Antiochus regnum Syriæ consecutus, non ausus est expeditionem contra Iudæos suscipere, audito quòd frater ipsius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra se apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare se contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educatus sit. patre aũt genitus erat Antiocho Sotere, qui à Parthis occisus est. acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri post alterum nuberet, sicut alias diximus. Porrò Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, multis annis cum fratre conflictatus est, Hyrcano interim per totum illud tempus agẽte in pace continua. mox enim post Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iamque nec vt subditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: sed maximis successibus res eius auctæ sunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam regnantibus his duobus fratribus. bellum enim quo se atterebant mutuò, occasionem Hyrcano præbuit, vt securè fruerctur Iudææ prouentibus, & ingentem pecuniarum vim inde congeret. Et Cyziceno vastante fratris regionem, nõ dissimulauit & ipse quid moliretur: vidensque Antiocho nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tam ipsum quàm eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, vtrunque facilè despexit.

An. mundi 3844. Ante Chr. na. 120.

Demetrius ab Alexãdro victus, trucidatur. Hedio & Ruffi. ca. 17. Alexãder in conflictu cũ Antiocho Grypho cæsus.

An. mundi 3852. Ante Chri. na. 112.

Hyrcan⁹ dũ fratres intestinis bellis laborant, in pace viuit.

CAP. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit.

An. mũdi 3854. Ante Chr. na. 110.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam vrbem munitissimam, quæ quòd nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cum erit opportunum dicemus. hãc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Maristenis, colonis Iudæorum & socijs, sed Syriæ Regi subditis. Cum itaq; vrbem fossa & duplici muro cinxisset per LXXX. stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulũ: quibus vrgentibus & fame premente eò necessitatis adducti sunt Samaritæ, vt coacti vesci cibis insuetis homini, postremò Antiochi Cyzicini opem implorauerint. qui cum venisset properè, victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus cum fratribus vsque Scythopoli m, ægrè euasit. at illi reuersi contra Samaritas rursum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere.

Hyrcan⁹ obsidet Samariam. Antiochus auxiliaturus Samaritis, ab Aristobulo cæditur & fugatur.

Ab mundi 3854. Ante Chr. 118.

Is accitis à Ptolemæo Lathuro circiter sex armatorum millibus, quos ille inuita matre & tantum non imperio per eam deturbatus miserat, primum vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabūdus cum Ægyptiis, non audens quidem aperto marte decernere quod esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum, vt Hyrcanus obsidionem Samariæ solueret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidiis, profectus est inde Tripolim. Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audacius quàm prudentius cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifestè Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obsessis profuit atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam solo eam æquauit, inductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata sunt, vt ne vestigium quidem superesset eius oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano Pontifice dignatum eum esse diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipsa die qua eius filij cõseruerunt cum Cyziceno prælium, Pontifex ipse solus in templo odoramẽta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idq; mox progressus renunciauit multitudini, & paulo post certius comprobatum est eius oraculum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore, vt non Hierosolymis solum, sed & apud Alexandriam reliquamq; Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Iudæorum successibus. Cleopatra enim Regina à filio Ptolemæo Lathuro distidens, copiis suis duces præposuit Chelciam & Ananiam filios Oniæ, qui templum in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hierosolymitano simile, vt aliàs diximus. ex horum sententia Regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique enim qui prius nobiscum venerunt in Cyprum, quive postà Cleopatra illo missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli verò ex Oniæ factione Iudæi constanter manserunt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias & Ananias apud Reginam essent in precio. Hæc Strabo. Hyrcano aũt apud Iudæos felicitas inuidiam peperit. Sed præcipuè Pharisæorum secta malè ei volebat, de qua suprà mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas est apud populum, vt etiamsi Regi obloquantur aut Pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis carus huic hominum generi. quos cum aliquando vocasset ad conuiuium, & accepisset contrà. postquã animaduertit eos exhilaratos. sic illos affatus est: Scire eos suam voluntatem, quod nihil magis cuperet quàm iustus esse. & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodum & ipsi docebant. attamen si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re à iustitiæ præscriptis abesset, rautem deprehenderent, officij illiorum esse, vt admonitione corrigat. cum verò omnes eius virtutem comprobarent, vehementer gauisus est eorum testimonio. tandem vnus è conuiuis Eleazarus, vir malus & seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cupere audire veritatem, si vis esse iustus, abdica te pontificatu, & contentus esto principatu populi. Illo vero causam rogante, cur ita hoc postularet: Quia, inquit, audiuimus ita à natu grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse regnante Antiocho Epiphane. Falsus autem erat is rumor, & ideo grauiter his verbis Hyrcanus offensus est, nec minus Phariſæi cæteri. Tum Ionathas quidam

Epicrates pecunia corruptus, Scythopolim Iudæis prodidit.

Hyrcanus Samariã capit.

Hyrcano in templo per vocẽ, filiorũ de Antiocho victoria nũciatur.

Chelcias & Ananias Cleopatræ copiis duces præpositi.

Strabo Cappadox de Iudæorũ fide.

Hyrcanus & Pharisæi hostes.

Eleazar Pharisæus Hyrcano matris captiuitatẽ exprobrat.

Ionathas Sadducæus Hyrcanum contra Phariſæos infãmat.

dam è Sadducæorum secta, quæ est Pharisæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de communi Pharisæorum sententia conuitiatum Eleazarum: quod si dubium videatur, manifestum fore interrogatis illis, qua pœna hominem dignum censeant. Quod postquam Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis sententia se cogniturum, an ex eorum consensu factum sit sibi conuicium, & illi satis putarunt, si vinculis castigaretur & verberibus, quod vniquum videretur capite lo niculis castigaretur & verberibus, quod vniquum videretur capite lo nicum plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens sit in animaduersionibus: vehementer exacerbatus est, quasi iam compertum haberet eos esse autores opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec destitit Ionathas furenti calcar addere, intantum, vt, desertis Pharisæis, ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum constitutionibus earum obseruatores pœnis afficeret: atq; hinc factum est, vt & ipse & eius filij parum gratiosi apud vulgum fuerint: quemadmodum aliàs opportunius dicetur. Nunc enim indicandum est, quòd multas constitutionum à maioribus per manus acceptas Pharisæi tradiderint populo, quæ non sunt scriptæ inter leges Mosaicas: & ideo Sadducæi his autoritatē abrogant, dicentes oportere eas tantum seruari, quæ scripto continentur. atque hinc magna inter vtrosq; exorta est controuersia, dum ditiores stant a Sadducæorum partibus. Pharisæi verò cæteræ multitudinis nituntur fauoribus. Sed de his duabus sectis & Essenorum tertia satis docuimus in secundo de bello Iudaico volumine. Hyrcanus autem seditione sedata, & post hanc exacta vita feliciter, elapsisq; vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis superstitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & Pontificatu & Prophetia. fruebatur enim diuinis colloquiis. vnde tantum natus est futurorum præscientiam, vt prædixerit duos maiores natu è suis liberis, non diu fore paterni principatus compotes: quorum exitum operæprecium est cognoscere, quò magis patris eluceat diuinatio.

An. mundi 3854. Ante Chri. na. 110.

Hyrcanus & Pharisæis ad Sadducæos deficit.

Cōstitutiōes Pharisaicæ.

Hyrcanus moritur.

An. mūdi 3861. Ante Chri. na. 103.

Vaticinium Hyrcani de filius.

An. mundi 3862. Ante Chr. na. 102.

Hedio & Ruffi. ca. 18.

CAP. XIX.

Aristobulus primus sibi Diadema imponit.

Aristobulus Hyrcani filius, post captiuitatē Babylonicā diadema sibi primus imponit.

DEfuncto enim eorum patre Aristobulus, natu maximus volēs principatum in regni formam vertere, diadema sibi primus imposuit, post CCCCLXXXI annos, & menses tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus ad pristinas sedes postliminio reuersus est. cumque fratrem suum secundum Antigonū amaret, in societatem dominationis eum assumpsit, cæteros verò in vinculis habuit. matrem etiā coniecit in carcerem, principatus æmulam, (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atq; eò crudelitatis processit, vt fame necaret in vinculis. post matrem verò interfecit fratrem quoq;, quem præ aliis diligere videbatur, & in regni societatem admiserat, alienatus ab eo per calūnias. quas primo quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiam confictas putaret. Sed cum aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo tempore populus solenne scenopegiæ festum celebrat, accidit vt Aristobulus ægrotans decumberet, frater verò intersuturus sacris splendidissimè ornatus in templū ascenderet trem cum armatorum comitatu, potissimum pro salute Regis vota facturus.

Aristob. Antigonū ita regni societate admittit, cæteros in vinculacōiicit, & matrē fame necat.

An. mundi 3862. Ante Chr. 102.

Antigonus apud Aristobulum falsò accusatus.

Aristobuli coniunx versuta, Antigonũ dolo trucidari curat. Vis calũniæ.

Iudas Essęus vates.

Stratonis turris & maritima Cæsarea nominata.

Aristobuli fratricidæ pœna.

Conscientiæ labes.

Tum hi quibus studiũ erat excitare inter fratres discordiã, nacti occasionem è rebus prosperè gestis Antigoni & pompa quam adornauerat, venerunt ad Regem, & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam esse supra priuati hominis cõditionem, & affectati regni manifesta indicia: aiebantq; venturum breui cum valida armatorum manu ad occidendũ Regem, quòd Iulium existimet cum regno solũ potiri licere, cõmunicato honore contentum esse. Aristobulus aũt quamuis nõ omnino his credere, tamen prospiciens quomodo posset & suspitionem vitare, & securitati suæ consulere, collocauit satellites in loco quodã obscuro & subterraneo, (decumbebat aũt in turri quę post, mutato nomine, Antonia dicta est) mandauitq; vt siquidem sine armis frater veniret, nemo eum attingeret: quòd si armatus aduentaret, vt trucidaretur. præmisit tamen ad eum qui rogaret vt inermis veniat. At Regina, & reliqui insidiatores, persuaserunt nuncio, vt contraria diceret, audisse fratrẽ, quod armaturam eximiam sibi cõparasset, cupereq; ita armatum contemplari. Antigonus verò nihil mali suspicans, & fretus fratris beneuolentia, vt erat cum tota armatura venit ad Aristobulũ, contemplandum se præbiturus. cumq; peruenisset ad turrim Stratonis, quà valdè obscurus erat transitus, à satellitibus interfectus est. Huius autem casus facile ostendit, quantum possint liuor & calumnia, & quàm sint efficaces ad subuertendam etiam naturalem beneuolentiam. Sed illud maximè admiratu dignum est, quòd Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus est. is cum videret Antigonum accedentem ad templum, apud discipulos, qui eum ob hãc scientiam affectabantur exclamauit pœnitere se iam vitæ, quãdoquidem eius vanitatem conarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim morituum prædixerat: quoniã locus ille abesset DC. stadiis, & diei pars maior exacta esset: atq; ita periculum esse, ne mentiatur tuum oraculum. Ad hunc modum solicito nunciatur Antigonum casum ad cellam subterraneam turris, quæ & ipsa Stratonis vocabatur, sicut & illa maritima, quæ post Cæsarea nominata est, quæ ambiguitas vatem perturbauerat. Aristobulum autem continuò cepit fraternæ necis pœnitentia: quæ res morbum eius aggrauauit, dum factum suũ continenter detestaretur, ita vt postremo crescentibus doloribus, sanguinem vomeret. cum quidam è ministris efferens, diuina opinor, ita volente prouidentia, profluxus in eo ipso loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta habebat vestigia. quo facto ingens eorũ, qui viderant, clamor exoritur, quasi data opera puer illic effudisset sanguinem, ita vt clamoris causam scisceretur Aristobulus. omnibus aũt dicere tergiuersantibus, tanto magis cõtendebat cognoscere, quòd naturæ ita cõparatum sit, vt iuspecta nobis sint, quæ dissimulantur silentio. tandem vbi minis ac terroribus expressit, vt fatérentur veritatem, cõscientia graniter ictus animum plurimas effudit lachrymas: & gemitũ ex imo pectore ducens, Ergo nũ latet Deum, inquit, meum impiũ ac sceleratum facinus, quãdo tam cito repoſcor ad pœnas cognati sanguinis? o corpus impudens quousque retinebis animam, quam materni simul ac fraterni manes flagitant? cur non semel eam rapidis ac sic per partes opus fit libare meum sanguinẽ, atq; ira parricidarum per nefas & parricidiũ vix ea fatus erat cum exhalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id est Græcorũ amator, post auctam multis beneficiis patriã, illato bello

Ituræ

Iturææ, magnaque eius parte attributa ad Iudææ limites, cuius habitatores comminatione exilij coegit circumcisionem cæteroſq; Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura æquus erat & modestus, vt attestatur Strabo ex autoritate Timagenis, sic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuinctam circumcisionis fœdere.

An. mundi 3863. Ante Christ. nat. 101.

Aristobulus Ituræ habitatores circumcisionẽ cæteroſq; Iudaicos ritus admittere cogit.

Strabo ex Timagene de Aristobulo.

CAP. XX.

Alexandri Iudæorum Regis res gestæ.

POst Aristobuli obitum Salome eius vxor, quam Græci Alexandram nominant, solutis eius fratribus, quos ipse, vt diximus, vinxerat: Iannæum, qui & Alexander est, Regem constituit, ætate cæteros præcedentem atq; modestia: cui accidit, vt mox natus exosus patri factus sit, nec vnquam, dum ille viueret, in eius cõspectum admissus. eius odij caulam ferunt hanc. Cum aliquando in somnis ei Deus apparuisset, rogauit de successore, solicitus de Aristobulo & Antigono, quos quæ cæteris diligebat fratribus. Sed cum Deus huius effigiẽ designasset, contristatus quòd is in omnes fortunas esset successurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno post defunctum Aristobulum, alterum fratrum insidiantem sibi interfecit: alterum contentũ priuata & ociosa vita in honore habuit. Cõiuncturis deinde rebus imperij, prout sibi visum est cõducere, ad Ptolemaidem duxit exercitũ: & cum prosperè pugnasset victos intra mœnia cõpulit, eosque obsessos oppugnare adortus est. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ supererant, & præter has Zoilus qui tyrannidem apud Stratonis turrim & Dora occupauerat. Sed cùm Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus suas vires attererent, nihil præsidij ab eis exspectandum erat Ptolemaidensibus, verum Zoilus tyrãnus cum ijs, quos alebat, militibus eorum quoq; dominationi propiet discordiã regũ inhians, nonnihil opis attulit. Nã Reges negligere videbantur illorũ periculum, athletis similes, quos, cùm defessi iunt certamine, pudet tamen aduersario manus dare, sed per interualla ad instaurandum certamen refouent. Superesat vna spes ab Ægypti Regibus, & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleopatra è regno ejectus Cyprũ obtinebat ad hunc igitur missis legatis, orabãt, vt auxilio veniẽs ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cùm ei spẽ fecissent ꝓdelatus in Syriam habiturus esset Gazæos & Ptolemaidẽses in suis partibus, simulq; Zoilum & Sidonios multosq; adiuraturos, elatus promissis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimũ apud suos eiues autoritate pollebat, persuasit Ptolemaidensibus, vt mutarent sententiam, conducibilius dicens, incertam cum Iudæis belli aleam subire, quàm in certissimam seruitutẽ, accito Domino, se dedere, & insuper nõ præsens solum bellum sustinere, sed maius etiam ab Ægypto imminẽs. Cleopatram enim non permissurã Ptolemæum vires sibi parare è vicinia, sed contra eos venturã cũ valido exercitu. dare enim Reginam operam, vt illũ etiam è Cypro eiiciat. futurum aũt, vt, si Ptolemæũ sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri verò ciues, in extremo deserantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidensiũ mutatione, nihilominus cursum continuauit, & cùm appulisset ad Sy-

Hedio & Russinus Cap. 19. Salome Alexandra cognominata, Aristobuli vxor, Alexãdrũ Iannæũ Regem constituit.

Alexãder alterũ fratrũ interficit, alterũ in honore habet.

Alexãder ad Ptolemaidẽ exercitũ ducit, eamq; oppugnat.

An. mundi 3864. Ante Christ. nat. 100.

Zoilus Stratonis turris & Doræ tyrannus.

An. mundi 3864. Ante Christ. nat. 100.

ad Sycaminum, eo loci copias expoſuit, quæ conſtabant connumeratis peditibus ſimul & equitibus, circiter triginta millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & caſtris ibi poſitis, cū neq; legatos eius admittere, neq; verba audire vellent, in magnā coniectus eſt ſolicitudinē. Poſtquā verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Iudæos & Alexandrum agros ipſorum vaſtantem, obſidio quidē vrbis metu Ptolemæi ſoluta eſt. Cæterum reducto domum exercitu Alexander cœpit aperte agere, clam Cleopatram contra Ptolemæum vocans, aperte verò amicum eius & ſocium ſe ſimulans. quin & CCCC. argenti talenta datum ſe pollicitus eſt, ſi ille viciſſim in gratiam ipſius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tunc igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilum capit: deinde verò cōperto quòd ille clam ad matrem ipſius Cleopatram nuncios mitteret, diſſoluto cum eo fœdere, profectus eſt oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauſerat. Vbi relictis ad continuandam oppugnationem ducibus cū parte exercitus, ipſe cum reliquis copijs ad vaſtandam ac domandam Iudæam ſe contulit. At Alexander poſtquam intellexit eius propoſitū, & ipſe ex ſua ditione collegit circiter quinquaginta millia, vt vel quidam ſcriptores malunt LXXX. millia, & cum his hoſti iuit obuiam. Ptolemæus verò ex improuiſo adortus ſabbato Aſochim Galilææ oppidum vi cepit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Zoilus & Gazæi à Ptolemæo contra Iudæos auxiliū petunt.

Alexander Ptolemæo vt Zoilū tolleret perſuadet.

Zoilus captꝰ

Ptolemais à Ptolemæo obſeſſa.

Ptolemæus Aſochim Galilææ oppidū vi capit.

CAP. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

DEinde aggreſſus & Sephorim non longè inde diſtantem, multis deſideratis, abijt confliciturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanē fluuium, iuxta Aſophon, qui non multum diſſitus eſt à flumine: & caſtra ex aduerſo hoſtium metatus eſt. habebat autem Alexander in prima acie pugnare ſolitos octies mille quos hecatontamachos appellabat, geſtantes æratos clypeos. ſed & Ptolemæi prima acies æquè æratis ſcutis vtebatur. Et cætera quidē inferiores ſibi viſi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parum Philoſtephanus aciei ſtruendæ artifex, iubens tranſire fluuium ſupra quem caſtra habebant. nec Alexandro tranſitum eorum impedire placuit, rato facilierem ſibi fore victoriam, ſi hoſtis à tergo haberet fluuium, & è pugna non poſſet refugere. & primum quidem æquo marte certabatur, multis vtrinq; cadentibus. deinde cùm iam Alexandri milites ſuperiores fieri inciperent, Philoſtephanus cum parte ſuorū mature cedentibus opem intulit, cumque inclinato Iudæorum cornu nullus ferret ſuppetias, deſtituti ope, plurimorum fecerunt fugæ initium, cæteroſq; exemplo ſuo traxerunt. cōtrà Ptolemæi milites acriter inſtando Iudæos fugientes cædebant, & tādem profligatos couſq; inſecuti ſunt interficiendo donec laſſatis manibus ferrum quoq; hebeſceret. Ferunt triginta millia cecidiſſe in eo prælio: Timagenes aūt quinquaginta millia in ſuis ſcriptis retulit: cæteros pārtim captos, partim fuga ſeruatos incolumes. Ptolemæus verò cùm poſt victoriam longè lateq; excurriſſet, ſerò tādem in quoſdam Iudæorum vicos ſe recepit: quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi, vt promiſcuè iugulatos & in fruſta conſciſos, in lebetes fer-

Ptolemæus Sephorim aggreditur.

Hecatontamachi.

Clades Alexandri.

Ptolemæus vt maiorem terrorem Iudæis incutiat, humanas carnes coquere iubet.

nemq

nentes membratim conijcerent, vt, qui effugerant è prælio, hostē crederent humanis vesci viscerib⁹, & eo maior terror incuteretur reliquis: & hortus crudelitatis tam Strabo quam Nicolaus meminit. Iidem etiā Ptolemaidem vi expugnauerunt, sicus alias indicauimus. Porrò Cleopatra videns angeri filij potentiam, subiecta Gazæorum vrbe, & Iudæorū Regione impunè peruastata, non permittendum duxit vt ille magis creſceret, maxime cum circa Ægypti portas obuersaretur, & immineret eius imperio. quapropter continuò tàm nauales quàm terrestres exciuit copias, quarum supremum regimen penes Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit: bonam etiam diuitiarum suarum partem cum nepotibus & testamento apud Comm insulam deposuit. Iulloq; Alexandro filio cum magna classe in Phœnicen appellere, & deficientibus ad se eius regionis incolis peruenit Ptolemaidem: vnde exclusa oppugnatione eius vrbis instituit. Tum Ptolemæus, relicta Syria, properauit in Ægyptum, sperans ex improuiso occupaturum se præsidijs vacuam. sua opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum perequitat. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quod ei tentaret Ægyptum non ex sententia succesſerat, missa eo parte exercitus omnino cum ea regione expulit, atq; ita rursum ex Ægypto eiectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, simul cum præsidijs expugnat. Quò cùm veu ſſet Alexander cum muneribus, & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cumq; quidam amicorum Reginę suaderet, vt illam quoq; regionem occuparet, nec sineret tantam bonorum iudæorum multitudinem vnius viri parere nutibus: Ananias contrarium consuluit, iniquum facinus dictitans si hominem in societatem receptū suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbiq; gentium Iudæos a se alienaret. His ratio nibus Ananiæ Regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & foedus cum eo renouauit apud Cœlesyriæ vrbem Scytopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod a Ptolemæo hactenus impendere vitium est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, vbi Gadara post decem menſium obsidionem cepit: & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas charissimas depoſuerat. qui ex inopinato Iudæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade Rex absterritus est quò minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur & Anthedonem, cui postea Herodes Rex mutauit nomen in Agrippiadem, quam & ipsam armis in potestatem suam redegit. & cùm animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatram in Ægyptum, infensus Gazæis, quòd acciuissent illum contra se in auxilium, & vrbem eorum oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit in castra Iudæorum: & quandiu nocturna erat pugna, superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemæi suspicantibus sed quamprimum dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamen ne sic quidem,

An. mundi 3864. Ante Christum nat. 100.

Ptolemaisvi expugnata. Cleopatra contra filiū exercitum parat.

Ptolemais à Cleopatra obsessa & expugnata.

Ptolemæus eiectus ex Ægypto.

Alexander fœdus cum Cleopatra renouat.

An. mundi 3873. Ante Christ. nat. 99.

Gadaram Alexander capit.

Gaza oppugnata.

Apollodotus ex Gaza nocturno in Iudæorum castra erumpit.

Anno mun di 3873. Ante Chri. nat. 91.

quidem, quamuis grauante inopia, voluerunt cedere, parati quiduis potius perferre quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas Rex Arabum, auxilij spem ostentans. Sed priusquam ille veniret, Appollodoto pempto, ciuitas capta est. Nã Lysimachus ipsius frater inuidens ei qp tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militũ, atq; ita vrbem Alexandro tradidit. qui primo pacatus introgressus est, deinde immissa in oppidanos militem permissa sæuiendi licẽtia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamen illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus non pauciores Iudæos interimebant. alij verò desolatas prius ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam ẽt suismet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero D. in Apollinis confugerant: fortè enim senatus habebatur, cùm hostis intromissus est. Alexander verò etiam his iugulatis, & diruta insuper vrbe reuersus est Hierosolyma, anno post quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tẽpore etiam Antiochus Gryphus occisus est Heracleonis insidijs, anno ætatis suæ quinto & quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellum gessit cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum necꝛi tradidit. Necita multo post Cyziceni filius Antiochus cognomẽto Eusebes peruenit Aradum, &, imposito sibi diademate, Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postquam à Mopsuatis receptus est cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem. vna cum regia & ipsum & amicos concremauerunt.

Aretas Rex Arabum Gazæis auxilij spẽ ostentat.

Lysimachus Apollodotũ fratrem occidit, & Gazã Alexãdro tradit.

Antiochus Gryphus occisus.

Seleucꝰ Gryphi filiꝰ cum Antiocho Cyziceno bellũ gerit.

An. mundi 3874. Ante Christum nat. 90.

Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam simul amisit atq; exercitũ: post quem frater eius Philippus assumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido, Regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenuè resistens Antiochus, breui extinctus est. vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum Reginæ cum Parthis bellum gerẽtis, fortiter in prælio dimicans occubuit, quo facto Syriæ regnũ remansit penes duos fratres, Philippum atq; Demetrium, sicut aliàs narratum est. Porrò in Alexandrum domi seditio coorta est, cùm per scenopegiæ celebritatem in parantem sacrificare coniecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse palmeos & citreos thyrsos gestare indicauimus. quin & conuitijs impetitus est populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignum qui sacris operetur iactantibus. quibus iniurijs exacerbatus occidit eorum circiter sex millia: & exstructo circa fanum & altare septo ligneo pertingente vsque ea loca ad quæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris infensus, non vtebatur eorum opera. Deuictis deinde Arabibus, tributa Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conserere. Congressus etiam cum Arabum Rege Obeda, & pertractus in insidias, cum camelorum multitudine protusus esset in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis, ægrè euasit ipse incolumis: delatusque fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello vexatus, non minus quàm quinquaginta millia Iudæorum occidit. & cùm eos hortaretur ad recon-

Seleuci frater Antiochũ Cyziceni filium bello aggreditur.

Demetrius Eucerꝰ à Ptolemæo Lathuro Damasci Rex constitutus.

In Alexãdrũ citrea coniecta.

Amathus diruta.

Obedas Rex Arabum.

reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti, quid se vellent facere, ore vno responsum est, vt seipsum interficiat: moxq; miserunt ad Demetrium Eucærum qui ab illo auxilia peterent.

An mun. 3884. Ante Christ. nat. 80. Hedio & Rusti. cap. 20.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio victum superat.

ILle veniens cum exercitu, coniunxit secum eis qui se acciuerant, & circa Sicima castra posuit. Alexander vero cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Iudæorumq; suæ factionis viginti millibus illi occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaq; multa vtrinq; tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem solicitat: ille verò stantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquam vitum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæsus est, nauata prius forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cæterùm postquam Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum metu Demetrius retrò abiit. Post hæc Iudæi proprijs viribus bellum gessérunt aduersus Alexãdrum, sed semper victi multos amittebant è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in potestatem abduxit Hierosolyma, vbi facinus commisit longe immanissimum. epulans enim cum pallacis excelsiore loco vnde prospectus patebat, ad D C C C. iussit suffigi crucibus: & in conspectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniurijs, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licet sæpè ab inimicis afflictus in extremum vitæ & regni periculum adductus fuerit, eorum in Bethoma oppugnat.

Demetrius Eucærus cõtra Alexandrum proficiscitur.

Alexander cum Demetrio armis decernit, cõductosq; conductitios milites amittit.

Ad Alexandrũ sex millia hominũ confluunt.

Alexander à Iudæis bello petitus, potentissimos eorum in Bethoma oppugnat.

Alexander ad 800. crucibus suffigi, & in eorundem conspectu vxores ac liberos trucidari iubet.

Alexander Bercæam, Philippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens secum decem millia peditum & mille equites. Straton verò Bercææ tyrannus & Philippi socius Zizam Principem Arabum exciuit & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno exercitu Demetrij castra oppugnauerunt, & tàm liti quàm missilium telorum multitudine deditionem cum suis facere coëgerunt: abductaq; ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mithridatem Parthorum Regem miserũt. Antiochenses verò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò Rex Demetrium apud se in omni honore habuit, do-

Ad Alexandrum Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenit.

Demetrius Philippum fratrem in Bercæa oppugnat.

nec

An. mundi 3884. Ante Christum nat. 80.

necibi morbo absumptus est. at Philippus post hanc pugnā statim profectus Antiochiam: totius Syriæ regno potitus est.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.

Hedio & Rufino cap. 21.

Antiochus Rex Damascenorum.

DEinde Antiochus cognomine Dionysus, frater ipsius Damascū principatum ambiens, peruenit: & ibi rerum potitus Rex factus est, qui cum exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater, hoc audito, Damascum aduolat: & cum opera Milesij arcis præfecti urbe Damascenorum potitus esset, per ingratitudinem non remunerauit eum, quod vellet videri terrore urbem, non proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit. progressum enim in eiusdem animi gratia Milesius exclusit, & urbem seruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus infestim rediit ex Arabia: moxq; duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe qua nunc Antipatris dicitur, vsq; ad Ioppense mare, qua solum patebat accessus: excitatisq; muro & per interualla castellis ligneis per C L. stadia, præstolabatur Antiochum at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitū in Arabiem. & cum Arabs primum cessisset, deinde cum decem equitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus præliatus est acriter. iamq; de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post cuius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium quo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoq; in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander vero ad Dion oppidum admoto milite, eoq; vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Gaulanā duxit & Seleuciā: & subactis his quoq;, redegit in suam potestatē vallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectisq; multis crimnibus Demetrio locorum eorū domino, principatu suo illum exuit. & tertio demum huius expeditionis anno domū reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicū vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Ioppen, Iamniam, Azotum, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæam regionem Adora & Marisam, totamq; Samariam & montes Carmelium ac Itabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala: & Moabiticas vrbes, Esebonem, Medabam, Lemnam, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonem cilicium, Pellam. hanc vltimam diruerunt, quod incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere. possidebant & alia Syriæ non obscura oppida quæ imperio suo non iter adiecerant Post hæc Alexander ex teinulentia morbo contracto & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à calidis officijs, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerase-

Antiochus regno à fratre exuitur.

Caparsaba Antipatris dicta.

Antiochi mors, & fames exercitui immissa.

Aretas Rex Cœlesyriæ.

Vrbes aliquot ab Alexandro captæ.

Iudæi Syrorum, Idumæorum & Phœnicum vrbes tenēt.

Pella diruta.

Alexandri morbus.

norum finibus obsidens Ragaba castellum quod vltra Iordanem situm est. Quem videns Regina iam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, siens & seipsam plangens, suam simul & liberorū desolationem lamētabatur. Cui me, inquit, & hos filios reliquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cum non ignores, quàm infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei vt tuis monitis pareat, si velit securè cum filijs regnum obtinere. primùm vt apud milites celet suam mortē, tantisper dum castellum illud capiat. deinde postquam victrix magnificè Hierosolyma reuerta fuerit, Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eā, & cōmendaturos apud populum. posse enim plurimū apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per inuidiam de quopiam male loquantur. nec se ob aliam causam incurrisse totius gēris odium, quam quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma perueneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simula tis permitte vt eo vtantur arbitratu suo, siue insepulto & proiecto dauerí velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sæuire: & pollicere nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio. his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi mastitus populus. Tum ille consuluit ei vt tuis monitis pareat, si velit securè cum filijs regnum obtinere. primùm vt apud milites celet suam mortē, tantisper dum castellum illud capiat. deinde postquam victrix magnificè Hierosolyma reuerta fuerit, Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eā, & cōmendaturos apud populum. posse enim plurimū apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per inuidiam de quopiam male loquantur. nec se ob aliam causam incurrisse totius gēris odium, quam quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma perueneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simulatis permitte vt eo vtantur arbitratu suo, siue insepulto & proiecto dauerí velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sæuire: & pollicere nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio. his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quàm à te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu securè dominaberis. post hæc monita vxori data moritur, mortestate, & tu securè dominaberis. post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui XXVII. vitæ verò vndequinquagesimo.

An. mun. 3887. Ante Christ. nat. 77.

An. mundi 3890 Ante Christum nat. 74.

Alexander cōiugi quomodo securè regnare posset, ostendit.

Pharisæorū in populo licentia.

Alexandri filij Hyrcanus & Aristobulus.

Hyrcanus Pontifex.

Pharisæi administrationis regiæ cōsortes, auidi sunt sanguinis.

CAP. XXIIII.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

ALexandra verò capto castello iuxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnū pertinerent, ex infensis benevolos eos sibi reddidit. tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & Regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac mœstitiam prouocauerunt, vt nullum antehac Regem funerauerint tumptuosius. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandro testamento reliquit. e filijs autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator ocij: minor verò natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eò quod semper vitam ægrè tulisse ea quæ maritus præter officium faceret. illius consilio Pōtificatus Hyrcano obuenit, non tàm ætatis prærogatiua, quàm propter innatam segnitiem: alioqui ex Pharisæorum sententia permissu Reginæ gerebantur omnia: quibus etiam plebs parere vsa est: & si quid cōstitutionum Hyrcanus socer abrogauerat, quas Pharisæi iuxta maiorum traditiones induxerant, id totum lancitum est denuò. Nomen igitur regiæ potestatis Reginam penes. Pharisæos verò administratio. nam hi & [illegible] Reginæ proximos, & vinctis solutionem procurabant quæcunque tamen [illegible] per se prouidebat mulier, & magnum mercede conductorū militum alebat numerum, viresq; suas ita augebat, vt terrori esset circumuicinis

Funus Alexandri.

Hedio & Ruffi. cap. 22. Alexandri

An. mundi 3890. Ante Christum nat. 74.

Aristobulus eiusq; assecla Pharisæorum tyrannidem accusant.

uicinis tyrannis, & obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quæ ea erat eius dimo, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes Regi- nã, vt necaret illos qui Alexandro autores fuerunt iumendi de DCCC. simul viris supplicij: moxq; vnum ex his iugulant Diogenem, deinde alium post alium, donec potentiores conuenientes in regiam, & cum his Aristobulus præ se ferens non placere sibi quæ fierent, &, si occasio daretur, non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quantis rebus gestis & quantis exhaustis periculis fidem suam domino approbauerint, quodq; hac de causa magnis præmijs eos dignatus sit; rogabantq; eam ne omnino in contrarium spes suas verteret, nunc e- nim qui periculum ab hostibus euasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebantq;, siquidem contenti sint iam occisis aduersarijs, propter innatũ affectum quo dominos pro- sequantur, patienter se laturos hãc calamitatem. quod si illi sæuire per- gerent, petebant sibi dari discedendi veniam. neq; enim nisi ipsius Re- ginæ permissu quæsituros sibi incolumitatem, absequi laturos vt ibidem in ipsa interficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi tum Reginæ, si illa dissimulante a maritti inimicis vexentur. Nihil enim libentius audi- rum Arctam Arabum & reliquos tyrannos, quam si ipsa se priuaret tali- bus viris, quorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit quòd si ne hoc quidem velit concedere, & malit indulgere Pharisæorum cupi- ditatibus, saltem per castella se distribueret. se enim quandoquidem for- tuna ita persequatur Alexandri familiares, cõtentos esse in humili sta- tu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cum dicerent, & ad misera- tionem tam casorum quàm periclitantium manes Alexandri inuoca- rent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lachrymæ: sed maximè Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripi- ens. Verùm illi sibipsis causa fuerunt horum malorum, qui fœminæ ambitione imperandi præter æquum commiserunt regni habenas, qua- si vero deessent posteri. Tum illa inops melioris consilij custodiam ca- stellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in quibus res sibi charissimas recondiderat. Nec multo post Aristobulũ filium cum exercitu misit versus Damascum, contra Ptolemæum Men- næum, qui grauis erat vrbi vicinus Sed ille nulla re memorabili gesta domum redijt. Per idem tempus nunciatum est Tigranem Armeniorũ Regem cum D. militum millibus inuasisse Syriam, & breui in Iudæam esse venturum. ea fama non immeritò Reginam & totam gentem ter- ruit: miseruntq; ad eum legatos cum magni ponderis muneribus, obse- crantes tunc Ptolemaidem. Regina enim Selene, alias Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat, vt Tigranem excluderet, ibi inuentum Regem legati roganerunt, vt benefica Regina sua de- que tota gente Iudæorum polliceretur. Ille vero collaudatos quod è lõ- ginquo venissent ad exhibendum sibi officium, iussit omnia bona spe- rare. Capta vero Ptolemaide nunciatur Tigrani, Lucullum, dum perse- quitur Mithridatem, illum quidem non affectum qui iam in Iberiam euaserat, sed Armeniam ingressum vastare eam regionem: quo cognito ille statim domum reuersus est. Post hæc cum Regina in morbum difficilem incidisset, & visum est Aristobulo iam adesse tempus aggredien- di negocium, nocte egressus vno comitante famulo contulit se ad ea ca- stella, quibus paterni amici erant præpositi. Iam dudum enim molestè ferens

Alexandra Iudæis castellorũ custodiam credit.

Aristobulus Damascum contra Ptolemæũ mittit.

Tigranes Syriam inuadens, audito Luculli persequentis Mithridatẽ aduentu domum redit.

An. mundi 3893. Ante Christum nat. 71.

An. mundi 3894. Ante Christum nat. 70.

ferens quæ mater gerebat, tum verò longè magis timebat ne illa mortua totum suum genus veniret in potestatem Pharisæorum: & videbat quàm ineptus erat administrationi frater, ad quem spectabat successio. Conscia verò fuit eius conatus sola vxor, quam domi reliquit cum liberis, ac primùm venit Agaba, vbi Galæstes erat vnus è potentibus, à quo perlibenter exceptus est. Sequenti verò luce Regina sensit Aristobuli absentiam: nec tamen statim suspicata est illum ad res nouandas esse profectum. Verùm posteaquam venerunt nuncij alij super alios, quòd iam hoc iam illud castellum occupasset: nam vno incipiente statim reliqua omnia in eius potestatē se dediderūt: tum demum in magna consternatione fuit, & ipsa Regina & vniuersa gens. sciebāt enim nō multum abesse Aristobulum, quin sibi vsurparet gentis imperium: & vehementer timebant ne pœnas exigeret ab illis qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur vt vxor eius cum liberis custodiretur in castello quod templo erat appositum. ad Aristobulum autem magnus fiebat confluxus, vt iam nec strepitus deesset nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit castella viginti duo, in quibus habens receptaculum, colligebat exercitum à monte Libano & Trachonitide & à tyrannis. homines enim semper pluribus se agglomerantes libenter obtemperabant, sperantes etiam nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo quem ipsi ex insperato res nouas molientem euexissent ad dignitatis regiæ fastigium. Iudæorum autem seniores & Hyrcanus Reginam conuenerunt, & rogabant vt præsentibus rebus aliquod expediret consilium. Aristobulum enim iam penè totam dominationem ad se traxisse, occupatis tot locorum opportunitatibus. se autem non decere, etiamsi maximè ipsa ægrotet, ea superstite consultare, absque illius conscientia. periculum autem iam esse penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent Reipublicæ conducere: habere eos magnam facultatem, vires gentis integras, milites, & in ærario multam pecuniam. sibi enim iam non admodum curæ esse rerū administrationem, nimirum deficiente corpusculo. his dictis non multò post extremum halitum reddidit, exacto anno regni nono, vitæ tertio supra septuagesimum, mulier supra sexum suum egregia, vt quæ mirum in modum honorum & imperādi cupida operibus declarauit suā industriam, quasi exprobrans viris insciti am, qui parum feliciter administrant Respublicas. semper enim præsentibus magis quam futuris intenta, & omnia posthabendo moderatæ gubernationi, neq; ab honestate neq; à iustitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam sibi multis sudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo post amiserit: quia & cum inimicis familiæ luæ sensisse videtur, & rempublicam orbasse præsidibus: quin & posteritatem eius ex reliquijs malæ ipsius administrationis multæ turbulæ originem duxerunt in domo regia. attamen quandiu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atq; hic fuit rerum Alexandræ Reginæ exitus.

An. mundi 3897. Ante Chri. nat. 67.

Morbus Alexandræ, & Aristobuli conatus.

Aristobulus multa castella occupat, & magnus fit ad eū concursus.

Hyrcanus & seniores, Reginam conueniunt, & Aristobulū accusant.

Mors Alexandræ.

Anno mundi 3890. Ante Chri. nat. 65.

Alexandræ fama magnum infortunium incurrit.

FLAVII IOSEPHI

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Decimusquartus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIIII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.*

II. *Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam Regem Arabum.*

III. *Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma.*

IIII. *Hyrcani & Aristobuli legationes, à Scauro petentes auxilium.*

V. *Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerint.*

VI. *Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit.*

VII. *Hierosolymitani portas Romanis claudunt.*

VIII. *Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.*

IX. *Scaurus bello aggressus Aretam, facto Antipatri fœdere cum eo fergit.*

X. *Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.*

XI. *Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur.*

XII. *Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & sacrilegium.*

XIII. *Pompeij in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.*

Cæsar

XIII. *Cæsarin in Aegyptum expeditio, & quam fideli Iudæorum opera adiutus sit.*
XV. *Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.*
XVI. *Cæsaris literæ & Senatusconsulta de Iudæorũ amicitia.*
XVII. *Antipater ex filys sus Herodi Galileæ, Phasaelo Hierosolymorum regimen committit, & quòd Sext. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.*
XVIII. *Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit.*
XIX. *Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.*
XX. *Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.*
XXI. *Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentẽ, Herodes profligatum, è Iudæa pellit.*
XXII. *Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecunijs eum sibi conciliat, quo factum est, vt ille accusatores eius non admiserit.*
XXIII. *Antonius in Syriam prouinciam veniens, Herodẽ cum Phasaelo tetrarchas constituit.*
XXIIII. *Parthi Antigonũ Aristobuli filiũ in regnum reducunt.*
XXV. *Parthi Hyrcanum & Phasaelum captiuos abducunt.*
XXVI. *Herodes Romæ à Senatu Iudææ Rex declaratur.*
XXVII. *Herodis ex Italia nauigatio, & pugna aduersus Antiochum.*
XXVIII. *Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.*

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est, vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ Reginæ rebus & obitu, in præcedenti volumine diximus, nunc quæ deinceps consecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes, quàm ne quid vel per ignorantiam, vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscuratũ expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum quic-

An mundi 3899. *Ante Chri. nat. 65.*

quid lectioni gratiam conciliat & adimit tædiũ: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio, ne suam fidem sequentes fallant, & inducant in errorem aliquem. Cum igitur pontificatum accepisset Hyrcanus, anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit, in quam custodiendi filij & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, vt ante diximus. reliqui etiam eius factionis homines cum victoris metu intra septum fani se recepissent, breui deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus, vt regnaret, & fratrem sineret in ocio frui quę illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo & data acceptaq; fide, iunctisq; dexteris sanctiũ: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Aristobuli.

Aristobulus & Hyrcanus de regno cõtendunt.

Aristobuli cum Hyrcano fœdus.

CAP. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam Regem Arabum.

Hedio & Rufino Cap. 11. Antipater Idumæus fuit. Nicolaus Hyrcani. Antipater Idumæus, vt refert Nicolaus Damascen. Antipater primum Antipas dictus. Antipater Iudæorum potentiores in Aristobulũ concitat.

ANtipatrus autem quidam Hyrcani Idumæus, nomine Antipater, vir pe. uniolus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristoboloquod aperte ludere Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damascenus Iudæus genus deducat a primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt e Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primum vocabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomine: quem ab Alexandro Rege & eius vxore, constitutum ducem totius Idumææ ferunt amicitias Arabum & Gazeorum & Ascalonitarum coluisse, multisque eos sibi conciliasse muneribus. Itaque iunior Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter multam simultatem, clanculariis obtrectationibus effecit, vt contra illum potentiores Iudæorum conspirarent, iniquum esse dictitans sinere Aristobulum incubare vi rapto per iniuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem natu maiorem, eumque ætatis prærogatiua spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assidue, addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti tuæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominationẽ alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quod esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret: quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Aristobulus plane contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. cum igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, tũ destitit tamen quotidiè nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitæ illius. tandè vrgendo ægre obtinuit, vt assentiret fugere ad Aretam Regẽ Arabum, suum quoq; pollicitus auxilium:

liam: idque eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis sit Arabia. præmittitur itaque Antipater ad Regem accepturus ab eo fidem, quod inmicis non dediturus esset suum supplicem: quod vbi ille interposita iude promisit, Antipater ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multò post assumpto eo noctu vrbem egressus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quam erat Aretę Regis Arabum quod esset Regi amicissimus, rogabat eum, vt Hyrcanum in Iudæam restitueret: & instando quotidie dandoque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est, si ope eius reductus regnum recuperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc. Medaba, Nabello, Liuias, Thrabasa, Agalla, Athonę, Zoara, Oronæ, Marissa, Rydda, Lusa, Oryba.

Anno mūdi 5500 Ante Chri. na. 64. Hed. & Ruffinu. cap. 3.

CAP. III.

Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma.

TAlibus promissis permotus Aretas expeditionem suscepit contra Aristobulum, ducens quinquaginta millia pedestris simul & equestris exercitus: noxq; vicit prælio. post eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, desolatus Aristobulus confugit Hierosolyma. Arab autem adducto secum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcanum etiam populo, solis Sacerdotibus non deserentibus Aristobulum. sed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi instabat. Dum hæc ita geruntur instante Azymorum festo quod Pascha vocamus, optimates Iudæorum relicta sua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias, vir iustus, & Deo carus, qui aliquando siccitatis tempore imperrauerat pluuiis precibus pluuiam, tunc in latebras se abdidit, eum de bellum præsentiens. hunc in castra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodum olim sterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Aristobulum & quotquot eius factionem sequebantur, id cum diu recusans cogeretur a turba, stans in medio eorum sic precatus est. Deus rex huius mundi Rex, quoniam & hi, qui mecum stant, tuus sunt populus, & qui oppugnantur, tui Sacerdotes sunt, precor, vince; hos contra illos, nec illos cōtra hos orantes exaudias. Post hæc vota circumsteterunt eū quidā ex Iudęis, viri perditi, & obruerunt lapidibus, quam crudelitatem Deus vltus est cōtinuò, cædisq; Onię pœnas exegit hunc in modū. Dum Aristobulus oppugnatur cum Sacerdotibus, supervenit Pascha, in quo festo nobis mos est, multis Deum honorare sacrificiis. quibus, quia carebant obsessi, rogauerunt suos tribules, vt accepta quantam poterant pecunia victimarum copiam sibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in singula capita, & repræsentari sibi iubentibus, Aristobulus & Sacerdotes libenter id fecerunt, & per funem e muro demiserunt precium, at illi accepta pecunia, non reddiderunt victimas. sed eo progressi sunt impietatis, vt non seruata fide hominibus, Deum etiā fraudarent debitis honoribus. Sacerdotes autem, quibus per pactorum speciem illusum fuit, orauerunt Deum, vt pœnas de tribulibus suis sume-

Aretas contra Aristobulum expeditione suscipit, eumque Hierosolyma confugere cogit.

Aristobulū in templo Arabs oppugnat.

Iudæi in Ægyptum fugiunt.

Onias nō acquiescens petit oni Iudæorum lapidatur.

Violatio fidei, & vltio cæli in suos peccata.

Anno mũdi 3900. Ante Chri. na. 64.

ret: nec dilata est vindicta: sed procella vehemens immissa fecit per totam eam regionem magnam vastationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

CAP. IIII.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

Hed. & Rufinus cap. 4.

Legati Hyrcani & Aristobuli ad Scaurum.

INterea Pompeius Scaurum misit in Syriam, ipse in Armenia distentus bello quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille verò vbi Damascum venit, recens captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti sunt obuiam, tam ab Hyrcano quàm ab Aristobulo, vtrique petentes societatem & auxilium. & cum Aristobulus polliceretur CCCC. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. is enim liberalis erat & abundans pecuniis, & rogabat officium præstari facilius. alter verò pauper erat ac tenax. & cum maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem, adeò munitam & validam, quàm profugos repellere & Nabathæorum turbam, præsertim non valdè ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidionem soluit, denunciãs Aretæ, vt recederet, ni pareat declarandus hostis Rom. po. Et Scaurus quidem Damascum reuersus est: Aristobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæsis circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

Aristobulus contra Aretam & Hyrcanum proficiscitur.

CAP. V.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerint.

Põpelus in Syriã venit, eiq; Aristobulus insigne donum mittit.

NOn multò autem post, cum Pompeius Damascum venisset, & obiret Cœlesyriam: præsto fuerunt ei legati ex vniuersa Syria & Ægypto atque Iudæa. misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: Venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorũ quatuor millibus: & ex Iudæa siue vitis, siue hortus, quod opus Τερπνὸν, id est delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiam nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inscriptione Alexandri Regis Iudæorum: æstimabaturque quingentis talentis. ferturautem missum à dynasta Iudæorum Aristobulo. Paulò post itemrum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo: qui etiam accusabat eos, qui acceperant pecuniam, primum Gabinius, deinde Scaurus, ille CCC. hic quadringenta talẽta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cum iussisset eis ad se disceptatorem venire, incunte vere copiis ex hybernis reuocatis ad Damascenum agrum profectus

Antipater Hyrcani, Nicodemus Aristobuli legati ad Pompeium. Hed. & Rufinus cap. 5.

profectus est: obiterque arcem in Apamia diruit, quam Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem considerauit, virinoxij non minus quàm fuerat: Dionysius Tripolitanus qui secuti percussus est, affinitate etiam ei coniunctus. mille tamen talentis istere-domit se à supplicio, quæ Pompeius erogauit in stipendia militum. excidit etiam castellum Lysiada, cuius tyrannus erat Stlas Iudæus, transiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, montemque medio monte in Cœlesyriam veniens, à Pella Damascum se contulit. ibi & Iudæos audiuit & eorum principes, qui inter se dissidebant Hyrcanum & Aristobulus, sicut gens ipsa ab vtroque. Aiebant enim se nolle esse sub Regibus, quòd patrium institutum haberent, vt sui Dei parerent sacerdotibus: hos autem duos esse quidem è Sacerdotum genere, sed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vt eam in seruitutem subigant. Hyrcanus autem querebatur, quod cum maior natu esset, priuaretur prærogatiua ab Aristobulo: & mitis nam portionem regionis sibi relictam, cætera à fratre vsurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incursare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulsuram fuisse gentem ad defectionem, nisi turbarum concitator esset, atque natus ad violentiam. Attestabanturque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contra excidisse eum è principatu aiebat ob propriam ignauiam, quòd natura ad nihil esset minus idoneus quàm ad obeunda negocia, & ideo venisse eum in publicum contemptum apud suæ gentis homines. Se verò necessario principatum assumpsisse, inuentem ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & pater ipsius Alexander vsus sit. & in testimonium citabat quosdam iuuenes fastuosos, exosos omnibus propter purpureas vestes, capillitij curam, & phaleras ornamentaque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam, & non ad iudicium venerant. Pompeius verò his cognitis, & improbata Aristobuli violentia dimisit eos placide: promittens se venturum in eorum ditionem quàm primum inspexisset res Nabathæorum. interim iussit eos quietos esse, comites habens Aristobulum, ne is alienatus intercluderet ei iter. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promissis profectus est ad oppidum Delium, & inde in Iudæam se contulit.

An. mundi 3902. Ante Chr. 62.

Arx in Apamia diruta.

Ptolemæus Mennæi pecunia mulctatus.

Aristobulus & Hyrcanus à Iudæis apud Pompeium accusati.

Aristobuli cotã Pompeio apologia.

Hed. & Ruffinus cap. 6.

CAP. VI.

Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit.

QVa re offensus Pompeius, assumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damasco cæteraq; Syria copiis auxiliaribus, aliisq; Romanis legionibus quæ ductum eius sequebantur, contra Aristobulum mouit. Vt verò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea versus est initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice sitam Alexandrium. eò quia refugisse Aristobulũ intellexerat, accersiuit illum ad se per nuncios. ille verò multis suadentibus, vt caueret bellum à Romanis, descendit: & cum de iure principatus cum fratre disceptasset, permissu Pompeij rursum in arcẽ se recepit.

Pompeius in Aristobulũ mouet.

Aristob. ex arce ad Pompeium descendit.

An. mundi 3907. *Ante Chr. na.* 61.

idque iterum & tertio fecit, simul spe regni Pompeio obsecundans, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul secundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente autem Pompeio, vt traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non tradituris alioquin: paruit quidem, sed ægre ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo post Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Ponte, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans.

Aristobulus castella Pōpeio tradit. Hed. & Rufinus cap. 7.

Mithridates Rex Ponti à Pharnace filio occisus.

CAP. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ET cum prima castra habuisset apud Hierichuntem, vbi palmeta sunt præstantissima, & opobalsamum prouenit inter vnguenta præcipuū, incisis acuto scrupo fruticibus succi in modum scatens, mane sequenti mouit inde versus Hierosolyma. Tum verò Aristobulus ante adlorum pœnitens obuiam ei venit: & oblatis pecuniis etiam intra Hierosolyma cum admittens, rogabat vt omisso bello quicquid vellet pacate ageret. Pompeius verò data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in vrbem ad accipiēdam pecuniam: qui tamen re infecta rediit, exclusus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehemēter Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad vrbem properat, cætera quidem probe munitam, tantum à septentrionali latere iniuriis expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido exstructo cingitur.

Gabinio pecuniam ab Aristobulo promissam exacturo portæ clauduntur. Hed. & Rufinus cap. 8.

Pompeius Hierosolyma oppugnat.

CAP. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

INtus autem erat dissidium, vrbanis quid opus esset facto non consentientibus. nam quidam censebant vrbem Pompeio dedendam: Aristobuli verò factio excludi eum iubebat & bellum parari, eo quod illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant, & præciso ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiam. ille Pisonī legato suo misso eo cum parte exercitus & vrbis & regiæ cōmisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliaq; propinqua ædificia muniebat. & primum conditiones pacis eis obtulit: quas cum non admitterent, omnia quæ circū erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid vlus posceret. Pompeius verò a Septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erāt autem hac quoque parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam versus vrbem abrupta erant omnia. sublato ponte, qua parte Pompeius erat cum suo cōtubernio, erigebantq; quotidie magno labore aggerē Romani, cædentes circumquaq; arbores, quod opus vbi perfectum est, ægrè completa fossa, per-

Hierosolyma Pompeio partim tradita, partim obsessa

Pompeius templū oppugnare parat.

pter immensam altitudinē, admotis machinis à Tyro aduectis quatie-
bat templum saxis missilibus. sed nisi patrius nobis mos esset p ocium se-
ptimum quenq; diē exigere, non potuissent absoluere aggerē vetanti-
bus aduersarijs. prohibere enim vim inferentes lex permittit, sed opus
facientem, hostē impedire nos nō finit. quod vbi animaduerterunt Ro-
mani, Sabbatis neq; eminus incessebant telis Iudæos, neq; manus cum
eis conserebant: tantum erigebant aggerem & turres, machinasq; ad-
mouebant, vt eis postridie aduersus nos vti possent. Facile est antē vel
hinc discere, quanta pietate Deum colamus, & quàm obseruātes legum
simus, quandoquidē oppugnationis terror nihil obfuit, quominus solē-
nia perageretur sacrificia, bis p singulos dies mane & circa nonā horam
super altari immolantibus nostris Sacerdotibus, ne ne in extremo qui-
dem discrimine sacra intermittentibus etenim capto templo tertio de-
mum mēse, die ieunij, CLXXIX. Olympiade, C. Antonio, M. Tullio Ci-
cerone Coss. hostis quidē irrumpens iugulabat obuios: illi verò ni-
hilominus sacris operabantur, neq; metu mortis, neq; iam cæsorū mul-
titudine absterriti, passuri quicquid haberet victori potius quàm deser-
turi altaria, aut aliquid omissuri præscriptum patrijs legibus. Q autem
hæc non fabula sit in pietatis laudem conficta, sed rei veritas, attestātur
oes qui res à Pompeio gestas cōscripserunt; & in his Strabo ac Nicolaus,
Romanæque conditor historiæ T. Liuius. Nam concussa turri maxima
crebris arietis ictibus, collapsaq; & secum ruinam trahente muri proxi-
mi, certatim infuderunt se hostium agmina. sed primus euasit per rui-
nas Cornelius Faustus Syllæ filius, sequente cohorte militum. mox alia
parte Furius centurio cum suis manipularibus: & inter vtrunq; Fabius
& ipse centurio cum manu suorum valida. Omnia autem erant plena
cædibus, & Iudæorum alij à Romanis confossi cadebant, alij mutuis vul-
neribus. nonnulli per abrupta semetipsos iactabant, aut subiectis in æ-
des ignibus concremabantur, non sustinentes spectare quæ patrabātur
ab hostibus. ceciderunt è Iudæis duodecim millia, Romanorum perpau-
ci desiderati sunt. Captus est Absalomus, patruus simul & socer Aristo-
buli. Læsa etiam est non mediocriter templi religio, humanis ante hac
nec vestigijs penetrati nec oculis. Introgressus est enim in illud Pompe-
ius, & vna cum eo nō pauci alij, & inspexerunt quæ nefas est videre, nisi
solis Sacerdotibus. cumq; intus essent ex auro mensa & candelabrum
& pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in thesauris sacræ
pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum præ pietate attri-
git, sed hic quoque sui similis fuit, & nihil commisit indignum cæteris
virtutibus. Sequenti verò die iussis purgare templum ædituis, & instau-
ratis legitimis sacrificijs pontificarum Hyrcano reddidit, tum propter
alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis autor fuit,
ne arma pro Aristobulo sumerēt. deinde belli cōcitatores secuti puniit:
Faustoq; & alijs qui primum conscenderunt, digna præmia persoluit.
Et Hierosolyma quidem Pop. Rom. fecit stipendiaria, vrbes verò quas
eorum ciues sibi subiugauerant in Cœlesyria, ademptas illis iussit p prio
parere præsidi: & totam gentem prius elatam rebus prosperis, contrax-
intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè diruta instaurauit in
gratiam liberti sui Gadarensis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scyto-
polim, Pellam, Dion, Samariam, Marissam, Azotum, Iamniam, Arethu-
sam sui fuit restituit habitatoribus: ealq; in mediterraneis, præter varijs

An. mundi 3903. Ante Christū natum 61.

Iudæi solennia sacrificia expeditionis tempore peragunt.

Templum captum.

E Iudæis duodecim millia cadunt.

Pompeius templū ingressus nihil attingit.

Alias cap 9. Pompeius Hyrcano Pō tificarum reddit.

Hierosolyma Ro. po. stipendiaria.

Gadara instaurata.

Vrbes Iudæis ademptæ.

An. mundi 3903. Ante Chri. nat. 61.

bellis dirutas. Maritimas verò Gazan, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quæ ab Herode magnificè cõdita, & portubus atq; tẽplis exornatà, Cæsarea mutato nomine appellata est: has oẽs Pompeius liberas esse iussit, prouinciæ contribuit. Quorum omniũ malorum causa fuere Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicem. nam tum primũ libertatem amisimus, subiecti Romanorum imperio: & regionẽ de Syris bello captam reddere ipsis coacti sumus: & insuper plus quam decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de his suo loco dicemus. Cæterũ Põpeius Cœlesyriæ præfectus. Scaurus Cœlesyria vsq; ad Euphratẽ amnẽ & Ægypti terminos Scauro tradita cũ duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciã abijt Romam properans: abduxitq; secum Aristobulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filijs.

CAP. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo ferit.

Medio & Ruffinus Cap. 9.

SCauro aũt ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset, circũuicinos agros populãte, militibusq; laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: missusq; ad Aretam legatus à Scauro, eo q hospes esset, persuasit etiam illi pecunia numerata vastationẽ agrorum redimere sponsor factus pro trecentis talentis. atq; his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quàm ex Aretæ sententia.

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

An. mundi 3904. Ante Christ. nat. 60.

ALiquanto aũt post Alexandro Aristobuli filio Iudæam incursionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionẽ suscepit, Hyrcano iã non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorũ reficiẽdis cogitante, quos Põpeius deiecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionẽ multos Iudæos armauit: collectisq; propere decẽ armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandriũ castellũ, iuxta Coreas fluentem, & Machæruntem in finibus Arabum. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum alijs ducibus. atq; ita Romani cõiuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorũ duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxilijs, occurrerunt Alexandro, sequente cũ reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, vbi cõserto prælio Romani occiderunt hostiũ circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium, inuitabat eõclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cùm multi hostiũ extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, vbi multis cæsis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaq; Gabinius relicta ad oppugnationẽ parte exercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat & quotquot inueniebat vrbes dirutas, ædificari iubebat. atque hoc pacto instaurata

Castella muniuntur.

Gabinius aliquot vrbes dirutas, in Iudæa ædificari iubet.

instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Anthedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idq; mandante Gabinio, quarum posthac habitatio tuta permansit, cùm antè longo tempore desertæ fuissent. His ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandriũ: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petijt Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Macharuntem, & postremo Alexandriũ: quę Gabinius diruit. Cumq; Alexandri mater ad eum venisset, quæ Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romæ asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petijt. moxq; dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum & suum Sacerdotium. deinde constitutis quinq; iuridicis conuentibus, in totidem æquales partes totã prouinciam distribuit: ita vt alij iura peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amarhuntem alij: quarti verò Hierichuntem, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum: iicq; liberati dominis sub optimatum dominatione degebant.

An. mundi 3904. *Ante Christum nat.* 60. Hedio & Ruffinus cap. 11. al. 12. Alexãdrium & alia castella diruta. Quinq; conuentus Iuridici in Iudæa.

CAP. XI.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio Romam remittitur.

Hedio & Ruffinus cap. 12. al. 13. Aristobulus Roma reuersus Alexandriũ denuò munire conatur.

CÆterùm cùm Aristobulus Roma profugus reuersus esset in Iudæã, & conaretur Alexandrium recens dirutum denuò munire, Gabinius misit eò milites ducibus Sisenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occupari non sinerent, & darent operam vt ipsum comprehenderent. nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarum rerum auidi: siquidem & Pitholaus Hierosolymorũ præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo confluxu multi fuere non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occupare Macharuntem, tales dimisit vt inutiles ad moliendum aliquid, assumptisq; tantum armatorũ octo millibus, illuc cõtendit. quos assecuti Romani vicerunt egregiè. quamuis enim repugnantes aliquantisper impressione facta coegerũt terga vertere, occisis eorũ circiter quinq; millibus, reliqui verò dissipati, vt quisq; potuit salutẽ sibi quesierunt. Aristobulus tamen plus mille secũ trahens perfugit Machęrunteram: munieratq; id castrum, & quãuis rebus afflictis, bene sperare non desitit. Sed non vltra biduum sustinere potuit oppugnationẽ, & multis acceptis vulneribus captiuus cũ Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabiniũ adductus est. atq; ita reflante fortuna rursum remissus Romã in vinculis est habitus, postquã regno & Pontificatu potitus est annis tribus cũ dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimisit senatus, cum ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eorũ matri, dum castella traderet: q mox in Iudęã reuersi sunt. Porrò Gabinio paranti expeditionẽ in Parthos, & iã Euphratẽ traijcienti, mutata sententia visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut aliàs indicatũ est. In hac quoq; expeditione ab Antipatro adiutus est frumẽto, armis & pecunijs: & illius consilio Iudæi qui Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem practi sunt. Cæterùm reuersus ex Ægypto deprehẽdit Syriam laborare dissidijs & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuò inuaso per vim Principatu multos Iudæorum ad defectionem impulit: collectoq; magno exercitu regionem

Aristobuli liberi dimissi. Antipater Gabinium Ptolemæum in Ægyptũ reducentẽ adiuuat. Alexander Aristobuli filius Principatum inuadit.

abeundo,

An. mundi 3904. Ante Chri. nat. 60.

obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in mõtẽ Garizim cõpulsos obsedit. Gabinius vero hoc in statu Syriã offendens, Antipatrum pp notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad saniorem mentẽ reductis persuadere, vt meliora sequantur consilia: quod ille sedulo fecit, & multos reduxit ad officium. Alexandro verò potiri non potuit. is enim habens secũ triginta Iudæorum millia, ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis decertare ad montẽ Itabyriũ: quo prælio desiderata sunt ex acie Iudaica decẽ millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, cõtra Nabathæos profectus, hos quoq; profligat vno prælio. Nobiles et Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore ꝙ aufugissent in patriam: tantisq; rebus gestis Romã reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his aũt Pompeij & Gabinij contra Iudæos expeditionibus scribit Nicolaꝰ Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

Alexander à Gabinio victus.

Nabathæi profligati.

Mithridates, Orsanes.

CAP. XII.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, & sacrilegium.

Medio & Ruffinus cap. 13. al. 14.

Crassus aũt expeditionem contra Parthos parans in Iudæã peruenit, & pecuniã sacram quam Põpeius non attigerat, duo millia talẽtorũ abstulit, tocoq; reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorũ millia tẽplum spoliauit. Tulit et trabem ex auro solidã, trecentas minas pendentẽ. Mina aũt apud nos constat duabus libris cũ dimidia. Hãc trabẽ ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, nõ præ malicia: nã erat vir bonus & iustus: sed cũ concreditã haberet auãrorum tẽpli custodiam, ex hac trabe pendentiũ, quorũ admiranda pulchritudo erat & apparatus p̃ciosissimus: videretq; Crassum totũ esse in colligendo auro, timens oĩbus tẽpli ornamẽtis, trabẽ hanc redemptionẽ pro omnib. ei dedit: cùm prius eũ iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturũ, cõtentum eo quod ipse traderet, æstimatũ plurimis autorum millib. Hæc trabs inserta erat trabi cauæ ligneæ, ꝙ cæteris omnib ignotũ solus sciebat Eleazarꝰ: Crassus tñ & hanc, p reliquo tẽpli auro accepit, & mox violato iureiurando totũ quantũ intus erat egessit. Nec est mirandũ tantas diuitias in nostro tẽplo fuisse, cuius Deũ cum oẽs vbiq; terrarũ Iudæi venerentur ac colant, tam ex Europa quã ex Asia longo tempore huc eas cõtulerant. Nec ad iactationẽ conficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cùm alij multi, tum Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates aũt misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniã quam Cleopatra Regina ibi deposuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet quod hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerunt metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeo munitam & templum, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexãdrinos Iudæos hoc fecisse est credibile, quibus nihil erat à Mithridate periculi. Idem Strabo alibi testatur Syllam quo tempore in Græciam traiecit gesturus bellum contra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenem agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleuerat. sic enim scribit quatuor erant genera in Cyreneusium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi, hos iam in omnes

Crassus iuramenti dati violator.

Templi Hierosolymitani diuitiæ vnde.

Strabo Cappadox.

omnes vibes subrepsit, nec est facilè inuenire locum in vrbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eisdem solitæ parere dominis, aliæq; multæ regiones horum ritus admiserunt: aluntq; congregationes Iudæorum maximas, tēpore coalitas, & vtentes institutis domesticis. Per Ægyptum sane etiam coloniæ sunt eius gentis, ablq; eo quod Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersijs ex iure diriмat, & contractus atq; pacta rata habeat, non aliter quàm fit in absoluta Republica. Inualuit itaq; hæc gens in Ægypto eò quod antiquitus originem inde habeat, & facilè migretur eo propter vicinitatem. In Cyrenaicam verò regionem inde transijt vt conterminam, quemadmodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterum Crassus rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionem inualit: vbi cum omnibus copijs perijt: sicut aliàs narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cum venisset Tyrum, inuasit etiam Iudæam. Vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè XXX. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoq; qui Aristobuli partes fouebat, interfecit horrante Antipatro, qui plurimū apud eum poterat, & maximam inter Idumæos auctoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illustri inter Arabas loco natam, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaelus & Herodes qui postea regnauit, & Iosephus atq; Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi coniunxit & amicitia, sed maximè Arabem, apud quem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copijs ad Euphratem se contulit, ibique Parthis se oppositit, quemadmodum & ab alijs scriptoribus est memoriæ proditum.

An. mundi 3911. Ante Christum nat. 53. Crassus in Parthia perit. Cassius Parthis resistit.

Antipatri vxor & filij.

An mundi 3917. Ante Christum nat. 47.

CAP. XIII.

Pompeÿ fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

ALiquanto autem post Cæsar occupata Roma, & Pompeio vnà cum senatu vltra mare Ioniam fugato, solutum vinculis Aristobulum decreuit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus, quò facilius ordinaret prouinciam. sed is breui frustratus est sua spe quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remissum mandaut repōni in Regum conditorijs. Scipio verò iussu Pompeij iecuri percussit Alexandrum Aristobuli filium, eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat, & hic quidem apud Antiochiam affectus est supplicio fratres verò eius ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis quæ sita est in monte Libano. tum misso Philippione filio Ascalonem ad vxorem Aristobuli, iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem. deinde verò occiso prius eo Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non destitit.

Hedio & Rufinus cap 14. al. 15. Aristobulus vinculis solutus, veneno tollitur. Hedio & Rufi. cap. 15. alio. Cædes filij Aristobuli.

Cæsarin

CAP. XIIII.

Cæsarꝭ in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit.

An. mundi 3917. Ante Christum nat. 53. Hedio & Rufinus cap. 61. al. 17.

POst Pompeij autem obitum & victoriam Cæsaris, bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vtui fuit Antipater Iudæorum gubernator, idq; mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium, & circa Ascalonem hærente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitq; cum Arabum primatibus vt & ipsi venirent auxilio: eiusq; potissimum opera è tota Syria auxilia contracta sunt. nam certatim opem tulerunt Cæsari Iamblichus dynasta & Ptolomæus eius filius, & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens, & vrbes penè vniuersæ. Mithridates verò motis è Syria castris peruenit Pelusium, & non receptus ab eius loci hominibus vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater, primusq; deiecta quadam muri parte aditum cæteris irrumpentibus in vrbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Ægyptij, qui regionem quæ Oniæ dicitur incolũt. Hos Antipater vt tribules in partes suas traduxit. maximè cum ostendisset Hyrcani Pontificis literas, in quibus rogabantur, vt amicos sibi necessarijs. Qui moti auctoritate Antipatri ac Pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiuerunt, & ille eò profectus hos quoque adiunxit suis patribus.

Antipater Mithridati in capiendo Pelusio operam nauat.

Iudæi Ægyptij in Oniæ regione ab Antipatro Cæsari consociati.

Memphis in Ægypto.

CAP. XV.

Antipatri res gestæ, & cum Cæsare amicitia.

POstquam autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbaturq; cladem acceptutum, nisi mature præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui iam aduersarios profligauerat, exemptis socijs periculo, Ægyptios iam vincentes cœpisset terga vertere: qui adeò fugientibus institit, vt castra quoque hostium caperet: aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingentos desiderauit, Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenuè fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita vt Cæsar & tunc eum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius forti opera vsus sit: in quibus certaminibus etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Cæsar magnos honores contulit, tam in Hyrcanum quem confirmauit in Pontificatu, tam in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò

Conflictus Ægyptiorũ & Mithridatis ad Delta.

Aliàs cap. 19. Mithridates Antipatrum apud Cæsarem laudat.

Hyrcanum Cæsar in Pontificatu confirmat, Antipatrum ciuitate Romana donat.

verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinij sic scribens: Postquam Mithridates in Ægyptum inuasit, & cum eo Hyrcanus Iudæorum Pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribit: Mithridatem primò solum venisse. accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxisse, & eiusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse, in hisque Hyrcanum Pontificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem veniens, questus est de patris infortunio, quòd propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus à Scipione securi percussus. rogabatq; vt sui misereretur, paterno principatu electi. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum, quòd per vim principatum gentis gererent, nec abstinerent ab ipsius iniurijs. Antipater verò causam suam egit diluens obiecta crimina: Antigonumq; seditionis & nouarum rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem merito Romam vinctum pertinaciam, perpetuum hostem & inimicum populi Romani. Fratrem verò huius cõuictum latrocinij debitas pœnas Scipioni dedisse, & non per iniuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus Hyrcanum Pontificem declarauit, Antipatro dynastiam quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Iudææ declarauit.

An. mundi 3919. Ante Christum nat. 45.

Strabo.

Asinius.

Hypsicrates.

Antigonus Aristobuli filius apud Cæsarē Hyrcanum & Antipatrum accusat.

Antipater obiecta crimina diluit.

Antipater Iudææ Procurator declaratus.

CAP. XVI.

Cæsaris literæ & Senatusconsulta de Iudæorum amicitia.

HYrcano verò etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam. iacebant enim vsq; ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerãt diruta. deditq; hac de re in vrbem literas ad consules, vt decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet. L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum Idibus Decembribus in æde Cõcordiæ, præsente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quæ Alexander Iasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorotkei, legati Iudæorum viri optimi & socij nostri petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. beneuolentiã: qui phialam & clypeũ ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum quinquaginta millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac Reges, vt per regiones eorum atq; portus securè possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani Pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitis beneficijs: miseruntq; ad eum decretum scriptũ in hanc sententiã. Sub Iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, Panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducib. decretũ Atheniensium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis vndecima, concilio Iudicum facto in theatro: suffragia

Hedio & Russinus cap. 17. al. 18. Hyrcanus Hierosolymis Cæsare permittente, mœnia restituit.

Senatusconsultum Romanorũ de renouando fœdere cum Iudæis.

Ab Atheniensibus honor Hyrcano habitus.

An mun. 3911. Ante Christū nat. 53.

suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos & assessores ex populo. Dionysius Dionysij dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri Pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tàm publicè quàm priuatim ciues nostros beneuolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Atheniensiũ vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiam curat in reditu, idq; multorum constat testimonijs: visum est nunc Theodotio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quàm propensus sit ad benè merendum de nostris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergò corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & Præconia voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusinijs, & in gymnicis certaminibus: curæq; esse nostris ducibus, vt dum ille in amicitia nostra perseuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exsequantur sedulò: quò perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos vitos gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benè merendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero qui ad illum decretum hoc perferant, hortenturq; vt acceptis his honoribus certet nobiscum beneficijs. & hactenus de collatis à populo Romano & Atheniensi in Hyrcanum honoribus.

Hedio & Ruffi. cap. 18. Cæsar è Syria proficiscitur. Antipater in Iudæa nouarum rerum cupidos cõpescit.

Porrò Cæsar ordinatis rebus Syriæ cum classe profectus est. Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus ante omnia disiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compescuit, tum minis agens tum consilijs. Fore enim vt si Hyrcano contenti sint Principe, feliciter degant fruendo suis quisq; possessionibus: sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis capient, se quidem pro Præside habituros dominum, Hyrcanum verò pro Rege tyrannum, tum Romanos atq; Cæsarem acerbos hostes pro Principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerint. atq; his monitis ille regionem totam composuit.

CAP. XVII.

Antipater ex filijs suis Herodi Galilææ, Phasaelo Hierosolymarum regimen committit, & quòd Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

Alias ex. 20. Antipater Phasaelo Hierosolymorum, Herodi Galileę regimen cõmittit.

CÆterum cum Hyrcanum stupidum ac segnem animaduerteret, Phasaelum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumuicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezechiam primarium latronem, & cæterorum ducem Syriæ fines incursare ac prædare solitum, affecit

Ezechiã primarium latronem cum sociis Herodes supplicio afficit.

supplicio

supplicio cum multis latrocinij socijs: quod eius factum magnã ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi securè possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit: cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. quapropter etiam Phasaelus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis studuit quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negocia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est, vt Antipater haud secus quàm si Rex esset à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominum. Nec tamen rebus tam secundis more cæterorum hominum deprauatus est, quò minus Hyrcano fidem seruaret atque amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes eum cum filijs tantopere crescere, tam fauore gentis, quàm Hyrcani pecunijs & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniã eis mitteret, ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntesque Hyrcanum apertè iamincusabant Antipatrum. Quousque tandem dissimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filijs succinctos principatus opibus tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, néue te securum putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxta negligens. neque enim procuratores tuos amplius agunt: noli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Galilæam cum plerisque alijs interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem quantumuis scelestum non sinunt affici supplicio, nisi prius damnatum ex sententia iudicum. iste verò hoc ausus est, prius quàm à te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus est. accenderunt autem eius iam matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hæ per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum Regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram consessu Iudicum facti sui ratione cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicẽdam causam euocat. at ille præsto fuit præmonitus tamen à patre, vt non priuati more, sed cum comitatu ad se tuẽdum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem sed tamen sufficientem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanũ terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin & Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum vt eum absolueret, minis si contrà feciisset, additis. Quod quidem facile ab illo impetratum est, ne qua tristiore iudicum sententia feriretur, quandoquidẽ amabat eum non secus atq; filium. Cumq; constitisset antè iudicium vnà cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisquam eorum qui absentẽ accusauerant, ausus est hiscere: sed hærebant inopes consilij. Tum vnus quispiam Sameas nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgens sic exorsus est:

An. mundi 3922. Ante Christ. nat. 42.

Sex. Cæsar administrator Syriæ.

Phasaeli Reipublicæ forma.

Antipater etsi in magno honore habitus, Hyrcano tamen fidem seruat atq; amicitiam.

Antipater Hyrcani pecunijs Romanos sibi deuinctos, Iudæos verò inuisos reddit.

Antipatrum & Herodem apud Hyrcanum Iudæi accusant.

Herodes in Ius vocatus cum comitatu cõparet.

Sext. Cæsar ad Hyrcanũ vt Herodem absolueret, scribit.

An. Mundi 3922. *Ante Chri. nat. 42.*

Sameas è iudicib⁹ vnus, Hyrcano reliquisq; iudicib. eędem ab Herode imminentē prædicit, cuius rei veritatē postea euentus cōprobauit.

Sameam Herodes in honore habet.

Herodes ab Hyrcano admonitus fuga sibi consulit, & in iudicio amplius nō cōparet. Aliàs cap. 21.

Sext. Cæsari Herodes pecuniam numerat, Cœlesyriæ præfectus Hierosolyma inuadit, sed Antigoni patris, & Phasaeli fratris hortatu obsidionem soluit.

Hedio & Ruf nas cap. 19.

Hyrcani ad cęsarē legati.

Iudæis à Ro. Asiæ & Europæ Regibus magnus honos habitus.

Equidem iudices, tuq; Rex, nec ipse vnquā vidi quenquam qui ad causam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec puto posse proferre huiusmodi quempiam: sed quisquis hactenus apud hunc consessum iudicandū se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculū, ac captantis misericordiā, atratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes cædis reus & tā graui obnoxius crimini, adstat hic purpuratus & crine bello cōposito, cū armatis stipatoribus: vt si capitalem iuxta leges sententiā in eū tulerimus, nobis mactatis ipse euadat illata vi legibus. Verum ista non succenseo quòd maiorem incolumitatis suæ quam legum rationem habeat, sed vobis magis & Regi qui hāc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentē esse Deum, & quod iste quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis. & vos aliquando & Regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos iudices & Regē quoq; sustulit, excepto vno Samea, hunc enim in honore habuit propter iustitiā, & quia post obsessa vrbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Porrò Hyrcanus animaduertens Iudices propensiores ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit, & clam eum admonuit, vt fugæ sibi consuleret. non enim esse remedium aliud. atq; ita ille secessit Damascum, quasi Regem fugiens: cumq; conuenisset Sex. Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palam præ se tulit quòd non esset compariturus si denuò citaretur ad iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Cæterùm cum Sex. Cæsar accepta pecunia Herodem præfecisset Cœlesyriæ, vehementer timuit ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd iussus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu & precibus cohibitus est quò minus inuaderet Hierosolyma, placantium eum & togantium, vt terruisse cōtentus, re ipsa læderet neminem, néue vlterius aduersus autorem suæ dignitatis procederet. Debere etiā eum non tam meminisse quòd citatus sit, quàm quòd absolutus etiam, & gratiā habere quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandum quoq; quàm periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his vel illis annuat victoriam: atq; eo minus tum eam esse sperandam, quando non solùm contra Regem suum & altorē bellum moueat, verùm etiam benè meritum, ipse nulla affectus iniuria. nam si quid illi nunc obijciat, non ipsius esse culpam sed consultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis conciliēt. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes quòd potentiā genti declarauerit. atq; eo tum in statu res fuerunt Iudaicæ. Cæterùm Cæsar Romā reuersus expeditionē parabat in Africā contra Scipionē & Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt cōfirmaret cœptam societatē & amicitiā. Nunc videtur mihi operæprecium percensere omnes honores genti nostræ à Romanis imperatoribus habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuersis notum sit, quòd tàm ab Europę quàm ab Asiæ Regibus obseruati fuerimus propter fidem ac fortitudinē. Quoniam aūt multi nos odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerū scriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata sint, apud nostrates seruata & alios quosdam

quosdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc publicè dedicata sunt in vrbibus, atq; etiã in Capitolio, & columnis insculpta sunt æreis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriam attestatus est Iudæis inscriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vsurus sum. apponam etiam senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris, quæ ad Hyrcanum & nostram gentem attinent. C. Iulius Cæsar. Imp. & Pont. max. dictator iterum, Sidoniorum magistratibus, senatui & populo salutem. Si valetis benè est, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac Pontificem attinet, vt in publicis vestris monumentis reponatur, inscriptum græcis & latinis literis in ærea tabula. Est autem hoc. Iulius Cæsar imp. iterum & Pont. max. de consilij sententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudæus & nunc & præteritis tẽporibus tam pace quàm bello bonam ac fidelem operam in nostris negotijs præstitit, sicut ei multi imperatores attestati sunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum 1500. militibus, & ad Mithridatem à me missus virtute cessit nemini: has ob causas Hyrcanum filium Alexandri, & eius liberos ethnarchas Iudæorum esse iubeo, & põtificatum Iudæorum perpetuo retinere more patrio, esseque ipsum & filios eius nostros socios, & re in amicorum nostrorum recipi numerum. Iura quoq; omnia pontificalia habere ipsum & filios decerno. & si qua cõtrouersia exorta fuerit de Iudaica disciplina, iudicium penes ipsum esse. ad hæc nec hybernа militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæsaris consulis, placita, concessa, decreta, sic habent: vt filij principatum gentis Iudæorũ, & donata sibi loca possideant: vt pontifex ipse ac ethnarcha Iudæorum iniuriam passis adsit: vtq; ad Hyrcanum Alexandri filium Iudæorũ pontificem mittantur legati acturi de societate & amicitia. dedicariq; æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Ascalonem, in templis, inscriptam Romanis atq; Græcis literis: vtq; hoc decretum apud omnes omnium vrbium quæstores ac magistratus publicetur, quò pro amicis habeantur, & legatis eorum hospitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæsar, imperator, dictator, consul, honoris, virtutis, & benignitatis causa, concessit in commodum S. P. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium, eiusque filios Pontifices ac Sacerdotes esse Hierosolymorum totiusque gentis, iure quo & maiores eorum hoc Sacerdotium gesserunt. C. Cæsar quintum Coss. decreuit habere & munire Hierosolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac etnarcham secundum suam voluntatem, & vt Iudæis secundo locationis anno de reditibus eorum subducant, immunesque sint ab Angarijs & vectigalibus. C. Cæsar imper. iterum, statuit vt singulis annis tributa pendant Hierosolymitani pro sua ciuitate Ioppe excepta, absque anno septimo, quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo, neque fructus arborum colligunt, neq; seminant: vtq; in Sidone secundo quoq; anno tributum reddant quartam partẽ satorum: & ad hæc Hyrcano eiusq; filijs decimas persoluant, sicut hactenus eorũ maioribus. Vtq; nullus vel præses, vel dux, vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: néue militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunq; alio nomine: sed sint immunes ab omnibus molestationibus. Quæcunque etiam

An. mundi 3922. Ante Chri. nat. 42.

Iul. Cæsar. apud Alexan. inscriptione columnæ æreæ. quòd Iudæi Alexandrinæ ciuitatis ius habeant attestatur.

Senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris de honoribus, priuilegijs, præeminentijs, libertatibus, & immunitatib. Iudæorum.

An. mundi 3922. *Ante Chri.* nat. 42.

postea parauerunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi, dum in populi Romani amicitiam reciperentur, placere ipsorum esse quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cum suis filijs, tam ab eius agri aratoribus, quàm vectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur annua modiorum 20675. excepto anno septimo, quem vocant Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & sui maiores ante eum possederunt, placet Senatui eundem Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerant, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. concessa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia Reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Romani possederant, placere senatui, vt Hyrcanus Iudæorum etnarcha habeat. esseque ius Hyrcano eiusque filijs, & legatis ab eo missis ludos & gladiatores spectandi inter senatores sedentibus. Vtque quotiescunque postulauerint à Dictatore aut Magistro equitum in Senatum introducantur, & responsum eis omnibus intra decem dies reddatur, si quid à senatu decretum fuerit. C. Cæsar Imp. Quartus. Cos. Quintus perpetuus dictator, huiusmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij Pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. Quandoquidem mei antecessores imperatores testimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudæisq; tam in prouincijs quàm apud S. P. Q. R & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum est nos quoq; horum meminisse, & dare operam, vt Hyrcano ac Iudæorũ genti filijsq; Hyrcani à S. P. Q. R. pro suo erga nos fauore gratiæ referantur. C. Iul. Cos. Patrianorum magistratibus S. P. Q. R. Accesserunt me in Delo Iudæi & quidam de colonijs Iudæorum, præsentibus etiam vestris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo veratis eos vti patrijs sacrificijs & ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduersus amicos nostros & socios fieri, veta-riq; eos viuere suis moribus, & cõferre pecunias in epulas ac sacrificia, quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæsar Cos. in edicto quo interdixit in vrbe sodalitia, hos solos neq; pecunias conferre, neq; conuiuia parare vetuit. Ego quoque cum alia sodalitia interdixerim, hos solos sino iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos, si quod decretum fecistis contra amicos nostros & socios, id abrogare propter eorum virtutem & erga nos benevolentiam. Post mortem autem Cæsaris Mar. Antonius, P. Dolobella Cos. aduocato senatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum postulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolobella etiam acceptis ab Hyrcano literis scripsit per vniuersam Asiam, & primæ eius prouinciæ ciuitati Ephesiorum, in hunc modum. Dolobella Imperator Ephesiorum magistratibus S. P. Q. S. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarchæ Iudæorum mihi retulit de ciuibus suis quòd militare non possint, eo quòd neq; arma gestare neq; iter facere eis fas sit diebus Sabbathis, neque victum more patrio possent sibi quærere. Quamobrem ego quoque quemadmodũ alij ante me imperatores immunes eos volo à militia, permittoq; vt patrijs vtantur moribus, conueniens

Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolobella in Senatum introducũt.

Dolobella Ephesiorum ciuitati scribit.

uenientes sacrorum causa, sicut leges eorum postulant, & conferentes in offerenda templo sacrificia. voloque vt hæc ipsa scribatis per vrbes prouinciæ singulas. Atque Dolobella Hyrcano per literas roganti gratificatus est. L. autem Lentulus Coss. pro sententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergò esse immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas octobreis. Multa itaque exstant & alia huiusmodi senatusconsulta & imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem nostram aliasque vrbes, & rescripta de iure nostro ad prouinciarū præsides, de quibus propter hæc, quæ hoc loco inseruimus, credere facile est his, qui nostra scripta candidè lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostræ cum populo Romano amicitiæ, ostensis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc, vsque durantibus, duraturisque in posterum, omnia hic apponere superuacaneum ac molestum duximus, existimantes neminem fore tam difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata sit quæ per ea tempora nobis cum populo Romano intercessit amicitia & societas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa huiusmodi. Cecilius Bassus vnus è Pompeianis per insidias interfecto Sex. Cæsare ipse occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum est circa Apamiam, Cæsarianis ducibus contra eum venientibus cum equestribus ac pedestribus copiis: ad quos & Antipater misit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum à Cæsare, ideoque repetendas pœnas ab eius interfectore iustum existimans. Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his qui cum Cassio & Bruto coniurauerant in Senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriæ proditum est.

An. mundi 3922. Ante Chri. na. 41.

L. Lentulus Consul pro Iudæis sententiam dicit.

Cōclusio Iosephi de Decretis.

Cecili⁹ Bassius Sex. Cæsarem interficit.

Marcus Sex. successor in Syria.

Cęsar à Cassio & Bruto occisus.

CAP. XVIII.

Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit.

BEllo deinde ciuili post cædem Cæsaris exorto, consularibus aliis aliò discurrentibus ad parādos exercitus, Cassius in Syriam venit, occupaturus eum, qui circa Apamiam erat, exercitum: solutaque obsidione tam Marcum quàm Bassum in suas partes pertraxit: obeundoque ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauia. sed maximè Iudæam afflixit, plus quàm septingētis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res vbique turbatas videns, partem eius pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho sibi parum amico, partem quibusdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Cassium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur consilium, iam tum Romanorum alieno sumptu captare benevolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsæ ciuitates venum dabantur viuà cum suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna. Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Cassius hastę subiecit. adeò autem exacerbatus erat, vt etiam Malichum

Hed. & Rufinus ca. 20.

Cassi⁹ in Syriam venit, & plusquàm septingenta argēti talenta à Iudæis exigit.

Herodes Cassium ex Galilæa pecunia sibi uincit, de-

An. mūdi 3923. Ante Chr. 81.

interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de suo missis, fororē eius leniisset. At ille post Cassij discessum maximè insidiatus est Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi securitatem se paraturum existimans. nec tamen latuerunt Antipatrum eius consilia. nam cum hoc sensisset vltra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verum Malichus vir callidus

41.
Malichus Antipatro insidiatur, deierat & eidem reconciliatur.

inficiabatur insidias, deierans apud Antipatrum & filios, quòd, Phasaelo Hierosolymorum præsidium tenente, Herode verò habente arcem custodiam, ne in mentem quidem sibi vnquam tale aliquid venerit. & videns non succedere quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro, Marco Syriæ præsidente. qui postquam intellexit res nouas in Iudæa molitum Malichum, minimum abfuit quin eum interficeret, quem tamen Antipatri precibus donauit incolumem.

CAP. XlX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

Cassius & Marcus Herodem Cœlesyriæ ducē faciunt.

Malichus Antipatrū veneno necari procurat.

SEd Antipater imprudens seruauit Malichum, vt se perderet. nam Cassius & Marcus coacto exercitu Herodem totius Cœlesyriæ ducem fecerunt, attributis ei nauālibus, equestribus & pedestribus copiis, regnum etiam polliciti post finitum bellum quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Cæsarem. Malichus verò tum maximè timens Antipatrum, decreuit è medio tollere corruptoque pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem, & assumpta armatorum manu suscepit ciuitatis gubernacula. Cæterum postquam Herodi ac Phasaelo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis Malichus strenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: seque vertit ad excolendum monumentum quod patri structerat. Interim Herodes veniens Samariam, eamque nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere. non multò autem post instante Hierosolymis festo, & ipse venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, prætexens nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor palàm lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat sibi satellitium. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed vitandam suspicionem vicissim comiter tractare Malichum.

Herodes

CAP. XX.

Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.

An. mundi 3923. Ante Chri. nos 41.

ATtamen Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit vt vlisceretur parentis iniuriã: clam etiam mandauit tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cumque capta à Cassio Laodicia, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices suspicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illum in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibiipsi principatum eius acquirere. Sed consilijs eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, præmisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egressi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderunt hominẽ. quo facto Hyrcanus adeo est attonitus, vt obmutuerit. tandem ægrè ad se reuersus percontabatur Herodem, quid hoc rei esset, & quis interfeciisset Malichum. & audito factum esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atque ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. Porro Cassio profecto è Syria, apud Iudæam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phasaelum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes verò ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præpeditus est: donec Phasaelus per se superato Felice, in turrim primum compulsum, incolumitatem deinde pactum abire passus est. quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauiter, quòd post accepta à se multa beneficia, inimicis suis fauorem impenderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cætera Masadam longè munitissimum. Vt igitur conualuit Herodes contra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumitatem dimisit.

An. mundi 3924. Ante Chr. no. 40.

Felix Hierosolymis Phasaelum adoritur, à quo tamen superatur.

CAP. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum, è Iudæa pellit.

ARistobuli autem filium Antigonum, qui conciliato sibi pecuniis Fabio exercitum comparauerat, Ptolemæus Mennæus adoptat propter affinitatem. hunc etiam Marion adiuuabat, apud Tyrios ope Cassij tyrannidem adeptus, per Syriam quoque tyrannidem exercens, dispositis in ea præsidiis, atque etiam in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, & præsidiarios Tyrios clementer dimisit, donatis ex his nonnullis propter benevolentiam qua ciuitatem eorum prosequebatur. His peractis occurrit

Antigonum Aristobuli filium Ptolemæus Mennæus adoptat.

An. mundi 3924. Ante Chr. ann. 40.

Antigono, eumque prælio superat, & vix extremos Iudææ fines ingressum inde profligat. Quamobrem reuertentem Hierosolyma corona tam Hyrcanus honorauit quàm populus. Iam enim gener per sponsionem ascitus erat in Hyrcani familiam, quò libētius eius tutelam susceperit, ducturus Alexandri Aristobulo geniti filiam, Hyrcani verò ex filia neptem, ex qua postea pater factus est filiorum trium & duarum filiarum. Duxerat autem etiam antè vxorem è suis popularibus Dorem nomine, ex qua suscepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Herodes Antigonum ex Iudæa expellit.

Herodes Mariammē Hyrcani ex filia neptem ducit.

Doris, Herodis vxor.

CAP. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecuniis eum sibi conciliat, quo factum est, vt ille accusatores eius non admiserit.

CÆterum Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare deuicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam, proficiscitur. qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Adeserant & Iudæorum primates, Phasaelum & Herodem accusaturi. Quasi in speciem solum regnaret Hyrcanus, re autem verâ tota potestas esset penes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat, quo factum est, vt ne ad colloquium quidem aduersarios eius admiserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum præsto fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans, vt quos Iudæos Cassius præter belli ius captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatem vindicaret: & agros per Cassium adempros genti restitueret. Quorū postulata Antonius æqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudæis, simulq; ad Tyrios misit decretum hanc sententiam continens. M. Antonius Imp. Hyrcano pontifici ac ethnarchæ Iudæorū salutem. Si valetis benè est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Iosephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam prius Romæ legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes quanta nos prosequaris benevolentia. quare cognitam non tam ex verbis quàm operibus vestram amicitiam, & mores compositos ac pios, non cōplecti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarij nostri ac populi Rom. incursauerunt, nec sacratis locis, nec ciuitatibus parcentes, neque iusiurandum præstitum seruantes: nos non tam priuatum nostrum negotium agentes, quàm sacrosancta defensione Reipub. in diuini simul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus sol ipse auersatus videtur, & ingratis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priscam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis opportunis locis & vsque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum iniusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessusq; à nobis, addidit se Cassio

Pecunia corruptus Iudex.

Hyrcani & Iudæorū legatio Antonio coronā auream offerens, vt Iudæos à Cassio captos in libertatem vindicaret, rogat.

Antonius Hyrcano de Cassij & Bruti rebus & morte scribit.

se Cassio socium exitij.qui postquam meritas pœnas dederunt,pace nos in posterum fruituros speramus,&Asiam conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim nostra opera vniuersum Asiæ corpus velut è graui morbo recolligere se incipit.Cùm igitur etiam de te cum tua gente augendo ornandoq; cogitem,curæ mihi erit,quicquid in rem vestram fuerit.edictum etiam oppidatim proposui,vt quotquot vel liberi, vel serui sub hasta à C.Cassio Cassianisuæ venundati sunt,liberè dimittantur.Voloq; vt quæ mea & Dolobellæ benignitate vobis concessa sunt, eappetuo rata sint.Tyrios quoq; iubeo,vt iniuriam à vobis abstineãt,& quicquid de Iudæorum finibus occupant,id totum restituant.Coronam autem quam inisisti accepimus. M. Antonius Imp. Tyriorum magistratibus S.P.Q.S. Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pōtificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idq; factum quo tempore nostri aduersarij tenuerunt eam prouinciam.Quoniam igitur pro imperio bello suscepto, iustitiæ pietatiq́ue prospicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiam vobis pacem esse cum nostris socijs: & quicquid ab aduersarijs nostris accepistis, habere vos non permittimus,sed iubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit neque exercitum, sed quæ per vim corripuerunt,largiti sunt ministris suæ violentiæ.quando igitur illi meritas pœnas dederunt,æquum censemus, vt socij nostri ea quæ ante habuerunt,nemine vetante retineant: vosq; si quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, postquam C.Cassius bellum illicitum in nostra prouincia mouit,occupastis,eos reddatis:neue vllam vim interponatis, quò minus ad pristinos dominos redeant. quòd si aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primum ad ea loca venero integrum vobis erit ius vestrum repetere,id quod etiam socijs nostris peræquè integrum seruabimus. M.Antonius Imp. Tyriorum magistratibus S. P. Q. S. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conspicuo proponi, vt legi possit ab omnibus. M.Antonius Imperator ac triumuir dixit:Quoniam C. Cassius hoc perturbato rerum statu alienam prouinciam & militem præsidiarium inuasit,& sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastauit Iudęorum gentem amicam popu.Roma.insolentia eius nostris armis perdomita,iudicijs atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata restituantur nostris socijs.& siue corpora Iudæorum,siue bona diuendita sint, illa in libertatem, hæc ad pristinos reuertantur dominos. Quj verò contra edictum hoc nostrum fecerit,pœnas daturus est:& qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus.Eodem ferè exemplo Sidonijs,Antiochensibus,& Aradijs scripsit:visumq́ue est hoc loco etiam hæc inserere,argumento futura quanta prouidentia nos dignatus sit Romanus populus.

An. mundi 3924. Ante Christum ann.40.

M.Antonius Tyriorum Magistratib. scribit, & vt Hyrcano ac Iudęis regionem,bona, & libertatē ademptam restituerent iubet, saluis tamen tallandis.

CAP. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens,Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

Hedio & Ruffinus Cap.21. Cleopatra in Ciliciam ad Antoniū venit.

POst hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiam,amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursum

An. mundi 3924. Ante Christū natum 40.

Herodes à centum Iudæis apud Antonium accusatus.

Antonius Phasaelum & Herodem Tetrarchas constituit.

Mille Iudæi Herodē accusaturi Tyrum conueniunt, qui partim trucidantur, partim vulnerantur & fugantur.

centum è Iudæorum gente potentissimi venerunt ad eam, vt accusarēt Herodem vnà cum suis, electo ad hoc eloquentissimo quoq; è suo numero. Iuuenum aūt causam defendendam Messala suscepit, assistente simul & Hyrcano, qui iam socer factus fuerat. Antonius verò audita vtraq; parte apud Daphnen, scisciatus est ex Hyrcano, vtra pars melius administraret rempublicā. Qui cùm respondisset Herodem in hoc præstātiorem esse, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hospitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas constituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoq; in hoc scripsit & ex eorū aduersarijs quindecim coniecit in vincula, occisurus etiam nisi intercessisset Herodis deprecatio: quamuis ne sic quidem cessauerunt à legatione reuersi. Sed rursum mille venerunt Tyrum, Antonium ibi præstolaturi, q̄ magna pecunia iā corrupt' à fratrib. imperauit eius loci magistratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerū animaduerteret, & Herodi adiutor esset ad principatum parandum. Herodes verò ante vrbem diuertentes in littore accedens, hortatus est eos, vt se subducerēt: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum instaret periculum, si contēderent pergerent: quod illi contempserunt. moxq; eruumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim sauciauerunt: reliqui verò domum refugientes posthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iussit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriā occupauerunt Pacorus Regis filius & Barzapharnes Parthorum satrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus est. cuius in principatu successor filius Lysanias amicus factus est Antigono Aristobuli filio, conciliante satrapa qui multum apud eum poterat.

An. mundi 3925. Ante Christum natum 39.

Hedio & Ruffinus Cap. 22.

Antigonus Parthis, si ab Hyrcano in illum regnū transferrēt, pecuniam pollicetur.

Pacorus eqtes Antigono in Iudæā mittit.

Iudæi Carmelū mōtē incolentes, Antigono sese adiūgūt

CAP. XXIIII.

Parthi Antigonum Aristobuli filium in regnum reducunt.

DEinde mille talenta & quingentas mulieres Antigonus daturum se Parthis pollicitus est, si ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vnà cum suis interficerent. quæ tamen nō dedit, sed Parthi nihilominus asserturi regnum Antigono, duxerūt versus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, satrapa per mediterranea. Pacorum excluserunt Tyrij, sed Sidonij & Ptolemaidenses intromiserunt. Ille alam equitum in Iudæam speculatum præmisit, iussam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna Regius, & ipse pacorus nomine. Adiungentibus autē se Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hosticum inuadere, ille spem concepit posse se horū opera partem quandam regionis in potestatem redigere, quæ Drymos vocabatur: & quibusdam eis occurrentibus persuaserunt vsq; Hierosolyma. Vbi adiungētibus se alijs iam multum aucti numero, aggressi sunt oppugnare regiam. moxq; ferentibus opem his qui fratrum partes sequebantur, & pugna in foro conserta, repulerunt hostem iuuenes: eoq; in templum compulso, miserunt armatos quosdam in propinquas ædes, vt eis essent præsidio. in quos coortus populus, destitutos auxilio cum ipsis

Ipsis concremauit ædibus. quam iniuriam paulo post Herodes vltus est, aduersarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cumq; quotidianæ velitationes inter eos fierent, hostes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecosten, quam vocant, festiuitatem. Quæ dies postquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata sunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templū & vrbem occupauerunt, excepta regia. hāc enim Herodes seruabat cum paucis militibus. eius murum Phasaelus custodiebat: Herodes verò cum suorum cohortibus erupit in hostem agentem in suburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templum, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo positum. in ea pugna & Phasaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus, rogante Antigono, in vrbem ingressus est, prætextu quidem quasi seditionis compescendæ gratia, sed re vera principatum illi astruere cupiens. quin postquam à Phasaelo occurrēte exceptus est hospitio, suasit ei, vt legatus iret ad Barzapharnem, insidias hoc pacto instruens. ille nihil suspicatus paruit, non probante hoc factum Herode propter barbarorum perfidiam, hortanteq; vt potius Pacorum & alios ad se venientes opprimeret. Itaq; profecti sunt in eam legationem Hyrcanus atq; Phasaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam ventum est, armati eis occurrunt, qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excipit donatque muneribus: deinde struere insidias incipit. Phasaelus verò cum suo comitatu deductus est in propinquum iuxta mare diuersorium. Vbi audito quòd Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis esset pollicitus, suspectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciauit, nocte illis parari insidias, & clam adhiberi custodiam. Et certè cepissent eos, nisi expectassent donec relicti Hierosolymis Parthi Herodem caperent, ne his sublatis ille præsentiens effugeret. id quod verum esse mox apparuit, conspectis custodibus. quare non defuerunt qui hortarentur Phasaelum, vt nihil amplius expectans conscenso equo se inde proriperet, præcipuè Ofilius, qui id secretum cognouerat è Saramalla Syrorum tunc ditissimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: sed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiusmodi consilia. Si enim pecunijs opus habeat, plures accepturum à se quàm ab Antigono: & alioquin turpe esse legatos suam fidem secutos insontes interficere. At barbarus hęc audiens, deierabat non esse vera, & inanibus eum turbari suspicionibus: moxq; ad Pacorum abijt.

An. mundi 3925. Ante Christum nat. 39. Pentecoste.

Herodes cū hostibus pugnat in suburbio.

Pacorus Parthorum dux vrbē ingressus Phasaelo vt legatus iret ad Barzapharnem suadet.

Parthi Hyrcano & Phasaelo insidias struūt.

CAP. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phasaelum captiuos abducunt.

QVO profecto statim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phasaelo, multum detestanti eorum periurium. ad Herodem autē missus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros cōprehenderet. Phasaelus verò miserat nuncios, qui indicarent Parthorum

Hyrcanus & Phasaelus à Parthis capti.

An. mundi 3925. Ante Christū natum 39.

rum perfidiam, quos quoniam hostes interceperant, Herodes recognita Pacorum adijt & Parthorum potentissimos, quasi aliorum dominos. qui cùm scirent omnia, dolosè dissimulabant: aiebantq; oportere eum cum ipsis progressum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos esse comprehensos ab aduersarijs, sed aduentare significaturos quàm benè Phasaelo successerit. id Herodes non credidit, vt qui ex alijs de fratre capto audierat. quam eius suspicionem augebat Hyrcani filia, cuius filia ipsi desponsa erat: huius monitis, licet alijs contemnentibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatissimæ. Interim dum Parthi quid faciendum sit consultant, quòd nō placeret aperte tantum virum aggredi, & rem in sequentem diem differunt, Herodes animaduersa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunque negarent alij, appetente vespera decreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hostes cunctari in rebus tam dubijs. Assumpto igitur armatorum quos circa se habebat subsidio, & impositis in iumenta mulieribus, matre & sorore, & sponsa sua Alexandri filia nepte Aristobuli, matreque sponsæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitioq; ac reliqua turba comitum, properabat versus Idumæam insciis hostibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuisset ad misericordiam, fœminis infantulos suos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de se meliora sperantibus. Verùm Herodes obdurato contra sæuientem fortunam pectore, & ipse præsenti erat animo, & comites intercundum singillatim accedens hortabatur ne mœrori succumberent. hunc enim fugæ officere, in qua sola salutis spes sit reposita quibus verbis accensi, conabantur calamitati resistere. interim minimum abfuit quin ipse, sibi manus inferret, euerso vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeo & casus hic eum terruit, & metus ne inter has moras superueniret hostis insequens. iamque gladium strinxerat volens se percutere, cum interuentu proximiorum est prohibitus, obtestantium ne suos inimicorum iniurijs relinqueret. neque enim esse viri fortis, se vnc in libertatem asserto amicos contemnere, partim igitur vi, partim pudore coactus desistere ab incepto facinore, refota matre, & pro tempore adhibitis remedijs, pergebat institutum cursum petens castellum Massadam quàm maximis compendijs. in quo itinere non semel impugnatus à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò ne ludæi quidem eo fugiente quieuerunt, sed sexagesimo ab vrbe stadio illum aggressi impugnam pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multo ante præparatus conflixisset, in eo loco vbi ludæos vicit, postquam regno potitus est regiam condidit cum primis memorabilem, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea verò quam ad Ressam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus: vbi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cùm tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductitio, Massada verò, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimisit, numero supra nouem millia, iussis alijs aliàs per Idumæam salutem sibi quærere, additoq; viatico: expeditioribus aūt quibusq;, & suis intimis necessitudinibus assumptis in castellū ingressus est: depositisq; ibi cum suo comitatu mulieri-

Parthi Herodem quoq; cōprehendere cogitant, ipse verò recognita, ipsorum manibus effugit.

Herodes suos in fuga consolatur.

Herodes vehiculo, in quo mater erat, euerso sibi ipsi violentas manus inferre cogitat.

Herodes Massadam petens, in itinere à Parthis impugnatur.

mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat. quòd ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria supperetēt, ipse properauit ad petram Arabiæ. Cæterùm vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorū bona direpta sunt per Parthos vna cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars euasit, præsertim quas ille maturè prouidens in Idumæam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egressi agrum quoq; latè populati sunt, & Marisam vrbem opulentam euerterunt. atq; ita Antigonus in Iudæam à Rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. Vehementer autem tristatus est quòd mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & vnà cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde ne populi fauore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui à Parthis asseruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens ne ille propter hoc vitium ad recipiendum Pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit nisi ei qui integro sit corpore. Sed maximè miranda est Phasaëli generositas, qui vbi se neci destinatum cognouit, non tàm mortem indignè ferens, quàm miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cum manus sibi inferre non posset propter vincula, allisо ad saxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali necessitate constituto, visum est honestissimum, adempta inimico potestate sæuiendi in se pro libidine. Fertur autem quòd sauciato vehementer capite, Antigonus submissis Medicis, pro remedio venenum in vulnus indiderit, ante tamen quàm exhalaret animam, audito ex quadam muliercula quòd Herodes frater hostem euasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem suæ necis post se relinquens, qui posset ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantium magnitudine, expediebat consilium ad moliendas res arduas. ad Arabum enim Regem Malchum, multis suis beneficijs iam antè obligatum proficiscitur, cum maximè opus haberet, mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quamprimùm ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaëli filium septennem secum ducebat, oppignoraturus eum apud Arabes. Sed cum occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (prætexebat autem hoc suatu optimatū suorum ne debitam pecuniam redderet, vtq; ille fraudaretur rebus quas Antipater penes eos deposuerat) respondit se non venisse vt molestus esset cuiquam, sed vt colloqueretur cum Rege de rebus necessarijs. deinde cùm consultius videretur discedere, valdè molestè abijt Ægyptum versus iter ingressus. & tunc quidem in quoddam templum diuertit, vbi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cum venisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit. iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quò postquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci cōuenit, à quibus ob pristinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur,

An. mundi 3925. Ante Christum nat. 39.

Parthi Hierosolymitanorum bona diripiūt, & Marisam vrbem euertunt.

Antigonus à Parthis in Iudæam reductus, Hyrcano, ne in regnum restitueretur, auriculas amputat.

Phasaelus allisо ad saxum capite vitam abrumpit.

Phasaelo Antigonus pro remedio venenum mittit.

Herodes ad Malchū Arabum Regem pecuniā recepturus proficiscitur.

Herodes regno excedere iussus, in Ægyptum abit, dehinc in mari diu iactatus, tandem Romā peruenit, vbi Antonio quæ ipsi contigerāt, recensen-

An mun. 3925. Ante Christū nat. 39.

nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, ægrè in Rhodum euasit, iactura etiã sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cum inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictã bello quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia coheri potuit, quò minus vel supra vires eam refoueret: instructaq; triremi & cum amicis conscenla, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quodq; Antigonum Reges constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu absportasset non sine labore, & ægrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium quod in illo haberet repositum.

CAP. XXVI.

Herodes Romæ à Senatu Iudææ Rex declaratur.

Hedio & Russinus cap. 23. al. 25.

Herodē Antonius amore, Antigonum verò odio prosequitur.

ANtonium verò mutatæ Herodis fortunæ commiseratio subijt, tantem quòd etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hospitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope Rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrarchæ cõsecutus fuerat. sed præcipuè huc impellebat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cæsar quoq; partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospitij ius ac reliquam beneuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatē ipsius tuendã & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatoq; senatu Messala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tàm patris quàm ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simulq; accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonum, non solum ob vetera crimina, verùm etiam quòd contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium. quibus rebus cum senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit quòd etiã ad Parthicũ bellum plurimũ conduceret regnare Herodē: idq; mox omniũ suffragijs approbatũ est. Quo ingenius fuit Antonij erga illum studium, nõ solùm quia præter ipsius spẽ regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideo cõiugis suæ fratri id petiturus erat Alexandro nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies insperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, vt suo loco indicabimus. Cæterùm dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus cæterisq; magistratibus decentibus, ascenderuntq; in Capitolium, sacra ibi facturi & senatusconsulta deposituri: & nouus Rex primo regni sui die conuiuio excep-

Herodes Romæ in senatum introm̃issus, Rex declaratur.

Herodes Alexandro, cõiugis suæ fratri regnũ petiturus ipsemet eo potitur.

Antonius & Cæsar cum Herode in Capitolium ascendunt.

tus est ab Antonio, atque hoc pacto ille regium fastigium adeptus

est

est CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Toto autem eius absentiæ tempore Antigonus familiã eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem extero cõmeatu, sed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de causa Iosephus frater cũ ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officiosus in Herodem fuisset. id cõsilium mutauit imbre noctu de cœlo dimisso. cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quàm diuina ope hac difficultate leuati magno animo excurrebant, & cõserentes manus cum Antigonianis, modò aperte modò clàm multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorũ dux, missus vt Parthos è Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit. eo prætextu, quasi Iosepho laturus auxiliũ: sed reuera hoc consilio, vt pecuniã extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris propè Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidem cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus ne quid interim molestus esset, dum Parthi vt ipse sperabat, succurrerent.

An. mundi 3926. Ante Christum nat. 38.

Herodis familia ab Antigono in Masada oppugnata.

Ventidius prætextu quasi Iosepho laturus auxiliũ, sed reuera vt pecuniam extorqueret Antigono, in Iudæam venit.

CAP. XXXII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

Hedio & Ruffinus cap. 24. al. 26.

INterim Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copijs tum ex conductitio tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis vt Herodem in suum regnum deducerent, quamuis Ventidius tum fortè destinabatur componendis ciuitatum tumultibus, quos irruptio Parthorum excitauerat. Silo verò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autẽ ei versus Masadam, quòd necesse esset seruare cognationem in eo castello obsessam, impedimento fuit Ioppe: quam occupatam ab hoste opus erat primum capere, ne quam hostilem munitionem à tergo relinqueret petiturus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cum Iudæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis Silonem ægrè repugnantem seruauit. Capta deinde Ioppe properauit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi se adiungebant, alij propter ipsius gloriam, nonnulli quòd amborũ deuincti essent beneficijs: sed maxima pars ob spes quas de cõfirmato iã rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamẽ nihil aut parũ hostem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequẽtibus Silonis militib. & multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cumq; ad occidentalem vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant custodes

Herodes Ioppen oppugnat & capit.

Multi Herodi sese adiungunt.

Herodes Ressa capto & è Masada domesticis receptis, Hierosolyma petit.

sagittis

Ab mun. 3926. Ante Christū nat. 38.

Herodes circa Hierosolymorū mœnia, se bono publico & ad salutem vrbis venisse, clarigare iubet.

Antigonus Herodi, & non ex stirpe Regia prognatus, sed semi Iudæus sit, exprobrat.

Herodis copias hostes à mœnibus arcent.

Silo quoddā qui Hierosolyma discedendi ansam arriperent, subornat.

Herodes cibaria exercitui procurat.

Antigonus quoddā qui Herodianos frumentatores per insidias interciperēt, mittit.

Romanus exercitus hybernatum dimissus.

Latrones.

sagittis eum impetebant & missilibus, deinde quibusdam cateruatim excurrentibus, & stationes hostium infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare iussit circa mœnia, se bono publico venisse, & ad salutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, sed etiā inimicissimorum in se peccata obliuioni traditurum. ad hæc Antigonus ita respondebat, verso sermone ad Silonem ac Rom. milites, iniquum eos facere qui Herodi regnum astruant, homini priuato & Idumæo, hoc est, semijudæo, cum id more gentis debeatur successoni generis. nā si offensi, quòd ipse à Parthis regnum accepisset, ideò velint hoc auferre, non deesse multos ex regio genere, qui legitimè possint id accipere, nihil de pop. Rom. malè meriti, & sacerdotes insuper, quos iniquum sit priuari debitis honoribus. ad hunc modum ambobus inter se contendentibus, & vsq; conuicia prorumpentibus, Antigonus permisit suis vt arcerent hostes à mœnibus: qui cum strenuè iacularentur è turribus, facile eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum esse patuit. subornatis enim aliquot militibus è suis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarent, abduciq; se in hyberna ad commodiora loca postularent, vastis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti essent vitæ necessaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contrà Herodes rogabat Silonis tàm duces quàm milites ne se desererent, missum tum à Cæsare & Antonio, tum à senatu reliquo: sibi curæ futurum ne quid exercitus desideret, atq; etiam vt abundè adsint quæcunq; requirerēt. post quas preces continuò dimissis suis per agros, nullam Siloni discedendi ansam reliquam fecit: maior enim quàm quisquam speraret rerum necessariarum allata est copia: familiaribus etiam suis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua necessaria Hierichuntem comportarent, vt & in posterum inde suggeri possent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, sed continuò dimisit per agros qui per insidias frumentatores interciperent. quæ sicut iussi sunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, insessisque montibus, intenti obseruabant eos qui commeatus conuecherent. Neo Herodes interim segnis erat: sed assumptis X. cohortibus, quarum V. è Romanis totidem e Iudæis constabant, adiunctisq; mixti generis conductitijs & equitatu modico, Hierichuntem petijt: offendensq; vrbem relictam ab habitatoribus, & D. ex his ad montium vertices confugisse cum familijs, hos quidem capros dimisit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus pretiosissimis. Rex igitur relicto in ea præsidio reuersus est, & Rom. exercitum hybernatum in recens deditas regiones dimisit, Idumæam, Galilæam, & Samariam. Antigonus quoq; pro largitione obtinuit à Silone vt partem Rom. exercitus intra Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atq; ita Romani degebant in magna rerum copia, ab armis tantisper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, sed misso in Idumæam Iosepho fratre cum M. peditibus & CCCC. equitibus, ipse in Samariam profectus, & depositis ibi matre cognatisq; alijs quos è Masada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædam loca ab Antigono insessa præsidijs. cumq; Sephorim cœlo ningente peruenisset, Antigonianis inde refugientibus, magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam spelunearum recessus habitantes equitum alam immisit,

misit,cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficijs. aberant autem non longè à vico qui Arbela dicitur.quadragesimo deinde die ipse venit cum toto exercitu,& magna audacia hoste occurrente,in sinistro aciei cornu laboratu cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit,& hostes,iam vincentes coëgit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes vsque Iordanem persecutus est, atque ita vniuersam Galilæam in partes suas traduxit,præter eos qui erant in spelunearum receptaculis. numeratisque viritim 150. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus, qui apud Antigonum in hybernis fuerant,illo nolente eos post vnum mensem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miserat,qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessarijs in montes refugere,vt Romani præ inopia fame perirent.at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commisit,iusso instaurare Alexandrium. Ille verò breui & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit,& castellum illud prius desertum denuò condidit.Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria verò Ventidius Silonem accersens contra Parthos, iussit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum excire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum misso,ipse contra latrones in spelunels degentes duxit militem. Erant autem hæ spelunæ sitæ in præruptis montibus, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus.in harum cauernis illi cum totis habitabant familijs! Rex autem arcas in hunc vsum compactas de vertice mõtis per machinas demittebat catenis ferreis: eo quòd nec infernè propter asperitatem montis ascendere daretur, nec supernè contra eos derepere.hæ arcæ completæ erant militibus hastas falcatas gestantibus, ad attrahendos repugnantes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demissio periculosa erat propter immensam altitudinem:& in spelunels non deerant victui necessaria. vt verò demissæ sunt arcæ ad earum ostia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam scutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehensa catena qua arca suttinebatur,demisit se intra fauces moræ impatiens, illis existe cunctantibus: & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit: deinde resistere conatos falcata hasta attractos dabat in præceps,deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam se recepit. cæteros verò eiulatum audientes pauor corripuit,& salutis desperatio. eos tamen conatus impediuit nox interueniens,multiq;,Rege per præconem pollicente veniam, deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodem vti sunt oppugnationis genere,magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & subiecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex aũt quidam deprehensus intus cum vxore ac septem filijs, rogatus ab eis vt se fugere hostem permitteret, stans ante hostium, primũ quenq; exeuntem iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, & vxorem vltimã.deinde præcipitatis cadaueribus,postremò seipsum superiecit mortem seruituti præferens.primò tamen in obscuritatem Herodis multa iecit conuicia,licet Rex è specula quadam dextram porrigeret, & pollicetur veniam.Spelunæ igitur omnes hoc modo expugnatæ sunt.Rex autem Ptolemæo præposito ei regioni, in Samariam profectus est cum

An. mundi 3927. Ante Christ. nat. 37.

Herodes in Galilæa cum hostibus pugnat,eos vincit, ac vniuersam Galilæã in suas partes traducit.

Antigonus Romanum exercitum alere recusat.

Venditius Silonem contra Parthos accersit.

Hedio & Ruffinus cap 25.

Herodes cõtra latrones in spelunels degentes mĩlitem ducit.

Herodes milites in arcis de vertice montis demittit.

Senex quidã vxoré suam cum septem liberis iugulat, postremò seipsum quoq; præcipitat.

An. mundi 3927. *Ante Chri. nat. 37.*

sexcentis equitibus & tribus millibus peditũ, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo sua præfectura non benè cessit: nam inuasus ab his qui & antè Galilæã turbauerant, interfectus est. quo facto receperunt se in paludes & loca inaccessibilia, totum eum tractum rapinis infestantes & excursionibus. Herodes autè reuersus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugientes in loca munita expugnatos supplicio tradidit, & arces ipsas diruit: atq; ita sublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talentis mulctauit. Interea cæso in pugna Pacaro, & Parthis profligatis Ventidius Herodi in auxilium mittit Machæram cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono, & pecunijs corruptus, inuito Herode ad eum se contulit, tanquam inspecturus eius negotia. At Antigonus suspectum habens eius aduentum non admisit hominem, sed per tunditores glandibus impetitum arcuit, satis declarans suum animum. ille tum demum Herodem benè monuisse, & se obtemperantem errasse intelligens, in Emauntem vrbem se recepit: & in continere quotquot Iudæorum ad manus ei venerunt, interfecit, nullo amici aut hostis discrimine. iratus ob ea quæ sibi acciderant. quo facto Rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreuerat ea de causa adire Antonium, alijs sibi opus dictitans, quam his qui se magis quàm hostem læderent. alioqui sufficere vel seipsum ad opprimendum Antigonũ. Machæra vero consecutus eum rogabat vt maneret aut si certum esset pergere, saltem Iosephum fratrem sibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaq; reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Iosepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totam in discrimen adduceret, neue cum Machæra contenderet. Ipse vero properauit ad Antonium oppugnantem Samosatam sitam ad Euphratem fluuium, ducens auxiliares tàm pedites quàm equites. postquam autem peruenit Antiochiam, repertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium, non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sæuientes cædibus. bono animo esse iussis ducem se præbuit. statione autem altera procul à Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat in campestria occultauerant se non pauci equites, non moturi se loco donec victorum agmen peruenisset in planiciem. Cumq; iam primi pertransfluxissent, Herodes qui præsidio erat extremo agmini, inuaditur fermè à quingentis equitibus qui cùm primos sibi occurrentes in fugam verti sent, Rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, & excitatis suorum animis pugnam redintegrauit, acerbitatibus qui paulo antè fugerant, ita vt vbiq; cæderentur barbari. Rex autem sæuire ferro non destitit, nec nisi receptis iumentis quæ non paucas gerebant sarcinas, simulq; mancipijs, cœptum iter prosecutus est. Et cum plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos coorirentur, hos quoq; cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multisq; ex eorũ numero cæsis secura sequentibus se iter præstitit. illi vero seruatorem eum & protectorem suum appellabant. Postquam aũt propè Samosatã ventum est exercitum instructum & ornatũ ei honoris causa misit obuiam Antonius, propter adducta auxilia, & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multumq; gaudijs eius aduentu. & cognitis quæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est eum, & salutauit comiter, in summoq;

Antigonus cũ Antonio rẽ decernere in Samariam præficitur.

Herodes à defectoribus in Galilæa pœnas exigit.

Ventidius cæso in pugna Pacaro Parthos profligat.

Machæra multos Iudæos interficit.

Herodes Antonium aduersus Machærã accusaturus cogitat, eidẽ reconciliatur & Iosephum fratrẽ attribuit.

Herodes ad Antonium Samosatam oppugnantẽ properat, in itinere multos barbaros trucidat.

Herodes ab Antonio & exercitu honorificè exceptus.

simmoque honore habuit, vt Regem recens à se declaratum. Antiocho autem paulo post id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatoq; ei Herodis negotio, in Aegyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum Rege præmisit in Iudæam, ipse cum reliquo exercitu sequebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa perierat hoc modo. Immemor mandatorum fratris quæ illi Antonii admonitus dederat, assumptis & à Machæra quinq; cohortibus versus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus castris locũ cepit: & quia Rom. cohortes constabant e tyronibus non admodum rei militaris peritis, quod pleriq; e Syria delecti essent, circumuentus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnãs occubuit. sex enim cohortes deletæ sunt. Antigonus vero potitus cadaueribus, Iosepho præcidit caput, 50. talentis à Pharora fratre redimendum. quo facto Galilæi à suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata sunt. Machæra autem Gittham castellum muniebat. Regi vero apud Daphnen Antiochiæ suburbium fratris casus renũciatus est, iam ante tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quibus nõ obscurè de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petijt: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes hostes, præsio victi compulsi sunt in castellis vnde exiuerant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est, infecta re, inde exercitum in proximos vicos abducere. Superuenientes ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoq; properauit Hierichuntem volẽs vlcisci fratris interitum. quo postquam venit, honoratissimum quemq; adhibuit ad conuiuium: peractaq; cœna dimissis conuiuis recepit se in cubiculum. Hic videre licuit res Regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est, vt omnes Herodem Deo carum crederent, vt qui miraculosè seruatus videretur è tanto periculo. Sequenti verò die cum hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus, Romanos terruerunt: eorumq; velites procurrendo iaculis & saxis feriebant regios, adeò vt ipsi quoq; Regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porrò Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copijs, vt foris quoq; posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se oppoluit. Herodes verò occupatis quinq; oppidis, præsidiaria ibi citeriore loco, in eis interceptis, & incensis oppidis contra Pappum rediit, qui castra habebat ad vicũ Iãnas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hostem præ audacia venire ad pugnã, collatis cum eo signis vicit egregiè, & accensus vlciscendi fratris cupidine, sæuiendo instabat in vicum fugientibus. Repletis aũt ædib. milite, & quibusdã in tecta confugientib⁹, his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & cõstipata militibus hos igitur saxis superne impetẽtes aceruatim conficiebant. nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm videre innumera cadauera cumulata intra parietes. & hoc faciuus maximè fregit hostium audaciam,

An. mundi 3928. Ante Christ. uat. 36.

Sosio Antiochus Prouinciam cũ exercitu tradit ipseq; in Aegyptum proficiscitur.

Iosephus Herodis frater ab Antigono exulus.

Galilæi ab Herode deficiunt.

Gittham Machęramunit.

Herodes ex Daphne Antiochię suburbio in Galilæam proficiscitur.

Herodes cũ Galilæis pugnat, eosque victos in castellum cõpellit.

Triclinium in quo Herodes cum cõuiuis cœnatus fuerat, vacuum sine cuiusq; noxa concidit.

Herodes ab hostibus vulneratur.

Antigonus Pappum ducem Samariã mittit.

Pugna in ædibus.

An. mundi 3959. Ante Chri. nat. 36.

daciam, ita vt non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tempestas intercucisset, Regij victores petijssent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuissent. Iam enim Antigonus de fuga despiciebat, cogitans vrbem deserere. At Rex iam vespere iussis parare cœnam militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abijt: vbi maximum discrimen adijt, quod tamen euasit Dei prouidentia. Cum enim esset nudus, & vnius tantum pueri ministerio lauaret, intus in eisdem ædibus latebant quidam hostium armati, quos metus eo compulerat. dum ille se abluit, primus prodiens stricto gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeo attoniti vt illæso Rege contentiessent sibijpsis fuga salutem quærere. Sequenti verò die præciso Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Pheroræ in vltionem fratris: nam is cum sua manu interfecerat. Post hæc vbi tempestas desæuijt, moto inde exercitu venit Hierosolyma, & castra prope vrbem metatus est anno tertio postquam Romæ declaratus Rex fuerat: quibus mox propius admotis quà maxime oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens sic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operarum multitudine: & cæsa circumquaque materie, præpositisq; huic operi viris idoneis, durante etiam tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est,ducturus filiam Alexandri, neptè Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.

Herodes in cubiculo solus multis armatis stipatus illæsus euadit.

Herodes Pappi caput Phæroræ fratri mittit.

Herodes Hierosolyma oppugnat.

Herodes ducturus Alexandri filiam Samariam proficiscitur.

CAP. XXVIII.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

PEractis verò nuptijs venit per Phœnicen Sosius, præmissisq; per mediterranea copijs, mox & ipse affuit habens secum multos tam pedites quàm equites. venit etiam Rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter 30000. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, & assidebant septentrionali vrbis lateri, ad vndecim legiones peditum, & sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, vt deiecto Antigono hoste pop. Ro. ipse pro eo ex senatusconsulto regnũ acciperet. Intus aũt certatim resistebant Iudæi ex tota ea regione collecti & conclusi intra mœnia, tempiũ domini iactantes, & fausta populo ominantes, non deserturũ Deum suos in periculo: direptisq; extra vrbem tam hominũ quàm æquorum alimentis, per clandestina etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, vt contra latrocinantes opportuna loca præoccuparet insidijs, & commeatus additis præsidijs etiam è longinquo commeberet, vt breui necessaria victui abundarent in exercitu. ad hæc operarũ frequentia facile absoluti sunt tres illi aggeres ætas enim erat, & opus seruebat, nulla interturbatum aëris intemperie. machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obsessi intrepidè repugnabant, conatus eorũ eludentes variis artibus. excurrentes enim crebro, modo cœpta, modo iam perfecta opera incendebant;

Hedio & Rufinus cap. 26. Anas 27. Solius & Herodes singentes copias, contra Hierololyma ducunt.

Herodes annonæ prospicit.

Iudæi obsessi intrepidè repugnant.

bant: & conferentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantum rei militaris cedebant. tum pro disiecto machinis muro intus recentem exstruebant, & cuniculis obuios agebãt alios cuniculos, vt nonnunquam sub terra manus conferrent. vtentesq; desperatione pro fortitudine ad extremũ perdurabant, idq; obsessi à tam numeroso exercitu, ipsi fame simul laborantes & inopia. nam in Sabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaserunt in mœnia primum lectissimi viginti milites, deinde Sosij centurio. captus est enim primus murus die quadragesima, secundus verò quinta decima: & quedam porticus circa templum exustæ sunt, quas Herodes Antigonum incendisse calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & superiorem vrbem refugerunt: timentesque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt, vt has tantum sinerentur introducere. Rex veto annuit, sperans remissa tandem obstinatione cessuros. Vt verò spem suam frustratam vidit, pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: moxque omnia repleta sunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduersam factionem exstirpare funditus: eratque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente supplices. non ætati vlli parcebatur, non sexui, ne imbelli quidem: & quamuis obstante Rege & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus: sed velati furore perciti sæuiebant nulloætatis discrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis suæ fortunæ ratione satis habita descendit e turri, Sosioq; ad genua procidit. & ille nihil miseratus mutatam eius fortunam, insultauit homini Antigonam appellans. non tamen incustoditum reliquit tanquam fœminam, sed vincto custodes addidit. Cæterum Herodes deuictis hostibus, non minus negocij habuit in compescendis alienigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo conductitiorum ad visendum non fanum solum, sed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, molestiorem clade victoriam existimans, si quid eorum quæ videri fas non est, veniret in conspectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per vrbem fieri, idemidem Sosium rogitans, solitudinisne se Regem Romani facturi essent, exhausta vrbe rapinis simul ac cædibus: exiguumque dicens sibi videri tantæ ciuium cædis precium, etiam si totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem merito permitti militi, promisit se de suo mercedem numeraturum singulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Sosio verò etiam regia dedit munera, ita vt omnes benè nummati discederent. Ea clades Hierosolymorum incidit in consulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV Olympiade, mense tertio, feriis quibus solenne sit ieiunium, tanquam recurrente in idem temporis momentum illata Iudæis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos viginti septem. Sosius autem consecrata Deo corona aurea profectus est Hierosolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne asseruatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud Senatum iure secũ contenderet,

An. mũdi 3929. Ante Christ. 35.

Templipars exterior & ima vrbs capta.

Iudæi ad interiora templi, & superiorem vrbẽ refugiunt.

Hierosolyma expugnata.

Antigonus Sosio se dedit.

Herodes in compescendis alienigenarũ auxiliis multum negocij habet.

Direptio vrbis impedita.

Quãdo Hierosolyma expugnata.

An. mundi 3929. Ante Chri. na.

tenderet, docens se regio natum sanguine, Herodem verò plebeium, & quòd si ipse propter offensum Roma. popu. indignus esset qui regnet, certè filiis eius in fontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium, vt Antigonum tolleret. quo facto tum demum Herodes metu liberatus est. atq; Assamonæi principatus desiit post annum centesimum vigesimum sextum: quę domus illustris fuit & celebrata propter continuatum in ea gente honorem Sacerdotij, facinoraque maiorum egregia, quibus propugnauerunt Iudæorum rempublicam. Verum hæc familia intestinis seditionibus agitata amisit imperium. Administratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere & subiecto Regibus. Atque hunc Assamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.

35. Herodes multis pecuniis Antoniumvt Antigonũ tolleret, inducit. Assamonæi Principatus & Pontificatus finis.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XV.

SVMMA CAPITVM LIBRI XV. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemq; ex amicorum eius cohorte interimit.*

II. *Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.*

III. *Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò post necandum curauit.*

IIII. *Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.*

V. *Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus.*

VI. *Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæs. Actiaco prælio victus est.*

VII. *De terræ motu, qui Iudæam concussit.*

VIII. *Herodis concio ad exercitum.*

IX. *Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interficit.* *Anno mundi 3940. Ante Christum 34.*

X. *Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit.*

XI. *Herodes Mariammen calumnijs oppressam interficit.*

XII. *De fame quæ in Iudæam terram incubuit.*

XIII. *Cæsarea conditur.*

XIIII. *Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat.*

CAP. I.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemq; ex amicorum eius cohorte interimit.

Herodes fautores promouet inimicos tollit.

Pharisæi in honore habiti.

Pollio Herodis tyrannidem prædicit.

Cædes factionis Antigonianæ.

Antigonus securi percutitur.

Strabo de Antigono.

Hierosolymorum expugnationem Sosij ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni, superiore volumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta sunt dicemus. Postquam tota Iudæa potitus est Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nondum regnū adepto fauerat, eos vicissim promouebat: aduersæ aūt factionis homines quotidianis absumebat supplicijs. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas huius discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma hi cōsulebant ciuibus, vt Herodem in vrbem reciperent, eamq; ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim, capitis reo Herode, Hyrcano cæterisq; iudicibus prædixit opprobrās, quòd absolutus eorū sententijs ab omnibus illis pœnas exiget, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu cōprobauit. Tunc verò captis Hierosolymis, omnem regiam supellectilem in vnū congestitiā diuitijs quoq; ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totū id Antonio eiusq; amicis donauit. Interfecit etiā quadraginta quinq; primates ex factione Antigoni, appositis ad portas custodibus, q etiā cadauera scrutabātur, ne qs eorū efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totū ad Regem referebatur. nec vllus finis malorū aderat. nam bona eorum auaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tēpus anni Sabbatici, quo nobis non est fas serere. Cæterū Antonius, accepto Antigono, volebat eum vinctū seruare ad triumphum: sed vbi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiā eum securi percutere. vix enim Iudæi cōtineri poterant in officio. Testis est Strabo sic scribens. Antonius Antigonum Iudæum perductū Antiochiam securi subiecit: Romanorumq; primus affecit Regē hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Iudæos, vt Herodem pro illo Regem constitutū admitterent. nam ne tormentis quidē adigi poterant vt appellatione Regis eū dignarentur: tanta apud eos fuit prioris Regis existimatio. quare visum est ignominiosa morte obscurare eius memoriam, & lenire publicū Herodis odium. Hæc Strabo.

An. mundi 3930. Ante Chri. na. 34.

Hyrcanus autem Pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum assecutus sit, reuersus est ad eum, in hunc modum dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primo pontifex, deinde Rex fuit, & fratrem Herodis Phasaelum, captiuos abduxerant: quorum Phasaelus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi vitæ honestam mortem præferēs, seipse interfecit, sicut suprà diximus.

Hed. & Rufinus cap. 2. Hyrcan⁹ cogeito quòd Herodes regnū assecutus sit, ad eū reuertitur.

CAP. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.

Hyrcano Babylone à Iudæis ingens honor habetur.

HYrcanum autem ad se perductum Phraates Parthorum Rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Babylone degere, vbi magna erat Iudæorū frequentia. hi non aliter quàm pontifici ac Regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solum, sed quantum Iudæorum vltra Euphratem habitat: ita vt non admodum præsentis fortunæ pœniteret hominem. Sed postquam resciuit Herodem ad Regiam dignitatem euectum, ad nouas se spes transtulit, natura suorum amans, & gratiam ab eis expectans, quod aliquando de capite periclitantem seruasset in iudicio. Cœpit igitur de profectione consulere cum Iudæis, officij causa inuisere illum solitis: qui tamen, vt maneret, ei suadebant, commemorantes obsequia sua & honores quos exhiberent non aliter quàm vel Regi vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec Reges solere meminisse accepti in priuata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ desiderium. Herodes quoq; ei scripsit, rogaret Phraatē & eius regni Iudæos, ne sibi inuiderent communem cum genero futuram potestatem. nunc enim adesse tempus referendæ suo quondam & altori & seruatori gratiæ: simulq; etiam aditurum ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optimè merito. Nec tamen re vera hoc agebat: sed quia ipse grauis esset princeps, cauens mutationis occasiones, quærebat Hyrcanum in potestatē suam redigere, aut etiam omnino tollere: id quod postea fecit. Tunc autem dimissum à Partho, & ab illis Iudæis honorificè adiutum viatico cum excepisset, in summo honore habuit: primumque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuiis semper honoratiorem cedendo, patremque appellitando, lactabat hominem, quò minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone non obscuri generis Sacerdote Ananelo, huic summum Sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli Regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram Mariammen Herodis coniugem, insigni pulchritudine fœminam. Hæc iniquissimè ferebat contemptū filium, quòd eo superstite aliunde

Saramalla Herodis legat⁹ ad Phraatē Parthorū Regem.

Hyrcanū Herodes in summo honore habet.

Ananelo Herodes dat summum sacerdotium.

Alexandra per Cleopatrā filio Pontificatum ab Antonio petit.

vocatus

vocatus pontificatum vsurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pōtificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligēte, amicus eius Gellius ob quædam negocia in Iudæam profectus, vt vidit Aristobulum delectatus est eius forma, admiratus staturā adolescentis simul & pulchritudinem, nec minus Mariammen Regiam coniugem, felicemq; prole Alexandram prædicans: cum qua colloquutus persuasit, vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret fore enim vt his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad illum transmittit. Gellius quoq; rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed plane diuino natos genere, volens Antonium in amorem pellicere. qui indecorum rarus puellam Herodi nuptam accersere, atq; etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit, vt aliquo honesto prætexta filium ad se mitteret, addens nihil molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non puarit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumtextum agentem annum, ad hæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primū Romanorum nemini cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiusmodi voluptates vndecunq; venantem impunè propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo moueret adolescens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum sub alio Rege sperantibus. hoc pacto cū satisfecisset Antonio, decreuit non omninò adolescentem & Alexandram spernere, vxore etiam Mariamme assiduis precibus obtundente, vt fratri debitum pontificatum redderet, dicenteq; ipsi quoq; id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandram inuectus est: eam & clam regno suo insidiatam, & per Cleopatram id agere vt ope Antonij ad se regimen transferatur in puerum. idq; tanto iniustius eam moliri, quòd & filiam suam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicæ alijs parare, quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter obliuisci, nec desinere pietatem erga eam cæteraſq; necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam præfuerat. Hæc postquam elocutus est verbis meditatis quò magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos, tū præ gaudio, tum quòd se suspectam intelligeret, cœpit cum lacrymis pro se verba facere, fatta se pro Sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse vnquā, vel etiam si vltro offerretur, administraturam fuisse. Satis honoris sibi videri quòd filium cum ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filij, futuramque posthac Regi obsequentissimam; veniamq; præteritorum petere si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dexteris discesserunt, omni, vt tum videbatur, suspicione sublata.

Anno mundi 3930. Ante Christ. nat. 34.

Antonius ab Herode Aristobulū petit.

Causæ non missi Aristobuli.

Herodes in Alexādram, vt clam regno suo insidiatam inuehitur.

Alexandra sese excusat, & Herodi recōciliatur, dum Pontificatum filio promittit.

CAP. III.

Herodes Aristobulum coniugi suæ Mariamnes fratrem pontificem declaratum non multò post necandum curauit.

Anno mundi 3930. Ante Chri. nat. 34.

Hedio & Russino Cap. 3.

Ananelo Herodes Pontificatum abrogat.

Pontificatus tribus abrogatus.

Alexandra Herodi suspecta obseruatur.

TVM Rex confestim Pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratem traductis per Assyrios. vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniã incoluut, vnde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iãdudum notus familiariter. Eum adeptus regnũ cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit quò familiam suam componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legẽ violauit, pro Iesu subrogato in hoc Sacerdotium fratre ipsius Onia. Secundò Aristobulus ab Hyrcano fratre in eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem vtuo adhuc pontifici successorem dedit. atq; ita tum vitus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen vt decebat post reconciliationem vacauit suspicionibus, veritus Alexandram ne in posterum quidem quieturam, si daretur rerum nouandarum occasio Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc obseruabatur assiduè, ita vt nihil Regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam. & incitabant ad odiũ. picta enim muliebri superbia suspectam se obseruari indignissimè ferebat. malens quiduis potius pati, quàm amissa licentia, honoris specie in seruitute & timore vitam degere. misit igitur ad Cleopatram literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans, vt opem aliquã sibi afferat. Illa iussit eam vnà cum filio clam in Ægyptum ad se confugere. quod consilium placuit, moxq; tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus sandapilis in has se & filium inclusit, iussis famulis cõscijs, vt noctu has efferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum stabat nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabbionem amicum mulieris Æsopus ipsius seruus effutiuit, putans eum non insciũm eius consilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum, quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ beneuolentiæ & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali ansa præbita. quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quò magis latcrent insidiæ. Iamq; instabat Scenopegia. festum apud nos cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere. attamen hinc quoq; data est occasio per inuidiam, quò magis accelleraret, quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimumseptimum, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniasq; decenter tractabat ipse

Alexandra in Ægyptũ fugere cogitans, à seruo proditur.

Aristobulo Herodes insidiatur.

ſplę eximia forma & ſtatura quàm prò ætate procerior, tota facie generis dignitatem præ ſe ferens, conuertit in ſe multitudinis oculos ſimul & ſtudia, reputans ſecum etiã aui Ariſtobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu patrium ſe aperiebat, cõfuſi animi gaudio. nec cõtinentes fauſtas voces ac precationes, hoc citius quam ſolitas Regę decebat proferentes debitam familiæ beneficiorum tuæ memoriam gratiam. Hæc omnia perpulerant Herodem, vt, quod de adoleſcente decreuerat, perficeret. Itaq; per ſeſtã feſtiuitate dum apud Alexandriam accipitur cõuiuio, comitate perſonã ſua in opportunum locum adoleſcente, oſtendebat ſe paratum in eius gratiam iuuenili ſe colludere: cumq; loci eius natura eſſet æſtuoſior, cito deteſti ſolitæ uſu, magnis pueris quæ ibi circa aquam erant, imminentes frigus captabãt meridiano tempore. ac primum ſpectabant natantes quoldam è ſocijs & famulis: deinde poſtquam prouocante Herode adoleſcens quoq; eis ſe immiſcuit, amicorum quibus hoc datum erat negocium, deprimentes eum natantem, & quaſi per luſum ac petulantiam mergentes non prius deſtiterũt quàm omnino aqua præfocatus ſit. Hic fuit Ariſtobuli exitus anno ætatis decimooctauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum rediit. hic caſus vbi mulieribus renunciatus eſt, verſa repente rerum facie lamentatio exoritur ſupra cadauer iuuenis & luctus inconſolabilis: totamque vrbem rumore ſparſo mœror occupat, nulla nõ domo calamitatem deflente tanquam propriam. ſed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam etſi dolus non fefellit, perpeti tamẽ metu maioris mali neceſſe habuit: & ſæpè ad inferendam ſibi manum pronior, impetum tamen hunc animi repreſſit, ſi fortè ſupereſſe poſſet extincto per ſummum nefas filio, & reteta diutius vita nullam ſignificationem dare quod data opera necatum ſenſiſſet, donec aliquando ſe offerret vltionis facultas. quapropter diſſimulanter hoc tulit, nullam ſuſpicionem præ ſe ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, ſe inſcio caſum hunc contigiſſe, non luctum ſolum fingens ſed & lacrymas & mœſtitiam veræ ſimilimam. ac fortaſſe veræ etiam miſerationis nonnihil ſentiebat ad cõſpectum extincti in ipſo flore ætatis ac pulcritudinis, tametſi mortem eius plurimum ad ſecuritatem ſuam exiſtimaret conducere: ſed potiſſimum hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Cęterùm quod ad magnificentiſſimum funeris apparatum attinet, nihil ſibi ad ſummã liberalitatem fecit reliquum, tàm in exornando conditorio, quàm in congerendis cò aromatibus & alijs rebus precioſiſſimis, quò maius miſeris mulieribus hoc pacto afferret ſolatium.

An. mundi 3931. Ante Chriſtum ann. 37.

Ariſtobulus Herodis dolo ſubmergitur, & ad Ananelum Pontificatus redit.

Luctus ob mortem Ariſtobuli.

Animus Herodis hypocriticus.

CAP. IIII.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

Alexandra Cleopatræ Herodis inſidias, & filij miſerabilẽ interitum, indicat.

ALexandra tamẽ nullo modo emolliri potuit, ſed indies magis ac magis exacerbãte mœſtitia, per luctũ accendebatur ad vindictæ deſiderium. Per literas igitur inſidias Herodis Cleopatræ indicat, ſimulq; filij ſui miſerabilem interitum. Illa verò iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum

Ann. mundi 3972. Ante Christū nat. 32.

Herodes ad Antonium profecturus Iosepho, cui regnū interim commēdarat, coniugis necem mandat.

& tum etiam miserata mulieris infortunium, non secus quàm propriū curauit hoc negocium: nec vnquam destitit incitare Antonium ad vltiscendam necem inuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope cuiusdam alieni iuris regno potitum, in legitimam Regum stirpem tam insolenter debacchari. His permotus Antonius postquam Laodiceam peruenit, accersiuit ad se Herodem, dicturum causam de obiecto necis Aristobuli crimine. factum enim improbabat, si quidem ipse Herodes autor eius fuisset. At ille nec causæ suæ satis fidens, & Cleopatræ odia metuēs, indesinenter Antonium contra se irritantis, decreuit quidē patere: neq; enim aliter facere poterat: sed cōmissa regni cura Iosepho patruo, clā ei mandauit, vt si Antonius in se grauius aliquid statuisset, confestim Mariammen interficeret. sic enim se affectum erga vxorem, vt etiamsi post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id iniuriam pertinere existimet. aiebatq; totum hoc negociū exhiberi sibi propter eius fœminæ formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accensus sit atq; his mandatis, non admodum læta sperās de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porrò Iosephus creditum sibi regni regimen administrans, & sæpissimè Mariammen cōueniens, partim propter negocia, partim honoris causa, dum crebra mentio fit coniugalis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius assueratiōnem mulieribus, præsertim Alexandra, illę nimio studio approbandi eius affectum Regis eo proiectus est, vt mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris argumētum, q̄ neq; sine ea viuere sustineret, neq; vel morte ipsa ab ea diuungi. quæ Iosephi verba sunt, quàm exhorruerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæuiret in earum capita. Interea per ciuitatem rumor ab inimicis Regis sparsus est, excruciatū eum ab Antonio necī traditū: qui cum reliquam regiam turbauit, tum mulieres maximè. Alexandra ēt Iosephum hortata est, vt assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiā circa vrbem tendebat sub tribuno Iulio. sic enim primùm si quid turbarum in aulā incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum beneuolentiā. Deinde sperandū esse consequuturam quidquis Mariammen si in Antonij conspectum venerit, atq; etiā regnum receptura & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea confutatione literæ ab Herode supetuenerunt rumori contrariæ, quam primùm enim venit ad Antonium, muneribus eum placauit, quæ in hoc Hierololymis attulerat: & crebris colloquijs indignationem viri lenijt, vt minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ instigatio. negabat enim Antonius oportere Regem facti sui rationem reddere, alioqui ne Regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse. idque ipsum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperijs. Hæc significabant Herodis literæ, reliquumque honorem quo se idq; non cessante à criminationibus Cleopatra: quę capta eius regionis cupidine, quo regnum id sibi vsurparet, omnibus modis quærebat illum perdere. Sed quia nullum se præberet Antonius, nihil posthac expectandum grauius, venturumq; breui cōstabilito tam regno quàm amicitia, nec relictā Cleopatræ cupiditati vllam spem, quādo Antonius pro eius postulatis

Rumor vanus de Herodis morte sparsus.

Antonium Herodes muneribus placat, & amicitias suas saluas esse scribit.

postulatis Cœlesyriam ei concessisset, hac conditione, ne posthac Iudæam peteret, & vt molesta esse desineret. His literis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id consilium, sed quamprimùm deducto aliquantisper Antonio contra Parthos eunte Herodes in Iudæam reuersus est, statim soror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cum suis voluerit. nec hoc contenta Salome etiam maritum suum criminata est, Mariammes cõsuetudinem objiciens. hoc autem fecit propter simultatem veterem, quòd Regina elati animi fœmina inter muliebres contentiones exprobraret ei obscuritatem generis. Porrò Herodes qui semper ardenter amauit Mariammen coniugem, statim perturbatus est, non ferens zelotypiæ stimulos ægrè tamen se continens ne à recta ratione transuersum raperetur insanis affectibus, seorsim Mariammen percunctatus est, ecquid haberet cũ Iosepho commercij. illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid iusons fœmina posset in defensionem adducente, Rex paulatim assentiendo placari se sinebat victus amore vxorio, ita vt postremo veniam peteret, quòd temerè fidem habuisset rumoribus: agebatq; ei gratias pro seruata pudicitia, suum vicissim amorem commemorans. tandem vt mos est amantium prorumpentibus lachrymis ruunt in cõplexus mutuos cum tamen nondum vxori amoris sui fidem faceret. tãtoq; magis conaretur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amantis mãdare si quid ipsi humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo Rex velut ictus præ dolore confestim eam è complexu dimisit: vociferabaturq; capillos sibi lacerans, tenere se manifesto deprehensam constupratam à Iosepho coniugem. nunquam enim prodituru fuisse data sibi priuatim ac secreto mandata, nisi obstricta mutuum fide per stupri consuetudinem. atq; ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus, licet ægrè, cohibuit se tamen. Veruntamen Iosephum ne in conspectum quidem admissum iussit interimi, & Alexandram vt malorum omnium causam, vinctam coniecit in custodiam.

An. mundi 3932. Ante Christ. nat. 32.

Iosephus & Mariamme apud Herodem accusantur.

Mariamme apud Herodem se excusat, eiq; reconciliatur.

Iosephum Herodes interfici, & Alexandram in carcerem conjici iubet.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra non desinente in omnes incitare Antonium, quem hortabatur vt auferens cuiq; suam dynastiã, ipsi contribueret: multumq; apud eum poterat irretitum suis amoribus. cumq; natura esset alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum. primò fratrem, cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentẽ annum quintumdecimum. deinde Arsinoen sororem suam Ephesi in templo Dianæ supplicem interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam vbicunq; spes affulgeret, neq; templum neq; sepulchrum, neq; asylum vllum vnquam violare dubitauit, modo ad illam redirent spolia quæsita vel sacrilegio: miscebatq; sacra, profana, fas nefas, vt augeretur lucris vel iniquissimis, ad summam nihil satis erat mulieri sui præuasæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuò solicitabat, vt alijs ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitauit quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemæi filium interfecit, caulata eum studere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis Regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris solùm, sed etiam veneficijs eius captus videretur: puduit tamen eum tam insignis iniustitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in re-

Hedio & Ruffi. cap. 4. Cleopatra Regina alieni appetens Cleopatra fratrem & sororem interficit.

Lysaniam Cleopatra interficit.

An. mundi 3932. Ante Christum nat. 32.

in rebus maximis.ne igitur vel pernegando eam contristaret,vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequissimus, partes de vtriusq; regione ablatas ei largitus est: adhæc vrbes quotquot sunt intra fluuium Eleutherum vsq; Ægyptum, præter Tyrum & Sidonem,quas iam inde à maiorum ætate sciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

Cleopatræ Antonius partes de Iudæa & Arabia ablatas largitur.

CAP. V.

Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus.

Cleopatra ad Antoniũ peruenit, q Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locat.

HÆc assecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vsq; Euphratem prosecuta,reuertitur: obitaq; adita Apamia & Damasco, etiam Iudæam ei libuit inuisere:vbi excepta ab Herode, concessam sibi Arabiæ partem & Hierichunti agri reditus ei locauit. Is & balsamum fert, quod vnguentorum longe pretiosissimum ibi tantum prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam per hæc negocia contracta maiore cum Rege familiaritate concubitum eius petijt, mulier natura intemperans & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidijs.Sed illa amorem prætexebat.Herodes autem iam antè ei parum amicus, quod nosset infestam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam prostratam impudentiam, & reiecturus si petulantius pergeret, renuit. deinde cum amicis consultauit, num habẽs eam in sua potestate deberet occidere sic enim multis molestijs leuari posse eos quibus vel hactenus infensa fuerit,vel in posterũ futura sit.quin & ipsi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delaplus opera eius opus habeat. Huc procliuiorem cohibuerunt amici,indignũ censentes,hominem in magnis versantem negocijs,in manifestum se periculũ conijcere,& obsecrantes ne quid ageret temere. Non enim hoc laturum Antonium,quantumuis ei hoc approbetur vtile.quin hoc ipso augendũ eius desiderium, quod per vim atq; insidias amisisse eam videbitur. nec sufferre vel mediocrem excusationem, quando mulier sit omnium eius ætatis longè honoratissima,& si quid vtilitatis ex eius nece ponit existere, coniunctã sit cum Antonij iniuria. vnde facile apparere quam magna & immedicabilia mala exoritura sint in regno & familia Regis ipsius,cum nihil vetet recusata illius illicita postulatione, res pro præsenti statu rectè disponere.his deterrentes,& periculum probabilibus rationibus ostendentes,cohibuerunt cum à tanto facinore. Ille placata muliere Regina, versus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius subiugata Armenia Artabazem Tigranis filium cum filijs suis tartaris vinctum in Ægyptum misit, munus Cleopatræ, & quicquid pretiosum de eo regno ceperat. Regno autem Armenia potitus est artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui post Archelaus & Nero Cæsar per vim a se pulso iuniorem ipsius fratrem successorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas Regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iuste reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occasionem malevolentiæ.

Cleopatram Antonius versus Ægyptum deduxit.

An. mundi 3933. Ante Christum nat. 31.

Antonius Armeniæ regno potitur. Hedio & Rutil. cap. 5.

Arabs verò postquam eorum exactio ad Herodem spectare cœpit,aliquandiu

quandiu soluebat ei ducēta talēte annua: deinde malignior factus, & ad dandum segnior vix partes quasdam reddebat, ac ne eas quidē integras.

An. mundi 3934. Ante Christum nat. 30.

CAP. VI.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæsare Actiaco prælio victus est.

QVam eius iniquitatem & iuris contemptū non ferens Herodes ilatturus erat bellum, ui remoratus esset Romanorū cōtentionibus. cum enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadē incidit, Cæsar de imperij summa decertaturus erat cum Antonio. Herodes vero multorum iam annorum possessor regionis pacatæ & refertæ pascuis ac pecoribus, nouis quoq; abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remisit, negans sibi opus esse. verùm quia tàm ex ipso quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iussit in illum bellū vertere. nam & Regina hoc in rem suam fore existimabat, si alter ab altero mutuis atterentur cladibus. Igitur Antonij iussu reuersus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inuasit Arabiam equitatu simul & pedestribus copijs instructissimus, Diospolim petens quò occurruri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Post acerrimum igitur cōflictum penes Iudæos fuit victoria. Post hæc rursum magnus Arabum exercitus cōfluxit ad Cana, qui locus est in Cœlesyria: quod præsentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus sui partē. cumque vellet munitis vallo castris per occasionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & confestim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tum ex, quòd pulchrè instructam aciem habere se crederent, tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cum igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decreuit Rex vti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostem, subsequente instructa acie quæ res attonitos reddidit Arabas. paulisper enim repugnare conati, vt viderunt non posse ferri eorum audaciam, maiore ex parte in fugam versi sunt. actumq; de eis fuisset, ni Athenio Herodem inuasisset eiusq; exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ euentū expectabat, quieturus si Arabes vincerent. Vbi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia manu indigenarum fessos iam, & victoriam suam putantes ex improuiso adortus magnam stragem edebat. Nam Iudæi viribus in profestos hostes absumptis, tum verò etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multaque vulnera accipiebant in locis asperis & inæqualibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehementer laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in prælium trucidabant iam fugientes. Nec vlla erat exitij facies, paucique in castra euaserunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocandos qui illis succurrerent. nec tamen licet festinus, affuit in tempore, sed Iudæorum castra capta sunt. Arabibus autem nō mediocris felicitas ex insperato contigit, dum & victoria potiuntur, à qua plurimum aberant,

Herodes Antonio cōtra Augustum auxilia pollicetur.

Herodes ad bellū Arabicum incitatur.

Pugnæ & victoriæ Herodis.

Cleopatræ dux fundit Herodem.

Arabes in prælium reuersi, fugientes trucidāt, & castra capiunt.

An. mundi 3935. *Ante Christum nat.* 29.

aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrocinijs cœpit agere & excursionibus in Arabiam, castra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciens, & continuis exercitijs præparans ad abolendam tandem ignominiam.

CAP. VII.

De terræ motu, qui Iudæam concussit.

Hedio & Ruff. cap. 6. Terræmotus in Iudea, qui circiter decem millia hominum oppr mit.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius conflictatur cũ Cæsare, leprimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali nunquam ante motu concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decẽ millia. militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vtpote sub dio agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quãtum extulit hostium animos, quasi subuersis Iudæorum vrbibus, & extinctis hominibus, nulli iam superessent aduersarij. legatos itaq; gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necauerunt, moxq; magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitum, at illi non ausi aduentum eorum præstolari, vtpote dejecti animis ob calamitatem, Reipub. negligere nec multum à desperatione abesse videbantur, quos ita affectos Rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat conando animum illis addere. cumq; generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem prius viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eo igitur his verbis consolatus simul & cohortatus est.

Iudæos propter damnũ passum mœstos, Herodes consolatur.

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

Herodes cõsolatur & cohortatur milites.

NOn ignoramus viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus emorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quæ hactenus acciderunt, talia sunt, vt vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinum robur animi, ac primùm de bello verba faciam, declaraboq; nos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniurijs: id quod vel præcipuè debet asseuerare vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc, quæ nos contristant, esse tàm grauia quàm videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primum de eo differam quod prius proposui, vosq; ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quàm sint erga alios quoq; omnes perfidi, nimirum genus hominum impium ac barbarum: sed nos præcipue semper infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam perpetuis iniurijs nos lacessentes. Et tamen nos alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, quis eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea

Causa belli contra Arabes.

enim

enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet committere quod & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa euicit vt de vtraq; regione portiones quædam ei deciderentur, in his quoq; dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus securitatem a nobobus acquisiui meo vnius sumptu, dum ducēta talenta expendo. & pro alijs ducentis fideiubeo, pro reditibus eius ipsius terræ quam isti olim nostram occupant atqui æquum erat nos Iudæos & à tributis immunes esse, nec cuiquam vllum agrorum partem decidere. certe in Arabum gratiam, qui nobis salutem suam debent, indignum erat quicquam expendere. Sed multo iniquius est, eos qui negare non possunt, suam libertatem nostrum esse beneficium, & eam rem gratias nobis egerunt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiam hosti seruanda, multo magis inter amicos locum habeat necesse est. at nō inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctum, & iniuriam impunitatem esse debere quæ lucri gratia committitur. Dubiúmne igitur est, nostri officij esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iubetque nos semper vlcisci vim & iniuriam, maximè in bello non solùm iusto, verùm etiam necessario? quod enim confessione omniū tàm græcorum quàm barbarorum est crudelissimum, hoc cæsis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores sacros atque inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima, sanctissimaq; legis præcepta per angelos, hoc est, nūcios à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum noticiam adducere, & hostes hostibus cōciliare potest. Quid igitur magis nefarium, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sanè non video. Dixerit fortè aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiæ. verùm ista hæc oratio indigna est nostris hominibus. cum quibus enim iustitia est, cum illis etiam Deus. vbi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest Sed age etiam per se vires nostras expēdamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligauimus non ferentes nostram impressionem. victores deinde nos Athenio non indicto bello sed ex insidijs aggressus est. verùm hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas? Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint, qui quoties absque dolo certandum est semper succumbunt, quando verò vincere videntur per iniustitiam hoc faciūt? Quid quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemque aggredi, sed posse etiam fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent, & terræmotus proximus, primùm cogitet hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quàm re vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timiditatis eadem causa sit. Illi enim nunc audent non quòd alicuius boni sibi sint conscij, sed quia nos afflictos credunt calamitatibus. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nam neque admodum afflicti sumus, neque vt quidam putāt, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei

An. mundi 3955. Ante Chri. nat. 49.

Legati inuiolabiles.

Cum quibus iustitia, eum illis etiam Deus est.

An. mundi 3935. Ante Chri. ann. 29.

si Dei voluntate hoc factum est, mirum ni eiusdem voluntate cessaut calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd verò præsens bellum ei probetur vt iustum, ipse euidenter declarauit. Nonullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum qui arma gessatis nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, quòd si populariter militassetis vna cum liberis & vxoribus, neminem vestrûm desideraretis. Hæc cogitantes, & quod magis est, habere vos Deum protectorẽ omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam, nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem seruantem, in occidendis legatis fortem, cum virtute res gerenda est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem sacris de more peractis, properè duxit vltra Iordanem contra Arabas: metatusq; castra non procul hostibus, decreuit castellum inter vtrolq; situm occupare: commodum sibi id ratus, siue puguandum esset, siue castra in tutiorem locum transferenda. cumq; idem esset Arabum quoq; consilium, circa eum locum certamen contractum est, ac primum telis velitari eminus, deinde manus conserunt, vtrinq; nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, vt quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atq; ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tantillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam afferentes: conserunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis vtrinque cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, vt non solùm hostium gladijs conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij proculcarentur, alij suis ipsorum telis se inuerent. itaq; quinq; millia desiderata sunt. Cætera turba refugit quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxilijs arcitus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primùm pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil deniq; æquum admittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti siti inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se vinciendos & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta vero omnes reliqui decreuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm ita paulatim ignominiosè opprimi. Quæ sententia postquam placuit, eruperũt è castris, sed parum idonei ad prælium, fractis tàm viribus, quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitaq; per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt, clientelam se dederunt.

Arabes ab Herode deuicti.

Arabes siti compulsi, ab Herode pacem petunt.

CAP.

CAP. IX.

An. mundi 3935. Ante Chri. nat. 29.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interficit.

QVa felicitate ille multum elatus domum reuerritur, aucta ob rem bene gestam existimatione. Sed dum maximè res suas constabilisse videtur, summum discrimẽ adijt, Antonio apud Actium deuicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impunè ei fore tantam Antonij amicitiam. quo factum est vt amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici verò condolere se fingentes, clam gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum Reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit eum è medio tollere: siue euasurus esset periculum, tutius ratus neminem extare digniorem imperio: siue opprimendus esset à Cæsare, successionem illi inuidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quòd esset miti ingenio toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negocijs, omnia fortunæ permittens, & quamcunq; illa conditionẽ attulisset, ea benè contentus. Verùm Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modestè ferre nescius, solicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potius sibi quoque caueret, seq; speratæ fortunæ seruaret. consuluit deinde vt Malicho Arabiam ditione tenenti scriberet, peteretq; ab eo tutelam & hospitium. Si enim cõtingat Herodem male mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis & fauorem populi. Talia suadentem Hyrcanus primo repulit: deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctuq; eandẽ cantilenam de futurorum spe, deq; Herodis insidijs occinentis, ad Arabem literas dat amico cuidam Dolitheo: in quibus scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Asphaltidem lacum deducerent. Distat is à Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideò Dositheo potissimum creditæ sunt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ & exosum ei Herodem non vna de causa videbatur verisimile. nã Iosephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto ante fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides sernata est. Pluris enim ille faciens præsentis Regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primùm gratijs, vnum etiam ab eo postulauit ministerium: vt complicata epistola & obsignata Malicho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multum enim sua referre, si etiam illius mente intelligat. Quod vbi Dositheus sedulò exsecutus est, Arabs rescripsit, paratum se & ipsum & familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: missurumque instructam manum quæ eos tuto deducere valeat, & voluntati eius obsecuturum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malicho fœderis. quo inficiante, prolatis in consistorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ita in ipsius Herodis commentarijs scripta habentur: nam ab alijs traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, sed quasi Regi insidiatũ, necatum esse. Scribunt enim sic. In quodã conuiuio dissimulata suspi-

Alexandra Hyrcanum patrem solicitat, & vt à Malicho tutelam peteret, monet.

Trecenta stadia, nouem milliaria Germanica.

Hyrcanum Herodes occidi imperat.

An. mundi 3935. *Ante Chri. nat. 29.*

cione quæsiuisse ex Hyrcano, num quas literas à Malicho accepisset. Re-
spondisse illum, accepisse quidem, sed nihil præter officiosam salutatio-
nem continentes. Alterum amplius interrogasse, num quod etiam mu-
nus accepisset, cumq; respondisset, nihil præter quatuor iumenta quib.
vectaretur: Regem traxisse hoc in crimen corruptelæ ac proditionis,
moxq; hominem duci iussisse. Insontem autem periisse argumentũ af-
ferunt mitissimum ipsius ingenium vt qui ne inuenis quidem vnquam
vllam temeritatis aut audaciæ significationẽ dederit, ac ne tum quidem
cum ipse principatu potiretur: sed tum quoq; pleraq; omnia ex Anti-
patri administrauerit sententia. Tunc verò iam octuagesimum annum
excesserat, sciebatq; opes Herodis in tuto esse: Euphrate etiam traiecto,
felicissq; qui trans eum amnẽ in summo honore habuerãt, in patriam
postliminio rediit, vt sub illius potestate viueret, quò minus verisimile
est eum molitum facinus à sua natura alienissimum, conflictaq; viden-
tur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam,
qua tota vita circumactus est nam viuente etiam tum matre Alexan-
dra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos cum honorem obti-
nuit: cui defunctæ cum in regnum successisset, elapsis tribus mẽsibus ab
Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Pompeij ope restitutus, recepit
que omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde ire-
rum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos
vixit. vnde aliquanto post domum reuersus, quamuis multa sibi de He-
rode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantam fortu-
næ varietatem: & quod omnium est maximè miserabile, vt modo dixi-
mus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æqui
amantissimus & perpetua modestia, imperiumq; maxima ex parte per
alios administrabat, amore otij, & imperitiæ sibi conscius. Antipater
certè atq; Herodes huius bonitate ad tãtas opes prouecti sunt: Pro qui-
bus meritis contrarius ac fas occisus est. Cæterũ Herodes, Hyrcano sub-
lato, ad Cæsarem properans, & nihil boni de se sperans propter amici-
tiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vsa hac temporis op-
portunitate ad defectionem concitaret populum, & intestinis seditio-
nibus regnum perturbaret. quare mandata regni cura Pheroræ suo fra-
tri, & matrem Cypron, & sororem, totam denique cognationem in Ma-
sada deposuit: iussitq; fratrem, si quid sibi accidisset durius, habenas re-
gni retinere. Mariamnen verò vxorem, quia propter simultatem cum
matre eius & sorore degere nõ poterat, in Alexandrio cum Alexandra
matre collocauit, commissa quæstori suo Iosepho & Sohemo Ituræo ca-
stelli custodia, vitis & antè semper fidissimis, & tunc honoris causa hi
mulieribus Regijs adhibitis. Verum his quoq; mandatum dederat, vt si
quid quod nollet accidisse sibi cognoscerent, cõfestim ambas interfice-
rent, regnumq; pro viribus liberis eius ac Pheroræ fratri conseruarent.

Hyrcanus insons pe-rit.

Hyrcani vi-ta.

Herodis ad Cæsarẽ pro-perãtis man-data.

CAP. X.

Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare ob-tinuit.

His mandatis properauit Rhodum, vt illic Cæsari occurreret. Quò postquam appulit, posito tãtum diademate, de cætero paratu regio nihil

nihil mutauit: admissusque ad colloquium, tum maximè ostendit animi sui magnitudinem, neque ad supplicationes (vt in tali fortuna mos est) versus, neque preces adhibens quasi rogando veniam, sed facti sui rationem reddens intrepidè. Fatebatur enim apud Cæsarem & amicitiam sibi intercessisse maximam cum Antonio, & totis viribus se conatum, vt pares illum esset rerum imperium: non armis quidem coniunctis quòd tum deest ne retur bello Arabico, sed misso ad illum frumento simul atque pecuniis. nec tamen se hac parte sibiipsi satisfeciisse. professum enim amicum pro bene de se merito non opes solum, sed caput etiam & salutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem suam esse, quòd ne post Actiacam quidem cladem illum deseruerit, neque fortuna iam aperte mutata ad nouas spes se transtulerit. quo tempore si non auxilio, at consilio à se adiutum hominem, commonstrando quo vno modo seruari posset, nec omninò in ordinem redigi, videlicet si Cleopatram interficeret. hoc enim mature perpetrato, licebat illi in eius opes succedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille verò pet incogitantiam cõsilium meum aspernatus est. atque hoc pacto tibi magis quàm sibi consuluit. Nunc igitur si odio Antonij meum quoque studium damnas, non negauerim ea quę feci, neque vereor ingenue fateri quanto illum amore prosecutus sim. quod si, amoto personarum respectu, hoc tantum in disquisitionem vocas, qualis sim amicus & quàm memor beneficiorum. licet tibi quoque hoc experiri. mutato enim nomine nihilominus manebit amicitia, & laudem suam merebitur. His verbis cum magnam generositatem præ se ferret, non mediocriter allexit Cæsarem, virum liberalem ac magnificum: vt occasione dicendæ causæ paulatim insinuaret se in illius amicitiam. Quare diademate restituto hortatus eum, vt non minus suam quàm quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiutus sit. Ergo vbi præter spem acceptum se vidit Cæsari, & ope eius denuò confirmatum in regno, senatusconsulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum. donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius sibi conciliauit, & animi declarauit magnitudinem. Conatus est etiam Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animaduersurum se in illum iurauerat. Reuersus deinde in Iudæam auctus honore ac potestate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæsarem. qui postquam venit, omni regia magnificẽtia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoq; omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accõmodarum copiã. quo factũ est, vt in intimam familiaritatem reciperetur, vna obequitare solitus dũ traducuntur copiæ, tractansq; tum ipsum, tum amicos ministerio virorum CL. ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. quin & squalida ac inaquosa loca transeuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis DCCC. donauit: adeoque satisfactum est omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos se fatérentur. quo magis amicitiæ promptæque ad bene merendum voluntatis fidem fecit, & vsus opportunitate temporis egregiam opinionem

An. mundi 3935. Ante Chr. na. 29.

Herodes ad Cæsarem venit, eiq; beneficia in Antonium collata prædicat, similia in eũ collaturus, si in amicitiam eum reciperet.

Hed. & Rufinus cap. 8.

Cęsar Herodis Principatũ cõfirmat.

Herodes Cæsarem plurimis muneribus donatum in Ægyptum deducit.

Herodes Cæsarem & exercitum honorifice excipit.

Cæsarẽ Herodes 800. talentis donat.

nionem

An. mundi 3935. Ante Chr. na. 29.

nionem magnanimitatis sibi parauit. rursumque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis prosecutus est, vt nemini mortalium hac parte cederet.

CAP. XI.

Herodes Mariammen calumnijs oppressam interficit.

Mariamme & Alexãdra Herodi infensæ.

SEd cùm primùm in regnum reuersus est, perturbatam familiam inuenit, infensamq; sibi vxorem Mariammen & socrum Alexandram. ratæ enim, id quod non immeritò suspicabantur, non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita, vt nec suis, nec alienis bonis frui possent, ægerrimè ferebant. Mariamme quoque maritum simulare amorem credebat, quod id ei bonum esset atque commodum. sed nihil molestius ferebat, quàm quod ne illo quidem defuncto spes relinquebatur ipsam fore superstitem: nec vnquam excidebãt mandata olim Iosepho data, ita vt omnibus modis demereri conaretur

Sohem' mãdata Regia effutit.

custodes, præcipuè Sohemum, nõ ignara incolumitatem suam sitam in eius manibus. ille verò principiò fidus erat, non discedens ab Herodis præscripto: deinde munusculis ac blãditiis muliebribus paulatim mollitus est: postremo effutiit omnia mandata Regia, præsertim quod non speraret eum cum eadem potestate reuersurum. eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem, & in posterum facilè retenturis. Quòd si Herodem rebus ex sententia confectis redire contingeret, nihil eum nisi vxoris arbitratu acturum. sciebat enim quàm impotenter eam Rex amaret. His ille de causis à mandatis discessit. Mariamme verò iniquissimo

Herodes à Mariamme vxore non blandè exceptus.

animo tulit noua sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula: vtque faciebat, ne ille vnquam saluus reuerteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem: id quod postea nec dissimulauit, aperte fassa quid se vereret. Ille enim cùm præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primæ, vt par erat, vxori lætum de hac re attulit nuncium: eamque solam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucundissimam consuetudinem salutauit & cõplexus est. Mulier verò narrato eo suos successus, susq; deq; ferre videbatur, nec bellè suum affectum occultabat: sed vt erat ingenuis minimeque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat: narrationeque eius contristari magis quàm gaudere

Herodes inexpectatam & apertã vxoris auersationem videns, cõtristatur.

videbatur: vt iam Herodes non tam suspicionibus quàm manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auersationem: quam molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira, nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeò animus inter amorem & odium ambigebat, vt cum sæpè cuperet punire mulieris superbiã, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne sumpto

Herodis mater ac soror Mariammẽ calumnijs infectantur.

de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus cutis æstuantem & sic erga Mariammen affectũ, vt vidêre soror eius & mater, opportunissimum tempus se nactas putauerunt: mox q; alliduis calumnijs cõcitabant hominem accendẽtes eius odium & zelotypiam: quas ille nec reijciebat, nec tamen libebat credere, & sæuire in dilectam coniugem. Peius tamen indies erga eam afficiebatur,

magisq;

magisq; ac magis exasperabatur, dum nec illa curas suas occultat, & ipse amorem vertit in odium. Ac fortasse iam tum sæuius in eam aliquid statuisset, ni commodùm nunciatum esset, extinctis Antonio & Cleopatra, Cæsarem Ægypto potiri: cui obuiam properans familiam sic vt erat reliquit. Discedenti Mariamme cōmendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cuiusdā Iudææ partis ei dominium impetrauit.

Anno mundi 3935. Ante Christ. 29.

Antonius & Cleopatra extincti.

Cæsar Ægypto potitur.

Sohemus ab Herode beneficiis ornatus.

Cæterum Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberius iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ satellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiam eius regno Gadara, Hippon, & Samariam, & in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen, Stratonisque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad Regium splendorem accessio. Deducto deinde vsque Antiochiam Cæsare in regnum reuersus sensit fortunam quàm foris propitiam, tam domi aduersam, maximè quod ad coniugium attinet, qua parte sibi ante videbatur felicissimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariammes amore quàm qui ardentissimè, ne illis quidem exceptis, de quibus à scriptoribus proditur. ea fœmina cætera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam morositatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita vt non habita Regiæ potentiæ ratione, non rarò contumeliosius eum tractaret: quam tamen ille dissimulanter & moderatè ferebat, licet solitam aperte & sorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ causa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam calumniarum quoties daretur occasio: eæque suspiciones paulatim crescentes durauerunt integrum annum post Herodis à Cæsare reditum. tandem diu præmeditatum odium in hunc modum erupit. cum meridiano tempore quietis causa in cubiculum se Rex contulisset, pro coniugali affectu Mariammen accersiit. hæc autem introgressa quidem est, sed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & insuper patris ac fratris sui necem opprobrans. quo indignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, postquam ex strepitu commotiorem eum sensit, sotor, submittit iamdudum subornatum pincernam, qui indicaret solicitatum se à Mariamme, vt ei operam commodaret in propinando Regi amatorio poculo: & si amplius scisciteretur quale nam id esset, diceret pharmacum penes ipsam esse, à se requisitum tantum ministerium: quòd si Rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & ipse sileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipso temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is composito vultu ingreditur, & quasi rem valde seriam afferens, ait se largitione à Mariamme solicitatum, vt amatorium Regi misceret. quo audito cum ille perturbaretur, ait pharmacū quoddam sibi oblatum, cuius ipse vim ignoret ideoque id renunciare, quod hoc & Regi & sibi tutius existimet. ad hæc verba Herodes, iam antè satis commotus, cum magis etiam exasperatus esset, eunuchum Mariammes fidissimum tormentis examinauit, sciens quòd sine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum sit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil respondit, hoc tantum prodidit, offensam esse mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eo loquente exclamat Rex, Sohemum & sibi antehac & regno infidi-

Hed. & Ruffinus cap. 9.

Cæsar Herodis ditionē ampliorem reddit.

Mariamme morosa fœmina.

Sohemus propter Mariamen Herodi suspectus, & regno interficitur.

An. mundi 3936. Ante Chri. na. 28.

Mariamme ab Herode accusata, omnium suffragiis damnata in carcere conijcitur.

Mariamme Salome instinctu ad supplicium deposcitur.

Alexandra indecore se filiæ criminis nō conscium vult ostendere.

Herodes propter vxoris necem misere affectus.

Pestilentia Hierosolymis grassatur.

Herodes grauē morbum contrahit.

fidissimum non fuisse hæc proditurum, nisi aliquid commercij secretioris inter ipsos intercessisset. mox q; Soheemum comprehensum imperat interfici, vxorem vero causam suam iubet agere aduocato intimorum amicorum consilio, accusationem accuratam exorsus, & confictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij postulat: quo factum est, vt, cum eum ita velle viderēt, omnium qui aderant suffragijs damnata sit. qua sententia prolata, visum tamen est tam ipsi quàm aliis quibusdam præsentibus, non esse eius supplicium præcipitandum, sed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum sua factione modis omnibus dedit operā, vt mulier sine mora necaretur: quo tanto facilius Regem perpulerunt, quod dicerent timendum esse aliquem motum in populo, si sciretur viuam asseruari in carcere. atq; ita Mariamme ducta est ad supplicium. Id conspicata Alexandra, & intelligens similem exitum sibi expectandum ab Herode, omissa pristina ferocia valde indecore mutata est. Voleus enim ostendere se non esse cōsciam eius criminis, cœpit filiæ conuicia facere omnibus audientibus scelestissimam & ingratam erga virum clamitās, dignamque tali exitio quæ ausa sit tam immane facinus. non enim pro merito tractatum maritum amantissimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolatura vt videbatur capillos miseræ, etiam alij merito damnabāt ineptam eius simulationem. sed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipsa quæ ducebatur ad interitum. nam neq; verbo vllo eam dignata est, neq; vel tantillum intemperiis eius perturbata, excelso animo improbare se illius turpem dementiam vultu significabat. ipsa intrepida specie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, generosam indolem extremo quoq; suo tempore præferens. Ad hunc modū periit mulier & temperans & magnanima, sed non satis modesta, & paulo cōtentiosior. Cæterum formæ venustate, & comitate cum maiestate coniuncta dici non potest quantū omnes ætatis suæ fœminas superauerit, quæ potissima causa fuit quò minus iucundè cum Rege vitā degeret. Obsequiis enim ob amorem ab eo cultra, & nihil molestum expectans, licentiosius æquo se gerebat. molestè etiā ferebat suorum casus, idque apud ipsum quoq; fatebatur. Tandem effecit, vt exosa esset Regis & matri & sorori, atq; etiam illi ipsi, à quo solo nihil timebat. Ea perempta impotentius etiam flagrare cœpit Rex, iam antè miserè affectus, sicut diximus. neq; enim vulgari coniugum more amabat, sed cùm pene ad insaniam vsq; indulgeret huic cupidini, ne licētioribus quidem vxoris moribus effici potuit, ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè sibi visus est irato Deo necasse Mariammen. sæpè inuocabat eius nomen, sæpè etiam indecore lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta quæcunque poterat, apparandis conuiuiis ac comporationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adeoque dolori succubuit, vt sæpè ministros iuberet vocare Mariammen, quasi illa adhuc viueret. Sic affecto superuenit pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abstulit, omnibus irato Deo hanc immissam interpretantibus propter iniustum Reginæ supplicium. ita aucta Regis ægritudine postremo in solitudines se abdidit prætextu venationis, vbi afflictans se intra paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cùm exacerbare potius

tius

tius malum videretur, res minimum à desperatione abfuit. itaq; medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret, in incertum euentum salutem fortunæ committentes. Quo fit apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis re cognita conata est vrbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa vrbe sitam. nam qui has obtinent, totam gentem habet obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neq; Iudæi sine sacrificijs degere, quibus vita citius contemnitur quam religio. præfectos igitur tentat, vt sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne forte illo defuncto occuparentur ab alijs. quod si contingat eum sanitate recipere, interim à nemine tutius eas seruari quàm à domesticis. Hęc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cùm essent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quod & Alexandram oderant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, vnus etiam nepos Regis, Achiabus nomine. quare continuo per nuncios de Alexãdra significauerunt. ille sine mora eam iussit interfici: superatoq; tandem morbo affectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, vt quauis ex causa ad sæuiendum esset propensissimus. quamobrem ne ab intimis quidem amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo, occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumęorũ, penes cuius maiores olim erat sacerdotiũ Coze numinis, quod tum religiose ab ea gẽte colebatur, priusquam sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quãprimum regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimoniũ Salome sua sorore, cuius maritũ Iosephum ipse interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate ẽter spem oblata inflatus ille paulatim ad tãtam in solẽtiã progressus est, vt Regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos seruire hominibus quorũ sacra & religionem acceperãt: misitq; legationem ad Cleopatrã, docens Idumææ semp maioribus eius Reginæ paruisse, proinde nunc quoq; impetrandam esse regionem ab Antonio. Se enim paratũ illi potius obsequi. Hæc aũt moliebatur, non qp Cleopatram mallet habere dominam, sed vt accitis Herodis opibus, eo facilius ipse Idumæorum dominationem inuaderet. nã spem ei faciebat tam generis claritas, quàm pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abstinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes re cogita interfecturus erat hominem, nisi intercessissent pro eo tam mater quàm soror: ita tamẽ eum donauit illarum precibus, vt nunquam post hac illi fideret. orto deinde inter coniuges dissidio, Salome libellũ repudij marito mittit, præter legitimum morẽ patriæ. Lex enim nostra solis maritis hoc ius permittit, mulieribus aũt ne dimissis qdem fas est nubere, nisi prioris viri permissu. Verùm illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit diuortium, & ad fratrem se conferens, ait se præstitisse fraternam beneuolentiam cõiugali fœderi. conspirasse enim eum ad res nouas moliendas cum Lysimacho, Antipatro, & Dositheo: suisq; rebus fidẽ astruebat per Babæ liberos, quos ille iam p XII. annos seruasset incolumes. erat aũt hoc verum, & tum præter oẽm opinionem

An. mundi 3936. Ante Chri. nat. 28.

Alexandra Herode absente, vrbis arces in suã potestatem redigere conatur.

Herodis cõsiliarij Alexandrę institutũ ei per nuncios significant.

Alexandra interfecta.

Costobarus, cui Herodes in matrimonium Salomen sororẽ dederat, Idumææ principatum inuadit.

Costobarus intercessione seruatus.

Costobarus, Lysimachus, Antipater & Dositheus apud Herodẽ accusati.

An. mundi 3936. Ante Christ. nat. 28.

Babæ liberi à Costobaro seruati.

à Rege auditum vehementer eius animum pculit. Quod enim ad Babæ liberos attinet, decreuerat eos aliquando tollere, aduersatos semp suis conatibus, sed procedente tempore per oblitionem hoc omiserat. causa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars fessa pensa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia: sed obsistebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, quòd putarẽt eum Regem magis esse è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Costobarus destinatus ad obseruandos vrbis exitus, ne quis aduersæ factionis elaberetur, sciens magnam esse Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum statu magnum momentum afferre posse suis conatibus, subtractos clam in suis agris habuit. Ac tũc quidem licet suspectus Herodem periurio fefellit, negans se quicquam scire quò illi deuenerint. Rege deinde per edicta præmium promittẽte indici, & modis oĩbus eos pquirente, ne tum quidem fateri voluit. Veritus enim nõ impunè sibi hoc fore post primam negationem, pgebat eos occultare, iam necessitate etiam nõ modo beneuolentia. Hoc postquam sororis indicio Rex comperit, missis quibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & quotquot in eodem hærebãt crimine: vt nihil iam reliquum esset ex Hyrcani cognatione, sed sublatis omnibus, quorum excellebat dignitas, arbitratu tuo posset qcquid vellet agere, nemine amplius resistente. Quo factum est, vt magis ac magis discederet à patrijs ritibus, & peregrinis studijs veterum instituta corrumpere inuiolabilia: quorum tempore permagna facta est bonorum morum in deterius inclinatio, labãte disciplina, qua antehac populus solebat cõtineri in officio. Ac primum athletica certamina quinto quoq; anno in honorem Cæsaris instituit, theatro Hierosolymis exstructo: deinde in campo amphitheatrum, vtrumq; sumptuoso opere conspicuum, sed alienum à Iudaicis moribus, apud quos nullius est horum vsus, nulla spectaculorum ostentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobilissimam esse voluit, denunciatam circumuicinis atq; ẽt longinquis gẽtibus: propositisq; præmijs magnis vndiq; athletarum cæterorumq; certatorum concursus factus est, cõfluxeruntq; exercitatissimi quiq; in hoc genere. euocabantur enim magnis præmijs non hi tantũ qui gymnicis certaminibus dant operã, sed musici ẽt præstantes, & q vocantur thymelici: nec non quadrigarij ac trigarij, & qui singulis equis celetizontes cursum peragunt. magna contentione Regis, ne quid desideraretur, quod vsquam in hoc genere sit spectabile. Theatrum ipsum per circuitum titulis erat ornatum Cæsaris, & trophæis deuictarũ ab illo gentium, auro atq; argento collucentibus. quod verò ad instrumentum & apparatum attinet, non vestes pretiosissimæ, non gemmæ raritate insignes deerant in his spectaculis: conquisitis ẽt feris plurimis, leonibus cæterisq; vel robore spectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæ modo inter se, modo cum damnatis hominibus committebãtur: quę peregrinis quidem spectatoribus plurimũ admirationis simul atq; delectationis afferebãt, indigenis verò prorsus ad dissolutionem patriæ disciplinæ tẽdere videbãtur. nihil enim magis impium exstimabant, quàm ex spectandis hominibus cum bestijs comparatis voluptatem crudelem captare homines: absurdũ æquè peregrinis artibus mutare instituta domestica. Sed nihil tam molestũ fuit quã tropæa: quæ cùm putarent armis contectas imagines, quarum vsus interdictus

Babæ liberi alijq; accusati ab Herode interfecti.

Hedio & Ruffinus Cap. 10.

Herodes plurima peregrina instituta introducit.

Anno mundi 3939. Ante Chri. nat. 25.

Theatrum & Athletica certamina, aliaq; spectacula ab Herode instituta.

Herodes ex spectaculis non magnã gratiam reportat.

Tropæa armis cõtectas imagines Iudæi putant.

terdictus est nostris legibus, indignissimè eas ferebāt. à quibus cùm eos sic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, sed blandis alloquijs conabatur hanc superstitionem eximere. nihil tamen mouebantur, sed credentes eum grauiter peccare, vno ore exclamant: etiamsi reliqua omnia ferre oporteat, nō laturos se intra vrbē hominū imagines: sic tropæa vocabant: hoc enim nefas esse. Herodes verò vidēs eos turbatos, & sine satisfactione non facilè cessuros, accitis ad se præcipuis ex illo numero, & in theatrum adductis, rogabat eos, ostentis tropæis, quidnam hoc esse putarent. cumq; reclamassent, hominum esse imagines, iubet detrahi ornatum appositicium, & ostēdit nudos stipites. quo facto in risum verrit indignatio cōcepta ex suspicione imaginum. atq; ita sedato multitudinis tumultu, pleriq; iam mutati æquo animo ferebant omnia. quidā tamen ne sic quidem destiterūt externos mores abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnū aliquod reipub. incommodum: putaueruntq; sui officij labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro Rege hostem agere. ex his decem ciues coniurauerunt contempto periculo, ficasq; vestibus texerunt: & in his vnus cęcus, ob indignitatem eorum quæ audierat non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum si quid assertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi cōmunicatis consilijs in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum Regem improuisum impetum suum euasurum, aut certè multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violatæ religionis ergo in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam verò ex his quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, Regi theatrum ingressuro aperit. is non ignarus quātum odiorū sibi quotidiè cōcitaret, recipit se in Regiam, & nominatim coniuratos accersit: qui cōprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreuerunt præsentem necessitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se recte ac piè coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui cōmodi gratia, sed pro disciplina publica, quā nemo bonus violare ne morte quidē sibi intentata sustineat. hęc illi cùm magna cōfidentia pro se attulissent, à Regijs abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo post delator eorum inuisus omnibus à quibusdam interfectus frustatim concisus est, & obiectus canibus, idq; multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à conscijs quibusdam mulierculis per tormenta expressa est cōfessio. tum verò autores eius facinoris cum totis familijs plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens Rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertā defectionem adducerētur. cùm igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat Regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à se communitā, visum est tertiam quoq; munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quę foris totam gentem contineret in officio. abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiam tumultus compescendos opportuna. Aliam etiam toti gēti ęeu arcem imposuit, olim Straronis turrim dictam: ipse Cæsaream

An. mundi 3939. Ante Christum nat. 25.

Decem virī contra Herodem coniurant.

Herodes cōiurationem expiscatur.

Decem coniurati necati, delator eorū interfectus frustatim concisus est.

Herodes Hierosolymis duas arces munit.

Antonia.

Samaria vel Sebaste.

An. mundi 3942. Ante Christū nat. 22.

Cæsaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo forte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Peræa. His arcibus ad tuteiam regni per totam regionem opportune dispositis, adempta est vulgo leuissimis quibusq; causis mobili tumultuādi materia, parato ad quoicunq; clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel præcaueant, vel recens ortos cōpescant. In primis aūt Samariam cincturus mœnibus dedit operam, vt tam e milite auxiliari, quam e finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus cōgregaret, partim pg templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriore eam faceret, sed maximè quia prætextu magnificentiæ securitatem rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi, abrogato vetere, nouum nomen Sebastes imposuit, agrolque eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initijs essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam accliuioris adiutus, & præter veterem ambitum tantum spacij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim viginti stadiorum circuitus. in eius medio fanū sesquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum exstruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum, reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci quo pro tia monumentum relicturus ad posteros.

Strato-ris turris siue, Cæsarea. Gabala. Esthmonitis.

Herodes ad seditiosos compescendos in arces præsidia collocat.

CAP. XII.

De fame quæ in Iudeam terram incubuit.

Eodem anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerūt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statæ temporum vicissitudines. Primum siccitas diuturna obtinuit, inde insecura est sterilitas, ne illis quidē fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere. Postea per inopiam inuetata victus ratione, morbi iam inualuerunt & pestilentia, succedentibus alijs post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd ægroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientibus, etiam supstites per desperationem curam suorum relinquebant, non profuturam in tantis rerum difficultatibus. itaque absumptis veteribus frugibus, & nullis in earum vicem subnascentibus, nihil ipsi reliquum erat, præter opinionē indies crescente, dum nō vno anno etiam semina ipsa perirent, terra non reddente debitum. quaptopter necessitas multa ad præsentem vsum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates supperebant, dum fraudatur agrorum reditibus, absumpta in ædificationem vrbium vetere pecunia: adeoque omnia varijs malis vastabantur, vt vix esset cui succurri posset. ad hæc accedebat populare in Regem odium, quòd ferè soleat calamitatum culpa in eos reijci, penes quos est regimen Reipub. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, sed modum vix expediebat, quòd nec finitimi res ad victū necessarias venderent, eadem pressi inopia, nec pecuniarum tantum superesset, quantum posset omnibus sufficere. attamen vidcns opus esse vt omnes ad ferēdam opē consilia conferrent, quicquid

Hegesippus & Ruffinus cap. 11. al. 10.

Siccitas diuturna & sterilitas in Iudæa.

Annonæ caritas morbos quoque inducit.

erat

erat in regia suppellectilis tàm aureæ quàm argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vasis ad vsum necessarijs. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptum, quam tum Petronius obtinebat pro Cæsare. Is licet obrutus multitudine ob talem necessitatem ad se confugientiū, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & seruatos cupiebat eius subditos, præ alijs eis concessit frumenti exportationem, tàm in emendo quàm in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis salutem in eo fuerit. Porrò Herodes aduecto frumento, & approbata populo sua diligentia, non solùm mutauit auersorum à se animos, verum etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui sibijpsis frumentū quærere non poterant, diuisit omnibus accuratissimè dispensans. Deinde quia multi erant qui propter senium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoq; prouidit adhibitis pistoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduersus hyemis asperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia vestium absumptis pecoribus, & lanis alijsq; tegmentis deficientibus. Vbi verò etiam huic necessitati prospectum est, propinquis quoq; Syrorum vrbibus solicitudinem impendit, distributis ad sementem faciendam frugibus. quod sanè & ipsi fuit cōmodum, terra mox vberem referente gratiam, vt omnibus alimenta supperterent. & quam primùm segetes messi maturæ factæ sunt ad LM. hominum quos ipse aluerat dimisit per agros: atq; ita res penè perditas restituit sua diligentia. non mediocriter subleuatis etiam finitimis qui eisdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem non pro ipsius dignitate adiuuerit: sed & castella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numerosiore familia, ad illum confugientes necessitati inueniebant remedium: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum insumpserat, reperta sint frumenti cororum decē millia. corus autē capit decem medimnos Atticos. intra regni verò sui pomœria LXXX. millia cororum expensa sunt, quæ quidem eius cura & tā opportunè collata gratia tantum apud Iudæos valuit omnium sermone celebrata, vt positis odijs quicquid hactenus vel administrando regno, vel transgrediendis patrijs ritibus peccauerat libenter obliuiscerentur, benè compensatum putantes eius liberalitate, qua vsi sunt hoc difficilimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta est apud exteros, vt per hæc mala non mediocriter nomen Regis illustratum sit, & quantū damni domi acceptum est, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis necessitatibus tantam ostendisset magnanimitatem, omnes non qualis antè fuisset reputabant, sed qualem tum recens experti fuerint. Eodem tempore & auxilia misit Cæsari, quingentos selectos è suo satellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorumq; sæpè forti opera vsus est. Rebus igitur in pristinam soliditatem restitutis, regiam in superiori vrbis parte ædificauit, exstructis ædibus amplissimis, exornatisq; auro & marmoribus & subsellijs, vt magnum virorum numerum possent capere: domibus etiam pro cuiusque dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæsaris, Agrippæ altera. Coniugem deinde duxit amore correptus, ne distraheretur vagis voluptatibus. occasio autem nouarum nuptiarū fuit hæc. Erat inter Hierosolymitanus ciues Simon Boethi Alexandrini filius, sacerdos cum primis nobilis, habebatque filiam omnium eius ætatis pulcherrimam:

An. mundi 3942. Ante Christum nat. 22.

Herodes ex aurea & argentea supellectile pecuniā cōficiens, frumentū pro ea cōparat.

Herodes aduectum frumētum populo distribuit.

Iudæi Herodi propter beneficia fauent.

Cæsari Herodes quingentos ex suo satellitio mittit.

Regia Hierosolymis ædificata.

Hedio & Rufi. cap. 12.

An. mundi 3942. Ante Christum nat. 22.

cherrimam: cuius formā cùm vulgi sermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus est. deinde conspectæ amore captus, noluit vti sua potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluitq; in legitimum thorum puellam introducere. Cumq; Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, quòd cupiditati suæ satisfaceret, id quod æquius visum est elegit, vt videlicet honoris accessione eũ ornaret. mox igitur Iesu Phabetis filio Pontificatum abrogat, & successorem ei dat Simonem, atq; ita affinitatem cum illo contraxit. Peractis deinde nuptijs nouum castellum condit, quo loco Iudæos olim proeliatos gauit, dum pelleretur armis Antigoni. distat autem à Hierosolymis circiter LX. stadijs, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim est leniter accliuis, attollens se in manufactam altitudinem, habens mammæ specie circumferentiam: estq; distinctus teretibus turribus, assensu arduo, qui per CC. gradus lapideos scanditur. intus autem diuersoria sunt regia, magnis impensis structa, tàm ad firmitatem, quàm ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes spectatu dignissimę, tum propter alia, tum propter aquæ ductus egregios, magno sumptu è lõginquo perductos. circumiacens planicies ædificijs referta est ad iustæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex sententia, nullos amplius in regno suo motus timuit, quibus potissimùm modis subditos in officio continens: timore supplicium quę necessitatibus remittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis communicabatq; se accuratissimè, quasi incolumitas sua pertineret etiã ad Rempublicam. Ciuitatibus se comem & humanum præbebat, dynastas per occasionẽ colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, quod innatam haberet magnanimitatẽ regiam. Ita factum est, vt cum apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarũ incremẽtis augeretur. Hæc tamen ambitio studiumq; demerendi Cæsarẽ cum Romanis potentioribus causa fuit vt multum à patrijs institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit & templa exstruit, licet non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum colere. quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excusans se Iudæis, quòd non sponte, sed potentiorum iussu hæc faceret: & interim Cæsarem Romanosq; tanto magis sibi deuinciens, quòd in eorum honorem à patrijs cõsuetudinibus iustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat vtilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita vt in condendis & exornandis vrbibus nullis sumptibus parceret.

Herodes accuratam diligentiam & sumptus nõ exiguos in structuras confert.

CAP. XIII.

Cæsarea conditur.

Stratonis turris aliàs Cæsarea dicta, ab Herode ædificata. Pyræus Atheniẽsis port⁹.

ERgo cum animaduertisset in maritimis locum condendæ vrbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè descripsit: & ædificijs marmoreis totam exornauit accuratissimè, tàm regijs palatijs quàm priuatorum ciuium ædibus: & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diuersoriis, admirandum structura, eò quòd propter loci naturam omnis ma-

teria

teria tantæ fabricæ aliunde magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc vrbs in Phœnice, qua in Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non satis portuosas quòd Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam stationem quietam esse patitur, ita vt plerunq; naues mercibus onustæ in salo ancoras iacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatē correcturus circulū portus circumduxit, quantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia saxa demisit, quorum pleraq; pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiā maiora, minora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum effecit, cuius spatij dimidium oppositum est frangendis fluctibus, inde procymation Græcè dictum: reliquum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, quarum maximæ & pulcherrimæ nomē Drusus à Druso Cæsaris priuigno immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuersoria. Exscensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa iucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem ventorum serenissimum. crepido verò totius ambitus, à sinistra quidem portum intrantibus turris est lato margini insistens ad firmius resistendum fluctibus à dextra autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerso sitæ pares celsitudine. Circum portum ædes continuata serie marmore politissimo exstructæ sunt, exstante in medio tumulo, in quo templū Cæsaris à longe conspicuum adnauigantibus, & in eo statuæ, Romæ altera, altera Cæsaris, vnde nomen Cæsareæ, vrbi tàm materia quàm artificio structuræ conspicuæ, cloacis etiam subterraneis non minus mirandæ: quæ paribus distantes interstitijs in mare excunt, vna transuersa dirimente, vt imbrium & purgamentorū proluuies facilius in mare deferantur, & marini æstus, quoties accedunt subintrare possint, & totam vrbem subluere. Exstruxit etiam theatrum è saxo, & à meridionali portus latere amphitheatrum capacissimum, vnde latè prospectus patet in maria. Atq; hæc omnia duodecim annorum spacio sunt absoluta, Rege nec labori parcente nec sumptibus. Hac iam altera vrbe post Sebasten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Aristobulum, vt salutarent Cæsarem: eratq; eis paratum hospitium apud Pollionē Herodis studiosissimum, licebat tamen etiam Cæsaris vti hospitio. Excepit enim adolescentes summa humanitate, fecitq; Herodi potestatem, vt arbitratu suo è filijs quemcunq; vellet hæredem regni designaret, aucta prius noua accessione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, talis causa. Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lysaniæ, nec cōtentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoq; captans cōpendium. incolæ enim locorū eorum libenter rapto viuunt, assueti prædas ex Damascenis agere. eos Zenodorus adeò nō vetabat, vt lucrorum etiam esset particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorū coloni, Varum prouinciæ præsidem querelis obtundebant, postulantes vt Zenodori iniurias per literas significaret Cæsari. Ille rescripsit expugnanda esse latronū receptacula, & regionem eam ditioni Herodis cōtribuendā: sic enim fore vt eius prouidentia caueretur in posterum, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberēt molestias. alioquin difficile erat eos cōpescere iā assuetos his artibus victū quærere: vt qui nec oppida haberent

An. mundi 3942. Ante Christum nat. 22.

Dora & Ioppe non portuosæ.

Cæsareæ portus.

Theatrum & amphitheatrum.

Herodes Alexandrū & Aristobulū Romam ad Cæsarem mittit.

Cæsar Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis ditionē Herodi donat.

Zenodorus ex raptu vicinis uit.

An. mundi 3942. Ante Christum nat. 22.

rent nec agros, sed in speluncas ac cuniculos more ferarum refugia habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, vt externa vi petiti possent satis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent angustos, nec nisi vnum post alium hominem admittentes, sed intus sunt amplissimi & supra quam credas capaces, plano solo desuper tecti. nam totus is locus constat petra aspera & non facilè meabili, nisi aliquo ducente per semitas: quæ non per directum feruntur, sed multis mæandris flexuosæ sunt. incolæ quoties propinquos populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Herodes accepit à Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis securitatem peperit Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

Herodes latrones coercet.

Hedio & Russi. cap. 13.

Agrippa in Asiam missus.

Gadarenses Herodē accusaturos, Agrippa vinctos ad Regē mittit.

Auranitidis ditio à Zenodoro Arabibus elocata & à Cæsare Herodi donata est causa belli.

Cæsar in Syriam venit, apud eū Gadarenses Herodem accusant, qui seipsos iugulant.

Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas prouincias pro Cæsare. eum, quòd esset amicissimus, Herodes apud Mytilenen cum salutasset, in Iudæam reuersus est. Cæterùm Gadarenses quidam Agrippam adeunt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad Regem vinctos remisit. Arabes etiam iamdudum infensi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idq; de causa, vt tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim desperatis rebus suis, Auranitidem ditionis suæ partem illis elocauerat L. talentis annuis: quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur, non patiebantur auferri, modò excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modò contendentes de iure possessionis apud iudices. pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hostiliter, ne daret occasionem nouis motibus. Decimoseptimo demum eius regni anno Cæsar venit in Syriam: moxque Gadarensium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum, instigati huc potissimùm Zenodori criminationibus: qui interposito iureiurando pollicitus erat, non prius se desiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæsaris. ab hoc persuasi clamitabāt, idq; aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbant, quos Rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim si quis alius, erga suos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cum igitur de vi & rapinis eius, violatisq; ac diruptis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus paratus erat causam suam dicere: Cæsar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinem. & prima quidem die qua congressum. Gadarenses enim videntes quorsum Cæsar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, sequenti nocte alij se iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se iacientes necauerunt: atq; ita cùm seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absoluit. accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordijs ruptis sanguine multo per secessum profluente apud Antiochiam Syriæ perijt Cæsar verò & huius portionem, sanè nō contemnendam, donauit Herodi:

An. mun. 3946. Ante Christ. nat. 18.

Zenodorus miserè perit.

quæ

quæ sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Paneadem, & agros finitimos. adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauitq; vt omnia ex eius sententia fierent. Deniq; eo rum felicitatis profectus est Herodes, vt cum in toto, quàm latè patet, Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsar post Agrippam nemini maiorem quàm illi honorem haberet Agrippa item post Cęsarem nemini. qua mutua beneuolentia fretus Pheroræ suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, vt etiam si quid fatale sibi accideret in turc essent res illius, neq; subijceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæsare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimũ ei templum construxit è marmore candido, prope Panium quod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, eiq; subiecta in immẽsum hians terræ deuexitas, plena aquis stagnantibus. ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo exstructo in honorem Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætextu quidem vt post sterilitatem se reficerent, re autem vera vt placaret eorum animos, offensos talibus Regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere, vt omnium iactabatur sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbarum auferens, & iubens sua quenq; agere negotia, vetitis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuijs, appositisq; etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui contrafacerent propositis. nam multi clàm & propalam abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibiq; dabant supplicium: & dispositi erant tàm in vrbe quàm per itinera qui observarent conuenientes cuiuscunq; rei gratia. adeò enim hanc curam non negligebat, vt sæpè ipse plebeio cultu noctu miscereț se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quotcunq; pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam verò multitudinem sacramento obstringebat, iusiurandum exigens quòd non discessuri essent à fide & officio. atque ita maior pars meru cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos quocunq; pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandum à Pollionis Pharisæi Sameæq; sectatoribus plerisque: quod cum non impetrasset, non tamen in eos, vt in cæteros tales sæuijt, Pollionis reuerentia. remisit etiam hãc necessitatem his qui Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorũ non absimile, de quibus alibi narraui prolixius. nunc prætereundum non videtur, nec alienum à proposita historia, cur religiosam de his opinionem Rex habuerit. Erat quidam Essenus Manahemus nomine, cum alias virtute honestæ & probatæ hominum testimonio, tum verò diuinitus etiam concessum habens donum fatidici spiritus. hic cõspicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, Regem Iudæorum salutauit. ille putans se aut rideri, aut non satis notum esse homini, correxit eius verba, vnum de plebe se profitens. Tum Manahemus subridẽs, & blando plausu posteriora eius permulcens verius quàm feriens, inò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: sic enim Deus vult: & memor esto Manahemi verborũ, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iustitia & pie-

An. mundi 3946. Ante Chri. nat. 18.

Vlatha, Paneas aliæq; regiones Herodi donatę.

Herodes à Cæsare & Agrippa, in magno honore habit⁹.

Pheroræ Herodis fratri Cæsar tetrarchiam concedit.

Herodes propè Panium templum ædificat.

Herodes tertiam tributorum partẽ remittit.

Herodes populum Sacramento obstringit.

Pharisæis propter Pollionem & Sameam Herodes Sacramẽtum remittit.

Essæi Pythagoreis non absimiles.

Manahemus regnum futurum prædicit.

An. mundi 3946. *Ante Chri. nat.* 18.

tate.& æquitate erga ciues subditos.sed scio te hoc non facturum,futuri præscius.eris enim tàm diuini quàm humani iuris immemor, licet alioqui fortunatissimus,& sempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui castigatione reprehensurus est. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale sperabat: prosperis deinde successibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cum maximè vigeret Manahemum accersitum rogat de diuturnitate imperij.Ille nihil certi respondit, sed scitante Rege num decem annos duraturum sit,& viginti inquit,& triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimisit,& ex eo semper Essenos in precio habuit. Hæc tametsi fidem excedere videntur, visum est tamen lectori indicare, quòd multi sint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas apetitus dignatur sua decreta & consilia.

Herodes Manahemũ de imperij diuturnitate rogat, & Essenos propterea in precio habet.

CAP. XIIII.

Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat.

Hed. & Rufinus cap. 14. al. 11.

DEcimo octauo autem sui regni anno Herodes post tot præclara facinora,post absoluta tot admiranda opera,eximium aliud concepit animo,Dei templum denuò construere, ampliore ambitu & huic conueniente celsitudine,ratus,id quod res erat,id fore omnium celeberrimum etiam ad posteritatis sempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritũ minas ad hoc obsequentem haberet, aduocata concione,sic eum allocutus est:Non habeo necesse,viri tribules,vt vel gesta vel opera mea commemorem, quæ,ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & securitatis, quàm mihi ornamenti & laudis attulerunt.scitis enim ipsi quòd in maximis vestris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis prospexi:& quæ opera hactenus Deo iuuante absolui,vobis potissimùm seruiunt, per quæ factum est, vt res Iudaicæ nunc magis quàm vnquam antea floreant quare, vt dicere cœpi,non opus est singulatim percensere, vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Iudæam ipsam, tum alias huic contributas regiones excoluimus:sed illud potius vobis nunc proponam,quod maximè vel ad regiminis cultum vel ad regionis ornatum attinet. Templo huic,quod postliminio reuersi à captiuitate Babylonica patres nostri instaurauerũt,desunt ad priscam altitudinem 60.cubita.tanto enim celsius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum nostrorum accidit, per quos non stetit quin par illi pristinæ structura surgeret:sed hãc meam ferùm præscripserunt Cyrus & Darius Hystaspis filius: sub quorum imperio quia illi tum vixerunt, sicut postea Macedonum, non potuerunt assequi primum illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior,cui otium,pecunia prompta,magni reditus suppetunt,&,quod maximum est,Romanorũ orbis dominorum amicitia,dabo operam vt quod maiores sub alieno nutu viuentes non satis accurarunt suppleam,& quicquid deest ad honorem Dei, memor acceptorum beneficiorum,grate ac pie persoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi sunt attoniti, quod supra spem polliceri videretur: & angebat-

Herodes Dei templũ denuo cõstruere animo cõcipit.

Herodes populo se templum exstructurum,exponit.

habebantur magna solicitudine, ne fortè demolitus vetus ædificium, nouum non posset absoluere. quare periculosum videbatur consiliū, & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit Rex, iussit eos bono animo esse. mansurum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantisper dum omnis materia comparetur, quæ sit ad futuram fabricam necessaria. neque eos fefellit. Mille enim plaustra parauit quæ lapides conueherent: & ex omni artificum copia peritissimos selegit ad decem millia, & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotalib. suo sumptu vestitos, partim cæmentariæ, partim liguariæ fabricæ non imperitos: hosque omnes adhibuit operi, materia iam ante conuecta. Subiatis deinde veteribus fundamentis, & nouis repositis, desuper templum exstruebat, longitudine centum cubitorū, altitudine totidem & viginti amplius. qui viginti cubiti aliquanto post sidentibus fundamentis decesserunt, eosque denuò addere decreuerunt nostri Neronis temporibus. Constabat autem structura è lapidibus candidis firmissimis, magnitudine viginti quinque cubitorum in longum, octo in altum, latitudine verò cubitorum duodecim, habebatque Basilicæ similitudinem, hinc & inde humilius, media sui parte excelsum, à multis stadijs conspicuum, maximè ex aduerso habitantibus aut aduentantibus. Ianua verò penè ipsi templo par, & superliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis distinctis, & habentibus columnas intextas, sub quarum capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum sanè opus tam manus quàm materiæ precio. Cinxit etiam totum templum amplissimis porticibus, quæ responderent reliquæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricosus, arduus à vertice sensim versus orientale vrbis latus resupinus. huius verticem primus Solomon Rex noster instinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui versus austrum subiecta est vallis profunda. hic murus constat saxis grandibus plumbo inter se vinctis, complectens interius spatium & in profundum descendens, vt miranda sit magnitudo & altitudo structuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte est conspicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmissimas. Hoc opus postquam æquarum est vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumulum expleta est, vt complanatis omnibus fieret area, & circùm quadriporticus quatuor stadiorum circuitu, singulis lateribus inter duos angulos per stadia singula patentibus, interius deinde ipsum verticem ambit alius murus lapideus: cuius orientale latus quam longum est duplicem habet porticum, spectantem ianuam templi siti in meditullio. Eam porticum priores Reges adornauerant. Circa templum affixa erant spolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In septentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Asamonæorum qui gentis sacerdotium simul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repositoriū stolę Pontificiæ, quæ non promebatur, nisi Pontifice sacris operaturo. hanc Herodes in eo loco asseruauit, post cuius obitum in Romanorum potestate fuit, vsq; Tiberij Cæsaris tępora. Eius principatu Vitellius Syriæ præses Hierosolymitis honorificentissimo hospitio receptus, quo gratiam eis

An. mundi 3947. Ante Chri. nat. 17.

Iudæis veteris ne Herodes demolitus vetus ædificium nouum absoluere nō posset, Herodes vetus illæsum mansurum, donec ad nouum materia cōparetur, promittit.

Materia ad fabricam tēpli necessaria.

Templū ab Herode quo modo exūctum.

Stolę Pontificiæ repositorium

Stola Pontificia in eius potestate fuerit.

An. mundi 3947. Ante Chri nat. 17. Antonia, fürris.

referret, à Cæsare impetrauit, vt iuxta sua postulata ipsi haberent sacræ stolæ custodiam: fuèruntq; Iudæi eius custodes vsq; Agrippæ Regis obitum, post quem Cassius Longinus prætes Syriæ, & Cuspius Fadus Iudææ procurator, iusserunt eos denuò stolam in Antoniã deponere, dicitantes debere eam in Romanorum potestate esse, quemadmodum & antea Missi sunt hac de causa legati ad Claudium Cæsarem, deprecaturi talem necessitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti cõcessa est stolæ custodia, scriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autẽ fuerat sub sigillo Pontificis & præfectorũ gazophylacio, qui pridie solẽnis festiuitatis adibant arcis & præsidij Romani præfectũ & recognito pri⁹ sigillo stolã accipiebant: ac mox peracto festo, repositam in eũdem locum, & in conspectu arcis præfecti obsignatam deponebãt: quod quitum Herodes hanc quoq; turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi, & in memoriam amici sui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor portas habebat. harum ab vna transitus erat in regiam per vallem in medio interiectã: duo ferebant in suburbia, postrema in vrbem, gradibus multis vsque ad illam vallem dispositis, & inde alijs sursum per accliue tendentibus. Vrbs enim sita erat è regione templi, theatrali specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quartum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab vtroque angulo æquè distantem, & triplicem porticum basilicam longitudine ab orientali valle ad occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi spectaculum erat, si vllum aliud sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehisceret, ita vt caligarent despicientium oculi, desuper exstructa erat præalta porticus: cuius tecto conscenso si quis vtramque altitudinem coniunctam contemplaretur, absque vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret. In eis porticibus stabant paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columnæ, quantam possent tres homines consertis inter se complecti brachijs: lõgitudo viginti septem pedum, subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexaginta duo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris vsq; ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per interualla ternæ porticus, ita, vt in vno quoq; latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudãt inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo verò duplicata, tanto superabat vtramq;. Earum lucunaria lignea, sculpturata figuris varijs. Mediæ verò connexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distincto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atq; hoc modo se habebat primus ambitus. Interius verò non longo interstitio secundus, paucis gradibus scansilis, septum habebat lapideum, cum inscriptione quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis. hoc interius septum tam australino quàm septentrionali latere patebat ternis ianuis æquidistantibus, ab oriente vero vna magna, per quem intrarent casti vnà cum vxoribus. Interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium verò spacium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat &

Porticus ꝑalta super vallem extructa.

Interius septum quod Iudæis modò ingredi concessum erat.

ante

ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora à quibus profani lege arcebantur non ausus ingredi, per Sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: absolutoque octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipsum eorundem Sacerdotium opera sesquianno perfecit. Quo facto ingens gaudium exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & Regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, & instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi Rex trecentos boues Deo mactauit, & alij pro suis quisque facultatibus tantum victimarum, quantum vix comprehendi possit numero, fallente veram æstimationem earum multitudine. Incidit enim in hãc celebritatem absolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuersaria hilaritate solitus est colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterum Rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit subterraneam, ab Antonia ferentem ad orientalem portam templi, cui turrim etiam imposuit, in eum vsum, vt occultè illuc posset ascendere, si quid per tumultum contra Regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum struebatur nunquam interdiu pluisse, noctu tantum imbribus descendentibus ne interrumperetur ædificatio: eaque fama quasi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec est veri absimile, si quis diuinam prouidentiam respiciat. Et de templo instaurato hactenus.

An. mundi 3955. Ante Chri. nat. 9.

Templum dedicatum.

Crypta subterranea ab Antonia.

Templi ædificatio duravit interdiu nunquã pluit.

FLAVII IOSEPHI

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XVI.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVI. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pherorae calumniis appetuntur.*
II. *Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.*
III. *Herodes ad Agrippam nauigat.*
IIII. *Ionici Iudei gentiles apud Agrippam accusant, conatur sibi adimere Priuilegia per Romanos concessa.*
V. *Herodes in Iudeam reuertitur.*
VI. *Domesticum dissidium inter Herodem & filios.*
VII. *Antipatro Romae degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Caesarem accusat.*
VIII. *Alexandri defensio, & cum patre reconciliatio.*
IX. *Herodes quinquennale certamen ob absolutam Caesaream celebrat.*
X. *Iudaeorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Caesarem legatio.*
XI. *Herodes opus habens pecunia, sepulchrum Dauidis subigit.*
XII. *Archelaus Cappadocum Rex Alexandrum patri reconciliat.*
XIII. *Trachonitarum defectio.*
XIIII. *Expeditio Herodis in Arabiam.*
XV. *Syllaeus Herodem accusat apud Caesarem.*
XVI. *Eurycles calumniae contra Herodis filios.*
XVII. *Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.*

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pherorę calumnijs appetuntur.

An. mūdi 3955. Ante Chri. na. 9.

INTER exteras reipublicę curas ad se pertinere existimans Rex etiam priuatas iniurias, tàm in vrbe quàm in agris compescere, nouam legem tulit priscis dissimilem, quam ipse sanciit, vt perfossores parietum liceret vendere in seruitutem extra regni terminos: quod videbatur non tàm ad pœnam maleficorum tendere, quàm ad dissolutionem patriarum consuetudinum. Seruire enim apud exteros & diuersam viuendi rationem habētes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quàm ipsos conuictos sceleris. Qua de re satis cautum erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quod si non sit soluendo, vendi, non tamen exteris, nec in seruitutem perpetuam, sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgo interpretabantur, nouam illam legem iniquam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quàm Regium sapere, non sine contemptu inueterati iam moris publici: traducebaturq; hoc nomine Rex omnium criminationibus inuidiosissimis. Per idem tempus nauigauit in Italiam, salutatum Cæsarem, & ad inuisendos Romæ suos liberos. Ibi Cęsar humanissimè tractato filios reducendos domum reddidit, satis iam instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reuersi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, quòd essent conspicui tum statura tum multis ornamentis animi, & modis omnibus Regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Mouerunt hæc ad inuidiam Salomen sororem Regis, cæterosque quorum calumniis Mariamme oppressa fuerat, metuentes luæ potentiæ, quum viderent non defore vltores materni interitus. Hinc igitur occasione arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare se posse & abolere paternam benenolentiam. Nec hæc ad ipsum Regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere, quibus tandem ad illum perlatis facilè diuinabāt exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

Hed. & Rufinus cap. 1. Herodes nouam legem sanciit, vt perfossores parietū in seruitutem extra regni terminos vendere liceat. Pœna furti, iuxta legem Mosis. Exod. 1, 22. Deut. 12, 15. Herodes in Italiā nauigat, & liberos suos Roma domum reducit. Salome & aliæ Herodis filios calumniis appetunt, eosque parenti infensos reddunt.

CAP. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

SEd tum nondum frigescente paterna pietate Rex nihil mali suspicans in eo quo par erat honore illos habuit, & quòd iam essent adulti, vxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes filiam Berniecn, Alexandro Archelai Cappadocum Regis filiam Glaphyram.

Bernicen Salomes filiā Aristobulo, Glaphyram Archelai Cappadocū Regis filiam Alexandro Herodes vxores coniungit.

An. mundi 3956. Ante Chr. 44.

Post hæc audito quòd Marcus Agrippa ex Italia rediſſet in Aſiã, profectus illò inuitauit eum in regnum ſuum, vt venire dignaretur ad amicum & hoſpitem: quo impetrato nihil prætermiſit quod illi voluptatem afferre poſſe crederet, excipiens eum in recens conditis vrbibus, & oſtendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipſi quàm amicis exhibens, apud Sebaſten & Cæſarienſem portum, & in exſtructis à ſe arcibus, Alexandrio, Herodio, Hyrcania. In vrbem quoque Hieroſolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu feſtiuo cum fauſtis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuiſſet commoratus, apperente tamen hyeme tempeſtatum metu maturius abnauigauit in Ioniam, vnà cum amicis maximis honoratus muneribus.

8. Hed. & Ruffinus cap. 2. Marcus Agrippa ab Herode in regno circũuectus.

Agrippa Hieroſolymis Hecatombã immolat.

Herodes in itinere ad Agrippã Chiũ peruenit, eiq; ingentem pecuniæ vim ad porticum vrbis reparandam cõfert.

Agrippã Herodes apud Sinopen Põticã vrbẽ offendit, & ab eo honorificè excipitur.

Herodes cũ in difficilib. tũ in iucundis reb. ſolus Agrippæ proximus.

Agrippa terreſtri itinere Epheſum peruenit.

Herod. multos in itinere adiuuat pecunia, plurimorum eſt apud Agrip. mediator.

CAP. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

REx autem exacta domi hyeme, inſtante vere rurſum ad illum properauit, audito quòd cum exercitu Boſporum peteret: factaque præter Rhodum ac Coum nauigatione, Lesbum petit, ratus ſe ibi cum inuenturum. Sed repulſus aduerſis Boreæ flatibus, aliquot diebus apud Chiũ hæſit: vbi & priuatim multos ſaluratum venientes Regiis honorauit muneribus: & quum animaduertiſſet porticum vrbis dirutam bello Mithridatico iacentem adhuc quòd propter inopiam reparari non poſſet ad priſtinam pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in eius fabricam, quantum abunde ad abſoluendam ſufficeret, hortatus vt quamprimum veterem ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primum Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam iam vltra Cyaneos ſcopulos prouectum, quanta potuit contentione ſecutus, apud Sinopen Ponticam vrbem eum offendit, ex inſperato viſus cum claſſe appellere: fuitque gratiſſimus eius aduentus, & ſingulari affectu ſe inuicem complexi ſunt: quòd euidens eſſet argumentum fidei & amicitiæ, Regem intermiſſis propriis negociis præſto factum Agrippæ opportuniſſimo tempore. Quam obrem indiuiſus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum ſocius, & conſiliorum particeps. Nec minus aderat quum remittendus eſſet animus, ſolus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter beneuolentiam, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negociis, quorum cauſa illuc Agrippa venerat, placuit non reuerti nauigio: ſed per Paphlagoniam, Cappadociam ac maiorem Phrygiam terreſtri itinere peruenerunt Epheſum: & inde rurſum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere ferè per ſingulas ciuitates in multis Herodi gratificatus eſt, ad eius preces multorum ſubueniens neceſſitatibus. Solitus eſt enim non ſolũ pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos ſumptus facere in hoſpites: verum etiam ſi cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminẽ aliũ facilius voti compos factus eſt. Cumq; etiam ipſe magnanimus eſſet ac facilis ad cõcedendum ea quæ neminẽ læderent, non leue erat momentum & in Rege, incitante vel ſponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim itatum Ilienſibus reconciliauit, &

pro

pto Chijs debitã Cæſaris procuratoribus pecuniã perſoluit, immunitate impetrata: & alijs item, quacunq; in re ſingulis opus eſſet, affuit.

Am. mundi 3956. Ante Chriſtũ nat. 8.

Agrippę Iliẽſes reconciliati, & Chiſ immunitatẽ impetrant.

CAP. IIII.

Ionici Iudæi gentiles apud Agrippam accuſant; conatos ſibi adimere priuilegia per Romanos conceſſa.

Ionici Iudæi apud Agrippam de indigenarũ iniurijs conqueruntur.

Nicolaus coram Agrippa pro Iudæis verba facit.

POſtquam autem ventum eſt in Ioniam, præſto fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatẽ quæſti ſunt de indigenarum iniurijs, quòd nec legibus ſuis eos viuere ſinerent, & feſtis diebus traherent ad tribunalia, & ſacram pecuniã Hieroſolyma mittere vetarent, adigerentq́ue ſe ad expeditiones & munia publica conuertendam q; in eos ſumptus ſacram pecuniam, contra conceſſa per Romanos priuilegia. Has querelas, vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui cauſam eorum ageret: qui coram Agrippa, aſſidentibus Romanorũ honoratioribus, & Regibus aliquot ac dynaſtis, in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa præſtantiſſime, cõfugiendi ad poteſtatem maiorum opem incumbit neceſſitas nobis vero etiam impetrandi quæ petimus adeſt fiducia. Neque enim aliud poſtulamus, quàm quod iam antè veſtra beneficentia cõceſſum eſt: quodq; hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos veſtro ſubiecti ſunt imperio. Atqui ſi magnum eſt veſtrum beneficium, digni ſumus qui id retineamus, hoc ipſo quod nos dignos eo indicaſtis. ſin paruum, turpe fuerit ne parua quidem vos poſſe concedere. Quamobrem ſatis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quoq; pertinere, quorum iſti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Quòd ſi ipſos aliquis interroget, malint ne vita carere, an patrijs inſtitutis, pompis, ſacrificijs, feſtinitatibus, quibus honores Deorum ſuorũ concelebrant: ſat ſcio quiduis potius paſſuros quàm diuelli à patrijs ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis ſæpenumero ſuſcipiũtur, & huius qua per vos fruimur tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuiq; licet ſuo more viuere & pietatem colere. Quod igitur ipſi nullo pacto ſuſtinuerint, hoc alijs inferre conãtur: quali verò non perinde ſit, vel tuam vel alienam pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud conſideremus. Eſtne vlla gens aut ciuitas aut populus, qui non ſummam ſuæ felicitatis in veſtro principatu & Romana potentia collocet? eſtne qui veſtram gratiam velit eſſe irritam? Nemo ſanè, qui modo ſapiat. Nemo enim eſt, cuius id vel priuatim vel publice non referat. Atqui iſti dum veſtra nobis beneficia conantur auferre, ne ſibi quidem ipſis vllum ius ſaluum relinquunt, eorum quæ veſtra benignitas conceſſit, quæ tamen ſunt inæſtimabilia. Quale enim vel illud eſt, quòd quum multæ aliæ gentes Regibus pareant, hi ſub tutela Romanorum principum in libertate feliciſſimam vitam exigunt? Noſtræ autem res, etiam ſi nemo ſit moleſtus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim communi cum reliquis veſtris ſubditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poſcimus, niſi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per ſe ipſum eſt inuidendum, & permittentibus etiam

An. mundi 3956. Ante Chri. nat. 8.

conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim est in nostris ritibus quo quisquam merito offendi debeat? imò quid non coniunctum cum omni pietate ac iustitia? Neq; enim celamus præcepta vitæ quę sequimur, aut studia quę exercemus: sed septimo quoq; die ab omnibus alijs negotijs vacantes, perdiscendis legibus operam damus, iudicantes hanc disciplinam pluri mum conferre corrigendis moribus. Hi ritus nostri quum per se quoq; etiã, contra quam multi opinantur, consecrati sunt: vt non possit nõ esse vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegium diripientes, im munibus tributa imponẽtes, festis diebus ad lites & negotia profana p tumeliam, quam ipsi sciunt immerito se iniustis atq; illicitis odijs pro sequi. Vestrum enim imperium omnibus ex æquo consulens, & benevo lentiam mutuam subditorum alit, & obsistit odijs. Has iniurias Agrippa præstantissime, rogamus, vt à nobis prohibeas, vtq; in posterum quoquo detur nostris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduersarijs plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non solum iustum est, sed concessum etiam vestra clementia: & exstant de hac re multa senatusconsulta in Capitolio æreis tabulis consecrata, quæ hodie quoq; le guntur, dubio procul propter expertam nostram fidem atq; benevolẽ riam, & alioqui sactosancta etiam si nullum nostrum præcelluisset meri tum: quandoquidem non solis nobis, sed ferme omnibus mortalibus, a deò nihil de pristinis beneficijs detrahitis, vt ea potius indies præter o mem spẽ reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia perficere præsen tis temporis angustia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur nostra officia, omissis præteritis satis testari potest vel Rex noster qui tibi assi det. quod enim ille benevolentiæ aut officij genus familiæ vestræ non exhibuit? vbi fides eius desiderata est? quid nõ in honorem vestrum ex cogitauit? ad quam necessitatem non primus præsto affuit? Quid igitur prohibet nos quoq; nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda est patris huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæsar in Ægypto gessit tum MM. militum auxiliariorum affuit: in quo ita se gessit, vt tam terrestribus quàm naualibus prælijs nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tunc rebus eius momentum attule rit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus sit: cum potius à princi pio adducere debuerim literas quas ea de re imperator scripsit senatui, quibus à pop. Roma. honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. po terat enim hoc solum argumentum sufficere ad declarandum non im merito nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam sperare debuimus, videntes tantam tibi cum Rege no stro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum est nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibusue votis illum honoraueris: vtq; populum epulo exceperis, & mutuis ho spitalitatis officijs delectatus sis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, con firmatæ coram ipsis Herodis penatibus. Per hæc te obtestamur in ipsius Regis præsentia, nihil aliud quàm, vt quæ ipsi cõcessistis Iudæorum ge neri, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo

Græcorum

Græcorum se opposuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, sed supplicatio tantum offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, sed hoc solum facto prætexebāt, quòd oneroſi sibi essent inquilini Iudæi. At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patrijs legibus viuere. Quamobrem Agrippa intellecto quòd vim paterentur, sic respondit: se non solum propter Herodem amicum illis gratificari paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur. quare etiamsi plura petijssent, concessurum se fuisse quicquid saluis populi Roma. commodis concedi posset: nunc quia id tantum postulēt, vt quæ prius concessa sint rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt.

An. mundi 3956. Ante Christ. nat. 8.

Agrippa Iudæorum immunitatem confirmat.

Agrippa à Lesbo digressus.

CAP. V.

Herodes in Iudeam reuertitur.

REX igitur paucis post diebus secunda nauigatione vsus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petijt: ibi aduocata in cōcionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum forte aderant, rationē eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Asiam degentibus. Commemorauit deinde quantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quò magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione simul munificentia Regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta Regi comprecati.

Alias cap. 6. Herodes Hierosolyma redit. multitudinem in concionem aduocat, rationem eis suæ peregrinationis exponit, ac quartam tributorū partē remittit.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

INterim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanquam hereditario odio adolescentes prosequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppressérat, audaciam assumente, & hoc agente, ne quis superesset qui posset vlcisci mortem Immeritæ. Nec deerat occasio quòd adolescentes non optimè erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominādi cupidine. Rursum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuicia iactātibus, illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercentibus, & cùm esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi cōtrà maleuolè ac astutè calumnijs viam præstruunt, prouocantes adolescentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis hoc argumento colligentes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniustè interfectam contenderent iamq; fabula erāt totius ciuitatis, cunctis simplicitatē adolescentū miserantibus, nec cessante Salome occasiones verisimilis criminationis ex ipsis

Hedio & Russinus cap. 3. al. 7. Salome hæreditario odio Mariammes filios prosequitur. Alexander & Aristobulus à Salome ac Pherora ad conuicia illecti, apud Herodē traducuntur.

An. mundi 3956. *Ante Christū natum* 8. Hedio & Ruffinus Cap. 4. al. 8.

ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentiosi, non illius modo vicem, sed suam quoq; sortem miserabantur, quòd necesse haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitã degere, & se quodammodo cõtaminare illorum contubernio. atq; huic dissidio magnũ incrementũ absentia Regis addidit. Qui postquã reuersus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum a Pherora tum à Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus, palàm iactantibus nõ impune laturos qui matrem interfecissent. his affinxerunt, Archelaum Cappadocem eis spem facere, quòd opem illis peruenturi sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis Herodes turbatus est, tantò magis quòd eadem & ab alijs renunciabantur: & per hæc anteactorum admonebatur, quod propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissima coniuge diu frui potuerit: futuraque ex præteritis colligens, & maiorem aliquam calamitatem secuturam timens, planè confusus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris supra spem fortuna vtebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia malè cedebant: vt merito ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa eius calamitas domestica, an satius esset carere ex æquo vtraq;, & intra priuatam fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium, qui etiam tum priuatus erat, accersere, comprimendisq; adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater: non quod vellet, sicut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariammes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuẽdam eorum arrogantiam, si viderent nõ esse necesse, vt sibi solis seruetur tãti regni successio. quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, putãs se iam prospexisse adolescentibus, vt posito fastu tractabiliores se patri præbeant. sed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam suam interpretabantur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter spem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incũberet, ne fratribus primo loco apud patrẽ cederet, & alienatum iam ab illis p̃ calumnias, & ꝓpensum ad hoc, vt (quod iste vehemẽter cupiebat) infensior ẽt indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tamen cauẽs, ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios consiliorum socios rem ageret, qui neq; suspecti essent Regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Iam enim complures ad hunc noua spe inflatum colendum se contulerant, & Herodem fucata specie beneuolentiæ captabant: cumq; per multas easq; inter se fidas personas hæc ageretur fabula, adolescentes magis etiam quàm ante occasionẽ illis præbebant. nam & lacrymæ sæpè eis prorumpebant, non ferẽtibus iniurias ac contumelias, & matrẽ interdum inuocabãt, patremq; iam apertè vt parum æquum amicis incusabant. quę omnia maliciosè ab Antipatri coniuratis obseruabantur, moxq; affingentes etiam nonnihil Herodi renũciabant, fouentes domesticum dissidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariammes filios, maioribus semper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus postremo victus, matrem eius in regiã induxit. Cæsari etiam sæpe pro eo scribens, priuatim hunc diligentius commendabat: & cùm nauigaret ad salutandum Agrippam, post decennalem administrationem Asia decessurum, solum ex filijs Antipatrum secum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam

Antipater Herodis fratribus magis infensum reddit.

Herodes Antipatri matrem in regiã inducit, eumq; Cæsari cõmẽdat.

Agrippæ Herodes Antipatrum Romam ducendum tradit.

Herodes Antipatri patrem Romam ducendum tradit.

**Herodes Antipatri matrem in regiã inducit, eumq; Cæsari cõmẽdat

ducendum, & recipiendum in Cæsaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protrusis à principatu adolescentibus.

An mun. 3956. Ante Christi nat. 8.

CAP. VIII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem addictos ad Cæsarem accusat.

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illustris enim factus est Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum molestè ferebat, quòd non poterat fratres cognitis vexare calumnijs, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem se præberet erga Mariammes filios. Hæc assiduè cogitans non desistebat à proposito: & absens quoq; per literas exacerbabat patrem in eos, quasi de incolumitate ipsius solicitus, sed reuera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus esset adolescentibus. Sed cum repugnaret huic affectui, timeretq; ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accusare apud Cæsarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios quò postquam peruenit, non inuentum ibi Cæsarem Aquileiam vsq; persecutus est: & cum veniset in colloquium, rogassetq;, vt de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coràm filios accusauit insolentiæ tentatiq; veneficij, conquerens eò processisse illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cum sibi per Cæsarem libera potestas permissa sit relinquendi eum successorem qui in pietate erga patrem sit constantior. illos verò etiamsi principatus non accedat, contentos esse patris exitio, idq; etiam cum suæ vitæ periculo quærere: tam immane ac sceleratum odium inueteratum esse in eorum animis. Eam calamitatem diu toleratam nunc demum se cogi aperire Cæsari, & aures eius talibus inquinare sermonibus. & quo tandem suo merito? quáve iniuria? aut quomodo eos æquum putare, vt quem ipse principatum longo tempore per multa pericula quæsisset, eius non sinant esse dominum, nec liberam potestatem permittant relinquendi eius cuiucunq; per pietatem hunc honorem promerito, vt ad hoc præmium spectantibus maior fiat de pietatis officijs contentio: maximè cũ saluo naturæ iure ne fas quidem sit illis cogitare tale aliquid. neminem enim posse affectare patentis regnum, nisi qui eiusdem optet interitũ, quandoquidem viuo non detur succedere. Se quidem nihil passum illis deesse eorum quæ Regijs liberis ab amantissimo patre præstari conueniat, non ornamenta, non ministerium, non delicias, coniugia quoque procurasse illustrissima, alteri suæ sororis, alteri Alexandro Archelai Regis filia collocata: &, quod maximum sit, ne post talia quidem ausa, patria se potestate in eos vsum, sed ad communem benefactorem Cæsarẽ adduxisse, & decedentem ex iure vel patris violati vel Regis per insidias appetiti, ex æquo se cum eis apud talem arbitrum disceptare. rogare tamen ne impunè sit illis tantum facinus, néve ipse cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat post tam nefarios conatus solem inspicere, & impunitatem auferre post proculcata pietatis

Antipater Romæ illustris factus.

Antipater præsens calumnijs, & absens per literas. Herodem in filios exacerbat.

Herodes Romam nauigat, & Cæsarem Aquileiam vsq; persequitur.

Herodes apud Cæsarem filios accusat.

An. mundi 3956. ante Christum nat. 8.

pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina postquam Herodes magna vehementia filijs obiecit coram Cæsare, adolescentes, qui ne loquente quidem illo continere lachrymas poterant, tum vero perorata causa toti in fletus effusi sunt, nullius quidem tantæ impietatis sibi conscij, grauem tamen accusatorem patrem sustinentes: quòd neq; decorum esset contra eum liberè dicere, neq; totum causam suã deserere. Quamobrem hærebant ancipites lachrymis ac gemitibus miserationem sibi quærentes, & hoc ipso soliciti, ne viderentur perturbante conscientia, defensionem sui expedire non posse, cum potius iuuenili imperitia & consternatione impedirentur: quod tamen Cæsaris prudentiam nõ latuit, adeoq; omnium quotquot aderant mouebant misericordiam, vt ne pater quidem accusator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Alias cap. 9. Alexander & Aristobulus omnes lachrymis etiam patrem accusatorem ad misericordiam commouent.

CAP. VIII.

Alexandri defensio, & cum patre reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obseruauerunt & illum iam flecti & Cæsarem, cęteros q; partim condolentes sibi, partim etiã nõ temperantes à lachrymis, alter illorum Alexander versa ad ipsum Patrem oratione, sic agressus est obiecta diluere. Pater, quàm benevolo erga nos sis animo, satis declarat hoc ipsum iudicium. Si enim aliquid triste de nobis statuisses, nunquam ad omnium seruatorem nos adduxisses. poteras enim vel pro regia, vel pro patria potestate in fontes animaduertere, cæterùm adducere nos Romã, & hunc testem ac arbitrũ facere, seruare volentis argumentũ est. nemo enim ad fana ac templa adducit quem velit perdere. quòd sanè causam nostrã aggrauat, qui quidem ipsi nos indignos vita censemus, si sustinenda sit læsæ erga talem parentẽ pietatis opinione? Quanto enim satius mori innoxios, quam tanti sceleris suspectos viuere? Quare si veritati satis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel euaso discrimine: quod si vincit calumnia, superuacaneum fuerit videri quidem in nostram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obsecro an nõ idem crimen in quemuis nostri similẽ torqueri possit? Nihil enim prohibet quicunq; Rex habeat liberos, defunctæ matri superstites, eos in suspicionem vocare, quasi patri struant insidias. Sed suspicio non sufficit in impietatis crimine. age proferat, qui potest, argumẽtum tentati facinoris, quod aliquã fidem calumniæ valeat astruere. Potest nequisquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æquatis, aut corruptos precio famulos, aut scriptas contra te literas? cum tamen horũ singula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res est dissidens inter se regia: & spes Principatus, quem tu ais pietatis præmium, sæpè ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci possumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures qui possumus? Sed liberius quasdam voces iecimus. At non in te pater, quod nefas esset, sed in eos qui quicquid audiunt effutiunt. Matrem aliquis nostrum defleuit? at non quia mortua sit, sed quia etiam post mortẽ, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affectamus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores

Alexander suo & fratris nomine patentis accusationem diluit.

regij

regij contigerunt, sicut re vera contigerunt, an non conatus noster est superuacuus? Sin minus, certè sperare licet. An te interfecto ab his expectari posset successio, quos post tam atrox facinus nec terræ laturæ sint nec maria? Quid subditorum pietas, & totius gentis religio, tulisset scilicet parricidas scelere parto regno potiri, & sanctissimum à te instauratum templum ingredi? Quid, si cæteros contemneremus, posset ne quisquam interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæsare? Non tam impios genuisti neq; tã stultos, sed infortunatiores fortè quã tuis etiam rebus est conducibile. Quod si neq; quod accuses habes neq; quicquam deprehendisti, quid tibi potest tantæ impietatis fidem facere? Quia mater perijt. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm iritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed quid opus est excusare quæ nunquam facta sunt? Quare ab omnium domino Cæsare, & nunc nostro arbitro, hoc tantũ petimus, vt si reuera de nobis suspiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miserius quàm temerè insimulari criminis grauissimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate salua, nostram et sentẽtia damnemur. nec enim vsq; adeò cara nobis est vita, vt eã cũ autoris molestia retinere velimus. His verbis & Cæsar ne ante quidẽ ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quòd intentis in Herodẽ oculis ipsum quoq; permoueri animaduerteret: & quotquot præsentes aderant solicitudo cepit de iuuenibus, non sine Regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, iuuenumq; in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit, manentibus reis in eodem habitu, & præ mœstitia humentes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, vt videretur Rex ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tàm temerè criminationẽ aggressus sit. Postremo Cæsar aliquantisper deliberandus, hoc ipso iuuenes alioqui insontes peccasse pronunciauit, quòd nõ tales se patienti præstitissent, vt nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autẽ rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filijs. Periniquũ enim esse habere eum fidem talibus calumnijs. & posse illos in posterum mederi offensis prioribus, & redintegrare mutuum amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres, vtriuq; diligentius coleretur pietas.

An mun. 3956. An. ante Christ. nat. 8.

Iuuenum miseratio omnũ animos concitat.

Cæsar in hoc iuuenes peccasse pronũciat, quòd se à suspicione immunes nõ seruauerint, ac parentem vt filijs reconcilietur, hortatur.

Herodes filiis reconciliatus.

Post hanc admonitionem iuuenibus innuit. Quibus iam preces parantibus pater has nõ expectans prior flentes vnum post alium complectitur, compatientibus omnibus, qui aderant tàm ingenuis quàm famulis. Tum igitur post actas Cæsari gratias vnà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes CCC. talentis Cæsarem donauit, munera edentem Romæ. & congiarium diuidentem populo. Cæsar vicissim ei donauit dimidium redituum e metallis Cyprijs, & reliquum dimidium procurationi eius commisit: alijsq; hospitalibus officijs honorato, liberã potestatem permisit eligendi successorẽ quemcunq; è filijs, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cũ ille iã pararet facere, negauit se commissurum quin ille quamdiu viueret tàm regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis Rex rursum Iudæam repetit. Quo absente Trachonitæ, non parua ditionis pars, ab eo defecerant. sed opera ducum quos in regno reliquerat domiti, rursum coacti sunt imperata facere.

Antipater se reuersis in gratiam, gratulari simulat.

Herodes 300. talentis Cæsarẽ donat.

Cæsar Herodi dimidium redituum é Cyprijs metallis donat.

Rebelles domantur.

Cæterùm

An. mundi 3956. Ante Christum nat. 8.

Caterùm Herodes & filij nauigantes cum appulissent Eleusam oppidum Ciliciæ, quod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum Regem Cappadocum. Is excepto Rege perhumaniter, multum gauisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander eius gener egregiè refellisset obiecta crimina: datisq; vicissim regijs muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum contione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarrataq; humanitate Cæsaris, & alijs rebus quas illos quoq; scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicosq; & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pronuncians filios post se regnaturos, primum Antipatrum, deinde ex Mariamme natos Alexandrum & Aristobulum Interim debere omnes se vnum respicere, & pro Rege habere atq; dominum, non obstante senectute quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus alijs facultatibus, quibus & subditi in officio continentur & liberi. milites quoq; cum futuris ducibus si se vnum respiciant, felicem vitam acturos absq; vllis perturbationibus. His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè visus dixisse, quibusdam secius. iniecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquam mutationem videbantur.

CAP. IX.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

Hedio & Ruffinus cap. 5. al. 10. Cæsarea perfecta.

An. mundi 3957. Ante Christum nat. 7.

PEr idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, regni verò anno octauo supra vigesimum, Olympiade CXCII. in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. excitri enim sunt ad certamen artifices Musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum cõparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in precio est tam Romæ quàm apud gentes cæteras. Consecratum est autem hoc quoque certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Huncommẽ apparatum Rex suo sumptu magna ambitione vndecunq; curauit conuehi multa in hoc conferente etiam vxore Cæsaris Iulia. & mittente permulta preciosa ex Italia, vt omnibus computatis sumptibus ad D. talenta accederet. Congregata ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes quæ à diuersis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuersorijs & mensis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu verò conuiuijs & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat vt posteriora quæq; maiorem admirationem sui facerent: ferturq; ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quòd maior quàm pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atq; Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidum exstruxit in campo qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plantis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidum, & luco circundante pulcherrimarum arborum. hanc à suo patre Antipatro denominauit Antipatrida. deinde

Quinquennale certamen.

Cæsar & Agrippa Herodis magnanimitatẽ celebrant.

Antipatris extructa.

castellum

castellum matrem suam nomine referens supra Hierichuntē condidit, cui Cypron vocabulum imposuit, cōmunito egregie & instructo amœnis domicilijs. nec fraterni affectus oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pulcherrima, primum turrim Pharo non minorem in ipsa vrbe, in defuncti monumentum Phasaelum vocatam, propugnaculum vrbis munitissimum. deinde eiusdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, quà iter ad septentrionalia: quo factum est vt eit. cumquaq; situs ager antea penè desertus diligentius coleretur ab habitatoribus, phasaeliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriæ quàm Græciæ, & vbicunq; illū peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut exstructis publicis operibus, aut sicuti incœpta pendiebant propter inopiam, pecunijs in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt quòd Rhodijs Pythium templum suo sumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæsare conditam habitantibus maiorem partem publicorum operum suis perfecit impendijs. Antiochensibus vrbem Syriæ maximam habitantibus, secante mediam eius longitudinem platea, hanc ipsam vtroq; latere ornauit porticibus, & viam eius subdialem lapide poliro strauit, non tam ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus, quo splendidius & sacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in vno homine tantam diuersitatem ingenij. Si enim spectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vsus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimū. ediuerso si iniurias eius & sæuitiam in subditos atq; etiam coniunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilē, & ab omni alienū modestia. atque ita pugnāres inter se voluntates habuisse videbitur. Ego verò aliter credo. & vtrunq; ab vna causa profectum existimo. Eo enim quòd honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, ficubi spes esset aut in præsens laudis, aut in posterum memoriæ: quare quòd esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cum in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliquando malè quærere. Deinde sciens se ob eas iniurias inuisum subiectis, eas offensas lenire videbat difficile. neq; enim poterat nisi vellet reditus minuere. itaq; abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia seruitutem toleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impotenter sæuiebat non aliter quàm in hostes, nullo cognatorum aut amicorum ab hoc crimine, quòd solus vellet honoratior ab omnib. Quàm autem honoris cupidus fuerit colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæterisq; eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus: & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus satis incommodum erat quòd

An. mundi 3917. Ante Chri. nat. 7.

Cypron cōdit.

Phasaelus turris & oppidum.

Pythium tēplum ab Hērode extructum.

Olympij ludi.

Herodes ēst in exteros liberalis. in suos sæuus fuerit.

Herodes honoris cupidus.

An. mundi 3957. Ante Chri. nat. 7.

non possent statuis & templis demereri Regis gratiã, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atqui hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

CAP. X.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

Hod. & Ruffinus cap. 6. al. 11.

Iudæi Asiatici & Cyrenẽses afflicti, legatis ad Cæsarẽ missis, immunitatem consequuntur.

ASiatici autem & Cyrenenses Iudæi multum affligebantur ab earum regionum ciuitatibus, qui cum à priscis Regibus accepissent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multos iniurias à Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias, & essent noxij reliquis ciuibus. Cumque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqueri. is rescripsit ad prouincias, placere vt Iudæis seruetur æquale ius cum alijs. cuius rescripti exemplar subijcimus, quò testatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cæsar Aug. Pont. Max. Trib. potestatis ita censet. Quoniam Iudæorum gens semper fida & grata fuit Pop. Roman. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore, præcipuè patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano Pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia, Iudæos vti proprijs ritibus ac legibus, sicut vtebantur tempore Hyrcani Pont. Dei Max. & fanis eorum ius asyli manere: liceréq; eis votiuam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neque cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam nonam in parasceue. Quod si q̃dis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religiosis, hunc teneri sacrilegij, & bona eius addici ærario Roman. pop. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Marcium Censorinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, quem vniuersa Asia meo nomini consecrauit apud Argyram. quod si quis contra decretum ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptum est columnæ in templo Cæsaris. Cæsar Norbano Flacco S. Iudæis vbicunque gentium degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mitrere nemine prohibente liceat. Hæc Cæsar. Agrippa quoque pro Iudæis scripsit in hunc modum. Agrippa Ephesiorum magistratibus, senatui, & populo S. Pecuniæ sacræ quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad Asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæi sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui Salut. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus scripsit Flauiò Lybiæ præsidi, alijsque eius prouinciæ magistratibus, non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantiis, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur. hos ego suo iuri suisque moribus relinqui iubeo. & si qua in vrbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iu-

Agrippa Ephesiorum magistratib. pro Iudæis scribit.

Syllano.

Cyrenæorũ magistratibus.

dæis

dæis restituit. C. Norbanus Flaccus procos. Sardianorũ magistratibus S. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Iudæorũ vetari iuxta patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quam Cæsaris. Nec aliter Iulius Antonius procos. scripsit: Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudæi Febr. Idibus reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi vti patrijs legibus & moribus, primitiasque suo quemque arbitratu pietatis ergo conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogaueruntque vt ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patriũ morem nemine prohibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, vt, quoniam scripta nostra in Græcorum manus peruentura sunt, ostenderem eis iam inde à maiorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas vti patrijs moribus, imo illorum consensu religione concessa Deum coleremus. quæ quidem eò crebrius inculco, vt scirent gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem vtitur perpetuò, sed oppidatim ferè in his immutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex æquo competit, res vtilissima tam Græcis quàm barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nosque omnibus, modò eis inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tàm nos ob diuersum vitæ genus horreant, quam complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus, & sine hac non potest humana vita consistere. Nunc ad historiæ contextum redeo.

An. mundi 3957. Ante Chri. nat. 7.

C. Norbanus Flaccus pro Iudæis scribit.

Iulius Antonius Procos.

CAP. XI.

Herodes opus habens pecunia, sepulchrum Dauidis subijt.

HErodes multum pecuniarum domi forisq; profundẽs, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit, recluso Dauidis sepulcro tria millia talentorum argenti extulisset, superessetque multo plura quæ posset quantumuis magnis sumptibus sufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum sepulchrũ ingreditur, cum prius accuratè cauisset ne hoc resciret populus, assumptis tantùm amicorum fidissimis. Depositas tamen pecunias non inuenit sicut Hyrcanus, sed multa preciosi & aureorum ornamentorum vim magnam inde sustulit. his inuitatus ad diligentius scrutandũ, interius processit, vsq; ad conditoria corporum Salomonis ac Dauidis: vbi duos satellites amisit, erumpente (vt fertur) ex adytis flamma contra progressos temerè. quo casu territus exiuit, & tactus religione ad expiandum se in aditu sepulcri monumentũ è candido marmore cõdidit sumptuosissimis impendijs. eius operis & Nicolaus illius tẽporis scriptor meminit, sed non itẽ de descensu Regis, præter decorũ id factũ existimans: idq; more suo fecit. Viui enim Regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantùm attingens quæ ad gloriam illius pertinere visa sunt. quin & multa eius aperte

Hed. & Rufinus cap. 7. al. ca. 12. Aur. særa fames.

Herodes duos satellites in Dauidis monumento amittit. Notatur Nicolaus Historiographus.

An. mundi 3957. *Ante Chri. nas. 7.*

apertè iniusta facinora aut alia specie affecta fucauit, aut, quantum potuit, occultare studuit: quandoquidem etiam crudelitati in Mariammen ac filios speciosam causam adstruere conatur, illam impudicitiæ, hos insidiarum patri paratarum insimulans: & hoc toto opere facit peruò, quæ rectè ac iustè Rex gessit nimijs extollens laudibus contrarijs verò diligēter excusans. Sed illi ob quam dixi causam danda venia, non tàm ad posteritatis cognitionem, quàm ad gratificandū suo Regi scribenti. Nos verò qui & generis propinquitate Asamonæos Reges contingimus, & sacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorrupte res gestas exponimus, salua reuerētia posterorū Regis illius, qui etiam nunc rerum potiuntur, maiorem tamen veritatis rationē habentes cum ipsorum quoq; venia. Cæterùm Herodis domus post violatum sepulchrū cœpit tab: in deterius: siue diris vltricib. in eam partem incumbentib. quæ iam antè malè habebat: siue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tepora, vt merito videri possit impietatis præmium. Dissidiū enim erat in aula bellо ciuili simile, & odia mutua concertantia calumnijs. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificiosa machinatio, qui per alios inuoluens illos falsis criminationibus, ipse patrociniū eorum sæpè simulabat, vt approbata sua beneuolentia facilius iuuenes etiam posset opprimere: atq; talib. versutijs circūueniebat patrem, vt putaret hūc solum incolumitatis suæ curam gerere. quapropter etiam Ptolemæum procuratorem suum Rex Antipatro cōmendauit, & cum matre eius omnia cōmunicauit consilia, adeò vt nihil non horum arbitratu gereret, & infensum eum redderent his quos exosos Regi esse ipsorum intererat. Mariammes verò filij rem indies ferebant ægrius, propter nobilitatem indignantes suo loco se dimoueri ac deteriorib. cedere, & tantum non in ordinē redigi. Quin & vxores ipsorum eisdem laborabant passionib. quarum altera Alexandro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo prosequebatur Salomen, tum propter matris amorem, tum quòd insolentius se erga filiam eius gereret. ea nupta erat Aristobulo quam illa sibi honore æquari ferebat muliebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidē Regis frater alienus erat à discordia. habebat enim priuatā causam suspicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam insanum, vt oblatā sibi à Rege in coniugium filiam fastidiret, contentus ancillæ complexib. Id ægrimè tulit Herodes, videns germanū affectum à se tot beneficijs, & penè regni sociū, non respōdere pietate mutua, & infortunatum se fratrem existimans: & cum non valeret Pheroram ad æquiorē mentē reducere, puellam collocauit cū Phasaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuisse fratris cupidines, conquestus de repulsa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta est. Tum Ptolemæus Pheroræ consulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi respiscat, propter quem stultū sit priuare se Regis amicitia, & in eius vicem odiū ac nāquillitatis iacturā incurrere. Ille intelligens hoc sibi vtile, q̄ iam ante calūnijs appetitus veniā à Rege cōsecutus fuerat, mulierē iam filij matrē ex se factā ablegat: & Regi pollicetur ducturū se filiā eius alteram: condixitq; diem 30. ad celebrandas nuptias, iureiurando interposito nihil sibi posthac cum ablegata fore commercij. elapso autem præfinito tempore in tantum amori succubuit, vt non staret pollicitis, & rursum reuolueretur ad pristinam mulieris consuetudinem. Ibi tum

Iosephus ex pontificali Asamonæorum genere.

Dissidium in domo Herodis.

Antipatri contra fratres artificiosa machinatio.

Rixæ muliebres.

Pheroras Herodis filias in coniugiū ob Iacas fastidit.

tum Herodes non amplius potuit iram tegere, sed sæpè iaciebat voces quasdam, signa alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occasionem hunc eius affectum fouerent calumniis Iamque nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarum turbarum accideret, cōmissis inter se necessitudinib. quas natura volebat esse carissimas. Nam & Salome infensa Mariammes filiis ne filiam quidem nuptam Aristobulo adolescentum alteri sinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda secreta coniugum colloquia: & si quid, vt assolet, offensiuncularum incideret, exacerbans multis suspicionibus quo factum est vt secreta eorum expiscaretur omnia, & puellę quoq; iuuenem exosum rederet. illa verò in matris gratiam sæpè narrabat, quòd illi, quoties soli essent, crebram mentionem Mariammes facerent, & odiosè de patre loquerentur: minarenturque si Principatus ipsis contingeret, reliquarum Regis vxorum filios scribas se facturos in oppidulis. ad hoc enim cōducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias, siquando viderent matris ornamēta vsurpare, pro præsentibus deliciis vestituros se ciliciis, inclusas vbi ne solem quidem liceat aspicere. Hæc mox Salome Regi renunciabat: quæ ille tametsi permolestè ferret, emendare tamen malebat quàm punire maximè aūt exasperabatur suspicionibus, & indies seipso peior, omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios castigasse contentus. & illorū responsione placatus aliquātisper quieuit. Sed mox malū recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitq; se audisse ex Salome, Herodē ardenter amare Glaphyram, nec posse hūc affectum excutere. hoc audito inuenis zelotypus vehementer exarduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes muliebri exhibebat in gratiam filij, quod quidem fere quotidianū erat, in peiorem partem interpretabatur, suspicione cōcepta ex his quæ audierat. neq; diutius potuit eam indignationē concoquere, sed adito patre cum lacrymis ei sermonem Pheroræ aperit quamobrē ille magis adhuc turbatus est, non ferens insimulari se falsò tam turpis criminis, multa queens de suorū malicia, à quibus pro beneficiis talem reportaret gratiā. Moxq; accersitum Pheroram adortus iurgio, pessime, inquit, omnium mortalium, eone ingratitudinis prolapsus es, vt talia de uobis vel dicas vel cogites? nonne deprehendo tuum propositum, quòd non conuicio tenus hęc dixisti filio, sed vt insidias & veneficia hoc pacto in caput meū strueres? Quis enim, nisi bono aliquo genio ductus vt iste, filius pateretur patrem suspectum impune ferre talem iniuriam? Verum tibi videris sermonem in animum, an in dextram eius gladiū inseruisse, quo parentem conficeres? aut quid tibi voluisti, cum & ipsum & fratrem oderis, in me tantum calumniando simulans beneuolentiam, & ea dicēs quæ salua pietate ne cogitari quidem poterant. apage te hinc postquam perversum erga fratrem bene meritum animum. Et tu quidem quoad vixeris tua conscientia fruere: ego verò dabo operam vt sim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni sint beneficiis eos prosequens. Sic destomachante Rege Pheroras cum in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum, & ab ea prima hos sermones profectos esse. Quo audito illa (nam forte aderat) composito ad verborum fidem vultu exclamat, non esse hæc sua, & omnes hoc vnum agere, vt eam inuisam Regi faciant, & de medio tol-

An. mundi 3957. Ante Chri. na. 7.

Salome filiā ad effutiēda & prodenda secreta coniugum colloquia pellicit.

Pheroras Herodem, dum illum ardenter amare Glaphyram dicit, vehementer cōmouet.

Salome se purgat.

An. mūdi 3957. Ante Chr. 34.

lant Herodis amantissimam, & præcauentem ipsius pericula. nunc verò etiam maioribus se appeti insidiis. solam enim autorem fuisse fratri, vt, abiecta qua se oblectabat muliercula, filiam Regis duceret, & hanc esse causam odij. hæc ita loquente, simulq; capillos sibi vellente, & pectus plangente, species quidem negātis erat verisimilis, sed mala mens textum quidem vlium sui facti inueniens, cum nō inficiaretur se dixisse, & audisse eadem persuadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione duravit aliquandiu. tandem Rex pertæsus & fratrem & sororem adolegauit: collaudataq; filij temperantia, & quod hos sermones ad se detulisset, ad modum iero ad curam corporis se contulit. Post hanc

Effectus calumniarū.

contentionem malè audiebat Salome, quod videretur autor huius calumniæ: & vxores Regiæ male ei volebant, quòd scirent morosam & variabilem, & pro tempore nunc inimicam nunc beneuolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodā fortuito. Erat Arabum Rex Obodas, homo segnis & ocio deditus: negocia verò eius administrabat Syllæus vir callidus, ætate floret & corporis specie. hic cum propter quædam negocia ad Herodē veniret, contemplatus vnà cœnantem Salomen animum ad eam adhibuit; compertoq; esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa quæ deteriùs

Syllæus Arabs Salomē in vxorē petens repulsam patitur.

quàm apte tractabatur à fratre, & nonnihil tacta forma iuuenis, nō abhorrebat à nuptiis: & cum per eos dies frequentarentur conuiuia, existebant multa non mediocria signa quòd consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores Regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus scisciabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cœnam obseruare, quomodo erga se inuicem affecti sint. ille renunciauit quòd nutibus & mutuis aspectibus satis indicarēt quò tendere nt. Post hæc Arabs iam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensib. hanc ipsam ob causam reuersus, & colloquutus de hac re cū Herode, postulauit, vt Salomen sibi collocaret. tore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum cōmercia, quorum principatum & deberi sibi, & iam magna ex parte contigisse. De quo cum ille ad sororem retulisset, percontando an ei nubere sit animus, mulier facile assensum præbuit. postulantibus deinde vt Syllæus accederetur in Iudæorum religionem, & tum demum vxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc non sustinuit, lapidandū se dicens à popularibus si faceret: atq; ita re infecta discessit. ex eo tempore Pherorās Salomen insimulauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores Regiæ, dicentes eam cōluisse cum Arabe. Et puellam, quam fratri desponsatam ille domesticæ

Herodes filiam Pherorę filio dat coniugem.

mulierculæ illecebris victus recusauit ducere, Herodes in sororis gratiā collocaturus Salomes filio nato è Costabaro mutauit sententiā persuasus à Pherora, negante adolescentem amaturum talem socerū propter patris sui cædem, & æquius censente, vt ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchiæ dominiū. quod vbi is persuasit, impetrauit prioris offensæ veniam. Mutatis igitur sponsalibus puella data est nuptum adolescentulo, addita C. talentorum dote. Nec interim cessabant turbę domesticæ, imò augebantur etiā, à turpibus initiis progressæ vsq; ad calamitates tristissimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi

Collium filij in patrem perditu..

tres, vnus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera ille in reliquis regni negociis vti est solitus: hos quidā ad Regem detulit

corruptos

corruptos esse ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quæstionibus examinati eequid cũ illo habuissent cõsuetudinis, rem falli sunt: Præterea nullius tentati contra patrem facinoris se esse conscios admonuisse Chri. an. tis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministris magis ma- 7.
gisq; in gratiam Antipatri sæuientibus, aiunt Alexandrũ innatum cõtra parentem odium alere: hortatumq; eos vt Herodem deserere etiam inutilem, facientemq; fucum ætati, & senium dissimulantem tincto capillitio, quin potius ipsi adhiberent animum, potituro vel inuito patre regno debito, expectarentque breui dignitatem primariam. iam enim non tantum generis prærogatiuam sibi suffragari, sed instructa etiã ad inuadendam dominationem omnia. staturos pro se multos duces militum, multos amicos Regios, paratos quiduis velagere vel pati in ipsius gratiam. His auditis Herodem totũ ira & timor occupat, quòd filij verba & contumeliosa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatus verebatur, nequid grauius contra se conflatum esset, quàm vt eodem temporis momento posset cauere & occurrere. quamobrem non ausus palam inquirere, per dimissos clanculatios exploratores rem gerebat, omnes suspectos iuxta habens atque inuisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suam collocans: quarum adeò nullus erat finis, vt quò quisque ei coniunctior esset, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potentior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore sat erat, moxque ad suam securitatem pertinere putabat illorum interitus. Postremo etiam domestici anxij de incolumitate propria in seipsos versi sunt, tutissimos rati, qui alios præuenirent calumniis, certissimumq; hoc ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorũ in se cõciebant inuidiam, videbanturq; merito retaliandi, & sic accipiendi, vt ipsi tractassent alios. Iamq; etiam priuatas simultates hoc modo exercebant, moxq; deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulo post ipsi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quòd multos conuictos tolleret, quod tamen nõ in hoc proderat, ne similia posthac faceret, sed contentus erat delatores eorum pari mulctasse supplicio. Tantum erat tunc in aula Regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciauit, ne vel in cõspectum suum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuerẽdi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimũ Regem tam legationibus quàm consiliis iuuerant, filiosq; eius instituerant, & maiorẽ cæteris habebant fiduciam, amicitiã renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vtebatur familiariter: Gemello vero quòd ipsum sciret fauere inuenti, nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat, & Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est quin grauius aliquid in eos libenter statuisset, ni obstaret vitorum claritas: quare contentus est tum ablegatis ademisse autoritatem, vt posita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentius. Horum porro omnium malorum fax erat Antipater, qui ex quo primum tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accendebat hominis sæuitiam: & tunc videbatur egregiè fungi officio, si daret operam, vt quicunq; reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primũ

An. mundi 3957. Ante Chri. an. 7.

Herodes quibusuis calumniis fidem adhibẽs multos iniustè interficit.

Hed. & Rufinus cap. 8. Herodes Andromacho & Gemello amicitiam renunciat.

Antipater omniũ malorum fax. Propter Alexandrũ multi tormentis examinantur.

An. mūdi 3957. Ante Chr. vii. 7.

Rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent conscij. illi vero immoriebantur cruciatibus, quòd nihil haberent dicere. atque hoc acrius incumbebatur quæstionibus, quod præter opinionem nullum deprehendi posset ne cogitatum quidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur torros à veritate malle quàm à fide erga dominos & amicos discedere, vrgebaturq; vt secreta perquirerentur apprehensis pluribus. Tandem vnus è multis tormentra non ferens, ait se non semel audisse iuuenem dicere, quoties laudaretur à proceritate staturæ, aut sagitandi peritia, cæterisque virtutibus eximiis, hæc à natura ornamenta sibi magis concessa quàm beneficia. patrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapropter quando simul inambulent cōtrahi se de industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis iaculationibus illo præsente destinata non ferire, quòd norit genitori ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, vt in venatione patri insidias strueret, quibus si ille esset oppressus, tum regnum postulaturus Romam perfugeret. Inuētæ sunt etiam iuuenis literæ ad fratrem scriptæ, conquerentis de patre, non recte factum, quòd Antipatro addixisset agros, ex quibus ad eum rediret CC. talenta annua. Tum verò Herodes probabili vt ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspitione, Alexandro cōprehenso iubet inijci vincula: & rursum incipit fatigare poterat, cur deberet ab illis per insidias appeti: & querelæ illæ pueriles contentiones videbantur, nec verisimile post manifestum paricidium voluisse eos Romā petere. quamobrem voles maius aliquod impietatis argumentū inuenire, soliciteq; cauēs, ne videretur filium temerè damnasse ad vincula. & quæstioni subijciens honoratiores Alexādri amicos, non paucos eorū nihil tale confessos interfecit. Cumq; tota Regia tumultu, terrore, ac tormētis perstreperet, iuuenis quidā in tali necessitate constitutus dixit Alexandrum Romā ad amicos literas misisse, rogantē, vt curarent se accersiri à Cæsare, indicaturū de quibusdam cōtra illū cōspirationibus, quando pater societati Romanorū prætulerit Mithridatis Parthorū Regis amicitiam. addidit habere eum venenum, quod apud Ascalonem paratū sit. His auditis Herodes credidit, consolantibus eum in calamitate adulatoribus, quod non temerè quidquam faceret. venenum tamen summa cura quæsitum nusquam inuentū est. Cæterum Alexāder oppressus malis adeò non cessit, neq; inficiatus est, vt patrem exasperaret amplius: siue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumniis: siue vt, si fortè crederet, inuolueret cum cum tota Regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à se cōscriptos ei misit, negans opus esse tormentis plurib. structas enim insidias, participesq; eorū esse Pheroram & amicorum fidelissimos: Quin & Salomen obrepentē noctu cum inuito se esse congressam, omnesq; eo tendere, vt, illo sublato, optatā assequerentur licentiam, eiusdem conspirationis arguebātur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cunctis Regi fidissimi. nec aliter quam rabie quadā occupati in se inuicē efferabātur homines pridē amicissimi. nō detensione, nō coarguitione expectata tātisper dū veritas pateret, ind ciū præsentiente supplicio. alij vinciebantur, alij necabātur, alij nihil lætius exspectātes moras ipsas quàm repræsentationem

Alexādri in vincula coniecti amici quæstioni subijciūtur.

Alexandrū quidā quòd Romā c ōtra parentē ad amicos literas inserit, accusat.

Alexander indicatis etiā sociis facinoris perpetrandi, facetur insidias patri structas.

Herodes in auia calūnijs & cædib. ætatē vitæ tuæ tædet.

tionem malorum ægrius ferebant: ingensq; mœror ac torpor fœdabat pristinam felicitatem Regiæ. Ne Herodem quidem ipsum vitæ in tali perturbatione non ædere poterat, cui, quòd nemini se auderet credere, pro tormento erat futuri exitus expectatio: sæpeque illi obuersabatur irruens gladio stricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimum abesset ab insania.

An. mundi 3957. Ante Christi nat. 7.

CAP. XII.

Archelaus Cappadocum Rex Alexandrum patri reconciliat.

DVM ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum Rex de filia & iuuene genero solicitus, tum amici quoq; vicem miseratus involuti tam perplexis & turbatis negocijs, officij sui putauit profectionẽ ad eum suscipere. Quem vbi sicut audierat affectum inuenit, importunã rem putauit si obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim vt ille ex aduerso contendens & excusare se studens exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est qua res affectas componeret, in dignatione versa in iuuenem, asserens Regem nihil præter æquitatem, sed omnia rectè fecisse: se quoq; dirempturum illud coniugium, ac ne filię quidem parsurum, si sceleris conscia non fecisset indicium. Tum Herodes vbi præter opinionem vidit hominẽ pro se læso tam grauiter excandescere, asperitate remissa, & factum suum iusta æstimatione volens expendere, paulatim ad paternos affectus redijt. Iamq; vtroque flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, ad iram commouebatur Rex: postquam verò Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, neue propter iuuenis erratũ coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos, qui deprauarent hominem iuuenem & rudem omnis malitiæ, præcipuè fratrem Regis vrgens suspicionibus. Nam cùm & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, attractus illũ adijt, alia quoq; desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamẽ sibi facilè tam citò flectere offensum Regis animum. Satius esse, vt ipse à fratre veniam peteret, prius confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniẽdam iracundiam, ac tum demum se quoq; opportunius deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod vtriq; cessit feliciter. nã & iuuenis præter opinionem exemptus est criminationibus, & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque inita maxima gratia apud Regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociã profectus est. nam & cum muneribus dimissus est preciosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos, vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negocio Cæsari scripserat: fecerunt q; simul iter vsque Antiochiam. ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atq; ita in Iudæam reuersus est.

Hedio & Ruffinus Cap. 9. al. 13. Archelaus Cappadocũ Rex, Herodis indignationẽ in generum simulat, eumque ad paternos affectus reducit.

Archelaus Alexandri crimina in amicos, præcipuè verò in Pherorã transfert.

Pheroras Herodi se causam ptubationum fuisse ingenuè fatetur, & fratri Alexandro reconciliatur.

Herodes cũ Archelao Antiochiam vsque iter facit.

CAP. XIII.

Trachonitarum defectio.

Anno mun di 3958. Ante Chri. nat. 6.

Atabici belli causæ.

Trachonitis Herodi donatur à Cæsare.

Aliàs cap. 14.

Rebelles Arabes à ducibus Herodis perdomantur.

Latrones capti & puniti.

Aliàs cap. 15.

Herodes ab Arabibus latrones sibi dedi postulat, & mutuũ creditũ repetit.

Saturnin⁹ & Volũnius Syriæ Præsides Herodi Arabes reconciliant.

ILle verò dum Romam profectus interim à regno abest, bellum Atabicum ex hac causa exortum est. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, veteri exercere latrocinia, cogebantur in studijs agriculturæ mitius degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus. tamen à principio cohercente Rege abstinebant iniuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quando Rex nauigauit in Italiam Alexandrum accusaturus & commendaturus Antipatrum Cæsari, Trachonitæ sparso rumore de eius interitu defecerunt reuersi ad pristina latrocinia. tunc tamen absente Rege à ducibus eius sunt perdomiti. cæterum XL. ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes coniugium. à quo cùm munitum quendam locum accepissent habitandum, incursionibus non Iudæam tantum infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebantq; prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficijs. Herodes autem reuersus à Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronibus, eumq; non posset eos in potestatem suam redigere, quòd essent sub tutela Arabum, nec tamen iniuriam acceptam concoqueret, perlustrata Trachone interfecit illorum domesticos. quo facto illi irritatiores, maxime quòd legem haberent quæ iuberet domesticorum cædem inultam non sinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionibus. Tum Rex ad Præsides à Cæsare missos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiori manu se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum inciderent, vt bello quàm latrocinio res esset similior. iam enim vsque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum cõmodauerat. Syllæus verò qui detruso à regimine Oboda iple administrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierũ spacium & debitum redderetur, & ex vtroq; regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorsus nemo Arabum inuentus, vel ob maleficium, vel quacunque de causa profugus: verùm Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

CAP. XIIII.

Expeditio Herodis in Arabiam.

Herodes Saturnino & Volumnio præmittẽtibus cũ exercitu Arabiã inuadit, & Raptã castellum diruit.

CÆterùm postquam aduenit præstitutus terminus, Syllæus nolens restituere conuentis Romam profectus est: Herodes verò exsequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio præmittentibus ei contumaces armis persequi: collectoq; exercitu inuasit Arabiam,

biam, septem mansiones emensus triduo. cumq; peruenisset ad castellum, in quo se latrones continebant, primo impetu id cepit, ipsamque munitionem nomine Rœptam diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et cùm in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prœlium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò XXV. cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonem deduxit, vt coërcerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quod in contumaces tantum Arabas concesso ab eis iure vsus sit, nihilque egerit præterea: idq; ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

An. mundi 1958. Ante Christ. 6.

Nacebus cũ viginti quoq; Arabũ cęsus. Herodes Idumæorum 3. millia in Trachonem deducit.

CAP. XV.

Syllæum Herodem accusat apud Cæsarem.

SED aliter Romam properatis nuncijs Syllæo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. is iã ante insinuatus in noticiam Cæsaris, forte tum circa palatium obuersans, his auditis confestim mutata veste atrata cum adijt, denarrans vt bello afflicta sit Arabia, totumq; regnum euersum ab Herode ingresso cum exercitu. ad hæc lacrymans quereba-tur cecidisse duo millia & quingentos Arabum primates, & in his amicũ ac cognatum suum Nacebum, direptasq; magnas opes apud Rœptã repositas. atq; hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem, se absente, idoneum. Hæc dicente Syllæo, addentęq; qp nec ipse hanc profectionem suscepturus erat, ni crederet Cæsari curę esse pacem publicam omnium, neq;, se domi præsente, Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus. Cæsar hac querela commotus percõtatus est ex Herodis amicis, qui tum aderant, & ex suorum quibusdã recens reuersis è Syria, hoc tantum, an Herodes vllum exercitũ extra Regni sui fines eduxerit: Id cùm illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturũ eum pro subdito. Syllæus quoq; ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati, neq; latrones qui effugerant voluerunt dedere, neq; acceptam mutuo pecuniam persoluere, neq; pro pascuis quæ conduxerãt, quicquam numerare, freti eo quòd Rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occãsione vsi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus qui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quam vindictæ studentes mitis modis in eos sæuiebant. Hęc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiduciæ vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam Regis sui causam missos primum ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infecto negocio. Quamobrem vehemẽter anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadẽs, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturum se pollicitus: quem iratum sciebat Aretæ quòd se inconsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cum mune-

Hedio & Ruffinus cap. 10. al. 16. Syllæus Herodem apud Cęsarem accusat.

Arabes & Trachonitæ scientes Herodi Cæsarẽ iratum, illi insultant.

Cæsar ab Herode offensus.

Obodæ defuncto Æneas in Arabum regnũ succedit.

An. mundi 3960. Ante Christū natum 4.

muneribus misit ad Cæsarem, & in his multorum talẽtorum coronam auream. in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus venenum sustulisset Obodam, quo etiam viuo inuasisset rerum administrationem, vxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno viam sibi ad occupandum principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatusq; eorum munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam Regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coercere non poterat. Herodes autem veritus ne, si se defenderet, eo magis irritaret Cæsarem, cogebatur perferre omnes iniurias. Postremo nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Cęsar Arabũ legatos non audit.

Nicolaus Damascenus ab Herode ad Cæsarem missus.

CAP. XVI.

Eurycli calumniæ contra Herodis filios.

Hedio & Ruffinus cap. 11. al. 17.

PER idem tempus dissidium cum filijs domesticum multo magis exacerbatum est. quamuis enim etiam ante nunquã prorsus vacarit suspicione, malo pernicioso Regibus, tunc tamen id maximè ob talẽ caussam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator & delicijs perditus, sed vtrunq; vitium egregiè dissimulans, vsus Herodis hospitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cum eo conuersatus effecit, vt reciperetur inter amicos præcipuos: is diuersabatur apud Antipatrum, Alexãdro quoq; propter crebros congressus familiaris. aiebat enim sibi cũ Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideo simulabat se Glaphyrã obsequijs cõlere. cumq; videretur omnibus ex æquo deditus, obseruabat quæcunq; vel dicerentur vel fierent, vndecunq; captans gratificãdi per calumnias materiam. denique adeò se blandis colloquijs insinuauit vnicuique, vt illi soli fidus videretur, cæteros ita tractare, prout amico esset commodum. his artibus ita sibi deuinxit Alexandrum, vt iuuenis putaret ei solum turò se posse querelas suas concredere. aperiebat igitur ei dolorem suum quòd pater esset à se alienatior, casumque matris narrabat: & quòd Antipater prærepta fratribus dignitate solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, patre iam talibus imbuto odijs, vt cum ipsis nec cõuiuia nec colloqa cõmunicare sustineat. Hæc ille, dolorẽ suum insinsi amici, vt tum videbatur, deponens. at ille oĩa referebat Antipatro, negans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem, & consultum ei velle, vt caueret ab Alexandri insidijs. non enim eum dissimulare animum, sed ipsis verbis præferre cupiditatem parricidij. Post hoc beneuolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo persuasus est, vt ad Herodem referret de hoc negocio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eo deductus est verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium conciperet: id quod sine mora declarauit. Eurycli enim quinquaginta talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum se contulit, & multum Alexandrum prædicans, operam eorum

Eurycles apud Alexandrum sese insinuat.

Eurycles Alexandri dicta & facta obseruans Antipatro & Herodi exponit.

ſuam commemorauit quàm vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiam: & ab eo quoq; accepta pecunia, prius quàm deprehenderetur hominis malicia diſceſſit. Reuerſus deinde in patriam, cum ibi quoq; ſimilibus artibus vteretur, Lacedæmone pulſus eſt in exilium. Porrò Iudæorum Rex non iam vt antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri & Ariſtobuli, proprio ſeruiebat odio, etiam nemine accuſante obſeruans ſingula & ſcilicitans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere: & inter cætera Euaratum Coum cõmunicaſſe cum Alexandro conſilia videbaturq; nullos ſermones audire libentius. Oblatum eſt deinde iuuenibus maius infortunium, calumnijs nunquam ceſſantibus, & omnibus certatim aliquid mali de eis ad Regem deferentibus, ſcilicet incolumitatis eius ſtudio. Erant Herodi duo latrones, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offenſam pulſi è Regia, & inter equites Alexandri ſtipatores recepti, quod eſſent exercitatiſſimi honorabantur pecunijs aliisq; muneribus. Mox igitur Rex de his etiam ſuſpicione concepta, tormenta eis admouit. ergo poſt toleratos diu cruciatus, tandem aiunt ſe ſolicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem feras perſequentem interficerent. facile enim confingi poſſe, præcipitatum ab equo ſuiſmet telis transfixum eſſe. nam & antè penè ſimile quiddam ei acciderat. Simulq; indicauerunt aurum defoſſum in equorum ſtabulo, & præfectum venatorum arguebant, quod eis præbuiſſet lanceas regias, & arma, ipſo iubente, Alexandri famulis. Poſt hos præfectus arcis Alexandrij correptus ſimiliter examinatus eſt: huic obiectũ eſt quod eos intra caſtellũ reciperet, pollicitusq; eis eſſet pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante filius eius accedens, vera eſſe dixit omnia: protolitq; referentes manum Alexandri literas in hanc ſententiam. Quàm primum Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus, ad vos veniemus. curate igitur, vt quemadmodum eſtis pollicit, nos in caſtellum recipiatis. His literis viſis Herodes poſthac pro indubitato habuit, paratas ſibi à filijs inſidias. Alexander autem dicebat Diophantum ſcribam imitatum ſuum characterem, eſſeq; Antipatri malicia excogitatam illam ſchedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & poſt in ſimilibus deprehenſus dedit ſupplicium. eos verò qui torti ſunt Rex apud Hierichuntem produxit ad populum, vt accuſarent filios, vbi ſaxis ſunt obruti. cumq; vulgus concitum ſimili pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & iuuenes in carcere aſſeruatos tradidit. eò nemo admittebatur, adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iamq; pro condemnatis habebantur, tum ãliorum opinione, tum ſua. eorum alter Ariſtobulus præ anxietate etiam amitam ſuam ac ſocrum ad miſerationem præſentis calamitatis, eiusq; autoris odiũ inuitans, An non tibi quoq;, inquit, periculum imminet delatæ, quod ſpe nuptiarum Syllæum de omnibus quæ hic fiunt per literas ſignifices. quæ verba mulier ſtatim fratri retulit. ille nõ amplius ſe continens vinciri eos iubet, & ſeorſum quenq; quid contra patrem moliti ſint ſcripto prodere. hoc iuſſi facere, ſcripſerunt, inſidias quidem nec paraſſe ſe, nec cogitaſſe: ſed conatos fugere, quod non poſſent amplius ad hunc modum ſuſpecti & ſoliciti viuere. Eodem tempore cum veniſſet è Cappadocia ab Archelao legatus Mela vnus è dynaſtarum illius numero, volens

An. mundi 3960. Ante Chriſtum nat. 4.

Euryeles aſtutia ab Archelao pecuniam extorquet.

Herodes Alexandri & Ariſtobuli criminatoribus aurem præbet.

Iucundus & Tyrannus ſe ſolicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem interficerẽt, fatentur.

Alexander ad Præfectũ arcis Alexãdrij, vt ſe reciperet, ſcribit.

Diophantus ſcriba aliorũ characteres imitatur.

Alexander & Ariſtobulus in carcerem cõiecti.

Ariſtobulus amitam ſuã ac ſocrum monet.

An. mundi 3960. Ante Christum nat. 4.

volens Herodes declarare eius maleuolentiam, acciuit ad se Alexandrum è vinculis: & rursum interrogauit de fuga, quónam & quomodo decreuissent discedere, ad Archelaum, ille respondit, pollicitum quòd inde Romam nos mitteret. Cæterum contra parentem nihil durius aut parum pietati conueniens se machinatos esse, neq; quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationibus. cupiuisse etiam vt Tyrannus cum socijs examinaretur cautius: sed illis approperatã mortem per Antipatrum, qui admistis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis Rex iussit & ipsum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignorasset paratas Herodi insidias. quò vt ventum est, continuò mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangẽs, & præ miseratione attonita clarè ingemuit: iuueni quoq; manantibus lachrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mãdatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit consilij conscia: qui potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamauit, nullius mali se esse conscium, quod si id aliquid ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suã perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidẽ, sicut suspicantur quos minimè oportuit, nihil nec ego cognouí, nec ta es conscia: sed quòd ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conflictum à se Archelaum maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iussis vt inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidũ Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent: & post expostulationem quòd filijs conatuum fuisset particeps, Romam inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarem, redderent ei literas, & argumenta quæ ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quòd & ipsis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob suspiciones & dissidia durius in eos statueret: nun tamen missurum fuisse ad Cæsarem, nec confirmaturum eos in maleuolentia: Romam autem delati inuenerunt iam Herodi reconciliatum Cæsarem, eiq; literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hunc modum se habuit: quãprimùm Romam venit & in palatium, præter ea mandata quæ habebat, Syllæum accusandum suscepit, animaduertit enim dissidere inter se Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt, & hoc autore necatos plerosq; cognatos Obodæ manifestè coarguerunt ex ipsius literis interceptis per aduersarios.

Archelaus, Herodi sese excusat.

Herodes Cæsari reconciliatus.

Hegio & Ruffi. cap. 12. al. 18.

Qua fortuita occasione Nicolaus vti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiam Cæsaris. Sciebat enim si defensionem Regis ordiretur, difficilem se habiturum iudicem: quòd si accusaret Syllæum, non defore occasionem pro suo Rege satisfaciendi. contestata igitur lite, & præfinita ad agendum die, Nicolaus assistentibus sibi Aretæ legatis acriter accusauit Syllæum interfectorem asseuerans domini ac Regis sui multorumq; Arabum, pecuniam etiam mutuatam ad perturbandam quietem publicam, matronasq; arguens corrupisse tàm Romæ quàm in Arabia. addidit his grauissimum crimen, circumuentum mendacijs eius Cæsarem, quem nihil veri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc accusationis locum postquam ventum est, Cæsar interlocutus iussit eum, omissis cæteris, hoc tantum de Herode dicere, an non exercitum in Ara-

Nicolaus Syllæum accusat, & Herodem excusat.

biam

biam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se vel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partem ita se habere, quemadmodum ab illo relata sint, neque vllam meritam indignationem. His præter opinionem auditis cum Cæsar attentius auscultaret, ille primùm indicauit ei de D. talentis mutuò sumptis, deque syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex vniuersa regione capere: deinde non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed exsecutionem iuris & repetitionem debiti. idque non properè actum quanquam permittente syngrapha, sed appellatis prius de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremò apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæsaris fortunam iurato, omninò intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cum horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarij tàm tragicè exaggerauerunt. quod tamen qui potest bellum vocari, permissu præsidum & ex pacto illatum post periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæsaris? restat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primùm, mox plures, fugientes Herodem metu supplicij, receptaculum sibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agrosq; eis dedit, & prædarum fuit particeps: quos tamen ipsos eodem iureiurando tenebatur restituere cum mutuaticia pecunia ad præscriptum terminum. nec potest ostendere quenquam præter hos captum in Arabia: immò ex his ipsis aliquot euaserunt. Nunc confutata etiàm de captiuis inuidiosa sycophantia, audi Cæsar mendacissimum figmentum quod ad prouocandam iram tuam commentus est. Affirmo enim quòd cum Arabum manus nos inuasisset, & vnus atq; alter è nostris cecidisset, tum demũ Herodes repugnare coactus Nacebum & cum eo XXV. non amplius occidit, quorum singulis centuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit. His motus Cæsar, vultu irato ad Syllæum versus, rogauit quot Arabes ea pugna desiderati sint. Hæsitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ sunt syngrapharum conditiones & rescripta præsidum, literæq; vbium continentes querelas de latrocinijs. Ad vltimum eò res deuenit, vt Cæsar damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens quòd calumnijs permotus durius scripsisset, hoc quoq; Syllæo obprobrauerit, illius mendacijs impulsum se discessisse ab officijs amicitiæ. In summa, remisit eum in prouinciam, vt postquam satisfeciset creditoribus, daret supplicium. Cæterùm Aretæ indignari pergebat, quòd regiã dignitatẽ ac potestatem vsurparet, priusquã à se acciperet: volebatq; Arabiam quoq; Herodi tradere: sed hoc consilium mutauerunt redditæ ipsius literæ. Olympus enim & Volumnius cognito placatum esse Cæsarem, mox ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis visum est non onerare insuper alio regno senem & infortunatum circa filios: admissisq; legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis, quòd Rex eorum temerariè Principatum sumpsisset, non expectata sua sententia, admisit munera & regnum ei autoritate sua confirmauit. Post hæc Herodi iam reconciliatus scribit, dolere se vicẽ eius qui tales haberet filios, debereq;

An. mundi 3960. Ante Christum nat. 3.

Expositio belli Arabici, & pecuniæ mutuo acceptæ.

Trachonitæ latrones.

Syllæus capitis damnatus.

Herodi Augustus Arabiam quoq; vult tradere, quod cõsilium ipsius literæ reddita mutant.

Aretas ad Arabum Regẽ legatus.

Hedio & Ruffinus cap. 13. al. 19.

An. mundi 3961 Ante Christum nat. 3.

Cæsar Augustus Herodi in parricidas animaduertere liberam potestatem permittit.

deberedq; eum, si quid contra pietatem aúsi sint, vt in parricidas animaduertere. se enim liberam ei potestatem permittere: quod si tantum fugam meditati sint, ipsum quoq; salua pietate oportere leni castigatione contentum esse. Quare suum consilium esse, vt indicto consistorio apud Berytum Romanorum domicilium, & accitis præsidibus cum Rege Cappadocum Archelao, amicisq; cæteris & viris illustribus, de communi sententia quid statuendum sit dispiciat. atq; hoc fuit argumentum epistolæ Cæsaris.

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

Herodes quotquot visum est Cæsari, vno Archelao excepto, conuocat.

Herodes filios accusat.

Deut. 18. 21.

Satuninus eiusq; filij moderatam sententiam proferunt.

QVa accepta Herodes supra modum gauisus est, tum quòd redijsset in gratiam, tum propter concessam sibi statuendi de filijs potestatem liberam: & nescio quo pacto accidit, vt qui prius in secunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius aut præceps ad filiorum interitum: nunc rebus suis in melius mutatis, & recepta pristina fiducia, nouo more laxauerit habenas odijs. Ergo conuocat per nuncios quotquot visum est Cæsari, vno Archelao excepto, vel quòd hominē oderat, vel quòd vereretur ne obsisteret suo proposito. & postquam Berytum conuenerunt cùm præsides, tùm cæteri exciti è diuersis vrbibus, filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platanetum sistere. ipse verò solus introgressus, coram consessu C L. virorū, vsus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quàm patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans, non satis se explicabat, multaq; furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecorè pater contra filios, literasq; ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantum de ineunda fuga consilium, & conuicia signa offensi animi. ad quæ postquam ille peruenit vociferabatur quasi in confessis insidijs: remq; exaggerabat deierans mori se malle quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes laxis cum ferire, atque in hunc modum interficere. quod cum sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoq; calculos. Venire se tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quàm vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hæc locuto Rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in cōsilio videntes rem eò deuenisse vt nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir consularis, multisq; defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantijs: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quod & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortunijs hoc maximum nolit adijcere. Post illium ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiā tulerunt.

Contrà

Contrà Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga patrem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omnino viderentur addicti ad supplicium. Moxque inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quò cum Nicolaus appulisset à Roma veniens, Rex prius expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Romæ amici sentirent de eius filijs. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, coniiciendosq; vinctos in carcerem: deinde pensitato diligentius negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere: sin contrarium placeat, absoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumque amicorum sententiam. Tum Rex diu multumq; tacitus secum cogitauit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cæsaream ventum est, mox omnes fuerunt de filijs soliciti, euentum expectantes. valde enim metuebant ne propter inueteratum dissidium immineret eis exitium. cumq; dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temerè, nec audire dictum aliquod liberius vacabat periculo: sed in sinu misericordiam celantes, taciti dolorem dissimulabant. Vnus omnium vetus Regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabant, ipse liberè eloquebatur, & sæpè exclamare cogebatur in turba, periisse veritatem & iustitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendacijs maliciam: eoq; tantam caliginem inductam negocijs, vt ne grauissima quidem errata sua homines animaduerterent. hæc loquendi libertas quamuis non abesset à periculo, omnes tamen mouebat, quod non sine ratione fortiter se gereret tali tempore libenterque hæc audiebant singuli, & cum sibi cauerent silentio, eius tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuisset à quouis commiserationis voces exprimere. Ille verò etiam ad Regem magna libertate se ingerens, postulauit solus cum solo colloqui: quod vbi concessum est Non possum, inquit, ó Rex diutius ferre hanc anxietatem animi, quæ me cogit audaces voces & mihi periculosas promere, sed tibi, si velis, vtiles. Vbi nũc est tua mens? vbi animus ille semper hactenus quantumuis arduis par negocijs? quænam hæc est tanta amicorum ac cognatorũ penuria? neq; enim tibi hos cognatos aut amicos existimo, qui tantum scelus sustinent in quondam felici regia. quid tu? quid agatur non dispicies? occidesne duos iuuenes é Regina vxore susceptos, & in omni virtute eximios, teipsum hac ætate cõmissurus vni filio alenti spes improbas, & cognatis quos ipse toties iudicasti dignos supplicio? An non animaduertis tacitum vulgus simul & tuũ errorem damnare, & miserari calamitatem iuuenum? ad hæc tum militaris turba, tum ipsi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò sat æquis auribus accipiebat Rex, admonitus tàm suæ calamitatis, quàm domesticorum perfidiæ. Sed ille immodestè ac militariter instante, & per simplicitatem non habente rationem temporis, turbationem & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam existimans, scisciatus quinam essent illi ægrè ferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipso Tirone vinctos iussit seruari in carcere. Huius facti occasione Trypho quidam tonsor Regis accedens eum ait se non semel à Tirone solicitatum, vt inter curandum guttur ei nouacula præcideret, ostentata spe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: moxq; tortus est &

An. mundi 3961. Ante Chri. nat. 3.

Volumnius & alij Herodis filios capite plectendos esse, pronunciant.

Nicolaũ Herodes quid Romæ amici sentirent de eius filijs interrogat.

Tiro Herodẽ alloquitur, & dum immodestè instat cum ducib. & militibus in carcerem conijcitur.

Tiro à Regis tonsore & proprio filio se Regi insidias struxisse, accusatus.

An. mundi 3961. *Ante Chri. nat. 3.*

est & tonsor & Tiro cum filio. qui videns patrem sæuissimè tractatum obstinate cruciatus perferre, nec tamen superesse vllam spem salutis ex crudelitate Regis coniiciens, ait se indicaturum veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptaq; in hoc fide, dicebat conuenisse inter eos vt Tiro sua manu Regem interficeret, patere enim ei aditum soli ad solum, atque ita perpetrato facinore libenter quidvis passurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa an vt se ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autē ejecta ex pectore omni, si qua prius inerat, dubitatione de filiorum supplicio, nec vllam relinquens locum resipiscentiæ, properauit exequi iuum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, tonsore; indice, omnes accusauit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum veniret coniiciens, ad vnum eos interfecit. Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, vbi maternus eorum auus & pleraq; ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuisse, vt modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud merito dubitari possit, in adolescentes ne ea culpa conferenda, qui patrem longo tempore exasperatum tandem in odiū coniecerint immedicabile: an in ipsius duriciem, & cupiditatem tàm gloriæ quàm dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potius in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Vnde persuasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, vt necessariò consequantur: eamq; vim fatum vocamus, quod nihil sit quod illa non efficiat, sed hunc sermonem vt arduum leuiter attigisse sufficiet, qui & nostris studijs nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterùm ex duab. reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum iuuenilem arrogantiam, & fastum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, maliciosè suspicaces, & linguæ temperare nescij, ac per hoc geminas ansas præbentes suis obseruatoribus, & ad ineundam Regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error est & inexcusabilis, quòd neque insidiarum structarum coniectos, neque vilis huius conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregia corpore iuuenes, nec apud suos solum gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitijs contemnendos, aut ciuilibus facundiæ studijs. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vincula eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cum securum faceret Romana potentia, sub cuius tutela positus ne apertam quidem vim, adeò non insidias extimescere adsueuerat. nunc tam citò eos occidere in importunis affectus gratiam, quid aliud est quàm argumentum impiæ licentiæ? maximè cum esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit. neq; enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius factnus post longas verò cunctationes, & deliberationes postremò

Alias cap. 20.

Tiro cū trecentis ductoribus militū apud populum accusatus, interficitur.

Alexander & Aristobulus Sebastæ strangulati, in Alexandrio sepeliū tur.

Causæ harū calamitatū.

Fatū & prouidentia diuina.

Alexander & Aristobulus in quib. peccauerint.

Herodis error pudēdus & inexcusabilis.

postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui ante videbantur charissimi, qui tametsi minus miserabiles erant, quòd merito perirent, tamen sæuitiam arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cædibus. quæ de se dicturi sumus in sequentibus. An. mundi 3961. Ante Christ. nat. 3.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Decimusseptimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *De Antipatri Herodis filij malicia.*
II. *De Zamari Iudæo Babylonico.*
III. *Antipatri contra Herodem insidiæ.*
IIII. *Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.*
V. *Pheroræ obitus.*
VI. *Pheroræ uxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.*
VII. *Antipater capitu damnatus in vincula conjicitur.*
VIII. *Herodis morbus & Iudæorum seditio.*
IX. *Antipatri exitium.*
X. *Herodis mors, testamentum & funeratio.*
XI. *Populus seditionem mouet contra Archelaum.*
XII. *Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punijt.*
XIII. *Cæsar Herodis testamentum confirmat.*
XIIII. *De Pseudalexandro.*
XV. *Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.*

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malitia.

An. mundi 3961. Ante Chri. nat. 3.

Hed & Ruffinus cap 1.

Antipater fratribus sublatis populo & militibus inuisus.

ANTIPATER autem sublatis frātribus agitatis diris, gradu iam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improbæ spei fātis faciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorum metu qui possent in principatus societatem venire, in aliam maiorem difficultatem parandi sibi regni incidit, videlicet odium quo populariter inuisus erat omnibus. huc accedebat quod illum magis, etiam haberet solicitum, alienati militum animi à quibus pendebat Regum securitas, si quando gens ipsa videretur nouarum rerum cupida. quæ mala suamet culpa sibi germanis oppressis conciuiuit. & tamē haud aliter quàm Rex cum patre administrabat res Iudæorum, credēte se Herode eius fidei, & id factum quo supplicium merebatur, interpretante argumentū benæuolentiæ, quasi saluti Regis cōsulens illos prodidisset, non morem gerens odio, quo tam illos quàm patrem prosequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus infestus furijs: dabatq; operam, vt nulli essent qui insidias eius detegerent, aut ad quos Herodes aperta vi petitus refugere, sed tum longè magis dissimulabatur cœptos conatus persequi. Nam eo defuncto proponebat sibi certū imperium: quod si diutius vitam protraheret, periculum videbat, ne proditis aliquo modo suis technis patrem haberet infensissimū. Ideò hullis parcebat sumptibus in demerendis paternis amicis hominum odia beneficijs volens obruere, præcipuè quotquot Romæ erant magnificentissimis muneribus sibi concilians, & ante omnes Saturninum qui tum Syriæ præerat. Spes etiam erat fratrem ipsius corrumpi posse dorum magnitudine: pariterq; Regis sororem, nuptam viro inter amicos Regis primario. erat enim callidissimus ad deuinciendos per benenolentiæ speciem hominum animos, & dissimulandi odij summus artifex. Non tamen fallebat amitam, quæ iam ante perspectum habebat eius ingeniū, nec decipi poterat, & ideò machinis omnibus occurrebat eius malitiæ: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipso Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callæas vxorem duxerat. sed nec affinitas hæc effecit, quò minus cognosceretur eius malicia, sicut nec prior illa consanguinitas extinguere meritum odium potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupientem nubere, Herodes cōpulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret persuadente, ne apertè inimica fratri fieret, iutajo ni consensum præberet alienaturum se ab eā beneuolentiam, quare illa paruit autoritati vxoris Cæsareæ, alioquin etiam vtile danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum Regis Archelai filia, quondam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, ne quid ea de causa exoriretur controuersiæ. Ipse autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares susceperat, Aristobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortuniū, Deum precatus est ne quid simile cōtin-

Antipater cū patre res Iudæorum administrat.

Antipater patrem vitimum diem optat

Antipater in demerendis paternis amicis, nullis sumptibus parcit.

Antipater amitam fallere nō potest, Salomen Herodes ad Alexæ coniugium compellit.

Glaphyra quondam vxor Alexandri Archelao Cappadocū Regi remissa.

Hed. & Ruffinus cap. 2.

Herodes filiorum liberos educat.

Reges

geret eorum liberis: sed potius virtutibus cum ætate auctis, gratiam sibi nutricationis reponerent. desponsauit etiã futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filiis Pheroræ filiam: Aristobuli verò filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia Põtificis. mos enim nobis est patrius, plures simul vxores habere. Hæc connubia Rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit, quem erga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam Regis circa eos cura, ne fortè adulti officerent suæ potentiæ, Archelao quoque Rege adiutante nepotulos, & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio suo coniugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parẽtibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere eius erga fratres malevolentiam. quapropter machinabatur de hoc negocio decreta patris irrita facere, ægrè laturus si deberet eos habere potestatis participes: flexitque Herodem precibus, vt ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pherorę filiam. itaq; præter eius sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouem vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera summi Põtificis filia, ex qua puer natus est patrẽ nomine referens. erant inter has & fratris filia, & consobrina, sed steriles. præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit Regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phasaëlum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Roxanam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocauit, alteram Phasaëlo fratris sui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

An. mundi 3961. Ante Christ. 43.

Archelaus fratrũ liberos odit.

Antipater precibus Herodẽ vt pacta connubialia mutentur, flectit.

Herodis nouem vxores.

CAP. II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

VOlens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis esset præsidio, & vnde hostes facilius ex propinquo posset inuadere. Cumque intellexisset fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus sagittariis & centum ferme cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam quæ sita est ad Daphnen degere, vbi à Saturnino Præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersiuit eum vnà cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanæa, quæ Trachonitidi confinis est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tàm agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptoq; agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram, eratque hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simulque Iudæis à Babylone Hierosolyma religionis ergo petentibus, quò tutiores essent à latrociniis;

Herodes in Trachonitarum regione castellũ condit, eiq; Zamarin Iudæum Babylonicũ præficit.

An. mundi 3961. Ante Chri. na. 3.

multíque vndique ad eum confluxerunt Iudæi obseruatores legis patrix: & facta est ea regio valdè populosa propter immunitatem quæ illis manſit Herode incolumi. Philippus deinde qui ſucceſſit, pauca & nõ diu ab eis exegit. porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiſerunt: quibus ſuccedentes Romani & ipſi grauibus tributis eos opprimunt, ſed ſolua libertate: de quo alias ſuo tempore dicemus prolixius. Zamaris autem Babylonius qui hanc regionem poſſidendam accepit ab Herode, exacta cum virtute vita moritur egregiis liberis ſuperſtitibus, & in his Iacimo equite inſignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia Reges Philippum, virum manu promptum, & virtuti, ſi quis alius, deditum, regique Agrippæ ob hæc gratum & amiciſſimum: qui ab eo vniuerſis ſuis copiis exercendis ac ductandis eſt præpoſitus.

Iacimus & Philippus Zamaris filij.

CAP. III.

Antipatri contra Herodem inſidiæ.

Hed. & Ruffin. cap. 3.

CÆterum in eo rerum Herodis ſtatu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, poſtquam ſenex proſpiciendi ſuis commodis poteſtatem accepit à patre, benè ſperante de fide ipſius ac beneuolentia: qua tamen poteſtate ille audacius abutebatur, calidè tegens ſuam malitiam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: eratque omnibus formidabilis ob verſutiam magis etiam quàm ob potẽtiã. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo viciſſim colebatur, circumuẽtus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & ſocrui & ſorori, quãuis exoſas eas haberet propter iniurias illatas filiabus ſuis virginibus. attamen ferendæ erant, & abſq; illis nihil facere poterat, res eius perueſtigantibus, & mutuò ſe inuicem adiuantibus. quibus etiã Antipater erat deditiſſimus, tum per ſe, tum per matrem: nã hæ quatuor mulieres conſentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quaſdam res nõ ſatis cõueniebat, diuellẽte eos Regis ſorore: quæ iamdudum explorabat omnia, ſciens eos in Regis tantùm pernicie conſpirare, & parata eius rei iudicium facere. qui vt cognouerunt mutuam ſuam amicitiã ſuſpectam hoc nomine Regi & inuiſam, hoc contrà excogitauerunt, vt non cõgrederentur in propatulo, fictiſque conuiciis ſimularent diſſidium, maximè præſente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clam autem aierent & confirmarent mutuam beneuolentiam: atque ita etiam ſecerunt. Hoc aũt Salomen non latuit, nec cum primò excogitatũ eſt, nec poſtea cum cœpit fieri. omnia enim perueſtigabat, moxque ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & clancularias conſultationes, mirum ni euaſura in ipſius pernicien, ſi maturè ſibi non proſpiceret. In aliorum enim conſpectu diſſidentes & iactantes inter ſe conuicia, celare amicitiam: deinde quando ſoli ſint conſentire, dubio procul conſpirantes in eos quibus occultam velint eſſe ſuam amicitiam. Hæc illa & perueſtigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per ſe nonnihil intelligentem, ſed cohibentem ſe adhuc, quod ſuſpectum haberet etiam ſororis procliue ad calumnias ingenium.

Pheroras à mulieribus deceptus.

Salome Herodi mulierũ aliorumque conſilia aperit.

Ingenium. Erat enim quædam Iudæorum secta exactiorem patriæ legis cognitionem sibi vindicans, quibus tanquam Deo, vt videri volebant caris, addictum erat hoc mulierum sodalitium. Hi Pharisæi vocantur genus hominum astutum, arrogans, & interdum Regibus quoque infestum, vt eos etiam aperte impugnare non vereatur. nam cum tota gens Iudæorum fidem suam iureiurando obligasset Regi & Cæsari, hi solum non iurauerunt: excedentes sex millium numerum: quibus hoc nomine à Rege mulctatis, Pherorę vxor pro eis mulctam persoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura præscire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum esse Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipsam & maritum Pherorem ac communes liberos. Sed hoc quoque Regi per Salomen innotuit, & quòd aulicorum quosdam solicitarent muneribus atque corrumperent. qua in culpa Pharisæorum aliquot deprehensos interfecit, præcipuos autores huius consilij, eumque his Bagoam eunuchum, & suas delicias Carum, præstantissimæ formæ gratia sibi commendatum: & præter hos quoscunque è domestica familia cum Pharisæis conspirasse ipsorum indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatus erat, quasi parens & benefactor appellandus Regis, quem destinarent vaticinia. prosperè enim cessura nouo Regi omnia, constabiliendo successione prolis legitimæ. Herodes porrò conuictis Pharisæis ac supplicio traditis amicorum consilium aduocat, & apud eos Pherorę vxoris accusationem instituit, quòd ipsius impulsu frater cõditionem Regiarum virginum spreuerit: id crimen ad suam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres serat dissidia quibuscunque valeat, tàm verbis, quàm operibus. mulctam quoque contumacibus à se impositam illius persolutam esse impendijs, & in summa conscium esse totius recentis conspirationis. Recte igitur facturum Pherorem, si non expectatis fratris precibus sponte talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odijs: quandoquidem ei, aut huius vxoris iactura facienda sit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec nisi illa reiecta mansurum sit integrum germanitatis vinculum. Pherorae autem quamuis vehementi Regis oratione grauaretur, tamen aiebat se & fraternæ pietatis iura perlancte culturum, & à coniugali caritate haudquaquam discessurum: remoriq; se malle, quàm sine dilecta vxore viuere. Tum Herodes, licet graui se iniuria existimaret affici, irasci tamen fratri distulit, contentus Antipatro & eius matri interdixisse Pherorę consuetudine, & vetuisse mulierum regiarum conuenticula, illi facturos se iussa Regis polliciti, per latentes quotics dabatur comessationes conueniebant, præcipuè Pherorae & Antipater. quin rumor erat Pherorę vxorem cum Antipatro quoque stupri habere consuetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

Anno mundi 3961. *Ante Christum.*

3. Pharisæi astuti & arrogantes. Pharisęi Regi nõ iurãt, propterea mulctati Pherorę vxor pro eis mulctã persoluit, ob quod beneficiũ regnũ pollicentur. Bagoas, Carus & alij ab Herode necati. Hed. & Ruffinus cap. 4. Herod. Pherorę vxorẽ accusat, cũque vtillam ableget iubet. Pherorae vxorẽ dimittere recusat. Herod. Antipatro Pherorę cõsuetudine, & mulierũ cõuenticulis interdicit.

CAP. IIII.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

QVapropter suspectum habens patrẽ, & veritus ne vlterius serpens eius odia ad se quoq; peruenirẽt, scribit amicis Romæ degentibus rogans admoneant Herodẽ per literas, vt quàm primum se ad Cæsarem

Antipatrum Herodes ad Cæsarem mittit.

Anno mũdi 3961. *Ante Chri. na.*

rem mitterer. Quo facto Antipatrum Herodes misit cum pretiosissimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum Regem declarabat, aut, si ille prior vita decederet, Herodem natum sibi è filia summi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romam profectus est, non factis imperatis Cæsaris: quem Antipater eorundem criminum reum egit apud ipsum Cæsarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se inuito patratas obijciés, maximè Sohemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthus, cui fidei Rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eò perduxit, vt ei Regis sui cædem sit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipso Syllæo cognouit, Regi mox indicauit: qui è Corintho confessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simulq; duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt ideo sovenisse, vt Corinthum vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.

3. Syllęũ Antipater Romę apud Cæsarem accusat.

Aretas Syllæum, quòd Fabatum aliosq; interfecerit, accusat.

Insidiator vitæ Regiæ deprehenditur.

CAP. V.

Pheroræ obitus.

Iuramentũ sanctè seruatum.

PHeroram autem obstinatè permanentem in amore coniugis Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iureiurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeò vt paulo post, decumbente Rege, vocatus ad accipienda quædam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cum Pheroras in morbum incidisset, vel inuocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam ablumptus est, corpus eius translatum Hierosolyma sepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorũ fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

Pheroras ægrotans ab Herode visitatur, mortuus sepelitur.

CAP. VI.

Pheroræ vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.

Hed. & Russinus cap. 5.

Pheroræ liberti vxorẽ veneficij accusant.

PHerora mortuo Taphnitæ duo è libertis eius carissimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem, vtq; inquireret in miserum eius & iniustum interitum. Quo attentius autem simul ac fidem præbente illorum sermonibus, aiunt cum apud vxorem cœnasse

asse ea die quæ morbi fuit initium, venenumq; oblatum ei mixtũ no- An. mundi
uo cuidam cibi generi, quod gustatum perniciem attulerit homini. id 3961. Ante
venenum allatum ab Arabilla quadam mulierecula, nomine quidem a- Christum
matorum, re autem vera Pheroræ lethiferum. sunt enim Arabum mu- nat. 3.
lieres venenatæ maximæ. hæc aũt quæ tum insimulabatur, dicebatur a-
micæ Syllæi familiarissima. ad eam comparandi veneni causa profectæ
fuerant vxoris Pheroræ mater & soror, & cum illa reuersæ sunt pridie
quàm ille cœnam lethiferam sumeret. His auditis Rex ad iram concita- Herodes An
tus totsit ancillas earũ & quasdam etiam ingenuas: & cùm nulla quic- tipatri &
quam fateretur, aut deregeret, postrema quædam dolore victa nihil a- mulierum
liud protulit, quàm quod imprecata esset Antipatri matri cruciatus simi- secreta om-
les quandoquidem ipsa causa esset præsentium tormentorum omnib⁹. nia extor-
Hæc vox ad diligentiorem inquisitionem Herodem permouit, ita vt ex- quet.
torqueret earum secreta omnia, comessationesque illas & occulta cou-
uenticula, tum sermones patris cum Antipatro priuatim habitos, pro-
latos inter Pheroræ mulierculas: ne id quidem reticente, centum talen-
ta se accepisse ab eo, vt abstineret Pherorx colloquijs. Addebant an-
cillæ quanto patrem prosequeretur odio, vtq; sæpenumero apud matrem
de eius longæuitate quæreretur, dum interim etiam ipse consenesceret,
vt non multum se iuuare posset tam sera successio: ad hæc simul nutriri
multos fratres ac fratrum filios, vt ne sperare quidem tuto liceat: quã-
doquidem iam nunc, si fatale quid sibi accideret, fratri destinata sit suc-
cessio, non filio: addere his solitum accusationem sæuitiæ, non tempe-
rantis, nec à filijs: cuius metu Romam sibi discedendum esset, Pheroræ
vero in suam tetrarchiam. Hæc quia probè congruebant cum illis quæ Doridem
ex sorore antea Rex audierat, exempta est omnis dubitatio: deprehen- Antipatri
samq; in tam malicios conatibus Doridem matrem Antipatri, spolia- matrem He-
tam multorum talentorum ornamentis eiecit e Regia: & mulieribus ex rodis eijcit
domo Pheroræ pp hoc indicium factus est placator. Sed nihil magis ei⁹ e Regia.
cõtra filium indignationẽ commouit quàm Samarita Antipater, Anti-
patri filij, procurator, q in tormẽtis inter cętera de eo cõfessus est, q⁹ Antipater
le venenũ Pheroræ tradidisset, quo, se absente ac p hoc minime suspe- Samarita He
cto, patrẽ tolleret. id venenum allatũ ex Ægypto p Antiphilum vnũ ex rodi Antipa
amicis Antipatri, missum deinde à Theudione auunculo ipsius Antipa- trum, filium
tri, fratre Doridis: haberiq; apud Pherorę vxorẽ, à matrito ad asseruandũ venenũ pa-
acceptũ. De quo rogata p Regem mulier, habere se fatla est: & mox qua- ratum habe-
si ad asserendum id properans, de tecto seipsam deiecit. nec tamẽ letha- re exponit.
lis fuit casus, quia fortè in pedès cecidit. ex quo postquam se recollegit,
Rege pollicito incolumitatẽ & ipsi & familiæ, si totam rei veritatem p- Pheroræ vx-
meret, contra extremos cruciatus minato si quid per obstinationem ce- xor venenũ
lare pergeret, iurauit se omnia dicturam ita vt acta sint: &, vt multo se habere fa
rum tum fuit opinio, nihil omninò mentita est. Venenum id, inquit, ex tetur, & sei-
Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris sui, professione plam de te-
medici. Theudio deinde in domum nostram intulit, & ego seruaui ac- cto deijcit.
ceptum à meo Pherora, sed ab Antipatro tuo in tuam perniciem com-
paratum. Postquam igitur maritus in morbum incidit, & tu officiosè ad
visendum eum & curãdum venisti, motus ille & ad pietatem flexus tua
beneuolẽtia, me accita, ô vxor, inquit, circumuenit me Antipater, dum
pestiferis consilijs & veneficis ministerijs suum patrem meum fratrem
appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua ha-

An. mundi 3961. Ante Christū natum 3.

ctenus erga me vsus est, video decedere, & mihi instare vitæ terminum, age ne fratricidali animo manes maiorum contaminem, me inspectante venenum illud exure. tum se sine mora prolaturum, iuxta viri mandatum concremasse, paululo seruato, vt si post mariti mortem Rex eam tractare vellet durius, posset ei necessitati occurrere. Hæc eloquta venenum quoque vnà cum pyxide in medium protulit. Post hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti sunt, pyxidem etiam agnoscendo. Acculabatur autem etiam pontificis filia Regis vxor, quasi secretorum horum omnium particeps, sed conscientiam dissimulans. quapropter & ipsam Rex abiecit, & filium eius è testamento deleuit, vbi successor destinatus fuerat. Socero quoqi Simoni Boethi filio sacerdotio priuato surrogauit Matthiam Theophili filium Hierosolymitani genere. Interim Roma venit Bathyllus libertus Antipatri, & subiectus quæstionibus tassus est attuliſſe se venenum, quod daret patroni sui matri & Pheroræ, vt si prius illud parum fuisset efficax, hoc posteriore Herodem aggrederentur. Simulq; venerunt ad Regem ab amicis Romæ degentibus literæ, instinctu Antipatri scriptæ, in quibus Archelaus & Philippus acculabantur, quod crebro crimen patris refricarent de cæde Alexandri & Aristobuli, miserarenturque fatum germanorum innocentium. iam enim & ipsi reuocabantur in patriam, non ob aliud quam vt euocati fratrum interitus accessio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per se patri scripſit de adolescentibus, quasi eos excusans, & verba eorum ætati imputans. Ipse interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem est, quòd, cùm per septem menses ante eius reditum tam multa contra eum in ludæa mota sint, nihil eorum ad eius notitiam perlatum sit. In causa erat partim diligens itinerum obseruatio & viarum custodia, partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui suo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Mariammē Herodes abijcit, filium eius è testamēto delet, socero Simoni Boethi filio sacerdotio priuato Matthiam Theophili filium surrogat.

Archelaus & Philippus instinctu Antipatri accusantur.

CAP. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula conijcitur.

An. mundi 3962. Ante Christū nat. 2.

CÆterùm Herodes ad Antipatri literas, quibus significauerat rebus ex sententia peractis breui se rediturum in patriam, dissimulata ira insidiosè rescripsit, properaret, ne quid sibi per eius absentiam quod nollet accideret. Simulque modicè de matre eius questus est, pollicendo remissurum se querelas post aduentum illius: modisq; omnibus magnam caritatem præ se ferebat, veritus ne ille suspicione aliqua tactus differret ad se reditum, & moras Romæ trahens regno insidias strueret, & in se moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pherorę mortem nunciabant prius iam Tarenti acceperat tristi animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de patre veneno tollendo non præstiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer contristatus matris ignominia: & amicorum quoq; variabant

Hedio & Ruffinus Cap. 6. Herodes Antipatro amicas literas, vt cum Roma domum retrahat scribit.

Celenderis in Cilicia.

bant sententiæ, alijs euentum alicubi expectare, alijs sine mora domum nauigare consulentibus. facile enim dissoluturum criminationes oium, quandoquidem nunc quoq; non alibi de quàm ex illius absentia aduersarijs audacia viresq; ad calumniandum creuissent. Ab his persuasus nauigare pergit, appellitq; ad portum Sebastum, quem Herodes magno sumptu constructum sic appellauit in honorem Cæsaris. Iamq; manifestum erat incidisse Antipatrum in infortunium, nemine salutante aut accedente hominem, quem prius votis & faustis acclamationibus discedentem prosecuti fuerant: tunc verò contrarijs votis licebat eum decedentem prosequi fuerant: tunc vero contrarijs votis licebat eum decedentem prosequi fuerant: tunc vero contrarijs votis licebat eum decedentem prosecuti fuerant: tunc verò contrarijs votis licebat eum decedentem prosecuti

An. mundi 3962. Ante Christū nat. 2.

Antipater parentis accusationem diluit.

conuincendum filium. Sed ille præueniens, causamq; suam exorsus dicere, hæc ipsa exempla paternæ beneuolentiæ pro se adducebat, nimirū pietatis suæ meritis reddita. Se enim & prospexisse solerter quid facto opus esset, & sicubi res operam suam postulasset, cōfecta dedisse omnia: nec æquum esse, vt qui patrem eripuerit ab aliorum insidijs, ipse nunc eiusdem reus agatur criminis, & testatæ iamdudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculam contrahat. Quam enim sibi fuisse causam sceleris, cùm successionem designatus Rex haberet magis quàm speraret, & nemine vetante bonorum esset particeps? neq; enim probabile esse, affectatū cum periculo quod iā pro virtute cōtigerat, & ob incertā spem contemptam certam infamiā, maximè cùm is conatus fratribus non succesſerit, quorum ipse & delator fuisset, & cōiectorum de impietate punitor etiam. nec se pœnitere gestorum, quæ argumento sint quàm incorrupte parentem diligat. Quæ vero in vrbe per se acta sint, testem esse Cęsarem, cui non secus ac numini nemo possit imponere: extareq; eius de hoc literas, quas periniquum sit inimicorum & improborum hominum posthaberi calumnijs, quibus nihil magis sit cordi, quàm regiam familiam inter se committere nactis commiſcendi ocium per suam absentiam, quod se præsente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quæstionibus, per quas necessitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam, & postremo se quoque torquendum offerebat nihil deprecans. His cùm nonnihil moueretur concilium, miserabiliter lacrymante Antipatro & sibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos subiret miseratio, Herodesq; ipse quantumuis dissimulans fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accusationem à Rege cœptam prosequens, exaggerabat singula, proferebatq; testimonia, & indicia criminis collecta ex quæstioni subiectorum confessionibus. ad hæc extollebat Regis de eo merita in educādis ac instituendis filijs, pro quibus tam malā reportaret gratiam. Nec tamen æquè miserandum fuisse priorum temerariā stultitiam, q rudi ætate corrupti à malis consiliarijs naturales affectus pietatis aboleuissent, ambitione principatus magis quàm opū cupidine. Sed Antipatri stupendam esse tam sceleratam audaciam, qui sæuior nocentissimis bestijs, a benefactoribus tamen iniuriam abstinentibus, nihil mollitus sit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quò minus crudelitatis eorum æmulator fieret. At qui tuipse, inquit, ô Antipater, iudex fuisti cētati per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu in conuictos animaduertisti. nec improbamus quòd eos iusta indignatione prosecutus es, imò miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facile colligimus illa quoq; te non ad securitatē patris, sed ad fratrum fecisse perniciem, vt detestādo eorum maliciam, pietatis erga communem parētem opinionem tibi quæreres, & deinde ipse in eum sæuire posses impunitius, quod tandem facere aggressus es. Dum enim fratres fontes addicis supplicio, & parcis eorū socijs, omnibus facis spicuum bene conuenire tibi cum eis, quorū posthac vti possis in opprimendo patre opera. itaq; duplicē voluptatē cepisti tuis dignam moribus: alteram palā quasi re bene gesta gloriabundus sublatis fratribus: alteram clam maioris facinoris occultas insidias conando patrē subuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim verè detestatus esses illorum maliciam, nunquam imitandam tibi proposuisses. Nimirum hoc agebas illis artibus, vt

Nicolaus Damascenus accusationē à Rege cœptam prosequitur.

dignio-

dignioribus sublatis nullos haberes successionis æmulos, & tum demũ fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent insidiæ, quibus oppugnasti germanorum capita, & non solum ipse meritum supplicium effugeres, verum etiam miserum parentem pœnæ tuæ vicarium supponeres, inaudito ad hoc æui parricidio, & qualis nullum exemplũ extat in omni hominum memoria. non enim qualicunq; patri insidiatus es, sed amantissimo simul & indulgentissimo, iam Regiæ potestatis particeps, iam successor designatus, tum præsenti fruendi voluptatẽ ante tempus permissa, tum in futurum spe testamento patris confirmata. Tu vero cupiditatibus tuis modum non ex illius bonitate, sed ex tua malitia statuebas, non contentus societate patris indulgentissimi, nisi illi quoq; suam partem præriperes: & cuius te seruatorem verbis præferebas, eum re vera quærebas perdere, nõ ipse tantum scelestus, sed matri quoq; inurens eiusdem notam sceleris, & fratrum disturbans benevolentiam, dissidijsq; miscens omnia: & post hæc ausus es patrem vocare bestiã, ipse venenatissimis quibusq; bestijs nocentior, proprio veneno aburens in coniunctissimos optimeq; de te meritos, muniensque te custodibus ac varijs tam virorum quàm mulierum technis contra vnum senem, quasi non tua sola scelesta mens satis esset ad explendum odiũ. Et nunc post tortos tua causa vitos & mulieres, seruos & ingenuos, post aperta coniuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem sperasti è rebus humanis tollere, nunc quantum in te est conaris legem quoq; contra tui similes scriptam abolere, simulq; Vari æquitatem, omnemq;, quanta est in rerum natura, iustitiam. an ideo mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem abroges patris tui seruatoribus? tibi scilicet in tormentis plus credendum est. Non liberabis Regem Varè à cognatorum iniurijs? non dabis neci hanc pessimam bestiã, pietatem erga genitorem simulantem in fratrum perniciem, ac deinde vt solus regnet deprehensum in struendis illi capitalibus insidijs? Sic patricidium non priuatum esse crimen, sed publicam vitæ ac naturę iniuriam, quod cogitatem etiam non minus quàm perpetratum contaminet: imò quod qui non punit, & ipse in naturam parentem est iniurius. Post hæc matris eius quædam adiecit, quæ illa garrulitate muliebri effutierat: consultos vates de regno, & sacris exitialibus impetitum Regis caput: tum libidinosas & ebriosas Antipatri volutationes cum Pheroræ mulieribus: quæq; ad testimonia pertinerent per tormenta elicita, multa & varia, partim præmeditata, partim repentina necessitate expressa, atq; hoc ipso certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri silentio texerant, pòst versam eius fortunam videntes accusationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum suã exsaturabant. Attamen non ita aliorum odijs grauabatur, vt proprijs sceleribus, hostili in patrem animo, disturbata fratrum concordia, commissis inter se domesticis omnibus: vt qui nunquam nec odia iusta exerceret, nec amicitiæ fidem coleret, nisi quatenus sibi videretur commodum. idq; cum iamdudum à multis esset obseruatum, quo quisq; erat æquitatis amantior, eo grauior illi fuit aduersarius: & quam primùm tutò licuit, magnis vociferationibus reum vrgebant, quicquid scirent certatim prodentes: cumque variorum criminum proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quod neq; ad Regis gratiam loquerentur, neq; periculi metu silentio quicquam tegerent, sed damnarent omnes scelestos conatus Antipatri,

Ann. mundi 3962. Ante Christum nat. 2.

Patricidium publica vitæ ac naturę iniuria.

Antipater à cunctis accusatur.

An. mundi 3962. Ante Christum nat. 2.

Varus Antipatro dicendi pro se potestatem facit.

Antipater innocentiã suam precibus ad Deum testatam facere conatur.

tipatrũ, eumq; non tam ob patris securitatem, quàm suomet ipsius merito de medio tollendum censerent & tradendũ supplicio. nec hi soli qui interrogabantur eum accusabant, verùm etiã spontanei delatores plerique aderant: ita vt licet callidissimus esset mendaciorũ artifex & frõtis perfrictissimæ, tamen ne hilcere quidem contrà valeret. Postquã autem Nicolaus accusare eum & cõuincere destitit, tũ Varus poestatẽ ei dicẽdi pro se fecit, si quid haberet quo declararet suam innocentiã. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoq; eius optare scire, quàm ne ille in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi iacens, Deũ conscientiæ suæ inspectorẽ obtestabatur, vt euidenti aliquo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquã vnquã molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omniũ, vt quoties nefariũ aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu diuini numinis: cum autẽ suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentẽ venit Deus, per cuius inuocationẽ & testimonium voluut eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: Id quod tum quoq; Antipatro vsu euenit qui eũ antè omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortaliũ, imminente vltione destitutus iuris præsidijs, ad diuinã cõfugiebat potentiam, se in hoc diuinitus seruatũ asseuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cum crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deum tantũ inuocante, videns alioqui nullum fore finẽ, iubet proferri venenũ in medium, vt quã nam vi præditum sit experimento posset colligere: quod mox allatũ & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necauit hominẽ. quo facto surgens abijt è concilio, & sequenti die Antiochiam profectus est, vbi plurimũ solebat degere, quod illic esset Syrorum regia. Herodes verò cõfestim vinxit filium, omnibus ignorantibus quæ nam fuissent eius cum Varo ante discessum colloquia. coniectura tamẽ erat cuncta Regem facere ex illius sentẽtia, coniecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significauit per literas, missis etiam qui coram eloquerentur mandata, docerentq; quàm scelerata sit hominis malicia. Per eosdem porrò dies intercepta sunt Antiphili ad Antipatrum ex Ægypto missæ literæ: quibus solutis hęc in eis scripta Rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo scis enim quòd si deprehenderer, infestas mihi duas potẽtes familias reddere. Tu dabis operam, vt rem geras feliciter. Atq; hoc fuit argumentum huius epistolæ: Rex autem diligenter requisiuit etiam alteram. ea tamen nusquam comparebat, & seruus Antiphili negabat se attulisse vllam præterea. & cum diutius hærerent, vnus ex amicis Regis animaduerta quadam sutura in interiore serui tunica (nã duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: depromptaq; est inde epistola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo, quales iussisti literas: & adieci confictum exemplar epistolæ quasi à Salome ad dominam meam missæ: qua lecta scio, quòd pœnas ab ea, tanquàm ab insidiatrice exiget. Ea vero quã à Salome scribi eram videri volebant, Antipatri commentum erat suppositio Salomes nomine, ipsius arbitratu & commodo scripta, sed Acmes ministerio. Eadem & Regi scripsit in hanc sententiam. Acme Regi Herodi Cùm mihi sit curæ, ne quid te lateat ad salutem tuam pertinens, inuentam Salomes epistolam, contra te scriptam, ad meam dominam, non sine periculo

Venenũ capitis damnato ad bibendum datum sine mora eũ necat.

Hedio & Ruffi. cap. 7. Antipater in carcerem coniectus.

Herodes legatos ad Cęsarẽ mittit.

Antiphili literæ ad Antipatrum.

Acmes literę ad Antipatrum.

Acmes literę ad Herodẽ.

transcripsi,

transscripsit & ad te misit in qua postulabat, vt sibi liceret Syllæo hubére.hanc tu fac cerbis,ne quando propter eam vitæ discrimen adeam. Sed hoc commentum prodebant quæ ad ipsum Antipatrum scripserat, significans se voluntati eius obsecutam & literas ad Herodē mississe & insertum his exemplar fictitiarū Salomes literarum ad suam dominā, quę insidias Herodi tenderent. Erat autē hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæsaris, operamq; hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitam simul & patrem vteretur. Cæterùm Herodes cognita filij malicia, minimum abfuit quin illum euestigio toleret, vt concinatorem turbelarum omniū, qui non solùm suam & sororis salutem in periculum adduxisset, sed disciplinam etiam corrupisset domus Cæsaris. eodem incitabat eum & Salome, pectus plangens & mori non recusans, si vllum extaret violatæ à se fidei argumentū idoneum. Rex autem accersito filio iubet illum cum fiducia promere, si quid haberet quod pro se afferre posset: qui cum ad hæc ne hiscere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehensus in maleficio, saltem socios sceleris proderet, omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium prēterea nominabat neminē. ibi Herodes vehementi dolore animi laucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæsaris tribunal patricidij causam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipsum quidem in vinculis vt ante retinuit: legatos autem & literas acculatrices misit ad Cæsarem, simul indicans adiutum eum Acmes opera, epistolarum quoq; adiunctis exemplaribus.

An. mundi 3962. Ante Christum nat. 2.

Herodes odio in filiū flagrat.

Antipater omnem in Antiphilum culpam confert.

CAP. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum seditio.

INterea dum legati instructi mandatis ac literis Romā properant, Rex morbo correptus testamentum condidit, successionem regni relinquens natorum minimo, exasperatus in Archelaum & Philippū calumnijs Antipatri: Cæsariq; legauit mille talenta, & vxori Iuliæ liberisque eius & amicis atq; libertis talenta quingenta. Suis quoq; filijs distribuit pecunias & agros ac reditus, similiter etiam nepotibus. Salomes etiā ratio est habita, quam propter perpetuam & inconcussam beneuolentiam ditauit egregiè. Desperata deinde salute, quòd iam ad septuagesimum ætatis annū accederet, mirum in modū efferatus est, iræ impatiēs & amarulētus in rebus omnibus. in causa erat opinio cōtemptus, quodque existimaret gentem lætari suis infortunijs: quàm opinionem confirmauit quorundam apud populum gratiosorum seditio, nota ex causa tali. Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctissimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præstantissimi, ob idq; cari populo quòd iuuentutem disciplinis instituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi postquam cognouerunt morbum Regis esse incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt sublatis operibus quæ Rex præter patriam consuetudinem fecerat, propugnatores pietatis se ostenderent, debitum indies expectantes præmium. Nam hanc esse Regi causam cum calamitatū domesticarum, tum postremò præsentis morbi, videlicet, quòd cōtemptis legibus multa nouare ausus sit. nam hac parte multis in rebus pietatem Regis

Hegesippus & Ruffi. cap. 8. Herodes morbo correptus testamentū condit, ac regni successionē filijs, nepotibus ac amicis relinqt.

An. mundi 3963. Anno Christi 1.

Herodes insenio impatiens, & amarulentus.

An. mundi 3962. Ante Christum nat. 2.

Aquila aurea super maiorē templi portam. Cōtemptus mortis.

Aquilam auream detractam, iuuenes securibus concidunt.

Iudas & Matthias cū 40. iuuenib. ad Regem perducti ouantes sese excusant, eosq; vinctos Rex Hierichuntē mittit.

Herodes Iudæorū Primores conuocat, eisq; facinus hoc commemorat.

Matthiæ sacerdotium adimitur, in cuius locum Iozarus surrogatur.

Regis hi doctores desiderabant. Inter cætera supra maiorem portā templi dedicauerat donum preciosum, aquilam auream magni ponderis, cum lex nostros homines vetet imagines statuere, aut consecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant suis discipulis, vt aquilam illam detraherent. Etsi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ præponendum esse honestum obitū, si contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem sempiterna fama nullo seculo passura sit gloriam eorum intermori, & aliquin ignauos iuxta ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè facturos virtutis cultores, si ex communi necessitate honorem sibi decerperent, & cum hoc solario è præsenti vita discederent. Magnum enim leuamen esse honestis conatibus immori, & periculi non contemnendam præmium laudem transmissam ad nepotes ac posteros, cuius in partem tota cognatio tàm viri quàm fœminæ veniant, quo quid esse possit optabilius? Hac exhortatione accensis iuuenibus rumor superuenit extinctum Regem nuncians, & propensos iam ad facinus perpulit, itaq; claro meridie ascendentes detractam aquilam conciderunt securibus, inspectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conspirationē meuens, occurrit cò cum valida suorum manu cohibiturus demolitores aquilæ: & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temerè, facilè reliquis disiectis & cedentibus circiter XL. iuuenes resistere ausos, comprehendit, cumq; his autores facinoris Iudam & Matthi am turpe putantes cedere: omnesq; ad Regem perduxit. Quo rogante quo freti ausi sint sacratam imaginem demere, aiunt se & deliberasse id multo antea, & deliberatum executos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, succurrimus, & legem cuius discipuli sumus vindicauimus. Nec est quod mireris, si tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moses autore & doctore Deo pertulit: nec recusamus mortem ac supplicium quodcunq; nobis inuleris, conscij nos non ob maleficium sed pietatis causa hæc perpeti. Hæc illi non minorem animo quàm verbis præferentes fortitudinem, æquè tùm ad constanter patiendum alacres, atq; antè ad fortiter agendum fuerant. Eos Rex vinctos misit Hierichuntem: moxq; accitis Iudæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores suos exhaustos pro Repub. tum instauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Asamonæorum Regum ad honorem Dei valuisset perficere. nec exstructum id tantum à se, verùm etiam ornatum votiuis muneribus ac donarijs tali templo dignissimis. ob hæc facta speraſſe se vel post obitum sempiternam & memoriam & gloriam. nunc proh nefas viuo etiam ac supersliti pro beneficijs reponi iniuriam: & medio die inspectante multitudine sua dona sacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licet in ipsum intentata, re tamē vera ad Deum magis pertineat, cuius sacra compilata sint. Tum honoratiores quiq; veriti crudelitatem eius, ne fortè efferatus in se quoque grauius animaduerteret, negauerunt hæc facta ex ipsorum sententia, videriq; sibi, admissam esse rem dignam supplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ Pontifici ademit sacerdotium, quasi non alieno ab hoc consilio, eiq; successorem dedit fratrem vxoris suæ Iozarum. Huius Matthiæ Pontificatu accidit etiam alium Pontificem ad vnam diē sub-

stitui,

ritui, qua Iudæi populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebant diem ieiunij, visus est sibi per somnum cum vxore congredi: & cùm ob hoc ad rem diuinam faciendam non esset idoneus, Ioseph⁹ Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus est. Cæterùm Herodes post mulctatum Matthiam sacerdotio, alterum Matthiam seditionis autorem eiusq; socios viuos exussit in quam nocte eriam defectus lunæ incidit. Regi verò morbus factus est grauior, pœnam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quàm intus popularetur viscera. aderat & vehemens voracitas, cui necesse esset continuo cibos suggerere: simulq; vexabatur intestinorum exulceratione & colicis passionibus: pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, similiterq; inguina, ipsa quoq; verenda putrefacta scatebant vermiculis, accedente fœda nec minus molesta tentigine, non sine fœtore grauissimo. super hæc omnia neruorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem constans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, Regem læsæ tot modis pietatis Deo pœnas expẽdere. Qui tametsi grauius afflig eretur, quàm vt videretur posse morbo perferendo sufficere, tamen euasurũ se sperabat, accersendis medicis intentus & medicamentis conquirendis vndiq;. profectus etiam vltra Iordanem fluuium, calidis aquis se fouebat apud Calliroen, quæ præter vim medicã potu quoque iucundæ sunt. Hæ aquæ in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus fouendus in refertum oleo soliuin, visus est illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reuersus, nullamq; amplius salutis spem superesse intelligens, donatiuũ militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate vsus in duces atq; amicos, rursum Hierichuntem reuersus est: vbi atra bile prægrauante eò immanitatis prolapsus est, vt facinus animo conciperet longè atrocissimum. Nam cum è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æquo siue sontibus seu innoxijs, vniuersos conclusit in Circo: acerba deinde Salomes sorore macieq; eius Alexa, ait instare sibi terminũ vitæ, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esse, quãdo iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus qui debeatur Regibus, non enim ignotam sibi esse Iudæorum mentem. quòd optatam suam mortem lætis acceptari sint animis, quandoquidem vel à viuente etiam tum nõ abstinuissent contumelijs. sed illorum esse officij, leuamen aliquod præsentis huius doloris decernere, nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longè quàm aliorum Regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem nõ ficte lugentibus. Ergo quamprimũm viderint se exhalasse animam, debere eos clausam circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiam tum suum obitum, non prius vulgandum quàm mandatum exsecuti sint, iubere deinde vt circumuentos vna omnes iaculis cõfigerent. Quibus hoc modò cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel quòd mandatorũ fuerint memores, vel quòd obitum suum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam perq; omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudi-

An. mundi 3963. Ante Christũ nat. 1.

Ioseph⁹ Ellemi per vnum diem Pontifex.

Iudas Sariphei & Matthias Margalothi exustis Defectus lunæ.

Hegesip. & Rufinus cap. 9.

Herodis morbus horrendus.

Aquæ calidæ apud Calliroem quæ in lacum bituminis feracè effluunt.

Herodes donatiuum militibus distribui iubet.

Herodes nobiliores Iudæorum post obitum suũ trucidari mandat.

An. mun. di 3963. A Christo nat. 1.

re fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operā vt cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Hic sanè etiamsi quis præteritam eius in cognatos sæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certè nouissima eius voluntate deprehendere potest quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita discessurus, curabat vt ex singulis familijs vno aliquo sublato, totā gentem in luctum & carissimorum desiderium conijceret, nec læsus à quoquam eorum nec valens eis quicquam obijcere: cum hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

Herodi à Roma literæ veniunt, quæ Acmen à Cæsare occisam & Herodi liberam potestatem Antipatri puniēdi relictam esse, ostendunt.

Herodes malum simul & cultellū poscens sibi ipsi manus violentas inferre cogitat, Achiabus nepos verò ictū præuenit.

Aliàs Cap. 9.

Antipater patrem vitam finisse ratus, cum carceris custode de missione agit, quod dū Herodes audit, sine mora eum occidere, & in Hyrcanio castello condi iubet.

Hed. & Ruffinus cap. 10. Herodis testamentum mutatum.

CAP. IX.

Antipatri exitium.

DVm hæc mandata cognatis dat, superuenerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsumq; Antipatrum relinqui arbitrio & Regis & patris: siue in exilium vellet eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululum recreatus est voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox reperitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum simul & cultellum poposcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumspiciebat, ferire seipsum cupiens: perpetrasset que facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram: moxq; denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatiū, quasi Rege iam agente animam. quem strepitum vbi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finisse, spem concepit fore, vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet. cœpitq; cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. ille verò adeo non paruit, vt mox conatus eius Regi renunciaret, vtque solicitatus ab eo sit ostentato præmio. Tum Herodes qui iam ante male affectus erat erga filium, postquam audiuit custodem carceris, exclamans præ indignatione, & caput sibimet verberās, quamuis morti proximus erexit se in cubitum, iussitq; vnum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro funere condi in castello Hyrcanio.

CAP. X.

Herodis mors testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipam enim quem prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit: regnum verò Archelao largitus, Trachonitidem, Gaulonitidem, Bataneam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine assignauit Philippo filio, germano fratri Archelai. Iamniam autem, Azotum & Phasaelida Salomæ sorori suæ attribuit, & argenti signati quingenta millia. habita est & cæterorū cognatorum ratio, abundeq; prospectum singulis legata pecunia & reditibus annuis. Cæsari quoq; legauit argenti signati centies centena millia, præterque vasa tam aurea quàm argentea, meagnumq; vestis preciosæ numerum,

Iuliæ

Iuliæ aũt Cæsaris vxori,& quibusdam amicis quinquagies centena millia. His ita ordinatis quinta die postquàm Antipatrũ filium occidit,vita defunctus est, post destructum regno Antigonum anno 34. ex quo autem à Romanis Rex declaratus est,anno trigesimo septimo, vir in omnes ex æquo sæuus,iræ seruus, iuris dominus:fortuna autem propitia vsus,si quis alius.ex priuatis enim natus regnũ assecutus est, & innumeris circumdatus periculis semper euasit feliciter, vixitque longissimo tempore. quantum autem ad domesticos & filios attinet, hic quoque felix fuit sua sententia, oppressis inimicis & aduersarijs, sed infelicissimis meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priusquam Regis mors innotesceret,in circo clausos domum suam quenq; dimiserunt, dicentes ipsum ita iubere, vt in agros digressi curarent suamet ipsorum negotia:atq; hoc pacto magno beneficio vniuersam gentem sibi deuinxerunt.Indicata deinde Regis morte, congregataq; in Hierichuntinum amphitheatrum omni militia primùm legerũt literas eius scriptas ad milites,in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia,rogabatq; vt eandem seruarent & Archelao filio,quem regni successorẽ sibi substituerat.Deinde Ptolemæus,cui anulus Regis signatorius creditus fuerat,testamentum perlegit,quod non alias ratum habẽdum esset, quàm accedente consensu Cæsaris: moxq; acclamatum est Regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum suis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præstitissent fidem atq; operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes.Post hæc funus parabatur Regi, Archelao curãte vt exsequiæ patri fierẽt quam splendidissimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur morruum.Ferebatur autem in lectica aurea, distincta varijs gemmis preciosis, & instrata purpura: corpus quoq; amictum erat purpura, impositio capiti diademate, & desuper corona aurea,sceptroq; in manu dextera. lecticam stipabant filij & cognatorum numerus. Hos sequebãtur milites distributi per nationum genera:primùm satellites, deinde Thraces post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad prælium:reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus. hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa processit Herodium vsq; per octo stadia, vbi quemadmodum ante mandauerat sepultus est.Et Herodes quidem sic defunctus est. Archelaus aũt per septem dies iuxta patrium legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito,in templũ ascẽdit & quascunq; transiret excipiebatur gratulationibus ac faustis acclamationibus. Tum conscenso suggesto sublimis in aureo solio residens,accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices,& ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini,agebatque grates quòd obliti patris sui duricię, nihilo deterius erga ipsum affecti essent,pollicebaturq; parem pro eorum studijs gratiam: adhuc tamen abstinere se à Regis nomine, quod ab auctoritate & assensu Cæsaris pendeat,penes quem sit testamenti à patre scripti confirmatio. quamobrem ne ab exercitu quidem apud Hierichuntem vltro offerente ambitiosum diadematis honorem se accipere voluisse, cum nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterùm quàm primum constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore vt beneuolentia omnium videatur dignissimus: daturumque operam, vt pei omnia patro suo sit illis commodior. Illi vero, sicut vulgus

An. mundi 3963.
A Christo nat. 1.

Cæsari & Iuliæ Cæsaris vxori ab Herode legatũ.

Herodes moritur.

Herodes varia fortuna vsus.

Salome & Alexas in circo clausos Iudæos domũ dimittunt.

Hed. & Ruffinus cap. 11.

Herodis ad milites gratiarũ actio, & testamentum lectum.

Archelao Regi acclamatur.

Aliàs cap. 12.

Herodis cadauer magna pompa Herodium defertur.

Germani & Galli sub Herode stipendia fecerũt.

Archelaus epulum multitudini præbet.

An. mundi 3963. A Christo nat. 1.

solet, rati primis diebus aperiri mentem huiusmodi potestates ineuntium, quo mansuetius & officiosius eos alloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant laudibus, polcebantq; sibi ab illo beneficia: quidam vt leuius annuum tributum penderent: alij solutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his plerosq; diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus Horum nihil ille negabat, hoc agens, vt conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum suarum situm existimans. postremò re diuina peracta conuiuium cum amicis inijt.

CAP. XI.

Populus seditionem mouet contra Archelaum.

INterea Iudæorum quidam nouarum rerum cupidi per conuenticula deflebant Matthiam & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ auream fractam Regem iactabant conuicia, quasi in mortuorum solatium: cõgregarique in vnum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant, & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo Pontifici, & subrogari hoc honore dignioremalium. Archelaus autem licet importunitatem eorum indigne ferret, compescere tamẽ placidè conabatur, quòd pararet profectionem ad Cæsarem, vt sententiam Cæsaris cognoscceret. Itaq; misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, vt omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum molestè ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere iniuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opusque esse concordia, donec ad ipsos reuerteretur confirmatus Rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendũ de cõmuni sententia: interim quiescerẽt, ne seditionis crimẽ incurrerẽt. Hæc mandata exponenti reclamatũ est strenuè, periculum intentantibus quicunq; conaretur verbis eos ad sanioremmente reducere: quod plus iuæ voluntati tribuerent, quàm autoritati præsidentium & indignum duceret si amicorum, quos viuo Herode amiserant, ne mortuo quidẽ illo impetraretur vltio. adeò enim concitati erant, vt id tantum ius & fas putarent, quod ipsis voluptatem allaturum videbatur, ne sui quidem periculi memores dum inimicos lædere cupiunt. & cum multi ad eos à Rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarẽt turbidos, neminẽ audire sustinebant, sed ad maiorem iram accendebantur, ausuri aliquid si maior accessisset numerus. Cumq; festum instaret, quo patrium Iudæis est vesci non fermentatis panibus (Pascha vocat monumẽtum veteris ex Ægypto effugij, quo summa alacritate maiorũ solito populus mactat victimarum numerũ, & infinita turba, nonnulliq; etiã extra regionis terminos habitãtes confluunt religionis gratia) seditiosi deplorantes legis doctorũ Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, nõ desciente victu, quẽ illos non pudebat mẽdicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum

An. mundi 3964. A Christo nat. 2.

Archelaus si à Cæsare in imperio confirmatus esset, curæ sibi fore vt benevolentia omnium vidcatur dignissimus pellicetur

Hegesippus & Rufinus cap 12. al. 13.

Matthiam seditiosi & socios quos Herodes affecerat supplicio deflent: Herodi caros in vindictã ab Archelao deposcunt, & Pontifici sacerdotiũ abrogari postulant.

Seditio in Paschatis festo.

bunum cum cohorte qui compescerent homines, priusquã cætera turba huius furoris inficeretur contagio. & si quorum eminueret in cõcienda seditione ferocia, illos vt ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperauerunt, & ferientes saxis plerosque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucij. quo perpetraro rursum sacris operati sunt. Archelaus porro de rerum summa pericliari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaq; totum exercitum in eos immittit, simulque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex eis peditum vim euasissent, iam in tuto se existimantes ferro exciperẽt. ab his equitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, vt omnes in sua dilcederent illi metu grauioris mali festiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit vbi cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum multosque ex amicis alios, & familia & regno commissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alij quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuti ei potius, & præcipue perpetratum in templo facinus incusaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Iudæam propetans ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neque arces occupauit in Iudæa, neque thesauros obsignauit regios, omnia relinquens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus mansit Cæsareæ. Sed postquam alter Romam nauigauit, alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petiit, & occupauit regiam, accitis deinde præfectis arcium & regiis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis, & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt à mandatis Archelai, sed omnia seruabant in ipsius aduentum integra, prætexentes ea se seruare Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romã nauigat, parãdi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per Salomen, quasi Archelao præferendus, eò quod prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quàm illæ scriptæ posterius. Ducebat autem secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis fauentem partibus: sed maxime illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vir eloquens, & diu versatus in regiis negociis. quapropter suadentibus quibusdam, vt fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui postquam Romam peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt: non tam ipsius amore quàm Archelai odio, libertatem maximè cupientes, & degere sub Romano præside: quod si parum succederet, cõmodiorem sperantes Antipam quam Archelaum, studebant illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus accusabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, continentem ius suum & testamentũ patris, simulq; rationes pecuniarum Herodis obsignatas cum ipso anulo, atq; ita euentũ expectabat. qui perlectis his omnib. Variq;

An. mũdi 3994. Ante nat. Christ. 2.

Tria millia Iudæorum cæsa.

Archelaus Romam profiscitur, multiq; eidem obnixuri eum comitantur.

Hed. & Ruffinus cap. 13. al. 14.

Sabinus Herodis pecuniam & regiam occupaturus Hierosolyma peruenit.

Antipas Herodis filius parandi sibi regni spe Romam nauigat.

An. mũdi 3964. A nat. Christ.

2.

Antipater Salomes filius apud Augustum Cæsarẽ Archelaũ accusat.

ac Sabini literis, tum quãtum pecuniarum esset ac annuorum redituũ, præterea quæ Antipas sibi regnum vindicens scripserat, amicos in cõsilium aduocat, & in his Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ suæ filium, iam à se adoptatum, primum ei locũ in consistorio tribuens: moxq; potestatem facit dicere volentibus de præsenti negocio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius, vir facundissimus & infestissimus Archelao, dicens eum per ludibrium nunc de regno agere, cuius potestatem iam dudum inuasisset, non expectato assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendæ ius seruandum fuisse potestati legitimæ, non ipsi vsurpandum, siue Regi cum iniuria Cęsaris, cuius contempsisset suffragium, siue priuato, quòd esset peius etiam. quare immerito nunc eum ab ipso hunc sperare calculum, quem iam quantum in se fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obijciebat ei mutatos autoritate propria quosdam duces militiæ: quodq; sedisset in regio solio, & tanquam Rex ad quasdam causas determinasset, annuisseteque postulatis populi, denigi nihil non fecisset quod per Cæsarem confirmatus posset facere. ab illo quoque dimissos, aiebat, eos, qui in circo inclusi fuerant: multaq; afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recens euecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & cõmessationes insequenti mox post eius obitum nocte celebratas: qua indignitate morum ad seditionem populum, vident pro tãtis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam personatus lachrymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qui cum tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, quàm hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cautu enim solertiam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem vt annuto eius regnum accipiat, cum iam antè non aliter se gessisset, quàm si constabilitus Rex fuisset autoritate ipsius. maximè autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idque die festo, quando tàm hostium cadaueribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimã Regis appellationem prætexeret, quo facilius tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniuriis. Quare ne per somnum quidem vnquam patrem, dum sanus esset, de hoc sibi post obitum subiit: tuendo Principe cogitasse, vt cuius mores haberet cognitos: immo in posteriores tabulis eius aduersarium successorem destinatũ Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Immo etiamsi iam tum tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualis nam Rex futurus sit, qui autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contra afferebat pro Archelao eadem illam circa commissam ipsorum improbitatem tuenda, qui non prius à tumultuãdo destiterint, quàm ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, quòd nõ solùm

Archelaum Nicolaꝰ excusat.

malitiam

malicíam ſuam exercuiſſent, verùm aliis etiam neceſſitatem feciſſent audendi tale facinus. Inſolentia enim eorum in ſpeciem quidem infeſtatum Archelaum, ſed reuera cõtumaciam hanc ad ipſius Cæſaris pertinuiſſe iniuriam. miſſos enim ab eo qui tumultuantes ſedarent, facto ab ipſis impetu contra ius & fas necatos, nulla ſecti reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrum, ſine æquitatis reſpectu, dum modo odio, quo proſequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur eſſe culpam, qui priores iniuria non abſtinuerint, & aliorum arma ad defenſionem ſumpta in ſe protraxerint. Cætera quoq;, de quibus Archelaum accuſauerant, in eos ipſos accuſatores referebat, dicens, nihil horum, niſi ex illorum ſententia geſtum, nec ea tam iniuſta eſſe, quàm ipſi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceant. Tantam illis ineſſe cupidinem lædendi cognatum hominem cum de patre benè meritum, tùm ipſos omnibus ſemper proſecutum officiis Teſtamẽtum certè a Rege mentis compote eſſe ſcriptum, & poſteriores ſemper potiores eſſe tabulas, has vero tanto magis, quòd Cæſari rerum domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæſarem iniquitatem illorum imitaturum, qui cum maximis ab Herode viuo affecti ſint beneficiis, nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac ſocij, & omnia fidei ſuæ permittentis, teſtamentum ratum habiturum. multum enim intereſſe debere inter horum maliciam, & Cæſaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum ſanæ mentis decretum eius, qui probo filio ſucceſſionem reliquerit, & inſuper ad ipſius fidem confugerit: quandoquidem veriſimile non ſit in deligendo ſucceſſore erraſſe, qui tam prudenter ſententiæ Cæſaris ſubiecciſſet omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæſar Archelaum ad genua ſibi accidentem erexit humaniſſimè, dignum eſſe regno pronuncians: præ ſe ferens nihil ſe facturum, niſi teſtamento præſcriptum & Archelao ipſi commodum: videnſq; hac promiſſione confirmatum in ſpe iuuenem, nihil ſum amplius ſuper ea ſtatuit: & dimiſſo concilio, ſolus ſecum diſpiciebat, vnine regnum ratum faceret, an commune ſineret Herodis generi, præſertim cum omnes eius ope indigerent.

An. mundi 3964. Ante. Chriſt. 2.

Cæſar Archelaum regno dignũ pronunciat. Hed. & Ruffinus cap. 14.

CAP. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit.

SEd priuſquam quicquam certi de hac re determinatum ſit, Marthæ Archelai mater morbo vitam finiit, & à Varo Syriæ præſide venerunt literæ defectionem Iudæorum ſignificantes. Nam diſceſſum inde Archelai ſecuti ſunt magni in ea gente tumultus: ad quos compeſcendos cum Varus veniſſet, autoribus eius motus affectis ſupplicio, & maxima ex parte ſeditione compreſſa, reuertens Antiochiam legionem vnam reliquit Hieroſolymis, vt Iudæis nouandarum rerum facultatem præriperet. nec tamen quicquam hac ratione profecit. quamprimum enim Varus abiit, Sabinus Cæſaris procurator ibi ſubſiſtens vexabat Iudæos, fretus relictis illic copiis, & parem ſe iam putans populo. nam armatis multis ſatellitibus, contra Iudæos his vtebatur, moleſtans

Marthæ Archelai mater moritur.

Varus ſeditioſos Hieroſolymis compeſcit:

An. mundi 3964. *Ante Christ.* 34.

2.

Aliàs cap. 15. Sabini auaritia Hierosolymis ingentem seditionem in festo Pentecostes concitat.

stans eos & ad defectionem irritans: vt qui & arces occupare conaretur, & violentas pecuniæ Regiæ scrutationes faceret, priuati lucri & prædæ cupidine. Igitur instante pentecoste, sicut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndiq; multa millia non solum religionis gratia, verùm etiã indigne ferentes Sabini intemperias, nec tantum ex Iudæa grauius offensa, sed è Galilæa quoq; ac Idumæa, tum à Hierichunte & trans Iordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitiq; trifariam hoc modo castra faciunt: pars vnalia circum occupat, reliquarum duarum altera templum à septentrionali & orientali regione circumsidet: ab occidentali altera, quà sita erat domus Regia. Ita inclusos vndique Romanos oppugnare etiam pasci, aut mori, aut vincere, statim ad Varum misit literas, hortans vt properet, relictaq; legionem præsenti periculo eripiat, alioqui breui cõtrucidandam. ipse conscenta castelli turre celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu Romanis innuebat, vt in Iudæos eruptionem facerent. & cum ne amicis quidem se auderet committere, postulabat, vt alij propter eius auaritiam mortis periculo se obijcerent. qui postquam progredi ausi sunt, conflictus fuit acerrimus. & quamuis strenuè milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licet multis cadentibus: sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus quæ erãt in extimo templi ambitu: vnde in aduersarios pugnantes vel manu mittebãt, vel fundis intorquebant lapides, non tantum adiutores suorum, sed spectatores etiam totius prælij. quin & sagittarij è superiore loco impetebant expositos ictibus, nec valentes contrà missilibus ad se pertingere, eosq; facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu duravit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm subijciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus, breui ad tectum emicuit: eius materies quòd esset pice ac cera ob inaurationem peruncta, facilè correpta est incendio, quo lucanaria illa preciosa & magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderãt improuiso perierunt exitio, partim enim cum tecto ruente vnà præcipitati sunt, pars à circumstantibus telis cõfixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali attoniti, aut in flammas sese dederunt, aut suismet gladiis confecti sunt. quod si aliqui refugientes quà ascenderant in turrim se recipere volebant, hos omnes Romani contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodesset ferocia, ita, vt ne vnus quidem ex his qui tectum ascenderant incolumis euaderet. Tum Romani quà se incendium remisit alij ab aliis protrusi, penetrauerunt ad sacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto militum dispersum. ad Sabinum autem propalam quadringenta talenta ex ea præda relata sunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti suum, desideratis in ea pugna carorum amicorum plurimis, & insuper spoliato sacrario. facto tamen globo è pugnacissimis circumdederunt Regiam, incensuros se eam & omnes intus occisuros minitantes, nisi quam primum discederent: quòd si mox abirent, impunitatem Sabino vnà cum suis pollicentes: pro quibus etiam aulicorum maxima pars stabat. Rufus quoque & Gratus, qui sub se habebant tria millia bellicosissimorum & strenuissimorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum se transtulerunt; simulque equitatus qui Rufo duci parebat, non me-

Iudæorum cũ Romanis acerrimus cõflictus circa templũ.

Iudæi permulti in lacunarijs pereunt.

Sacræ pecuniæ bona pars militũ furto dispersit.

Regia ab Iudæis obsessa: Rufus & Gratus Herodis exercitus Præfecti in Romanorũ partes se transferunt.

diocris

dioctis sanè ad rem Romanam accessio. Interim Iudæi nihilo segnius instabant oppugnationi, muros suffodientes cuniculis, & aduersarios hortantes, vt abirent, neue diutius vindicantibus se in libertatem à maioribus acceptam obsisterent. At Sabinus libenter quidem inde abduxisset milites, sed fidem promissis habere non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam æquitatem hostium suspectam habebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam alibi per Iudæam diuersis in locis innumeri tumultus exoriebantur, vt quemq; aut lucri, aut vindictæ concitabat cupiditas. Duo enim virorum millia, qui aliquando sub Herode meruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in vnum collecti bello impetebant regios, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nusquam æquo loco eos sustinere ausus, vt veteranos & bellandi peritissimos, tuebatur se & sua quantum poterat asperitatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas Ezechiæ latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim vrbem Galilææ collecta circa se hominum desperatorum manu incursabat Regis ditionem: & potitus eius armamentario, armatisq; inde suis ad vnum omnibus, pecuniam quoq; Regiam in illis locis occupauit: iamq; formidandus accolis spoliabat in quoscunque incideret, aspirans ad regnum, affectansque hoc fastigium non bonis artibus quatum imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita vbique turbatur, etiam Simon Herodis Regis seruus, vir alioqui & forma & statura & robore egregius inprimis habitus, ausus est diadema sumere: stipatusq; numerosis copijs, & Rex consalutatus ab insana multitudine, placebat sibi præ quouis alio, auspicatus potestatem diripienda ac incendenda Hierichuntina Regia: passimque crematis alijs Regis palatijs, & præda concessa suæ factionis hominibus, maiora etiam ausurus videbatur, ni maturè occursum fuisset. nam Gratus regiorum militum dux, tum Romanorum partes fouens, suas copias contra Simonem duxit: vbi post acerrimum conflictum transamnani homines incompositi, & ferociter magis quàm peritè pugnantes deleti sunt: ipsum Simonem per angustas quasdam fugientem Gratus assecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini apposita palatium Regium incensum est à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eò quod proprium Regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui verò externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidem & Athronges, vir nec maioribus clarijs prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentauit dignitatem Regiam, paratus animæ periculo depaciscì nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, instrumentum, vt ipsis videbatur, idoneum ad occupandam tyrannidem quòd eorum quisque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quasi legatos distributam obire iubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se seruabat arbitrium: durauitq; diu potestas huius, & non inauis Regis appellatio, dū quicquid collibuisset exequitur, maximè in Romanos cædibus sæuiens & milites Regios, vtrisq; ex æquo infensus: his propter licentiam qua

An. mundi 3964. A Christ. nat. 2.

Hedio & Ruffinus Cap. 15.

Tumultus in Iudæa varij.

Duo millia Herodis militum bello regios impetunt.

Iudas Ezechiæ latronū ductoris filius.

Simon Herodis seruus.

Grati cū Simone conflictus.

Simon obtruncatur.

Iudæi in seditionibus quasi furiosi

Athronges vir corpore & manuum robore insignis dignitatem regiā attentat.

Anno mun di 3965. A nā. Chri. 3.

sub Herode vsi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exasperabatur, imminebantq; vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in consuetudinem iam versa occidendi libidine. Circa Emmauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidijs exceperunt: ductoremq; eius Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt; reliquos nihilo meliora iam expectātes superueniens cum Regio milite Gratus seruauit, relictis cæsorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore prælia per occasionem conferentes, & Romanos non leuibus affecerūt incommodis, & suam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus. tandem & ipsi capti sunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, vltimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliquam, quòd eius copiæ exhaustæ essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoq; Archelao se dedidit. sed id aliquanto post factum est. Tunc verò Iudæa plena erat latrocinijs, & (vt quisque seditiorum cœtus coiuerat, passim Reges creabātur in Reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos: ipsi vero inter se diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterùm Varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, assumptis duabus reliquis, (nam tres in vniuersum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxilijsque Regum ac tetrarcharum properabat in Iudæam vt obsessis succurreret, iussis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem Scythiorum etiam vrbem prætereundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Areras quoque Petræus, amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruam manum misit tàm peditum quàm equitum. postquam autem apud Ptolemaida in vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos. qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorim cœpit. & venditis sub hasta incolis, vrbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, à ciuitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem à seditiosorum contagio: castra autem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio. Arus nomine. eum Arabes incenderant, propter Herodem amicis quoq; eius infensi. inde progressi Sampho alium vicum ijdē Arabes diripiunt, moxq; incendunt quamuis munitissimum. quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari iussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cùm appropinquarēt Hierosolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum territi diffugerunt, oppugnatione, quā inspectabant, relicta. Hierosolymitani autem Iudæi grauiter à Varo increpiti, excusationem afferebant, populum quidem propter festum confluxisse, bellum verò non ex sua sententia sed ex conuenarum audacia susceptum: & se adeo non oppugnasse Romanos, vt potius vna cum illis oppugnati fuerint. & iam ante obuiam ei processerant, Iosephus Herodis Regis nepos, Gratusq; ac Rufus cum suis militibus, & Romani qui obsidionē tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non venit. sed subducens se etiam ex vrbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totā regionem

Athronges cum fratrib' captus.

Hedio & Rufinus Cap. 16.

Varus Sabino succurrit.

Sephoris capta eiusque incolæ sub hasta vēditi.

Arus ab Arabibus incensus.

Sampho & Emmaus cremata.

Varus Hierosolyma pergit, ac legionē obsessam liberat.

nem partẽ exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio reper-
tos, alios vt sontes punijt, nonnullos dimisit incolumes: actiq; sunt in
cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius
non erat vlius amplius, quiq; contra eius voluntatem lucri studio mul-
ta maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudæorum in vnum cõ
fluxisse, properauit vt eos deprehenderet. illi non ausi manus confere-
re, deditionem fecerunt arbitratu Achibi. Varus autem data seditioso-
rum vulgo defectionis venia, duces eorum misit ad Cæsarem. Ille cæte-
ris ignouit, in solos aliquot Regis Herodis necessarios animaduertit,
quod nec cognationis nec iusticiæ respectu à nefarijs armis abstinue-
rint. Itaque Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem le-
gione in præsidio, reuersus est Antiochiam. Archelao autẽ Romæ aliud
negocium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudæorũ
legatio, postulans, vt eis liceat suis legibus viuere: erantque legati quin-
quaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quam o-
cto millia cumq; Cæsar conuocasset in ædem Apollinis magno sumptu
à se exstructam concilium amicorum & primariorum ciuium, venerunt
eò & legati, prosequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorum
comitatu. cognati autem Regis, neque ab Archelao stabant propter i-
psius odium, & tamen legatis suffragari grauabantur, quod puderet eos
coram Cæsare aduersati homini tam propinqua coniuncto necessitudi-
ne. Aderat & Philippus à Syria Vari hortatu veniens, ea potissimum
de causa, vt fratris aduocatum ageret, cui Varus benè cupiebat: de-
inde nonnihil sperans, si impetrarent Iudæi potestatem viuendi suis le-
gibus, fore vt, diuiso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque
rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, postu-
lantes non esse viterius sub Regibus, ab accusanda Herodis iniquitate
orsi sunt. Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omniũ
tyrannorum artibus vsum ad subiectæ gentis pernicieni, nec his con-
tentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse
commemorari quàm multis vitam ademisset, cùm longè deterior fuerit
conditio superstitum, quos non modo perpetua truculentia & asperita-
te terruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. ita-
que vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse, quò
magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisseque gentem
suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insu-
per bonis spoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos possessionibus.
deinde cum annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamẽ pla
candam fuisse auiditatem amicorum eius & aulicorum, atq; etiam ser-
uorum, qui huiusmodi exigendis præessent, vt hoc pacto iniuriosam ve-
xationem redimerent. Silentio enim prætereundas constupratione
virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam: quando-
quidem hæc patientibus maximum sit solatium, si à quàm pauciss
sciatur suum dedecus. in summa non aliter præfuisse Herodem, quàm si
sæuissimæ bestiæ in eos commissum fuisset imperium. Itaq; cùm multis
olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen exstare in rerum mo-
numentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem il-
lata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis studijs
Regem consalutatum, quòd ita putarent, fieri non posse, quin quicunq;
tandem

An. mundi 3966. Ante Chri. 4.

In defectionis autores animaduertitur.

Hedio & Rufinus cap. 17. al. 16.

Iudæorum legatio Romæ.

Archelaus & Iudæorũ Legati coram Cæsare comparent.

Philippus Herodis filius.

Iudæorum Legati Herodis & Archelai accusant iniquitatem.

An. mundi 3966. Ante Christo 4.

tandem Herodi succederet, moderatius multò tractaret subditos: & in eius gratiam patrem honoratum luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandam sibi eius benevolentiam. At illum, quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit, idq; priusquam confirmatus esset in potentia, cùm totum negocium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris: editumq; mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus civium Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vendicet? Postremò summa postulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma, posthac sine Regibus agerent, & conspicuum, virum seditionibus delectentur & rerum novationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtrique patrocinatus est, dicens Herodem quidem, quoad vixerit, nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui, si iustam viventis accusationem attulissent, castigationem eius sperare potuerant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ vero obijciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cum affectassent res concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, aiebant eos libenter agitari seditionibus, quod nesciãt parere legibus, esseq; gentem omnium pervicacissimam. Hæc Nicolaus.

Nicolaus Herodẽ & Archelaum excusat.

CAP. XIII.

Cæsar Herodis testamentum confirmat.

Archelaum Cæsar ethnarcham cõstituit, regniq; dimidiũ in duos Herodis filios Philippum & Antipam partitur.

CÆsar verò his auditis, dimisit concilium. Paucis deinde pòst diebus Archelaum non Regem declarat, sed, dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei concessa, ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quamprimum ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic transiamnana regio cessit cum Galilæa, & CC. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao verò Iudæa & Idumæa præterque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eò quòd cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Ioppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit. DC. autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaum. atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium. Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phasaelida, argentique signati quingenta millia, Cæsar largitus est in Ascalone palatium: percipiebatque ex subiectis sibi locis sexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita sunt etiam cæteris Regis cognatis legata, ita vt testamento

Salome.

mento cauerat. Duæ deinde eius filiæ virgines præter relicta sibi à patre, accepêre ex Cæsaris munificentia ducenta quinquagena signati argenti millia, & elocatæ sunt Pheroræ filijs. imò totum etiam Regis legatum mille quingentorum talentorum æstimatione cessit ipsius filijs, paucis aliquot vasis sibi retentis, non tam ob precium caris, quàm ob amici memoriam. *An mun. 3966. A Christo nat. 4.*

Herodis duæ filiæ virgines Pheroræ filijs elocatæ.

CAP. XIIII.

De Pseudalexandro.

His ita ordinatis per Cæsarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit semetipsum in Herodis familiam, per occasionem similitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, attestantibus omniũ quotquot vtrunq; viderant oculis: atq; hac via grassari cœpit ad Regium fastigium: itaq; ascito tribuli quodam fraudis socio, qui totius Regiæ rerum gnarus, alioquin etiam astutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius institutione fingebat se Alexandrum illum Herodis filium, morti subtractum cuiuldam beneficio, cui demandatum sit eius interficiendi negocium. suppositis enim necis ipsorum vicarijs, & seereptum & fratrem Aristobulum. His nugis inflatus, alijs quoque non desinebat fucum facere: cumque Cretam appulisset, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem persuasit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum insulam: vbi magnam pecuniæ vim quæsiuit prætextu Regiæ prosapiæ. Et iam sperans recepturum se paternum principatum, remuneraturumq; beneficos, Romam properat suis hospitibus deducentibus. cumque adnauigasset Puteolos, ibi quoque à deceptis Iudæis simili fauore exceptus est, concurrentibus tanquam ad Regem, qui Herodi vel hospitij iure coniuncti, vel aliquo erant obstricti beneficio. in causa fuit hominum natura rumorum auida, præsertim conciliante formæ similitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, persuasum erat hunc ipsum esse, non alium, idque alijs non dubitabant asseuerare iureiurando interposito. Quod postquam Romam perlatum est, vniuersa Iudæorum illic agentium multitudo profecta est obuiam, tam insperatam salutem ad Dei referentes gratiam, & publico applausu propter maternum genus excipientes hominem lectica gestatum per vias. nihil enim ei ad Regium cultum deerat, suppeditantibus sumptum hospitibus: affluenteque certatim multitudine, acclamabatur faustis ominationibus, vt fieri solet in re præter spem incolumi. Id vbi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd sciret Herodem non facilè potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum vnum è suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illo mittit, iussum vt Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo alijs sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quòd non tanta esset similitudo, vt etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet benè natis & educatis contingere, quod

Hedio & Rufinus cap. 18. alias cap. 17. Pseudalexander.

Pseudalexander Romam peruenit.

Pseudalexander Cæsari imponere nõ potest.

An. mundi 3966. Ante Christo 4.

quod ipse non vixisset in tantis delicijs. Postquam igitur animaduertit consp iraſſe in mendacia præceptorem atq; discipulum, & ex composito loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul erepto Aristobulo, aut cur nam ille non venisset, vt vnà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum reposceret: Responsum est in Cypro eum mansisse, metu periculorũ, quibus mare nauigantes exposiri sunt: vt si quid ipsis contigisset durius non omninò Mariammes genus intercideret, sed superesset saltem Aristobulus. Hæc illo asseuerante, simulque concinente autore huius fabulæ, Cæsar seducto adolescente: Tibi, inquit, si non me quoque conaris fallere, merces erit impunitas, quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quisnam sis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neq; enim istius ætatis est tam insidiosa malicia. Ibi ille, cum non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, vt pollicita seruaret, in remigum ordinem allegit, quod esset valido corpore: doctorem verò eius affecit supplicio. cæterum Melijs abundè magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atque ita cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus.

Pseudalexandrũ Cæsar in remigũm ordinẽ allegit.

CAP. XV.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

Hedio & Russinus cap. 19. alias cap. 18.

CÆterum Archelaus iam ethnarcha in Iudæam reuersus, Ioazaro Boethi filio pontificatum abrogat, insimulato quòd seditiosis consenserit: eamq; dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarum quibus Neara vicus inundabatur, dimidio deriuato in palmetum recens à se in subiecto campo consitum. nouum etiam vicum conditum à se denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai Regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege veterent fratrum vxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in viuentis locum Iesu Sie filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quam Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæsarem, maximè cum scirent cum contra ipsius mandatum feciſſe, à quo iussus fuerat ex æquo ac bono præesse subditis. Hoc audito Cæsar ira commotus accersit procuratorem eius Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine: nec dignatus quicquam scribere, Vade, inquit, & quamprimum illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudæam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicataq; voluntate Cæsaris, ad profectionem hortatus est. Mox vbi venit, Cæsar auditis eius accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium, quæ est vrbs Galliæ, mulctatum priùs omni pecunia. Sed priusquam Romam euocatus est, amicis tale narrauit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas à bobus abesumi: experrectusq; non contemnendam visionem ratus, coniectores diuinos super ea consuluit. quibus dissentientibus cum variaret interpretatio, Simon vir Essæus præfatus veniam, ait hanc visionem Archelao

Hedio & Russinus cap. 19. alias cap. 18. Pontificatus Ioazaro abrogatus trãsfertur in Eleazarum, ab hoc in Iesum Siæ. Archelais condita.

Archelaus in exilium mittitur.

lao significare mutationem in deterius. boues enim significare miseriam, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera versata nec locum eundem retineat nec faciem. cæterum decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iamq; instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post cuius visionem, quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum missus à Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai Regis filiæ. hæc, vt iam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiso, iterum nupsit Iubæ Regi Mauritaniæ. hoc quoq; defuncto viduam apud patrē agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamme priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale somnium obuersatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem cōplexu excipere præ gaudio. Illum verò expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam, & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non obliuiscar veteris tuæ beneuolentiæ, teq; liberabo ab hoc opprobrio, mihiq; te meam vindicabo. hoc somnium cum illa exposuisset apud quasdam familiares sibi mulieres, post paucos dies vita functa est. quod ego ideò hic referendum putaui, quòd sermo sit mihi de illis Regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens. Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione sua, & alijs non obstrepat qui talibus excitantur ad virtutis studia. Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, missus est illo à Cæsare vir consularis Quirinius, qui censum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum venderet.

An. mundi 3973. Ante nato Christo 11.

Archelai visionem Simon vir Essæus interpretatur.

Glaphyræ somnium.

Quirinius Syriæ censor.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XVIII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVIII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quirinium ad censendam Syriam & Iudeam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudeam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est.*

II. *Quæ & quot sectæ apud Iudæos fuerint.*

III. *Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ.*

IIII. *Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.*

V. *Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.*

VI. *Vitellij aduentus, Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata acceperit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.*

VII. *Herodis bellum quo ab Areta superatus est.*

VIII. *Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vtq; post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.*

IX. *Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.*

X. *Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.*

XI. *Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.*

XII. *Quo in statu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Asinæo ac Anilæo fratribus.*

Quirinium

CAP. I.

An. mundi 3973. A Christo nat. 11.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad cõsulatum vsq; prouectus, & in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam vt iura populis redderet: facultatesque censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmæ æquitum, penes quem esset totius Iudææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenseret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret. Illi verò tametsi primum ægrè ferrent mentionem descriptiõnis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati Pontificis Ioazari, qui Boethi fuit filius. atque ita illius suasu sine controuersia census peractus est. Exstitit tamen post quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Phariſæo Saddoco, sollicitabat ad defectionẽ populos censum nihil aliud quàm manifestam seruitutis professionem esse dictitans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re benè gesta fortunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque rebus suis consulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atq; ita dici vix potest, quantum hi viri totam gentem conturbauerint, dum omnia miscent cædibus & latrocinijs, promiscuisq; nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorum cædibus: prætextu quidẽ prepugnandæ libertatis publicæ, sed reuera priuatorum lucrorum studio. Itaque conficientibus se mutuò ciuibus, & furiosissima contentione certantibus, ne externus quidem hostis cessabat interim. ac ne extrema quidem fames fortè superueniens potuit eos compescere quò minus sæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili sanguine, donec postremo malum eo progressum est, vt hostilis flamma Dei templum inuaderet. Adeò periculosum est patrios ritus labefactare & conuellere. Siquidem Iudas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuêre, dum super tres pristinas sectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad se contrahunt: id quod non in præsens tantum turbauit Rempublicam, sed futurarum etiam cladium fuit seminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis differere, propter quæ tot mala gentem nostram inundauerunt.

Hed. & Rufinus cap. 1. Quiriniusin Syriam à Cæsare vt iura populis redderet, mittitur.

Coponius Præfectus Syriæ.

Census populi Iudaici. Alias Cap. 3.

Cædes: latrocinia: seditio & fames in Iudæa.

Templũ Hierosolymis in censum.

Iudas & Saddocus quatuor sectæ autores.

CAP. II.

Quæ & quot sectæ apud Iudæos fuerint.

An. mundi 3971. A Christo nat. 11.

Hed. & Ruffinus cap. 11. Alias Cap. 5. Tres Iudæorum sectæ, de quibus libro 2. de bello Iudaico Cap. 12.

Pharisæorũ dogma.

IVdæi patriæ sapientiæ studiosi iam inde à multis retrò seculis in tres sectas erant diuisi. Essenorum, Sadducæorum, & eorum quæ Pharisæorum vocata est. De his licet nonnihil in secundo Iudaici belli volumine à nobis dictum sit, tamen nunc quoque paucis dicere non abs re fuerit. Ergo Pharisæorũ victus simplex est, nullis mollitus delicijs: & quicquid his ratio dictauit, id sequuntur pertinaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis respondere monentibus aut obloqui. Fato quæcunque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis assensum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cum omnia fiant ex ipsius consilio, in homine tamen sit voluntas accedendi ad virtutẽ aut vitium. Animas credũt esse immortales, & sub terris earum iudicia fieri: tum præmia cuiq; contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem esse ad vitam reditum. per hæc placita magnam sibi autoritatem parauerunt apud populum, & quicquid ad solennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præscriptum solet fieri. Tantum habent à ciuitatibus sapientiæ, temperantiæ & vitæ honestioris testimonium. At

Sadducæorũ opinio.

Sadducæorum opinio cum corpore extinguit simul & animam: nec aliquicquam præter legem seruandum existimant. nam de sapientia cum præceptoribus disceptare ad virtutem reputant. huius sectæ pauci sunt, sed fere dignitate præcipui. ex horum tamen sententia vix quicquam agitur. nam quoties magistratus licet inuiti suscipiunt, Pharisæorum decretis assentiuntur, ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Essenorum verò placitum vniuersitatis regimen citra exceptionem

Essenorum placitum.

Deo asserit. immortalitatem animis: nec aliud quicquam æquè ac iustitiam omni cõtentione experendum existimat. ad templum autem donaria mittentes sacra ibi non faciunt, quòd sanctioribus vtantur cerimonijs: quapropter excluti a communi fano seorsum sacrificant: moribus alioqui sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est eorum iustitia, qua omnes Græcos & Barbaros longe superant, multis iam seculis triti in eius continuis studijs. Facultates in cõmune possident, nec aliquis diues magis vtitur suis bonis, quam quinis nihil possidens. Atq; hoc instituto viuunt virorum supra quatuor millia, nec vxores habentium nec seruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere censeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per se ipsi viuentes inuicem sibi ministrant. Quæstores creant viros probos ex sacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In summa eandem fere viuendi rationem sequuntur, quam hi qui apud Dacos plisti nominantur. Quartæ autem studium sapientiæ sectantium viæ primus autor fuit Iudas Galilæus hi cætera cum Phariseis consentiunt, nisi quod constantissimo libertatis amore flagrant, credentes solum Deum dominum habendum ac Principem, & facilius vel exquisitissima pœnarum genera laturi vna cum cognatis suis ac carissimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quod quia multis sæpè spectatum scio, plura de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fides non inueniant mea

Essenorũ vita & mores.

Plisti apud Dacos.

Iudas Galilæus quartæ sectæ autor.

verba,

verba, imò illud potius, ne tam insignem patientiã & doloris contemptum parum assequantur. quæ quidem animositas plurimum in gente nostra creauit accensa acerbissimis Gessij Flori iniurijs, quibus postremo ad extremum vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorũ sectis hæc sufficerent.

Anno mundi 3973. A Christo nat. 11.

Gessij Flori iniuriæ.

CAP. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ.

Hed. & Rufinus cap. 1.

QVirinius autem venditis & confiscatis Archelai facultatibus, peractoque censu, qui incidit in annum trigesimum septimum post victoriã à Cæsare in Actiaca pugna Antonium, cum mota esset contra Ioazarum Pontificẽ plebis seditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium substituit. Herodes verò & Philippus suæ quisq; tetrarchiæ res ordinauit & composuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defensaculum. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum, nomine mutato Iuliada ab vxore imperatoris appellauit. Philippus quoq; Paneada sitam ad Iordanis fontes, instruxit ædificijs, indito Cæsareæ nomine. Vico etiam Bethsaidæ in ripa lacus Genesarethini vrbis speciem addidit, frequentato incolis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæsaris filiæ cognominem esse voluit. Cæterùm Coponio, quem cum Quirinio missum diximus, Iudæam administrante huiusmodi quiddam accidit. In festo azymorum quod Pascha vocamus, mos est sacerdotibus post mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimùm apertæ sunt, Samaritani quidem clàm ingressi Hierosolyma, sparserunt ossa humana per porticus & per totum templum: quo factum est vt post hac sacerdotes solito diligentiores custodias agerent. Paulo post Coponius Romam reuertitur, successore accepto M. Ambiuio: cuius tempore Salome Herodis Regis vxor vitæ decedens Iuliæ Iamniam cum sua toparchia reliquit, & licam in campo Phaselidem, Archelaidemque plurimis palmetis consitam, quorum fructus est præstantissimus. Huic successit Annius Rufus, quo præside Cæsar fato functus est, qui secundus fuit Romanorum imperator, præfuitq; Reipublicæ annos quinquaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim sunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij socius & particeps. Vixit autem annos septuaginta septem. Ei Tiberius Nero, priuignus successit, Iuliæ filius, Romanorum imperator tertius: à quo quintus Iudæorum præses missus est in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano sacerdotio Ismaelem Fabij filium iussit esse Pontificem: quo paulo post deiecto, in Eleazarum Anani Pontificis filium eum honorem transtulit. Elapsò deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio Pontificatum tribuit. huic quoque anno in hac dignitate exacto, iussus est eam cedere Ioseph o qui cognominabatur Caiaphas. His ita gestis Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes porrò tetrarcha receptus in amicitiã Tiberij, de ipsius nomine vrbem à se conditã vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Genesarethici: vnde non longe apud Emmaunt em vi-

Ananus Sethi filius, in Ioazari Pontificis locum surrogatus. Alias cap. 6.

Sephoris Galilææ caput.

Betaramphtha Iulias appellata.

Paneas.

Bethsaidæ.

Ossa humana per templum sparsa.

An. mundi 3974. A Christo nat. 12.

Hed. & Rufinus cap. 4.

An. mundi 3975. A Chri. na. 13.

An. mundi 3977. A Chri. na 15.

An. mundi 3978. A Chri. na. 16.

An. mundi 3979. A Chri. na. 17.

Anno mundi 3990. *A Christo nat.* 28

Tiberias cõdita.

eam sunt aquæ calidæ. hæc partim à cõuenis, partim à Galileis habitata est: quorum nonnulli eò migrare coacti sunt, quidam etiam nobilitatis fidem illic sibi optauerunt. quoq; maior esset frequentia receptui sunt ad incolendum etiam tenuissimi quiq; vndecunq; confluentes, & in his aliquot quos non satis constabat esse liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficijs prosecutus adstrinxit ad habitandum, alijs domos, alijs agros largitus: quò minus horrerent ædificatam præter ritum patrium solo multis sepulcris referto: cum iuxta nostras leges ad septem dies impurus habeatur qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorum Rex per insidias sublatus est à Phraatace filio, huiusmodi de causa. Phraates habens legitimos liberos, ancillam Italici generis Thermusam nomine, inter cætera dona à Cæsare missam, primum in concubinarum numero habuit. procedente deinde tempore obstupefactus præcellenti mulieris forma, suscepto iam ex ea Phraatace filio legitimo thoro etiam sibi coniunxit. Quæ cum quicquid vellet Regi persuaderet, cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, intellexit nihil se effecturam nisi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Persuasit igitur maturato, vt Romam eos obsides mitteret: quod illis sine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermusæ ram obnoxio. Interea Phraataces solus domi ad regnum euocabatur: qui tædiosum ratus expectare dum à patre decedente Principatum acciperet, cum matre contra eum conspirauit, cum qua creditus est etiam stupri habere consuetudinem. Ergo patricidio simul & incesto exosus popularibus, prius quàm confirmaret suas opes per tumultum pulsus interijt. Tum vero nobilissimi Parthorum animaduertentes non posse sine Rege consistere ipsorum Rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum sanguine: putantesque satis esse semel violatam regiam maiestatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quod intractabilis esset & ad iram promptissimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. solent enim perpetuo gestare gladios. Vt verò à pluribus fertur, in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt Regem vnum ex obsidibus, prælatusque est Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunæ, quam ei duo maximi in terris offerebant imperium, externum simul & domesticum. Sed brevis pœnitentia subijt barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, sic vocantes obsidem, & hac appellatione exaggerantes ignominiam, non enim belli iure sibi Regem impositum: sed quod turpius sit per pacis contumeliam. mox- que vocant Artabanum in Media regnantem, Arsacidam genere. illo paruit libenter, & præstò fuit cum exercitu: cui cum occurrisset Vonones, primum manente etiam tum in officio vulgo Parthorũ, prælio victus Artabanus retrò in Mediam repulsus est. Sed paulo post instauratis copijs Vononem ausum confligere vicit egregiè, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in profligatos barbaros & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copijs. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem aufugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, missis Romam legatis super hoc

Phraatacis Thermusa mater.

Phraataces interfectus.

Herodes à Parthis accitus in venatione occiditur.

Vonones Parthorum Rex ab Artabano pulsus.

hoc negotio. Vt verò repulsam passus est à Tiberio, pertæso ignauiam hominis, & moti Parthi comminationibus bellum iam intentantis: destitutus omni spe regnandi, quod potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerentur factionem Artabani: Syllano Syriæ præsidi se dedidit, is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asseruauit in Syria. Armenis autem Orodem vnum è suis filiis Artabanus Regem imposuit. Per idem tempus cum Antiochus quoque Comagenæ Rex fato concessit, contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus, plebe contra cupiente sub Rege vt ante viuere: quapropter Germanicus ex S. C. ad res orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur alias.

An. mundi 3990. A nat. Christi 28.

Vonones Syllano Syriæ Præfecto se se tradit.

Orodes Rex Armeniæ.

Azizo filius Rex Comagenæ.

Germanici Pisonis opera sublatus.

CAP. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.

PIlatus autem Iudææ Præses à Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in vrbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies. & ideo qui ante hunc fuêre præsides, cum signis aliter insignitis solebant vrbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod vbi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Cæsaream, vbi per multos dies supplices orauerunt præsidem, vt transferret illas imagines aliò. Pilato verò pernegante se factum, quod coniunctum esset cum iniuria Cæsaris, cum Iudæi precari non desinerent, sexto pòst die iussis clàm in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quòd aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negocio, signum dat militibus, vt eos circumueniant, mortem minitans nisi quamprimùm quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exortos præbentes iugulos, manifestè præ se ferebant, vita sibi cariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuo reportauit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis. deinde aquæductum struere, aggressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma à ducentesimo stadio. id ægerrimè tulit populus, & congregati per cœtus numerosos vsque ad multa hominum millia, vociferationibus conabantur eum deterrere à proposito. nonnulli verò ita vt fit apud inconditam multitudinem, etiam conuiciis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clàm armatos fustibus, iussit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimùm vulgus cœpit iacere conuicia, dedit illis signum ex composito. illi suprà quàm mãdatum erat vsi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucij: atq; hoc modo compressa est seditio.

Eodem tempore fuit Iesus vir sapiens, si tamen virum eum fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt: pluresque tam de Iudæis quàm de gentibus sectato

Hed. & Ruffinus cap. 5. alias cap. 5. Pilatus signa cũ Cæsaris effigie in vrbem infert, quæ dũ populus acriter irritat, Cæsaream transfert.

An. mũdi 3997. A nat. Christi 35.

Pilatus inducit aquas Hierosolyma, seditionẽ concitat.

An mundi 3998. A nat. Christi 36.

Hed. & Ruffin. cap. 6. alias cap. 9.

An. mundi 3996. A nat. Christ. 34

Iesus Christus à Pilato crucifixus. Hed. & Ruffinus Cap. 7. alias 10.

sectatores habuit. Christus hic erat: quem accusatum à nostræ gentis principibus, Pilatus cum addixisset cruci, nihilominus non destiterunt eum diligere qui ab initio coëperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerũt: & vsque in hodiernum Christianorum genus ab hoc denominatum non defecit. Circa eadem tempora etiam aliud Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in sacris Isidis summa turpitudo deprehensa est. Dicam igitur prius de Isiacorum nefando scelere, ac tum demum res Iudæorum prosequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quàm natalium claritate illustris, adhæc opulenta & formosa vt quæ esset in ipso ætatis flore, sed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge dignissimo. huius amore captus est Decius Mundus iuuenis non obscurus in equestri ordine: & quia maior erat fœmina quàm quę posset corrumpi muneribus, eò magis accendebatur amantis insania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne sic quidem valens eam flectere, non ferens amoris impotentiam, decreuit morbum simul & vitam finire inedia. hoc eius propositum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis instructam artibus, quæ indignè ferens obstinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata est, spem ei faciens effecturam se vt potiatur Paulinæ complexibus. Cumque ille pretium eius libenter acciperet, ait sibi opus quinquaginta tantum drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene & accepta quantam petierat pecunia, nouam doli viam ingressa est, videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens porrò eam vehementer addictam Isidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Conuentis aliquot ex eius sacerdotibus accepta fide silentij, & quod efficacissimum est, oblentato prçmio, in prçsens viginti quinque millibus, & alteris totidem post nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine acti, benignè sunt polliciti, quorum natu maximus properè se ad Paulinam contulit, & admissus impetratoque abique arbitris colloquio, venire se ait missum ab Anubide captum ipsius forma, & iubente vt ad se veniat. Illa libenti animo accepit nuncium: mox q; iactabat se apud familiariter notas mulieres, quòd dignata sit amore Anubidis: marito quoque indicat, conditam sibi cœnam & cubile Anubidis. id eò facilius concessum est, quòd cognita & probata esset viro pudicitia coniugis. Itaq; in templum proficiscitur, & post cœnam instante somni tempore inclusa per sacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totamq; eam noctem obscura est iuueni, Deo se gratificari existimans. Eo deinde abeunte priusquam sacerdotes doli conscij surgerent, Paulina mane ad maritum reuersa congressum cum Anubide prædicat, & idem apud amicas quoque magnificis verbis exagerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ fortè fortuna obuius, ô factum benè Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ portasti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert, quòd Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atq;

his

his dictis abiit. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritũ delata, obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porro imperator totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia, sacrificos illos impostores in crucem egit, vuaque Iden inuentricem huius sceleris, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutoq; templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim. Mundum autem mitiore pœna exilij castigasse cõtentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referens. Et Isiacorum quidem sacrorum huiusmodi exitit. Nunc quod promissi redditur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduersitatibus.

An. mundi 3996. Ann. Christ. 34.

Tiberius Isidis sacrificos & Idam in crucẽ agit, & Mundum in exilij ablegat.

Fuluia, Saturnini coniunx Romæ quatuor Iudæis purpuram & aurũ, vt intemplũ Hierosolymitanũ deponerẽt, tradit, ipsi verò in proprios vsus cõuertunt, quod dũ Tiberius cognoscit, vniuersos Iudæos ex vrbe pelli iubet.

CAP. V.

Quid Iudeis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

ERat quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu solum verterat, vir modis omnibus pessimus. Is tum Romæ agens gerebat se pro Mosaicæ legis interprete ascitis in societatem tribus aliis per omnia sui similibus, his cum se in disciplinam dedisset Fuluia mulier nobilis, amplexa legem Iudaicam, persuaserunt ei vt purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vsus verterunt, quò iam antè destinauerant. Id postquam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fuluiæ marito de iniuria coniugi facta quæsto cognouit, iussit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito quatuor millia militum miserũt in Sardiniam: plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam affecerunt pœnis grauissimis. Ita propter quatuor sceleratos omnes Iudæi coacti sunt vrbe cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruere. Concitauit enim eos impostor quidam pro nihilo ducens mendacium, & omnia commiscens ad plebis gratiam, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentem sanctissimum, asseuerans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, quæ ibi Moses deposuerit. Illi creduli sumptis armis Tirathabam vicum insederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior cluum montis occupat equitibus suis & peditibus, qui prælio congressi cum Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt, multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem & Syriæ Præsidem, Pilatumque cædis accusant, negantes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. Ita ille decem annis exactis in sua prouincia quum necesse haberet parere Vitellio, ad vrbem iter suscepit: quò prius quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

Samaritani Tirathabæ Garizim occupaturi cõueniut, quos Pilatus vincit, fundit, ac in fugam compellit.

An. mundi 3999. Ann. Chr. 37.

Alias cap. 11.

Pilatus apud Vitel. accusatus, Romam Vitellij mittitur.

CAP. VI.

An. mundi 3999. A nat. Christ. 37.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

Hed.& Ruffin. cap.8. alias cap.12. Vitelli⁹ Hierosolyma peruenit, Iudæis vectigal remittit, eis q̃ stolã sacerdotalem reddit.

VItellius autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum omni ornatu Pontificio permisit in tẽplo asseruari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in castello Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus Pontifex eius nominis primus exstructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eo loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam, magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi reperta est, detinuit, ratus eo magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & Pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo Ponticum atque custodum sacri ærarij præfecto castelli accendente ibi lucernam quotidiè. Hanc septimo ante festum die præfectus exhibebat Pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam vbi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse præfectum quónam illa reponatur, aut quando proferatur in vsum Pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Iosephi Caiaphæ Pontificis subrogato Ionatha Anani Pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante vt cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maximè si regium filium. His ita ad Vitellium scriptis simul Hiberorum & Alanorum Reges magnis præmiis solicitauit ad inferendum quàm primùm bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieuerunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuò Parthi amiserunt, & peruadente totam eorum ditionem bello nobilissimi quique eius gentis ceciderunt vnà cum Regis filio & multis popularium millibus, regioque tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regiis ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniẽs remedium quòd ab optimatibus immineret periculum, habensq; suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolentiam fingerent prima quaq; occasione transituri in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis cõtracto magno exercitu, & debellatis inimicis,

Vitellius in locum Iosephi Caiaphæ Pontificis, Ionathã Anani filium surrogat.

Gesta inter Vitellium & Artabanũ.

Caspius Portus.

Armeniam Parthi amittunt.

mīcis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam Artabani: & assentiente illo conuenerunt ad Euphratem Rex & Vitellius: vbi in medio pōtis sibi occurrerunt, cum suo quisq; satellitio. Postquam autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrumque excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis. nec multò post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum quinq;, genere Iudæum Eleazarum nomine, qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hęc Vitellius Antiochiā rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis, misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consularem præsidem. quare superuenientibus Vitellij literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuncijs. Quo ille grauiter offensus & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem suum obijt, anno Tiberij principatus vigesimo, quum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi ac Batanææ, vir perpetuò modestus, & amator quietis ac otij. Legebat enim semper in sua diœcesi. Quoties domo progrederetur iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella, in qua sedens solitus est ius reddere: & si quis ex occursu opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi tribunalia ponens sedens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus innoxium. Obijt autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam antè sibi construxerat, magnifice ac sumptuose funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen vt tributa in ea tetrarchia collecta seruarentur intra ipsius regionis terminos.

An. mundi 3999. Anno Christi 33.

Artabanus à Dahis & Sacis in imperiū restitutus.

Vitellius cū Artabano fœdus facit.

Herodis in Euphratis medio cōuiuium.

Artabanus Tiberio filiū Darium obsidem & virū quinq; cubitorū statura mittit.

Herodes omnē rē gestā, priusquā Vitellij literæ supuenirent, Cæsari aperit.

Hegio & Rufinus cap. 9. al. 13.

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

INterea Herodem inter & Aretam Regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cum qua iā multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua assentiente, conuenit inter eos, vt quàm primum ille Roma reuerteretur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eijciat. Post hęc Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter quę venerat, domum reuersum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, vt se mittat Machęrunte m, castrum situm in confinijs regionis Aretæ subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam antè curauerat apud Machæruntem, patri suo tunc obuiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta deducentibus Arabibus magna celeritate peruenit in ædes patris: eiq; indicauit Herodis animū.

An. mundi 4000. Anno Christi 38.

Herodes tetrarcha vxorē Aretę filiā eijcit, & Herodiadē Herodis fratris vxorē abducit.

Herōdis vxor in patrias ædes peruenit.

Anno mundi 4000. *Ante Chri.* 38.

Vade simultate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis vtrinq; copijs bellum per legatos gestum est, commissoq; prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus a quibusdam exulibus, qui pulsi e tetrarchia Philippi tunc inerebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille vero nil digne ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis deletum Herodis exercitum, propter Ioannem, qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiæ, simulque ad baptismi lauacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab vno tantum alicroue peccato abstineant, sed animis per iustitiam prius mundatis, addant & puritatem corporis. Quumque magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrina aucta, Herodes veritus, ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pareret, quod viderentur nihil non facturi ex eius consilio, iudicauit satius esse, prius, quam ueni aliquid exoriretur, illum tollere, quam rebus turbatis, seram pœnitentiam agere. Itaque vinctum missum in Macharuntem supra dictam, illic occidi imperat. quod factum sequuta est Iudæorum existimatio, ab irato Deo proditum esse Herodis exercitum. Vitellius autem ad bellum paratus Arabicum, assumptis duabus legionibus, & leuis armaturæ atque equitum auxilijs missis à locijs Regibus, properans versus Petram peruenit Ptolemaidem. Quumque vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neque enim patrios ritus permittere, vt inferantur vllæ imagines, quales Romana signa habebant pleraque. Quorum precibus flexus mutauit sententiam de itinere proposito: missisque per magnum campum exercitu, ipse cũ Herode tetrarcha & amicis, ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo, in festiuitate, quæ tum instabat, publica. Quo postquam ventum est, honore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo: & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilum pontificatum transtulit. Quarta autem die, literis acceptis de obitu Tiberij, populum sacramento adegit, in fidem Caij noui principis: reuocatisque ex itinere copijs in hyberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium imperium. Ferũ Aretam accepto expeditionis Vitellij nuncio collegisse ex augurijs, impossibile esse ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret, vel cuius iussu paretur, vel eum contra quem mouendum sit. Ita Vitellius Antiochiam repetijt. Agrippa autem Aristobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter negotia quædam conueniret Caiarem. Sed prius quam de hoc dicam explicabo Herodis progeniem, vel quòd ad præsentem narrationem id pertineat: vel quò magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quandoquidem absque pietate nihil prodest. nunc numerosa soboles, nec vlla humana potentia, vt licet videre in Herode, cuius intra centũ annos tam copiola proles exceptis paucis periit: quòd sanè exemplo potest esse hominibus ad retundendam insolentiam: simulque in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium, quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruenerit. Et quamuis iam antè de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hic

Herodis exercitus ab Arabibus exsus.

Tiberius Vitellio vt Aretæ bellum inferat scribit.

Hedio & Ruffinus cap. 10. al. 14. Ioannes Baptista ab Herode necat'.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.

Vitellius in Arabiæ Regem mouet.

An. mundi 4001. *Ante Chri* 39.

Vitellius Hierosolyma peruenit, & à Ionatha in fratrẽ eius Pontificatũ transfert.

Caius Caligula post Tiberij obitũ, Princeps Romæ.

Aretas ex augurijs, impossibile esse ad Petrã pue nire cognit

An. mundi 4001. Ante Christum 36. Herodis progenies.

hic quoque diligentius Herodi magno ex Mariamme Hyrcani filia natę Iunt duæ filiæ harum altera Salampſo nomine nupſit Phaſaelo Regis ex fratre Phaſaelo nepoti, idque ex ipſius patris autoritate: altera vero dicta Cypros Antipatro, & ipſi nepoti Herodis ex ſorore Salome. Phaſaelus è Salampſone genuit quinque liberos, Antipatrum, Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupſit Agrippæ Ariſtobuli filio. Alexandram vero duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio abſque liberis defuncta eſt. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias: Bernicen, Mariammen, Druſillam. filij vero Agrippa & Druſus dicti ſunt: quorum Druſus ante pubertatis annos obijt. Cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Ariſtobulus, ſimulque Bernices hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice vero neptis è Salome ſorore & Coſtobaro nata eſt. Orbati enim erant infantes adhuc patre Ariſtobulo, quem vna cum Alexandro ab Herode occiſum diximus. Poſtquam autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariammen filiam Olympiadis Herodis Regis filiæ, prognatam ex Ioſepho, qui Regis frater fuerat: & ex ea ſuſcepit Ariſtobulum. Tertio fratri Agrippæ Ariſtobulo nupſit Iotape Samſigerami Emeſenorum Regis filia, ex quibus nata eſt filia ſurda, & ipſa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus ſunt progeniti. Herodias verò ſoror eorũ nupſit Herodi magni Herodis filio, quem ſuſceperat è Mariamme filia Simonis Pontificis, ex quibus prognata eſt Salome: poſt quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupſit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc ſuperſtite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupſit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo ſine liberis defuncto Ariſtobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc poſteriore matrimonio nati ſunt filij tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus. atque hæc eſt Phalaeli & Salampſonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypron peperit, quam duxit Alexas Selcius Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuiſſe fratres Antipatri, ſine prole deceſſerunt. Cæterùm Alexander Herodis Regis filius qui à patre necatus eſt, Alexandrum & Tigranem filios ſuſcepit è Glaphyra Archelai Cappadocum Regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans, cùm apud Romanos delatus eſſet, ſine liberis obijt. Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem Rex impoſitus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum Regis filiam duxit Iotapen, & Leſidis in Cilicia Rex à Veſpaſiano conſtitutus eſt. Progenies autem Alexandri mox ab initio ab inſtitutis patrijs ad religionem Græcorum deſciuit. Reliquæ autem Herodis Regis filiæ nullis relicta prole è vita exceſſerunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 15.

Percenſitis igitur Herodis poſteris, qui ad Agrippæ regni tempora pertingerunt, ſupereſt, vt narremus, quibus illa fortunis iactatus, poſtremo ad maximam dignitatem ac potentiam euaſerit.

Agrippa ab infima ſorte ad maximã dignitatem ac potentiã euectus.

Nauigatio

CAP. VIII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinculis eius sit, vtq; post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

Am. mundi 4001. A Christ. nat. 39.

Agrippa Romæ degens ob liberalitatē immodicā ad inopiā redact⁹.

PAulo ante Herodis Regis obitum, Agrippa Romæ degens, & per conuictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est & amicitiā Antoniæ Drusi maioris coniugis, commendatione matris suæ Berenices, quæ apud illam erat in precio. Cumq; natura esset liberalis & magnanimus, quam diu mater vixit, noluit ingenium suum exerere, ne in eius indignationem incideret: sed postquam Berenice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipue in libertos Cæsaris quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retrò in Iudæam abijt re male gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere.

Agrippa vitam miserā abrumpere cogitat.

Vbi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippæ decreuerit, & qua necessitate adactus: hortataque est eam, vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset subleuaret eius miseriam, quamuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore eiusque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in eum collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinquitatis necessitatibus. Cum enim apud Tyrum in conuiuio largius indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romæ amicitiam contraxerat, à quo receptus cum eo viuebat, iam ante habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo vtrumque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidonijs contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum, cognito quòd Agrippa multum apud eū posset, rogauerunt vt adesset ipsorum partibus, polliciti magnā pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem, quia pactos de pecunia fefellerat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursumque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quòd nō haberet vnde alias viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed quum deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum, vt quauis arte à fœne-

Agrippa Tiberiade habitat.

Herodes Agrippæ inopiam exprobrat.

Agrippa ad Flaccum Syriæ præsidē se confert.

Aristobulus Flaccum Agrippæ fratri infensum reddit.

à fœnatoribus eam sumeret. Illo Protum Bernicæ Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat, vt accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter iam antè debere sibi nonnihil Agrippam asseuerans, extorsit a Marsya syngraphã viginti millium drachmarũ Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & quingentis, eò facilius, quod non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Authedonem, & ibi nauem nactus, parabat se imnere. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæsaris fisco factus est, dum adhuc Romæ ageret: atq; ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se iussa simulat: sed quamprimum nox terris incubuit, præcisis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuo ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras. fideiussit mulier: & mox Alexander quinq; talentis repræsentatis Alexandriæ, reliquam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionem Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudæam itinere pedestri reuersa est. Cæterum Agrippa, postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officij causa significans, & potestatem accedendi eam in tulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissimè rescripsit, gratulans etiam ei reditum ad Capreas incoluntem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridiè Cæsar receptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutũ tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se è subiectis ipsius procurationi locis propipiens, exigendi facultatem ademisset, ægrè tulit: mandauitque cubicularijs non prius admitti hominem quam persoluto debito. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij postea principis matre petijt mutuo trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris. quæ memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter enim ea fuerat vsa, simulq; educatum fuisse ipsum cum suo Claudio, præbuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeoque conciliatus est Cæsari vt is nepotem suum commendaret Agrippæ, nũ daretq; vt progredientem secum per comitaretur officij gratia. hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes, & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi forte Allus Samarita libertus Cæsaris ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officiosius. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum vna gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, vt quamprimum principatus locũ Caio digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ & auriga: ac tum quidem siluit. Infimulatus deinde à patrono, quasi vestẽ ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cum perductus esset ad Pisonem vrbi præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quædam, quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas. hunc Tiberius more suo, detinebat in vinculis, quòd esset cunctator, si quis vnquam alius

4001. Anno Christo 39.

Agrippa pecuniam à Proto mutuatur.

Agrippa defuncti Herennius Capito pecuniã ab eo extorquet

nocte Alexandriam nauigat.

Agrippa Alexandriæ pecuniam mutuatur.

Agrippa in Italiam Puteolos, inde ad Tiberium Cæsarẽ peruenit.

Agrippa ab Antonia Germanici & Claudij matre trecẽta millia mutuo petit.

Caius Agrippæ cõmendatus.

Allus Cæsaris libertus Agrippę mutuo dat pecuniam.

Hedio & Ruffi. cap 13. Eutychus, Agrippę libertus herum apud Cæsarẽ acculare cogitat.

An. mundi 4001. Anno Christo 39.

alius aut Rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, & præsidibus prouinciarum vel procuratoribus successorem non mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, monere hanc rationem reddens amicis scitantibus: legatos quidem ideo admitti tardius, ne illis citò dimissis alij denuo creati redeant, atque ita obtundatur continuo excipiendis & dimittendis legationibus. Potestates autem semel constitutas ideo se sinere, vt parcatur subditis. cum enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit præstitutus terminus, eò magis ad rapinam solicitare hominem. itaque si diutius eo fruantur, exsatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri. quod sic successor immineat, non sufferturos eorum auiditati prouinciales, dum decessor tanto magis spoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vtebaturq; hac similitudine. Conlauciati cuiusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operuerant: cum quidam fortè fortuna præteriens miseratus est, putans languidiorem quam vt illas potiet arcere: accedensq; propius, parabat eas depellere. orante autem laucio, vt sic eum sineret. quæsiuit abactis maiorem molestiam mihi faceres: nam hę iam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil. quòd si recentes accederent & famelicæ, me iam antè pessimè affectum facilè perderent. quare se quoq; aiebat hac ratione cos infestarent, maximè si ad innatam cupiditatem metus citò desinẽdi accederet. quòd autem vera narrem de ingenio Tiberij, testatur mihi factum ipsius. nam cum duobus supra viginti annis obtinuerit imperium, duos in vniuersum Iudæis milit gubernatores, Gratum & successorem eius Pilatũ. nec aliter se gessit circa cæteros imperio subditos. Vinctorum quoq; causas ideo se aiebat serius cognoscere, ne affecti supplicio citò leuentur malis, quæ meruerint anteactis sceleribus, nunc dũ lõgiores moras terunt, multò grauius reddi illorũ infortunium. Sanè hæc fuit causa cur Eutychus tã diu egerit in vinculis, prius quàm Cæsari aures ei præbere sit collibitũ. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tusculanum, stadijs ferè centum ab vrbe distitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandem audiretur Eutychus, cognosceretur que cuius accularet patronum crminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quòd Drusi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recusarit alteras nuptias, licet hortante Augusto ad iterandum connubium, in eoq; vitæ genere omnem caueret infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cum enim res nouas contra eum moliretur Seianus amicorum vnus, vir valdè potens, propter præfecturam prætorianorum militum, conspirantibus multis senatoribus & libertis Cæsaris & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illustris opera fuit Antoniæ, per quam occursum Seiani malitiæ. quamprimum enim intellexit insidias compositas in principem, rem totam ei perscripsit accuratissimè: traditisq; literis Palanti seruorum suorum fidissimo, milit eum Capreas ad Tiberium. quibus ille cognitis Seianum occidit & socios consilij: Antoniæq. iam ante habita in precio, maiorem etiam in posterum fidem habuit per omnia. Hac igitur

Quare Tiberius potestates semel constitutas non facilè mutauerit.

Quare Tiberius vinctorum causas serius cognouerit.

Antoniam Agrippa, efficeret, vt tandem audiretur Eutychus, rogat.

Antonia in magno apud Tiberium honore habita.

Seiani conspirationem Antonia Cæsari patefacit.

Igitur hortante ad audiendum Eutychum, respondit Tiberius: Huic quidem si quid contra Agrippam mentitus sit, præsentem pœnam sufficere: sed videndum illi esse, ne dum inconsultius à liberto pœnas expetit, inquisitione facta, malum quod alteri molitur sibijpse conciliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tantò magis vrgebat inquiri de hoc negocio: & cum nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica gestari, præcedente ipsius nepote Caio via cum Agrippa accessit propius: & pedibus eum comitata, petijt vocari & examinari Eutychum. Ad quam ille: Deos testor Antonia, quòd non sponte, sed tuis coactus precibus faciam quod facturus sum. quo dicto Macroni Seiani successori imperat Eutychum adducere. quo tine mora veniente, rogat eum Cæsar, quid nam contra eum afferat, à quo libertatem acceperit: qui respondit: Domine, vectabantur in curru Caius iste & Agrippa, me sedente illis ad pedes: vbi post multos sermones vtrò citroq; habitos, Agrippa his verbis ad Caium vsus est: O si iam tandem dies illa veniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voto obesse posset nepos eius Tiberius, quē tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicā orbis felicitatē mea quoq; priuatim accederet. His verbis Tiberius facile credens, nonnihil etiam veteri offensa motus, quòd Agrippa iussus colere Tiberiū ipsius ex Druso neporem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propēsior: versus ad Macronem, huic, inquit, injice vincula. At Macro non satis intelligens quemnam illic diceret (neq; enim de Agrippa suspicari tale quid poterat) cunctabatur donec exactius rem perciperet. interim Cæsar aliquantisper gestatus per circum, denuò Macronem appellans, an non, inquit, iussi, vt huic vincula injicias? quo scitante cui tandem, Agrippæ inquam, ille respondit. Agrippa verò ad preces versus per memoriam filij, cuius consuetudine simul educatus familiarissime vsus fuerat, & per collata in adolescentem Tiberium officia rogabat veniam. sed frustra, prætorianis ita vt erat purpuratum in vincula trahentibus. cumq; æstus esset vehemens, & præ inopiæ vini sitis eum vreret, conspicatus quendam è Caij seruis, nomine Thaumastum, gerentem hydriam poposcit potum: & cum libenter oblatum hausisset, inquit, certè tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quamprimum enim hanc necessitatem euasero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vincto mihi non es grauatus ministrare vt antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, sed gratiam crepositit. nam regnum adeptus Thaumastū à Caio impetratū manu misit, & bonorum suorum dispensatorem constituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæq; filiæ reliquit eadem ministerij cōditione, apud quos in precio vsq; ad extremum diem habitus continuit. Sed id postea cōtigit. Tunc verò Agrippa vinctus ante Regiam stabat inter alios quosdam æquè vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem, cui cum insedisset bubo, vnus è vinctis natione Germanus alitem conspicatus, scitatus est è milite quisnā esset ille purpuratus: & cognito Agrippam esse Iudæorum nobilissimum, rogauit militem vt liceret sibi propius ad eum accedere. cupere enim se quædā de ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô iuuenis, inquit, contristat te quidem tam repentina & improuisa fortunæ mutatio: nec facile credes prope esse effugiū, sic consulente rebus tuis diuina prouidentia. Sed

An. mundi 4001. A. nato Christo 39.

Agrippa ad audiendum Eutychum instat, quo facto, propter verba quædam ei vincula sunt iniecta.

Thaumastus Caij, seruus Agrippæ potum affert, cui hic libertatem impetrat.

An mun. 4001. Anno Christo 39.

testor patrios Deos, & qui huic regioni præsident, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, quòd nihil auribus tuis daturus sum, neq; te inani consolatione lactaturus. non ignarus quòd huiusmodi prædictiones si quam omninò auditæ fuissent, itaq; æquum dux vel cum ineo periculo potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atq; potentiam perueneris, vsque adeorum inuidiam, quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoq; habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cœlestes missa hac aue nunciant: cuius rei cum habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, quò spe futuri commodi leuius feras præsens infortunium. proinde rogo, vt quàm primum felicitatem istam repræsentari tibi sentries, des operam, vt nos quoq; eripiamur ex his aduersitatibus. hoc Germani prælagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quam postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non solum difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit, vt in custodia seruaretur a militibus commodis moribus præditis, conuictorem lauacris, & pateret ad eum libertis atq; amicis aditus, quorum sublenaretur officijs. admittebanturq; ad eum, Silas amicus, & e libertis Marsyas atq; Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & fragilia quasi venalia circumferentes, noctu substernebant permissu militum iam ante præmonitorum Macronis imperio. atq; in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterum Tiberius Capreas reuersus primũ languore modicè tentatus est: inualescente deinde morbo iam male de se sperans, per Eudoum libertorum suorum carissimum accersijt filios, quasi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, sed adoptiui. nam Drusum vnicum filium amiserat. supererat huius filius Tiberius cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & disciplinis liberalib. pulchrè excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, quod esset modestissimus moribus, comis in alloquijs, & nemini se præferens, quibus artibus non solum tus modo ac populi fauorem sibi parauit, verum etiam quotquot vbiq; sunt prouincialium, quos partim affabilitate partim officijs deuinxerat. quam ob rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerũt, sed veris lachrymis prosecuti, tanquam in priuata quisq; mœstitia. adeò citra omnem omnium offensam vixerat: quod & filio eius plurimum profuit, cum apud cæteros, tum maxime apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non adiitura videbatur. at Tiberius cum Eudoum iussisset in crastinum lumine mane filios adducere, precatus est Deos patrios, vt manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. itaq; augurium concepit, cum sibi successurum, qui sequentis mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præ-

monuit,

Agrippæ Germanus quidam, fortunam floreatem & vitæ terminum prædixit.

Agrippa sex menses in custodia seruatus.

Tiberius in morbum lapsus, filios naturales & adoptiuos accersit.

Tiberius, Gemellus Drusi filius.

Caius, Germanici filius, gratiosus.

Tiberius ex augurio ante obitum Caium sibi successurum intelligit.

monuit, vt mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatū annuere sed aliter visum est cœlesti numini. nam cum imperator hæc volutans diluculo insisset Euodum cum filijs introuocare, qui prior aduenisset, egressus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. nam Tiberius auiti propositi ignarus ientaculo remoratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simulq; introduxit iuuenem. Quo viso imperator, cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam sibi adempta sit potestas statuendi, quæ decreuerat. sentiensq; diuersum cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui non satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in vltimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante securum putante suum principatum, quam si insidijs præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorū quoque disciplinis addictior, iuxta quorum consilia, in tota vita pleraque agere est solitus. nam & Galbam olim venientem cōspicatus versus ad intimos quosdam amicos, En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum vnquam tātam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoq; magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem iam extinctum cerneret: seq; ipsum culpabat, qui confugisset ad huiusmodi omina. cum enim liceret ei securo è vita excedere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præscientia futuri charissimorum infortunij. Itaq; quamuis turbatus inopinata principatus sui successione, inuitus & reclamante animo sic Caium alloquitur. Fili, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamē cum meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non sis immemor beneuolentiæ nostræ, qui tibi sum tantæ felicitatis autor: & quà potes gratiam mihi referas, amore complectendo fratrē Tiberium: quandoquidem mihi nihil gratius pro hoc beneficio, quod post deos totum meum est, potes reponere, quam si illi non deūs, quem tibi natura voluit esse coniunctissimum. nam alioquin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in consanguinitatis iura peccant, nunquam diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, sed fictè. Quamprimum enim Principatum assecutus est, fratrem iuxta illius præsagiū sustulit: & ipse quoq; aliquanto post coniuratorum insidijs oppressus est. At Tiberius Caio successore sibi designato post paucos dies obijt, cum vixisset in imperio annis viginti duobus, mensibus quinque, diebus tredecim. post quem Caius Reipub. præfuit, quartus in Imperatorum serie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauisi sunt, non tamen audebant credere: non quod verum esse nuncium non cuperent, quod iamdudum magno redemissent libenter: sed quòd vererētur ne tentati falsis nunciis, si intempestiuè gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauius afflixerat, quod esset iracundus & implacabilis, etiam sine causa odio plerosq; prosequens, & proinnata sæuitia mortem le-

An. mundi 4001. A Christo nat. 39.

Tiberius mathematicorū disciplinis addictior Galbæ Romanorum Principatū prædicit.

Tiberius Caio Romanū imperiū, ac Tiberiū fratrē commendat.

Caius Tiberium fratrē tollit.

Caius Caligula quartus Romanorū Imperator.

Tiberius Tyrannus.

An. mundi 4001. A *Christo nat.* 39.

uissimam pœnam existimans quapropter optatissimam hanc famæ nos sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes quantũ subesset spei frustratæ periculũ. Marsyas verò Agrippæ libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronũ properauit, lætissimũ ei nuncium afferens. quem cum offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraico, mortuus est, inquit, leo, id ille satis intelligens, inopinatoq; perfusus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officijs tum pro hoc nũcio quam tandem dignam gratiam referam, si modò vera nuncias? tum centurio qui custodiæ præerat, animaduertens tam Marsyæ festinum aduẽtum, quàm insecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatusque accidisse noui aliquid, rogauit qua de re inter se conferrent. Quibus primo, cunctantibus, cum ille vrgere non desineret, tandem Agrippa vt iam familiari aperuit omnia. ibi centurio gratulatus ei plurimum hanc felicitatem, cœnam lautam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce ibi quidam superueniens affert incolumem esse Tiberium, & breui in vrbem reuersurum. quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quòd cum vincto lætum conuiuium iniuisset nuncIato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans. Tu me impunè falles mentitus mortem Cæsaris, & non capite lues hanc linguæ petulantiam? Et cum dicto vinciri iubet, solutum hactenus, & accuratius imposterum custodiri eum imperat: totamque eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera verò die rumor de Tiberij morte increbuit, palam id iactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: moxque allatæ sunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pilonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandantesque vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quod antè habitauerat domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licet custoditetur, tamen suo vti licebat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: & cum vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberij facere, si confestim solueret quem ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi vestemq; mutare præcipit. impositoque deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, Regem constituit, adiecta Lysaniæ quondam tetrarchia, & pro ferrea catena dedit ei auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno Principatus Caij Cæsaris Agrippa perijt veniam nauigandi in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium spem Rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsentis fœlicitatis & egestatis pristinæ. & alij quidem beatum prædicabant qui ipse suas secutus esset pertinaciter, alij vix credebant tantam felicitatem hominis.

Marsyas Agrippę Tiberij mortem nunciat.

Romæ rumor Tiberiũ esse incolumem spargitur.

Caius Senatui ac Pisoni vrbis Præfecto se in imperium defuncti successisse significat, & vt Agrippã è custodia dimitterent, mandat.

Tiberij funus.

Agrippã Caius tetrarchiæ Regem constituit.

Agrippa in suum regnũ nauigat.

An. mundi 4002. A *Christo nat.* 40.

CAP. IX.

An. mundi 4002. A Christo nat. 40.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

HErodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchę Galilææ atq; Perææ, inuidebat fratri hanc potentiã, quem in celsiore quam maritum cerneret fastigio: vrebat eam nimirum quòd qui profugerat non valens debita dilsoluere, tum reuersus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: hancque mutationem iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret ornatum regijs insignibus per turbas inuehi: adeoque non poterat imperare suis affectionibus, vt maritum assiduis hortatibus ad similia sperauda, & suscepta transmarina peregrinione apud vrbem ambienda erigeret: negans sibi vitam ferẽdam diutius, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorum profugus, reuersus regno fruatur: ipse verò filius Regis, & à cognatis ad regnum inuitatus, per desidiam nihil tale affecturet, priuata vita contentus. Atque marite mi, inquit, si tibi ante hac molestum non fuit, in minore quàm olim pater dignitate agere, nunc saltem honorem familiæ debitum appete: neque ferendum puta existimatione cedere viro qui tuis quondam sustentatus sit opibus: neque per tuam patiaris ignauiam, vt illi videatur plus in paupertate superfuisse ad querendam ampliorem fortunam industriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus: quasi non pudendum sit te nunc ab eo secundum censeri qui paulo ante nisi tua misericordia non potuit viuere. Ergo Romã eamus non parcentes nec labori, nec auri argentiue impendijs, quandoquidem non tam hæc seruare sit oprabile, quàm parando regno insumere. at ille resistebat aliquãdiu quietis amore, & suspecta habens Romana negocia: conabaturq; eam in diuersam sententiam traducere. mulier contra quanto magis eum tergiuersari videbat, tanto vrgebat improbius, nihil non tentandum cẽsens regni cupidine: nec prius destitit quam mariti extorqueret consensum non valentis alias eius importunitatem excutere. itaque sine parsimonia facto apparatu exquisitissimo, vnà cum Herodiade Romam proficiscitur. Agrippa porro cognita eorum mente ac apparatu, ipse quoque se accinxit ad resistendum: & quamprimùm eos è portu soluisse didicit, etiam ipse Romam misit Fortunatum suum libertum ad Imperatorem cum muneribus, & literis scriptis contra Herodem: simulque mandauit vt per occasionem amplius cum principe super hoc negocio differeret. Qui subsecutus Herodem, & secunda nauigatione vsus, tantummodò à tergo relictus est, quod tum primùm à Cæsare admisso superuenit, literasque reddidit. vterq; enim Puteolos appulit, & Caius tum forte apud Baias repertus est. id oppidulum est Campaniæ, quinque ferme stadijs à Puteolis diffitum: vbi palatia sunt splendidissima, dum Imperatorum quisque superiorem vincere contendit magnificentia: inuitantibus eo lauacris calidis sponte è terra scaturientibus, tam ad sartiendam corporum valetudinem, quàm ad animos ocio relaxandos commodis. Itaque Caius simul ab Herode salutatus est, priorem enim eum admiserat: simul Agrippæ perlegit literas, accusantes Herodẽ, quòd prius cũ Seiano conspirasset in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faueret contra Caij nouum imperium. argumento erat ipsius tetrarchæ apparatus,

Herodias Agrippæ sororfratri potentiã inuidet, ac Herodem maritum ad titulum regiũ ambiendum hortatur.

Herodes eũ Herodiade Romam proficiscitur.

Agrippa Fortunatum libertum cum muneribus & literis cõtra Herodẽ ad Imperatorem mittit.

Baiæ sunt thermę Campaniæ, non procul à Puteolis.

Herodes qđ Artabano Partho faueret, accusatur.

An. mundi 4002. A Christo nat. 40.

ratus, qui in armamentarijs suis haberet tantum armorum, quantum instruendis virorum septuaginta millibus sufficeret. Quare Cæsar commotus percontatus est Herodem, vera ne essent quæ nunciarentur de armorum numero. quo annuente, neq; enim vera negare poterat: satisapprobatam putans defectionẽ, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnum adiecit, pecuniam quoq; eius donans Agrippæ indici: Herodem verò perpetuò damnauit exilio apud Lugdunum vrbem Galliæ. Cognito deinde sororem Agrippæ esse Herodiadem, pecuniam ei propriam concessit: & ratus non libenter fore marito calamitatis sociam, in Agrippæ gratiam se illi parsurũ promisit. ad hæc illa: tu quidem Imperator, vt tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quò minus fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo me tui secundæ fortunæ fui locia, cum nunc in aduersa deseram at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoq; cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atq; hæc fuit vindicta, quam Deus tum intulit Herodiadi, fratris successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendũ vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porro primo ac sequenti sui Principatus anno, Reipublicam administrauit egregiè: moderateq; se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium procedente verò tempore influtus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumeliosus in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

Herodes exilio perpetuo apud Lugdunum Galliæ vrbem damnatur, eiusq; bona Agrippæ traduntur. Herodias cui Imperator propter Agrippam fratrem pepercerat, Herodem vltrò in exilio comitatur.

Caius primò egregie Rẽpub. administrat, postea diuinos quoque honores vlurpare audet.

CAP. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

Cvmq; inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab vtraq; parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit crimina, interq; cætera quod Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nam cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio extruantur templa & altaria, & pari honore colantur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris. His acerbè inuecto Apione, multisq; alijs quæ ad exasperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est a Cæsare iubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter e-iectus conuicio, versus ad Iudæos assectatores. Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

Apion, Alexandrinorũ legationis Princeps, Iudæos quòd Cæsarem debitis honoribus nõ prosequerẽtur, accusat.

Philo Iudæorum legatus à Cæsare repulsus, causam Deo cõmittit.

Alias cap. 19.

CAP. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

Caius porrò indignè ferens à solis Iudæis ita se despici, legatũ in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: iubetq; vt cum valido exercitu

exercitu inuadat Iudæam: & si sponte id admittãt, statuam eius in templo Dei collocet. quòd si detrectent bello deuictos imperata facere adigat. is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam vt exsequeretur mandata Cæsaris: contractisque quantum poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidem, primo vere bellum illaturus: quod & Caio significauit per literas qui collaudata eius industria, hortatus est eum ad agendum gnauiter, & frangendam belli gentis contumaciam. Interim Iudæorum multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd si omninò decretum sit statuam in fano ponere, ipsos prius interficeret, actum demum suo arbitratu rem perageret. nam quantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retrò seculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, fortè valerent apud me aliquid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contrà venire impunè non licet. Ad hæc Iudæi Si tu, Petroni certum est à præscripto Caij non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata, fretidiuina potentia & maiorum nostrorum virtutis exuti: neque enim sumus adeò pusillanimes, vt quæ nobis cœleste numen imperauit propositio felicitatis præmio, ea præuaricemur intempestiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodò patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, speantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem nõ reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malunos quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simulque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruicaciam, neque se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo melius res Iudæorum despiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, sed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, néue sacratam vrbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentis in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citius quàm discedamus à legibus. simulq; procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atq; hoc pacto perduratum est per quadraginta dies cõtinuos, negiectis interim agriculturæ operibus, cum maximè sementis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum mortem potius quàm statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ Regis frater, & Eleias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorumq; primatibus accedunt Petronium, rogantes vt consideraret obstinationem populi, néue illis desperandi ansam præberet: quin potius Caio scribat quanta peruicacia reclamerur dedicationi statuæ: vtque relicto agriculturæ studio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potius quàm tantam religionis labem in se admittere. ad hæc sementè omissa instare latrocinia, dum nõ est vnde pollint persolui vectigalia. forte enim fieri posse

An. mundi 4001. A nat. Christi 40.

Petronium Caius in Syriam mittit, eiq; vt Iudæos ei⁹ statuã in tẽplo Dei collocare abnuentes exercitu inuadat, mãdat.

Iudæi Ptolemaidẽ ad Petroniũ perueniunt, deprecaturi ne quid contra leges patrias facere cogerentur.

Petronio Iudæi Tiberiadẽ occurrũt, supplicãtes, ne sacratam vrbẽ vetitis imaginibus pollueret.

Aristobulus Agrippæ Regis frater, & Eleias Magnus apud Petroniũ Iudæorũ causam agunt.

An. mundi 4002. *A nat. Christ.* 40.

Petronio Iudæis, se Caio scribere velle pollicetur, eosq; ad agriculturā adhortatur.

Cæsarem ne quid sæuius in eam gentem statuat, néue illi rebellandi materiam præbeat. Quòd si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negocium. atq; hæ fuerunt preces Aristobuli. Petronius verò partim deprecatoris respectu enixè vrgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi Iudæorum propositi, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam instantis Caij perdere, & cœleste numen suamq; ipsius conscientiam reueritus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorem vel suo periculo, non ignarus quàm ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, nisi quis quam primùm furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiamsi ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsum vertat cunctantius mandata exsequentem: esse tamen viri boni officium, pro incolumitate insontis tam numerosi populi vel certum interitum nō refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem, ait expeditionem eam non à se vltrò susceptam, sed mandato Cæsaris: cuius executionem differri periculosum esse, propter Indignationem summæ potestatis, & alioqui cōueniens esse vt ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. attamen veram, inquit, saluti meam securitatem aut existimationem non præfedem probatur, summi Dei templū temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat vestram irreuocabilem sententiam, quantumque in me erit, hortabor vt honestissimæ vestræ voluntati assensum suum præbeat. Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quòd si offensus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam sapter constantem bonam voluntatem petire videam. Abite igitur quo uire illi libeat, modò ne tam ingentem vestram multitudinem prosuū quenque vocat negocium, & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in vrbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tàm per me agam quàm per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus vt agros colerent interim, & bono essent animo. & ille quidem sic populum pro sua virili consolatus est Deus autem manifestè ostendit Petronio suam prouidētiam, quoque omnibus iustè atq; honestè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cum repentè imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cœlitus pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Quapropter terra tum præter solitum præterq; expectationem rigata largis imbribus, Iudæis spes facta est non irritas fore preces Petronii. Quin & ipse præses magis etiam obstupefactus est, euidenter cernens curæ esse Deo res Iudaicas, attestante tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens posset contradicere. cumq; accuratè super hoc negocio scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atq; perniciem adduceret, neq; enim nisi bello compulsos discessuros à religione patria: néue seipse mulctaret luculentis ex ea gente proue-

Post diuturnam ac continuam siccitatē repentè imber decidit.

Petronij ad Caium scribit.

Anno mūdi 4002. A nat. Christ. 40.

Caiū Agrippa Romę honorat, in cuius retributionē Caius aliquid petere iubet, qui nihil aliud quàm vt mādatum Petronio datū reuocet, rogat.

prouentibus, æternumq; apud eam sibi pararet improperium: id quoque adiecit, quàm carus sit Deo populus, quamq; manifestis signis declaret suam erga illos beneuolētiam: Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Gaio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitoq; omni exquisitissimarum ac lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi Principis per omne obsequium. is demiratus eius tàm animum quàm magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volensque cum eo certare mutuis officiis, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiam prouocantem sic allocutus est. Equidem & ante expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te, modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cum turpe mihi sit à te vinci officiis, quicquid hactenus per me cessatum est, iam pensabitur: tantumque ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatem momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimulata tum demum per occasionem aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodum præter mandatum Tiberij fecilium coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorem munificentiam vberiorem fuisse, quàm vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba. etsi enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen non solùm meritis, sed cupiditatibus etiam abundè satisfactum est. ibi Caius attonitus hominis modestia, magis vrgere cœpit, vt vellet vti sua beneficentia, nihil non polliceri perseuerans. Tum Agrippa: quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, sed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo: illud potius postulabo, quod imperatum & pietatis opinionem, & perpetuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque glorioſum erit, si post innumeras alias, hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur vt mandatum reuoces, quod Petronio dedisti, de statua in Iudæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus, quantum subesset periculum, quodque capitale esset placitis Caij contradicere. Imperator autem simul officiosa liberalitate delinitus, simul pudendam vanitatem ducens, si coram tot testibus vitrò ad petendum prouocato, repentè mutatus denegasset gratiam: suspiciens etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatē suæq; gentis tranquillitatem, quàm incrementū dominationis aut redituū, fecit eum voti compotem. Scripsit igitur Petronio, collaudans eius industriā in cōparando exercitu, & in exsequendis mandatis quæ acceperat. quod aūt ad statuā attineat, si quidem dedicata sit & posita, sinendā esse sin minus, nō esse cur in eo negocio plus laboris capiat: sed debere eum soluto exercitu reuerti ad intermissa officia. Remissum enim esse hoc Iudęis in Agrippę gratiam, cui tantum honoris à se haberi, vt non possit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius scripsit Petronio, priusquā ad de-

Anno mũdi 4003. *A nat. Christ.* 41.

fectionem ſpectare Iudæos cognoſceret: allatis poſtea de rebellatione rumoribus, indignè ferens gentis audaciam, & cõtemptum imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullamq; rationem honeſtatis habens, & impetu iracundiæ quouis abripi ſolitus, quem refrenare nunquam ſtuduit, imò ad felicitatem ſuam pertinere putans, ſi quàm maximè affectioni huic indulgeret, denuò ſcribit eidem in hanc ſententiam. Quoniam plus apud te valuerunt Iudæorum munera quàm mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio, quid de teipſo ſtatuere debeas ſemel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplũ ſieri & præſentibus & poſteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epiſtola miſſa quidem eſt ad præſidem, non tamen Cęſare viuo reddita, qui perferebant tardius nauigantibus, ita vt prius ille alias acceperit literas, nunciantes de Caij exitio. Deus enim non immemor fuit Petronij, & periculorum quæ propter ipſius honorem atq; Iudæorum religionem ſubiit: ſed amoto à Reipub. habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tãto maior habita eſt illi gratia tàm à Romanis quàm à prouincialibus, maximo fauore præcipuis ſenatoribus eum proſequentibus, in quos potiſſimũ Caius debacchari eſt ſolitus. Is extinctus eſt non multò poſt quàm Petronio ſcripſerat illam mortis denunciatricem epiſtolam. Caulam aũt propter quam Caius ſublatus eſt, & quemadmodum cõparatæ ſint in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterum Petronio prius redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſuperuenerunt illæ, quibus iubebatur mortem ſibi conſciſcere. quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei prouidentiam, qui ſine dilatione meritis habiti ſibi honoris perſoluerit, & Iudæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euaſit mortis periculum.

Caius Petronio mandata imperatoria negligenti, vt ſibi ipſi manus inferat, ſcribit.

Petronius pr.ª de Caij morte literas, quàm de nece ſibi ipſi inferẽda accipit.

CAP. XII.

Quo in ſtatu res Iudæorum apud Babylonem fuerint: & de Aſinæo ac Anilæo fratribus.

Hed. & Ruffin. cap. 16. al as cap 20. Iudæorũ apud Meſopotamiã & Babyloniã graues motus. Nearda, Niſibis Babyloniæ vrbes.

INciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cędesq; ac calamitates quales nuſquam memorantur in ſuperioribus narrationibus: de quibus accuratè tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Nearda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem poſſit alere. ad hæc non patet hoſtium aſſultibus, cincta fluentis Euphratis & firmiſſimis mœnibus. eidem flumini eſt & Niſibis appoſita: quæ Iudæi freti locorum natura, ſacrum didragma quod Deo exmonere ſolent offerre, cæteramque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore tranſmittendam Hieroſolyma: quæ deinde à multis hominũ illò deducebatur, metuentium latrocinia Parthorũ, quorum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, ortibati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinæ magiſter apud quem artem didicerant, quòd ſerius aliquando ad

operandum accessissent, castigauit verberibus. illi credentes se affectos iniuria, detractis armis quæ seruabantur in eius domus pariete, contulerunt se in quendam locum, vbi fluuius scinditur, vberem pascuis, & frugum fertilem cæterorumq; fructuum qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quisq; egentissimus, quorum armis stipati pro ducibus se gerebant, nemine cohibente maleficia. cùm enim factiessent in expugnabiles, & arcem sibi construxissent, dimissis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerũ, & quantum in alimenta eorum satis erat, promittentes amicitiam motem sibi gerentibus, & propugnationem cõtra externam vim si qua ingrueret: cõtra occisionem gregum ac pastorum, si detrectarent imperata facere. quapropter necessitate coacti, mittebant eis quantumcunq; poterant. quo factum est vt aucta eorum potentia, validi essent ad incursandum quoslibet, nemoq; vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeò vt ad Parthorum quoq; Regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ postquam hæc audiuit, volens crescẽs adhuc malum opprimere, priusquam maius aliquod inde proueniret incommodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babylonijs exercitu, properauit contra eos cupiens ex improuiso opprimere: obsessaq; palude suos iussit aliquãtisper quiescere. postridie verò Iudæis sabbaticas ferias ocio publico celebrantibus, ratus non ausurum hostem in certamen descendere, sed nullo negocio vinctos se abducturum, paulatim procedebat, vt de repẽte in eos irrueret. Asinæus verò qui tum fortè positis propè se armis cum socijs desidebat in ocio, Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis est passim pascentium, sed qui sessorem tergo vehant: nam & frenorum sonitum sentio, vereor ne circumuenti simus ab hostibus. sed procurrat aliquis speculatũ, qui nobis quid immineat certo renuncier. optarim autem vana esse quæ diximus. moxq; quidã profecti viium, celeriter redeunt, non falsam suspicionẽ fuisse referentes: adesse vltores acceptæ iniuriæ, ex insidijs se obrutos equitatu copioso velut pecora, ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patris consuetudine. at Asinæus longè aliter quàm speculatori videbatur statuit, non concedendã censens hanc voluptatẽ hostibus, vt per ocium in se grassarentur cædibus: quin potius virtutis & præsentis necessitatis memores conniti debere, vt si ita fors ferat, non inulti pereant: primusq; correptis armis suos exemplo ad similem excitiuit audaciam, ad conserendas cum hoste manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam se habere putantes, multis cæsis reliqua coëgit terga vertere. Eius pugnæ postquam ad Parthorum Regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aspectũ & colloquium: confestimq; ad eos misit fidissimum è satellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametsi iniuriam eorũ violentia in suo regno acceperit, indignationem tamẽ virtuti ipsorum remittere: misissecq; se qui fide data impunitatem & securitatem itinerum eis offerret ipsius nomine. q; amicitiam eorũ cuperet, sine fraude omni & insidijs, paratam esse Regis munificentiam, foreq; vt hac sua virtute posthac Rege fauente vtantur melius. Tum Asinæus ipse quidem profectionem distulit, fratrem verò Anilæum misit cum quibus potuit muneribus. Iuit ille ad Regem, & facilè admissus est. Artabanus autem videns Anilæum solum venisse, rogauit cur non domi reliquisset Asinæũ.

An. mundi 4003. *Ante Chri.* 41

Asinæus & Anilæus Nesedenes patria in locũ quẽdã se cõtulerunt, ad quos ingens multitudo confluit.

Asinæus cũ socijs à Babyloniæ satrapis ex improuiso oppũgi.

Asinæus suos ad fortitudinẽ hortatur. & hostes fugat dit fugatq;.

Artabanus ad Asinæum & Anilæum propter audaciã societatem cum illis inire mittit.

An. mundi 4003. An. Chri. 41

cognitoque metu illum se continere intra palustria: p patrios Deos deierauit, nihil eos se læsurum in fidem venientes: idque porrecta iuueni dextera sancijt, quod apud barbaros cõuẽturos certissimũ est argumẽtũ fiduciæ, nam post datã dextrã apud eos nec fallere fas est, nec diffidere, cessantibus omninò suspicionibus. Tũ quoq; Artabanus hoc pacto remisit Anilæum, persuasurum fratri, vt simul veniat. Hoc autem agebat Rex, volens conciliatis sibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas satrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem spectare occupato Rege alibi. Verebatur enim, ne dum ipse rebelles perdomat, Asinæus auctis apud Babyloniam viribus, siue volentibus prouincialibus, siue inuitis non temperaret à maleficijs. Hoc igitur consilio illum accersijt. Asinæus vero facile à fratre in eam sententiam inductus est, præsertim commemorante quàm luculente erga ipsos Rex affectus sit, quodque ad firmandam fidem iusiurandum interposuerit. quare primo quoq; tempore ad Artabanũ ambo perueniunt. ille perliberaliter eos excepit, imprimis miratus generosum Asinæi animũ, quod videret breuis staturæ hominem, & primo aspectu contemnenda specie, quasi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil esse in tantillo corpore, quod tam vasto animo respondeat. & inter epulas ostento magistro militum Abdagasi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere soleat. Is cùm rogasset, vt bona Regis venia liceret illum interficere, pœnasq; tot maleficiorum de eo sumere, quibus Parthos læserat: negauit se hoc permissurum in hominem, qui se credidisset suæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quòd si, inquit, vir bellicosus habeti vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam: sed redeuntem aggressus per vim absq; meo conscientiæ opprime. Mane deinde accito Asinæo, Tempus tibi est, inquit, iuuenis domũ reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortassis etiã me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrocinijs & illæsam custodias. mihi vicissim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitasti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Asinæũ dimittit, ille domum reuersus castella partim noua cõdidit, partim quæ prius habuerat firmauit munitionibus: breuiq; in tantũ auctus est, quãtum ante eum nemo alius, à talibus exorsus initijs: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoq; obseruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebãtur cum imperio. Adeo creuit eius autoritas vnà cum potentia, vt Mesopotamia tota ab ipsius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ non prius cœpit in deterius vergere, quàm neglecto pristino virtutis studio, conceptisq; institutis patrijs, voluptate victi dediderunt se externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum cõiuge, tam alijs doribus, quàm insigni forma laudata vsque ad miraculum: hanc siue aspectu, siue fama cognitam adamauit Asinæi frater Anilæus: & cùm neque suis imperare posset cupidinibus, neque vlla alia spes esset potiendi muliere, bello maritum eius petijt: primoq; conflictu cæso Partho, vxor in victoris potestatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatum quàm ipsi tam fratri fuit principium. cũ enim amisso priore marito captiua duceretur, simulacra patriorum numinum quæ gentilicio ritu & domi secum habere solebat & in itinere,

Abdagasus Asinęum interficere vult, quod Artabanus permittere recusat.

Artabanus Asinęo terrã Babyloniã commẽdat, datisq; muneribus eũ dimittit.

Anilęus Parthorũ Ducẽ trucidat, eiusq; vxorẽ ducit.

clam

clam inter cæteram supellectilem aduexerat. ea primum colebat sine arbitris. Deinde in thorum recepta & nacta fiduciam, propalam operabatur sacris quæ à defuncto acceperat. id factum obiurgabatur ab amicis vtriusq; fratris primarijs, indignum facinus dictitantibus, cõtra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impijs patriæ suæ superstitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore consecuti sint. Sed adeò nihil profectum est his admonitionibus, vt præcipuus quidam confossus sit dum liberius inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus est fratribus eorumque socijs, vlturum læsam & religionem & amicitiam, vtque simili & ipsi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quod autores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per summum nefas opprimi passi sint. quamuis enim molestè ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant præsentem felicitatem. sed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam sacra Parthica: factoque concursu ad Asinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, si prius parum potuit quid vtile sit dispicere, nunc certè erratum corrigere, priusquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patrijs ritibus: & superstitiosum numinum cultum quem mulier sibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnosceret peccatum fratris allaturum sibi ac suis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoscebat succumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cùm maiores indies concursus ad eum & vociferationes fierent, tandem super ea re fratrem admonuit, anteacta obiurgans, & iubens vt relipiscat in posterum, mulieremque domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est: quia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & verita ne Anilæo propter amorem sibi durius aliquid accideret, veneno Asinæum sustulit, secura quòd sub amatore iudice impunè auferret hoc facinus. Cæterùm Anilæus ad se vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qui in matrimonio habebat Artabani filiam: cosq; magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoraque & res alias quibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indignè ferens vltrò se ab Anilæo lacessitum iniuria, habitamq; ludibrio suam dignitatem iudicans, excita iuuenum manu, collectoq; equitatu quàm potuit maximo, obuiam profectus est cõflicturus cum Anilæo: & cùm ad vicum quendam ex suis peruenisset, ibi quieuit: quòd decreuisset postridiè Iudæos aggredi, sabbato instante quod illis religioso ocio colitur. qua de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro alterius cuiusdam vici incola, & inter cetera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus esset cum suis conuiuium: iussò curare corpus milite, noctu contra hostes properauit, vt inopinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit salutem quærere. Mithridatem etiam viuum captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, quæ apud Parthos grauissima habetur contumelia. quem cùm sic ad

An. mundi 4003. Ante Chri. 41.

Anilæus ob vxoris Idololatriam à Iudæis oburgatus quẽdã confodit.

Anilæus apud Asinæũ fratrẽ accusatur, q primũ cõniuet, deinde dum eum reprehendit, Anilæi vxor veneno cum tollit.

Anilæus in Mithridatis vicos cũ exercitu impetũ facit, eũq; noctu opprimit, & captũ secum abducit.

An. mundi 4003. *Christ. nat.* 41.

Mithridatē Anilæus dimittit.

Mithridates ob vxore, vt Anilæum bello impetat, accītus.

Anilæus à Mithridate fugatus.

Ad Anilæū ingens perditorum hominum multitudo confluit, qui Babylonios inuadunt.

Anilęū Babylonij ad suppliciū depoſcūt, qui oppreſſus interficitur.

Iudęi à Babylonijs afflicti Seleuciam migrant.

ſyluam quandam perduxiſſet, hortantibus amicis, vt illum interficeret, ipſi diuerſum viſum eſt, negantí occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritas enim iniurias poſſe impetrare veniam. quamuis enim offenſus ſit Mithridates, habiturum tamen pro conceſſa incolumitate gratiam. quòd ſi grauius in eum conſulant, non quieturum Regem, niſi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet; quibus parcendum eſſe propter coniunctionem ſanguinis, & vt ad illos ſibi pareat refugium, ſi qua clades accidat, vt ſunt belli viciſſitudines. eam ſententiam approbauit multitudo cæterа, atq; ita Mithridates dimittitur. qui domum reuerſus ab vxore exceptus eſt conuicio, quòd Regis gener poſt acceptas a Iudæis tot tam inſignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere ſuſtineret pretiam Aut igitur, inquit, priſtinam virtutem recipe, aut Deos teſtor, quibus curæ eſt Regum dignitas, me tua conditione non vſuram poſtea. Ille partim non ferens quotidianū opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, maritus quidem, coegit tamen quantas potuit copias, indignū ſeipſe vita exiſtimans, ſi homo Parthus Iudæis victoriā cederet. Anilæus verò vbi cognouit aduentare illū cum valido exercitu, turpe ducens continere ſe intra paluſtria, & ſperans ſortunam cōtra hoſtes priori ſimilem, freturſq; militi tam aſſueto vincere, & ipſe contrà eduxit cōpias: cui præter veteranos multitudo etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati profligandum hoſtem quam primum in cōſpectum venerit. progreſſos autem meridiano tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboreq; itineris adeò teſſos, vt arma ægrè ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtimq; in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum effuſiſſima fuga ſe in quandam ſyluam recepit, relicta Mithridati lętiſſima victoria. Verùm ad Anilæum breui confluxit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quàm propriam ſalutem facerent: itaq; detrimentum quod acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neq; enim conferendi erant cum his qui ceciderant, eò quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamē eos contra Babyloniorum caſtella, ladamq; ad Iudæos, qui Anilæum depoſcerent ad ſupplicium. quòd cùm non impetrarent: neque enim illis integrum erat hominem dedere: ad pacem eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babylonijs legati ad Anilæum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clam noctu irruunt in ſopitos & grauatos crapula: & impunè quot quot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonius populus, qui antehac non auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis prævalentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndiq; coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Græcorum, & Syrorum domicilium. ex poſtquam confugerunt Iudæi, per quinquennium nulla affecti ſunt in.u.

iniuria. sexto autem anno peste apud Babylonem grassante, denuò inde migratum est, quam multitudinem excipiente Seleucia, secuta est Iudæos maior calamitas ex huiusmodi causa. in hac vrbe semper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorū tamen factione præponderante. quò postquàm à Iudæis migratū est, eorū fauore cōditio Syrorum cœpit esse potior, aucta viris bellicosis & periculorum contemptoribus. quare Græci succumbentes, & videntes se non posse recuperare dignitatem pristinam manente Iudæorum & Syrorum consensu, suos quisque familiares Syros appellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum est. nam cum vtrinque primatibus commissum esset negocium, secuta est reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, si vtrique Iudæos communibus prosequerentur odijs: eosque ex improuiso aggressi, occiderunt supra quinquaginta virorum millia: nec vllus euasit, nisi si quem amici aut vicini seruauit misericordia. hi deinde secesserunt Ctesiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, vbi quotannis Rex hybernare est solitus, habens ibi maiorem supellectilis partem repositam: ibique sedes fixerunt, tutos se rati Regiæ maiestatis reuerentia. Cæterum Babyloniorum ac Seleucensium terror omnes eius tractus Iudæos peruagatus est: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus, cum Seleucensibus conspirauit in eorum perniciem. quo factum est, vt plerique in Neerdam & Nisibim se receperint, securitatem suam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicosissimis. Atque ita se tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

An. mundi 4003. A nato Christo 41.

Quinquaginta Iudæorum millia Seleuciæ occisi.

Iudæi seruati Ctesiphōtem secedunt.

Iudæi in Neerdam & Nisibim se recipiunt.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XIX.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIX. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Caius à Chærea cæsus est.*
II. *Quomodo Claudius principatum adeptus sit.*
III. *Dissidium inter Senatum & plebem.*
IIII. *Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.*
V. *Agrippæ in Iudæam reditus.*
VI. *Epistola Petronij ad Doritus pro Iudæis scripta.*
VII. *Gesta Agrippæ vsque ad ipsius obitum.*

CAP. I.

Quomodo Caius à Chærea cæsus est.

An. mundi 4004. A nato Christo 42.

Hedio & Ruffi. cap. 1.

Caij in Iudæos tyrannis.

Caij in Senatores ac patricios sæuitia.

Caius Iouis fratrem se appellat.

AIVS porrò non in solos Iudæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra mariq; quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quam quæ nquam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maximè Roma ipsa eius sæuitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, prætertim Senatores ac patricij cæteraq; nobilitas: innumerisq; iniurijs vexabantur qui vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominijs afficiebantur & exilijs cædibusq; & confiscationibus, quę tum ferè cædis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à subditis, & Capitoliũ frequẽtans templorum omnium in vrbe celeberrimũ, Iouem eius præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Alijs quoq; operibus suam declarabat insaniam, quando à Puteolis vrbe Campaniæ ad Misenũ alterum maritimum oppidum grauatus triremi traijcere, & alioqui ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem quæ à terra obsequia exigeret, ab vno promontorio ad alterum ponte iuncto medio

An. mundi 4004. Ante nato Christo 42.

Caius templorũ Græcanicorum nullum inspoliatũ relinquit.

Iouẽ Olympium Caius Memmium Regulũ Romam transferre iubet.

Caius Ioui se cõparat.

Caius licentiam seruis deferendi suos dominos permittit, & Pollux Claudiũ reum facere audet.

Caio passim insidiæ structæ.

Tres in Caij necem conspirationes factæ.

Æmilius Regulus.

Cassius Chærea.

Annius Minutianus.

dio sinus spacio, curru vltro citroq; vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atq; statuas edicto ad se comportari imperauit, quicquid vbiq; terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana vrbe spectari debere dictitans. his spolijs palatium suum, & hortos exornauit, aliosque suos secessus per Italiam. ad hæc Iouem, qui à loco, in quo vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Atheniensis statuarij, ausus est iubere in Vrbem transferri: quod tamen factum non est, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negocium, negantibus loco moueri posse illæsum simulacrum & absque vitio. aiunt etiam prodigijs fidem excedentibus Memmium vetitum, distulisse imperata facere: quæ ipse inseruit excusantibus cessationem suam literis. cumque capite luendum esset neglectum mandatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eò denique insaniæ prouectus est, vt natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulacri genua deponeret, quasi communem sibi cum Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, vtra maiore parente sit genita. atque hæc egentem tolerabant tamen homines. Permisit etiam seruis licentiam deferendi suos dominos qualicunq; crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipsius Cæsaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeò vt Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: & Caius sustinuit inter iudices audire patruum dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Itaq; cum totum suæ ditionis orbem replesset sycophantijs, & seruos erexisset contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ, alios ira stimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, alijs ipsius cæde imminentem sibi pernicicm præcauere volentibus. Certè ius publicum, nisi illo sublato saluum manere non potuit, præcipuè nostra gens eius cæde erepta est ex ipsis interitus faucibus. quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò vt argumentum sit diuinæ potentiæ, quod & in aduersis soletur homines, & modestiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falsi, neglecta virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necem conspirationes factæ sunt, quarum singulæ autores habebant viros fortissimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hispaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se habebat, quorum opera illum tolleret. alterius Cassius Chærea tribunus erat caput. Annius quoq; Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidẽ quòd is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non dissimularet sua consilia: quæ cũ multis communicauit, vel amicis, vel alioqui viris strenuis. Minucianus vero partim Lepidum vlciscendi cupidine, quem illi amicissimum & ciuẽ cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia semper esse exosis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chæreas non ferebat exprobratã sibi à Caio mollitiem, & alioqui quotidiana pericula quibus propter familiaritatem eius erat expositus, optimè se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti eius dominationi finẽ imponere. spes enim erat successurum negocium, & re bene gesta seruandã ope sua

An mun. 4004. Anno Christo 42.

Circenses ludi.

Caius multos tributorum ac vectigalium eleuationem petentes capite plectit.

Chæreas multis ex causis in Caium incitatus.

sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chæreas fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum cõcurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius pertotum ac vectigalium relevatet onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multi q; hoc pacto capite plexi sunt. idq; tulit populus, & cessauit a clamoribus, exemplo doctus maiorem vitæ rationem habendam quàm pecuniæ, quòd viderent pro importuno eius studio multis repræsentatam interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caij ferociam. Erat quidem expulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia. tum vero exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo tetit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exsequitur mandata negligentius, conciuit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fœmineum aliquod & probrosum dabat vocabulũ. atq; hæc faciebat, cum ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, Cincinnisq; & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chææ turpitudinem qui & quoties talia signa acciperet ferebat indignissimè, & magis etiam cum rideretur tradens ea militibus, efficiebatq; cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Cæsare, prædicebant fore vt afferret tale aliquod dictum. quapropter ausus est sibi aliquot adsciscere, iustam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator ocij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset conuicia: & testem adhibebat Quintiliam mimam, propter formam adamatam cùm aliis multis tum Popedio. quæ cum nollet amatorem suum falso, vt erat, testimonio grauare in causa capitis, Timidius vrgebat tormentis eam subijci. Tum Caius exasperatus Chæream iubet sine mora torquere Quintiliam, ideo potissimum ei solitus cædes & quæstiones iniungere, quod putaret hæc executurum inclementius, quo mollitiæ notam effugeret. Quintilia porrò cum torquenda duceretur, conscriptorum cuiusdam obiter pedem calcauit, innuens vt bono esset animo, néve ad tormenta ipsius expauesceret: se enim ea perlaturam obfirmato animo. itaq; crudeliter eam examinauit Chærea, non sponte, sed necessitate coactus. cumq; illa perduraret, duxit eam in Caij conspectum, affectam modis miserabilibus. Cuius miseratione indigne lacerata imperator nonnihil flexus, Popedium absoluit, & pecuniis solatus est mulieris calamitatem, quam fortiter æquè ac feliciter tolerauerat. Id verò indignissimè tulit Chærea, sic traduci putans suam sæuitiam, quasi tam immodicam, vt ipsum Caium remedium eius adhibere oporteat. quam-

Popedius apud Cæsarem à Timidio delatus.

Quintiliam Caius torquere iubet, quæ nihil fatetur, sed muneribus affecta Popedius absoluitur.

Chæreas Clementem & Papinium alloquitur.

obrem

obrem sic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipse tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo imperatore nunquam officio nostro defuimus. nam nostra opera & industria coniuratorum alij necati sunt, alij tormentis intantum lacerati, vt ipsi visi sint miserabiles Sed hæccine sunt nostræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, sed vultus rubore pudoré fatente ministeriorum talium, cæterum vrbis non auso fugillare insaniam Cæsaris, Chærea iam cõfidentius commemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. harũ, inquit, causa vulgi sermonibus in Caium refertur: sed si rei disquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis imò toti humano generi horum malorũ causa sumus, qui mandata eius exsequimur: & cum finem imponere possimus eius tum in ciues, tum in reliquos subditos debachationibus, per tam fœda ministeria facti sumus ex militibus satellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum, aut imperio gestantes arma, sed pro eius incolumitate, qui eorum tam animos, quàm corpora, in seruitutem redigit, contaminantesq; nos quotidie cruore cæsorum & atrocissimis quæstionibus, donec ipsius iussu ab alijs pari modo tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, sed suspectiores potius: & alioqui assuetus cædibus, quas libidine moderatur non iudicio, nequaquam conquiesceet prius quàm nos quoq; cæteris adijciat: nimirum iam destinatos exitio, nisi mature prospicimus & communi libertati, & nostrismet periculis. Clemens autem etsi approbaret Chæreæ sententiam, tacere tamen cũ iussit, ne sparsis in plures his sermonibus, & euulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. exspectandum esse optabilem occasionem, fortuitò alicundè offerẽdam. sibi quidem ob ingraescentem iam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans, quę audierat, quæq; ipse dixerat. Chæreas aũt nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunũ properat, quem virum quod non contemnendum nosset libertatisq; amatorem eximium, & ferentem ægrè præsentem statum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo exspectans consilium, decreuit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negocio. hunc postquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modi animatus, ideo tantum hactenus siluerat, quòd cum nemine auderet cõmunicare suam sententiam: tunc verò opem etiam pollicerì non modo solentiũ, magis etiam confirmatus est in proposito. itaq; rati non amplius cunctãdum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio, Caio verò suspectum propter necem Lepidi, homini Minuciano coniunctissimi, & insuper cõmuni obnoxium periculo. omnib. enim honoratis Caius erat terribilis, præ cæteris in tales sæuire solitus: & iam antè significationem aliquam inter se dederãt, quæ tum agebantur iniquo se ferre animo. quamuis enim metus periculi non sineret eos manifestè proferre odiũ quo Caium prosequerentur, tamen occultus quidam eius rei sensus mutuam inter illos beneuolentiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnemq; laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoq; congressu postulabant, vt

An. mundi 4004. *A Christo nat.* 42.

Cornelius Sabinus.

Annius Minucianus.

An. mundi 4004. *A Christo nat.* 42.

ipse initium sermonū faceret ille rogauit Chæream, quod nam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim iam erat per vrbē, quo modo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chereas cupide arreptā occasione, fretus Minuciani fide, at tu mihi, inquit, libertatem (Cæsar) dignum da cui gratias habeo, quòd me vltrò properantem excitas, neq; mihi ampliori adhortatione opus est, siquidem tibi quoq; idem placere video, & priusquam conuenirem nus iam antè consensimus gladius hic quo accinctus sum, ambobus sufficiet. quare age aggrediamur opus te autore, equidem volens ac libens sequar quocunque iusseris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus supersit, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certè totus feror in hoc negocium, securus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec libet nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patriæ, sublatis legibus, & omnibus imminente à Caio pernicie. & dignus sum opinor vel te iudice cui credatur hoc ministeriū, quando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus sic animatū sentiens, complexus hominem collaudatū hortatus est, vt pergeret. apprecatus vt superi conatus eius ratos haberent: atq; ita mutuum confirmati diuersi abierunt. Ferunt hoc consilium quodam omine fuisse firmatū. Nam ingrediente curiam Chærea, vox cuiusdam è turba audita est iubēs eum Dijs iuuantibus destinata perficere. & primo suspicatus est rem ab aliquo è coniuratis prodirī: deinde intellexit incitari se, aut à quopiam conscio, aut voce Dei, cui curæ sunt res mortalium. iamq; multi participes insidiarum armati aderant & senatores & equites. simulq; militū quotquot erant conscij. nemo enim erat, qui nō putaret necem Caij pertinere ad salutem publicam, & ideo pro se quisq; dabant operam, ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quam opere in exitium tyranni conspirantibus. Nā & Callistus his se adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, socius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundansq; pecunijs quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebaturq; immodice hac potentia, suspectū nihilominus habens principem, cuius ingenium notat implacabile, & in semel destinatis pertinax. ipsi aūt inter alias periculi causas hæc erat nō postrema, quòd esset pecuniosus nimium. quare ad Claudium clam deferebat, colens eum, quòd speraret successurum in imperium, & iam tum obsequijs captans eius gratiam, quo tādem apud illum quoq; esset in precio. nam & iactauit apud eum, iussum se, vt veneno ipsum tolleret, & hactenus semper commentum differendi causas innumeras. Videtur aūt mihi hoc finxisse in gratiā Claudij. nec enim ille si patruum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: & libenter cessanti imperata facere mox repræsentatum fuisset meritum premium. Claudius tamen, qui diuino quodam fauore Caij furorem euasit, gratiam Callisto persuasus habuit pro nunquam accepto beneficio. Cæterum Chæreæ conatus differebantur indies conscriorum quorundā segnicie. nam ipse inuitus cunctabatur, omne tēpus patrando huic facinori opportunum iudicans. erenim aggrediendi ascendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ salute victimas sæpè dabatur occasio: vel præcipitādi in forum è fastigio basilicæ, numinos inde aureos & argenteos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra quæ ipse instituerat, nam ipse Caius incautus erat propter securitatem, licet versaretur inter

Chæreas cū alijs quibusdam Caium tollere statuit.

Callist⁹, Caij libert⁹, Claudio à Caio se vt ipsum veneno tolleret iussum, significat.

Chæreas occasionem aggrediēdi Caium expectat.

continuē

continuè præparatos ad insidias. Itaq; inter suos iactabat Chærea, si putarent illum à dijs seruati, sibi vni & animum esse & facultatẽ vel absq; ferro conficiendi hominẽ: adeò infensus erat coniuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro cõmuni libertate solicitum, postulabant tamen paulisper differri negocium, ne, si parũ succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorẽ Cæsaris, qui primus dominationem à populo in se transtulit & exstructa ante regiam scena, conueniunt eò spectatum Romanorũ nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præsente etiã Principe. ibi conclusis tam multis millibus intra modicum sparium, conatum facilè successurum, non valentibus etiamsi velint succurrere protectoribus domesticis. Assensit Chæreas, decretumq; est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quàm consilium, ita vt vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chæreas sociis conuocatis: multum, inquit, elapsum est temporis quod nobis segniciem exprobrat in honestis consilijs: quæ verẽdum est ne prodita in nihilum recidant, & Caius exasperatus magis etiam sæuiat. An non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud fit quàm libertatis detrimentum & tyrannidis accessio? cum debeamus nobis primùm securitatem parare, deinde alijs perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima reditura sit. illis verò tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamẽ adhuc & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem vltimum, post quę peracta Caium esse nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti visendę gratia. pulchrum verò fuerit si emittamus è manibus hoc propudiũ hominis, terra mariq; triumphaturum de Romanorũ ignauia. an non ignominiosum sit nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere? ego certè deliberationes vestras non exspectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita vt fortem virum decet, quicquid fors ferat libentius perpessurus, quum vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes sine dilatione rẽ aggredi cuperent: moxq; palatium armatus gladio petijt, quod ita mos sit accinctos tribunos signũ ab imperatore petere. & forte ea die vices petendi ad ipsum redierãt. Etiam confluebat multitudo ad palatium, magno tumultu se inuicem pertrudendo, dum quisque locum spectandi præcipere nititur, magna voluptate hanc contentionem spectante Caio: quòd nec senatoribus assignata essent loca nec equitibus, sed promiscuè sedebant viri cum mulieribus, & serui confusi cum ingenuis. progressus deinde imperator rem diuinam fecit Augusto Cæsari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit respergi cruore togam Asprenatis vnius è senatorũ numero, quod ominosum ei fuit, licet tum risu exceptum à Cæsare. nam & ipse in eo tumultu occisus est. Fertur Caium ea die præter naturam suam fuisse affabilem, ita vt insueta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto sacro consedit inter amicos in theatro, quod compactile instaurabatur per singulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alterã versus subdiualem aream, alteram versus porticũ, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, nõ turbato spectatorum

An. mundi 4005. A Christo nat. 43.

Finale confœderatorũ de Caio tollendo decretum.

Augusto Cæsari Caius rẽ diuinam facit.

Asprenas.

Theatrum.

An. mun. di 4004. A Christo nat. 42.

torum confessu: qua parte erat cella quædã tabulatis intersepta, vbi mimi versabantur & Musici. eumque iam & multitudo cætera fouerat, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæsare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Satibius vir prætorius submissa voce rogauit assidentem sibi Cluuitum consularem, ecquid noui audisset. quo negante, ergo, inquit, scito instare hodie certamen tyrannicidij tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Spartis deinde in spectatores missilibus, quæ pomis constabant & auibus propter raritatẽ gratis, Caius delectabatur diripientibus hęc certatim populo: moxq; duo quædam ominosa secuta sunt. Nam mimus inductus est in quo iudex deprehensus in crucẽ suffigitur: & fabula acta est Cynera in qua & ipse & eius filia Mirra occiditur: multumque sticticij cruoris fusum est tam circa crucifixũ, quàm circa Cinyram. quin & eundem diem fuisse aiunt, quo olim Philippus Amyntæ filius Rex Macedonum ab amico Pausania cæsus est dum theatrum introgreditur. Cæterum Caio dubitante, permaneret ne vsq; finem spectaculi, præsertim cum dies esset vltimus: an lotus & cibo sumpto reuerteretur vt erat solitus: Minucianus supra Caium assidens, veritus ne periret occasio, iam enim Chæream egressum viderat, surrexit itutus ad confirmandum hominem. cum imperator comiter apprehendens lacinia, quò nam, inquit, bone vir? quem ille reuersus sedit denuo, sed vicit tamen: & paulo post rursum surrexit: Caio non amplius retinente, quod eum putaret abire ad aliquid necessarium. Tum Asprenas etiam hortatus est Cæsarem, vt more solito lotus & pransus tum demum reuerteretur: cupiebat enim, vt conscius quod statutum erat peragi. Etiam Chærea coniuratos disposuerat, vt suo quisque loco nauaret operam: atque moras ferebant, quòd iam esset hora nona diei: & Chæreas volebat in theatrum reuerti, atque in sedentem irruere. quamuis enim intelligeret id sine multa equitum qui aderant ad senatorum cædem non posse fieri, existimabat tamẽ eam bene rependi libertate publica iamq; tendebat in theatrum, cum subito strepitu significatur irruisse Cæsarem. Tum cõiurati turbam dimouent, quasi Caio hoc volente: re autem vera captantes solitudinẽ quò facilius possent eædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus sororis eius maritus, & Valerius Asiaticus, quos dimoueri vetabat sua dignitas. eos ipse sequebatur cum Paulo Aruntio. mox vbi regiam intrati sunt, relicta recta via per quam eum præstolabantur seruorum ministeria, & quà Claudius cum alijs præcesserat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balincas, pueros etiam eo loco visurus qui venerant ex Asia, partim ad concinnandos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chæreas signum postulat. & illo probrosum quiddam dante, conuicio simul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lethali vulnere: quod quidem data opera factum putant. vt multis ictibus confossus per: et cruciabilius: mihi non sit verisimile, quia tale facinus non admittit lenta consilia. quòd si hoc animo id fecit Chæreas, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qui maluerit indulgere iracundiæ quam celeriter se ac suos eximere periculo: maximè quãdo nõ deerant qui Caio possent succurrere, nisi quamprimũ exhalaret animam. alioqui videbitur se & amicos potius quam illũ affligere voluisse, cum post-

Caius trucidatus.

let te

fet re benè gesta clàm se vltoribus eius subducere, non perdendo temere tẽpus, vel seipsam potius. Verùm hæc quisq; vt libuerit æstimet. Caius portò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collũ impactum ne vlterius procederet osse iuguli retentum est, neq; exclamauit attonitus, neq; inuocauit opem amici vllius, siue quòd nemini satis fideret, siue præ superbia: gemitu tantũ edito, fuga se proripiebat vlterius. quẽ paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit vt in genu procideret: mosq; circumsistentium vna vox erat, repete, atq; ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum aũt inflixisse fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. autor aũt facinoris merito Chæreas dicẽdus est. quamuis enim adhibuerit socios, omnium tamen primus id cõcepit animo, & modum perficiendi inuenit, primusque ausus est consilium cõmunicare cum aliis. quod vbi probari sensit, coniuratos in vnũ contraxit vsus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus: cumq; res operam poscceret, hic quoq; primus in eum irruit, & sua virtute cẽdem exorsus, trucidati cadauer proculcandum aliis præbuit. quapropter merito quicquid & à sociis perpetratum est, ipsius prudentiæ, industriæ atque virtuti, acceptum ferendum est. Sic Caius sinit multis confossus vulneribus. Quo interfecto Chæreas cum sociis recipere se quà venerant, videbat impossibile: siue attoniti magnitudine facinoris, quòd nõ leue esset periculum occidisse imperatorem gratiosum apud insanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus, siue quòd angustæ erant viæ vbi patrata est cædes & refertæ famulis ac custodibus, qui omnes ea die præsto erãt ad officium. proinde per aliam viam contulerunt se ad ædes Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen exultum esset ædificiis per partes à singulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iamq; elapsi è turba satis tuti erant pro tempore, tantisper dum in occulto esset casus Cæsaris. primi aũt Germani sensserunt eius interitum, cohors satellitum ex ea gente lectorum ad Principis custodiam: homines natura iracundi, vt quiuis alij barbari, quod plerunq; quid fiat non intelligant, robusti corpore & primos hostium impetus excipere soliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt, non ipsius virtutibus rem metiẽtes, sed suis commodis, quòd gratiosus apud illos fuerat crebris largitionibus beneuolentiam eorum sibi cõparans: moxq; duce Sabino (is non sua aut maiorum virtute, vt qui gladiator fuerat, sed insigni robore ad tribunatum prouectus est) strictis gladiis discurrebant per domos scrutabundi vbi nam laterent interfectores Cæsaris: & primum forte oblatum Asprenatem frustatim lacerauerunt, eum cuius togam cruore victimæ respersam diximus, infausto sanè auspicio. post hunc Norbanum nacti sunt ciuem nobilissimum, & genus ducentem a multis imperatoribus: qui nihili apud furentes fieri suam dignitatem videns, homo validus extorsit gladium reluctanti ei qui primus se inuaserat: videbaturq; non inultus moriturus, ni circumdatus multorum simul obrueretur ictibus. tertius è senatoribus Anteius cum paucis mala fortuna sicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine visendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum nõ contentus egisse in exilium, occidit postremò, missis illò militibus. pascebat igitur

An. mũdi 4005. A nat. Christi 41.

Aquila Caio extremum ictum infixit, Chæreas verò facinoris autor dicendus.

Chæreas cũ sociis in Germanici ædes se recipit.

Germani Cæsaris satellites.

Sabinus, cũ Germanis satellitibus Cæsaris interfectores quærit.

Asprenas. frustatim laceratus.

Norbanus.

Anteius.

An. mūdi 4004. A nat. Christ. 43.

igitur oculos gratissimo spectaculo: verùm audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquisitionem, per iram fontes iuxta atq; insontes trucidantium. & illi quidem tali fato absumpti sunt. cæterum postquam in theatrum rumor de morte Caij perlatus est, plus demirationis inuenit quam fidei. quidam enim etsi perl benter interitum eius acciperent, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere non audebant. aliis contrà ideo non libebat credere, quia verum esse nolebant, atq; etiam maius putabant, quàm vt humana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac fœminæ atq; manci-pia, tum nonnulli ex militibus: quòd eius stipendia merentes simul exercerent tyrannide, ministri superbiæ, concutientes optimum quenq; ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, venationibus, obiectamentisq; id genus aliis: quorum prætextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudelitati & insaniæ Principis. apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, cōtra quos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata heredi pecunia non libertatem solum assequi, sed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præsensissent, vel quod verum esse misere cupiebant, adeò non proferebant gaudium, vt ne audiisse quidem se fingerent: alij ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alij conscij, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne forte suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verùm diligenter curari à Medicis. quo factum est, vt nemo audientium declararet suum animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipso suspecti quasi fautores tyrannidis: aut contrà infensi homini, & ideò nimis cupidè etiam falsa pro veris credita communicare cum aliis putabantur. accessit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obscura-uit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic vt erat cruentatus procurrisse in forum, atq; ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quàm quo factum id interpretarentur delatores & iudices.

De morte Cæsaris rumor diuersus.

Germanimilites in theatrū veniunt.

Sed postquam Germani strictis gladiis circundedêre theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum, & ad cuiuslibet ingressum expauescebant quasi iamiam cōtrucidandi: hærebantq; inopes consilij, vt quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, siue insidiæ illæ fuerint siue quid aliud, addebant & planctus & lachrymas, deosq; innocentiæ testes inuocabāt, & alia faciebant ac dicebant quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum ne quid durius in spectatores consulerent: quandoquidem hoc ipsum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæsorum cum Asprenate capita, & in ara deposita, quorum aspectu nihil miserabilius visum est spectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de se quoque solicitis, quòd incerti essent etiamnum an omninò periculum euasissent. itaque etiam

qui

qui iustissimis odiis Caium prosequebantur, non tamen sincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa spe ostendente se miseris. Tandem Aruntius homo gratiosus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, parauerat q; sibi ex eo quæstu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quam maximè ad luctum composito. quamuis enim intentissimus esset Caio, tamen vrgente præsenti discrimine ad dissimulandam lætitiam, præferens insignia mœroris omnia quibus vti mos est in carissimorum defletio, nunciat eius mortem, non passus multitudinem diutius ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum, simulq; tribuni iubebant gladios recondere, significantes imperatoris interitum: quæ quidem certissima salus fuit constipatæ in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunq; inciderent in Germanos: qui si aliquam spem incolumitatis illius habuissent, à nullo abstinuissent maleficio. adeò illum diligebãt, vt suarum animarum iactura redemptam salutem eius cuperent nullo respectu calamitatis Reipub. itaque tum demum cognita eius morte cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebant, vel quòd iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ: vel quia timebant non impunè sibi fore tantam violentiam, senatu in se animaduersuro si fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies sedata est, per Caij eędem paulo antè excita. Cæterùm Chæreas qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, singulos militum prensabat, de eo rogitans, precibusq; commẽdans eis salutem hominis: quo factum est vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, testatus id esse è Republica,, eiq; senatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando consilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc esse naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem sortiatur vitæ exitum, vt inuisa bonis omnibus: quod & Caio tunc accidisse, qui iam tum antè conspirationem initam legum contemptu & non ferendis iniuriis etiam amicissimos à se alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cum reuera ipse sibi exitij causa fuerit. Iamque & in theatro spectatores tumultuabundi consurrexerant, huiusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus vt curaret quosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: re autem vera vt sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam conuenit, populusq; in comitium cõfluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem serio, senatus verò tantum in speciem. cumq; Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cęsaris, multis eum rogitantibus quisnam esset eius cædis autor, Vtinam ego, inquit. Cõsules autem edictum proposuerunt, in quo continebatur Caij accusatio, iubentes vt domum redirent tàm populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus verò præmia si modò nihil turbarent & abstinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néue ad rapinas verterentur & sacrilegia. iam autem totus senatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant conscij: audebantq; sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

An. mundi 4005. A nat. Christi 47.

Aruntius in theatro imperatoris interitũ nunciat.

Germanorũ rabies, per Caij cædem excita, sedata.

Chæreas Minutianus & Clemens, de Cæsaris nece colloquũtur.

Arcyon Medicus quosdã dimittit.

Senatus populusq; Caij trucidatores quærit.

Valerius Asiaticus se Caij cædis autorem optat.

CAP. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus sit.

An. mũdi 4005. A nat. Christ. 43.

Hed. & Ruffinus cap. 2. Claudiũ milites in Principẽ eligũt.

IN hoc rerum statu repentè Claudius domi arripitur. Conuenientes in vnum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non sufficiturum tot vrgentibus negociis si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi eam vtilem fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis Principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum qui tum in senatum coiuerant non præferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset ratio: qui constitutus in rerum fastigio præmia cuiq; pro meritis decernat hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus: In senatu autem

Cn. Sentius Saturninus in Senatu orationẽ habet.

Cn. Sentius Saturninus non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protusus, nec tamen inuitus, intrepidè orationẽ dignam ingenuis & generosis auditoribus exorsus est in hanc fermè sententiam. Etsi incredibile videtur Quirites quod præter omnẽ spem nobis offertur post tam longũ temporis spacium, tenemus tamẽ libertatem, incertũ quidem quandiu mansura & in potestate deorum sitam quorum hoc munus est: sed quæ in præsens certe exhilarare nos valeat, quicunq; sequatur exitus. bonis enim viris iucundum est vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veterisque illius & florentis Reipublicæ aliquem gustum capere. equidem priscæ illius libertatis non

Libertas res preciosa.

nemini, vt post eam sublatam natus, præsentis tanc sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atque institui honestis studiis: proximumque post deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum virtute vel serò tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hęc dies sufficit, tàm iunioribus nostrum quàm senioribus: his quia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentius: illis quia virtutis exemplum recens propositum est, quod æmulari sit longe pulcherrimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil nobis magis curandum est, quam vt cum virtute vi-

Libertas virtute paratur.

uamus, quæ sola libertatem parit his cultoribus. mihi res veterum audita tantum sunt cognitæ. ex his verò quæ ipsi videre licuit, satis intelexi quantum malorum in ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & apprimentes ingenuos spiritus, metuum contra atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex

Tyrannides multa mala in ciuitates inuehunt.

quo enim Iulius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subuertit Rempublicam, oppressio iure ferriens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas, dum inter

Iulius Cæsar.

successores eius posterior quisque præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generosis ciuibus: quod existimarent hoc ad suam pertinere securitatem, si rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non solùm magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idq; cum multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferèus grauaminibus onerauerint Rempublicam.

Quorum

Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, grauiora patrauit quam ceteri, non in ciues solum, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & iniustas poenas eis infligens, infensus dijs simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapina & adulteria, sed praecipuum commodum ducunt, si inimicorum totas exsciadant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad placandos eos vlla iniuriarum potentia est efficax. etenim conscij sibi quam multis malis opplerint homines subditos, etiamsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficentiae suae memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omnino tollere. His malis leuati, & nemini nisi vobis inuicem obnoxij, id quod & praesentis concordiae & futurae securitatis certissimum pignus est, instaurate collaplum ciuitatis decus, & iusta cura Rempublicam in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his quae displicent, quando nullas dominus ceruicibus imminet, cui potestas sit in earum autores animaduertere. quid enim aliud nuper crescentē tyrannidem aluit, quàm istorum segnicies qui nulli in re libidini eius refragati sunt? quietis enim voluptate victi, & assueti mancipiorum more viuere, dum honestae morti turpem vitam praeferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyranni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chaereae praecipuè: qui vir dijs fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna praemia recipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum aemulus interfectorum Iulij Caesaris: & hac parte antefereudus, quod illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum imperium: hic verò caeso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Haec Sentius, senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant. tum exurgens Trebellius Maximus, annulum ei detrahit, in quo lapillus erat inclusus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus alio non animaduerterat: statimque ea confracta est. Etiam nox processerat, cùm Chaereas signum à consulibus petit, atque illi libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipsis sibi vix satis crederent. tunc enim primùm ex quo Reipub administratio populo est adempta, signi dandi mos ad consules redijt, penes quos ante Caesares imperium fuit in milites. id acceptum Chaereas militibus tradidit his qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperij legitimi quàm tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, paulòq; post etiam populus laetus ac spei plenus, multum sibi placens ob reuersam in pristinum statum Rempub & Chaereae nihil non tribuens. Is indignè ferens superesse vxorem Caij & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium Lupum, qui vtranq; interficiat: ideò potissimum illi demandato hoc negocio, quòd Clementis esset cognatus, & dignus vt in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen è conjuratis quidam, quibus crudele videretur saeuire in mulierem, quando Caius non ipsa incitante, sed suopte morem gerens ingenio ciuitatem afflixerat, & florem nobilitatis extinxerat: alij contrà illam potissimum malorum omnium

An. mundi 3005. Ann. 10 Chri. 43. Caius.

Adhortatio ad libertatē tuendam.

Chaereae pro facinore honos habendus.

Chaereas à Consulibus signū petit.

Chaereas Iulium Lupū, vt Caij vxorem & filiā interficiat, mittit.

An mundi 4005. A Christ. nat. 43.

causam asseuerabant, à qua amatorio potionatus inciderat in insaniam, atq; ita vnam venificam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorum sententia postremò vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cumq; venisset in palatium offendit Cesoniam humi stratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium quæ solent exhiberi mortuis, & fœdatam cruore vulnerum, afflictantem se cum iacente simul filia. nec alia vox eius audiebatur quam Caij accusatio, quòd amantissimæ vxori non paruisset premonenti toties. quod quidem tum ambiguum visum est, sicut nunc quoq; duplicem interpretationem recipit: alijs sic intelligentibus, consuluisse eam vt rediret ad saniorem mentem, & in ciues sæuire desineret, moderatumq; Principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerent: alijs contrà, instigasse eam maritum vt sine mora cõfessione dignum sit, suæ tamen securitati prospiceret. idq; tum exprobratum illi, quòd etiam admonitus segnior fuerit. adeo in diuersum sensum trahebantur verba mulieris. quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, ostenso iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat vt propius accederet: vtq; sensit cædis causa eum venisse, nõ magni pendẽtem verba nihil ad suum propositum facientia, cõfestim nudatũ iugulum præbuit, miserabiliter suam conditionem deplorans, & vrgẽs ne differret inceptæ à socijs fabulæ extremum actum addere. atque ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipse factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto sui principatus anno finijt, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus & fautor delatorum, periculorumq; metuens atq; ea de causa sanguinarius, vnicum fructum potentiæ existimans si abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniustis cædibus ac rapinis ageret: attollens se supra humanum fastigium, & diuinitatis opinionem affectãs, populariq; assentatione deprauatissimus: legum cancellos non secus quam virtutis impedimenta abominans, & ne intimam quidem amicitiam pili faciẽs, quoties ira stimularetur ad vindictam & supplicia: omnem bonorum virorum omnium, quicquid collibuisset citra omnem cõtradictionem licere sibi postulans. quare ne à sororis quidem germanæ stupro abstinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta est inuidia, propter incredibilem & multis retrò seculis inauditam libidinis licẽtiam. opus autem eius regale aut magnificum nullum est memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hominũ, propter receptacula exstructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentarijs ex Ægypto venientibus. hoc enim citra cõtrouersiam maximũ opus est, & vtilissimũ nauigantib. ac ne id quidem absolutum est: sed imperfectum mansit remissa contentione operantium. In causa fuit studium rerum inutilium, & quòd pecuniam in priuatas suas voluptates insumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriusque literaturæ, tàm Græcanicæ, quàm patriæ: facileq; intelligebat omnia, ad quorumuis orationes respondens ex tempore: & vel in maximis negocijs laudiuturna exercitatione sibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos stimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc studiorum genere, à quo degeneare in

Cæsonia Caium quod vxori premoneuti nõ paruisset, accusat.

Caius vir maleficus.

Caius libidinosus.

Caius receptacula nauibus extruit.

Caius orator facũdus.

has

An. mundi 4005. A *nat. Chri.* 43.

hac parte erubuit. qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona institutio profuit, quò minus licẽtiam adeptus perniciem sibi acciret: in tantum ardua res est eos sapere, quibus adest quiduis facientibus impunitas. Vius enim honestissimis amicis à principio, quò facilius bonam opinionem sibi pararet, tandem eos à se alienauit vsurpanda immodica licentia, quorum odijs indies gliscẽtibus postremò per insidias eorundem oppressus est. Cæterùm Claudius, vt suprà dixi, cognito Caij casu, & hac de causa perturbatione totius palatij, de sua salute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi causam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodestè se gesserat, vel mediocri statu contentus, literisq; se obtectabat Græcis maximè, omne negociorum deuitans strepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta discursantibus cum furore ac consternatione militibus, plebe quasi metu dominationis soluta vltro citroq; ruẽte temerè, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, consultare cœperunt quid agendum sit, non tam soliciti de nece principis, quem iure cæsum existimabant: quàm quomodo rebus suis prospicerent, Germanis in interfectores sæuientibus, suimet respectu magis quàm vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maximè cùm videret circumferri Asprenatis & vnà cum eo cæsorum capita. stabat enim in quodam loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate eius se occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens satis vultum eius discernere præ tenebris, hominem tamen esse videns, qui latere cupiat, propius accessit, licet rogatus vt discederet, & tandem protractum agnouit, inclamans alios sequentes, profectò hunc esse Germanicum, dignum qui vacantẽ imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos, vt se rapiant, metuensq; ne iubẽt e Caio plecteretur capite, rogabat, vt sibi parcerent, innocentiam suam commemorans, & excusans se insciũ rerum omnium. ad quæ Gratus subridens dextra prehensum sic alloquitur. Desine de incolumitate esse solicitus, cùm potius debeas animum ad principatũ erigere, quem Dij Caio sublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem respicientes fessum calamitatibus. quare age maiorum tuorum solium recipe. moxque attollunt eum in humeros non valentem præ metu simul ac gaudio pedibus insistere. Iam enim cõplures prætoriani circa Gratũ versabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad supplicium, miserarentur, vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegisset in ocio, ac sæpè sub Caio adductus esset in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad consules pertinere de eius causa iudicium. Verùm militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipsius lecticarij fugerant, desperantes de salute domini quem raptim viderant. itaque cum hi soli tenerent palatium, partem vrbis, vt ferunt antiquissimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno studio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc succurrebant præcipuorum senatoũr cupiditates immodicæ, & quãtum per eas peccatum sit ante mutatum statum reipublicæ. quem quia in pristinum restitui iudicabant impossibile, rursum non esse in rem suam

Hedio & Rufinus Cap. 3.

Claudius se renuẽti obtruditur Cæsarea dignitas.

Causæ militum impellẽtes, vt Claudium in Imperatorem eligerent.

An. mundi 4005. A *Christ. nat.* 43.

suam videbant, si vnusquisquam citra ipsorum operam potiretur imperio, cùm liceat proiecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter se conferentes consultationes, cum alijs quoq; affluentibus communicabant. eumque idem omnibus probaretur, armatis cinctum sublimem in castra pertulerunt, vt ibi sine impedimento reliqua peragerent. dissidium autem inter senatum & plebem inciderat: dum illi ad pristinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis seruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidēs, & frenum eorum cupiditatibus imperatoriam potestatem esse existimans, sibiq; aduersus potentiorum iniurias præsidium, gauder auditis quæ Claudio contigerunt, sperans huius opera carituram se bellis ciuilibus, & alijs malis quę olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant. Senatus porrò cognito, quòd milites Claudium in castra transportauerint, lectos sui ordinis viros illò miserunt, qui eum doceant non esse per violentiam affectandum imperium: præstare vt senatui permittat curam Reipublicæ, & vnus sit è senatoribus, iuxta leges prouisurus cum alijs quomodo res administrari debeant: meminerit q; quàm misere tractata sit ciuitas, vel à prioribus dominis, vel nuper Caio principe, sub quo ipse in communi fuisset periculo: neque decere, vt, qui tyrannidem in alio detestatus sit, nunc patriam sponte intemperijs eius subijciat. quapropter si senatui pareat, & cum laude ad pristinum reuertatur ocium solitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur sub legibus per vices nunc præesse alijs, nunc subijci. quòd si nihil motus Caij exitu pergat in propositis, se certe obnixuros eius conatibus, & armorum superesse copiam seruitiorumq; multitudinem, quorum opera in promptu sit. Sed præcipuā spem esse in Deorum auxilio, qui pro recto & honesto certantes adiuuare soleant: nihil autem honestius quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Brocchus ambo tribuni plebei: procumbentesq; ad eius genua suppliciter orabant, ne ciuitatē in bellum ciuile conijceret. Et cùm viderent eum septum magna frequentia militum, & nihil esse collatos ad hunc consules, rogabant, vt si principatum ambiret, mallet eum a senatu accipere, hoc enim æquius fore & felicius, si absq; violentia, cùm bona offerentium gratia habenas imperij capesseret.

Claudius sublimis in castra perfertur.

Dissidiū inter plebē & senatum.

Senat⁹ Claudio suadet vt imperiū delatum resignat.

CAP. III.

Dissidium inter senatum & plebem.

Claudius Principatū vltrò oblatum deponere recusat. Hedio & Rufinus Cap 4. ab 3.

PORTÒ Claudius sciens senatus arrogantiam, modestè legatis respondit pro tempore: sed parum tutum ratus se in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentiū, incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltrò oblatum non dimittere è manibus. Is enim postquam suæ dignitatis autorem Caium exanimem collocasset in lectulo, & composuisset, vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodijt ad eius satellites, nuncians viuere quidem eum, sed quia crucietur vulneribus, nunc se medicos ea de causa petere. Cæterum vbi cognouit raptūm esse à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum

peruą-

peruasit, & nactus eum turbatum, prosiliq; ad cedendam potestatem senatui, confirmauit hortatus, vt magno animo in retinendo principatu pergeret. Iamq; vnus erat e fautoribus Claudij, cum accersitus à senatu, ignarum se omnium simulans, & vuguentatus tanquam à compotatione veniens, ex senatoribus quæsiuit quid de Claudio factum sit. quibus id quod verum erat respondentibus, & insuper ipsius sententiam de præsenti statu postulantibus: se quidem aiebat pro senatus dignitate nullum recusare periculum, suadere tamen, vt magis spectent vtilitatem reipublicæ, quàm quæ in præsens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus esse armis & militibus, ne imparatis in certamen descendentibus aliquid aduersum accidat. illis & arma sibi superesse dicentibus, & collaturos se pecuniam: nec deesse militem, & posse armari seruitia vocata ad pileum: subiunxit Rex: vtinam P. C. conatus vester succedat. non dubitabo tamen quæ in rem vestram puto promere. scitis qui à Claudio stant veteranos esse & rei militaris longo vsu peritissimos: pro nobis autem erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorũ colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem satis scientes stringere, opponemus viris exercitatissimis. quamobrem mihi placet mitti ad Cladium qui ei deponere principatum suadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc vbi perfudit cum alijs aliquot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autorq; fuit, vt responderet, sicut decet ad summam potestatẽ euectum principem. Respondit igitur, mirum non videri quòd senatus ægre ferat subesse vnius arbitrio, expertus aliquot principum sæuitiam. nunc verò degustaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed re vera omnia gerat de communi sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honesto discessisse suis ipsis oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: moxq; concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos, vt in fide maneant, viritimq; diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum autẽ Cos. senatum vocauerunt in capitolin. Iouis ædem: quorum alij delituerũt in vrbe, ne irent: alij rus maturè sunt profecti, præuidentes quò nã res euasura esset, optantesq; tutam seruitutem cum ocio potiùs, quàm ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristinæ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negocio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, vnum imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam quidem sententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod senatui valde incommodũ accidit, in locum. speratæ libertatis succedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum fastigium, propter nobilitatem generis, affinitatemq; coniunctam cum Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, consulibus aliam ex alia causationem nectẽtibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit, fuissetq; cædes quanta vix vnquam alias edita, si quis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cũ magna manu

An. mundi 4005. A nato Christo 43.

Claudius in proposito suo ab Agrippa confirmatur.

Agrippa senatui suam sententiam exponit.

Agrippa cũ alijs aliquot ad Claudiũ mittitur.

Claudij ad Legatos responsio.

Sacramentũ militare.

Milites vnũ Imperatorẽ à Senatu creari postulant.

Quidam rerum fastigiũ affectant.

An. mundi 4005. A Christo nat. 43.

manū remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambi-endo sunt deterriti, quòd vel sibi ipsis timerent, vel populo. Deinde ap-petente iam die Chæreas cum socijs aderant allocuturi milites: quos illi cum viderēt manu silentium innuere, cōcionari nō passi sunt, omnibus vnū imperatorē idq; sine dilatione poscentibus. Tum verò minimè se-natus poterat expedire constitutionē reipubl. militibus autoritatē eius contemnentibus, & interfectoribus Caij amplissimū ordinem mil-tari insolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chæreas nō continens irā quòd imperatorem peterent, daturum se ait, si quis signum afferret ab Eutycho. is erat auriga Prasinus Caio dilectissimus, cuius equitio stabu-lis extruendis ille viles operas exegerat à militibus: idq; tum eo dicto exprobrabrat eis Chæreas, multaq; alia, allaturum se Claudij caput mi-nitans. indignum enim esse si post insanum stulto principarum cōmit-tant. At illi verbis eius nil moti, strictis gladijs & sublatis lignis tende-bant ad Claudium, adiuncturi se his qui iam sacramento ipsius se obli-gauerāt. ita senatus desertus est à suis propugnatoribus, & consules fer-mè in priuatorum redacti ordinem, mœstitia stuporeq; occupatis om-nibus, nec scientibus quid nam agēdum post irritatum in se Claudium, iamq; pœnitentes alius in alium iactabant conuicia. Tum Sabinus è ty-rannicidis vnus in medium progressus, citius se eos omnes contrucida-turum ait, quàm passurum, vt se inspectante imperiū cōmittatur Clau-dio, & adscisca tur vitronea seruitus: simulq; Chæream obiurgabat, quòd cum primus contempsisset Caiū, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, quasi verò sine hac vlla voluptas vitæ possit esse vi-ris fortibus. ille contrà hac amissa sibi certum ait mortis propositū, velle tamen prius tētare mentē Claudij. Interim in castris multi senatorum per conferros milites enitebantur ad officium exhibendum Claudio, & inter cæteros alter Consul Q. Pompeius, eo magis inuisus militibus, q dentes gladijs perpetrassent cædem, nisi fuissent à Claudio cohibiti, qui senatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem strictis eum inua-ereptum periculo assidere iussit suo lateri. sed non idem honor habitus est reliquis senatoribus qui cum eo simul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulsi dum illum salutare properant: Aponius verò discessit saucius, & eorū nemo non periclitatus est. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio vt mitius se erga senatores gereret: his enim sublatis non habiturū quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iussitq; eos con-uenire in palatium, quò ipse per mediam vrbem lectica delatus est, de-ducentibus militibus nō sine vexatione plebeiæ multitudinis. e tyran-nicidis autem Chæreas & Sabinus conspicui processerant in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudius paulo ante Prætorianis præ-fecerat. Ipse perlatus in palatiū conuocatis amicis capitalē sententiam in Chæream protulit. Quamuis enim facinus per se videbatur magnifi-cum, perfidiæ tamen crimen obiectū est, & exemplum erat statuendum securitati futurorū principum. ductus est igitur ad supplicium vnà cum Lupo alijsq; compluribus. Fertur Chæream magno animo tulisse id in-fortunium, nihil mutato vultu ad indecorū habitū, atq; etiam Lupo ex-probrantem lacrymas. cumq; is detracta veste quereretur de frigore, il-le cauillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante coro-na eorum qui deduxerant, rogauit militē, num exercitatus esset ad ex-dea & num acutū haberet gladium: postulauitq; eum quo ipse Caiū in-

Milites sublatis signis ad Claudiū tendunt.

Sabinius citius se cōcruciaturū omnes, quàm passurum, vt imperiū cōmittatur Claudio, ait.

Q. Pompeius Consul cum aliis quibusdam ad Claudium peruenit.

Claudio Agrippa, vt mitius se erga senatores gereret, suadet.

In Caij interfectores animaduertitur.

terfecerat. denique vno ictu feliciter periit. Lupus autem deiecto animo parum fortiter cervicem præbens pluribus ictibus demum cõfectus est. Paucis post diebus, quando solenne parentandi tempus rediit, pop. Rom. dum suorum quisque manes honoraret, eadem opera etiam Chęreæ suam partem in ignem conijciebant, apprecati vt propitius nõ irasceretur ipsorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solùm absolutus à Claudio, verum etiam permissus eandem quam antè præfecturam gerere, iniquum ratus si à fide coiuratis data deficisceret, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum quæsiuit interitum.

An. mūdi 4005. A nat. Christi 43.

Sabinus sibi ipsi manus infert.

CAP. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

CLaudius porrò ablegatis militibus quicunque suspecti esse poterãt, edictum proposuit, quo Agrippam in regno per Caium antè concesso confirmabat, collaudans simul eius operam & industriam: addita insuper Iudæa & Samaria, quòd olim ad eius aui Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas restituit. Abilam autem & finitimam eius ditionem in Libano, quę Lysaniæ fuerat, adiũxit de suo. Fœdus deinde Regis cum Rom. pop. in æs incisum est in vrbis foro medio. Antiochum autem suo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ, dimisit etiam Alexandrũ Lysimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antonię, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, Rex virginem Herodi suo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Caio gens Iudæorũ sub eius imperio vehementer oppressa & multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: moxque ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præfecto, vt seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis Regum edictum Alexandriam & in Syriam misit scriptum in hanc sententiã. Tiberius Claudius Cæs. Aug. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus Alexandrinos Iudæos iam inde ab initio ius eius ciuitatis ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos à Regibus, sicut patet ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus Regiis, post adiectamque imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra conseruata per missos illò diuersis temporibus præfides, nullamque de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissumq; eis ab Augusto, vt in defuncti ethnarchæ locũ alium suis suffragiis substituerẽt: viq; quisque in suis ritibus maneat, neq; cogatur religionẽ patriam deserere: cęterũ Alexandrinos cõcitatos contra cõciues suos Iudæos C. Cæs. temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum cõtra patriam gẽtis religionẽ pro Deo coli ab eis postulat, & recusantib. infensus est: volo inocũsa esse iura eorũ à Caij insania: eisq; ius esse perseuerãdi in patriis ritibus

Hed. & Ruffin. cap. 5. Aliàs cap. 4.

Claudius Agrippæ Iudæam, Samariã & Lysaniæ ditionẽ concedit.

Antiochus Rex Comagenæ.

Alexander Lysimachus Alabarcha.

Herodes, Agrippæ frater, Rex in Chalcide.

Seditio Alexandriæ inter Iudæos & Græcos.

Claudij pro Alexandrinis Iudæis edictum.

An mun. 4005. *Anno Christo* 43.

ritibus iubeoq; vtramq; partem, quoad fieri potest, dare operã ne quid turbarum commoueatur, idq; proposito hoc edicto ita statuo. atq; hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pont. Max. trib. pot. Cos designatus II. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode Regibus mihi amicissimis, vt permitterem Iudæis in imperio nostro degentibus vti suo iure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantum causa, sed quia ipsos dignos iudicamus hoc nostro beneficio, propter seruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conseruatum eis fuit integrum: licebitq; in posterum Iudæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus vti maiorum suorum moribus, quos iam nunc moneo, vt hac nostra gratia contenti modestiùs se gerant, neq; conspuant religiones externarum gentium: suis autem legibus viuant arbitratu. atq; hoc meum edictum ciuitatibus coloniis & municipijs Italicis ac prouincialibus per magistratus publicari volo, ad Reges quoq; atq; dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum, vt ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

Claudij pro Iudæis per Romanum orbem edictum.

CAP. V.

Agrippæ in Iudæam reditus.

Agrippam Claudius in regnum suum mittit.

His edictis Alexandriam, & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declarauit, quomodo in Iudæos animatus fuerit: moxque Agrippam ad curam sui Regni misit auctum maioribus honoribus, commendatumq; per literas præsidibus prouinciarum simul & procuratoribus omnibus. at ille, vt re bene gesta magna celeritate reuersus est: & quamprimum peruenit Hierosolyma, votiua sacrificia persoluit, nihil omittens eorum quæ lege præscripta sunt. vnde & multos Nazaræos tõderi mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ Regias manus vinxerat, monumentum aduersæ fortunæ mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium: quæ doceret spectatores & sublimia posse corruere, & Deum valere illa erigere denuo. omnes enim admonebantur per hanc consecratam catenam, quòd Agrippa leui de causa priuatus dignitate sit vinctus, paulòq; post compedibus solutus splendidiorem quam ante principatum adeptus sit: eam esse naturam rerum humanarum omnium vt celsissimæ quæq; prolabantur facile, rursumq; inclinata restituantur in pristinum fastigium. Rite igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Ananili filium submouit à summo Sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum substituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes Rex vxorem duxerat, sicut diximus. idem igitur, quod fratres & pater, sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit tribus filijs Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, vt suprà meminimus. Constituto deinde pontificatu Rex Hierosolymis

Agrippa catenam auream ferreæ pondere parem in sacrario suspendit.

Simon Boethi filius in Theophili Pontificis locum surrogatur.

An. mundi 4005. A Christo nat. 43.

mitis beneuolentiæ gratiam retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ædes pendere, decorum putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrũ autem præfecit toti suæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum indiuiduum socium habuerat. Paulo post Doritæ quidam iuuenes natura temerarij religionis specie posuerunt in Iudæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quòd ea res perditũ iret institutã patriæ. Quare sine mora ad Petronium Syriæ præsidem profectus questus est de Doritarum audacia. qui & ipse non minus ægre ferẽs hoc facinus, vt impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

Hed. & Ruffinus cap. 6. Agrippa Iudæis ædium tributũ remittit. Silas. Doritæ in Iudæorum synagoga Cæsari statuam ponũt, quod Agrippam & Petronium vehementer ad iracundiã commouet. Aliàs Cap. 5. Publius Petronius Dorienſibus, vt eos qui Cæsari statuam posuerint ſubi inſtant, ſcribit.

CAP. VI.

Epistola Petronij ad Doritas pro Iudeis scripta.

PVblius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Dorienſium. Quoniam tam audax est, quorundã vestrum insolentia, vt etiam contra edictum Claudij Cæs. Augusti. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorum profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantum pietas læsa est, sed numẽ etiam Cæsaris, cui rectius in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cum iustũ sit & imperatoris iudicio comprobatum vt sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta commemorem post contemptam autoritatem Cæsaris, qui Iudæis nõ religionem tantum permiſit, verumetiam æquum ciuitatis ius cùm Græcis cohabitantibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam proprijs magistratibus, hæc furore populi, non suo consensu facta asseuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, vt si videri volunt his consensum suum non accessisse, centurioni fontes indicent, dentque operam ne quid turbæ aut rixæ exoriatur, quam quidam captare videntur: cum contrà ego & mihi carissimus Rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quænam sit super hoc negocio voluntas Augusti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propositum: quod iam antè satis notum omnibus, carissimus Rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitauit, ius suum postulans, & vt suis beneficiũ Cæsaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in posterum nullam quæratis seditionum materiam, & cælestẽ numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caueretur, ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu priuauit, quem Ionathæ Anani filio reddere voluit, dignio tem hunc tali sacerdotio existimans. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam Rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum iudicauit summo pontificio. sed mihi sacrum illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctius illum accepi quàm nunc reciperem, quòd si quæris, ostendam qui honore hoc sit longè dignior.

Ionathæ Anani filio Põtificatus restituitur, quẽ ille recipere recusat, & Matthiæ fratri deferri rogat.

An. mundi 4005. *Ante Christo nat.* 43.

est mihi frater, & apud Deum, & apud te Rex innocentior ab omnique peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare, vt idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus Rex, omisso Ionatha iuxta ipsius consilium fratri eius Matthiæ sacerdotium id detulit: nec ita multo post Petronio Marsus in administranda prouincia Syria successit.

Marsus Syriæ præfectus.

CAP. VII.

Gesta Agrippæ vsq; ad ipsius obitum.

Hed. & Rufinus cap. 7.

Silas Agrippæ prioris fortunæ aduersitates in memoriam reuocans, eũ ita offendit, vt vinctum in ipsius patriam adseruandum miserit.

Silam Agrippa ex carcere accersit, qui indignationem non dissimulans in custodia relinquitur.

Agrippa Hierosolymorũ muros permunit.

Marcus Claudio, Agrippę scriberet, vt à munienda vrbe desistat suadet.

Agrippa quã Herodes Iudæis magis fuit.

Silas autem magister militiæ Regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi socius esse detrectauerat, sed vel difficillimos labores pro eo sepè susceperat, fretus amicitia postulabat etiam paris honoris esse particeps. quapropter grauabatur Regi aliquo modo cedere, semperq; licentius agebat cum eo. & in familiaribus colloquijs molestus erat interdum extollens se immodicè, & sæpè prioris fortunæ aduersitates in memoriã reuocans, vt ostentaret quàm studiosus ipsius cultor fuerit, nunquam non labores in eius gratiam exhaustos memorans. quæ cum sine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita, vt Rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim est temporis ingloriè acti memoria, & stultum est indesinenter exprobrare debitum. postremo in tantum exasperatus est Regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens nõ contentus sit ademisse illi præfecturam, verumetiam vinctam in ipsius patriam adseruandum miserit. Elapso deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defecata in consilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro se pertulisset: cumq; natalem suum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates ac epulas, accersiuit Silam, vt mox interesse velit Regio conuiuio. ille, vt erat moribus ingenuis non dissimulauit indignationem, cuius iustam causam habere videbatur, vocantibus se respõdens, ad quem honorem me Rex reuocat, paulo post eo priuaturus? neq; enim prius benevolentiæ præmium mihi diuturnum esse passus est, sed spoliauit eo me affectum contumelia nisi fortè putat linguam mihi post hac fore minus liberam: imò fretus conscientia nunquã clamare desinam, è quantis cum eripuerim calamitatibus, quantum laborẽ tulerim, vt illi incolumitatem & honores parerem: pro quibus officijs nunc præmiũ retuli vincula & obscurum carcerem. ego certè horum nunquam obliuiscar, sed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem Regi referent̃ qui cũ videret immedicabilem, reliquit eum in custodia. Cõuersus autem ad Hierosolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permunijt sumptu publico, latioresque & altiores quàm ante fuerant reddidit: & feci sset aduersus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio Cæs. significasset eam rem per literas. qui suspicatus molituros aliquid noui, diligenter scripsit Agrippæ, vt à muniẽda vrbe desisteret: atq; ille mox paruit. Erat aũt is Rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficijs demerendos populos, vt magnis sumptibus pararet sibi celebritatẽ nominis, pro magna voluptate ducens quæsitam munificentia gloriam, longè alius quam Herodes, qui ante eum regnauerat. ille enim malicios us erat ac pro-

ac procliuis ad sæuitiam: & propter mutuum odiũ manifestè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos beneuolentiam: vt qui exteras vrbes ornaret pecuniarum largitionibus, aliàs balnea & theatra, aliàs templa & porticus exstruens: Iudæorum aũt nullum oppidum ornatu aliquo dignatus est memorabili, nec vlla liberalitate prosecutus est. Agrippa contrà mitissimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in suæ gentis homines benignus, & promptus ad iuuandos præ cæteris in aduersitatibus. quapropter libenter & continuè degebat Hierosolymis, institutorum ac rituum pátriæ seruator religiosissimus: purus enim erat à contaminamentis omnibus, nec vlla dies ei præteribat absque sacrificio. Accidit aliquando vt quidam Hierosolymita legisperitus nomine Simon aduocata concione per Regis absentiam agentis tum Cæsareæ, crimineretur illum vt impurum & arcendum templi aditu, quod non nisi dignis pareat. id vbi præfectus vrbis illi significauit per literas confestim accersiuit hominẽ: à quo forte fortuna repertus in theatro, assidere sibi cum iussit, moxq; sedata voce & placidè, die mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus. qui cum nihil haberet quod diceret, precatus est veniam, tum Rex citius quam quisquam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quàm iram decere Reges existimans, & lenitatem animi magis quam celsitudinem. itaque illum dimisit non sine munere. Inter alias autem multas eximijs ornamentis honorauit ciuitatem Berytum, magnis sumptibus exstructo ibi theatro pulcherrimo, simulque æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendijs modò absolutam operibus pulcritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata est splendidissimè, exhibitis in theatro spectaculis & musicorum omne genus certaminibus, aliaque voluptatum varietate: in amphitheatrum vero ad ostentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus, volens deinde spectatores oblectare etiam cateruatim commissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc destinatis duas cohortes fecit septingentorum quamque hominum, vt illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret, atque ita omnes mutuis absumpti sunt vulneribus. Post hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. suspiciebatur autem ab alijs Regibus: venitque ad eum Antiochus Comagenæ Rex, Emesenorum Sampsigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemonque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater Rex Chalcidis. hos omnes summa hospitalitate excipiebat ostendens per hoc animi sui magnitudinem, ne videretur indignus qui expeteretur à tot Regibus. quibus adhuc apud eum morantibus Marsus Syriæ præses superuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam vsque ad septimum lapidem illi obuiam processit: quodquidem simultatis cum Marso initium factum est, dum eodem cum hospitibus curru vectus, suspectam præsidi redderet tantam Regum concordiam. ratus enim id non esse è Republica, per idoneos nuncios mãdauit singulis vt sine mora discederent: qua re Agrippa vehementer offensus est, & Marsum quidem hac de causa exosum habuit. Matthiæ verò adempto Pontificatu successorem dedit Elioneum Cithæi filium. Iamque tertium Iudææ totius regni annum exegerat. cum peruenit in vrbem Cæsaream, quæ prius Stratonis turris dicta

An. mund. 4005. A Christo nat. 43.

Simon legisperitus Regẽ criminatur, qui dum veniam precatur, eidẽ reconciliatur.

Alias cap. 6. Agrippa Berytum ciuitatẽ eximijs ornamentis honorat.

Hed. & Ruffinus cap. 8.

Agrippa Marsũ Syriæ Præsidi, dũ quique Reges ad se venientes discedere iubet, infensus.

Alias cap. 7. Elioneus Cithæi filius Pontifex.

Anno mundi 4005. A Christo nat. 43.

Agrippa in theatro Deus cõsalutatur, Bubonem vide, & vt Germanus prædixerat, quinto die moritur.

ris dicta est: vbi solennes ludos celebrauit pro salute Cæsaris: ad quam festiuitatem magna multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia. eius celebritatis die secũda processit mane in theatrum amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radijs exorientis solis perculsa & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum horrore excutiebat spectantibus. moxq; adulatores perniciosi alius aliunde acclamantes Deum consalutabant, rogantes vt fauret propitius. hactenus enim vt hominem reueritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit: paulòq; post suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: moxque vt senserat hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordijs indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehemẽtia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vester appellatione Deus vitã relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium: & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior. Sed ~~ferenda est voluntas cœlestis omnium.~~ neq; enim male vixi mus, immo tanta felicitate vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore diseruciabatur propere igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum quamobrem confestim totus populus vnà cum vxoribus atque liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute Regis, omnia miscens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinq; dies nihil se remittente confectus vitã finijt, annum natus quartum supra quinquagesimũ, postquã regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit regnum. primũ in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare præter iam dictam ditionem in Iudæa quoq; regnauit & Samaria simulq; Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum 1200 myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cum enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterùm priùs quàm euulgaretur Regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communẽ amborum inimicum interficeret. quasi hoc à Rege mandatum acceperit.

Agrippa quã diu vixerit & regnauerit.

Millæ & ducentæ Myriades quindecim tonnæ auri.

Herodes Chalcidis dynasta & Chelcias Silam interficiunt.

Atque hic fuit Agrippæ Regis exitus. Superstites autem ei fuerunt, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ vero tres, ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Iulio Archelao Chelciæ filio, illa decennis Ephiphani filio Comagenorum Regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippam, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliti pessimam ei retulerunt gratiam, conuicia non dicenda iactantes in defunctum. militum quoque vulgus qui tum forte aderant, protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eisq; vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui, instructisq; per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delubiti vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinan-

Agrippæ liberi superstites.

In Agrippã defunctum Cæsarienses & Sebasteni conuicia iactant.

propinantes præ gaudio quod ex obitu Regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippę recentia merita succurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ eo tempore, educabaturque apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, simul vt iureiurando satisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt, negantes tutum admodum adolescenti & vix dum egresso pueritiam tantum regnum committere, cui administrando sit impar, quodque etiam viriles grauare possit humeros. cumque visi essent æquum dicere. Cæsar præsidem Iudææ totiusque regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret propter inflictam mortuo iniuriam, contumeliasque illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militesque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. Nec tamen ei iussioni satisfactum est. Missa enim legatione flexerunt Claudium vt manere eos in Iudæa permitteret; qui sequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. quamobrem Vespasianus victor, vt paulo post dicetur, eos ex illa regione alio transtulit.

An. mundi 4009. Ann. Christ. 47.

Agrippa, Agrippæ filius. Alias cap. 9.

Claudius Agrippã in regnum patrũ mittere cogitat, q̃d alij dissuadent, & Cuspium Fadũ Iudææ Præsidem, & regni totius declarat.

Belli Iudaici Præside Floro exorti ipsũ Iudæi initium & seminarium.

FLAVII IOSEPHI

FLAVII IOSEPHI PHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XX.

SVMMA CAPITVM LIBRI XX. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, de ſtola ſacerdotali.*

II. *Quomodo Helena Adiabenorum Regina & eius filij religionem Iudaicam complexi ſint.*

III. *Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi puniit.*

IIII. *Quomodo plurimi Iudæorum circa templũ oppreſſi ſunt.*

V. *Seditio inter Samaritas & Iudæos orta.*

VI. *Geſta Felicis Iudææ Præſidis.*

VII. *De Procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis.*

VIII. *De Procuratore Albino.*

IX. *Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantũ Iudæos affecerit iniurijs, vt coacti ſint arma ſumere.*

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, de ſtola ſacerdotali.

Hed. & Ruffin. cap. 1. Caſſius Longinus Syriæ præfos. Fadus Iudæos Philadelphenſiũ propter Mieni interfectores, punit.

DEfuncto Rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Marſo Caſſium Longinum, memoriæ Regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas ſæpè rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione terrarum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris, in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnem Iordanem habitantes, contendere cum Philadolphenſibus de Miæ vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autem arma tranſamnenſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multoſq; Philadelphenſium interfecerãt. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſ

expectassent suum iudicium, si putabant sibi factum à Philadelphensibus iniuriam, sed ita temerè ad arma concurrissent. Comprehensis igitur tribus præcipuis seditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit supplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multo post capitis damnauit Tholomæum latronum principem vinctum ad se perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus, deditque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde Pontificibus & Hierosolymitanorum primatibus, mandatum Cæsaris eis exposuit, vt talarem tunicam & sacerdotalem stolam, quam solum summum Pontificem induere fas est, in castellum Antoniam deponerent, vt esset in Romanorum potestate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinũ, (venerat & ipse Hierosolyma cum copiis, timens ne ad Fadi postulata Iudæi molirẽtur noui aliquid) primùm vt legatos sibi ad Cæsarem liceat mittere, qui ab eo petant sacræ stolæ seruandæ ius: deinde vt expectetur super ea postulatione rescriptum illius. Responsum est permissuros vt legati mittantur, si prius darentur obsides. Quumque promptè liberos suos dedissent legati profecti sunt. Qui postquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat vt diximus, cognito qua de causa venissent, rogauit Cæsarem vt Iudæis sacræ stolæ custodiam petentibus annuere dignetur, & Fado super eo negocio scribere. Tum Cæsar vocatis ad se legatis, ait se hoc eis concedere, iubens vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim se donare illius precibus. cui responso talem epistolam addidit: Claudius Cæsar Germanicus trib. pot. v. Cos. designatus IIII. Imp. X. P. P. Hierosolymitanorum magistratibus, & senatui & populo, totique Iudæorum genti salutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piissimus, quem ego domi educo, adduxit ad me vestros legatos, gratias agentes quòd sedulò genti vestræ prouideam, rogantesque enixè vt Pontificalem stolam & coronam vobis seruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi charissimus Vitellius concesserat: vestræque voluntati annuo primum motus pietate propria, & quia placet quemque religiosum esse more suæ patriæ: deinde vt gratificer Herodi Regi & iuniori Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui, & vestri studiosissimos, meritoque illorum amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re & Cuspio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaëlis, & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto calendas Iulias. Rufo & Pompeio Syluano COSS. Eodem tempore & Herodes dynasta Chalcidis defuncti Agrippæ frater, petiit à Cæsare potestatem in templum & sacrum ærarium, iusq; eligendorum summorum Pontificum: impetrauitq; hæc omnia, ita vt etiam posteris eius idem ius manserit vsque ad bolli Iudaici exitum. Ipse Herodes Canthara in ordinem redacto, Iosepho Canei summum Pontificatum contulit.

An. mūdi 4009. A nat. Christi 47.

Annibas supplicio affectus, Amaramus & Eleazarus in exilium missi.

Tholomæus latronum princeps.

Aliàs cap. 2.

Fadus à Iudæis sacerdotalẽ stolã, vt esset in Romanorũ potestate postulat.

Iudæi dãt obsides, ob impetratã veniã ad Cęsarem legatos mittendi.

Claudius Iudæis sacræ stolæ custodiã Agrippæ iunioris rogatu concedit.

Aliàs cap. 3.

Claudij Cæsaris ad Iudæos epistola.

Aliàs cap. 9.

Herod. dynasta Chalcidis ius eligendorum summorum Pontificum petit.

CAP. II.

Quomodo Helena Adiabenorum Regina & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.

An. mūdi 4009. A nat. Christ. 47.

Hed. & Ruffinus Cap. 2. Alàs cap. 5. Monobazus Adiabenorū Rex cognomine Bazeos ex Helena sorore duos filios Monobazū & Izaten suscipit.

PEr idem tempus Adiabenorum Regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum se transtulerunt propter causam talem. Monobazus Adiabenorum Rex, cognomine Bazeos, sororis amore captus, in vxorem ductam grauidam reddidit. Accidit deinde vt vnà cubans, & manum reclinatam habens in vxoris vterum, vocem quandam sibi videretur audire, iubentem vt manum à ventre tolleret, néue premeret fœtum, qui vt non sine diuina prouidentia inchoatus sit, ita finem habiturus esset fortunatissimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus est, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izaten nominauit. susceperat autem iam ante Monobazum hoc seniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifestè tamen omnem caritatem in hunc vnum contulit: vnde exorta est germanorum inuidia, indies magis ac magis crescentibus illorum odiis, Izatem sibi præferri dolentibus. Hæc pater licet intelligeret, ignoscebat tamen filijs, quòd is affectus non à malitia procederet, sed quilque cupiebat patri esse quàm carissimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odijs, cumulatum magnis muneribus misit ad Abemerigum, regnantem tunc apud castrum quod Spasini vocant accolæ, commendans ei salutem & uolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde biculentos reditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum senex, videns sibi superesse modicum vitæ spatium, concupiuit videre ante suam mortem filium. Accersitum igitur filium magno affectu excepit, eiq; donauit regionem quæ dicitur Carron, amomi feracissimam. in ea seruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euasisse diluuium, ostenditurq; ibi hodie quoq; videre volentibus. In hac regione Izates vixit vsq; ad patris obitum. Qui postquam fato functus est, Helena Regina accitis eadem die magnatibus suis & satrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quod maritus meus hæredem sui regni Izatem optauit, eumq; hoc honore iudicauit dignissimum, attamen vestrum quoq; super hac re iudicium expecto. Beatus enim est non qui ab vno, sed qui plurium consensu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. Quibus auditis proceres primò more suo Reginam adorauerunt, deinde probari sibi sententiam Reginæ dixerunt, libenterq; parituros Izatæ, quem scirēt meritò & extommuni populariorum voto, patrisq; iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebantq; suam operam vt primùm fratres eius atq; cognatos occiderent, quo securius nouo Regi pararetur imperium. sic enim liberū fore à metu, in quo esse posset propter illorum inuidiam & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolentia, differendam tamen fratrum eius necem censuit in aduentum filij, & exspectandam ipsius sententiā. Tum proceres consuluerunt vt saltem vinctos asseruaret donec illeniat, quò magis in turo sit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè Regina fideret, procuratorem regni constituendum. Paruit his Helena, & pro-

Izates ad Abemerigum Spasini Regem missus, eius filiā Samacham ducit.

Czron, amomi feracissima in qua Noe arcę reliquiæ seruantur.

Izates ab Helena matre & magnatibus Rex creatur, & Monobazus Rēpub. donec frater veniat, administrare iubetur.

& proregem fecit grandiorem filium Monobazum, impoſito ei diademate, & dato patris annulo ſignatorio, ſimulq; ſampſera vt ipſi vocant: iuſſitq; cum adminiſtrare Rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in Principatum ſucceſſit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spaſini caſtrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananiæ nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ritu iudaico. per has deinde cum Izatæ innotuiſſet, ipſum quoque in eandem opinionem traduxit: accitumque à patre in Adiabenam comitatus eſt magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo inſtituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò nouus Rex poſtquam in Adiabenam reuerſus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè, & cùm occidere hos aut vinctos ſeruare vetaret pietas, contra affectos iniuria dimittere parum tutum videretur ne quando de vindicta cogitarent partem eorum vnà cum proprijs filijs Romam ad Claudium Cæſarem miſit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obſides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam vt & ipſe ad eam religionem transiret. cumque exiſtimaret ſe non eſſe perfectum Iudæum, niſi circumcideretur, paratus erat & hoc facere. quod poſtquam mater reſciuit, conabatur impedire, periculoſum eſſe dictitans. multum enim eam rem à Rege alienaturam ſubditorum animos, ſi eum ad externos ritus deſciſcere cognoſcerent: neque vllo pacto laturos Iudæum in regio ſolio. ſic illa aliquantiſper cupiditatem eius retinuit. Rex autem cum Anania contulit conſilium, qui matris ſententiam comprobans, minatus eſt ſe eum relicturum niſi ab hoc propoſito deſiſteret. timere enim ſe ne, ſi occulta proferrentur in vulgus, ipſe attraheretur daturus pœnas vt autor omnium, qui non docenda Regem docuerit. Licere autem eiciam abſque circumciſione Deum piè colere, ſi Iudæorum inſtituta placeant. in hoc enim magis ſitam religionem quàm in circumciſione corporis: daturumque Deum veniam ſi neceſſitate coactus ſignaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur ſubditorum defectio. his verbis tum Regi perſuaſit quod voluit. Aliquanto autem pòſt, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valdè peritus habitus, cum ad rem perficiendam impulit. ad ſalutandum enim Regem ad miſſus, cùm eum offendiſſet legentem ſacra Moſis volumina: nelcis, inquit, ô Rex quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim ſatis eſt decreta eius noſſe ſed præſtat imperata facere. Quamdiu manebis incircumciſus? ſi nondum legiſti legem circumcidi iubentem, hunc certè lege, vt ſcias quanta ſit impietas hanc omittere. His auditis Rex non diſtulit negocium, ſed ſecedens in aliud cubiculum, accito chirurgo fecit quod iuſſus eſt: deinde accerſita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum ſit. quos continuò ſtupor ac metus non mediocris corripuit, ne ſi res perueniret ad vulgi notitiam, Rex Principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. ſibi quoque videbant imminere periculum, vt conſcijs & autoribus eius conſilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipſum Izatem eripuit & eius liberos, in rebus dubijs & deſperatis incolumitatem eis

An. mundi 4009. *Ante Chriſtum* 47.

Izates & Helena veri Dei cultum ritu Iudaico diſcunt.

Izates fratres ad Claudium Cæſarem & Artabanũ mittit

Izatem à circumciſione Helena & Ananias dehortantur.

Izatę Eleazarus vt ſe circumcideret, perſuadet.

An. mundi 4009. Ante. Christo

47.
Ad Deũ respiciẽtibus, eiq; vni fidẽtibus, pietatis fructus integer manet.

Helena Adiabenorũ Regina Hierosolyma profiscitur.

Aliàs Cap. 6.

Helena Hierosolymis cibos egenis distribuit.

Izates Iudæis pecuniã mittit.

Hedio & Russinus Cap. 3.

Artabanus ad Izatẽ se confert, auxiliumq; ab eo petit.

Izates Artabanum consolatur, eiq; auxiliũ pollicetur.

expediens, & ostendens quòd ad se respicientibus, sibiq́ue vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porrò mater Regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tàm domesticorum quàm exterorum beatum diuina fauente prouidentia, desiderio capta est visendi Hierosolyma templumque illud apud omnes mortales famosissimum, vt ibi Deum adoraret votiualq́ue victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. cùm enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, Regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passarum inde adducherent. quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum Regum beneficia quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur postea. Cæterùm Parthorum Rex Artabanus, cùm sentisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izatem se conferre, eius cõsilio quæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens primum adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit: ne despicias me Rex tuum supplicem, neue contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas quibus omnes simus obnoxij casibus. Si enim meo inultum siueris, animabitur in cæteros quoque Reges audacia inconditæ multitudinis. Hæc ille demisso vultu lacrymans. Izates autem audito eius nomine, vidensq́ue astare supplicem Artabanum, ab equo desilijt, & bono, inquit, animo esto Rex, nec turberis præsenti calamitate quasi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœstitia: inueniesq́ue amicum & socium meliorem quàm fortè speraſti hactenus. aut enim te in Parthorum regnum restituam, aut meum tibi cedam. hæc locutus impositò in equum Artabano, ipse eum comitabatur pedibus, vt maiori Regi hunc honorem exhibens. Id Parthus Rex tulit permoleste, iurauitq́ue per futuram suam fortunam ac dignitatem, descensurum se nisi ille rursùm ascenderet & præcederet. Tum alter morem ei gesturus in equum insilijt, & perducto in suam regiam omnem honorem habuit, in conseſſibus ac conuiuijs honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præsentis eius status, sed dignitatis pristinæ, reputansq́ue eadem posse cuiuis mortalium accidere. Scripsit etiam ad Parthos suadens vt suum Regem reciperent, fidem suam interponens non fore eum iniuriarum memorem, paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recusabant eum recipere, sed posse se negabant, quòd iam principatum dedissent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim esse ne altero reuocato omnia

Izates adPar thos scribit, & vt suum Regem reciperent, suadet.

flagrarent

flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum co-
gnita, cùm esset alumnus Artabani, & alioqui honesto ingenio præditus, scribit ei vt acceptà à se fide reuerteretur recepturus amissum dignitatis fastigium: à quo ille persuasus redijt. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & Regis appellatione salutato diadema suo capiti detractum imposuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum suum restitutus est, vnde electus fuerat à magnat. bus. Nec fuit beneficiorum immemor, sed affecit Izatem maximis qui apud ipsos habentur honoribus nam & tiaram rectam ei gestare permisit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris insignia concessa sunt solis Parthorum Regibus. donauitque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni Regum Armeniæ, cui nomen est Nisibis, in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam & Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum Rege præmium. Non multo post Artabanus moriens regnum reliquit Vardani suo filio, huc ad Izatem profectus, suasit ei vt vellet sibi belli aduersus Romanos gerendi esse socius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta esset Romanorum fortuna ac potentia, censebat illum tentare impossibilia. ad hæc quia quinque adolescentes filios miserat vt linguam nostram & disciplinas diligenter discerent, simulque matrem a doraturam in templo sicut diximus, segnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à proposito, continenter denarrans ei Romanorum gesta & potentiam, ratus se hoc modo absterriturum eum à lacessendi eos cupidine. Parthus autem his offensus continuò bellum indixit Izatæ, ex quo tamen nullum retulit operæ præmium, Deo frustrante spes eius vanissimas. Parthi enim postquam cognouerunt mentem Vardanis, & quòd Romanis bellum inferre statuerit, illo cæso principatum eius fratri Gotarzæ commiserunt. huic quoque paulo post sublato per insidias Vologesus frater successit, qui duobus germanis eodem secum patre genitis regna distribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus Regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res prosperè succedere, prædicariq́ue eum passim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipsi cogitare de relinquenda religione patria, & assumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes dissimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ Regi Arabum, magnam pecuniam ei pollicentes, si expeditionem contra suum Regem susciperet: promittebantq́ue primo statim conflictu se eum deserturos. Esse enim sibi animum pœnas de eo sumere propter contemptum ritus patrij. ictoq́ue cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negocium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cumq́; iam hostes in conspectu essent inituri prælium, priusquam ad manus veniretur omnes sui ex composito eum deserunt: tergaque vertentes hostibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamẽ Izatæ animus concidit: sed sentiens se à magnatibus proditum, ipse quoq; intra castra sese recipit, vbi inquisitione facta in autores ignominiæ, postquam deprehendit quosdam de fuga pactos cum Arabe, his supplicio deditis, postera die cum hoste conflixit: cæsisque plurimis reliquos veram fugam coëgit capessere.

An. mundi 4009. *Anno Christi* 47.

Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus.

Antiochia & Mygdonia à Macedonibus condita.

Vardanes post patris Artabani obitũ Romanos bello impetere conatur, id quod Izates diluebat.

Monobazus & cognati Iudaicã religionem assumere cogitant.

Adiabenorũ magnates cum Abia Arabum Rege contra Izatem faciunt.

ipsum

An. mundi 4009. Ante Chri. 47.

ipsum Regem acriter persecutus in castrum Arsamum compulit: impetuque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuersus est, quamuis Abiam vium in suam potestatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu frustrati, & à Deo in manus sui Regis traditi, ne sic quidem quiescebant: sed denuò scribunt Vologeso Regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynastam alium quempiam genere Parthum sibi præficiat. exosum enim suum Regem aiebant, eò quòd patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iustam occasionem, honores quos ipsius pater ei concesserat, repetijt: bellum interminatus si imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates supra modum est territus, turpe ducens honoris gratia sibi concessis per metum cedere: sciensque quòd etiamsi ipse imperata faceret, Parthus tamen non quiesceret, decreuit totam rem Deo committere iacturus extremam de capite aleam: fretusque huius auxilio liberos & vxores in munitissimum quoddam castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus exspectabat aduentum hostium. Cumque Parthus numerosas equitum atque peditum secum propere trahens copias opinione citius veniisset, posuissetque castra ad fluuium, qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde castra metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuncium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copijs, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabaturque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum è suis manibus eripere. hæc referente nuncio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longè potentiorem vniuersis mortalibus. atque ita dimisso nuncio suppliex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto sibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non frustra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, teque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quàm illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudiuit Deus: illaque ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta Regis absentia, populari regionem Parthicam, infecto negocio retrorsum cum exercitu abijt: ita, vt euidenter appareret Izatem tum seruatum diuina prouidentia. Non multò autem post exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimo quarto, superstitibus quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide seruati sibi absenti principatus olim post communis patris obitum. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit cùm audiret successisse suum maiorem natu filium, ad quem conueniendum sine mora profecta est: reuersaque in Adiabenam, non multo tempore Izatæ superuixit. Monobazus autem ossa eius & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in

Vologesum Parthorum Regem Proceres, vt Izatem interficiat, rogant.

Izates Deũ inuocat, qui Dahas & Sacas in Parthicam regionem mittit, iisq; Vologesus cum exercitu occurrit.

Izates, Monobazo fratri regni successione relicta moritur.

da in exstructis ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hierosolymitana stadio distantis. Sed quę Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea.

An. mundi 4010. A nato Christo 48.

Fado porro procuratore apud Iudeam prestigiator quidam nomine Theudas persuasit magnæ vulgi multitudini, vt assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Iordanem fluuium. prophetam enim se iactabat, pollicens scissurum se verbo fluuium, & facilem præbiturum transitum, taliq; promissione permultis imposuit. At Fadus effecit, vt nihil lucrifacerent ex sua insipientia, immissis in eos turmis equitum: qui ex improuiso irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperũt, & in ipsum Theudam, cuius caput abscissum reportarunt Hierosolyma. atque hæc sunt quæ Iudæis contigerunt administrationis Cuspij Fadi tempore.

Hedio & Russi. cap. 4. aliàs cap. 7. Theudas se verbo Iordanem scissurũ pollicetur, & cum asseclis interficitur.

CAP. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punyt.

FAdo autem successit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius, qui Alabarchæ magistratum gessit Alexandriæ, omnium in ea vrbe suo tempore ditissimi, qui etiam erga Deum pietate superauit filium, deinde fratrem Alexandrum Iudææ Alabarchen, & Iudæ Galilæi filios, qui sub Cumano rebellionis auctores fuerant. Hic Tiberius Alexander Iudææ Præses. Iacobum & Simonem, Iudæ Galilæi filios, crucis supplicio affecit.

Hedio & Russi. cap. 5. aliàs cap. 8. Tiberius Alexander Iudææ Præses. Iacobus & Simon, Iudæ Galilæi filij, crucis supplicio affecti.

An. mundi 4011. A nato Christo 49.

Hedio & Russinus cap. 19. aliàs 10. In Paschę festo miles genitalia nudans seditionẽ concitat, in qua viginti millia Iudæorũ sunt extincti.

CAP. IIII.

Quomodo plurimi Iudeorum circa templum oppressi sunt.

FErtor religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando Regina Helena frumentum ingenti sumptu ex Ægypto comparatum in egenos distribuit. vt iam dictum est. eodem tempore etiam filij Galilæi, Iudæ Iacobus & Simon sublati sunt de medio, eius qui agente Syriæ censum Quirinio Iudæos solicitabat ad defectionem à Rom populo: hos enim Alexander crucis affecit supplicio. Herodes autem Rex Chalcidis Iosephum Camydæ filium priuauit summo pontificio, eiq; succedere iussit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro successit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita excessit octauo anno principatus Claudij, superstitibus tribus filijs: quorum Aristobulus ex priore vxore natus est, è Bernice vxò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius Cęsar Agrippæ iuniori donauit. Sub eodem Cumano exorta seditione Hierosolymis multi Iudæorum desiderati sunt, cuius causam primàm explicabimus.

INstante Paschæ festo per quod nostris hominibus vesci panibus infermentatis mos est, concurrentibus vndiq; ad solennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde nasceretur motus aliquis, iussit cohortem vnam armatam stare supra templi porticus, cohibituram tumultum si quis forte existeret. nam idem & alij ante illum præsides facitauerunt

An. mundi 4011. *A Christo* 49.

uerunt festiuitatum temporibus. eius festi die quatta miles quidam ostendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non se affectos sed ipsum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuicia, dicentes ab illo submissum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipse non mediocriter irritatus est: rogabat tamen, vt desinerent mouere seditionem festo tempore. cumq; illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impetetēt cum conuicijs, iubet totum exercitum cum armis cōuenire in Antoniam castellum templo imminens, vt suprà docuimus. vulgaris autem multitudo viso aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere & cum essent angusti viarum exitus, rari à tergo hostem insequi, comprimebant se inuicem inter fugiendum. & conculcabant in angustijs, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata sunt: versaq; in luctum festa lætitia, omnes sacrificiorum & precationū obliti, dediderūt se lamentis ac eiulatibus: tantā cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus desierat, cum aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaserāt, in publica via centesimo ab vrbe stadio Stephanū Cæsaris seruum iter facientē aggressi sunt latrocinio, omnesq; eius dirupuerūt sarcinas, quo audito Cumanus, confestim eò misit milites, iussos, vt vicos loco propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Mosaicos in quodam vico inuentos protulit, cosq; lacerauit in conspectu omnium, multis debacchatus, & in legem & in gentem totam conuicijs. Hoc vbi ad Iudæos perlatum est, facto concursu agmine magno petunt Cæsaream, in qua tum Cumanus agebat, supplicantes, vt non suam, sed læsi numinis vicisceretur iniuriam. Tum præses veritus defectionem populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legis secuti seuit, atq; hoc modo tumultum iam repullulantem sedauit.

Stephanus Iudæorū seruus à Iudæis in itinere spoliatur, qua occasione arrepta Cumanus vicos propinquos diripere iubet. Mosaicos libros miles quidem lacerat, propterea Cumanus securi cum ferit. Hed. & Ruffi. cap. 7. al. 11. Samaritæ aliquot Galilæos Hierosolyma petentes, interficiunt.

CAP. V.

Seditio Samaritas inter & Iudæos orta.

An. mundi 4014. *A nato Christo* 52.

POst hæc inter Samaritas & Iudæos oritur dissidium initijs talibus. Mos erat Galilæis, per dies festos, Hierosolyma petentibus, iter facere per Samariam. Aliquando igitur, cùm transirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo situs, commissa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum desiderari sunt. Id indigne ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes, vt se in libertatem assererēt. Seruitutem enim etiam per se molestam, tum verò fieri intolerabilem, si cum subditorum iniurijs coniuncta sit. Cumq; magistratus lenire eos conarentur, pollicerenturq; se Cumano persuasuros, vt pœnas de cædis autoribus sumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, adscito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex professo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendijs & rapinis vastauerat. At Cumanus cognitis, quæ gesta fuerant, assumit Sebastenorum alam & quatuor cohortes peditum: armatisq; etiam Samaritanis contra Iudæos proficiscitur: quos assecutus, multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò Hierosolymitanorū primi genere atq; honoribus, vt viderunt ad quantā calamitatem

Galilæi sese vindicantes Samaritanorum vicos incendijs & rapinis vastant.

latem ventum sit, induti saccos & capita sparsi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis eis ponentes diruendã patriam, & templi incendium, liberosq; cum vxoribus captiuos abducendos, vt profanis nationibus seruiant: rogabantq;, vt mutato cõsilio, & abiectis armis quiescerent in posterũ, & suas quisq; domos repeteret. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones verò ad loca munita reuersi sunt denuo. Atq; ex eo tempore vniuersa Iudæa repleta est latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syrię præsidem tunc Tyri degentem conueniunt, & Iudæos accusant, quòd vicos eorum diripuerint ac incenderint, addentes nõ tam se ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem spectaret de iniurijs prouincialium decernere: nunc illos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, vt vindictam impetrarent à præside. Hæ fuerunt querelæ gentis Samaritiex. Iudæi contrà & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebãt, sed maximè in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus tantã cædem dissimulanter tulerit. His auditis Quadratus iudicium distulit, dicens se prolaturum sententiam, postquam præsens apud Iudęam rei veritatẽ exactius cognouerit. Ita tum infecto negocio discessum est. Paulo verò post Quadratus venit in Samariã, vbi quum iussisset reos causam suam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatũ. Cognito deinde quòd & Iudæorũ quidam res nouas moliti sint, in crucem egit quos Cumanus viuos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddã instar vrbis amplum, sedens pro tribunali & iterum Samaritanorũ causam audiens, didicit è quodam Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum alijs quatuor socijs Iudæos ad defectionem solicitasse: quos præses affecit supplicio. Ananiam verò summum pontificem & Ananum ducem vinctos Romam misit, vt apud Claudium Cæsarem facti sui rationem redderent. Primores etiam Samaritanorum atq; Iudæorum, simulq; Cumanum procuratorem & tribunum Celerem ire in Italiam iussit ad imperatorem, vt sub eo iudice decerneretur de his quas inter se habebant controuersijs. Ipse veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adijt Hierosolyma: vbi pacata inuenit omnia, populumq; occupatum patrio festo & operantem sacrificijs. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes festa, & Antiochiam repetijt. Cumanus porrò & Samaritæ Romam missi statuta die iubentur causam suam dicere. Comparauerant autem sibi fauorem libertorum & amicorũ Cæsaris: quorũ opera vicissent aduersarios Iudæos, nisi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorũ primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippina vxore Claudij, vt marito persuaderet legitimè causam cognoscere, & in deprehensos tumultus autores iustam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus, vt comperit a Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant supplicio tradidit. Cumanum verò mulctauit exilio. Celerem verò tribunum iussit perductum Hierosolymam inspectante toto populo raptari per vias, atque ita necari hominem. Procuratorem deinde in Iudæam misit Claudium Felicem, fratrẽ Pallantis. Post hæc anno imperij sui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila: quæ

An. mundi 4014. *A nato Christo* 52.

Hed. & Ruffi. ca. 8. aliàs 12.

Samaritæ Iudęos apud Numidium, Quadratum accusant.

Iudæi seditionis & pugnæ causam in Samaritas & Cumanũ referunt.

Dortus cum quatuor socijs supplicio affectus.

Ananias, Ananus, Cumanus, Celer alijque nõnulli Romam missi.

Aliàs cap. 13.

Agrippa ab Agrippina, vt Claudius Iudæorum causam cognoscat, precibus obtinet.

Hedio & Ruffi. cap. 9. aliàs cap. 14.

Claudius Felix Iudææ Procurator.

An. mundi 4015. Anno Christo 53.

Drusilla Mariamme. Felix Drusillam à priore marito abducit.

que tetrarchia Lysaniæ fuerat. Chalcidem verò ei abstulit, cum iam dynasta illius fuisset quadriennio. His donationibus ornatus à Cæsare iuuenis collocauit Azizo Emesenorum Regi circumciso sororem Drusillam. Epiphanes enim Antiochi Regis filius recusauit eius nuptias, quòd mutata sententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariammen quoq; matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam ante desponsata fuerat: ex quibus nata est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multò post dimissa est ab Azizo ex causa huiusmodi. Felix cum esset Iudææ procurator, visa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum suum, Iudæum genere Cyprium, pro magno se gerentem ad eam misit, qui mulierem solicitaret, vt relicto priore marito ipsi nuberet, beatam fore polliceus si non fastidiret hominem illa malè cõsulta voleus euadere molestationes sororis Bernices, inuidentis sibi formæ præcellentiam, consensit calcata religione patria Felici nubere: natoq; ex hoc marito filio nomẽ Agrippæ imposuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Vesuuiani clade incendij tempore Titi Cæsaris, dicemus postea. Porrò Bernice post Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore vita in viduitate acta, cum

Polemoni Liciæ Regi in matrimoniũ collocatur Bernice.

spargeretur rumor cum fratre eam congredi, suasit Polemoni Regi Liciæ, vt circumcisus prius se duceret, rata sic se coarguturam mendacium. Nec recusauit Polemon inductus maximè mulieris diuitijs: id tamen coniugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam, vt fertur discedente ab eo Bernice: qui mox desertus ab vxore, & ipse Iudaicæ religionis desertor factus est. Eodemq; tempore etiam Mariamme dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter

An. mundi 4018. Anno Christo 56.

Mariamme Archelaum dedignata in Demetrij thalamum migrat.

Alexandrinos Iudæos, tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis post dicemus diligentius. Cæterum Claudius Cæsar exactis in imperio tredecim annis & octo mensibus, diebusq; viginti fato functus est, asseuerantibus quibusdam sublatum esse vxoris veneficio. huius mulieris pater fuit Germanicus imperatoris frater, maritus verò Domitius Ænobarbus vnus ex Romanis illustrioribus: post cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Messalinã ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauiæ nam Octauiam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima vxore sustulerat: quam Neroni collocauit. sic enim nomẽ priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus à patre acciperet successionem imperij, volensq; principatum suo filio quærere, procurata, vt fertur, morte Claudij, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Butrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem cõsalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum etiam veneno sustulit, nec multo post Agrippinam matrem suam ferro propalam, hanc illi gratiam non pro natiuitate solum referens, verumetiam quòd eius artibus ad imperium profectus sit. Occidit & vxorem Octauiam, multosq; viros illustrissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim qui res Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiam eius, vt bene de se meriti, veritatem

An. mundi 4019. Anno Christo 57.

Nero Tyrannus.

Pætina Claudij vxores.

Nero Imperator.

neglexerunt

neglexerunt: alij indulgentes suis odijs, tam impudentibus mendacijs in eius famam debacchati sunt, vt merito damnandi sint in historia. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto post nati nulla iusta de causa odisse poterant. sed istis veritatis contemptoribus liceat vt libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos vero quibus propositum est à veritate nusquã discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione virata.

An. mundi 4019. A Christo nat. 57.

Ergo ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, Regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis Regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoq; idem princeps partem Galilææ donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parere eius imperio: addita his & Iuliade trans Iordanem sita, agtoq; eius habitato vicis 14.

Hed, & Rufinus cap. 11. Aristobulus Herodis Regis Chalcidis filius.

Agrippæ ditio amplia-tur.

CAP. VI.

Gesta Felicis Iudææ præsidis.

CÆterum Iudææ res prolabebantur vsq; in deterius tota enim referta erat latronũ receptaculis, & magicis præstigiatoribus impetitiq; vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, Felix quotidie comprehensos afficiebat supplicijs: & in his Eleazarũ Dynæi filium qui non mediocrem latronum globum circa se habebat dolo viuum in potestatem suam redegit: data enim ei fide quòd nihil mali esset passurus, persuasit, vt ad se veniret. moxq; vinctum Romam transmisit. cumque odio prosequeretur Ionatham summum pontificem, vt admonitus ab eo sæpè de administrandis melius rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipsum recideret, ad cuius preces Cæsar hũc procuratorem miserat, rationem excogitauit, qua liberaretur ab eius molestis interpellationibus. Graue enim est nocendi cupidis, si admoneãtur crebrius. Qua de causa Felix amicum Ionathæ fidelissimum Doram Hierosolymitam genere induxit promissa pecunia, vt sicarios ipsi pontifici immitteret: quod ille in gratiã præsidis perfecit his artibus. Quidam quasi religionis ergò in vrbem ascenderunt sicis clam succincti sub vestibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris, quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia sicarij per singula festa ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conduct. pecunia, idq; non modo in reliquis vrbis partibus, sed in ipso templo etiam. nam & ibi nterdum ausi sunt cædes patrare, ac si nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas est credere Deum tanta impietate offensum auersatum esse Hierosolyma: temploq;, vt nõ amplius puro domicilio, Romanos induxisse purificaturos id flammis lustralibus: gentique: cum liberis simul & vxoribus seruitutis iugum imposuisse, quo castigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidẽ talibus infestabatur latrocinijs. Impostores autem & Magi, turbas illectas post se trahebant in solitudines, pollicentes se diuinitus ostensuros eis clarissima signa & prodigia:

Aliàs cap. 16. Felix latrones, Magos vulgiq; seductores supplicijs affecit.

Eleazarus Dynæi filius Romã missus.

Felix Ionathę insidiatur.

Laniena.

Impostores & Magi.

An. mundi 4019. *A Christo nat. 57.* Hed. & Rufinus cap. 12. Aliàs cap. 17. Pseudopropheta ex Ægypto Iudæos in Olineti monte prodit.

digia: persuasaq; multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore quidam ex Ægypto venit Hierosolyma vatem se esse profitens & plebi suadens, vt secuta se in montem Olineti ascenderet, qui è regione vrbis ad quintum abest stadium; illic enim visuros suo iussu cadere Hierosolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma sumere stipatusq; multis equitibus ac peditibus erumpens in uadit turbam seductam ab Ægyptio: quorum quadringentis occisis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipse pugna elapsus disparuit. Post hæc latrones rursum ad rebelliandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non assentientium vicos direptos absumebant incendijs. Apud Cæsaream quoq; inter Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta est. nam Iudæi potiore conditione volebant esse, quòd vrbis eius conditor Herodes Rex fuerit Iudæus genere. id Syri non inficiebantur quidem, sed aiebant vrbẽ turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iudæum habitasse inibi. Quæ res post peruenit ad cognitionem præsidũ, correptisq; ex vtraq; parte tumultus autoribus afficerunt eos verberibus, atq; hoc modo seditionem compresserunt aliquandiu. rursum enim oppidani Iudæi freti diuitijs per contumeliam Syros lacessebant conuicio. qui tamẽ inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eò quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Iudæos conuicia. deinde ad lapides ventum est, ita vt multi vtrinq; vel sauciarentur vel caderẽt. penes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem, vt vidit cõtentionem progressam vsq; ad belli speciem, prosiliens rogabat Iudæos, vt desinerent: quibus non parentibus immisit armatos milites: multisq; cæsis, plures captiuos fecit: & multas eorũ domos diuitijs refertas in prædam concessit militibus. Iudæorũ verò honoratiores ac modestiores sibiipsis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parceretq; iam & respitcendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa Rex summũ Sacerdotium Ismaeli contulit Phabei filio: & ipsi summi pontifices dissidere cœperunt à sacerdotibus & primatibus Hierosolymitanorum ciuium, singulique incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, conflictantesq; inter se mutuis certabant conuicijs & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante vrbe magistratibus. In tantum autem exarsit summotum pontificum impudentia, vt auderent seruos suos in areas mittere, qui auferrent debitas Sacerdotibus decimas, aliquotq; pauperiores è sacerdotum ordine alimentorũ inopia fame deficerent. Tãto plus tum pollebat violentia seditiosorum quàm iustitia.

Ismael Phabei filius Pontifex. Pontificum cum Sacerdotibus dissidium.

CAP. VII.

De Procuratore Porcio Festo, & de sicarijs.

Alias cap. 19. Felix accusatur.

CÆterum postquàm Felici successor Porcius Festus à Nerone missus est, primores Iudæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi. dedissetq; omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat apud principem.

Cæsarien.

Cæsarienſium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epiſtolis ſcribendis præerat, magna pecunia corruperunt, vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facile obtinuit. ex his literis poſtea ciuitatum noſtrarum omniũ cauſæ ortæ ſunt Iudæi enim Cæſarienſes vbi cognouerunt, quæ ſcripta ſunt, magis etiam perſtabant in ſeditionibus, donec initium belli conflatum eſt. Cum autem veniſſet in Iudæam Feſtus, offendit totam afflictam à latronibus vicos paſſim populantibus. quorum ferociſſimi appellati ſicarij tunc ad maximum numerum excreuerant, vtentes gladiolis inſtar acinacus Perſici, incuruis quales ſicas Romani nominant, vnde latronibus ipſis cognomen eſt inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictũ eſt, feſtis diebus admixti turbæ vndiq; in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negocio quotquot collibuiſſet tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptos ij; tradebant incendio. Feſtus autem equeſtres & pedeſtres copias miſit cõtra quendam impoſtorem magnum, qui homines poſt ſe trahebat in ſolitudinem, deceptos vanis promiſſis, quaſi ope eius incolumes euaſuri eſſent è malis omnibus. hi vniuerſi vna cum ſeductore ab immiſſis militibus oppreſſi ſunt. Eodem tempore Agrippa Rex exſtruxit inſigni amplitudine domũ prope porticum in regia Hieroſolymitana quæ Aſſamonæorum fuerat, ſitam in edito loco vnde amœniſſimus proſpectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis Rex cupidus è cubiculo ſpectabat quicquid circa templum fieret. id vbi viderunt Hieroſolymitani proceres tulerunt indigniſſimè neq; enim leges noſtræ concedũt ſpectari quid agatur in templo, præſertim ſacrificia. quamobrem altum parietem excitauerunt ſupra exhedram, quæ erat in interiore templo verſa ad ſolem occiduum. hæc non ſolum Regij triclinij proſpectum arcebat oppoſita, verumetiam occidentalis extra templum ſitæ porticus, vbi feſtis diebus Romani ſtationes habebant ad templi cuſtodiam, quo facto tam Rex offenſus eſt, quam Feſtus præſes prouinciæ. qui etiam iuſſit parietem dirui. ciues autem rogauerũt, vt liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes ſe poſſe viuere, ſi quid demoliretur de templi ædificijs. quo impetrato miſerunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Iſmaelem ſummum pontificem, & Chelciam cuſtodem ſacri arcarij. Qui audita legatione non ſolum ignouit, ſed permiſit etiam ſic manere parietem, gratificatus in hoc vxori ſuæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permiſit, Chelciam verò & Iſmaelem apud ſe detinuit tanquam obſides. Id poſtquam Agrippa reſciuit, pontificatum detulit Iolepho cognomine Cabi, Simonis quondam ſummi Pont. filio.

Anno mundi 4020. A Chriſto nat. 58

Hed. & Ruffinus cap. 14.

Seditio Iudæorum. Sicarij.

Feſtus impoſtorem magum cum aſſeclis opprimit.

Hed. & Ruffinus cap. 15. Aliàs cap. 20.

Domus ab Agrippa exſtructa proſpectu priuatur à Iudæis.

Ioſephus Cabi Simonis filius Pontifex.

CAP. VIII.

De Procuratore Albino.

CÆſar autem de Feſti morte accepto nuncio, Albinum in Iudæam miſit præſidẽ. Rex verò Ioſepho, iuſſo priuatam vitam agere, Sacerdotium eius dedit Anani filio, & ipſi vocato Anano eodem quo patre nomine

Albinus Iudææ Procurator.

Anno mun *di 4025. A Christo nat. 63.*

Ananus, Anani filius, Pontifex.

Anan⁹ quinque filios summi Dei Pōtificio potitos habet Hegesippus & Ruffinus cap 16. Aliàs cap. 24.

Iacobus frater Domini lapidatur.

Anan⁹ apud Albinum accusatus.

Iesus Damnei Ananio Pontifici succedit.

Sacerdotum decimas vi quidam auferunt.

An. mundi 4026. A Christo nat. 64.

Latrones Ananiæ cognatos captant.

Cæsarea Philippi ab Agrippa Neronias appellata.

Beritij ab Agrippa multis donis affecti.

ter nomine. Seniorem istum Ananum aiunt fuisse omniū felicissimum, vt qui filios habuerit quinq; omnes potitos summi Dei pōtificio, cum ipse ipse ad felicitatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antè summorum pontificum contigerat. Iunior autē Ananus, is quem nūc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, quod hominum genus apud Iudæos in iudicando est seueriſſimum, vt antè docuimus. Talis igitur cum esset, tempus opportunum se nactū ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutumq; coram eo fratrem Iesu Christi, Iacobum nomine, & vnà quosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missisq; ad Regem clàm nuncijs rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret. nam ne nunc quidem rectè egisse. Quidā etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius cōsensu aduocare concilium. horū verbis ille persuasus iracunde scripsit pontifici, daturū sibi pœnas minitans & Agrippa Rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnei filio concessit. Albinus porro, vt venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis sicarijs. Ananias autem pontifex indies apud populū celebrior fiebat & carior, honorabaturq; ob liberalitatem ab omnibus: quotidieq; Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoq; obeuntes areas vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoq; pontifices faciebant similia, nemine valēte compescere: multiq; sacerdotum quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarij die festo, qui tum superuenerat noctu vrbem ingressi viuum ceperunt scribam ducis Eleazari, is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt ad Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si pater Albino persuaderet, vt ex eorum numero decem captiuos solueret. tum Ananias vrgēte necessitate ab Albino impetrauit quæ latrones illi postulauerant, id quod maiorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliquam artem comminiscebantur, qua ex Ananiæ cognatis quempiam intercipe-rent, nec prius dimittebant quàm è suis aliquot reciperent: auctiq; denuo magno numero & recepta audacia, totam eam regionem vastabāt. Hoc tempore Agrippa Rex prolatis pomœrijs Cæsareæ quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios impendijs magnis exædificatū ornauit spectaculis annuis, assignata in eum vsum ingenti vi pecuniæ. Frumentū enim donauit ei populo, & oleum viritim distribuit: totamq; eam vrbem pr-nauit statuis passim dispositis atq; expressis ad antiqua ciatorum artificum archetypa imaginibus: & omnia pene sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnā sibi apud subditos parauit inuidiam, quod suos spolians externam vrbem excoleret. eodē Rege iubente Iesus Gamalielis filius in summo Pontificatu successit Iesu Damnei filio non libenter sibi cedenti, vnde natum est inter vtrumq; dissidiū. adscitis enim globis audaciū iuuenū sæpè à conuicijs prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatib, largitione plurimos

plurimos sibi reconcilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores prompt issimi. atq; ex illo maxime tempore labare cœpit nostra Respubl. & indies in deterius ruere. Porrò Albinus audito Gessium Florum sibi successurum venire, videri volēs gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifestè capitali culpa, iussit interimi: reliquos qui leuioribus de causis coniecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium post alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito Rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vsum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neq; frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, vt deposito priore habitu, lineum vt voluerunt sumerēt. Aliam etiam eiusdem tribus partem addictam templi ministeriis, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos edisscere: quæ omnia fiebant contra institutum legis patriæ, nunquam violatæ absque piaculo. Iam absolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cum videret esse in ocio circiter octodecim opificum millia, solitorū hactenus in templo ex operarum mercedibus victum quærere, nolensq; sacram pecuniam repositam habere, ne quando præda Romanis fieret, simulque opificibus inde prouisum cupiēs: quod vel vna hora operato statim merces repræsentaretur: suasit Regi vt orientalem instauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: eratq; cuiusq; saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo: opus Solomonis Regis qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudiæ Cæs. fabricam templi commiserat, reputans quodcunq; opus demoliri facile, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed vrbem candido saxo consternere si liberet nō vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio Pontificatum abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo Pontifice Iudaicum bellum habuit initium.

Conueniens videtur præsenti historiæ narrare de Pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotiū gessisse fertur Mosis germanus Aaron Pontifex: quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei Pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel Regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsque Phanasum, quem belli tempore seditiosi declarauerunt Pontificem, LXXXIII. numero, horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore quo primum in deserto Moses erexit Deo tabernaculum, vsque dum in Iudæam ventum est, vbi Deo templum ædificauit Rex Solomon. nam à principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viuentibus etiā subrogari cœperunt alij. Itaq; hi XIII.

An. mundi 4026. Ante nat. Christ. 64

Ananias, Costobarus & Saul⁹ ad ſpoliandos infirmiores prōptissimi. Hed. & Rufinus cap. 17. aliàs 22.

Albinus vinctos interimit.

Leuiticæ tribus hominibus Agrippa lineæ stolæ vsum decernit.

Templi ministris Agrippa hymnos sacros canere permittit.

Iudaicus populus Regi vt orientalem instauraret porticū, suadet.

Matthias Theophili filius Pontifex Hed. & Rufin. cap. 18.

Pontificū in populo Iudaico numerus & ordo.

Aaron eiusque progenies.

An. mundi 4026. Ante nat. Christ. 64.

Pontifices in vniuersum octuaginta tres.

cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, per cõtinuatas successiones hoc honore potiti sunt: sub his primò penes optimates administratio fuit Reipublicæ post ad monarchas, postremò ad Reges transiit. ex quo autem die patres nostri ductu Mosis Ægyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomone Rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos Pontifices alij XVIII. secuti sunt à tempore Solomonis Regis sibi succedentes vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum Rex contra nostram vrbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Iotedecum quoque Pontificem illò abduxit. horum Pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem. Rempublicam Iudæorum gubernantibus Regibus, post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persarum Rex dimissis Babylone Iudæis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuo condere, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posteri quindecim vniuersi vsque ad Regem Antiochum Eupatora statum Reipub. populärem rexerunt per annos CCCCXIIII. Cæterùm iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit & sacerdotio, reputsoque à successione eius filio, Iacimum constituit summum Pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ Pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, persuasit eis vt in Heliopolitica præfectura Deo templum instar Hierosolymitani extruerent, seq; illic Pontificem constituerent: de quo templo iæpè aliàs diximus. Iacimus autem triennio in Pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine Pontifice mansit ciuitas. Dein postquam Assamonæorum familiæ Principatus nostræ gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Ionathan creauerunt summum Pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, frater eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. cum cum per vnum & triginta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tàm regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primum diademate vnum annum vtraq; dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens Pontificatui cum viginti septem annis præfuisset rebus Iudaicis moriens Alexandræ vxori permisit deligendi Pontificis arbitrium. illa Hyrcano id addixit, exactoque in regia potestate nouennio è viuis excessit; quo toto tempore Hyrcanus eius filius Pontificatum tenuit. nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victum Pontificem ad priuatã vitam redegit, & sibi ipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotium: exactisque in vtraq; dignitate tribus annis & totidem mensibus, cum superueniens Pompeius vi cepisset Hierosolyma, à victore vinctus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in Pontificatum, principatum quoq; suæ gentis accepit, sed absq; diademate: præterq; priores illos nouem, per alios XXIIII. annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos compleros Barzaphrnes & Pacorus dinastæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eoque viuo abducto Aristobuli filium Anti-

gonum

gonum Regem constituunt: qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Sosio, apud Antiochiam iussu Antonij dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Asamonæo genere creauit Pontifices, sed eum honorem quibuslibet ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absque vno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariammes suæ vxoris fratrem, ob fauorem populi & Hyrcani sui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illum essent propensiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piscina vt suprà diximus: neque postea vlli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis Pontificibus Archelaus eius filius, & Romani qui post illum cum potestate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur qui ab Herodis principatu vsq; in diem qua templum & vrbs, incendente Tito, conflagrauit, Pontificatum gesserunt, in vniuersum numero viginti octo: tempusq; eorum sacerdotij centum anni & septem insuper: quorum aliqui sub Herode fuerunt & Archelao huius filio: defunctis autem his penes optimates fuit Reipub. collocatis in eius fastigio Pontificibus: de quibus hactenus dixisse sufficit.

An. mundi 4026. A nat. Christi. 64.

Aristobulus ab Herode interfectus, suprà lib. 15. cap. 3.

CAP. IX.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudeos affecerit iniurijs, vt coacti sint arma sumere.

GESsius autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos repleuit calamitatibus. is Clazomenius erat genere, adduxitque secum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam vt Poppeæ Augustæ amicam, Iudææ administrationem impetrauerat. adeò verò potestate violenter abusus est, vt Albinum Iudæi desiderarẽt quasi beneficum. nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens: Florus contrà quasi ad ostentandam missus maliciam, publicè trahebat nostræ gentis iniurias, nihil sibi ad summam in rapinis & supplicijs iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis vnquam lucris sariabilis, vndecunq; parua æquè captãs ac magna, vt etiam latronũ esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant securi de incolumitate, quam ab eo redimebant decisis prædarum partibus: adeoque nullus erat iniuriarum vel modus vel finis, vt miseri Iudæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerentur laribus relictis & patrijs ceremonijs ad exteros fugere, iudicantes vbiuis etiam apud barbaros se viuere posse commodius. Et quid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel vniuersos quàm paulatim perdere. Itaque secundo anno postquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum est: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exactè cognoscere poterunt qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudaico. atque hic, dicẽdi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodeci-

Gessius Florus Iudææ procurator. *An. mundi 4028. A nat. Christi. 66.*

Gessius Florus peior Albino. *Anno mundi 4030. A nat. Christi. 68.*

Florus belli Iudaici causa.

Initiũ belli Iudaici.

Antiq. Iudaicarum epilogus.

An. mundi 4030. *Ant. nat. Christ.* 68.

duodecimum: quæq; per tot secula Iudæis vel in Ægypto obuenerunt vel in Palæstina cæteroq; Syria, tũ quas clades ab Assyriis & Babyloniis accepimus, quoue modo tractati simus à Persis & Macedonibus, & postremo à Romano populo. his enim omnibus accurate descriptis etiam Pontificum successiones recensuimus continuatas per annorum duo millia. pari diligentia Regum quoque res ordine tradidimus, & status Reipublicæ monarcharumq; potentiam. per omnia tecum autoritatem sacrorum voluminum, ita vt à principio sumus polliciti ausimque adhuc fidem. Quòd nemo alius scriptor, Iudæus, externúsve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribuliũ meorum confessione disciplinas patrias egregiè calleo, Græcanicæ quoque literaturæ nõ sine profectu dedi operam, quamuis exquisitam pronunciandi rationem assequi per patriam consuetudinem non licuit. nostri enim homines non suspiciunt eos qui multas perdidicerunt linguas, quod studium profanum apud eos habetur & seruis commune cum ingenuis. solos autem sapientes suo suffragio pronunciant, qui legis & sacrarum literarum tantam assecuti sunt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua in re cum multi collocarint operam, vix vni successit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortasis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere gestisq; per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc supersunt qui vel attestari possunt vel coarguere: atq; ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehensa viginti voluminibus, versuum verò sexaginta millibus. Quòd si Deus concesserit, compendio rursum referam belli casus & quæ notitium annum Principatus Domitiani Cæsaris, ætatis verò meæ sextum & quinquagesimum. Promisi etiam scripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, quas habent de Deo eiusque essentia, & de legibus, quare per eas alia licear nobis facere, alia non licear.

Iosephus Hebraicæ & Græcanicæ literaturæ peritus.

Hoc volumẽ scriptum est anno mundi 4057. à nato Christo 95.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

INDEX RE
RVM ET VERBORVM IN
HOC FLAVII IOSEPHI OPERE
memorabilium fideliſsimus ac locupletiſsimus.

A.

AARON mortuus. fol. 47
Aaronis virga germinat. 46
Aaronis filij. 38
Aaroni Moſis fratri ſacerdotium confertur à Deo. 37
Ab Athenienſibus honor Hyrcano habitus. 204
Abraham Lothum captum cum Sodomitis reducit. 9
Abrahamus primus verbi diuini concionator. 8
Abrahamus egregi⁹ Aſtronomus. ibi.
Abrahamus Ægyptios religionem docuit & artes. ibid.
Abraham moritur ætatis anno 175. 16
Abrahami obedientia. 11
Abraha. Deus ꝓgeniē eius malos vicinos in Ægypto habiturā ꝓnunciat. 9
Abaneth. 36
Abel à Cain interfectus. 3
Abdagaſus Aſinæū interficere vult, ꝙ Artabanus permittere recuſat. 273
Abdon Iudex. 67
Abdemonus. 451
Ab Apione quædam valdè frigidè cōſcripta. 460
Abiæ ad Hebræos oratio, qua deſertionem & impietatēeis exprobrat. 119
Abenerus Neri filius Sauli filiū Iebothum populi Regē conſtituit. 89
Abenerus contra Iudæ tribum copias educit, cui Ioabus eum vniuerſo Dauidis exercitu occurrit. 89
Abenerus apud ſeniores populi, præfectoſq; militiæ, vt ad Dauidem deſciſcerent, loquitur. 90
Abenerus à Dauide comiter exceptus, amicè dimittitur. ibid.
Abenerus ad Dauidem in Hebronem mittit legatos, qui ſuo nomine fœdus cum eo ferirent. ibid.
Abenerus in fugam conuerſus, Aſael trucidat. ibid.
Abeſalom⁹ ſororē Thamarā ſolatur. 97
Abeſalomus vindictæ opportunitatē exſpectat. ibid.
Abeſalomus patrē ac fratres ad ſolennē conuiuiū inuitat, & Ammonem vino ſepultum trucidari curat. ibi.
Abeſalomus reductus patris Dauidis conſpectum deuitare iubetur. ibi.
Abeſalomus patris ſui affectat regnū aſtutè ſatis & callidè. 98
Abeſalomus Rex ab vniuerſis ſalutatur. ibid.
Abeſalomus Iordanem traijcit. 99
Abeſalō callidè ꝑ mulierē à Ioabo ſubornatā reuocatur Hieroſolyma. 97
Abeſalomi Hieroſol. nati liberi. ibi.
Abeſalomi columna marmorea. 100
Abias cōtra Ieroboamum exercitum colligit. 119
Abias victoria potitur. ibi.
Abigæa Nabali vxor muneribus Dauidem placat. 85
Abiathar man⁹ Sauli elapſus, Dauidi patris & ſacerdotū nūciat cædē. 83
Abiatharus ſacerdotali honore priuatur. 107
Abilamarodochus Iechoniam è vinculis dimittit. 148
Abimelechus 79. fratres interficit. 66
Abimelechus Thebas capit. 67
Abimelech. in Sicimitas mouet. 66
Abimel. Iſacū inuidia mor⁹ expellit. 12
Abimel, amicitiā renouat cū Iſaco. 13.

Abimelech amore Saræ captus. 10
Abimelechū mulier ferit, & armiger eum occidit. 67
Abimelechum Sicimitæ expellunt. 66
Abiſæus. 103
Acerræ. 111
Achas quintus ex fratribus antequam protrahi iuberetur, in medium prorumpit. 478
Achab. & Ioſaphat. in Syros mouēt. 124
Achab. in p̄lio vulnerat⁹, moritur. 125
Achabus ob dimiſſum ab ipſo Adadū taxatur. 123
Achabus in gratiā recepto Adado fœdus cum eo facit. 123
Achabus Eliam quærit. 121
Achabi 70 liberi Samarię trucidati. 132
Achabi pœnitentia. 122
Achabi cruorem canes iuxta Eliæ prædictionem lambunt. 125
Achabū Elias impietatis accuſat. 121
Achazes aurū & argentū rēpli, Damaſcum Aſſyriorum Regi defert. 136
Achazes Syrorum Deos, tēplo Hieroſolymorum clauſo colit. 136
Achazæ impietas. ibid.
Achazæ mors. 137
Achor quædā ex præda contra Dei mādatum abſcondit. 58
Achor ſorte dep̄hēditur & punitur. ibi.
Achia prophēta Hieroboamum decem tribuum Regē futurū oſtendit. 115
Achimelechi proditionis à Saulo inſimulati apologia. 83
Achitophel Abeſalomo vt cū paternis pellicib. cōgrederetur ſuadet. 98
Achitophelis cōſilio ſuadentis Dauidē bello proſequendum Chuſim ſe opponit. 99
Achitophel, ſuo conſilio exploſo, laqꝰ ſibi vitam finit. ibid.
Achitophel ad Abeſalomū deficit, cui⁹ cōſilia ne ſuccedât, Dauid p̄catur. 98
Acmes literæ ad Antipatrum. 251
Accuſatio & epiſtolæ tallæ legatorum contra Ioſephum. 306
Adar, Martius. 56
Adadus Damaſci & Syrorū Rex à Dauide prælio vincitur. 94
Adamus iram Dei deprecatur. 3
Adami & Euæ lapſus. ibi.
Adami pœna. ibi.
Adami ætas 930. anni. 4
Adamum Deus alloquitur. 3
Aderus Solomoni infenſus. 115
Aderus in Ægyptum profugit. ibid.
Aderus Pharaonem vt ſibi in patriam reuerti permittat, orat. ibid.
Aderus in Idumæam reuertitur, inde in Syriam ſe confert. ibid.
Ad mortem nati ſumus, eamq; fugere ne fortiſſimi quidem poſſunt. 446
Ad Alexandrum ſex millia hominum confluunt. 195
Ad Lothum angeli diuertunt. 10
Ad Manethonis de Moyſe maledicta reſponſio. 458
Ad Deū reſpiciētib eiq; vim fidētibus pietatis fructꝰ integer manet. 289
Ad Anilæū ingēs p̄ditorum hominum multitudo confluit, qui Babylonios inuadunt. 274
Adhortatio ad contēnendam mortē, à tempore & rei ſtatu deſumpta. 445
Adhortatio ad cōſiderationē auxilij & beneficij Dei Iſraelitis exhibiti. 76
Adhortatio ad libertatē tuendā. 280
Adiabenorū magnates cū Abia Arabū rege cōtra Izatē fœdus faciunt. 290
Adiutores Solomonis in templo exædificando. 104
Adonias cū Abiſace coniugium expetit. 107
Adonias interficitur. ibid.
Adonias ex conuiuio ſe proripiens ad altaris cornua confugit. 105
Adonias affectat regnum. 104
Adulterij leges & Zelotypiæ. 40
Adulteræ accuſatio contra Ioſephū. 18
Agar Saram contemnit. 9
Agatharchid de Iudęis teſtimonū. 459
Agrippa ad Flaccum Syriæ Præſidem ſe confert. 266
Agrippa quàm Herodes Iudæis magis fauet. 285
Agrippa per Marſyam à Proto pecuniā mutuatur. 267
Agrippa dum Herennius Capitō pecuniam ab eo extorquet noctu Alexandriam nauigat. ibid.

Agrippa cum alijs aliquot ad Claudium mittitur. 283
Agrippa Hierosolymis Hecatombem immolat. 132
Agrippa ab Agrippina, vt Claudius ludæorum causas cognoscat, precibus obtinet. 292
Agrippa senatui suam tententiam exponit. 283
Agrippa Fortunatum libertum cum muneribus & literis contra Herodē ad Imperatorem mittit. 270
Agrippa à Lesbo digressus. 234
Agrippa ab Antonia Germanici & Claudij matre trecenta millia mutuo petit. 267
Agrippa Iudæis ædium tributum remittit. 285
Agrippa Agrippæ filius. 287
Agrippa Marso Syriæ Præsidi dū quinque reges ad se venientes discedere iubet, infensus. 286
Agrippa in theatro Deus cōsalutatur, Bubonē videt, & vt Germanus prædixerat, quinto die moritur. 286
Agrippa quamdiu vixerit & regnauerit. ibid.
Agrippa domum præaltā exstruit vnde cuncta quæ circa templum fierēt cōtemplari poterat: Iudæi altiorem parietem excitant qui regis prospectum arcet, & apud Neronem Poppeæ precibus illum illæsum impetrant. 294
Agrippa Tiberiade habitat. 266
Agrippa in Italiam Puteolis, inde ad Tiberium Cæsarem peruenit. 267
Agrippa ad audiendum Eutychum instat, quo facto propter verba quædā ei vincula sunt iniecta. 268
Agrippa Alexandriæ pecuniam mutuatur. 267
Agrippa Iudæorum immunitatem cōfirmat. 233
Agrippa Berytiam ciuitatem eximijs ornamentis honorat. 286
Agrippa terrestri itinere Ephesum peruenit. 232
Agrippa in Asiam missus. 228
Agrippa sex mens. in custodia seruat⁹. 268
Agrippa in suū regnum nauigat. 269
Agrippa Romæ degens ob libertatem immodicam ad inopiam redactus. 266
Agrippa Hierosolymorum muros permunit. 285
Agrippæ ditio ampliatur. 293
Agrippæ Herodes Antipatrum Romā ducendum tradit. 233
Agrippæ Germanus quidam fortunā florentem & vitæ terminum prædicit. 268
Agrippæ liberi superstites. 286
Agrippam Herodes apud Sinopen Pōticam vrbem offendit, & ab eo honorifice excipitur. 232
Agrippam Caius Tetrarchiæ regem constituit. 269
Agrippina Messalina & Pætina Claudij vxores. 292
Agrippium. 332
Aggæus & Zacharias prophetæ. 154
Ain expugnata atq; combusta. 58
Albinus Iudææ procurator. 294
Alcimus siue Iacimus pontifex. 178
Alcimus pontifex cum perfugis Iudā apud Demetrium accusat. 176
Alcimus popularem auram sibi concilians, eos qui sunt Iudæ partium occidit. ibid.
Alcimus Iudam apud Demetrium accusat. ibid.
Alcimus Pontifex mortuus. 179
Alexander in templo Hierosoly: sacrificans, vaticinio de ipso Danielis ostenso maximam Iudæis libertatem concedit. 162
Alexander Aristobuli filius cōtra Hyrcanum magnā manū cōgregat. 319
Alexander & Aristobulus crebrò matrem implorant, id quod Herodis animum succendit. 334
Alexander Herodi parenti Eunuchus corrumpit, & quod regni sit futurus successor prædicat. 335
Alexander ad DCCC. crucibus suffigi & in eorundem cōspectu vxores & liberos trucidari iubet. 195
Alexander Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenit. ibid.

Alexander in vinculis quatuor libros aduersus inimicos conscribit. 335
Alexander Ptolemæo, vt Zoilum tolleret persuadet. 193
Alexander. 462
Alexander quartano febrium recursu fatigatur. 317
Alexander suo & fratris nomine parentis accusationem diluit. 235
Alexander Hierosolyma obsidere volens, pontificem obuiam euntē honorifice excipit, ob visionem eodē habitu ante oblatam. 162
Alexander cum Demetrio armis decernit, cunctosq; conductitios milites amittit. 195
Alexander & Aristobulus omnes lachrimis etiam parentem accusatorē ad misericordiā commouent. 235
Alexāder à Iudæis bello petitus, potētissimos eorum in Bethoma oppugnat. 195
Alexander coniugi quomodo secure regnare possit, ostendit. 196
Alexander Aristobuli filius ad defectionem Iudæos iterū reducit. 320
Alexander Polyhistor. 11
Alexander & Aristobulus à Salome ac Pherora ad conuicia illecti, apud Herodem traducuntur. 233
Alexander obiecta crimina nō inficiatur, sed per scripturā parēti structas insidias fatetur, quarum Pheroras, Salome, Ptolemæus, & alij regis fidelissimi participes essent. 241
Alexander per sex annos quinquaginta millia Iudæorum interfecit. 316
Alexander ad Præfectum arcis Alexādrij, vt se reciperet, scribit. 243
Alexander Herodi quod ad Archelaū discedere decreuit, fatetur. ibid.
Alexander victoriam ab Theodoro amittit. 316
Alexander 100000. peditum & 1500. equitum congregat. 320
Alexander Ionathan in suas partes traducere conatur pōtificatum deferendo. 182
Alexander Aristobuli filius principatum inuadit. 202
Alexander Antiochi Epiphanis filius. in Syriam veniens, Ptolemaidem occupat. 182
Alexander rex Syriæ Cleopatrā Philometoris filiam ducit. 183
Alexander & Aristobulus in quibus peccauerint. 245
Alexander ad Ptolemaidem exercitū ducit, eamq; oppugnat. 193
Alexander in conflictu cum Antiocho Grypho cæsus. 191
Alexander alterum fratrum interficit, alterum in honore habet. 193
Alexander à Gabinio victus. 202
Alexander dona Ionathæ mittit. 184
Alexander post obitum Philippi Macedonum rex 161
Alexander cū hostib. prælio decertat, & sex millia militum amittit. 320
Alexander ab armis requiescit. 317
Alexand. & Aristob. Sebastæ strangulati in Alexandriū sepeliuntur. 245
Alexander cū Obada Rege Arabū cōgressus totum exercitū amittit. 316
Alexander Arabiæ & Amathunti castello bellum infert, illudq; captum funditus eruit. ibid.
Alexander Lysimachus Alabarcha. 248
Alexandri & Aristobuli impatientia. 283
Alexandri victi in Arabiam fuga, & cædes. 185
Alexandri cum Demetrio pugna & victoria. 183
Alexandri copias Arabum Rex in fugam vertit, maximamq; partē trucidat. 317
Alexandræ familiæ magnum infortunium incurrit. 197
Alexandri morbus. 195
Alexandri mors. 196
Alexandrum quidam quod Romam contra parentem ad amicos literas miserit, accusat. 240
Alexandrum filiū Herodes timet. 335
Alexandrum, Aristobuli fratrem Regina Regem constituit, qui è vestigio crudeliter agit. 316
Alexandra Pharisæis vltro pāret. 317

INDEX.

Alexandra, Alexandri coniunx pietatis opinione principatum obtinet, ibidem.
Alexandra Herodi suspecta obseruatur. 217
Alexandra in Ægyptũ aufugere cogitat, insidiæ veto Herodi patefiũt. ib.
Alexandra sese excusat & Herodi reconciliatur, dum Pontificatum filio promittit. ibid.
Alexandra Iudæis castellorum custodiam credit. 196
Alexandra, Herode absente, vrbis arces in suam potestatem redigere conatur. 225
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli Regis filij, Cleopatrę vt Pontificatum filio suo petat ab Antonio scribit. 216
Alexandra Hyrcanum patrem solicitat, & vt à Malcho tutelam petereț, monet. 222
Alexandra moritur, & Hyrcanum regni successorem constituit. 318
Alexandra Cleopatræ Herodis insidias, & filij miserabilem interitum, indicat. 217
Alexandra interfecta. 225
Alexandra Damascum nulla re memorabili gesta, capit. 317
Alexandra indecore se filiæ crimini non conscium vult ostendere. 224
Alexandriũ & alia castella diruta. 202
Alexandri mater. 202
Alexandrię pars ora maritima. 461
Alani Mediam terrãm prædandi causa persuadent. 442
Allus Cæsaris libertus Agrippæ mutuo dat pecuniam. 267
Altare & vasa ad illud pertinentia. 111
Altare æreum. ibid.
Altitudo, longitudo, & latitudo templi. 110
Amalecita Dauidi Regem Saulum cæsum nunciat; & eius cædis argumenta armillas aureas & insigne regium affert. 89
Amalecitæ mouent in Israelitas. 32
Amalecitarum rex Samuelis iussu interficitur. 79
Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicelia, prædam abegerũt. 97
Amalecitas internecione delendos prædictio. 32
Amalecitas plectendos. 55
Amalecitas fundunt fugantęq; Israelitæ. 32
Aman ab omnibus, exceptis Iudæis, adoratur. 158
Aman odio & consilijs eius in Iudæos in conuiuio patefactis, suspenditur. 160
Amor multitudinis erga Iosephum. 306
Amos rex Iudæ impius. 142
Ammanitarum spolia. 126
Amnon morbum simulans, patrẽ vt sororem ad se mittat, petit. 97
Amnon sorori vt sui copiam faceret, suadet. ibid.
Amnon sororem reluctantẽ per vim opprimit, mox exosam & fastiditã extrudit. ibid.
Amnon Dauidis filius, Thamarã Absolonis sororem deperiens, in morbum incidit. 96
Amanis facultates Mardochæo dantur. 160
Antonius & Cæsar cum Herode in Capitolium ascendunt. 215
Amanis in Mardochæum odium. 159
Ammanitæ exterorum societate mercede impetrata in Dauidem copias parant. 94
Ammanitæ & confœderati seipsos inuicem trucidant. 126
Amplitudo Iudææ. 455
Ampliatio regni Israelitici. 134
Amarinus Rex Israeliticus. 120
Amarames futurus Mosis parens Deum orat pro Hebræis. 24
Amarinus moritur, eiq; Achabus filius in regno succedit. 129
Amoræos Hebræi fundunt fugantque. 47
Amoræorum terræ situs. ibid.
Amasias à propheta propter Idololatriam reprehenditur. 134
Amasias Rex Hierosolymitanus. 135

Amasia ab Israelitarum Rege captus: Hierosolyma diruta & templū spoliatum. 134
Amasię Hierosolymorum Regis in Ioam Israelitarū Regē expeditio. 134
Amasiæ de Idumæis victoria. ibid.
Amasiæ cædes. ibid.
Amathus diruta. 194
Amathenorum Rex Dauidis societatem petit. 94
Ananias Nebedæi filius, Camydæ pōtifici succedit. 291
Ananias Costobarus & Saulus ad spoliandos infirmiores prōptissimi. 295
Ananias vnus ex legatis, vir malus & maleficus. 306
Ananias, Ananus, Cumanus, Celer alijq; nonnulli Romam missi. 292
Ananus apud Albinum accusatus. 294
Ananus quinq; filios summi Dei pontificio potitos habet. ibid.
Ananus Sethi filius in Ioazari pontificis locum surrogatus. 262
Ananelo Herodes dat summum sacerdotium. 216
Ananelo Herodes pontificatum abrogat. 217
Anna Helcanæ vxor liberos à Deo petit. 70
Anaxagoras. 470
Anchus secum Dauidem contra Hebræos educit, qui à Palæstinorū Ducibus reprobatur. 87
Anchus Dauidem remittit. ibid.
Anchus Dauidem cum sexcentorum cohorte euocat. 86
Ancillas ingenui non ducant. 53
Angelus Dei occurrit Agar. 10
Angeli Abrahamo filium nasciturum nunciant, & delendos Sodomitas. ibidem.
Anni ætatis & regiminis, item virtutes & diuitiæ Dauidis. 105
Annibas supplicio affectus: Amaramus & Eleazarus in exiliū missi. 288
Anilæus ob vxoris Idololatriam à Iudæis obiurgatus quendam confodit. 274
Anilæus in Mithridatis vicos cum exercitu impetum facit, eumq; noctu opprimit, & captū secū abducit. ib.
Anilæus Parthorum Ducem trucidat eiusq; vxorem ducit. 373
Anilæus à Mithridate fugatus. 274
Anilæum Babylonij ad supplicium deposcunt, qui oppressus interficitur. ibidem.
Anima mortali corpore vincta. 445
Animus Herodis hypocriticus. 217
Annius Minucianus. 276
Annius Rufus Iudææ præses. 262
Annonæ caritas in Ægypto. 23
Annonæ caritas principatu Claudij. 43
Annus iobelus. 41
Ananus apud Albinum accusatus.
Antigonus auriculas Hyrcani dentibus truncat. 325
Antigonus Aristobuli filius ab Herode fugatus. 323
Antigonus Massadam obtinet. 325
Antigonus Parthis, si ab Hyrcano in illum regnum transferrent pecuniam pollicetur. 209
Antigonus quosdam qui Herodianos frumentatores per insidias interciperent mittit. 212
Antigonus apud Aristobulum falsò accusatus. 192
Antigonus à Parthis in Iudæam reductus Hyrcano nem regnū restitueretur, auriculas amputat. 211
Antigonus Romanum exercitum alere recusat. 213
Antigonus Herodi quod non ex stirpe Regia prognatus, sed semi Iudæus sit exprobrat. 202
Antigonus Aristobuli filius apud Cæsarem Hyrcanum & Antipatrum accusat. 204
Antigonus securi obtruncatur. 216
Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem, Pompeij studiosos de morte patris accusaturus venit. 321
Antigonus de fratre nihil mali suspicatur. 316
Antigonus interficitur. ibid.
Antigonus Hyrcanum & Antipatrum falsò accusat. 321
Antigonus apud Aristobulum falsò accusatur. 316

Antigoni in Iosephi cadauer immanitas. 327
Antigonum Aristobuli filium Ptolemæus Mennæus adoptat. 208
Antipater precibus Herodem vt pacta connubialia mutentur flectit. 247
Antipater Malichi instinctu venenũ bibit. 323
Antipater Iudæorum potentiores in Aristobulum concitat. 198
Antipater pecunia & donis hominum fauorem sibi cõciliare conatur. 338
Antipater Herodem & aulicos calumnijs in fratres inflammat. 334
Antipater omnium malorũ fax. 240
Antipater Cæsari ex Syria milites cõscribit. 203
Antipater Mithridati in capiendo Pelusio operam nauat. ibid.
Antipater obiecta crimina diluit. 204
Antipater Iudææ procurator declaratus. ibi.
Antipater contra Malichum colligit exercitum. 322
Antipater præsens calumnijs & absens per literas Herodẽ in filios exacerbat. 235
Antipater Pheroræ mortẽ vehementer luget. 341
Antipater Cęsareę omnib. inuisus. ibi.
Antipater expectatione regni certa nititur. 338
Antipater in Iudæa nouarum rerum cupidos compescit. 204
Antipater Idumæus. 198. primum Antipas dictus. ibid.
Antipater Phasaelo Hierosolymorum, Herodi Galilææ regimen committit. 204
Antipater omnem in Antiphilum culpam confert. 252
Antipater Gabinium Ptolemęũ in Ægyptum reducentem adiuuat. 202
Antipater exclusis reliquis fratribus, patris successor declaratur. 333
Antipater Hyrcani, Nicodemus Aristobuli legati ad Pompeium. 199
Antipater scriptorib. epistolarũ, quas in fratrũ perniciẽ simulat, ingentẽ pecuniæ summam erogat. 340
Antipater Hyrcani pecunijs Romanos sibi deuinctos, Iudæos verò inuisos reddit. 205
Antipater in demerendis paternis amicis nullis sumptibus parcit. 246
Antipater ab Herode accusatus. 250.
Antipater Herodem fratribus magis infensum reddit. 232.
Antipater subditos suos vt cum Hyrcano sentirent admonet. 321
Antipater cum copijs Alexandro obuiam procedit. 320
Antipater Samarita Herodi Antipatrum, filium venenũ patri paratum habere exponit. 249.
Antipater patrem vitam finisse ratus cum carceris custode de missione egit, quod dum Herodes audit, sine mora eum occidere, & in Hyrcanio castello condi iubet. 253
Antipater nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit, & ad Aretam Arabiæ regem peruenit. 318
Antipater innocentiam suam precibus ad Deum testatam facere conatur. 251
Antipater multa pręclara facinora cõmittit, & ad subeunda pro Cæsare pericula sese offert. 321
Antipater cum patre res Iudæorum ministrat. 246
Antipater fratribus sublatis populo & militibus inuisus. ibid.
Antipater se reuersis in gratiam gratulari simulat. 236
Antipater veste proiecta multitudinem vulnerum demonstrat. 321
Antipater parentis accusationem diluit. 250
Antipater Salomes filius apud Augustum Cęsarem Archelaũ accusat. 255
Antipater parentis vltimum diem optat. 246
Antipater patriæ muros reparat. 321
Antipater à cunctis accusatur. 251
Antipater amitam fallere non potest. 246
Antipater in carcerem coniectus. 251
Antipater domum reuersus à nemine excipitur. 250

Antipater Romæ illustris factus. 235
Antipas Herodis filius parandi sibi regni spe Romam nauigat. 255
Antipatri coniunx nobilis ex Arabia fœmina. 320
Antipatri in Alexandrum fratrem dolus & insidiæ. 314
Antipatri in Archelaum & Philippum fratres insidiæ. 340
Antipatri vxor & filij 203
Antipatri cõtra fratres artificiosa machinatio. 238
Antipatrum & Herodem apud Hyrcanum Iudæi accusant. 205
Antipatrum Cæsar Romana ciuitate simul & immunitate donat. 321
Antipatrũ Herodes ad Cæsarem mittit. 248
Antipatris extructa. 236
Antipatris. 332
Antiochus abrogato Dei cultu, summa cum tyrannide falsum illis obtrudit, arci in hoc præsidio imposito. 172
Antiochus Mag. Rex Asiæ & Syriæ Iudæos vexat. 168
Antiochus prius regno cum coniuge ac liberis egredi, quàm cum Romanis pugnare decreuit. 442
Antiochus in Iudæam irrumpere parat. 174
Antiochus capitur. 442
Antioch. cũ Cæsare reconciliatur, ibi.
Antiochus cũ Iuda fœdus facit. 177
Antiochus murum quo templum septum erat, solo æquat. ibi.
Antiochus suis ciuibus perfidus. 437
Antiochus acceptis ab Hyrcano trecẽtis talẽtis ab obsidione discedit. 315
Antiochus auxiliaturus Samaritis, ab Aristobulo cæditur & fugatur. 191
Antiochus Rex Damascenorum. 195
Antiochus Seleucum fugat. 194
Antiochus cum coniuge & filiabus in Ciliciam fugit. 442
Antiochus Tryphonem electum Syria in Dora obsidione cingit. 189
Antiochus regno à fratre exuitur. 195
Antiochus Gryphus occisus. 194
Antiochi ad Zeuxidẽ epistola, in qua Iudæorum honorificã mentionem facit. 169
Antiochus & Ptolemæus amicitiam & fœdus faciunt. ibid.
Antiochus cur templi deprędationem fecerit. 463
Antiochus Philippũ regni gubernatorem constituit, eique Antiochum filium tradit. 177
Antiochus vrbe Hierosolym occupata templum spoliat. 172
Antiochus in conflictu cum Parthis interemptus. 190
Antiochus squalidis fœtoribus confectatus exspirat. 480
Antiochus Lysię rerum administrationem: prouincias & filium committens in Persidem proficiscitur. 174
Antiochus contra Iudæos in furorem vertitur. ibi.
Antiochus cognito, quod Philippus vsurpato sibi regno aduentaret è Perside, obsidione soluta illi occurrit. 177
Antiochus Scenopegiæ gratia septem dierum inducias Iudæis concedit. 190
Antiochus septẽ illustres pueros Hebræorum cum matre Antiochiam adduci præcipit. 478
Antiochus peditũ sibi legiones ex Hebræorum numero congregat. 480
Antiochus Iudæus seditiosus magnæ calamitatis in Antiochia autor. 437
Antiochus septimi diei feriam Iudæis edicit. ibi.
Antiochus Eupator cum copijs, in Iudæam proficiscitur. 177
Antioch. Epiphanes curis implicitus, morbum contrahit, & moritur. 176
Antiochus Ægypto cedere cogitur. 172
Antiochus Hyrcanum in vrbem compellit. 190
Antiochus Dianæ templũ spoliare volens, Elymaida mouet, & turpiter inde se Babylonem recipit. 176
Antiochus Seleuci frater Antiochum Cyziceni filiũ bello aggreditur. 194
Antiochus moritur, & principatum Antiocho filio relinquit. 314

Antiochus post patris obitū cum numeroso exercitu Iudęorum fines ingreditur. 314
Antiochus ad Hierosolymam proficiscitur, præsidiumq; ibi relinquit. ibi.
Antiochus à Thobiæ filijs motus cum exercitu in Iudæā irrumpit, ac Hierosolyma deuincit. 314
Antiochus Epiphanes belli Iudaici fons & autor. 312
Antioch mores Iudaicos abrogat. 314
Antiochus rex Gomagenæ. 284
Antiochi Magni in honorem templi edictum. 169
Antiochi ad Ptolemęum de Iudęorum libertate epistola. 168
Antiochi ad Eleazarū exhortatio. 474
Antiochi mors & fames exercitui immissa. 195
Antiochi & Iudæ pugna. 177
Antiochum Cesennius Petus Syriç administrator coram Cæsare accusat. 442
Antiochum Demetrij fratrem Alexander timet. 317
Antiochia Mygdonia à Macedonibus condita. 290
Antiquitatū Iudaicarū Epilogus. 296
Antiquitatum historia quinque millium annorum. 449
Antonius Herodem & Phasaelum tetrarchas declarat. 324
Antonius in Tyro cōmoratur. ibid.
Antonius Antigonū ad Triumphum seruare volens, propter Iudæos seditiosos securi eum percutit. 215
Antonius captiuos trucidat. 324
Antonius multis donis ab Herode affectus. 217
Antonius Phasaelum & Herodem Tetrarchas constituit. 209
Antonius Hyrcano de Cassij & Bruti rebus & morte scribit. 208
Antoni⁹ Herodis virtutē miratur. 327
Antonius Cleopatræ maritus. 462
Antonius & Cleopatra extincti. 224
Antonius Armeniæ regno potitur. 218
Antonia in magno apud Tiberiū honore habita. 267
Antoniū Herodes muneribus placat, & amicis res suas saluas esse scribit. 217
Antonia turris. 230
Antoniam Agryppa, efficeret, vt tandem audiretur Eutychus rogat. 267
Anteius. 279
Apion contumelioſam Iudæorum insectationem, quasi mercedem Alexandrinis reddere voluisse videtur. 461
Apion veram patriam & genus suum abiurat. ibi.
Apion de Mose & gente Iudaica. 460
Apion Iudæis seruitutē exprobrat. 465
Apion seipsū laudat & magnificit. ib.
Apionis de Mose & templo Iudaico mendacium arguitur. 461
Apologia Hyrcani apud Regem accusati. 171
Apollodorus ex Gaza noctu in Iudæorum castra erumpit. 194
Apollonius cum Ionatha prælium cōmittit, & ab eo fugatur. 184
Apollonius Syriæ Dux collecto exercitu Hierosolymam venit. 474
Apostata à Matthia transfigitur. 173
Apostatæ à religione Iudaica. 172
Apostasia sacerdotum. 162
Apsanes per septennium Iudex. 67
Apud Græcos nulla cōscriptio poemate Homeri vetustior. 449
Aquæ calidæ apud Callirhoe quæ in lacum bituminis feracē effluunt. 253
Aquarum calidarum fontes 440
Aquarum in Hebræorum exercitu penuria. 127
Aquilo auertens flammam in Romanos abigit. 444
Aquilo Gaio extremum ictum inflixit, Chereas verò facinoris autor dicendus. 279
Aquila aurea super maiorem templi portam. 258
Aquilam auream detractam iuuenes securibus concidunt. ibi.
Ara suffumigatoria. 36
Arabs Scauro reconciliatur. 319
Arabes ardescente siti vltrò se Iudæis tradunt. 330
Arabes ab Herode deuicti. 221

Arabes Herodis exercitum in fugã vertunt. 329
Arabes Cæsare irato Herodi neque latrones dedere, neq; pecuniam mutuo acceptam persolucre volunt. 242
Arabes siti compulsi ab Herode pacem petunt. 221
Arabes & Trachonitæ scientes Herodi Cæsarem iratũ, illi insultant. 242
Arabes in prælium reuersi, fugientes trucidant, & castra capiunt. 220
Arabes in fugam versi. ibi.
Arabum circiter septem millia cadũt, priusquam in Herodis clientelam sese dedunt. 130
Arabum contra Ioramum expeditio. 130.
Arabici belli causæ. 241
Arborés frugiferæ nõ excindendæ. 55
Arborũ de rege deligendo consilium. 66
Arca Noe. 4
Arca sacra à Palæstinis in fanũ Dei sui Dagonis defertur. 72
Arca in Cariathiarim transfertur. 72
Arca Dei in templũ transportatur. 111
Arca sera Bethsamæ peuenit. 72
Arca in vrbem reducta, in tabernaculum repositur. 93
Arcyon medicus quosdã dimittit. 280
Architecti templi extruendi. 104
Archelaus Herodi sese excusat. 243
Archelaus fratrum liberos odit. 247
Archelaus Herodem generum benignissimè suscipit. 333
Archelaus Herodẽ vltro pro Alexandro deprecari compellit. 336
Archelaus rex Cappadociæ in Iudæam ad Alexandrum generũ venit. 335
Archelaus & Herodes de libris Alexãdri deliberant. ibid.
Archelaus Cappadocũ Rex Herodem indignationem in generum simulat. eumq; ad paternos affectus reducit. 241
Archelaus si à Cæsare in Imperio constabilitus esset, curæ sibi fore, vt beneuolentia omnium videatur dignissimus pollicetur. 254
Archelaus Alexandri crimina in amicos præcipuè verò in Pherorã transfert. Pheroras Archelaum reconciliatorem adit. 242
Archelaus Romam proficiscitur, multiq; eidem obnixuri cum comitantur. 255
Archelaus Ioazaro Boethi filio Pontificatum abrogat, eamq; dignitatem in Eleazarum collocat. 259
Archelaus epulum multitudini præbet. 254
Archelaus & Iudæorum legati coram Cæsare comparent. 258
Archelaus & Philippus instinctu Antipatri accusantur. 249
Archelais condita. 259
Archelai visionem Simon vir Essæus interpretatur. 260
Archelao regi acclamatum. 254
Archelaum accusatum Cæsar pecunia multat, eumq; Viennam in exilium mittit. 260
Archelaum Cæsar ethnarcham constituit, rẽgniq; dimidium in duos Herodis filios Philippum & Antipam partitur. 258. & 348
Archelaum Nicolaus excusat. 255
Ardens studium in reparandis mœnibus. 157.
Ardentes faces in murum iaculantur. 444
Aretas ad Arabum regem legatus. 244
Aretas rex Cœlesyriæ. 195
Aretas contra Aristobulum expeditionem suscipit, eumq; Hierosolyma confugere cogit. 199
Aretas rex Arabũ Gazæis auxilij spem ostendit. 194
Areta Hyrcano quinquaginta millia militum tradit. 318
Aretas ex augurijs impossibile esse exercitum ad Petram peruenire colligit. 265
Aretas Syllæum, quod Fabatum aliosque interfecerit accusat. 248
Arietem ad victimam loco Isaci Deus offert Abrahamo. 11.
Aristobulus cum filio Pompeij studiosis peremptus. 321

Aristobulus Roma reuersus Alexandrium denuo munire conatur. 202
Aristobulus à Romanis in prælio vincitur. ibid.
Aristobulus captiuus cum Antigono filio Romam remittitur. ibid.
Aristobulus Iturææ habitatores circũcisionem cæterosque Iudaicos ritus admittit. 193
Aristobulus Herodis ductu submergitur, & ad Ananelũ pontificatus redit. 217
Aristobulus contra Aretam & Hyrcanum proficiscitur. 199
Aristobulus multa castella occupat. 197.
Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius. 293
Aristobulus & Hyrcanus à Iudæis apud Pompeium accusati. 200
Aristobulus eiusq; affectæ Phatiſæorũ tyrannidem accusant. 196
Aristobulus bello congredi cum Pompeio cogitat. 318
Aristobulus & Hyrcanus de regno contendunt. 198
Aristobulus vinculo solutus veneno tollitur. 203
Aristobulus Antigonum in regni societatem admittit, cæteros in vincula conijcit, & matrem fame necat. 192
Aristobulus ad Põpeium descẽdit. 318
Aristobulus Damascum contra Ptolemæum missus. 196
Aristobulus Antigonum fratrem interficit. 192
Aristobulus Hyrcani filius post captiuitatem Babylonicam diadema sibi primus imponit. ibid.
Aristobulus ex arce ad Pompeium descendit. 200
Aristobulus castella Pompeio tradit. ibidem
Aristobulus cum familia Romam vectus. 319
Aristobulus vxori humilitatem generis obijcit. 334
Aristobulus matrẽ ac fratrem vinctos custodiæ tradit. 315
Aristobulus matrẽ vinctam fame necat. 316
Aristobulus fratrem Antigonum plurimum amat. ibid.
Aristobulus seipsum regẽ declarat. 318
Alexandra coniugem Aristobuli cum filiis carceri includit. 218
Aristobulus Flaccum Agrippæ fratri infensum reddit. 266
Aristobulus amitam suam ac socrum monet. 243
Aristobulus ab Herode interfectus, ſu ſupra lib. 15. cap. 3. 296
Aristobulus elapsus Roma iterum turbas concitat. 320
Aristobulus cũ Romanis dimicat. ibid.
Aristobulus Agrippæ Regis frater & Elcias Magnus apud Petronium Iudæorum causam agunt. 271
Aristobulus Hyrcani filius natu maior principatum in regnum transfert. 315
Antigonus in honorẽ fratris in templum ascendit. 316
Aristobulus Pompeio supplex occurrit. 319
Aristobulus satellitibus vt Antigonũ si cum armis adiret occiderent, præcipit. 316
Aristobulus miserè moritur. ibid.
Aristobuli coram Pompeio apologia. 200
Aristobuli coniunx versuta, Antigonũ dolo trucidari curat. 192
Aristobuli liberi remissi. 208
Aristobuli necem cuncti deflent, præcipuè verò Alexandra, quæ nullam præ se fert suspicionem. 218
Aristobuli cum Hyrcano fœdus. 198
Aristobuli fratricidæ pœna. 192
Aristobuli apud matrẽ deprecatio 317
Aristobulo fratricidij pœnitudine morbus ingrauescit. 316
Aristobulo Herodes insidiatur. 217
Aristobulum in templo Arabs oppugnat. 199
Aristobulũ Pompeius descendere prouocat. 318
Aristobulum captiuum Cæsar vinculis soluit. 321

Aristocratia optimum regimen. 52
Argumenta, Iudæorũ genus antiquius Græcorum genere. 451
Arma quibus Iosaphatus victoriam parauit. 126.
Artabanus Tiberio filium Darium obsidem & virum quinque cubitorum statura mittit. 265
Artabanus à Dahis & Sacis in imperium restitutus. ibid.
Artabanus Asinæo terrã Babyloniam commendat, datisque muneribus cum dimittit. 273
Artabanus ad Asinæum & Anilæum propter audaciam societatem cum illis inire mittit. ibid.
Artabanus ad Izatem se confert, auxiliumque ab eo petit. 289
Aruntius in theatro Imperatoris interitum nunciat. 280
Arx Apamia diruta. 200
Asanus Rex Iudæ. 119
Asanus Damascenos in Basanem concitat. 120
Asanus rex moritur. ibid.
Asini pietas. 119
Asani victoria. ibid.
Asael Ioabi frater Abenerum insequitur. 90
Asiatici & Cyrenenses Iudæi ab earũ regionum ciuitatibus multum afflicti. 237
Asinæus & Anilæus Neerdenses patria in locum quendam se conferunt, ad quos ingens multitudo confluit. 273
Asinæus cum sociis à Babyloniæ satrapis ex improuiso oppressi. ibid.
Asinæus suos ad fortitudinem hortatur, & hostes fundit, fugatq; ibid.
Asinius. 204
Asini apud Iudæos aliosq; sapientes viros qui dicantur. 463
Assamonæi Principatus & Pontificatus finis. 215
Ascalonitæ & Scythopolitæ ob tributum non solutum puniti. 170
Asphaltites lacus. 9
Astus serpentis. 3
Asorus. 113
Assyriorum imperium dissolutum. 140
Assuerus, rex Persarum, Vasten ad conuiuium venire nolentem repudiat. 157
Athenio Herodem, eiusque exercitũ inuadit. 220
Athronges vir corpore & manuum robore insignis dignitatem regiam attentat. 257
Auranitidis ditio à Zenodoro Arabibus elocata & à Cæsare Herodi donata est causa belli. 228
Autus ab Arabibus incensus. 257
Aureum dictum de hoc seculo. 480
Augustus Herodem Syriæ procuratorem constituit. 331
Augusto Cæsari Caius rem diuinam facit. 278
Asprenas. ibid.
Autoritas Simonis. 188
Azariæ Prophetæ ad populum adhortatio. 120
Azymorum festum. 28
Azoti propter arcam ereptam horribiliter cruciantur. 72
Ædificia ab Herode condita. 331
Ædificatio Hierosolymæ. 438
Ægyptus vnde dicta. ibi.
Ægypti rex auxiliaturus Iudæis prælio vincitur. 143
Ægypti regis de Iudæorum libertate ab Aristæo impetrata edictum. 165
Ægypti & Æthiopiæ regina ad Salomonem venit. 114
Ægyptij bestias naturæ repugnantes colunt. 462
Ægyptiorum libido. 8
Ægyptiorum rex in Æthiopiam fugit, eumque Æthiopum rex honorifice suscepit. 457
Ægyptiorum sacerdotes circumciduntur, à porcinis carnibus abstinent. 465
Ægyptiorum arma ventus in Hebræorum castra expellit. 29
Ægyptiorum Idolatria. 456
Ægyptiorum reges cur Pharaones dicti. 113
Ægyptiorum rex in Æthiopes. 25

Ægyptio-

Ægyptiorũ erga Hebræos inuidia. 23
Æmilius Regulus. 276
Ætas Saræ 127. anni. 11
Æthiopes arma contra Asanum capiunt. 119

B.

BAaras radix quomodo euellenda. 440
Baalitarum mactatio. 131
Babæ liberi à Costobaro seruati. 225
Babæ liberi alijque accusati ab Herode interfecti. ibid.
Babylon à Cyro Persarum rege capta. 148
Babylon à Semiramide non ædificata. 454
Babyloniæ muri ex latere cocto & bitumine constructi. ibi.
Babylonicæ captiuitatis post septuaginta annos finis. 150
Babyloniorum rex Herculem fortitudine & rerum gestarum magnitudine præcessit. 454
Babyloniorum regis ad Ezeciam legatio. 140
Bacchides aciem instruit, & cum Iuda signa confert. 179
Bacchides cum 22000. militũ Iudę occurrit. ibid.
Bacchides Ionathan Sabbatho aggreditur, & duo millia militum amittit. 181
Bacchides copias contra Ionatham ducit. ibid.
Bacchides iratus transfugis dum Ionathæ potestas ipsi nõ datur, quinquaginta ex eis interficit. ibid.
Bacchides indignationem in transfugas effundit, & quomodo exercitum sine ignominia possit reducere cogitat. ibid.
Bacchides magnam tyrannidem in Bethzecho exercet. 178
Bacchides cum Ionatha fœdus facit. 181.
Bacchides Iudæ fautores interficit. ibidem.
Bacchides multos sibi credentes interficit. 178
Bacchidis in Iudæos crudelitas. 314
Bacchidi Demetrius Alcimum commendat, eique vt Iudam internecione deleat, mandat. 178
Bacchidem Demetrius cum copiis in Iudæam mittit. 179
Bagoas, Carus & alij ab Herode necati. 248
Baiæ sunt thermæ Campaniæ, non procul à Puteolis. 270
Baleth. 113
Balthasar siue Naboandel Babyloniæ rex. 148
Balthasar manum è pariete prominentem & syllabas quasdam scribentem videt. ibid.
Bal Tyriorum Deus. 131
Balamus obiurgatur ab Angelo. 48
Balamus ad Balacum peruenit. ibid.
Balami responsio. ibid.
Balami de rebus futuris vaticinium. ibidem
Balami aduersus Hebræos consiliũ. ib.
Balami asina loquitur. ibid.
Balami de Israelitico populo vaticinium. ibid.
Balacus iratus reprehẽdit Balamũ. ibi.
Balaci Moabitarum regis ad Madianitas legatio. ibid.
Balamo angelus resistit. ibid.
Banaias. 103
Banaias Ægyptium hasta ex ipsius manibus extorta confodit. ibi.
Banaias leonem exanimat. ibid.
Baracus 40. annis Israelitarum imperium tenuit. 65
Baracus contra hostes Imperator designatur. 64
Barata oppugnata & concremata. 176
Baruchus e carcere dimissus. 145
Basanes Ramathonem captam munit. 120
Basanis impietas. ibid.
Basilica. 113.
Batibius. 378
Bathillus se venenum attulisse fatetur. 249
Belus primus rex Assyriorum. 454
Beli sacerdotes interfecti. 141
Eleazari calamitas Iudæos ad deditionem commouet. 441

Bellum Adadi contra Achabum. 122
Bellum inter Aſaelem & Ieum. 132
Belli Iudaici Præſide Floro exorti ipſi Iudæi initium & ſeminarium. 287
Belli leges. 55
Beniamin vt reus capitur. 21
Beniamitæ in Abneri ſententiam cōcedunt, ipſe ad Dauidem proficiſcitur, & hac de re certiorem facit. 91
Beniamitę quadringentas virgines Iabiticas ducunt. 63
Beniamitarum 25000. trucidātur, tantum ſexcenti incolumes euadunt. 63
Beniamitis, vt virgines rapiant, conceditur. ibid.
Bernice, Agrippæ ſoror, cuius Hérodes patruus & maritus Polemoni Ciliciæ Regi in matrimonium collocatur. 292
Bernicen Salomes filiam Ariſtobulo, Glaphyram Archelai Cappadocum regis filiam Alexandro Herodes vxores coniungit. 232
Berytij ab Agrippa multis donis affecti. 294
Beroſus hiſtoriographus genere Chaldæus. 453
Beroſus de Nabuchodonoſoro. 147
Beroſus. 8
Berſabe iuramenti puteus. 10
Berzelæus Hieroſolymam, patre eò proficiſci nolente, cum Dauide contendit. 101
Berzelliæi filios Solomoni Dauid commendat. 105
Bezeleel & Eliab Architecti tabernaculi. 34
Betachora. 113
Betaramptha Iulias appellata. 262
Bethſabe ſtudium Adoniæ, ſic ſuadente Nathane, Dauid indicat. 104
Bethſabe Regi ſe grauidam eſſe nunciat. 95
Bethſura obſeſſa. 177
Bethſuritæ deditionem faciunt. ibid.
Bethſaida. 262
Biblia ſatan abolere conatur. 173
Bibliotheca Ptolemæi Philadelphi. 164
Bozus Naami & Ruth amicus. 69
Bozus, Ruth cognatum, eam vt ducat, hortatur. 70
Bozus ex Ruth Obedem Dauidis auū genuit. ibid.
Boues triturantes. 53
Buccinæ duæ ex argento factæ. 41
Blaſphemiarum inter Iudæos & Ægyptios cauſa. 456

C.

CAin regione extorris. 4
Cain Dei caſtigatione haud melior redditur. ibid.
Cain hypocritarum & ſceleratorum parens. ibid.
Caduceatores ablegandi. 55.
Caius ad tria millia Iudæorum in ſeruitium abducit. 320
C. Norbanus Flaccus pro Iudæis ſcribit. 238
Caius Senatui ac Piſoni vrbis Præfecto ſe in imperium defuncti ſucceſſiſſe ſignificat, & vt Agrippā è cuſtodia dimitterent mandat. 269
Caius Caligula quartus Romanorum Imperator. Tiberius Tyrannus. 269
Caius Tiberium fratrem tollit. ibi.
Caius, Germanici filius, gratioſus. 268
Caius Petronio mandata imperatoria negligente, vt ſibi ipſi manus inferat ſcribit. 272
Caius Templorum Græcanicorum nullum inſpoliatum relinquit. 276
Caius Iouis fratrem ſe appellat. 275
Caius vir maleficus. 281
Caius orator facundus. ibid.
Caius primò egregiè Rempub. adminiſtrat, poſtea diuinos quoque honores vſurpare audet. 270
Caij in Iudæos Tyrannis. 275
Caij in ſenatores ac patricios ſæuitia. ibidem
Caius licentiam ſeruis deferendi ſuos dominos permittit, & Pollux Claudium reum facere audet. 276
Caius Agrippæ commendatus. 276
Caius multos tributorum ac veſtigalium

lium relevationem petentes capite plectit. 276
Caius Caligula post Tiberij obitum Princeps Roman. 265
Caius à Cherea trucidatus. 276
Caius receptacula nauib. exstruit. 281
Caius se Iouī comparat. 276
Caium Agrippa Romæ honorat, in cuius retributionem aliquid petere Caius iubet, qui nihil aliud, quā vt mandatum Petronio datum reuocet, rogat. 272
Caij stuprum & libidinis licentia. 281
Caio passim insidiæ structæ. 276
Candelabrum aureum. 36
Chananæorum gentem extirpandā. 55
Chananæorum Reges mouent in Hebræos. 59
Chananæorum ingens exercitus. ibi.
Chananæorum Reges omnes ad vnū trucidati. ibid.
Chananæorum regionem totam Iosua deuastat. ibid.
Chananæorum decem millia trucidātur, & Adonibezeck capitur. 61
Calamitas Iudæorum Scythopoli. 445
Calamitates omnium à mundo condito cum Iudæorum collatæ, superantur. 312
Callistus, Caij libertus, Claudio à Caio se vt ipsum veneno tolleret iussum, significat. 277
Chaldæorum ac Tyriorum scripta cū Iudæis consonant. 454
Chaspoma & Bosora. 176
Cambyses rescriptum, in quo Iudæos ab ædificando templo deterret. 151
Campus regius. 9
Candelabra. 111
Canthari & Phialæ. ibid.
Captiuitas Babylonica ab Esaia prædicta. 140
Captiuitas Babylonica. 145
Captiuitas, & per tempus obsidionis mortuorum numerus. 435
Caprosaba Antipatris dicta. 195
Carmen & gratiarum actio Mosis & Israelitarum pro præsenti liberatione. 29
Carnibus cruentis Hebrei vescūtur. 77
Carthago à Didone Pygmalionis sorore in Africa extructa. 453
Cassius Herodi, si bellū dessisset Iudææ regnum delaturum pollicetur. 323
Cassius in Syriam venit, & plus quàm septingenta argenti talēta à Iudæis exigit. 207
Cassius Herodi, vt in Malicho mortē patris vlciscatur, rescribit. 323
Cassius stipendium ciuitatibus indicit. 322
Cassius & Marius Herodem Cœlesyriæ ducem faciunt. 207
Cassius Longinus Syriæ Præses. 287
Cassius Chærea. 276
Cassij & Bruti dolo Iulius Cęsar interfectus. 322
Calpius portus. 264
Castra hostium à Samaritanis diripiūtur. 128
Castella muniuntur. 201
Castoris Iudæi dolus erga Titum. 415
Catullus tria simul Iudæorum millia trucidat. 448
Causæ diuersitatis apud Iudæos. 449
Causæ, cur Iosephus hos libros cōtra Apionem conscripserit. 471
Causæ milites impellentes, vt Claudium in Imperatorem eligerent. 282
Causæ impulsiuæ conscribendi hos libros. 449
Causæ, ob quas Iosephus has historias conscriptas in lucē ediderit. 1
Causa extructi templi. 111
Causa belli contra Arabes. 220
Cisus Sauli pater. 74
Citharæ quis inuentor. 7
Ciuitatem quis primus instituerit. 7
Clades Ismaelis à Ioanne accepta. 146
Clades Alexandri. 193
Claudius Principatum vltro oblatum deponere recusat. 282
Claudius in proposito suo ab Agrippa confirmatur. 283
Claudius Felix Iudææ procurator. 292
Claudius milites vt in fide maneant, sacramento adigit. 283
Claudius Agrippā in regnū paternū

mittere cogitat, quod alij dissuadēt, & Cuspium Fadum Iudææ præfidē & regni totius declarat. 284
Claudius Agrippæ Iudæam, Samariā, & Lysaniæ ditionem concedit. 284
Claudius Principatum vltrò oblatum deponere recusat. 282
Claudius Iudæis sacræ Stolæ custodiam Agrippæ iunioris rogatu concedit. 288
Claudius renuenti obtruditur Cęsarea dignitas. 282
Claudius Tiberius Nero Romanorū Imperator. 262
Claud. sublimis in castra pfertur. ibid.
Claudius fato functus. 293
Claudij Cęsaris ad Iudęos epistola. 288
Claudij pro Alexandrinis Iudæis edictum. 284
Claudij pro Iudæis per Romanum orbem edictum. ibi.
Claudij ad legatos responsio. 283
Claudium Agrippa, vt magno animo in retinendo principatu pergeret, hortatur. 283
Claudium milites in Principem eligunt. 280
Crassius in Parthia perit. 203
Crassus Parthis resistit. ibid.
Crassus iuramenti dati violator. 202
Crateres. 111
Crateræ aureæ duæ. 166
Crateræ argenteæ. ibi.
Cæcilius Bassus sex. Cæsarem interficit. 207
Cædes assiduæ Hierosolymis. 328
Cædes, latrocinia, seditio & fames in Iudæa. 261
Cædes Zachariæ Regis. 135
Cædes in Hierosolymis. 328
Cædes cognatorum 42. Ochoziæ. 152
Cædes filij Aristobuli. 203
Cædes, latrocinia, seditio & fames in Iudæa. 356
Cæsar in Syriam venit, apud eū Gadarenses Herodem accusant, qui seipsos iugulant. 228
Cæsar Augustus Herodi in Parricidas animaduertere liberam potestatem permittit. 244
Cæsar Herodis ditionem ampliorem reddit. 224
Cęsar Augustus Herodis studiosus. 211
Cæsar è Syria proficiscitur. 204
Cæsar Ægypto potitur. 224
Cæsar in hoc iuuenes peccasse pronūciat, quòd se à suspicione immunes non seruauerint, ac parentē vt filijs reconcilietur, hortatur. 236
Cæsar à Cassio & Bruto occisus. 207
Cæsar ab Herode offensus. 242
Cæsar Herodi dimidium redituum è Cyprijs metallis donat. 236
Cæsar Herodis Principatū confirmat. 223.
Cæsar Arabum legatos non audit. 242
Cæsar Trachonitidis, Bataneæ, & Auranitidis ditionē Herodi donat. 228
Cæsar Archelaum regno dignum pronunciat. 255
Cæsar & Agrippa Herodis magnanimitatem celebrant. 236
Cæsar Augustus fato functus. 262
Cæsaris ad Herodem responsio. 330
Cæsari & Iuliæ Cęsaris vxori ab Herode legatum. 254
Cæsari Herodes quingentos ex suo sateilitio mittit. 227
Cæsarem Herodes octingentis talētis donat. 228
Cæsares. 114
Cæsarea, Stratonis turris antea dicta, ab Herode condita. 332
Cæsarea Philippi ab Agrippa Neronias appellata. 294
Cæsarea perfecta. 236
Cæsareæ inter Iudæos & Syros de pari iure ciuitatis rixa. 293
Cesareæ portus. 228
Chæreas cū socijs in Germanici ædes se recipit. 279
Chæreas Iulium Lupum vt Caij vxorē & filiam interficiat mittit. 281
Chæreas à consulib. signū petit. ibid.
Chęreas multis ex causis in Caium incitatus. 276
Chæreas, Minutianus & Clemens, de Cæsaris nece colloquuntur. 280
Chæreas cum alijs quibusdam Caium tollere statuit. 277

Chæreas Clementem & Papinum allo quitur. 276
Chæreas occasionem aggrediendi Caium expectat. 277
Chæremon historiographus. 459
Chærili antiqui Poetæ de Iudæorum gente testimonium. 455
Cgron,amomi ferocissima,in qua Noę arcæ reliquiæ seruantur. 288
Chelcias & Ananias Cleopatræ copijs duces præpositi. 191
Cherubini duo. 110
Cherubin. 35
Chebron & Marissa expugnata. 176
Celsennius Antiochum subito inuadit. 442
Cellæ in circuitu templi cõstructæ. 110
Chetomene. 36
Celenderis in Cilicia. 249
Clearchi Aristotelis discipuli de Iudęis testimonium. 455
Cleopatra Regina alieni appetẽs. 218
Cleopatra in Ciliciam ad Antonium venit. 209
Cleopatra fratrem & sororem interfecit. 218
Cleopatra contra filium exercitum parat. 194
Cleopatra ad Antonium peruẽnit,qui Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locat. 218
Cleopatræ in cognationem suam sæuitia. 329
Cleopatræ auaritia. 329
Cleopatræ in Herodem insidiæ. ibid.
Cleopatræ Antonius partes de Iudæa & Arabia ablatas largitur. 218
Cleopatram Herodes occidere conatur,quod eius amici auertunt. ibi.
Cleopatram Antonius versus Ægyptũ deduxit. ibid.
Creatio mundi. 2
Censores. 141
Centum legati Hierosol.reuersi. 306
Certamen quinquennale. 236
Cinnamus Arrabano amissum dignitatis fastigium restituit. 290
Clitus Tiberiadæ seditionis autor. 302
Clitus sinistram sibi præcidit. ibi.
Circa hostes quomodo agendum. 468
Circa Massadam vnus tantum locus, qui aggerum iactum excipere potest. 444
Circenses ludi. 276
Circumcisio instituta. 9
Cirenæorum magistratus. 237
Ciuilis Germanos ad sobrietatem cogit. 438
Ciuil s belli inter Hebræos initiũ. 90
Ciues in labissa, Sauli & filiorum cadauera dempta sepeliunt. 88
Ciuitatis munitiones ac turrim cautes,quas tyranni per dementiã dese lacerant,insuperabiles. 431
Ciuium contra Iudæos ad Titum preces. 439
Ciuib.directa bona restituuntur. 307
Cyrus Nabonidẽ expellit à Babyl. 454
Cyrus Iudæis reditum in patriam vrbis ac templi ędificationem permittit. 150
Cyri Persarum Regis edictum. ibid.
Cyri ad Syriæ Satrapas mandatũ.ibid.
Cyri de Iudæis eorumq; templo decretum. 154
Cyprus. 332
Cypros, Agrippæ vxor, ad Herodiadẽ sororem eius scribit,& auxilium petit. 266
Cypron conditum. 237
Criminum à Iusto Iosepho obiectorũ depulsio. 307
Crypta subterranea ab Antonia. 231
Cochlea. 110
Columnæ duæ excitatæ. 4
Columnæ duæ ingentes. 110
Colloquium Dei cum Cain. 3
Copię in partes duodecim cõgestę. 105
Coponius Præfectus Syriæ. 261
Comitas & benignitas Agrippæ erga Philippum. 302
Comminatio grauis Israelitis à veræ pietatis tramite exorbitantib. proposita. 112
Concupiscentiæ sepulchra. 42
Conditio obsidionis soluendæ à Ioabo proposita. 102
Conflictus Ægyptiorum & Mithridatis ad Delta. 109
Consonantia Iudæorũ in religione & vita.467. Conscien-

Conſcientiæ labes. 192
Contra mendacium impudẽter expoſitum nihil dicendum. 460
Contra furtum & vſuras. 462
Contra illos, qui Moſen & Iſraelitas propter lepram profugiſſe ex Ægypto contendunt. 40
Contra legiſlatores gentium. 470
Contemptus mortis. 252
Conuicium Deo faciens. 51
Conuiuium Iudæorum apud Ptolemæum, & eorundem ante cibum preces. 167
Corban, donum Dei. 454
Cores populum excitare aduerſus Moſen conatur. 44
Coræ factionem ducenti quinquaginta viri ſequuntur. ibid.
Corẽ cum 250. viris ignis abſumit. 46
Corinthus à Sylleo, vt Herodem è medio tolleret, pecunijs corruptus. 248
Corona. 111
Cornelius Sabinus. 277
Chosbi. 49
Coſtobarus, Lyſimachus, Antipater & Doſitheus apud Herodem accuſati. 225
Coſtobarus, cui Herodes in matrimonium Salomem ſororẽ dederat, Idumææ principatum inuadit. 225
Coſtobarus interceſſione ſeruatus. ibi.
Cubicula ad voluptatem facta aurea ſuppellectili referta. 113
Cumanus Præfectus Iudææ. 353
Cumanus multos Iudæos perimit, plures viuos captos abducit. 292
Cum quibus iuſtitia, cum illis etiam Deus eſt. 221
Cum capra coniugium. 53
Cur Iudæi animalia conſueta ſacrificent, nec carnibus ſuillis veſcantur. 465
Cur quidam Hiſtoriographi Iudæorũ mentionem omiſerint. 456
Cura pro ſacerdotibus. 157
Cura Dei pro ſuis. 122
Chuſis victoriæ nuncius ad Dauidem miſſus ab Achima antecertitur. 100
Chuſi conſilium, quod etiam, Achitophelis relecto, recipitur. 99
Chuſim ſimulatè offert Abeſalom ſtudium ac fidem ſuam. 92
Cuſtos carceris amicè agit cum Ioſepho. 18
Chuzæi cultum Dei amplexi, Iudæorum amicos, rebus tantum ſecundis ſe profitentur. 138

D.

DAbaritteni Ptolemæi vxorem ſpoliant. fol. 301
Dalale meretrix è Samſone cauſam tanti roboris expiſcari conatur, & ter deluditur. 69
Damaſceni & Aretas contra Alexandrum. 317
Damaſceni à Dauide vincuntur. 94
Dana extructa. 65
Daniana tribus à Chananæis preſſa. ibid.
Danitæ locum inhabitandum quærunt. ibid.
Daniel cum ſocijs ad honorem euectus. 147
Daniel Regi ſctipturam interpretatur. 148
Daniel in leonum foueam conijcitur. 149
Danieli Rex dona promiſſa exhibet. 148
Daniel Regis ſomnium & interpretationem exponit. 147
Danielis cognati ſtatuam adorare nolentes, in ignem cõiecti, diuina prouidentia ſeruantur. ibid.
Danielis vaticinia. 149
Danielis viſio de ariete & hirco, per quos Medorum & Perſarum Regnũ præfiguratum fuit. ibid.
Danielis inimici à leonibus dilaniati. ibid.
Danielis & ſociorũ eius in Chaldaica diſciplina inſtitutio & profect⁹. 146
Danieli ſomnium eiuſq; interpretatio reuelatur. 147
Darius tribus ſatellitibus tres quæſtiones proponit. 152
Darius ſe ſacra vaſa Hieroſolyma remiſſurum vouet. ibid.

Darius Hystaspis filius Rex Persarũ. 152
Darius admonitus voti, templi restaurationem mandauit. 153
Darij regis scriptum & mandatum de libertate, possessionibus, templo & sacrificijs Iudæorum. ibid.
Darij ad Syriæ præfectos epistola. 154
Dathan & Abiran contumaces. 45
Dathan & Abiram absorbet terra. 46
Dauid Cillanos contra Palæstinorum incursiones defendit. 83
Dauid tribus malis propositis pestem eligit. 103
Dauid Sibæ Ionathæ facultates commendat, eumq; omnes reditus Hierosolyma referre iubet. 94
Dauid in siti crebrò expetitam aquam bibere recusat. 103
Dauid vxorem Melcholen ab Abenero postulat. 90
Dauid Hierosolymæ partem inferiorem occupat. 92
Dauid alitotus factus Abilace cum recalefecit. 104
Dauid cognito Regis aduentu fuga sibi consulit. 84
Dauid à proposito Nabalum euertendi desistit. 85
Dauid Ioabum cum lectissimo milite contra Ammanitas mittit. 94
Dauid de Absaloni conatibus certior factus, cum suis Iordanem trãsit. 99
Dauid contra Nabalum cum 400. armatis proficiscitur. 85
Dauid Syriæ subiugatæ tributum imponit. 94
Dauid in vitæ discrimen vocatus ab Abisæo liberatur. 102
Dauid Ammanitarum iniurias fert indignissime, eamq; vindicare cogitat. 94
Dauid Abigæam Nabali viduam ducit. 85
Dauid Saulo innocentiam suam declarat. 86
Dauid cum sexcentorũ manu & duabus vxoribus in Palæstinam ad Anchum Gittæ Regem se cõfert. ibid.
Dauid Saritas & Amalecitas incursionibus infestat, de manubijs munera Regi mittit, eiq; meridionalem Iudæorum regionem se incursare persuadet ibid.
Dauid cum Goliath congredi cupit. 79
Dauid agnum raptum ex ore Leonis recipit, ipsamq; feram occidit. 80
Dauid vrsum trucidat. ibid.
Dauid armis quibus ad pugnam à Saulo instructus erat, depositis, funda armatus in hostem properat. ibid.
Dauid hostem accedens, contemnitur. ibid.
Dauid, Sauli & Ionathæ necem deplorat. 89
Dauid Amalecitam Sauli interfectorem affici supplicio iubet. ibid.
Dauid ex Dei iussu Hebronem commigrans, à Iudæ tribu Rex declaratur ibid.
Dauid Iabisenos quod Saulum cum filijs sepelissent, collaudat. ibid.
Dauid le viuente Solomonem filium suum regnum auspicari voluit. 104
Dauid Solomonem vt Deum colat, hortatur. 104
Dauid Mahanaim peruenit, vbi cum summa reuerentia ab optimatibus excipitur. 99
Dauid arcam in ædes Obadami Leuitę deponit, cuius domus multis felicitatibus cumulatur. 93
Dauid Semeim occidi vetat. 98
Dauid famæ suæ consulit nemine suspicante ipsius voluntate cæsum fuisse Abenerum. 91
Dauid à Micholirridetur. 93
Dauid Deo templum ædificare decernit. ibid.
Dauid Deo pro promissa per Nathanem felicitate gratias agit. ibid.
Dauid in Palæstinos mouet, eisq; bonam agrorum partem adimit. ibid.
Dauid Sophenorum Regẽ vincit. ibid.
Dauid à rege petit vt agri partem ad incolendum ei cum suis attribueret, Rex Secellam ei donat. 86
Dauid Ionathæ de patris insidijs conqueritur, Ionathas autem parentẽ excusat. 11
Dauid orat Ionathan, vt parentis erga se

ga se animum explscari & significare velit. 82
Dauid Nabum ad Achimelechum sacerdotem peruenit. ibid.
Dauid Goliathi gladio accepto, in Gittam Palæstinorum ad Anchum se cõfert. ibid.
Dauid regem Anchum timens furorem ac rabiem simulat. ibid.
Dauid ad speluncam Adullamæ peruenit, vbi illius tota cognatio nec non & alij multi ad eum se cõferunt. ibidem.
Dauid ad Moabitarum Regem proficiscens, parentes ei commendat. 83
Dauid ad Sarim oppidum peruenit. ib.
Dauid Memphibosto veniam, & dimidiæ partis bonorum Sibæ donatorũ restitutionem promittit. 101
Dauid oraculo monitus fugit. 84
Dauid in Cœnam cum suis se confert, quò & Ionathas perueniens, eum consolatur, & fœdus cum eo renouat. ibid.
Dauid Vriam accersit, eumq; vt profectus ad vxorem, ibi pernoctaret, iubet, quod tamen non facit. 95
Dauid Ioabo, vt in Vriam animaduertat, scribit. ibid.
Dauid magnam vim ferri, æris & lignorum comportat. 104
Dauid Amasæ venia & vniuersarũ copiarum Præfecturam concedit. 100
Dauid Iduncos, vt viritim tributa persoluerent, cogit. 94
Dauid num quis ex Ionathæ genere superesset scitatur. ibid.
Dauid fassus peccatum, à DEO veniam consequitur. 96
Dauid per septẽ dies, infantes ex Bethsabe suscepti, vicem dolenter ferens, ieiunat. ibid.
Dauid puerum extinctum sentiens, surgit, ac lotus cibum capit. ibid.
Dauid causam, cur mortuo puero cibũ capiat, quorum nihil puero adhuc ægrotante fecerat, indicat. ibid.
Dauid laciniã regij pallij præcidit. 84
Dauid regi Saulo, quod sibi insonti insidias struat, exprobrat. ibid.
Dauid cum toto populo Abenerum defiet ac luget & solennibus funeralibus ei parentat. 91
Dauid Vriæ nece audita, irasci desinit. 96
Dauid Berhsabe coniugem sibi asciscit, ex quâ puer ei nascitur. ibid.
Dauid Principibus tribuum conuocatis Solomonem commendat. 105
Dauid Chusim vt Achitophelis consilijs se opponeret, obnixè precatur. 98
Dauid Hierosolymis excedit. ibid.
Dauid fugiens sacerdotes in vrbe manere vult, vt per eos, quid in ea agatur, cognoscat. ibid.
Dauid Samueli Regis erga sese animũ indicat. 81
Dauid Salomoni Ioabum puniendum mandat. 105
Dauid Deum consulit, num ab Amalecitis vxores ac liberos recipere sit concessurus. 87
Dauid Ægyptio seruo ductore, Amalecitas assequitur. 82
Dauid in Amalecitas irruit, magnã eorum stragem edit, omnemq; prædã recuperat. ibid.
Dauid custodes impedimentorũ, obstrepentibus pugnæ socijs, in prædæ partem admittit. ibid.
Dauid cum duobus in hostium castra penetrans, Sauli spiculum & lecythum aqualem aufert. 85
Dauid Sauli Imperatori Abenero q̃ regium spiculum & aquæ lecythum auferri passus sit exprobrat. ibid.
Dauid Palæstinos magna eorum edita strage vincit. 81
Dauid Leuitas numerat, eorumq; officia distribuit. 105
Dauid Ioabum ad peragendum censum ire iubet. 103
Dauid Iebusæos ex arce & Hierosolymis eijcit, & ciuitatem Dauidis appellat. 92
Dauid Syris occurrens, 47000. cum Sabeco eorum Imperatore cædit. 95
Dauid vt plurimum propitium numẽ experitur. 80
Dauid cognita filij cæde à Chusi, acriter eum defiet. 100

Dauid Proceres & præfectos comiter atq; benigniè excipit. 91
Dauid Rabatham vi captam militi diripiendam permittit. 66
Dauid pro innocente orat populo. 103
Dauid Poeta. 102
Dauidis & Salomonis potentia. 465
Dauidis legatis petentib. aliquid cõmeatus, durè respondetur à Nabalo. 85
Dauidis cum Goliatho ante congressum colloquium. 80
Dauidis legati ad Ammanitarũ Regẽ ob patris obitum consolandi causa missi, contumeliosè tractantur. 94
Dauidis victoria de Goliatho. 80
Dauidis ad Solomonem postremum alloquium. 105
Dauidis filij ad patrem, Abesalomus verò ad auum confugit. 97
Dauidis liberi Hierosol. suscepti. 92
Dauidis adulterium. 95
Dauidis concubinæ à filio stupratæ, aliò traducantur. 101
Dauidis ob cladem acceptam indignatio. 96
Dauidi omnes filios ab Abesalomo cęsos nunciatur. 97
Dauidi, vt prælijs abstineat, suadetur. 102
Dauidem adesse volentem in exercitu amici prohibent. 99
Dauidem Ionathas excusans, à parente spiculo petitur. 82
Dauidici generis Reges, quot & quandiu regnauerint. 145
De arca in qua tabulas legis Moses collocauit. 35
De arca sacra consultatio. 72
De adulterio & incestu. 40
De aduentu Vespasiani in Galilæam & obsidione Iotapæ vide Iosephũ lib. 4. cap 5. de bello Iudaico. 309
De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos 400. 23
De bello Iudaico quidam historias cõscripsere. 450
De bello Iudaico. 313
Debitus vitæ finis Iudæorum. 443
Debora & Baracus in hostes mouent. 65
Debora Prophetissa. 64
De boue corrupeta. 54
Decem tribuum ad reliquos Israelitas legatio. 60
De Chami filijs ipsorumq; progenie. 7
De Cain & Abel fratribus. 3
Decem coniurati necati, delator eorum interfectus frustatim concisus est. 226
Decem præcepta, & quomodo diuidenda. 34
Decem Ægypti plagæ. 28
Decemuiri contra Herodem conspirant. 226
Decem bases æreæ labrorum. 110
Decem labra rotunda. ibid.
Decimæ egenorum. 53
De Cleopatra vltima Alexandrinorũ Regina, eiusq; sceleribus. 462
Dei contemptus in quibus cõsistat. 72
De Deo & prouidentia diuina. 467
Deorum apud gentiles ingens numerus. 469
De Isaci filijs Esao & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione. 12
De Isaco legitimo Abrahami filio. 11
De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo. 13
De Ismahele Abrahami filio, eiusque posteris Arabibus. 10
Defectus Lunæ. 253
Defectionis Germanorum & Gallorũ ab Romanis causæ. 438
Defectionis autores circiter duo millia in cruces acti. 438
De filijs Sem, tertij Noę filij, & de progenie ipsorum & Abrahami. 7
De funeribus mortuorum. 466
Defuncti fratris vxor ducenda. 52
Demetrius ab Alexandro victus, trucidatur. 191
Demetrius se promissis in amicitiam Ionathæ insinuare conatur. 182
De morte Cæsaris rumor diuersus. 279
Demetrius Iudæis in auxiliũ venit. 316
Demetrius Philippum fratrem in Beroea oppugnat. 195
Demetrius solicitantibus transfugis Bacchidem cum copijs contra Ionathan mittit. 181

Demetrius

Demetrius Demetrij filius ex Creta in Ciliciam traijcit, Syriamq; occupare conatur. 183
Demetrius Tripolim aliasq; Syriæ vrbes occupat, & Antiochum & Lysiam necat. 178
Demetrius Eucærus contra Alexandrum proficiscitur. 195
Demetrius in Alexandrũ mouet. 182
Demetrius Eucærus à Ptolemæo Lathuro Damasci rex constitutus. 194
Demetrius militũ odium concitat stipendium pacis tempore minuendo 185
Demetrius in Arsacem Parthorum regem mouet, prælioq; superatus, capitur. 187
Demetrius Nicanorem contra Iudam mittit. 178
Demetrij ad Lasthenem diploma, in quo Iudæis immunitates promittit. 185
Demetrij ad Ptolemæum de bibliotheca adhortatio. 165
Demetrij duces iterum in Ionathan mouent: nihil sibi successurum videntes noctu discedunt. 187
Demetrij & Alexandri pugna, qua Demetrius superat, Iudæi à Demetrio victore deficiunt. 317
Demetrio in Parthia morbo absumpto Philippus totius Syriæ regno potitur. 195
Demetrio Antiochia adimitur. 186
De mundi creatione, & elementorum dispositione. 2
Deliberationis de Arca sacra conclusio. 72
De leprosis. 40
De nuptijs. 467
De Nazaræis. 46
De obitu Abrahami. 12
De posteritate Adami, & decem ætatibus vsq; ad diluuium. 3
Depulsio argumenti Apionis, Iudæos seditionis Alexandriæ causam extitisse. 463
Depulsio figmenti Apionis de sex dierum itinere. 461
Descriptio donorum à Ptolemæo regi templo Hierosolymitano missorum. 166
Descriptio speluncæ in qua latrones habitabant. 327
Descriptio rationis & sapientiæ. 473
De Sole, Luna & Stellis Iosephi somnium. 17
De Regis electione. 52
De tabernaculo per Mosem in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat. 34
Deus immensus. 478
Deus non corporis formam, sed animi virtutes spectat. 79
Deus Abrahamo filium pollicetur. 9
Deus propter inobedientiam Sauli offenditur: 78
Deus verax in promissis. 112
De vxoribus ducendis. 53
Dij alieni. 52
Diluuium. 4
Dimissio Israelitarum. 134
Dinæ Iacobi filiæ historia. 15
Diocles. 148
Diodorus cognomine Tryphon Apamenus à Malcho Arabe Antiochum Alexandri filium petit. 185
Diophantes regis Notarius Alexandri nomine falsas literas conscribit. 337
Diophãtes scriba aliorum characteres imitatur. 243
Direptio vrbis impedita. 215
Discrimen Mosis & aliorum legislatorum. 2
Discordia Iudæorum & ciuium Alexandrinorum in religione. 463
Dispositio castrorum. 41
Dissidium inter plebem & senatũ. 282
Dissidium in domo Herodis. 238
Distinctio gubernationis in populo Israelitico. 75
Diuersa populi studia. 120
Diuisio agri Abrahami & Lothi. 8
Diuisio Sacerdotum in 24. cognationes. 105
Diuini auxilij promissio. 51
Dius Iromi meminit. 113
Dius de Solomone. ibid.
Doeeus Saulo, se Dauidẽ in Nabo apud Achimelechũ vidisse significat. 83

Dolabella

Dolabella Ephesiorũ ciuitati scribit. 206
Dolor & voluptas aut faciunt aut impediunt passionem. 472
Domicilium Abrahami. 8
Domitia Domitiani Cæsaris vxor. 310
Domitianus, Titi frater 438
Dona interpretibus dimissis data & Eleazaro missa. 168
Dona Scauro data. 199
Dõra Phœniciæ ciuitas & nõ Idumææ. 464
Dora & Ioppe non portuosæ. 228
Doris prior Herodis coniunx non ignobilis ex qua Antipatrum filium suscipit. 323
Doris, Herodis vxor. 208
Doridem Antipatri matrem Herodes ejicit è regia. 249
Doritæ in Iudæorum synagoga Cæsari statuam ponunt, quod Agrippam & Petronium vehementer ad iracundiam commouet. 285
Dortus cum quatuor socijs supplicio affectus. 292
Duodecim Ismahelis liberi 10
Duo totius disciplinę & moralis institutionis modi. 466
Duo sacrificiorum genera. 39
Duo de quibus agit Iosephus. 451
Duo & viginti libri sacri. 450
Duodecim Iudæorum millia in templo occumbunt. 319
Duodecima legio Cestio duce Iudæis cessérat. 436
Duodeni milites congrediuntur, qui ad vnum fere conficiunt, & Abneri partes succumbunt. 90
Duæ tabulæ Mosis. 34
Duæ mulieres sese inuicem de infante permutato accusant. 108.

E

EDictum quantum Mannæ quotidiè quilibet colligeret. 31
Edicto plebs cohercẽda, ne quicquam amplius ad tabernaculi structuram conferant. 34
Eglon Rex Moabitarum Israelitas subiugat. 64
Emortuę dextrę sanitas restituitur. 117
Enosa vrbs prima. 4
Enochi finis in sacris literis non inuenitur conscriptus. 5
Eques Iosepho literas affert. 304
Equi Ægyptiaci. 115
Ephræmi tribus mouet in Iaphthẽ. 67
Eleazarus. 2
Eleazarus Pharisæus Hyrcano marris captiuitatem exprobrat. 191
Eleazarus ad Antiochum adducitur. 474
Eleazarus iram Dei in populũ Iudaicum fatetur. 444
Eleazarus ab Elephanto oppressus moritur. 314
Eleasar. 103
Eleazarus moritur. 61
Eleazarus capitur cumq; Dux nudum extendi & verberibus cædi præcipit. 441
Eleazarus vitã gloriæ posthabet. 314
Eleazarus Iudæ frater elephantum occidit. 177
Eleazarus horribiliter flagellatur. 475
Eleazarus Dinæi filius Romã missus. 293
Eleazarus Iudæus audacia ferox & manu strenuus. 441
Eleazari ad socios oratio. 444
Eleazari ad Antiochi exhortationem responsio. 475
Eleazari constantia. 475
Eleazari de immortalitate animæ oratio. 445
Eleazarus Iudæis Romanorum crudelitatem exponit. 446
Elias sicut Enochus ex hominibus exemptus. 127
Elias pluuiam venturam prædicit. 121
Elias Achabo & Iezabelæ vindictam diuinam prædicit. 122
Elias ad Achabum venturam pluuiam ei indicaturus, mittitur. 121
Elias populi superstitionẽ arguit. ibi.
Eliæ doctrina & officiũ miraculo confirmatur, victima igni cælitus absumpta. ibid.
Eliam Deus in deserto alloquitur. 122
Eliam coruus cibat. 121

Elis pontificis filij Ophnes & Phinees nefarij. 70
Eli sacerdotis tempore annonæ caritas. 69
Eli in Silo filiorum cædes & Arcæ amissio significatur 71
Eli audita arcæ amissione exspirat. ibi.
Eli Pōtificis Genealogia & progenies. ibid.
Elisæus in Dothaim hostibus cingitur. 128
Elisæus pluuiam venturā & victoriam prædicit. 127
Elisæus viduam vt ex olei fidelia plurima vasa adimpleat, iubet. 128
Elisæus ab Adado ægrotante consulitur. 128
Elisæi vocatio. 128
Elisæi mors & cadaueris in ipsius monumentū coniecti reuiuiscatio. 133
Elisæum Reges consulunt. 127
Eliacimus Ioacimus nominatus, Iudæ rex. 142
Eiectorum cōtra Ægyptios bellū. 457
E Iudæis duodecim millia cadunt. 205
Epaphroditus. 1
Epicureorum error coarguitur. 150
Ephraimitæ proditione occupant Bethel. 62
Ephron oppidum expugnatum. 176
Epilogus huius partis genus Iudæorū ex Ægypto non oriundum. 458
Epilogus secundi libri contra Apionē. 471
Epicedium à Ieremia Iosię scriptū. 142
Epitome belli Iudaici. 312
Epistola Ptolemæi, in qua à Pontifice Eleazare Bibliorum petit interpretes. 165
Epictetes pecunia corruptus Scythopolim Iudæis prodit. 191
Ephod. 36
Esau sibi quoque benedictionem postulat. 13
Esau primogeniti Ius ob lenticulam cedit. 16
Esau Edom dictus. ibi.
Esau filij & posteri. ibi.
Esdras Iudæos qui apud Babylonem degunt, conuocat. 155
Esdras Hierosolymę præfectus. Vasa aliaque pretiosa gazophylacij custodibus tradit. ibi.
Esdras legis peritus. 155
Esaiæ de Cyro vaticinium. 151
Essen siue Legion. 36
Essenorum placitum. 349
Essenorum vita & mores. 261
Esthmonitis. 226
Esther puella fit Regina. 159
Esther Regem pro Iudæis intercessura accedit. 159
Ebutius contra Iosephum 280
Ebutius infecto negocio discedit. 294
Eua mater omnium viuentium. 3
Euę poena. ibid.
Eurycles Alexandri dicta & facta obseruans Antipatro & Herodi exponit. 242
Eurycles Lacon Alexandrū apud parentem clàm accusat, autorq; necis ipsius existit 336
Eurycles amicitia simulata fallit Alexandrum, eiusq; fit proditor. ibid.
Eurycles necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, accusatoris partibus fungitur. ibid.
Eurycles Alexandrum apud Herodem falsò accusat, & in pericula præcipitat. ibi.
Euangelium Iudæis allatum. 153
Euphrates. 3
Eutychis Agrippæ libertus, herū apud Cæsarem accusare cogitat. 267
Ex arca Noe coruum emittit. 5
Excisio stirpis Nadabi. 119
Excusatio historiographi, cur legum seriem innouarit. 51
Exemplum ab Iudæis Cæsareæ interfectis petitum. 445
Exemplum, nō semper patribus similes nasci filios. 73
Exemplum vltionis diuinæ in Iezabela valde insigne. 130
Explicatio nominis Moab & Amon. 10
Exploratores. 128
Exploratores terræ Chanaan mittit Moses. 42
Exploratores Israelitis terrorē incutiunt. ibi.

Expositio

Expositio belli Arabici & pecuniæ mutuo acceptæ. 244
Externi Iudæi inferiorem ciuitatem occupant. 440
Exteri quoque vt exaudiantur in hoc loco precatur. 112
Ex tribu Ephraim circiter 42000. cæsi. 67
Extirpatio stirpis Basonis. 120
Extirpatio Iudæorũ Amani cõcessa. 158
Extructio templi Solomoni mandatur. 104
Ezechias ab Assyriorum rege deficit. 137
Ezechiæ legati ad Israelitas Azymorum festi celebrãdi causa missi occidũtur. ibid.
Ezechiæ in aduersis ad Deum refugium & per Esaiam in spem melioris fortunæ erectio. 139
Ezechiæ Regis Iudæ pietas. 137
Ezechiæ mors. 140
Ezechiam primarium latronem cum sociis Herodes supplicio afficit. 204

F

FAbatus procurator Cæsaris apud Herodem secretorum Sillæi proditor. 339
Fabula de Ioue & Pallade. 469
Fabulæ superius reciratæ depulsio. 463
Facinus detestandũ Gabaonorum. 62
Fames ob iuramentum violatum, Israelitis immissa. 102
Fames & pestilentia. 143
Fames in Samaria tanta, vt mulier mulieri filium comederet. 128
Fanum. 111
Falsa matris ac sororis Herodis aduersus Mariammen accusatio. 333
Falsi testis pœna. 52
Fatum & prouidentia diuina. 245
Fati necessitas insuperabilis. 145
Fratres ob regnum decertantes certis conditionibus in concordiam redeunt. 318
Fratricidij à Ioanne pontifice perpetrati taxatio & vltio. 161
Fœdus à Iudæis sacerdotalem stolam, vt esset in Romanorum potestate postulat. 288
Fœdus Iudæos Philadelphensium propter Miani interfectores, punit. 297
Fœdus Dei cum Noe. 5
Felix Hierosolymis Phasaelum destituit, à quo tamen superatur. 208
Felix Drusillam a priore marito abscit. 352
Felix accusatur. 258
Felix in Phasaelum exercitum mouet. 323
Felix latrones Magos vulgiq; seductores supplicijs afficit. 298
Festus impostorem magnũ cum assectis opprimit. 294
Festum azymorum. 40
Festiuitas templi recepti instituta 175
Filij pontificum ad Dauidem missi, in puteum sese abscondunt. 99
Filij oblatio. 336
Filij Chananæi. 7
Fiducia Adadi in milite. 123
Filiorum apud Iudæos educatio. 451
Filiorum Israel numerus. 28
Finale confœderatorum de Caio tollendo decretum. 278
Florus belli Iudaici causa. 294
Fons Iordanis. 331
Forma templi extruendi Solomoni datur. 105
Forma & habitus Eliæ prophetæ. 127
Fortunæ monumentum. 455
Fuga hostium ob terrorem à Deo immissum. 128
Fuga & strages exercit⁹ Absolomi. 109
Funus Alexandri. 196
Fuluia, Saturnini coniunx Romæ quatuor Iudæis purpuram & aurum, vt in templum Hierosolymitanum deponeret tradit, ipsi vero in proprios vsus conuertũt. quod dum Tiberius cognoscit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli iubet. 264
Furtum. 54
Fructus ad 100. annos incorrupti. 444

G

GAbala. 216
Gabaonitæ ministerijs publicis deputari. 59
Gabaonitæ legatos mittũt ad Iesum. ibid.

Gabaonitarum ad Hebræos oratio. 59
Gabareni Ioanni sese addicunt. 301
Gabinius aliquot vrbes dirutas in Iudæa ædificari iubet. 201
Gabinius Nabathæos pugna superat. 320
Gabinium mater Alexandri beneficijs lenire studet. ibi.
Gabinio bellū Parthis inferre parato Hyrcanus & Antipater suppetias ferunt. 320
Gabinio pecuniam Pompeio ab Aristobulo promissam exacturo portæ clauduntur. 200
Gadara instaurata. 201
Gadaram Alexander capit. 194
Gadarenses Herodem accusaturos, Agrippa vinctos ad Regem mittit. 228
Gales ab Abimelecho fugatus, à Sicimitis vrbe pellitur. 66
Galatæ à Gomar oriundi. 6
Galadenorum ad Israelitas legatio 75
Galilæi sese vindicantes Samaritanorum vicos incendijs & rapinis vastant. 291
Galilæi ab Herode deficiunt. 214
Galilæi cum Tiberiensibus sedati. 309
Galilęi Tiberiada inuadere postulant. 300
Galilæorum multitudo Iosephum, ne se deserat, perit. 303
Galilæorum erga Iosephum fides ac beneuolentia. 299
Galgal, libertas. 58
Gamala in Romanorum fide perstant. 298. & 299
Glaphyra Alexādri coniunx, num paratas Herodi insidias ignoraſſet, interrogatur. 243
Glaphyra vxor Alexādri, suspicionem ante conceptam oratione multum auget. 334
Glaphyra quondam vxor Alexandri Archelao Cappadocū Regi remissa. 246
Glaphyræ somnium. 260. & 349
Gratus cum alijs militibus Claudium latentē protrahit eumq; vacantem Imperatoris locum occupare iubet. 282
Grati cum Simone conflictus. 257
Gratitudo Salomonis erga Iromū pro acceptis beneficijs. 113
Gratulatio Bethsamitarum super arca sacra. 72
Gaudium beatorū in vita æterna. 481
Græcorum de Iudæorum Antiquitate testimonium. 454
Græcorū cum Iudæis comparatio. 450
Græcorum regionem innumeræ corruptiones inuasere. 449
Gedeon per 40. annos regnat. 66
Gedeon duos Duces Zebim & Hezarbunim capit. ibi.
Gedeon ad Madianitarum tētoria accedit, & ab illis somnio confirmatur. 65
Gedeon cum trecentis viris pugnam adornat. ibid.
Geon, Nilus. 3
Gedeoni, vt Israelitas à Madianitis liberet Deus mandat. 65
Gedeonem exiguas copias Deus eligere iubet. ibid.
Gellius Alexandrę vt Aristobuli & Mariammæ effigies depictas ad Antonium mitteret, persuadet. 217
Gemmarum in Pontificali ornatu miraculum 38
Genealogia Abrahami. 7
Genealogia Noe. 4
Germani & Galli sub Herode stipendia fecerunt. 254
Germani Cæsaris satellites. 279.
Germanic⁹ Pisonis opera sublatus. 263
Germanorum rabies per Caij cædem excita, sedata. 280
Gessius Florus Iudææ Procurator. 296
Gessius Florus peior Albino. ibi.
Gessij Flori iniuriæ 262
Gesta inter Vitellium & Artabanum. 264
Gibea & aliæ Beniamitarū vrbes incensæ. 63
Gaza oppugnata. 194
Gazara. 113
Gischala incensa atq; diruta. 298.
Godolia transfugarum dux. 145
Godoliæ cædes, & plebis Masphatensis abductio. ibid.

Gotholia omne semen Regium tollit vno solummodo Ioaso, Ozochiæ filio seruato. 132
Gotholiæ pœna. ibid.
Goliath vir prodigiosa statura inter Palæstinos. 79
Goliath singulare certamen Hebræis denunciat. ibid.

H.

HEbræorum origo. 7
Hebræus seruus anno septimo manu mittendus. 54
Hebræi mulierum cupidine ducti à patrum religione deficiunt. 49
Hebræi in aciem proferunt arcam fœderis. 70
Hebræi iumentis & pecoribus hostiũ in prædam contrà Dei mandatum abactis parcunt. 78
Hebræi vallem vltra Iordanem sitam habitantes, relictis suis oppidis in munitissimas vrbes confugiunt. 88
Hebræi terram Amoræorum occupãt. 47
Hebræi pugnam parant aduersus Amoræos. ibi,
Hebræorum contra Moabitas victoria. 127
Hebræorum ob Mosis obitum planctus. 56
Hebræorum seruitus intolerabilis. 24
Hebræorum libertas, & Chananæorũ seruitus. 114
Hebræos Chanauæi cædunt. 44
Hecataeus. 8
Hecataeus Abderita cum Alexandro Rege nutritus. 455
Helena Hierololymis cibos egenis distribuit. 289
Helena Adiabenorum Regina Hierosolyma proficiscitur. ibi.
Helon per decennium iudex. 67
Hermippi de Pythagora testimoniũ. 454
Heroes tres per hostium castra excurrunt in Berhlehem: aquam hauriunt & Dauidi afferunt. 103
Heroes Dauidis. 102
Herodes iterum cum Arabibus ad Cana Cœlesyriæ pugnat. 220
Herodes in itinere ad Agrippam Chiũ peruenit, eique ingentem pecuniæ vim ad porticũ vrbis reparandam, confert. 232
Herodes ex aurea & argentea supellectile pecuniã conficiens, frumentum pro ea comparat. 227
Herodes prope Panium templum ædificat. 229
Herodes apud Cæsarem filios accusat. 244
Herodes vt alienus videretur Aristoli necem cum honorificè sepeliri curat. 218
Herodes Ressa capto & è Massada domesticis receptis, Hierololyma petit. 212
Herodes Massadam petens, in itinere à Parthis impugnatur. 210
Herodes cum Archelao Antiochiam vsque iter fecit. 241
Herodes cum Galilæis pugnat, eosq; victos in castellum compellit. 214
Herodes in Trachonitarum regione castellum condit, eiq; Zamarin Iudæum Babylonicum præfecit. 247
Herodes ab Hyrcano admonitu, fuga sibi consulit, & in iudicio amplius non comparet. 205
Herodes ex Daphne Antiochiæ suburbio in Galilæam proficiscitur. 214
Herodes inexpectatam & apertam vxoris auersationem videns, contristatur. 223
Herodes nobiliores Iudæorũ post obitum suum trucidari mandat. 253
Herodes Massadam petens in itinere à Parthis impugnatur. 210
Herodes anno primo à nato Christo moritur. 254
Herodes Arabas sibi hostes esse deprehendit. 325
Herodes cum magno vitæ discrimine Romam nauigauit. ibid.
Herodes Romam profectus, Antoniũ conuenit. ibid.
Herodes Antonium & Cæsarem sibi benevolos inuenit. ibid.
Herodes coram senatu Romano laudatur. ibid.

Herodes circa Hierosolymorum mœnia se bono publico & ad salutem vrbis venisse, clarigare iubet. 212
Herodes Saturnino & Volumnio permittentibus cum exercitu Arabiam inuadit, & Repiã castellũ diruit. 241
Herodes Archelaum & cognatos pretiosissimis muneribus donat. 336
Herodes Cassij amicus. 322
Herodes cur in exteros liberalis in suos sæuus fuerit. 237
Herodes fratrem Iosephum in Idumæam mittit, ipse copias in Galilæam ducit, vrbemque Sepphorim capit. 212
Herodes Cassium ex Galilæa pecunia sibi deuincit. 207
Herodes quadraginta quinque ex Antigoni factione interfecit. 216
Herodes vehiculo, in quo mater erat, euersu sibi ipsi violentas manus inferre cogitat. 210
Herodes donatiuum militibus distribui iubet. 213
Herodes ab Hyrcano in Ius vocat⁹. 322
Herodes Alexandro coniugis suæ fratri regnum petiturus ipsemet eo potitur. 211
Herodes ante pugnam sacra DEO celebrat. 330
Herodes hostes adoritur. ibid.
Herodes omnem rem gestam priusquã Vitellij literæ superuenirent, Cæsari aperit. 265
Herodes, Agrippæ frater Rex in Chalcide. 284
Herodes Artabano Partho fauet. 270
Herodes ad Pheroram ægrotantem visendum venit, eoque mortuo Hierosolyma sepelit, & publico luctu honorat. 248
Herodes Agrippę inopiam exprobrat. 266
Herodes à Syris latrones depellit. 322
Herodes per vniuersum terrarum orbem clarescit. 332
Herodes venator summus. ibid.
Herodes præter animi corporisq; virtutem fortuna quoque secunda vsus est. 332
Herodes Antipatrum filium expellit ciuitate, ac Hyrcanum auum coniugis interficit. ibid.
Herodes Alexandrum & Aristobulum filios præfocari, cum Alexandro materno auo sepeliendos iubet. 338
Herodes in Pheroram fratrem excitatur. 336
Herodes suos in fuga consolatur. 210
Herodes ab Arabibus latrones sibi dedi postulat, & mutuum creditum repetit. 241
Herodes Antipatri & mulierum secreta omnia exorquet. 249
Herodes cum hostibus pugnat in suburbio. 210
Herodes Romam nauigat & Cæsarem Aquileiam vsq; persequitur. 235
Herodes Antigonũ ex Iudæa expellit. 205
Herodes fautores suos promouet, aduersæ verò factionis homines quotidianis supplicijs absumit. 216
Herodes conflatam militum multitudinem, vt Hyrcanum regno deponat in Hierosolymam ducit. 322
Herodes contra latrones in speluncis degentes militem ducit. 213
Herodes cum Antigono rem decernere in Samariam proficiscitur. ibid.
Herodes, Ieiu à Pontificatu remoto Simonem cuius etiã filiam duxit subrogat. 227
Herodes coniurationẽ expiscatur. 226
Herodes ad Malachum Arabum regem pecuniam accepturus proficiscitur. 211
Herodes multis pecuniis Antoniũ vt Antigonum tolleret, inducit. 215
Herodes grauem morbum contrahit. 214
Herodes morbo correptus testamentũ condit, ac regni successionem filijs, nepotibus ac amicis relinquit. 252
Herodes populi partem dimittit cum reliquis Matiadam peruenit. 264
Herodes Antipatri matrem in regiam induxit, eumque Cæsari commendat 233
Herodes malum simul & cultellum poscens

poſcens ſibi ipſi manus violentas inferre cogitat, Achiabus aegros verò ictum præuenit. 253
Herodes Sollio, Præfectis ac militibus ne vrbem diriperent pecuniam numerat. 215
Herodes apud Dioſpolim cum Arabibus pugnat eosque vincit. 220
Herodes Ieſu Phabetis filio Pontificatum abrogat in cuius locum Simonem Boethi filium ſubrogat, eiusq; filiam in vxorem ducit. 227
Herodes Antipatro Pheroræ conſuetudinem, & mulieribus conuenticula interdicit. 248
Herodes, audito quod Hyrcanus reclusō Dauidis ſepulchro tria millia talentorum argenti extuliſſet, idem facere conatur. 238
Herodes quotquot vitium eſt Cæſari, vno Archelao excepto, conuocat. 244
Herodes ad ſeditioſos compeſcendos in arces præſidia collocat. 226
Herodes Antonio deuicto, ſubtriſtis. 221
Herodes odio in filium flagrat. 252
Herodes Dei templū denuo conſtruere animo concipit. 229
Herodes Manahemum de imperij diuturnitate rogat & Eſſenos propter eum in pretio habet. ibid.
Herodes ducturus Alexandri filiam Samariam proficiſcitur. 214
Herodes filiorum liberos educat. 246
Herodes Pappi caput Phæroræ fratri mittit. 214
Herodes Hieroſolyma oppugnat. ibid.
Herodes a Cæſare & Agrippa in magno honore habitus. 229
Herodes filiā quam Salomes filio nato e Coſtobaro collocaturus erat, Pheroræ filio collocat. 239
Herodes ad Cæſarem venit, eiq́ue beneficia in Antonium collata prædicat ſimilia in eum collaturus ſi in amicitiam eum reciperet. 223
Herodes latrocinantis agit & excurſionibus in Arabiam. 220
Herodes 300. talētis Cæſarē donat, 236
Herodes in Italiam nauigat, & liberos ſuos Roma domum reducit. 210
Herodes Syriæ & Græciæ vribibus ingentem pecuniæ in ædificia contulit. 214
Herodes dynaſta Chalcidis ius eligendorum ſummorum Pontificum petit. 288
Herodes multos in itinere adiuuat pecunia, plurimorum eſt apud Agrippam mediator. 232
Herodes quibuſuis calumniis fidem adhibens multos iniuſtè interficit. 240
Herodes Cæſarem & exercitum honorificè excipit. 223
Herodes Antoninum adire Machæram acculaturus cogitat, eidem reconciliatur & Ioſephum fratrem attribuit. 213
Herodes Chalcidis dynaſta & Helcias Silam interficiunt. 286
Herodes Iudæorum Primores conuocat, eosque facinus hoc commemorat. 252
Herodes Hieroſolyma redit in multitudinem in concionem aduocat, rationem eis ſuæ peregrinationis exponit, ac quartam tributorum partē remittit. 233
Herodes duos ſatellites in Dauidis monumento amittit. 238
Herodes ab Antonio & exercitu honorificè exceptus. 213
Herodes ad Antonium Samoſatam oppugnantem properat, in itinere multos barbaros trucidat. ibid.
Herodes Antipatri blanditiis adductus, ſponſalia reformat. 338
Herodes Machæruntem magno muro ac turribus amplectitur. 440
Herodes Cæſari reconciliatus. 243
Herodes regno excedere iuſſus, in Ægyptū abit, dehinc in mari diu iactat', tandē Romā peruenit, vbi Antonio quæ ipſi cōtigerāt, recēſet. 211
Herodes duplex periculū ſuſpicās caſtellū ſibi ad refugium parauit. 444
Herodes Dauidis ſepulchrum ſpoliat. 105

Herodes Alexand. & Aristobuli criminationibus aurem præbet. 243
Herodes à centum Iudæis apud Antonium accusatus. 209
Herodes cum in difficilibus tum in iucundis rebus solus Agrippæ proximus. 232
Herodes Hierosolymis, Phasaelus verò extra vrbem constitutus, in capitis discrimine versantur. 324
Herodes in ius vocatus cum comitatu comparet. 205
Herodes in compescendis alienigenarum auxiliis multum negotij habet. 215
Herodes in Galilæa cum hostibus pugnat eos vincit, ac vniuersam Galilæam in suas partes traducit. 213
Herodes consolatur & cohortatur milites. 220
Herodes in senio impatiens & amarulentus. 252
Herodes ex Italia domum reuersus contra Antigonum copias ducit. 212
Herodes à Parthis accitus in venatione occiditur. 262
Herodes Mariammen Hyrcani ex filia neptem ducit. 208
Herodes fratrem in Idumeam mittit, ipse copias in Galilæam ducit, vrbemque Sepphorim capit. 212
Herodes cibaria exercitui procurat. 212
Herodes populum sacramẽto obstringit. 229
Herodes Aristobulo Ananeli loci Pontificatum conferre cogitat. 217
Herodes filios accusat. 235
Herodes Pheroræ vxorem accusat, eumque vt illam ableget iubet. 248
Herodes varia fortuna vsus. 254
Herodes ab Antipatro patre persuasus à bello contra Hyrcanum desistit. 322
Herodes Antonio contra Augustum auxilia pollicetur. 220
Herodes filiis reconciliatus. 236
Herodes à Mariammevxore non blandè exceptus. 223
Herodes plurima peregrina instituta introducit. 225
Herodes nouam legem sancit, vt perfossores parietum in seruitutẽ extra regni terminos vendere liceat. 230
Herodes Hierosolymis duas arces munit. 326
Antonia. ibid. Samaria. ibid. vel Sebaste.
Herodes Quintilio Varo iudice filium in ius vocat. 250
Herodes à defectoribus in Galilæa pœnas exigit. 213
Herodes in Alexandram vt clàm regno suo insidiatam inuehitur 217
Herodes Cæsarem plurimis muneribus donatum in Ægyptum deducit. 223
Herodes tertiam tributorum partem remittit. 229
Herodes Antonio rescribit, & causas cur Aristobulum mittere non possit, indicat. 202
Herodes foris bonæ, domi verò aduersa fortuna vtitur. 233
Herodes Alexandrũ & Aristobulum Romam ad Cæsarem mittit. 228
Herodes Antipatro amicas literas, vt eum Roma domum retrahat, scribit. 249
Herodes Antipatrum ad minuendam filiorum arrogantiam honoribus euehit. 233
Herodes populo se templum extructurum exponit. 219
Herodes ab hostibus vulneratur. 214
Herodes Rex in Chalcide moritur, eique in regno Agrippa succedit. 291
Herodes Antipatro, ne cum Pherora vel eius coniuge vnquam colloqueretur, edicit. 248. 339
Herodes militibus de suis facultatibus multum pecuniæ largitur. 329
Herodes à Salome motus vtrunque filium vincit, & separatos asseruari præcipit. 337
Herodes contra Alexandrum & Aristobulum iudicium cogit. ibi.
Herodes in iudicio filios accusat. ibid.

Herodes

Herodes Antipatrum præ reliquis filijs amauit, plurimaq; in eum beneficia contulit. 341
Herodes Sepphorim ciuitatē capit. 326
Herodes aduersus latrones in speluncis degentes animum dirigit. 326
Herodes Hierololymā cingit obsidione, ac præconis voce cui aduenerit, declarari iubet. 326
Herodes splendida oratione ad populum tribus filijs regni honorem attribuit. 333
Herodes filijs non regnum, sed regni honorem tradit. 314
Herodes ad filios orationem deflectit. ibid.
Herodes oratione sua fratrū dissensionem ad eius non sustulit. ibi.
Herodes nepotes deponit. 338
Herodes in Antigonem mouet. 326
Herodes Pappum Antigoni militum Ducem obtruncat. 328
Herodes coram Augusto dissimulatione remota verū ingenue fatetur. 330
Herodes propter vxoris necem misere affectus. 224
Herodes comeatus copiam parat. 326
Herodes decem cohortibus comitatus Hierichunta peruenit. ibid.
Herodes Andromacho & Gemello amicitiam renunciat. 240
Herodes Pherorā cū vxore ejicit. 339
Herodes Pireo maiorem portum fabricat. 331
Herodes Iosepho vt vxorē interficiat, etiam mandat. 333
Herodes Romæ in Senatum introductus, Rex declaratur. 211
Herodes Alexandrum in vincula conjicit, & in amicorum eius tormenta pergit. 335
Herodes Alexandrum apud Cæsarem accusat. 333
Herodes Antipatri vt reuersionē suā maturaret, scribit. 341
Herodes vehiculo in quo materetur, cuerlo, sibi ipsi manus violentas infere cogitat 210
Herodes etiam nocte ad Idumæi profi-
ciscitur. 324
Herodes grauiores in fuga Parthis Iudæos experitur. 324
Herodes Doridem Alexandri matrem omni ornatu spoliatā expellit. 340
Herodes ex spectaculis non magnam gratiam reportat. 225
Herodes patris necem in Malicho cogitat vlcisci. 323
Herodes accuratā diligentiam & sumptus non exiguos in structuras confert. 227
Herodes magnificè sepelitur. 343
Herodis in Augustū Cęsarē merita. 331
Herodis regno Augustus Cæsar finiū partem addit. ibid.
Herodis de latronibus victoria. 326
Herodis ex Mariāme liberi suscepti. 333
Herodis cæsaculam dimisso conuiuio confestim concidit. 328
Herodis mater ac soror Mariammē calumnijs infectantur. 223
Herodis ad milites perterritos oratio. 329
Herodis propositum Massada & Ioppe captis, Hierololymam petere. 326
Herodis in iudicio cōtra Antipatrum accusatio. 341
Herodis consiliarij Alexandri institutum ei per nuncium significant. 225
Herodis copias hostes a mœnibus arcent. 212
Herodis legatos Cæsar infecto negocio dimittit. 242
Herod. vxor in patris ędes pucnit. 265
Herodis duæ filiæ virgines Pheroræ filijs elocatæ. 259
Herodis de Mariamme ac Iosepho suspicio. 333
Herodis filij ex septem vxoribus suscepti. 338
Herodis familia ab Antigono in Massada oppugnata. 212
Herodis error puniendus & inexcusabilis. 245
Herodis milites cùm Iudęi per quinq; menses obsidione tolerauerant, ciuitatem irrumpunt. 328
Herodis beneficentia & liberalitas in cunctos. 332
Herod. s nouem vxores. 247

Herodis corã Augusto Cęsa oratio. 330
Herodis ad Cæsarem properantis mãdata. 222
Herodis tres Eunuchi, Alexãdrum innatum contra parentẽ odium alere fatentur. 240
Herodis progenies intra 100. annos penitus sublata. 265. 266
Herodis testamentum mutatum. 253
Herodis ad milites gratiarum actio & testamentum lectum. 254
Herodis in medio Euphratis cõuiuiũ. 265.
Herodis regnum. 228
Herodis morbus horrendus. 253
Herodis cadauer magna pompa Herodium defertur. 254
Herodis fortitudo. 322
Herodis erga Phasaelũ fratrẽ amor. 325
Herodi Augustus Arabiam quoq; vult tradere, quod consiliũ ipsius literæ redditæ mutant. 244
Herodi mortem fratris somnia manifesta significant. 327
Herodi insidiæ structæ. 324
Herodi à Roma literæ veniunt, quæ Acmen à Cæsare occisam, & Herodi liberam potestatẽ Antipatri puniẽdi relictam esse ostendunt. 253
Herodi Antonius vt Aristobulum ad se mitteret scribit. 217
Herodem in aula calumnijs & cædib⁹ referta vitæ suæ tædet. 241
Herodem Antonius in Arabum bellũ vertere iubet. 220
Herodẽ Antoni⁹ ad se accersit, q regni curã Iosepho cõmittit, eiq; clam vt Mariãmen interficeret mãdat. 218
Herodem Romani Iudæorum Regem creant. 325
Herodem Hyrcanus absoluit. 322
Herodem Antonius amore, Antigonũ verò odio prosequitur. 211
Herodias cui Imperator pp Agrippam fratrem pepercerat, Herodem vltrò in exilio comitatur. 270
Herodion. 324
Herodiũ castellum pro rerum omniũ copia ciuitas esse videbatur. 332
Herodotus Halicarnasseus de Iudæorum circumcisione. 414
Herodotus Ægyptiorum Regum nomina non recenset. 114
Herodotus de Senacheribo. 139
Hirami & Salomonis amicitia. 461
Hirami & Salomonis problemata. 453
Hirami Regis genealogia. ibid.
Hyrcanus ab invidis cõtra Antipatrũ eiusq; filios infligatur. 322
Hyrcanus à Pharisęis ad Sadducęos deficit. 192
Hyrcanus expiscatus, quid alij sint donaturi, plus reliqs omnibus donat ob quod alio honorifico afficitur munere. 171
Hyrcanus rursum ab improbis irritatur. 322
Hyrcanus & Pharisæi hostes. 191
Hyrcanus ingentem pecuniæ vim ex Dauidis monũmento profert. 190
Hyrcanus Pontifex declaratur. 319
Hyrcanus munitũ castrũ ædificat. 172
Hyrcanus Alexandri filius, natu maximus Pontifex declaratur, post ad regiam dignitatem euehitur. 317
Hyrcanus a fratribus in itinere circũuentus, strenuè se defendit, quosdã etiam è medio tollit. 171
Hyrcanus moritur. 192
Hyrcanus paternum honorem Pontificis assequitur. 315
Hyrcan⁹ cognito, q Herodes regnum assecut⁹ sit, ad eũ reuertitur. 216
Hyrcan. & Phasael⁹ à Parthis capti. 210
Hyrcanus obsidet Samariam. 191
Hyrcanus ingentẽ pecuniæ summã ex Dauidis sepulchro aufert. 105
Hyrcanus amicitiam cum Romanis renouat. 190
Hyrcanus assiduum cum Arabibus bellum gerit. 172
Hyrcanus dum fratres intestinis bellis laborant, in pace viuit. 191
Hyrcanus Pontifex. 196
Hyrcanus insons perit. 222
Hyrcanus Samariam capit. 191
Hyrcanus & Antipater Pompeij auxilium implorant. 318
Hyrcanus patriæ amans gratiã ab Herode expectat. 216

Hyrcanus

Hyrcanus cum Antiocho soluta obsidione fœdus facit. 190
Hyrcanus multas Syriæ vrbes capit, & tẽplũ in mõte Garizin desolatur. 191
Hyrcanus sibi ipsi manum infert. 172
Hyrcanus & seniores Reginã anteueniũt, & Aristobulum accusant. 197
Hyrcanus Pontifex, Antipater verò Iudææ procurator declaratur. 321
Hyrcani matris magnanimitas & constantia. 315
Hyrcani facetiæ. 171
Hyrcani & Iudæorum legatio Antonio coronam auream offerens, vt Iudæos à Cassio captos in libertatem vindicaret, rogat. 208
Hyrcani ad Cæsarem legati. 205
Hyrcani ortus & indoles. 170
Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolobella in Senatum introducunt. 206.
Hyrcani vita. 222
Hyrcano Babylone à Iudæis ingens honor habetur. 216
Hyrcano in templo per vocem filiorum de Antiocho victoria nunciatur. 191
Hyrcanum Cæsar in pontificatu cõfirmat, Antipatrum ciuitate Romana donat. 203
Hyrcanus Hierosolymis Cæsare permittente, mœnia restituit. 204
Hyrcanũ Herodes occidi imperat. 222
Hyrcanum Antipater vt ad Aretã Regẽ Arabiæ cõfugeret, eiusq; auxilio regnum repeteret. hortatur. 318
Hyrcanum Herodes in summo honore habet. 216
Hyrcanum Herodes è medio tollere statuit. 212
Hieremias captiuitatem Babylonicã prædicit. 142
Hieremias à Babylonio duce exẽptus, è carcere magni prerij muneribus afficitur. 145
Hieremias Hierosolymorum subuersionem prædicit. 142
Hieremias quando vixerit. ibi.
Hieremiæ liber exustus. ibi.
Hieremiæ accusatio & absolutio. ibi.
Hieroboamus in Ægyptum profugit, vbi vsq; ad Solomonis obitum manet. 116
Hieroboamus Solomonẽ infestat. 115
Hierosolyma & templum depræda-tur. 118
Hierosolyma quondam Solyma vocata, cuius nominis & Homerus meminit. 92
Hierosolyma ab Herode obsessa. 328
Hierosolyma a Sulaco Ægyptiorum Rege spoliata. 94
Hierosolyma Titus obsidet. 313
Hierosoly. ab Herode eo die quo ante 27. annos a Pompeio expugnata. 215.
Hierosolyma quinquies prius capta, tunc iterum vastata est. 435
Hierosolyma Romano populo stipendiaria. 201
Hierosolyma Iudææ metropolis radicitus fundamentis eruta. 446
Hierosolyma Pompeio partim tradita partim obsessa. 200
Hierosolyma per decẽ & octo menses obsessa, tandem capiuntur. 144
Hierosolyma obsessa. 118
Hierosolyma expugnata. 215
Hierosolymæ pars capta, eiusq; habitatores interfecti. 61
Hierosolymis dolo captis Iudæi in Ægyptum abducuntur. 164
Hierosolymitani legati in Galilæa haud accepti 304
Hierosolymorum mœnia absoluta. 157
Hierosolymitanum templum lustratum. 175
Hierosolymitana arx munita. 181
Hierosolymitanorum legati in Iehu domicilium fefe recipiunt. 304
Hierosolymitanos fundit fugatq; Iesus. 59
Hiericho. 47
Hiericho capta, homines trucidati, vrbs prostrata & incensa. 58
Hierichuntis mœnia spõte sua collapsa. ibid.
Hierichuntem ab habitãtibus relictã, Romani diripiunt, inq; ea Herodes præsidium reliquit. 213

Hieriehuntẽ ſpeculatores explorãt. 57
Hiſtoria de vxore Leuitæ. 62
Hiſtoria Nabuthi ob prędium Achabo denegatum lapidati. 122
Hiſtoria de Antiocho Epiphane. 172
Hiſtoria libri Exodi. 23
Hiſtoria Deuteronomij. 50
Hiſtoriarum Biblicarum finis. 189
Hiſtoriographi quidam perfidiam ac ſacrilegium Antiochi tegere conãtur. 463
Hiſtoriographi quidam Hiſpaniam vnam tantummodo eſſe ciuitatẽ arbitrati ſunt. 451
Hiſtoriæ huius conſcribendæ cauſa. 313
Hiſtoriographus qui dicendus. 312
Hiſtoriographi Græci bellum Iudaicum ſilentio prætereunt. 312
Homicidæ lex. 54
Homo ſui interitus autor nõ Deus. 5
Homines ambitioni & auaritiæ dediditi, nihil non audent. 91
Homines quidam nocentiſſimi neceſſitate debitorum forum & ſcripta publica concremant. 437
Honos Mardochæo oblatus. 160
Honor Danielis. 149
Honor parentum. 468
Honor magiſtratus. 52
Honores mutant mores. 83
Horrendus in hoſtium acie terræ motus. 73
Horrenda fulmina in monte Syna. 33
Hoſtiæ veteris teſtamenti. 467
Hoſtes ſepeliendi. 54
Holocautoma. 39
Humanæ vitæ terminus anni 120. 7
Hyſicrates. 204

I.

IAbes in Gilead, quæ auxilium contra Beniamitas negauerãt, deſtruitur. fol. 63
Iabin Rex Chanaanæorum Iſraelitas ſubiugat. 64
Iacimus & Philippus Zamaris filij. 242
Iacob Ioſephum tanquam tam extinctum luget. 17
Iacob filios cum muneribus mittit in Ægyptum. 20
Iacob. propter abſentẽ Simeonem & Beniamin ablegandũ ſolicitus. ibi.
Iacob de foſſis Labani Dijs Bethel profiſcitur. 15
Iacobus & Simeon Iudæ Galilæi filij, crucis ſupplicio affecti. 290
Iacobus mercedis loco petit Rachelis connubium. 14
Iacob. ſe ſacrificaturũ votũ Deo facit, locumq; nominat Bethel, id eſt, domicilium Dei. 13
Iacob. in Meſopotamiã peruenit Carras ad cognationem matris. ibid.
Iacob ad Eſau fratrẽ nũcios mittit. 15
Iacob fratrẽ muneribꝰ reconciliat. ibi.
Iacob luctatur cum ſpectro, & vocatur Iſrael. ibi.
Iacob Eſau fratrem accedit. ibi.
Iacobus peruenit ad Scenas. ibi.
Iacobus ætatis anno 147. moritur. 23
Iacobus in Hebrone ſepultus. ibid.
Iacobus dum Ioſephi ſtatũ ex filijs cognoſcit, maximo perfunditur gaudio. 22
Iacobus in Ægyptum filios frumẽtatum mittit. 20
Iacobus cum vxoribus, filijs & gregibus inſcio ſocero profiſcitur. 14
Iacobus quin expiraret præ nimia lætitia parum abfuit. 23
Iacob ſeptimus frater iunior cæteris ad ſupplicium ducitur. 478
Iacobus Domini noſtri Ieſu Chriſti frater ad lapidandum traditus. 294
Iacobus cum Pharaone Rege loquitur, & inhabitandam accipit Heliopolin. 23
Iacobi ad Labani accuſationem reſpõſio. 15
Iacobi contra Labanum accuſatio. ibidem.
Iacobi cum Labano colloquium. 14
Iacobi filij, præſertim Iuda vt Beniamin peregrinationi committat, vrgent. 20
Iacobi filij veniunt in Ægyptum, & Simeon liberatur. ibid.
Iacobi cum Rachel colloquium. 13
Iacobi progenies.

Iacobi filij accusantur furti. 21
Iacobo Rachelis loco Lia in thalamũ inducitur. 14
Iacobo Deus apud iuramenti puteum apparet. 22
Iaddus Pontifex, cuius frater Manasses Sanaballetis filiam vxorem ducit. 161
Iadonis prophetia Ieroboamo Pseudopropheta offuscat. 117
Iael Sisseram ferreo clauo interficit. 65
Iaphtes dux Israelitarum creatur. 67
Iaphtes legatos mittit ad regem Ammanitarum. 67
Iaphtes votum facit. ibid.
Iaphtes Ammanitas fundit fugatq;. ib.
Iaphtes filiam mactat. ibid.
Iaphtes moritur. ibid.
Iapheti Noe primogeniti progenies. 6
Iardes sylua ab Romanis cincta. 441
Iason & Menelaus seditionem concitant. 172
Izathes in proditores animaduertit, Arabes in fugam vertit, Arsamũ vi capit, & Abia seipsum interficit. 209
Izates fratres ad Claudium Cæsarem & Arrabanum mittit. ibid.
Izates &; Helena veri Dei cultum ritu Iudaico discunt. ibid.
Izatem à circumcisione Helena & Ananias dehortantur. ibid.
Ieiunium & supplicationes ad Deum pro salute sui populi. 158
Ieiunium, preces & supplicatio Israelitarum in Masphatim. 73
Ieboshi caput ad Dauidẽ defertur. 91
Iesus Iordanem traijcit cum copijs. 57
Iesus monumentum extruit ad Iordanem. ibid.
Iesus exploratores mittit in Hierichũtem. ibid.
Iesus ab Antiocho Epiphane in Pontificem electus. 172
Iesus sacerdotio priuatur, in cuius locum Onias Menelaus dictus, surrogatur. 172
Iesus cum copijs vrbem circumambulat. 58
Iesus nemini præter Rachab parcere iubet. ibid.
Iesus Pontifex & Zorobabel principes altare ædificant. 153
Iesus cum Gabaonitis fœdus facit. 59
Iesus à Iosepho arte captus. 300
Iesus Siæ filius Pontifex. 260
Iesus latronum Princeps. 300
Iesus Gamalielis fil. Pontifex. 295
Iesus Damnei Anano Pontifici succedit. 294
Iesus Saphiæ filius Iosepho insidias struit. 301
Iesus Christus à Pilato crucifixus. 263
Ieremias suadet deditionem. 144
Ieroboam idololatriæ suasor. 116
Ieroboami impietas. 118
Ieroboami contra Abiam Iudæ regem expeditio. ibid.
Ieroboami mors. 135
Ieroboami filio ægrotante mater ad Achiam Prophetam mittitur. 118
Iethræ Mosis soceri posteris ager attributus. 62
Ieus in regem vngitur, Deo sic mandante. 130
Ieus rex Israelis. 122
Ieu posteris regnum promittitur. 132
Iezabela. 120
Iezabelam Elias fugit. 122
Iezeciel templi vastationem prædicit. 145
Ioabus Præfecturæ suæ metuens, Abnerum primum calumnijs, mox insidijs adortũ, vita dolosè priuat. 90
Ioabus iussu regis Vriam in hostes mittit. 95
Ioabus per literas Dauidem ad Rabathæ excidium vocat. 96
Ioabus & Abisæus vsq; ad solis occasum Abnerum persequuntur. 90
Ioabus dato receptui signo suos cohibet. ibid.
Ioabus contra Sabæum paucis copijs, Amasa in colligendo exercitu cunctante, mittitur. 101
Ioabus Amasam iugulat. 102
Ioabus Sabæum in vrbe Abelmachea circumuallat. 102
Ioabus interficitur, in cuius locum Banaias surrogatur. 107
Ioabus Absalomum interimit. 100

Ioabut incendio agri reuocatus, reconciliat Absolomum patri. 97
Ioabus cum exercitu lugés vrbem ingreditur. 100
Ioabi & Abisæi acies. 95
Ioabi victoria. ibid.
Ioachimus siue Iechania rex Iudæ. 143
Ioannes in Gischala. 299
Ioannes Hyrcanus optimè rebus per annos triginta tres administratis moritur 315
Ioannes apud Tiberiadem aquis calidis foueri cupit 299
Ioannes Iosephi successus animo fert iniquo. 300
Ioannes Iosepho imperio abrogato Galilææ præesse cupit. 302
Ioannes Giscala. 443
Ioannes & Simon in cloacis inuenti capiuntur. 455
Ioannes matris amore effœminatus victoriam amittit. 315
Ioannes qui & Hyrcanus Simonis filius. ibid.
Ioannes Iudæ frater ab Amaræi filijs interfectus 181
Ioan. Iosephũ interficere conatur. 300
Ioannes lucri cupidus. 299
Ioannis insidiæ. ibid.
Ioas Israelitarum & Samariæ rex. 131
Ioasus, Ioado pontifice auxiliante, in regem creatur. 132
Ioas, sublatio. 133
Ioasi, viuente Ioado, pietas. 132
Ioasi, Ioado mortuo, impietas, eiusque per Prophetam taxatio. 133
Iodes siue Ehud in Eglonis familiaritatem sese insinuat. 64
Iodes Eglonem trucidat. ibid.
Ionathas è conuiuio profugit. 82
Ionathas & Dauid in agro conueniũt. ibidem.
Ionathas. 102
Ionathas prius verberatus viuus exustus est. 448
Ionathas Iudæ fratri communibus Iudæorum suffragijs succedit. 181
Ionas à Ceto deuoratus ac reuomitus, Niniuitis prædicat. 135
Ionathas Dauidem consolatur, mortem cæterorsũ negans, de solo Ammone diligentius perquirendum censet. 97
Ionathas apud Machmam degit, patriæq; desertores punit. 181
Ionathas amicitiam cum Dauide iureiurando confirmat. 82
Ionathas Dauidi signa Regis animum declarantia constituit. ibid.
Ionathas & Iudas Hierosolyma & arcem reficiunt. 187
Ionathas & Simon in Amaræi filijs Ioannis fratris mortem vlciscuntur. 181
Ionathas legatione cum muneribus missis ad Demetrium, vt præsidia de Iudææ castellis ejiceret, rogat. 185
Ionas à Deo in Nini regnum proficiscens iussus nauigium conscendit, & in mare præcipitatur. 135
Ionathas in Arabiam proficiscitur, & Nabatæos vastat. 187
Ionathas Demetrium mũneribus placat. 185
Ionathas Dauidem amat, patris voluntatem ei nunciat, simulq; consuit, vt saluti suæ fuga prospiciat. 81
Ionathas parenti præclaras Dauidis res gestas commemorat, orans ne tantopere in eiusmodi virum sæuiat. ibid.
Ionathas Dauidi mollitum patrem indicat. ibid.
Ionathas pontifex exercitum colligit. 182
Ionathas ob accepta beneficia operã suam Tryphoni contra Demetrium offert & præbet. 186
Ionathas Sadducæus Hyrcanum contra phariſæos inflammat. 191
Ionathas victos Azotum vsque persequens Dagonis fanum concremat, octo millia hominum in eo exurẽs. 184
Ionathas à Tryphone interficitur. 188
Ionathas renouat amicitiam cum Romanis & Lacedæmonijs. 186
Ionathas cum armigero clam hostium castra ingreditur. 76

Ionathas

Ionathas in Palæstinorum exercitu quosdam trucidat, reliqui se inuicem inuadunt, & dant se in fugam. 77
Ionathas Ptolemæo occurrit, & ab eo honorificè excipitur. 184
Ionathas Ammoni dat consiliũ, quomodo optatis potiri valeat. 96
Ionathas cum fratre in Bethlaga obsessus. 181
Ionathas fugat Demetrij milites. 186
Ionathas cum suis captus. 307
Ionathas a Tryphone per insidias captus interficitur. 315
Ionathas Ioanni vt ad se veniat scribit 306
Ionathæ Anani filio pontificatus restituitur, quem ille recipere recusat, & Matthiæ fratri deferri rogat. 285
Ionathæ & collegarum aduersus Iosephum concilium. 306
Ionathæ sociorum pars manibus interit, nonnulli viui capti ad Catullum perducuntur. 448
Ionathæ desiderium omnes Hierosolymis capit. 188
Iosephus ex Galilæa discedere cogitat. 303
Iosephus Ionathæ epistolas perlegit. 305
Iosaphatus cultũ verum renouat. 126
Iosaphatus magistratus & iudices cõstituit. 126
Iosaphati exercitus. 124
Iosaphati eum Achabo in Syros expeditio. ibid.
Iosaphati mors. 127
Iosaphatum Ieus Propheta, quod Achabo auxilium tulerat, reprehendit. 126
Iosephus & Azarias à Gorgia victi, ad duo millia militum amittunt. 176
Iosephus in carcerẽ fratres includit. 20
Iosephus regis facultates recuperat. 299
Iosephus bello Iudaico semper interfuit. 450
Iosephus Romæ belli Iudaici historiam conscripsit. 450
Iosephus collegas Hierosol. remittit. 299
Iosephus à Ionatha hortatu Catullj falsò accusatur. 448
Iosephus cum quinq; fratribus Pharaonem Regem accedit. 28
Iosephus Ptolemæo obuiam profectus, honorifice excipitur. 169
Iosephus Iudæ consilio Arabibus negociatoribus venditur. 17
Iosephus in Galilæa mansurus annuit. 303
Iosephus vxorem ducit in Ægypto, ex qua genuit Manassem & Ephraim. 19
Iosephus à fratribus agnoscitur. 22
Iosephus quintam fructuum partem regi pendere iubet. 28
Iosephus fratres tentat, vt parentis statum & Beniamin expiscari queat. 20
Iosephus hanc historiam non Hebraica, sed peregrina lingua, Græca nimirum, conscripsit. 1
Iosephus adulteriũ iterum denitat. 18
Iosephus vestibus mulieri relictis aufugit. ibid.
Iosephus fratribus incognitus eos salutat & Beniamin. 24
Iosephus fratres num in aduersis Beniamin essent subsidio, tentat. ibid.
Iosephus in carcerem conijcitur. 18
Iosephus libros suos plurimis venum dedit. 451
Iosephus Hyrcanum filium ad Ptolemæum regem mittit. 170
Iosephus fratres Simeone retento dimittit. 20
Iosephus & Mariamme apud Herodẽ accusantur. 218
Iosephus liberatur vinculis. 19
Iosephus cum Tito Romam proficiscitur, & à Vespasiano honorificè excipitur. 310
Iosephus Galilææ præses septuaginta viros sibi adiungit. 299
Iosephus in discrimen incidit. 305
Ionathæ eiq; adhærentium dolus. ib.
Iosephus Cabi Simonis filij Pontifex. 294
Iosephus seditionem absq; sanguine effuso compescit. 305

Iosephus Sepphoritarum ciuitatē seruat. 309
Iosephus conscenso nauigio Tiberiada petit. 302
Iosephus sacerdotibus captiuis absolutionem impetrat. 297
Iosephus secum deliberat. 309
Iosephus Galilæorum primatibus Ionathæ & Tiberiensium iniurias denarrat. 306
Iosephus Hierosolymitanorum concilij iussu in Galilæa manet. 299
Iosephus relicto Iusto ad historiam redit. 308
Iosephus legatorum fucum intelligit. 306
Iosephus Ellemi per vnum diem Pontifex. 253
Iudas Sariphei & Matthias Margaloti exusti. 253
Iosephus propter Tiberienses periculis expositus. 302
Iosephus seditiosos, vtà bello Romanis inferendo desistant, dehortatur, vnde in odium & suspicionem incidit. 297
Iosephus in alio periculo versatur. 301
Iosephus legatis iterum scribit. 304
Iosephus mulieribus Herodis mandatum de Mariamme interficienda aperit. 218
Iosephus frumentum in Galilæā transmittit. 300
Iosephus in Neopolitanum. ibid.
Iosephus Tiberienses ex custodia dimittit. 302
Iosephus ex Pontificali Asamonæorum genere. 238
Iosephus Ptolemæo spolia reddere conatur. 301
Iosephus populum ad misericordiam mouet. ibid.
Iosephus tres in crucem suffixos liberat. 310
Iosephus regios clàm dimittit. 302
Iosephus ipse bello Iudaico interfuit. 311
Iosephus ex solitudine in vrbem redit, & Pharisæorum placitis sese addicit. 297
Iosephus pene oppressus inopinato periculo euadit. 306
Iosephus omnes Iudæorum sectas cognoscit. 297
Iosephus annos triginta natus nulli mulieri vim intett; & nihil sibi obtrudi patitur. 299
Iosephus Canei in Cantharæ Pontificis surrogatus locum. 288
Iosephus Tiberiadem capit. 307
Iosephus defectionis autores iniectis vinculis Iodapatam mittit. 307
Iosephus Hebrææ & Græcæ literaturæ peritus. 296
Iosephus historiam hanc in Hebraica lingua autea conscripsit. 311
Iosephus centum legatos Hierosolyma mittit 305
Iosephus insidias euadit. 321
Iosephus regios in fugam cōpellit. 309
Iosephus Mathiæ filius natus. 297
Iosephus cum copijs cōtra Gabara proficiscitur. 204
Iosephus in Galilæa vias obseruat. 304
Iosephus inuidorum calumnijs appetitus. 310
Iosephus cognominatus Caiaphas Pōtifex. 262
Iosephus in Ægypto Potiphari venditur. 18
Iosephus ætatis anno 119. moritur. 23
Iosephi patientia in vinculis. 18
Iosephi cōsilio tolerabilior euadit ventura sterilitas. 19
Iosephi calliditas. 304
Iosephi ossa 28
Iosephi libros quidam blasphemant. 451
Iosephi ossa in Chananæā translata. 23
Iosephi diuitiæ & liberi. 170
Iosephi somnij interpretatio. 17
Iosephi fratres eū tollere decernūt. ib.
Iosephi fratres peccata in eum cōmissa deplorant. 20
Iosephi somnium. 16
Iosephi cum Iesu de 20. aureis rixæ. 306
Iosephi cum Iesu colloquium. ibid.
Iosephi oratio & confessio coram aduersarijs. 301
Iosephi ad Ionathan responsoriales. 304

Iosephi infortunium hostibus animos addit. 309
Iosephi erga hostes benignitas. 299
Iosephi erga Iesum benignitas. 300
Iosephi religionis cura. ibi.
Iosephi ad Ionathan mandata. 304
Iosephi naufragium. 297
Iosephi somnium mirabile. 303
Iosephi stratagema. 301
Iosephi fratres eum à feris deuoratum patri persuadent. 17
Iosephi fratres in via Ægyptij prehendunt. 21
Iosephi ad lectorem adhortatio. 2
Iosephi ad ciues Tiberiensium adhortatio. 300
Iosepho patens rem totã significat. 303
Iosepho Iesus bellum infert. 300
Iosepho Tiberiensis plebs obuiam venit. 300
Iosepho perpetua Cæsarum benevolentia manet. 310
Iosepho Potipharis vxor secundas machinas admouet. 18
Ioramus, Iosaphati filius, Rex Hierosolymorum. 128
Ioramus Eliszo mortem minatur. ibi.
Ioramus à Moabitarũ Rege auxilium petit. 127
Iorami cædes. 130
Iorami scelera ab Elia per literas accusantur. ibi.
Iorami impietas. 129
Iorami expeditio in Ramatham. 130
Ioramum à Iisæus, vt Syrorum insidias caueat, admonet. 128
Ioz Eliszus à se Syros ter vincendos prædicit. 133
Iosias verũ Dei cultũ restaurat. 141
Iosias rex Iudæ. ibid.
Iosephũ Herodes interfici, & Alexandrum in carcere conijci iubet. 219
Ionici Iudæi apud Agrippã de indigenarum iniurijs conqueruntur. 293
Iosua in duas partes copias diuidit. 59
Iosua diuidendam regionem, & duas tribus cũ dimidia remittendas hortatur. ibi.
Iosua ad metiendam & diuidendã terram quosdam mittit. 60
Iosua Chananæorum regionem nouem tribubus & dimidiæ Manassis diuidit. 60
Iosua vnicuique tribui, vt ex sua sorte Chananæorum reliquias tolleret, præcipit. ibid.
Iosua Israelitarum dux designatur. 32
Iosua & Chaleb populũ compescunt. 42
Iosua moritur. 61
Iosuæ domicilium ad Sicima. ibi.
Iosuæ postrema ad Seniores & Magistratus Hebræorum adhortatio. ibi.
Iosuæ ad eos, qui ex regione vltra Iordanem sita militabant, oratio. 60
Iosuæ ad Deum precatio. 58
Iosuam Moses sibi successorem designat. 50
Iosuam Moses hortatur. 56
Iothan apologo Sicimitis in Gedeonem ingratitudinem obijcit. 66
Iouem Olympium Caius Memmium Regulum Romam transferre iubet. 276
Ioazus rex Iudæ. 142
Iubal Musicæ inuentor. 4
Iucundus & Tyrannus se solicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem interficerent, fatentur. 243
Iudaicus populus regi vt orientalem instauraret porticum suadet. 295
Iudas hostium phalangem trucidat, ipse circumuentus vulneratur & interficitur. 179
Iudas fœdus facit cum Romanis. ibidem.
Iudas oppidum egressus, noctu in Bacchidis castra irruit. 181
Iudas Essæus vates. 198
Iudas Essæus Propheta. 316
Iudas Hierosolyma se recipit, eumque sequitur Antiochus. 177
Iudas Lysiæ exercitum vincit. 175
Iudas ingenti præda potitur. ibi.
Iudas Alcimi potentiæ resistit. 178
Iudas & Saddocus quartæ sectæ autores. 261
Iudas paucis militib. numerosum exercitum aggredi conatur. 179

Iudas obsessis Iudæis in auxilium venit. 176
Iudas quartus frater adducitur. 477
Iudas assiduè cum finitimis gentibus bellum gerit. 175
Iudas copias inter fratres diuidit. ibi.
Iudæis victis Simon hostibus in Galilæa captiuos liberat. ibid.
Iudas Propheta Antigoni necem prædicit. 316
Iudas cum copijs ad Bethzacharia regi obuiam proficiscitur. 177
Iudas & Ionathas Iudæis in oppidis Galaditidis suppetias ferunt. 176
Iudas Maccabæus Apollonium prælio vincit. 174
Iudas in Modim sepultus. 179
Iudas Maccabæus arcè oppugnat. 177
Iudas & Matthias cum 40. iuuenibus ad regem perducti ouantes sese excusant, eosq; vinctos rex Hierichuntem mittit. 252
Iudas Ezecię latronum ductoris filius. 257
Iudas Sariphæi filius Matthias Margalothi iuuentutem, vt opera quæ rex præter patriæ consuetudinem fecerat, tollerent, concitat. 353. & 342
Iudas Galilæus quartæ sectæ auctor. 261
Iudæ ad Iosephum pro Beniamin oratio. 21
Iudæ ad milites oratio. 174
Iudæ tribus ad Iordanem vsq; Dauidi occurrit, & pōre fluminis ripas iungit. 101
Iudæa per 70. annos deserta. 146
Iudææ clades. 139
Iudæam finitimæ gentes, sicut & Tryphon Inuadunt. 188
Iudæus Dæmones eijcit. 109
Iudęi inter media tela versantes nihil cęremoniarum intermittunt. 319
Iudæi in castellum Gamala sese recipiūt, quo & Philippus se cōfert. 298
Iudæi permulti in lacunarijs pereunt. 216
Iudæi à Babylonijs afflicti Seleuciam migrant. 274
Iudęi ineditionis & pugnę causam in Samaritas & Cumanum referunt. 291
Iudęi veriti ne Herodes demolitus vetus ædificium nouū absoluere non posset, eis Herodes vetus illæsum mansurum, donec ad nouum materia comparetur promisit. 230
Iudæi Ptolemaidem ad Petroniū perueniunt, deprecaturi, ne quid contra leges patrias facere cogerentur. 271
Iudęi dant obsides ob impetratam veniam ad Cæsarem legatos mittere. 288
Iudæi in seditionibus quasi furioß. 257
Iudæi in Neerdam & Nisibim sese recipiunt. 275
Iudæi seruati Ctesiphontem secedūt. ibid.
Iudæi necessitate ad bellū coacti. 297
Iudæi Ægyptij in Oniæ regione ab Antipatro Cæsari consociati. 203
Iudæi solennia sacrificia expeditionis tempore peragunt. 202
Iudæi Syriorum, Idumæorum & Phœnicum vrbes tenent. 195
Iudæi Carmelum montem incolentes Antigono sese adiungunt. 209
Iudæi vlciscuntur inimicos suos. 161
Iudæi octauo die circumcisionem celebrant, Arabes post decimum tertium annum. 10
Iudæi in templum & superiorē vrbem refugiunt. 215
Iudæi contra sicariorum temeritatem conueniunt. 447
Iudæi vniuersis bonis in vnum congestis ignem inijciunt. 446
Iudæi vndique collecti ad Godoliam Masphatam veniunt. 145
Iudæi fidem eis olim à regibus datam conseruauere. 462
Iudæi cur olim pastores & captiui dicti. 452
Iudæi obsessi intrepide repugnāt. 214
Iudæi ab Romanis victi. 320
Iudæi è Babylone Hierosolyma proficiscuntur. 153
Iudæi à profugis & penuria coacti Macedonicæ factioni sese adiungunt. 180

Iudæi prorſus nullas imagines ferunt. 463
Iudæi è regione Galaditica in Iudæam traducti. 176
Iudæi opprimũtur, qua clade Matthias fit cautior. 173
Iudæi templa & altaria fabricata deſtruunt. 455
Iudæi Herodi propter beneficia fauẽt. 227
Iudæorum mores & luſtrationes. 313
Iudæorum legatio Romam. 258
Iudæorum Reipub. mutatio. 320
Iudæorum ad Darium legatio. 135
Iudæorum agrum armis Samuel recuperat. 73
Iudæorum leges antiquiſſimæ. 470
Iudæorũ cum Romanis conflictus. 440
Iudęorum lex ſpoliorũ nouiſſima. ibi.
Iudæorum contra Alexandrum conſtantia. 455
Iudæorum & Lacedæmoniorum comparatio. 469
Iudæorum propriæ cædis amor. 446
Iudæorum octo millia dum Alexander viuit, in exilio degunt. 195
Iudæorum è captiuitate Hieroſolyma profectorum numerus. 150
Iudæorum 3000. proſtrati. 442
Iudæorum in lege conſtantia. 470
Iudæorum in pugna conſtantia. 328
Iudæorũ in Antiochia multitudo. 437
Iudæorum ad Ægyptum aduentum eorundemq; egreſſum oſtendit Manethon. 452
Iudæorum ab Romanis captiuorũ calamitas. 446
Iudęorum Paſcha tranſitum ſignificat. 28
Iudæorum ob decretũ Regis luctus. 158
Iudæorũ 1700 ab Rom. perempti. 441
Iudæorum gens multum totius orbis indigenis aſſeminata. 437
Iudæorum origo quaſque regiones errando peragrauerint, in hac hiſtoria repetitur. 313
Iudæorum apud Meſopotamiã & Babyloniam graues motus. 272
Iudæorum decem millia deditionem faciunt. 258
Iudæis hora ſexta nobis eſt vndecima vel duodecima meridiei. 305
Iudæorum cum Romanis acrimus conflictus circa templum. 256
Iudæorum contra Alexandrum in feſto die ſeditio. 316
Iudæorum in Alexandrum odium & exacerbatio. 316
Iudæis calamitates ab exteris & incolis illatæ. 297
Iudæis à Romanis Aſiæ & Europæ Regibus magnus honos habitus. 205
Iudæis apud Antiochiam altera calamitas accidit. 437
Iudæis incommoda inferunt. 177
Iudæos quotannis hominem Græcum immolare debere. 464
Iudæos propter damnum paſſum mœſtos Herodes conſolatur. 220
Iudicium cõtra Antipatrum, cui præſidet Varo. 341
Iulius Cæſar. 289
Iulius Cæſar apud Alexan. inſcriptione columnæ æreæ, quod Iudæi Alexandrinæ ciuitatis ius habeant atteſtatur. 205
Iulius Antonius proconſ. 238
Iuppiter. 469
Iura & libertates Iudæorum. 461
Ius ciuitatis Antiochiæ Iudęis conſeruatum. 168
Iuſtitia eſt Dei potentia. 51
Iuſtus belli fax. 298
Iuſtus populum ad defectionem irritat. ibi.
Iuſtus de bello Iudaico nihil penitus ſciuit. 308
Iuſtus Galilææ Prouincię potiri cupit. 309
Iuſtus Veſpaſiano ac Tito defuncto ſuam hiſtoriam edidit. 308
Iuſtus ob facinora capitis dãnatus. ibi.
Iuſti, Piſti filij ad multitudinem oratio. 298
Iuſtum decapolitanorũ primates deferunt. 309
Iuuenum miſeratio omnium animos concitat. 236
Idololatriæ à Ioſia extirpatio. 141
Idumæi ab Hyrcano ſubiugati circumciſionem

eſſionem & ritus Iudaicos admittunt. 190
Idumæi. 443
Idumæorum apoſtaſia. 130
Immunitas à tributis Iudæis parata. 188
Immunitates Iudæis à Seleuco Nicanore Syriæ Rege conceſſæ. 168
Impietas Achabi. 120
Impietatis pœna. 336
Impoſtores & Magi. 293
Incrudelitatis pœna. 128
In Caij interfectores animaduertitur. 283
In duorum aut trium ore conſiſtit veritas. 305
In Arbela conuentus 306
Inguinis morbum Ægyptij Sabbatoſim vocant. 461
In ſpectaculo Cæſareæ Iudæi 2500. pereunt. 437
Indorum ſapientiæ profeſſores ſeipſos cruciemant. 445
Ingenti ariete fabricato Syluacrebro murum pulſari iubet. 444
In Hieroſolymis ædificatum eſt templum à Salomone rege ante annos 143. & menſes 8 quam Tyrij Carthaginem condidere. 452
Integræ mortuorum familiæ, & plena mortuis tecta. 435
Interpretes 70. Alexandriam venientes, honorificè excipiuntur. 167
Ingenium Samaritarum, ob quod merito Iudæis exoſi. 173
Iniquitatis atque delicti circa Deum cauſa. 469
Intechtio legum Iudaicarum. 471
Indignatio Dei in Idololatras Chutæos. 138
In caſtello magno cõmeat⁹ copia. 444
Interius ſeptum, quod Iudæis modo ingredi conceſſum erat. 230
Iniuſta Achimelechi cum tota familia cædes. 83
Inſidiæ Hyrcano clàm ſtructæ. 176
Inſtauratio templi. 135
In Hebræorum caſtra coturnices Deus immittit. 31
In Alexandrum citrea conjecta. 194
Ingens Hebræorum ſtrages ob peſtem à Deo immiſſam. 103
Inobedictis Prophetæ pœna & ſepultura. 117
Inſtrumenta Muſica Dauidis. 102
Infirmior turba ciuitate electa recipitur. 190
In iuſtum Hiſtoriographum Ioſephum falſo inſimulantem. 307
Indulgentia nimia & lenitate malii in propoſito confirmantur. 78
In quibus victoria conſiſtat. 89
Inconſtantia amoris in hominib⁹. 74
Ingens moles ex penuria & caritate proueniens. 23
Ingens præda de Madianitis patta. 50
In Agrippam defunctum Cæſarienſes & Sebaſteni conuitia iactant. 286
In Ægypto annonæ caritas 19
In bellum qui mittendi. 51
Incendiũ tẽpli ac ciuitatis excidiũ. 313
In Hiericho Balſamũ precioſiſſimum prouenit. 439
Inimicitię Herodis cum liberis ex Mariamme ſuſceptis. 318
In Paſchæ feſto miles genitalia nudãs ſeditionem concitat, in qua 20000. Iudęorum ſunt extincti. 290
In ſingulis feſtis & ſacrificijs quid obſeruetur. 39
Inuenta bona. 54
Inuidiæ vis & natura. 149
In Zoor Lothos euadit. 16
Iracundia & crudelitas Alexandri immoderata, qui octingentos captiuorum crucifigit. 219
Iracundiæ maternæ filij ſuccedũt. 338
Iris ſignum fœderis inter Deũ & Noe ſol. 5
Iromus Solomoni ligna promittit, eorumq; vice frumentum petit. 109
Iromi legati ad Solomonem. ibi.
Iſraelitę poſſeſſionibus ſuis electi alio, traducuntur, regno Chuthæis dato. 137
Iſraelitæ Obela ſuadente ex tribu Iudæ ac Beniamitica captiuos domum remittunt. 136
Iſraelitæ ab Ammanitis & Palæſtinis oppreſſi. 67

Israel Propheta populo victoriam pollicetur. 131
Israelitæ copiarum partem in insidiis collocant, & vt impares paulatim pedem referunt. 63
Israelitæ hostes, eorumque idola tollere iubentur. 51
Israelitæ Pascha celebrant, terræ frugibus fruuntur, & deficit Manna. 57
Israelitæ quomodo in terra Chanaan victuri. 51
Israelitæ bellum omittunt. 62
Israelitæ à Chusarthe oppressi. 64
Israelitæ mittũt ad Gabaenos, qui fontes ad supplicium deposcant. 62
Israelitæ à Palæstinis superati. 67
Israelitæ Samueli filiorum iniquitates commemorant, eumque vt regem aliquem declararet, obnixè precantur. 73
Israelitæ in deserto aquæ penuria laborant. 30
Israelitæ petitionis suæ repulsam passi à Roboamo deficiunt. 116
Israelitæ ab Ainatis fusi fugatiq;. 58
Israelitæ Chananæos nõ vno actu deuicerunt. 62
Israelitæ ad montem Sina perueniũt. 32
Israelitæ in deserto 40. annis erraturi. 42
Israelitæ sexcentos Beniamitas reuocant. 63
Israelitæ hostium copiis terrentur. 76
Israelitæ incolumes per mare rubrum euadunt, quod Ægyptios inuoluit. 29
Israelitæ absq; Dei mandato & Mosis cum hostibus congredi cogitãt. 43
Israelitæ in deserto coturnicum carnes impetrant. 42
Israelitæ ab Ægyptiorum multitudine ad mare rubrum cinguntur. 28
Israelitæ ex Ægypto discedunt. ibid.
Israelitæ prædam opimam ab Amalecitis reportant. 32
Israelitæ hostes insequuntur, & reges duos Oribum & Zibũ occidunt. 66
Israelitæ in Elym perueniũt, vbi contra Mosen ob cõmeatus penuriam murmur exoritur. 30
Israelitæ Ionathan irato patri eripiũt. 77
Israelitæ traiecto fluuio, altare super ripam Iordanis erigunt. 60
Israelitæ læti certatim ad structuram tabernaculi conferunt. 34
Israelitæ 40. annos Manna sustentati. 31
Israelitæ in Raphidim perueniunt, vbi laborant siti. ibid.
Israelitarum ætatis annorum viginti, & supra vsque ad annum 50. numerus. 38
Israelitarum in acie vigintiduo millia cadunt. 61
Israelitarũ iterum decem & octo millia cadunt. ib d.
Israelitarum pœnitentia. 72
Israelitarum Palæstinæ 4000. trucidant. 70
Israelitis Deus contra Syros victoriam pollicetur. 123
Israelitis Gabaeni fontes nõ tradunt. 62
Israelitas Ægyptij persequuntur. 28
Israeliticum regnum Dauidi iterum offertur. 100
Israelitici populi ab Ægyptiis conclusi anxietas. 29
Ismahel Deus exaudit. 9
Ismahelem cum matre Abraham abiegat. 10.
Issæus, 102
Isaac mactandus annum agit vigesimum quintum. 11
Isaac risus. 10
Isaacus peruenit Gerara. 12
Isaac Rebeccam vxorem ducit. ibid.
Isaac mittit venatum Esau. 13
Isaac Abrahamo promissus. 9
Isaaci ad patrem responsio. 11
Iter per saxum coluber dictum. 443
Izates, Monobazo fratri regni successione relicta, moritur. 290
Izates Deum inuocat, qui Dahas & Sacas in Parthicam regionem mittit, isque Vologesus cum exercitu occurrit. 290

Izates ad Parthos scribit, & vt suum regem reciperent, suadet. 289
Izates Iudæis pecuniam mittit. ibid.
Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus. 290
Izates ad Abemerigum Spasini regem missus eius filiam Samachain ducit. 288
Izates ab Helena matre & magnatibus rex creatur, & Monobazũ Rempub donec frater veniat, administrare iubetur. ibid.
Izates Artabanum consolatur, eique auxilium pollicetur. 289
Izatæ Eleazarus, vt se circumcideret, persuadet. ibid.

L.

LAban cum Iacobo fœdus sancit. 15
Laban Iacobum persequitur, Deus verò à proposito eum deterret. 14
Labani contra Iacobum accusatio. ibi.
Labani contra Iacobum dolus. 15
Labosordochus. 148
Lacedæmoniorum Regis ad Iudæorũ Pontificem epistola. 171
Lances. 111
Lanicia. 293
Latrones. 212
Latrones capti & puniti. 241
Latrones plerunq; ex Ananiæ cognatis quempiam intercipiunt, quem non nisi receptis aliquot è suis, dimittunt. 294
Laus & nomen Iosaphati apud quoscunque. 126
Laus Eleazari. 476
Legatus Regius honorificè exceptus, Iosephi libertatem apud suos prædicat. 169
Legati Hyrcani & Aristobuli ad Scaurum. 199
Legati Syriæ, templi & vrbis muniendæ causam quærentes ad Iudæos missi. 154
Legati inuiolabiles. 221
Legatio Syri ad Achabum. 122
Legati cum militibus ad Iosephum missi. 303
Legati Tiberiadem in suam potestatem redigere conantur. 305
Legatorum Hierosolymitanorum aduersus Iosephum consultatio. 304
Lex septimi cuiusque anni. 41
Legis apud Iudæos exacta obseruatio. 470
Legis liber in tabernaculorũ festo prælegendus. 52
Legislatorum iniustitia. 470
Leges gentium. ibid.
Leges graues Iudæorum. 469
Leges belli & consuetudines. 48
Leui tribus cultui sacrata. 40
Leuita vxorem in duodecim partes discerptam ad singulas tribus mittit. 62
Leuitica tribus in partes 24. diuiditur. 105
Leuiticæ tribus hominibus Agrippa lineæ stolæ vsum decernit. 295
Leprosi Samaritanis hostiũ castra deserta esse significant. 128
Legis tabulæ in area. 95
Lycurgus Lacedæmoniorum legislator. 426
Libertas virtute paratur, & pretiosa res est. 280
Lia Zelpham adducit Iacobo. 14
Liberi ob parentum iniquitatem non puniendi. 54
Libertate seruata, optima sepultura. 445
Libya siue Africa. 7
Libya denominatur Aphrica. 11
Ligna pretiosa Solomoni allata. 114
Linguarum confusio. 6
Linum & lana. 52
Lysanias Barzapharni, vt Antigonum in regnum inducat, Hyrcanumque deponat persuader. 324
Lysaniam Cleopatra interficit. 218
Lysias Antiochi filium Regem constituit, eiq; Eupatrois cognomen imponit. 177
Lysias iterum in Iudam mouet, & quinque millia militum amittit. 175
Lysimachus Apollodorum fratrem occidit & Gazam Alexandro tradit. 194
Lysimachus mendacij arguitur. 459

Lothus

Lothus eum suis seruatur. 10
L. Lentulus consul pro Iudæis sententiam dicit. 207
Luctus triginta dies. 53
Lupus Iudæis templum claudit. 447

M.

MAchir tertius ex pueris adduci iubetur. 477
Machæræ iniquitas. 317
Machæra multos Iudæos interficit. 213
Machabæum Antiochus atrocius distendi iubet. 477
Macedonici milites relictis præsidiis Antiochiam sese recipiunt. 182
Madianitæ Amalecitis sociis Israelitas magno prælio vincunt. 65
Madianitæ & cõfœderati mutuis vulneribus cadunt. 66
Madianitarum filiæ ad Hebræorũ castra perueniunt. 49
Madianitarum filiæ Hebræos ad Idololatriam perducunt. ibid.
Madianitarum & confœderatorum centum viginti millia trucidati. 66
Magnus annus. 5
Magna seditiosorum multitudo in cloacis deprehensa. 437
Magedo. 113
Mandatum Dauidis de parcendo filio. 99
Mandatum Dauidis de transportanda arca. 92
Mandatum de arca, cæteraque sacra supellectile in templum reponenda, 104
Mandatum regium de statua adorãda. 146
Mandatũ de dimittendis exteris. 157
Mandatum de sumptibus ad structuram templi præbendis. 155
Mandatum de altari extruendo. 103
Manna quid significet. 31
Malichus Antipatro insidiatur, deierat & eidem reconciliatur. 207
Malchus beneficiorum Antipatri immemor. 322
Malichus Antipatrum veneno necari procurat. 207
Malichus, Hyrcano se adiungit. 323
Malichum tribuni Herodis interficiunt. ibid.
Malle expugnata. 176
Manna Israelitas Deus cibat. 31
Manaemus Israelis rex. 335
Manachases. 36
Manahemus regnum futurum prædicit. 229
Manasses sacerdotium, ob exteram, si retineat fœminam ab eo remouendus, spe maioris boni negligit. 162
Manasses vrbem lustrat, & templum denuo consecrat. 140
Manasses in Babyloniam captus abductus postquam resipuit, regno restituitur. 140
Manasses voti sit compos. 152
Manasse impietas & crudelitas. 140
Manasse mors. 141
Manochi angelus iterum apparet. 68
Manethon Ægyptius historiographus. 451, & 457
Manethonis & Chæremonis historiæ comparatio. 459
Manethonis figmenti depulsio. 457
Manethonis de Ægyptiorum leprosis fabulosa. ibid.
Manethonis & Chæremonis historiæ discrepantia. 459
Mar amarorem significat. 30
Marcus Crassus reliquum templi aurum aufert. 320
Marcus Crassus in Parthos mouet, pecuniam Hierosolymis ex templo aufert. 202
M. Antoninus Tyriorum Magistratibus scribit, & vt Hyrcano ac Iudæis regionem, bona, & libertatem ademptam restituerent, iubet, salutem tamen saluandis. 209
Marcus Sexti successor in Syria. 207
Marcus Agrippa. 168
M. Antonius Dux. 320
Marcus Sexti successor. 322
Mardochæi insidiatores regis prodit. 158
Mardochæus patruus Esther Babylone Susa migrat. ibid.
Mariamme morosa fœmina. 224
Mariamme ex odio Herodi, quæ Hyrcano auo fecerat, obijcit. 333

Mariamme sese apud Herodem excusat eique reconciliatur. 218
Mariamme ab Herode accusata, omnium suffragiis damnata in carcerem conijcitur. 224
Mariamme Archelaum dedignata in Demetrij thalamum migrat. 292
Mariamme soror Mosis defuncta. 47
Mariamme. 292
Mariammen & Iosephum Herodes interfici iubet. 333
Mare rubrum finditur. 59
Maris & decem labrorum vsus. 111
Marsyas Agrippæ Tiberij mortẽ nunciat. 269
Marsus Syriæ Præfectus. 285
Marthace Archelai mater moritur. 256
Marsus Claudio, Agrippæ scriberet, vt à munienda vrbe desistat, suadet. 285
Massada. 325
Masadæ situs. 443
Masnaempthes. 36
Massabazanes. ibid.
Mater septem cruciatus antequã cruciaretur, excepit. 479
Mater ambustos filios in pœnas vltro concomitatur. 480
Matris hortatũ Ioab fratris benedictionem, anteuertit. 13
Matris ad septem filios ante supplicium adhortatio. 480
Matthias Theophili filius Pontifex. 295
Matthias cum filijs allisque nonnullis in desertum se confert. 173
Matthias. Idolorum cultum extirpat. ibidem
Matthias filios ad pietatem, fortitudinem & concordiam adhortatur. 174
Matthiæ & eius filiorum pietas, & zelus. 173
Matthiæ mors. 174
Matthiæ sacerdotium ademptũ, in cuius locum Iozarus surrogatur. 252
Matthias Romanis sibi sociatis Antiocho bellum infert. 314
Matthiam seditiosi & socios quos Herodes affecerat, supplicio defleunt: Herodi caros in vindictam ab Archelao deposcunt, & pontifici sacerdotium abrogari postulant. 254
Maximum Dei lumen nefaria facta non latent. 316
Megasthenes de Nabuchodonosoro. 148
Mela Archelai Cappadocum regis filia. 243
Melchisedeck rex iustus. 9
Memphis in Ægypto. 208
Memphibostus à calumniis Sibæ se purgat. 101
Memphibostus donatus paternis & aduitis bonis mensæ Dauidis adhibetur. 94
Menander Historiographus Solomonis & Iromi meminit. 113
Menander de fame tempore Eliæ. 121
Menandri Ephesij testimonium. 453
Mendacij de iuramento depulsio. 465
Mendacij à Possidonio & Apollonio in Iudæos conficti reiectio. 463
Mẽsa aurea põderis taleti magni. 440
Mensa aurea. 146
Mensa sacri panis. 111
Mensa. 36
Mensuræ. 111
Mensuras & pondera Cain excogitat. 4
Merces. 54
Merces meretricis. 51
Meretricis nuptiæ. 53
Messenes Amenophis filius. 459
Mesopotamitæ vltro ad Dauidem deditionem faciunt. 95
Methir. 36
Michæas verus Propheta. 174
Michol Regis seruia, Dauidem ægrotare, persuadet. 81
Michol sese quod Dauidem eripuerit, excusat. ibid.
Milites sublatis signis ad Claudium tendunt. 284
Milites vnum Imperatorem à senatu creari postulant. 283
Militare sacramentum. 283
Mille Iudæi Herodem accusaturi Tyrum conueniunt, qui partim trucidantur.

Idantur, partim vulnerantur & fugãtur. 209
Mille & quingenti ſacerdotes Iudæorum decimas accipiunt. 455
Mira Maccabęi victoria, vt poſt multos conflictus ne vnus quidem è Iudæis deſideratus eſt. 176
Mira hoſtium execatio, per fluentis vmbram facta. 127
Miraculo vaticiniũ confirmatur. 117
Mithridates Antipatrum apud Cæſarem laudat. 203
Mithridates, Orſanes. 202
Mithridates Rex Ponti à Pharnace filio occiſus. 200
Mithridates Peluſiũ proficiſcitur, eoq; Antipatri ope potitur. 321
Mithridates ab vxore vt Anilęum bello impetat, accenſus. 274
Mithridatis de Ægyptijs victoria. 321
Mithridatem Anilæus dimittit. 274
Moabitæ ab Iſraelitis fuſi fugatiq;. 64
Moabitæ & Ammanitę Ioſaphato bellum inferunt. 126
Moabitarum Rex filium proprium ſacrificat. 127
Moabitarum maxima ſtrages. 93
Monobazus Adiabenorum Rex, cognomine Bazeąs ex Helena ſorore duos filios Monobazum & Izaten ſuſcipit. 288
Monumentum Ionathæ. 188
Morbus Alexandræ & Ariſtobuli conatus. 197
Morbus Ezechiæ & vitæ prorogandæ, p miraculum confirmatio. 140
Mores Perſarum. 470
Morti liber, apud Iudæos honor & gloria. 446
Mors quarti fratris. 478
Mors Iſaci, & ſepultura in Hebrone. 16
Mors Nabuchodonoſoris. 147
Mors Abiæ. 119
Mors Iorami. 130
Mors Salomonis. 116
Mors Dauidis & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit. 105
Mors Sedeciæ. 145
Mors Ptolemæi. 285
Mors Neemiæ. 357
Mors Alexandræ. 197
Mors natu maximi fratris. 477
Mors Ioſiæ. 142
Mors Baſanis, filij item in ſucceſſoris cædes. 120
Mors Apionis. 465
Mors Ioſephi. 171
Mors ſeptimi fratris. 479
Mors Alexandri, & bella inter ſucceſſores orta. 164
Mos in Rege laudandus. 159
Mos luſtrandi populum. 47
Mos Athenienſium. 470
Mos veteribus iurandi. 12
Moſes centeſimo & vigeſimo anno ætatis ablatus. 56
Moſes ſoceri conſilium admittit. 38
Moſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. 33
Moſes Deum orat, vt aquam vitioſam potabilem reddat. 30
Moſes in Madianitas mouet. 49
Moſes & Aaron Deo ſupplicant. 42
Moſes populum vt Deo totum ſe dedat hortatur. 29
Moſes natus. 24
Moſes in flumen proijcitur. ibid.
Moſes aquam effundit humi, quæ vertitur in ſanguinem. 26
Moſes in Ægyptum ad liberandos Iſraelitas mittitur. 26
Moſes ex Madian in Ægyptum profiſcitur. 27
Moſes populum vt animum ad Dei dona ac gratiam vertant hortatur. 31
Moſes Dei beneficia populo Iſraelitico exhibita enumerat. ibid.
Moſes opem Dei implorat. ibid.
Moſes in Æthiopes mouet. 25
Moſes in tabernaculo Deum conſulit. 39
Moſes Regem iterum Hebræos vt dimittat, hortatur. 27
Moſes vnde nominatus. 25
Moſes ab Abrahamo ſeptimus. ibi-
Moſes Thermuthis Pharaonis filię adoptiuus filius. ibid.
Moſes ducem atq; cõſultorem Deum habet. 466

Moſes diuina Prouidentia morti eripitur. 25
Moſes ad Madienam vrbem profugit. 26.
Moſes Raguelis ſacerdotis filiab⁹ fert opem contra paſtores. ibid.
Moſes populum, vt nihil aliud quàm victoriam cogitarent, hortatur. 32
Moſes leproſus non fuit. 419
Moſes Iudæis eos qui apud alios putãtur dij propter appellationem ridere ac blaſphemare interdixit. 469
Moſes quoſlibet legiſlatores antiquitate præcedit. 466
Moſis & aliorum legiſlatorum comparatio. ibi.
Moſes Imperator bonus & vates. 56
Moſes virga petram ferit, & larga profilit vnda 31
Moſes Iſraelitis Codicem leges ſcriptas & inſtituta continentem tradit. 51
Moſes Hebræos iureiurando ad legum cuſtodiam aſtringit. 55
Moſes retro populum ducit in deſertum. 44
Moſes Iſraelitarum idololatriam & voluptatem accuſat. 49
Moſes ab Hebræis in Ægypto excepti⁹ miracula eis exhibet. 27
Moſes Ægypti Regem vt Iſraelitas dimittat, hortatur. ibi.
Moſes à Moy quod Ægyptijs aquam ſignificat, dictus. 459
Moſes vir maximæ autoritatis. 42
Moſes populum numerat. 41
Moſis contra Apollonium & Lyſimachum defenſio. 465
Moſis libri ſacri in templo reperti. 141
Moſis carmen & benedictio. 55
Moſis & Hebræorum contra Æthiopes victoria. 25
Moſis ad Deum precatio. 45
Moſis ad Iſraelitas oratio. 33
Moſis virga in Draconem mutata. 26
Moſis manus alba. ibi.
Moſis ad Idumæos legatio. 46
Moſis virga deuorat Ægyptiorum virgas. 27
Moſis ad Deum precatio. 29
Moſes vniuerſos Iudæos ad legis auditionem congregari præcipit. 464
Moſis ad Corem ſeditioſum oratio. 44
Moſis vita. 466
Moſis ad Sehonem Amoræorum regẽ legatio. 47
Moſis ad populum Iſraeliticum ante obitum oratio. 50
Moſis ad Iſraelitas vt Deo ipſiuſq; mãdata ſint obedientes adhortatio. 51
Moſis duo filij Gerſo & Eleazarus. 27.
Moſi inſidiantur Ægyptij. 26
Moſi Deus in rubo ardente apparet. ibidem.
Moſen & Iſraelitas miraculis Deus cõuincit, vt ipſius promiſſionibus fidẽ habeant. ibid.
Moſen lapidibus obruendum clamãt. 44.
Moſen Ægyptij exercitus ducem poſtulant. 25
Moſen Pharao propellit. 28
Mulier intemperans & libidini dedita. 218
Multi Iudæi à Romanis deficiunt. 302
Multi Herodi ſeſe adiungunt. 212
Munera Solomoni allata; eiuſq; equitatus. 115
Mutatio nominum vnde orta. 7
Mures Azotiorum vrbem vaſtant. 72
Murmur populi contra Moſen. 42
Mutuum dare ad vſuram Hebræorum nemini licet. 54
Mutuum reddendum. ibid.

N.

NAas Ammanitarum Rex Galadenis iniuſtas conditiones pacis offert. 75
Naamis poſt mariti & filiorum obitũ cum Ruth in patriam redit. 69
Nabal in tantum ſe coniecit mœrorẽ, vt toto corpore ſideratus mortem obiret. 85
Nabalus fatuus. ibid.
Nabali gregib. à Dauide parcitur. ibid.
Nabathea regio. 10
Nabathæi profligati. 202

Nabrodes siue Nemroth. 7
Nabuchodonosorus Babyloniæ Rex contra Ægyptum. 142
Nabulassarus Nabuchodonosoris pater, Babyloniorum & Chaldæorũ Rex. 453
Nabuchodonosor patri in regno succedit. ibid.
Nabuchodonosor visionis oblatæ oblitus, Magos ac vates accersit, eisque mortem ni indicarent, minatur. 146.
Nabuchodonosor regias extruit. 454
Nabuchodonosorus rœditrogus. 143
Nabuchodonosor Tyrum oblidet. 454
Nabuchodonosor rebellãtes imperio subijcit. 453
Nabuchodonosoris successor. ibid.
Nabuchodonosoro loacimus tributa persoluit. 142
Nabuchodonosori recepti in vrbẽ sæuitia. 143
Nacebus cum viginti quinq; Arabum cæsus. 242
Nadab & Abiu, Aaronis filij combusti. 38.
Nadabus Rex Israelis. 119
Nathan Dauidem propria sententia damnatum, grauiter accusat, eique pœnas denunciat. 96
Naula & cinnyræ. 111
Nauigatio & iter Vespasiani. 436
Nearda Nisibis Babyloniæ vrbes. 272
Neemias concessa potestate, populum ad restituenda mœnia & templum hortatur. 156
Neglectus cultus diuini omnium malorum causa. 117
Nephanus. 102
Nemroth primus Tyrannus turrim Babylonicam exædificat. 6
Nero Imperator. 292
Nero Tyrannus. ibid.
Nebula in templo. 111
Nicolaus Herodem & Archelaum excusat. 258
Nicolaus Syllæum accusat & Herodẽ excusat. 243
Nicolaꝰ historiographus regis Adadi eiusq; cũ Dauide belli meminit. 94
Nicolaus Damascenus ab Herode ad Cæsarem dimissus. 242
Nicolaus coram Agrippa pro Iudæis verba facit. 233
Nicolaus Damascenus de arca Noe. 5
Nicolaus Damascenus. 190
Nicolaus Damascenus accusationem à Rege cœptam persequitur. 250
Nicolaus ea tantum attingit quæ ad Herodis gloriam pertinent, facinora aut alia specie affecta fucat, aut quantum potest occultare studet. 238.
Nicolaũ Herodes qd Romæ amici sentirent de eius filijs interrogat. 245
Nicanor populo nisi Iudã sibi traderẽt, se templum euersurũ minatur. 178
Nicanor hostem dissimulans, dolo Iudam intercipere conatur. ibid.
Nicanorem & copias Iudas in fugam vertit. 179
Nicaule Ægypti & Æthiopiæ Regina ad Solomonem venit. 114
Niglisar. 148
Nihil fuit antiquis temporibus, quod faceret Iudæis commercium Græcorum. 451
Nisan vel Xanticus, nobis est Aprilis. 4.
Noba sacerdotum oppidum, habitatoribus ad vnum occisis, incẽditur. 83
Noe inebriatur, nudatur, & pro ludibrio habetur, vnde deriſorem diris deuouet. 7
Noe egreditur ex arca, mactatis Deo victimis. 5
Noe in aliam regionem migrat. 4
Noe precatur, ne Deus terram iterum inundaret. 5
Noe posteris vt terram colerent Deus mandat. 6
Noe ætas, 950. anni. 5
Nomos, Lex, hoc vocabulum nusquã apud Homerum reperitur. 466
Nomina Regum Ægyptiorum sibi succedentium. 452
Nomina filiorũ Iacobi & explicatio. 14
Nomina regionum & gentium. 6
Norbanus. 279
Norma magistratus & legislatorum. 2

Nouarum rerum ſtudia Hieroſolymis gliſcunt. 298
Nubes ſuper tabernaculum. 41
Nulla fides, pietaſq; ne in ſocero quidem. 178
Numerus Iudæorum à Babylone profectorum. 153
Numẽ deſerto Saulo ad Dauidẽ cõmigrat, qui prophetare incipit. 79

O.

OBa ſiue Soba. fol. 77
Obades Rex Arabum. 239
Obedas Rex Arabum. 194
Obedias centum Prophetas abſconditos ſuſtentat. 121
Obodæ defuncto Æneas in Arabum regnum ſuccedit. 242
Obodiam Elias Regi aduentum ſuum nunciare iubet. 121
Obedientia erga magiſtratum. 51
Octodecim millia Iudæorum in Syria iugulata, 60000. in Ægypto perempta. 446
Odium filij in patrem proditur. 239
Officium Iudicum. 52
Officia à Dauide diſtributa. 102
Oges Rex cum exercitu trucidatur. 47
Ochozias grauiter prolapſus decumbit, oraculum conſulit, & ab Elia reprehenditur. 126
Ochozias Achabi filius Rex Iſraelitarum. ibid.
Ochozias abſq; liberis decedens, Ioramo fratri ſuccedẽdi locũ facit. 127
Ochoziæ Regis Hieroſolymitani mors & ſepultura. 130
Ochoziæ milites attrahẽdi cauſa miſſi ab igne conſumuntur. 127
Octauius Auguſtus Iulio ſucceſſit. 322
Olda Prophetiſſa à Ioſia cõſulitur. 141
Olimpij Ludi. 237
Omnis beneuolentia iuſque naturæ calumnijs cedit. 316
Omnia Græcorum noua: apud Ægyptios autem atq; Chaldæos & Phœnicas res geſtæ antiquiſſimã habent memoriæ traditionem. 449
Onias Pontifex, Ægypti Regem non ſoluẽdo tributum, ad iram commouet. 169
Onias annuẽte Ptolemæo in Ægypto oppidum & templum condit. 447
Onias Appollonij vitam oratione promeruit. 474
Onias non acquieſcens petitioni Iudæorum lapidatur. 199
Onias Pontificis filius in Ægypto templum Hieroſolymitano ſimile extruit. 178
Onias Pontifex, q & Menelaus, à Rege abducitur. ibid.
Onias Iaddi filius Pontifex Hieroſolymis. 161
Onias & poſt eum Simon filius Pontifex. 171
Onias, Pontificis Oniæ filius, in Ægypto templũ ædificare molitur. 138
Onias Pontifex ad Ptolemæum effugit. 314
Oniæ templum in Ægypto extructũ. 447.
Opinionis Lyſimachi depulſio. 460
Opera Dei. 467
Ophin & Phinees cum 30000. cadunt, & arca in hoſtiũ poteſtatem deuenit. 79
Oppida refugij. 50. & 60
Oppida curruum. 115
Oppugnatio Ieruſalem à Dauide ſuſcipitur. 92
Optimates Iudęorum Phaſaelũ & Herodem acculatum veniunt. 323
Oraculum à Ioanne petitur quod tamen negligitur. 146
Oratio ſerui Abrahami & Rebeccæ. 12
Oratio Solomonis qua primum Deo pro acceptis beneficijs gratias agit, & vt in poſterum eum conſeruet, precatur. 112
Oratio Dauidis in Ieboſthi interfectores acerrima, pœnaque illis irrogata. 91
Oratio Abrahami ad Iſacum ante mactatum. 11
Ordo caſtrorum cũ tabernaculo. 41
Ordo fabrorum lignariorum in Libano. 109

Ordo

Ordo cœmentariorum & aliorum operariorum. 109
Ordinis & communium legum amatores manſuetudine atque virtute præſtant. 466
Origo legum Iudaicarum. 471
Origo Legum apud Græcos. 466
Origo nominis omnium rerum. 1
Orodes rex Armeniæ. Antiochus rex Comagenæ. 263
Oronna Iebuſæus. 103
Oronna aream Dauidi donat. ibid.
Ornamenta Solomonis regiæ. 113
Orphonas Iebuſæus ciuis Hieroſol. amicus Dauidis. 92
Oſarſiphus poſtea Moſes vocatus. 457
Oſarſiphus Dux Auxiris. ibid.
Oſeæ impietas & pœna. 137
Oſſa humana pertemplum ſparſa. 262
Oza Dei arcæ manum admouens è veſtigio expirat. 93
Ozias vocationem ſuam tranſgreſſus, punitur lepra, ob quam vrbe cedere cogitur. 135
Ozias rex Iudæ. 135
Oziæ expeditio & vrbis per eundem reſtauratio. ibid.
Oziæ diuitiæ & exercitus. ibid.

P.

PAcorus equites Antigono in Iudæam mittit. 209
Pacorus Parthorũ dux vrbem ingreſſus Phaſaelo, vt legatus iret ad Barzapharnem ſuadet. 210
Pacori dolus & inſidiæ. 324
Palatium Tiberiade ab Herode extructum. 299
Palatium Tiberiade incenſum. ibid.
Palæſtina à Phyliſtino nominata. 7
Palæſtini Sauli filiorumq; corpora crucibus affigunt. 88
Palæſtini in Dauidem ſigna mouentes partim occiduntur, partim in fugã vertuntur. 92
Palæſtini ingenti exercitu multis conſociatis Hebræos inuaſerant. ibid.
Palæſtini in Hebræos bellum parant. 86
Palæſtini Hebræorum regionem populantur. 76
Palæſtini terga vertunt. 80
Palæſtini in Iſraelitas ſigna mouẽt. 76
Palæſtinorum triginta millia cæſa. 80
Palæſtinorum fugi. 93
Palæſtinos Ezechias vincit. 137
Panes propoſitionis. 40
Pamphylium mare quomodo Alexidro ceſſerit dum mouerit in Perſas. 29
Paradiſus. 8
Pharao Hebræos grauioribus operum difficultatibus premit. 27
Pharao Hebræorum maſculos necari edicit. 24.
Pharaonis Ægyptiorum regis ſomnium noctu oblatum. 19.
Pharaonis ſomnium de ſeptem bobus ibidem.
Pharaoni prodigia exhibet Moſes. 27
Phaceias. 135
Phariſæi Regi non iurant, propterea multati Pheroræ vxor pro eis multam perſoluit, ob quod beneficium regnum pollicentur. 148
Phariſæi Alexandræ Reginæ inſinuati paulatim procuratores habentur cunctisq; regijs commodis fruuntur. 317
Phariſæi adminiſtrationis regiæ conſortes, auidi ſunt ſanguinis. 196
Phariſæi aſtuti & arrogantes. 248
Phariſæorum dogma. 261
Phariſæorum in populo licentia. 196
Phariſæorum inuidia & accuſatione temeraria multi boni trucidati. 317
Phraates Parthorum rex, per inſidias à Phraatace filio ſublatus. 268
Phraates interfectus. ibid.
Phaſaelus benevolentiam Hieroſolymis habitantium erga ſe auget. 322
Phaſaelus ad ſaxum caput frangit. 325
Phaſaelus alliſo ad ſaxum capite vitã abrumpit. 218
Phaſaelus & Herodes Antipatri filij. 321
Phaſaelus Parthum & ciuitate & hoſpitio cum quingẽtis equitibus recipit. 324
Phaſaelus Felicem ſuperat, Hyrcanoq; ingrati probrum obijcit. 323

Phaſaelus

Phaſaelus turris & oppidum. 237
Phaſaeli turris. 332
Phaſaeli ciuitas. ibid.
Phaſaeli Republ. forma. 265
Phaſaelo Antigonus pro remedio venenum mittit. 211
Parthi Hieroſolymitanorum bona diripiunt, & Mariſam vrbem euertunt. ibid.
Parthi Herodem quoq; comprehendere cogitant, ipſe verò re cognita, ipſorum manibus effugit. 210
Parthi Antigonum regem conſtituũt. 325
Parthi Hyrcano & Phaſaelo inſidias ſtruunt. 210
Patricidium publica vitæ ac naturæ iniuria 251
Placidus contra Ioſephum. 303
Plantarum ante quartum annum fructus prohibiti. 52
Paſcha decimaquarta Aprilis dies. 40
Paſcha celebratur. 155
Paſchatis celebratio. 142
Paſſio ſeptem filiorum & matris. 473
Patricidæ. 140
Pauimentum ianuæ, omniaq; alia tẽpli auro illita. 210
Pax nummis redimitur. 135
Pax tempore Ioſaphati. 124
Phœnices & Cadmus Græcarum literarum inuentores. 449
Phœnicum de Iudæorum antiquitate teſtimonium. 454
Præda populo diſtributa. 59
Precatio Ioſaphati in templo Hieroſolymitano pro victoria obtinenda. 126
Precatio Eſdræ pro Leuitis qui duxerant exteras. 156
Præda ex bello capta. 94
Precatio Solomonis ad Deum. 111
Precibus & ſacrificijs Noe Deum propitium reddit. 5
Præda diuiſio. 60
Prælium inter Antigoni milites & Ioſephum Herodis fratrem. 326
Prælium inter Abſalomum & Ioabũ. 99
Prælectio legis Moſaicæ. 156
Præfecti & Duces Salomonis. 168
Præmium piorum doctorum. 123
Præmium obedientium legi. 468
Præſagium de Moſe. 24
Pecunia corruptus ludex. 208
pella diruta. 195
pegmatum fabricatio. 440
pentecoſte. 210
per tribus & familias ſortitio. 71
per 40. dies & 40. noctes in monte Sinai Moſes moratur. 34
peſtilentia Hieroſolymis graſſatur. 224
Petra ciuitas Arabiæ. 325
petronius prius de Caij morte literas, quam de nece ſibi ipſi inferenda accipit. 274
petronius ad Caium ſcribit. 271
petronius Iudæis ſe Caio ſcribere velle pollicetur, eosq; ad agriculturam adhortatur. ibid.
petronium Caius in Syriam mittit, eiq; vt Iudæos eius ſtatuam in templo Dei collocare abnuentes exercitu inuadat mandat. 271
petronio Iudæi Tiberiadẽ occurrunt, ſupplicantes ne ſacratam vrbem ve tris imaginibus pollueret. ibid.
pheroras Herodi, ſe Cypron alterã ipſius filiam ducturum pollicitus, nõ ſtat promiſſis. 238
pheroras Herodis filiam ſibi in coniugium oblatam propter ancillã propriam faſtidit. ibid.
pheroras Herodem, dum illum ardenter amare Glaphyram dicit, vehementer commouet. 239
pheroras Herodi ſe cauſam perturbationũ fuiſſe ingenuè fatetur, & fratri Alexandro reconciliatur. 241
pheroras ac Salome Alexandrũ & Ariſtobulum apud Herodẽ accuſant. 233
pheroras atra veſte inſtructus cum lachrymis ad pedes Herodis accedit, ac veniam petit. 336
pheroras, mediante Archelao Herodis iracundiam mitigat. ibid.
pheroras moritur, & Hieroſolymis ſepelitur. 339
pheroras Salomes hoc eſſe commentum ait, quæ tamen vehemen-
tẽ

ter negat. 237
Pheroras à mulieribus deceptus. 247
Pheroras vxorem dimittere recusat. 248
Pheroræ Herodis fratri Cæsar tetrarchiam concedit. 229
Pheroræ liberti vxorem veneficijs aculant. 248
Pheroræ coniunx quid cum veneno sit actum, ingenuè fatetur. 340
Pilatus signa cũ Cæsaris effigie in vrbem infert, quæ dũ populus acriter instat, Cæsaream transfert. 263
Pilatus apud Vitellium accusatus Romam mittitur. 264
Pilatus inducturus aquas Hierosolyma seditionem concitat. 263
Pictas Iothami. 145
Pietas Iosaphati. 124
Pictores & plastæ Deorum multitudinis autores. 469
Pignus. 54
Pij Israelitæ redeunt ad Roboamũ. 117
Pincernæ somnij explicatio. 18
Piorum doctorum in hac vita conditio. 143
Pytæus Athenienſis portus. 227
Pistoris somnium. 19
Pistoris somnij enodatio. ibid.
Pythium templum ab Herode extructum. 237
Pythonissa Saulum vt mensa apposita vires refoueret, adigit. 87
Philippus Herodis filius. 258
Philippus, Iacimi filius. 302
Philippus ab Antiocho supplicio affectus. 178
Philippus Herodis frater vir modestus & amator quietis moritur. 265
Philippi, Iacimi filij periculum. 298
Philippi ditio Syriæ attributa. 265
Philo Iudæorum legatus à Cæsare repulsus causam Deo committit. 270
Philostratus. 148
Phineis vxor Ioachaben parit & moritur. 71
Phineæ ad Rubenitas oratio. 61
Phinees Zambriã & Chosbi vno ictu transfigit. 49
Phison, siue Ganges. 3
Phistion apud Dacos. 254
primus vini potentiam prædicat. 152
primitiæ frugum. 40, & 53
primogenitus ius suum retineat. 53
principes Israelitarum ingentem vim auri, argenti, æris & gemmarum ad templi structuram conferunt. 105
principum tribuum sacrificia & dona. 38
priscorum Vita quamobrem prorogata, nunc non peræquè. 5
polybius Megalopolita de Scopa copiarum Ptolemæi duce. 268
pollio & Sameas Phariſæi apud Herodem in præcipuo honore. 216
pompeius templum oppugnare parat. 200
pompeius Hierosolyma oppugnat. ibidem.
pompeius multas præclaras ciuitates ab imperio Iudæorum liberat. 319
pompeius in Aristobulum mouet. 200
pompeius Romano simul exercitu & Syriorum instructus Aristobulum petit. 318
pompeius in Syriam venit, eiq; Aristobulus insigne donum mittit. 199
pompeius templum ingressus nihil attingit. 201
pompeius illos qui maxime belli causa fuissent, securi percussit. 319
pompeius Hyrcano pontificatum reddit. 201
pompeius vna cum suis comitibus sanctum sanctorum ingreditur. 319
pompeius in vrbem venit, eiq; regia domus traditur: Aristobulus cũ suis in templum concedit. ibid.
pompeius fossamq; vallemq; replet, ac diem septimum obseruat. ibid.
pompeius vrbem qua ex parte facilior esset accessus, explorat. ibid.
pompeius Hierosolyma obsidione cingit. ibid.
pompeius aggeri turres imponit. ibid.
pompeius cum suis in fanum irrumpit. ibid.
pompeij continentia. ibid.
pœna serpentis. 3

Pœna furti iuxta legem Moysis. 230
Pœna talionis. 54
Pœna criminum quæ furore capti Iudæi contra gentiles ausi fuerũt. 445
Pœna vim inferentis virgini. 468
Pœna Solomoni immittenda, ob Deos alienos receptos. 115
Pœna mulieris pro virgine desponsatæ, talis postea non inuenta. 53
Pœnitentia populi. 42
Pontius Pilatus Iudæorum præses. 262
Pontificis aurea corona triplex. 37
Pontificis ornatus. 36
Pontifices apud Iudæos à duobus millibus annis denominati filij à patre conscripti sunt. 450
Pontifices Hierosolymitani. 145
Pontifices in vniuersum octuaginta tres. 295
Pontificum in pŏpulo Iudaico numerus & ordo. 294
Progenies Aaron. 295
pontificum cum sacerdotibus diffidium. 293
populus in proseucham conuenit. 305
populus Israeliticus Deum de monte Sinai loquentem audit. 34
populus à Roboamo onerum mitigationem petit. 116
populus in proposito creandi Regem pertinaciter perseuerat. 74
populum Rex dimittit. 112
popedius apud Cæsarem à Timidio delatus, 276
porticus prælta super vallem extructa. 230
porticus ante templum. 110
post diuturnam ac continuam siccitatem repente imber decidit. 271
postremum capitulum contra quorũdam derogationes & maledicta. 456
potentia ad salutem data. 22
potipharis vxor de concubitu Iosephũ solicitat. 18
proceres Hebræorum Hebronem ad Dauidem conueniunt, eumq; Regem declarant. 92
profunditas fundamentorum templi. 110
perfugæ Iudæi in arce ab Antiocho auxilium petunt. 116
progenies filiorum Gomar. 6
progenies filiorum Iauani. ibid.
progenies Chananæorum. 7
prophetia contra Basanem regem. 120
propheta ad Ieroboamum missus per mendacium reducitur. 117
prophetarum oracula veneranda. 125
propositio quam tractandam sumit Iosephus. 450
1. Ptolemæus Lagi. 462
2. ptolemæus philadelphus. ibid.
3. ptolemæus Euergetes. ibid.
4. ptolemæus Philometor. ibid.
5. ptolemæus Physcon in Iudæos grassari desinit. ibid.
ptolemæus oppugnatus ab Hyrcano, sciens plurimum Storgin naturalẽ valere, matrem & germanos, quos captos tenebat, in muris, ni ab oppugnatione desistat, præcipitandos locat. 189
ptolemæus Asiæ regnum sibi oblatum Demetrio tradendum suadet. 185
ptolemæus Philometor Alexandro genero laturus auxilium in Siriam venit. 184
ptolemæus Epiphanes rex Ægypti, in Syriæ Reges mouet. 168
ptolemæus fratres Ioannis vna cum matre occidit. 315
ptolemæus Dorymenis filius Gorgiæ & Nicanor in Iudæam mouent. 174
ptolemais à Cleopatra obsessa & expugnata. 194
ptolemais vi expugnata. ibid.
ptolemæus Lathurus rex Ægypti à matre Cleopatra e regno electus Ptolemaidensibus auxilio venit. 193
ptolemæus Sepphorim aggreditur. ib.
ptolemæus electus ex Ægypto. 194
ptolemæus Mennæus pecunia mulctatus. 290
ptolemæus Asochim Galilææ oppidũ vi capit. 193
ptolemæus Philadelphus. 2
ptolemæus vt maiorem terrorem Iudæis incutiat, humanas carnes coquere iubet. 193
ptolemæus Herodis militum Dux interfectus.

terfectus. 327
Ptolemæus Præfectus interficitur. 213
Ptolemais à Ptolemæo obſeſſa. 193
Ptolemæi. 314
Ptolemæi erga Hyrcani matrẽ ac fratres crudelitas. 315
Ptolemæi Epiphanis filii, philometor & phyſcon, 172
Ptolemæi ſumptus & diligentia in tẽpli donationem collata. 167
Ptolemæi filius minorem Antigoni filiarum coniugio ſuo copulat, ob eamque cauſam à patre occiditur. 321
Ptolemæo à genero inſidiæ ſtructæ quæ etiam de cauſa filia ab eo abſtracta, Demetrio promittitur. 184
Publius Petronius Dorienſibus, vt eos qui Cæſari ſtatuam poſuerint ſibi mittant, ſcribit. 285
Pueri leges ediſcant. 52
Puerorum conſtantia. 475
Puerperæ leges. 40
Pugna inter Antiochum & Hyrcanum Hieroſolymis in foro commiſſa. fol. 324
Pugna Hieroſolymis inter Antigonum & Herodem. 210
Purificationes corporum. 468
Purificationes in ſacrificijs. 467
Putcus. 54
Phruræa feſta. 161
Pſeudalexander, 259. Romam peruenit. ibid. Cæſari imponere non poteſt. ibid.
Pſeudoprophetæ ex Ægypto Iudæos in Oliueti monte prodit. 293
Pſeudoprophetæ placentia prædicũt. 124.

Q

Quadraginta dies & noctes Moſes ieiunat. 34
Qualis vxor ſacerdoti ducenda. 41
Quando ædificatio templi ſit inceptа. 110
Quando potiſſimum Deus auxilium afferre ſoleat. 29
Quando & quomodo iuramentũ ſeruandum. 63
Quando Ioſephus volumen hoc conſcripſerit. 296
Quare Tiberius poteſtates ſemel conſtitutas non facile mutauerit. 267
Quare Moſes Iſraelitas non duxerit per Paleſtinam. 28
Quas vrbes Iudæi receperint inhabitandas. 320
Quatuor millia militum à Ioanne ad Ioſephum deficiunt. 308
Quatuor reges trucidati. 59
Quatuor Paradiſi fluuij. 3
Quæ in templo poſita fuerunt. 464
Quę hoſti potiſſimũ in militia opponenda. 73
Qui homines immundi. 40
Qui homines ad ſacerdotium euecti. 467
Qui homines Caij necem iniquo animo tulerint. 279
Quid potiſſimum ex huius hiſtorię lectione peti debeat. 2
Quid Græcorum prudẽtiſſimi de Deo ſapuerunt. 466
Quidam rerum faſtigiũ affectant. 283
Quinque reges Sodomitarum. 8
Quinquaginta Iudæorum millia Seleuciæ occiſi. 275
Quirinus Syriæ cenſor. 260
Quirinus vt ciuium facultates percẽſeret, & Archelai pecunias in ſuam poteſtatẽ redigeret in Iudæam venit. 260
Quirinus in Syriã à Cæſare vt iura populis redderet mittitur. 261
Q. Pompeius Conſul cũ alijs quibuſdam ad Claudium peruenit. 283
Quintilius Varus Syriæ præfectus. 250
Quintilium Caius torquere iubet, quę nihil faterur, ſed à Popedio muneribus affecto abſoluitur. 276
Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. 22
Quomodo Iudæi Iudæam occuparint, & vrbem Hieroſolyma ædificarint. 459
Quando Hieroſolyma expugnata. 215
Quomodo Abrahamo Aſſyrios aggreſſus tam captiuos quam reliquã prædam victor reduxit. 9

Quomodo Moſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. 10
Quomodo Eſaus & Iacobus Iſaci filij diuiſerunt habitationem, & quod Eſau Idumæa, Iacobo Chanaanæa contigit. 16
Quomodo Deus Sodomitarũ gentem excidit flagitijs eorum offenſus. 9
Quomodo Imperatores & Magiſtratus colendi. 463
Quomodo è Chętura Abrahamo nupta Troglioditarum gens prouenit. 11
Quomodo Ioſephus Iacobi filiorũ natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit. 16
Quomodo Moſe duce Ægyptum reliquerunt. 28
Quomodo Ioſephus in Ægyptum venditus à fratribus illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit. 37.

R

RAbatha obſidione cingitur. 95
Rachel ex partu moritur. 16
Rachel inſigni forma prædita. 13
Rachel parentis Deos aufert. 14
Rachel Iacobo Balaam adducit. ibid.
Rachel exploratores contegit. 57
Raguel Moſi vnã ex filiabus nuptum tradit. 26
Raguel ad Moſen, in deſertum Sinai peruenit. 33
Raguel ſiue Iethro Moſis ſocer ex Iſraelitis iudices deligendos conſulit. ibi.
Rapſaces conuocato Ezecia in colloquium, deditionem ſuadet. 139
Ratio affectus domina. 479
Ratio principatum paſſionis obtinet. 473
Ratio periti cultoris officio fungitur. ibi.
Razarus cum Adero hoſtis Salomonis. 115
Rebellio Antiochenſium & vltio ſubſecuta. 185
Recitatio beneficiorum Herodis in ſalios collatorum. 346
Reconciliatio inter Herodem & filios facta. 318
Rex Arabum Antiochi milites ex improuiſo inuadit. 315
Rex Hieroſolymitarum In Gabaonitas mouet. 58
Rex cognito fratrum Ioſephi aduentu lætatur. 24
Rex & populus iuramento ad Dei cultum aſtringitur. 134
Regis Perſarum mandatum, vt nemo è domeſticis inuocatus eum accederet. 158
Regis erga Iudæos liberalitas. 165
Regis ad ſeptẽ fratres adhortatio. 47
Reges paſtores vocati. 452
Regum Ægyptiorum cum paſtoribus pacta. ibi.
Regia Herodis 441
Regia Ieroboami. 116
Regia ab Iudæis obſeſſa. 256
Regiæ literæ pro Iudæorum incolumitate. 160
Reginæ domus, aliæq; aulæ. 113.
Reginæ callidum contra Antigonum conſilium. 36
Reformatio cultus Dei. 137
Reipublicæ forma Hieroſolymis inſtituta. 155
Religio in Iſraelitico populo renouata. 120
Repetitio præceptorum legis. 468
Res immundæ. 40
Reſponſum diuinum ad Ioſuæ præces. 58
Reſponſum Syris legatis datum. 128
Reſponſio Eleazari ad Ptolom. literas. 166
Reſponſio ad obiectionẽ de Aſini capite. 405
Reſtauratio cultus diuini. 132
Rixæ muliebres. 238
Roboamus pro ſcutis & Clypeis aureis parẽ æreorum numerum facit. 118
Roboamus moritur, eique Abias in regno ſuccedit. ibi.
Roboã apoſtatas vi retracturus à propoſito abſtinere iubetur. 116
Roboami vrbes munitæ. 119

Roboami

Roboami vxores & liberi. ibi.
Romanus exercitus hybernatum dimissus. 212
Romæ rumor Tiberium esse incolumem spargitur. 269
Romani ex magnis diuitijs non minimam partẽ in ruinis inueniũt. 439
Romani vrbe ac victoria potiũtur. 463
Romani consilij fortitudinem & obstinatum contemptum mortis admirantur. 447
Romani totam funditus euũt ciuitatem ac templum. 436
Romani cloacas rimantes & sepulcra eruentes, multas opes inueniunt. 435
Romani pugnam expectant. 446
Romani vincunt & Aristobulum cum filio Romam perducunt. 320
Romanorum in Iudæos humanitas. 313
Romanorum gloria minuitur si quandũ pro Hierosolymis desudauerint aliquid derogatur. 311
Romanorũ de Iudæis triumphus. 313
Romanorum nomina sero ad Græcos peruenit. 451
Romanorũ erga Iudæos magnanimitas & modestia. 453
Ruben ad Iosephũ pro se & fratribus deprecatio. 20
Ruben noctu venit ad puteum. 17
Ruben fratris necem remoratur. ibi.
Ruben Iosephũ in puteum proijciendum ioſq; necandum suadet. ibi.
Rubenitarum responsio. 61
Rufus & Gratus Herodis exercit⁹ Præfecti in Romanorũ partes se transferunt. 256
Rumor vanus de Herodis morte sparsus. 217
Ruta mirabilis magnitudinis. 440
Ruth fœtus suasu ad pedes Bozi cubat. 70
Ruth in Bethlehem proficiscitur. 69

S

Saba regia obsidione cincta. 25
Sabbathum. 3
Sabbathum Iudeorum. 455
Sabbaticus fluuius. 419
Sabachis. 104
Sabinus Herodis pecuniam & regiam occupaturus Hierosolyma peruenit. 255. & 345
Sabinus in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum interitum quærit. 213
Sabinus cũ Germanis satellitibus Cæsaris interfectores quærit. 279. Asprenas frustatim laceratus. ibi.
Sabinus citius se contrucidaturum, quam passurum vt impetum committatur Claudio ait. 283
Sabini auaritia Hierosolymis ingentem seditionẽ in festo Pentecostes concitat. 256
Sabæus homo seditiosus auertit Israelitas à Dauide. 101
Sacra scriptura liberis à teneris vnguiculis proponenda. 481
Sacerdotes in templo habitant & vinum non bibunt. 456
Sacerdotes arcam Dei, in qua decem Præcepta tabulæ lapideæ inscripta asseruabãtur, in suum locum deponunt. 111
Sacerdotum tribus quatuor, quarum singulæ plus quam 5000. hominum habent. 464
Sacerdotum in peragendis rebus diuinis perseuerantia. 39
Sacerdotum reditus. 46
Sacræ pecuniæ bona pars militum furto disperit. 256
Sacrificiũ pro gratiarum actione. 39
Sacrificium Cain & Abel. 8
Sacrificium mensis Octobris. 89
Sacrificium sponte sua accenditur. 38
Sacrificium si quis sciens peccauit. 39
Sacrificium & precario Samuelis. 78
Sacrificium Pentecostes. 40
Sacrificia & festiuitas in regni Salomonis confirmatione instituta. 108
Sacrificia pro peccatis per ignorãtiam commissis. 39
Sacrificia. 38
Sadocus & Abiathartus filios ad Dauidem mittunt. 99
Sadoci Pontificis genealogia. 107
Sadducæorum opinio. 161

Salte ciuitas ad orientem Bubostis fluminis posita 451
Salome filiã ad effutienda & prodenda secreta cõiugum colloquia pellicit. 239
Salome. 258
Salome & aliæ Herodis filios calumnijs appetunt, eosq; parenti infensos reddunt. 230
Salome mortua. 261
Salome male audit & vxores regiæ male et volunt. 239
Salome hæreditario odio Mariammæ filios prosequitur. 233
Salome & Alexas in circo clausos Iudæos domum dimittunt. 254
Salome. Alexandra cognominata, Aristobuli vxor, Alexandrum Immæum regem constituit. 193
Saltis Ægyptios in suam potestatem redegit. 451
Samæas populum consolatur. 118
Samaritæ ab ædificatione templi Iudæos prohibent. 150
Samaritæ templi ædificationem promouere volentes reijciuntur. 154
Samaritæ templi ædificationem impedire cogitant. ibid.
Samaritæ Iudæis infensi. 155
Samaritæ templi & vibis restaurationem impedire conantes magis promouent. 154
Samaritæ aliquot Galilæos Hierosolyma petentes interficiunt. 290
Samaritani Tirathabæ Garizim occupaturi conueniunt, quos Hilarus vincit, fundit, ac in fugam compellit. 264
Samaritarum & aliorum ad Cambysem scripta de templi ædificatione auertenda. 150
Sameas e Iudicibus vnus, Hyrcano reliquisque Iudicibus eædem ab Herode imminentem prædicit, cuius rei veritatem postea euentus comprobauit 205
Samæas propheta Iudæorum impietatem arguit. 118
Samphe & Emmaus cremata. 257
Samson Alta.anitas aliquos trucidat eius coniunx alteri nubet. 68.
Samson Palæstinorum fruges combusit. ibi.
Samson traditus Palæstinis. ibid.
Samson Asini maxilla mille viros interficit. ibid.
Samson fontẽ impetrat precibus. 69
Samson Gazæ portas reuellas aufert. ibid.
Samson natus. 68
Samson Palæstinam virginẽ ducit. ibi.
Samson Leonem nudis manibus discerpit. ibid.
Samson Thamnitis ænigma proponit, ibid.
Samson sui robotis causam Dalilæ aperit, Palæstini oculis orbatum vinctumq; abducunt 69
Samson cum 3000. Palæstinorum moritur. ibid.
Samson 20 annos regnat. ibid.
Samsonis natiuitatẽ angelus nunciat. 62
Samsonis vxor Thamnitis aperit enigma. ibi.
Samuel Saulo in itinere euentum, vt ipsius verbis fidem habeat, prædicit. 74
Samuel Saulum ad conuiuium deducit 74
Samuel Saulum obiurgat. 78
Samuel Regem Saul acculat. 76
Samuel Saulum ex Dei mandato cum Amalecitis bellum vt gerat commonefacit. 77
Samuel Deum Saulo conciliare conatur. 78
Samuel Israelitis incommoda sub regibus ferenda indicat. 74
Samuel innocẽtiam suam populo testimonium facit. 76
Samuel populo peccata & ingratitudinem exprobrat 76
Samuel Saulo iram Dei & regni amissionem denunciat 78
Samuelis de hostibus victoria. 73
Samuelis anima Saulo vitã belli cum Palæstinis euentum prædicit. 68
Samuelis mors & sepultura. 84
Samuelis ad Israelitas oratio. 72

Samuelis

Samuelis ad salutarem Pœnitentiam adhortatio. 73
Samuelis prophetæ de rege Saul ad populum oratio. 74
Samueli DEVS Elis & filiorum pœnam ostendit. 70
Samuelem populi voluntas contristat. 73
Samuelem consolatur Deus. ibi.
Samuelem Deus regem creare iubet. ibidem
Samuelem Anna Helcanæ coniunx genuit. 70
Samuelem Deus Bethlehem Dauidem in regem vngat, mittit. 79
Samuelem Deus quem creaturus esset regem certiorem reddit. 74
Samuelem Saulus accedit. ibid.
Sanctuarium. 35
Sanctum sanctorum. ibid.
Salpadis filiæ parentis loco hæreditatem capiunt. 50
Sapientia Abrahami. 8
Sara Abrahamo in thalamum adducit Agar. 9
Saræ obitus Abrahami coniugis. 11
Saramalla Herodis legatus ad Phraatem Parthorum regem. 216
Sarepranæ viduæ, Eliam suscipienti, oleum & farina non deficit. 121
Saturninus & Volumnius Syriæ præsides Herodi Arabes recõciliant. 241
Saturninus eiusq; filij moderatã sententiam proferunt. 244
Saul nomen suum apud omnes Hebræos inclytum reddit. 75
Saul laudatur à populo. ibid.
Saul Ammanitas & Naasen regem occidit. ibid.
Saulus Dauidem in satellitium assumit. 79
Saul recenſito milite in tribu Iuda triginta millia inuenit. 78
Saul Amalecitarum vrbes expugnat. ibidem
Saulus Dauidi filiam Melcham siue Michol collocat. 80
Saul Dauidem tollere cogitat. 81
Saul malignum in Dauidem animum prodit. 82
Saul contra Dauidem proficisci desistit. 86
Saul contra Dei mandatum & Samuelis voluntatem victimas ad altare offert. 76
Saulus è regno ventriloquos ac ariolos eijcit. 86
Saulus Palæstinos cum copiis aduentare audiens ad oraculum Dei confugit ibid.
Saulus Pythonissam Samuelis animã excitare iubet. ibid.
Saulus Samueli de necessitate sua conqueritur, eumque consulit. ibid.
Saulus Dauidem in Cilla hærentem oblidere conatur. 84
Saulus cum filijs in Palæstinorum pugna reliquo exercitu fuso fugatoq; cadit. 88
Saulus seipsum interficere molitur, eumque iuuenis Amalecita iuuat. ibidem
Saulus è subditorum conspectu sese subducit. 75
Saul procera statura. ibid.
Saul rex à populo declaratur. ibi.
Saulus asinas amissas quærit. 74
Saul Melcham priùs Dauidi nuptam alij elocat. 85
Saulus Dauidem remittit patri. 79
Saulus regnauit annis 38. 88
Saul Iabesinis auxilium promittit. 75
Saul reticet regiam dignitatem. 74
Saul Dauidem timet. 83
Saulus Abimelecho, quod Dauidem armis atque commeatu instruxerit, exprobrat. ibid.
Saulus in Dauidem spiculum eiaculatur. 81
Saulus Dauidem Palæstinis interficiendum obtrudere dolo conatur. 80
Saul Dauidi filiæ coniugium promittit, si sexcenta Palæstinorum capita afferat. ibid.
Saulus clàm odit Dauidem. ibid.
Saulus Dauidem ex satellite tribunum facit, vt sæpè hostibus obiectum aliquis casus è medio tolleret. ibid.

Saul tria millia sibi & Ionathæ filio satellitum conscribit. 76
Saul Palæstinorum castrum expugnat. ibidem
Saul Agagum Amalecitarum regem capit, & contra Dei mandatum seruat. 78
Saul tumultum esse in castris Palæstinorum certior factus, eos adoritur. 77
Saul se peccasse fatetur, ac veniam precatur. 78
Saulus Samuelem retinere volens, vestimentum eius scindit. 78
Saul Dauidis absentiam scisciatur, responso Ionathas regis animum cognoscere cupit. 82
Saul per sortes causam irati Dei perquirit. 77
Saul proprium filium mori paratum interficere conatur. 77
Saulus ob subitaneam tristitiam, viribus deficientibus in humum collabitur. 87
Saulus suam malitiam & Dauidis innocentiam agnoscit, eumq; rogat, vt ad regnum euectus ipsius familiam saluam esse pateretur. 84
Saul semper victor. 77
Saulus Dauidem collaudat, vtq; bono esset animo, & ad proprias ædes reuerteretur, hortatur. 86
Saul armatos, qui Dauidem ad se pertrahant, mittit. qui prophetare incipiunt, tandè ipse quoq; eò properans, agere Prophetam incipit. 81
Saulus Dauidem insequitur, eumque circumuentum cõprehendisset, nisi nuncijs reuocatus fuisset. 84
Saul Dauidem in Engadenorum agro quærit, speluncam in qua Dauid cũ sua cohorte delitescebat, ingreditur. 84
Sauli ad amicos, Duces & tribules oratio, in qua Danidem accusat. 83
Sauli filia Dauidis amore capitur. 80
Sauli modestia & temperantia in regno suscipiendo. 75
Sauli contra aduersarios lenitas. 75
Sauli contra Ammanites bellum. ibi.
Sauli edictum, quod Ionathas insciꝰ violat. 77
Saulo Samuel regiam dignitatem annunciat. 74
Saulum Samuel in regem vngit. ibid.
Saulum quidam comitantur, quidam verò contemnunt. 75
Saulum Samuel iterum vngit in Galgala. ibid.
Scabiosos ac leprosos Iudæos iuxta Lysimachi opinionem in pelagus deijciendos, aut in loca deserta exponendos. 459
Scala Iacobi. 13
Scaurus trecentis talentis ab Aristobulo acceptis Hyrcanum & Arabes regione excedere iubet. 318
Scaurus Cœlesyriæ Præfectus. 201
Scaurus Romanorum dux. 318
Scytharum & Sarmatarum impetus in Romanos. 438
Scythæ. 470
Sebas. 103
Sebaste expugnata, diruta, eiusq; habitatores abducti. 315
Sebasten ciuitatem Aristobulus & Antigonus obsidione cingunt. 315
Sebastum portum Herodes in honorem Cæsaris ædificat. 250
Sedecias à Hieremia petitum consilium, principum metu negligit. 144
Sedecias a pseudoprophetis seductus. 143
Sedecias ab Ægyptijs deficit. ibid.
Sedecias noctu fuga sibi consulens, à Babyloniis capitur. 144
Sedecias rex Iudæ ab aulicis & falsis Prophetis seductus Hieremiam nõ audit. 143
Seditio inter Iudæos & Samaritas de templo. 164, & 182
Seditio Hierosolymis cõtra Herodem & Hyrcanum. 324
Seditio contra Mosen propter egestatem & seditiosorum pœna. 41
Seditio in Paschatis festo. 314
Seditio alia contra Mosen. 46
Seditio in vrbe Tiberiade. 298

Seditio aduersus Iosephum. 301
Seditio aduersus Mosen. 44
Seditio in populo mortuo Iosepho. 171
Seditio in vrbe inter Aristobuli & Hyrcani socios. 219
Seditio & defectio Tiberiensium. 302
Seditio Alexandriæ inter Iudæos & Græcos. 284
Seditionis Alexandriæ causa. 463
Seditionem Gamala Iosephus concitat. 302
Seduciæ mors. 145
Sehon Amoræorum rex interfectus. 46
Seleucus Gryphi filius cum Antiocho Cyziceno bellum gerit. 194
Seleucus & Nicanor. 474
Semeis veniam consequitur. 101
Semeis quomodo puniendus. 105
Semeis in Dauidem iniuria. 98
Semei pœna & mors. 107
Semen mulieris (hoc est Christus) contereret caput serpentis. 3
Senacheribi iuramentum & eius violatio. 139
Senatus consultum Rom. de societate & amicitia Iudæorum. 179
Senatus consulta & decreta Iulij Cæsaris de honoribus, priuilegijs, præeminentijs, libertatibus & immunitatibus Iudæorum. 204, & 206
Senatus Claudio suadet vt imperium delatum resignet. 282
Senatus populusque Caij trucidatores quærit. 280
Senex quidam vxorem suam cum septem liberis iugulat, postremò seipsum quoque præcipitat. 213
Seniorum consilium salutare. 116
Sententia in filios Herodis. 337
Septem viri e Saulis progenie ad supplicium Gabaonitis traduntur. 102
Septum circa templum. 111
Septem fratrum ad Antiochum oratio 476
Septuaginta interpretes. 2. & 462
Sepultura Dauidis splendida. 101
Sepphoris & Tiberias maximæ Galilææorum vrbes. 207
Sephoritarum discrimen. 257
Sephoris capta eiusque incolæ sub hasta venditi. 257
Sephoris Galilææ caput. 262
Seron Cœlesyriæ præfectus in Iudam mouens ab eo fugatur. 174
Scenopegiæ festum. 112
Spectacula Cæsareæ celebrata. 436
Seth Adami filius vir optimus. 4
Sæuitia Herodis. 335
Sex. Cæsari Herodes pecuniam numerat, Cœlesyriæ præfectus Hierosolyma inuadit, sed Antigoni patris & Phasaeli fratris hortatu obsidionem soluit. 205
Sex. Cæsar ad Hyrcanum, vt Herodem absolueret, scribit. ibid.
Sex. Cæsar administrator Syriæ. ibid.
Sextus frater acriter increpat Antiochum. 478
Sexti fratris magnanimitas. 478
Sextum Cæsarem Bassus dolo necat. 322
Siba heri falsò accusati opibus potitur. 98
Sibyllæ de Babylonica turri vaticiniũ.
Sicius. 37
Sicarij 294
Sicarij nouæ calamitatis autores. 447
Sicima pascuis percommoda. 17
Sicimitæ profugi in petra comburuntur. 67
Siccitas diuturna & sterilitas in Iudæa. 226
Sideritis. 37
Signa legis. 52
Significatio tabernaculi fabricæ & sacerdotis ornatus. 37
Silas Agrippæ prioris fortunæ aduersitates in memoriam reuocans, eum offendit vt vinctum in ipsius patriam ad seruandum miserit. 285
Sila Regis satellitum præfectus. 309
Silam Agrippa ex carcere accersit, qui indignationem non dissimulans in custodia relinquitur. 385

Silonis à Iudæis pecunia corrupti dolus. 326
Syllæus capitis damnatus. 244
Syllæus Arabs cum Salomeem in vxorẽ peteret repulsam patitur. 239
Syllæus Herodem apud Cæsarem accusat. 242
Syllæum Antipater Romæ apud Cæsarem accusat. 248
Simon in cloacam sese demittit, eam suffodit, ac tuto emergere posse speraat. 436
Simon Gioræ filius. 443
Simon Ionathæ frater Bethsuram occupat. 186
Simon Ionathæ frater conuocato in templum populo, se patris ac fratrum vestigia sequuturum pollicetur. 188
Simon Ionathan Absalomi filium Ioppen, vt habitatores inde ejiceret, mittit. ibid.
Simeon & Leui Sicimitas contrucidant. 15
Simon Ionathæ frater Ioppen occupat. 187
Simon Hierosolymorum arcem expugnat. 188
Simon à Romanis capitur. 437
Simon proditor patriæ. 474
Simon legisperitus regem criminatur, qui dum veniam precatur, eidem reconciliatur. 286
Simon satelles Iosephum excitat. 301
Simon obtruncatur. 257
Simonẽ Iosephus per insidias capit & abducit. 307
Simon Boethi filius in Theophili Pontificis locum surrogatur. 284
Simon Herodis seruus. 257
Simon insidiis Ptolemæi generi sui caprus & interfectus. 315
Simon Camithi filius Pontifex. 262
Simonis aduersus Iosephum consiliũ. 302
Simonem & Ioannem & alios numero septingentos viros Titus ad Italiam portari præcipit. 439
Syri cum Ammanitis in Dauidem mouent. 95
Syros obcæcatos Elisæus in Samariam ducit, eoque suadente Ioramus liberaliter ac splendide eostractatos, remittit. 128
Sissara cum suo exercitu trucidatur. 65
Sisares siue Sissara præfectus exercitus. 64
Socrates ciuis Athenienſis. 470
Societas Dauidis & Ioramí. 92
Sodomitas Deus excæcat. 10
Sodomitarum clades ab Assyriis accepta. 8
Sodomitarum flagitia. 9
Sohemus ab Herode beneficiis ornatus. 214
Sohemus propter Mariammen Herodi suspectus interficitur. ibid.
Sohemus mandata regia eſſutit. 223
Sol immotus consistit. 59
Solyma postea Hierosolyma vocata. 9
Solomon Chananæorum reliquias tributa pendere cogit. 114
Solomon vtrunq; puerum secari mandat. 108
Solomon ex sermone & gestu mulierum matrem infantis viui agnoscit. 108
Solomon post obitum Dauidis rex Israelis. 107
Solomon ab Iromo fabros & operarios petit. 109
Solomon Tyrio Regi ænigmata quædam explicat. 113
Solomon coniurationum modos, quibus Dæmones fugantur, conscripsit. 109
Solomon sapientiã à Deo petens tantùm, & diuitias consequitur. 108
Solomon populum ad laudes Dei, gratiarum actionem & preces hortatur. 112
Solomon Iromo ingentem frumenti, olei & vini numerum mittit. 109
Solomon Reginæ ænigmata cum prudentia explicat. 114
Solomon exteras matrimonio sibi iũgens, seducitur. 115

Solomon

Solomon Ægyptiorum Regis filiam ducit vxorem, regnumque constabilit. 107
Solomon Hierosolymis muros instaurat & turres erigit. 113
Solomon vrbes aliquot condit ibid.
Solomon Tyro architectum accersit. 110
Solomon Regum liberalitatem remunerat. 114
Solomon Dauidi ex Bersabe natus. 96
Solomonis in templi dedicationē sacrificia. 112
Solomonis solium ex ebore factū. 113
Solomonis regia tredecim annis absoluitur. 112
Solomonis tempore pax viget. 109
Solomonis sumptus quotidiani. ibi.
Solomonis currus & equites. ibi.
Solomonis sapientia & prudentia. ibi.
Solomonis templum mense Octobri consecratum. 111
Solomonis victimæ igne cœlesti absumuntur. 112
Solomonis classis. 114
Solomoni Deus promittit bona. 112
Solomoni pleriq; Reges exquisita munera mittunt. 115
Solomoni Deus in somnis oblatus, q̄ maxime cuperet, eum postulare iubet. 108
Solomoni iuramēto regnum promittitur. 104
Salomen Herodes ad Alexæ coniugiū compellit. 247
Somnium Nabuchodonosori, de quatuor Monarchijs mundi. 147
Somnij Pharaonis enodatio. 19
Sosius Antigonum capit. 329
Sosius in templo coronam auream Deo consecrat, & ad Antonium proficiscitur. 215
Stola pontificia in castello Antonia deposita. 264
Strabo. 216
Stratonis turris & maritima Cæsarea nominata. 192
Stola pontificia in cuius potestate fuerit. 230
Stolæ Leuitarum. 111
Stirpis Achabi excisio. 132
Stupri pœna. 58
Sulcatus magnis copijs Iudæam inuadit. 119

T.

TAbernaculum in deserto dedicatum primo die Aprilis, anno secundo exitus ex Ægypto. fol. 32
Tabernaculi & sacerdotum dedicatio. ibid.
Tabernaculi diuisionis significatio. 35
Tabernaculorum festum. 39
Thadamora siue Palmira. 113
Talentum 600 coronati. 470
Tapsensium trucidatio. 135
Tharbis Æthiopum Regis filia Mosis coniugium petit. 25
Tharsus Pauli patria. 6
Thaumastus Calj seruus potu libertatem impetrat. 268
Theatrum & amphitheatrum 228
Theatrum & Athletica certamina aliaq; spectacula ab Herode instituta. 225
Theatrum. 278
Terra aranda. 52
Terræmotus in Iudæa, quæ circiter 10000. hominum oppressit. 220
Templum Hierosol. obsessum. 177
Templum integro triennio desertum. 175.
Templum, regia, & vrbs spoliata, incensa & diruta. 145
Templum dedicare. 250
Templum ædificare cœptum. 153
Templum in partes duas diuisum. 110
Templum in monte Garizin. 168
Templum quando dedicatum. 154
Templum concedente Ptolemæo, in Ægypto ædificatur. 183
Templi ac portieus descriptio. 464
Templi Hierosolymitani diuitiæ vnde. 202
Templi vasa è Babylone Hierosolyma remissa. 1150
Templi pars exterior & ima vrbs capta. 215
Templi ministris Agrippa hymnos sacros canere permittit. 295
Tempus exitus ex Ægypto. 28

Termini terræ non mouendi. 52
Thermuthis Pharaonis filia extrahit ex flumine Mosen. 24
Theophrastus. 454
Thesaurus ad templi structuram congestus. 194
Thesauri diuini custodes Mosis posteri. 105
Tiberius mathematicorũ disciplinis addictio: Galbę Romanorum principatum prædicit. 269
Tiberius Caio Romanũ imperiũ ac Tiberium fratrem commendat. ibid.
Tiberius Alexander Iudææ prçses. 290
Tiberius Isidis sacrificos & idã in crucem agit, & Mundum in exiliũ ablegat. 264
Tiberij funus. 264
Tiberienses in Iosephum amarulenta dicteria iaciunt. 307
Tiberienses Iosepho bellum inferre cogitant. 307
Tigris. 3
Tigranes. 169
Timotheus iterum copias contrahit, & à Iuda vincitur. 176
Timothei milites victi. ibi.
Tiro vetus Regis miles Herodis sæuitiam execratur. 337
Tiro Herodem alloquitur, & dum immodestè instat à ducibus & militib. in carcerem conijcitur. 245
Tiro cum trecentis ductoribus militũ apud populum accusatus interficitur. ibid.
Tiro à Regis tonsore & proprio filio sc Regi insidias struxisse accusatus. Ibidem.
Tironem cum filio Herodes comprehendi iubet. 337
Tyriorũ annales & Menander de bello Salmanasaris contra Tyrios. 138
Tyrannides multa mala in ciuitates inuehunt. 230
Titus militibus agit gratias. 435
Titus fortibus militibus præmia pollicetur. 436
Titus militibus prædã largiter distribuit. ibid.
Titus adiectus ſpi gratulatoria sacra celebrat. 438
Titus per omnes Syriæ ciuitates magnificentissima spectacula celebrat. 439.
Titus Hierosolymæ excidium miseratur. ibid.
Titus Vespasiani natalẽ celebrat. 437
Titi ad Antiochiam aduentus. 439
Titi erga populum misericordia. 311
Tormenta. 476
Thucydides scrupulosissimam sui temporis historiam conscripsit. 449
Turris versus occidentem extructa. 443.
Trabes & parietes auro incrustati. 110
Trachonitæ latrones. 244
Trachonitæ ab Herode deficiẽtes Ducum opera imperata facere coguntur. 236
Trachonitis Herodi donatur à Cæsare. 241
Translatio Bibliorum in Græcam linguam. 167
Translatio Israelitarum. 136
Tres in vrbe Tiberiade factiones. 298
Tres Iudæorum sectę, Phariſei, Esseni, Sadducæi. 186
Trecenta stadia, nouem milliaria Germanica. 222
Tribus Rubẽ, Gad & dimidia Manassis Amoritidẽ terram expetunt. 50
Tribunal. 113
Tribus Iudæ, quòd insciis Israelitis regem reduxerit, accusatio & excusatio. 101
Triclinium, in quo Herodes cũ conuiuis cænatus fuerat vacuũ sine cuiusque noxa concidit. 214
Tria millia Iudæorum cæsa. 255.345
Tryphon regno Antiochi per dolum potitur. 187
Tryphõ ad regnum ducatus naturam suam ostendit. 189
Tryphon frauduléter spem fratris redimendi, propositis conditionibus facit Simoni. 188
Tryphonis milites ei infesti, ad Cleopatram Demetrij vxorem deficiũt, quæ Antiocho Sotere coniugium & regnum offert. 189

Tryphe-

Tryphonis ædes. 119
Triumphi magnificentia. 439
Tropæa armis contectas imagines Iudæi putant. 225

V.

VAlerius Asiaticus se Caij cædis autorem optat. fol. 280
Valerius Gratus Iudæorũ præses. 262
Valles ingentes, in quibus templum fuit extructum, explentur. 111
Vardane cæso principatus Gotarzæ eius fratri committitur. 290
Vologesus Parthorum Rex. ibid.
Variæ historiographorũ differentiæ. 1
Varus literas ferentem, iniustè supplicio tradit. 298
Varus Antipatro dicendi pro se potestatem facit. 251
Varus Hierosolyma peruenit, ac legionem obsessam liberat. 257
Varus seditiosos Hierosolymis compescit. 256
Varus seditiosorum duces ad Cæsarẽ mittit. 258
Vari tyrannis & regni cupido. 298
Vardanes post patris Artabani obitũ Romanos bello impetere cogitat, id quod Izates dissuadet. 290
Vas aheneum mare appellatum. 310
Vaticinium de exercitu à Babylonico ducendo & reliquijs Iudæorum in captiuitatem abducendis. 146
Vaticinium de excidio Niniuæ. 136
Vaticinium de captiuitate Babylonica & inde liberatione. 143
Vaticinium de Adadi morte & regno Azaeli tradendo. 128
Vaticinium de Iudæorum pœna. 141
Vaticinium Hyrcani de filijs. 192
Vaticiniũ contra altare in Bethel. 117
Vectigalia Cœlesyriæ Iosepho addicũtur. 170
Venenum capitis damnato ad bibendum datum sine mora eum necat. 251. 342.
Venenum. 54
Ventidius Romani militis dux pecunias aufert Antigono. 226
Ventidius Silonem cõtra Parthos accersit. 218
Ventidius cæso in pugna Pacoro Parthos profligat. ibi.
Veranium & Broccũ Senatus ad Claudium mittit, qui eum non per violentiam imperium esse affectandũ doceant. 282
Verbum Dei nunquam sine omni fructu. 137
Verbum Dei ad Iacobum. 13
Verborum Manethonis repetitio. 458
Veritas oraculorum diuinorum. 128. 130. 141.
Veritas historiæ Iosephi. 109
Vertex fœcundus, omniq; planitie mollior. 443
Vespasianus Paci tẽplum ædificat. 440
Vespasianus & Agrippa Tyrum perueniunt. 309
Vespasiano Romani obuiam procedunt. 438
Vestes triumphales Vespasiani & Titi. 439.
Vestes sacerdotales. 211
Viatores à pomis maturis non arcendi. 58
Viæ circa Hierosolyma silice stratæ. 115.
Via per Iudæã exercitui Ægyptio clausa vi aperitur. 142
Victima cœlesti flamma absumpta, auxilij diuini indicium. 78
Victoria Alexandri à Dario reportata. 162. 476
Victoria rationis. 65
Victoria Deo tribuenda. 123
Victoria Achabi à Syris reportata. 53
Virgo constuprata.
Vires regni Israelitici fractæ, & à Deo restauratæ. 135
Virtus animæ. 445
Virtus militum Danidis, Ioabi præsertim. 92
Violatio fidei & vltio eã subsecuta. 199
Vitelli⁹ in locũ Iosep. Caiaphę Põtificit Ionathã Anani filiũ surrogat. 264
Vitellius Hierosolyma peruenit, & à Ionatha in fratrem eius Pontificatũ transfert. 265

Vitellius Hierosolyma peruenit, Iudæis vectigal remittit, eilq; stolam sacerdotalem reddit. 264
Vitellius cũ Artabano fœdus facit. 265
Vites plantandæ. 52
Vitulæ Ieroboami cur factæ. 116
Viua p;j principis imago. 141
Vologesum Parthorum Regem proceres, vt fratem interficiat, rogãt. 290
Volumnius & alij Herodis filios capite plectendos esse pronunciãt. 245
Vonones Parthorum Rex ab Artabano pulsus. 262
Vonones Syllano Syriæ Præfecto sese tradit. 263
Vota & prandium ante triumphũ. 439
Vltima verba Eleazari in igne. 476
Vitio diuina in Ethnicos sacra Biblia tractantes. 167
Vna nascendi & moriendi omnibus ratio. 479
Vnguentum sanctum. 38
Vrbs Roma summa cum alacritate & claritate Vespasianum suscepit. 438
Vrbes Iudæis ademptæ. 201
Vrias cum quibusdam assultũ ad mœnia faciens, à suis, vt mandatum illis erat, cùm Ammanitæ erumperent, deseritur. 95
Vrias cum aliquot alijs occũbit, quod mox regi p nunciũ significatur. ibi.
Vxores Esau. 13

X.

XAnticus Macedonibus est Aprilis. fol. 28.
Xerxes Rex Persiæ. 155
Xerxes Iudæis fauet. ibid.

Z.

ZAcharias lapidatur. fol. 133
Zambrias. 49
Zambris aduersus Mosen oratio. ibid.
Zamares seipsum concremat. 120
Zeloræ. 443
Zenodorus miserè perit. 228
Zenodorus ex raptu viuit. ibid.
Zipheni rursum Dauidem in eorum esse regione Saulo renunciant. 85
Zipheni Saulum Dauidem in agro suo morari certiorem faciunt. 84
Zoilus Stratonis turris & Doræ Tyrannus. 193
Zoilus & Gazæi à Ptolemæo contra Iudæos auxilium petunt. ibid.
Zo lus capitus. ibid.
Zorobabel ex oratione sua laudem & munera præclara consequitur. 153
Zorobabel tertius satelles mulierum vim præpollentem primum ostendens, mox veritati, vt infractæ palmam attribuit. 152
Zorobabel. ibid.

FINIS INDICIS.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

IMPRESSVM FRANCOFVRTI
AD MOENVM PER PETRVM FA-
BRICIVM, IMPENSIS SIGIS-
mundi Feyerabendij.

M. D. LXXXVIII.